

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + Refrain from automated querying Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

XENOPHON HELLENICA

TEXT BY

E. C. MARCHANT FELLOW OF LINCOLN COLLEGE

NOTES BY

G. E. UNDERHILL
PELLOW OF MAGDALEN COLLEGE

OXFORD AT THE CLARENDON PRESS

1906

5

888.3 Rlmu

XENOPHONTIS

OPERA OMNIA

RECOGNOVIT BREVIOVE ADNOTATIONE CRITICA INSTRUXIT

E. C. MARCHANT

E COLLEGIO SANCTAE ET INDIVIDYAE TRINITATIS APVD OXONIENSES

A Control of the property of the

TOMVS I HISTORIA GRAECA

OXONII

E TYPOGRAPHEO CLARENDONIANO

OXON!I Excudebat Horatius Hart Popographus eccelemicus

S. 30. 200

XENOPHONTIS Opera omnia retractanti, quae olim Ludovicus Dindorf multa cum laude recensuit, mihi erat consilium editionis Oxoniensis simul textum propius ad scripturam codicum optimorum reducere, simul apparatum criticum ita purgare et emendare ut cum novis fortasse augerem copiis tum omnia constanter delerem quae aut mendosa aut parvi essent pretii. Permulta igitur quae commemoravit Dindorf eieci ; multa e codicibus ab aliis posterius eruta silentio praetermisi. Imprimis autem id mihi agendum arbitratus sum ut quae in libris manuscriptis tradita erant ea, si ullo modo tolerari possent, in textu retinerem potius quam coniecturam acciperem veri quidem simillimam, sed non fatalem, ut ita dicam, et necessariam. Orthographiam tamen contra libros correxi nulla plerumque varietatis mentione facta.

Quod autem ad Ἑλληνικά sive Ἑλληνικὴν ἱστορίαν attinet, anno 1890 edidit Otto Keller, qui codices B D M V C F alios tanta cum diligentia partim a sese partim ab aliis collatos adhibuit ut in tanto illo tamque immenso campo nullum iam inexploratum reliquerit angulum. Itaque cum apparatus critici ornandi munus obirem, leve mihi impositum est onus eorum eligendorum quae ad institutum huius editionis quad-

rare videbantur, additis quas ipse praesto habebam et meis et aliorum coniecturis. Sed nova quaedam nuper accessere subsidia Hellenica relegenti haudquaquam spernenda. Quas vero invenerunt lacinias Grenfell et Hunt, et ediderunt in libro qui Oxyrhynchei Papyri I inscribitur, saeculi II esse opinantur: sed ita sunt exiles ut non multa inde colligere audeamus de Xenophontis contextu. Ad III. 1, 6 vera forma συνέμειξαν ostenditur. Mox sequitur προσέλαβεν καί; neque scio an recte iudicent Gemoll aliique Xenophonten nonnunquam ν ἐφελκυστικόν ante consonantem addidisse: certe hic illic exhibent codices B H et papyrus II ubi ceteri libri omittunt. Verum maioris sunt momenti quae eodem fere tempore vulgavit R. Wessely fragmenta papyracea libri primi. Quamvis enim neglegenter scripta, satis demonstrant Xenophontis contextum ineunte saeculo III haud ita multum discrepasse ab eo quem nunc legimus. Olim pars erant exemplaris privati cuiusdam in usum conscripti: hodie in bibliotheca regia Vindobonensi servantur. Necesse mihi visum est vitia vel manifesta quibus scatet papyrus ille in apparatu referre, quo facilius in iis quoque rebus de quibus minus liqueret iudicarent lectores quanta librario sit tribuenda fides. Si quis rationem scribendi perscrutabitur, videbit his fragmentis hic illic luculentissime confirmari cum lapidum vetustorum testimonia, tum virorum doctorum praecepta.

Inter codices melioris quae dicitur familiae quantopere ceteros bonitate antecellat codex B nemo ignorat. Dolendum sane praestantissimum illum codicem in libro septimo miserrime esse truncatum. Sed quae illi desunt, ea in codicibus melioris familiae M D V H Pal.

integra exstant, quorum H et Pal. in hac recensione paranda primi adhibuimus. Est autem codex H, qui in Musaeo Britannico exstat, saeculi XIV chartaceus. Praeter Hellenica (fol. 1-84) insunt Xenophontis Hipparchicus (fol. 85-90), Hiero (fol. 91-95), de Re Equestri (fol. 95-101), Lacedaemoniensium Respublica (fol. 101-106), Commentarii (fol. 107-136), Oeconomicus (fol. 137-151), Convivium (fol. 152-159), Cynegeticus c. 1 (fol. 160). Sed alia manu scripta sunt folia 1-84, alia fol. 85-160: et quin e duobus vel pluribus voluminibus hoc unum sit conflatum idcirco dubitari non potest quod ultima verba Hellenicorum olim in summo folio 85 scripta nunc desideramus: cum autem ceterae codicis chartae octonae sint conglutinatae, folia 81-84 contextionis ratione interrupta separatim esse conjuncta volumen inspicienti satis apparet. In libri quinti capite primo ea quae archetypo codicum melioris familiae foedissime mutilato defuerunt primum quidem necessitate coactus omisit librarius, relictis plerumque lacunis maioribus quam pro numero litterarum perditarum. postea codicem nactus deterioris familiae lacunas illas explevit. Sed cum ad V. 1, 5-6, ubi plura desiderantur, nullam reliquisset lacunam, eum unum locum sarcire supersedit. In nostro codice i subscriptum perraro additur, saepe per librarii neglegentiam verba omittuntur aut depravantur.

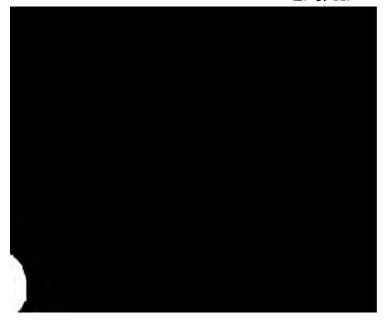
Pal. = Palatinus 140 bibliothecae Vaticanae, saeculi xiv bombycinus. Nihil praeter Hellenica continet. Huius codicis G. E. Underhill, qui ipse paucis ante annis inspexerat, conferendum curavit librum septimum, et collationem, qua est benevolentia, mecum communi-

cavit. Ut minus saepe quam H a ceteris codicibus discrepat, ita eo fortasse pluris esse videatur quod nunquam fere delirat. Fatendum tamen nullas inde fruges percipi posse quae non in codicibus M D iam antea fuerint repertae. In varietatibus autem memorandis ut aliorum ita Britannici et Palatini brevitatis causa multa consulto praetermisi quae memoratu indigna iudicavi.

Nonnunquam mentionem feci codicis X, deterioris familiae, quem nuper contulit descripsitque G. Jorio. Est Neapolitanus saeculi XV chartaceus, et proxime ad indolem codicis F accedit. Haec prorsus commemorari debebant: in lib. III. 5, 24 χωρίων τούτων exhibet X pro χωρίων του, et in lib. IV. 6, I αὐτῆ, ubi ceteri falsam habent lectionem αὐτῶ.

Ceterum monendus lector signo $[\Pi]$ in apparatu nostro significari Π ibi deficere.

E. C. M.

XENOPHONTIS OPERA

TOMVS I HISTORIA GRAECA

TOMVS II COMMENTARII

OECONOMICVS CONVIVIVM

APOLOGIA SOCRATIS

TOMVS III EXPEDITIO CYRI

TOMVS IV INSTITUTIO CYRI

TOMVS V OPVSCVLA

SIGLA

P = duae laciniae pap. saeculi 11 (111. i, 3-7)

II = fragmenta papyracea saeculi III (I. ii, 2-I. v, 8)

B = cod. Parisinus 1738

M = cod. Ambrosianus Mediolanensis A 4 inf.

H = cod. Britannicus 5110

Pal = cod. Palatinus 140

D = cod. Parisinus 1642

V = cod. Venetus Marcianus 368

C = cod. Parisinus 2080

F = cod. Perizonianus Lugduno-Batavus 6

Fe = coniecturae cod. F additae

X = cod. Neapolitanus XXII

vulg. = lectio editorum vetustiorum

ΣΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ Α

Μετά δε ταθτα οὐ πολλαις ημέραις υστερον ηλθεν εξ Ι 'Αθηνών Θυμοχάρης έχων ναθς όλίγας καλ εθθύς έναυμάχησαν αὖθις Λακεδαιμόνιοι καὶ ᾿Αθηναῖοι, ἐνίκησαν δὲ Λακεδαιμόνιοι ήγουμένου 'Αγησανδρίδου. μετ' όλίγον δε 2 5 τούτων Δωριεύς δ Διαγόρου έκ 'Ρόδου els 'Ελλήσποντον είσέπλει αρχομένου χειμώνος τέτταρσι και δέκα ναυσίν αμα κατιδών δε δ των 'Αθηναίων ήμεροσκόπος εσήμηνε τοις στρατηγοίς. οι δε άνηγάγοντο επ' αὐτὸν είκοσι ναυσίν, ας δ Δωριεύς φυγών πρός την γην ανεβίβαζε τας αύτοῦ 10 τριήρεις, ως ήνοιγε, περί το 'Ροίτειου. έγγυς δε γενομένων 3 των 'Αθηναίων εμάχοντο από τε των νεων και της γης μέχρι οί 'Αθηναίοι απέπλευσαν είς Μάδυτον πρός τό άλλο στρατόπεδον οὐδεν πράξαντες. Μίνδαρος δε κατιδών την μάχην 4 έν Ἰλίφ θύων τῆ ᾿Αθηνᾶ, ἐβοήθει ἐπὶ τὴν θάλατταν, καὶ 15 καθελκύσας τὰς ξαυτοῦ τριήρεις ἀπέπλει, ὅπως ἀναλάβοι τὰς οί δε 'Αθηναίοι ανταναγαγόμενοι έναυμά- 5 μετά Δωριέως. χησαν περί "Αβυδον κατά την ήόνα, μέχρι δείλης έξ έωθινου. καὶ τὰ μὲν νικώντων, τὰ δὲ νικωμένων, 'Αλκιβιάδης ἐπεισπλεῖ

5 Tobrer secl. Kondos
Kondos: Hrue marg. C 16
xen. Hell.

7 ἐσήμανε codd. 10 ἥνοιγε] ἥνυτε 16 ἀνταναγόμενοι codd.: corr. Hertlein 1 6 δυοῦν δεούσαις εἴκοσι ναυσίν. ἐντεῦθεν δὲ φυγὴ τῶν Πελοποννησίων ἐγένετο πρὸς τὴν ᾿Αβυδον καὶ ὁ Φαρνάβαζος παρεβοήθει, καὶ ἐπεισβαίνων τῷ ἵππῳ εἰς τὴν θάλατταν μέχρι δυνατὸν ἢν ἐμάχετο, καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς αὐτοῦ ἱππεῦσι

7 καὶ πεζοῖς παρεκελεύετο. συμφράξαντες δὲ τὰς ναῦς οἱ 5 Πελοποννήσιοι καὶ παραταξάμενοι πρὸς τῆ γῆ ἐμάχοντο. ᾿Αθηναῖοι δὲ ἀπέπλευσαν, τριάκοντα ναῦς τῶν πολεμίων λαβόντες κενὰς καὶ ἃς αὐτοὶ ἀπώλεσαν κομισάμενοι, εἰς

8 Σηστόν. ἐντεῦθεν πλὴν τετταράκοντα νεῶν ἄλλαι ἄλλη ὅχοντο ἐπ' ἀργυρολογίαν ἔξω τοῦ 'Ελλησπόντου' καὶ ὁ το Θράσυλλος, εἶς ὧν τῶν στρατηγῶν, εἰς 'Αθήνας ἔπλευσε

9 ταθτα ἐξαγγελῶν καὶ στρατιὰν καὶ ναθε αἰτήσων. μετὰ δὲ ταθτα Τισσαφέρνης ἦλθεν εἰς Ἑλλήσποντον· ἀφικόμενον δὲ παρ' αὐτὸν μιὰ τριήρει ᾿Αλκιβιάδην ξένιά τε καὶ δῶρα ἄγοντα συλλαβὼν εἶρξεν ἐν Σάρδεσι, φάσκων κελεύειν 15

10 βασιλέα πολεμεῖν 'Αθηναίοις. ἡμέραις δὲ τριάκοντα ὕστερον 'Αλκιβιάδης ἐκ Σάρδεων μετὰ Μαντιθέον τοῦ ἀλόντος ἐν Καρία ἵππων εὐπορήσαντες νυκτὸς ἀπέδρασαν εἰς Κλαζο-

11 μενάς· οἱ δ' ἐν Σηστῷ 'Αθηναῖοι, αἰσθόμενοι Μίνδαρον πλεῖν ἐπ' αὐτοὺς μέλλοντα ναυσὶν ἐξήκοντα, νυκτὸς ἀπέδρασαν εἰς 20 Καρδίαν. ἐνταῦθα δὲ καὶ 'Αλκιβιάδης ἡκεν ἐκ τῶν Κλαζομενῶν σὺν πέντε τριήρεσι καὶ ἐπακτρίδι. πυθόμενος δὲ ὅτι αἱ τῶν Πελοποννησίων νῆες ἐξ 'Αβύδου ἀνηγμέναι εἶεν εἰς Κύζικον, αὐτὸς μὲν πεζῆ ἡλθεν εἰς Σηστόν, τὰς δὲ ναῦς

12 περιπλεῖν ἐκεῖσε ἐκέλευσεν. ἐπεὶ δ' ἤλθον, ἀνάγεσθαι ἤδη 15 αὐτοῦ μέλλοντος ὡς ἐπὶ ναυμαχίαν ἐπεισπλεῖ Θηραμένης εἴκοσι ναυσὶν ἀπὸ Μακεδονίας, ἄμα δὲ καὶ Θρασύβουλος εἴκοσιν ἐτέραις ἐκ Θάσου, ἀμφότεροι ἤργυρολογηκότες.

13 'Αλκιβιάδης δὲ εἰπὼν καὶ τούτοις διώκειν αὐτὸν ἐξελομένοις τὰ μεγάλα ἱστία αὐτὸς ἔπλευσεν εἰς Πάριον· ἀθρόαι δὲ 30 γενόμεναι αἱ νῆες ἄπασαι ἐν Παρίω ἔξ καὶ ὀγδοήκοντα τῆς

¹ δεούσαιν codd. practer M 4 αὐτοῦ codd. 11 els om. B 15 εἶρξεν codd. 22 ἐπακτρίσι Β 30 ἀθρόαι codd. ut ubīque

ἐπιούσης νυκτός ἀνηγάγοντο, καὶ τῆ ἄλλη ἡμέρα περὶ ἀρίστου ώραν ήκου είς Προκόννησον. ἐκεῖ δ' ἐπύθοντο ὅτι Μίνδαρος 14 εν Κυζίκφ είη καὶ Φαρνάβαζος μετά τοῦ πεζοῦ. μέν οθν την ημέραν αὐτοῦ ἔμειναν, τῆ δὲ ὑστεραία 'Αλκι-5 βιάδης εκκλησίαν ποιήσας παρεκελεύετο αὐτοῖς ὅτι ἀνάγκη είη καὶ ναυμαχείν καὶ πεζομαχείν καὶ τειχομαχείν Οὐ γὰρ έστω, έφη, χρήματα ήμιν, τοις δε πολεμίοις άφθονα παρά βασιλέως. [τῆ δὲ προτεραία, ἐπειδὴ ὡρμίσαντο, τὰ πλοῖα 15 πάντα καὶ τὰ μικρὰ συνήθροισε παρ' ξαυτόν, ὅπως μηδεὶς 10 έξαγγείλαι τοις πολεμίοις τὸ πλήθος των νεων, επεκήρυξέ τε, δε αν αλίσκηται είς το πέραν διαπλέων, θάνατον την ζημίαν. μετά δε την εκκλησίαν παρασκευασάμενος ώς επί 16 ναυμαχίαν ανηγάγετο έπὶ τὴν Κύζικον ύοντος πολλώ. έπειδή δ' έγγυς της Κυζίκου ην, αίθρίας γενομένης και του ήλίου 15 εκλάμψαντος καθορά τὰς τοῦ Μινδάρου ναῦς γυμναζομένας πόρρω από τοῦ λιμένος καὶ απειλημμένας ὑπ' αὐτοῦ, ἐξήκοντα ούσας. οἱ δὲ Πελοποννήσιοι ιδόντες τὰς τῶν 'Αθηναίων 17 τριήρεις ούσας πλείους τε πολλφ ή πρότερον καὶ πρὸς τφ λιμένι, έφυγον είς την γην καί συνορμίσαντες τας ναθς 20 εμάχοντο επιπλέουσι τοῖς εναντίοις. 'Αλκιβιάδης δὲ ταῖς 18 είκοσι τών νεών περιπλεύσας απέβη είς την γην. ίδων δε δ Μίνδαρος, καὶ αὐτὸς ἀποβας εν τῆ γῆ μαχόμενος ἀπέθανεν οι δε μετ' αὐτοῦ ὄντες έφυγον. τὰς δε ναῦς οί 'Αθηναίοι ψχοντο άγοντες άπάσας είς Προκόννησον πλήν 25 των Συρακοσίων έκείνας δε αὐτοί κατέκαυσαν οι Συρακόσιοι. έκειθεν δε τη ύστεραία Επλεον οι Αθηναίοι επί Κύζικον. οι 19 δε Κυζικηνοί των Πελοποννησίων και Φαρναβάζου εκλιπόντων αὐτὴν ἐδέχοντο τοὺς ᾿Αθηναίους ᾿Αλκιβιάδης δὲ 20 μείνας αὐτοῦ εἴκοσω ἡμέρας καὶ χρήματα πολλά λαβών 30 παρά των Κυζικηνων, οὐδεν άλλο κακόν εργασάμενος εν τή πόλει απέπλευσεν είς Προκόννησον. Εκείθεν δ' Επλευσεν els Πέρωθον καὶ Σηλυμβρίαν. καὶ Περίνθιοι μὲν είσεδέ- 21

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

I. i

ξαντο είς τὸ ἄστυ τὸ στρατόπεδον. Σηλυμβριανοί δὲ εδέξαντο 22 μεν ου, χρήματα δε έδοσαν. εντεύθεν δ' αφικόμενοι της Καλχηδονίας είς Χρυσόπολιν ετείχισαν αυτήν, και δεκατευτήρων κατεσκεύασαν έν αὐτῆ, καὶ τὴν δεκάτην ἐξέλεγον τῶν έκ τοῦ Πόντου πλοίων, καὶ φυλακὴν έγκαταλιπόντες ναῦς 5 τριάκουτα καὶ στρατηγώ δύο, Θηραμένην καὶ Εὔμαχον, τοῦ τε χωρίου ἐπιμελεῖσθαι καὶ τῶν ἐκπλεόντων πλοίων καὶ εἴ οί δ' ἄλλοι τι άλλο δύναιντο βλάπτειν τοὺς πολεμίους. 23 στρατηγοί είς του Ελλήσπουτου ώχουτο. παρά δε Ίπποκράτους τοῦ Μινδάρου ἐπιστολέως εἰς Λακεδαίμονα γράμματα 10 πεμφθέντα ξάλωσαν εls 'Αθήνας λέγοντα τάδε· "Ερρει τά Μίνδαρος απεσσύα. πεινώντι τώνδρες. απορίομες 24 τί χρη δράν. Φαρνάβαζος δέ παντί τῷ τῶν Πελοποννησίων στρατεύματι καὶ τοῖς συμμάχοις παρακελευσάμενος μή άθυμεῖν Ενεκα ξύλων, ώς ὄντων πολλῶν ἐν τῇ βασιλέως, 15 έως αν τα σώματα σωα ή, ιμάτιον τ' έδωκεν εκάστω και έφόδιον δυοίν μηνοίν, καί δπλίσας τους ναύτας φύλακας 25 κατέστησε της ξαυτού παραθαλαττίας γης. και συγκαλέσας

φεύγοιεν απαντες παρά τον νόμον παρήνεσαν τε προθύμους είναι καὶ τὰ λοιπά, ὥσπερ τὰ πρότερα, καὶ ἄνδρας ἀγαθοὺς προς τὰ ἀεὶ παραγγελλόμενα, ελέσθαι δε ἐκέλευον ἄρχοντας, μέχρι αν αφίκωνται οι ήρημένοι αντ' έκείνων. οι δ' αναβοή- 28 5 σαντες εκέλευον εκείνους άρχειν, και μάλιστα οι τριήραρχοι καὶ οἱ ἐπιβάται καὶ οἱ κυβερνῆται. οί δ' οὐκ ἔφασαν δεῖν στασιάζειν πρός την έαυτών πόλιν εί δέ τις έπικαλοίη τι αὐτοις, λόγον έφασαν χρηναι διδόναι, μεμνημένους "Οσας τε ναυμαχίας αὐτοὶ καθ' αύτοὺς νενικήκατε καὶ ναῦς εἰλήφατε, 10 δσα τε μετά των άλλων άήττητοι γεγόνατε ήμων ήγουμένων, τάξω έχουτες την κρατίστην διά τε την ήμετέραν άρετην καί δια την ύμετέραν προθυμίαν και κατά γην και κατά θάλατταν ύπαρχουσαν. οὐδενὸς δὲ οὐδὲν ἐπαιτιωμένου, δεομένων ἔμει- 29 **ναν ξως αφίκουτο οί αυτ' ἐκείνων στρατηγοί, Δήμαρχός τ'** 15 Έπικύδου καὶ Μύσκων Μενεκράτους καὶ Πόταμις Γνώσιος. των δε τριηράρχων δμόσαντες οι πλείστοι κατάξειν αὐτούς, έπαν εls Συρακούσας αφίκωνται, απεπέμψαντο οποι εβούλουτο πάντας ἐπαινοῦντες ιδία δὲ (οί) πρὸς Ερμοκράτην 30 προσομιλοῦντες μάλιστα ἐπόθησαν τήν τε ἐπιμέλειαν καὶ 20 προθυμίαν καὶ κοινότητα. ων γαρ εγίγνωσκε τους επιεικεστάτους καὶ τριηράρχων καὶ κυβερνητών καὶ ἐπιβατών, έκάστης ήμέρας πρώ και πρός έσπέραν συναλίζων πρός την σκηνην την ξαυτού ανεκοινούτο δ τι ξμελλεν η λέγειν η πράττειν, κάκείνους εδίδασκε κελεύων λέγειν τα μεν από 25 του παραχρήμα, τὰ δὲ βουλευσαμένους. ἐκ τούτων Ερμο- 31 κράτης τὰ πολλὰ ἐν τῷ συνεδρίω ηὐδόξει, λέγειν τε δοκων καὶ βουλεύειν τὰ κράτιστα. κατηγορήσας δὲ Τισσαφέρνους

¹ παρὰ τὸν νόμον secl. Nauck 4 μέχρις codd. ut saepe 7-8 el δέ ... διδόναι post ὑπάρχουσαν (13) legit Schenkl, inter πόλιν et μεμνημένους lacunam statuens 8-13 μεμνημένους ... ὑπάρχουσαν Schneider post ἀντὸ ἐπείνων (4), Dind. post παραγγελλόμενα (3) transposuit 9 τε post ἀντοὶ add. codd. praeter C 14 τ' Επικύδου Cobet: τε πιδόκου codd. 17 δπη Β 18 οί add. Steph. 22 τὸ πρωὶ vel τονρωὶ codd.: corr. Wolf συναλίζων Morus: συναυλίζων codd. 23 ἀνεξυνοῦτο Suidas 27 sqq. κατηγορήσας ... τριήρεις del. Βτικείνεο

έν Λακεδαίμονι Ερμοκράτης, μαρτυρούντος καὶ 'Αστυόχου, καὶ δόξας τὰ ὅντα λέγειν, ἀφικόμενος παρὰ Φαρνάβαζον, πρίν αιτήσαι χρήματα λαβών, παρεσκευάζετο πρός την είς Συρακούσας κάθοδον ξένους τε και τριήρεις. εν τούτω δε ήκου οἱ διάδοχοι τῶν Συρακοσίων εἰς Μίλητον καὶ παρέλαβον 5 τὰς ναθς καὶ τὸ στράτευμα.

Έν Θάσω δὲ κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον στάσεως γενομένης 32 εκπίπτουσιν οί λακωνισταί και ὁ Λάκων άρμοστης Έτεόνικος. καταιτιαθείς δε ταθτα πράξαι σύν Τισσαφέρνει Πασιππίδας δ Λάκων έφυγεν εκ Σπάρτης επί δε το ναυτικόν, δ εκείνος 10 ήθροίκει από των συμμάχων, εξεπέμφθη Κρατησιππίδας, καί 33 παρέλαβεν εν Χίω. περί δε τούτους τους χρόνους Θρα-

σύλλου ἐν ᾿Αθήναις ὅντος Ἦγις ἐκ τῆς Δεκελείας προνομὴν ποιούμενος πρός αὐτὰ τὰ τείχη ήλθε τῶν 'Αθηναίων' Θράσυλλος δε εξαγαγών 'Αθηναίους και τους άλλους τους έν τη 15

πόλει όντας άπαντας παρέταξε παρά το Λύκειον γυμνάσιον, 34 ώς μαχούμενος, αν προσίωσιν. ίδων δε ταθτα 'Αγις απήγαγε ταχέως, καί τινες αὐτῶν ὀλίγοι τῶν ἐπὶ πᾶσιν ὑπὸ τῶν ψιλῶν

ἀπέθανον. οἱ οὖν ᾿Αθηναῖοι τῷ Θρασύλλῳ διὰ ταῦτα ἔτι προθυμότεροι ήσαν έφ' α ήκε, και έψηφίσαντο όπλίτας τε 20 αὐτὸν καταλέξασθαι χιλίους, ἱππέας δὲ ἐκατόν, τριήρεις δὲ 35 πεντήκοντα. 'Αγις δε εκ της Δεκελείας ίδων πλοία πολλά

σίτου είς Πειραιά καταθέουτα, οὐδεν ὅφελος ἔφη είναι τοὺς μετ' αὐτοῦ πολὺν ήδη χρόνον 'Αθηναίους εἴργεω τῆς γῆς, εί μή τις σχήσοι καὶ δθεν ὁ κατὰ θάλατταν σίτος φοιτά. 25 κράτιστόν τε είναι καὶ Κλέαρχον τὸν 'Ραμφίου πρόξενον

όντα Βυζαντίων πέμψαι είς Καλχηδόνα τε καί Βυζάντιον. 36 δόξαντος δὲ τούτου, πληρωθεισῶν νεῶν ἔκ τε Μεγάρων καὶ

παρά των άλλων συμμάχων πεντεκαίδεκα στρατιωτίδων μάλλον ή ταχειών ώχετο. καὶ αὐτοῦ τών νεών τρεῖς ἀπόλ- 30 λυνται έν τῷ Ἑλλησπόντῳ ὑπὸ τῶν ᾿Αττικῶν ἐννέα νεῶν,

¹⁴ τῶν 'Αθηναίων secl. Nauck 16 γυμνάσιον secl. Cobet 25 σχήση Β 26 kal secl. Dind.

αλ δελ ένταθθα τὰ πλοῖα διεφύλαττον, αὶ δ' ἄλλαι ἔφυγον εἰς † Σηστόν, ἐκεῖθεν δὲ εἰς Βυζάντιον ἐσώθησαν. καὶ 3 δ ἐνιαυτός ἔληγεν, ἐν ῷ Καρχηδόνιοι 'Αννίβα ἡγουμένου στρατεύσαντες ἐπὶ Σικελίαν δέκα μυριάσι στρατιᾶς αἰροῦσιν 5 ἐν τρισὶ μησὶ δύο πόλεις Ἑλληνίδας Σελινοῦντα καὶ 'Ιμέραν.

Τῷ δὲ ἄλλφ ἔτει [ῷ ἢν 'Ολυμπιὰς τρίτη καὶ ἐνενηκοστή, Π ή προστεθείσα ξυνωρίς ενίκα Εὐαγόρου 'Ηλείου, τὸ δὲ στάδιον Εύβώτας Κυρηναίος, έπλ έφόρου μέν όντος έν Σπάρτη Εύαρχίππου, ἄρχουτος δ' εν 'Αθήναις Εὐκτήμονος, 'Αθητο ναίοι μέν Θορικόν ετείχισαν, Θράσυλλος δε τά τε ψηφισθέντα πλοία λαβών και πεντακισχιλίους των ναυτών πελταστάς ποιησάμενος, [ώς άμα καὶ πελτασταῖς ἐσομένοις,] ἐξέπλευσεν άρχομένου τοῦ θέρους είς Σάμον. ἐκεῖ δὲ μείνας τρεῖς ἡμέρας 2 έπλευσεν είς Πύγελα· καὶ ένταῦθα τήν τε χώραν έδήου καὶ έκ δε της Μιλήτου βοηθήσαντές 15 προσέβαλλε τῷ τείχει. τινες τοις Πυγελεύσι διεσπαρμένους των 'Αθηναίων όντας τους ψιλους έδίωκου. οί δὲ πελτασταὶ καὶ τῶν ὁπλιτῶν 3 δύο λόχοι βοηθήσαντες πρός τους αυτών ψιλους απέκτειναν άπαντας τους έκ Μιλήτου έκτος ολίγων, και άσπίδας έλαβον 20 ώς διακοσίας, και τροπαίον έστησαν. τη δε ύστεραία έπλευ- 4 σαν els Νότιον, καὶ εντεύθεν παρασκευασάμενοι επορεύοντο Κολοφώνιοι δὲ προσεχώρησαν. els Κολοφώνα. kal ths έπιούσης νυκτός ενέβαλον είς την Λυδίαν ακμάζοντος τοῦ σίτου, καὶ κώμας τε πολλάς ενέπρησαν καὶ χρήματα έλαβον 15 καὶ ἀνδράποδα καὶ ἄλλην λείαν πολλήν. Στάγης δὲ ὁ 5 Πέρσης περί ταῦτα τὰ χωρία ών, ἐπεὶ οἱ ᾿Αθηναῖοι ἐκ τοῦ στρατοπέδου διεσκεδασμένοι ήσαν κατά τάς ίδίας λείας, βοηθησάντων των ίππέων ένα μέν ζωον έλαβεν, έπτα δέ

² Σηστόν] "Αβυδον cit. Breitenbach 2–5 καὶ . . . 'Ιμέραν del. Sievers 6–9 § . . . Εὐκτήμονος del. Marsham 12 ώς . . . ἐσομένοις del. Morus : ἐσομένοις] χρησόμενος Weiske 14 Πύ]γελα: hic incipiunt frag. Π 15 προσέβαλλε [Π] Β : προσέβαλε [Γ με(ιλ)-ητ(ου) Π 16 τῶν 'Αθηναίων brτας Π : δντας τῶν 'Αθηναίων cet. 18 εὐτῶν Β alii 28 βοηθήσας τισὶ τῶν παρόντων ἰππέων Holwerda : βοηθήσας μετὰ τῶν ἰππέων Madvig

6 ἀπέκτεινε. Θράσυλλος δὲ μετὰ ταῦτα ἀπήγαγεν ἐπὶ θάλατταν τὴν στρατιάν, ὡς εἰς Ἐφεσον πλευσούμενος. Τισσαφέρνης δὲ αἰσθόμενος τοῦτο τὸ ἐπιχείρημα, στρατιάν τε συνέλεγε πολλὴν καὶ ἰππέας ἀπέστελλε παραγγέλλων πᾶσιν

7 εls "Εφεσον βοηθεῖν τῆ 'Αρτέμιδι. Θράσυλλος δὲ έβδόμη 5 καὶ δεκάτη ἡμέρα μετὰ τὴν εἰσβολὴν εἰς Έφεσον ἀπέπλευσε, καὶ τοὺς μὲν ὁπλίτας πρὸς τὸν Κορησσὸν ἀποβιβάσας, τοὺς δὲ ἱππέας καὶ πελταστὰς καὶ ἐπιβάτας καὶ τοὺς ἄλλους πάντας πρὸς τὸ ἔλος ἐπὶ τὰ ἔτερα τῆς πόλεως, ἄμα τῆ

8 ἡμέρα προσῆγε δύο στρατόπεδα. οἱ δ' ἐκ τῆς πόλεως ιο ἐβοήθησαν † σφίσιν † οἴ τε σύμμαχοι οῦς Τισσαφέρνης ἤγαγε, καὶ Συρακόσιοι οῖ τ' ἀπὸ τῶν προτέρων εἴκοσι νεῶν καὶ ἀπὸ ἐτέρων πέντε, αι ἔτυχον τότε παραγενόμεναι, νεωστὶ ἤκουσαι μετὰ Εὐκλέους τε τοῦ Ἦπωνος καὶ Ἡρακλείδου τοῦ ᾿Αρι-

9 στογένους στρατηγών, καὶ Σελινούσιαι δύο. οὖτοι δὲ πάντες 15 πρώτον μὲν πρὸς τοὺς ὁπλίτας τοὺς ἐν Κορησσῷ ἐβοήθησαν τούτους δὲ τρεψάμενοι καὶ ἀποκτείναντες ἐξ αὐτών ὡσεὶ ἐκατὸν καὶ εἰς τὴν θάλατταν καταδιώξαντες πρὸς τοὺς παρὰ τὸ ἔλος ἐτράποντο. ἔφυγον δὲ κἀκεῖ οἱ ᾿Αθηναῖοι, καὶ ἀπώ-

10 λουτο αὐτῶν ὡς τριακόσιοι. οἱ δὲ Ἐφέσιοι τροπαῖον ἐνταῦθα 20 ἔστησαν καὶ ἔτερον πρὸς τῷ Κορησσῷ. τοῖς δὲ Συρακοσίοις καὶ Σελινουσίοις κρατίστοις γενομένοις ἀριστεῖα ἔδωκαν καὶ κοινῆ καὶ ἰδίᾳ πολλοῖς, καὶ οἰκεῖν ἀτέλειαν ἔδοσαν τῷ βουλομένῳ ἀεί· Σελινουσίοις δέ, ἐπεὶ ἡ πόλις ἀπωλώλει, καὶ

11 πολιτείαν έδοσαν. οἱ δ' `Αθηναῖοι τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους 25 ἀπολαβόντες ἀπέπλευσαν εἰς Νότιον, κἀκεῖ θάψαντες αἰτοὺς

12 ἔπλεον εὐθὰ Λέσβου καὶ Ἑλλησπόντου. ὁρμοῦντες δὲ ἐν Μηθύμνη τῆς Λέσβου εἶδον παραπλεούσας ἐξ Ἐφέσου τὰς Συρακοσίας ναῦς πέντε καὶ εἴκοσι· καὶ ἐπ' αὐτὰς ἀναχθέντες τέτταρας μὲν ἔλαβον αὐτοῖς ἀνδράσι, τὰς δ' ἄλλας κατεδίωξαν 30

⁴ συνελεγεν Π 6 α(πεπλευσεν) Π : ἔπλευσε(ν) cet. 11 σφίσιν Έρέσιοι Sauppe, Έρεσίοις Kurz: σὺν δὲ σφίσιν Simon 15 καὶ Σελινούσιαι δύο secl. Būchsenschūtz 22 ἔδωκαν ἔδοσαν Cobet 24 ἀπολώλει Π C F 26 επλευσαν Π 27 εὐθυ Π : έπὶ cet.

είς Εφεσον, και τους μεν άλλους αιγμαλώτους Θράσυλλος 13 els 'Αθήνας απέπεμψε πάντας, 'Αλκιβιάδην δε 'Αθηναίου, 'Αλκιβιάδου όντα άνεψιὸν καὶ συμφυγάδα, κατέλευσεν. τεύθεν δε έπλευσεν είς την Σηστον πρός το άλλο στράτευμα. 5 ἐκείθεν δὲ ἄπασα ή στρατιά διέβη είς Λάμψακον. καὶ χει- 14 μων επήει, εν δ οι αιχμάλωτοι Συρακόσιοι, ειργμένοι τοῦ Πειραιώς εν λιθοτομίαις, διορύξαντες την πέτραν, αποδράντες νυκτὸς ώχουτο els Δεκέλειαν, οι δ' els Μέγαρα. Λαμψάκφ συντάττοντος 'Αλκιβιάδου το στράτευμα παν οί 10 πρότεροι στρατιώται οὐκ έβούλουτο τοῖς μετά Θρασύλλου συντάττεσθαι, ως αύτοι μεν όντες αήττητοι, εκείνοι δε ήττημένοι ήκοιεν. ένταθθα δη έχειμαζον άπαντες Λάμψακον καὶ ἐστράτευσαν πρὸς "Αβυδον Φαρνάβαζος 16 τειχίζοντες. δ' έβοήθησεν ίπποις πολλοίς, και μάχη ήττηθεις έφυγεν. 15 'Αλκιβιάδης δε εδίωκεν έχων τούς τε ίππεας καὶ των όπλιτων είκοσι και έκατόν, ων ήρχε Μένανδρος, μέχρι σκότος άφείλετο. Εκ δε της μάχης ταύτης συνέβησαν οι στρατιώται 17 αὐτοὶ αὐτοῖς καὶ ἠσπάζουτο τοὺς μετὰ Θρασύλλου. Εξήλθου δέ τινας καὶ ἄλλας ἐξόδους τοῦ χειμώνος εἰς τὴν ἤπειρον τῷ δ' αὐτῷ χρόνφ καὶ 18 20 καὶ ἐπόρθουν τὴν βασιλέως χώραν. Λακεδαιμόνιοι τοὺς είς τὸ Κορυφάσιον τῶν Είλώτων ἀφεστώτας εκ Μαλέας ύποσπόνδους άφηκαν. κατά δε τον αὐτον καιρον καὶ εν Ἡρακλεία τῆ Τραχινία ᾿Αχαιοὶ τοὺς ἐποίκους, αντιτεταγμένων πάντων πρός Ολταίους πολεμίους όντας, 25 προέδοσαν, ωστε απολέσθαι αὐτών πρός έπτακοσίους σύν τῷ ἐκ Λακεδαίμονος άρμοστή Λαβώτη. καὶ ὁ ἐνιαυτὸς 19 έληγεν ούτος, εν φ και Μήδοι από Δαρείου του Περσών βασιλέως αποστάντες πάλιν προσεχώρησαν αὐτῷ.

Τοῦ δ' ἐπιόντος ἔτους δ ἐν Φωκαία νεὼς τῆς 'Αθηνᾶς ΙΙΙ 30 ἐνεπρήσθη πρηστῆρος ἐμπεσόντος. ἐπεὶ δ' δ χειμὼν ἔληγε, Παντακλέους μὲν ἐφορεύοντος, ἄρχοντος δ' 'Αντιγένους,

3 δντα] δε Π συνφυγαδα Π κατέλευσεν Π cet.: ἀπέλυσεν Wolf II κεῖνοι B 12 δή] δὲ B 13 πρὸς] els Hertlein 29 Φωκεα Π 30 δντεσοντος Π 31 Παντακλέους . . . παρεληλυθότων del. Marsham, habet Π

ἔαρος ἀρχομένου, δυοῖν καὶ εἴκοσιν ἐτῶν τῷ πολέμῳ παρεληλυθότων, οἱ ᾿Αθηναῖοι ἔπλευσαν εἰς Προκόννησον παντὶ
 τῷ στρατοπέδῳ. ἐκεῖθεν δ' ἐπὶ Καλχηδόνα καὶ Βυζάντιον
ὁρμήσαντες ἐστρατοπεδεύσαντο πρὸς Καλχηδόνι. οἱ δὲ
Καλχηδόνιοι προσιόντας αἰσθόμενοι τοὺς ᾿Αθηναίους, τὴν 5
λείαν ἄπασαν κατέθεντο εἰς τοὺς Βιθυνοὺς Θρῆκας, ἀστυ-

3 γείτονας ὄντας. 'Αλκιβιάδης δὲ λαβὼν τῶν τε ὅπλιτῶν ὀλίγους καὶ τοὺς ἱππέας, καὶ τὰς ναῦς παραπλεῶν κελεύσας, ἐλθὼν εἰς τοὺς Βιθυνοὺς ἀπήτει τὰ τῶν Καλχηδονίων χρήματα: εἰ δὲ μή, πολεμήσειν ἔφη αὐτοῖς. οἱ δὲ ἀπ- το

4 έδοσαν. 'Αλκιβιάδης δ' επεί ήκεν είς τὸ στρατόπεδον τήν τε λείαν έχων καὶ πίστεις πεποιημένος, ἀπετείχιζε τὴν Καλχηδόνα παντὶ τῷ στρατοπέδω ἀπὸ θαλάττης εἰς θάλατταν

5 καὶ τοῦ ποταμοῦ ὅσον οἴόν τ' ἢν ξυλίνω τείχει. ἐνταῦθα Ἱπποκράτης μὲν ὁ Λακεδαιμόνιος ἁρμοστὴς ἐκ τῆς πόλεως 15 ἐξήγαγε τοὺς στρατιώτας, ὡς μαχούμενος οἱ δὲ ᾿Αθηναῖοι ἀντιπαρετάξαντο αὐτῷ, Φαρνάβαζος δὲ ἔξωθεν τῶν περιτει-

6 χισμάτων ἐβοήθει στρατιὰ τε καὶ ἵπποις πολλοῖς. 'Ιπποκράτης μὲν οὖν καὶ Θράσυλλος ἐμάχοντο ἑκάτερος τοῖς ὁπλίταις χρόνον πολύν, μέχρι 'Αλκιβιάδης ἔχων ὁπλίτας 20 τέ τινας καὶ τοὺς ἱππέας ἐβοήθησε. καὶ Ἱπποκράτης μὲν ἀπέθανεν, οἱ δὲ μετ' αὐτοῦ ὄντες ἔφυγον εἰς τὴν πόλιν.

7 ἄμα δὲ καὶ Φαρνάβαζος, οὐ δυνάμενος συμμεῖξαι πρὸς τὸν Ἱπποκράτην διὰ τὴν στενοπορίαν, τοῦ ποταμοῦ καὶ τῶν ἀποτειχισμάτων ἐγγὺς ὅντων, ἀπεχώρησεν εἰς τὸ Ἡράκλειον 25

8 τὸ τῶν Καλχηδονίων, οὖ ἢν αὐτῷ τὸ στρατόπεδον. ἐκ τούτου δὲ ᾿Αλκιβιάδης μὲν ἔχετο εἰς τὸν Ἑλλήσποντον καὶ εἰς Χερρόνησον χρήματα πράξων· οἱ δὲ λοιποὶ στρατηγοὶ συνεχώρησαν πρὸς Φαρνάβαζον ὑπὲρ Καλχηδόνος εἴκοσι

¹ ἐτοῖν Π cet., corr. Dind., qui δυοῖν . . . παρεληλυθότων secl. 6, γ βειθυνους, οπλειτων Π 14 οἶον [Π] B : om. cet. 17 εξωθεν Π : έξω cet. 18 εβοηθει Π : προσεβοήθει cet. 19 θρασυλλος Π : θράσυλος Β Μ D : θρασύλος Γ hic et ubique 20 οπλε(ιτ)αις Π μέχρι Π B : μέχρις cet. 23 συμμειξαι Π : συμμίξαι cet. 24 στενοπορίαν Β : στενοπορίαν Π : στενοχωρίαν cet.

τάλαντα δούναι 'Αθηναίοις Φαρνάβαζον καὶ ώς βασιλέα πρέσβεις 'Αθηναίων αναγαγείν, και δρκους έδοσαν και ο έλαβου παρά Φαρυαβάζου υποτελείν του φόρου Καλχηδονίους 'Αθηναίοις δσονπερ είώθεσαν καὶ τὰ ὀφειλόμενα 5 χρήματα ἀποδοῦναι, 'Αθηναίους δὲ μὴ πολεμεῖν Καλχηδονίοις, έως αν οι παρά βασιλέως πρέσβεις έλθωσιν. 'Αλκιβιάδης δε τοις δρκοις σύκ ετύγχανε παρών, άλλα περί 10 Σηλυμβρίου ήν εκείνην δ' ελών πρός το Βυζάντιον ήκεν, έχων Χερρονησίτας τε πανδημεί και άπο Θράκης στρατιώτας 10 καλ Ιππέας πλείους τριακοσίων. Φαρνάβαζος δε άξιων 11 δείν κάκείνου δμυύναι, περιέμενεν έν Καλχηδόνι, μέχρι έλθοι έκ του Βυζαντίου έπειδή δε ήκεν, ούκ έφη όμεισθαι, εί μη κάκεινος αὐτῷ όμειται. μετὰ ταῦτα ὅμοσεν ὁ μὲν 12 εν Χρυσοπόλει οις Φαρνάβαζος επεμψε Μιτροβάτει καὶ 15 'Αρνάπει, δ δ' εν Καλχηδόνι τοις παρ' 'Αλκιβιάδου Εύρυπτολέμφ καὶ Διοτίμφ τόν τε κοινὸν δρκον καὶ ιδία ἀλλήλοις πίστεις έποιήσαντο. Φαρνάβαζος μέν οθν εθθύς άπήει, 13 καὶ τοὺς παρά βασιλέα πορευομένους πρέσβεις ἀπαντᾶν εκέλευσεν els Κύζικον. επέμφθησαν δε 'Αθηναίων μεν 20 Δωρόθεος, Φιλοκύδης, Θεογένης, Εὐρυπτόλεμος, Μαντίθεος, σὺν δὲ τούτοις 'Αργεῖοι Κλεόστρατος, Πυρρόλοχος ἐπορεύοντο δε και Λακεδαιμονίων πρέσβεις Πασιππίδας και έτεροι, μετά δε τούτων καί Ερμοκράτης, ήδη φεύγων εκ Συρακουσών, καὶ δ άδελφὸς αὐτοῦ Πρόξενος. καὶ Φαρνά- 14 25 βαζος μεν τούτους ήγεν οι δε 'Αθηναίοι το Βυζάντιον έπολιόρκουν περιτειχίσαντες, καὶ πρὸς τὸ τεῖχος ἀκροβολισμούς και προσβολάς έποιούντο. έν δε τώ Βυζαντίω ήν 15

² έδοσαν καὶ έλαβον [Π] Β: έλαβον καὶ έδοσαν cet. 3 παρὰ Φαρναβάζον Π Β: πρὸς Φαρνάβαζον cet. 4 δσονπερ] ωνπερ Π 5 μὴ] μηδε Π 7 τοῖς τε Π cet. 8 σηλυμβριαν Π Β: σηλυβριαν cet. 10 ιπνεας Π: ίπνεῖς cet. 11 μέχρι έλδοι Π B G: μέχρις έλδη F M D 12 δε ηπεν Π: δ' ήλθεν cet. δμεῖσθαι] ομιεισαι Π 20 Φιλοκύδης Dind: Φιλοδίδης C pr.: Φιλοδίκης B C corr. cet.: Φιλόδικος Riemann 22 πρέσβεις secl. Κυτz 26 απροβολίζμος Π

Κλέαρχος Λακεδαιμόνιος άρμοστης και σύν αὐτῷ τῶν περιοίκων τινὲς και τῶν νεοδαμώδων οὐ πολλοί και Μεγαρεῖς και ἄρχων αὐτῶν "Ελιξος Μεγαρεῦς και Βοιωτοί και τούτων ἄρχων Κοιρατάδας, οἱ δ' Αθηνοῖοι ὡς οὐδὲν

16 καὶ τούτων ἄρχων Κοιρατάδας. οἱ δ' 'Αθηναῖοι ὡς οὐδὲν ἐδύναντο διαπράξασθαι κατ' ἰσχύν, ἔπεισάν τινας τῶν Βυ- 5

17 ζαντίων προδοῦναι τὴν πόλιν. Κλέαρχος δὲ ὁ ἀρμοστὴς οἰόμενος οὐδένα ἃν τοῦτο ποιῆσαι, καταστήσας δὲ ἄπαντα ὡς ἐδύνατο κάλλιστα καὶ ἐπιτρέψας τὰ ἐν τῆ πόλει Κοιρατάδα καὶ Ἑλίξω, διέβη παρὰ τὸν Φαρνάβαζον εἰς τὸ πέραν, μισθόν τε τοῖς στρατιώταις παρ' αὐτοῦ ληψόμενος το καὶ ναῦς συλλέξων, αὶ ἦσαν ἐν τῷ Ἑλλησπόντω ἄλλαι καταλελειμμέναι φρουρίδες ὑπὸ Πασιππίδου καὶ ἐν 'Αντάνδρω καὶ ἃς 'Αγησανδρίδας εἶχεν ἐπὶ Θράκης, ἐπιβάτης ἃν Μινδάρου, καὶ ὅπως ἄλλαι ναυπηγηθείησαν, ἀθρόαι δὲ γενόμεναι πάσαι κακῶς τοὺς συμμάχους τῶν 'Αθηναίων τς ποιοῦσαι ἀποσπάσειαν τὸ στρατόπεδον ἀπὸ τοῦ Βυζαντίου.

18 ἐπεὶ δ' ἐξέπλευσεν ὁ Κλέαρχος, οἱ προδιδόντες τὴν πόλιν τῶν Βυζαντίων, Κύδων καὶ 'Αρίστων καὶ 'Αναξικράτης καὶ

19 Αυκοῦργος καὶ 'Αναξίλαος (ὁς ἐπαγόμενος θανάτου ὕστερου ἐν Λακεδαίμονι διὰ τὴν προδοσίαν ἀπέφυγεν, ἀπολογού-20 μενος ὅτι οὐ προδιδοίη τὴν πόλιν, ἀλλὰ σώσαι, παίδας ὁρῶν καὶ γυναῖκας λιμῷ ἀπολλυμένους, Βυζάντιος ὧν καὶ οὐ Λακεδαιμόνιος τὸν γὰρ ἐνόντα σῖτον Κλέαρχον τοῖς Λακεδαιμονίων στρατιώταις διδόναι διὰ ταῦτ' οὖν τοὺς πολεμίους ἔφη εἰσέσθαι, οὐκ ἀργυρίου ἕνεκα οὐδὲ διὰ τὸ 25

20 μισεῖν Λακεδαιμονίους)· ἐπεὶ δὲ αὐτοῖς παρεσκεύαστο, νυκτὸς ἀνοίξαντες τὰς πύλας τὰς ἐπὶ τὸ Θράκιον καλουμένας

21 εἰσήγαγου τὸ στράτευμα καὶ τὸυ ᾿Αλκιβιάδηυ. ὁ δὲ Ἦξος καὶ ὁ Κοιρατάδας οὐδὲυ τούτωυ εἰδότες ἐβοήθουν μετὰ

⁴ κοιραταδης Π 5 ἢδύναντο Π cet. 11 post ἄλλαι add. ἄλλη Schäfer 12 καὶ ἐν 'Αντάνδρφ post ὅπως (14) transposuit Trieber 18 Βυζαντίων πρὸς ἔργον ἐτράπουτο· ἢσαν δὲ οἴδε· coni. Hartman 19 επαγομενος Π: ὑπαγόμενος cet. 20 απολογουμενος Π: εἰπὰν V: om. cet. 21 προδιδοιη Π: προδοίη cet. 22 ἀπολλυμένους Π Β: ἀπολλυμένας cet. 27 καλούμενον Dind.

πάντων είς την άγοράν επεί δε πάντη οι πολέμιοι κατείχον, οὐδεν έχοντες δ τι ποιήσαιεν, παρέδοσαν σφας αὐτούς. καὶ οὖτοι μεν ἀπεπέμφθησαν είς 'Αθήνας, καὶ δ Κοιρατάδας 22 εν τῷ ὅχλῷ ἀποβαινόντων εν Πειραιεί ἔλαθεν ἀποδρας καὶ 5 ἀπεσώθη είς Δεκέλειαν.

Φαρνάβαζος δε και οι πρέσβεις της Φρυγίας εν Γορδείω ΙΝ όντες του χειμώνα τα περί το Βυζάντιον πεπραγμένα πκουσαν. ἀρχομένου δε τοῦ έαρος πορευομένοις αὐτοῖς 2 παρά βασιλέα απήντησαν καταβαίνοντες οί τε Λακεδαι-10 μονίων πρέσβεις Βοιώτιος [όνομα] και οι μετ' αὐτοῦ και οί άλλοι άγγελοι, καὶ έλεγον ὅτι Λακεδαιμόνιοι ων δέονται πάντων πεπραγότες είεν παρά βασιλέως, και Κύρος, άρξων 3 πάντων των έπὶ θαλάττη καὶ συμπολεμήσων Λακεδαιμονίοις, έπιστολήν τε έφερε τοις κάτω πάσι τὸ βασίλειον σφράγισμα 15 έχουσαν, εν ή ενήν και τάδε. Καταπέμπω Κύρον κάρανον των els Καστωλον άθροιζομένων. το δε κάρανον έστι κύριον. ταῦτ' οὖν ἀκούοντες οἱ τῶν 'Αθηναίων πρέσβεις, καὶ ἐπειδη 4 Κύρον είδον, εβούλοντο μεν μάλιστα παρά βασιλέα άναβηναι, εί δε μή, οίκαδε απελθείν. Κύρος δε Φαρναβάζω 5 20 είπεν η παραδούναι τους πρέσβεις έαυτῷ η μη οϊκαδέ πω **ἀποπέμψαι,** βουλόμενος τους 'Αθηναίους μη είδεναι τὰ πραττόμενα. Φαρνάβαζος δε τέως μεν κατείχε τους πρέσ- 6 βεις, φάσκων τοτε μεν ανάξειν αὐτοὺς παρά βασιλέα, τοτε δε οίκαδε άποπέμψεω, ώς μηδεν μέμψησθε επειδή δε 7 25 ένιαυτοι ήσαν τρείς, έδεήθη του Κύρου άφειναι αὐτούς, φάσκων δμωμοκέναι και απάξειν επί θάλατταν, επειδή οὐ παρά βασιλέα. πέμψαντες δε 'Αριοβαρζάνει παρακομίσαι αὐτοὺς ἐκέλευον ὁ δὲ ἀπήγαγεν είς Κίον τῆς Μυσίας, δθεν πρός τὸ ἄλλο στρατόπεδον ἀπέπλευσαν.

³⁻⁵ Κοιραταδης . . . αποδραίς . . . απεωθη . . . δεκελίαν Π 6 Γορδείω Π: Γορδίφ cet.: Γορδιείφ Dind. 10 δνομα secl. Kurz: vocem agnoscit Π 11 άγγελοι secl. Holwerda καὶ έλεγον] λεγοντες Π πάντων ὧν δέονται praeter Π omnes 18 μάλιστα μὲν Schneider 22 κατεσχε Π 24 μεμψησθε Π: μέμψηται C F M al.: πέμψηται Β 25 ησαν τρεις Π: τρεῖς ἦσαν cet. 26 και Π: om. cet.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

I. iv

8 'Αλκιβιάδης δὲ βουλόμενος μετὰ τῶν στρατιωτῶν ἀποπλείν οίκαδε, ἀνήχθη εύθυς ἐπὶ Σάμου ἐκείθεν δὲ λαβών των νεων είκοσιν έπλευσε της Καρίας είς τον Κεραμικον 9 κόλπου. ἐκείθευ δὲ συλλέξας ἐκατὸν τάλαντα ἡκεν εἰς τὴν Σάμον. Θρασύβουλος δὲ σὺν τριάκοντα ναυσὶν ἐπὶ Θράκης 5 ώχετο, έκει δὲ τά τε ἄλλα χωρία τὰ πρὸς Λακεδαιμονίους μεθεστηκότα κατεστρέψατο καὶ Θάσον, έχουσαν κακῶς ὑπό 10 τε των πολέμων και στάσεων και λιμού. Θράσυλλος δέ σύν τῆ ἄλλη στρατιά είς Αθήνας κατέπλευσε πρίν δὲ ήκειν αὐτὸν οἱ 'Αθηναίοι στρατηγούς είλοντο 'Αλκιβιάδην το μέν φεύγοντα καὶ Θρασύβουλον ἀπόντα, Κόνωνα δὲ τρίτον 11 έκ των οίκοθεν. 'Αλκιβιάδης δὲ ἐκ τῆς Σάμου ἔχων τὰ χρήματα κατέπλευσεν είς Πάρον ναυσίν είκοσιν, εκείθεν δ' ἀνήχθη εὐθὺ Γυθείου ἐπὶ κατασκοπὴν τῶν τριήρων, ας έπυνθάνετο Λακεδαιμονίους αὐτόθι παρασκευάζειν τριάκοντα, 15 καὶ τοῦ οἴκαδε κατάπλου ὅπως ἡ πόλις πρὸς αὐτὸν ἔχοι. 12 έπει δε εώρα εαυτώ εύνουν ουσαν και στρατηγόν αυτόν ήρημένου καὶ ίδία μεταπεμπομένους τοὺς ἐπιτηδείους, κατέπλευσεν είς του Πειραια ημέρα ή Πλυντήρια ήγεν ή πόλις, τοῦ έδους κατακεκαλυμμένου τῆς 'Αθηνάς, ὅ τινες οἰωνίζοντο 20 ανεπιτήδειον είναι καὶ αὐτῷ καὶ τῆ πόλει. 'Αθηναίων γὰρ οὐδεὶς ἐν ταύτη τῆ ἡμέρα οὐδενὸς σπουδαίου ἔργου τολμήσαι 13 αν άψασθαι. καταπλέοντος δ' αὐτοῦ ὅ τε ἐκ τοῦ Πειραιώς καὶ ὁ ἐκ τοῦ ἄστεως ὅχλος ἡθροίσθη πρὸς τὰς ναῦς, θανμάζοντες καὶ ίδειν βουλόμενοι τὸν 'Αλκιβιάδην, λέγοντες 25 [ότι] οἱ μὲν ὡς κράτιστος εἴη τῶν πολιτῶν καὶ μόνος [ἀπελογήθη ώς] οὐ δικαίως φύγοι, ἐπιβουλευθείς δὲ ὑπὸ των έλαττον έκείνου δυναμένων μοχθηρότερά τε λεγόντων καὶ πρὸς τὸ αύτῶν ἴδιον κέρδος πολιτευόντων, ἐκείνου ἀεὶ

6 έκει Herwerden: ἐκείθεν codd. 16 ὅπως] ὅπερ Β εχοι Π : ἔχει cet. 17 αυτον ηρημένον Π : αὐτὸν ἡρημένους Β al.: αὐτὸν αἰρουμένους C 24 ἄστεος C F M D V 26 ὅτι del Schneider 27 ἀπελογήθη ώς secl. Βτακης 28 μοχθηρότερόν C 29 κεινου Π δ' ἀεὶ τό τε κοινὸν codd. [Π]: τε del. ed. Junt.: δ' del. Morus

τὸ κοινὸν αύξοντος καὶ ἀπὸ τῶν αύτοῦ καὶ ἀπὸ τοῦ τῆς πόλεως δυνατού εθέλοντος δε τότε κρίνεσθαι παραχρήμα 14 της αίτίας άρτι γεγενημένης ώς ήσεβηκότος είς τὰ μυστήρια. ύπερβαλλόμενοι οἱ έχθροὶ τὰ δοκοῦντα δίκαια εἶναι ἀπόντα 5 αὐτὸν ἐστέρησαν τῆς πατρίδος· ἐν ῷ χρόνφ ὑπὸ ἀμηχανίας 15 δουλεύων ηναγκάσθη μεν θεραπεύειν τους έχθίστους, κινδυνεύων αξί παρ' ξκάστην ήμεραν απολέσθαι τούς δε ολκειστάτους πολίτας τε καὶ συγγενείς καὶ τὴν πόλιν ἄπασαν όρων εξαμαρτάνουσαν, οὐκ είχεν ὅπως ὡφελοίη φυγή ἀπειρ-10 γόμενος ουκ έφασαν δε των οζωνπερ αυτός όντων είναι 16 καινών δείσθαι πραγμάτων οὐδε μεταστάσεως ύπάρχειν γαρ έκ του δήμου αὐτῷ μὲν τῶν τε ἡλικιωτῶν πλέον ἔχεω τών τε πρεσβυτέρων μη έλαττοῦσθαι, τοῖς δ' αὐτοῦ έχθροῖς †τοιούτοις δοκείν είναι οίοισπερ πρότερον †, ύστερον δε δυνα-15 σθείσω ἀπολλύναι τοὺς βελτίστους, αὐτοὺς δὲ μόνους λειφθέντας δι' αὐτὸ τοῦτο άγαπασθαι ὑπὸ τῶν πολιτῶν ὅτι έτέροις βελτίοσιν οὐκ είχον χρησθαι· οἱ δέ, ὅτι τῶν παροι- 17 χομένων αὐτοῖς κακών μόνος αἴτιος εἴη, τών τε φοβερών όντων τη πόλει γενέσθαι μόνος κινδυνεύσαι ήγεμων κατα-**20 στήναι. 'Αλκιβιάδης δὲ πρὸς τὴν γῆν ὁρμισθείς ἀπέβαινε 18** μέν ούκ εύθύς, φοβούμενος τους έχθρούς επαναστάς δέ **ἐπὶ τοῦ καταστρώματος ἐσκόπει τοὺς αὐτοῦ ἐπιτηδείους,** εί παρείησαν. κατιδών δε Εύρυπτόλεμον τον Πεισιάνακτος, 19 αύτου δε ανεψιόν, και τους άλλους οικείους και τους φίλους 25 μετ' αὐτῶν, τότε ἀποβὰς ἀναβαίνει είς τὴν πόλιν μετὰ τῶν παρεσκευασμένων, εί τις άπτοιτο, μη επιτρέπειν. εν δε τη 20 βουλή και τή εκκλησία απολογησάμενος ώς οὐκ ήσεβήκει, είπων δε ως ήδικηται, λεχθέντων δε και άλλων τοιούτων και οὐδενὸς ἀντειπόντος διὰ τὸ μὴ ἀνασχέσθαι αν τὴν

Ι τοῦ om. Π 12 ἐωντῷ codd. [Π]: corr. Morus 14 τοιοῦτος εἶοσπερ codd. [Π]: τοιούτοις . . . οἶοις Μοrus : τοιούτοις . . . οἶοις περιμένειν μὲν Zurborg: post πρότερον lacunam statuit Breitenbach 19 δυτων] μελλόντων Liebhold 21 ενθυς Π: εὐθέως cet. 23 κατείδεν Π 25 μετα αυτων Π: μετὰ τῶν cet.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

I. iv

έκκλησίαν, ἀναρρηθεὶς ἀπάντων ἡγεμὼν αὐτοκράτωρ, ὡς οδός τε ὢν σῶσαι τὴν προτέραν τῆς πόλεως δύναμιν, πρότερον μὲν τὰ μυστήρια τῶν ᾿Αθηναίων κατὰ θάλατταν ἀγόντων διὰ τὸν πόλεμον, κατὰ γῆν ἐποίησεν ἐξαγαγὼν τοὺς στρατιώτας ἄπαντας· μετὰ δὲ ταῦτα κατελέξατο στρα-

21 τοὺς στρατιώτας ἄπαυτας· μετὰ δὲ ταῦτα κατελέξατο στρα- 5 τιάν, ὁπλίτας μὲν πευτακοσίους καὶ χιλίους, ἱππέας δὲ πευτήκουτα καὶ ἐκατόν, ναῦς δ' ἐκατόν. καὶ μετὰ τὰν κατάπλουν τρίτφ μηνὶ ἀνήχθη ἐπ' Ἄνδρον ἀφεστηκυῖαν τῶν ᾿Αθηναίων, καὶ μετ' αὐτοῦ ᾿Αριστοκράτης καὶ ᾿Αδείμαντος ὁ Λευκολοφίδου συνεπέμφθησαν ἡρημένοι κατὰ 10

22 γῆν στρατηγοί. 'Αλκιβιάδης δὲ τὸ στράτευμα ἀπεβίβασε τῆς 'Ανδρίας χώρας εἰς Γαύριον ἐκβοηθήσαντας δὲ τοὺς 'Ανδρίους ἐτρέψαντο καὶ κατέκλεισαν εἰς τὴν πόλω καί τωας ἀπέκτεωαν οὐ πολλούς, καὶ τοὺς Λάκωνας οἱ αὐτόθι ἦσαν.

23 'Αλκιβιάδης δὲ τροπαϊόν τε ἔστησε καὶ μείνας αὐτοῦ όλίγας 15 ἡμέρας ἔπλευσεν εἰς Σάμον, κἀκεῖθεν δρμώμενος ἐπολέμει.

V Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι πρότερον τούτων οὐ πολλῷ χρόνῷ Κρατησιππίδα τῆς ναυαρχίας παρεληλυθυίας Λύσανδρον εξέπεμψαν ναύαρχον. ὁ δὲ ἀφικόμενος εἰς 'Ρόδον καὶ ναῦς ἐκεῦθεν λαβών, εἰς Κῶ καὶ Μίλητον ἔπλευσεν, ἐκεῦθεν δ' 20

οί δε ταθτά τε επήνουν και εκέλευον αθτον 4 καὶ χρυσούν. τάξαι τῷ ναύτη δραχμὴν Αττικήν, διδάσκοντες ὅτι, ἃν οὖτος δ μισθός γένηται, οί των 'Αθηναίων ναθται απολείψουσι τας ναθς, καὶ μείω χρήματα αναλώσει. ὁ δὲ καλώς μὲν ἔφη ς 5 αὐτοὺς λέγειν, οὐ δυνατὸν δ' είναι παρ' α βασιλεὺς ἐπέστειλεν αὐτῷ ἄλλα ποιείν. είναι δὲ καὶ τὰς συνθήκας οὕτως έχούσας, τριάκουτα μυας έκάστη υηλ τοῦ μηνός διδόναι, δπόσας αν βούλωνται τρέφειν Λακεδαιμόνιοι. δ δε Λύσαν- 6 δρος τότε μέν εσιώπησε μετά δε τό δείπνον, επεί αὐτώ 10 προπιών δ Κύρος ήρετο τί αν μάλιστα χαρίζοιτο ποιών, είπεν ότι Εί πρός του μισθου εκάστω ναύτη δβολου προσθείης. Εκ δε τούτου τέτταρες δβολοί ήν δ μισθός, πρότερον 7 δὲ τριώβολον. και τόν τε προοφειλόμενον απέδωκε και έτι μηνδς προέδωκεν, ώστε το στράτευμα πολύ προθυμότερον 15 είναι. οι δε 'Αθηναίοι ακούοντες ταθτα αθύμως μέν είχον, 8 έπεμπον δε πρός του Κύρου πρέσβεις διά Τισσαφέρνους. δ δε ού προσεδέχετο, δεομένου Τισσαφέρνους καὶ λέγοντος, 9 άπερ αὐτὸς ἐποίει πεισθεὶς ὑπ' ᾿Αλκιβιάδου, σκοπεῖν ὅπως τών Ελλήνων μηδε οίτινες Ισχυροί ωσιν, άλλα πάντες 20 ασθενείς, αὐτοὶ έν αὐτοίς στασιάζοντες. καὶ ὁ μὲν Λύσαν- 10 δρος, έπεὶ αὐτῷ τὸ ναυτικὸν συνετέτακτο, ἀνελκύσας τὰς ἐν τη 'Εφέσφ ούσας ναθς ενενήκοντα ήσυχίαν ήγεν, επισκευάζων καὶ ἀναψύχων αὐτάς. ᾿Αλκιβιάδης δὲ ἀκούσας Θρασύ- ΙΙ Βουλον έξω Ελλησπόντου ήκοντα †τειχίζειν Φώκαιαν δι-25 έπλευσε πρός αὐτόν, καταλιπών έπὶ ταῖς ναυσὶν 'Αντίοχον τον αυτου κυβερνήτην, επιστείλας μη επιπλείν επί τας Αυσάνδρου ναῦς. ὁ δὲ ἀντίοχος τῆ τε αὐτοῦ νηὶ καὶ ἄλλη 12 έκ Νοτίου είς του λιμένα των Έφεσίων είσπλεύσας παρ' αὐτὰς τὰς πρώρας τῶν Λυσάνδρου νεῶν παρέπλει. δ δέ 13

ι ταυτα τε Π : ταῦτ' cet. codd. mel.: ἐπέστειλεν Γ_2 το προοφειλόμενον Leonclavius: προσφειλόμενον codd. [Π] το προέδωκεν codd.: om. Π 16 Τισσαφέρνονσ] hic desinunt frag. Π 24 π κοντ' ἀποτειχίζειν coni. Holwerda: π κοντα περιτειχίζειν Krüger

Λύσανδρος τὸ μὲν πρῶτον ὀλίγας τῶν νεῶν καθελκύσας ἐδίωκεν αὐτόν, ἐπεὶ δὲ οὶ ᾿Αθηναῖοι τῷ ᾿Αντιόχῳ ἐβοήθουν πλείοσι ναυσί, τότε δὴ καὶ πάσας συντάξας ἐπέπλει. μετὰ δὲ ταῦτα καὶ οἱ ᾿Αθηναῖοι ἐκ τοῦ Νοτίου καθελκύσαντες τὰς

14 λοιπὰς τριήρεις ἀνήχθησαν, ὡς ἔκαστος ἥνοιξεν. ἐκ τούτου 5 δ' ἐναυμάχησαν οἱ μὲν ἐν τάξει, οἱ δὲ 'Αθηναῖοι διεσπαρμέναις ταῖς ναυσί, μέχρι οῦ ἔφυγον ἀπολέσαντες πεντεκαίδεκα τριήρεις. τῶν δὲ ἀνδρῶν οἱ μὲν πλεῖστοι ἐξέφυγον, οἱ δ' ἐζωγρήθησαν. Λύσανδρος δὲ τάς τε ναῦς ἀναλαβῶν καὶ τροπαῖον στήσας ἐπὶ τοῦ Νοτίου διέπλευσεν εἰς "Εφεσον, 10

15 οἱ δ' ᾿Αθηναῖοι εἰς Σάμον. μετὰ δὲ ταῦτα ᾿Αλκιβιάδης ἐλθῶν εἰς Σάμον ἀνήχθη ταῖς ναυσὶν ἁπάσαις ἐπὶ τὸν λιμένα τῶν Ἐφεσίων, καὶ πρὸ τοῦ στόματος παρέταξεν, εἴ τις βούλοιτο ναυμαχεῖν. ἐπειδὴ δὲ Λύσανδρος οὐκ ἀντανήγαγε διὰ τὸ πολλαῖς ναυσὶν ἐλαττοῦσθαι, ἀπέπλευσεν εἰς Σάμον. 15 Λακεδαιμόνιοι δὲ ὀλίγφ ὕστερον αἰροῦσι Δελφίνιον καὶ

16 'Ηιόνα. οἱ δὲ ἐν οἴκφ 'Αθηναῖοι, ἐπειδὴ ἢγγέλθη ἡ ναυμαχία, χαλεπῶς εἶχον τῷ 'Αλκιβιάδη, οἰόμενοι δι' ἀμέλειάν τε καὶ ἀκράτειαν ἀπολωλεκέναι τὰς ναῦς, καὶ στρατηγοὺς εἴλοντο ἄλλους δέκα, Κόνωνα, Διομέδοντα, Λέοντα, Περικλέα, 20 'Ερασινίδην, 'Αριστοκράτην, 'Αρχέστρατον, Πρωτόμαχον,

17 Θράσυλλου, 'Αριστογένην. 'Αλκιβιάδης μεν οὖν πονηρως καὶ εν τῆ στρατιὰ φερόμενος, λαβων τριήρη μίαν ἀπέπλευσεν

18 εἰς Χερρόνησον εἰς τὰ ἐαυτοῦ τείχη. μετὰ δὲ ταῦτα Κόνων ἐκ τῆς "Ανδρου σὺν αἶς εἶχε ναυσὶν εἴκοσιν ψηφισαμένων 25 'Αθηναίων εἰς Σάμον ἔπλευσεν ἐπὶ τὸ ναυτικόν. ἀντὶ δὲ Κόνωνος εἰς "Ανδρου ἔπεμψαν Φανοσθένην, τέτταρας ναῦς

19 ἔχοντα. οὖτος περιτυχὼν δυοῦν τριήροιν Θουρίαιν ἔλαβεν αὐτοῖς ἀνδράσι· καὶ τοὺς μὲν αἰχμαλώτους ἄπαντας ἔδησαν ᾿Αθηναῖοι, τὸν δὲ ἄρχοντα αὐτῶν Δωριέα, ὅντα μὲν Ὑρόδιον, ૩ο πάλαι δὲ φυγάδα ἐξ ᾿Αθηνῶν καὶ Ὑρόδου ὑπὸ ᾿Αθηναίων

³ post δή lacunam statuit Hartman και αὐτὸς Morus 5 ήνοιξεν] ήννοτεν Riemann 17 "Ηιόνα] Τέων Schneider coll. Diod. 13, 76 20 Λέοντα] Λυσίαν Zeune 31 "Αθηνῶν και sect. Dind.

κατεψηφισμένων αὐτοῦ θάνατον καὶ τῶν ἐκείνου συγγενῶν,
πολιτεύοντα παρ' αὐτοῖς, ἐλεήσαντες ἀφεῖσαν οὐδὲ χρήματα
πραξάμενοι. Κόνων δ' ἐπεὶ εἰς τὴν Σάμον ἀφίκετο καὶ τὸ 20
ναυτικὸν κατέλαβεν ἀθύμως ἔχον, συμπληρώσας τριήρεις
5 ἐβδομήκοντα ἀντὶ τῶν προτέρων, οὐσῶν πλέον ἡ ἐκατόν, καὶ
ταύταις ἀναγαγόμενος μετὰ τῶν ἄλλων στρατηγῶν, ἄλλοτε
ἄλλη ἀποβαίνων τῆς τῶν πολεμίων χώρας ἐλήζετο. καὶ ὁ 21
ἐνιαυτὸς ἔληγεν, ἐν ῷ Καρχηδόνιοι εἰς Σικελίαν στρατεύσαντες εἴκοσι καὶ ἐκατὸν τριήρεσι καὶ πεζῆς στρατιᾶς δώδεκα
10 μυριάσιν εῖλον ᾿Ακράγαντα λιμῷ, μάχῃ μὲν ἡττηθέντες,
προσκαθεζόμενοι δὲ ἐπτὰ μῆνας.

Τῷ δ' ἐπιόντι ἔτει, ῷ ἥ τε σελήνη ἐξέλιπεν ἐσπέρας καὶ VI δ παλαιδς της 'Αθηνάς νεώς εν 'Αθήναις ενεπρήσθη, Πιτύα μεν εφορεύοντος, άρχοντος δε Καλλίου 'Αθήνησιν, οι Λακε-15 δαιμόνιοι τῷ Λυσάνδρφ παρεληλυθότος ήδη τοῦ χρόνου [καὶ τῷ πολέμφ τεττάρων καὶ εἴκοσιν ἐτῶν] ἔπεμψαν ἐπὶ τὰς ναῦς Καλλικρατίδαν. ὅτε δὲ παρεδίδου ὁ Λύσανδρος τὰς 2 ναθε, έλεγε τώ Καλλικρατίδα ότι θαλαττοκράτωρ τε παραδιδοίη καὶ ναυμαχία νενικηκώς. ό δε αὐτὸν εκέλευσεν εξ ιο Ἐφέσου εν άριστερά Σάμου παραπλεύσαντα, ου ήσαν αί τών 'Αθηναίων νήες, έν Μιλήτφ τας ναθς παραδοθναι, καλ όμολογήσεω θαλαττοκρατείν. οὐ φαμένου δὲ τοῦ Λυσάν- 3 δρου πολυπραγμονείν άλλου άρχοντος, αὐτὸς ὁ Καλλικρατίδας πρός αίς παρά Λυσάνδρου έλαβε ναυσί προσεπλήρωσεν 15 έκ Χίου καὶ 'Ρόδου καὶ άλλοθεν ἀπὸ τῶν συμμάχων πεντήκουτα ναύς. ταύτας δε πάσας άθροίσας, ούσας τετταράκοντα καλ έκατόν, παρεσκευάζετο ώς απαντησόμενος τοις πολεμίοις. καταμαθών δ' ύπο των Λυσάνδρου φίλων καταστασιαζόμενος, 4 ού μόνον απροθύμως ύπηρετούντων, άλλα και διαθροούντων ρο έν ταις πόλεσω ότι Λακεδαιμόνιοι μέγιστα παραπίπτοιεν έν

6 ἀναγόμενος codd.: corr. Hertlein 7-11 καl... μῆνας del. Unger 13-14 Πιτύα ... 'Αθήνησιν et mox καl... ἐτῶν secl. Dind. Πιτύα Dind.: πίτιος Β al.: πίτυος V 19 fort. ναυμαχίαν 20, 21 οὖ... νῆες del. Cobet 21 τὰς ναῦς παραδοῦναι Β: παραδοῦναι τὰς ναῦς cet.

τῷ διαλλάττειν τοὺς ναυάρχους, πολλάκις ἀνεπιτηδείων γιγνομένων καὶ ἄρτι συνιέντων τὰ ναυτικὰ καὶ ἀνθρώποις ώς χρηστέον οὐ γιγνωσκόντων †ἀπείρους θαλάττης πέμποντες καὶ ἀγνῶτας τοῖς ἐκεῖ, κινδυνεύοιἐν τι παθεῖν διὰ τοῦτο†, ἐκ τούτου δὲ ὁ Καλλικρατίδας συγκαλέσας τοὺς Λακε- 5 δαιμονίων ἐκεῖ παρόντας ἔλεγεν αὐτοῖς τοιάδε.

Έμοὶ μὲν ἀρκεῖ οἴκοι μένειν, καὶ εἴτε Λύσανδρος εἴτε ἄλλος τις ἐμπειρότερος περὶ τὰ ναυτικὰ βούλεται εἶναι, οὐ κωλύω τὸ κατ' ἐμέ· ἐγὼ δ' ὑπὸ τῆς πόλεως ἐπὶ τὰς ναῦς πεμφθεὶς οὐκ ἔχω τί ἄλλο ποιῶ ἢ τὰ κελευόμενα ὡς ἄν το δύνωμαι κράτιστα. ὑμεῖς δὲ πρὸς ἃ ἐγώ τε φιλοτιμοῦμαι καὶ ἡ πόλις ἡμῶν αἰτιάζεται (ἴστε γὰρ αὐτὰ ὥσπερ καὶ ἐγώ), συμβουλεύετε τὰ ἄριστα ὑμῦν δοκοῦντα εἶναι περὶ τοῦ ἐμὲ ἐνθάδε μένειν ἢ οἴκαδε ἀποπλεῦν ἐροῦντα τὰ καθεστῶτα ἐνθάδε.

6 Οὐδενὸς δὲ τολμήσαντος ἄλλο τι εἰπεῖν ἢ τοῖς οἴκοι πείθεσθαι ποιεῖν τε ἐφ' ὰ ἥκει, ἐλθὼν παρὰ Κῦρον ἤτει μισθὸν 7 τοῖς ναύταις· ὁ δὲ αὐτῷ εἶπε δύο ἡμέρας ἐπισχεῖν. Καλλικρατίδας δὲ ἀχθεσθεὶς τῆ ἀναβολῆ καὶ ταῖς ἐπὶ τὰς θύρας

υπ' αὐτῶν πεπουθέναι. δεῖ δ' ὑμᾶς ἐξηγεῖσθαι τοῖς ἄλλοις 9
συμμάχοις ὅπως ἄν τάχιστά τε καὶ μάλιστα βλάπτωμεν
τοὺς πολεμίους, ἔως ἄν οἱ ἐκ Λακεδαίμονος ἤκωσιν, οθς ἐγὼ
ἔπεμψα χρήματα ἄξοντας, ἐπεὶ τὰ ἐνθάδε ὑπάρχοντα Λύσαν- 10
5 δρος Κύρφ ἀποδοὺς ὡς περιττὰ ὅντα οἴχεται· Κῦρος δὲ
ἐλθόντος ἐμοῦ ἐπ' αὐτὸν ἀεὶ ἀνεβάλλετό μοι διαλεχθῆναι,
ἐγὼ δ' ἐπὶ τὰς ἐκείνου θύρας φοιτᾶν οὐκ ἐδυνάμην ἐμαυτὸν
πεῖσαι. ὑπισχυοῦμαι δ' ὑμῖν ἀντὶ τῶν συμβάντων ἡμῖν 11
ἀγαθῶν ἐν τῷ χρόνῳ ῷ ᾶν ἐκείνα προσδεχώμεθα χάριν
10 ἀξίαν ἀποδώσειν. ἀλλὰ σὺν τοῖς θεοῖς δείξωμεν τοῖς βαρβάροις ὅτι καὶ ἄνευ τοῦ ἐκείνους θαυμάζειν δυνάμεθα τοὺς
ἐχθροὺς τιμωρεῖσθαι.

Έπει δε ταῦτ' είπεν, ἀνιστάμενοι πολλοί καὶ μάλιστα οί 12 αλτιαζόμενοι έναντιουσθαι δεδιότες ελσηγούντο πόρον χρη-15 μάτων καὶ αὐτοὶ ἐπαγγελλόμενοι ίδία. λαβών δὲ ταῦτα έκεινος και έκ Χίου πεντεδραχμίαν έκάστω των ναυτών έφοδιασάμενος έπλευσε της Λέσβου έπι Μήθυμναν πολεμίαν ουσαν. ου βουλομένων δε των Μηθυμναίων προσχωρείν, 13 άλλ' έμφρούρων όντων 'Αθηναίων, καὶ τῶν τὰ πράγματα 20 έχόντων αττικιζόντων, προσβαλών αίρει την πόλιν κατά κράτος. τὰ μὲν οὖν χρήματα πάντα διήρπασαν οἱ στρατιῶται, 14 τὰ δὲ ἀνδράποδα πάντα συνήθροισεν ὁ Καλλικρατίδας είς την άγοράν, και κελευόντων των συμμάχων άποδόσθαι και τους Μηθυμναίους ουκ έφη ξαυτού γε άρχοντος ούδεν, αν 25 Ελλήνων είς τὸ ἐκείνου δυνατὸν ἀνδραποδισθήναι. ύστεραία τους μεν ελευθέρους αφήκε, τους δε των 'Αθηναίων φρουρούς και τὰ ἀνδράποδα τὰ δοῦλα πάντα ἀπέδοτο· Κόνωνι δὲ εἶπεν ὅτι παύσει αὐτὸν μοιχῶντα τὴν θάλατταν. κατιδών δε αὐτὸν ἀναγόμενον άμα τῆ ἡμέρα, εδίωκεν ὑπο-30 τεμνόμενος του είς Σάμου πλοθυ, ὅπως μη ἐκείσε φύγοι.

6 αυτούς Β 10 δείξομεν V 19 άλλ' εμφρούρων δντων] ἄτ' δμφρουρούντων Cobet 21 διήρπασαν Β: διήρπαζον cet. 24 ουδέν' Δυ Naber: οὐδένα codd. 25 els... δυνατόν secl. Kruse κείνου Β Μ: 'κείνου F al. 30 φύγοι Β: φύγη cet.

I. vi

16 Κόνων δ' έφευγε ταις ναυσίν εθ πλεούσαις διά τό έκ πολλών πληρωμάτων είς δλίγας έκλελέχθαι τους άρίστους έρέτας, και καταφεύγει είς Μυτιλήνην της Λέσβου και σύν αυτώ των δέκα στρατηγών Λέων καὶ Έρασινίδης. Καλλικρατίδας δε συνεισέπλευσεν εls του λιμένα, διώκων ναυσίν εκατον 5 17 και εβδομήκοντα. Κόνων δε ως έφθη ύπο των πολεμίων κατακωλυθείς, ήναγκάσθη ναυμαχήσαι πρός τῷ λιμένι, καὶ ἀπώλεσε ναθε τριάκοντα· οἱ δὲ ἄνδρες εἰς τὴν γῆν ἀπέφυγον· τὰς δὲ λοιπὰς τῶν νεῶν, τετταράκοντα οὕσας, ὑπὸ τῷ τείχει 18 ανείλκυσε. Καλλικρατίδας δε έν τῷ λιμένι δρμισάμενος 10 έπολιόρκει ένταθθα, τον έκπλουν έχων. καὶ κατά γῆν μεταπεμψάμενος τους Μηθυμναίους πανδημεί και έκ της Χίου τὸ στράτευμα διεβίβασε· χρήματά τε παρά Κύρου αὐτῷ ήλθευ. 19 ὁ δὲ Κόνων ἐπεὶ ἐπολιορκεῖτο καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν, καὶ σίτων οὐδαμόθεν ἢν εὐπορῆσαι, οἱ δὲ ἄνθρωποι πολλοί 15 έν τη πόλει ήσαν και οί 'Αθηναίοι ούκ εβοήθουν διά τὸ μή πυνθάνεσθαι ταθτα, καθελκύσας των νεών τὰς ἄριστα πλεούσας δύο ἐπλήρωσε πρὸ ἡμέρας, ἐξ ἀπασῶν τῶν νεῶν τους αρίστους ερέτας εκλέξας και τους επιβάτας είς κοίλην 20 ναθν μεταβιβάσας καὶ τὰ παραρύματα παραβαλών. την 10 μεν ουν ημέραν ούτως ανείχου, είς δε την έσπέραν, επεί σκότος είη, εξεβίβαζεν, ώς μη καταδήλους είναι τοις πολεμίοις ταθτα ποιοθυτας. πέμπτη δε ήμερα είσθέμενοι σίτα μέτρια, ἐπειδή ήδη μέσον ήμέρας ήν καὶ οἱ ἐφορμοθντες δλιγώρως είχον καὶ ένιοι ανεπαύοντο, εξέπλευσαν έξω του 25 λιμένος, καὶ ή μὲν ἐπὶ Ἑλλησπόντου ὥρμησεν, ή δὲ εἰς τὸ 21 πέλαγος. των δ' εφορμούντων ως εκαστοι ήνοιγον, τάς τε

4 Λέων propter 7. 1 corruptum putat Morus 6 έβδομήκοντα] τετταράκοντα Cobet πολεμίων Fr. Portus: πολιτῶν codd. 15 σῖτον Β 20 παραλαβών codd.: corr. Steph. 27 ἥνουγον ἤνυτον Riemann post τε add. γὰρ Breitenbach 28 ἐγειρόμενοι] ἐπειγόμενοι Goller

άγκύρας αποκόπτουτες καὶ εγειρόμευοι εβοήθουν τεταραγμένοι, τυχόντες εν τῆ γῆ αριστοποιούμενοι εἰσβάντες δε

εδίωκου την είς τὸ πέλαγος αφορμήσασαν, καὶ αμα τῷ ήλίφ δύνοντι κατέλαβον, καὶ κρατήσαντες μάχη, αναδησάμενοι **ἀπηγον** είς τὸ στρατόπεδον αὐτοῖς ἀνδράσιν. ή δ' έπὶ τοῦ 22 Ελλησπόντου φυγούσα ναύς διέφυγε, καὶ ἀφικομένη είς τὰς 5 'Αθήνας εξαγγέλλει την πολιορκίαν. Διομέδων δε βοηθών Κόνωνι πολιορκουμένφ δώδεκα ναυσίν ώρμίσατο είς τὸν εύριπου του των Μυτιληναίων. ό δε Καλλικρατίδας έπι- 23 πλεύσας αὐτῷ ἐξαίφνης δέκα μὲν τῶν νεῶν ἔλαβε, Διομέδων δ' έφυγε τή τε αύτου καὶ άλλη. οἱ δὲ 'Αθηναίοι τὰ γεγενη- 24 10 μένα και την πολιορκίαν έπει ήκουσαν, έψηφίσαντο βοηθείν ναυσίν έκατὸν καὶ δέκα, είσβιβάζοντες τοὺς εν τῆ ἡλικία δυτας άπαντας και δούλους και έλευθέρους και πληρώσαντες τας δέκα και έκατον εν τριακοντα ημέραις απήραν. είσέβησαν δε και των ιππέων πολλοί. μετά ταθτα ανήχθησαν εις Σάμον, 25 15 κάκειθεν Σαμίας ναθς έλαβον δέκα. ήθροισαν δε και άλλας πλείους ή τριάκοντα παρά των άλλων συμμάχων, είσβαίνειν αναγκάσαντες άπαντας, όμοιως δε και εί τινες αὐτοις έτυχον έξω ούσαι. Εγένοντο δε αί πάσαι πλείους ή πεντήκοντα καί έκατόν. ὁ δὲ Καλλικρατίδας ἀκούων την βοήθειαν ήδη ἐν 26 20 Σάμφ ουσαν, αυτού μεν κατέλιπε πεντήκοντα ναθς καί άρχουτα 'Ετεόνικου, ταις δε είκοσι και εκατου αναχθεις έδειπνοποιείτο της Λέσβου έπι τη Μαλέα άκρα [άντίον της Μυτιλήνης]. τη δ' αὐτη ἡμέρα έτυχον και οι 'Αθηναίοι 27 δειπνοποιούμενοι έν ταις 'Αργινούσαις' αυται δ' είσλν [άντίον 25 της Λέσβου έπι τη Μαλέα άκρα αυτίου της Μυτιλήνης. δε νυκτός ίδων τα πυρά, και τινων αὐτῷ εξαγγειλάντων ὅτι οι 'Αθηναίοι είεν, ανήγετο περί μέσας νύκτας, ώς έξαπιναίως προσπέσοι τόωρ δ' έπιγενόμενον πολύ και βρονταί διεκώλυσαν την αναγωγήν. ἐπεὶ δὲ ανέσχεν, αμα τη ἡμέρα 30 έπλει έπὶ τὰς 'Αργινούσας. οἱ δ' 'Αθηναῖοι ἀντανήγοντο 29

¹ ἀφορμήσασαν Dind.: ἐφορμήσασαν codd. 2 δύνοντι C F: δύναντι B M 7 τὸν τῶν B: τῶν cet. 9 αὐτοῦ codd. 11 εἰσβιάζοντες B 13 τὰς om. codd. plerique 18 αἰ πῶσαι] ἄπασαι B 22 ἀντίον τῆς Μυτιλήνης secl. Krūger 24, 25 ἀντίον . . . ἄκρα secl. Krūger

είς το πέλαγος τῷ εὐωνύμω, παρατεταγμένοι ώδε. 'Αριστοκράτης μεν το εθώνυμον έχων ηγείτο πεντεκαίδεκα ναυσί, μετά δε ταθτα Διομέδων ετέραις πεντεκαίδεκα επετέτακτο δὲ 'Αριστοκράτει μὲν Περικλής, Διομέδοντι δὲ 'Ερασινίδης' παρά δε Διομέδοντα οι Σάμιοι δέκα ναυσίν επί μιᾶς τεταγ- 5 μένοι έστρατήγει δε αὐτῶν Σάμιος ὀνόματι Ίππεύς εχόμεναι δ' (al) των ταξιάρχων δέκα, και αύται έπι μιας· έπι δε ταύταις αι των ναυάρχων τρείς, και εί τινες άλλαι 30 ήσαν συμμαχίδες. το δε δεξιον κέρας Πρωτόμαχος είχε πεντεκαίδεκα ναυσί: παρά δ' αὐτὸν Θράσυλλος έτέραις 10 πεντεκαίδεκα· ἐπετέτακτο δὲ Πρωτομάχω μὲν Λυσίας, ἔχων 31 τὰς ἴσας ναθς, Θρασύλλω δὲ ᾿Αριστογένης. οὕτω δ΄ έταχθησαν, Ίνα μη διέκπλουν διδοίεν χείρον γαρ έπλεον. αί δὲ τῶν Λακεδαιμονίων ἀντιτεταγμέναι ήσαν ἄπασαι ἐπὶ μιας ως προς διέκπλουν και περίπλουν παρεσκευασμέναι, δια 15 τὸ βέλτιον πλείν. είχε δὲ τὸ δεξιὸν κέρας Καλλικρατίδας.

32 Ερμων δε Μεγαρεύς ό τω Καλλικρατίδα κυβερνών είπε πρός αὐτὸν ὅτι εἴη καλως ἔχον ἀποπλεῦσαι αί γὰρ τριήρεις των 'Αθηναίων πολλώ πλείους ήσαν. Καλλικρατίδας δε είπεν ότι ή Σπάρτη †οὐδὲν μὴ κάκιον οἰκεῖται † αὐτοῦ ἀποθανόντος, 20

33 φεύγειν δε αίσχρον έφη είναι. μετά δε ταθτα έναυμάχησαν χρόνον πολύν, πρώτον μεν άθρόαι, έπειτα δε διεσκεδασμέναι. έπει δε Καλλικρατίδας τε εμβαλούσης της νεώς αποπεσών είς την θάλατταν ήφανίσθη Πρωτόμαχός τε καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ τῷ δεξιῷ τὸ εὐώνυμον ἐνίκησαν, ἐντεῦθεν φυγή τῶν 25 Πελοποννησίων εγένετο είς Χίον, πλείστων δε και είς Φώκαιαν οἱ δὲ 'Αθηναῖοι πάλω εἰς τὰς 'Αργωνούσας κατ-34 έπλευσαν. ἀπώλουτο δὲ τῶν μὲν ᾿Αθηναίων νῆες πέντε καὶ

7 al add. Stephanus

7 al add. Stephanus μιᾶ(ι) plerique: μία Β 17 Έρμων ΒC 19 ἦσαν] εἶεν Hartman 20 οὐδὲν μὴ] οὐδαμῆ Jacobs: οὐδὲν μὲν Schneider; secl. Būchsenschūtz: οὐ δέος μὴ Liebhold οἰκεῖται] οἰκῆται Liebhold: οἰκήσει Breitenbach: οἰκῆ Riemann: οἰκιεῖται Paris. A. Ald.: οἰκτιεῖται Simon 21 ἔφη 26 Χίον πλείστη, τινών δέ elvaι B: elvaι έφη cet. : έφη secl. Dind. Madvig

είκοσιν αὐτοις ἀνδράσιν έκτὸς όλίγων των πρὸς τὴν γῆν προσενεχθέντων, των δε Πελοποννησίων Λακωνικαί μεν έννέα, πασών οὐσών δέκα, τών δ' άλλων συμμάχων πλείους η εξήκουτα. Εδοξε δε και τοις των Αθηναίων στρατηγοίς 35 5 έπτα μεν και τετταράκοντα ναυσί Θηραμένην τε και Θρασύβουλου τριηράρχους όντας και των ταξιάρχων τινάς πλείν έπι τας καταδεδυκυίας ναθς και τους έπ' αυτών ανθρώπους, ταις δε άλλαις επί τας μετ' Έτεονίκου τη Μυτιλήνη έφορταθτα δε βουλομένους ποιείν ανεμος και χειμών 10 διεκώλυσεν αὐτοὺς μέγας γενόμενος τροπαίον δε στήσαντες αὐτοῦ ηὐλίζοντο. τῷ δ' Ἐτεονίκφ ὁ ὑπηρετικὸς κέλης πάντα 36 έξήγγειλε τὰ περί την ναυμαχίαν. ὁ δὲ αὐτὸν πάλιν εξέπεμψεν είπων τοις ενούσι σιωπή εκπλείν και μηδενί διαλέγεσθαι, παραχρήμα δε αθθις πλείν είς τὸ εαυτών 15 στρατόπεδον έστεφανωμένους καὶ βοώντας δτι Καλλικρατίδας νενίκηκε ναυμαχών και ότι αι τών 'Αθηναίων νήες απολώλασιν άπασαι. καὶ οἱ μὲν τοῦτ' ἐποίουν αὐτὸς δ', ἐπειδὴ 37 **ἐκεῖνοι κατέπλεον, ἔθυε τὰ εὐαγγέλια, καὶ τοῖς στρατιώταις** παρήγγειλε δειπνοποιείσθαι, καὶ τοίς έμπόροις τὰ χρήματα 20 σιωπή ενθεμένους είς τὰ πλοία ἀποπλείν είς Χίον (ήν δε τὸ πυεθμα ούριου) και τὰς τριήρεις τὴυ ταχίστηυ. αὐτὸς δὲ τὸ 38 πεζου απηγευ είς τηυ Μήθυμυαυ, το στρατόπεδου εμπρήσας. Κόνων δε καθελκύσας τὰς ναῦς, ἐπεὶ οί τε πολέμιοι ἀπεδεδράκεσαν και δ άνεμος εὐδιαίτερος ήν, ἀπαντήσας τοῖς 25 'Αθηναίοις ήδη ανηγμένοις έκ των 'Αργινουσων έφρασε τα περὶ τοῦ Ἐτεονίκου. οἱ δὲ ᾿Αθηναῖοι κατέπλευσαν εἰς τὴν Μυτιλήνην, ἐκεῖθεν δ᾽ ἐπανήχθησαν εἰς τὴν Χίον, καὶ οὐδὲν διαπραξάμενοι απέπλευσαν έπὶ Σάμου.

Οἱ δ' ἐν οἴκφ τούτους μὲν τοὺς στρατηγοὺς ἔπαυσαν πλὴν VII
30 Κόνωνος· πρὸς δὲ τούτφ εἴλοντο ᾿Αδείμαντον καὶ τρίτον
Φιλοκλέα. τῶν δὲ ναυμαχησάντων στρατηγῶν Πρωτόμαχος 2

³ πασῶν] τῶν πασῶν Cobet 4 καὶ secl. Schneider 5 ἐπτὰ D: ἐξ cet. 28 σάμον Β C

I. vii

μεν και 'Αριστογένης οὐκ ἀπηλθον είς 'Αθήνας, των δε εξ καταπλευσάντων, Περικλέους και Διομέδοντος και Λυσίου καὶ 'Αριστοκράτους καὶ Θρασύλλου καὶ 'Ερασωίδου, 'Αρχέδημος ό τοῦ δήμου τότε προεστηκώς εν 'Αθήναις καὶ τῆς διωβελίας επιμελόμενος Έρασωίδη επιβολήν επιβαλών 5 κατηγόρει εν δικαστηρίω, φάσκων εξ Ελλησπόντου αὐτον έχειν χρήματα όντα τοῦ δήμου κατηγόρει δε καὶ περὶ τῆς στρατηγίας. καὶ ἔδοξε τῷ δικαστηρίφ δήσαι τὸν Ἐρασινίδην. 3 μετά δε ταθτα εν τη βουλή διηγούντο οί στρατηγοί περί τε της ναυμαχίας και τοῦ μεγέθους τοῦ χειμώνος. Τιμοκράτους 10 δ' είπόντος ὅτι καὶ τοὺς ἄλλους χρη δεθέντας εἰς τὸν δημον 4 παραδοθήναι, ή βουλή ξόησε. μετά δε ταῦτα εκκλησία έγένετο, ἐν ἡ τῶν στρατηγῶν κατηγόρουν ἄλλοι τε καὶ Θηραμένης μάλιστα, δικαίους είναι λόγον ύποσχείν διότι ούκ ἀνείλοντο τοὺς ναυαγούς. δτι μέν γαρ οὐδενὸς ἄλλου 15 καθήπτουτο, επιστολην επεδείκυυε μαρτύριου ην επεμψαν οί στρατηγοί είς την βουλην καί είς τον δημον, άλλο οὐδεν 5 αλτιώμενοι ή τον χειμώνα. μετά ταθτα δε οί στρατηγοί βραχέως ξκαστος ἀπελογήσατο (οὐ γὰρ προυτέθη σφίσι

ξδοξε δὲ ἀναβαλέσθαι είς ἐτέραν ἐκκλησίαν (τότε γὰρ ὀψὲ ψε και τας χείρας οὐκ αν καθεώρων), την δε βουλην προβουλεύσασαν είσενεγκείν ότω τρόπω οι ανδρες κρίνουντο. μετά δὲ ταῦτα ἐγίγνετο ᾿Απατούρια, ἐν οις οι τε πατέρες 8 5 και οι συγγενείς σύνεισι σφίσιν αὐτοίς. οι οὖν περί τὸν Θηραμένην παρεσκεύασαν ανθρώπους μέλανα ιμάτια έχοντας καὶ ἐν χρῷ κεκαρμένους πολλούς ἐν ταύτη τή ἐορτή, ἵνα πρός την έκκλησίαν ήκοιεν. ώς δη συγγενείς όντες των άπολωλότων, καὶ Καλλίξενον ἔπεισαν ἐν τῆ βουλῆ κατηγορεῖν 10 των στρατηγών. εντεύθεν εκκλησίαν εποίουν, είς ήν ή βουλή 9 είσηνεγκε την ξαυτής γυώμην Καλλιξένου είπόντος τήνδε **Ἐπειδή τών τε κατηγορούντων κατά τ**ών στρατηγών καὶ εκείνων απολογουμένων εν τη προτέρα εκκλησία ακηκόασι, διαψηφίσασθαι 'Αθηναίους απαντας κατά φυλάς θείναι δε 15 είς την φυλην έκάστην δύο ύδρίας έφ' έκάστη δε τή φυλή κήρυκα κηρύττειν, ότφ δοκούσιν άδικείν οί στρατηγοί ούκ ανελόμενοι τοὺς νικήσαντας έν τῆ ναυμαχία, είς τὴν προτέραν ψηφίσασθαι, δτφ δε μή, είς την ύστεραν αν δε δόξωσιν 10 αδικείν, θανάτω ζημιώσαι και τοίς ένδεκα παραδούναι και 20 τὰ χρήματα δημοσιεῦσαι, τὸ δ' ἐπιδέκατον τῆς θεοῦ εἶναι. παρήλθε δέ τις είς την εκκλησίαν φάσκων επί τεύχους 11 άλφίτων σωθήναι επιστέλλειν δ' αὐτῷ τοὺς ἀπολλυμένους, έαν σωθή, απαγγείλαι τῷ δήμφ ὅτι οἱ στρατηγοὶ οὐκ ανείλοντο τούς αρίστους ύπερ της πατρίδος γενομένους. 23 του δε Καλλίζενου προσεκαλέσαυτο παράνομα φάσκουτες 12 συγγεγραφέναι Εὐρυπτόλεμός τε ὁ Πεισιάνακτος καὶ ἄλλοι τινές. του δε δήμου ένιοι ταυτα επήνουν, το δε πληθος έβόα δεινου είναι εί μή τις έάσει του δήμου πράττειν δ αν βούληται. καὶ ἐπὶ τούτοις εἰπόντος Λυκίσκου καὶ τούτους 13 30 τη αὐτη ψήφω κρίνεσθαι ήπερ καὶ τοὺς στρατηγούς, έὰν

4 φράτερες Dind. 6 θηραμένη BF al. 9 καλλίξεινον BM ut in \$\$ 9. 12, 14, 26, 35 13 προτεραία BM 17 έν om. B 20 δημεύσαι Riemann 25 προσεκαλέσαντο Morus: προεκαλέσαντο codd. 26 συγγεγραφέναι γεγραφέναι Cobet

I. vii

μη ἀφώσι την κλήσω, ἐπεθορύβησε πάλω ὁ ὅχλος, καὶ
14 ήναγκάσθησαν ἀφιέναι τὰς κλήσεις. τῶν δὲ πρυτάνεών
τωων οὐ φασκόντων προθήσεω την διαψήφισω παρὰ τὸν
νόμον, αὖθις Καλλίξενος ἀναβὰς κατηγόρει αὐτῶν τὰ αὐτά.

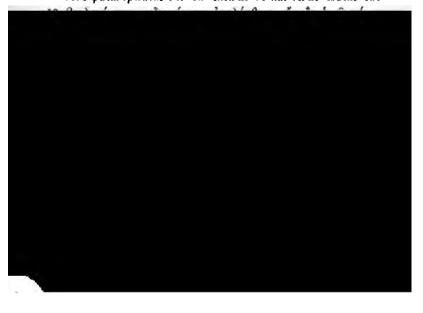
15 οἱ δὲ ἐβόων καλεῖν τοὺς οὐ φάσκοντας. οἱ δὲ πρυτάνεις 5 φοβηθέντες ὡμολόγουν πάντες προθήσειν πλὴν Σωκράτους τοῦ Σωφρονίσκου· οὖτος δ' οὐκ ἔφη ἀλλ' ἢ κατὰ νόμον 16 πάντα ποιήσειν. μετὰ δὲ ταῦτα ἀναβὰς Εὐρυπτόλεμος ἔλεξεν

5 πάντα ποιήσειν. μετὰ δὲ ταῦτα ἀναβὰς Εὐρυπτόλεμος ἔλεξει - ὑπὲρ τῶν στρατηγῶν τάδε.

Τὰ μὲν κατηγορήσων, ὧ ἄνδρες 'Αθηναῖοι, ἀνέβην ἐνθάδε 10 Περικλέους ἀναγκαίου μοι ὄντος καὶ ἐπιτηδείου καὶ Διομέ-δοντος φίλου, τὰ δ' ὑπεραπολογησόμενος, τὰ δè συμβου-

17 λεύσων ά μοι δοκεί άριστα εἶναι ἁπάση τῆ πόλει. κατηγορῶ μὲν οὖν αὐτῶν ὅτι ἔπεισαν τοὺς συνάρχοντας βουλομένους πέμπειν γράμματα τῆ τε βουλῆ καὶ ὑμῶν ὅτι ἐπέταξαν τῷ 15 Θηραμένει καὶ Θρασυβούλῳ τετταράκοντα καὶ ἐπτὰ τριήρεσιν

18 ἀνελέσθαι τοὺς ναυαγούς, οἱ δὲ οὐκ ἀνείλοντο. εἶτα νῦν τὴν αἰτίαν κοινὴν ἔχουσιν ἐκείνων ἰδία ἁμαρτόντων, καὶ ἀντὶ τῆς τότε φιλανθρωπίας νῦν ὑπ' ἐκείνων τε καί τινων ἄλλων ἐπι-

πάντες δτι το Καυνωνοῦ ψήφισμά έστιν Ισχυρότατον, δ κελεύει, έαν τις τον των Αθηναίων δήμον αδική, δεδεμένον ἀποδικεῖν ἐν τῷ δήμῳ, καὶ ἐὰν καταγνωσθῆ ἀδικεῖν, ἀποθανείν είς τὸ βάραθρον εμβληθέντα, τὰ δε χρήματα αὐτοῦ 5 δημευθήναι και τής θεού το έπιδέκατον είναι. κατά τούτο το 21 Ψήφισμα κελεύω κρίνεσθαι τοὺς στρατηγούς καὶ νη Δία, αν ύμιν γε δοκή, πρώτον Περικλέα του έμοι προσήκοντα αισχρον (γάρ) μοι έστω έκείνου περί πλείουσε ποιείσθαι ή την δλην πόλιν. τοῦτο δ' εὶ βούλεσθε, κατὰ τόνδε τὸν νόμον κρίνατε, 22 10 δς έστιν έπὶ τοῖς ἱεροσύλοις καὶ προδόταις, έάν τις ἡ τὴν πόλιν προδιδώ ή τὰ ίερα κλέπτη, κριθέντα εν δικαστηρίω, αν καταγνωσθή, μη ταφήναι έν τή Αττική, τὰ δὲ χρήματα αὐτοῦ δημόσια είναι. τούτων όποτέρω βούλεσθε, ω ανδρες 23 'Αθηναίοι, τῷ νόμφ κρινέσθων οἱ ἄνδρες κατὰ ἕνα ἕκαστον 15 διηρημένων της ήμέρας τριών μερών, ένδς μεν έν φ συλλέγεσθαι ύμας δεί και διαψηφίζεσθαι [έάν τε άδικείν δοκώσιν έαν τε μή], έτέρου δ' έν φ κατηγορήσαι, έτέρου δ' έν φ **ἀπολογήσασθαι.** τούτων δὲ γιγνομένων οί μὲν ἀδικοῦντες 24 τεύξονται της μεγίστης τιμωρίας, οι δ' αναίτιοι έλευθερωθή-20 σονται ύφ' ύμων, ω 'Αθηναίοι, και ούκ †άδικοθντες άπούμεις δε κατά του νόμου εύσεβουντες και εύορ- 25 λοῦνται. κούντες κρινείτε και ού συμπολεμήσετε Λακεδαιμονίοις τούς εκείνους εβδομήκοντα ναθς αφελομένους και νενικηκότας, τούτους απολλύντες ακρίτους παρά τὸν νόμον. τί δὲ καὶ 26 25 δεδιότες σφόδρα ούτως έπείγεσθε; η μη ούχ ύμεις δυ αν Βούλησθε ἀποκτείνητε καὶ ἐλευθερώσητε, αν κατὰ τὸν νόμον κρίνητε, άλλ' οὐκ αν παρά τον νόμον, ώσπερ Καλλίξενος την βουλην έπεισεν είς τον δημον είσενεγκειν μια ψήφω;

2 τον om. B 3 ἀποθανεῖν . . . ἐμβληθέντα Dobree : ἀποθανόντα . . . ἐμβληθῆναι codd. 8 γὰρ Brodaeus : om. codd. 9 εἰ μὴ βούλεσθε Goldhagen 11 προδῶ B 14 τῶν νόμων Cobet προνέσθωσαν codd. : corr. Cobet 15-18 ἐνὸς μὲν . . . ἀπολογήσασθαι Zurborg : ca sane quae seclusi non Xenophontis sunt 20 ἡμῶν B F M corr. ἀδικοῦντες] ἀδίκως Leonclavius : οὐχ ὥσπερ ἀδικοῦντες Stephanus : ἀδικοῦντες secl. Kurz 25 ἢ Madvig

27 ἀλλ' ἴσως ἄν τινα καὶ οὐκ αἴτιον ὅντα †ἀποκτείναιτε†, μεταμελήσει δὲ ὕστερον. †ἀναμνήσθητε† ὡς ἀλγεινὸν καὶ ἀνωφελὲς ἥδη ἐστί, πρὸς δ' ἔτι καὶ περὶ θανάτου ἀνθρώπου

I. vii

28 ἡμαρτηκότες. δεινὰ δ' ἀν ποιήσαιτε, εὶ ᾿Αριστάρχῳ μὲν πρότερον τὸν δῆμον καταλύοντι, εἶτα δ' Οἰνόην προδιδόντι 5 Θηβαίοις πολεμίοις οὖσιν, ἔδοτε ἡμέραν ἀπολογήσασθαι ἤ ἐβούλετο καὶ τἄλλα κατὰ τὸν νόμον προύθετε, τοὺς δὲ στρατηγοὺς τοὺς πάντα ὑμῶν κατὰ γνώμην πράξαντας, νικήσαντας δὲ τοὺς πολεμίους, τῶν αὐτῶν τούτων ἀπο-

29 στερήσετε. μὴ ὑμεῖς γε, ὧ 'Αθηναῖοι, ἀλλ' ἐαυτῶν ὄντας 10 τοὺς νόμους, δι' οὖς μάλιστα μέγιστοί ἐστε, φυλάττοντες, ἄνευ τούτων μηδὲν πράττειν πειρᾶσθε. ἐπανέλθετε δὲ καὶ ἐπ' αὐτὰ τὰ πράγματα καθ' ἃ καὶ αἱ ἁμαρτίαι δοκοῦσι γεγενῆσθαι τοῖς στρατηγοῖς. ἐπεὶ γὰρ κρατήσαντες τῆ ναυμαχία εἰς τὴν γῆν κατέπλευσαν, Διομέδων μὲν ἐκέλευεν τς ἀναχθέντας ἐπὶ κέρως ἄπαντας ἀναιρεῖσθαι τὰ ναυάγια καὶ τοὺς ναυαγούς, Ἐρασινίδης δ' ἐπὶ τοὺς πρὸς Μυτιλήνην πολεμίους τὴν ταχίστην πλεῖν ἄπαντας. Θράσυλλος δὲ ἀμφότερα ἔφη γενέσθαι, ἂν τὰς μὲν αὐτοῦ καταλίπωσι, ταῖς

30 δὲ ἐπὶ τοὺς πολεμίους πλέωσι καὶ δοξάντων τούτων κατα- 20 λιπεῖν τρεῖς ναῦς ἔκαστον ἐκ τῆς αὐτοῦ συμμορίας, τῶν στρατηγῶν ὀκτὰ ὄντων, καὶ τὰς τῶν ταξιάρχων δέκα καὶ τὰς Σαμίων δέκα καὶ τὰς τῶν ναυάρχων τρεῖς, αὖται ἄπασαι γίγνονται ἐπτὰ καὶ τετταράκοντα, τέτταρες περὶ ἐκάστην

31 ναθν των ἀπολωλυιων δωδεκα οὐσων. των δὲ καταλειφ- 25 θέντων (των) τριηράρχων ήσαν καὶ Θρασύβουλος καὶ Θηραμένης, δε ἐν τῆ προτέρα ἐκκλησία κατηγόρει των στρατηγών.

¹ ἀποκτείναιτε Victorii H : ἀποκτείνητε codd. plerique : ἀποκτείνετε B 2 μεταμελήσει] μεταμελήση F_2 M D μεταμελήσαι δὲ ὕστερον ἀναμνήσθητε κτλ. Peter : ἀποκτείνητε, μεταμελήσεσθε Deedes : alii alia 3 ἀνθρώπου Stephanus : ἀνθρώπου scodd. 4 ἡμαρτηκόταs omnes praeter F_1 ποιήσαιτε Zeune : ποιήσητε F_2 ποιήσοιτε F_3 αιφούθετο F_4 : προύθετο F_4 : προ

ταις δε άλλαις ναυσίν έπλεον έπι τας πολεμίας. τι τούτων ούχ Ικανώς και καλώς έπραξαν; οὐκοῦν δίκαιον τὰ μέν πρός τους πολεμίους μη καλώς πραχθέντα τους πρός τούτοις ταχθέντας ύπέχεω λόγον, τούς δε πρός την αναίρεσω μη 5 ποιήσαντας α οι στρατηγοί εκέλευσαν, διότι οὐκ ανείλοντο τοσούτον δ' έχω είπειν ύπερ αμφοτέρων ότι δ 32 χειμών διεκώλυσε μηδέν πράξαι ών οί στρατηγοί παρεσκευάσαντο. τούτων δε μάρτυρες οί σωθέντες από τοῦ αὐτομάτου. ών είς των ήμετέρων στρατηγών έπι καταδύσης νεώς δια-10 σωθείς, δυ κελεύουσι τη αὐτη ψήφω κρίνεσθαι, καὶ αὐτὸν τότε δεόμενον αιμαιρέσεως, ήπερ τους ου πράξαντας τα προσταχθέντα. μη τοίνου, ω ανδρες 'Αθηναίοι, αντί μεν 33 της νίκης και της εὐτυχίας ὅμοια ποιήσητε τοῖς ἡττημένοις τε καὶ ἀτυχοῦσιν, ἀντὶ δὲ τῶν ἐκ θεοῦ ἀναγκαίων 15 αγνωμονείν δόξητε, προδοσίαν καταγνόντες αυτί της άδυναμίας [οὐχ ἰκανοὺς γενομένους διὰ τὸν χειμώνα πράξαι τὰ προσταχθέντα]· άλλὰ πολύ δικαιότερον στεφάνοις γεραίρεω τούς νικώντας ή θανάτω ζημιούν πονηροίς ανθρώποις πειθομένους.

20 Ταῦτ' εἰπὼν Εὐρυπτόλεμος ἔγραψε γνώμην κατὰ τὸ 34 Καννωνοῦ ψήφισμα κρίνεσθαι τοὺς ἄνδρας δίχα ἔκαστον ἡ δὲ τῆς βουλῆς ἦν μιῷ ψήφω ἄπαντας κρίνεω. τούτων δὲ διαχειροτονουμένων τὸ μὲν πρῶτον ἔκριναν τὴν Εὐρυπτο-λέμου ὑπομοσαμένου δὲ Μενεκλέους καὶ πάλιν διαχειροτονίας 25 γενομένης ἔκριναν τὴν τῆς βουλῆς. καὶ μετὰ ταῦτα κατ-εψηφίσαντο τῶν ναυμαχησάντων στρατηγῶν ὀκτὰ ὄντων ἀπέθανον δὲ οἱ παρόντες ἔξ. καὶ οὐ πολλῷ χρόνω ὕστερον 35 μετέμελε τοῖς ᾿Αθηναίοις, καὶ ἐψηφίσαντο, οἴτινες τὸν δῆμον ἐξηπάτησαν, προβολὰς αὐτῶν εἶναι, καὶ ἐγγυητὰς κατα-

2 καὶ καλῶς del. Dind. 3 τούτοις] τοῦτο Hartman: τούτους vulg. 4 πρὸς τὰ πρὸς Nauck 7 παρεσκευάσαντο παρεκελεύσαντο F 9 ἐπὶ] ἀπὸ Cobet: ἐκ cit. Keller 10 καὶ αὐτὸν... ἀναιρέσεως del. Nauck 16 οὐχ... προσταχθέντα del. Βτückner: ἰκανῶν γενομένων coni. Hartman

ΕΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ Α

I. vii

στήσαι, έως αν κριθώσω, είναι δε καὶ Καλλίξενον τούτων. προυβλήθησαν δε καὶ ἄλλοι τέτταρες, καὶ ἐδέθησαν ὑπὸ τῶν ἐγγυησαμένων, ὕστερον δε στάσεώς τινος γενομένης, ἐν ἡ Κλεοφῶν ἀπέθανεν, ἀπέδρασαν οὖτοι, πρὶν κριθήναι Καλλίξενος δε κατελθὼν ὅτε καὶ οἱ ἐκ Πειραιῶς εἰς τὸ 5 ἄστυ, μισούμενος ὑπὸ πάντων λιμῷ ἀπέθανεν.

I tus av Stephanus: tav codd.

ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ Β

Οἱ δ' ἐν τῆ Χίφ μετὰ τοῦ Ἐτεονίκου στρατιῶται ὄντες, Ι ξως μεν θέρος ήν, από τε της ώρας ετρέφοντο και εργαζόμενοι μισθοῦ κατὰ τὴν χώραν· ἐπεὶ δὲ χειμὼν ἐγένετο καὶ τροφην ουκ είχον γυμνοί τε ήσαν και ανυπόδητοι, συν-5 ίσταυτο άλλήλοις και συνετίθευτο ώς τῆ Χίφ ἐπιθησόμενοι. οις δε ταθτα αρέσκοι κάλαμον φέρειν εδόκει, ίνα αλλήλους μάθοιεν δπόσοι εξησαν. πυθόμενος δε το σύνθημα δ 2 'Ετεόνικος, απόρως μεν είχε τι χρώτο τώ πράγματι δια τὸ πλήθος των καλαμηφόρων τό τε γάρ έκ του έμφανους το έπιχειρήσαι σφαλερου εδόκει είναι, μη είς τα δπλα δρμήσωσι καὶ τὴν πόλιν κατασχόντες καὶ πολέμιοι γενόμενοι **ἀπ**ολέσωσι πάντα τὰ πράγματα, ᾶν κρατήσωσι, τό τ' αὖ απολλύναι ανθρώπους συμμάχους πολλούς δεινόν εφαίνετο είναι, μή τινα καί είς τούς άλλους Έλληνας διαβολήν 15 σχοίεν και οι στρατιώται δύσνοι πρός τα πράγματα ώσιν. αναλαβών δε μεθ ξαυτού ανδρας πεντεκαίδεκα εγχειρίδια 3 έχουτας έπορεύετο κατά την πόλω, καὶ έντυχών τωι όφθαλμιώντι ανθρώπφ απιόντι έξ Ιατρείου, κάλαμον έχοντι, θορύβου δε γενομένου καλ ερωτώντων τινών 4 àπέκτεωε. 20 δια τι απέθανεν δ ανθρωπος, παραγγέλλειν εκέλευεν δ Έτεόνικος, ὅτι τὸν κάλαμον εἶχε. κατὰ δὲ τὴν παραγγελίαν ερρίπτουν πάντες όσοι είχον τοὺς καλάμους, ἀεὶ ὁ ακούων δεδιώς μη δφθείη έχων. μετά δε ταῦτα δ Ἐτεό- 5

νικος συγκαλέσας τους Χίους χρήματα εκέλευσε συνενεγκείν, όπως οἱ ναῦται λάβωσι μισθὸν καὶ μὴ νεωτερίσωσί τι οἱ δε είσηνεγκαν άμα δε είς τας ναθς εσημηνεν είσβαίνειν προσιών δε εν μέρει παρ' εκάστην ναθν παρεθάρρυνε τε καὶ παρήνει πολλά, ώς τοῦ γεγενημένου οὐδεν είδώς, καὶ 5 6 μισθον έκάστω μηνός διέδωκε. μετά δε ταῦτα οἱ Χίοι καὶ οί άλλοι σύμμαχοι συλλεγέντες είς Εφεσον εβουλεύσαντο περί των ένεστηκότων πραγμάτων πέμπειν εls Λακεδαίμονα πρέσβεις ταθτά τε έροθντας και Λύσανδρον αιτήσοντας έπί τάς ναθς, εθ φερόμενον παρά τοις συμμάχοις κατά την 10 προτέραν ναυαρχίαν, ότε και την έν Νοτίω ενίκησε ναυ-7 μαχίαν. καὶ ἀπεπέμφθησαν πρέσβεις, σὸν αὐτοῖς δὲ καὶ παρά Κύρου ταὐτά λέγοντες ἄγγελοι. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι έδοσαν τὸν Λύσανδρον ὡς ἐπιστολέα, ναύαρχον δὲ "Αρακον" ού γὰρ νόμος αὐτοῖς δὶς τὸν αὐτὸν ναυαρχεῖν τὰς μέντοι 15 ναθς παρέδοσαν Αυσάνδρω [έτων ήδη τῷ πολέμω πέντε καὶ είκοσι παρεληλυθότων].

8 Τούτφ δὲ τῷ ἐνιαυτῷ καὶ Κῦρος ἀπέκτεινεν Αὐτοβοισάκην καὶ Μιτραῖον, νἱεῖς ὅντας τῆς Δαρειαίου ἀδελφῆς [τῆς τοῦ Ξέρξον τοῦ Δαρείου πατρός], ὅτι αὐτῷ ἀπαντῶντες οὐ διέω- 20 σαν διὰ τῆς κόρης τὰς χεῖρας, ὁ ποιοῦσι βασιλεῖ μόνον· ἡ δὲ κόρη ἐστὶ μακρότερον ἡ χειρίς, ἐν ἡ τὴν χεῖρα ἔχων οὐδὲν ἄν 9 δύναιτο ποιῆσαι. Ἡεραμένης μὲν οὖν καὶ ἡ γυνὴ ἔλεγον πρὸς Δαρειαῖον δεινὸν εἶναι εἰ περιόψεται τὴν λίαν ὕβριν τούτον· ὁ δὲ αὐτὸν μεταπέμπεται ὡς ἀρρωστῶν, πέμψας ἀγγέλους. 25

Τῷ δ' ἐπιόντι ἔτει [ἐπὶ 'Αρχύτα μὲν ἐφορεύοντος, ἄρχοντος δ' ἐν 'Αθήναις 'Αλεξίου,] Λύσανδρος ἀφικόμενος εἰς Έφεσον μετεπέμψατο 'Ετεόνικον ἐκ Χίου σὺν ταῖς ναυσί, καὶ τὰς ἄλλας πάσας συνήθροισεν, εἴ πού τις ἦν,

¹ συνεισενεγκεῖν C F: fort. recte 3 ἐσήμανεν codd.

BC al. 16-17 ἐτῶν . . . παρεληλυθότων secl. Unger \$\$ 8,9 del.

Unger 19, 20 τῆς . . . πατρός secl. Breitenbach 21 μόνον]
μόνω C F 22 χειρίς Stephanus: χειρός codd. 25 πέμψας ἀγγέλους fort. secludendum 26, 27 ἐπὶ . . . ἀλεξίου del. Marsham

καὶ ταύτας τ' ἐπεσκεύαζε καὶ ἄλλας ἐν 'Αντάνδρφ ἐναυπηγεῖτο. ἐλθῶν δὲ παρὰ Κῦρον χρήματα ἤτει· ὁ δ' αὐτῷ 11
εἶπεν ὅτι τὰ μὲν παρὰ βασιλέως ἀνηλωμένα εἴη, καὶ ἔτι
πλείω πολλῷ, δεικνύων ὅσα ἔκαστος τῶν ναυάρχων ἔχοι,
5 ὅμως δ' ἔδωκε. λαβῶν δὲ ὁ Λύσανδρος τὰργύριον, ἐπὶ τὰς 12
τριήρεις τριηράρχους ἐπέστησε καὶ τοῖς ναύταις τὸν ὀφειλόμενον μισθὸν ἀπέδωκε. παρεσκευάζοντο δὲ καὶ οἱ τῶν
'Αθηναίων στρατηγοὶ †πρὸς τὸ ναυτικὸν ἐν τῆ Σάμφ.

Κύρος δ' ἐπὶ τούτοις μετεπέμψατο Λύσανδρον, ἐπεὶ αὐτῷ 13 παρὰ τοῦ πατρὸς ἦκεν ἄγγελος λέγων ὅτι ἀρρωστῶν ἐκεῖνον καλοίη, ὧν ἐν Θαμνηρίοις τῆς Μηδίας ἐγγὸς Καδουσίων, ἐφ' σὖς ἐστράτευσεν ἀφεστῶτας. ἤκοντα δὲ Λύσανδρον 14 σὐκ εἴα ναυμαχεῖν πρὸς ᾿Αθηναίους, ἐὰν μὴ πολλῷ πλείους ναῦς ἔχη· εἴναι γὰρ χρήματα πολλὰ καὶ βασιλεῖ καὶ ἐαυτῷ, 15 ὥστε τούτου ἔνεκεν πολλὰς πληροῦν. παρέδειξε δ' αὐτῷ πάντας τοὺς φόρους τοὺς ἐκ τῶν πόλεων, οἱ αὐτῷ ἱδιοι ἦσαν, καὶ τὰ περιττὰ χρήματα ἔδωκε· καὶ ἀναμνήσας ὡς εἶχε φιλίας πρός τε τὴν τῶν Λακεδαιμονίων πόλιν καὶ πρὸς Λύσανδρον ἰδίᾳ, ἀνέβαινε παρὰ τὸν πατέρα.

20 Λύσανδρος δ', ἐπεὶ αὐτῷ Κῦρος πάντα παραδοὺς τὰ 15 αὐτοῦ πρὸς τὸν πατέρα ἀρρωστοῦντα μετάπεμπτος ἀνέβαιως, μισθὸν διαδοὺς τῆ στρατιῷ ἀνήχθη τῆς Καρίας εἰς τὸν Κεράμειον κόλπον. καὶ προσβαλὼν πόλει τῶν ᾿Αθηναίων συμμάχῳ ὄνομα Κεδρείαις τῆ ὑστεραίᾳ προσβολῆ κατὰ 25 κράτος αἰρεῖ καὶ ἐξηνδραπόδισεν. ἦσαν δὲ μιξοβάρβαροι οἱ ἐνοικοῦντες. ἐκεῖθεν δ' ἀπέπλευσεν εἰς Ὑρόδον. οἱ δ' 16 ᾿Αθηναῖοι ἐκ τῆς Σάμου δρμώμενοι τὴν βασιλέως κακῶς ἐποίουν, καὶ ἐπὶ τὴν Χίον καὶ τὴν Ἔφεσον ἐπέπλεον, καὶ παρεσκευάζοντο πρὸς ναυμαχίαν, καὶ στρατηγοὺς πρὸς τοῖς 30 ὑπάρχουσι προσείλοντο Μένανδρον, Τυδέα, Κηφισόδοτον.

I τ 'om. CF 8 $\pi \rho \delta s$ del. Kurz $\tau \delta \pi \rho \delta s$ conicio 10 $\kappa \epsilon i \nu \sigma \nu$ codd. II $\mu \eta \delta \epsilon l as$ B C F 17 δs] δs Nauck 21 $\pi \rho \delta s$] $\pi a \rho \delta$ B 24 $\pi \rho \sigma \sigma \sigma \delta s$ del. Zurborg 28 $\delta \pi l$ $\tau h \nu$] $\tau h \nu$ $\delta \pi l$ C F 30 $\pi \rho \sigma \sigma \epsilon l \lambda \sigma \nu \tau \sigma$ B: $\delta \pi l \tau h \nu$] $\tau h \nu$ $\delta \pi l$ C F 30 $\pi \rho \sigma \sigma \epsilon l \lambda \sigma \nu \tau \sigma$ B:

17 Λύσανδρος δ' έκ τῆς 'Ρόδου παρὰ τὴν Ἰωνίαν ἐκπλεῖ πρὸς τὸν 'Ελλήσποντον πρός τε τῶν πλοίων τὸν ἔκπλουν καὶ ἐπὶ τὰς ἀφεστηκυίας αὐτῶν πόλεις. ἀνήγοντο δὲ καὶ οἱ

II. i

- 18 'Αθηναῖοι ἐκ τῆς Χίου πελάγιοι· ἡ γὰρ 'Ασία πολεμία αὐτοῖς ἦν. Λύσανδρος δ' ἐξ 'Αβύδου παρέπλει εἰς Λάμ- 5 ψακον σύμμαχον οὖσαν 'Αθηναίων· καὶ οἱ 'Αβυδηνοὶ καὶ οἱ ἄλλοι παρῆσαν πεζῆ. ἡγεῖτο δὲ Θώραξ Λακεδαιμόνιος.
- 19 προσβαλόντες δε τῆ πόλει αίροῦσι κατὰ κράτος, καὶ διήρπασαν οἱ στρατιῶται οὖσαν πλουσίαν καὶ οἴνου καὶ σίτου καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδείων πλήρη· τὰ δε ἐλεύθερα σώματα 10
- 20 πάντα ἀφῆκε Λύσανδρος. οἱ δ' ᾿Αθηναῖοι κατὰ πόδας πλέοντες ὡρμίσαντο τῆς Χερρονήσου ἐν Ἐλαιοῦντι ναυσὶν ὀγδοήκοντα καὶ ἐκατόν. ἐνταῦθα δὴ ἀριστοποιουμένοις αὐτοῖς ἀγγέλλεται τὰ περὶ Λάμψακον, καὶ εὐθὺς ἀνήχθησαν
- 21 εls Σηστόν. ἐκείθεν δ' εὐθὺς ἐπισιτισάμενοι ἔπλευσαν 15 εls Alyòs ποταμοὺς ἀντίον τῆς Λαμψάκου διείχε δ' ὁ Ἑλλήσποντος ταύτη σταδίους ὡς πεντεκαίδεκα. ἐνταῦθα
- 22 δη έδειπνοποιούντο. Λύσανδρος δε τη επιούση νυκτί, επεί δρθρος ην, εσήμηνεν είς τὰς ναῦς ἀριστοποιησαμένους

'Αθηναίους εν αίγιαλφ δρμοθυτας καὶ πρὸς οὐδεμιᾳ πόλει, τὰ δ' ἐπιτήδεια ἐκ Σηστοῦ μετιόντας πεντεκαίδεκα σταδίους άπο των νεών, τους δε πολεμίους εν λιμένι και πρός πόλει έχουτας πάντα, ούκ εν καλφ έφη αύτους δρμείν, άλλα 5 μεθορμίσαι είς Σηστον παρήνει πρός τε λιμένα και πρός πόλω οδ όντες ναυμαχήσετε, έφη, όταν βούλησθε. οἱ δὲ 26 στρατηγοί, μάλιστα δὲ Τυδεὺς καὶ Μένανδρος, ἀπιέναι αὐτὸν ἐκέλευσαν αὐτοί γὰρ νῦν στρατηγεῖν, οὐκ ἐκεῖνον. και δ μεν φχετο. Λύσανδρος δ', επει ην ήμερα πεμπτη 27 10 επιπλέουσι τοις 'Αθηναίοις, είπε τοις παρ' αὐτοῦ επομένοις, έπαν κατίδωσιν αὐτοὺς ἐκβεβηκότας καὶ ἐσκεδασμένους κατά την Χερρόνησον, δπερ εποίουν πολύ μάλλον καθ' εκάστην ήμέραν, τά τε σιτία πόρρωθεν ώνούμενοι καὶ καταφρονοῦντες δη τοῦ Λυσάνδρου, ότι οὐκ ἀντανηγεν, ἀποπλέοντας τοῦμ-15 παλω παρ' αὐτὸν άραι ἀσπίδα κατὰ μέσον τὸν πλοῦν. δε ταθτα εποίησαν ως εκέλευσε. Λύσανδρος δ' εθθυς 28 έσήμηνε την ταχίστην πλείν συμπαρήει δε καί Θώραξ τὸ πεζον έχων. Κόνων δε ιδών τον επίπλουν, εσήμηνεν els τας ναθς βοηθείν κατα κράτος. διεσκεδασμένων δε των 20 ανθρώπων, αί μεν των νεων δίκροτοι ήσαν, αί δε μονόκροτοι, αὶ δὲ παντελώς κεναί ἡ δὲ Κόνωνος καὶ ἄλλαι περὶ αὐτὸν έπτα πλήρεις ανήχθησαν άθρόαι καὶ ἡ Πάραλος, τὰς δ' άλλας πάσας Λύσανδρος έλαβε πρός τῆ γῆ. τοὺς δὲ πλείστους ανόρας έν τη γη συνέλεξεν οί δε καὶ έφυγον είς τὰ 25 τειχύδρια. Κόνων δε ταις εννέα ναυσί φεύγων, επεί έγνω 29 των 'Αθηναίων τὰ πράγματα διεφθαρμένα, κατασχών έπὶ την 'Αβαρνίδα την Λαμψάκου ἄκραν έλαβεν αὐτόθεν τὰ μεγάλα τῶν Λυσάνδρου νεῶν ἱστία, καὶ αὐτὸς μὲν ὀκτὼ ναυσὶν ἀπέπλευσε παρ' Εὐαγόραν είς Κύπρον, ή δὲ Πάραλος 30 els τὰς 'Αθήνας ἀπαγγελοῦσα τὰ γεγονότα. Λύσανδρος 30 δε τάς τε ναθς καὶ τοὺς αιχμαλώτους και τάλλα πάντα είς

5 πρός] ets Kurz 11 ἐπειδὰν D: ἐπὴν cet. (Β ἐ) 17 et 18 ἐσήμανε(ν) codd. 30 ἀπαγγέλλουσα Β M D V: ἀπαγγέλουσα C F: ἀπαγγελοῦσα V corr.

Λάμψακου ἀπήγαγευ, έλαβε δὲ καὶ τῶυ στρατηγῶυ ἄλλους τε καὶ Φιλοκλέα καὶ 'Αδείμαντον. ἡ δ' ἡμέρα ταῦτα κατειργάσατο, έπεμψε Θεόπομπου του Μιλήσιου ληστήυ els Λακεδαίμονα ἀπαγγελοῦντα τὰ γεγονότα, δε ἀφικόμενος

31 τριταίος άπήγγειλε. μετά δε ταθτα Λύσανδρος άθροίσας 5 τούς συμμάχους εκέλευσε βουλεύεσθαι περί των αίχμαλώτων. ἐνταῦθα δὴ κατηγορίαι ἐγίγνοντο πολλαὶ τῶν 'Αθηναίων, ά τε ήδη παρενενομήκεσαν καὶ à έψηφισμένοι ήσαν ποιείν, εί κρατήσειαν τῆ ναυμαχία, τὴν δεξιὰν χείρα ἀποκόπτειν των ζωγρηθέντων πάντων, καὶ ὅτι λαβόντες δύο το τριήρεις, Κορινθίαν και 'Ανδρίαν, τους ανδρας έξ αυτών πάντας κατακρημνίσειαν Φιλοκλής δ' ήν στρατηγός των 32 'Αθηναίων, δε τούτους διέφθειρεν. ελέγετο δε και άλλα

πολλά, και έδοξεν αποκτείναι των αιχμαλώτων όσοι ήσαν 'Αθηναίοι πλην 'Αδειμάντου, δτι μόνος ἐπελάβετο ἐν τή 15 έκκλησία τοῦ περί τῆς ἀποτομῆς τῶν χειρῶν ψηφίσματος ήτιάθη μέντοι ὑπό τινων προδοῦναι τὰς ναῦς. Λύσανδρος δὲ Φιλοκλέα πρώτον ἐρωτήσας, δε τοὺς 'Ανδρίους καὶ Κορινθίους κατεκρήμνισε, τί εἴη ἄξιος παθεῖν ἀρξάμενος είς "Ελληνας παρανομείν, ἀπέσφαξεν.

Έπει δε τὰ εν τῆ Λαμψάκω κατεστήσατο, επλει επί τὸ Βυζάντιον καὶ Καλχηδόνα. οἱ δ' αὐτὸν ὑπεδέχοντο, τοὺς των 'Αθηναίων φρουρούς ύποσπόνδους άφέντες. οί δὲ προδόντες 'Αλκιβιάδη το Βυζάντιου τότε μεν εφυγου els τον Πόντον, υστερον δ' els 'Αθήνας καὶ εγένοντο 'Αθηναίοι. 25

2 Λύσανδρος δὲ τούς τε φρουρούς των 'Αθηναίων καὶ εἴ τινά που άλλον ίδοι 'Αθηναίον, απέπεμπεν είς τας 'Αθήνας, διδούς έκεισε μόνον πλέουσιν ασφάλειαν, άλλοθι δ' ού, είδως ότι όσω αν πλείους συλλεγωσιν είς το άστυ και τον Πειραιά, θάττον των ἐπιτηδείων ἔνδειαν ἔσεσθαι. κατα- 30 λιπών δέ Βυζαντίου καὶ Καλχηδόνος Σθενέλαον άρμοστήν

¹⁸ δς . . . κατεκρήμνισε del. Cobet ἄλλοθι] ἄλλοσε Hertlein 29 ὅτι οπ. 28 μόνον] μέν Cobet 29 871 om. C

Λάκωνα, αὐτὸς ἀποπλεύσας εἰς Λάμψακον τὰς ναῦς ἐπεσκεύα (εν.

Έν δὲ ταις ᾿Αθήναις τῆς Παράλου ἀφικομένης νυκτὸς 3 ἐλέγετο ἡ συμφορά, καὶ οἰμωγὴ ἐκ τοῦ Πειραιῶς διὰ τῶν 5 μακρῶν τειχῶν εἰς ἄστυ διῆκεν, ὁ ἔτερος τῷ ἐτέρῳ παραγγέλλων. ὥστ᾽ ἐκείνης τῆς νυκτὸς οὐδεὶς ἐκοιμήθη, οὐ μόνον τοὺς ἀπολωλότας πενθοῦντες, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ἔτι αὐτοὶ ἐαυτούς, πείσεσθαι νομίζοντες οια ἐποίησαν Μηλίους τε Λακεδαιμονίων ἀποίκους ὅντας, κρατήσαντες πολιορκία, καὶ 10 Ἱστιαιέας καὶ Σκιωναίους καὶ Τορωναίους καὶ Αλγινήτας καὶ ἄλλους πολλοὺς τῶν Ἑλλήνων. τῆ δ᾽ ὑστεραία ἐκκλησίαν 4 ἐποίησαν, ἐν ἢ ἔδοξε τούς τε λιμένας ἀποχῶσαι πλὴν ἐνὸς καὶ τὰ τείχη εὐτρεπίζειν καὶ φυλακὰς ἐφιστάναι καὶ τἄλλα πάντα ὡς εἰς πολιορκίαν παρασκευάζειν τὴν πόλιν. καὶ 15 οῦτοι μὲν περὶ ταῦτα ἦσαν.

Λύσανδρος δ' έκ τοῦ Ελλησπόντου ναυσί διακοσίαις 5 άφικόμενος είς Λέσβον κατεσκευάσατο τάς τε άλλας πόλεις έν αὐτῆ καὶ Μυτιλήνην είς δὲ τὰ ἐπὶ Θράκης χωρία ἔπεμψε δέκα τριήρεις έχουτα Έτεονικου, δε τὰ έκει πάντα πρὸς 20 Λακεδαιμονίους μετέστησεν. εὐθὺς δὲ καὶ ἡ ἄλλη Ἑλλὰς 6 άφειστήκει 'Αθηναίων μετά την ναυμαχίαν πλην Σαμίων. ούτοι δε σφαγάς των γνωρίμων ποιήσαντες κατείχον την Λύσανδρος δε μετά ταθτα έπεμψε πρός Αγίν τε 7 είς Δεκέλειαν καί είς Λακεδαίμονα ὅτι προσπλεῖ σὺν δια-25 κοσίαις ναυσί. Λακεδαιμόνιοι δ' εξήσαν πανδημεί καί οί άλλοι Πελοπουνήσιοι πλην 'Αργείων, παραγγείλαυτος τοῦ έτέρου Λακεδαιμονίων βασιλέως Παυσανίου. έπεὶ δ' άπαν- 8 τες ήθροίσθησαν, αναλαβών αὐτοὺς πρὸς τὴν πόλιν έστρατοπέδευσεν εν τῆ 'Ακαδημεία [τῷ καλουμένφ γυμνασίφ]. 30 Λύσανδρος δε αφικόμενος els Αίγιναν απέδωκε την πόλιν 9 Αλγινήταις, όσους εδύνατο πλείστους αὐτῶν άθροίσας, ώς δ'

10 lottilas BMDVC: lottalas M₂: 'Ιστιαιάς Cobet 29 τψ... γυμνασίψ del. Wolf 31 αὐτῶν ἀθροίσας Β: ἀθροίσας αὐτῶν cet. αύτως καὶ Μηλίοις καὶ τοῖς ἄλλοις ὅσοι τῆς αὐτῶν ἐστέρουτο. μετὰ δὲ τοῦτο δηώσας Σαλαμῖνα ὡρμίσατο πρὸς τὸν Πειραιᾶ ναυσὶ πεντήκοντα καὶ ἐκατόν, καὶ τὰ πλοῖα εἶργε τοῦ εἴσπλου.

10 Οἱ δ' ᾿Αθηναῖοι πολιορκούμενοι κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατ- 5 ταν ἠπόρουν τί χρὴ ποιεῖν, οὕτε νεῶν οὕτε συμμάχων αὐτοῖς ὅντων οὕτε σίτου ἐνόμιζον δὲ οὐδεμίαν εἶναι σωτηρίαν †εἰ μὴ παθεῖν ἃ οὐ τιμωρούμενοι ἐποίησαν, ἀλλὰ διὰ τὴν ὕβριν ἠδίκουν ἀνθρώπους μικροπολίτας οὐδ' ἐπὶ μιᾳ αἰτίᾳ ἔτέρᾳ ἡ

11 ὅτι ἐκείνοις συνεμάχουν. διὰ ταῦτα τοὺς ἀτίμους ἐπιτίμους 10 ποιήσαντες ἐκαρτέρουν, καὶ ἀποθνησκόντων ἐν τῆ πόλει λιμῷ πολλῶν οὐ διελέγοντο περὶ διαλλαγῆς. ἐπεὶ δὲ παντελῶς ἤδη ὁ σῖτος ἐπελελοίπει, ἔπεμψαν πρέσβεις παρ' *Αγιν, βουλόμενοι σύμμαχοι εἶναι Λακεδαιμονίοις ἔχουτες τὰ τείχη

12 καὶ τὸν Πειραιᾶ, καὶ ἐπὶ τούτοις συνθήκας ποιεῖσθαι. ὁ δὲ 15 αὐτοὺς εἰς Λακεδαίμονα ἐκέλευεν ἰέναι· οὐ γὰρ εἴναι κύριος αὐτός. ἐπεὶ δ' ἀπήγγειλαν οἱ πρέσβεις ταῦτα τοῖς 'Αθη-

13 ναίοις, έπεμψαν αὐτοὺς εἰς Λακεδαίμονα. οἱ δ' ἐπεὶ ἦσαν ἐν Σελλασία [πλησίον τῆς Λακωνικῆς] καὶ ἐπύθοντο οἱ ἔφοροι αὐτῶν ἃ ἔλεγον, ὄντα οἶάπερ καὶ πρὸς ᾿Αγιν, αὐτόθεν αὐ- 20 τοὺς ἐκέλευον ἀπιέναι, καὶ εἴ τι δέονται εἰρήνης, κάλλιον

14 ήκειν βουλευσαμένους. οἱ δὲ πρέσβεις ἐπεὶ ήκον οἴκαδε καὶ ἀπήγγειλαν ταῦτα εἰς τὴν πόλω, ἀθυμία ἐνέπεσε πᾶσων ὥοντο γὰρ ἀνδραποδισθήσεσθαι, καὶ ἕως ἄν πέμπωσω ἐτέ-

15 ρους πρέσβεις, πολλούς τῷ λιμῷ ἀπολεῖσθαι. περὶ δὲ τῶν ²ξ τειχῶν τῆς καθαιρέσεως οὐδεὶς ἐβούλετο συμβουλεύεω· 'Αρχέστρατος γὰρ εἰπῶν ἐν τῆ βουλῆ Λακεδαιμονίοις κράτιστον εἶναι ἐφ' οῖς προυκαλοῦντο εἰρήνην ποιεῖσθαι, ἐδέθη· προυκαλοῦντο δὲ τῶν μακρῶν τειχῶν ἐπὶ δέκα σταδίους καθελεῖν ἑκατέρου· ἐγένετο δὲ ψήφισμα μὴ ἐξεῖναι περὶ τούτων συμ- 30

⁷ εἰ μὴ] τοῦ μὴ Ε: μὴ οὐ Hartman: τὸ μὴ Hertlein 19 πλησίον τῆς Λακωνικῆς del. Cobet 27, 28 pro Λακεδαιμονίοις... προυκαλοῦντο Cobet dedit κράτιστον εἶναι ἐφ' οἶς Λακεδαιμόνιοι προυκαλοῦντο: κράτιστον εἶναι del. Kurz

βουλεύειν. τοιούτων δε όντων Θηραμένης είπεν εν εκκλησία 16 δτι εί βούλονται αὐτὸν πέμψαι παρά Λύσανδρον, είδως ήξει Λακεδαιμονίους πότερον εξανδραποδίσασθαι την πόλιν βουλόμενοι αντέχουσι περί των τειχων ή πίστεως ένεκα. πεμφθείς 5 δε διέτριβε παρά Λυσάνδρφ τρείς μήνας και πλείω, επιτηρών όπότε 'Αθηναίοι ξμελλον διά τὸ ξπιλελοιπέναι τὸν σίτον άπωντα δ τι τις λέγοι δμολογήσειν. ἐπεὶ δὲ ήκε τετάρτω 17 μηνί, απήγγειλεν έν έκκλησία ὅτι αὐτὸν Λύσανδρος τέως μεν κατέχοι, είτα κελεύοι είς Λακεδαίμονα ιέναι οὐ γάρ 10 **είναι κύριος ών έ**ρωτφτο ύπ' αὐτοῦ, ἀλλὰ τοὺς ἐφόρους. μετά ταῦτα ἡρέθη πρεσβευτής είς Λακεδαίμονα αὐτοκράτωρ Λύσανδρος δε τοις εφόροις έπεμψεν άγγε- 18 δέκατος αὐτός. λούντα μετ' άλλων Λακεδαιμονίων 'Αριστοτέλην, φυγάδα 'Αθηναίον όντα, ότι αποκρίναιτο Θηραμένει εκείνους κυρίους 15 είναι είρήνης και πολέμου. Θηραμένης δε και οι άλλοι 19 πρέσβεις έπεὶ ήσαν εν Σελλασία, ερωτώμενοι δε επί τίνι λόγφ ήκοιεν είπον ότι αὐτοκράτορες περί είρήνης, μετά ταθτα οί έφοροι καλείν εκέλευον αὐτούς. επεί δ' ήκον, εκκλησίαν έποίησαν, εν ή αντέλεγον Κορίνθιοι και Θηβαίοι μάλιστα, 20 πολλοί δὲ καὶ άλλοι τῶν Ἑλλήνων, μὴ σπένδεσθαι ᾿Αθηναίοις, άλλ' έξαιρείν. Λακεδαιμόνιοι δε οὐκ έφασαν πόλιν 20 Έλληνίδα ανδραποδιείν μέγα αγαθον είργασμένην έν τοίς μεγίστοις κινδύνοις γενομένοις τῆ 'Ελλάδι, άλλ' ἐποιοῦντο ελρήνην εφ' & τά τε μακρά τείχη καὶ τὸν Πειραιά καθελόντας 25 καὶ τὰς ναῦς πλὴν δώδεκα παραδόντας καὶ τοὺς φυγάδας καθέντας τον αὐτον έχθρον και φίλον νομίζοντας Λακεδαιμουίοις ξπεσθαι καὶ κατά γῆν καὶ κατά θάλαττου ὅποι αν ήγωνται. Θηραμένης δε και οι σύν αυτώ πρέσβεις έπαν- 21 έφερον ταῦτα είς τὰς 'Αθήνας. είσιόντας δ' αὐτοὺς ὄχλος 30 περιεχείτο πολύς, φοβούμενοι μη άπρακτοι ήκοιεν ού γάρ **έτι ἐνεχώρει μέλλεω διὰ τὸ πληθος τῶν ἀπολλυμένων τῷ**

17 elwar B

4 αντέχουσι Leonclavius: ανέχουσι codd. Franke 9 κελεύοι B: κελεύει cet. nam stat. Otto δέ om. C 17 είπαι

5 πλείω] πλέον 16 post Σελλασία lacu-

28 έπανεφέροντο C F

22 λιμῷ. τῆ δὲ ὑστεραία ἀπήγγελλου οἱ πρέσβεις ἐφ' οἶς οἱ Λακεδαιμόνιοι ποιοῖντο τὴν εἰρήνην προηγόρει δὲ αὐτῶν Θηραμένης, λέγων ὡς χρὴ πείθεσθαι Λακεδαιμονίοις καὶ τὰ τείχη περιαιρεῖν. ἀντειπόντων δέ τινων αὐτῷ, πολὺ δὲ πλειόνων συνεπαινεσάντων, ἔδοξε δέχεσθαι τὴν εἰρήνην. 5

23 μετὰ δὲ ταῦτα Λύσανδρός τε κατέπλει εἰς τὸν Πειραιᾶ καὶ οἱ φυγάδες κατῆσαν καὶ τὰ τείχη κατέσκαπτον ὑπ' αὐλητρίδων πολλῆ προθυμία, νομίζοντες ἐκείνην τὴν ἡμέραν τῆ

Έλλάδι ἄρχειν τῆς ἐλευθερίας.

24 Καὶ ὁ ἐνιαυτὸς ἔληγεν, ἐν ῷ μεσοῦντι Διονύσιος ὁ Ἑρμο- 10 κράτους Συρακόσιος ἐτυράννησε, μάχη μὲν πρότερον ἡττηθέντων ὑπὸ Συρακοσίων Καρχηδονίων, σπάνει δὲ σίτου ἐλόντων ᾿Ακράγαντα, ἐκλιπόντων τῶν Σικελιωτῶν τὴν πόλιν.

Τῷ δ' ἐπιόντι ἔτει [ῷ ἢν 'Ολυμπιάς, ἢ τὸ στάδιον ἐνίκα Κροκίνας Θετταλός, Εὐδίον ἐν Σπάρτη ἐφορεύοντος, Πυθο- 15 δώρου δ' ἐν 'Αθήναις ἄρχοντος, δυ 'Αθηναῖοι, ὅτι ἐν ὀλιγαρχία ἡρέθη, οὐκ ὀνομάζονσιν, ἀλλ' ἀναρχίαν τὸν ἐνιαντὸν 2 καλοῦσιν. ἐγένετο δὲ αὕτη ἡ ὀλιγαρχία ὧδε.] ἔδοξε τῷ δήμῳ τριάκοντα ἄνδρας ἐλέσθαι, οἱ τοὺς πατρίους νόμους συγγράψουσι, καθ' οὐς πολιτεύσουσι. καὶ ἡρέθησαν οΐδε 20 Πολυχάρης, Κριτίας, Μηλόβιος, 'Ιππόλοχος, Εὐκλείδης, 'Ιέρων, Μνησίλοχος, Χρέμων, Θηραμένης, 'Αρεσίας, Διοκλῆς, Φαιδρίας, Χαιρέλεως, 'Αναίτιος, Πείσων, Σοφοκλῆς, 'Ερατοσθένης, Κλεομήδης, 'Ερασίστρατος, Φείδων, Δρακοντίδης, 25
Εἰνιόθης 'Αριστοτέλης, 'Ερασίστρατος, Μεσιβείδης, τούτερη

3 Εὐμάθης, 'Αριστοτέλης, 'Ιππόμαχος, Μνησιθείδης. τούτων δὲ πραχθέντων ἀπέπλει Λύσανδρος πρὸς Σάμον, 'Αγις δ' ἐκ τῆς Δεκελείας ἀπαγαγῶν τὸ πεζὸν στράτευμα διέλυσε κατὰ πόλεις ἐκάστους.

Κατὰ δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν περὶ ἡλίου ἔκλειψω Λυκό- 30 φρων ὁ Φεραῖος, βουλόμενος ἄρξαι ὅλης τῆς Θετταλίας.

^{§ 24} del. Unger § 1 del. Marsham 14 & B: ἐν δ cet. 15 Ένδίου Dind. et in § 10 19 τοὺς πατρίους del. Nauck § § 4 et 5 del. Dind.

τους εναντιουμένους αὐτῷ τῶν Θετταλῶν, Λαρισαίους τε καὶ άλλους, μάχη ενίκησε καὶ πολλούς ἀπέκτεινεν.

Έν δὲ τῷ αὐτῷ χρόνῳ καὶ Διονύσιος ὁ Συρακόσιος ς τύραννος μάχη ἡττηθεὶς ὑπὸ Καρχηδονίων Γέλαν καὶ Καμά- ς ριναν ἀπώλεσε. μετ' ὀλίγον δὲ καὶ Λεοντίνοι Συρακοσίοις συνοικοῦντες ἀπέστησαν εἰς τὴν αὐτῶν πόλιν ἀπὸ Διονυσίου καὶ Συρακοσίων. παραχρῆμα δὲ καὶ οἱ Συρακόσιοι ἱππεῖς ὑπὸ Διονυσίου εἰς Κατάνην ἀπεστάλησαν.

Οἱ δὲ Σάμιοι πολιορκούμενοι ὑπὸ Λυσάνδρου πάντη, ἐπεὶ 6 το οὐ βουλομένων αὐτών τὸ πρώτον δμολογείν προσβάλλειν ήδη ξμελλεν ο Λύσανδρος, ώμολόγησαν εν ιμάτιον έχων ξκαστος απιέναι των έλευθέρων, τὰ δ' άλλα παραδούναι. Λύσανδρος δὲ τοῖς ἀρχαίοις πολίταις 7 και ούτως εξηλθον. παραδούς την πόλιν και τα ένόντα πάντα και δέκα άρχον-15 τας καταστήσας φρουρείν άφηκε το των συμμάχων ναυτικον κατά πόλεις, ταις δε Λακωνικαις ναυσίν απέπλευσεν είς 8 Λακεδαίμονα, απάγων τά τε των αίχμαλώτων νεών ακρωτήρια καὶ τὰς ἐκ Πειραιῶς τριήρεις πλην δώδεκα καὶ στεφάνους, οθς παρά των πόλεων ελάμβανε δώρα ίδία, καὶ άργυ-20 ρίου τετρακόσια καὶ εβδομήκουτα τάλαυτα, α περιεγένουτο των φόρων, οθς αὐτῷ Κῦρος παρέδειζεν είς τὸν πόλεμον, καὶ εἴ τι ἄλλο ἐκτήσατο ἐν τῷ πολέμφ. ταῦτα δὲ πάντα 9 Λακεδαιμονίοις απέδωκε τελευτώντος του θέρους [είς δ εξάμηνος καὶ ὀκτώ καὶ εἴκοσιν ἔτη τῷ πολέμω ἐτελεύτα, ἐν οἷς 25 έφοροι οι αριθμούμενοι οίδε εγένοντο, Αίνησίας πρώτος, εφ' ου ήρξατο ο πόλεμος, πέμπτφ και δεκάτφ έτει των μετ' Εύβοίας άλωσιν τριακονταετίδων σπονδών, μετά δε τοῦτον οίδε Βρασίδας, Ίσάνωρ, Σωστρατίδας, "Εξαρχος, 'Αγησί- 10 στρατος, 'Αγγενίδας, 'Ονομακλής, Ζεύξιππος, Πιτύας, Πλει-30 στόλας, Κλεινόμαχος, "Ιλαρχος, Λέων, Χαιρίλας, Πατησιάδας,

6 αὐτῶν codd. 10 οὐ Paris. A : om. cet. βουλευομένων C F 15 φρουρεῖν del. Brūckner 17 ἀπαγαγὼν B 18 πειραιῶs B : τοῦ πειραιῶs cet. 23 els δ . . . § 10 κατέπλευσεν del. Brūckner ἔκμηνος Cobet 24 ὀκτὸ] ὀπτὰ Weissenborn 25 οἰ B : om. cet. 30 Χαρίλας Heiland

II. iii

Κλεοσθένης, Λυκάριος, Ἐπήρατος, 'Ονομάντιος, 'Αλεξιππίδας, Μισγολαΐδας, 'Ισίας, 'Αρακος, Εὐάρχιππος, Παντακλής, Πιτύας, 'Αρχύτας, Εὔδιος, ἐφ' οὖ Λύσανδρος πράξας τὰ εἰρημένα οἴκαδε κατέπλευσεν].

Οἱ δὲ τριάκοντα ἡρέθησαν μὲν ἐπεὶ τάχιστα τὰ μακρὰ 5 τείχη καὶ τὰ περὶ τὸν Πειραιᾶ καθηρέθη· αἰρεθέντες δὲ ἐφ' ῷτε συγγράψαι νόμους, καθ' οὕστινας πολιτεύσοιντο, τούτους μὲν ἀεὶ ἔμελλον συγγράφειν τε καὶ ἀποδεικνύναι, βουλὴν δὲ καὶ τὰς ἄλλας ἀρχὰς κατέστησαν ὡς ἐδόκει αὐτοῖς.

12 έπειτα πρώτον μὲν οθε πάντες ἦδεσαν ἐν τῇ δημοκρατία ἀπὸ ιο συκοφαντίας ζώντας καὶ τοῖς καλοῖς κάγαθοῖς βαρεῖς ὅντας, συλλαμβάνοντες ὑπῆγον θανάτου· καὶ ἢ τε βουλὴ ἡδέως αὐτών κατεψηφίζετο οἴ τε ἄλλοι ὅσοι συνήδεσαν ἐαυτοῖς μὴ

13 ὄντες τοιοῦτοι οὐδὲν ἤχθοντο. ἐπεὶ δὲ ἤρξαντο βουλεύεσθαι ὅπως ἂν ἐξείη αὐτοῖς τῷ πόλει χρῆσθαι ὅπως βούλοιντο, ἐκ 15 τούτου πρῶτον μὲν πέμψαντες εἰς Λακεδαίμονα Αἰσχίνην τε καὶ ᾿Αριστοτέλην ἔπεισαν Λύσανδρον φρουροὺς σφίσι συμπρᾶξαι ἐλθεῖν, ἔως δὴ τοὺς πονηροὺς ἐκποδῶν ποιησάμενοι καταστήσαιντο τὴν πολιτείαν. Θρέψειν δὲ αὐτοὶ ὑπισχνοῦντο.

ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ Β

II. ii

Λάκωνα, αὐτὸς ἀποπλεύσας εἰς Λάμψακον τὰς ναῦς ἐπεσκεύαζεν.

Έν δὲ ταῖς ᾿Αθήναις τῆς Παράλου ἀφικομένης νυκτὸς 3
ἐλέγετο ἡ συμφορά, καὶ οἰμωγὴ ἐκ τοῦ Πειραιῶς διὰ τῶν
5 μακρῶν τειχῶν εἰς ἄστυ διῆκεν, ὁ ἔτερος τῷ ἔτέρω παραγγέλλων ιῶστ ἐκείνης τῆς νυκτὸς οὐδεὶς ἐκοιμήθη, οὐ μόνον
τοὺς ἀπολωλότας πενθοῦντες, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ἔτι αὐτοὶ
ἐαυτούς, πείσεσθαι νομίζοντες οῖα ἐποίησαν Μηλίους τε
Λακεδαιμονίων ἀποίκους ὄντας, κρατήσαντες πολιορκία, καὶ
10 Ἱστιαιέας καὶ Σκιωναίους καὶ Τορωναίους καὶ Αλγινήτας καὶ
ἄλλους πολλοὺς τῶν Ἑλλήνων. τῆ δ' ὑστεραία ἐκκλησίαν 4
ἐποίησαν, ἐν ἡ ἔδοξε τούς τε λιμένας ἀποχῶσαι πλὴν ἔνὸς
καὶ τὰ τείχη εὐτρεπίζειν καὶ φυλακὰς ἐφιστάναι καὶ τᾶλλα
πάντα ὡς εἰς πολιορκίαν παρασκευάζειν τὴν πόλιν. καὶ
15 οὖτοι μὲν περὶ ταῦτα ἦσαν.

Λύσανδρος δ' έκ τοῦ Ελλησπόντου ναυσί διακοσίαις 5 άφικόμενος els Λέσβον κατεσκευάσατο τάς τε άλλας πόλεις έν αὐτή καὶ Μυτιλήνην είς δὲ τὰ ἐπὶ Θράκης χωρία ἔπεμψε δέκα τριήρεις έχουτα Έτεονικου, δε τὰ ἐκεῖ πάντα πρὸς 20 Λακεδαιμονίους μετέστησεν. εὐθὺς δὲ καὶ ἡ ἄλλη Ἑλλὰς 6 άφειστήκει 'Αθηναίων μετά την ναυμαχίαν πλην Σαμίων ούτοι δὲ σφαγὰς τῶν γνωρίμων ποιήσαντες κατείχον τὴν πόλιν. Λύσανδρος δὲ μετὰ ταῦτα ἔπεμψε πρὸς ^{*}Αγίν τε 7 els Δεκέλειαν καὶ els Λακεδαίμονα ὅτι προσπλεῖ σὺν δια-25 κοσίαις ναυσί. Λακεδαιμόνιοι δ' εξήσαν πανδημεί και οί άλλοι Πελοπουνήσιοι πλην 'Αργείων, παραγγείλαντος τοῦ έτέρου Λακεδαιμονίων βασιλέως Παυσανίου. έπει δ' άπαν- 8 τες ήθροίσθησαν, αναλαβών αὐτοὺς πρὸς τὴν πόλιν ἐστρατοπέδευσεν εν τη 'Ακαδημεία [τῷ καλουμένφ γυμνασίφ]. 30 Αύσανδρος δε άφικόμενος εls Αίγιναν άπέδωκε την πόλιν 9 Αλγινήταις, όσους εδύνατο πλείστους αὐτῶν άθροίσας, ώς δ'

10 Ιστιείας BMDVC: Ιστιαίας Μη: 'Ιστιαίας Cobet 29 τῷ...
γυμνασίφ del. Wolf 31 αδτῶν ἀθροίσας Β: ἀθροίσας αὐτῶν cet.

21 εἰς τὴν ἀκρόπολω συνέθηκαν ἐν τῷ ναῷ. τούτων δὲ γενομένων, ὡς ἐξὸν ἥδη ποιεῖν αὐτοῖς ὅ τι βούλοωτο, πολλοὺς μὲν ἔχθρας ἔνεκα ἀπέκτεινον, πολλοὺς δὲ χρημάτων. ἔδοξε δ' αὐτοῖς, ὅπως ἔχοιεν καὶ τοῖς φρουροῖς χρήματα διδόναι, καὶ τῶν μετοίκων ἔνα ἔκαστον λαβεῖν, καὶ αὐτοὺς μὲν ἀπο- 5

22 κτείναι, τὰ δὲ χρήματα αὐτῶν ἀποσημήνασθαι. ἐκέλευον δὲ καὶ τὸν Θηραμένην λαβεῖν ὅντινα βούλοιτο. ὁ δ' ἀπεκρίνατο ' 'Αλλ' οὐ ὁοκεῖ μοι, ἔφη, καλὸν εἶναι φάσκοντας βελτίστους εἶναι ἀδικώτερα τῶν συκοφαντῶν ποιεῖν. ἐκεῖνοι μὲν γὰρ παρ' ὧν χρήματα λαμβάνοιεν ζῆν εἴων, ἡμεῖς δὲ 10 ἀποκτενοῦμεν μηδὲν ἀδικοῦντας, ἵνα χρήματα λαμβάνωμεν;

23 πῶς οὐ ταῦτα τῷ παντὶ ἐκείνων ἀδικώτερα; οἱ δ' ἐμποδῶν νομίζοντες αὐτὸν εἶναι τῷ ποιεῖν ὅ τι βούλοιντο, ἐπιβουλεύονσιν αὐτῷ, καὶ ἰδία πρὸς τοὺς βουλευτὰς ἄλλος πρὸς ἄλλον διέβαλλον ὡς λυμαινόμενον τὴν πολιτείαν. καὶ τὰ παραγγείλαντες νεανίσκοις οἱ ἐδόκουν αὐτοῖς θρασύτατοι εἶναι ξιφίδια ὑπὸ μάλης ἔχοντας παραγενέσθαι, συνέλεξαν 24 τὴν βουλήν. ἐπεὶ δὲ ὁ Θηραμένης παρῆν, ἀναστὰς ὁ Κριτίας ἔλεξεν ὧδε.

*Ω ἄνδρες βουλευταί, εὶ μέν τις ὑμῶν νομίζει πλείους 20 τοῦ καιροῦ ἀποθυήσκειν, ἐννοησάτω ὅτι ὅπου πολιτεῖαι μεθίστανται πανταχοῦ ταῦτα χίγνεται πλείστους δὲ ἀνάγκη ἐνθάδε πολεμίους εἶναι τοῖς εἰς ὀλιγαρχίαν μεθιστᾶσι διά τε τὸ πολυανθρωποτάτην τῶν Ἑλληνίδων τὴν πόλιν εἶναι καὶ διὰ τὸ πλεῖστον χρόνον ἐν ἐλευθερία τὸν δῆμον τεθράφθαι. 25

25 ἡμεῖς δὲ γυόντες μὲν τοῖς οἴοις ἡμῖν τε καὶ ὑμῖν χαλεπὴν πολιτείαν εἴναι δημοκρατίαν, γυόντες δὲ ὅτι Λακεδαιμονίοις τοῖς περισώσασιν ἡμᾶς ὁ μὲν δῆμος οὕποτ' ἄν φίλος γένοιτο, οἱ δὲ βέλτιστοι ἀεὶ ἄν πιστοὶ διατελοῖεν, διὰ ταῦτα σὺν τῆ

26 Λακεδαιμονίων γνώμη τήνδε τὴν πολιτείαν καθίσταμεν, καὶ 30 εάν τινα αἰσθανώμεθα ἐναντίον τῆ δλιγαρχία, ὅσον δυνάμεθα

³ μèν om. B 4 καὶ om. B 12 τῷ om. B 19 ὧδε om. B 20 πλέονας codd. ut saepe 23 ἐνθάδε B: om. cet. 26 ἡμῖν τε Weiske: τε ἡμῖν codd.

έκποδών ποιούμεθα πολύ δε μάλιστα δοκεί ήμιν δίκαιον είναι, εί τις ήμων αὐτων λυμαίνεται ταύτη τή καταστάσει, δίκην αὐτὸν διδόναι. νῦν οὖν αἰσθανόμεθα Θηραμένην 27 τουτονὶ οίς δύναται ἀπολλύντα ἡμᾶς τε καὶ ὑμᾶς. 5 ταθτα άληθη, αν κατανοήτε, εθρήσετε οθτε ψέγοντα οθδένα μάλλον Θηραμένους τουτουί τὰ παρόντα οὕτε εναντιούμενον, όταν τινά ἐκποδών βουλώμεθα ποιήσασθαι τών δημαγωγών. εί μεν τοίνον εξ άρχης ταθτα εγίγνωσκε, πολέμιος μεν ην, ου μέντοι πονηρός γ' αν δικαίως ένομίζετο νυν δε αυτός 28 το μέν άρξας της πρός Λακεδαιμονίους πίστεως και φιλίας, αὐτὸς δὲ τῆς τοῦ δήμου καταλύσεως, μάλιστα δὲ ἐξορμήσας ύμας τοις πρώτοις ύπαγομένοις είς ύμας δίκην επιτιθέναι, υθυ έπει και ύμεις και ήμεις φανερώς έχθροι τώ δήμω γεγενήμεθα, οὐκέτ' αὐτῷ τὰ γιγνόμενα ἀρέσκει, ὅπως αὐτὸς 15 μεν αν εν τφ ασφαλεί καταστή, ήμεις δε δίκην δώμεν τών πεπραγμένων. ώστε οὐ μόνον ώς έχθρῷ αὐτῷ προσήκει 29 άλλα και ώς προδότη ύμων τε και ήμων διδόναι την δίκην. καίτοι τοσούτφ μεν δεινότερον προδοσία πολέμου, δσφ χαλεπώτερον φυλάξασθαι τὸ άφανες τοῦ φανεροῦ, τοσούτω 20 δ' έχθιον, ὅσφ πολεμίοις μεν ἄνθρωποι καὶ σπένδονται καὶ αὐθις πιστοί γίγνονται, δυ δ' αν προδιδόντα λαμβάνωσι, τούτφ ούτε έσπείσατο πώποτε οὐδείς ούτ' ἐπίστευσε τοῦ λοιπού. Γνα δε είδητε ότι οὐ καινά ταῦτα οὖτος ποιεῖ, ἀλλά 30 φύσει προδότης έστίν, αναμνήσω ύμας τα τούτω πεπραγμένα. 25 οὖτος γὰρ ἐξ ἀρχῆς μὲν τιμώμενος ὑπὸ τοῦ δήμου κατὰ τὸν πατέρα "Αγνωνα, προπετέστατος εγένετο την δημοκρατίαν μεταστήσαι είς τους τετρακοσίους, και επρώτευεν εν εκείνοις. έπει δ' ήσθετο αυτίπαλου τι τη ολιγαρχία συνιστάμενου, πρώτος αὖ ἡγεμών τῷ δήμφ ἐπ' ἐκείνους ἐγένετο. ὅθεν δήπου 31 30 καὶ κόθορυος ἐπικαλεῖται. [καὶ γὰρ ὁ κόθορυος ἀρμόττειν

⁴ δμᾶς το καὶ ἡμᾶς Β 5 ἡν codd. 12 δμᾶς τοῖς Βτückner: ἡμᾶς τοῖς codd. 20 πολεμίοις Weiske: πολέμιοι codd. ἄνθρωποι Cobet 29 δήπου Steph.: δήπου γὰρ codd.: δήπου et γὰρ supra l. B 30 καὶ γὰρ . . . ἀμφοτέρων del. Morus

35

μέν τοις ποσίν αμφοτέροις δοκεί, αποβλέπει δε απ' αμφοτέρων.] δεί δέ, ω Θηράμενες, ἄνδρα τὸν ἄξιον ζῆν οὐ προάγειν μέν δεινόν είναι είς πράγματα τούς συνόντας, αν δέ τι άντικόπτη, εὐθὺς μεταβάλλεσθαι, άλλ' ώσπερ εν νηὶ διαπονείσθαι, έως αν είς ούρον καταστώσιν εί δε μή, πως αν 5 άφίκοιντό ποτε ένθα δεί, εί ἐπειδάν τι ἀντικόψη, εὐθὺς είς 32 τάναντία πλέοιεν; καὶ είσι μεν δήπου πάσαι μεταβολαί πολιτειών θανατηφόροι, σὺ δὲ διὰ τὸ εὐμετάβολος εἶναι πλείστοις μεν μεταίτιος εί εξ δλιγαρχίας ύπο του δήμου ἀπολωλέναι, πλείστοις δ' ἐκ δημοκρατίας ὑπὸ τῶν βελτιόνων. 10 ούτος δέ τοί έστιν δς καὶ ταχθείς ἀνελέσθαι ύπὸ τῶν στρατηγών τους καταδύντας 'Αθηναίων έν τῆ περί Λέσβον ναυμαχία αὐτὸς οὐκ ἀνελόμενος ὅμως τῶν στρατηγῶν κατη-33 γορών ἀπέκτεινεν αὐτούς, ἵνα αὐτὸς περισωθείη. ὅστις γε μην φανερός έστι τοῦ μεν πλεονεκτείν ἀεὶ επιμελόμενος, τοῦ 15 δὲ καλοῦ καὶ τῶν φίλων μηδὲν ἐντρεπόμενος, πῶς τούτου χρή ποτε φείσασθαι; πως δε ου φυλάξασθαι, είδότας αυτου τὰς μεταβολάς, ὡς μὴ καὶ ἡμᾶς ταὐτὸ δυνασθή ποιήσαι; ήμεις ούν τούτον ύπάγομεν και ώς ἐπιβουλεύοντα και ώς προδιδόντα ήμας τε καὶ ύμας. ώς δ' εἰκότα ποιούμεν, καὶ 20 34 τάδ' ἐννοήσατε. καλλίστη μὲν γὰρ δήπου δοκεῖ πολιτεία είναι ή Λακεδαιμονίων εί δὲ ἐκείνη ἐπιχειρήσειέ τις τῶν έφόρων άντι τοῦ τοῖς πλείοσι πείθεσθαι ψέγειν τε τὴν ἀρχὴν καὶ ἐναντιοῦσθαι τοῖς πραττομένοις, οὐκ αν οἴεσθε αὐτὸν καὶ ύπ' αὐτῶν τῶν ἐφόρων καὶ ὑπὸ τῆς ἄλλης ἁπάσης πόλεως 25 τής μεγίστης τιμωρίας άξιωθήναι; και ύμεις ούν, έαν σωφρονήτε, οὐ τούτου ἀλλ' ὑμῶν αὐτῶν φείσεσθε, ὡς οὕτος σωθείς μεν πολλούς αν μέγα φρονείν ποιήσειε των εναντία γιγνωσκόντων ύμιν, απολόμενος δε πάντων και των έν τή πόλει καὶ τῶν ἔξω ὑποτέμοι ἄν τὰς ἐλπίδας.

'Ο μεν ταθτ' είπων εκαθέζετο. Θηραμένης δε αναστάς

τ ἀποβλέπει] ἀπολέπει Postgate : ἀπολείπει Laves : ἀποβέβληται Ellis 11 καl B : om. cet. 22 ἐκείνη] ἐκεῖ Dind.

έλεξεν 'Αλλά πρώτον μέν μνησθήσομαι, & ἄνδρες, δ τελευταίου κατ' έμοῦ είπε. φησί γάρ με τοὺς στρατηγοὺς ἀποκτείναι κατηγορούντα. εγώ δε ούκ ήρχον δήπου τοῦ κατ' έκείνων λόγου, άλλ' έκείνοι έφασαν προσταχθέν μοι ύφ' 5 ξαυτών ούκ ανελέσθαι τους δυστυχούντας έν τη περί Λέσβον ναυμαχία. έγω δε απολογούμενος ως δια τον χειμωνα οὐδε πλείν, μη ότι αναιρείσθαι τους ανδρας δυνατον ήν, έδοξα τη πόλει εἰκότα λέγειν, ἐκεῖνοι δ' ἐαυτῶν κατηγορεῖν ἐφαίνοντο. φάσκοντες γαρ οδόν τε είναι σώσαι τους ανδρας, προέμενοι 10 απολέσθαι αὐτοῦς ἀποπλέοντες ἄχοντο. οὐ μέντοι θαυμάζω 36 γε τὸ Κριτίαν †παρανενομηκέναι † δτε γάρ ταῦτα ἦν, οὐ παρών ετύγχανεν, άλλ' εν Θετταλία μετά Προμηθέως δημοκρατίαν κατεσκεύαζε και τους πενέστας ωπλιζεν έπι τους δεσπότας. ων μεν ουν ουτος έκει έπραττε μηδεν ενθάδε 37 15 γένοιτο· τάδε γε μέντοι όμολογω έγω τούτω, εί τις ύμας μέν της άρχης βούλεται παῦσαι, τοὺς δ' ἐπιβουλεύοντας ύμιν Ισχυρούς ποιεί, δίκαιον είναι της μεγίστης αὐτὸν τιμωρίας τυγχάνειν όστις μέντοι ό ταθτα πράττων έστίν οίμαι αν ύμας κάλλιστα κρίνειν, τά τε πεπραγμένα καὶ α νῦν 20 πράττει έκαστος ήμων εί κατανοήσετε. οὐκοῦν μέχρι μέν τοῦ 38 ύμας τε καταστήναι είς την βουλείαν και άρχας αποδειχθήναι καὶ τοὺς ὁμολογουμένως συκοφάντας ὑπάγεσθαι πάντες ταὐτὰ έγιγνώσκομεν έπει δέ γε οῦτοι ἤρξαντο ἄνδρας καλούς τε κάγαθούς συλλαμβάνειν, έκ τούτου κάγω ήρξάμην τάναντία 25 τούτοις γιγνώσκει. ήδειν γαρ ότι αποθνήσκοντος μέν 39 Λέοντος του Σαλαμινίου, ανδρός και όντος και δοκούντος ίκανοῦ είναι, άδικοῦντος δ' οὐδὲ ξυ, οί δμοιοι τούτφ φοβήσοιντο, φοβούμενοι δε εναντίοι τηδε τη πολιτεία έσοιντο. εγίγνωσκον δε ότι συλλαμβανομένου Νικηράτου τοῦ Νικίου,

4 προσταχθέντα με CF 11 παρανενοηκέναι Wolf: παρακηκοέναι Wyttenbach: παρανενομικέναι Schmidt: παρεγνωκέναι Weidner: an παρενηνοχέναι? 13 κατασκευάζων CF 17 ποιεί Β: ποιείν cet. 19 τά τε] τὰ τότε Bake 22 δμολογουμένους F pr. V ταῦτα B al. ΧΕΜ, HELL. 4

30 και πλουσίου και οὐδεν πώποτε δημοτικόν οὕτε αὐτοῦ οὕτε

τοῦ πατρὸς πράξαντος, οἱ τούτῳ ὅμοιοι ὅυσμενεῖς ἡμῖν γενή-40 σοωτο. ἀλλὰ μὴν καὶ ᾿Αντιφῶντος ὑφ᾽ ἡμῶν ἀπολλυμένου, ὃς ἐν τῷ πολέμῳ ὄύο τριήρεις εὖ πλεούσας παρείχετο, ἠπιστάμην ὅτι καὶ οἱ πρόθυμοι τῆ πόλει γεγενημένοι πάντες

41 ὑπόπτως ἡμῖν ἔξοιεν. ἀντεῖπον δὲ καὶ ὅτε τῶν μετοίκων 5 ἔνα ἕκαστον λαβεῖν ἔφασαν χρῆναι· εὕδηλον γὰρ ἦν ὅτι τούτων ἀπολομένων καὶ οἱ μέτοικοι ἄπαντες πολέμιοι τῆ πολιτεία ἔσοιντο. ἀντεῖπον δὲ καὶ ὅτε τὰ ὅπλα τοῦ πλήθους παρηροῦντο, οὐ νομίζων χρῆναι ἀσθενῆ τὴν πόλιν ποιεῖν· οὐδὲ γὰρ τοὺς Λακεδαιμονίους ἔώρων τούτου ἔνεκα βουλο- 10 μένους περισῶσαι ἡμᾶς, ὅπως ὀλίγοι γενόμενοι μηδὲν δυναίμεθ' αὐτοὺς ὡφελεῖν· ἐξῆν γὰρ αὐτοῖς, εἰ τούτου γε δέοιντο, καὶ μηδένα λιπεῖν ὀλίγον ἔτι χρόνον τῷ λιμῷ πιέσαντας. 42 οὐδέ γε τὸ φρουροὺς μισθοῦσθαι συνήρεσκέ μοι, ἐξὸν αὐτῶν

τῶν πολιτῶν τοσούτους προσλαμβάνειν, ἔως ῥαδίως ἐμέλ- 15 λομεν οἱ ἄρχοντες τῶν ἀρχομένων κρατήσειν. ἐπεί γε μὴν πολλοὺς ἐώρων ἐν τῆ πόλει τῆ ἀρχῆ τῆδε δυσμενεῖς, πολλοὺς δὲ φυγάδας γιγνομένους, οὐκ αδ ἐδόκει μοι οὕτε Θρασύβουλον οὕτε "Ανυτον οὕτε 'Αλκιβιάδην φυγαδεύειν ἤδειν γὰρ ὅτι οὕτω γε τὸ ἀντίπαλον Ισχυρὸν ἔσοιτο, εὶ τῷ μὲν πλήθει 20

43 ἡγεμόνες ἱκανοὶ προσγενήσοιντο, τοῖς δ' ἡγεῖσθαι βουλομένοις σύμμαχοι πολλοὶ φανήσοιντο. ὁ ταῦτα οὖν νουθετῶν ἐν τῷ φανερῷ πότερα εὐμενὴς ἃν δικαίως ἢ προδότης νομίζοιτο; οὐχ οἱ ἐχθρούς, ὧ Κριτία, κωλύοντες πολλοὺς ποιεῖσθαι, οὐδ' οἱ συμμάχους πλείστους διδάσκοντες κτᾶσθαι, 25 οὖτοι τοὺς πολεμίους ἰσχυροὺς ποιοῦσιν, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον οἱ ἀδίκως τε χρήματα ἀφαιρούμενοι καὶ τοὺς οὐδὲν ἀδικοῦντας ἀποκτείνοντες, οὖτοί εἰσιν οἱ καὶ πολλοὺς τοὺς ἐναντίους ποιοῦντες καὶ προδιδόντες οὐ μόνον τοὺς φίλους ἀλλὰ καὶ

44 ξαυτοὺς δι' αἰσχροκέρδειαν. εἰ δὲ μὴ ἄλλως γνωστὸν ὅτι 30 ἀληθῆ λέγω, ὧδε ἐπισκέψασθε. πότερον οἴεσθε Θρασύβουλον καὶ "Ανυτον καὶ τοὺς ἄλλους φυγάδας ἃ ἐγὼ λέγω

12 γ' ἐδέοντο Brückner 20 εἰ οὕτω . . . τῷ μὲν C 27 τε] τὰ C

μάλλον αν ενθάδε βούλεσθαι γίγνεσθαι ή α ούτοι πράττουσιν; έγω μεν γαρ οίμαι νθν μεν αὐτοὺς νομίζειν συμμάχων πάντα μεστὰ είναι εί δὲ τὸ κράτιστον τῆς πόλεως προσφιλώς ήμιν είχε, χαλεπον αν ήγεισθαι είναι και το επιβαίνειν ποι 5 της χώρας. α δ' αν είπεν ως εγώ είμι οίος αεί ποτε μετα- 45 βάλλεσθαι, κατανοήσατε καὶ ταῦτα. τὴν μὲν γὰρ ἐπὶ τῶν τετρακοσίων πολιτείαν και αὐτὸς δήπου ὁ δημος εψηφίσατο, διδασκόμενος ώς οί Λακεδαιμόνιοι πάση πολιτεία μαλλον αν η δημοκρατία πιστεύσειαν. ἐπεὶ δέ γε ἐκεῖνοι μὲν οὐδὲν 46 το ανίεσαν, οί δε αμφί 'Αριστοτέλην και Μελάνθιον και 'Αρίσταρχου στρατηγούντες φανεροί έγενοντο έπί τῷ χώματι έρυμα τειχίζοντες, είς δ εβούλοντο τούς πολεμίους δεξάμενοι ύφ' αύτοις και τοις έταιροις την πόλιν ποιήσασθαι, εί ταῦτ' αλσθόμενος έγω διεκώλυσα, τοῦτ' έστλ προδότην είναι των 15 φίλων; ἀποκαλεῖ δὲ κόθορνόν με, ώς ἀμφοτέροις πειρώμενον 47 άρμόττειν. δστις δε μηδετέροις άρέσκει, τοῦτον ω προς τών θεών τί ποτε καλ καλέσαι χρή; σὺ γάρ δὴ ἐν μὲν τῆ δημοκρατία πάντως μισοδημότατος ένομίζου, έν δε τή άριστοκρατία πάντων μισοχρηστότατος γεγένησαι. έγω δ', ω 48 20 Κριτία, εκείνοις μεν αεί ποτε πολεμώ τοις οὐ πρόσθεν ολομένοις καλήν αν δημοκρατίαν είναι, πρίν [αν] καὶ ολ δούλοι και οι δι' άπορίαν δραχμής αν άποδόμενοι την πόλιν †δραχμης τ μετέχοιεν, και τοισδέ γ' αν άει εναντίος είμι οι ούκ οδουται καλην αν έγγενέσθαι όλιγαρχίαν, πρίν [αν] είς 25 τὸ ὑπ' ὀλίγων τυραννεῖσθαι τὴν πόλιν καταστήσειαν. μέντοι σύν τοις δυναμένοις και μεθ' ίππων και μετ' άσπίδων ώφελείν δια τούτων την πολιτείαν πρόσθεν αριστον ήγούμην είναι και νύν οὐ μεταβάλλομαι. ει δ' έχεις είπεῦν, ὧ 49 Κριτία, δπου έγω σύν τοις δημοτικοις ή τυραννικοις τούς 30 καλούς τε κάγαθούς αποστερείν πολιτείας έπεχείρησα, λέγε

6 ἐπὶ B: om. cet. 13 ἐταίροις Steph.: ἐτέροις codd. 14 αἰσθανόμενος C F 21, 24 ἃν del. Dind. 22 δραχμῆς] αὐτῆς C. Schmidt: ἀρχῆς Wyttenbach 27 διὰ τούτων] διὰ τοῦτο C: διατάττειν Dind. ἡγούμην F₃: ἡγουμένην cet.

4*

έὰν γὰρ ἐλεγχθῶ ἢ νῦν ταῦτα πράττων ἢ πρότερον πώποτε πεποιηκώς, ὁμολογῶ τὰ πάντων ἔσχατα παθὼν ἄν δικαίως

ἀποθυήσκειν.

50 'Ω'ς δ' εἰπὼν ταῦτα ἐπαύσατο, καὶ ἡ βουλὴ δήλη ἐγένετο εὐμενῶς ἐπιθορυβήσασα, γνοὺς ὁ Κριτίας ὅτι εἰ ἐπιτρέψοι ς τῆ βουλῆ διαψηφίζεσθαι περὶ αὐτοῦ, ἀναφεύξοιτο, καὶ τοῦτο οὐ βιωτὸν ἡγησάμενος, προσελθών καὶ διαλεχθείς τι τοῖς τριάκοντα ἐξῆλθε, καὶ ἐπιστῆναι ἐκέλευσε τοὺς τὰ ἐγχειρίδια

- 51 ἔχοντας φανερῶς τῆ βουλῆ ἐπὶ τοῖς δρυφάκτοις. πάλιν δὲ εἰσελθῶν εἶπεν· Ἐγώ, ὧ βουλή, νομίζω προστάτου ἔργον 10 εἶναι οἴου δεῖ, δς ἄν ὁρῶν τοὺς φίλους ἐξαπατωμένους μὴ ἐπιτρέπη. καὶ ἐγὰ οὖν τοῦτο ποιήσω. καὶ γὰρ οἴδε οἱ ἐφεστηκότες οὕ φασιν ἡμῖν ἐπιτρέψειν, εἰ ἀνήσομεν ἄνδρα τὰν φανερῶς τὴν ὀλιγαρχίαν λυμαινόμενου. ἔστι δὲ ἐν τοῖς καινοῖς νόμοις τῶν μὲν ἐν τοῖς τρισχιλίοις ὄντων 15 μηδένα ἀποθυήσκειν ἄνευ τῆς ὑμετέρας ψήφου, τῶν δ' ἔξω τοῦ καταλόγου κυρίους εἶναι τοὺς τριάκοντα θανατοῦν. ἐγὰ οὖν, ἔφη, Θηραμένην τουτονὶ ἐξαλείφω ἐκ τοῦ καταλόγου, συνδοκοῦν ἄπασιν ἡμῖν. καὶ τοῦτον, ἔφη, ἡμεῖς θανατοῦμεν.
- 52 ἀκούσας ταῦτα ὁ Θηραμένης ἀνεπήδησεν ἐπὶ τὴν ἐστίαν καὶ 20 εἶπεν· Ἐγὰ δ', ἔφη, ὧ ἄνδρες, ἰκετεύω τὰ πάντων ἐννομώτατα, μὴ ἐπὶ Κριτία εἶναι ἐξαλείφειν μήτε ἐμὰ μήτε ὑμῶν δυ ἄν βούληται, ἀλλ' ὅνπερ νόμον οὖτοι ἔγραψαν περὶ τῶν ἐν τῷ καταλόγω, κατὰ τοῦτον καὶ ὑμῖν καὶ ἐμοὶ τὴν
- 53 κρίσιν είναι. καὶ τοῦτο μέν, ἔφη, μὰ τοὺς θεοὺς οὐκ ἀγνοῶ, 25 ὅτι οὐδέν μοι ἀρκέσει ὅδε ὁ βωμός, ἀλλὰ βούλομαι καὶ τοῦτο ἐπιδεῖξαι, ὅτι οὖτοι οὐ μόνον εἰσὶ περὶ ἀνθρώπους ἀδικώτατοι, ἀλλὰ καὶ περὶ θεοὺς ἀσεβέστατοι. ὑμῶν μέντοι, ἔφη, ὧ ἄνδρες καλοὶ κὰγαθοί, θαυμάζω, εἰ μὴ βοηθήσετε ὑμῦν αὐτοῖς, καὶ ταῦτα γιγνώσκοντες ὅτι οὐδὲν τὸ ἔμὸν 30

54 ονομα εὐεξαλειπτότερον η τὸ ὑμῶν ἐκάστου. ἐκ δὲ τούτου

2 ἔσχατα VD: ἐσχατώτατα cet. 5 ἐπιτρέψοι aut ἐπιτρέψαι B: ἐπιτρέψει cet. 13 ὁμῖν B 19 ὁμῖν CM 21 τοὺς πάντων ἐννομωτάτους B 31 ἐξαλειπτότερον B

εκέλευσε μεν ό των τριάκοντα κήρυξ τους ενδεκα επί τον Θηραμένην εκείνοι δε είσελθόντες σύν τοις ύπηρεταις, ήγουμένου αὐτῶν Σατύρου τοῦ θρασυτάτου τε καὶ ἀναιδεστάτου, είπε μεν δ Κριτίας Παραδίδομεν υμίν, έφη, 5 Θηραμένην τουτονί κατακεκριμένον κατά τον νόμον υμείς 55 δε λαβόντες και απαγαγόντες οι ενδεκα οῦ δει τα εκ τούτων πράττετε. ως δε ταθτα είπεν, είλκε μεν άπο τοθ βωμοθ δ Σάτυρος, είλκον δε οι ύπηρέται. ὁ δε Θηραμένης ωσπερ είκος και θεούς επεκαλείτο και ανθρώπους καθοράν τα γιγνό-10 μενα. ή δε βουλή ήσυχίαν είχεν, όρωσα καὶ τοὺς επὶ τοῖς δρυφάκτοις όμοίους Σατύρφ καὶ τὸ έμπροσθεν τοῦ βουλευτηρίου πλήρες των φρουρών, καὶ οὐκ άγνοοῦντες ὅτι ἐγχειρίδια **ἔχοντε**ς παρήσαν. οἱ δ' ἀπήγαγον τὸν ἄνδρα διὰ τῆς ἀγορᾶς 56 μάλα μεγάλη τη φωνή δηλούντα οία έπασχε. λέγεται δ' εν 15 ρημα και τουτο αυτου. ώς εἶπεν ὁ Σάτυρος ὅτι οἰμώξοιτο, εί μη σιωπήσειεν, επήρετο Αν δε σιωπώ, οὐκ ἄρ', ἔφη, ολμώξομαι; καλ έπεί γε αποθυήσκειν αναγκαζόμενος το κώνειον έπιε, τὸ λειπόμενον έφασαν αποκοτταβίσαντα είπειν αὐτόν Κριτία τοῦτ' ἔστω τῷ καλῷ. καὶ τοῦτο μὲν οὐκ ἀγ-20 νοῶ, ὅτι ταῦτα ἀποφθέγματα οὐκ ἀξιόλογα, ἐκεῖνο δὲ κρίνω τοῦ ἀνδρὸς ἀγαστόν, τὸ τοῦ θανάτου παρεστηκότος μήτε τὸ φρόνιμου μήτε τὸ παιγνιώδες ἀπολιπεῖν ἐκ τῆς ψυχῆς.

30 'Εκ δὲ τούτου Θρασύβουλος όρμηθεὶς ἐκ Θηβῶν ὡς σὺν 2 ἐβδομήκοντα Φυλὴν χωρίον καταλαμβάνει ἰσχυρόν. οἱ δὲ

I ἐκέλευσε] ἐκάλεσε Steph. 3 τοῦ om. Β τε Β: αὐτῶν cet. 5 θηραμένη Β Μ D V 6 οἱ ἔνδεκα del. Naber

ΕΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

II. iv

τριάκοντα έβοήθουν έκ τοῦ ἄστεως σύν τε τοῖς τρισχιλίοις καὶ σὺν τοῖς ἱππεῦσι καὶ μάλ' εὖημερίας οὕσης. ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο, εὖθὺς μὲν θρασυνόμενοί τινες τῶν νέων προσέβαλλον πρὸς τὸ χωρίον, καὶ ἐποίησαν μὲν οὐδέν, τραύματα

- 3 δὲ λαβόντες ἀπῆλθον. βουλομένων δὲ τῶν τριάκοντα 5 ἀποτειχίζειν, ὅπως ἐκπολιορκήσειαν αὐτοὺς ἀποκλείσαντες τὰς ἐφόδους τῶν ἐπιτηδείων, ἐπιγίγνεται τῆς νυκτὸς χιὼν παμπλήθης καὶ τῆ ὑστεραία. οἱ δὲ νιφόμενοι ἀπῆλθον εἰς τὸ ἄστυ, μάλα συχνοὺς τῶν σκευοφόρων ὑπὸ τῶν ἔκ Φυλῆς
- 4 ἀποβαλόντες. γιγνώσκοντες δὲ ὅτι καὶ ἐκ τῶν ἀγρῶν το λεηλατήσοιεν, εἰ μή τις φυλακὴ ἔσοιτο, διαπέμπουσιν εἰς τὰς ἐσχατιὰς ὅσον πεντεκαίδεκα στάδια ἀπὸ Φυλῆς τούς τε Λακωνικοὺς πλὴν ὀλίγων φρουροὺς καὶ τῶν ἱππέων ὄύο φυλάς. οὖτοι δὲ στρατοπεδευσάμενοι ἐν χωρίφ λασίφ
- 5 ἐφύλαττον. ὁ δὲ Θρασύβουλος, ἥδη συνειλεγμένων εἰς τὴν 15 Φυλὴν περὶ ἐπτακοσίους, λαβὼν αὐτοὺς καταβαίνει τῆς νυκτός θέμενος δὲ τὰ ὅπλα ὅσον τρία ἡ τέτταρα στάδια
- 6 ἀπὸ τῶν φρουρῶν ἡσυχίαν εἶχεν. ἐπεὶ δὲ πρὸς ἡμέραν ἐγίγνετο, καὶ ἤδη ἀνίσταντο ὅποι ἐδεῖτο ἔκαστος ἀπὸ τῶν ὅπλων, καὶ οἱ ἱπποκόμοι ψήχοντες τοὺς ἵππους ψόφον νο ἐποίουν, ἐν τούτῳ ἀναλαβόντες οἱ περὶ Θρασύβουλον τὰ ὅπλα δρόμῳ προσέπιπτον· καὶ ἔστι μὲν οῦς αὐτῶν κατέβαλον, πάντας δὲ τρεψάμενοι ἐδίωξαν ἔξ ἡ ἐπτὰ στάδια, καὶ ἀπέκτειναν τῶν μὲν ὁπλιτῶν πλέον ἡ εἴκοσι καὶ ἐκατόν, τῶν δὲ ἱππέων Νικόστρατόν τε τὸν καλὸν ἐπικαλούμενον, 25
- 7 καὶ ἄλλους δὲ δύο, ἔτι καταλαβόντες ἐν ταῖς εἰναῖς. ἐπαναχωρήσαντες δὲ καὶ τροπαῖον στησάμενοι καὶ συσκευασάμενοι ὅπλα τε ὅσα ἔλαβον καὶ σκεύη ἀπῆλθον ἐπὶ Φυλῆς. οἱ δὲ ἐξ ἄστεως ἱππεῖς βοηθήσαντες τῶν μὲν πολεμίων οὐδένα ἔτι εἴδον, προσμείναντες δὲ ἕως τοὺς νεκροὺς ἀνεί- 30
- 8 λουτο οί προσήκουτες ἀνεχώρησαν εἰς ἄστυ. ἐκ δὲ τούτου

³ προσέβαλλον BF: προσέβαλον CE 6 ἀποκλείσαντες αὐτοῖς CF 9 ὑπὸ Wyttenbach: ἀπὸ codd. 16 φυλὴν $F_{t}V$ corr.: βουλὴν CE 19 post ἔκαστος lacunam stat. Laves 27 καὶ alterum B: om. cet.

οι τριάκοντα, οὐκέτι νομίζοντες ἀσφαλή σφίσι τὰ πράγματα, εβουλήθησαν 'Ελευσίνα εξίδιδσασθαί, ωστε είναι σφίσι καταφυγήν, εί δεήσειε. καὶ παραγγείλαντες τοῖς ἱππεῦσω ήλθον είς Έλευσινα Κριτίας τε και οι άλλοι των τριάκοντα. 5 εξέτασίν τε ποιήσαντες εν τοίς ίππεθσι, φάσκοντες είδεναι βούλεσθαι πόσοι είεν καὶ πόσης φυλακής προσδεήσοιντο, **ἐκέλευον ἀπογράφεσθαι πάντας· τὸν δὲ ἀπογραψάμενον ἀεὶ** διά της πυλίδος έπι την θάλατταν έξιέναι. έπι δέ τω αλγιαλφ τους μέν ιππέας ένθεν και ένθεν κατέστησαν, τον δ' 10 εξιόντα άει οι ύπηρέται συνέδουν. Επει δε πάντες συνειλημμένοι ήσαν, Λυσίμαχον τον Ιππαρχον εκέλευον αναγαγόντα παραδούναι αὐτούς τοίς Ενδεκα. τῆ δ' ύστεραία εἰς τὸ 9 'Ωιδείου παρεκάλεσαν τούς εν τῷ καταλόγφ όπλίτας καὶ τους άλλους Ιππέας. αναστάς δε Κριτίας έλεξεν 'Ημείς, 15 έφη, ω ανδρες, οὐδεν ήττον ύμω κατασκευάζομεν την πολιτείαν η ημίν αὐτοίς. δεί οὖν ὑμᾶς, ὥσπερ καὶ τιμῶν μεθέξετε, ούτω καὶ τῶν κινδύνων μετέχειν. συνειλημμένων Έλευσινίων καταψηφιστέον έστίν, ໃνα ταὐτὰ ήμιν και θαρρήτε και φοβήσθε. δείξας δέ τι χωρίον, είς 20 τοῦτο ἐκέλευε φανεράν φέρειν την ψηφον. οἱ δὲ Λακωνικοὶ 10 φρουροί εν τῷ ἡμίσει τοῦ 'Ωιδείου εξωπλισμένοι ήσαν ήν δε ταῦτα ἀρεστὰ καὶ τῶν πολιτῶν οις τὸ πλεονεκτείν μόνον ξμελεν.

Έκ δὲ τούτου λαβων ὁ Θρασύβουλος τοὺς ἀπὸ Φυλῆς

25 περὶ χιλίους ἥδη συνειλεγμένους, ἀφικνεῖται τῆς νυκτὸς εἰς
τὸν Πειραια. οἱ δὲ τριάκοντα ἐπεὶ ἤσθοντο ταῦτα, εὐθὺς
ἐβοήθουν σύν τε τοῖς Λακωνικοῖς καὶ σὺν τοῖς ἱππεῦσι καὶ
τοῖς ὁπλίταις. ἔπειτα ἐχώρουν κατὰ τὴν εἰς τὸν Πειραια
ἀμαξιτὸν ἀναφέρουσαν. οἱ δὲ ἀπὸ Φυλῆς ἔτι μὲν ἐπεχεί- 11
30 ρησαν μὴ ἀνιέναι αὐτούς, ἐπεὶ δὲ μέγας ὁ κύκλος ῶν
πολλῆς φυλακῆς ἐδόκει δεῖσθαι οὕπω πολλοῖς οῦσι, συνε-

3 δεήσειε] δεήσοι C F 5 έν] σὺν Palmerius ἐππεῦσι] δπλοις Kurz: 'Ελευσινίοις Classen 6 πόσης B D corr.: πόσοι cet. 18 συνειλημμένων Morus: συνειλεγμένων codd. 22 οῖς Β: δσοις cet.

II. iv

σπειράθησαν ἐπὶ τὴν Μουνιχίαν. οἱ δ' ἐκ τοῦ ἄστεως εἰς τὴν ἱπποδάμειον ἀγορὰν ἐλθόντες πρώτον μὲν συνετάξαντο, ώστε ἐμπλῆσαι τὴν ὁδὸν ἡ φέρει πρός τε τὸ ἱερὸν τῆς Μουνιχίας ᾿Αρτέμιδος καὶ τὸ Βενδίδειον καὶ ἐγένοντο βάθος οὐκ ἔλαττον ἡ ἐπὶ πεντήκοντα ἀσπίδων. οὕτω δὲ 5 τουντεταγμένοι ἐχώρουν ἄνω. οἱ δὲ ἀπὸ Φυλῆς ἀντενέπλησαν μὲν τὴν όδόν, βάθος δὲ οὐ πλέον ἡ εἰς δέκα ὁπλίτας ἐγένοντο. ἐτάχθησαν μέντοι ἐπ' αὐτοῖς πελτοφόροι τε καὶ ψιλοὶ ἀκοντισταί, ἐπὶ δὲ τούτοις οἱ πετροβόλοι. οῦτοι μέντοι συχνοὶ ἦσαν καὶ γὰρ αὐτόθεν προσεγένοντο. ἐν 10 ῷ δὲ προσῆσαν οἱ ἐναντίοι, Θρασύβουλος τοὺς μεθ' αὐτοῦ

θέσθαι κελεύσας τὰς ἀσπίδας καὶ αὐτὸς θέμενος, τὰ δ' ἄλλα

13 ὅπλα ἔχων, κατὰ μέσον στὰς ἔλεξεν· "Ανδρες πολίται, τοὺς
μὲν διδάξαι, τοὺς δὲ ἀναμνῆσαι ὑμῶν βούλομαι ὅτι εἰσὶ
τῶν προσιόντων οἱ μὲν τὸ δεξιὸν ἔχοντες οθς ὑμεῖς ἡμέραν 15
πέμπτην τρεψάμενοι ἐδιώξατε, οἱ δ' ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου
ἔσχατοι, οὕτοι δὴ οἱ τριάκοντα, οἱ ἡμᾶς καὶ πόλεως ἀπεστέρουν οὐδὲν ἀδικοῦντας καὶ οἰκιῶν, ἐξήλαυνον καὶ τοὺς
φιλτάτους τῶν ἡμετέρων ἀπεσημαίνοντο. ἀλλὰ νῦν τοι

léval δύναιντ' αν, ήμεις δè els το καταντες και δόρατα άφιέντες και ακόντια και πέτρους εξιξόμεθά τε αὐτών και πολλούς κατατρώσομεν. καὶ φετο μεν αν τις δεήσειν τοῖς 16 γε πρωτοστάταις έκ τοῦ ἴσου μάχεσθαι νῦν δέ, αν ὑμεις, 5 ώσπερ προσήκει, προθύμως άφιητε τὰ βέλη, άμαρτήσεται μεν οὐδεις ών γε μεστή ή όδός, φυλαττόμενοι δε δραπετεύσουσω αξί ύπο ταις ασπίσιν. ώστε έξέσται ώσπερ τυφλούς καὶ τύπτεω ὅπου αν βουλώμεθα καὶ ἐναλλομένους ανατρέπεω. ἀλλ', ὦ ἄνδρες, οὕτω χρὴ ποιεῖν ὅπως ἔκαστός τις ἐαυτῷ 17 10 συνείσεται της νίκης αλτιώτατος ών. αΰτη γάρ ήμιν, αν θεός θέλη, νῦν ἀποδώσει καὶ πατρίδα καὶ οἴκους καὶ ἐλευθερίαν καὶ τιμὰς καὶ παίδας, οῖς εἰσί, καὶ γυναίκας. ὧ μακάριοι δήτα, ολ αν ήμων νικήσαντες επίδωσι την πασων **ἡδίστην ἡμέραν. εὐδαίμων δὲ καὶ ἄν τις ἀποθάνη· μνημείου** 15 γαρ οὐδείς ούτω πλούσιος ων καλού τεύξεται. Εξάρξω μεν οδυ έγω ήνίκ' αν καιρός ή παιάνα. ὅταν δὲ τὸν Ἐνυάλιον παράκαλέσωμεν, τότε πάντες δμοθυμαδον άνθ' ων ύβρίσθημεν τιμωρώμεθα τούς ανδρας.

Ταῦτα δ' εἰπὼν καὶ μεταστραφεὶς πρὸς τοὺς ἐναντίους, 18 20 ἡσυχίαν εἶχε· καὶ γὰρ ὁ μάντις παρήγγελλεν αὐτοῖς μὴ πρότερον ἐπιτίθεσθαι, πρὶν [αν] τῶν σφετέρων ἡ πέσοι τις ἡ τρωθείη· ἐπειδὰν μέντοι τοῦτο γένηται, ἡγησόμεθα μέν, ἔφη, ἡμεῖς, νίκη δ' ὑμῖν ἔσται ἐπομένοις, ἐμοὶ μέντοι θάνατος, ῶς γέ μοι δοκεῖ. καὶ οὐκ ἐψεύσατο, ἀλλ' ἐπεὶ 19 25 ἀνέλαβον τὰ ὅπλα, αὐτὸς μὲν ὥσπερ ὑπὸ μοίρας τινὸς ἀγόμενος ἐκπηδήσας πρῶτος ἐμπεσῶν τοῖς πολεμίοις ἀποθυγίσκει, καὶ τέθαπται ἐν τῆ διαβάσει τοῦ Κηφισοῦ· οἱ δ' ἀλλοι ἐνίκων καὶ κατεδίωξαν μέχρι τοῦ ὁμαλοῦ. ἀπέθανον δ' ἐνταῦθα τῶν μὲν τριάκοντα Κριτίας τε καὶ Ἱππόμαχος, τῶν δὲ ἐν Πειραιεῖ δέκα ἀρχόντων Χαρμίδης ὁ Γλαύκωνος, τῶν δ' ἄλλων περὶ ἐβδομήκοντα. καὶ τὰ μὲν ὅπλα ἔλαβον,

t lévas Madvig a dosérres FV: ἐφιέντες cet. 13 δμών F τὰν] τῶν Β 20 παρήγγειλεν F corr. D pr. 21 αν del. Dind.

τούς δε χιτώνας ούδενος των πολιτών εσκύλευσαν. επεί δε τούτο έγένετο καὶ τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀπεδίδοσαν, 20 προσιόντες άλλήλοις πολλοί διελέγοντο. Κλεόκριτος δε ό των μυστων κήρυξ, μάλ' εύφωνος ών, κατασιωπησάμενος έλεξεν "Ανδρες πολίται, τί ήμας εξελαύνετε; τί αποκτείναι 5 βούλεσθε; ήμεις γαρ ύμας κακον μεν οὐδεν πώποτε εποιήσαμεν, μετεσχήκαμεν δε θμίν και ιερών τών σεμνοτάτων καὶ θυσιών καὶ έφρτών τών καλλίστων, καὶ συγχορευταὶ καὶ συμφοιτηταί γεγενήμεθα καί συστρατιώται, καί πολλά μεθ' ύμων κεκινδυνεύκαμεν καὶ κατά γην καὶ κατά θάλατταν 10 ύπερ της κοινης αμφοτέρων ημών σωτηρίας τε και ελευθε-21 plas. πρός θεών πατρώων καὶ μητρώων καὶ συγγενείας καὶ κηδεστίας καὶ έταιρίας, πάντων γὰρ τούτων πολλοί κοινωνουμεν άλλήλοις, αίδούμενοι καὶ θεούς καὶ ἀνθρώπους παύσασθε άμαρτάνοντες είς την πατρίδα, και μη πείθεσθε 15 τοις ανοσιωτάτοις τριάκοντα, οι ίδιων κερδέων ένεκα δλίγου δείν πλείους ἀπεκτόνασιν 'Αθηναίων εν όκτω μησίν ή πάντες 22 Πελοποννήσιοι δέκα έτη πολεμοθντες. Εξον δ' ήμεν εν ελρήνη πολιτεύεσθαι, ούτοι τὸν πάντων αἴσχιστόν τε καλ χαλεπώτατον και άνοσιώτατον και έχθιστον και θεοίς και 20 άνθρώποις πόλεμον ήμιν πρός άλλήλους παρέχουσω. άλλ' εὖ γε μέντοι ἐπίστασθε ὅτι καὶ τῶν νῦν ὑφ' ἡμῶν ἀποθανόντων οὐ μόνον ὑμεῖς ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς ἔστιν οθς πολλὰ κατεδακρύσαμεν.

Ο μεν τοιαύτα ελεγεν οι δε λοιποι άρχοντες και δια 25 το τοιαύτα προσακούειν τους μεθ αυτών απήγαγον εις το 23 άστυ. τῆ δ' υστεραία οι μεν τριάκοντα πάνυ δὴ ταπεινοι και έρημοι συνεκάθηντο εν τῷ συνεδρίῳ τῶν δὲ τρισχιλίων ὅπου ἔκαστοι τεταγμένοι ἢσαν, πανταχοῦ διεφέροντο πρὸς ἀλλήλους. ὅσοι μεν γὰρ ἐπεποιήκεσάν τι βιαιότερον και 30 ἐφοβοῦντο, ἐντόνως ἔλεγον ὡς οὐ χρείη καθυφίεσθαι τοις

10 prius καl om. omnes praeter B 13 κηδεστείας Nauck έταιρείας C 26 έαυτῶν CF 31 χρείη Β: χρή(ῆ) cet.

ἐν Πειραιεῖ· ὅσοι δὲ ἐπίστευον μηδὲν ἠδικηκέναι, αὐτοί τε ἀνελογίζοντο καὶ τοὺς ἄλλους ἐδίδασκον ὡς οὐδὲν δέοιντο τούτων τῶν κακῶν, καὶ τοῖς τριάκοντα οὐκ ἔφασαν χρῆναι πείθεσθαι οὐδ' ἐπιτρέπειν ἀπολλύναι τὴν πόλιν. καὶ τὸς τελευταῖον ἐψηφίσαντο ἐκείνους μὲν καταπαῦσαι, ἄλλους δὲ ἐλέσθαι. καὶ εῖλοντο δέκα, ἕνα ἀπὸ φυλῆς.

Καὶ οι μὲν τριάκοντα Ἐλευσινάδε ἀπηλθον οι δὲ δέκα 24 των εν άστει και μάλα τεταραγμένων και άπιστούντων άλλήλοις σὺν τοῖς ἱππάρχοις ἐπεμέλουτο. ἐξεκάθευδον δὲ 10 καὶ οἱ ἱππεῖς ἐν τῷ ἀιδείω, τούς τε ἵππους καὶ τὰς ἀσπίδας έχοντες, και δι' απιστίαν εφώδευου το μεν αφ' εσπέρας σύν ταις ασπίσι κατά τείχη, τὸ δὲ πρὸς όρθρου σύν τοις **ίπποις, δεὶ φοβούμενοι** μὴ ἐπεισπέσοιέν τινες αὐτοῖς τῶν έκ τοῦ Πειραιώς. οἱ δὲ πολλοί τε ήδη ὄντες καὶ παντο- 25 15 δαποί, δπλα έποιούντο, οί μέν ξύλινα, οί δε οἰσύινα, καὶ ταθτα έλευκοθυτο. πρίν δε ήμερας δέκα γενέσθαι, πιστά δόντες, οίτινες συμπολεμήσειαν, και εί ξένοι είεν, ίσοτέλειαν έσεσθαι, εξήσαν πολλοί μεν δπλίται, πολλοί δε γυμνήτες εγένοντο δε αὐτοῖς καὶ ἱππεῖς ώσεὶ εβδομήκοντα. 20 προυομάς δε ποιούμενοι, καὶ λαμβάνοντες ξύλα καὶ δπώραν, εκάθευδον πάλω εν Πειραιεί. των δ' εκ τοῦ ἄστεως άλλος 26 μεν σύδεις σύν δπλοις έξήει, οι δε ίππεις έστιν ότε καί ληστάς έχειρούντο των έκ τοῦ Πειραιώς, καὶ τὴν φάλαγγα αύτων εκακούργουν. περιέτυχον δε και των Αιξωνέων τισίν 25 είς τους αυτών άγρους έπι τὰ έπιτήδεια πορευομένοις καί τούτους Λυσίμαχος ὁ Ιππαρχος ἀπέσφαξε, πολλά λιτανεύοντας καλ πολλών χαλεπώς φερόντων ίππέων. ανταπέκτειναν 27 δε και οι εν Πειραιεί των ιππέων επ' άγρου λαβόντες Καλλίστρατον φυλής Λεοντίδος. καὶ γὰρ ήδη μέγα έφρό-30 νουν, ώστε καὶ πρὸς τὸ τεῖχος τοῦ ἄστεως προσέβαλλον. εί δὲ καὶ τοῦτο δεῖ είπεῖν τοῦ μηχανοποιοῦ τοῦ ἐν τῷ ἄστει,

¹¹ δφάδευον τὸ Wyttenbach: ἐφωδεύοντο codd. 12 κατὰ Β: κατὰ τὰ cet. 24 Αξωνέων Palmerius: ἔξω νέων codd. 25 αὐτῶν codd. 26 ἀπέσφαξε F D: ἐπέσφαξε cet.

δε έπεὶ έγνω ὅτι κατὰ τὸν ἐκ Λυκείου δρόμον μέλλοιεν τὰς μηχανὰς προσάγειν, τὰ ζεύγη ἐκέλευσε πάντα ἀμαξιαίους λίθους ἄγειν καὶ καταβάλλειν ὅπου ἔκαστος βούλοιτο τοῦ δρόμου. ὡς δὲ τοῦτο ἐγένετο, πολλὰ εἶς ἔκαστος τῶν

- 28 λίθων πράγματα παρείχε. πεμπόντων δὲ πρέσβεις εἰς 5 Λακεδαίμονα τῶν μὲν τριάκοντα ἐξ Ἐλευσίνος, τῶν δ' ἐν τῷ καταλόγῳ ἐξ ἄστεως, καὶ βοηθείν κελευόντων, ὡς ἀφεστηκότος τοῦ δήμου ἀπὸ Λακεδαιμονίων, Λύσανδρος λογισάμενος ὅτι οἴόν τε εἴη ταχὺ ἐκπολιορκῆσαι τοὺς ἐν τῷ Πειραιεῖ κατά τε γῆν καὶ κατὰ θάλατταν, εἰ τῶν ἐπιτηδείων το ἀποκλεισθείησαν, συνέπραξεν ἑκατόν τε τάλαντα αὐτοῖς δανεισθῆναι, καὶ αὐτὸν μὲν κατὰ γῆν ἄρμοστήν, Λίβυν δὲ 29 τὸν ἀδελφὸν ναναρχοῦντα ἐκπεμφθῆναι. καὶ ἐξελθῶν αὐτὸς
 - μεν 'Ελευσινάδε συνέλεγεν ὁπλίτας πολλούς Πελοποννησίους. ὁ δὲ ναύαρχος κατὰ θάλατταν ἐφύλαττεν ὅπως 15
 μηδὲν εἰσπλέοι αὐτοῖς τῶν ἐπιτηδείων. ὥστε ταχὺ πάλιν
 ἐν ἀπορία ήσαν οἱ ἐν Πειραιεῖ, οἱ δ' ἐν τῷ ἄστει πάλιν αὖ
 μέγα ἐφρόνουν ἐπὶ τῷ Λυσάνδρῳ. οὕτω δὲ προχωρούντων
 Παυσανίας ὁ βασιλεὺς φθονήσας Λυσάνδρῳ, εἰ κατειργασμένος ταῦτα ἄμα μὲν εὐδοκιμήσοι, ἄμα δὲ ἰδίας ποιήσοιτο 10
 τὰς 'Αθήνας, πείσας τῶν ἐφόρων τρεῖς ἐξάγει φρουράν.
- 30 συνείποντο δὲ καὶ οἱ σύμμαχοι πάντες πλην Βοιωτών καὶ Κορινθίων οὖτοι δὲ ἔλεγον μὲν ὅτι οὐ νομίζοιεν εὐορκεῖν ἄν στρατενόμενοι ἐπ' ᾿Αθηναίους μηδὲν παράσπονδον ποιοῦντας ἔπραττον δὲ ταῦτα, ὅτι ἐγίγνωσκον Λακεδαιμονίους 25 βουλομένους την τῶν ᾿Αθηναίων χώραν οἰκείαν καὶ πιστην ποιήσασθαι. ὁ δὲ Παυσανίας ἐστρατοπεδεύσατο μὲν ἐν τῷ ਜλιπέδω καλουμένω πρὸς τῷ Πειραιεῖ δεξιὸν ἔχων κέρας,
- 31 Λύσανδρος δὲ σὺν τοῖς μισθοφόροις τὸ εὐώνυμον. πέμπων δὲ πρέσβεις ὁ Παυσανίας πρὸς τοὺς ἐν Πειραιεῖ ἐκέλευεν 30 ἀπιέναι ἐπὶ τὰ ἐαυτῶν· ἐπεὶ δ' οὐκ ἐπείθοντο, προσέβαλλεν

ι ἐκ] ἐν Β: eis C pr. 9 τῶ Β; om. cet. 20 ποιήσοιτο Β: ποιήσαιτο cet. 29 post εὐώνυμον add. Ἐλευσῖνι Herwerden 31 προσέβαλλεν Leonclavius in marg. : προσέβαλεν V : προσέβαλλον aut προσέβαλον cet.

δσον από βοής ένεκεν, όπως μη δηλος είη ευμενης αυτοίς έπει δ' οὐδεν ἀπό της προσβολής πράξας ἀπηλθε, τη ύστεραία λαβών των μέν Λακεδαιμονίων δύο μόρας, των δέ 'Αθηναίων ίππέων τρεις φυλάς, παρήλθεν έπι τον κωφον 5 λιμένα, σκοπών πῆ εὐαποτειχιστότατος είη ὁ Πειραιεύς. έπει δέ απιόντος αυτού προσέθεον τινές και πράγματα αυτώ 32 παρείχου, άχθεσθείς παρήγγειλε τούς μεν ίππέας ελάν είς αὐτοὺς ἐνέντας, καὶ [τοὺς] τὰ δέκα ἀφ' ήβης συνέπεσθαι· σὺν δε τοις άλλοις αὐτὸς ἐπηκολούθει. καὶ ἀπέκτειναν μεν ἐγγὺς 10 τριάκοντα των ψιλων, τους δ' άλλους κατεδίωξαν πρός τό Πειραιοί θέατρον. ἐκεί δὲ ἔτυχον ἐξοπλιζόμενοι οί τε 33 πελτασταί πάντες και οι όπλιται των έκ Πειραιώς. και οί μεν ψιλοί εύθυς εκδραμόντες ηκόντιζον, έβαλλον, ετόξευον, έσφενδόνων οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, ἐπεὶ αὐτῶν πολλοὶ 15 ετιτρώσκοντο, μάλα πιεζόμενοι ανεχώρουν επί πόδα οί δ' έν τούτφ πολύ μάλλον επέκειντο. ενταθθα καλ αποθνήσκει Χαίρων τε καὶ Θίβραχος, ἄμφω πολεμάρχω, καὶ Λακράτης δ δλυμπιονίκης και άλλοι οι τεθαμμένοι Λακεδαιμονίων πρό τών πυλών εν Κεραμεικώ. δρών δε ταθτα δ Θρασύβουλος 34 20 καὶ οἱ ἄλλοι ὁπλιται, ἐβοήθουν, καὶ ταχὺ παρετάξαντο πρὸ τών άλλων επ' όκτώ. δ δε Παυσανίας μάλα πιεσθείς καί αναχωρήσας όσου στάδια τέτταρα η πέντε πρός λόφου τινά, παρήγγελλε τοις Λακεδαιμονίοις και τοις άλλοις συμμάχοις **ἐπιχωρείν** πρὸς ἐαυτόν. ἐκεῖ δὲ συνταξάμενος παντελώς 25 βαθείαν την φάλαγγα ήγεν επί τους 'Αθηναίους. οί δ' είς χείρας μέν εδέξαντο, έπειτα δε οι μεν εξεώσθησαν είς τον έν ταις Αλαις πηλόν, οι δε ενέκλιναν και αποθυήσκουσιν αὐτῶν ὡς πεντήκοντα καὶ ἐκατόν. ὁ δὲ Παυσανίας τροπαίον 35 στησάμενος άνεχώρησε και οὐδ' ως ωργίζετο αὐτοις, άλλά 30 λάθρα πέμπων εδίδασκε τους εν Πειραιεί οία χρη λέγοντας πρέσβεις πέμπεω πρός ξαυτόν και τους παρόντας έφόρους.

5 εδαποτειχιστότατος B: εδαποτείχιστος cet. 8 τοδς del. Dind. 21 δλλων] 'Αλῶν Madvig 23 παρήγγειλε CF: παρηγγελε (sic) B 27 'Αλαῖς] δλλαις C pr.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

II. iv

οί δ' ἐπείθοντο. διίστη δὲ καὶ τοὺς ἐν τῷ ἄστει, καὶ έκέλευε πρός σφας προσιέναι ώς πλείστους συλλεγομένους. λέγοντας ότι οὐδὲν δέονται τοῖς ἐν τῷ Πειραιεῖ πολεμεῖν, άλλα διαλυθέντες κοινή αμφότεροι Λακεδαιμονίοις φίλοι 36 είναι. ήδέως δὲ ταῦτα καὶ Ναυκλείδας έφορος ῶν συνή- 5 κουεν ωσπερ γαρ νομίζεται σύν βασιλεί δύο των εφόρων συστρατεύεσθαι, και τότε παρήν ουτός τε και άλλος, άμφότεροι της μετά Παυσανίου γνώμης όντες μάλλον ή της μετά Λυσάνδρου. διά ταθτα οθν καί είς την Λακεδαίμονα προθύμως έπεμπον τούς τ' έκ τοῦ Πειραιώς έχοντας τὰς 10 πρός Λακεδαιμονίους σπονδάς και τους άπο των έν τώ 37 άστει ίδιώτας, [καί] Κηφισοφωντά τε καί Μέλητον. ἐπεί μέντοι ούτοι ώχοντο είς Λακεδαίμονα, έπεμπον δή και οί άπὸ τοῦ κοινοῦ ἐκ τοῦ ἄστεως λέγοντας ὅτι αὐτοὶ μὲν παραδιδόασι καὶ τὰ τείχη & έχουσι καὶ σφας αὐτοὺς Λακεδαι- 15 μονίοις χρήσθαι ο τι βούλονται άξιουν δ' έφασαν και τους έν Πειραιεί, εί φίλοι φασίν είναι Λακεδαιμονίοις, παρα-38 διδόναι τόν τε Πειραιά καὶ τὴν Μουνιχίαν. ἀκούσαντες δε πάντων αὐτών οἱ εφοροι καὶ οἱ ἔκκλητοι, εξέπεμψαν πεντεκαίδεκα άνδρας είς τὰς 'Αθήνας, καὶ ἐπέταξαν σὺν » Παυσανία διαλλάξαι όπη δύναιντο κάλλιστα. οἱ δὲ διήλλαξαν εφ' ώτε ειρήνην μεν έχειν ώς προς άλλήλους, απιέναι δὲ ἐπὶ τὰ ἐαυτῶν ἔκαστον πλὴν τῶν τριάκοντα καὶ τῶν ένδεκα καὶ των ἐν Πειραιεῖ ἀρξάντων δέκα. εὶ δέ τινες φοβοίντο των εξ άστεως, έδοξεν αύτοις Έλευσινα κατοικείν. 35 39 τούτων δὲ περανθέντων Παυσανίας μὲν διῆκε τὸ στράτευμα, οί δ' έκ τοῦ Πειραιώς ἀνελθόντες σὺν τοῖς ὅπλοις εἰς τὴν

1 διίστη Β: διίστησι cet 3 τῷ om, V 8 et 9 μετὰ τῆς Dind. 10 τοῦ om. C F 11 τοὺς] δύο conicio 12 καὶ om. V : del. Wyttenbach 14 λέγοντες Cobet 22 ὡς om. V 23 post τριάκοντα fort. excidit καὶ τῶν δέκα καὶ τῶν . δέκα om. Β 24 ἐντῷ C F 26 περανθέντων Wyttenbach : περαιωθέντων codd, 28 post κατέβησαν add. ἐκκλησίαν ἐποίησαν Cobet

ἀκρόπολιν ἔθυσαν τῆ ᾿Αθηνᾶ. ἐπεὶ δὲ κατέβησαν τοὶ 40 στρατηγοί, ἔνθα δὴ ὁ Θρασύβουλος ἔλεξεν 'Υμῖν, ἔφη,

ὦ ἐκ τοῦ ἄστεως ἄνδρες, συμβουλεύω ἐγὼ γνῶναι ὑμᾶς αὐτούς. μάλιστα δ' αν γνοίητε, εὶ ἀναλογίσαισθε ἐπὶ τίνι ύμιν μέγα φρονητέον έστίν, ώστε ήμων άρχειν έπιχειρείν. πότερον δικαιότεροί έστε; άλλ' δ μέν δήμος πενέστερος 5 ύμων ων οὐδεν πώποτε ένεκα χρημάτων ύμας ήδίκηκεν. ύμεις δε πλουσιώτεροι πάντων όντες πολλά και αισχρά ένεκα κερδέων πεποιήκατε. έπεὶ δὲ δικαιοσύνης σὐδὲν ὑμῖν προσήκει, σκέψασθε εί άρα ἐπ' ἀνδρεία ὑμῖν μέγα φρονητέον. και τίς αν καλλίων κρίσις τούτου γένοιτο ή ώς 41 10 ἐπολεμήσαμεν πρὸς ἀλλήλους; ἀλλὰ γνώμη φαίητ' ἇν προέχειν, οι έχοντες και τείχος και δπλα και χρήματα και συμμάχους Πελοποννησίους ύπο των ούδεν τούτων εχόντων ' περιείληφθε; άλλ' έπὶ Λακεδαιμονίοις δη οἴεσθε μέγα φρονητέον είναι; πως, οίγε ωσπερ τούς δάκνοντας κύνας κλοιώ 15 **δήσαντες παραδιδόασιν, ούτ**ω κάκε**ί**νοι ύμᾶς παραδόντες τῷ ηδικημένφ τούτφ δήμφ οίχονται απιόντες; ου μέντοι γε 42 ύμας, ω άνδρες, άξιω έγω ων όμωμόκατε παραβήναι οὐδέν, άλλα και τούτο πρός τοις άλλοις καλοίς επιδείξαι, ότι και εύορκοι καὶ δσιοί έστε. είπων δὲ ταῦτα καὶ ἄλλα τοιαῦτα, 20 καλ ότι οὐδὲν δέοι ταράττεσθαι, άλλα τοῖς νόμοις τοῖς άρχαίοις χρήσθαι, ανέστησε την έκκλησίαν. και τότε μέν 43 άρχας καταστησάμενοι επολιτεύοντο ύστερφ δε χρόνφ ακούσαντες ξένους μισθοῦσθαι τοὺς Ἐλευσῖνι, στρατευσάμενοι πανδημεί επ' αὐτοὺς τοὺς μὲν στρατηγοὺς αὐτῶν είς λόγους 25 ελθόντας απέκτειναν, τοις δε άλλοις είσπέμψαντες τους φίλους καὶ ἀναγκαίους ἔπεισαν συναλλαγήναι. καὶ ὀμόσαντες δρκους ή μην μη μνησικακήσειν, έτι καλ νθν όμοθ τε πολιτεύονται καὶ τοῖς ὅρκοις ἐμμένει ὁ δῆμος.

² ἐναλογίσεσθε C: ἀναλογίσησθε B 4 δικαιότεροί ἐστε Steph.: δικαιότερον ἔσται codd. 5 ἡδίκηκεν Dind.: ἡδίκησεν codd. 13 περιελήλυθεν C! παραλέλυσθε Wyttenbach: περιελήλυθεν B F corr. M D V: προελήλυθεν C: περιελήλασθε Geist: περιελήλύθαν ε ε τοῦτο Portus 14 κύνας B: om. cet. 28 τε Schneider: γε codd.

ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ Γ

'Η μὲν δὴ 'Αθήνησι στάσις οὕτως ἐτελεύτησεν. ἐκ δὲ Ι τούτου πέμψας Κῦρος ἀγγέλους εἰς Λακεδαίμονα ἡξίου, οδόσπερ αὐτὸς Λακεδαίμονίοις ἢν ἐν τῷ πρὸς 'Αθηναίους πολέμφ, τοιούτους καὶ Λακεδαίμονίους αὐτῷ γίγνεσθαί. οἱ 5 δ' ἔφοροι δίκαια νομίσαντες λέγειν αὐτόν, Σαμίφ τῷ τότε ναυάρχφ ἐπέστειλαν ὑπηρετεῖν Κύρφ, εἴ τι δέοιτο. κἀκεῖνος μέντοι προθύμως ὅπερ ἐδεήθη ὁ Κῦρος ἔπραξεν· ἔχων γὰρ τὸ ἐαυτοῦ ναυτικὸν σὰν τῷ Κύρου περιέπλευσεν εἰς Κιλικίαν, καὶ ἐποίησε τὸν τῆς Κιλικίας ἄρχοντα Συέννεσιν μὴ δύνα-10 σθαι κατὰ γῆν ἐναντιοῦσθαι Κύρφ πορευομένφ ἐπὶ βασιλέα. ὡς μὲν οὖν Κῦρος στράτευμά τε συνέλεξε καὶ τοῦτ' ἔχων 2 ἀνέβη ἐπὶ τὸν ἀδελφόν, καὶ ὡς ἡ μάχη ἐγένετο, καὶ ὡς ἀπέθανε, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἀπεσώθησαν οἱ Ἑλληνες ἐπὶ θάλατταν, Θεμιστογένει τῷ Συρακοσίφ γέγραπται.

Έπεὶ μέντοι Τισσαφέρνης, πολλοῦ άξιος βασιλεῖ δόξας 3 γεγενησθαι ἐν τῷ πρὸς τὸν ἀδελφὸν πολέμῳ, σατράπης κατεπέμφθη ῶν τε αὐτὸς πρόσθεν ἢρχε καὶ ῶν Κῦρος, εὐθὺς ἢξίου τὰς Ἰωνικὰς πόλεις ἀπάσας ἐαυτῷ ὑπηκόους εἶναι. αἰ δὲ ἄμα μὲν ἐλεύθεραι βουλόμεναι εἶναι, ἄμα δὲ φοβούμεναι τὸν Τισσαφέρνην, ὅτι Κῦρον, ὅτ' ἔζη, ἀντ' ἐκείνου ἡρημέναι ἢσαν, εἰς μὲν τὰς πόλεις οὐκ ἐδέχοντο αὐτόν, εἰς Λακεδαίμονα δὲ ἔπεμπον πρέσβεις, καὶ ἢξίουν, ἐπεὶ πάσης τῆς Ἑλλάδος προστάται εἰσίν, ἐπιμεληθήναι καὶ σφῶν τῶν ἐν τῆ

9 droinser B II suréleger B 16 tou om. M REN. HELL. 5

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

III. i

'Ασία 'Ελλήνων, ὅπως ἥ τε χώρα μὴ δηοῖτο αὐτῶν καὶ 4 αὐτοὶ ἐλεύθεροι είεν. οι οῦν Λακεδαιμόνιοι πέμπουσιν αὐτοις Θίβρωνα άρμοστήν, δόντες στρατιώτας των μέν νεοδαμώδων είς χιλίους, των δε άλλων Πελοπουνησίων είς τετρακισχιλίους. ήτήσατο δ' δ Θίβρων καὶ παρ' 'Αθηναίων 5 τριακοσίους ὶππέας, εἰπών ὅτι αὐτὸς μισθὸν παρέξει. οἱ δ' έπεμψαν των έπὶ των τριάκοντα Ιππευσάντων, νομίζοντες ς κέρδος τῷ δήμῳ, εὶ ἀποδημοῖεν καὶ ἐναπόλοιντο. ἐπεὶ δ' είς την 'Ασίαν άφικουτο, συνήγαγε [μέν] στρατιώτας και έκ των έν τἢ ἠπείρω Ελληνίδων πόλεων πάσαι γὰρ τότε αἱ 10 πόλεις επείθουτο ο τι Λακεδαιμόνιος αυήρ επιτάττοι. καὶ σὺν μέν ταύτη τῆ στρατιὰ όρων Θίβρων τὸ ἱππικὸν είς τὸ πεδίου οὐ κατέβαινευ, ήγάπα δὲ εί ὅπου τυγχάνοι ων, δύναιτο 6 ταύτην τὴν χώραν ἀδήωτον διαφυλάττειν. ἐπεὶ δὲ σωθέντες οι αναβάντες μετά Κύρου συνέμειξαν αὐτῷ, ἐκ τούτου ήδη 15 καλ έν τοις πεδίοις αντετάττετο τώ Τισσαφέρνει, καλ πόλεις Πέργαμου μεν εκούσαν προσέλαβε και Τευθρανίαν και Αλίσαρναν, ών Εύρυσθένης τε καὶ Προκλής ήρχον οἱ ἀπὸ Δαμαράτου τοῦ Λακεδαιμονίου ἐκείνω δ' αῦτη ἡ χώρα

τείχους ἐκθέοντες πολλάκις ἐνέβαλον εἰς τὸ ὅρυγμα καὶ ξύλα καὶ λίθους, ποιησάμενος αὖ χελώνην ξυλίνην ἐπέστησεν ἐπὶ τῆ φρεατία. καὶ ταύτην μέντοι ἐκδραμόντες οἱ Λαρισαιοι νύκτωρ κατέκαυσαν. δοκοῦντος δ' αὐτοῦ οὐδὲν 5 ποιεῖν, πέμπουσιν οἱ ἔφοροι ἀπολιπόντα Λάρισαν στρατεύεσθαι ἐπὶ Καρίαν.

Έν Ἐφέσφ δὲ ήδη ὄντος αὐτοῦ, ὡς ἐπὶ Καρίαν πορευο- 8 μένου, Δερκυλίδας ἄρξων αφίκετο έπὶ τὸ στράτευμα, ανηρ δοκών είναι μάλα μηχανητικός καὶ έπεκαλείτο δε Σίσυφος. 10 δ μεν ουν Θίβρων απηλθεν οίκαδε και ζημιωθείς έφυγε κατηγόρουν γαρ αὐτοῦ οἱ σύμμαχοι ώς ἐφείη άρπάζειν τῷ στρατεύματι τους φίλους. ό δε Δερκυλίδας επεί παρέλαβε το 9 στράτευμα, γυούς ύπόπτους όντας άλλήλοις τον Τισπαφέρνην καλ του Φαρνάβαζου, κοινολογησάμενος τῷ Τισσαφέρνει 15 απήγαγεν είς την Φαρναβάζου χώραν το στράτευμα, ελόμενος θατέρφ μαλλον η άμα αμφοτέροις πολεμείν, καὶ πρόσθεν ὁ Δερκυλίδας πολέμιος τῷ Φαρναβάζῷ. άρμοστης γάρ γενόμενος εν 'Αβύδω επί Λυσάνδρου ναυαρχούντος, διαβληθείς ύπο Φαρναβάζου, εστάθη την ασπίδα έχων, δ 20 δοκεί κηλίς είναι τοίς σπουδαίοις Λακεδαιμονίων άταξίας γαρ ζημίωμα έστι. και δια ταθτα δή πολύ ήδιον έπι τον Φαρνάβαζον ήει. καὶ εὐθὺς μεν τοπούτω διέφερεν είς τὸ 10 άρχεω τοῦ Θίβρωνος ώστε παρήγαγε τὸ στράτευμα διὰ τῆς φιλίας χώρας μέχρι της Φαρναβάζου Αλολίδος οὐδὲν βλάψας 25 τοὺς συμμάχους.

'Η δε Αίολις αύτη ήν μεν Φαρναβάζου, εσατράπευε δ' αὐτῷ ταύτης τῆς χώρας, εως μεν εζη, Ζῆνις Δαρδανεύς επειδή δε εκείνος νόσφ ἀπεθανε, παρασκευαζομένου τοῦ Φαρναβάζου ἄλλφ δοῦναι τὴν σατραπείαν, Μανία ἡ τοῦ Σήνιος γυνή, Δαρδανίς και αὐτή, ἀναζεύξασα στόλον και δῶρα λαβοῦσα ὥστε και αὐτῷ Φαρναβάζω δοῦναι και παλ-

¹ ἐνέβαλον [P] BV: ἐνέβαλλον cet. 9 μηχανικός C FV pr. Photius ἀποκαλοῖτο C 13 τισσαφέρνη Β 27 ταύτης om. C F V

λακίσιν αὐτοῦ χαρίσασθαι καὶ τοῖς δυναμένοις μάλιστα παρά 11 Φαρναβάζω, ἐπορεύετο. ἐλθοῦσα δ' εἰς λόγους εἶπεν. 'Ω Φαρνάβαζε, δ ανήρ σοι δ έμος και τάλλα φίλος ήν και τους φόρους ἀπεδίδου ώστε σὰ ἐπαινών αὐτὸν ἐτίμας. αν οὖν έγώ σοι μηδέν χείρον έκείνου ύπηρετώ, τί σε δεί άλλον 5 σατράπην καθιστάναι; αν δέ τί σοι μη αρέσκω, επί σοί 12 δήπου έσται άφελομένω εμέ άλλω δούναι την άρχην. ακούσας ταθτα ό Φαρνάβαζος έγνω δείν την γυναϊκα σατραπεύειν. ή δ' έπεὶ κυρία της χώρας έγένετο, τούς τε φόρους οὐδεν ήττον τανδρός απεδίδου, και πρός τούτοις, δπότε αφικνοίτο 10 πρός Φαρνάβαζον, ἀεὶ ήγε δώρα αὐτώ, καὶ ὁπότε ἐκείνος εἰς την χώραν καταβαίνοι, πολύ πάντων τῶν ὑπάρχων κάλλιστα 13 καὶ ἥδιστα ἐδέχετο αὐτόν, καὶ ἄς τε παρέλαβε πόλεις διεφύλαττεν αὐτῷ καὶ τῶν οὐχ ὑπηκόων προσέλαβεν ἐπιθαλαττιδίας Λάρισάν τε καὶ 'Αμαξιτὸν καὶ Κολωνάς, ξενικώ μεν 15 Ελληνικώ προσβαλούσα τοις τείχεσιν, αὐτή δὲ ἐφ' άρμαμάξης θεωμένη. δυ δ' ἐπαινέσειε, τούτω δώρα ἀμέμπτως εδίδου, ώστε λαμπρότατα το ξενικον κατεσκευάσατο. συνεστρατεύετο δὲ τῷ Φαρναβάζω καὶ ὁπότε εls Μυσους ή Πισίδας εμβάλοι, ὅτι τὴν βασιλέως χώραν κακουργούσιν. 20 ώστε καὶ ἀντετίμα αὐτὴν μεγαλοπρεπώς ὁ Φαρνάβαζος καὶ 14 σύμβουλον έστιν ότε παρεκάλει. ήδη δ' ούσης αὐτης έτων πλέον ή τετταράκουτα, Μειδίας, θυγατρός αυήρ αυτής ών. αναπτερωθείς ύπό τινων ώς αισχρον είη γυναίκα μεν άρχειν, αὐτὸν δ' ίδιώτην είναι, τοὺς μὲν ἄλλους μάλα φυλαττομένης 25 αὐτής, ώσπερ ἐν τυραννίδι προσήκεν, ἐκείνω δὲ πιστευούσης καὶ ἀσπαζομένης ὥσπερ αν γυνή γαμβρον ἀσπάζοιτο, είσελθων αποπυίξαι αὐτὴν λέγεται. απέκτεινε δε και τον υίον αὐτης, τό τε είδος όντα πάγκαλον καὶ ἐτῶν ὅντα ὡς ἐπτα-15 καίδεκα. ταῦτα δὲ ποιήσας Σκήψιν καὶ Γέργιθα ἐχυρὰς 30 πόλεις κατέσχεν, ένθα καὶ τὰ χρήματα μάλιστα ήν τῆ Μανία.

t μάλιστα] μέγιστον Cobet 2 λόγον Β 4 et 6 ήν codd. 6 δέ τί] δ' έτι Β 20 ξμβάλλοι Cobet 25 μάλα Β: om. cet.

αί δ' άλλαι πόλεις οὐκ έδέχουτο αὐτόν, άλλὰ Φαρναβάζω έσωζον αὐτὰς οἱ ἐνόντες φρουροί. ἐκ δὲ τούτου ὁ Μειδίας πέμψας δώρα τῷ Φαρναβάζω ήξίου έχεω τὴν χώραν ώσπερ ή Μανία. ὁ δ' ἀπεκρίνατο φυλάττειν αὐτά, ἔστ' αν αὐτὸς 5 έλθων σύν αὐτῷ ἐκείνφ λάβη τὰ δωρα οὐ γὰρ αν ἔφη ζῆν Βούλεσθαι μη τιμωρήσας Μανία. δ δε Δερκυλίδας εν τούτφ 16 τῷ καιρῷ ἀφικνεῖται, καὶ εὐθὺς μὲν ἐν μιὰ ἡμέρα Λάρισαν καὶ 'Αμαξιτὸν καὶ Κολωνὰς τὰς ἐπιθαλαττίους πόλεις ἐκούσας παρέλαβε πέμπων δε και πρός τας Αιολίδας πόλεις 10 ήξίου έλευθεροῦσθαί τε αὐτὰς καὶ είς τὰ τείχη δέχεσθαι καὶ συμμάχους γίγνεσθαι. οί μεν οθν Νεανδρείς καὶ Ίλιείς καὶ Κοκυλίται ἐπείθοντο· καὶ γὰρ οἱ φρουροῦντες Ελληνες ἐν αὐταις, έπει ή Μανία ἀπέθανεν, οὐ πάνυ τι καλώς περιείποντο. ό δ' ἐν Κεβρηνι, μάλα Ισχυρώ χωρίω, την φυλακην έχων, 17 15 νομίσας, εί διαφυλάξειε Φαρναβάζω την πόλιν, τιμηθηναι αν ύπ' ἐκείνου, οὐκ ἐδέχετο τὸν Δερκυλίδαν. δ δὲ δργιζόμενος παρεσκευάζετο προσβάλλειν. έπει δε θυομένφ αὐτῷ ούκ έγίγνετο τὰ ίερὰ τῆ πρώτη, τῆ ὑστεραία πάλιν ἐθύετο. ώς δε οὐδε ταῦτα εκαλλιερείτο, πάλιν τῆ τρίτη καὶ μέχρι 20 τεττάρων ήμερων έκαρτέρει θυόμενος, μάλα χαλεπώς φέρων έσπευδε γαρ πρίν Φαρνάβαζον βοηθήσαι έγκρατης γενέσθαι πάσης της Αλολίδος. 'Αθηνάδας δέ τις Σικυώνιος λοχαγός, 18 νομίσας τον μέν Δερκυλίδαν φλυαρείν διατρίβοντα, αὐτός δ' ίκανδς είναι το ύδωρ αφελέσθαι τούς Κεβρηνίους, προσδρα-25 μων σύν τη ξαυτού τάξει ξπειράτο την κρήνην συγχούν. οί δε ενδοθεν επεξελθόντες αὐτόν τε συνέτρωσαν καὶ δύο ἀπέκτειναν, καὶ τοὺς ἄλλους παίοντες καὶ βάλλοντες ἀπήλασαν. αχθομένου δε τοῦ Δερκυλίδου, καὶ νομίζοντος άθυμοτέραν καὶ τὴν προσβολὴν ἔσεσθαι, ἔρχονται ἐκ τοῦ τείχους παρὰ 30 των Ελλήνων κήρυκες, καὶ είπον ὅτι ὰ μὲν ὁ ἄρχων ποιοίη, ούκ αρέσκοι σφίσιν, αὐτοὶ δὲ βούλοιντο σὺν τοῖς Ελλησι

⁵ σθν fort. spurium 10 els Dind. : πρὸς codd. 22 'Αθηνάδας] σθενάδας Β 27 τοὺς om. CF 28 ἀθυμοτέρους κατά Liebhold 31 ἀρέσκει Β V C F

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

III. i

19 μᾶλλον ἢ σὺν τῷ βαρβάρῳ εἶναι. ἔτι δὲ διαλεγομένων αὐτῶν ταῦτα, παρὰ τοῦ ἄρχοντος αὐτῶν ἦκε λέγων ὅτι ὅσα λέγοιεν οι πρόσθεν και αὐτῷ δοκοῦντα λέγοιεν. δ οὖν Δερκυλίδας εὐθὺς ώσπερ ἔτυχε κεκαλλιερηκώς ταύτη τῆ ήμέρα, αναλαβών τα δπλα ήγειτο πρός τας πύλας οι δ' 5 άναπετάσαντες εδέξαντο. καταστήσας δε και ενταύθα φρου-20 ρούς εὐθύς ἥει ἐπὶ τὴν Σκῆψω καὶ τὴν Γέργιθα. Μειδίας προσδοκών μέν του Φαρνάβαζου, όκυων δ' ήδη τους πολίτας, πέμψας πρός του Δερκυλίδαν είπεν δτι έλθοι αν είς λόγους, εί ὁμήρους λάβοι, ὁ δὲ πέμψας αὐτῷ ἀπὸ πό- 10 λεως ξκάστης των συμμάχων ένα ξκέλευσε λαβείν τούτων όπόσους τε καὶ όποίους βούλοιτο. ὁ δὲ λαβὼν δέκα ἐξῆλθε, καὶ συμμείξας τῷ Δερκυλίδα ηρώτα ἐπὶ τίσιν αν σύμμαχος γένοιτο. ὁ δ' ἀπεκρίνατο ἐφ' ῷτε τοὺς πολίτας ἐλευθέρους τε καὶ αὐτονόμους έᾶν. καὶ ἄμα ταῦτα λέγων ἤει πρὸς τὴν 15 21 Σκήψιν. γυούς δε ό Μειδίας ὅτι οὐκ αν δύναιτο κωλύειν βία των πολιτων, είασεν αὐτὸν είσιέναι, ὁ δὲ Δερκυλίδας θύσας τῆ ᾿Αθηνᾶ ἐν τῆ τῶν Σκηψίων ἀκροπόλει τοὺς μὲν

τοῦ Μειδίου φρουρούς εξήγαγε, παραδούς δε τοις πολίταις

θύσω τη 'Αθηνά, ὁ Μειδίας ώκνει μεν ανοίγεω τας πύλας, φοβούμενος δε μη παραχρήμα συλληφθή, εκέλευεν ανοίξαι. ό δ' έπεὶ είσηλθεν, έχων αὖ τὸν Μειδίαν έπορεύετο πρὸς την 23 ακρόπολιν και τους μέν άλλους στρατιώτας εκέλευε θέσθαι 5 περί τὰ τείχη τὰ ὅπλα, αὐτὸς δὲ σὺν τοῖς περί αὐτὸν ἔθυε τη 'Αθηνά. επεί δ' ετέθυτο, ανείπε και τους Μειδίου δορυφόρους θέσθαι τὰ ὅπλα ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ ἐαυτοῦ στρατεύματος, ώς μισθοφορήσοντας Μειδία γαρ οὐδεν έτι δεινον είναι. ὁ μέντοι Μειδίας ἀπορών ὅ τι ποιοίη, είπεν Ἐγώ 24 10 μεν τοίνυν ἄπειμι, ἔφη, ξένιά σοι παρασκευάσων. Ού, μὰ Δί', ἔφη, ἐπεὶ αισχρὸν ἐμὲ τεθυκότα ξενίζεσθαι ὑπὸ σοῦ, ἀλλὰ μὴ ξενίζεω σέ. μένε οὖν παρ' ἡμῶν ἐν ῷ δ' αν τὸ δείπνον παρασκευάζηται, έγω καὶ σὸ τὰ δίκαια πρὸς ἀλλήλους καὶ διασκεψώμεθα καὶ ποιήσωμεν. ἐπεὶ δ' ἐκαθέζοντο, 25 15 ήρώτα ὁ Δερκυλίδας. Είπέ μοι, ω Μειδία, ὁ πατήρ σε ἄρχοντα τοῦ οἴκου κατέλιπε; Μάλιστα, ἔφη. Καὶ πόσαι σοι οικίαι ήσαν; πόσοι δε χώροι; πόσαι δε νομαί; απογράφοντος δ' αὐτοῦ οἱ παρόντες τῶν Σκηψίων εἶπον· Ψεύδεταί σε οὖτος, ὧ Δερκυλίδα. Υμείς δέ γ', έφη, μη λίαν μικρολογείσθε. 26 20 έπειδή δε άπεγέγραπτο τὰ πατρφα. Είπέ μοι, έφη, Μανία δὲ τίνος ην; οι δὲ πάντες εἶπον ὅτι Φαρναβάζου. Οὐκοῦν καὶ τὰ ἐκείνης, ἔφη, Φαρναβάζου; Μάλιστα, ἔφασαν. Ἡμέτερ' αν είη, έφη, έπεὶ κρατούμεν πολέμιος γαρ ήμιν Φαρνάβαζος. άλλ' ήγείσθω τις, έφη, όπου κείται τὰ Μανίας καὶ 25 τὰ Φαρναβάζου. ἡγουμένων δὲ τῶν ἄλλων ἐπὶ τὴν Μανίας 27 οίκησιν, ήν παρειλήφει ὁ Μειδίας, ήκολούθει κάκεινος. ἐπεὶ δ' είσηλθεν, εκάλει ο Δερκυλίδας τους ταμίας, φράσας δε τοις υπηρέταις λαβείν αυτους προείπεν αυτοις ώς εί τι κλέπτοντες άλώσοιντο των Μανίας, παραχρήμα αποσφαγή-30 σουντο. οι δ' εδείκνυσαν. ό δ' επεί είδε πάντα, κατέκλεισεν αὐτὰ καὶ κατεσημήνατο καὶ φύλακας κατέστησεν. Εξιών δε 28

³ αδ τον] αυτόν CF 4 έκέλευε B: έκέλευσε cct. 5 αυτόν Dind. 10 μεν τοίνυν D: μέντοι νῦν cct. 14 διασκεψόμεθα . . . τοιήσομεν V pr. D corr. 18 ψεύσεται B

οὖς ηὖρεν ἐπὶ ταῖς θύραις τῶν ταξιάρχων καὶ λοχαγῶν, εἶπεν αὐτοῖς· Μισθὸς μὲν ἡμῖν, ὧ ἄνδρες, εἴργασται τῆ στρατιᾳ ἐγγὺς ἐνιαυτοῦ ὀκτακισχιλίοις ἀνδράσω· ἄν δέ τι προσεργασώμεθα, καὶ ταῦτα προσέσται. ταῦτα δ' εἶπε γιγνώσκων ὅτι ἀκούσαντες πολὺ εὐτακτότεροι καὶ θεραπευτικώτεροι 5 ἔσουτο. ἐρομένου δὲ τοῦ Μειδίου· Ἐμὲ δὲ ποῦ χρὴ οἰκεῖν, ὧ Δερκυλίδα; ἀπεκρίνατο· Ἐνθαπερ καὶ δικαιότατον, ὧ Μειδία, ἐν τῆ πατρίδι τῆ σαυτοῦ Σκήψει καὶ ἐν τῆ πατρώς οἰκίς.

Ο μὲν δὴ Δερκυλίδας ταῦτα διαπραξάμενος καὶ λαβών ἐν ἀκτὼ ἡμέραις ἐννέα πόλεις, ἐβουλεύετο ὅπως ἄν μὴ ἐν τῆ το φιλία χειμάζων βαρὺς εἴη τοῖς συμμάχοις, ὥσπερ Θίβρων, μηδ' αὖ Φαρνάβαζος καταφρονών τῆ ἵππω κακουργῆ τὰς Ἑλληνίδας πόλεις. πέμπει οὖν πρὸς αὐτὸν καὶ ἐρωτῷ πότερον βούλεται εἰρήνην ἢ πόλεμον ἔχειν. ὁ μέντοι Φαρνάβαζος νομίσας τὴν Αἰολίδα ἐπιτετειχίσθαι τῆ ἑαυτοῦ τὸς

ολκήσει Φρυγία, σπουδάς είλετο.

2 *Ως δὲ ταῦτα ἐγένετο, ἐλθὼν ὁ Δερκυλίδας εἰς τὴν Βιθυνίδα Θράκην ἐκεῖ διεχείμαζεν, οὐδὲ τοῦ Φαρναβάζου πάνυ τι ἀχθομένου πολλάκις γὰρ οἱ Βιθυνοὶ αὐτῷ ἐπολέμουν. καὶ τὰ μὲν ἄλλα ὁ Δερκυλίδας ἀσφαλῶς φέρων καὶ 20 ἄγων τὴν Βιθυνίδα καὶ ἄφθονα ἔχων τὰ ἐπιτήδεια διετέλει ἐπειδὴ δὲ ἤλθον αὐτῷ παρὰ τοῦ Σεύθου πέραθεν σύμμαχοι τῶν 'Οδρυσῶν ἱππεῖς τε ὡς διακόσιοι καὶ πελτασταὶ ὡς τριακόσιοι, οὖτοι στρατοπεδευσάμενοι καὶ περισταυρωσάμενοι ἀπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ ὡς εἴκοσι στάδια, αἰτοῦντες φύλακας 25 τοῦ στρατοπέδου τὸν Δερκυλίδαν τῶν ὁπλιτῶν, ἐξῆσαν ἐπὶ λείαν, καὶ πολλὰ ἐλάμβανον ἀνδράποδά τε καὶ χρήματα. 3 ἤδη δ' ὅντος μεστοῦ τοῦ στρατοπέδου αὐτοῖς πολλῶν αἰχμαλώτων, καταμαθόντες οἱ Βιθυνοὶ ὅσοι τ' ἐξῆσαν καὶ ὅσους κατέλιπον Ἑλληνας φύλακας, συλλεγέντες παμπλήθεις 30 πελτασταὶ καὶ ἱππεῖς ἄμ' ἡμέρα προσπίπτουσι τοῦς ὁπλίταις

³ el . . . προσεργασόμεθα C 6 ξσονται BV 12 κακουργοίη Dind. : κακουργεί B 18 οὐδὲ Naber : οὐδὲν codd. 22 ἐπειδὴ δὲ] ἐπεὶ δὶ C : ἐπεὶ δὲ F_2 V : ἐπεὶ δὴ F_1

ώς διακοσίοις οὖσω. έπειδη δ' έγγυς έγένοντο, οι μέν ξβαλλον, οι δ' ήκόντιζον είς αὐτούς. οι δ' έπει έτιτρώσκοντο μέν και απέθνησκον, εποίουν δ' οὐδεν κατειργμένοι εν τώ σταυρώματι ως ανδρομήκει όντι, διασπάσαντες το αύτων 5 δχύρωμα εφέροντο είς αὐτούς οἱ δὲ ἢ μὲν εκθέοιεν ὑπε- 4 χώρουν, και ραδίως απέφευγον πελτασται όπλίτας, ένθεν δε καλ ένθεν ηκόντιζον, καλ πολλούς αὐτών εφ' εκάστη εκδρομή κατέβαλλου τέλος δε ωσπερ εν αύλίω σηκασθέντες κατηκοντίσθησαν. ἐσώθησαν μέντοι αὐτῶν ἀμφὶ τοὺς πεντεκαίδεκα το els τὸ Ἑλληνικόν, καὶ οῦτοι, ἐπεὶ εὐθέως ἤσθοντο τὸ πρâγμα, αποχωρήσαντες, εν τη μάχη διαπεσόντες αμελησάντων των Βιθυνών. ταχὺ δὲ ταῦτα διαπραξάμενοι οἱ Βιθυνοὶ καὶ τοὺς 5 σκηνοφύλακας των 'Οδρυσων Θρακων αποκτείναντες, απολαβόντες πάντα τὰ αιχμάλωτα ἀπηλθον· ὅστε οί Ελληνες ἐπεὶ 15 ήσθοντο, βοηθούντες οὐδεν άλλο ηθρον ή νεκρούς γυμνούς έν τῷ στρατοπέδφ. ἐπεὶ μέντοι ἐπανῆλθον οἱ Ὀδρύσαι, θάψαντες τοὺς ξαυτών καὶ πολὺν οίνον ξκπιόντες ξπ' αὐτοῖς καὶ ἱπποδρομίαν ποιήσαντες, όμοῦ δὴ τὸ λοιπὸν τοῖς Ελλησι στρατοπεδευσάμενοι ήγον καὶ έκαον την Βιθυνίδα.

20 "Αμα δὲ τῷ ἢρι ἀποπορευόμενος ὁ Δερκυλίδας ἐκ τῶν 6 Βιθυνῶν ἀφικνεῖται εἰς Λάμψακον. ἐνταῦθα δ' ὅντος αὐτοῦ ἔρχονται ἀπὸ τῶν οἴκοι τελῶν "Αρακός τε καὶ Ναυβάτης καὶ 'Αντισθένης. οὖτοι δ' ἢλθον ἐπισκεψόμενοι τά τε ἄλλα ὅπως ἔχοι τὰ ἐν τῆ 'Ασία, καὶ Δερκυλίδα ἐροῦντες μένοντι 25 ἄρχειν καὶ τὸν ἐπιόντα ἐνιαυτόν· ἐπιστεῖλαι δὲ σφίσιν αὐτοῖς τοὺς ἐφόρους καὶ συγκαλέσαντας τοὺς στρατιώτας εἰπεῖν ὡς ὧν μὲν πρόσθεν ἐποίουν μέμφοιντο αὐτοῖς, ὅτι δὲ νῦν οὐδὲν ἢδίκουν, ἐπαινοῖεν· καὶ περὶ τοῦ λοιποῦ χρόνου εἰπεῖν ὅτι ὰν μὲν ἀδικῶσιν, οὐκ ἐπιτρέψουσιν, ὰν δὲ δίκαια 30 περὶ τοὺς συμμάχους ποιῶσιν, ἐπαινέσονται αὐτούς. ἐπεὶ 7 μέντοι συγκαλέσαντες τοὺς στρατιώτας ταῦτ' ἔλεγον, ὁ τῶν

¹¹ αποχωρήσαντες del. Keller: απεχώρησαν vulg. post μάχη add καλ Morus 26 καλ quod ante συγκαλέσαντας exhibent codd. ante ἐπιστείλαι transp. Simon

Κυρείων προεστηκώς ἀπεκρίνατο 'Αλλ', ω άνδρες Λακεδαιμόνιοι, ήμεις μέν έσμεν οι αυτοί νύν τε και πέρυσιν άρχων δὲ ἄλλος μὲν νῦν, ἄλλος δὲ τὸ παρελθόν. τὸ οὖν αἴτιον τοῦ νθν μέν μη έξαμαρτάνειν, τότε δέ, αὐτοὶ ήδη ίκανοί έστε 8 γιγνώσκειν. συσκηνούντων δὲ τῶν τε οἴκοθεν πρέσβεων 5 καὶ τοῦ Δερκυλίδα, ἐπεμνήσθη τις τών περὶ τὸν "Αρακον ὅτι καταλελοίποιεν πρέσβεις των Χερρονησιτών έν Λακεδαίμονι. τούτους δε λέγειν έφασαν ώς νθν μεν ου δύναιντο την Χερρόνησον εργάζεσθαι φέρεσθαι γάρ καὶ ἄγεσθαι ύπὸ τῶν Θρακών εί δ' αποτειχισθείη έκ θαλάττης είς θάλατταν, και 10 σφίσιν αν γην πολλήν και αγαθήν είναι εργάζεσθαι και άλλοις δπόσοι βούλοιντο Λακεδαιμονίων ωστ' έφασαν ούκ αν θαυμάζειν, εί και πεμφθείη τις Λακεδαιμονίων από της ο πόλεως σύν δυνάμει ταῦτα πράξων. ὁ οὖν Δερκυλίδας πρὸς μεν εκείνους ουκ είπεν ην έχοι γνώμην ταυτ' ακούσας, αλλ' 15 έπεμψεν αὐτοὺς ἐπ' Ἐφέσου διὰ τῶν Ἑλληνίδων πόλεων, ήδόμενος ότι έμελλον όψεσθαι τὰς πόλεις ἐν εἰρήνη εὐδαιμονικώς διαγούσας. οἱ μὲν δὴ ἐπορεύοντο. ὁ δὲ Δερκυλίδας έπειδή έγνω μενετέον όν, πάλιν πέμψας πρός του Φαρνάβαζον έπήρετο πότερα βούλοιτο σπονδάς έχειν καθάπερ διά του 20 χειμώνος ή πόλεμον. έλομένου δε του Φαρναβάζου και τότε σπονδάς, ούτω καταλιπών και τας περί εκείνον πόλεις φιλίας εν είρηνη διαβαίνει του Ελλήσποντον σύν τώ στρατεύματι είς την Ευρώπην, και διά φιλίας της Θράκης πορευθείς καὶ ξενισθείς ύπὸ Σεύθου άφικνείται είς Χερ- 25 10 ρόνησον. ην καταμαθών πόλεις μεν ένδεκα η δώδεκα έχουσαν, χώραν δὲ παμφορωτάτην καὶ ἀρίστην οὖσαν, κεκακωμένην δέ, ωσπερ ελέγετο, ύπο των Θρακών, επεί μετρών ηθρε του Ισθμού έπτα και τριάκοντα στάδια, οὐκ ἐμέλλησεν, άλλα θυσάμενος ετείχιζε, κατά μέρη διελών τοις στρατιώταις 30

¹² δπόσοι vulg.: δπόσοις codd.
15 ἀλλ' ἀπέπεμψεν FDV
16 ἐπ' Grote: ἀπ' codd.
17 τὰς πόλεις fort. spurium: τὰς ἐλληνίδας πόλεις C
22 ἐκεῖνον] ἐκεῖνα Cobet
23 φιλίας del.
Breitenbach: ἐν εἰρήνη del. Morus
28 μετρῶν] μέτρον Κτῦger

τὸ χωρίον καὶ ἄθλα ὑποσχόμενος δώσειν τοῖς πρώτοις ἐκτειχίσασι, καὶ τοῖς ἄλλοις ὡς ἔκαστοι ἄξιοι εἶεν, ἀπετέλεσε τὸ τεῖχος ἀρξάμενος ἀπὸ ἢρινοῦ χρόνου πρὸ ὀπώρας. καὶ ἐποίησεν ἐντὸς τοῦ τείχους ἕνδεκα μὲν πόλεις, πολλοὺς δὲ διμένας, πολλὴν δὲ κὰγαθὴν σπόριμον, πολλὴν δὲ πεφυτευμένην, παμπλήθεις δὲ καὶ παγκάλας νομὰς παυτοδαποῖς κτήνεσι, ταῦτα δὲ πράξας διέβαινε πάλιν εἰς τὴν ᾿Ασίαν.

Έπισκοπών δὲ τὰς πόλεις εώρα τὰ μὲν ἄλλα καλώς εχούσας, Χίων δὲ φυγάδας ηὖρεν 'Αταρνέα ἔχοντας χωρίον το Ισχυρόν, καὶ ἐκ τούτου ὁρμωμένους φέροντας καὶ ἄγοντας τὴν Ἰωνίαν, καὶ ζώντας ἀπὸ τούτου. πυθόμενος δὲ ὅτι πολὺς σῖτος ἐνῆν αὐτοῖς, περιστρατοπεδευσάμενος ἐπολιόρκει καὶ ἐν ὀκτὰ μησὶ παραστησάμενος αὐτούς, καταστήσας ἐν αὐτῷ Δράκοντα Πελληνέα ἐπιμελητήν, καὶ κατασκευάσας τὸ τῷ χωρίῳ ἔκπλεω πάντα τὰ ἐπιτήδεια, ἵνα εἴη αὐτῷ καταγωγή, ὁπότε ἀφικνοῖτο, ἀπῆλθεν εἰς Εφεσον, ἡ ἀπέχει ἀπὸ Σάρδεων τριῶν ἡμερῶν ὁδόν. ΄

Καὶ μέχρι τούτου τοῦ χρόνου ἐν εἰρήνῃ διῆγον Τισσαφέρνης 12 τε καὶ Δερκυλίδας καὶ οἱ ταύτῃ Ἑλληνες καὶ οἱ βάρβαροι. 20 ἐπεὶ δὲ ἀφικνούμενοι πρέσβεις εἰς Λακεδαίμονα ἀπὸ τῶν Ἰωνίδων πόλεων ἐδίδασκον ὅτι εἴη ἐπὶ Τισσαφέρνει, εἰ βούλοιτο, ἀφιέναι αὐτονόμους τὰς Ἑλληνίδας πόλεις εἰ οῦν κακῶς πάσχοι Καρία, ἔνθαπερ ὁ Τισσαφέρνους οἶκος, οὕτως ὰν ἔφασαν τάχιστα νομίζειν αὐτὸν συγχωρῆσαι αὐτονόμους 25 σφᾶς ἀφεῖναι ἀκούσαντες ταῦτα οἱ ἔφοροι ἔπεμψαν πρὸς Δερκυλίδαν, καὶ ἐκέλευον αὐτὸν διαβαίνειν σὺν τῷ στρατεύματι ἐπὶ Καρίαν καὶ Φάρακα τὸν ναύαρχον σὺν ταῖς ναυσὶ παραπλεῖν. οἱ μὲν δὴ ταῦτ' ἐποίουν. ἐτύγχανε δὲ κατὰ 13 τοῦτον τὸν χρόνον καὶ Φαρνάβαζος πρὸς Τισσαφέρνην 30 ἀφιγμένος, ἄμα μὲν ὅτι στρατηγὸς τῶν πάντων ἀπεδέδεικτο

6 παγκάλας Β: παγκάλους cet.
16 \$. . . δδόν del. Büchsenschütz
διάγον] ήγον C pr.: είχον C corr.
συγχωρήσειν codd.: del. Cobet

11 ἀπὸ Herwerden: ἐκ codd.
18 ἐν εἰρήνη] ἡσυχίαν C
24 συγχωρῆσαι Dobree:

Τισσαφέρνης, αμα δε διαμαρτυρόμενος ότι ετοιμος είη κοινή πολεμείν και συμμάχεσθαι και συνεκβάλλειν τους Ελληνας έκ της βασιλέως άλλως τε γαρ υπεφθόνει της στρατηγίας τῷ Τισσαφέρνει καὶ τῆς Αλολίδος χαλεπῶς ἔφερεν ἀπεστερημένος. ὁ δ' ἀκούων. Πρώτον μέν τοίνυν, ἔφη, διάβηθι 5 σύν έμοι έπι Καρίαν, έπειτα δέ και περί τούτων βουλευ-14 σόμεθα. ἐπεὶ δ' ἐκεῖ ήσαν, ἔδοξεν αὐτοῖς ἱκανὰς φυλακὰς els τὰ ἐρύματα καταστήσαντας διαβαίνειν πάλιν ἐπὶ τὴν Ιωνίαν. ως δ' ήκουσεν ὁ Δερκυλίδας ὅτι πάλιν πεπερακότες είσι τον Μαίανδρον, είπων τω Φάρακι ως δκυοίη μη δ 10 Τισσαφέρνης καὶ ὁ Φαρνάβαζος ἐρήμην οὖσαν καταθέοντες φέρωσι καὶ ἄγωσι τὴν χώραν, διέβαινε καὶ αὐτός. πορευόμενοι δε ούτοι οὐδέν τι συντεταγμένω τω στρατεύματι, ως προεληλυθότων των πολεμίων είς την Εφεσίαν, εξαίφνης 15 δρώσιν έκ τοῦ ἀντιπέρας σκοπούς ἐπὶ τών μνημάτων καὶ 15 ανταναβιβάσαντες είς τα παρ' έαυτοις μνημεία και τύρσεις τινας καθορώσι παρατεταγμένους ή αὐτοις ήν ή όδος Καράς τε λευκάσπιδας καὶ τὸ Περσικὸν όσου ἐτύγχανε παρὸν στράτευμα καὶ τὸ Ἑλληνικὸν ὅσον είχεν ἐκάτερος αὐτῶν καὶ τὸ ἱππικὸν μάλα πολύ, τὸ μὲν Τισσαφέρνους ἐπὶ τῷ 20 16 δεξιώ κέρατι, τὸ δὲ Φαρναβάζου ἐπὶ τῶ εὐωνύμω. ὡς δὲ ταθτα ήσθετο ὁ Δερκυλίδας, τοις μεν ταξιάρχοις και τοις λοχαγοίς είπε παρατάττεσθαι την ταχίστην els δκτώ, τους δὲ πελταστὰς ἐπὶ τὰ κράσπεδα ἐκατέρωθεν καθίστασθαι καὶ τους ίππέας, όσους γε δή και οίους ετύγχανεν έχων αυτός 25 17 δε εθύετο. ὅσον μεν δη ην εκ Πελοποννήσου στράτευμα, ήσυχίαν είχε καὶ παρεσκευάζετο ώς μαχούμενον όσοι δὲ

ήσαν ἀπὸ Πριήνης τε καὶ 'Αχιλλείου καὶ ἀπὸ νήσων καὶ τῶν Ἰωνικῶν πόλεων, οἱ μέν τινες καταλιπόντες ἐν τῷ σίτῷ τὰ ὅπλα ἀπεδίδρασκον· καὶ γὰρ ἦν βαθὺς ὁ σῖτος ἐν τῷ 30

³ τῆς στρατηγίας Leonclavius : τῆ στρατηγία D corr. V corr. : τῆ(ι) στρατιᾶ(ι) cet. 10 ώς Castalio : ὡς ὅτι codd. 13 δὲ D pr. : δὲ καὶ cet. αὐτοὶ C 15 σκοποὺς Palmerius : σκοποῦ codd. 22 τα-ξιάρχαις codd.

Μαιάνδρου πεδίφ· δσοι δε καὶ έμενον, δήλοι ήσαν οὐ μενούντες. τον μεν ούν Φαρνάβαζον εξηγγέλλετο μάχεσθαι 18 κελεύειν ό μέντοι Τισσαφέρνης τό τε Κύρειον στράτευμα καταλογιζόμενος ώς επολέμησεν αὐτοῖς καὶ τούτφ πάντας 5 νομίζων όμοίους είναι τοὺς Ελληνας, οὐκ ἐβούλετο μάχεσθαι, άλλα πέμψας πρός Δερκυλίδαν είπεν ὅτι είς λόγους βούλοιτο αὐτῷ ἀφικέσθαι. καὶ ὁ Δερκυλίδας λαβών τοὺς κρατίστους τὰ είδη τῶν περὶ αὐτὸν καὶ ἱππέων καὶ πεζῶν προήλθε πρὸς τους αγγέλους, και είπεν 'Αλλά παρεσκευάσμην μεν έγωγε 10 μάχεσθαι, ως δράτε· έπεὶ μέντοι έκεῖνος βούλεται εἰς λόγους αφικέσθαι, οὐδ' έγω αντιλέγω. αν μέντοι ταῦτα δέη ποιείν, πιστά και όμήρους δοτέον και ληπτέον. δόξαντα δε ταθτα 19 καὶ περαυθέντα, τὰ μὲν στρατεύματα ἀπῆλθε, τὸ μὲν βαρβαρικου els Τράλλεις της Καρίας, το δ' Ελληνικου els 15 Λεύκοφρυν, ένθα ην 'Αρτέμιδός τε ίερδυ μάλα άγιον καὶ λίμνη πλέον η σταδίου υπόψαμμος αέναος ποτίμου καὶ θερμοῦ καὶ τότε μὲν ταῦτα ἐπράχθη· τῆ δ' ὑστεραία είς τὸ συγκείμενον χωρίον ήλθον, καὶ έδοξεν αὐτοῖς πυθέσθαι άλλήλων έπὶ τίσιν αν την ειρήνην ποιήσαιντο. δ μεν δη 20 20 Δερκυλίδας είπεν, εί αὐτονόμους έψη βασιλεύς τὰς Έλληνίδας πόλεις, ὁ δὲ Τισσαφέρνης καὶ Φαρνάβαζος είπαν ότι, εί εξέλθοι το Ελληνικον στράτευμα εκ της χώρας και οί Λακεδαιμουίων άρμοσταί έκ των πόλεων. ταῦτα δὲ εἰπόντες 'ἀλλήλοις σπουδάς ἐποιήσαντο, ἔως ἀπαγγελθείη τὰ λεχθέντα 25 Δερκυλίδα μέν είς Λακεδαίμονα, Τισσαφέρνει δε επί βασιλέα.

Τούτων δὲ πραττομένων ἐν τῇ ᾿Ασία ὑπὸ Δερκυλίδα, 21 Λακεδαιμόνιοι κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον, πάλαι ὀργιζόμενοι τοῖς Ἡλείοις καὶ ὅτι ἐποιήσαντο συμμαχίαν πρὸς ᾿Αθηναίους καὶ ᾿Αργείους καὶ Μαντινέας, καὶ ὅτι δίκην φάσκοντες κατα-30 δεδικάσθαι αὐτῶν ἐκώλυον καὶ τοῦ ἱππικοῦ καὶ τοῦ γυμνικοῦ

5 εβούλετο μάχεσθαι] επολέμησεν C: έπολεμήσειεν Tucker II αν C: αμα V: α cet.: el... δεί Dind.: fort. α αν μέντοι δέη δέη vulg.: δεί vel δή vel δέοι codd. 15 τε] τὸ C F corr. 21 είπαν B: είπαν Cet.

III. i

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

19 μᾶλλον ἢ σὺν τῷ βαρβάρῳ εἶναι. ἔτι δὲ διαλεγομένων αὐτῶν ταῦτα, παρὰ τοῦ ἄρχοντος αὐτῶν ἢκε λέγων ὅτι ὅσα λέγοιεν οἱ πρόσθεν καὶ αὐτῷ δοκοῦντα λέγοιεν. ὁ οὖν Δερκυλίδας εὐθὺς ὥσπερ ἔτυχε κεκαλλιερηκῶς ταύτῃ τῆ ἡμέρᾳ, ἀναλαβῶν τὰ ὅπλα ἡγεῖτο πρὸς τὰς πύλας· οἱ δ' 5 ἀναπετάσαντες ἐδέξαντο. καταστήσας δὲ καὶ ἐνταῦθα φρουροὺς εὐθὺς ἥει ἐπὶ τὴν Σκῆψιν καὶ τὴν Γέργιθα. ὁ δὲ Μειδίας προσδοκῶν μὲν τὸν Φαρνάβαζον, ὀκνῶν δ' ἤδη τοὺς πολίτας, πέμψας πρὸς τὸν Δερκυλίδαν εἶπεν ὅτι ἔλθοι ἄν

Μειδίας προσδοκών μεν τον Φαρνάβαζον, όκνων δ΄ ήδη τους πολίτας, πέμψας προς τον Δερκυλίδαν εἶπεν ὅτι ἔλθοι ἀν εἰς λόγους, εἰ ὁμήρους λάβοι, ὁ δὲ πέμψας αὐτῷ ἀπὸ πό- 10 λεως ἐκάστης τῶν συμμάχων ἔνα ἐκέλευσε λαβεῖν τούτων ὁπόσους τε καὶ ὁποίους βούλοιτο. ὁ δὲ λαβων δέκα ἐξῆλθε, καὶ συμμείξας τῷ Δερκυλίδα ἡρώτα ἐπὶ τίσιν ἀν σύμμαχος γένοιτο. ὁ δ᾽ ἀπεκρίνατο ἐφ᾽ ῷτε τοὺς πολίτας ἐλευθέρους τε καὶ αὐτονόμους ἐαν. καὶ ἄμα ταῦτα λέγων ἤει πρὸς τὴν 15

21 Σκήψιν. γυούς δὲ ὁ Μειδίας ὅτι οὐκ αν δύναιτο κωλύειν βία τῶν πολιτῶν, εἰασεν αὐτὸν εἰσιέναι, ὁ δὲ Δερκυλίδας θύσας τῆ 'Αθηνα ἐν τῆ τῶν Σκηψίων ἀκροπόλει τοὺς μὲν τοῦ Μειδίου φρουροὺς ἐξήγαγε, παραδοὺς δὲ τοῖς πολίταις τὴν πόλιν, καὶ παρακελευσάμενος, ὥσπερ "Ελληνας καὶ ἐλευ-20 θέρους χρή, οὕτω πολιτεύειν, ἐξελθῶν ἡγεῖτο ἐπὶ τὴν Γέργιθα. συμπρούπεμπον δὲ πολλοὶ αὐτὸν καὶ τῶν Σκηψίων,

22 τιμώντές τε καὶ ἡδόμενοι τοῖς πεπραγμένοις. ὁ δὲ Μειδίας παρεπόμενος αὐτῷ ἡξίου τὴν τῶν Γεργιθίων πόλιν παραδοῦναι αὐτῷ. καὶ ὁ Δερκυλίδας μέντοι ἔλεγεν ὡς τῶν 25 δικαίων οὐδενὸς ἀτυχήσοι· ἄμα δὲ ταῦτα λέγων ἤει πρὸς τὰς πύλας σὺν τῷ Μειδία, καὶ τὸ στράτευμα ἡκολούθει αὐτῷ εἰρηνικῶς εἰς δύο. οἱ δ' ἀπὸ τῶν πύργων καὶ μάλα ὑψηλῶν ὄντων ὁρῶντες τὸν Μειδίαν σὺν αὐτῷ οὐκ ἔβαλλον· εἰπόντος δὲ τοῦ Δερκυλίδα· Κέλευσον, ὧ Μειδία, ἀνοῖξαι τὰς πύλας, 30 ἵνα ἡγῆ μὲν σύ, ἐγὼ δὲ σὺν σοὶ εἰς τὸ ἱερὸν ἔλθω κὰνταῦθα

¹⁹ δè F: om. cet. 25 αὐτω(ι) codd.: corr. Büchsenschütz 26 ἀτυχήσει C

ινόεις έτι έπειρατο. θύσας δε πρός τὸ ἄστυ επορεύετο, κόπτων καὶ κάων την χώραν, καὶ ὑπέρπολλα μὲν κτήνη, ύπ**έρπολλα δ**ὲ ἀνδράποδα ἡλίσκετο ἐκ τῆς χώρας· ὥστε ἀκούοντες καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν ᾿Αρκάδων καὶ ᾿Αχαιῶν ε έκόντες ήσαν συστρατευσόμενοι καὶ μετείχον της άρπαγης. καλ εγένετο αυτή ή στρατεία ωσπερ επισιτισμός τη Πελοπονέπεὶ δὲ ἀφίκετο πρὸς τὴν πόλιν, τὰ μὲν προάστια 27 νήσφ. καὶ τὰ γυμνάσια καλὰ ὄντα έλυμαίνετο, τὴν δὲ πόλιν (ἀτείχιστος γάρ ην) ενόμισαν αὐτὸν μη βούλεσθαι μάλλον η μη ο δύνασθαι έλειν. δηουμένης δε της χώρας, και ούσης της στρατιάς περί Κυλλήνην, βουλόμενοι οί περί Ξενίαν τον **λεγόμενον** μεδίμυφ απομετρήσασθαι (τὸ) παρά τοῦ πατρὸς αργύριον †δι' αὐτῶν † προσχωρήσαι τοῖς Λακεδαιμονίοις, ἐκπεσόντες εξ ολκίας ξίφη έχοντες σφαγάς ποιούσι, καὶ ἄλλους 15 τέ τινας αποκτείνουσι καὶ δμοιόν τινα Θρασυδαίω απο**κτείναντες τῷ το**ῦ δήμου προστάτη ῷοντο Θρασυδαίον **ἀπεκτουέναι, ώστε** ὁ μὲν δημος παυτελώς κατηθύμησε καὶ ήσυχίαν είχεν, οι δε σφαγείς πάντ' φοντο πεπραγμένα είναι, 28 καὶ οἱ ὁμογνώμονες αὐτοῖς ἐξεφέροντο τὰ ὅπλα εἰς τὴν 20 άγοράν. ὁ δὲ Θρασυδαίος έτι καθεύδων ετύγχανεν οὖπερ **ἐμεθύσθη. ὡς δὲ ἤσθετο ὁ δῆμος ὅτι οὐ τέθνηκεν ὁ Θρασυ**δαίος, περιεπλήσθη ή οἰκία ένθεν καὶ ένθεν, ωσπερ ὑπὸ **ἐσμοῦ μελιττῶν ὁ ἡγεμών. ἐπειδὴ δὲ ἡγε**ῖτο ὁ Θρασυδαῖος 29 **ἀναλαβών** τὸν δῆμον, γενομένης μάχης ἐκράτησεν ὁ δῆμος, 25 εξέπεσον δε πρός τους Λακεδαιμονίους οι εγχειρήσαντες ταις σφαγαίς. ἐπεὶ δ' αὖ ό Αγις ἀπιων διέβη πάλιν τὸν 'Αλφειόν, φρουρούς καταλιπών εν Έπιταλίω πλησίον τοῦ Αλφειοῦ καί Λύσιππον άρμοστην και τους έξ Ήλιδος φυγάδας, το μέν στράτευμα διήκευ, αὐτὸς δὲ οἴκαδε ἀπήλθε. καὶ τὸ μὲν 30 **30 λοιπόν θέ**ρος καὶ τὸν ἐπιόντα χειμώνα ὑπὸ τοῦ Λυσίππου

6 στρατεία Leonclavius: στρατεία codd. 8 τὰ om. Β 11 τδν Kuhn: τὸ codd. 12 τδ Leonclavius: om. codd. 13 τὴν τὰλυ ante δι' αὐτῶν add. Leonclavius αὐτῶν] αὐτῶν Schāfer 21 ὁ Θρασυδαῖος del. Kruse 23 prius ὁ om. Β

καὶ τῶν περὶ αὐτὸν ἐφέρετο καὶ ήγετο ἡ τῶν Ἡλείων χώρα. τοῦ δ' ἐπιόντος θέρους πέμψας Θρασυδαίος είς Λακεδαίμονα συνεχώρησε Φέας τε τὸ τείχος περιελείν και Κυλλήνης και τὰς Τριφυλίδας πόλεις ἀφείναι Φρίξαν καὶ Ἐπιτάλιον καὶ Λετρίνους καὶ 'Αμφιδόλους καὶ Μαργανέας, πρὸς δὲ ταύταις 5 καὶ 'Ακρωρείους καὶ Λασιώνα τὸν ὑπ' 'Αρκάδων ἀντιλεγόμενον. "Ηπειον μέντοι την μεταξύ πόλιν 'Hpalas καί Μακίστου ηξίουν οι 'Ηλείοι έχειν' πρίασθαι γαρ έφασαν την χώραν ἄπασαν παρά των τότε έχόντων την πόλιν 31 τριάκοντα ταλάντων, καὶ τὸ ἀργύριον δεδωκέναι. οἱ δὲ 10 Λακεδαιμόνιοι γνόντες μηδέν δικαιότερον είναι βία πριαμένους ή βία άφελομένους παρά των ήττόνων λαμβάνειν, άφιέναι και ταύτην ηνάγκασαν: τοῦ μέντοι προεστάναι τοῦ Διὸς τοῦ 'Ολυμπίου ἱεροῦ, καίπερ οὐκ ἀρχαίου 'Ηλείοις όντος, ούκ ἀπήλασαν αὐτούς, νομίζοντες τοὺς ἀντιποιου- 15 μένους χωρίτας είναι καὶ οὐχ ἱκανοὺς προεστάναι. τούτων δέ συγχωρηθέντων εξρήνη τε γίγνεται καὶ συμμαχία Ἡλείων πρός Λακεδαιμονίους. καὶ ούτω μεν δη δ Λακεδαιμονίων καὶ Ἡλείων πόλεμος ἔληξε.

ΙΙΙ Μετὰ δὲ τοῦτο ⁸Αγις ἀφικόμενος εἰς Δελφοὺς καὶ τὴν 20 δεκάτην ἀποθύσας, πάλιν ἀπιὼν ἔκαμεν ἐν 'Ηραία, γέρων ἤδη ὥν, καὶ ἀπηνέχθη μὲν εἰς Λακεδαίμονα ἔτι ζῶν, ἐκεῖ δὲ ταχὺ ἐτελεύτησε· καὶ ἔτυχε σεμνοτέρας ἢ κατὰ ἄνθρωπον ταφῆς. ἐπεὶ δὲ ὡσιώθησαν αἱ ἡμέραι, καὶ ἔδει βασιλέα καθίστασθαι, ἀντέλεγον περὶ βασιλείας Λεωτυχίδης, υἰὸς 25 2 φάσκων "Αγιδος εἶναι, 'Αγησίλαος δὲ ἀδελφός. εἰπόντος δὲ τοῦ Λεωτυχίδου· 'Αλλ' ὁ νόμος, ὧ 'Αγησίλαε, οὐκ ἀδελφὸν ἀλλ' υἰὸν βασιλέως βασιλεύειν κελεύει· εἰ δὲ υἰὸς ὧν μὴ τυγχάνοι, ὁ ἀδελφός κα ὧς βασιλεύοι. 'Εμὲ ἄν

³ Φέαs Dind.: σφέαs codd, Κυλλήνης Ο. Müller: κυλλήνην codd. 4 post ἀφεῖναι add. καὶ Grote 24 ὡσιώθησαν Dind.: ὡσειώθεσαν C: ὡς εἰώθεσαν cet. ἡμέραι παρῆλθον C 25 ἀντέλεγεν F: ἀντέλεγε C 26 ὁ ἀδελφός F 29 ὡν om. C F κα Jacobs: καὶ codd. ὡς Jacobs: ὧ(ι) codd. ἐμὲ ὧν Cobet

δέοι βασιλεύειν. Πώς, έμου γε όντος; "Οτι δυ τὰ καλείς πατέρα, οὐκ ἔφη σε είναι ἐαυτοῦ. 'Αλλ' ἡ πολὺ κάλλιον έκείνου είδυια μήτηρ καὶ νῦν ἔτι φησίν. ᾿Αλλὰ ὁ Ποτειδὰν ώς μάλα σευ ψευδομένω κατεμήνυσεν έκ τοῦ θωλάμου 5 έξελάσας σεισμφ είς το φανερον τον σον πατέρα. συνεμαρτύρησε δε ταθτ' αὐτφ και δ άληθέστατος λεγόμενος χρόνος είναι αφ' ου γάρ τοι έφυσέ (σε) και εφάνη έν τώ θαλάμφ, δεκάτφ μηνὶ έγένου. οἱ μὲν τοιαῦτ' ἔλεγον. Διο- 3 πείθης δέ, μάλα χρησμολόγος ανήρ, Λεωτυχίδη συναγορεύων 10 είπεν ώς καὶ ᾿Απόλλωνος χρησμὸς είη φυλάξασθαι τὴν χωλην βασιλείαν. Λύσανδρος δε πρός αὐτὸν ὑπερ 'Αγησιλάου ἀντείπεν ώς οὐκ οἴοιτο τὸν θεὸν τοῦτο κελεύειν φυλάξασθαι, μη προσπταίσας τις χωλεύσαι, άλλα μαλλου μη ούκ ων του γένους βασιλεύσειε. παντάπασι γαρ αν 15 χωλην είναι την βασιλείαν όπότε μη οι ἀφ' Ήρακλέους της πόλεως ήγοιντο. τοιαίτα δε ακούσασα ή πόλις αμφο- 4 τέρων 'Αγησίλαον είλοντο βασιλέα.

Ούπω δ' ἐνιαυτὸν ὅντος ἐν τῆ βασιλεία 'Αγησιλάου, θύοντος αὐτοῦ τῶν τεταγμένων τινὰ θυσιῶν ὑπὲρ τῆς το πόλεως εἶπεν ὁ μάντις ὅτι ἐπιβουλήν τινα τῶν δεινοτάτων φαίνοιεν οἱ θεοί. ἐπεὶ δὲ πάλιν ἔθυεν, ἔτι δεινότερα ἔφη τὰ ἱερὰ φαίνεσθαι. τὸ τρίτον δὲ θύοντος, εἶπεν 'Ω 'Αγησίλαε, ὥσπερ εἰ ἐν αὐτοῖς εἴημεν τοῖς πολεμίοις, οὕτω μοι σημαίνεται. ἐκ δὲ τούτου θύοντες καὶ τοῖς ἀποτροπαίοις καὶ τοῖς σωτῆρσι, καὶ μόλις καλλιερήσαντες, ἐπαύσαντο. ληγούσης δὲ τῆς θυσίας ἐντὸς πένθ' ἡμερῶν καταγορεύει τις πρὸς τοὺς ἐφόρους ἐπιβουλὴν καὶ τὸν ἀρχηγὸν τοῦ πράγματος Κινάδωνα. οὐτος δ' ἢν καὶ τὸ εἶδος νεανίσκος 5

¹ δυ τὸ Dind.: δυ τοι M D V: δυ τοι F cott.: οὐ τοι B
δ Ποτειδὰν Valckenaer: ἀλλ(ὰ: ὁπότε δ' ἐν codd. 4 ὡς] καὶ Nauck
σευ Valckenaer: σοι codd. κατεμάνυσεν Valckenaer
τῶ θαλάμω
Parisinus E 6 δὲ Β: οπ. cet. 7 τοι] τυ (= σε) Keller
ξφωτε Β M D V: ἔφησε C (F, ħ): ἔφυγε F₂ σε addidi
χαλεύσαι add. τὴν βασιλείαν Otto: χωλὸς βασιλεύση Tell
χαλεύσαι add. τὴν βασιλείαν Otto: χωλὸς βασιλεύση Tell
Μοτυς: ἔθυσεν codd. 28 νεανικὸς Naber

Κυρείων προεστηκώς ἀπεκρίνατο 'Αλλ', δι ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, ήμεις μέν έσμεν οι αὐτοί νῦν τε και πέρυσιν άρχων δὲ ἄλλος μὲν νῦν, ἄλλος δὲ τὸ παρελθόν. τὸ οὖν αἴτιον τοῦ νθν μέν μη έξαμαρτάνειν, τότε δέ, αὐτοὶ ήδη ίκανοί έστε 8 γιγνώσκειν. συσκηνούντων δὲ τῶν τε οἴκοθεν πρέσβεων 5 καὶ τοῦ Δερκυλίδα, ἐπεμνήσθη τις τῶν περὶ τὸν Αρακον ὅτι καταλελοίποιεν πρέσβεις των Χερρονησιτών έν Λακεδαίμονι. τούτους δε λέγειν έφασαν ώς νθν μεν ου δύναιντο την Χερρόνησον εργάζεσθαι φέρεσθαι γάρ καὶ ἄγεσθαι ὑπὸ τῶν Θρακών εί δ' ἀποτειχισθείη εκ θαλάττης είς θάλατταν, και 10 σφίσιν αν γην πολλην και αγαθην είναι εργάζεσθαι και άλλοις δπόσοι βούλοιντο Λακεδαιμονίων ωστ' έφασαν ούκ αν θαυμάζειν, εί και πεμφθείη τις Λακεδαιμονίων από της 9 πόλεως σύν δυνάμει ταθτα πράξων. ὁ οὖν Δερκυλίδας πρός μεν εκείνους ούκ είπεν ην έχοι γνώμην ταῦτ' ἀκούσας, ἀλλ' 15 έπεμψεν αὐτοὺς ἐπ' Ἐφέσου διὰ τῶν Ἑλληνίδων πόλεων, ήδόμενος ότι έμελλον όψεσθαι τὰς πόλεις εν εξρήνη εὐδαιμονικώς διαγούσας. οἱ μὲν δη ἐπορεύοντο. ὁ δὲ Δερκυλίδας έπειδή έγνω μενετέον όν, πάλιν πέμψας πρός του Φαρνάβαζον επήρετο πότερα βούλοιτο σπονδάς έχειν καθάπερ δια του 20 χειμώνος ή πόλεμον. έλομένου δε του Φαρναβάζου καί τότε σπονδάς, ούτω καταλιπών και τὰς περί ἐκεῖνον πόλεις φιλίας έν είρηνη διαβαίνει τον Ελλήσποντον σύν τώ στρατεύματι είς την Ευρώπην, και δια φιλίας της Θράκης πορευθείς καὶ ξενισθείς ύπο Σεύθου αφικνείται είς Χερ- 25 10 ρόνησον. ην καταμαθών πόλεις μεν ένδεκα η δώδεκα έχουσαν, χώραν δὲ παμφορωτάτην καὶ ἀρίστην οὖσαν, κεκακωμένην δέ, ώσπερ ελέγετο, ύπο των Θρακών, επεί μετρών ηθρε τοθ Ισθμοθ έπτα καὶ τριάκοντα στάδια, οὐκ ἐμέλλησεν, άλλα θυσάμενος ετείχιζε, κατά μέρη διελών τοις στρατιώταις 30

¹² δπόσοι vulg.: ὁπόσοις codd. 15 ἀλλ' ἀπέπεμψεν FDV 16 ἐπ' Grote: ἀπ' codd. 17 τὰς πόλεις fort. spurium: τὰς ἐλληνίδας πόλεις C 22 ἐκεῖνον] ἐκεῖνα Cobet 23 φιλίας del. Breitenbach: ἐν εἰρήνη del. Morus 28 μετρῶν] μέτρον Krüger

το χωρίον και αθλα ύποσχόμενος δώσειν τοῖς πρώτοις ἐκτειχίσασι, και τοῖς ἄλλοις ὡς ἔκαστοι ἄξιοι εἶεν, ἀπετέλεσε το τεῖχος ἀρξάμενος ἀπο ἡρινοῦ χρόνου προ ἀπώρας. και ἐποίησεν ἐντὸς τοῦ τείχους ἔνδεκα μὲν πόλεις, πολλοὺς δὲ δλιμένας, πολλὴν δὲ κάγαθὴν σπόριμον, πολλὴν δὲ πεφυτευμένην, παμπλήθεις δὲ και παγκάλας νομὰς παντοδαποῖς κτήνεσι ταῦτα δὲ πράξας διέβαινε πάλιν εἰς τὴν ᾿Ασίαν.

Υπηνεσίς ταυτά σε πραξας οιε βαινε παλίν εις την Ασιαν,
Έπισκοπών δε τὰς πόλεις εωρα τὰ μεν ἄλλα καλώς
εχούσας, Χίων δε φυγάδας ηθρεν 'Αταρνέα εχουτας χωρίον
το Ισχυρόν, και εκ τούτου όρμωμενους φερουτας και ἄγοντας
τὴν 'Ιωνίαν, και ζωντας ἀπό τούτου. πυθόμενος δε ὅτι
πολὺς σίτος ενήν αὐτοίς, περιστρατοπεδευσάμενος επολιόρκει
και εν όκτω μησι παραστησάμενος αὐτούς, καταστήσας εν
αὐτῷ Δράκοντα Πελληνέα επιμελητήν, και κατασκευάσας
εν τῷ χωρίῳ εκπλεω πάντα τὰ επιτήδεια, ενα εξη αὐτῷ
καταγωγή, ὁπότε ἀφικυοίτο, ἀπήλθεν εξς Εφεσον, ἡ ἀπέχει
ἀπό Σάρδεων τριῶν ἡμερῶν ὁδόν. '

Καὶ μέχρι τούτου τοῦ χρόνου ἐν εἰρήνη διῆγον Τισσαφέρνης 12 τε καὶ Δερκυλίδας καὶ οἱ ταύτη Ἑλληνες καὶ οἱ βάρβαροι. 20 ἐπεὶ δὲ ἀφικνούμενοι πρέσβεις εἰς Λακεδαίμονα ἀπὸ τῶν Ἰωνίδων πόλεων ἐδίδασκον ὅτι εἴη ἐπὶ Τισσαφέρνει, εἰ βούλοιτο, ἀφιέναι αὐτονόμους τὰς Ἑλληνίδας πόλεις εἰ οὖν κακῶς πάσχοι Καρία, ἔνθαπερ ὁ Τισσαφέρνους οἶκος, οὕτως ἀν ἔφασαν τάχιστα νομίζειν αὐτὸν συγχωρῆσαι αὐτονόμους 25 σφᾶς ἀφεῖναι ἀκούσαντες ταῦτα οἱ ἔφοροι ἔπεμψαν πρὸς Δερκυλίδαν, καὶ ἐκέλευον αὐτὸν διαβαίνειν σὺν τῷ στρατεύματι ἐπὶ Καρίαν καὶ Φάρακα τὸν ναύαρχον σὺν ταῖς ναυσὶ παραπλεῖν. οἱ μὲν δὴ ταῦτ' ἐποίουν. ἐτύγχανε δὲ κατὰ 13 τοῦτον τὸν χρόνον καὶ Φαρνάβαζος πρὸς Τισσαφέρνην 30 ἀφιγμένος, ἄμα μὲν ὅτι στρατηγὸς τῶν πάντων ἀπεδέδεικτο

6 παγκάλας B: παγκάλους cet.
16 \$. . . δδόν del. Büchsenschütz
διάγου] Άγου C pr.: είχου C corr.
συγχωρήσειν codd.: del. Cobet

¹¹ ἀπὸ Herwerden: ἐκ codd.
18 ἐν εἰρήνη] ἡσυχίαν C
24 συγχωρῆσαι Dobree:

Τισσαφέρνης, ἄμα δὲ διαμαρτυρόμενος ὅτι ἔτοιμος εἴη κοινῆ πολεμεῖν καὶ συμμάχεσθαι καὶ συνεκβάλλειν τοὺς Ἕλληνας ἐκ τῆς βασιλέως ἄλλως τε γὰρ ὑπεφθόνει τῆς στρατηγίας τῷ Τισσαφέρνει καὶ τῆς Αἰολίδος χαλεπῶς ἔφερεν ἀπεστερημένος. ὁ δ' ἀκούων Πρῶτον μὲν τοίνυν, ἔφη, διάβηθι 5 σὺν ἐμοὶ ἐπὶ Καρίαν, ἔπειτα δὲ καὶ περὶ τούτων βουλευ-14 σόμεθα. ἐπεὶ δ' ἐκεῖ ἦσαν, ἔδοξεν αὐτοῖς ἱκανὰς ψυλακὰς εἰς τὰ ἐρύματα καταστήσαντας διαβαίνειν πάλιν ἐπὶ τὴν Ἰωνίαν. ὡς δ' ἤκουσεν ὁ Δερκυλίδας ὅτι πάλιν πεπερακότες εἰσὶ τὸν Μαίανδρον, εἰπὼν τῷ Φάρακι ὡς ὀκνοίη μὴ ὁ το Τισσαφέρνης καὶ ὁ Φαρνάβαζος ἐρήμην οὖσαν καταθέοντες φέρωσι καὶ ἄγωσι τὴν χώραν, διέβαινε καὶ αὐτός. πορευόμενοι δὲ οὖτοι οὐδέν τι συντεταγμένω τῷ στρατεύματι, ὡς

15 δρωσιν ἐκ τοῦ ἀντιπέρας σκοποὺς ἐπὶ των μνημάτων καὶ 15 ἀνταναβιβάσαντες εἰς τὰ παρ' ἐαυτοῖς μνημεῖα καὶ τύρσεις τινὰς καθορωσι παρατεταγμένους ἢ αὐτοῖς ἢν ἡ ὁδὸς Κᾶράς τε λευκάσπιδας καὶ τὸ Περσικὸν ὅσον ἐτύγχανε παρὸν στράτευμα καὶ τὸ Ἑλληνικὸν ὅσον εἴχεν ἔκάτερος αὐτῶν καὶ τὸ ἱππικὸν μάλα πολύ, τὸ μὲν Τισσαφέρνους ἐπὶ τω 20

προεληλυθότων των πολεμίων είς την Εφεσίαν, εξαίφνης

16 δεξιῷ κέρατι, τὸ δὲ Φαρναβάζου ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ. ὡς δὲ ταῦτα ἤσθετο ὁ Δερκυλίδας, τοῖς μὲν ταξιάρχοις καὶ τοῖς λοχαγοῖς εἶπε παρατάττεσθαι τὴν ταχίστην εἰς ὀκτώ, τοὺς δὲ πελταστὰς ἐπὶ τὰ κράσπεδα ἐκατέρωθεν καθίστασθαι καὶ τοὺς Ἱππέας, ὅσους γε δὴ καὶ οἴους ἐτύγχανεν ἔχων αὐτὸς 25

17 δὲ ἐθύετο. ὅσον μὲν δὴ ἢν ἐκ Πελοποννήσου στράτευμα, ἡσυχίαν εἶχε καὶ παρεσκευάζετο ὡς μαχούμενον ὅσοι δὲ ἢσαν ἀπὸ Πριήνης τε καὶ ᾿Αχιλλείου καὶ ἀπὸ νήσων καὶ τῶν Ἰωνικῶν πόλεων, οἱ μέν τινες καταλιπόντες ἐν τῷ σίτῷ τὰ ὅπλα ἀπεδίδρασκον καὶ γὰρ ἢν βαθὺς ὁ σῖτος ἐν τῷ 30

³ τῆς στρατηγίας Leonclavius: τῆ στρατηγία D corr. V corr.: τῆ(ι) στρατιᾶ(ι) cet. 10 &ς Castalio: &ς δτι codd. 13 δε Dpr.: δε και cet. αὐτοι C 15 σκοποὺς Palmerius: σκοποῦ codd. 22 ταξιάρχαις codd.

Μαιάνδρου πεδίω. ὅσοι δὲ καὶ ἔμενον, δηλοι ήσαν οὐ μενούντες. τον μέν οθν Φαρνάβαζον έξηγγέλλετο μάχεσθαι 18 κελεύειν δ μέντοι Τισσαφέρνης τό τε Κύρειον στράτευμα καταλογιζόμενος ώς επολέμησεν αυτοίς και τούτω πάντας 5 νομίζων δμοίους είναι τοὺς Ελληνας, οὐκ εβούλετο μάχεσθαι, άλλα πέμψας πρός Δερκυλίδαν είπεν ὅτι εἰς λόγους βούλοιτο αὐτῷ ἀφικέσθαι. καὶ ὁ Δερκυλίδας λαβών τοὺς κρατίστους τὰ είδη των περί αὐτὸν και ίππέων και πεζών προήλθε πρός τους αγγέλους, και είπεν 'Αλλά παρεσκευάσμην μεν έγωγε 10 μάχεσθαι, ως δράτε: έπεὶ μέντοι έκεῖνος βούλεται εἰς λόγους αφικέσθαι, οὐδ' ἐγὼ ἀντιλέγω. αν μέντοι ταῦτα δέη ποιείν, πιστά και δμήρους δοτέον και ληπτέον. δόξαντα δε ταθτα 19 καί περανθέντα, τὰ μὲν στρατεύματα ἀπῆλθε, τὸ μὲν βαρβαρικου είς Τράλλεις της Καρίας, το δ' Έλληνικου είς 15 Λεύκοφρυν, ένθα ήν 'Αρτέμιδός τε ίερον μάλα άγιον καὶ λίμνη πλέον η σταδίου υπόψαμμος αέναος ποτίμου και θερμού καὶ τότε μὲν ταῦτα ἐπράχθη· τῆ δ' ὑστεραία εἰς τὸ συγκείμενον χωρίον ήλθον, καὶ ἔδοξεν αὐτοῖς πυθέσθαι άλλήλων έπλ τίσιν αν την ελρήνην ποιήσαιντο. δ μέν δη 20 20 Δερκυλίδας είπεν, εί αὐτονόμους έψη βασιλεύς τὰς Ελληνίδας πόλεις, δ δε Τισσαφέρνης και Φαρνάβαζος είπαν δτι, εί εξέλθοι τὸ Ελληνικὸν στράτευμα εκ τῆς χώρας καὶ οί Λακεδαιμονίων άρμοσταί έκ των πόλεων. ταῦτα δὲ εἰπόντες άλλήλοις σπουδάς έποιήσαυτο, έως άπαγγελθείη τὰ λεχθέντα 25 Δερκυλίδα μεν είς Λακεδαίμονα, Τισσαφέρνει δε έπί βασιλέα. Τούτων δὲ πραττομένων ἐν τἢ ᾿Ασία ὑπὸ Δερκυλίδα, 21

Λακεδαιμόνιοι κατά τον αὐτον χρόνον, πάλαι δργιζόμενοι τοις 'Ηλείοις και ότι ἐποιήσαντο συμμαχίαν πρός 'Αθηναίους και 'Αργείους και Μαντινέας, και ότι δίκην φάσκοντες κατα-30 δεδικάσθαι αὐτῶν ἐκώλυον και τοῦ ἱππικοῦ και τοῦ γυμνικοῦ

⁵ εβούλετο μάχεσθαι] ἐπολέμησεν C: ἐπολεμήσειεν Tucker 11 åν C: ἄμα V: à cet.: el.,, δεῖ Dind.: fort. à ὰν μέντοι δέη δέη vulg.: δεῖ vel δὴ vel δέοι codd. 15 τε] τὸ C F corr. 21 εἶπαν B: εἶπον Cet.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

III. ii

άγωνος, και οὐ μόνον ταῦτ' ήρκει, ἀλλὰ και Λίχα παραδόντος Θηβαίοις τὸ ἄρμα, ἐπεὶ ἐκηρύττοντο νικώντες, ὅτε εἰσῆλθε Λίχας στεφανώσων τον ήνίοχον, μαστιγούντες αὐτόν, ἄνδρα 22 γέροντα, εξήλασαν τούτων δ' υστερον καὶ "Αγιδος πεμφθέντος θύσαι τῷ Διὶ κατὰ μαντείαν τινὰ ἐκώλυον οἱ Ἡλεῖοι 5 μη προσεύχεσθαι νίκην πολέμου, λέγοντες ώς και το άρχαιον είη ούτω νόμιμον, μή χρηστηριάζεσθαι τους Ελληνας έφ' 23 Ελλήνων πολέμων ώστε άθυτος ἀπηλθεν. Εκ τούτων οὖν πάντων δργιζομένοις έδοξε τοῖς ἐφόροις καὶ τῆ ἐκκλησία σωφρονίσαι αὐτούς. πέμψαντες οὖν πρέσβεις εἰς Ἡλιν 10 είπου ότι τοις τέλεσι των Λακεδαιμονίων δίκαιον δοκοίη είναι άφιέναι αὐτοὺς τὰς περιοικίδας πόλεις αὐτονόμους. ἀποκριναμένων δὲ τῶν Ἡλείων ὅτι οὐ ποιήσοιεν ταῦτα, έπιληίδας γὰρ έχοιεν τὰς πόλεις, φρουράν έφηναν οἱ έφοροι. άγων δὲ τὸ στράτευμα Ayıs ἐνέβαλε διὰ τῆς Axatas els τὴν 15 24 'Ηλείαν κατά Λάρισον. άρτι δὲ τοῦ στρατεύματος ὄντος ἐν τή πολεμία και κοπτομένης τής χώρας, σεισμός έπιγίγνεται δ δ' Αγις θείου ήγησάμενος εξελθών πάλιν εκ της χώρας διαφήκε τὸ στράτευμα. ἐκ δὲ τούτου οἱ Ἡλεῖοι πολὺ θρασύτεροι ήσαν, καὶ διεπρεσβεύοντο εls τὰς πόλεις, ὅσας ήδεσαν 20 25 δυσμενείς τοίς Λακεδαιμονίοις ούσας. περιόντι δε τῷ ἐνιαυτῷ φαίνουσι πάλιν οἱ ἔφοροι φρουρὰν ἐπὶ τὴν εΗλιν, καὶ συνεστρατεύοντο τῷ "Αγιδι πλὴν Βοιωτῶν καὶ Κορινθίων οί τε άλλοι πάντες σύμμαχοι καὶ οἱ ᾿Αθηναῖοι. ἐμβαλόντος δὲ τοῦ "Αγιδος δι' Αὐλώνος, εὐθὺς μὲν Λεπρεαται ἀποστάντες 25 των 'Ηλείων προσεχώρησαν αὐτώ, εὐθὺς δὲ Μακίστιοι, έχόμενοι δ' Έπιταλιείς. διαβαίνοντι δε τον ποταμόν προσ-

26 εχώρουν Λετρίνοι καὶ 'Αμφίδολοι καὶ Μαργανείs. ἐκ δὲ τούτου ἐλθών εἰs 'Ολυμπίαν ἔθυε τῷ Διὶ τῷ 'Ολυμπίω' κωλύειν δὲ

ι παραδόντες BMCF 2 δτι BD 10 αὐτοὺς] αὐτοῖς B 13 ποιήσοιεν Schäfer: ποιήσοιαν F: ποιήσειαν cet. 16 Λάρισον Portus: λάρισσαν codd. 20 els] πρὸς C 21 περιόντι B: περιόντι cet. 24 πάντες B: om. cet. 27 δ΄ Ἐπιταλιεῖς Portus: δὲ πεταλιεῖς codd.

ούδεις έτι έπειρατο. θύσας δε πρός το άστυ επορεύετο, κόπτων και κάων την χώραν, και ύπέρπολλα μέν κτήνη, ύπέρπολλα δε ανδράποδα ήλίσκετο εκ της χώρας ωστε ακούοντες και άλλοι πολλοί των 'Αρκάδων και 'Αχαιών 5 εκόντες ήσαν συστρατευσόμενοι και μετείχον της άρπαγης. καὶ εγένετο αυτή ή στρατεία ωσπερ επισιτισμός τη Πελοπονέπει δε αφίκετο πρός την πόλιν, τα μεν προάστια 27 καὶ τὰ γυμνάσια καλὰ ὄντα έλυμαίνετο, τὴν δὲ πόλιν (ἀτείχιστος γάρ ην) ενόμισαν αὐτὸν μη βούλεσθαι μάλλον η μη 10 δύνασθαι έλειν. δησυμένης δε της χώρας, και ούσης της στρατιάς περί Κυλλήνην, βουλόμενοι οί περί Εενίαν του λεγόμενον μεδίμνφ απομετρήσασθαι (τό) παρά τοῦ πατρός άργύριον †δι' αὐτῶν † προσχωρήσαι τοῖς Λακεδαιμονίοις, ἐκπεσόντες εξ οίκίας ξίφη έχοντες σφαγάς ποιοῦσι, καὶ ἄλλους 15 τέ τινας αποκτείνουσι καὶ ὅμοιόν τινα Θρασυδαίω αποκτείναντες τῷ τοῦ δήμου προστάτη ῷοντο Θρασυδαίον άπεκτονέναι, ώστε ό μεν δήμος παντελώς κατηθύμησε καί ήσυχίαν είχεν, οί δε σφαγείς πάντ' φοντο πεπραγμένα είναι, 28 καὶ οἱ δμογυώμουες αὐτοῖς εξεφέρουτο τὰ ὅπλα εἰς τὴυ δ δε Θρασυδαίος έτι καθεύδων ετύγχανεν ουπερ 20 ἀγοράν. έμεθύσθη. ώς δὲ ἦσθετο ὁ δημος ὅτι οὐ τέθνηκεν ὁ Θρασυδαίος, περιεπλήσθη ή ολκία ένθεν καλ ένθεν, ωσπερ ύπο έσμοῦ μελιττών ὁ ἡγεμών. ἐπειδὴ δὲ ἡγεῖτο ὁ Θρασυδαῖος 29 αναλαβών τον δήμον, γενομένης μάχης εκράτησεν δ δήμος, 25 έξέπεσον δε πρός τους Λακεδαιμονίους οι εγχειρήσαντες ταις σφαγαίς. έπει δ' αὖ ό Αγις ἀπιων διέβη πάλιν τὸν 'Αλφειόν, φρουρούς καταλιπών έν Ἐπιταλίφ πλησίον τοῦ ᾿Αλφειοῦ καὶ Λύσιππου άρμοστην καὶ τοὺς έξ "Ηλιδος φυγάδας, τὸ μέν στράτευμα διήκεν, αὐτὸς δὲ οἴκαδε ἀπήλθε. καὶ τὸ μὲν 30 30 λοιπον θέρος και τον έπιοντα χειμώνα ύπο του Λυσίππου

6 στρατεία Leonclavius: στρατιά codd, 8 τὰ om. Β 11 τδν Kûhn: τδ codd, 12 τδ Leonclavius: om. codd, 13 την πόλιν ante δι' αὐτῶν add. Leonclavius αὐτῶν] αὐτῶν Schāfer 21 δ Θρασυδαῖος del. Kruse 23 prius δ om. Β

καὶ τῶν περὶ αὐτὸν ἐφέρετο καὶ ἥγετο ἡ τῶν Ἡλείων χώρα. τοῦ δ' ἐπιόντος θέρους πέμψας Θρασυδαίος εἰς Λακεδαίμονα συνεχώρησε Φέας τε τὸ τείχος περιελείν και Κυλλήνης και τὰς Τριφυλίδας πόλεις ἀφείναι Φρίξαν καὶ Ἐπιτάλιον καὶ Λετρίνους καὶ 'Αμφιδόλους καὶ Μαργανέας, πρὸς δὲ ταύταις 5 καὶ 'Ακρωρείους καὶ Λασιώνα τὸν ὑπ' 'Αρκάδων ἀντιλεγόμενον. Ήπειον μέντοι την μεταξύ πόλιν 'Hpalas καί Μακίστου ήξίουν οἱ Ἡλεῖοι ἔχειν: πρίασθαι γὰρ ἔφασαν την χώραν απασαν παρά των τότε εχόντων την πόλιν 31 τριάκοντα ταλάντων, καὶ τὸ ἀργύριον δεδωκέναι. οἱ δὲ 10 Λακεδαιμόνιοι γνόντες μηδέν δικαιότερον είναι βία πριαμένους ή βία αφελομένους παρά των ήττόνων λαμβάνειν, άφιέναι καὶ ταύτην ηνάγκασαν τοῦ μέντοι προεστάναι τοῦ Διός τοῦ 'Ολυμπίου ίεροῦ, καίπερ οὐκ ἀρχαίου 'Ηλείοις όντος, οὐκ ἀπήλασαν αὐτούς, νομίζοντες τοὺς ἀντιποιου- 15 μένους χωρίτας είναι καὶ οὐχ ἱκανοὺς προεστάναι. τούτων δὲ συγχωρηθέντων εἰρήνη τε γίγνεται καὶ συμμαχία Ἡλείων πρός Λακεδαιμονίους. και ούτω μεν δη δ Λακεδαιμονίων καὶ Ἡλείων πόλεμος ἔληξε.

ΙΙΙ Μετὰ δὲ τοῦτο [°]Αγις ἀφικόμενος εἰς Δελφοὺς καὶ τὴν 20 δεκάτην ἀποθύσας, πάλιν ἀπιὼν ἔκαμεν ἐν 'Ηραία, γέρων ἤδη ὤν, καὶ ἀπηνέχθη μὲν εἰς Λακεδαίμονα ἔτι ζῶν, ἐκεῖ δὲ ταχὺ ἐτελεύτησε· καὶ ἔτυχε σεμνοτέρας ἢ κατὰ ἄνθρωπον ταφῆς. ἐπεὶ δὲ ὡσιώθησαν αὶ ἡμέραι, καὶ ἔδει βασιλέα καθίστασθαι, ἀντέλεγον περὶ βασιλείας Λεωτυχίδης, υίὸς 25 2 φάσκων "Αγιδος εἶναι, 'Αγησίλαος δὲ ἀδελφός. εἰπόντος δὲ τοῦ Λεωτυχίδου· 'Αλλ' ὁ νόμος, ὧ 'Αγησίλαε, οὐκ ἀδελφὸν ἀλλ' νίὸν βασιλέως βασιλεύειν κελεύει· εἰ δὲ νίὸς ὧν μὴ τυγχάνοι, ὁ ἀδελφός κα ὧς βασιλεύοι. 'Εμὲ ἄν

³ Φέας Dind.: σφέας codd. Κυλλήνης O. Müller: κυλλήνην codd. 4 post ἀφεῖναι add. καὶ Grote 24 ὡσιώθησαν Dind.: ὡσειώθεσαν C: ὡς εἰώθεσαν cet. ἡμέραι παρῆλθον C 25 ἀντέλεγεν F: ἀντέλεγε C 26 ὁ ἀδελφός F 29 ὡν om. C F κα Jacobs: καὶ codd. ὡς Jacobs: ὧ(ι) codd. ἔμὲ ὧν Cobet

δέοι βασιλεύειν. Πώς, έμου γε όντος; "Οτι δυ τὸ καλείς πατέρα, οὐκ ἔφη σε είναι ἐαυτοῦ. 'Αλλ' ἡ πολὺ κάλλιον έκείνου είδυια μήτηρ και νύν έτι φησίν. 'Αλλά δ Ποτειδάν ές μάλα σευ ψευδομένω κατεμήνυσεν έκ τοῦ θωλάμου 5 έξελάσας σεισμφ είς το φανερον τον σον πατέρα. συνεμαρτύρησε δε ταῦτ' αὐτῷ καὶ ὁ ἀληθέστατος λεγόμενος χρόνος είναι αφ' ου γάρ τοι έφυσέ (σε) και έφάνη έν τώ θαλάμφ, δεκάτφ μηνί εγένου. οί μεν τοιαῦτ' έλεγον. Διο- 3 πείθης δέ, μάλα χρησμολόγος ανήρ, Λεωτυχίδη συναγορεύων 10 είπεν ώς καὶ ᾿Απόλλωνος χρησμὸς εἴη φυλάξασθαι τὴν χωλην βασιλείαν. Λύσανδρος δε πρός αὐτὸν ὑπερ 'Αγησιλάου αντείπεν ώς ούκ οίοιτο του θεον τούτο κελεύειν φυλάξασθαι, μή προσπταίσας τις χωλεύσαι, άλλα μαλλον μη ούκ ων του γένους βασιλεύσειε. παντάπασι γαρ αν 15 χωλην είναι την βασιλείαν όπότε μη οι άφ' 'Ηρακλέους της πόλεως ήγοιντο. τοιαύτα δε ακούσασα ή πόλις αμφο- 4 τέρων 'Αγησίλαον είλοντο βασιλέα.

Ούπω δ' ενιαυτόν όντος εν τη βασιλεία 'Αγησιλάου, θύοντος αὐτοῦ τῶν τεταγμένων τινὰ θυσιῶν ὑπὲρ τῆς 20 πόλεως είπεν ό μάντις δτι ἐπιβουλήν τινα τῶν δεινοτάτων φαίνοιεν οί θεοί. ἐπεὶ δὲ πάλιν ἔθυεν, ἔτι δεινότερα ἔφη τὰ ίερὰ φαίνεσθαι. τὸ τρίτον δὲ θύοντος, εἶπεν ΤΩ Άγησίλαε, ώσπερ εί εν αὐτοῖς είημεν τοῖς πολεμίοις, οὕτω μοι σημαίνεται. Εκ δε τούτου θύοντες και τοις αποτροπαίοις 25 καλ τοίς σωτήρσι, καλ μόλις καλλιερήσαντες, επαύσαντο. ληγούσης δε τής θυσίας εντός πένθ' ήμερων καταγορεύει τις πρός τοὺς εφόρους επιβουλήν και τον αρχηγόν τοῦ πράγματος Κινάδωνα. οὐτος δ' ήν καὶ τὸ είδος νεανίσκος 5

οπ. cet. Τοι Β΄ 3 ἀλλὰ κατεμάνυσεν Valckenaer τῶ θου Δ΄. τ δυ το Dind.: δυ τοι M DV: δυ τοι F corr.: οῦ τοι B δ Ποτειδάν Valckenaer: ἀλλ(ἀ) ὁπότε δ' ἀν codd. δ Ποτειδάν Valckenaer: ἀλλία υποτειδάν Valckenaer: σοι codd. κατεμάνυσεν Valckenaer: σοι codd. κατεμάνυσεν Valckenaer. Τοι] τυ [εφυσε Β Μ D V: εφησε C (F, i): εφυγε F₂ σε addidi χαλεύσαι add. την βασιλείαν Otto: χαλδι βασιλεύση Tell εφυσεν codd. 28 νεανικός Naber 7 τοι] τυ (= σε) Keller σε addidi 13 post 13 post

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

καὶ τὴν ψυχὴν εύρωστος, οὐ μέντοι τῶν ὁμοίων. ἐρομένων δε των εφόρων πως φαίη την πράξιν εσεσθαι, είπεν δ είσαγγείλας ὅτι ὁ Κινάδων ἀγαγών αὐτὸν ἐπὶ τὸ ἔσχατον της αγοράς αριθμήσαι κελεύοι δπόσοι είεν Σπαρτιαται έν τη άγορα. και έγώ, έφη, αριθμήσας βασιλέα τε και εφόρους 5 καὶ γέρουτας καὶ ἄλλους ώς τετταράκουτα, ήρόμην Τί δή με τούτους, ω Κινάδων, ἐκέλευσας ἀριθμῆσαι; ὁ δὲ εἶπε-Τούτους, έφη, νόμιζέ σοι πολεμίους είναι, τους δ' άλλους πάντας συμμάχους πλέον η τετρακισχιλίους όντας τους έν τῆ ἀγορᾶ. ἐπιδεικνύναι δ' αὐτὸν ἔφη ἐν ταῖς ὁδοῖς ἔνθα το μεν ένα, ένθα δε δύο πολεμίους απαντώντας, τους δ' άλλους άπαντας συμμάχους καὶ ὅσοι δὴ ἐν τοῖς χωρίοις Σπαρτιατων τύχοιεν όντες, ένα μεν πολέμιον τον δεσπότην, συμ-6 μάχους δ' εν εκάστω πολλούς. ερωτώντων δε τών εφόρων πόσους φαίη και τους συνειδότας την πράξιν είναι, λέγειν 15 καὶ περὶ τούτου ἔφη αὐτὸν ώς σφίσι μὲν τοῖς προστατεύουσιν οὐ πάνυ πολλοί, ἀξιόπιστοι δὲ συνειδείεν αὐτοὶ μέντοι πάσιν έφασαν συνειδέναι καὶ είλωσι καὶ νεοδαμώδεσι καὶ τοις ύπομείοσι καὶ τοις περιοίκοις όπου γάρ ἐν τούτοις τις λόγος γένοιτο περί Σπαρτιατών, οὐδένα δύνασθαι κρύπτειν 20 7 το μη ούχ ήδέως αν και ώμων εσθίειν αύτων. πάλιν ούν έρωτώντων "Οπλα δὲ πόθεν ἔφασαν λήψεσθαι; τὸν δ' είπειν ότι οι μεν δήπου συντεταγμένοι ήμων αύτοι [έφασάν γε] ὅπλα κεκτήμεθα, τῷ δ' ὅχλφ, ἀγαγόντα εἰς τὸν σίδηρον ἐπιδείξαι αὐτὸν ἔφη πολλὰς μὲν μαχαίρας, πολλὰ δὲ ξίφη, 25 πολλούς δε δβελίσκους, πολλούς δε πελέκεις και άξίνας, πολλά δὲ δρέπανα. λέγειν δ' αὐτὸν ἔφη ὅτι καὶ ταῦτα όπλα πάντ' είη ὁπόσοις ἄνθρωποι καὶ γῆν καὶ ξύλα καὶ

9-12 πλέον . . . συμμάχους Β Pal. : om. cet, 11 δύο Pal. Leonclavius : om. Β 18 ξφασαν del. Hertlein 20 οὐδένα ἄν C : οὐδὲν ἄν cet, 22 post λήψεσθαι Madvig excidisse putat αὐτὸς ἔφη τοῦτο ἐρέσθαι vel sim. τὸν δ΄ ἔφη vel αὐτὸν δ΄ ἔφη conicio 23 ἔφασάν γε del. Morus : ἔφ' ὕσον δεῖ Madvig : ἐφ' ὕσον γε δεῖ Keller 27 καὶ δρέπανα δὲ πολλὰ C

λίθους εργάζουται, καὶ τῶν ἄλλων δὲ τεχνῶν τὰς πλείστας τὰ δργανα ὅπλα ἔχειν ἀρκοῦντα, ἄλλως τε καὶ πρὸς ἀόπλους. πάλιν αὖ έρωτώμενος ἐν τίνι χρόνφ μέλλοι ταῦτα πράττεσθαι, είπεν ὅτι ἐπιδημεῖν οἱ παρηγγελμένον είη. ἀκού- 8 5 σαντες ταθτα οι έφοροι εσκεμμένα τε λέγειν ἡγήσαντο αὐτὸν καὶ ἐξεπλάγησαν, καὶ οὐδὲ τὴν μικρὰν καλουμένην έκκλησίαν συλλέξαντες, άλλά συλλεγόμενοι των γερόντων άλλος άλλοθι έβουλεύσαντο πέμψαι του Κινάδωνα εls Αὐλῶνα σὺν ἄλλοις τῶν νεωτέρων καὶ κελεῦσαι ῆκειν το άγοντα των Αθλωνιτων τέ τινας και των είλωτων τους έν τη σκυτάλη γεγραμμένους. άγαγείν δε εκέλευον και την γυναίκα, ή καλλίστη μέν αὐτόθι έλέγετο είναι, λυμαίνεσθαι δ' εψκει τους αφικνουμένους Λακεδαιμονίων και πρεσβυτέρους καὶ νεωτέρους. ὑπηρετήκει δὲ καὶ ἄλλ' ήδη δ 9 15 Κινάδων τοις έφόροις τοιαθτα. και τότε δη έδοσαν την σκυτάλην εκείνω, εν ή γεγραμμένοι ήσαν οθς έδει συλληφθήναι. Ερομένου δε τίνας άγοι μεθ' ξαυτοῦ τῶν νέων, 1θι, έφασαν, καλ τον πρεσβύτατον των ίππαγρετων κέλευέ σοι συμπέμψαι εξ η έπτα οι αν τύχωσι παρόντες. έμε-20 μελήκει δε αὐτοῖς ὅπως ὁ ἱππαγρέτης εἰδείη οῦς δέοι πέμπειν, και οι πεμπόμενοι ειδείεν ότι Κινάδωνα δέοι συλλαβείν. είπου δε και τοῦτο τῷ Κινάδωνι, ὅτι πέμψοιεν τρεῖς ἀμάξας, ίνα μη πεζούς άγωσι τούς ληφθέντας, άφανίζοντες ώς έδύναντο μάλιστα δτι έφ' ένα έκείνον έπεμπον. έν δε τῆ 10 25 **πόλ**ει ου συνελάμβανον αυτόν, ότι το πράγμα ουκ ήδεσαν δπόσον το μέγεθος είη, και ακούσαι πρώτον εβούλοντο τοῦ Κινάδωνος οίτωνες είεν οι συμπράττοντες, πρίν αισθέσθαι αύτους ότι μεμήνυνται, ίνα μη αποδρώσιν. έμελλον δε οί συλλαβόντες αὐτὸν μὲν κατέχειν, τοὺς δὲ συνειδότας πυθό-30 μενοι αὐτοῦ γράψαντες ἀποπέμπειν τὴν ταχίστην τοῖς έφόροις. ούτω δ' έσχου οἱ έφοροι πρός τὸ πράγμα, ώστε

3 μέλλοι B: μέλλοι cet. 8 ἄλλοι] ἄλλοι Halbertsma 13 δήπει 18 δαει Cobet 16 δκείνω B: αὐτῶ(ι) cet, 18 δφασαν Hertlein: δφη codd. 26 πρώτον om. B 11 καὶ μόραν ἱππέων ἔπεμψαν τοῖς ἐπ' Αὐλῶνος. ἐπεὶ δ' εἰλημμένου τοῦ ἀνδρὸς ἦκεν ἱππεὺς φέρων τὰ ὀνόματα ὧν ὁ Κινάδων ἀπέγραψε, παραχρῆμα τόν τε μάντιν Τισαμενὸν καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς ἐπικαιριωτάτους συνελάμβανον. ὡς δ' ἀνήχθη ὁ Κινάδων καὶ ἢλέγχετο, καὶ ὡμολόγει πάντα 5 καὶ τοὺς συνειδότας ἔλεγε, τέλος αὐτὸν ἤροντο τί καὶ βουλόμενος ταῦτα πράττοι. ὁ δ' ἀπεκρίνατο, μηδενὸς ῆττων εἶναι ἐν Λακεδαίμονι. ἐκ τούτου μέντοι ἤδη δεδεμένος καὶ τὼ χεῖρε καὶ τὸν τράχηλον ἐν κλοιῷ μαστιγούμενος καὶ κεντούμενος αὐτός τε καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ κατὰ τὴν πόλιν 10 περιήγοντο. καὶ οὖτοι μὲν δὴ τῆς δίκης ἔτυχον.

Μετά δὲ ταῦτα Ἡρώδας τις Συρακόσιος ἐν Φοινίκη ὧν μετά ναυκλήρου τινός, καὶ ίδων τριήρεις Φοινίσσας, τὰς μεν καταπλεούσας άλλοθεν, τὰς δε καὶ αὐτοῦ πεπληρωμένας, τὰς δὲ καὶ ἔτι κατασκευαζομένας, προσακούσας δὲ 15 καὶ τούτο, ὅτι τριακοσίας αὐτὰς δέοι γενέσθαι, ἐπιβὰς ἐπὶ τὸ πρώτου ἀναγόμενου πλοίου είς τὴυ Ἑλλάδα ἐξήγγειλε τοις Λακεδαιμονίοις ώς βασιλέως και Τισσαφέρνους τον στόλον τοῦτον παρασκευαζομένων ὅποι δὲ οὐδὲν ἔφη 2 είδέναι. ανεπτερωμένων δε των Λακεδαιμονίων και τους 20 συμμάχους συναγόντων καὶ βουλευομένων τί χρη ποιείν, Λύσανδρος νομίζων και τω ναυτικώ πολύ περιέσεσθαι τούς "Ελληνας καὶ τὸ πεζον λογιζόμενος ώς ἐσώθη τὸ μετὰ Κύρου αναβάν, πείθει τον 'Αγησίλαον ύποστήναι, αν αυτώ δώσι τριάκοντα μέν Σπαρτιατών, els δισχιλίους δέ τών 25 νεοδαμώδων, είς έξακισχιλίους δὲ τὸ σύνταγμα τῶν συμμάχων, στρατεύεσθαι εls την 'Ασίαν. προς δε τούτφ τῷ λογισμώ καὶ αὐτὸς συνεξελθείν αὐτώ ἐβούλετο, ὅπως τὰς δεκαρχίας τὰς κατασταθείσας ὑπ' ἐκείνου ἐν ταῖς πόλεσω, έκπεπτωκυίας δε διά τους εφόρους, οι τας πατρίους πολιτείας 30

3 παρήγγειλαν, πάλω καταστήσειε μετ' 'Αγησιλάου. έπαγ-

¹ μόραν Leonclavius: μοίραν C corr.: μοίραν C pr.cet. 4 άλλους τους Β: om. cet. 21 συναγαγώντων C 29 ἐκείνου] αὐτοῦ C

γειλαμένου δε τοῦ 'Αγησιλάου τὴν στρατείαν, διδόασί τε οἱ Λακεδαιμόνιοι ὅσαπερ ἤτησε καὶ ἐξαμήνου σῖτον. ἐπεὶ δὲ θυσάμενος ὅσα ἔδει καὶ τἄλλα καὶ τὰ διαβατήρια ἐξήλθε, ταῖς μὲν πόλεσι διαπέμψας ἀγγέλους προεῖπεν ὅσους τε 5 δέοι ἐκασταχόθεν πέμπεσθαι καὶ ὅπου παρεῖναι, αὐτὸς δ' ἐβουλήθη ἐλθὼν θῦσαι ἐν Αὐλίδι, ἔνθαπερ ὁ 'Αγαμέμνων ὅτ' εἰς Τροίαν ἔπλει ἐθύετο. ὡς δ' ἐκεῖ ἐγένετο, πυθόμενοι 4 οἱ βοιώταρχοι ὅτι θύοι, πέμψαντες ἱππέας τοῦ τε λοιποῦ εἶπαν μὴ θύειν καὶ οἷς ἐνέτυχον ἱεροῖς τεθυμένοις διέρριψαν 10 ἀπὸ τοῦ βωμοῦ. ὁ δ' ἐπιμαρτυράμενος τοὺς θεοὺς καὶ ὀργιζόμενος, ἀναβὰς ἐπὶ τὴν τριήρη ἀπέπλει. ἀφικόμενος δὲ ἐπὶ Γεραστόν, καὶ συλλέξας ἐκεῖ ὅσον ἐδύνατο τοῦ στρατεύματος πλεῖστον, εἰς ερεσου τὸν στόλον ἐποιεῖτο.

Έπει δε εκείσε αφίκετο, πρώτον μεν Τισσαφέρνης πέμ- 5 15 ψας ήρετο αὐτὸν τίνος δεόμενος ήκοι. δ δ' είπεν αὐτονόμους καὶ τὰς ἐν τῆ ᾿Ασία πόλεις είναι, ώσπερ καὶ τὰς ἐν τῆ παρ᾽ ήμων Έλλάδι. πρός ταθτ' είπεν ὁ Τισσαφέρνης. Εὶ τοίνυν θέλεις σπείσασθαι έως αν έγω πρός βασιλέα πέμψω, οίμαι άν σε ταῦτα διαπραξάμενον ἀποπλεῖν, εἰ βούλοιο. 'Αλλὰ 20 βουλοίμην άν, έφη, εί μη οιοίμην γε ύπο σου έξαπατασθαι. 'Αλλ' έξεστω, έφη, σοὶ τούτων πίστιν λαβεῖν ἢ μὴν ἀδόλως ... σου πράττοντος ταυτα ήμας μηδέν της σης αρχης αδικήσειν έν ταις σπονδαις. Επί τούτοις ρηθείσι Τισ- 6 σαφέρνης μεν ώμοσε τοις πεμφθείσι πρός αὐτὸν Ἡριππίδα 25 καλ Δερκυλίδα και Μεγίλλω ή μην πράξειν άδόλως την είρηνην, εκείνοι δε αντώμοσαν ύπερ Αγησιλάου Τισσαφέρνει η μην ταθτα πράττουτος αθτοθ έμπεδώσειν τὰς σπονδάς. δ μεν δη Τισσαφέρνης α ώμοσεν εύθυς εψεύσατο αντί γαρ τοῦ εἰρήνην ἔχειν στράτευμα πολὺ παρά βασιλέως πρὸς

¹ στρατείαν Leonclavius: στρατιάν codd. 2 έκμήνου Cobet 5 δπου Morus: δσους codd. 9 είπαν Β: είπον cet. 10 έπιμαρτυρόμενος F M D V 15 είπε τοῦ Leonclavius 22 ad supplendum sententiae hiatum Cobet inseruit έμὲ ταῦτα πράξειν. Καὶ σοὶ δέ, ἔφη, ίξεστι παρ' ἐμοῦ πίστιν λαβεῖν ἢ μὴν ἀδόλως 25 Μεγίλλφ Dind.: μεγιάλω(ω codd. 27 πράττοντος C: προστάττοντος B al.

φ είχε πρόσθεν μετεπέμπετο. 'Αγησίλαος δέ, καίπερ αισθανόμενος ταῦτα, ὅμως ἐπέμενε ταῖς σπονδαῖς.

'Ως δὲ ἡσυχίαν τε καὶ σχολὴν ἔχων δ 'Αγησίλαος διέτριβεν ἐν τῆ 'Εφέσω, ἄτε συντεταραγμένων ἐν ταῖς πόλεσι τῶν πολιτειῶν, καὶ οὕτε δημοκρατίας ἔτι οὕσης, 5 ὥσπερ ἐπ' 'Αθηναίων, οὕτε δεκαρχίας, ὥσπερ ἐπὶ Λυσάνδρου, ἄτε γιγνώσκοντες πάντες τὸν Λύσανδρον, προσέκειντο αὐτῷ ἀξιοῦντες διαπράττεσθαι αὐτὸν παρ' 'Αγησιλάου ὧν ἐδέοντο· καὶ διὰ ταῦτα ἀεὶ παμπλήθης ὅχλος θεραπεύων αὐτὸν ἠκολούθει, ὥστε ὁ μὲν 'Αγησίλαος ἰδιώτης ἐφαίνετο, το

8 ὁ δὲ Λύσανδρος βασιλεύς. ὅτι μὲν οὖν ἔμηνε καὶ τὸν ᾿Αγησίλαον ταῦτα ἐδήλωσεν ὕστερον· οἴ γε μὴν ἄλλοι τριάκοντα ὑπὸ τοῦ φθόνου οὖκ ἐσίγων, ἀλλ᾽ ἔλεγον πρὸς τὸν ᾿Αγησίλαον ὡς παράνομα ποιοίη Λύσανδρος τῆς βασιλείας ὀγκηρότερον διάγων. ἐπεὶ δὲ καὶ ἤρξατο προσάγειν τινὰς 15 τῷ ᾿Αγησιλάῳ ὁ Λύσανδρος, πάντας οῖς γνοίη αὐτὸν συμπράττοντά τι ἡττωμένους ἀπέπεμπεν. ὡς δ᾽ ἀεὶ τὰ ἐναντία ὡν ἐβούλετο ἀπέβαινε τῷ Λυσάνδρω, ἔγνω δὴ τὸ γιγνόμενον· καὶ οὕτε ἔπεσθαι ἐαυτῷ ἔτι εἴα ὅχλον τοῖς τε συμπρᾶξαί τι δεομένοις σαφῶς ἔλεγεν ὅτι ἔλαττον ἔξοιεν, εἰ 20 9 αὐτὸς παρείη. βαρέως δὲ φέρων τῆ ἀτιμία, προσελθών

είπεν· *Ω 'Αγησίλαε, μειοῦν μὲν ἄρα σύγε τοὺς φίλους ἢπίστω. Ναὶ μὰ Δί', ἔφη, τούς γε βουλομένους ἐμοῦ μείζους φαίνεσθαι· τοὺς δέ γε αὕξοντας εἰ μὴ ἐπισταίμην ἀντιτιμᾶν, αἰσχυνοίμην ἄν. καὶ ὁ Λύσανδρος εἶπεν· 'Αλλ' 25 ἴσως καὶ μᾶλλον εἰκότα σὰ ποιεῖς ἡ ἐγὼ ἔπραττον. τάδε οῦν μοι ἐκ τοῦ λοιποῦ χάρισαι, ὅπως ἄν μήτ' αἰσχύνωμαι

αδυνατών παρὰ σοὶ μήτ' ἐμποδών σοι ὧ, ἀπόπεμψόν ποί 10 με. ὅπου γὰρ ἃν ὧ, πειράσομαι ἐν καιρῷ σοι εἶναι. εἰπόντος δὲ ταῦτα ἔδοξε καὶ τῷ ᾿Αγησιλάῳ οῦτω ποιῆσαι, 30 καὶ πέμπει αὐτὸν ἐψ᾽ Ἑλλησπόντου. ἐκεῖ δὲ ὁ Λύσανδρος

² ἐπέμενε] ἐνέμενε Cobet coll. Ages. I. II ἐνέμεινε: ἐπέμεινε F_1 sed ει in ras.: ἐπέμεινε cod. Neap. X II ἔμηνε] ἔδακνε Uebelen 26 ἴσως B: ἴσως ἔφη cet. 31 ἐλλήσποντον C

αἰσθόμενος Σπιθριδάτην του Πέρσην ἐλαττούμενου τι ὑπο Φαρναβάζου, διαλέγεται αὐτῷ καὶ πείθει ἀποστῆναι ἔχοντα τούς τε παίδας καὶ τὰ περὶ αὐτὸν χρήματα καὶ ἱππέας ὡς διακοσίους. καὶ τὰ μὲν ἄλλα κατέλιπεν ἐν Κυζίκῳ, 5 αὐτὸν δὲ καὶ τὸν υἱὸν ἀναβιβασάμενος ῆκεν ἄγων πρὸς ᾿Αγησίλαον. ἰδὼν δὲ ὁ ᾿Αγησίλαος ῆσθη τε τῷ πράξει καὶ εὐθὺς ἀνεπυνθάνετο περὶ τῆς Φαρναβάζου χώρας τε καὶ ἀρχῆς.

Έπελ δε μέγα φρονήσας δ Τισσαφέρνης επί τῷ κατα- 11 10 βάντι στρατεύματι παρά βασιλέως προείπεν 'Αγησιλάφ πόλεμον, εί μη απίοι εκ της 'Ασίας, οί μεν άλλοι σύμμαχοι καλ Λακεδαιμουίων οξ παρόντες μάλα άχθεσθέντες φανεροί έγένοντο, νομίζοντες έλάττω την παρούσαν είναι δύναμιν 'Αγησιλάφ τῆς βασιλέως παρασκευῆς, 'Αγησίλαος δὲ μάλα 15 φαιδρώ τώ προσώπω άπαγγείλαι Τισσαφέρνει τούς πρέσβεις εκέλευσεν ώς πολλην χάριν αὐτῷ έχοι, ὅτι ἐπιορκήσας αὐτὸς μὲν πολεμίους τοὺς θεοὺς ἐκτήσατο, τοῖς δ' Ελλησι συμμάχους εποίησεν. Εκ δε τούτου εύθυς τοις μεν στρατιώταις παρήγγειλε συσκευάζεσθαι ώς είς στρατείαν, ταις δε 20 πόλεσω είς ας ανάγκη ήν αφικνείσθαι στρατευομένφ έπλ Καρίαν προείπεν άγοραν παρασκευάζειν. ἐπέστειλε δὲ καὶ "Ιωσι καὶ Αἰολεῦσι καὶ Ἑλλησποντίοις πέμπειν πρὸς ξαυτὸν είς Έφεσον τοὺς συστρατευσομένους. ὁ δὲ Τισσαφέρνης, 12 καὶ ὅτι ἱππικὸν οὐκ είχεν ὁ ᾿Αγησίλαος, ἡ δὲ Καρία ἄφιππος 25 ήν, και δτι ήγειτο αὐτὸν δργίζεσθαι αὐτῷ διὰ τὴν ἀπάτην, τῷ ὄντι νομίσας ἐπὶ τὸν αὐτοῦ οἶκον εἰς Καρίαν αὐτὸν δρμήσειν, το μέν πεζον άπαν διεβίβασεν έκεισε, το δ' ίππικόν είς το Μαιάνδρου πεδίου περιήγε, νομίζων ίκανος είναι καταπατήσαι τή έππφ τους Ελληνας, πρίν είς τα δύσιππα 30 αφικέσθαι. δ δ' 'Αγησίλαος αντί τοῦ έπι Καρίαν ιέναι εύθυς ταναντία αποστρέψας έπι Φρυγίας επορεύετο, και τάς

3 abrdr Schneider: αὐτὸν codd. 11 καὶ σύμμαχοι Β 16 ἔχοι Β: ἔχοι cet. 26 αὐτοῦ Hertlein: αὐτοῦ codd. 27 ἰππικὸν] ἐππικὸν ἄπαν C 28 ἰκανὸν C F

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

III. iv

τ' εν τη πορεία πόλεις κατεστρέφετο και εμβαλών απροσ-13 δοκήτοις παμπλήθη χρήματα έλάμβανε. καὶ τὸν μὲν ἄλλον χρόνον ασφαλώς διεπορεύετο οὐ πόρρω δ' όντος Δασκυλείου, προϊόντος αὐτοῦ οἱ ἱππεῖς ήλαυνον ἐπὶ λόφον τινά, ὡς προίδοιεν τί τάμπροσθεν είη. κατά τύχην δέ τινα καὶ οἱ τοῦ 5 Φαρναβάζου ίππεις οί περί 'Ραθίνην και Βαγαίον τον νόθον άδελφόν, δυτες παρόμοιοι τοις Ελλησι τον άριθμόν, πεμφθέντες ύπο Φαρναβάζου ήλαυνον και ούτοι έπι τον αυτον τοῦτον λόφον. Ιδόντες δὲ ἀλλήλους οὐδὲ τέτταρα πλέθρα άπέχουτας, τὸ μὲν πρώτον ἔστησαν ἀμφότεροι, οἱ μὲν 10 "Ελληνες Ιππείς ώσπερ φάλαγξ έπὶ τεττάρων παρατεταγμένοι, οἱ δὲ βάρβαροι τοὺς πρώτους οὐ πλέου η εἰς δώδεκα ποιήσαντες, τὸ βάθος δ' ἐπὶ πολλών. ἔπειτα μέντοι πρόσθεν 14 ώρμησαν οι βάρβαροι. ώς δ' είς χείρας ήλθον, όσοι μεν των Ελλήνων έπαισάν τινας, πάντες συνέτριψαν τὰ δόρατα, 15 οί δὲ Πέρσαι κρανέϊνα παλτά έχοντες ταχύ δώδεκα μέν ίππέας, δύο δ' Ίππους ἀπέκτειναν. Εκ δε τούτου ετρέφθησαν οί "Ελληνες ίππεις. βοηθήσαντος δε 'Αγησιλάου σύν τοις όπλίταις, πάλιν ἀπεχώρουν οἱ βάρβαροι, καὶ [Περσών] είς 15 αὐτῶν ἀποθνήσκει. γενομένης δὲ ταύτης τῆς ἱππομαχίας, 20 θυομένω τῷ ᾿Αγησιλάω τῆ ύστεραία ἐπὶ προόδω ἄλοβα γίγνεται τὰ ἱερά. τούτου μέντοι φανέντος στρέψας έπορεύετο έπὶ θάλατταν, γιγνώσκων δὲ ὅτι εὶ μὴ ἱππικὸν ίκανον κτήσαιτο, οὐ δυνήσοιτο κατά τὰ πεδία στρατεύεσθαι, έγνω τούτο κατασκευαστέον είναι, ώς μή δραπετεύοντα πολε- 25 μείν δέοι. και τους μεν πλουσιωτάτους εκ πασών τών εκεί πόλεων ἱπποτροφείν κατέλεξε προειπών δέ, ὅστις παρέχοιτο ίππον καὶ ὅπλα καὶ ἄνδρα δόκιμον, ὅτι ἐξέσται αὐτῶ μή στρατεύεσθαι, εποίησεν ούτω ταθτα συντόμως πράττεσθαι

ώσπερ αν τις τον ύπερ αύτου αποθανούμενον προθύμως ζητοίη, 30

¹ post πορεία ex Ages. 1. 16 άπαντώσας δυνάμεις ἀναλαμβάνων ἦγε καὶ τὰς inser. Valckenaer ἀπροσδοκήτως C 4 προϊόντος] προϊόντες Leonclavius αὐτοῦ] αὐτῷ Κöppen 8 οὖτοῦ] αὐτοὶ Hartman 12 εἰς Morus: ἐκ codd. 19 Περσῶν del. Morus 28 Ιππον V: ἰππικὸν cet. 30 αὐτοῦ codd.

Έκ δε τούτου επειδή έαρ ύπέφαινε, συνήγαγε μεν άπαν 16 τὸ στράτευμα είς "Εφεσον ασκήσαι δ' αὐτὸ βουλόμενος άθλα προύθηκε ταις τε όπλιτικαις τάξεσιν, ήτις ἄριστα σωμάτων έχοι, καὶ ταις ιππικαις, ήτις κράτιστα ιππεύοι 5 καλ πελτασταίς δε καλ τοξόταις άθλα προύθηκεν, δσοι κράτιστοι πρός τὰ προσήκοντα έργα φανείεν. ἐκ τούτου δὲ παρήν δράν τὰ μεν γυμνάσια πάντα μεστὰ ἀνδρών τών γυμναζομένων, τον δ' ίππόδρομον των ίππαζομένων, τους δέ ἀκοντιστὰς καὶ τοὺς τοξότας μελετῶντας. ἀξίαν δὲ καὶ ὅλην 17 10 την πόλω εν ή ην [την Εφεσον] θέας εποίησεν ή τε γάρ άγορα ήν μεστή παυτοδαπών και ίππων και δπλων ώνίων, οί τε χαλκοτύποι και οι τέκτονες και οι χαλκείς και οι σκυτοτόμοι και οι ζωγράφοι πάντες πολεμικά δπλα κατεσκεύαζου, ώστε την πόλιν όντως οξεσθαι πολέμου εργαστήριον 15 είναι. ἐπερρώσθη δ' ἄν τις κάκεῖνο ίδών, 'Αγησίλαον μέν 18 πρώτον, έπειτα δε καί τους άλλους στρατιώτας εστεφανωμένους από των γυμνασίων απιόντας και ανατιθέντας τους στεφάνους τη Αρτέμιδι. ὅπου γὰρ ἄνδρες θεοὺς μὲν σέβουντο, τὰ δὲ πολεμικά ἀσκοίεν, πειθαρχείν δὲ μελετφεν, 20 πως ούκ είκὸς ενταύθα πάντα μεστά ελπίδων άγαθων είναι; ήγουμενος δε και το καταφρονείν των πολεμίων ρώμην τινά 19 εμβάλλεω πρός το μάχεσθαι, προείπε τοις κήρυξι τους ύπο των ληστων άλισκομένους βαρβάρους γυμνούς πωλείν. **όρωντες σῦν οἱ στρατιώται λευκοὺς μὲν διὰ τὸ μηδέποτε** 25 εκδύεσθαι, μαλακούς δε καὶ ἀπόνους διὰ τὸ ἀεὶ ἐπ' ὀχημάτων είναι, ενόμισαν οὐδεν διοίσειν τὸν πόλεμον η εί γυναιξί δέοι μάχεσθαι.

Έν δὲ τούτφ τῷ χρόνφ καὶ ὁ ἐνιαυτὸς ἤδη ἀφ' οὖ 20 ἐξέπλευσεν ὁ ᾿Αγησίλαος διεληλύθει, ὥστε οἱ μὲν περὶ 30 Λύσανδρου τριάκοντα οἴκαδε ἀπέπλεον, διάδοχοι δ᾽ αὐτοῖς οἱ περὶ Ἡριππίδαν παρῆσαν. τούτων Ξενοκλέα μὲν καὶ

3 et 4 ਜਿਸਤੀ ਵੀਜਾਤ B 7 ਫੈਡਰੋਫ਼ਡੇਡ del. Cobet τῶν om. V: τῶν del. Cobet τῶν om. V: τῶν del. Valckenaer: non exhib. Ages.

11 μεστὴ ἢν C Ages.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

III. iv

άλλον έταξεν έπὶ τοὺς ἱππέας, Σκύθην δὲ ἐπὶ τοὺς νεοδαμώδεις δπλίτας, Ἡριππίδαν δ' ἐπὶ τοὺς Κυρείους, Μύγδωνα δὲ ἐπὶ τοὺς ἀπὸ τῶν πόλεων στρατιώτας, καὶ προείπεν αὐτοῖς ὡς εὐθὺς ἡγήσοιτο τὴν συντομωτάτην ἐπὶ τὰ κράτιστα της χώρας, όπως αὐτόθεν οὕτω τὰ σώματα καὶ τὴν γνώμην 5 21 παρασκευάζοιντο ως άγωνιούμενοι. ὁ μέντοι Τισσαφέρνης ταθτα μέν ἐνόμισε λέγειν αὐτὸν πάλιν βουλόμενον ἐξαπατήσαι, είς Καρίαν δε νύν τω όντι εμβαλείν, και τό τε πεζου καθάπερ το πρόσθευ els Καρίαν διεβίβασε και το ίππικου els το Μαιάνδρου πεδίου κατέστησευ. δ δ' 'Αγη- 10 σίλαος οὐκ ἐψεύσατο, ἀλλ' ὥσπερ προείπεν εὐθὺς εἰς τὸν Σαρδιανον τόπον ενέβαλε. και τρείς μεν ημέρας δι ερημίας πολεμίων πορευόμενος πολλά τὰ ἐπιτήδεια τῆ στρατιά είχε, 22 τη δε τετάρτη ήκον οί των πολεμίων ίππεις. και τω μεν άρχοντι των σκευοφόρων είπε διαβάντι τον Πακτωλον 15 ποταμόν στρατοπεδεύεσθαι, αὐτοὶ δὲ κατιδόντες τοὺς τῶν Ελλήνων ἀκολούθους ἐσπαρμένους εἰς ἀρπαγὴν πολλούς αὐτῶν ἀπέκτειναν. αἰσθόμενος δὲ ᾿Αγησίλαος, βοηθεῖν εκέλευσε τους ίππέας. οι δ' αῦ Πέρσαι ώς είδου την βοήθειαν, ήθροίσθησαν καὶ ἀντιπαρετάξαντο παμπλήθεσι 20 23 των Ιππέων τάξεσιν. ένθα δη δ 'Αγησίλαος γιγνώσκων ότι τοις μεν πολεμίοις ούπω παρείη το πεζόν, αὐτῷ δὲ ούδεν ἀπείη των παρεσκευασμένων, καιρον ἡγήσατο μάχην συνάψαι, εί δύναιτο. σφαγιασάμενος οὖν τὴν μὲν φάλαγγα εύθυς ήγεν έπι τους παρατεταγμένους ίππέας, έκ δε των 25 όπλιτων ἐκέλευσε τὰ δέκα ἀφ' ήβης θεῖν ὁμόσε αὐτοῖς, τοις δε πελτασταίς είπε δρόμω ύφηγεισθαι. παρήγγειλε δέ και τοις ίππευσιν έμβάλλειν, ώς αυτού τε και παντός 24 του στρατεύματος έπομένου. τους μεν δη Ιππέας εδέξαντο οί Πέρσαι έπει δ' άμα πάντα τὰ δεινά παρην, ἐνέκλιναν, 30

¹⁵ εἶπεν ὁ ἡγεμὼν Ages. 1. 36 17 ἐπαρμένους F: in Ages. 1. 30 ἐπηρμένους exhib. codd. 18 ὁ ἀγησίλαος Ages. 22 μὲν τοῖς Β παρήει C 23 ἀπήει F; (1) cod. Neap. X 26 ὁπλιτῶν Ages.: ἰππέων codd. τὰ Β: τοὺς cet.

καὶ οἱ μὲν αὐτῶν εὐθὺς ἐν τῷ ποταμῷ ἔπεσον, οἱ δ' ἄλλοι ἔφευγον. οἱ δ' Ἑλληνες ἐπακολουθοῦντες αἰροῦσι καὶ τὸ στρατόπεδον αὐτῶν. καὶ οἱ μὲν πελτασταί, ὥσπερ εἰκός, εἰς ἀρπαγὴν ἐτράποντο· ὁ δ' ᾿Αγησίλαος κύκλῳ πάντα καὶ 5 φίλια καὶ πολέμια περιεστρατοπεδεύσατο. καὶ ἄλλα τε πολλὰ χρήματα ἐλήφθη, ὰ ηὖρε πλέον ἡ ἐβδομήκοντα τάλαντα, καὶ αἱ κάμηλοι δὲ τότε ἐλήφθησαν, ὰς ᾿Αγησίλαος εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπήγαγεν.

Ότε δ' αυτη ή μάχη εγένετο, Τισσαφέρνης εν Σάρδεσιν 25 10 έτυχεν ών ωστε ήτιωντο οί Πέρσαι προδεδόσθαι ύπ' αὐτοῦ. γυούς δε και αὐτός ό Περσών βασιλεύς Τισσαφέρνην αίτιον είναι του κακώς φέρεσθαι τὰ ξαυτού, Τιθραύστην καταπέμψας αποτέμνει αὐτοῦ τὴν κεφαλήν. τοῦτο δὲ ποιήσας δ Τιθραύστης πέμπει πρός του Αγησίλαου πρέσβεις λέ-15 γουτας 🗘 Άγησίλαε, ό μεν αίτιος των πραγμάτων καί ύμιν και ήμιν έχει την δίκην. βασιλεύς δε άξιοι σε μεν αποπλείν οίκαδε, τας δ' εν τή 'Ασία πόλεις αὐτονόμους ούσας τον άρχαιον δασμόν αὐτῷ ἀποφέρεω. ἀποκρωαμένου 26 δε τοῦ Αγησιλάου ὅτι οὐκ ἃν ποιήσειε ταῦτα ἄνευ τῶν οἴκοι 20 τελών, Σὰ δ' ἀλλά, ἔως ἀν πύθη τὰ παρὰ τῆς πόλεως, μεταχώρησου, έφη, είς την Φαρναβάζου, επειδή και έγω τον σου έχθρου τετιμώρημαι. Εως αν τοίνυν, ξφη δ'Αγησίλαος, έκεισε πορεύωμαι, δίδου δή τή στρατιά τὰ ἐπιτήδεια. ἐκείνφ μεν δη δ Τιθραύστης δίδωσι τριάκοντα τάλαντα· δ δε λαβών 25 ήτι έπλ την Φαρναβάζου Φρυγίαν. Οντι δ' αὐτῷ έν τῷ πεδίφ 27 τῷ ὑπὲρ Κύμης ἔρχεται ἀπὸ τῶν οἴκοι τελῶν ἄρχειν καὶ τοῦ ναυτικού δπως γιγνώσκοι καὶ καταστήσασθαι ναύαρχον δυτινα αὐτὸς βούλοιτο. τοῦτο δ' ἐποίησαν οἱ Λακεδαιμόνιοι τοιῷδε λογισμφ, ώς, εί ὁ αὐτὸς ἀμφοτέρων ἄρχοι, τό τε πεζον πολὺ 30 αν Ισχυρότερον είναι, καθ' έν ούσης της Ισχύος αμφοτέροις, τό τε ναυτικόν, ἐπιφαινομένου τοῦ πεζοῦ ἔνθα δέοι. ἀκούσας 28

5 Ελλα τε] Ελλ' έπτα C ΙΙ ό Περσῶν om. C 12 έαυτοῦ F Ages.: αθτοῦ cet. 29 ἀμφότερα C F δὲ ταῦτα ὁ [†]Αγησίλαος, πρῶτον μὲν ταῖς πόλεσι παρήγγειλε ταῖς ἐν ταῖς νήσοις καὶ ταῖς ἐπιθαλαττιδίοις τριήρεις ποιεῖσθαι ὁπόσας ἑκάστη βούλοιτο τῶν πόλεων. καὶ ἐγένοντο καιναί, ἐξ ὧν αἴ τε πόλεις ἐπηγγείλαντο καὶ οἱ ἰδιῶται ἐποιοῦντο

29 χαρίζεσθαι βουλόμενοι, εἰς εἴκοσι καὶ ἐκατόν. Πείσανδρου ς δὲ τὸν τῆς γυναικὸς ἀδελφὸν ναύαρχον κατέστησε, φιλότιμον μὲν καὶ ἐρρωμένον τὴν ψυχήν, ἀπειρότερον δὲ τοῦ παρασκευάζεσθαι ὡς δεῖ. καὶ Πείσανδρος μὲν ἀπελθὼν τὰ ναυτικὰ ἔπραττεν· ὁ δ' Αγησίλαος, ὥσπερ ὥρμησεν, ἐπὶ τὴν Φρυγίαν ἐπορεύετο.

Ο μέντοι Τιθραύστης, καταμαθείν δοκών του Αγησίλαου καταφρονούντα των βασιλέως πραγμάτων καὶ οὐδαμή διανοούμενον απιέναι έκ της 'Aσίας, αλλά μάλλον έλπίδας έχουτα μεγάλας αἰρήσειν βασιλέα, ἀπορών τί χρώτο τοῖς πράγμασι, πέμπει Τιμοκράτην του 'Ρόδιον els Έλλάδα, 15 δούς χρυσίον els πεντήκοντα τάλαντα άργυρίου, καὶ κελεύει πειράσθαι πιστά τὰ μέγιστα λαμβάνοντα διδόναι τοῖς προεστηκόσιν εν ταις πόλεσιν εφ' ώτε πόλεμον εξοίσειν πρός Λακεδαιμονίους. ἐκείνος δ' ἐλθών δίδωσιν ἐν Θήβαις μὲν Ανδροκλείδα τε καὶ Ίσμηνία καὶ Γαλαξιδώρω, ἐν Κορίνθω 20 δὲ Τιμολάφ τε καὶ Πολυάνθει, ἐν Αργει δὲ Κύλωνί τε καὶ 2 τοις μετ' αὐτοῦ. 'Αθηναίοι δὲ καὶ οὐ μεταλαβόντες τούτου τοῦ χρυσίου όμως πρόθυμοι ήσαν είς τὸν πόλεμον, νομίζοντές τε αὐτῶν ἄρχεσθαιτ. οἱ μὲν δη δεξάμενοι τὰ χρήματα els τας οίκείας πόλεις διέβαλλου τους Λακεδαιμονίους. έπει 25 δέ ταύτας είς μίσος αὐτῶν προήγαγον, συνίστασαν καὶ τὰς μεγίστας πόλεις πρός άλλήλας.

3 Γιγνώσκοντες δὲ οἱ ἐν ταῖς Θήβαις προεστῶτες ὅτι εἰ μή τις ἄρξει πολέμου, οὐκ ἐθελήσουσω οἱ Λακεδαιμόνιοι λύεω τὰς σπονδὰς πρὸς τοὺς συμμάχους, πείθουσι Λοκροὺς 3°

³ ἐκάστη] ἐκάστουs Β 15 Τιμοκράτην] Ἐρμοκράτην Plut. Artax. 20
22 τούτου οm. M D V 23 νομίζοντες αὐτῶν τὸ ἄρχειν εἶναι Laves: νομίζοντες αὐτῶν τὴν ἀρχὴν ἔσεσθαι Liebhold: νομίζοντές γε αὖ τὴν ἀρχὴν κτήσεσθαι Simon 25 εἶs] πρὸς Cobet

τους 'Οπουντίους, έκ της άμφισβητησίμου χώρας Φωκευσί τε και ξαυτοις, χρήματα τελέσαι, νομίζοντες τους Φωκέας τούτου γενομένου εμβαλείν εls την Λοκρίδα. **εψεύσθησαν, άλλ' ε**ὐθὺς οἱ Φωκεῖς έμβαλόντες εἰς τὴν 5 Λοκρίδα πολλαπλάσια χρήματα έλαβον. οι οῦν περὶ τὸν 4 'Ανδροκλείδαν ταχύ έπεισαν τούς Θηβαίους βοηθείν τοίς Λοκροίς, ώς οὐκ είς την ἀμφισβητήσιμον, ἀλλ' είς την όμολογουμένην φίλην τε καὶ σύμμαχον είναι Λοκρίδα έμβεβληκότων αὐτών. ἐπεὶ δὲ οἱ Θηβαῖοι ἀντεμβαλόντες εἰς 10 την Φωκίδα εδήσυν την χώραν, εύθυς οι Φωκείς πέμπουσι πρέσβεις είς Λακεδαίμονα και ήξίουν βοηθείν αύτοις, διδάσκοντες ώς οὐκ ήρξαντο πολέμου, άλλ' άμυνόμενοι ήλθον έπὶ τοὺς Λοκρούς. οἱ μέντοι Λακεδαιμόνιοι ἄσμενοι ἔλαβον 5 πρόφασιν στρατεύειν έπὶ τοὺς Θηβαίους, πάλαι δργιζόμενοι 15 αὐτοις της τε ἀντιλήψεως της τοῦ ᾿Απόλλωνος δεκάτης ἐν Δεκελεία και του έπι του Πειραιά μη έθελησαι ακολουθήσαι. ήτιωντο δ' αυτούς και Κορινθίους πείσαι μή συστρατεύειν. ανεμιμνήσκουτο δε καὶ ώς θύειν τ' εν Αὐλίδι τον 'Αγησίλαον ούκ είων και τα τεθυμένα ιερα ώς έρριψαν από του βωμού 20 καλ δτι οὐδ' είς τὴν 'Ασίαν 'Αγησιλάφ συνεστράτευον. έλογίζουτο δε και καλου καιρου είναι του εξάγειν στρατιάν έπ' αὐτοὺς καὶ παῦσαι τῆς εἰς αὐτοὺς ὕβρεως· τά τε γὰρ ἐν τη 'Ασία καλώς σφίσω έχεω, κρατούντος 'Αγησιλάου, καί ἐν τῆ Ἑλλάδι οὐδένα ἄλλον πόλεμον ἐμποδών σφίσιν είναι. 25 σύτω δε γιγνωσκούσης της πόλεως των Λακεδαιμονίων 6 φρουράν μέν οι έφοροι έφαινον, Λύσανδρον δ' εξέπεμψαν είς Φωκέας και εκέλευσαν αύτούς τε τους Φωκέας άγοντα παρείναι και Οιταίους και Ήρακλεώτας και Μηλιέας και Αίνιᾶνας είς Αλίαρτον. έκεισε δε και Παυσανίας, δσπερ 30 έμελλεν ήγεισθαι, συνετίθετο παρέσεσθαι είς ρητήν ήμέραν, έχων Λακεδαιμονίους τε καί τούς άλλους Πελοποννησίους.

² τελόσαι] ελάσαι Schneider 11 αὐτοῖς codd. 12 ήρξαυτο]
δρέαν τοῦ Cobet 15 εν Δεκελεία] τῆς εκ λείας Breitenbach
21 καλὸν del. Schäfer 25 τῶν] τῆς Β 28 Μηλιᾶς Keller

καὶ ὁ μὰν Λύσανδρος τά τε ἄλλα τὰ κελευόμενα ἔπραττε καὶ 7 προσέτι 'Ορχομενίους ἀπέστησε Θηβαίων. ὁ δὲ Παυσανίας, ἐπεὶ τὰ διαβατήρια ἐγένετο αἰτῷ, καθεζόμενος ἐν Τεγέα τούς τε ξεναγοὺς διέπεμπε καὶ τοὺς ἐκ τῶν περιοικίδων στρατιώτας περιέμενεν. ἐπεί γε μὴν δῆλον τοῖς Θηβαίοις 5 ἐγένετο ὅτι ἐμβαλοῖεν οἱ Λακεδαιμόνιοι εἰς τὴν χώραν αὐτῶν, πρέσβεις ἔπεμψαν 'Αθήναζε λέγοντας τοιάδε.

8 "Ω ἄνδρες 'Αθηναῖοι, ὰ μὲν μέμφεσθε ἡμῶν ὡς ψηφισαμένων χαλεπὰ περὶ ὑμῶν ἐν τῆ καταλύσει τοῦ πολέμου, οὐκ ὀρθῶς μέμφεσθε οὐ γὰρ ἡ πόλις ἐκεῖνα ἐψηφίσατο, ἀλλ' το εῖς ἀνὴρ εἶπεν, δς ἔτυχε τότε ἐν τοῖς συμμάχοις καθήμενος. ὅτε δὲ παρεκάλουν ἡμᾶς οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐπὶ τὸν Πειραιᾶ, τότε ἄπασα ἡ πόλις ἀπεψηφίσατο μὴ συστρατεύειν αὐτοῖς. δι' ὑμᾶς οὖν οὐχ ῆκιστα ὀργιζομένων ἡμῶν τῶν Λακεδαιμονίων,

9 δίκαιον εἶναι νομίζομεν βοηθεῖν ὑμᾶς τῆ πόλει ἡμῶν. πολὸ 15 δ' ἔτι μᾶλλον ἀξιοῦμεν, ὅσοι τῶν ἐν ἄστει ἐγένεσθε, προθύμως ἐπὶ τοὺς Λακεδαιμονίους ἱέναι. ἐκεῖνοι γὰρ καταστήσαντες ὑμᾶς εἰς ὀλιγαρχίαν καὶ εἰς ἔχθραν τῷ δήμῳ, ἀφικόμενοι πολλῆ δυνάμει ὡς ὑμῖν σύμμαχοι παρέδοσαν ὑμᾶς τῷ πλήθει ὥστε τὸ μὲν ἐπ' ἐκείνοις εἶναι ἀπολώλατε, ὁ δὲ δῆμος ούτοσὶ 20

10 ὑμᾶς ἔσωσε. καὶ μὴν ὅτι μέν, ὧ ἄνδρες ᾿Αθηναῖοι, βούλοισθ' ἄν τὴν ἀρχὴν ἡν πρότερον ἐκέκτησθε ἀναλαβεῖν πάντες ἐπιστάμεθα· τοῦτο δὲ πῶς μᾶλλον εἰκὸς γενέσθαι ἡ εἰ αὐτοὶ τοῖς ὑπ᾽ ἐκείνων ἀδικουμένοις βοηθοῖτε; ὅτι δὲ πολλῶν ἄρχουσι, μὴ φοβηθῆτε, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον διὰ τοῦτο θαρ-25 ρεῖτε, ἐνθυμούμενοι ὅτι καὶ ὑμεῖς ὅτε πλείστων ἡρχετε, τότε πλείστους ἐχθροὺς ἐκέκτησθε. ἀλλ᾽ ἔως μὲν οὐκ εἶχον ὅποι ἀποσταῖεν, ἔκρυπτον τὴν πρὸς ὑμᾶς ἔχθραν· ἐπεὶ δέ γε Λακεδαιμόνιοι προύστησαν, τότε ἔφηναν οἶα περὶ ὑμῶν ἐγί-

11 γνωσκον. καὶ νῦν γε, αν φανεροὶ γενώμεθα ἡμεῖς τε καὶ 30 ὑμεῖς συνασπιδοῦντες ἐναντία τοῖς Λακεδαιμονίοις, εὖ ἴστε,

¹ τὰ om. M 6 ἐμβαλοῖεν Dind. : ἐμβάλοιεν B D F : ἐμβάλλοιεν M V C 7 τοιάδε] τάδε C 8 ψηφισαμένων B : ψηφισαμένοις cet. 16 προθύμους C 27 ὅποι] ὅπη D C

αναφανήσονται πολλοί οἱ μισούντες αὐτούς. ώς δὲ άληθη λέγομεν, εαν αναλογίσησθε, αὐτίκα γνώσεσθε. τίς γαρ ήδη καταλείπεται αὐτοῖς εὐμενής; οὐκ ᾿Αργεῖοι μὲν ἀεί ποτε δυσμενείς αὐτοίς ὑπάρχουσιν; 'Ηλείοί γε μὴν νῦν 12 5 έστερημένοι και χώρας πολλής και πόλεων έχθροι αὐτοῖς προσγεγένηνται. Κορινθίους δε και 'Αρκάδας και 'Αχαιούς τί φῶμεν, οι ἐν μὲν τῷ πρὸς ὑμᾶς πολέμφ μάλα λιπαρούμενοι ύπ' εκείνων πάντων καὶ πόνων καὶ κινδύνων καὶ τών δαπανημάτων μετείχου, έπει δ' έπραξαν α έβούλουτο οί 10 Λακεδαιμόνιοι, ποίας η άρχης η τιμης η ποίων χρημάτων μεταδεδώκασω αὐτοις; άλλά τους μέν είλωτας άρμοστάς άξιουσι καθιστάναι, των δε συμμάχων ελευθέρων όντων, έπει ηὐτύχησαν, δεσπόται άναπεφήνασιν. άλλα μην και 13 οθε ύμων απέστησαν φανεροί είσιν έξηπατηκότες αυτί γαρ 15 έλευθερίας διπλήν αὐτοῖς δουλείαν παρεσχήκασιν ύπό τε γαρ των άρμοστων τυραννούνται και ύπο δέκα ανδρών, οθς Λύσανδρος κατέστησεν εν εκάστη πόλει. δ γε μην της 'Ασίας βασιλεύς και τα μέγιστ' αὐτοῖς συμβαλλόμενος είς τὸ ὑμῶν κρατήσαι νῦν τί διάφορον πάσχει ἡ εἰ μεθ' ὑμῶν 20 κατεπολέμησεν αὐτούς; πῶς οὖν οὐκ εἰκός, ἐὰν ὑμεῖς αὖ 14 προστήτε των ούτω φανερώς άδικουμένων, νύν ύμας πολύ ήδη μεγίστους των πώποτε γενέσθαι; ότε μεν γαρ ήρχετε, τῶν κατὰ θάλατταν μόνων δήπου ἡγεῖσθε νῦν δὲ πάντων καλ ήμων καλ Πελοποννησίων καλ ων πρόσθεν ήρχετε καλ 25 αὐτοῦ βασιλέως τοῦ μεγίστην δύναμιν έχοντος ἡγεμόνες αν γένοισθε. καίτοι ήμεν πολλοῦ άξιοι καὶ ἐκείνοις σύμμαχοι, ώς ύμεις επίστασθε νυν δέ γε είκος τώ παντί έρρωμενεστέρως ύμιν συμμαχείν ήμας ή τότε Λακεδαιμονίοις οὐδε γαρ ύπερ νησιωτών η Συρακοσίων οὐδ' ύπερ άλλοτρίων, 30 ώσπερ τότε, άλλ' ύπερ ήμων αὐτων άδικουμένων βοηθήσομεν. καὶ τοῦτο μέντοι χρη εῦ εἰδέναι, ὅτι ἡ Λακεδαιμονίων 15

5 πολλής om. CF 18 συμβαλόμενος V Morus 21 οδτως B 23 μόνων δήπου] δή που μόνον C 31 τῶν λακεδαιμονίων C

III. v

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

πλεονεξία πολύ εὐκαταλυτωτέρα ἐστὶ τῆς ὑμετέρας γενομένης ἀρχῆς. ὑμεῖς μὲν γὰρ ἔχοντες ναυτικὸν σὐκ ἐχόντων ἤρχετε, οὖτοι δὲ ὀλίγοι ὄντες πολλαπλασίων ὄντων καὶ οὐδὲν χεῖρον ὡπλισμένων πλεονεκτοῦσι. ταῦτ' οὖν λέγομεν ἡμεῖς· εὖ γε μέντοι ἐπίστασθε, ὧ ἄνδρες 'Αθηναῖοι, ὅτι νομίζομεν ἐπὶ 5 πολύ μείζω ἀγαθὰ παρακαλεῖν ὑμᾶς τῆ ὑμετέρα, πόλει ἡ τῆ ἡμετέρα.

16 'Ο μεν ταῦτ' εἰπὼν ἐπαύσατο. τῶν δ' ᾿Αθηναίων πάμπολλοι μεν συνηγόρευον, πάντες δ' ἐψηφίσαντο βοηθεῖν αὐτοῖς. Θρασύβουλος δὲ ἀποκρινάμενος τὸ ψήφισμα καὶ το τοῦτο ἐνεδείκνυτο, ὅτι ἀτειχίστου τοῦ Πειραιῶς ὅντος ὅμως παρακινδυνεύσοιεν χάριτα αὐτοῖς ἀποδοῦναι μείζονα ἡ ἔλαβου. ὑμεῖς μὲν γάρ, ἔφη, οὐ συνεστρατεύσατε ἐφ' ἡμᾶς, ἡμεῖς δέ γε μεθ' ὑμῶν μαχούμεθα ἐκείνοις, ἄν ἴωσιν ἐφ'

17 ὑμᾶς. οἱ μὲν δὴ Θηβαῖοι ἀπελθόντες παρεσκευάζοντο ὡς 15 ἀμυνούμενοι, οἱ δ' ᾿Αθηναῖοι ὡς βοηθήσοντες. καὶ μὴν οἱ Λακεδαιμόνιοι οὐκέτι ἔμελλον, ἀλλὰ Παυσανίας μὲν ὁ βασιλεὺς ἐπορεύετο εἰς τὴν Βοιωτίαν τό τε οἴκοθεν ἔχων στράτευμα καὶ τὸ ἐκ Πελοποννήσου, πλὴν Κορίνθιοι οὐκ ἡκολούθουν αὐτοῖς. ὁ δὲ Λύσανδρος, ἄγων τὸ ἀπὸ Φωκέων 20 καὶ ὙΟρχομενοῦ καὶ τῶν κατ' ἐκεῖνα χωρίων στράτευμα, ἔφθη

18 τὸν Παυσανίαν ἐν τῷ 'Αλιάρτῳ γενόμενος, ἤκων δὲ οὐκέτι ἤσυχίαν ἔχων ἀνέμενε τὸ ἀπὸ Λακεδαίμονος στράτευμα, ἀλλὰ σὺν οῖς εἶχεν ἤει πρὸς τὸ τεῖχος τῶν 'Αλιαρτίων. καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἔπειθεν αὐτοὺς ἀφίστασθαι καὶ αὐτο-25 νόμους γίγνεσθαι· ἐπεὶ δὲ τῶν Θηβαίων τινὲς ὄντες ἐν τῷ

19 τείχει διεκώλυου, προσέβαλε πρὸς τὸ τεῖχος. ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οἱ Θηβαῖοι, δρόμῳ ἐβοήθουν οἴ τε ὁπλῖται καὶ ο΄ ἱππεῖς. ὁπότερα μὲν οὖν, εἴτε λαθόντες τὸν Λύσανδρου ἐπέπεσον αὐτῷ εἴτε καὶ αἰσθόμενος προσιόντας ὡς κρατήσων 30

² μεν Β: om. cet. οὐκ ἐχόντων Orelli: οὐχ ἐκόντων codd. 5 νομίζομεν V: νομίζοιμεν cet. 12 χάριτα] χάριν Cobet 23 λακεδαίμονος Β: λακεδαίμονίων cet. 27 προσέβαλλε CF 30 ἐπέπεσον Stephanus: ἔπεσον codd.

υπέμενεν, άδηλον τοῦτο δ' οῦν σαφές, ὅτι παρὰ τὸ τεῖχος ή μάχη έγένετο και τροπαίον έστηκε πρός τας πύλας των 'Αλιαρτίων. ἐπεὶ δὲ ἀποθανόντος Λυσάνδρου ἔφευγον οἰ άλλοι πρός τὸ όρος, ἐδίωκον ἐρρωμένως οἱ Θηβαῖοι. 5 δε άνω ήδη ήσαν διώκοντες και δυσχωρία τε και στενοπορία ύπελάμβανεν αὐτούς, ὑποστρέψαντες οἱ ὁπλιται ἠκόντιζόν τε καὶ ἔβαλλου. ώς δὲ ἔπεσον αὐτῶν δύο ἢ τρεῖς οἱ πρῶτοι και έπι τους λοιπους έπεκυλίνδουν πέτρους είς το κάταντες καλ πολλή προθυμία ενέκειντο, ετρέφθησαν οί Θηβαίοι από το τοῦ κατάντους καὶ ἀποθυήσκουσιν αὐτῶν πλείους ἡ διακόσιοι. ταύτη μεν ούν τῆ ἡμέρα οἱ Θηβαίοι ἡθύμουν, νομίζοντες οὐκ 21 έλαττω κακά πεπουθέναι ή πεποιηκέναι τή δ' ύστεραία έπει ήσθοντο απεληλυθότας έν νυκτί τούς τε Φωκέας καί τους άλλους άπαυτας οίκαδε εκάστους, εκ τούτου μείζου δή 15 εφρόνουν επί τῷ γεγενημένφ. Επεί δ' αὖ δ Παυσανίας ανεφαίνετο έχων τὸ ἐκ Λακεδαίμονος στράτευμα, πάλιν αὖ έν μεγάλφ κινδύνφ ήγουντο είναι, καὶ πολλην έφασαν σιωπήν τε καί ταπεινότητα έν τῷ στρατεύματι είναι αὐτῶν. ώς δε 22 τη ύστεραία οι τε 'Αθηναίοι έλθόντες συμπαρετάξαντο ο τε 20 Παυσανίας οὐ προσήγεν οὐδε εμάχετο, εκ τούτου το μεν Θηβαίων πολύ μείζου φρόνημα εγίγνετο· δ δε Παυσανίας συγκαλέσας πολεμάρχους καὶ πεντηκοντήρας έβουλεύετο πότερου μάχην συνάπτοι η ύπόσπονδον τόν τε Λύσανδρον **ἀναιροῖτο καὶ τοὺς μετ' αὐτο**ῦ πεσόντας. λογιζόμενος δ' 23 25 ο Παυσανίας και οι άλλοι (οι) εν τέλει Λακεδαιμονίων ώς Λύσανδρος τετελευτηκώς είη καὶ τὸ μετ' αὐτοῦ στράτευμα ήττημένον αποκεχωρήκοι, και Κορίνθιοι μεν παντάπασιν οὐκ ήκολούθουν αὐτοῖς, οἱ δὲ παρόντες οὐ προθύμως στρατεύοιντο· έλογίζουτο δε καί το ίππικου ώς το μεν αυτίπαλου πολύ, το 30 δε αύτων όλίγον είη, τὸ δε μέγιστον, ὅτι οἱ νεκροὶ ὑπὸ τῷ

² ή] ol B 3 ξφυγον Μ 14 μείζον δη B: δη μείζον cet.
20 τδ] τῶν Tillmanns 22 πεντηκοστήρας codd.: corr. Dind.
25 Κλλοι ol Stephanus: Κλλοι codd. λακεδαιμονίων B: τῶν λακεδαιμονίων cet.
27 ἀποκεχωρήκει BC 30 αὐτῶν F₂: αὐτῶν cet.

ΧΕΝ. HELL. 7

and the same of th

ΙΙΙ. Ψ ΕΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ Γ

τείχει έκειντο, ώστε οὐδὲ κρείττοσιν οῦσι διὰ τοὺς ἀπὸ τῶν πύργων ράδιον είη ανελέσθαι· δια ούν πάντα ταθτα έδοξεν 24 αὐτοῖς τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀναιρεῖσθαι. οἱ μέντοι Θηβαίοι είπαν ότι οὐκ ἀν ὑποδοίεν τοὺς νεκρούς, εἰ μὴ ἐφ' φτε απιέναι εκ της χώρας. οι δε ασμενοί τε ταθτα ήκουσαν 5 καὶ ἀνελόμενοι τοὺς νεκροὺς ἀπήσαν ἐκ τής Βοιωτίας. τούτων δε πραχθέντων οι μεν Λακεδαιμόνιοι αθύμως απήσαν, οί δε θηβαίοι μάλα υβριστικώς, εί και μικρόν τις των χωρίων του έπιβαίη, παίοντες εδίωκον είς τὰς όδούς. 25 μεν δη ούτως ή στρατιά των Λακεδαιμουίων διελύθη. μέντοι Παυσανίας έπει αφίκετο οίκαδε, εκρίνετο περί θανάτου. κατηγορουμένου δ' αὐτοῦ καὶ ὅτι ὑστερήσειεν εἰς 'Αλίαρτον τος Αυσάνδρου, συνθέμενος είς την αυτην ημέραν παρέσεσθαι, καὶ ότι ψποσπόνδους άλλ' οὐ μάχη ἐπειρατο τοὺς νεκροὺς **ἀναιρείσθαι, καὶ ὅτι τὸν δημον τῶν ᾿Αθηναίων** λαβών ἐν 15 τῷ Πειραιεί ἀνήκε, καὶ πρὸς τούτοις οὐ παρόντος ἐν τή δίκη, θάνατος αὐτοῦ κατεγνώσθη· καὶ ἔφυγεν εἰς Τεγέαν, καὶ ἐτελεύτησε μέντοι ἐκεί νόσφ. κατὰ μὲν οὖν τὴν Ἑλλάδα ταιτ' ἐπράχθη.

ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ Δ

Ο δε 'Αγησίλαος έπεὶ ἀφίκετο ἄμα μετοπώρφ εἰς τὴν τοῦ Ι Φαρναβάζου Φρυγίαν, τὴν μεν χώραν ἔκαε καὶ ἐπόρθει, πόλεις δε τὰς μεν βία, τὰς δ' ἐκούσας προσελάμβανε. λέγοντος δε 2 τοῦ Σπιθριδάτου ὡς εἰ ἔλθοι πρὸς τὴν Παφλαγονίαν σὺν 5 αὐτῷ, τὸν τῶν Παφλαγόνων βασιλέα καὶ εἰς λόγους ἄξοι καὶ σύμμαχον ποιήσοι, προθύμως ἐπορεύετο, πάλαι τούτου ἐπιθυμῶν, τοῦ ἀφιστάναι τι ἔθνος ἀπὸ βασιλέως.

Έπεὶ δὲ ἀφίκετο εἰς τὴν Παφλαγονίαν, ήλθεν "Ότυς καὶ 3 συμμαχίαν ἐποιήσατο καὶ γὰρ καλούμενος ὑπὸ βασιλέως 10 οὐκ ἀνεβεβήκει. πείσαντος δὲ τοῦ Σπιθριδάτου κατέλιπε τῷ 'Αγησιλάφ "Ότυς χιλίους μέν ἱππέας, δισχιλίους δὲ πελταστάς. χάριν δε τούτων είδως 'Αγησίλαος τῷ Σπιθρι- 4 δάτη, Είπέ μοι, έφη, & Σπιθριδάτα, οὐκ αν δοίης "Οτυϊ την θυγατέρα; Πολύ γε, έφη, μάλλον η εκείνος αν λάβοι φυγάδος 15 ανδρός βασιλεύων πολλής και χώρας και δυνάμεως. μεν οθν ταθτα μόνον ερρήθη περί τοθ γάμου. Επεί δε "Ότυς ς ξμελλεν απιέναι, ήλθε πρός του Αγησίλαον ασπασόμενος ήρξατο δὲ λόγου ὁ ᾿Αγησίλαος παρόντων τῶν τριάκοντα, μεταστησάμενος του Σπιθριδάτην Λέξου μοι, έφη, & Ότυ, 6 20 ποίου τινός γένους έστιν ό Σπιθριδάτης; ό δ' είπεν ὅτι Περσών οὐδενὸς ἐνδεέστερος. Τὸν δὲ υίον, ἔφη, ἐόρακας αὐτοῦ ὡς καλός ἐστι; Τί δ' οὐ μέλλω; καὶ γὰρ ἐσπέρας

4 apds] els Hertlein 12 ó dynoldaos F 15 kal cópas B : cópas cet. 16 ével de] éveldh B 21 évépakas codd.

συνεδείπνουν αὐτώ. Τούτου μέν φασι τὴν θυγατέρα αὐτώ 7 καλλίονα είναι. Νη Δί', έφη ό "Ότυς, καλή γάρ έστι. Καί έγω μέν, έφη, έπει φίλος ήμιν γεγένησαι, συμβουλεύοιμ' άν σοι την παίδα άγεσθαι γυναίκα, καλλίστην μέν ούσαν, οὐ τί ανδρί ήδιον; πατρός δ' εύγενεστάτου, δύναμιν δ' έχοντος 5 τοσαύτην, δε ύπο Φαρναβάζου άδικηθείε ούτω τιμωρείται αὐτὸν ώστε φυγάδα πάσης τῆς χώρας, ὡς ὁρᾶς, πεποίηκεν. 8 εὖ ἴσθι μέντοι, ἔφη, ὅτι ὥσπερ ἐκεῖνον ἐχθρὸν ὄντα δύναται τιμωρείσθαι, ούτω καὶ φίλον ἄνδρα εὐεργετείν (αν) δύναιτο. νόμιζε δὲ τούτων πραχθέντων μὴ ἐκείνον ἄν σοι μόνον 10 κηδεστήν είναι, άλλα και έμε και τους άλλους Λακεδαιμονίους, ήμων δ' ήγουμένων της Ελλάδος και την άλλην 9 Έλλάδα. καὶ μὴν μεγαλειστέρως γε σοῦ, εὶ ταῦτα πράττοις, τίς αν ποτε γήμειε; ποίαν γαρ νύμφην πώποτε τοσούτοι ίππεις και πελτασται και δπλίται προύπεμψαν όσοι την σην 15 10 γυναϊκα εls του σου οίκου προπέμψειαν αν; και δ "Oτυς έπήρετο Δοκούντα δ', έφη, δ 'Αγησίλαε, ταθτα καί Σπιθριδάτη λέγεις; Μὰ τοὺς θεούς, ἔφη ὁ ᾿Αγησίλαος, ἐκεῖνος μέν έμέ γε οὐκ ἐκέλευσε ταῦτα λέγειν ἐγὼ μέντοι, καίπερ ύπερχαίρων, ὅταν ἐχθρὸν τιμωρώμαι, πολύ μᾶλλόν μοι δοκώ 20 11 ήδεσθαι, όταν τι τοις φίλοις άγαθον εξευρίσκω. Τί ουν, έφη, οὐ πυνθάνη εί καὶ ἐκείνω βουλομένω ταῦτ' ἐστί; καὶ ό 'Αγησίλαος' 'Ιτ', έφη, ύμεις, δ 'Ηριππίδα, καὶ διδάσκετε 12 αὐτὸν βουληθήναι ἄπερ ἡμεῖς. οἱ μὲν δὴ ἀναστάντες έδίδασκου. ἐπεὶ δὲ διέτριβου, Βούλει, ἔφη, ὧ "Οτυ, καὶ 25 ήμεις δεύρο καλέσωμεν αὐτόν; Πολύ γ' αν οίμαι μαλλον ύπο σοῦ πεισθήναι αὐτὸν ή ὑπὸ τῶν ἄλλων ἀπάντων. ἐκ τούτου δή ἐκάλει ὁ 'Αγησίλαος τὸν Σπιθριδάτην τε καὶ τοὺς ἄλλους. 13 προσιόντων δ' εὐθὺς εἶπεν ὁ Ἡριππίδας. Τὰ μὲν ἄλλα, ὧ 'Αγησίλαε, τὰ ρηθέντα τί ἄν τις μακρολογοίη; τέλος δὲ λέγει 30

³ συμβουλεύσαιμ' CF 4 ἄγεσθαι Markland: γενέσθαι codd. 9 ἄν add. Dind. 10 κ(κ)εῖνον codd. 13 σοῦ om. CF 14 γήμειεν B 18 \tilde{a} ότυ pro \tilde{a} 'Αγησίλασε CF 28 δή] δὲ CF τοὺς ἄλλους CF: ἄλλους cet.

Σπιθριδάτης πῶν ποιεῖν ἃν ἡδέως ὅ τι σοι δοκοίη. Ἐμοὶ 14 μὲν τοίνυν, ἔφη, δοκεῖ, ὁ ᾿Αγησίλαος, σὲ μέν, ὧ Σπιθριδάτα, τύχη ἀγαθῆ διδόναι "Οτυϊ τὴν θυγατέρα, σὲ δὲ λαμβάνειν. τὴν μέντοι παΐδα πρὸ ἡρος οὐκ ἃν δυναίμεθα πεζῆ ἀγαγεῖν. 5 ᾿Αλλὰ ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ "Ότυς, κατὰ θάλατταν ἤδη ἃν πέμποιτο, εἰ σὰ βούλοιο. ἐκ τούτου δεξιὰς δόντες καὶ 15 λαβόντες ἐπὶ τούτοις ἀπέπεμπον τὸν "Ότυν.

Kal εὐθὺς ὁ ᾿Αγησίλαος, ἐπεὶ ἔγνω αὐτὸν σπεύδοντα, τριήρη πληρώσας καὶ Καλλίαν Λακεδαιμόνιον κελεύσας άπα-10 γαγείν την παίδα, αὐτὸς ἐπὶ Δασκυλείου ἀπεπορεύετο, ἔνθα καὶ τὰ βασίλεια ἦν Φαρναβάζφ, καὶ κῶμαι περὶ αὐτὰ πολλαὶ καὶ μεγάλαι καὶ ἄφθονα έχουσαι τὰ ἐπιτήδεια, καὶ θῆραι αί μέν και έν περιειργμένοις παραδείσοις, αι δε και (έν) άναπεπταμένοις τόποις, πάγκαλαι. παρέρρει δε καί ποταμός 16 15 παυτοδαπών ίχθύων πλήρης. ην δέ και τα πτηνά άφθονα τοις δρυιθεύσαι δυναμένοις. ένταύθα μέν δή διεχείμαζε, καλ αὐτόθεν καλ σὺν προνομαῖς τὰ ἐπιτήδεια τῆ στρατιά καταφρουητικώς δέ ποτε καὶ ἀφυλάκτως διὰ τὸ 17 μηδέν πρότερον έσφάλθαι λαμβανόντων των στρατιωτών τὰ 20 επιτήδεια, επέτυχεν αὐτοῖς ὁ Φαρνάβαζος κατὰ τὸ πεδίον έσπαρμένοις, άρματα μεν έχων δύο δρεπανηφόρα, ίππέας δε ώς τετρακοσίους. οι δ' Ελληνες ώς είδον αὐτὸν προσελαύ- 18 νοντα, συνέδραμον ώς είς έπτακοσίους ό δ' ούκ εμέλλησεν, άλλα προστησάμενος τα άρματα, αὐτός δε σύν τοῖς ἱππεῦσιν 25 όπισθεν γενόμενος, έλαύνειν είς αὐτοὺς ἐκέλευσεν. ώς δὲ 19 τὰ ἄρματα ἐμβαλόντα διεσκέδασε τὸ άθρόον, ταχὸ οἱ ἱππεῖς κατέβαλον ώς είς έκατον ανθρώπους, οι δ' άλλοι κατέφυγον πρός 'Αγησίλαου' έγγυς γάρ έτυχε σύν τοις όπλίταις ών. èκ δè τούτου τρίτη η τετάρτη ημέρα αλσθάνεται δ Σπιθριδάτης 20 30 του Φαρυάβαζου εν Καυή κώμη μεγάλη στρατοπεδευόμενου,

10 έπεπορεύετο F: έπορεύετο C 13 περιειργμένοις Valckenaer: περιειργασμένοις codd. έν add. Dind. 14 παρέρρει B: περιέρρει cet. 16 έχείμαζε C: καὶ έχείμαζε V 27 κατέβαλλον BC 65 om. D: els om. FV

ἀπέχουτα στάδια ὡς ἐξήκουτα καὶ ἐκατόν, καὶ εὐθὺς λέγει 21 πρὸς τὸν Ἡριππίδαν, καὶ ὁ Ἡριππίδας ἐπιθυμῶν λαμπρόν τι ἐργάσασθαι, αἰτεῖ τὸν ᾿Αγησίλαον ὁπλίτας τε εἰς δισχιλίους καὶ πελταστὰς ἄλλους τοσούτους καὶ ἱππέας τούς τε Σπιθριδάτου καὶ τοὺς Παφλαγόνας καὶ τῶν Ἑλλήνων 5

22 ὁπόσους πείσειεν. ἐπεὶ δὲ ὑπέσχετο αὐτῷ, ἐθύετο καὶ ἄμα δείλη καλλιερησάμενος κατέλυσε τὴν θυσίαν. ἐκ δὲ τούτου δειπνήσαντας παρήγγειλε παρεῖναι πρόσθεν τοῦ στρατοπέδου. σκότους δὲ γενομένου οὐδ οἱ ἡμίσεις ἑκάστων

23 ἐξῆλθον. ὅπως δὲ μή, εἰ ἀποτρέποιτο, καταγελῷεν αὐτοῦ 10

24 οἱ ἄλλοι τριάκοντα, ἐπορεύετο σὺν ἢ εἶχε δυνάμει. ἄμα δὲ τῆ ἡμέρα ἐπιπεσὼν τῆ Φαρναβάζου στρατοπεδεία, τῆς μὲν προφυλακῆς αὐτοῦ Μυσῶν ὅντων πολλοὶ ἔπεσον, αὐτοὶ δὲ διαφεύγουσι, τὸ δὲ στρατόπεδον ἁλίσκεται, καὶ πολλὰ μὲν ἐκπώματα καὶ ἄλλα δὴ οἶα Φαρναβάζου κτήματα, πρὸς δὲ τς

25 τούτοις σκεύη πολλά καὶ ὑποζύγια σκευοφόρα. διὰ γὰρ τὸ φοβεῖσθαι μή, εἴ που κατασταίη, κυκλωθεὶς πολιορκοῖτο, ἄλλοτε ἄλλη τῆς χώρας ἐπήει, ὥσπερ οἱ νομάδες, καὶ μάλα

26 ἀφανίζων τὰς στρατοπεδεύσεις. ἐπεὶ δὲ τὰ ληφθέντα χρήματα ἀπήγαγον οι τε Παφλαγόνες καὶ ὁ Σπιθριδάτης, 20 ὑποστήσας Ἡριππίδας ταξιάρχους καὶ λοχαγοὺς ἀφείλετο

άπαντα τόν τε Σπιθριδάτην καὶ τοὺς Παφλαγόνας, ἵνα δὴ 27 πολλὰ ἀπαγάγοι τὰ αἰχμάλωτα τοῖς λαφυροπώλαις. ἐκεῖνοι

μέντοι ταθτα παθόντες οὐκ ἥνεγκαν, ἀλλ' ὡς ἀδικηθέντες καὶ ἀτιμασθέντες νυκτὸς συσκευασάμενοι ὅχοντο ἀπιόντες εἰς 25 Σάρδεις πρὸς 'Αριαῖον, πιστεύσαντες, ὅτι καὶ ὁ 'Αριαῖος

28 ἀποστὰς βασιλέως ἐπολέμησεν αὐτῷ. ᾿Αγησιλάῳ μὲν δὴ τῆς ἀπολείψεως τοῦ Σπιθριδάτου καὶ τοῦ Μεγαβάτου καὶ τῶν Παφλαγόνων οὐδὲν ἐγένετο βαρύτερον ἐν τῆ στρατεία.

29 *Ην δέ τις `Απολλοφάνης Κυζικηνός, δς καὶ Φαρναβάζω 30 ἐτύγχανεν ἐκ παλαιοῦ ξένος ὧν καὶ 'Αγησιλάω κατ' ἐκεῖνον

οὖτος οὖν εἶπε πρὸς τὸν ᾿Αγησίλαον τὸν χρόνον ἐξενώθη. ώς οίοιτο συναγαγείν αὐτῷ αν είς λόγους περί φιλίας ώς δ' ήκουσεν αὐτοῦ, σπονδάς λαβών καὶ 30 Φαρνάβαζον. δεξιαν παρην άγων τον Φαρνάβαζου είς συγκείμενου χωρίου, 5 ένθα δη Αγησίλαος και οι περι αυτόν τριάκοντα γαμαί έν πόα τινὶ κατακείμενοι ανέμενον ό δε Φαρνάβαζος ήκεν έχων στολην πολλού χρυσού άξιαν. ὑποτιθέντων δὲ αὐτῷ τῶν θεραπόντων βαπτά, εφ' ων καθίζουσιν οι Πέρσαι μαλακώς, ησχύνθη εντρυφήσαι, δρών του Αγησιλάου την φαυλότητα. 10 κατεκλίθη οὖν καὶ αὐτὸς ώσπερ εἶχε χαμαί. καὶ πρώτα μὲν 31 άλλήλους χαίρειν προσείπαν, έπειτα την δεξιάν προτείναντος τοῦ Φαρναβάζου ἀντιπρούτεινε καὶ ὁ ᾿Αγησίλαος. τοῦτο ἤρξατο λόγου ὁ Φαρνάβαζος καὶ γὰρ ἦν πρεσβύτερος 🗘 Αγησίλαε καὶ πάντες οἱ παρόντες Λακεδαιμόνιοι, εγὼ 32 15 ύμιν, ότε τοις 'Αθηναίοις έπολεμείτε, φίλος και σύμμαχος έγενόμην, καὶ τὸ μὲν ναυτικὸν τὸ ὑμέτερον χρήματα παρέχων Ισχυρου εποίουν, εν δε τη γη αυτός από του Ιππου μαχόμενος μεθ' ύμων είς την θάλατταν κατεδίωκον τούς πολεμίους. καὶ διπλοῦν ώσπερ Τισσαφέρνους οὐδὲν πώποτέ μου οὕτε 20 ποιήσαυτος ούτ' είπόντος πρός ύμας έχοιτ' αν κατηγορήσαι. τοιούτος δε γενόμενος νύν ούτω διάκειμαι ύφ' ύμων ως ούδε 33 δείπνου έχω εν τή εμαυτού χώρα, εί μή τι ων αν ύμεις λίπητε συλλέξομαι, ώσπερ τὰ θηρία. α δέ μοι δ πατήρ καὶ ολκήματα καλά και παραδείσους και δένδρων και θηρίων 25 μεστούς κατέλιπεν, έφ' οίς ηὐφραινόμην, ταῦτα πάντα δρώ τὰ μὲν κατακεκομμένα, τὰ δὲ κατακεκαυμένα. εἰ οὖν ἐγὼ μη γιγνώσκω μήτε τὰ ὅσια μήτε τὰ δίκαια, ὑμεῖς δὲ διδάξατέ με όπως ταθτ' έστιν ανδρών επισταμένων χάριτας αποδιδόναι. ό μεν ταῦτ' είπεν. οι δε τριάκοντα πάντες μεν επησχύνθησαν 34 30 αὐτὸν καὶ ἐσιώπησαν· ὁ δὲ ᾿Αγησίλαος χρόνφ ποτὲ εἶπεν· 'Αλλ' οίμαι μέν σε, ὧ Φαρνάβαζε, είδέναι ὅτι καὶ ἐν ταῖς

7 αὐτῶ B: om. cet. 10 κατεκλίνη Cobet 11 ἀλλήλους Schneider: ἀλλήλους codd. 13 ἤρξατο] ἦρξε τοῦ Dind. 23 συλλέξωμαι Β 25 μεστὰ Β 27 δὸ] δἡ Morus διδάξετέ Β Γ₁

Ελληνικαις πόλεσι ξένοι άλλήλοις γίγνονται ἄνθρωποι. οὖτοι δέ, ὅταν αἱ πόλεις πολέμιαι γένωνται, σὺν ταῖς πατρίσι καὶ τοις έξενωμένοις πολεμούσι καί, αν ούτω τύχωσω, έστιν ότε και ἀπέκτειναν ἀλλήλους. και ἡμεῖς οὖν νῦν βασιλεῖ τῷ ὑμετέρῳ πολεμοῦντες πάντα ἡναγκάσμεθα τὰ ἐκείνου 5 πολέμια νομίζειν σοί γε μέντοι φίλοι γενέσθαι περί παντός 35 αν ποιησαίμεθα. και εί μεν αλλάξασθαί σε έδει αντί δεσπότου βασιλέως ήμας δεσπότας, ούκ αν ένωνέ σοι συνεβούλευον νῦν δὲ ἔξεστί σοι μεθ ἡμῶν γενομένω μηδένα προσκυνούντα μηδέ δεσπότην έχοντα ζην καρπούμενον τὰ 10 σαυτού. καίτοι έλεύθερον είναι έγω μέν οίμαι αντάξιον είναι 26 των πάντων χρημάτων. οὐδὲ μέντοι τοῦτό σε κελεύομεν, πένητα μέν, ελεύθερον δ' είναι, άλλ' ήμιν συμμάχοις χρώμενον αύξειν μη την βασιλέως άλλα την σαυτού άρχην, τούς νῦν ὁμοδούλους σοι καταστρεφόμενον, ώστε σοὺς ὑπηκόους 15 είναι. καίτοι εί αμα ελεύθερός τ' είης καὶ πλούσιος γένοιο, 37 τίνος αν δέοις μη ούχι πάμπαν εύδαίμων είναι; Οὐκοῦν, έφη ὁ Φαρνάβαζος, ἀπλώς ὑμιν ἀποκρίνομαι ἄπερ ποιήσω; Πρέπει γουν σοι. Έγω τοίνυν, έφη, έαν βασιλευς άλλον μεν στρατηγόν πέμπη, εμε δε ύπήκοον εκείνου τάττη, βουλή- 20 σομαι ύμιν και φίλος και σύμμαχος είναι έαν μέντοι μοι την άρχην προστάττη (τοιοῦτόν τι, ως ἔοικε, φιλοτιμία ἐστίν), εὖ χρη εἰδέναι ὅτι πολεμήσω ὑμῖν ὡς ἀν δύνωμαι ἄριστα. 38 ἀκούσας ταῦτα ὁ ᾿Αγησίλαος ἐλάβετο τῆς χειρὸς αὐτοῦ καὶ είπεν Είθ', ὧ λώστε σύ, τοιοῦτος ὧν φίλος ἡμῶν γένοιο. Εν 25 δ' οὖν, ἔφη, ἐπίστω, ὅτι νῦν τε ἄπειμι ὡς αν δύνωμαι τάχιστα έκ της σης χώρας, του τε λοιπου, καν πόλεμος ή, έως αν έπ' άλλον έχωμεν στρατεύεσθαι, σού τε καλ τών σών άφεξόμεθα. Τούτων δὲ λεχθέντων διέλυσε την σύνοδον.. καὶ ὁ μὲν 39

¹ ἄνθρωποι Β: οἱ ἄνθρωποι cet. 3 ἃν] ἐὰν C F 7 σε] σοι C F 11 ἐαυτοῦ Β 17 δέσιο codd.: corr. Cobet 18 ἀποκρίνωμαι Schneider: cf. Plat. Gorg. 505 C μεταξὺ τὸν λόγον καταλύομεν; 19 πρέπειν Β M D V 27 τῆς σῆς χώρας Β: τῆς χώρας τῆς σῆς cet. 29 τὴν σύνοδον Β: τὸν σύλλογον cet.

ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ Δ

Φαρνάβαζος ἀναβὰς ἐπὶ τὸν ἵππον ἀπήει, ὁ δὲ ἐκ τῆς Παραπίτας υἰὸς αἰτοῦ, καλὸς ἔτι ών, ὑπολειφθεὶς καὶ προσδραμών, Ξένον σε, ἔφη, ὧ ᾿Αγησίλαε, ποιοῦμαι. ᾿Εγὼ δέ γε δέχομαι. Μέμνησό νυν, ἔφη. καὶ εὐθὺς τὸ παλτόν 5 (εἶχε δὲ καλόν) ἔδωκε τῷ ᾿Αγησιλάφ. ὁ δὲ δεξάμενος, φάλαρα ἔχοντος περὶ τῷ ἵππφ Ἰδαίου τοῦ γραφέως πάγκαλα, περιελών ἀντέδωκεν αὐτῷ. τότε μὲν οὖν ὁ παῖς ἀναπηδήσας ἐπὶ τὸν ἵππον μετεδίωκε τὸν πατέρα. ὡς δ᾽ ἐν τῆ τοῦ 40 Φαρναβάζου ἀποδημία ἀποστερών ἀδελφὸς τὴν ἀρχὴν φυγάδα 10 ἐποίησε τὸν τῆς Παραπίτας υἱόν, τὰ τ᾽ ἄλλα ὁ ᾿Αγησίλαος ἐπεμελεῖτο αὐτοῦ, καὶ ἐρασθέντος αὐτοῦ τοῦ Εὐάλκους υἱέος ᾿Αθηναίου, πάντ᾽ ἐποίησεν ὅπως ᾶν δι᾽ ἐκεῖνον ἐγκριθείη τὸ στάδιον ἐν Ὀλυμπία, μέγιστος ῶν τῶν παίδων.

Καὶ τότε δή, ὅσπερ εἶπε πρὸς τὸν Φαρνάβαζον, εὐθὺς 41 15 ἀπεπορεύετο ἐκ τῆς χώρας· σχεδὸν δὲ καὶ ἔαρ ἥδη ὑπέφαινεν. ἀφικόμενος δ' εἰς Θήβης πεδίον κατεστρατοπεδεύσατο περὶ τὸ τῆς ᾿Αστυρηνῆς ᾿Αρτέμιδος ἱερόν, καὶ ἐκεῖ πρὸς ῷ εἶχε συνέλεγε πανταχόθεν πάμπληθες στράτευμα. παρεσκευάζετο γὰρ πορευσόμενος ὡς δύναιτο ἀνωτάτω, νομίζων ὁπόσα 20 ὅπισθεν ποιήσαιτο ἔθνη πάντα ἀποστερήσειν βασιλέως.

'Αγησίλαος μὲν δὴ ἐν τούτοις ἢν. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι II ἐπεὶ σαφῶς ἤσθοντο τά τε χρήματα ἐληλυθότα εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὰς μεγίστας πόλεις συνεστηκυίας ἐπὶ πολέμφ πρὸς ἐαυτούς, ἐν κινδύνφ τε τὴν πόλιν ἐνόμισαν καὶ στρα-25 τεύειν ἀναγκαῖον ἡγήσαντο εἶναι. καὶ αὐτοὶ μὲν ταῦτα 2 παρεσκευάζοντο, εὐθὺς δὲ καὶ ἐπὶ τὸν 'Αγησίλαον πέμπουσιν 'Επικυδίδαν. ὁ δ' ἐπεὶ ἀφίκετο, τά τε ἄλλα διηγεῖτο ὡς ἔχοι καὶ ὅτι ἡ πόλις ἐπιστέλλοι αὐτῷ βοηθεῖν ὡς τάχιστα τῆ πατρίδι. ὁ δὲ 'Αγησίλαος ἐπεὶ ἤκουσε, χαλεπῶς μὲν 3 30 ἦνεγκεν, ἐνθυμούμενος καὶ οἴων τιμῶν καὶ οἴων ἐλπίδων ἀπεστερεῖτο, ὅμως δὲ συγκαλέσας τοὺς συμμάχους ἐδήλωσε

4 μέμνησο νῦν codd. : corr. Bothe 9 ἀδελφὸς Dind.: ἀδελφὸς codd. 20 ἀποστερήσειν] ἀποστήσειν Voigtländer 31 ἀποστερείτο C : ἀποστερείτο F : ἀπεστέρητο V pr.

τὰ ὑπὸ τῆς πόλεως παραγγελλόμενα, καὶ εἶπεν ὅτι ἀναγκαῖον εἴη βοηθεῖν τῆ πατρίδι: ἐὰν μέντοι ἐκεῖνα καλῶς γένηται, εὖ ἐπίστασθε, ἔφη, ὧ ἄνδρες σύμμαχοι, ὅτι οὐ μὴ ἐπιλάθωμαι ὑμῶν, ἀλλὰ πάλιν παρέσομαι πράξων ὧν ὑμεῖς δεῖσθε.

4 ἀκούσαντες ταῦτα πολλοὶ μὲν ἐδάκρυσαν, πάντες δ' ἐψηφί- 5 σαντο βοηθεῖν μετ' 'Αγησιλάου τῆ Λακεδαίμονι' εἰ δὲ καλῶς τἀκεῖ γένοιτο, λαβόντες αὐτὸν πάλιν ἥκειν εἰς τὴν

- 5 'Ασίαν. καὶ οἱ μὲν δὴ συνεσκευάζοντο ὡς ἀκολουθήσοντες. ὁ δ' 'Αγησίλαος ἐν μὲν τῆ 'Ασία κατέλιπεν Εὕξενον ἀρμοστὴν καὶ φρουροὺς παρ' αὐτῷ οὐκ ἔλαττον τετρακισχιλίων, ἵνα 10 δύναιτο διασώζειν τὰς πόλεις αὐτὸς δὲ ὁρῶν ὅτι οἱ πολλοὶ τῶν στρατιωτῶν μένειν ἐπεθύμουν μᾶλλον ἡ ἐφ' Ἑλληνας στρατεύεσθαι, βουλόμενος ὡς βελτίστους καὶ πλείστους ἄγεω μεθ' ἑαυτοῦ, ἄθλα προύθηκε ταῖς πόλεσιν, ἥτις ἄριστον στράτευμα πέμποι, καὶ τῶν μισθοφόρων τοῖς λοχαγοῖς, ὅστις 15 εὐοπλότατον λόχον ἔχων συστρατεύοιτο καὶ ὁπλιτῶν καὶ τοξοτῶν καὶ πελταστῶν. προεῖπε δὲ καὶ τοῖς ἱππάρχοις, ὅστις εὐιπποτάτην καὶ εὐοπλοτάτην τάξιν παρέχοιτο, ὡς καὶ
- 6 τούτοις νικητήριον δώσων. την δὲ κρίσιν ἔφη ποιήσειν, ἐπεὶ διαβαίησαν ἐκ τῆς 'Ασίας εἰς την Εὐρώπην, ἐν Χερ- 20 ρονήσω, ὅπως εὖ εἰδείησαν ὅτι τοὺς στρατευομένους δεῖ
- 7 εὐκρινεῖν. ἦν δὲ τὰ ἄθλα τὰ μὲν πλεῖστα ὅπλα ἐκπεπονημένα εἰς κόσμον καὶ ὁπλιτικὰ καὶ ἱππικά· ἢσαν δὲ καὶ στέφανοι χρυσοῦ· τὰ δὲ πάντα ἄθλα οὐκ ἔλαττον ἐγένοντο ἢ ἀπὸ τεττάρων ταλάντων. τοσούτων μέντοι ἀναλωθέντων, 25 παμπόλλων χρημάτων ὅπλα εἰς τὴν στρατιὰν κατεσκενάσθη.
- 8 ἐπεὶ δὲ διέβη τὸν Ἑλλήσποντον, κριταὶ κατέστησαν Λακεδαιμονίων μὲν Μένασκος καὶ Ἡριππίδας καὶ Ἡρσιππος, τῶν δὲ συμμάχων εῖς ἀπὸ πόλεως. καὶ Ἁγησίλαος μέν, ἐπεὶ τὴν κρίσιν ἐποίησεν, ἔχων τὸ στράτευμα ἐπορεύετο 30

⁵ ἀκούσαντες δὲ C πολλοI] πολύ B 18 εὐοπλωτάτην B 21 ὅτι . . . δεῖ εὐκρινεῖν] ὅστις . . . διευκρινεῖν Cobet στρατευσομένους Cobet 22 εδ κρίνειν Otto 26 παμπόλλων del. Nauck

την αὐτην δδον ηνπερ βασιλεύς ὅτε ἐπὶ την Ἑλλάδα ἐστράτευεν.

'Εν δε τούτφ οι μεν έφοροι φρουράν έφηναν· ή δε πόλις, ο έπει 'Αγησίπολις παις έτι ήν, 'Αριστόδημον του γένους 5 όντα καὶ πρόδικον τοῦ παιδός, ἡγεῖσθαι τῆ στρατιᾶ ἐκέλευον. έπει δ' εξήσαν μεν οι Λακεδαιμόνιοι, συνειλεγμένοι δ' ήσαν 10 οί εναντίοι, συνελθόντες εβουλεύοντο πως αν την μάχην συμφορώτατα σφίσιν αὐτοῖς ποιήσαιντο. Τιμόλαος μέν δη 11 Κορίνθιος έλεξεν 'Αλλ' έμοι δοκεί, έφη, ω άνδρες σύμμαχοι, 10 ομοιον είναι το των Λακεδαιμονίων πράγμα οδόνπερ το των ποταμών. οι τε γάρ ποταμοί πρός μέν ταίς πηγαίς οὐ μεγάλοι είσιν άλλ' εὐδιάβατοι, δσφ δ' αν πορρωτέρω γίγνωνται, επεμβάλλοντες ετεροι ποταμοί ισχυρότερον αὐτῶν τὸ ρεύμα ποιούσι, καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι ώσαύτως, ἔνθεν μεν 12 15 εξέρχουται, αὐτοὶ μόνοι είσί, προϊόντες δε καὶ παραλαμβάνοντες τὰς πόλεις πλείους τε καὶ δυσμαχώτεροι γίγνονται. όρω δ' έγωγε, έφη, καὶ ὁπόσοι σφηκας έξαιρεῖν βούλονται, έὰν μέν ἐκθέοντας τοὺς σφηκας πειρώνται θηράν, ὑπὸ πολλών τυπτομένους εάν δ' έτι ένδον όντων το πύρ προσφέρωσι, 20 πάσχοντας μέν οὐδέν, χειρουμένους δε τούς σφήκας. ταῦτ' ουν ενθυμούμενος ήγουμαι κράτιστον είναι μάλιστα μεν εν αὐτή, εί δὲ μή, ὅτι ἐγγύτατα τής Λακεδαίμουος τὴν μάχην δόξαντος δ' εὖ λέγειν αὐτοῦ εψηφίσαντο ταῖτα. 13 ποιεῖσθαι. έν 🕹 δε περί ήγεμονίας τε διεπράττοντο καὶ διωμολογούντο 25 είς δπόσους δέοι τάττεσθαι παν το στράτευμα, ὅπως μη λίαν βαθείας τὰς φάλαγγας ποιούμεναι αὶ πόλεις κύκλωσιν τοις πολεμίοις παρέχοιεν, εν τούτφ οι Λακεδαιμόνιοι και δή Τεγεάτας παρειληφότες και Μαντινέας εξήσαν την αμφίαλον. καὶ πορευόμενοι, σχεδόν τι άμα οἱ μὲν περὶ τοὺς Κοριν- 14

2 έστράτευσεν Μ 3 έφαινον C 6 έξῆσαν] έξήνεγκαν Β ἦσαν καὶ V 8 ποιήσαιντο C₂: ἐποιήσαιντο C₁: ποιήσοιντο cet. 28 την ἐμφὶαλον] την ἀμφὶ 'Αλέαν Herbst: την Στυμφαλίαν vel Αίγιάλειαν Jungclaussen: την ἀγχίαλον vel αίγιαλόν Geist: ἐπὶ την ἀμφίαλον Breitenbach: την ἐπ' αίγιαλόν R. Schneider

θίους ἐν τῷ Νεμέᾳ ἡσαν, οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ σύμμαχοι ἐν τῷ Σικυῶνι. ἐμβαλόντων δὲ αὐτῶν κατὰ τὴν Ἐπιείκειαν, τὸ μὲν πρῶτον ἐκ τῶν ὑπερδεξίων βάλλοντες αὐτοὺς καὶ τοξεύοντες μάλα κακῶς ἐποίουν οἱ γυμνῆτες τῶν 15 ἀντιπάλων. ὧς δὲ κατέβησαν ἐπὶ θάλατταν, ταύτη προῆσαν 5

5 ἀντιπάλων. ὼς δὲ κατέβησαν έπὶ θάλατταν, ταύτη προήσαν διὰ τοῦ πεδίου, τέμνοντες καὶ κάοντες τὴν χώραν καὶ οὶ ἔτεροι μέντοι ἀπελθόντες κατεστρατοπεδεύσαντο, ἔμπροσθεν ποιησάμενοι τὴν χαράδραν ἐπεὶ δὲ προϊόντες οἱ Λακεδαιμόνιοι οὐκέτι δέκα στάδια ἀπεῖχον τῶν πολεμίων, κἀκεῖνοι

αὐτοῦ στρατοπεδευσάμενοι ἡσυχίαν είχον.

16 Φράσω δὲ καὶ τὸ πλήθος ἐκατέρων. συνελέγησαν γὰρ όπλίται Λακεδαιμονίων μεν είς έξακισχιλίους, Ήλείων δέ καὶ Τριφυλίων καὶ 'Ακρωρείων καὶ Λασιωνίων έγγὺς τρισχίλιοι καὶ Σικυωνίων πεντακόσιοι καὶ χίλιοι, Ἐπιδαυρίων δὲ καὶ Τροιζηνίων καὶ Ερμιονέων καὶ Αλιέων ἐγένοντο οὐκ 15 έλάττους τρισχιλίων. πρός δε τούτοις ίππεις μεν Λακεδαιμονίων περί έξακοσίους, Κρήτες δε τοξόται ήκολούθουν ώς τριακόσιοι, καὶ μὴν σφενδονήται Μαργανέων καὶ Λετρίνων καὶ 'Αμφιδόλων οὐκ ἐλάττους τετρακοσίων. Φλειάσιοι μέντοι οὐκ ἡκολούθουν ἐκεχειρίαν γὰρ ἔφασαν ἔχειν. αὕτη μὲν 20 17 δή (ή) μετά Λακεδαιμονίων δύναμις ήν. ή γε μην των πολεμίων ήθροίσθη 'Αθηναίων μεν είς έξακισχιλίους όπλίτας, 'Αργείων δ' ελέγοντο περί επτακισχιλίους, Βοιωτών δ', επεί Όρχομένιοι οὐ παρήσαν, περί πεντακισχιλίους, Κορινθίων γε μην είς τρισχιλίους, και μην εξ Ευβοίας άπάσης ουκ 25 έλάττους τρισχιλίων, όπλιτικου μέν δή τοσούτου Ιππείς δε Βοιωτών μεν [επεί 'Ορχομένιοι οὐ παρήσαν] είς δκτακοσίους, 'Αθηναίων δ' είς έξακοσίους, και Χαλκιδέων των έξ Εύβοίας είς έκατόν, Λοκρών δε τών 'Οπουντίων είς πεντήκουτα. καὶ ψιλών δὲ σὺν τοῖς τών Κορινθίων πλέον ἢν. 30

⁵ προήεσαν Leonclavius: προσή $(\hat{\eta})$ εσαν codd. 13 λασιωνέ(al)ων codd.: corr. Schneider 18 λεδρίνων codd.: corr. id. 21 $\hat{\eta}$ add. Dind. 24 περὶ] εἶs C 27 έπεὶ . . παρ $\hat{\eta}$ σαν del. Naber 30 post $\hat{\eta}$ ν lacunam stat. Dind.

καὶ γὰρ Λοκροί οἱ Ὁζόλαι καὶ Μηλιείς καὶ ᾿Ακαρυάνες παρήσαν αὐτοίς.

Αθτη μεν δη εκατέρων ή δύναμις εγένετο. οί δε Βοιωτοί 18 ξως μεν το εὐώνυμον είχον, οὐδέν τι κατήπειγον τὴν μάχην 5 συνάπτειν έπει δε οι μεν Αθηναίοι κατά Λακεδαιμονίους έγένοντο, αὐτοὶ δὲ τὸ δεξιὸν ἔσχον καὶ κατ' 'Αχαιούς ἀντετάχθησαν, εὐθὺς τά τε ίερα καλά έφασαν είναι καὶ παρήγγειλαν παρασκευάζεσθαι ώς μάχης έσομένης. και πρώτον μεν αμελήσαντες του είς εκκαίδεκα βαθείαν παντελώς εποιή-10 σαυτο την φάλαγγα, έτι δε και ήγον επί τα δεξιά, δπως ύπερέχοιεν τῷ κέρατι τῶν πολεμίων οἱ δ' 'Αθηναίοι, ἵνα μὴ διασπασθείησαν, έπηκολούθουν, καίπερ γιγνώσκοντες δτι κίνδυνος είη κυκλωθήναι. τέως μέν οθν οί Λακεδαιμόνιοι 19 ούκ ήσθανουτο προσιόντων των πολεμίων και γαρ ήν λασιον 15 το χωρίον έπει δ' έπαιάνισαν, τότε δή έγνωσαν, και εὐθὺς αντιπαρήγγειλαν απαντας διασκευά (εσθαι ώς είς μάχην. έπει δε συνετάχθησαν ως εκάστους οι ξεναγοί έταξαν, παρηγγύησαν μεν ακολουθείν τῷ ἡγουμένω, ἡγον δε καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι έπλ τα δεξιά, καλ ούτω πολύ ύπερέτεινου το κέρας, 20 ώστε των 'Αθηναίων αι μέν έξ φυλαί κατά τους Λακεδαιμουίους εγένουτο, αι δε τέτταρες κατά Τεγεάτας. οὐκέτι δε 20 στάδιον απεχόντων, σφαγιασάμενοι οί Λακεδαιμόνιοι τή Αγροτέρα, ώσπερ νομίζεται, την χίμαιραν, ήγουντο έπι τους έναντίους, τὸ ὑπερέχον ἐπικάμψαντες εἰς κύκλωσιν. ἐπεὶ δὲ 25 συνέμειξα», οί μεν άλλοι σύμμαχοι πάντες οί των Λακεδαιμονίων εκρατήθησαν ύπο των εναυτίων, Πελληνείς δε κατά Θεσπιέας γενόμενοι εμάχουτό τε καί εν χώρα επιπτον έκατέρων. αύτοι δε οι Λακεδαιμόνιοι δσον τε κατέσχον των 21 'Αθηναίων εκράτησαν, και κυκλωσάμενοι τῷ ὑπερέχοντι 30 πολλούς απέκτειναν αύτων, και ατε δή απαθείς όντες, συντεταγμένοι επορεύοντο καὶ τὰς μεν τέτταρας φυλὰς τῶν 'Αθηναίων πρίν έκ της διώξεως έπαναχωρησαι παρηλθον,

^{1 &#}x27;Acaprares] Alviares Wachsmuth 12 Siagnabelngar BC

ῶστε οὐκ ἀπέθανον αὐτῶν πλὴν εἴ τις ἐν τῆ συμβολῆ ὑπὸ 22 Τεγεατῶν τοῖς δ' ᾿Αργείοις ἐπιτυγχάνουσιν οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀναχωροῦσι, καὶ μέλλοντος τοῦ πρώτου πολεμάρχου ἐκ τοῦ ἐναντίου συμβάλλειν αὐτοῖς, λέγεται ἄρα τις ἀναβοῆσαι παρεῖναι τοὺς πρώτους. ὡς δὲ τοῦτ' ἐγένετο, παραθέοντας 5 δὴ παίοντες εἰς τὰ γυμνὰ πολλοὺς ἀπέκτειναν αὐτῶν. ἐπελάβοντο δὲ καὶ Κορινθίων ἀναχωρούντων, ἔτι δ' ἐπέτυχον οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ τῶν Θηβαίων τισὶν ἀναχωροῦσιν ἐκ 23 τῆς διώξεως, καὶ ἀπέκτειναν συχνοὺς αὐτῶν. τούτων δὲ γενομένων, οἱ ἡττώμενοι τὸ μὲν ποῶτον ἔφεννον ποὸς τὰ ν

γενομένων, οι ήττώμενοι το μεν πρώτον έφευγον προς τὰ το τείχη έπειτα δ' εἰρξάντων Κορινθίων πάλιν κατεσκήνησαν εἰς το ἀρχαῖον στρατόπεδον. Λακεδαιμόνιοι δ' αῦ ἐπανα-χωρήσαντες, ἔνθα το πρώτον τοῖς πολεμίοις συνέμειξαν, ἐστήσαντο τροπαῖον. καὶ αὕτη μὲν δὴ ἡ μάχη οὕτως ἐγένετο.

'Ο δ' 'Αγησίλαος σπεύδων μεν έκ της 'Ασίας εβοήθει 15 III ουτι δ' αὐτῷ ἐν 'Αμφιπόλει ἀγγέλλει Δερκυλίδας ὅτι νικῷέν τε αὐ Λακεδαιμόνιοι, καὶ αὐτῶν μὲν τεθνάναι ὀκτώ, τῶν δὲ πολεμίων παμπλήθεις. ἐδήλου δὲ ὅτι καὶ τῶν συμμάχων οὐκ 2 δλίγοι πεπτωκότες είεν. Ερομένου δε τοῦ 'Αγησιλάου ''Αρ' άν, ὧ Δερκυλίδα, ἐν καιρῷ γένοιτο, εὶ αἱ συμπέμπουσαι 20 πόλεις ήμιν τους στρατιώτας την νίκην ως τάχιστα πύθοιντο; ἀπεκρίνατο δη δ Δερκυλίδας· Εθθυμοτέρους γοθν είκδς ταθτ' άκούσαντας είναι. Οὐκοῦν σύ, ἐπεὶ παρεγένου, κάλλιστα αν απαγγείλαις; ὁ δὲ ἄσμενος ἀκούσας, καὶ γὰρ ἀεὶ φιλαπόδημος ήν, είπεν. Εί σὺ τάττοις. 'Αλλὰ τάττω, ἔφη, καὶ 25 προσαπαγγέλλειν γε κελεύω ὅτι ἐὰν καὶ τάδε εὖ γένηται, 3 πάλω παρεσόμεθα, ώσπερ καὶ ἔφαμεν. ὁ μὲν δη Δερκυλίδας έφ' Έλλησπόντου πρώτον ἐπορεύετο· ὁ δ' Αγησίλαος διαλλάξας Μακεδονίαν είς Θετταλίαν αφίκετο. Λαρισαΐοι μέν ούν καὶ Κραννώνιοι καὶ Σκοτουσσαίοι καὶ Φαρσάλιοι, σύμ- 30

10 ἔφυγον F 11 εἰρξάντων Schneider: ἀρξάντων codd. 17 τεθνῶναι D F: τεθναῖεν Cobet 26 γε B: om. cet. 28 εφ' (sic) F₂ test. Keller: ἀφ' cet. πρῶτον] ἥδη C F διαλλάξας] διελάσας Otto: διάξας Madvig 30 κρανώνιοι codd.: corr. Dind.

μαχοι όντες Βοιωτοίς, καὶ πάντες δὲ Θετταλοί, πλην δσοι αὐτῶν φυγάδες τότ' ἐτύγχανον, ἐκακούργουν αὐτὸν ἐπακολουθούντες. ὁ δὲ τέως μὲν ἢγεν ἐν πλαισίφ τὸ στράτευμα, 4 τους ημίσεις μεν έμπροσθεν, τους ημίσεις δ' επ' ουρά έχων 5 των Ιππέων επεί δ' εκώλυον της πορείας οι Θετταλοί επελαύνοντες τοις όπισθεν, παραπέμπει έπ' ούραν και το από τοῦ στόματος ἱππικὸν πλὴν τῶν περὶ αὐτόν. ὡς δὲ παρε- 5 τάξαντο άλλήλοις, οί μεν Θετταλοί νομίσαντες ούκ εν καλώ είναι πρός τους δπλίτας ιππομαχείν, στρέψαντες βάδην 10 ἀπεχώρουν. οἱ δὲ μάλα σωφρόνως ἐπηκολούθουν. γυοὺς δὲ 6 δ 'Αγησίλαος δι έκάτεροι ημάρτανον, πέμπει τους περί αυτον μάλα εὐρώστους ἱππέας, καὶ κελεύει τοῖς τε ἄλλοις παραγγέλλεω καὶ αὐτοὺς διώκειν ὡς τάχιστα καὶ μηκέτι δοῦναι αὐτοις ἀναστροφήν. οι δε Θετταλοι ώς είδον παρά δόξαν 7 15 έλαύνοντας, οι μέν αὐτῶν ἔφυγον, οι δ' ἀνέστρεψαν, οι δε πειρώμενοι τοῦτο ποιείν, πλαγίους έχοντες τοὺς ίππους Πολύχαρμος μέντοι ὁ Φαρσάλιος ἱππαρχῶν 8 **ήλίσκοντο.** ανέστρεψέ τε καί μαχόμενος σύν τοις περί αὐτὸν ἀποθνήσκει. ώς δε τουτ' εγένετο, φυγή των Θετταλων εξαισία γίγνεται 20 ωστε οί μεν απέθνησκον αὐτων, οί δε καὶ ἡλίσκοντο. έστησαν δ' οὖν οὐ πρόσθεν, πρίν ἐν τῷ ὅρει τῷ Ναρθακίῳ ἐγένοντο. καλ τότε μεν δη δ 'Αγησίλαος τροπαιόν τ' εστήσατο μεταξύ 9 Πραντός και Ναρθακίου, και αὐτοῦ ἔμεινε, μάλα ἡδόμενος τῷ ἔργῳ, ὅτι τοὺς μέγιστον φρονοῦντας ἐπὶ ἱππικῆ ἐνενικήκει 25 σὺν ῷ αὐτὸς συνέλεξεν ἱππικῷ. τῆ δ' ὑστεραία ὑπερβάλλων τὰ 'Αχαϊκά τῆς Φθίας ὄρη τὴν λοιπὴν πάσαν διὰ φιλίας έπορεύετο μέχρι πρός τὰ Βοιωτών δρια.

"Ουτος δ' αὐτοῦ ἐπὶ τῆ ἐμβολῆ ὁ ἥλιος μηνοειδης ἔδοξε 10 φανηναι, καὶ ηγγέλθη ὅτι ἡττημένοι εἶεν Λακεδαιμόνιοι τῆ

⁷ αὐτὸν edd.

II αὐτὸν B: αὐτὸν cet.

I2 μάλα om. B:
habet Ages. 2. 3

I5 ἔφυγον, οἱ δ'] οὐδ' Ages.: ἔφυγον οὐδ' ἀναστρέψαντες cit. Būchsenschūtz

I8 αὐτὸν edd.
21 ἐν τῷ ὅρει
τῷ ναρθακίψ D Ages. 2. 4: ἐν τῷ ὅρει ἐν ναρθακίψ codd. cet.: ἐν Ναρθακίψ
ἐν τῷ ὅρει Breitenbach
βαλὸν Hirschig

ναυμαχία καὶ ὁ ναύαρχος Πείσανδρος τεθυαίη. ἐλέγετο δὲ 11 καὶ ῷ τρόπῳ ἡ ναυμαχία ἐγένετο. εἶναι μὲν γὰρ περὶ Κυίδον τὸν ἐπίπλουν ἀλλήλοις, Φαρνάβαζον δὲ ναύαρχον ὅντα σὺν ταῖς Φοινίσσαις εἶναι, Κόνωνα δὲ τὸ Ἑλληνικὸν ἔχοντα

12 τετάχθαι ξμπροσθεν αὐτοῦ. ἀντιπαραταξαμένου δὲ τοῦ Πει- 5 σάνδρου, καὶ πολὰ ἐλαττόνων αὐτῷ τῶν νεῶν φανεισῶν τῶν αὐτοῦ τοῦ μετὰ Κόνωνος [τοῦ] Ἑλληνικοῦ, τοὰς μὲν ἀπὸ τοῦ εὐωνύμου συμμάχους εὐθὰς αὐτῷ φεύγειν, αὐτὸν δὲ συμμειξαντα τοῖς πολεμίοις ἐμβολὰς ἐχούση τῆ τριήρει πρὸς τὴν γῆν ἐξωσθῆναι καὶ τοὰς μὲν ἄλλους ὅσοι εἰς τὴν γῆν 10 ἐξεώσθησαν ἀπολιπόντας τὰς ναῦς σῷζεσθαι ὅπῃ δύναιντο εἰς τὴν Κυίδον, αὐτὸν δ' ἐπὶ τῆ νηὶ μαχόμενον ἀπο13 θανεῖν. ὁ οὖν 'Αγησίλαος πυθόμενος ταῦτα τὸ μὲν πρῶτον

13 θανείν. ὁ οὐν Αγησίλαος πυθόμενος ταῦτα τό μεν πρώτον χαλεπῶς ἤνεγκεν ἐπεὶ μέντοι ἐνεθυμήθη ὅτι τοῦ στρατεύματος τὸ πλεῖστον εἴη αὐτῷ οἶον ἀγαθῶν μὲν γιγνομένων 15 ἤδέως μετέχειν, εἰ δέ τι χαλεπὸν ὁρῷεν, οὐκ ἀνάγκην εἴναι κοινωνεῖν αὐτοῖς, ἐκ τούτου μεταβαλῶν ἔλεγεν ὡς ἀγγέλλοιτο ὁ μὲν Πείσανδρος τετελευτηκώς, νικώη δὲ τῆ ναυμαχία.

14 ἄμα δὲ ταῦτα λέγων καὶ ἐβουθύτει ὡς εὐαγγέλια καὶ πολλοῖς διέπεμπε τῶν τεθυμένων ὥστε ἀκροβολισμοῦ ὅντος πρὸς 20 τοὺς πολεμίους ἐκράτησαν οἱ τοῦ ᾿Αγησιλάου τῷ λόγῳ ὡς

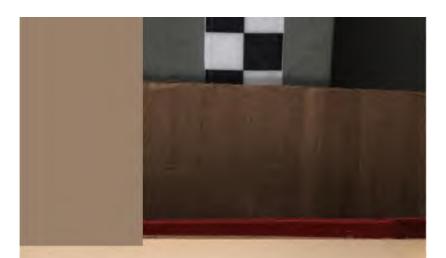
Λακεδαιμονίων νικώντων τη ναυμαχία.

Το "Ησαν δ' οἱ μὲν ἀντιτεταγμένοι τῷ 'Αγησιλάφ Βοιωτοί, 'Αθηναῖοι, 'Αργεῖοι, Κορίνθιοι, Αἰνιᾶνες, Εὐβοεῖς, Λοκροὶ ἀμφότεροι· σὰν 'Αγησιλάφ δὲ Λακεδαιμονίων μὲν μόρα ἡ 25 ἐκ Κορίνθου διαβᾶσα, ἥμισυ δὲ μόρας τῆς ἐξ 'Ορχομενοῦ, ἔτι δ' οἱ ἐκ Λακεδαίμονος νεοδαμώδεις συστρατευσάμενοι αὐτῷ, πρὸς δὲ τούτοις οῦ 'Ηριππίδας ἐξενάγει ξενικοῦ, ἔτι δὲ οἱ ἀπὸ τῶν ἐν τῆ 'Ασία πόλεων Έλληνίδων, καὶ ἀπὸ τῶν ἐν τῆ Εὐρώπη ὅσας διιῶν παρέλαβεν· αὐτόθεν δὲ προσεγέ- 30 νοντο ὁπλῖται 'Ορχομένιοι καὶ Φωκεῖς. πελτασταί γε μὴν

γ αὐτοῦ codd, τοῦ del. edd.: αὐτοῦ C 11 ἔξώσθησαν codd.: corr. Schneider ἕπρ] ὅποι F M D V 18 νικών] νικῶν Hartman

πολύ πλείους οἱ μετ' 'Αγησιλάου' ἱππεῖς δ' αὖ παραπλήσιοι άμφοτέροις τὸ πλήθος. ή μέν δὴ δύναμις αξτη άμφοτέρων 16 διηγήσομαι δε και την μάχην, και πως εγένετο οία ούκ άλλη των γ' έφ' ήμων. συνήσαν μέν γάρ είς τό κατά Κορώνειαν 5 πεδίου οἱ μεν σὺυ ᾿Αγησιλάφ ἀπὸ τοῦ Κηφισοῦ, οἱ δε σὺυ Θηβαίοις ἀπὸ τοῦ Ἑλικώνος. είχε δ' Άγησίλαος μεν δεξιον τοῦ μετ' αὐτοῦ, 'Ορχομένιοι δ' αὐτῷ ἔσχατοι ήσαν τοῦ εὐωνύμου. οἱ δ' αὖ Θηβαίοι αὐτοὶ μὲν δεξιοὶ ἦσαν, 'Αργείοι δ' αὐτοῖς τὸ εὐώνυμον είχον. συνιόντων δὲ τέως μὲν σιγὴ 17 10 πολλή ἀπ' ἀμφοτέρων ἢν· ἡνίκα δ' ἀπείχον ἀλλήλων ὅσον στάδιον, αλαλάξαντες οι Θηβαίοι δρόμφ δμόσε εφέροντο. ώς δε τριών έτι πλέθρων εν μέσφ σντων, αντεξέδραμον από της 'Αγησιλάου φάλαγγος ων 'Ηριππίδας εξευάγει καὶ σὺν αὐτοῖς Ίωνες καὶ Αἰολεῖς καὶ Ἑλλησπόντιοι, καὶ πάντες 15 ούτοι τών συνεκδραμόντων τε έγενοντο και είς δόρυ άφικόμενοι έτρεψαν το καθ' αύτούς. 'Αργείοι μέντοι οὐκ ἐδέξαντο τους περί 'Αγησίλαου, άλλ' έφυγου έπι του Έλικωνα. κάν- 18 ταθθα οι μέν τινες των ξένων έστεφάνουν ήδη τον 'Αγησίλαον, αγγέλλει δέ τις αὐτῷ ὅτι οἱ Θηβαῖοι τοὺς ᾿Ορχομενίους 20 διακόψαυτες έν τοις σκευοφόροις είησαν. και δ μέν εὐθὺς έξελίξας την φάλαγγα ήγεν έπ' αὐτούς οί δ' αὖ Θηβαίοι ώς είδον τοὺς συμμάχους πρός Ελικώνι πεφευγότας, διαπεσείν βουλόμενοι πρός τους ξαυτών, συσπειραθέντες έχώρουν έρρωμένως. ένταθθα δη Αγησίλαον ανδρείον μέν 19 25 έξεστιν είπειν αναμφισβητήτως ου μέντοι είλετό γε τα ασφαλέστατα. Εξου γαρ αυτώ παρέντι τους διαπίπτοντας άκολουθοῦντι χειροῦσθαι τοὺς ὅπισθεν, οὐκ ἐποίησε τοῦτο, αλλ' αντιμέτωπος συνέρραξε τοις Θηβαίοις· καὶ συμβαλόντες τας ασπίδας εωθούντο, εμάχοντο, απέκτεινον, απέθνησκον. 30 τέλος δε των Θηβαίων οι μεν διαπίπτουσι πρός τον Έλικωνα,

³ καὶ πῶs B: καὶ πῆ(ῆ) cet.: καὶ γὰρ Ages. 2. 9: καί πωs Breitenbach 7 τοῦ μετ' αὐτοῦ] τὸ μετ' αὐτοῦ codd.: τοῦ μεθ' ἐωντοῦ Ages. 10 ἀπ' D pr. Ages. 2. 10: ἐπ' cet. 16 ἐτρέψωντο τὸ Ages. ΧΕΝ, ΗΕΙΙ. 8

IV. iii

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

20 πολλοὶ δ' ἀποχωροῦντες ἀπέθανον. ἐπεὶ δ' ἡ μὲν νίκη 'Αγησιλάου ἐγεγένητο, τετρωμένος δ' αὐτὸς προσενήνεκτο πρὸς τὴν φάλαγγα, προσελάσαντές τινες τῶν ἱππέων λέγουσιν αὐτῷ ὅτι τῶν πολεμίων ὡς ὀγδοήκοντα σὺν ὅπλοις ὑπὸ τῷ νεῷ εἰσι, καὶ ἠρώτων τί χρὴ ποιεῖν. ὁ δέ, καίπερ πολλὰ 5 τραύματα ἔχων, ὅμως οὐκ ἐπελάθετο τοῦ θείου, ἀλλ' ἐᾶν τε ἀπιέναι ἡ βούλοιντο ἐκέλευε καὶ ἀδικεῖν οὐκ εἴα. τότε μὲν οὖν, καὶ γὰρ ἦν ἤδη ὀψέ, δειπνοποιησάμενοι ἐκοιμήθησαν.
21 πρῷ δὲ Γῦλιν τὸν πολέμαρχον παρατάξαι τε ἐκέλευε τὸ

τράτευμα καὶ τροπαίου ἵστασθαι, καὶ στεφανοῦσθαι πάντας το τράτευμα καὶ τροπαίου ἵστασθαι, καὶ στεφανοῦσθαι πάντας το τῷ θεῷ καὶ τοὺς αὐλητὰς πάντας αὐλεῖν. καὶ οἱ μὲν ταῦτ ἐποίουν. οἱ δὲ Θηβαίοι ἔπεμψαν κήρυκας, ὑποσπόνδους τοὺς νεκροὺς αἰτοῦντες θάψαι. καὶ οὕτω δὴ αἴ τε σπονδαὶ γίγνονται καὶ ᾿Αγησίλαος μὲν εἰς Δελφοὺς ἀφικόμενος δεκάτην τῶν ἐκ τῆς λείας τῷ θεῷ ἀπέθυσεν οὐκ ἐλάττω ἑκατὸν ταλάν- 15 των Γῦλις δὲ ὁ πολέμαρχος ἔχων τὸ στράτευμα ἀπεχώρησεν

22 εἰς Φωκέας, ἐκεῖθεν δ' εἰς τὴν Λοκρίδα ἐμβάλλει. καὶ τὴν μὲν ἄλλην ἡμέραν οἱ στρατιῶται καὶ σκεύη ἐκ τῶν κωμῶν καὶ σῖτον ἥρπαζον ἐπεὶ δὲ πρὸς ἐσπέραν ἦν, τελευταίων ἀποχωρούντων τῶν Λακεδαιμονίων ἐπηκολούθουν αὐτοῖς οἱ 20 Λοκροὶ βάλλοντες καὶ ἀκοντίζοντες. ὡς δ' αὐτῶν οἱ Λακεδαιμόνιοι ὑποστρέψαντες καὶ διώξαντες κατέβαλόν τινας, ἐκ τούτου ὅπισθεν μὲν οὐκέτι ἐπηκολούθουν. ἐκ δὲ τῶν ὑπερ-

23 δεξίων ἔβαλλον. οἱ δ' ἐπεχείρησαν μὲν καὶ πρὸς τὸ σιμὸν διώκειν· ἐπεὶ δὲ σκότος τε ἐγίγνετο καὶ ἀποχωροῦντες οἱ μὲν 25 διὰ τὴν δυσχωρίαν ἔπιπτον, οἱ δὲ καὶ διὰ τὸ μὴ προορῶν τὰ ἔμπροσθεν, οἱ δὲ καὶ ὑπὸ τῶν βελῶν, ἐνταῦθα ἀποθνήσκουσι Γῦλίς τε ὁ πολέμαρχος καὶ τῶν παραστατῶν Πελλῆς, καὶ οἱ πάντες ὡς ὀκτωκαίδεκα τῶν Σπαρτιατῶν, οἱ μὲν καταλευσθέντες, οἱ δὲ καὶ τραυματισθέντες. εἰ δὲ μὴ ἐβοήθησαν 30

7 ἐκέλευε Β Ages, : ἐκέλευσε(ν) cet. 19 τελευταίων Schneider: τελευταίον codd. 22 κατέβαλλον Β C 24 τδ Castalio : τδν codd. 25 τε Β : om. cet. 26 καὶ del. Hartman τὰ] τοὺs C F 29 Σπαρτιατῶν] στρατιωτῶν C F

οπέδου δειπνοθυτες, εκινδύνευσαν αν

μι ἀφείθη μεν κατά πόλεις τὸ ἄλλο ΙΥ όλ καὶ ὁ ᾿Αγησίλαος ἐπ' οἴκου. ἐκ Αθηναίοι μέν καὶ Βοιωτοί καὶ 'Αργείοι το έκ Κορίνθου δρμώμενοι, Λακεδαιμαιχοι έκ Σικυώνος. δρώντες δ' οί και την χώραν δηουμένην και αποθνήπολεμίων έγγυς είναι, τους δ' άλλους Ιν είρηνη όντας καὶ τὰς χώρας αὐτῶν ελείστοι καὶ βέλτιστοι αὐτῶν εἰρήνης Ιστάμενοι έδίδασκον ταῦτα ἀλλήλους. καὶ 'Αθηναίοι καὶ Βοιωτοί καὶ Κοριν- 2 Βασιλέως χρημάτων μετεσχηκότες καὶ ιώτατοι γεγενημένοι ώς εί μη έκποδών Την ελρήνην τετραμμένους, κινδυνεύσει επινίσαι, ούτω δή σφαγάς επεχείρουν ποιτον μέν τὸ πάντων ἀνοσιώτατον ἐβουλεύτο άλλοι, κάν νόμφ τις καταγνωσθή, οὐκ η Ιορτής εκείνοι δ' Εὐκλείων την τελευταίαν πλείους αν φοντο λαβείν εν τῆ αγορά, ώστε ω έσημάνθη ols είρητο obs έδει αποκτείναι, 3 Μη έπαιου του μέυ τινα συνεστηκότα έν αθήμενου, του δέ τινα εν θεάτρω, εστι δ' δυ Τήμενον. ὡς δ' ἐγνώσθη τὸ πρᾶγμα, εὐθὺς τιστοι, οί μέν πρός τὰ ἀγάλματα των έν τῆ έπὶ τοὺς βωμούς. ἔνθα δη οἱ ἀνοσιώτατοι πόδεν νόμιμον φρονούντες, οί τε κελεύοντες πινοι, έσφαττον και πρός τοις ίεροις, ώστ' ού τυπτομένων, νομίμων δ' ανθρώπων, αδημογίις Ιδόντας την ασέβειαν. αποθυήσκουσι δ' 4

ούτω των μεν πρεσβυτέρων πολλοί μαλλον γαρ έτυχον έν τῆ ἀγορὰ ὄντες οἱ δὲ νεώτεροι, ὑποπτεύσαντος Πασιμήλου τὸ μέλλον ἔσεσθαι, ἡσυχίαν ἔσχον ἐν τῷ Κρανείω. της κραυγης ήσθουτο, και φεύγουτές τινες έκ του πράγματος άφίκουτο πρός αὐτούς, ἐκ τούτου ἀναδραμόντες κατά τὸν 5 'Ακροκόρινθον, προσβαλόντας μεν 'Αργείους και τους άλλους 5 ἀπεκρούσαντο· βουλευομένων δὲ τί χρη ποιείν, πίπτει τὸ κιόκρανον από του κίονος ούτε σεισμού ούτε ανέμου γενομένου. καὶ θυομένοις δὲ τοιαθτα ήν τὰ ἱερὰ ώστε οἱ μάντεις έφασαν άμεινου είναι καταβαίνειν έκ τοῦ χωρίου. καὶ τὸ το μεν πρώτον ως φευξόμενοι έξω της Κορινθίας απεχώρησαν έπει δὲ και οἱ φίλοι αὐτοὺς ἔπειθον και μητέρες ιοῦσαι και άδελφοί, καὶ αὐτῶν δὲ τῶν ἐν δυνάμει ὅντων ήσαν οὶ όμνύοντες ύπισχνούντο μηδέν χαλεπόν αὐτούς πείσεσθαι, 6 ούτω δη ἀπηλθόν τινες οίκαδε αὐτών, δρώντες δε τούς 15 τυραννεύοντας, αλσθανόμενοι δε άφανιζομένην την πόλιν διά τὸ καὶ ὅρους ἀνασπᾶσθαι καὶ "Αργος ἀντὶ Κορίνθου τὴν πατρίδα αὐτοῖς ὀυομάζεσθαι, καὶ πολιτείας μὲν ἀναγκαζόμενοι της εν Αργει μετέχειν, ης οὐδεν εδέουτο, εν δε τη πόλει μετοίκων έλαττον δυνάμενοι, εγένοντό τινες αὐτῶν οί 20 ένόμισαν ούτω μέν άβίωτον είναι πειρωμένους δέ την πατρίδα, ώσπερ ήν καὶ έξ άρχης, Κόρινθον ποιήσαι καὶ έλευθέραν ἀποδείξαι καὶ τών μεν μιαιφόνων καθαράν, εὐνομία δε χρωμένην, άξιον είναι, εί μεν δύναιντο καταπράξαι ταύτα, σωτήρας γενέσθαι τής πατρίδος, εί δε μη δύναιντο, 25 των γε καλλίστων και μεγίστων άγαθων δρεγομένους άξι-7 επαινοτάτης τελευτής τυχείν. οῦτω δὴ ἐπιχειρείτον ἄνδρε δύο, Πασίμηλός τε καὶ 'Αλκιμένης, διαδύντε διὰ χειμάρρου συγγενέσθαι Πραξίτα τῷ Λακεδαιμονίων πολεμάρχω, δε

⁶ προσβάλλοντας B 8 ἀπό του Schneider: ἀπὸ τοῦ codd. 9 καὶ οπ. Β 13 ἀδελφαὶ Naber 15 τοὺς $\hat{}$ fort. ἐνίους 17 ἀνεσπάσθαι Dind. 18 αὐτοῖς B: αὐτῶν cet. 21 ἀβίωτον $\hat{}$ $\hat{}$ ξειοβίωτοι B: ἀξιοβίωτον cet. 25 δύναιντο del. Cobet 26 γε Schneider: τε codd. ἀξιεπαινοτάτης B: ἀξιεπαινετωτάτης cet.

έτύγχανε μετά της έαυτου μόρας φρουρών έν Σικυώνι, καί είπον ότι δύναιντ' αν παρασχείν αὐτῷ είσοδον είς τὰ κατατείνοντα έπὶ Λέχαιον τείχη. ὁ δὲ καὶ πρόσθεν γιγνώσκων τω ανδρε αξιοπίστω όντε, επίστευσε, και διαπραξάμενος 5 ώστε και την απιέναι μέλλουσαν έκ Σικυώνος μόραν καταμείναι, έπραττε την είσοδον. έπει δε τω άνδρε και κατά 8 τύχην και κατ' ξπιμέλειαν έγενέσθην φύλακε κατά τάς πύλας ταύτας ένθαπερ τὸ τροπαίον έστηκεν, ούτω δη έχων δ Πραξίτας έρχεται τήν τε μόραν και Σικυωνίους και Κοριν-10 θίων δσοι φυγάδες όντες επύγχανον. Επεί δ' ήν πρός ταίς πύλαις, φοβούμενος την είσοδον, έβουλήθη των πιστών ανδρα είσπέμψαι σκεψόμενον τὰ ένδον. τω δε είσηγαγέτην και ούτως άπλως απεδειξάτην ώστε δ είσελθων εξήγγειλε πάντα είναι αδόλως ολάπερ ελεγέτην. έκ τούτου δ' 9 15 είσερχεται. ώς δε πολύ διεχόντων των τειχων άπ' άλλήλων παραταττόμενοι όλίγοι ξαυτοίς ξδοξαν είναι, σταύρωμά τ' **ἐποιήσαντο καὶ τάφρον οΐαν ἐδύναντο πρὸ αὐτῶν, ἔως δὴ οἰ** σύμμαχοι βοηθήσοιεν αὐτοῖς. ην δε καὶ ὅπισθεν αὐτῶν ἐν τφ λιμένι Βοιωτών φυλακή. την μέν ουν έπι τη νυκτί ή 20 είσηλθον ήμέραν ἄμαχοι διήγαγον τη δ' ύστεραία ήκον οί 'Αργείοι πασσυδία βοηθούντες καὶ εύρόντες τεταγμένους Λακεδαιμονίους μέν έπὶ τῷ δεξιῷ ἐαυτῶν, Σικυωνίους δὲ έχομένους, Κορινθίων δέ τούς φυγάδας ώς πεντήκοντα καί έκατὸν πρὸς τῷ ἐψφ τείχει, ἀντιτάττονται ἐχόμενοι [δὲ] τοῦ 25 έφου τείχους (οί) περί Ἰφικράτην μισθοφόροι, πρός δὲ τούτοις 'Αργείοι εὐώνυμον δ' είχον αὐτοῖς Κορίνθιοι οἱ ἐκ τῆς καταφρονήσαντες δε τῷ πλήθει εὐθὺς εχώρουν 10 καί τους μέν Σικυωνίους έκράτησαν και διασπάσαντες τό σταύρωμα εδίωκον επί θάλατταν, καί εκεί πολλούς αὐτών 30 απέκτειναν. Πασίμαχος δε δ ίππαρμοστής, έχων ίππέας

³ πρόσθε Β 16 σταύρωμά τ'] σταυρώματ' D C F 17 αὐτῶν M: αὐτῶν cet. 18 βοηθήσοιεν B: βοηθήσοιεν cet. fort. recte 21 πασσυδί DV 24 δὲ del. Morus 25 Ἰφικράτην Schneider: φι(ν)λοκράτη(ει) codd. 26 οἱ add. Leonclavius

ῶστε οὐκ ἀπέθανον αὐτῶν πλὴν εἴ τις ἐν τῆ συμβολῆ ὑπὸ 22 Τεγεατῶν τοῖς δ' ᾿Αργείοις ἐπιτυγχάνουσιν οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀναχωροῦσι, καὶ μέλλουτος τοῦ πρώτου πολεμάρχου ἐκ τοῦ ἐναντίου συμβάλλειν αὐτοῖς, λέγεται ἄρα τις ἀναβοῆσαι παρεῖναι τοὺς πρώτους. ὡς δὲ τοῦτ' ἐγένετο, παραθέοντας 5 δὴ παίοντες εἰς τὰ γυμνὰ πολλοὺς ἀπέκτειναν αὐτῶν. ἐπελάβοντο δὲ καὶ Κορινθίων ἀναχωρούντων. ἔτι δ' ἐπέτυχον οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ τῶν Θηβαίων τισὶν ἀναχωροῦσιν ἐκ 23 τῆς διώξεως, καὶ ἀπέκτειναν συχνοὺς αὐτῶν. τούτων δὲ

3 τῆς διώξεως, καὶ ἀπέκτειναν συχνούς αὐτῶν. τούτων δὲ γενομένων, οἱ ἡττώμενοι τὸ μὲν πρῶτον ἔφευγον πρὸς τὰ 10 τείχη ἔπειτα δ' εἰρξάντων Κορινθίων πάλιν κατεσκήνησαν εἰς τὸ ἀρχαῖον στρατόπεδον. Λακεδαιμόνιοι δ' αῦ ἐπανα-χωρήσαντες, ἔνθα τὸ πρῶτον τοῖς πολεμίοις συνέμειξαν, ἐστήσαντο τροπαῖον. καὶ αὕτη μὲν δὴ ἡ μάχη οὕτως ἐγένετο.

'Ο δ' 'Αγησίλαος σπεύδων μεν έκ της 'Ασίας εβοήθει 15 ш όντι δ' αὐτῷ ἐν 'Αμφιπόλει ἀγγέλλει Δερκυλίδας ὅτι νικῷέν τε αὐ Λακεδαιμόνιοι, καὶ αὐτῶν μὲν τεθνάναι ὀκτώ, τῶν δὲ πολεμίων παμπλήθεις. εδήλου δε ότι και των συμμάχων ούκ 2 δλίγοι πεπτωκότες είευ. Ερομένου δε τοῦ 'Αγησιλάου 'Αρ' άν, ω Δερκυλίδα, εν καιρώ γένοιτο, εί αι συμπέμπουσαι 20 πόλεις ήμων τους στρατιώτας την νίκην ώς τάχιστα πύθουντο; ἀπεκρίνατο δή ὁ Δερκυλίδας. Εὐθυμοτέρους γοῦν εἰκὸς ταῦτ' άκούσαντας είναι. Οὐκοῦν σύ, ἐπεὶ παρεγένου, κάλλιστα αν απαγγείλαις; δ δε ασμενος ακούσας, και γαρ αει φιλαπόδημος ήν, είπεν. Εί σὺ τάττοις. 'Αλλὰ τάττω, ἔφη, καί 25 προσαπαγγέλλειν γε κελεύω ὅτι ἐὰν καὶ τάδε εὖ γένηται, 3 πάλω παρεσόμεθα, ώσπερ καὶ έφαμεν. ὁ μὲν δη Δερκυλίδας έφ' Έλλησπόντου πρώτον ἐπορεύετο ὁ δ' Αγησίλαος διαλλάξας Μακεδονίαν είς Θετταλίαν αφίκετο. Λαρισαΐοι μέν οθν καὶ Κραννώνιοι καὶ Σκοτουσσαΐοι καὶ Φαρσάλιοι, σύμ- 30

¹⁰ ξφυγον F 11 εlρξάντων Schneider : ἀρξάντων codd. 17 τεθνάναι DF: τεθναῖεν Cobet 26 γε B: om. cet. 28 εφ' (sic) F_2 test. Keller : ἀφ' cet. πρῶτον] ἥδη CF διαλλάξας] διελάσας Otto : διάξας Madvig 30 κρανώνιοι codd. : corr. Dind.

μαχοι όντες Βοιωτοίς, καὶ πάντες δὲ Θετταλοί, πλην δσοι αὐτῶν φυγάδες τότ' ἐτύγχανον, ἐκακούργουν αὐτὸν ἐπακολουθούντες. ὁ δὲ τέως μὲν ἢγεν ἐν πλαισίφ τὸ στράτευμα, 4 τους ήμίσεις μεν έμπροσθεν, τους ήμίσεις δ' έπ' ουρά έχων 5 των Ιππέων επεί δ' εκώλυον της πορείας οι Θετταλοί επελαύνοντες τοις όπισθεν, παραπέμπει ἐπ' οὐρὰν καὶ τὸ ἀπὸ τοῦ στόματος ἱππικὸν πλην των περὶ αὐτόν. ως δὲ παρε- 5 τάξαντο άλλήλοις, οί μεν Θετταλοί νομίσαντες ούκ εν καλώ είναι πρός τούς όπλίτας ἱππομαχείν, στρέψαντες βάδην 10 απεχώρουν. οί δε μάλα σωφρόνως επηκολούθουν. γυούς δε 6 δ 'Αγησίλαος δι ξκάτεροι ημάρτανου, πέμπει τους περί αυτου μάλα εύρώστους ίππέας, καὶ κελεύει τοῖς τε ἄλλοις παραγγέλλεω και αὐτοὺς διώκειν ώς τάχιστα και μηκέτι δοῦναι αὐτοις ἀναστροφήν. οι δε Θετταλοι ώς είδον παρά δόξαν 7 15 έλαύνουτας, οι μέν αὐτῶν ἔφυγον, οι δ' ἀνέστρεψαν, οι δε πειρώμενοι τοῦτο ποιείν, πλαγίους έχοντες τοὺς ίππους Πολύχαρμος μέντοι δ Φαρσάλιος Ιππαρχών 8 **ήλίσκοντο.** ανέστρεψέ τε καί μαχόμενος σύν τοις περί αὐτὸν ἀποθνήσκει. ώς δε τουτ' εγένετο, φυγή των Θετταλων εξαισία γίγνεται. 20 ώστε οι μεν απέθνησκον αὐτών, οι δε και ήλισκοντο. έστησαν δ' οὖν οὐ πρόσθεν, πρίν ἐν τῷ ὄρει τῷ Ναρθακίῳ ἐγένοντο. καλ τότε μεν δη δ 'Αγησίλαος τροπαιόν τ' εστήσατο μεταξύ 9 Πραντός και Ναρθακίου, και αὐτοῦ ἔμεινε, μάλα ἡδόμενος τῷ ἔργφ, ὅτι τοὺς μέγιστον φρονοῦντας ἐπὶ ἱππικῆ ἐνενικήκει 25 σὺν ῷ αὐτὸς συνέλεξεν ἱππικῷ. τῆ δ' ὑστεραία ὑπερβάλλων τὰ 'Αχαϊκά τῆς Φθίας ὄρη τὴν λοιπὴν πάσαν διὰ φιλίας έπορεύετο μέχρι πρός τὰ Βοιωτών δρια.

"Ουτος δ' αὐτοῦ ἐπὶ τῆ ἐμβολῆ ὁ ῆλιος μηνοειδης ἔδοξε 10 φανῆναι, καὶ ἡγγέλθη ὅτι ἡττημένοι εἶεν Λακεδαιμόνιοι τῆ

⁷ αὐτὸν edd.

II αὐτὸν B: αὐτὸν cet.

I2 μάλα om. B: habet Ages. 2. 3

I5 ἔφυγον, οἱ δ'] οὐδ' Ages.: ἔφυγον οὐδ' ἀναστρέψαντες cit. Būchsenschūtz

I8 αὐτὸν edd.

21 ἐν τῷ ἔρει τῷ ναρθακίῳ Codd. cet.: ἐν Ναρθακίῳ ἐν τῷ ἔρει ἐν ναρθακίῳ codd. cet.: ἐν Ναρθακίῳ ἐν τῷ ἔρει Βreitenbach

βαλὸν Hirschig

ναυμαχία καὶ ὁ ναύαρχος Πείσανδρος τεθυαίη. ἐλέγετο δὲ 11 καὶ ῷ τρόπῳ ἡ ναυμαχία ἐγένετο. εἶναι μὲν γὰρ περὶ Κυίδον τὸν ἐπίπλουν ἀλλήλοις, Φαρνάβαζον δὲ ναύαρχον ὄντα σὰν ταῖς Φοινίσσαις εἶναι, Κόνωνα δὲ τὸ Ἑλληνικὸν ἔχοντα

12 τετάχθαι έμπροσθεν αὐτοῦ. ἀντιπαραταξαμένου δὲ τοῦ Πει- 5 σάνδρου, καὶ πολὺ ἐλαττόνων αὐτῷ τῶν νεῶν φανεισῶν τῶν αὐτοῦ τοῦ μετὰ Κόνωνος [τοῦ] Ἑλληνικοῦ, τοὺς μὲν ἀπὸ τοῦ εὐωνύμου συμμάχους εὐθὺς αὐτῷ φεύγειν, αὐτὸν δὲ συμμειξαντα τοῖς πολεμίοις ἐμβολὰς ἔχούση τῆ τριήρει πρὸς τὴν γῆν ἐξωσθῆναι καὶ τοὺς μὲν ἄλλους ὅσοι εἰς τὴν γῆν ιο ἐξεώσθησαν ἀπολιπόντας τὰς ναῦς σώζεσθαι ὅπη δύναιντο εἰς τὴν Κυίδον, αὐτὸν δ' ἐπὶ τῆ νηὶ μαχόμενον ἀπο-

13 θανείν. ὁ οὖν ᾿Αγησίλαος πυθόμενος ταῦτα τὸ μὲν πρῶτον χαλεπῶς ἤνεγκεν ἐπεὶ μέντοι ἐνεθυμήθη ὅτι τοῦ στρατεύματος τὸ πλεῖστον εἴη αὐτῷ οἴον ἀγαθῶν μὲν γιγνομένων 15 ἤδέως μετέχειν, εἰ δέ τι χαλεπὸν ὁρῷεν, οὖκ ἀνάγκην εἴναι κοινωνεῖν αὐτοῖς, ἐκ τούτου μεταβαλῶν ἔλεγεν ὡς ἀγγέλλοιτο ὁ μὲν Πείσανδρος τετελευτηκώς, νικώη δὲ τῆ ναυμαχία.

14 ἄμα δὲ ταῦτα λέγων καὶ ἐβουθύτει ὡς εὐαγγέλια καὶ πολλοῖς διέπεμπε τῶν τεθυμένων. ὥστε ἀκροβολισμοῦ ὄντος πρὸς 20 τοὺς πολεμίους ἐκράτησαν οἱ τοῦ ᾿Αγησιλάου τῷ λόγῳ ὡς

Λακεδαιμονίων νικώντων τη ναυμαχία.

Ήσαν δ' οἱ μὲν ἀντιτεταγμένοι τῷ 'Αγησιλάφ Βοιωτοί, 'Αθηναῖοι, 'Αργεῖοι, Κορίνθιοι, Αἰνιᾶνες, Εὐβοεῖς, Λοκροὶ ἀμφότεροι· σὰν 'Αγησιλάφ δὲ Λακεδαιμονίων μὲν μόρα ἡ 15 ἐκ Κορίνθου διαβᾶσα, ἥμισυ δὲ μόρας τῆς ἐξ 'Ορχομενοῦ, ἔτι δ' οἱ ἐκ Λακεδαίμονος νεοδαμώδεις συστρατευσάμενοι αὐτῷ, πρὸς δὲ τούτοις οὖ 'Ηριππίδας ἐξενάγει ξενικοῦ, ἔτι δὲ οἱ ἀπὸ τῶν ἐν τῆ 'Ασία πόλεων Έλληνίδων, καὶ ἀπὸ τῶν ἐν τῆ Εὐρώπη ὅσας διιῶν παρέλαβεν· αὐτόθεν δὲ προσεγέ- 30 νοντο ὁπλῖται 'Ορχομένιοι καὶ Φωκεῖς. πελτασταί γε μὴν

7 αὐτοῦ codd. τοῦ del. edd.: αὐτοῦ C 11 ἐξώσθησαν codd.: corr. Schneider ὅπη] ὅποι FM DV 18 νικψη] νικῶν Hartman

πολύ πλείους οι μετ' 'Αγησιλάου ίππεις δ' αὖ παραπλήσιοι άμφοτέροις τὸ πλήθος. ή μέν δὴ δύναμις αὕτη άμφοτέρων 16 διηγήσομαι δε και την μάχην, και πως εγένετο οία οὐκ άλλη των γ' έφ' ήμων. συνήσαν μεν γάρ είς το κατά Κορώνειαν 5 πεδίου οἱ μὲυ σὺυ ᾿Αγησιλάφ ἀπὸ τοῦ Κηφισοῦ, οἱ δὲ σὺυ Θηβαίοις ἀπὸ τοῦ Ἑλικώνος. είχε δ' Άγησίλαος μεν δεξιον τοῦ μετ' αὐτοῦ, 'Ορχομένιοι δ' αὐτῷ ἔσχατοι ήσαν τοῦ εὐωνύμου. οί δ' αὖ Θηβαίοι αὐτοὶ μὲν δεξιοὶ ήσαν, 'Αργείοι δ' αὐτοῖς τὸ εὐώνυμον είχον. συνιόντων δὲ τέως μὲν σιγή 17 10 πολλη απ' αμφοτέρων ην ήνικα δ' απείχον αλλήλων όσον στάδιον, αλαλάξαντες οι Θηβαίοι δρόμφ δμόσε εφέροντο. ώς δε τριών έτι πλέθρων εν μέσφ σντων, αντεξέδραμον από της 'Αγησιλάου φάλαγγος ων 'Ηριππίδας έξενάγει καὶ σὺν αὐτοῖς Ίωνες καὶ Αἰολεῖς καὶ Ἑλλησπόντιοι, καὶ πάντες 15 οὖτοι τῶν συνεκδραμόντων τε ἐγένοντο καὶ εἰς δόρυ ἀφικόμενοι έτρεψαν τὸ καθ' αὐτούς. 'Αργεῖοι μέντοι οὐκ ἐδέξαντο τους περί 'Αγησίλαου, άλλ' έφυγου έπι του Έλικωνα. κάν- 18 ταθθα οἱ μέν τινες τῶν ξένων ἐστεφάνουν ήδη τὸν 'Αγησίλαου, αγγέλλει δέ τις αὐτῷ ὅτι οἱ Θηβαῖοι τοὺς Ὀρχομενίους 20 διακόψαντες έν τοῖς σκευοφόροις εἴησαν. καὶ ὁ μὲν εὐθὺς έξελίξας την φάλαγγα ήγεν έπ' αὐτούς οί δ' αὖ Θηβαίοι ώς είδον τους συμμάχους πρός Ελικώνι πεφευγότας, διαπεσείν βουλόμενοι πρός τους ξαυτών, συσπειραθέντες έχώρουν έρρωμένως. ένταθθα δη Αγησίλαον ανδρείον μέν 19 25 έξεστιν είπειν αναμφισβητήτως ου μέντοι είλετό γε τα ασφαλέστατα. εξου γαρ αυτώ παρέντι τους διαπίπτοντας ακολουθούντι χειρούσθαι τούς όπισθεν, ούκ εποίησε τούτο, άλλ' άντιμέτωπος συνέρραξε τοίς Θηβαίοις καὶ συμβαλόντες τας ασπίδας εωθούντο, εμάχοντο, απέκτεινον, απέθνησκον. 30 τέλος δε των Θηβαίων οι μεν διαπίπτουσι πρός τον Ελικώνα,

³ καὶ πῶs Β: καὶ πῆ(ŷ) cet.: καὶ γὰρ Ages. 2. 9: καί πωs Breitenbach 7 τοῦ μετ' αὐτοῦ] τὸ μετ' αὐτοῦ codd.: τοῦ μεθ' ἐαυτοῦ Ages. 10 ἐπ' D pr. Ages. 2. 10: ἐπ' cet. 16 ἐτρέψαντο τὸ Ages.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

IV. iii

20 πολλοὶ δ' ἀποχωροῦντες ἀπέθανον. ἐπεὶ δ' ἡ μὲν νίκη 'Αγησιλάου ἐγεγένητο, τετρωμένος δ' αὐτὸς προσενήνεκτο πρὸς τὴν φάλαγγα, προσελάσαντές τινες τῶν ἱππέων λέγουσιν αὐτῷ ὅτι τῶν πολεμίων ὡς ὀγδοήκοντα σὰν ὅπλοις ὑπὸ τῷ νεῷ εἰσι, καὶ ἠρώτων τί χρὴ ποιεῖν. ὁ δέ, καίπερ πολλὰ 5 τραύματα ἔχων, ὅμως οἰκ ἐπελάθετο τοῦ θείου, ἀλλ' ἐᾶν τε ἀπιέναι ἢ βούλοιντο ἐκέλευε καὶ ἀδικεῖν οἰκ εἴα. τότε μὲν οὖν, καὶ γὰρ ἦν ἤδη ὀψέ, δειπνοποιησάμενοι ἐκοιμήθησαν.
21 πρῷ δὲ Γῦλιν τὸν πολέμαρχον παρατάξαι τε ἐκέλευε τὸ

21 πρώ δε Γύλιν τον πολέμαρχον παρατάξαι τε εκέλευε το στράτευμα καὶ τροπαίον Ιστασθαι, καὶ στεφανούσθαι πάντας το τῷ θεῷ καὶ τοὺς αὐλητὰς πάντας αὐλεῖν. καὶ οἱ μὲν ταῦτ ἐποίουν. οἱ δὲ Θηβαίοι ἔπεμψαν κήρυκας, ὑποσπόνδους τοὺς νεκροὺς αἰτοῦντες θάψαι. καὶ οὕτω δὴ αἴ τε σπονδαὶ γίγνονται καὶ ᾿Αγησίλαος μὲν εἰς Δελφοὺς ἀφικόμενος δεκάτην τῶν ἐκ τῆς λείας τῷ θεῷ ἀπέθυσεν οὐκ ἐλάττω ἑκατὸν ταλάν- 15 των· Γύλις δὲ ὁ πολέμαρχος ἔχων τὸ στράτευμα ἀπεχώρησεν

22 εἰς Φωκέας, ἐκεῖθεν δ' εἰς τὴν Λοκρίδα ἐμβάλλει. καὶ τὴν μὲν ἄλλην ἡμέραν οἱ στρατιῶται καὶ σκεύη ἐκ τῶν κωμῶν καὶ σῖτον ἥρπαζον: ἐπεὶ δὲ πρὸς ἐσπέραν ἢν, τελευταίων ἀποχωρούντων τῶν Λακεδαιμονίων ἐπηκολούθουν αὐτοῖς οἱ 20 Λοκροὶ βάλλοντες καὶ ἀκοντίζοντες. ὡς δ' αὐτῶν οἱ Λακεδαιμόνιοι ὑποστρέψαντες καὶ διώξαντες κατέβαλόν τινας, ἐκ

23 δεξίων ἔβαλλον. οἱ δ' ἐπεχείρησαν μὲν καὶ πρὸς τὸ σιμὸν διώκειν ἐπεὶ δὲ σκότος τε ἐγίγνετο καὶ ἀποχωροῦντες οἱ μὲν 25 διὰ τὴν δυσχωρίαν ἔπιπτον, οἱ δὲ καὶ διὰ τὸ μὴ προορῶν τὰ ἔμπροσθεν, οἱ δὲ καὶ ὑπὸ τῶν βελῶν, ἐνταῦθα ἀποθυήσκουσι Γῦλίς τε ὁ πολέμαρχος καὶ τῶν παραστατῶν Πελλῆς, καὶ οἱ πάντες ὡς ὀκτωκαίδεκα τῶν Σπαρτιατῶν, οἱ μὲν καταλευσθέντες, οἱ δὲ καὶ τραυματισθέντες. εἰ δὲ μὴ ἐβοήθησαν 30

τούτου όπισθεν μεν οὐκέτι ἐπηκολούθουν, ἐκ δὲ τῶν ὑπερ-

⁷ ἐκέλευε B Ages, : ἐκέλευσε(ν) cet. 19 τελευταίων Schneider : τελευταίων codd. 22 κατέβαλλον BC 24 τδ Castalio : τδν codd. 25 τε B : om. cet. 26 καὶ del. Hartman τὰ] τοὺs C F 29 Σπαρτιατῶν] στρατιωτῶν C F

αύτοις έκ του στρατοπέδου δειπνούντες, έκινδύνευσαν αν άπαντες απολέσθαι.

Μετά τουτό γε μην άφείθη μέν κατά πόλεις το άλλο IV στράτευμα, απέπλευσε δε και δ 'Αγησίλαος επ' οίκου. Εκ 5 δε τούτου επολέμουν 'Αθηναίοι μεν και Βοιωτοί και 'Αργείοι καὶ οἱ σύμμαχοι αὐτῶν ἐκ Κορίνθου δρμώμενοι, Λακεδαιμόνιοι δε και οι σύμμαχοι εκ Σικυώνος. δρώντες δ' οί Κορίνθιοι ξαυτών μέν και την χώραν δησυμένην και αποθυήσκουτας διά τὸ ἀεὶ τῶν πολεμίων ἐγγὺς είναι, τοὺς δ' ἄλλους 10 συμμάχους και αὐτοὺς ἐν εἰρήνη ὄντας και τὰς χώρας αὐτῶν ένεργούς ούσας, οι πλείστοι και βέλτιστοι αυτών ειρήνης έπεθύμησαν, καὶ συνιστάμενοι εδίδασκον ταῦτα άλλήλους. γυόντες δ' οἱ 'Αργεῖοι καὶ 'Αθηναῖοι καὶ Βοιωτοὶ καὶ Κοριν- 2 θίων οί τε τών παρά βασιλέως χρημάτων μετεσχηκότες καὶ 15 οἱ τοῦ πολέμου αἰτιώτατοι γεγενημένοι ὡς εἰ μὴ ἐκποδών ποιήσοιντο τούς επί την είρηνην τετραμμένους, κινδυνεύσει πάλιν ή πόλις λακωνίσαι, ούτω δή σφαγάς ἐπεχείρουν ποιείσθαι. καλ πρώτον μέν το πάντων ανοσιώτατον έβουλεύσαντο· οί μέν γὰρ ἄλλοι, κᾶν νόμφ τις καταγνωσθῆ, οὐκ 20 αποκτιννύουσιν εν εορτή. εκείνοι δ' Εὐκλείων την τελευταίαν προείλοντο, ότι πλείους αν φοντο λαβείν εν τή αγορά, ώστε **ἀποκτείναι. ως δ' έ**σημάνθη οίς είρητο οθς έδει ἀποκτείναι, 3 σπασάμενοι τὰ ξίφη ἔπαιον τὸν μέν τινα συνεστηκότα ἐν κύκλφ, του δε καθήμενου, του δε τινα εν θεάτρφ, έστι δ' δυ 25 καλ κριτήν καθήμενου. ως δ' έγνωσθη το πράγμα, εὐθὺς έφευγου οι βέλτιστοι, οι μέν πρός τα αγάλματα των έν τή άγορα θεών, οι δ' έπι τους βωμούς ένθα δη οι ανοσιώτατοι καλ παυτάπασιν οὐδεν νόμιμον φρονοθντες, οι τε κελεύοντες και οι πειθόμενοι, έσφαττον και πρός τοις ιεροίς, ώστ' 30 ένίους και των οὐ τυπτομένων, νομίμων δ' ανθρώπων, αδημονήσαι τὰς ψυχὰς Ιδόντας τὴν ἀσέβειαν. ἀποθυήσκουσι δ' 4

τ ol de Weiske 4 δ om. C 8 πολλοός ἀποθηήσκοντας Breitenbach 24 τον δε καθήμενον del. Laves 28 κελεόοντες] μέλλοντες Β

ούτω των μέν πρεσβυτέρων πολλοί μαλλον γάρ έτυχον έν τη άγορα όντες οι δε νεώτεροι, ύποπτεύσαντος Πασιμήλου τὸ μέλλον ἔσεσθαι, ἡσυχίαν ἔσχον ἐν τῷ Κρανείῳ. της κραυγης ησθουτο, και φεύγουτές τινες έκ του πράγματος άφίκουτο πρός αὐτούς, εκ τούτου ἀναδραμόντες κατά τὸν 5 'Ακροκόρινθον, προσβαλόντας μεν 'Αργείους καὶ τοὺς άλλους 5 ἀπεκρούσαντο· βουλευομένων δὲ τί χρη ποιείν, πίπτει τὸ κιόκρανον από του κίονος ούτε σεισμού ούτε ανέμου γενομένου. καὶ θυομένοις δὲ τοιαθτα ἢν τὰ ἱερὰ ώστε οἱ μάντεις έφασαν άμεινον είναι καταβαίνειν έκ τοῦ χωρίου. καὶ τὸ 10 μέν πρώτον ώς φευξόμενοι έξω της Κορινθίας απεχώρησαν. έπει δε και οί φίλοι αὐτοὺς ἔπειθον και μητέρες ιοῦσαι και άδελφοί, καὶ αὐτών δὲ τών ἐν δυνάμει ὅντων ήσαν οὶ δμνύοντες ύπισχνούντο μηδέν χαλεπόν αὐτούς πείσεσθαι, 6 ούτω δη ἀπηλθόν τινες οίκαδε αὐτών, ὁρώντες δὲ τοὺς 15 τυραννεύοντας, αλσθανόμενοι δε αφανιζομένην την πόλιν διά τὸ καὶ ὅρους ἀνασπασθαι καὶ "Αργος ἀντὶ Κορίνθου τὴν πατρίδα αὐτοῖς ὀνομάζεσθαι, καὶ πολιτείας μεν ἀναγκαζόμενοι της εν Αργει μετέχειν, ης οὐδεν εδέοντο, εν δε τη πόλει μετοίκων έλαττον δυνάμενοι, εγένοντό τινες αὐτῶν οί 20 ενόμισαν ούτω μεν αβίωτον είναι· πειρωμένους δε την πατρίδα, ώσπερ ήν καὶ έξ άρχης, Κόρινθον ποιήσαι καὶ έλευθέραν ἀποδείξαι καὶ τών μεν μιαιφόνων καθαράν, εὐνομία δε χρωμένην, άξιον είναι, εί μεν δύναιντο καταπράξαι ταθτα, σωτήρας γενέσθαι της πατρίδος, εί δε μη δύναιντο, 25 τών γε καλλίστων καὶ μεγίστων άγαθων δρεγομένους άξι-7 επαινοτάτης τελευτής τυχείν. οὕτω δή ἐπιχειρείτον ἄνδρε δύο, Πασίμηλός τε καὶ 'Αλκιμένης, διαδύντε δια χειμάρρου συγγενέσθαι Πραξίτα τῷ Λακεδαιμονίων πολεμάρχω, δς

⁶ προσβάλλοντας B 8 ἀπό του Schneider: ἀπό τοῦ codd, 9 καὶ οπ. Β 13 ἀδελφαὶ Naber 15 τοὺς] fort. ἐνίους 17 ἀνεσπάσθαι Dind, 18 αὐτοῖς B: αὐτῶν cet. 21 ἀβίωτον F_2 : ἀξιοβίωτον B: ἀξιοβίωτον cet. 25 δύναιντο del. Cobet 26 γε Schneider: τε codd. ἀξιεπαινοτάτης B: ἀξιεπαινετωτάτης cet.

έτύγχανε μετά της έαυτοῦ μόρας φρουρών έν Σικυώνι, καὶ είπου ότι δύναιντ' αν παρασχείν αὐτῷ είσοδον είς τὰ κατατείνοντα έπι Λέχαιον τείχη. δ δε και πρόσθεν γιγνώσκων τω ανδρε αξιοπίστω όντε, επίστευσε, και διαπραξάμενος 5 ώστε και την απιέναι μέλλουσαν έκ Σικυώνος μόραν καταμείναι, έπραττε τὴν εἴσοδον. ἐπεὶ δὲ τὼ ἄνδρε καὶ κατὰ 8 τύχην και κατ' επιμέλειαν εγενέσθην φύλακε κατά τάς πύλας ταύτας ένθαπερ το τροπαίου έστηκεν, ούτω δη έχων δ Πραξίτας ξρχεται τήν τε μόραν και Σικυωνίους και Κοριντο θίων δσοι φυγάδες όντες επύγχανον. επεί δ' ήν πρός ταίς πύλαις, φοβούμενος την είσοδον, έβουλήθη των πιστων άνδρα είσπέμψαι σκεψόμενον τὰ ἔνδον. τὰ δὲ είσηγαγέτην και ούτως απλώς απεδειξάτην ώστε δ είσελθων έξήγγειλε πάντα είναι άδόλως οίάπερ έλεγέτην. Εκ τούτου δ' 9 15 είσερχεται. ώς δε πολύ διεχόντων των τειχων απ' αλλήλων παραταττόμενοι όλίγοι ξαυτοις έδοξαν είναι, σταύρωμά τ' έποιήσαυτο και τάφρου οΐαν έδύναυτο πρό αύτων, έως δή οί σύμμαχοι βοηθήσοιεν αὐτοίς. ην δε καὶ ὅπισθεν αὐτῶν ἐν τῷ λιμένι Βοιωτών φυλακή. την μέν οὖν ἐπὶ τῆ νυκτὶ ή 20 είσηλθον ήμέραν ἄμαχοι διήγαγον· τῆ δ' ὑστεραία ήκον οί 'Αργείοι πασσυδία βοηθούντες και εύρόντες τεταγμένους Λακεδαιμονίους μέν έπι τῷ δεξιῷ έαυτῶν, Σικυωνίους δὲ έχομένους, Κορινθίων δέ τούς φυγάδας ώς πεντήκοντα καί έκατον προς τῷ έώφ τείχει, ἀντιτάττονται ἐχόμενοι [δε] τοῦ 25 έψου τείχους (οί) περί Ἰφικράτην μισθοφόροι, προς δε τούτοις 'Αργείοι' εὐώνυμον δ' είχον αὐτοῖς Κορίνθιοι οἱ ἐκ τῆς πόλεως. καταφρονήσαντες δε τώ πλήθει εὐθὺς εχώρουν 10 καί τους μέν Σικυωνίους εκράτησαν καί διασπάσαντες τό σταύρωμα εδίωκον επί θάλατταν, καί εκεί πολλούς αὐτῶν 30 απέκτειναν. Πασίμαχος δε δ ίππαρμοστής, έχων ίππέας

³ πρόσθε Β 16 σταύρωμά τ'] σταυρώματ' DCF 17 αὐτῶν Μ: αὐτῶν cet. 18 βσηθήσοιεν Β: βσηθήσαιεν cet. fort. recte 21 πασσυδί DV 24 δὲ del. Morus 25 Ἰφικράτην Schneider: φι(ν)λοκράτη(ει) codd. 26 οἱ add. Leonclavius

ού πολλούς, ώς έώρα τοὺς Σικυωνίους πιεζομένους, καταδήσας από δένδρων τους Ιππους, και αφελόμενος τας ασπίδας αὐτῶν, μετὰ τῶν ἐθελόντων ἤει ἐναντίον τοις 'Αργείοις. οί δὲ 'Αργείοι δρώντες τὰ σίγμα τὰ ἐπὶ τών ἀσπίδων, ὡς Σικνωνίους οὐδεν εφοβούντο. ένθα δη λέγεται είπων ό Πασί- 5 μαχος· Nal τω σιώ, ω 'Αργείοι, ψευσεί ύμε τὰ σίγμα ταθτα, χωρείν δμόσε και οθτω μαχόμενος μετ' όλίγων πρός 11 πολλούς ἀποθυήσκει καὶ ἄλλοι τῶν περὶ αὐτόν. οἱ μέντοι φυγάδες των Κορινθίων νικώντες τους καθ' αυτους διέδυσαν άνω, καὶ ἐγένοντο ἐγγὺς τοῦ περὶ τὸ ἄστυ κύκλου οἱ δ' αὖ το Λακεδαιμόνιοι ώς ήσθοντο κρατούμενα τὰ κατὰ τοὺς Σικυωνίους, βοηθούσιν έξελθόντες, εν αριστερά έχοντες το σταύρωμα. οί γε μὴν Αργείοι ἐπεὶ ἤκουσαν ὅπισθεν ὅντας τοὺς Λακεδαιμονίους, στραφέντες δρόμω πάλιν έκ τοῦ σταυρώματος έξέπιπτου. καὶ οἱ μὲν ἐν δεξιὰ ἔσχατοι αὐτῶν παιόμενοι 15 είς τὰ γυμνὰ ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων ἀπέθνησκον, οἱ δὲ πρός τῷ τείχει άθρόοι σὺν πολλῷ ὅχλῳ πρός τὴν πόλιν άπεχώρουν. ώς δ' ενέτυχον τοις φυγάσι των Κορινθίων, καὶ έγνωσαν πολεμίους όντας, ἀπέκλιναν πάλιν. ἐνταῦθα μέντοι οί μέν κατά τὰς κλίμακας ἀναβαίνοντες ήλλοντο 20 κατά τοῦ τείχους καὶ διεφθείρουτο, οἱ δὲ περὶ τὰς κλίμακας ώθούμενοι καὶ παιόμενοι ἀπέθνησκον, οἱ δὲ καὶ καταπατού-12 μενοι ὑπ' ἀλλήλων ἀπεπνίγοντο. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι οὐκ ηπόρουν τίνα ἀποκτείνοιεν· έδωκε γάρ τότε γε ὁ θεὸς αὐτοῖς ἔργου οἷου οὐδ' ηὕξαυτό ποτ' ἄν. τὸ γὰρ ἐγχειρι- 25 σθήναι αὐτοῖς πολεμίων πλήθος πεφοβημένου, ἐκπεπληγμένου, τὰ γυμνὰ παρέχου, ἐπὶ τὸ μάχεσθαι οὐδένα τρεπόμενου, είς δε το απόλλυσθαι πάντας πάντα ύπηρετούντας. πως ούκ ἄν τις θείον ἡγήσαιτο; τότε γοῦν οὕτως ἐν ὀλίγφ πολλοί έπεσον ώστε είθισμένοι δράν οἱ ἄνθρωποι σωρούς 30

³ έθελοντῶν C M D V 4 σίγμα τὰ Helladius: σίγματα codd. 6 ψευσεῖ Cobet: ψεύσει codd. όμὲ Dind.: ὅμε Μ: ὅμμε Β σίγμα Porson: σίγματα codd. 8 post αὐτόν lac. statuit Campe 12 ἐξελθύντες... σταύρωμα del. Κυτζ 14 στραφέντας Β 20 ήλουτο Β

IV. iv

ΕΛΛΉΝΙΚΩΝ Δ

σίτου, ξύλων, λίθων, τότε έθεάσαντο σωροὺς νεκρῶν. ἀπέθανου δὲ καὶ οἱ ἐν τῷ λιμένι τῶν Βοιωτῶν φύλακες, οἱ μὲν ἐπὶ τῶν τειχῶν, οἱ δὲ ἐπὶ τὰ τέγη τῶν νεωσοίκων ἀναβάντες. μετὰ μὲν τοίνυν τοῦτο οἱ μὲν Κορίνθιοι καὶ ᾿Αργεῖοι τοὺς 13 υκκροὺς ὑποσπόνδους ἀπήγοντο, οἱ δὲ σύμμαχοι τῶν Λακεδαιμονίων ἐβοήθουν. ἐπεὶ δὲ ἡθροίσθησαν, ἔγνω Πραξίτας πρῶτον μὲν τῶν τειχῶν καθελεῖν ἄστε δίοδον στρατοπέδῳ ἱκανὴν εἶναι, ἔπειτα δ᾽ ἀναλαβῶν τὸ στράτευμα ἡγε τὴν ἐπὶ Μέγαρα, καὶ αἰρεῖ προσβαλῶν πρῶτον μὲν Σιδοῦντα, ἔπειτα το δὲ Κρομμυῶνα. καὶ ἐν τούτοις τοῖς τείχεσι καταστήσας φρουροὺς τοῦμπαλιν ἐπορεύετο· καὶ τειχίσας Ἐπιείκειαν, ἵνα φρούριον εἴη πρὸ τῆς φιλίας τοῖς συμμάχοις, οὕτω διαφῆκε τὸ στράτευμα, καὶ αὐτὸς τὴν ἐπὶ Λακεδαίμονα ἀπεχώρει.

Έκ δε τούτου στρατιαί μεν μεγάλαι εκατέρων διεπέπαυντο, 14 15 φρουρούς δε πέμπουσαι αι πόλεις, αι μεν εις Κόρινθον, αι δε εις Σικυώνα, εφύλαττον τὰ τείχη· μισθοφόρους γε μην εκάτεροι έχοντες διὰ τούτων ερρωμένως επολέμουν.

"Ενθα δη καὶ 'Ιφικράτης εἰς Φλειοῦντα ἐμβαλῶν καὶ 15 ἐνεδρευσάμενος, ὀλίγοις δὲ λεηλατῶν, βοηθησάντων τῶν ἐκ 20 τῆς πόλεως ἀφυλάκτως, ἀπέκτεινε τοσούτους ὥστε καὶ τοὺς Λακεδαιμονίους πρόσθεν οὐ δεχόμενοι εἰς τὸ τεῖχος οἱ Φλειάσιοι, φοβούμενοι μὴ τοὺς φάσκοντας ἐπὶ λακωνισμῷ φεύγειν κατάγοιεν, τότε οὕτω κατεπλάγησαν τοὺς ἐκ Κορίνθου ὥστε μετεπέμψαντό τε τοὺς Λακεδαιμονίους, καὶ τὴν Δακεδαιμόνιοι, καίπερ εὐνοϊκῶς ἔχοντες τοῖς φυγάσιν, ὅσον χρόνον εἶχον αὐτῶν τὴν πόλιν, οὐδ' ἐμνήσθησαν παντάπασι περὶ καθόδου φυγάδων, ἀλλ' ἐπεὶ ἀναθαρρῆσαι ἐδόκει ἡ πόλις, ἐξῆλθον καὶ τὴν πόλιν καὶ τοὺς νόμους παραδόντες 30 οἰανπερ καὶ παρέλαβον. οἱ δ' αῦ περὶ τὸν 'Ιφικράτην 16 καὶ προσέβαλλον πρὸς τὰ τείχη. ἔξω γὰρ οἱ τῶν 'Αρκάδων

12 προ vulg.: προς codd. 29 fort. και τους νόμους και την πόλιν

δπλίται παντάπασιν οὐκ ἀντεξήσαν οὕτω τοὺς πελταστὰς ἐπεφόβηντο, τοὺς μέντοι Λακεδαιμονίους οὕτως αὖ οἱ πελταστὰι ἐδεδίεσαν ὡς ἐντὸς ἀκοντίσματος οὐ προσήσαν τοῖς ὁπλίταις ἤδη γάρ ποτε καὶ ἐκ τοσούτου διώξαντες οἱ νεώτεροι τῶν Λακεδαιμονίων ἐλόντες ἀπέκτεινάν τινας αὐτῶν. 5

17 καταφρονοῦντες δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι τῶν πελταστῶν, ἔτι μᾶλλον τῶν ἐαυτῶν συμμάχων κατεφρόνουν καὶ γὰρ οἱ Μαντινεῖς βοηθήσαντές ποτε, ἐπεκδραμόντες πελτασταῖς ἐκ τοῦ ἐπὶ Λέχαιον τείνοντος τείχους, ἀκοντιζόμενοι ἐνέκλινάν τε καὶ ἀπέθανόν τινες αὐτῶν φεύγοντες ἄστε οἱ μὲν 10 Λακεδαιμόνιοι καὶ ἐπισκώπτειν ἐτόλμων ὡς οἱ σύμμαχοι φοβοῦντο τοὺς πελταστὰς ὥσπερ μορμόνας παιδάρια. αὐτοὶ δὲ ἐκ τοῦ Λεχαίου ὁρμώμενοι σὺν μόρα καὶ τοῖς Κορινθίων φυγάσι κύκλω περὶ τὸ ἄστυ τῶν Κορινθίων ἐστρατεύοντο·

18 οἱ δ' αὖ 'Αθηναῖοι φοβούμενοι τὴν ρώμην τῶν Λακεδαι- 15 μονίων, μὰ ἐπεὶ τὰ μακρὰ τείχη τῶν Κορινθίων διήρητο, ἔλθοιεν ἐπὶ σφᾶς, ἡγήσαντο κράτιστον εἶναι ἀνατειχίσαι τὰ διηρημένα ὑπὸ Πραξίτα τείχη. καὶ ἐλθόντες πανδημεὶ μετὰ λιθολόγων καὶ τεκτόνων τὸ μὲν πρὸς Σικυῶνος καὶ πρὸς ἐσπέρας ἐν ὀλίγαις ἡμέραις πάνυ καλὸν ἐξετείχισαν, τὸ δὲ 20 ἐῷον μᾶλλον κατὰ ἡσυχίαν ἐτείχιζον.

έῷου μάλλου κατὰ ἡσυχίαν ἐτείχιζου.

19 Οἱ δ' αὖ Λακεδαιμόνιοι ἐνθυμηθέντες τοὺς ᾿Αργείους τὰ μὲν οἴκοι καρπουμένους, ἡδομένους δὲ τῷ πολέμῳ, στρατεύουσιν ἐπ' αὐτούς. ᾿Αγησίλαος δ' ἡγεῖτο, καὶ δηώσας πᾶσαν αὐτῶν τὴν χώραν, εὐθὺς ἐκεῖθεν ὑπερβαλῶν κατὰ 25 Τενέαν εἰς Κόρινθον αἰρεῖ τὰ ἀνοικοδομηθέντα ὑπὸ τῶν ᾿Αθηναίων τείχη. παρεγένετο δὲ αὐτῷ καὶ άδελφὸς Τελευτίας κατὰ θάλατταν, ἔχων τριήρεις περὶ δώδεκα ὅστε μακαρίζεσθαι αὐτῶν τὴν μητέρα, ὅτι τῆ αὐτῆ ἡμέρα ὧν

³ ἐδεδίεσαν] ὤκνουν ut videtur Priscian. 18. 25 4 τοσούτου] τούτου Β 8 ἐπ' ἐκδραμόντας πελταστὰς Μαdvig 12 μορμῶνας codd.: corr. Valckenaer 13 τοῖς τῶν C F 14 ἐστρατοπεδεύοντο Schneider 19 σικυῶνα F 26 Τενέαν Κöppen: τέγεαν codd. (τέγαιαν C) 27 ἀδελφὸς Dind.: ἀδελφὸς codd.

ἔτεκεν ὁ μὲν κατὰ γῆν τὰ τείχη τῶν πολεμίων, ὁ δὲ κατὰ θάλατταν τὰς ναῦς καὶ τὰ νεώρια ἥρηκε. καὶ τότε μὲν ταῦτα πράξας ὁ Άγησίλαος τό τε τῶν συμμάχων στράτευμα διῆκε καὶ τὸ πολιτικὸν οἴκαδε ἀπήγαγεν.

Έκ δε τούτου Λακεδαιμόνιοι ακούοντες των φευγόντων V δτι (οί) εν τῆ πόλει πάντα μεν τὰ βοσκήματα έχοιεν καὶ σψζουτο εν τῷ Πειραίφ, πολλοί δε τρέφοιντο αὐτόθεν, στρατεύουσι πάλω είς την Κόρωθον, 'Αγησιλάου και τότε ηγουμένου. και πρώτον μεν ηλθεν εις 'Ισθμόν και γαρ ην 10 δ μην εν \$ Ισθμια γίγνεται, καὶ οι Αργείοι αὐτοῦ επύγχανον τότε ποιούντες την θυσίαν τώ Ποσειδώνι, ώς "Αργους της Κορίνθου όντος. ώς δ' ήσθοντο προσιόντα τον 'Αγησίλαον, καταλιπόντες καὶ τὰ τεθυμένα καὶ τὰ ἀριστοποιούμενα μάλα συν πολλώ φόβω απεχώρουν είς το άστυ κατά την έπί 15 Κεγχρείας όδόν. δ μέντοι 'Αγησίλαος έκείνους μέν καίπερ 2 δρών σὐκ ἐδίωκε, κατασκηνήσας δὲ ἐν τῷ ἱερῷ αὐτός τε τῷ θεώ έθυε και περιέμενεν, έως οι φυγάδες των Κορινθίων έποίησαν τῷ Ποσειδώνι τὴν θυσίαν καὶ τὸν ἀγώνα. ἐποίησαν δε και οι 'Αργείοι απελθόντος 'Αγησιλάου εξ αρχής 20 πάλω Ίσθμια. καὶ ἐκείνφ τῷ ἔτει ἔστι μὲν ἃ τῶν ἄθλων δὶς ἔκαστος ἐνικήθη, ἔστι δὲ α δὶς οἱ αὐτοὶ ἐκηρύχθησαν. τή δε τετάρτη ήμέρα δ'Αγησίλαος ήγε πρός το Πείραιον το 3 στράτευμα. ίδων δε ύπο πολλων φυλαττόμενον, απεχώρησε μετ' ἄριστον πρός τὸ ἄστυ, ώς προδιδομένης τῆς πόλεως. 25 ώστε οι Κορίνθιοι δείσαντες μή προδιδοίτο ύπό τινων ή πόλις, μετεπέμψαυτο του Ίφικράτην σύν τοις πλείστοις τών πελταστών. αίσθόμενος δε δ 'Αγησίλαος της νυκτός παρεληλυθότας αὐτούς, ὑποστρέψας άμα τῆ ἡμέρα είς τὸ Πείραιον ήγε. καὶ αὐτὸς μὲν κατὰ τὰ θερμὰ προήει, μόραν 30 δε κατά το ακρότατον ανεβίβασε. και ταύτην μεν την νύκτα ὁ μὲν πρὸς ταῖς θέρμαις ἐστρατοπεδεύετο, ἡ δὲ μόρα

⁵ ἐκούσαντες C F D V τὰ (τοὺς C F) τῶν codd. 6 οἱ add. Leonclavius 7 αὐτόθεν Weiske: αὐτόθι codd. 11 τῆς C: τοῦ cet. 16 κατασκηνώσας Β pr. 29 παρήει C F

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ '

IV. v

4 τὰ ἄκρα κατέχουσα ἐνυκτέρευσεν. ἔνθα δὴ καὶ δ 'Αγησίλαος μικρώ καιρίω δ' ενθυμήματι ηθδοκίμησε. των γάρ τη μόρα φερόντων τὰ σιτία οὐδενὸς πῦρ εἰσενεγκόντος, ψύχους δὲ όντος διά τε τὸ πάνυ ἐφ' ύψηλοῦ είναι καὶ διὰ τὸ γενέσθαι ύδωρ και χάλαζαν πρός την έσπέραν, και ανεβεβήκεσαν δέ 5 έχουτες οία δη θέρους σπειρία, ριγούντων δ' αὐτών καί ἐν σκότω αθύμως πρός το δείπνον εχόντων, πέμπει ό 'Αγησίλαος ούκ έλαττον δέκα φέρουτας πύρ εν χύτραις. επειδή δε ανέβησαν άλλος άλλη, και πολλά και μεγάλα πυρά έγένετο, ατε πολλής ύλης παρούσης, πάντες μεν ήλείφοντο, πολλοί το δὲ καὶ ἐδείπνησαν ἐξ ἀρχῆς. φανερὸς δὲ ἐγένετο καὶ ὁ νεώς του Ποσειδώνος ταύτη τη νυκτί καόμενος ύφ' ότου δ' 5 ενεπρήσθη οὐδείς οίδεν. επεί δε ήσθοντο οί εν τῷ Πειραίφ τὰ ἄκρα ἐχόμενα, ἐπὶ μὲν τὸ ἀμύνασθαι οὐκέτι ἐτράποντο, είς δε το "Ηραιον κατέφυγον καὶ άνδρες καὶ γυναίκες καὶ 15 δούλοι καὶ ἐλεύθεροι καὶ τών βοσκημάτων τὰ πλείστα. καὶ Αγησίλαος μεν δή συν τῷ στρατεύματι παρά θάλατταν έπορεύετο ή δε μόρα άμα καταβαίνουσα από των άκρων Ολνόην τὸ ἐντετειχισμένον τείχος αίρεί, καλ τὰ ἐνόντα έλαβε, καὶ πάντες δὲ οἱ στρατιώται ἐν ταύτη τῆ ἡμέρα 20 πολλά τὰ ἐπιτήδεια ἐκ τῶν χωρίων ἐλάμβανον. οἱ δ' ἐν τῷ Ἡραίω καταπεφευγότες ἐξῆσαν, ἐπιτρέψοντες ᾿Αγησιλάω γνώναι ὅ τι βούλοιτο περί σφών. ὁ δ' ἔγνω, ὅσοι μὲν τών σφαγέων ήσαν, παραδούναι αὐτοὺς τοῖς φυγάσι, τὰ δ' ἄλλα 6 πάντα πραθήναι. Εκ τούτου δε εξήει μεν εκ τοῦ Ἡραίου 25 πάμπολλα τὰ αἰχμάλωτα· πρεσβεῖαι δὲ ἄλλοθέν τε πολλαὶ παρήσαν καὶ ἐκ Βοιωτών ήκον ἐρησόμενοι τί αν ποιούντες εἰρήνης τύχοιεν. ὁ δὲ ᾿Αγησίλαος μάλα μεγαλοφρόνως τούτους μεν οὐδ' δράν εδόκει, καίπερ Φάρακος τοῦ προξένου παρεστηκότος αὐτοῖς, ὅπως προσαγάγοι καθήμενος δ' ἐπὶ 30 τοῦ περί τὴν λίμνην κυκλοτεροῦς οἰκοδομήματος ἐθεώρει

⁶ σείρια Dind. βιγώντων Cobet 8 ἐπειδή Β: ἐπεὶ cet.
12 καιόμενος hic codd. 20 δὲ Simon : δὴ codd. 22 ἐπιτρέψαντες Ϝ
26 πολλαὶ om. C F 31 τὴν λίμνην] τὸν λιμένα Leonclavius

πολλά τὰ έξαγόμενα. των δὲ Λακεδαιμονίων ἀπὸ των οπλων σύν τοις δόρασι παρηκολούθουν φύλακες των αίχμαλώτων, μάλα ύπὸ τῶν παρόντων θεωρούμενοι οἱ γὰρ εύτυχούντες και κρατούντες αεί πως αξιοθέατοι δοκούσιν 5 είναι. έτι δε καθημένου 'Αγησιλάου καὶ εοικότος άγαλλο- 7 μένω τοις πεπραγμένοις, ίππεύς τις προσήλαυνε και μάλα lσχυρώς ίδρωντι τῷ ἔππφ. ὑπὸ πολλών δὲ ἐρωτώμενος ο τι αγγέλλοι, οὐδενὶ απεκρίνατο, αλλ' ἐπειδη ἐγγὺς ην τοῦ ᾿Αγησιλάου, καθαλόμενος ἀπὸ τοῦ ἵππου καὶ προσδραμὼν 10 αὐτῷ μάλα σκυθρωπὸς ὢν λέγει τὸ τῆς ἐν Λεχαίφ μόρας πάθος. ὁ δ' ὡς ήκουσεν, εὐθύς τε ἐκ τῆς ἔδρας ἀνεπήδησε καὶ τὸ δόρυ έλαβε καὶ πολεμάρχους καὶ πευτηκουτήρας καὶ ξεναγούς καλείν τον κήρυκα εκέλευεν. ώς δε συνέδραμον 8 ούτοι, τοις μεν άλλοις είπεν, ου γάρ πω ήριστοποίηντο, 15 εμφαγούσιν δ τι δύναιντο ήκειν την ταχίστην, αὐτός δε σύν τοις περί δαμοσίαν ύφηγειτο ανάριστος. και οι δορυφόροι τὰ ὅπλα ἔχοντες παρηκολούθουν σπουδή, τοῦ μὲν ὑφηγουμένου, των δε μετιόντων. ήδη δ' εκπεπερακότος αὐτοῦ τὰ θερμά είς τὸ πλατύ τοῦ Λεχαίου, προσελάσαντες ίππεῖς 20 τρείς αγγέλλουσιν ότι οι νεκροί ανηρημένοι είησαν. δ δ' έπει τούτο ήκουσε, θέσθαι κελεύσας τὰ ὅπλα καὶ ὀλίγον χρόνον αναπαύσας, απηγε πάλιν το στράτευμα επί το "Ηραιον· τἢ δ' ύστεραία τὰ αἰχμάλωτα διετίθετο.

Οἱ δὲ πρέσβεις τῶν Βοιωτῶν προσκληθέντες καὶ ἐρωτώ- 9
25 μενοι ὅ τι ἤκοιεν, περὶ μὲν τῆς εἰρήνης οὐκέτι ἐμέμνηντο,
εἶπον δὲ ὅτι εἰ μή τι κωλύοι βούλοιντο εἰς ἄστυ πρὸς τοὺς
σφετέρους στρατιώτας παρελθεῖν. ὁ δ' ἐπιγελάσας· ᾿Αλλ'
οἶδα μέν, ἔφη, ὅτι οὐ τοὺς στρατιώτας ἰδεῖν βούλεσθε,
ἀλλὰ τὸ εὐτύχημα τῶν φίλων ὑμῶν θεάσασθαι πόσον τι
30 γεγένηται. περιμείνατε οὖν, ἔφη· ἐγὼ γὰρ ὑμᾶς αὐτὸς

⁷ Ιδρώντι Β: Ιδροῦντι cet. 9 τοῦ om. CF καθαλόμενος C: καθαλόμενος M D V F: καθαλλόμενος B 12 πεντηκοστήρας codd.: cott. Dind. 16 δαμοσίαν Morus: δαμασίαν codd. 29 δμών Morus: δμαῖς codd.

άξω, και μάλλον μετ' έμοῦ ὅντες γνώσεσθε ποῖόν τι τὸ 10 γεγενημένον έστί. καὶ οὐκ ἐψεύσατο, ἀλλὰ τῆ ὑστεραία θυσάμενος ήγε πρός την πόλιν το στράτευμα. καὶ το μέν τροπαίου οὐ κατέβαλευ, εί δέ τι ην λοιπου δένδρου, κόπτων και κάων επεδείκυνεν ώς ούδεις αντεξήει. ταθτα δε ποιήσας 5 έστρατοπεδεύσατο περί το Λέχαιον και τους Θηβαίων μέντοι πρέσβεις είς μεν τὸ ἄστυ οὐκ ἀνῆκε, κατὰ θάλατταν δὲ εἰς Κρεῦσιν ἀπέπεμψεν. ἄτε δὲ ἀήθους τοῖς Λακεδαιμονίοις γεγενημένης της τοιαύτης συμφοράς, πολύ πένθος ήν κατά τὸ Λακωνικόν στράτευμα, πλήν δσων ἐτέθνασαν 10 έν χώρα η νίοὶ η πατέρες η άδελφοί ούτοι δ' ώσπερ νικηφόροι λαμπροί και άγαλλόμενοι τω οίκείω πάθει περιήσαν. 11 εγένετο δε το της μόρας πάθος τοιώδε τρόπω. οί 'Αμυκλαίοι άεί ποτε ἀπέρχουται είς τὰ Υακίνθια ἐπὶ τὸν παιάνα, ἐάν τε στρατοπεδευόμενοι τυγχάνωσιν έάν τε άλλως πως ἀποδη- 15 μούντες. καὶ τότε δή τους έκ πάσης της στρατιάς 'Αμυκλαίους κατέλιπε μεν 'Αγησίλαος εν Λεχαίω. ὁ δ' εκεί φρουρών πολέμαρχος τούς μέν από των συμμάχων φρουρούς παρέταξε φυλάττειν το τείχος, αύτος δε σύν τη των δπλιτών καὶ τῆ τῶν ἱππέων μόρα παρὰ τὴν πόλιν τῶν Κορινθίων 20 12 τους 'Αμυκλαιείς παρήγεν. έπει δε απείχου όσον είκοσιν ή τριάκοντα σταδίους τοῦ Σικυώνος, ὁ μὲν πολέμαρχος σὺν τοις όπλίταις ούσιν ώς έξακοσίοις άπήει πάλιν έπὶ τὸ Λέχαιου, του δ' ἱππαρμοστην ἐκέλευσε σύν τῆ τῶν ἱππέων μόρα, ἐπεὶ προπέμψειαν τοὺς 'Αμυκλαιεῖς μέχρι ὁπόσου 25 αὐτοὶ κελεύοιεν, μεταδιώκειν. καὶ ὅτι μὲν πολλοὶ ἦσαν ἐν τῆ Κορίνθω καὶ πελτασταὶ καὶ ὁπλιται οὐδὲν ἡγνόουν κατεφρόνουν δε διά τὰς έμπροσθεν τύχας μηδένα αν επι-13 χειρήσαι σφίσιν. οἱ δ' ἐκ τῶν Κορινθίων ἄστεως, Καλλίας τε ὁ Ἱππονίκου, τῶν ᾿Αθηναίων ὁπλιτῶν στρατηγῶν, καὶ 30 'Ιφικράτης, των πελταστών ἄρχων, καθορώντες αὐτούς καὶ

5 κάων Lennep : κλών codd. 7 ἀνῆκε Schneider : ἀνῆγε codd. 15 στρατευόμενοι Cobet 19 παρέταξε ἐταξε Schneider 22 σταδίους Β : στάδια cet. 29 άστεως] άστεος Β : τοῦ ἄστεος cet.

ού πολλούς όντας καὶ ερήμους καὶ πελταστών καὶ ίππέων, ενόμισαν ασφαλές είναι επιθέσθαι αὐτοῖς τῷ πελταστικῷ. εί μεν γαρ πορεύοιντο τῆ όδφ, ακοντιζομένους αν αὐτούς είς τὰ γυμνὰ ἀπόλλυσθαι: εὶ δ' ἐπιχειροίεν διώκειν, ράδίως αν 5 αποφυγείν πελτασταίς τοίς ελαφροτάτοις τούς δπλίτας. γυόντες δε ταῦτα εξάγουσι. καὶ δ μεν Καλλίας παρέταξε 14 τους δπλίτας ου πόρρω της πόλεως, δ δε 'Ιφικράτης λαβων τους πελταστάς επέθετο τή μόρα. οι δε Λακεδαιμόνιοι επεί ήκοντίζοντο και δ μέν τις ετέτρωτο, δ δε και επεπτώκει, 10 τούτους μέν εκέλευον τούς ύπασπιστάς άραμένους αποφέρειν εις Λέχαιον και ούτοι μόνοι της μόρας τη αληθεία εσώθησαν ό δὲ πολέμαρχος ἐκέλευσε τὰ δέκα ἀφ' ήβης ἀποδιώξαι τοὺς προειρημένους. ως δε εδίωκον, ήρουν τε οὐδένα εξ ακοντίου 15 βολής όπλιται όντες πελταστάς και γαρ αναχωρείν αὐτούς 15 εκέλευε, πρίν τούς όπλίτας όμου γίγνεσθαι έπει δε άνεχώρουν έσπαρμένοι, άτε διώξαντες ώς τάχους έκαστος είχεν, άναστρέφοντες οί περί του Ίφικράτην, οί τε έκ τοῦ έναντίου πάλιν ηκόντιζον και άλλοι έκ πλαγίου παραθέοντες είς τὰ γυμνά. καλ εύθυς μέν έπλ τῆ πρώτη διώξει κατηκόντιζον 20 εννέα η δέκα αὐτων. ως δε τοῦτο εγένετο, πολύ ήδη θρασύτερου επέκειυτο. επεί δε κακώς έπασχου, πάλιυ εκέλευσευ 16 ό πολέμαρχος διώκειν τα πεντεκαίδεκα αφ' ήβης. ἀναχωροθυτες δε έτι πλείους αὐτῶν ἡ τὸ πρῶτον ἔπεσον. τών βελτίστων απολωλότων, οι ίππεις αυτοίς παραγίγνονται 25 καὶ σὺν τούτοις αὖθις δίωξιν ἐποιήσαντο. ὡς δ' ἐνέκλιναν οί πελτασταί, εν τούτφ κακώς οί ίππεις επέθεντο ού γάρ έως απέκτειναν τινας αὐτων εδίωξαν, άλλα σὺν τοῖς εκδρόμοις Ισομέτωποι καὶ εδίωκον καὶ επέστρεφον. δε και πάσχοντες τα δμοια τούτοις και αθθις, αθτοί μεν άει 30 ελάττους τε και μαλακώτεροι εγίγνοντο, οι δε πολέμιοι θρασύτεροί τε και άει πλείους οι έγχειροθντες. άποροθντες 17

11 καὶ οδτοι Leonclavius: οδτοι καὶ codd. 12 ἐνεκέλευσε Β τοὸς προειρημένους del, Bake 22 ἀναχωρούντων V 29 αδθις καὶ αδθις Herwerden 30 τε om. C F δὴ συνίστανται ἐπὶ βραχύν τινα γήλοφον, ἀπέχοντα τῆς μὲν θαλάττης ὡς δύο στάδια, τοῦ δὲ Λεχαίου ὡς ἔξ ἡ ἔπτὰ καὶ δέκα στάδια. αἰσθόμενοι δ' οὶ ἀπὸ τοῦ Λεχαίου, εἰσβάντες εἰς πλοιάρια παρέπλεον, ἔως ἐγένοντο κατὰ τὸν γήλοφον. οἱ δ' ἀποροῦντες ήδη, ὅτι ἔπασχον μὲν κακῶς 5 καὶ ἀπέθνησκον, ποιεῖν δὲ οὐδὲν ἐδύναντο, πρὸς τούτοις δὲ ὁρῶντες καὶ τοὺς ὁπλίτας ἐπιόντας, ἐγκλίνουσι. καὶ οἱ μὲν ἐμπίπτουσιν αὐτῶν εἰς τὴν θάλατταν, δλίγοι δέ τινες μετὰ τῶν ἱππέων εἰς Λέχαιον ἐσώθησαν. ἐν πάσαις δὲ ταῖς μάχαις καὶ τῷ φυγῆ ἀπέθανον περὶ πεντήκοντα καὶ διακοσίους. το

Έκ δὲ τούτου ὁ Αγησίλαος τὴν μὲν σφαλείσαν μόραν

18 καὶ ταθτα μὲν οὕτως ἐπέπρακτο.

έχων ἀπήει, ἄλλην δὲ κατέλιπεν ἐν τῷ Λεχαίῳ. διιῶν δὲ ἐπ' οἴκον ὡς μὲν ἐδύνατο δψιαίτατα κατήγετο εἰς τὰς πόλεις, ὡς δ' ἐδύνατο πρωαίτατα ἐξωρμᾶτο. παρὰ δὲ Μαντίνειαν 15 ἐξ 'Ορχομενοῦ ὅρθρον ἀναστὰς ἔτι σκοταῖος παρῆλθεν. οὕτω χαλεπῶς ἃν ἐδόκουν οἱ στρατιῶται τοὺς Μαντινέας 19 ἐφηδομένους τῷ δυστυχήματι θεάσασθαι. ἐκ τούτον δὲ μάλα καὶ τἄλλα ἐπετύγχανεν 'Ιφικράτης. καθεστηκότων γὰρ φρουρῶν ἐν Σιδοῦντι μὲν καὶ Κρομμυῶνι ὑπὸ Πραξίτου, 20 ὅτε ἐκεῖνος εἶλε ταῦτα τὰ τείχη, ἐν Οἰνόη δὲ ὑπὸ 'Αγησιλάου, ὅτεπερ τὸ Πείραιον ἐάλω, πάνθ' εἶλε ταῦτα τὰ χωρία. τὸ μέντοι Λέχαιον ἐφρούρουν οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ σύμμαχοι. οἱ ψυγάδες δὲ τῶν Κορινθίων, οὐκέτι πεξῆ παριόντες ἐκ Σικυῶνος διὰ τὴν τῆς μόρας δυστυχίαν, ἀλλὰ παρα- 25 πλέοντες καὶ ἐντεῦθεν ὁρμώμενοι πράγματα εἶχόν τε καὶ παρεῖχον τοῖς ἐν τῷ ἄστει.

Μετὰ δὲ τοῦτο οἱ 'Αχαιοὶ ἔχοντες Καλυδῶνα, ἢ τὸ παλαιὸν Αἰτωλίας ἢν, καὶ πολίτας πεποιημένοι τοὺς Καλυδωνίους, φρουρεῖν ἠναγκάζοντο ἐν αὐτῆ. οἱ γὰρ 'Ακαρνᾶνες 30

² ἐπτακαίδεκα CV 6 πρὸς τούτοις δὲ Β: πρὸς δὲ τούτοις cet.
13 διὰν] ἀπιὰν Cobet 18 δὲ Ϝ_i: τε Β: τὲ cet. 25 post παραπλέοντες add. εἰς Λέχαιον Herwerden 29 Αἰτωλίας Leonclavius: αἰτωλία codd. 30 αὐτῆ] αὐτῶ(i) codd.

ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ Δ

ἐπεστράτευον, καὶ τῶν ᾿Αθηναίων δὲ καὶ Βοιωτῶν συμπαρήσάν τινες αύτοις διά το συμμάχους είναι. πιεζόμενοι οθν υπ' αὐτών οι 'Αχαιοί πρέσβεις πέμπουσιν είς την Λακεδαίμονα. οἱ δ' ἐλθόντες ἔλεγον ὅτι οὐ δίκαια πάσχοιεν ὑπὸ 5 των Λακεδαιμονίων. Ἡμεῖς μεν γάρ, έφασαν, ὑμιν, ω 2 άνδρες, δπως αν ύμεις παραγγέλλητε συστρατευόμεθα καί έπόμεθα δποι αν ήγησθε ύμεις δε πολιορκουμένων ήμων ύπο 'Ακαρυάνων καὶ τῶν συμμάχων αὐτοῖς 'Αθηναίων καὶ Βοιωτών οὐδεμίαν ἐπιμέλειαν ποιεῖσθε. Οὐκ αν οὖν δυναίμεθα 10 ήμεις τούτων ούτω γιγνομένων αυτέχειν, άλλ' ή εάσαντες του ευ Πελοπουνήσφ πόλεμου διαβάντες πάντες πολεμήσομεν 'Ακαρνασί τε και τοις συμμάχοις αὐτων, η ειρήνην ποιησόμεθα όποίαν αν τινα δυνώμεθα. ταθτα δ' έλεγον 3 ύπαπειλούντες τοίς Λακεδαιμονίοις απαλλαγήσεσθαι της 15 συμμαχίας, εί μη αὐτοῖς ἀντεπικουρήσουσι. τούτων δὲ λεγομένων έδοξε τοις τ' εφόροις και τη εκκλησία αναγκαιον είναι στρατεύεσθαι μετά των 'Αχαιων έπι τους 'Ακαρνάνας. καὶ ἐκπέμπουσιν ᾿Αγησίλαον, δύο μόρας ἔχοντα καὶ τῶν συμμάχων το μέρος. οἱ μέντοι Αχαιοὶ πανδημεὶ συνεστρα-20 τεύουτο. ἐπεὶ δὲ διέβη ὁ ᾿Αγησίλαος, πάντες μὲν οἱ ἐκ 4 των άγρων 'Ακαρνάνες έφυγον είς τὰ ἄστη, πάντα δὲ τὰ βοσκήματα απεχώρησε πόρρω, ὅπως μη αλίσκηται ὑπὸ τοῦ στρατεύματος. ὁ δ' 'Αγησίλαος ἐπειδή ἐγένετο ἐν τοῖς όρίοις της πολεμίας, πέμψας είς Στράτου πρός τὸ κοινου 25 των 'Ακαρνάνων είπεν ώς, εί μη παυσάμενοι της πρός Βοιωτούς και 'Αθηναίους συμμαχίας ξαυτούς και τούς συμμάχους αίρησουται, δηώσει πάσαν την γην αυτών έφεξης και παραλείψει οὐδέν. ἐπεὶ δὲ οὐκ ἐπείθοντο, οὕτως ἐποίει, καὶ 5 κόπτων συνεχώς την χώραν οὐ προήει πλέον της ήμέρας 30 η δέκα η δώδεκα σταδίων. οἱ μὲν οὖν ᾿Ακαρνᾶνες, ἡγη-

^{7 \$(\$} C)γεῖσθε codd. 13–15 ταῦτα . . . ἀντεπικουρήσουσι del.

Kruse 15 ἀντεπικουρήσωσι Β 16 ἀναγκαῖον εἶναι om. C
66 post τοὺς add. 'Αχαιοὺς Simon 27 δηώσει Dind.: δη(η)ώσοι codd. 30 μὸν om. B

ΕΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

IV. vi

σάμενοι ασφαλές είναι δια την βραδυτήτα του στρατεύματος. τά τε βοσκήματα κατεβίβαζου έκ των όρων καὶ τῆς χώρας 6 τὰ πλείστα εἰργάζουτο. ἐπεὶ δὲ ἐδόκουν τῷ ᾿Αγησιλάω πάνυ ήδη θαρρείν, ημέρα πέμπτη η έκτη καὶ δεκάτη ἀφ' ής είσέβαλε, θυσάμενος πρώ διεπορεύθη πρό δείλης έξήκοντα 5 καὶ έκατὸν στάδια ἐπὶ τὴν λίμνην περὶ ἡν τὰ βοσκήματα των 'Ακαρνάνων σχεδον πάντα ήν, και έλαβε παμπλήθη και βουκόλια καὶ ἱπποφόρβια καὶ ἄλλα παυτοδαπὰ βοσκήματα καὶ ἀνδράποδα πολλά. λαβών δὲ καὶ μείνας αὐτοῦ τὴν ἐπι-7 οῦσαν ἡμέραν διεπώλει τὰ αλχμάλωτα. τῶν μέντοι 'Ακαρ- 10 νάνων πολλοί πελτασταί ήλθον, και πρός τῷ ὅρει σκηνοῦντος τοῦ 'Αγησιλάου βάλλοντες καὶ σφενδονώντες ἀπὸ τῆς ακρωνυχίας τοῦ όρους επασχον μεν οὐδέν, κατεβίβασαν δε είς τὸ όμαλες τὸ στρατόπεδου, καίπερ ήδη περὶ δεῖπνου παρασκευαζόμενου. είς δε την νύκτα οι μεν 'Ακαρνάνες ἀπηλθον, 15 8 οί δὲ στρατιώται φυλακὰς καταστησάμενοι ἐκάθευδον. τῆ δ' ύστεραία απήγεν δ 'Αγησίλαος τὸ στράτευμα, καὶ ήν μεν ή έξοδος εκ του περί την λίμνην λειμωνός τε και πεδίου στενή διὰ τὰ κύκλω περιέχοντα όρη καταλαβόντες δὲ οἰ 'Ακαρνάνες εκ των ὑπερδεξίων έβαλλόν τε καὶ ἡκόντιζον, 20 καὶ ὑποκαταβαίνοντες είς τὰ κράσπεδα τῶν ὀρῶν προσέκειντο καὶ πράγματα παρείχου, ώστε οὐκέτι ἐδύνατο τὸ στράτευμα 9 πορεύεσθαι. ἐπιδιώκοντες δὲ ἀπὸ τῆς φάλαγγος οί τε ὁπλίται και οι ίππεις τους επιτιθεμένους οὐδεν έβλαπτον ταχύ γὰρ ἦσαν, ὁπότε ἀποχωροῖεν, πρὸς τοῖς Ισχυροῖς οἱ 'Ακαρ- 25 νανες. χαλεπον δ' ήγησάμενος δ 'Αγησίλαος δια του στενοπόρου έξελθεῖν ταῦτα πάσχοντας, ἔγνω διώκειν τοὺς έκ τῶν εὐωνύμων προσκειμένους, μάλα πολλούς ὄντας· εύβατώτερου γάρ ην τούτο τὸ όρος καὶ ὁπλίταις καὶ ἵπποις. 10 και εν φ μεν εσφαγιάζετο, μάλα κατείχου βάλλοντες και 30

¹²⁻¹³ άπδ... δρους huc trans. Köppen: in codd. post στρατόπεδον leguntur 14 παρασκευαζόμενον Paris. A Ε: παρασκευαζομένω(φ) cet. 24 ἐπιθεμένους Β 25 ἤσαν Morus: ἤ(ἤ)εσαν codd. 27 πάσχοντας vulg.: πάσχοντα codd. 30 prius καὶ om. Β

ακουτίζουτες οἱ 'Ακαρυανες, καὶ εγγύς προσιόντες πολλούς **ἐτίτρωσκου.** ἐπεὶ δὲ παρήγγειλευ, ἔθει μὲυ ἐκ τῶυ ὁπλιτῶυ τὰ πεντεκαίδεκα ἀφ' ήβης, ήλαινον δε οί ίππεις, αὐτὸς δε στυν τοις άλλοις ήκολούθει. οι μέν οῦν ὑποκαταβεβηκότες ΙΙ 5 των 'Ακαρνάνων και ακροβολιζόμενοι ταχύ ενέκλιναν και απέθνησκον φεύγοντες πρός τὸ αναντες· επί μέντοι τοῦ ακροτάτου οι δπλιται ήσαν των 'Ακαρνάνων παρατεταγμένοι καὶ τῶν πελταστῶν τὸ πολύ, καὶ ἐνταῦθα ἐπέμενον, καὶ τά τε άλλα βέλη ήφιεσαν και τοις δόρασιν εξακοντίζοντες ίππέας 10 τε κατέτρωσαν και Ιππους τινάς απέκτειναν. μικρού έδεον ήδη έν χερσί των Λακεδαιμονίων δπλιτων είναι, ένεκλιναν, και απέθανον αύτων εν εκείνη τη ήμερα περί τριακοσίους. τούτων δε γενομένων δ 'Αγησίλαος τροπαίον 12 έστήσατο. καὶ τὸ ἀπὸ τούτου περιών κατὰ τὴν χώραν 15 έκοπτε καὶ έκαε· πρός ένίας δὲ τῶν πόλεων καὶ προσέβαλλεν, ύπο των 'Αχαιων αναγκαζόμενος, ου μην είλε γε ουδεμίαν. ἡνίκα δὲ ήδη ἐπεγίγνετο τὸ μετόπωρον, ἀπήει ἐκ τῆς χώρας. οί δε 'Αχαιοί πεποιηκέναι τε σύδεν ενόμιζον αὐτόν, 13 ότι πόλω οὐδεμίων προσειλήφει οὕτε ἐκοῦσαν οὕτε ἄκουσαν, 20 εδέουτό τε, εί μή τι άλλο, άλλα τοσούτόν γε χρόνον καταμείναι αὐτόν, έως αν τον σπορητον διακωλύση τοις 'Ακαρνασιν. δ δε άπεκρίνατο δτι τὰ εναντία λέγοιεν τοῦ συμφέροντος. έγω μεν γάρ, έφη, στρατεύομαι πάλω δεύρο els τὸ ἐπιὸν θέρος· ούτοι δε δσφ αν πλείω σπείρωσι, τοσούτφ μαλλον της ειρήνης 25 επιθυμήσουσι. ταῦτα δ' είπων ἀπήει πεζή δι' Αίτωλίας τοι- 14 αύτας όδους ας ούτε πολλοί ούτε όλίγοι δύναιντ' αν ακόντων Αλτωλών πυρεύεσθαι έκεινον μέντοι είασαν διελθείν ήλπιζου γάρ Ναύπακτου αὐτοῖς συμπράξεω ώστ' ἀπολαβείν. έπειδη δε εγένετο κατά το 'Ρίον, ταύτη διαβάς οίκαδε απηλθε 30 καλ γάρ του έκ Καλυδώνος έκπλουν είς Πελοπόννησον οί 'Αθηναίοι ἐκώλυον τριήρεσιν δρμώμενοι ἐξ Οίνιαδῶν.

12 ἐνέπλινον Β 15 ἔκαιε Β 23 στρατεύσομαι Stephanus 24 τοσοῦτο Β 30 καὶ Leonclavius in marg. : κατὰ codd. ΣΕΝ. HELL, 9

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

VII Παρελθόντος δε του χειμώνος, ώσπερ υπέσχετο τοις 'Αχαιοις, εύθυς άρχομένου του ήρος πάλιν φρουράν έφαινεν έπι τους 'Ακαρνάνας. οι δε αισθόμενοι, και νομίσαντες διὰ τὸ ἐν μεσογεία σφίσι τὰς πόλεις εἶναι ὁμοίως ἄν πολιορκείσθαι ύπὸ των τὸν σίτον φθειρόντων ώσπερ εί 5 περιεστρατοπεδευμένοι πολιορκοίντο, ἔπεμψαν πρέσβεις els την Λακεδαίμονα, καὶ εἰρήνην μεν πρός τους 'Αχαιούς, συμμαχίαν δὲ πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους ἐποιήσαντο. καὶ τὰ μέν περί 'Ακαρνάνας ούτω διεπέπρακτο.

IV. vii

'Εκ δὲ τούτου τοῖς Λακεδαιμονίοις τὸ μὲν ἐπ' 'Αθηναίους ή 10 έπὶ Βοιωτούς στρατεύειν ούκ έδόκει ασφαλές είναι ὅπισθεν καταλιπόντας ὅμορον τῆ Λακεδαίμονι πολεμίαν καὶ οὕτω μεγάλην την των 'Αργείων πόλιν, els δè τὸ 'Αργος φρουράν φαίνουσιν. ὁ δὲ Αγησίπολις ἐπεὶ ἔγνω ὅτι εἴη αὐτῷ ἡγητέον της φρουράς και τα διαβατήρια θυομένω εγένετο, ελθών είς 15 'Ολυμπίαν και χρηστηριαζόμενος έπηρώτα του θεου εί όσίως αν έχοι αὐτῷ μὴ δεχομένω τὰς σπονδάς τῶν 'Αργείων, ὅτι οὐχ ὁπότε καθήκοι ὁ χρόνος, ἀλλ' ὁπότε ἐμβάλλειν μέλλοιεν Λακεδαιμόνιοι, τότε υπέφερον τους μήνας. δ δε θεός έπεσήμαινεν αὐτῷ ὅσιον είναι μὴ δεχομένῳ σπονδὰς ἀδίκως 20 ύποφερομένας. ἐκείθεν δ' εὐθὺς πορευθείς είς Δελφοὺς ἐπήρετο αὖ τὸν ᾿Απόλλω εἰ κἀκείνω δοκοίη περὶ τῶν σπουδών καθάπερ τῷ πατρί. ὁ δὲ ἀπεκρίνατο καὶ μάλα κατὰ 3 ταὐτά. καὶ οὕτω δὴ 'Αγησίπολις ἀναλαβών ἐκ Φλειοῦντος τὸ στράτευμα, ἐκεῖσε γὰρ αὐτῷ συνελέγετο, ἔως πρὸς τὰ 25 ίερα ἀπεδήμει, ἐνέβαλε διὰ Νεμέας. οἱ δ' 'Αργεῖοι ἐπεὶ έγνωσαν ού δυνησόμενοι κωλύειν, έπεμψαν, ώσπερ είώθεσαν, έστεφανωμένους δύο κήρυκας ύποφέροντας σπονδάς. δ δè Αγησίπολις, ἀποκρινάμενος ὅτι οὐ δοκοῖεν τοῖς θεοῖς δικαίως ύποφέρειν, ούκ έδέχετο τὰς σπονδάς, ἀλλ' ἐνέβαλε καὶ πολλήν 30 απορίαν καὶ ἔκπληξιν κατά τε τοὺς ἀγροὺς καὶ ἐν τῆ πόλει

6 περιεστρατοπεδευμένοι Dind.: περιστρατοπεδευσάμενοι codd. 11 επλ οιπ. C 16 και οπ. C F 26 ενέβαλλε Β F n. CF 17 τὰs om. C 27 διακωλύειν Μ 30 30 ενέβαλλε BMCF

ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ Δ

IV. vii

έποίησε. διεπνοποιουμένου δ' αὐτοῦ ἐν τῆ ᾿Αργεία τῆ πρώτη Δ έσπέρα, καὶ σπουδών των μετὰ δείπνον ήδη γιγνομένων, καί οι μέν Λακεδαιμόνιοι αρξάμενων των ξσεισεν δ θεός. άπὸ δαμοσίας πάντες υμνησαν τὸν περί τὸν Ποσειδώ παιᾶνα· 5 οἱ δ' ἄλλοι στρατιώται φοντο ἀπιέναι, ὅτι καὶ Αγις σεισμοῦ ποτε γενομένου απήγαγεν εξ "Ηλιδος. δ δε 'Αγησίπολις είπων δτι εί μεν μέλλοντος αὐτοῦ εμβάλλειν σείσειε, κωλύειν αν αὐτὸν ἡγεῖτο ἐπεὶ δὲ ἐμβεβληκότος, ἐπικελεύεω νομίζοι καὶ οὖτω τῆ ὑστεραία θυσάμενος τῷ Ποσειδώνι ἡγεῖτο οὐ 5 10 πόρρω els την χώραν. άτε δε νεωστί τοῦ 'Αγησιλάου έστρατευμένου εls τὸ "Αργος, πυνθανόμενος δ 'Αγησίπολις τών στρατιωτών μέχρι μέν ποί πρός τό τείχος ήγαγεν δ 'Αγησίλαος, μέχρι δὲ ποι τὴν χώραν ἐδήωσεν, ὥσπερ πένταθλος πάντη επί το πλέον ύπερβάλλειν επειράτο. καὶ ήδη 6 15 μέν ποτε βαλλόμενος από των τύρσεων τας περί το τείχος τάφρους πάλω διέβη ήν δ' δτε οίχομένων των πλείστων Αργείων είς την Λακωνικήν ούτως έγγυς πυλών προσήλθεν ώστε οι πρός ταις πύλαις όντες των Αργείων απέκλεισαν τους των Βοιωτών Ιππέας είσελθειν βουλομένους, δείσαντες μη συνεισπέσοιεν κατά τάς πύλας οἱ Λακεδαιμόνιοι· ωστ' ηναγκάσθησαν οι Ιππείς ώσπερ νυκτερίδες πρός τοίς τείχεσιν ύπο ταις επάλξεσι προσαραρέναι. και εί μη έτυχον τότε οί Κρήτες είς Ναυπλίαν καταδεδραμηκότες, πολλοί αν καί άνδρες και Ιπποι κατετοξεύθησαν. έκ δὲ τούτου περὶ τàs 7 25 είρκτας στρατοπεδευομένου αὐτοῦ πίπτει κεραυνός είς τὸ στρατόπεδου και οι μέν τινες πληγέντες, οι δε και έμβροντηθέντες απέθανον. Εκ δε τούτου βουλόμενος τειχίσαι

² μετὰ δείπνον B: μετὰ τὸ δείπνον cet.

4 ἀπὸ δαμοσίαs Dind.: ἀποδημίαs B M C: περὶ τῆς ἀποδημίας D. unde περὶ τὴν δημοσίαν Schneider

7 σείσειε] σείσειεν B F: ἔσεισε cit. Breitenbach

8 νομίζοι M D C F corr.: νομίζει V (ἐπεὶ... ἡγείτο om. B)

21 ἡναγκάσθησαν Castalio: ἡνάγκασαν codd.

25 εἰρατὰς M D V F

26 ἐκβροντηθέντες B

IV. vii

φρούριόν τι ἐπὶ ταῖς παρὰ Κηλοῦσαν ἐμβολαῖς, ἐθύετο· καὶ ἐφάνη αἰτῷ τὰ ἱερὰ ἄλοβα. ὡς δὲ τοῦτο ἐγένετο, ἀπήγαγε τὸ στράτενμα καὶ διέλυσε, μάλα πολλὰ βλάψας τοὺς ᾿Αργείους, ἄτε ἀπροσδοκήτως αὐτοῖς ἐμβαλών.

Καὶ ὁ μὲν δὴ κατὰ γῆν πόλεμος οὕτως ἐπολεμεῖτο. ἐν 5 ώ δὲ πάντα ταῦτα ἐπράττετο, τὰ κατὰ θάλατταν αὖ καὶ τὰς πρός θαλάττη πόλεις γενόμενα διηγήσομαι, καὶ τῶν πράξεων τὰς μὲν ἀξιομνημονεύτους γράψω, τὰς δὲ μὴ ἄξίας λόγου παρήσω. πρώτον μεν τοίνυν Φαρνάβαζος και Κόνων, επεί ενίκησαν τους Λακεδαιμονίους τη ναυμαχία, περιπλέοντες το καὶ τὰς νήσους καὶ πρὸς τὰς ἐπιθαλαττιδίας πόλεις τούς τε Λακωνικούς άρμοστας εξήλαυνον και παρεμυθούντο τας πόλεις ώς ούτε ακροπόλεις εντειχίσοιεν εάσοιέν τε αθτονόμους. 2 οί δ' ἀκούοντες ταθτα ήδοντό τε καὶ ἐπήνουν καὶ ξένια προθύμως έπεμπου τω Φαρναβάζω, και γάρ ὁ Κόνων τὸν 15 Φαρνάβαζον εδίδασκεν ως ούτω μεν ποιούντι πάσαι αυτώ αί πόλεις φίλιαι έσοιντο, εί δε δουλούσθαι Βουλόμενος φανερός έσοιτο, έλεγεν ώς μία έκάστη πολλά πράγματα ίκανή είη παρέχειν και κίνδυνος είη μη και οι "Ελληνες, εί ταθτα 3 αἴσθοιντο, συσταίεν. ταῦτα μεν οὖν ἐπείθετο ὁ Φαρνάβαζος. 20 άποβας δ' είς "Εφεσον τω μεν Κόνωνι δούς τετταράκοντα τριήρεις είς Σηστον είπεν απαντάν, αυτός δε πεζή παρήει ἐπὶ τὴν αύτοῦ ἀρχήν. καὶ γὰρ ὁ Δερκυλίδας, ὅσπερ καὶ πάλαι πολέμιος ην αὐτῷ, ἔτυχεν ἐν ᾿Αβύδω ων, ὅτε ἡ ναυμαχία ἐγένετο, καὶ οὐχ ὥσπερ οἱ ἄλλοι ἁρμοσταὶ ἐξ- 25 έλιπεν, άλλα κατέσχε την "Αβυδον και διέσωζε φίλην τοις Λακεδαιμονίοις. και γάρ συγκαλέσας τους 'Αβυδηνούς έλεξε 4 τοιάδε. * Ω ἄνδρες, νῦν ἔξεστιν ὑμῖν καὶ πρόσθεν Φίλοις οὖσι τῆ πόλει ἡμῶν εὐεργέτας φανῆναι τῶν Λακεδαιμονίων. καί γάρ το μέν έν ταις εθπραξίαις πιστούς φαίνεσθαι οὐδέν 30 θαυμαστόν. ὅταν δέ τινες ἐν συμφοραῖς γενομένων φίλων

13 έντειχιοῦεν Dind. ἐντειχίσαιεν ἐάσαιἐν M D V C 17 ἔσονται V C 23 αὐτοῦ B al. 31 φίλων] φίλοι Cobet : φίλων φίλοι Nauck

βέβαιοι φανώσι, τοῦτ' είς τὸν ἄπαντα χρόνον μνημονεύεται. έστι δε ούχ ούτως έχου (ώς), εί τῆ ναυμαχία εκρατήθημεν, οὐδεν άρα έτι εσμέν άλλα και το πρόσθεν δήπου, 'Αθηναίων άρχόντων της θαλάττης, ίκαυη ην ή ημετέρα πόλις καὶ εῦ 5 φίλους καὶ κακώς έχθροὺς ποιείν. ὅσφ δὲ μᾶλλον αἱ ἄλλαι πόλεις συν τη τύχη άπεστράφησαν ήμων, τοσούτω όντως ή ύμετέρα πιστότης μείζων φανείη αν. εί δέ τις τοῦτο φοβείται, μή και κατά γήν και κατά θάλατταν ενθάδε πολιορκώμεθα, έννοείτω δτι Έλληνικον μέν ούπω ναυτικόν 10 έστιν εν τή θαλάττη, οι δε βάρβαροι ει επιχειρήσουσι τής θαλάττης άρχειν, οὐκ ἀνέξεται ταῦτα ἡ Ἑλλάς ωσθ ἐαυτῆ έπικουρούσα καὶ ὑμίν σύμμαχος γενήσεται. οἱ μὲν δὴ ταῦτα 5 ακούοντες ούκ ακόντως αλλά προθύμως επείσθησαν καί τούς μεν ίοντας άρμοστας φίλως εδέχοντο, τούς δε απόντας μετεό δε Δερκυλίδας, ώς συνελέγησαν πολλοί καί 15 πέμποντο. χρήσιμοι ανδρες είς την πόλιν, διαβάς καὶ είς Σηστόν, καταντικρύ όντα 'Αβύδου καὶ ἀπέχοντα οὐ πλέον ὀκτώ σταδίων, όσοι τε διά Λακεδαιμονίους γην έσχον εν Χερρο**νήσφ, ήθρ**οιζε, καὶ δσοι αὖ ἐκ τῶν ἐν τῆ Εὐρώπη πόλεων 20 άρμοσταὶ ἐξέπιπτον, καὶ τούτους ἐδέχετο, λέγων ὅτι οὐδ' έκείνους αθυμείν δεί, εννοσυμένους ότι καὶ εν τη 'Ασία, ή εξ άρχης βασιλέως εστί, και Τημνος, οὐ μεγάλη πόλις, καὶ Αίγαιεῖς καὶ ἄλλα γε χωρία δύνανται οἰκεῖν οὐχ ὑπήκοοι δυτες βασιλέως. καίτοι, έφη, ποιον μεν (αν) Ισχυρότερον 25 Σηστοῦ λάβοιτε χωρίου, ποίου δε δυσπολιορκητότερου; δ καὶ νεῶν καὶ πεζῶν δεῖται, εὶ μέλλοι πολιορκηθήσεσθαι. τούτους αι τοιαύτα λέγων έσχε του έκπεπλήχθαι. Φαρνάβαζος έπεὶ ηθρε τήν τε "Αβυδον καὶ τὸν Σηστὸν ούτως έχουτα, προηγόρευεν αὐτοῖς ώς εί μη ἐκπέμψοιεν

² des add. Weiske: δτι V: om. cet. 3 πρόσθε Β 6 τοσούτω
C: τοσούτον cet. 7 τις ... φοβείται Dind.: τισι... φανείται codd.
8 prius καὶ om. CF 12 καὶ ἐπικουροῦσα Β 14 ἰδντας] παρόντας
Dobree 22 οὐ μεγάλη πόλις del. Nauck 23 αἰγε(αι)εῖς codd.:
Alγαί εἰσι Valckenaer γε] δὲ Simon post χωρία add. â Dind.
24 ầν add. Schäfer 26 μέλλει V

τοὺς Λακεδαιμονίους, πόλεμον εξοίσει πρὸς αὐτούς. ἐπεὶ δὲ οὐκ ἐπείθοντο, Κόνωνι μὲν προσέταξε κωλύειν αὐτοὺς τὴν θάλατταν πλεῖν, αὐτὸς δὲ ἐδήου τὴν τῶν ᾿Αβυδηνῶν χώραν. ἐπεὶ δὲ οὐδὲν ἐπέραινε πρὸς τὸ καταστρέφεσθαι, αὐτὸς μὲν ἐπ' οἴκου ἀπῆλθε, τὸν δὲ Κόνωνα ἐκέλευεν εὐ- 5 τρεπίζεσθαι τὰς καθ' Ἑλλήσποντον πόλεις, ὅπως εἰς τὸ ἔαρ ὅτι πλεῖστον ναυτικὸν ἀθροισθείη. ὀργιζόμενος γὰρ τοῖς Λακεδαιμονίοις ἀνθ' ὧν ἐπεπόνθει περὶ παντὸς ἐποιεῖτο ἐλ-θεῖν τε εἰς τὴν χώραν αὐτῶν καὶ τιμωρήσασθαι ὅ τι δύναιτο.

7 καὶ τὸν μὲν χειμῶνα ἐν τοιούτοις ὅντες διῆγον ἄμα δὲ τῷ 10 ἔαρι ναῦς τε πολλὰς συμπληρώσας καὶ ξενικὸν προσμισθωσάμενος ἔπλευσεν ὁ Φαρνάβαζός τε καὶ ὁ Κόνων μετ αὐτοῦ διὰ νήσων εἰς Μῆλον, ἐκείθεν δὲ ὁρμώμενοι εἰς τὴν Λακεδαίμονα. καταπλεύσας δὲ πρῶτον μὲν εἰς Φαρὰς ἐδήωσε ταύτην τὴν χώραν, ἔπειτα καὶ ἄλλοσε ἀποβαίνων τῆς παρα-15 θαλαττίας ἐκακούργει ὅ τι ἐδύνατο. φοβούμενος δὲ τήν τε ἀλιμενότητα τῆς χώρας καὶ τὰ τῆς βοηθείας καὶ τὴν σπανοσιτίαν, ταχύ τε ἀνέστρεψε καὶ ἀποπλέων ὡρμίσθη τῆς 8 Κυθηρίας εἰς Φοινικοῦντα. ἐπεὶ δὲ οἱ ἔχοντες τὴν πόλιν

8 Κυθηρίας είς Φοινικούντα. έπει δέ οι έχοντες τὴν πόλιν τῶν Κυθηρίων φοβηθέντες μὴ κατὰ κράτος ἀλοιεν ἐξέλιπον 20 τὰ τείχη, ἐκείνους μὲν ὑποσπόνδους ἀφῆκεν εἰς τὴν Λακωνικήν, αὐτὸς δ' ἐπισκευάσας τὸ τῶν Κυθηρίων τείχος φρουρούς τε καὶ Νικόφημον 'Αθηναίον ἀρμοστὴν ἐν τοις Κυθήροις κατέλιπε. ταῦτα δὲ ποιήσας καὶ εἰς 'Ισθμὸν τῆς Κορινθίας καταπλεύσας, καὶ παρακελευσάμενος τοις συμμάχοις προ-25 θύμως τε πολεμείν καὶ ἄνδρας πιστοὺς φαίνεσθαι βασιλεί, καταλιπών αὐτοις χρήματα ὅσα είχεν, ἔχετο ἐπ' οίκου 9 ἀποπλέων. λέγοντος δὲ τοῦ Κόνωνος ⟨ώς⟩ εἰ ἐψη αὐτὸν ἔχειν τὸ ναυτικόν, θρέψοι μὲν ἀπὸ τῶν νήσων, καταπλεύσας

εχειν το ναυτικόν, θρέψοι μέν άπο τών νήσων, καταπλεύσας δ' εls την πατρίδα συναναστήσοι τά τε μακρά τείχη τοις 30 'Αθηναίοις και το περί τον Πειραια τείχος, ου είδεναι έφη

¹⁴ μèν B; om. cet. 18 ωρμήθη B 23 νικόφηβον codd.: corr. Schneider Κυθήροις Dind.: κυθηρίοις codd. 28 ως add. Castalio

ότι Λακεδαιμονίοις οὐδεν αν βαρύτερον γένοιτο, καὶ τοῦτο ουν, έφη, σύ τοις μεν 'Αθηναίοις κεχαρισμένος έσει, τούς δε Λακεδαιμονίους τετιμωρημένος εφ' φ γάρ πλείστα επόνησαν, ατελές αὐτοις ποιήσεις. ό δε Φαρνάβαζος ακούσας g ταθτα απέστειλεν αθτον προθύμως els τας 'Αθήνας, καl χρήματα προσέθηκεν αὐτῷ εἰς τὸν ἀνατειχισμόν. ὁ δὲ 10 άφικόμενος πολύ τοῦ τείχους ώρθωσε, τά τε αύτοῦ πληρώματα παρέχων και τέκτοσι και λιθολόγοις μισθον διδούς, καὶ ἄλλο εἴ τι ἀναγκαῖον ἢν, δαπανών. ἢν μέντοι τοῦ 10 τείχους α και αυτοι 'Αθηναίοι και Βοιωτοι και άλλαι πόλεις έθελούσιαι συνετείχισαν. οι μέντοι Κορίνθιοι αφ' ων δ Φαρνάβαζος κατέλιπε χρημάτων ναθς πληρώσαντες καλ 'Αγαθίνον ναύαρχον ἐπιστήσαντες ἐθαλαττοκράτουν ἐν τῷ περί 'Αχαίαν καὶ Λέχαιον κόλπφ. αντεπλήρωσαν δε καὶ 15 οἱ Λακεδαιμόνιοι ναθς, ὧν Ποδάνεμος ήρχεν. ἐπεὶ δὲ 11 ούτος εν προσβολή τινι γενομένη απέθανε, και Πόλλις αὖ ἐπιστολεὺς ὢν τρωθεὶς ἀπηλθεν, Ἡριππίδας ταύτας Πρόαινος μέντοι Κορίνθιος τας ἀναλαμβάνει τὰς ναῦς. παρ' 'Αγαθίνου παραλαβών ναῦς εξέλιπε τὸ 'Ρίον' Λακε-20 δαιμόνιοι δ' αὐτό παρέλαβον. μετά δε τοῦτο Τελευτίας έπὶ τὰς Ἡριππίδου ναῦς ήλθε, καὶ οὖτος αὖ τοῦ κόλπου πάλω ἐκράτει.

Οὶ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἀκούοντες ὅτι Κόνων καὶ τὸ τεῖχος 12 τοῖς 'Αθηναίοις ἐκ τῶν βασιλέως χρημάτων ἀνορθοίη καὶ 25 τὸ ναυτικὸν ἀπὸ τῶν ἐκείνου τρέφων τάς τε νήσους καὶ τὰς ἐν τῆ ἠπείρφ παρὰ θάλατταν πόλεις 'Αθηναίοις εὐτρεπίζοι, ἐνόμισαν, εἰ ταῦτα διδάσκοιεν Τιρίβαζον βασιλέως ὅντα στρατηγόν, ἢ καὶ ἀποστῆσαι ἀν πρὸς ἐαυτοὺς τὸν Τιρίβαζον ἢ παῦσαί γ' ἀν τὸ Κόνωνος ναυτικὸν τρέφοντα. γυόντες 30 δὲ οὕτω, πέμπουσιν 'Ανταλκίδαν πρὸς τὸν Τιρίβαζον, προστάξαντες αὐτῷ ταῦτα διδάσκειν καὶ πειρᾶσθαι εἰρήνην τῆ

2 μλτ om. B tσει Dind.: tση(ι) codd. 7 αὐτοῦ codd. 16 γενομέτη(ι) M al.: γενομέτους B 27 ἐνόμιζον DVC 28 ἀποστήσαι Dind.: ἀποστήναι codd.

- 13 πόλει ποιείσθαι πρὸς βασιλέα. αἰσθόμενοι δὲ ταῦτα οἰ 'Αθηναῖοι ἀντιπέμπουσι πρέσβεις μετὰ Κόνωνος Ἑρμογένη καὶ Δίωνα καὶ Καλλισθένη καὶ Καλλιμέδοντα. συμπαρεκάλεσαν δὲ καὶ ἀπὸ τῶν συμμάχων πρέσβεις καὶ παρεγένοντο
- 14 ἀπό τε Βοιωτών καὶ Κορίνθου καὶ "Αργους. ἐπεὶ δ' ἐκεῖ 5 ἤσαν, ὁ μὲν 'Ανταλκίδας ἔλεγε πρὸς τὸν Τιρίβαζον ὅτι εἰρήνης δεόμενος ἤκοι τῷ πόλει πρὸς βασιλέα, καὶ ταύτης οἴασπερ βασιλεὺς ἐπεθύμει. τῶν τε γὰρ ἐν τῷ 'Ασίᾳ 'Ελληνίδων πόλεων Λακεδαιμονίους βασιλεῖ οὐκ ἀντιποιεῖσθαι, τάς τε νήσους ἀπάσας καὶ τὰς ἄλλας πόλεις ἀρκεῖν σφίσιν το αὐτονόμους εἶναι. καίτοι, ἔφη, τοιαῦτα ἐθελόντων ἡμῶν, τίνος ἃν ἕνεκα πρὸς ἡμᾶς [οί "Ελληνες ἢ] βασιλεὺς πολεμοίη ἢ χρήματα δαπανώη; καὶ γὰρ οὐδ' ἐπὶ βασιλέα στρατεύεσθαι δυνατὸν οὕτε' Αθηναίοις μὴ ἡγουμένων ἡμῶν οὕθ' ἡμῶν αὐτο-
- 15 νόμων οὐσῶν τῶν πόλεων. τῷ μὲν δὴ Τιριβάζῷ ἀκούοντι 15
 ἰσχυρῶς ἤρεσκον οἱ τοῦ ᾿Ανταλκίδου λόγοι τοῖς δὲ ἐναντίοις
 λόγοι ταῦτ᾽ ἦν. οἴ τε γὰρ ᾿Αθηναῖοι ἐφοβοῦντο συνθέσθαι
 αὐτονόμους εἶναι τὰς νήσους, μὴ Λήμνου καὶ Ἦβρου καὶ
 Σκύρου στερηθεῖεν, οἴ τε Θηβαῖοι, μὴ ἀναγκασθείησαν
 ἀφεῖναι τὰς Βοιωτίας πόλεις αὐτονόμους, οἴ τ᾽ ᾿Αργεῖοι, οῦ 20
 ἐπεθύμουν, οἰκ ἐνόμιζον ἄν τὴν Κόρινθον δύνασθαι ὡς Ἦργος
 ἔχειν τοιούτων συνθηκῶν καὶ σπονδῶν γενομένων. αὕτη μὲν
 ἡ εἰρήνη οὕτως ἐγένετο ἀτελής, καὶ ἀπῆλθον οἵκαδε ἔκαστος.
- 16 'Ο μέντοι Τιρίβαζος τὸ μὲν ἄνευ βασιλέως μετὰ Λακεδαιμονίων γενέσθαι οὐκ ἀσφαλὲς αὐτῷ ἡγεῖτο εἶναι λάθρα 25 γε μέντοι ἔδωκε χρήματα 'Ανταλκίδα, ὅπως ἄν πληρωθέντος ναυτικοῦ ὑπὸ Λακεδαιμονίων οἴ τε 'Αθηναῖοι καὶ οἱ σύμμαχοι αἰτῶν μᾶλλον τῆς εἰρήνης προσδέοιντο, καὶ τὸν Κόνωνα ὡς ἀδικοῦντά τε βασιλέα καὶ ἀληθῆ λεγόντων Λακεδαιμονίων

⁸ πάλαι ἐπεθύμει Β 12 οἱ ελληνες ἡ del. Morus 13 οὐδ ἐπὶ Leonclavius: οὐδὲ codd. 16 λόγοι Stephanus: λόγοις codd.: οὐ βουλομένοις Κόρρεη: alii alia 18 εἶναι τὰς νήσους ἐναι C 21 ὡς Leonclavius: ὥστ C F: ὡς τἄργος Μ: ὥστ ἄργους Β: ὥστ Ἄργος del. Licbhold 25 αὐτῶ(ι) codd.

ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ Δ

IV. viii

είρξε. ταῦτα δὲ ποιήσας ἀνέβαινε πρός βασιλέα, φράσων **ἄ τε λέγοιεν οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ ὅτι Κόνωνα συνειληφώς** είη ώς άδικούντα, καὶ έρωτήσων τί χρη ποιείν περὶ τούτων καὶ βασιλεύς μέν, ώς Τιρίβαζος άνω παρ' αὐτῷ 17 5 ήν, Στρούθαν καταπέμπει επιμελησόμενον των κατά θάλατταν. ό μέντοι Στρούθας Ισχυρώς τοις 'Αθηναίοις και τοις συμμάχοις την γυώμην προσείχε, μεμνημένος δσα κακά έπεπόνθει ή βασιλέως χώρα ὑπ' 'Αγησιλάου. οί δὲ Λακεδαιμόνιοι ἐπεὶ έώρων του Στρούθαν πρός έαυτούς μέν πολεμικώς έχοντα, 10 πρός δε τους 'Αθηναίους φιλικώς, Θίβρωνα πέμπουσιν επί πολέμφ πρός αὐτόν. ὁ δὲ διαβάς τε καὶ ὁρμώμενος ἐξ 'Εφέσου τε καὶ τῶν ἐν Μαιάνδρου πεδίφ πόλεων Πριήνης τε καὶ Λευκόφρυος καὶ 'Αχιλλείου, ἔφερε καὶ ἡγε τὴν βασιπροϊόντος δε τοῦ χρόνου κατανοήσας δ Στρούθας 18 15 ότι Θίβρων βοηθοίη εκάστοτε ατάκτως και καταφρονητικώς, έπεμψεν ίππέας είς το πεδίον και καταδραμόντας εκέλευσε περιβαλλομένους έλαύνειν δ τι δύναιντο. δ δε Θίβρων ετύγχανεν εξ άρίστου διασκηνών μετά Θερσάνδρου τοῦ αὐλητού. ην γάρ ο Θέρσανδρος οὐ μόνον αὐλητής άγαθός, 20 άλλα και άλκης [Ισχύος], άτε λακωνίζων, αντεποιείτο. . ό δε 19 Στρούθας, ίδων ατάκτως τε βοηθούντας καὶ δλίγους τούς πρώτους, επιφαίνεται πολλούς τε έχων και συντεταγμένους καί Θίβρωνα μέν καί Θέρσανδρον πρώτους απέκτειναν έπει δ' οὐτοι ἔπεσον, ἐτρέψαντο και τὸ ἄλλο 25 στράτευμα, καὶ διώκοντες παμπλήθεις κατέβαλον, ήσαν δὲ καὶ οι ἐσώθησαν αὐτών είς τὰς φιλίας πόλεις, καὶ πλείους πολλάκις γάρ, καὶ διά τὸ όψε αἰσθέσθαι τῆς βοηθείας. τότε, οὐδὲ παραγγείλας την βοήθειαν ἐποιήσατο. καὶ ταῦτα μέν ούτως έγεγένητο.

4 αὐτῷ] ἐαυτῶ(ι) codd. 7 ὅσα Β : ὁπόσα cet. 15 ὁ θί(μ)βρων codd. excepto Β 17 περιβαλομένονν Μ D 18 διασκηνῶν] δισκόων Riekher 20 Ισχύον del. Leonclavius 25 κατά-βαλλεν C F 26 καὶ of B : of καὶ cet. 27 post βοηθείαν add. ἀπελείσωννα Leonclavius καὶ] ἐν καὶ Μοτυν 28 οὐδὲ] οὐ Β

V.i ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

διηγούμαι· άλλὰ ναὶ μὰ Δία τόδε ἄξιόν μοι δοκεῖ εἶναι ἀνδρὶ ἐννοεῖν, τί ποτε ποιῶν ὁ Τελευτίας οὕτω διέθηκε τοὺς ἀρχομένους. τοῦτο γὰρ ήδη πολλῶν καὶ χρημάτων καὶ κινδύνων

'Ο δ' αὖ Ἱέραξ τὰς μὲν ἄλλας ναὖς λαβὼν πάλιν ἔπλει 5 εἰς Ῥόδον, ἐν Αἰγίνη δὲ τριήρεις δώδεκα κατέλιπε καὶ

άξιολογώτατον ἀνδρὸς ἔργον ἐστίν.

Γοργώπαν τὸν αὐτοῦ ἐπιστολέα ἄρμοστήν. καὶ ἐκ τούτου έπολιορκούντο μάλλον οἱ ἐν τῷ ἐπιτειχίσματι ᾿Αθηναίων ἡ οί ἐν τῆ πόλει ωστε ὑπὸ ψηφίσματος 'Αθηναίοι πληρώσαντες ναθς πολλάς ἀπεκομίσαντο εξ Αίγίνης πέμπτω μηνί 10 τους έκ του φρουρίου. ταύτων δε γενομένων οι Αθηναίοι πάλιν αὖ πράγματα εἶχον ὑπό τε τῶν ληστῶν καὶ τοῦ Γοργώπα· καὶ ἀντιπληροῦσι ναῦς τρισκαίδεκα, καὶ αἰροῦνται 6 Εύνομον ναύαρχον ἐπ' αὐτάς. ὄντος δὲ τοῦ Ἱέρακος ἐν 'Ρόδφ οἱ Λακεδαιμόνιοι 'Ανταλκίδαν ναύαρχον ἐκπέμπουσι, 15 νομίζοντες καὶ Τιριβάζω τοῦτο ποιοῦντες μάλιστ' αν χαρίζεσθαι. ὁ δὲ 'Ανταλκίδας ἐπεὶ ἀφίκετο εἰς Αἴγιναν, συμπαραλαβών τὰς τοῦ Γοργώπα ναῦς ἔπλευσεν εἰς Εφεσον, καὶ τὸν μεν Γοργώπαν πάλιν ἀποπέμπει els Αίγιναν σύν ταις δώδεκα ναυσίν, έπὶ δὲ ταις ἄλλαις Νικόλοχον ἐπέστησε τὸν ἐπι- 20 στολέα. καὶ ὁ μὲν Νικόλοχος βοηθῶν 'Αβυδηνοῖς ἔπλει έκεισε παρατρεπόμενος δε εις Τένεδον εδήου την χώραν, 7 καὶ χρήματα λαβών ἀπέπλευσεν εls "Αβυδον. οἱ δὲ τῶν Αθηναίων στρατηγοί άθροισθέντες ἀπὸ Σαμοθράκης τε καὶ Θάσου καὶ τῶν κατ' ἐκεῖνα χωρίων ἐβοήθουν τοῖς Τενεδίοις. 25 ώς δ' ήσθουτο είς Αβυδου καταπεπλευκότα του Νικόλοχου, δρμώμενοι έκ Χερρονήσου επολιόρκουν αυτόν έχοντα ναθς πέντε καὶ εἴκοσι δύο καὶ τριάκοντα ταῖς μεθ' ἐαυτῶν. ὁ μέντοι Γοργώπας αποπλέων εξ 'Εφέσου περιτυγχάνει Εὐνόμω καί τότε μεν κατέφυγεν εls Αίγιναν μικρον προ ήλίου δυσμών 30

⁴ ἀξιολογώτερον Dind. 9 ὁπὸ ὶ ἀπὸ Hertlein (B M D V Pal. om. 6–15 τριήρεις . . . 'Ρόδ φ) 16 τοῦτο B : om. cet. 22 παρατραπόμενος Cobet 25 χωρίων Schneider : τὰ χωρία codd. (B M D V Pal. om. 25–§ 8 l. 4 καὶ τῶν . . . ἐπόμεναι)

εls την Σάμον, προσλαβών ἐκείθεν ναῦς ἔπλευσεν εls Κυίδον, ό δ' Ἐκδικος οἴκαδε. αὐτὸς δ' ἔπλει εls την 'Ρόδον, ήδη 24 ἔχων ναῦς ἔπτὰ καὶ εἴκοσι· πλέων δὲ περιτυγχάνει Φιλοκράτει τῷ 'Εφιάλτου πλέοντι μετὰ δέκα τριήρων 'Αθήνηθεν 5 εls Κύπρον ἐπὶ συμμαχία τῆ Εὐαγόρου, καὶ λαμβάνει πάσας, ὑπεναντιώτατα δὴ ταῦτα ἀμφότεροι ἐαυτοῖς πράττοντες· οἴ τε γὰρ 'Αθηναῖοι φίλφ χρώμενοι βασιλεῖ συμμαχίαν ἔπεμπον Εὐαγόρα τῷ πολεμοῦντι πρὸς βασιλέα, ὅ τε Τελευτίας Λακεδαιμονίων πολεμούντων βασιλεῖ τοὺς πλέοντας ἐπὶ τῷ το ἐκείνου πολέμφ διέφθειρεν. ἐπαναπλεύσας δ' εls Κυίδον καὶ διαθέμενος ἃ ἔλαβεν, εls 'Ρόδον αὖ ἀφικόμενος ἐβοήθει τοῖς τὰ αὐτῶν φρονοῦσιν.

Οἱ δ' ᾿Αθηναῖοι νομίσαντες τοὺς Λακεδαιμονίους πάλιν 25 δύναμιν κατασκευάζεσθαι εν τή θαλάττη, αντεκπέμπουσι 15 Θρασύβουλον του Στειριέα σύν τετταράκοντα ναυσίν. δ δ' έκπλεύσας της μεν είς 'Ρόδον βοηθείας επέσχε, νομίζων ούτ' αν αυτός ραδίως τιμωρήσασθαι τους φίλους των Λακεδαιμονίων τείχος έχοντας καὶ Τελευτίου σὺν ναυσὶ παρόντος συμμάχου αὐτοῖς, οὕτ' αν τοὺς σφετέρους φίλους ὑπὸ τοῖς 20 πολεμίοις γενέσθαι, τάς τε πόλεις έχοντας καὶ πολὺ πλείους όντας καὶ μάχη κεκρατηκότας· είς δὲ τὸν Ἑλλήσπουτου 26 πλεύσας και οὐδενὸς ἀντιπάλου παρόντος ἐνόμισε καταπράξαι αν τι τη πόλει αγαθόν. καὶ οῦτω δη πρώτον μέν καταμαθών στασιάζοντας 'Αμήδοκόν τε τὸν 'Οδρυσών βασιλέα 25 καλ Σεύθην τὸν ἐπὶ θαλάττη ἄρχοντα ἀλλήλοις μὲν διήλλαξεν αὐτούς, 'Αθηναίοις δὲ φίλους καὶ συμμάχους ἐποίησε, νομίζων καὶ τὰς ὑπὸ τῆ Θράκη οἰκούσας Ἑλληνίδας πόλεις φίλων δυτων τούτων μαλλον προσέχειν αν τοις 'Αθηναίοις τον νούν. Εχόντων δε τούτων τε καλώς και τών εν τη 'Ασία 27 30 πόλεων διά τὸ βασιλέα φίλον τοις 'Αθηναίοις είναι, πλεύσας

1 post ναΰε add. έπτὰ Hartman 2 ὁ δ΄ Ἐκδικος om. B M D V αὐτὸς δ΄] ὁ δὲ τελευτίας CF 5 τῆ B: τοῦ cet. 12 αὐτῶν edd. 17 τιμορήσεσθαι B 21 μάχη γε C 27 ἐλληνίδας πόλεις B: πόλεις ἐλληνίδας cet.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

IV. viii

els Βυζάντιον ἀπέδοτο την δεκάτην των έκ του Πόντου πλεόντων, μετέστησε δε εξ όλιγαρχίας είς το δημοκρατείσθαι τοὺς Βυζαντίους. ώστε οὐκ ἀχθεινώς ἐώρα ὁ τῶν Βυζαντίων δήμος 'Αθηναίους ότι πλείστους παρόντας έν τή 28 πόλει. ταῦτα δὲ πράξας καὶ Καλχηδονίους φίλους προσποιη- 5 σάμενος ἀπέπλει έξω τοῦ Ἑλλησπόντου. ἐπιτυχών δ' ἐν τη Λέσβω ταις πόλεσι πάσαις πλην Μυτιληναίων λακωνιζούσαις, ἐπ' οὐδεμίαν αὐτῶν ἥει, πρὶν ἐν Μυτιλήνη συντάξας τούς τε από των ξαυτού νεων τετρακοσίους όπλίτας και τούς έκ των πόλεων φυγάδας, όσοι els Μυτιλήνην κατεπεφεύγεσαν, 10 και αὐτών δὲ Μυτιληναίων τοὺς ἐρρωμενεστάτους προσλαβών, καὶ ἐλπίδας ὑποθεὶς τοῖς μὲν Μυτιληναίοις, ὡς ἐὰν λάβη τὰς πόλεις, προστάται πάσης Λέσβου ἔσονται, τοῖς δὲ φυγάσιν, ως έαν όμου όντες έπι μίαν εκάστην των πόλεων ἴωσιν, ἱκανοὶ ἔσονται ἄπαντες είς τὰς πατρίδας ἀνασωθήναι, 15 τοις δ' αν επιβάταις ως φίλην Λέσβον προσποιήσαντες τη πόλει πολλήν εύπορίαν χρημάτων διαπεπραγμένοι έσονται, ταθτα δὲ παραμυθησάμενος καὶ συντάξας ήγεν αὐτοὺς ἐπὶ 29 Μήθυμναν. Θηρίμαχος μέντοι, δε άρμοστης ετύγχανεν ων των Λακεδαιμονίων, ως ήκουσε τον Θρασύβουλον προσιέναι, 20 τούς τ' ἀπὸ τῶν αὐτοῦ νεῶν λαβῶν ἐπιβάτας καὶ αὐτοὺς τους Μηθυμναίους καὶ όσοι Μυτιληναίων φυγάδες ἐτύγχανον αὐτόθι, ἀπήντων ἐπὶ τὰ ὅρια. μάχης δὲ γενομένης ὁ μὲν Θηρίμαχος αὐτοῦ ἀποθυήσκει, τῶν δ' ἄλλων φευγόντων 30 πολλοί ἀπέθανου. Εκ δὲ τούτου τὰς μὲν προσηγάγετο τῶν 25 πόλεων, έκ δὲ τῶν οὐ προσχωρουσῶν λεηλατῶν χρήματα τοις στρατιώταις, έσπευσεν είς την Ρόδον αφικέσθαι. ὅπως (δ') αν και έκει ως ερρωμενέστατον το στράτευμα ποιήσαιτο, έξ άλλων τε πόλεων ήργυρολόγει καὶ είς Ασπενδον άφικόμενος ώρμίσατο είς του Ευρυμέδουτα ποταμόν. ήδη δ' 30 έχουτος αὐτοῦ χρήματα παρὰ τῶν ᾿Ασπενδίων, ἀδικησάντων

2 μετέστησαν B 14 &s B: om. cet. 15 ἀνασωθήναι αποσωθήναι Cobet 21 αὐτοῦ codd. 23 ἀπήντα C 28 δ' add. Leonclavius in marg. 29 πόλεων Schneider; πολλῶν codd.

τι έκ των άγρων των στρατιωτών, δργισθέντες οι 'Ασπένδιοι της νυκτός έπιπεσόντες κατακόπτουσιν έν τη σκηνή αὐτόν.

Καὶ Θρασύβουλος μεν δη μάλα δοκών ανηρ αγαθός είναι 31 ούτως ετελεύτησεν. οι μέντοι 'Αθηναίοι ελόμενοι αντ' αὐ-5 τοῦ 'Αγύρριον ἐπὶ τὰς ναῦς ἐξέπεμψαν, αἰσθόμενοι δ' οἰ Λακεδαιμόνιοι ότι ή δεκάτη τε των έκ του Πόντου πεπραμένη είη εν Βυζαντίφ ύπ' 'Αθηναίων και Καλχηδόνα έχουσι και αί άλλαι Έλλησπόντιαι πόλεις φίλου όντος αὐτοῖς Φαρναβάζου εὖ έχοιεν, έγνωσαν ἐπιμελητέον εἶναι. τῷ μὲν οὖν 32 το Δερκυλίδα οὐδεν εμέμφοντο. 'Αναξίβιος μέντοι φίλων αὐτώ γενομένων των εφόρων διεπράξατο ωστε αὐτὸς εκπλεῦσαι άρμοστης είς "Αβυδον. εί δε λάβοι άφορμην καί ναθς, καί πολεμήσεω ύπισχνείτο τοίς 'Αθηναίοις, ώστε μη έχειν έκείνοις καλώς τα εν Ελλησπόντω. οι μεν δη δόντες και τρείς 33 15 τριήρεις και άφορμην είς ξένους χιλίους εξέπεμψαν τον 'Αναξίβιου. ὁ δὲ ἐπειδή ἀφίκετο, κατὰ γήν μὲν ἁθροίσας ξενικου τών τ' Αλολίδων πόλεων παρεσπάτό τινας τοῦ Φαρναβάζου καὶ ἐπιστρατευσάσαις ταις πόλεσιν ἐπὶ τὴν 'Αβυδον αντεπεστράτευε και επεπορεύετο και εδήου την χώραν 20 αὐτῶν καὶ ναῦς δὲ πρὸς αις είχε συμπληρώσας ἐξ ᾿Αβύδου τρείς άλλας κατήγεν, εί τί που λαμβάνοι 'Αθηναίων πλοίον η των εκείνων συμμάχων. αλσθόμενοι δε ταῦτα οί Αθηναῖοι 34 καλ δεδιότες μη φθαρείη σφίσιν α κατεσκεύασεν εν τώ **Έλλησπόντφ Θρασύβουλος, αντεκπέμπουσιν 'Ιφικράτην ν**αῦς 25 όκτω έχουτα και πελταστάς είς διακοσίους και χιλίους. πλείστοι δε αὐτών ήσαν ών εν Κορίνθφ ήρξεν. οί 'Αργείοι την Κόρινθον "Αργος έπεποίηντο, οὐδεν έφασαν αὐτῶν δεῖσθαι· καὶ γὰρ ἀπεκτόνει τινὰς τῶν ἀργολιζόντων· καὶ ούτως ἀπελθών 'Αθήναζε οίκοι έτυχεν ών. *επε*ι δε 35

5 ἀργύριον codd.: corr. Wesseling 7 ἀθηνῶν BMF 8 αὐτοῖς] αὐταῖς C 18 ἐπιστρατευσάσαις Schneider: ἐπιστρατεύσας B pr. D pr.: ἐπιστρατοπεδεύσας B corr. cet. 19 ἐπεπορεύστο Weiske: ἐπορεύστο codd. 20 δὲ om. M 22 αἰσθανόμενοι B 23 φθαρείη B: διαφθαρείη cet. 25 οἱ πλεῖστοι δὲ B: οἱ δὲ πλεῖστοι cet. 29 ἀπελθών Brodaeus: ἀπελθόντων codd.

IV. viii

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

άφίκετο είς Χερρόνησον, το μεν πρώτον 'Αναξίβιος καί Ιφικράτης ληστάς διαπέμποντες ἐπολέμουν ἀλλήλοις προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου ὁ Ἰφικράτης αἰσθόμενος καὶ ᾿Αναξίβιον οlχόμενον εls "Αντανδρον σύν τε τοις μισθοφόροις και τοις περί αὐτὸν Λακωνικοῖς καὶ σὺν 'Αβυδηνοῖς διακοσίοις ὁπλί- 5 ταις, καὶ ἀκούσας ὅτι τὴν Αντανδρον φιλίαν προσειληφώς είη, ύπονοων ότι καταστήσας αι την έκει φρουράν αποπορεύσοιτο πάλιν καὶ ἀπάξοι τοὺς ᾿Αβυδηνοὺς οἴκαδε, διαβὰς τῆς υυκτός ή έρημότατου ην της 'Αβυδηνης και έπανελθών είς τὰ ὅρη ἐνέδραν ἐποιήσατο. τὰς δὲ τριήρεις αι διήγαγον 10 αὐτὸν ἐκέλευε παραπλεῖν ἄμα τῆ ἡμέρα παρὰ τὴν Χερρόνησον της άνω, όπως δοκοίη, ώσπερ ελώθει, έπ' άργυρολογίαν 36 ἐπαναπεπλευκέναι. ταῦτα δὲ ποιήσας οὐκ ἐψεύσθη, ἀλλ' ὁ 'Αναξίβιος ἀπεπορεύετο, ὡς μὲν ἐλέγετο, οὐδὲ τῶν ἱερῶν γεγενημένων αὐτῷ ἐκείνη τῆ ἡμέρα, ἀλλὰ καταφρονήσας, ὅτι 15 διά φιλίας τε επορεύετο και είς πόλιν φιλίαν και ότι ήκουε των απαντώντων του Ίφικράτην αναπεπλευκέναι της έπὶ 37 Προκουνήσου, αμελέστερου επορεύετο, όμως δε δ'Ιφικράτης, έως μεν εν τῷ ἰσοπέδω τὸ στράτευμα τοῦ 'Αναξιβίου ήν, οὐκ έξανίστατο ἐπειδή δὲ οἱ μὲν ᾿Αβυδηνοὶ ἀφηγούμενοι ήδη ἐν 20 τῷ παρὰ Κρεμαστὴν ήσαν πεδίω, ένθα έστὶ τὰ χρύσεια αὐτοῖς, τὸ δ' ἄλλο στράτευμα ἐπόμενον ἐν τῷ κατάντει ἡν, ὁ δὲ 'Αναξίβιος ἄρτι κατέβαινε σὺν τοῖς Λακωνικοῖς, ἐν τούτω δ Ίφικράτης εξανίστησι την ενέδραν και δρόμω 38 έφέρετο πρός αὐτόν. καὶ ὁ 'Αναξίβιος γνοὺς μὴ είναι ἐλπίδα 25 σωτηρίας, δρών έπὶ πολύ τε καὶ στενον έκτεταμένον το έαυτοῦ στράτευμα, καὶ νομίζων πρὸς τὸ ἄναντες οὐκ αν δύνασθαι σαφως βοηθήσαι έαυτώ τους προεληλυθότας, δρών δε καί έκπεπληγμένους άπαντας, ώς είδου την ενέδραν, είπε πρός τούς παρόντας "Ανδρες, εμοί μεν ενθάδε καλον αποθανείν 30

² ἰφικράτης F pr. : δ ἰφικράτης F cott. cet. 3 καὶ del. Cobet 4 τοῖς B : σὺν τοῖς cet. 7 τὴν] καὶ Hartman 9 ἐπανελθὰν] εἶτα ἀπελθὰν Hertlein 12 τῆς] τὴν Leonclavius : τοῖς F 15 αὐτῷ om. C F 17 τῆς] τ . . ς F : τὴν Vulg. 21 χρυσία codd.

ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ Δ

IV. viii

ύμεις δε πρίν συμμειξαι τοις πολεμίοις σπεύδετε είς την σωτηρίαν. και ταῦτ' ἔλεγε και παρά τοῦ ὑπασπιστοῦ λαβῶν 39 την ἀσπίδα ἐν χώρα αὐτοῦ μαχόμενος ἀποθνήσκει. και τὰ παιδικὰ μέντοι αὐτῷ παρέμεινε, και τῶν Λακεδαιμονίων δε 5 τῶν συνεληλυθότων ἐκ τῶν πόλεων ἀρμοστήρων ὡς δώδεκα μαχόμενοι συναπέθανον· οι δ' ἄλλοι φεύγοντες ἔπιπτον. οι δ' ἐδίωκον μέχρι τοῦ ἄστεως. και τῶν τε ἄλλων ὡς διακόσιοι ἀπέθανον και τῶν 'Αβυδηνῶν ὁπλιτῶν περι πεντήκοντα. ταῦτα δε πράξας δ 'Ιφικράτης ἀνεχώρησε πάλιν είς 10 Χερρόνησον.

7 Loreos codd.

ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ Ε

Καὶ τὰ μὲν δὴ περὶ Ἑλλήσπουτον ᾿Αθηναίοις τε καὶ Ι Λακεδαιμονίοις τοιαῦτα ἦν. ὧν δὲ πάλιν ὁ Ἐτεόνικος ἐν τῷ Αἰγινῃ, καὶ ἐπιμειξία χρωμένων τὸν πρόσθεν χρόνον τῶν Αἰγινητῶν πρὸς τοὺς ᾿Αθηναίους, ἐπεὶ φανερῶς κατὰ θάλατταν 5 ὁ πόλεμος ἐπολεμεῖτο, συνδόξαν καὶ τοῖς ἐφόροις ἐφίησι λήζεσθαι τὸν βουλόμενον ἐκ τῆς ᾿Αττικῆς. οἱ δ᾽ ᾿Αθηναῖοι 2 πολιορκούμενοι ὑπ᾽ αὐτῶν, πέμψαντες εἰς Αἴγιναν καὶ ὁπλίτας καὶ στρατηγὸν αὐτῶν Πάμφιλον ἐπετείχισαν Αἰγινήταις καὶ ἐπολιόρκουν αὐτοὺς καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν δέκα το τριήρεσιν. ὁ μέντοι Τελευτίας τυχὼν ἐπὶ τῶν νήσων ποι ἀφιγμένος κατὰ χρημάτων πόρον, ἀκούσας ταῦτα περὶ τοῦ ἐπιτειχισμοῦ, ἐβοήθει τοῖς Αἰγινήταις· καὶ τὸ μὲν ναυτικὸν ἀπήλασε, τὸ δ᾽ ἐπιτείχισμα διεφύλαττεν ὁ Πάμφιλος.

Έκ δὲ τούτου ἀπὸ Λακεδαιμονίων Ἱέραξ ναύαρχος ἀφ- 3
15 ικνείται. κἀκείνος μὲν παραλαμβάνει τὸ ναυτικόν, ὁ δὲ
Τελευτίας μακαριώτατα δὴ ἀπέπλευσεν οἴκαδε. ἡνίκα γὰρ
ἐπὶ θάλατταν κατέβαινεν ἐπ' οἴκου ὁρμώμενος, οὐδεὶς ἐκείνον
τῶν στρατιωτῶν δς οὐκ ἐδεξιώσατο, καὶ ὁ μὲν ἐστεφάνωσεν,
ὁ δὲ ἐταινίωσεν, οἱ δ' ὑστερήσαντες ὅμως καὶ ἀναγομένου
20 ἔρριπτον εἰς τὴν θάλατταν στεφάνους καὶ ηὕχοντο αὐτῷ
πολλὰ καὶ ἀγαθά. γιγνώσκω μὲν οῦν ὅτι ἐν τούτοις οὕτε 4
δαπάνημα οὕτε κίνδυνον οὕτε μηχάνημα ἀξιόλογον οὐδὲν

⁸ αλγισήτας codd.: corr. Wesseling το έπλ del. Cobet 11 ταῦτα) τὰ Būchsenschūtz περλ τοῦ ἐπιτειχισμοῦ del. Hertlein ΧΕΝ. HELL.

διηγούμαι· άλλὰ ναὶ μὰ Δία τόδε ἄξιόν μοι δοκεῖ εἶναι ἀνδρὶ ἐννοεῖν, τί ποτε ποιῶν ὁ Τελευτίας οὕτω διέθηκε τοὺς ἀρχομένους. τοῦτο γὰρ ἤδη πολλῶν καὶ χρημάτων καὶ κινδύνων ἀξιολογώτατον ἀνδρὸς ἔργον ἐστίν.

Ο δ' αὖ 'Ιέραξ τὰς μὲν ἄλλας ναῦς λαβὼν πάλιν ἔπλει 5 εἰς 'Ρόδον, ἐν Αἰγίνη δὲ τριήρεις δώδεκα κατέλιπε καὶ Γοργώπαν τὸν αὐτοῦ ἐπιστολέα ἄρμοστήν. καὶ ἐκ τούτου ἐπολιορκοῦντο μᾶλλον οἱ ἐν τῷ ἐπιτειχίσματι 'Αθηναίων ἡ οἱ ἐν τῷ πόλει' ὥστε ὑπὸ ψηφίσματος 'Αθηναῖοι πληρώσαντες ναῦς πολλὰς ἀπεκομίσαντο ἐξ Αἰγίνης πέμπτω μηνὶ το τοὺς ἐκ τοῦ φρουρίου. τούτων δὲ γενομένων οἱ 'Αθηναῖοι πάλιν αὖ πράγματα εἶχον ὑπό τε τῶν ληστῶν καὶ τοῦ Γοργώπα· καὶ ἀντιπληροῦσι ναῦς τρισκαίδεκα, καὶ αἰροῦνται

6 Εὐνομον ναύαρχον ἐπ' αὐτάς. ὄντος δὲ τοῦ Ἱέρακος ἐν Ὑρόδφ οἱ Λακεδαιμόνιοι ᾿Ανταλκίδαν ναύαρχον ἐκπέμπουσι, 15 νομίζοντες καὶ Τιριβάζφ τοῦτο ποιοῦντες μάλιστ' ἄν χαριζεσθαι. ὁ δὲ ᾿Ανταλκίδας ἐπεὶ ἀφίκετο εἰς Αἴγιναν, συμπαραλαβῶν τὰς τοῦ Γοργώπα ναῦς ἔπλευσεν εἰς Ἔφεσον, καὶ τὸν μὲν Γοργώπαν πάλω ἀποπέμπει εἰς Αἴγιναν σὺν ταῖς δώδεκα ναυσίν, 'ἐπὶ δὲ ταῖς ἄλλαις Νικόλοχον ἐπέστησε τὸν ἐπι- 20 στολέα. καὶ ὁ μὲν Νικόλοχος βοηθῶν ᾿Αβυδηνοῖς ἔπλει ἐκεῖσε΄ παρατρεπόμενος δὲ εἰς Τένεδον ἐδήον τὴν χώραν,

7 καὶ χρήματα λαβῶν ἀπέπλευσεν εἰς "Αβυδον. οἱ δὲ τῶν 'Αθηναίων στρατηγοὶ ἁθροισθέντες ἀπὸ Σαμοθράκης τε καὶ Θάσου καὶ τῶν κατ' ἐκεῖνα χωρίων ἐβοήθουν τοῖς Τενεδίοις. 25 ὡς δ' ἤσθοντο εἰς "Αβυδον καταπεπλευκότα τὸν Νικόλοχον, ὁρμώμενοι ἐκ Χερρονήσου ἐπολιόρκουν αὐτὸν ἔχοντα ναῦς πέντε καὶ εἴκοσι δύο καὶ τριάκοντα ταῖς μεθ' ἐαυτῶν. ὁ μέντοι Γοργώπας ἀποπλέων ἐξ Ἐφέσου περιτυγχάνει Εὐνόμφ· καὶ τότε μὲν κατέφυγεν εἰς Αἴγιναν μικρὸν πρὸ ἡλίου δυσμῶν· 30

⁴ ἀξιολογώτερον Dind. 9 ὑπὸ ἀπὸ Hertlein (BMDV Pal. om. 6-15 τριήρεις... 'Ρόδψ' 16 τοῦτο B: om. cet. 22 παρατραπόμενος Cobet 25 χωρίων Schneider: τὰ χωρία codd. (BMDV Pal. om. 25-§ 8 l. 4 καὶ τῶν . . . ἐπόμεναι)

ἐκβιβάσας δ' εὐθὺς ἐδείπνιζε τοὺς στρατιώτας. ὁ δ' Εὔνομος ε δλίγον χρόνον ὑπομείνας ἀπέπλει. νυκτὸς δ' ἐπιγενομένης, φῶς ἔχων, ὥσπερ νομίζεται, ἀφηγεῖτο, ὅπως μὴ πλανῶνται αἰ ἐπόμεναι. ὁ δὲ Γοργώπας ἐμβιβάσας εὐθὺς ἐπηκολούθει 5 κατὰ τὸν λαμπτῆρα, ὑπολειπόμενος, ὅπως μὴ φανερὸς εἴη μηδ' αἴσθησιν παρέχοι, λίθων τε ψόφω τῶν κελευστῶν ἀντὶ φωνῆς χρωμένων καὶ παραγωγῆ τῶν κωπῶν. ἐπεὶ δὲ ἦσαν 9 αἰ τοῦ Εὐνόμου πρὸς τῆ γῆ περὶ Ζωστῆρα τῆς 'Αττικῆς, ἐκέλευε τῆ σάλπιγγι ἐπιπλεῖν. τῷ δὲ Εὐνόμω ἐξ ἐνίων μὲν τῶν νεῶν ἄρτι ἐξέβαινον, οἱ δὲ καὶ ἔτι ὡρμίζοντο, οἱ δὲ καὶ ἔτι κατέπλεον. ναυμαχίας δὲ πρὸς τὴν σελήνην γενομένης, τέτταρας τριήρεις λαμβάνει ὁ Γοργώπας, καὶ ἀναδησάμενος ῷχετο ἄγων εἰς Αἴγιναν αὶ δ' ἄλλαι νῆες αὶ τῶν 'Αθηναίων εἰς τὸν Πειραιᾶ κατέφυγον.

Μετά δὲ ταῦτα Χαβρίας ἐξέπλει είς Κύπρου βοηθων 10 Εὐαγόρα, πελταστάς τ' έχων όκτακοσίους καὶ δέκα τριήρεις. προσλαβών δὲ καὶ ᾿Αθήνηθεν ἄλλας τε ναῦς καὶ ὁπλίτας. αὐτὸς δὲ τῆς νυκτὸς ἀποβὰς εἰς τὴν Αἴγιναν πορρωτέρω τοῦ 'Ηρακλείου εν κοίλφ χωρίφ ενήδρευσεν, έχων τοὺς πελταστάς. » άμα δὲ τῆ ἡμέρα, ὥσπερ συνέκειτο, ἡκον οἱ τῶν ᾿Αθηναίων όπλιται, Δημαινέτου αὐτῶν ἡγουμένου, και ἀνέβαινον τοῦ Ήρακλείου επέκεινα ώς εκκαίδεκα σταδίους, ένθα ή Τριπυργία ακούσας δε ταθτα ό Γοργώπας, εβοήθει μετά τε 11 καλείται. τών Αλγινητών καλ σύν τοις τών νεών έπιβάταις καλ Σπαρ-**5 τιατών οι έτ**υχον αὐτόθι παρόντες δκτώ. καὶ ἀπὸ τῶν πληρωμάτων δε των εκ των νεων εκήρυξε βοηθείν ὅσοι ελεύθεροι είεν ωστ' εβοήθουν και τούτων πολλοί, δ τι **ἐδύνατο ἔκα**στος ὅπλον ἔχων. ἐπεὶ δὲ παρήλλαξαν οἱ πρῶτοι 12 την ενέδραν, εξανίστανται οι περί τον Χαβρίαν, και εὐθυς

¹⁰ prius καl del. Hartman: prius καl έτι del. Nauck
12 δ B:
0m. cet.
15 βοηθών C F: om. B M Pal. cum lac.: βοηθήσων V: πρὸς
συμαχίαν D
17 δθήνηθεν om. B M D V Pal. cum lac. 18 αὐτὸς δὲ
τὰς μὲν τῆς Schneider: om. B M D V Pal. cum lac. (item πορρωτέρω
τῶ et χωρίψ ἐνήδρευσεν ἔχων et ἄμα δὲ τῆ ἡμέρα et ἦκον οἱ τῶν ἀθηναίων
et ἀντῶν ἡγουμένου)
20 ξυνέκειτο codd.

μισθον ούκ εδίδου.

ηκόντιζον καὶ ἔβαλλον. ἐπῆσαν δὲ καὶ οἱ ἐκ τῶν νεῶν ἀποβεβηκότες ὁπλῖται. καὶ οἱ μὲν πρῶτοι, ἄτε οὐδενὸς ἁθρόου ὅντος, ταχὰ ἀπέθανον, ὧν ἦν Γοργώπας τε καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐπεὶ δὲ οὖτοι ἔπεσον, ἐτράπησαν δὴ καὶ οἱ ἄλλοι. καὶ ἀπέθανον Αἰγινητῶν μὲν ὡς πεντήκοντα καὶ 5 ἑκατόν, ξένοι δὲ καὶ μέτοικοι καὶ ναῦται καταδεδραμηκότες 13 οὐκ ἐλάττους διακοσίων. ἐκ δὲ τούτου οἱ μὲν ᾿Αθηναῖοι, ὥσπερ ἐν εἰρήνη, ἔπλεον τὴν θάλατταν οὐδὲ γὰρ τῷ Ἐτεονίκῳ ἤθελον οἱ ναῦται καίπερ ἀναγκάζοντι ἐμβάλλειν, ἐπεὶ

Έκ δὲ τούτου οἱ Λακεδαιμόνιοι Τελευτίαν αὖ τἐπὶ ταύτη ἐκπέμπουσιν τἐπὶ ταύτας τὰς ναῦς ναύαρχον. ὡς δὲ εἶδον αὐτὸν ἥκοντα οἱ ναῦται, ὑπερήσθησαν. ὁ δ' αὐτοὺς συγκα-

- 14 λέσας εἶπε τοιάδε· ⁹Ω ἄνδρες στρατιῶται, ἐγὼ χρήματα μὲν οὐκ ἔχων ἤκω· ἐὰν μέντοι θεὸς ἐθέλη καὶ ὑμεῖς συμπροθυ- 1½ μῆσθε, πειράσομαι τὰ ἐπιτήδεια ὑμῖν ὡς πλεῖστα πορίζειν. εὖ δ' ἴστε, ἐγὼ ὅταν ὑμῶν ἄρχω, εὕχομαί τε οὐδὲν ἤττον ζῆν ὑμῶς ἢ καὶ ἐμαυτόν, τά τ' ἐπιτήδεια θαυμάσαιτε μὲν ἄν ἴσως, εἰ φαίην βούλεσθαι ὑμῶς μᾶλλον ἢ ἐμὲ ἔχειν· ἐγὼ δὲ νὴ τοὺς θεοὺς καὶ δεξαίμην ἃν αὐτὸς μᾶλλον δύο ἡμέρας ἄσιτος 20 ἡ ὑμῶς μίαν γενέσθαι· ἤ γε μὴν θύρα ἡ ἐμὴ ἀνέψκτο μὲν δήπου καὶ πρόσθεν εἰσιέναι τῷ δεομένω τι ἐμοῦ, ἀνεώξεται 15 δὲ καὶ νῦν. ὥστε ὅταν ὑμεῖς πλήρη ἔχητε τὰ ἐπιτήδεια,
 - τότε καὶ ἐμὲ ὄψεσθε ἀφθονώτερον διαιτώμενον· ἄν δὲ ἀνεχόμενόν με ὁρᾶτε καὶ ψύχη καὶ θάλπη καὶ ἀγρυπνίαν, οἴεσθε 23 καὶ ὑμεῖς ταῦτα πάντα καρτερεῖν. οὐδὲν γὰρ ἐγὰ τούτων κελεύω ὑμᾶς ποιεῖν ἵνα ἀνιᾶσθε, ἀλλ' ἵνα ἐκ τούτων ἀγαθόν

16 τι λαμβάνητε. καὶ ἡ πόλις δέ τοι, ἔφη, ὧ ἄνδρες στρατιῶται,

⁴ δη δὲ FV 8 τὴν οπ. M D V Pal. cum lac. Θάλατταν οπ. B M D V Pal. cum lac, (item οἱ ναῦται et ἐπεὶ μισθὸν et λακεδαιμόνιοι et δὲ εἶδον αὐτὸν et δ δ΄) 11 ἐπὶ ταύτη del. Leonclavius: post haec v. lac. stat, Riemann 12 ἐπὶ ταύτας τὰς ναῦς οπ. B cum lac.; οπ. M D V sine lac.: ante ἐκπέμπουσιν pon. Pal.: ἐπὶ τὰς ταύτη ναῦς Cobet: ἐπὶ ταχυναύτη Simon 18 ἃν οπ. C F 22 εἴσιέναι] ἀεὶ Cobet 26 ἔγω B: οπ. cet. 28 ἔφη οπ. C F

ἡ ἡμετέρα, ἡ δοκεῖ εὐδαίμων εἶναι, εὖ ἴστε ὅτι τἀγαθὰ καὶ
τὰ καλὰ ἐκτήσατο οὐ ῥαθυμοῦσα, ἀλλὰ ἐθέλουσα καὶ πονεῖν
καὶ κινδυνεύειν, ὁπότε δέοι. καὶ ὑμεῖς οὖν ἢτε μὲν καὶ
πρότερον, ὡς ἐγὼ οἴδα, ἄνδρες ἀγαθοί· νῦν δὲ πειρᾶσθαι
5 χρὴ ἔτι ἀμείνους γίγνεσθαι, ἵν' ἡδέως μὲν συμπονῶμεν,
ἡδέως δὲ συνευδαιμονῶμεν. τί γὰρ ἥδιον ἡ μηδένα ἀνθρώπων 17
κολακεύειν μήτε Ἑλληνα μήτε βάρβαρον ἔνεκα μισθοῦ, ἀλλ'
ἐαυτοῖς ἱκανοὺς εἶναι τὰ ἐπιτήδεια πορίζεσθαι, καὶ ταῦτα
δθενπερ κάλλιστον; ἡ γάρ τοι ἐν πολέμφ ἀπὸ τῶν πολεμίων
10 ἀφθονία εὖ ἴστε ὅτι ἄμα τροφήν τε καὶ εὕκλειαν ἐν πᾶσιν
ἀνθρώποις παρέχεται.

'Ο μὲν ταῦτ' εἶπεν, οἱ δὲ πάντες ἀνεβόησαν παραγγέλλειν 18 δ τι αν δέη, ως σφων ύπηρετησόντων. ό δε τεθυμένος ετύγχανεν· είπε δέ· "Αγετε, ω άνδρες, δειπνήσατε μεν άπερ καί 15 Δς εμέλλετε προπαράσχεσθε δέ μοι μιᾶς ἡμέρας σιτον. **ἔπειτα δὲ ῆκετε ἐπὶ τὰς να**ῦς αὐτίκα μάλα, ὅπως πλεύσωμεν ένθα θεός εθέλει, εν καιρώ αφιξόμενοι. έπειδη δε ήλθου. 19 **ἐμβιβασάμενος αὐτοὺς εἰς τὰς ναῦς ἔπλει τῆς νυκτὸς εἰς τὸν** λιμένα των 'Αθηναίων, τοτε μεν άναπαύων και παραγγέλλων 20 αποκοιμασθαι, τοτε δε κώπαις προσκομιζόμενος. el dé Tis ύπολαμβάνει ως άφρόνως έπλει δώδεκα τριήρεις έχων έπλ πολλάς ναθς κεκτημένους, έννοησάτω τον άναλογισμον αθτοθ. εκείνος γαρ ενόμισεν αμελέστερον μεν έχειν τους 'Αθηναίους 20 περί τὸ ἐν τῷ λιμένι ναυτικὸν Γοργώπα ἀπολωλότος εί δὲ 25 καὶ είεν τριήρεις δρμοῦσαι, ἀσφαλέστερον ἡγήσατο ἐπ' είκοσι ναῦς 'Αθήνησιν ούσας πλεῦσαι ἡ ἄλλοθι δέκα. των μεν γὰρ έξω ήδει ότι κατά ναθν έμελλον οί ναθται σκηνήσειν, των δέ 'Αθήνησιν έγίγνωσκεν ὅτι οἱ μὲν τριήραρχοι οἴκοι καθευδήσοιεν, οι δε ναθται άλλος άλλη σκηνήσοιεν. Επλει μεν δή 21 30 ταῦτα διανοηθείς· ἐπειδὴ δὲ ἀπεῖχε πέντε ἡ ἐξ στάδια τοῦ

⁵ ξυμπονώμεν BMCF 6 ξυνευδαιμονώμεν codd. 14 ἄπερ καὶ δε Stephanus: ἄπερ καὶ δε codd.: ὅσπερ καὶ Dind.: locum corruptum putat Hartman 17 ἐθέλη BV 18 αὐτοὺε B: om. cet. τῆε B: om. cet. 21 ὑπολαμβάνοι Μ 29 δη B: om. cet.

λιμένος, ήσυχίαν είχε καὶ ἀνέπαυεν. ὡς δὲ ἡμέρα ὑπέφαινεν, ἡγεῖτο· οἱ δὲ ἐπηκολούθουν. καὶ καταδύειν μὲν οὐδὲν
εἴα στρογγύλον πλοῖον οὐδὲ λυμαίνεσθαι ταῖς ἐαυτῶν ναυσίν·
εἰ δέ που τριήρη ἴδοιεν ὁρμοῦσαν, ταύτην πειρᾶσθαι ἄπλουν
ποιεῖν, τὰ δὲ φορτηγικὰ πλοῖα καὶ γέμοντα ἀναδουμένους 5
ἄγειν ἔξω, ἐκ δὲ τῶν μειζόνων ἐμβαίνοντας ὅπου δύναιντο
τοὺς ἀνθρώπους λαμβάνειν. ἤσαν δέ τινες οἱ καὶ ἐκπηδήσαντες εἰς τὸ Δεῖγμα ἐμπόρους τέ τινας καὶ ναυκλήρους

22. συναρπάσαντες είς τὰς ναθς εἰσήνεγκαν. ὁ μὲν δὴ ταθτα ἐπεποιήκει. τῶν δὲ ᾿Αθηναίων οἱ μὲν αἰσθόμενοι ἔνδοθεν το ἔθεον ἔξω, σκεψόμενοι τίς ἡ κραυγή, οἱ δὲ ἔξωθεν οἴκαδε ἐπὶ τὰ ὅπλα, οἱ δὲ καὶ εἰς ἄστυ ἀγγελοθντες. πάντες δ᾽ ᾿Αθηναῖοι τότε ἐβοήθησαν καὶ ὁπλῖται καὶ ἱππεῖς, ὡς τοθ

23 Πειραιώς έαλωκότος. ὁ δὲ τὰ μὲν πλοῖα ἀπέστειλεν εἰς Αἴγιναν, καὶ τῶν τριήρων τρεῖς ἢ τέτταρας συναπαγαγεῖν 15 ἐκέλευσε, ταῖς δὲ ἄλλαις παραπλέων παρὰ τὴν ᾿Αττικήν, ἄτε ἐκ τοῦ λιμένος πλέων, πολλὰ καὶ ἀλιευτικὰ ἔλαβε καὶ πορθμεῖα ἀνθρώπων μεστά, καταπλέοντα ἀπὸ νήσων. ἐπὶ δὲ Σούνιον ἐλθῶν καὶ ὁλκάδας γεμούσας τὰς μέν τινας σίτου,

24 τὰς δὲ καὶ ἐμπολῆς, ἔλαβε. ταῦτα δὲ ποιήσας ἀπέπλευσεν 20 εἰς Αἴγιναν. καὶ ἀποδόμενος τὰ λάφυρα μηνὸς μισθὸν προέδωκε τοῖς στρατιώταις. καὶ τὸ λοιπὸν δὲ περιπλέων ἐλάμβανεν ὅ τι ἐδύνατο. καὶ ταῦτα ποιῶν πλήρεις τε τὰς ναῦς ἔτρεφε καὶ τοὺς στρατιώτας εἶχεν ἡδέως καὶ ταχέως ὑπηρετοῦντας.

25 Ο δὲ 'Ανταλκίδας κατέβη μὲν μετὰ Τιριβάζου διαπεπραγμένος συμμαχεῖν βασιλέα, εἰ μὴ ἐθέλοιεν 'Αθηναῖοι καὶ οἱ σύμμαχοι χρῆσθαι τῆ εἰρήνη ἡ αὐτὸς ἔλεγεν. ὡς δ' ἤκουσε Νικόλοχον σὺν ταῖς ναυσὶ πολιορκεῖσθαι ἐν 'Αβύδφ ὑπὸ 'Ιφικράτους καὶ Διοτίμου, πεζῆ ϣχετο εἰς 'Αβυδον. 3ο ἐκεῖθεν δὲ λαβὼν τὸ ναυτικὸν νυκτὸς ἀνήγετο, διασπείρας

τ ἀνέπαυσεν Β 2 οὐδὲν] οὐκ C F 5 φορτηγὰ Μ 6 ἐκ Morus: els vel ès codd. 9 ταῦτα] τοιαῦτα C τι σκεπτόμενοι codd.: corr. Stephanus 27 συμμαχεῖν C F: σύμμαχον B M V

λόγον ώς μεταπεμπομένων των Καλχηδονίων δρμισάμενος δὲ ἐν Περκώτη ἡσυχίαν είχεν. αΙσθόμενοι δὲ οἱ περὶ 26 Δημαίνετον καὶ Διονύσιον καὶ Λεόντιχον καὶ Φανίαν εδίωκου αύτου την έπὶ Προκουνήσου ὁ δ', ἐπεὶ ἐκείνοι παρ-5 έπλευσαν, ὑποστρέψας είς "Αβυδον ἀφίκετοι ἡκηκόει γὰρ ότι προσπλέοι Πολύξενος άγων τὰς ἀπὸ Συρακουσών καὶ Ίταλίας ναθς είκοσιν, ὅπως ἀναλάβοι καὶ ταύτας. ἐκ δὲ τούτου Θρασύβουλος ὁ Κολλυτεύς έχων ναθς όκτω έπλει ἀπὸ Θράκης, βουλόμενος ταις ἄλλαις 'Αττικαις ναυσί συμτο μείξαι. ὁ δὲ 'Ανταλκίδας, ἐπεὶ αὐτῷ οἱ σκοποὶ ἐσήμηναν 27 ότι προσπλέοιεν τριήρεις δκτώ, εμβιβάσας τους ναύτας els δώδεκα ναθε τὰς ἄριστα πλεούσας, καὶ προσπληρώσασθαι κελεύσας, εί τις ἐνεδεῖτο, ἐκ τῶν καταλειπομένων, ἐνήδρευεν ώς εδύνατο άφανέστατα. έπει δε παρέπλεον, εδίωκεν οί 15 δε ιδόντες έφευγον. τας μεν ουν βραδύτατα πλεούσας ταις άριστα πλεούσαις ταχὺ κατειλήφει παραγγείλας δὲ τοῖς πρωτόπλοις των μεθ' αύτου μη έμβαλείν ταις ύστάταις, έδίωκε τὰς προεχούσας. ἐπεὶ δὲ ταύτας έλαβεν, Ιδόντες οἱ υστεροι άλισκομένους σφων αυτών τους πρόπλους υπ' 20 αθυμίας καὶ των βραδυτέρων ήλίσκοντο· ωσθ' ήλωσαν άπασαι, έπει δ' ήλθον αὐτῷ αί τε έκ Συρακουσῶν νῆες 28 είκοσω, ήλθου δὲ καὶ αἱ ἀπὸ Ἰωνίας, ὅσης ἐγκρατής ἡν Τιρίβαζος, συνεπληρώθησαν δέ καὶ έκ της 'Αριοβαρζάνους, καὶ γὰρ ἡν ξένος ἐκ παλαιοῦ τῷ ᾿Αριοβαρζάνει, ὁ δὲ Φαρ-25 νάβαζος ήδη ἀνακεκλημένος ώχετο ἄνω, ὅτε δή καὶ ἔγημε την βασιλέως θυγατέρα. ὁ δὲ 'Ανταλκίδας γενομέναις ταις πάσαις ναυσί πλείοσιν ή δγδοήκοντα εκράτει της θαλάττης. ώστε καὶ τὰς ἐκ τοῦ Πόντου ναῦς ᾿Αθήναζε μὲν ἐκώλυε καταπλείν, είς δε τους έαυτων συμμάχους κατήγεν. οί μεν 29 30 ούν 'Αθηναΐοι, δρώντες μεν πολλάς τάς πολεμίας ναύς,

³ φαινίαν codd.: corr. Stephanus 13 ἐνήδρευσεν DCF 16 ταχύτατα codd.: corr. Dind. 17 αὐτοῦ Β: ἐαυτοῦ cet. 20 post καὶ add. πρὸς Cobet: καὶ ὑπὸ Breitenbach 26 δὲ] δή Loonclavius

φοβούμενοι δὲ μὴ ὡς πρότερον καταπολεμηθείησαν, συμμάχου Λακεδαιμονίοις βασιλέως γεγενημένου, πολιορκούμενοι δ' έκ της Αλγίνης ύπο των ληστων, δια ταθτα μέν lσχυρώς ἐπεθύμουν της είρηνης. οἱ δ' αν Λακεδαιμόνιοι, φρουρούντες μόρα μέν έν Λεχαίω, μόρα δ' έν 'Ορχομενώ, 5 φυλάττοντες δε τας πόλεις, αις μεν επίστευου, μη απόλοωτο, als δε ήπίστουν, μη αποσταίεν, πράγματα δ' έχοντες και παρέχουτες περί την Κόρινθον, χαλεπώς έφερου τώ πολέμφ. οί γε μην 'Αργείοι, είδότες φρουράν τε πεφασμένην εφ' έαυτούς και γιγνώσκοντες ότι ή των μηνών 10 ύποφορα οὐδεν έτι σφας ώφελήσει, και ούτοι είς την ειρήνην 30 πρόθυμοι ήσαν. ωστ' έπεὶ παρήγγειλεν ὁ Τιρίβαζος παρείναι τούς βουλομένους ύπακούσαι ήν βασιλεύς είρήνην καταπέμποι, ταχέως πάντες παρεγένοντο. ἐπεὶ δὲ συνήλθον, ἐπιδείξας ὁ Τιρίβαζος τὰ βασιλέως σημεία ἀνεγίγνωσκε τὰ 15 γεγραμμένα. είχε δὲ ώδε.

31 'Αρταξέρξης βασιλεύς νομίζει δίκαιον τὰς μὲν ἐν τῆ 'Ασία πόλεις ἐαυτοῦ εἶναι καὶ τῶν νήσων Κλαζομενὰς καὶ Κύπρον, τὰς δὲ ἄλλας Ἑλληνίδας πόλεις καὶ μικρὰς καὶ μεγάλας αὐτονόμους ἀφεῖναι πλὴν Λήμνου καὶ Ἰμβρου 20 καὶ Σκύρου ταύτας δὲ ὥσπερ τὸ ἀρχαῖον εἶναι ᾿Αθηναίων. ὁπότεροι δὲ ταύτην τὴν εἰρήνην μὴ δέχονται, τούτοις ἐγὼ πολεμήσω μετὰ τῶν ταῦτα βουλομένων καὶ πεζῆ καὶ κατὰ θάλατταν καὶ ναυσὶ καὶ χρήμασιν.

32 'Ακούοντες οὖν ταῦτα οἱ ἀπὸ τῶν πόλεων πρέσβεις ἀπήγ- 25 γελλον ἐπὶ τὰς ἑαυτῶν ἔκαστοι πόλεις. καὶ οἱ μὲν ἄλλοι ἄπαντες ὅμνυσαν ἐμπεδώσειν ταῦτα, οἱ δὲ Θηβαῖοι ἠξίουν ὑπὲρ πάντων Βοιωτῶν ὀμνύναι. ὁ δὲ 'Αγησίλαος οὐκ ἔφη δέξασθαι τοὺς ὅρκους, ἐὰν μὴ ὀμνύωσω, ὅσπερ τὰ βασιλέως γράμματα ἔλεγεν, αὐτονόμους εἶναι καὶ μικρὰν καὶ μεγάλην 30 πόλω. οἱ δὲ τῶν Θηβαίων πρέσβεις ἔλεγον ὅτι οὐκ

3 τῶν om. CF 5 μὲν om. D 23 ταῦτα] ταὐτὰ Dind.

ἐπεσταλμένα σφίσι ταῦτ' εἴη. Ίτε νυν, ἔφη ὁ 'Αγησίλαος, καὶ ἐρωτάτε ἀπαγγέλλετε δ' αὐτοῖς καὶ ταῦτα, ὅτι εἰ μὴ ποιήσουσι ταθτα, έκσπουδοι έσουται. οἱ μὲν δὴ φχουτο. ό δ' 'Αγησίλαος διὰ τὴν πρὸς Θηβαίους ἔχθραν οὖκ ἔμελ- 33 5 λευ, άλλα πείσας τους εφόρους εύθυς εθύετο. επειδή δε έγένετο τὰ διαβατήρια, ἀφικόμενος είς τὴν Τεγέαν διέπεμπε των μέν ίππέων κατά τούς περιοίκους επισπεύσοντας, διέπεμπε δε και ξεναγούς είς τας πόλεις. πρίν δε αύτον δρμηθήναι έκ Τεγέας, παρήσαν οἱ Θηβαίοι λέγοντες ὅτι 10 αφιάσι τὰς πόλεις αὐτονόμους. καὶ οὕτω Λακεδαιμόνιοι μέν οίκαδε απήλθον, Θηβαίοι δ' είς τας σπονδάς είσελθείν ήναγκάσθησαν, αὐτονόμους ἀφέντες τὰς Βοιωτίας πόλεις. οί δ' αὖ Κορίνθιοι οὖκ ἐξέπεμπον τὴν τῶν ᾿Αργείων φρουράν. 34 άλλ' ὁ 'Αγησίλαος καὶ τούτοις προείπε, τοίς μέν, εὶ μή 15 έκπέμψοιεν τους 'Αργείους, τοις δέ, εί μη απίοιεν έκ της Κορίνθου, ὅτι πόλεμον εξοίσει πρὸς αὐτούς. ἐπεὶ δὲ φοβηθέντων αμφοτέρων εξήλθον οι 'Αργείοι και αυτή εφ' αυτής ή των Κορινθίων πόλις έγένετο, οί μεν σφαγείς και οί μεταίτιοι τοῦ ἔργου αὐτοὶ γνόντες ἀπῆλθον ἐκ τῆς Κορίνθου. 20 οἱ δ' ἄλλοι πολίται ἐκόντες κατεδέχοντο τοὺς πρόσθεν φεύγουτας.

Έπεὶ δὲ ταῦτ' ἐπράχθη καὶ ὡμωμόκεσαν αἱ πόλεις ἐμμε- 35 νεῖν ἐν τῆ εἰρήνη ἡν κατέπεμψε βασιλεύς, ἐκ τούτου διελύθη μὲν τὰ πεζικά, διελύθη δὲ καὶ τὰ ναυτικὰ στρατεύματα.

5 Λακεδαιμονίοις μὲν δὴ καὶ 'Αθηναίοις καὶ τοῖς συμμάχοις οὕτω μετὰ τὸν ὕστερον πόλεμον τῆς καθαιρέσεως τῶν 'Αθήνησι τειχῶν αὕτη πρώτη εἰρήνη ἐγένετο. ἐν δὲ τῷ 36 πολέμω μᾶλλον ἀντιρρόπως τοῖς ἐναντίοις πράττοντες οἱ Λακεδαιμόνιοι πολὺ ἐπικυδέστεροι ἐγένοντο ἐκ τῆς ἐπ'

1 νῦν codd.: corr. d'Orville 7 μὲν τῶν Cobet 12 Βοιωτίδας W. Dindorf 17 ἐαυτῆς DCF 20 ἐκόντες] ἄκοντες Grosser coll. Ages. 2. 21 22 ἐμμένειν codd.: corr. Stephanus 23 ἐν Β: οιπ. cet. 24 πεζὰ V 26 οῦτω Dind.: οῦτως Paris. Ε: εῦτω ἡ Β: οῦτως ἡ cet.

'Ανταλκίδου είρήνης καλουμένης. προστάται γὰρ γενόμενοι τῆς ὑπὸ βασιλέως καταπεμφθείσης εἰρήνης καὶ τὴν αὐτονομίαν ταῖς πόλεσι πράττοντες, προσέλαβον μὲν σύμμαχον Κόρινθον, αὐτονόμους δὲ ἀπὸ τῶν Θηβαίων τὰς Βοιωτίδας πόλεις ἐποίησαν, οὕπερ πάλαι ἐπεθύμουν, ἔπαυσαν δὲ καὶ 5 'Αργείους Κόρινθον σφετεριζομένους, φρουρὰν φήναντες ἐπ' αὐτούς, εὶ μὴ ἐξίοιεν ἐκ Κορίνθου.

ΙΙ Τούτων δὲ προκεχωρηκότων ὡς ἐβούλοντο, ἔδοξεν αὐτοῖς, όσοι εν τῷ πολέμω τῶν συμμάχων ἐπέκειντο καὶ τοῖς πολεμίοις εύμενέστεροι ήσαν ή τή Λακεδαίμονι, τούτους 10 κολάσαι καὶ κατασκευάσαι ώς μὴ δύναιντο ἀπιστείν. πρώτου μέν οθυ πέμψαντες πρός τους Μαντινέας εκέλευσαν αὐτοὺς τὸ τεῖχος περιαιρεῖν, λέγοντες ὅτι οὐκ αν πιστεύσειαν 2 άλλως αὐτοῖς μή σὺν τοῖς πολεμίοις γενέσθαι. αἰσθάνεσθαι γαρ έφασαν και ως σίτον εξέπεμπον τοις 'Αργείοις σφων 15 αὐτοῖς πολεμούντων, καὶ ὡς ἔστι μὲν ὅτε οὐδὲ συστρατεύοιεν έκεχειρίαν προφασιζόμενοι, δπότε δε και ακολουθοίεν, ώς κακώς συστρατεύοιεν. έτι δε γιγνώσκειν έφασαν φθονούντας μέν αὐτούς, εἴ τι σφίσιν ἀγαθὸν γίγνοιτο, ἐφηδομένους δ', εί τις συμφορά προσπίπτοι. ἐλέγουτο δὲ καὶ αἱ σπουδαὶ 20 εξεληλυθέναι τοις Μαντινεύσι τούτω τω έτει αι μετά την έν 3 Μαντινεία μάχην τριακονταετείς γενόμεναι. έπεὶ δ' οὐκ ήθελου καθαιρείν τὰ τείχη, φρουράν φαίνουσω ἐπ' αὐτούς. Αγησίλαος μεν ουν εδεήθη της πόλεως άφειναι εαυτόν ταύτης της στρατηγίας, λέγων ότι τω πατρί αὐτοῦ ή των 25 Μαντινέων πόλις πολλά ύπηρετήκοι έν τοις πρός Μεσσήνην πολέμοις 'Αγησίπολις δὲ ἐξήγαγε τὴν φρουρὰν καὶ μάλα Παυσανίου του πατρός αὐτου φιλικώς έχουτος πρός τους έν 4 Μαντινεία του δήμου προστάτας. ώς δε ενέβαλε, πρώτον μεν την γην εδήου. επεί δε ούδ' ούτω καθήρουν τα τείχη, 30

τάφρου ώρυττε κύκλφ περί την πόλιν, τοις μεν ημίσεσι των

τ γινόμενοι BMD 9 έπέκειντο Schneider: ἐνέκειντο codd. 12 πρὸς B: ὡς cet. 23 καθαιρεῖν] καθελεῖν C_1 V 26 ὑπηρετήκει M V F pr.

στρατιωτών προκαθημένοις σύν τοις ὅπλοις τών ταφρευόντων, τοις δ' ἡμίσεσιν ἐργαζομένοις. ἐπεὶ δὲ ἐξείργαστο ἡ τάφρος, ἀσφαλώς ήδη κύκλω τείχος περί την πόλιν ώκοδόμησεν. αλσθόμενος δε ότι ὁ σίτος εν τῆ πόλει πολύς ενείη, 5 εθετηρίας γενομένης τῷ πρόσθεν έτει, καὶ νομίσας χαλεπον έσεσθαι, εί δεήσει πολύν χρόνον τρύχειν στρατείαις τήν τε πόλιν και τους συμμάχους, απέχωσε του ρέουτα ποταμου διὰ τῆς πόλεως μάλ' ὄντα εὐμεγέθη. ἐμφραχθείσης δὲ τῆς 5 άπορροίας ήρετο τὸ ύδωρ ύπέρ τε των ύπὸ ταις οικίαις καὶ το ύπερ των ύπο τω τείχει θεμελίων. βρεχομένων δε των κάτω πλίνθων καὶ προδιδουσών τὰς ἄνω, τὸ μὲν πρώτον ἐρρήγυυτο το τείχος, έπειτα δὲ καὶ ἐκλίνετο. οἱ δὲ χρόνον μέν τινα ξύλα ἀντήρειδον καὶ ἐμηχανωντο ὡς μὴ πίπτοι ὁ πύργος. έπει δε ήττωντο του ύδατος, δείσαντες μή πεσόντος πη του 15 κύκλφ τείχους δοριάλωτοι γένοιντο, ωμολόγουν περιαιρήσειν. οί δε Λακεδαιμόνιοι ούκ έφασαν σπείσεσθαι, εί μή καί διοικιούντο κατά κώμας. οἱ δ' αν νομίσαντες ἀνάγκην είναι, συνέφασαν και ταθτα ποιήσειν. οιομένων δε άπο- 6 θανείσθαι των άργολιζόντων καὶ των τοῦ δήμου προστατών, 20 διεπράξατο δ πατήρ παρά τοῦ 'Αγησιπόλιδος ἀσφάλειαν αὐτοῖς γενέσθαι ἀπαλλαττομένοις ἐκ τῆς πόλεως, ἐξήκοντα ούσι. καὶ ἀμφοτέρωθεν μεν της όδου ἀρξάμενοι ἀπὸ των πυλών έχοντες τὰ δόρατα οἱ Λακεδαιμόνιοι έστασαν, θεώμενοι τους εξιόντας. και μισούντες αυτούς όμως απείχοντο 25 αὐτών ράον ή οἱ βέλτιστοι τών Μαντινέων. καὶ τοῦτο μέν είρήσθω μέγα τεκμήριον πειθαρχίας. Εκ δε τούτου 7 καθηρέθη μέν το τείχος, διωκίσθη δ' ή Μαντίνεια τετραχή, καθάπερ το άρχαιον ώκουν. και το μεν πρώτον ήχθουτο, ότι τὰς μὲν ὑπαρχούσας οἰκίας ἔδει καθαιρεῖν, ἄλλας δὲ 30 ολκοδομείν έπει δε οι έχοντες τας ούσιας εγγύτερον μεν

¹ προσκαθημένοις codd.; corr. Budaeus σὺν] ἐν Β pr. 4 ὁ del. Cobet 6 δεήσοι C στρατείαις Stephanus: στρατιαῖς codd. 14 τοῦ κύκλφ τείχους] τοῦ κύκλου Β 17 διοικιοῦντο Cobet; διοικοῦντο codd. 19 ἀργυρολογιζόντων codd.: corr. Stephanus

V. ii

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

σαν έπι τῷ δεξιῷ ἐτάξατο, παρὰ δὲ αὐτῷ είχε Δέρδαν τε καί τους έκείνου ίππέας ώς είς τετρακοσίους διά τε τὸ ἄγασθαι τούτο τὸ ἱππικὸν καὶ διὰ τὸ θεραπεύειν τὸν Δέρδαν. 41 ως ήδόμενος παρείη. ἐπεὶ δὲ καὶ οἱ πολέμιοι ἐλθόντες αντιπαρετάξαντο ύπο τώ τείχει, συσπειραθέντες αυτών ol 5 ίππεις εμβάλλουσι κατά τους Λάκωνας και Βοιωτούς. Πολύχαρμόν τε τὸν Λακεδαίμονιον ἵππαρχον καταβάλλουσιν άπο του ίππου και κείμενον πάμπολλα κατέτρωσαν, και άλλους ἀπέκτειναν, και τέλος τρέπονται τὸ ἐπὶ τῷ δεξιῷ κέρατι ἱππικόν. φευγόντων δὲ τῶν ἱππέων ἐνέκλινε καὶ τὸ 10 έχόμενον πεζον αὐτῶν, καὶ ὅλον δ' αν ἐκινδύνευσεν ήττηθηναι τὸ στράτευμα, εὶ μὴ Δέρδας έχων τὸ ἐαυτοῦ ἰππικὸν εύθυς πρός τὰς πύλας των 'Ολυνθίων ήλασεν. ἐπήει δὲ καὶ 42 δ Τελευτίας σύν τοις περί ξαυτόν εν τάξει. ώς δε ταθτα ήσθοντο οί 'Ολύνθιοι ίππεις, δείσαντες μη αποκλεισθείεν των 15 πυλών, αναστρέψαντες απεχώρουν πολλή σπουδή. ένθα δή δ Δέρδας παρελαύνοντας παμπόλλους ίππέας αὐτῶν ἀπέκτεινεν. ἀπεχώρησαν δὲ καὶ οἱ πεζοὶ τῶν 'Ολυνθίων εἰς την πόλιν ου μέντοι πολλοί αυτών απέθανον, ατε έγγυς 43 τοῦ τείχους όντος. ἐπεὶ δὲ τροπαῖόν τε ἐστάθη καὶ ἡ νίκη 20

43 του τείχους δυτος. έπει δὲ τροπαϊόν τε έστάθη και ἡ νίκη 20 αὕτη τῷ Τελευτία ἐγεγένητο, ἀπιὼν δὴ ἔκοπτε τὰ δένδρα. και τοῦτο μὲν στρατευσάμενος τὸ θέρος διῆκε και τὸ Μακεδονικὸν στράτευμα και τὸ τοῦ Δέρδα πολλάκις μέντοι και οι Ὀλύνθιοι καταθέοντες εἰς τὰς τῶν Λακεδαιμονίων συμμαχίδας πόλεις ἐλεηλάτουν και ἄνδρας ἀπεκτίννυον.

ΙΙΙ "Αμα δὲ τῷ ἦρι ὑποφαινομένῳ οἱ μὲν 'Ολύνθιοι ἱππεῖς ὅντες ὡς ἐξακόσιοι κατεδεδραμήκεσαν εἰς τὴν 'Απολλωνίαν ἄμα μεσημβρία καὶ διεσπαρμένοι ἐλεηλάτουν ὁ δὲ Δέρδας ἐτύγχανε ταύτη τῆ ἡμέρα ἀφιγμένος μετὰ τῶν ἱππέων τῶν ἑαυτοῦ καὶ ἀριστοποιούμενος ἐν τῆ 'Απολλωνία. ὡς δ' εἶδε 30

Ι αὐτω(ι) codd. 2 ἄγεσθαι codd.: corr. Stephanus 4 παρείη V pr. C F: παρή(ι)ει cet. 11 δ' om. D C F: γ' V 12 έαυτὸν B: αὐτὸν cet. 16 ἀνεχώρουν C F 17 ἰππέας del. Dind

ταθτα μέν αὖ περὶ τῶν Φλειασίων φυγάδων ἐν ἐκείνφ τῷ χρόνφ ἐπέπρακτο.

Έξ 'Ακάνθου δὲ καὶ 'Απολλωνίας, αίπερ μέγισται τῶν τι

περί "Ολυνθον πόλεων, πρέσβεις άφίκοντο είς Λακεδαίμονα. 5 ἀκούσαντες δ' οἱ ἔφοροι ὧν ἔνεκα ἦκον, προσήγαγον αὐτοὺς πρός τε την εκκλησίαν και τους συμμάχους. ένθα δή 12 Κλειγένης 'Ακάνθιος έλεξεν 'Ω άνδρες Λακεδαιμόνιοί τε καὶ σύμμαχοι, ολόμεθα λανθάνειν ύμᾶς πράγμα μέγα φυόμενον έν τη Ελλάδι. ὅτι μεν γὰρ τῶν ἐπὶ Θράκης μεγίστη 10 πόλις "Ολυνθος σχεδον πάντες επίστασθε. οὐτοι των πόλεων προσηγάγοντο εφ' ώτε νόμοις τοις αὐτοις χρησθαι καὶ συμπολιτεύειν, έπειτα δὲ καὶ τῶν μειζόνων προσέλαβόν τινας. Εκ δε τούτου επεχείρησαν και τας της Μακεδονίας πόλεις ελευθερούν ἀπὸ 'Αμύντου τοῦ Μακεδόνων βασιλέως. 15 έπει δε εισήκουσαν αι εγγύτατα αυτών, ταχύ και επί τας 13 πόρρω καὶ μείζους ἐπορεύοντο· καὶ κατελίπομεν ἡμεῖς ἔχοντας ήδη άλλας τε πολλάς καὶ Πέλλαν, ήπερ μεγίστη των έν Μακεδονία πόλεων και 'Αμύνταν δε ήσθανόμεθα άποχωρούντά τε έκ των πόλεων καὶ όσον οὐκ ἐκπεπτωκότα ήδη 20 έκ πάσης Μακεδονίας. πέμψαντες δε και πρός ήμας και προς 'Απολλωνιάτας οι 'Ολύνθιοι προείπον ήμιν ότι εί μή παρεσόμεθα συστρατευσόμενοι, εκείνοι εφ' ήμας ίοιεν. ήμεις 14 δέ, ω άνδρες Λακεδαιμόνιοι, βουλόμεθα μεν τοις πατρίοις νόμοις χρήσθαι καὶ αὐτοπολίται είναι εἰ μέντοι μὴ βοη-25 θήσει τις, ανάγκη καὶ ήμῶν μετ' ἐκείνων γίγνεσθαι. καίτοι νθν γ' ήδη αὐτοῖς εἰσὶν ὁπλίται μεν οὐκ ελάττους τόκτακοσίων, πελτασταί δὲ πολύ πλείους ή τοσούτοι ίππεις γε μέντοι, εαν και ήμεις μετ' αντών γενώμεθα, εσονται πλείους

8 οἱ σύμμαχοι C 11 πόλεων πολλάς D 20 ἰκ πάσης B: ἀπάσης cct. 22 παρεσόμεθα] πορευσόμεθα F 24 αὐτοπολίται Valesius: αὐτοὶ πολίται codd. 26 γ΄ ήδη Wolf: γε δή codd. ὁετακοσίων] τετρακισχιλίων cit. Büchsenschütz

η χίλιοι. κατελίπομεν δε καὶ 'Αθηναίων καὶ Βοιωτών 15 30 πρέσβεις ήδη αὐτόθι. ηκούομεν δε ως καὶ αὐτοῖς 'Ολυνθίοις ἐψηφισμένον εἴη συμπέμπειν πρέσβεις εἰς ταύτας τὰς πόλεις περὶ συμμαχίας. καίτοι εἰ τοσαύτη δύναμις προσγενήσεται τῆ τε ᾿Αθηναίων καὶ Θηβαίων ἰσχύι, ὁρᾶτε, ἔφη, ὅπως μὴ οὐκέτι εὐμεταχείριστα ἔσται ἐκεῖνα ὑμῖν. ἐπεὶ δὲ καὶ Ποτείδαιαν ἔχουσω ἐπὶ τῷ ἰσθμῷ τῆς Παλλήνης οὖσαν, 5 νομίζετε καὶ τὰς ἐντὸς ταύτης πόλεις ὑπηκόους ἔσεσθαι αὐτῶν. τεκμήριον δ᾽ ἔτι ἔστω ὑμῖν καὶ τοῦτο ὅτι ἰσχυρῶς αὖται αἱ πόλεις πεφόβηνται μάλιστα γὰρ μισοῦσαι τοὺς ᾿Ολυνθίους ὅμως οὐκ ἐτόλμησαν μεθ᾽ ἡμῶν πρεσβείας πέμ16 πειν διδαξούσας ταῦτα. ἐννοήσατε δὲ καὶ τόδε, πῶς εἰκὸς 10

- του οιοαζουσας ταυτα. Ευνοησατε οε και τοοε, πως εικός το ύμας της μεν Βοιωτίας επιμεληθηναι ὅπως μη καθ' εν είη, πολύ δε μείζονος άθροιζομένης δυνάμεως ἀμελησαι, καὶ ταύτης οὐ κατὰ γην μόνον, ἀλλὰ καὶ κατὰ θάλατταν ἰσχυρας γιγνομένης. τί γὰρ δη καὶ εμποδών, ὅπου ξύλα μεν ναυπηγήσιμα εν αὐτῆ τῆ χώρα εστί, χρημάτων δε πρόσοδοι εκ 15 πολλων μεν λιμένων, εκ πολλων δ' εμπορίων, πολυανθρωπία
- 17 γε μὴν διὰ τὴν πολυσιτίαν ὑπάρχει; ἀλλὰ μὴν καὶ γείτονές γ' εἰσὶν αὐτοῖς Θρậκες οἱ ἀβασίλευτοι, οἱ θεραπεύουσι μὲν καὶ νῦν ἤδη τοὺς 'Ολυνθίους' εἰ δὲ ὑπ' ἐκείνοις ἔσονται, πολλὴ καὶ αὕτη δύναμις προσγένοιτ' ἂν αὐτοῖς. τούτων γε 20 μὴν ἀκολουθούντων καὶ τὰ ἐν τῷ Παγγαίφ χρύσεια χεῖρα ἂν αὐτοῖς ἤδη ὀρέγοι. καὶ τούτων ἡμεῖς οὐδὲν λέγομεν ὅ τι
- 18 οὐ καὶ ἐν τῷ τῶν Ὀλυνθίων δήμῳ μυριόλεκτόν ἐστι. τό γε μὴν φρόνημα αὐτῶν τί ἄν τις λέγοι; καὶ γὰρ ὁ θεὸς ἴσως ἐποίησεν ἄμα τῷ δύνασθαι καὶ τὰ φρονήματα αὕξεσθαι τῶν 25 ἀνθρώπων. ἡμεῖς μὲν οὖν, ὧ ἄνδρες Λακεδαιμόνιοί τε καὶ σύμμαχοι, ἐξαγγέλλομεν ὅτι οὕτω τὰκεῖ ἔχει ὑμεῖς δὲ βουλεύεσθε, εἰ δοκεῖ ἄξια ἐπιμελείας εἶναι. δεῖ γε μὴν ὑμᾶς καὶ τόδε εἰδέναι, ὡς ἡν εἰρήκαμεν δύναμιν μεγάλην οὖσαν, οὕπω δυσπάλαιστός ἐστιν. αἱ γὰρ ἄκουσαι τῶν 30

⁷ υμίν οπ. CF
14 γιγνομένης Schneider: γενομένης codd.
16 ἐκ οπ. CF
18 γ οπ. DC
19 ἐκείνοις Cobet: ἐκείνους codd.
20 γε μήν VCF: οπ. cet. 30 δυσπάλαιστός

πόλεων της πολιτείας κοινωνοῦσαι, αὖται, ἄν τι ἴδωσιν ἀντίπαλον, ταχὰ ἀποστήσονται εἰ μέντοι συγκλεισθήσονται 19 ταῖς τε ἐπιγαμίαις καὶ ἐγκτήσεσι παρ' ἀλλήλοις, ἃς ἐψηφισμένοι εἰσί, καὶ γνώσονται ὅτι μετὰ τῶν κρατούντων 5 ἔπεσθαι κερδαλέον ἐστίν, ὥσπερ ᾿Αρκάδες, ὅταν μεθ' ὑμῶν ἴωσι, τά τε αὐτῶν σώζουσι καὶ τὰ ἀλλότρια ἀρπάζουσιν, ἴσως οὐκέθ' ὁμοίως εὕλυτα ἔσται.

Λεχθέντων δὲ τούτων ἐδίδοσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι τοῖς 20 συμμάχοις λόγον καὶ ἐκέλευον συμβουλεύειν ὅ τι γιγνώσκει τοῖς ἄριστον τῷ Πελοποννήσω τε καὶ τοῖς συμμάχοις. ἐκ τούτου μέντοι πολλοὶ μὲν συνηγόρευον στρατιὰν ποιεῖν, μάλιστα δὲ οἱ βουλόμενοι χαρίζεσθαι τοῖς Λακεδαιμονίοις, καὶ ἔδοξε πέμπειν τὸ εἰς τοὺς μυρίους σύνταγμα ἐκάστην πόλιν. λόγοι δὲ ἐγένοντο ἀργύριόν τε ἀντ' ἀνδρων ἐξεῖναι 21 το διδόναι τῷ βουλομένη των πόλεων, τριώβολον Αἰγιναῖον

τες οιοοναί τη βουλομενη των πολεων, τριωβολον Αιγιναίον κατά ἄνδρα, ἱππέας τε εἴ τις παρέχοι, ἀντὶ τεττάρων ὁπλιτῶν τὸν μισθὸν τῷ ἱππεῖ δίδοσθαι εἰ δέ τις τῶν πόλεων 22 ἐκλίποι τὴν στρατιάν, ἐξεῖναι Λακεδαιμονίοις ἐπιζημιοῦν στατῆρι κατὰ τὸν ἄνδρα τῆς ἡμέρας. ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἔδοξεν, 23 20 ἀναστάντες οἱ ᾿Ακάνθιοι πάλιν ἐδίδασκον ὡς ταῦτα καλὰ

30 άναστάντες οἱ 'Ακάνθιοι πάλιν εδίδασκον ως ταῦτα καλὰ μὲν εἴη τὰ ψηφίσματα, οὐ μέντοι δυνατὰ ταχὺ περανθήναι. βέλτιον οὖν ἔφασαν εἶναι, ἐν ῷ αὕτη ἡ παρασκευὴ ἁθροίζοιτο, ὡς τάχιστα ἄνδρα ἐξελθεῖν ἄρχοντα καὶ δύναμιν ἐκ Λακεδαίμονός τε, ὅση ἄν ταχὺ ἐξέλθοι, καὶ ἐκ τῶν ἄλλων

25 πόλεων τούτου γὰρ γενομένου τάς τε οὕπω προσκεχωρηκυίας πόλεις στῆναι ἄν καὶ τὰς βεβιασμένας ῆττον ἄν συμμαχεῖν. δοξάντων δὲ καὶ τούτων, ἐκπέμπουσιν οἱ Λακε- 24 δαιμόνιοι Εὐδαμίδαν, καὶ σὺν αὐτῷ νεοδαμώδεις τε καὶ τῶν περιοίκων καὶ τῶν Σκιριτῶν ἄνδρας ὡς δισχιλίους. ὁ μέντοι

30 Εὐδαμίδας ἐξιὼν Φοιβίδαν τὸν ἀδελφὸν ἐδεήθη τῶν ἐφόρων τοὺς ὑπολειπομένους τῶν ἐαυτῷ προστεταγμένων ἁθροίσαντα

3 τε B: om. cet. 18 στρατιάν] στρατείαν Leonclavius τοῖς λακεδαιμονίοις C F 25 οὅπω] οὅτω M D C F 29 τῶν om. D C μετιέναι αὐτὸς δὲ ἐπεὶ ἀφίκετο εἰς τὰ ἐπὶ Θράκης χωρία, ταῖς μὲν δεομέναις τῶν πόλεων φρουροὺς ἔπεμπε, Ποτείδαιαν δὲ καὶ προσέλαβεν ἐκοῦσαν, σύμμαχον ἤδη ἐκείνων οὖσαν, καὶ ἐντεῦθεν ὁρμώμενος ἐπολέμει ὥσπερ εἰκὸς τὸν ἐλάττω ἔχοντα δύναμιν.

5 'Ο δὲ Φοιβίδας, ἐπεὶ ἡθροίσθησαν αὐτῷ οἱ ὑπολειφθέντες τοῦ Εὐδαμίδου, λαβὼν αὐτοὺς ἐπορεύετο. ὡς δ' ἐγένοντο ἐν Θήβαις, ἐστρατοπεδεύσαντο μὲν ἔξω τῆς πόλεως περὶ τὸ γυμνάσιον στασιαζύντων δὲ τῶν Θηβαίων, πολεμαρχοῦντες μὲν ἐτύγχανον Ἰσμηνίας τε καὶ Λεοντιάδης, διάφοροι δὲ το ὅντες ἀλλήλοις καὶ ἀρχηγὸς ἑκάτερος τῶν ἐταιριῶν. ὁ μὲν

οὖν Ἰσμηνίας διὰ τὸ μῖσος τῶν Λακεδαιμονίων οὐδὲ ἐπλησίαζε τῷ Φοιβίδα. ὁ μέντοι Λεοντιάδης ἄλλως τε ἐθερά-26 πευεν αὐτόν, καὶ ἐπεὶ εἰσωκειώθη, ἔλεγε τάδε· Εξεστί σοι,

ω Φοιβίδα, τῆδε τῆ ἡμέρα μέγιστα ἀγαθὰ τῆ σεαυτοῦ πατρίδι 15 ὑπουργήσαι: ἐὰν γὰρ ἀκολουθήσης ἐμοὶ σὺν τοῖς ὁπλίταις, εἰσάξω σε ἐγὼ εἰς τὴν ἀκρόπολιν. τούτου δὲ γενομένου νόμιζε τὰς Θήβας παντάπασιν ὑπὸ Λακεδαιμονίοις καὶ ἡμῦν

27 τοις ύμετέροις φίλοις ἔσεσθαι. καίτοι νῦν μέν, ὡς ὁρῷς, ἀποκεκήρυκται μηδένα μετὰ σοῦ στρατεύειν Θηβαίων ἐπ² 20 ᾿Ολυνθίους· ἐὰν δέ γε σὰ ταῦτα μεθ' ἡμῶν πράξης, εὐθύς σοι ἡμεῖς πολλοὺς μὲν ὁπλίτας, πολλοὺς δὲ ἱππέας συμπέμ-

ψομεν· ωστε πολλή δυνάμει βοηθήσεις τῷ ἀδελφῷ, καὶ ἐν ῷ μέλλει ἐκεῖνος "Ολυνθον καταστρέφεσθαι, σὰ κατεστραμ-

28 μένος ἔσει Θήβας, πολὰ μείζω πόλιν 'Ολύνθου. ἀκούσας 25 δὲ ταῦτα ὁ Φοιβίδας ἀνεκουφίσθη· καὶ γὰρ ἦν τοῦ λαμπρόν τι ποιῆσαι πολὰ μᾶλλον ἢ τοῦ ζῆν ἐραστής, οὐ μέντοι λογιστικός γε οὐδὲ πάνυ φρόνιμος ἐδόκει εἶναι. ἐπεὶ δὲ ὡμολόγησε ταῦτα, προορμῆσαι μὲν αὐτὸν ἐκέλευσεν, ὥσπερ συνεσκευασμένος ἦν εἰς τὸ ἀπιέναι· ἡνίκα δ' ἄν ἢ καιρός, 30 πρὸς σὲ ῆξω ἐγώ, ἔφη ὁ Λεοντιάδης, καὶ αὐτός σοι ἡγήσομαι.

29 ἐν ῷ δὲ ἡ μὲν βουλὴ ἐκάθητο ἐν τῆ ἐν ἀγορᾳ στοᾳ διὰ τὸ

τας γυναίκας εν τη Καδμεία θεσμοφοριάζειν, θέρους δε όντος και· μεσημβρίας πλείστη ην ερημία εν ταις όδοις, έν τούτφ προσελάσας έφ' ίππου ο Λεοντιάδης αποστρέφει τε του Φοιβίδαν καὶ ἡγεῖται εὐθὺς είς τὴν ἀκρόπολιν. 5 καταστήσας δ' έκει του Φοιβίδαν και τους μετ' αυτου και παραδούς την βαλανάγραν αὐτῷ τῶν πυλῶν, καὶ εἰπῶν μηδένα παριέναι είς την ακρόπολιν δυτινα μη αυτός κελεύοι, εύθυς επορεύετο πρός την βουλήν. Ελθών δε είπε τάδε 30 "Ότι μέν, ω ανδρες, Λακεδαιμόνιοι κατέχουσι την ακρότο πολιν, μηδέν άθυμεῖτε οὐδενὶ γάρ φασι πολέμιοι ήκειν, δστις μὴ πολέμου ἐρῷ· ἐγὼ δὲ τοῦ νόμου κελεύοντος ἐξείναι πολεμάρχω λαβείν, εί τις δοκεί άξια θανάτου ποιείν, λαμβάνω τουτουί 'Ισμηνίαν, ώς πολεμοποιούντα. και ύμεις δε οί λοχαγοί τε καὶ οί μετά τούτων τεταγμένοι, ανί-15 στασθε, καὶ λαβόντες ἀπαγάγετε τοῦτον ἔνθα εἴρηται. οἱ 3Ι μεν δη είδότες το πράγμα παρησάν τε και επείθοντο και συνελάμβανον· των δε μη ειδότων, εναντίων δε όντων τοις περί Λεοντιάδην, οί μεν έφευγον εὐθὺς έξω τῆς πόλεως, δείσαντες μή αποθάνοιεν οι δε και οίκαδε πρώτον απε-20 χώρησαν έπει δε ειργμένον τον Ισμηνίαν ήσθοντο [οί] έν τη Καδμεία, τότε δη απεχώρησαν είς τας 'Αθήνας οί ταὐτὰ γιγνώσκουτες 'Ανδροκλείδα τε καὶ 'Ισμηνία μάλιστα τριακόσιοι. ως δε ταῦτ' ἐπέπρακτο, πολέμαρχον 32 μέν αντί Ίσμηνίου άλλον είλοντο, δ δε Λεοντιάδης εύθύς 25 είς Λακεδαίμονα επορεύετο. ηθρε δ' έκει τους μεν εφόρους καὶ τῆς πόλεως τὸ πληθος χαλεπώς ἔχουτας τῷ Φοιβίδα, ότι οὐ προσταχθέντα ὑπὸ τῆς πόλεως ταῦτα ἐπεπράχει ὁ μέντοι 'Αγησίλαος έλεγεν ότι εί μεν βλαβερά τη Λακεδαίμουι πεπραχώς είη, δίκαιος είη ζημιοῦσθαι, εί δε άγαθά, 30 άρχαιου είναι νόμιμου έξειναι τὰ τοιαθτα αθτοσχεδιάζειν. αὐτὸ οὖν τοῦτ', ἔφη, προσήκει σκοπεῖν, πότερον ἀγαθὰ ἣ

4 τε om. DCF 16 παρβσάν τε καὶ συνελάμβανον Cobet 18 ξφυγον F 20 of del. Leonclavius 26 ξχονταs] ξχον Β ΧΕΝ. HELL.

33 κακά έστι τὰ πεπραγμένα. ἔπειτα μέντοι ὁ Λεοντιάδης ἐλθὼν εἰς τοὺς ἐκκλήτους ἔλεγε τοιάδε· "Ανδρες Λακεδαιμόνιοι, ὡς μὲν πολεμικῶς εἶχον ὑμῖν οἱ Θηβαῖοι, πρὶν τὰ νῦν πεπραγμένα γενέσθαι, καὶ ὑμεῖς ἐλέγετε· ἑωρᾶτε γὰρ ἀεὶ τούτους τοῖς μὲν ὑμετέροις δυσμενέσι φιλικῶς ἔχοντας, 5 τοῖς δ' ὑμετέροις φίλοις ἐχθροὺς ὅντας. οὐκ ἐπὶ μὲν τὸν ἐν Πειραιεῖ δῆμον, πολεμιώτατον ὅντα ὑμῖν, οὐκ ἠθέλησαν συστρατεύειν, Φωκεῦσι δέ, ὅτι ὑμᾶς εὐμενεῖς ὄντας ἑώρων,

34 ἐπεστράτευου; ἀλλὰ μὴν καὶ πρὸς 'Ολυνθίους εἰδότες ὑμᾶς πόλεμον ἐκφέροντας συμμαχίαν ἐποιοῦντο, καὶ ὑμεῖς γε τότε 10 μὲν ἀεὶ προσείχετε τὸν νοῦν πότε ἀκούσεσθε βιαζομένους αὐτοὺς τὴν Βοιωτίαν ὑφ' αὐτοῖς εἶναι· νῦν δ' ἐπεὶ τάδε πέπρακται, οὐδὲν ὑμᾶς δεῖ Θηβαίους φοβεῖσθαι· ἀλλ' ἀρκέσει ὑμῖν μικρὰ σκυτάλη ὥστ' ἐκεῖθεν πάντα ὑπηρετεῖσθαι ὅσων ἄν δέησθε, ἐὰν ὧσπερ ἡμεῖς ὑμῶν, οὕτω καὶ ὑμεῖς 15

35 ἡμῶν ἐπιμελῆσθε. ἀκούουσι ταῦτα τοῖς Λακεδαιμονίοις εδοξε τήν τε ἀκρόπολιν ὥσπερ κατείληπτο φυλάττειν καὶ Ἰσμηνία κρίσιν ποιῆσαι. ἐκ δὲ τούτου πέμπουσι δικαστὰς Λακεδαιμονίων μὲν τρεῖς, ἀπὸ δὲ τῶν συμμαχίδων ενα ἀφ' ἐκάστης καὶ μικρᾶς καὶ μεγάλης πόλεως. ἐπεὶ δὲ συνεκαθί- 20 ζετο τὸ δικαστήριον, τότε δὴ κατηγορεῖτο τοῦ Ἰσμηνίου καὶ ὡς βαρβαρίζοι καὶ ὡς ξένος τῷ Πέρση ἐπ' οὐδενὶ ἀγαθῷ τῆς Ἑλλάδος γεγενημένος εἴη καὶ ὡς τῶν παρὰ βασιλέως χρημάτων μετειληφὼς εἴη καὶ ὅτι τῆς ἐν τῆ Ἑλλάδι ταραχῆς

36 πάσης ἐκεῖνός τε καὶ ᾿Ανδροκλείδας αἰτιώτατοι εἶεν. ὁ δὲ 25 ἀπελογεῖτο μὲν πρὸς πάντα ταῦτα, οὐ μέντοι ἔπειθέ γε τὸ μὴ οὐ μεγαλοπράγμων τε καὶ κακοπράγμων εἶναι. καὶ ἐκεῖνος μὲν κατεψηφίσθη καὶ ἀποθυήσκει οἱ δὲ περὶ Λεοντιάδην εἶχόν τε τὴν πόλιν καὶ τοῖς Λακεδαιμονίοις ἔτι

37 πλείω ὑπηρέτουν ἢ προσετάττετο αὐτοῖς. τούτων δὴ πεπρα- 30 γμένων οἱ Λακεδαιμόνιοι πολὺ προθυμότερον τὴν εἰς τὴν

⁵ φιλικῶs B: φιλίως cet. 8 ὁμᾶς] ὀμᾶν Cobet 15 οῦτως B 22 βαρβαρίζει C_1 26 ταῦτα B: om cet. 30 δħ] δè C F 31 πολὸ M: πολὸ δħ B F D: πολὸ ἔτι δħ C εἶς ὅλυνθον C

Ολυνθον στρατιάν συναπέστελλον. καὶ ἐκπέμπουσι Τελευτίαν μεν άρμοστήν, την δ' είς τους μυρίους σύνταξω αὐτοί τε άπαντας συνεξέπεμπον, καί είς τας συμμαχίδας πόλεις σκυτάλας διέπεμπον, κελεύοντες ακολουθείν Τελευτία κατά 5 τὸ δόγμα τῶν συμμάχων. καὶ οί τε ἄλλοι προθύμως τῷ Τελευτία ύπηρέτουν, καὶ γὰρ οὐκ ἀχάριστος ἐδόκει είναι τοις υπουργούσι τι, και ή των Θηβαίων δε πόλις, άτε και 'Αγησιλάου όντος αὐτῷ ἀδελφοῦ, προθύμως συνέπεμψε καὶ όπλίτας καὶ ἱππέας. ὁ δὲ σπεύδων μὲν οὐ μάλα ἐπορεύετο, 38 10 επιμελόμενος δε του τε μη άδικων τους φίλους πορεύεσθαι καὶ τοῦ ώς πλείστην δύναμιν άθροίζειν. προέπεμπε δὲ καὶ πρός 'Αμύνταν, καὶ ήξίου αὐτὸν καὶ ξένους μισθοῦσθαι καὶ τοις πλησίου βασιλεύσι χρήματα διδόναι, ώς συμμάχους είναι, είπερ βούλοιτο την άρχην αναλαβείν. έπεμπε δε καί 15 πρός Δέρδαν τὸν Ἐλιμίας ἄρχοντα, διδάσκων ὅτι οἱ Ὀλύνθιοι κατεστραμμένοι την μείζω δύναμιν Μακεδονίας είεν, καὶ ούκ ανήσουσι την έλάττω, εί μή τις αὐτούς παύσει της ύβρεως. ταθτα δὲ ποιών, μάλα πολλὴν ἔχων στρατιὰν 39 άφίκετο είς την ξαυτών συμμαχίδα. Επεί δ' ήλθεν είς την 20 Ποτείδαιαν, εκείθεν συνταξάμενος επορεύετο είς την πολεμίαν. καὶ πρὸς μεν την πόλιν ίων οὕτ' ἔκαεν οὕτ' ἔκοπτε, νομίζων, εί τι ποιήσειε τούτων, εμποδών αν αυτώ πάντα γίγνεσθαι καὶ προσιόντι καὶ ἀπιόντι ὁπότε δὲ ἀναχωροίη ἀπὸ τῆς πόλεως, τότε δρθώς έχειν κόπτοντα τὰ δένδρα έμποδών κατα-25 βάλλειν, εἴ τις ὅπισθεν ἐπίοι. ὡς δὲ ἀπεῖχεν ἀπὸ τῆς 40 πόλεως οὐδε δέκα στάδια, έθετο τὰ ὅπλα, εὐώνυμον μεν αὐτὸς έχων, οὕτω γὰρ συνέβαινεν αὐτῷ κατὰ τὰς πύλας lέναι ή εξήσαν οι πολέμιοι, ή δ' άλλη φάλαγξ των συμμάχων απετέτατο πρός το δεξιόν. και των ιππέων δε τους μεν 30 Λάκωνας καὶ τοὺς Θηβαίους καὶ ὅσοι τῶν Μακεδόνων παρή-

³ Eπαντας Weiske: Eπαντες codd. 8 αὐτῶ B: om. cet. συνέπεμμε B: συνέπεμπε cet. 17 παύση B 22 έμποδών Schneider: έμπόδων codd. ταῦτα πάντα B 24 έμποδών seclus. Laves

σαν έπι τω δεξιώ ετάξατο, παρά δε αύτω είχε Δέρδαν τε και τους έκείνου ιππέας ώς είς τετρακοσίους διά τε τὸ ἄγασθαι τούτο τὸ ἱππικὸν καὶ διὰ τὸ θεραπεύειν τὸν Δέρδαν, 41 ως ήδόμενος παρείη. ἐπεὶ δὲ καὶ οἱ πολέμιοι ἐλθόντες αντιπαρετάξαντο ύπὸ τῷ τείχει, συσπειραθέντες αὐτῶν ol 5 ίππεις εμβάλλουσι κατά τους Λάκωνας και Βοιωτούς. και Πολύχαρμόν τε τὸν Λακεδαίμονιον ἵππαρχον καταβάλλουσιν άπὸ τοῦ Ίππου καὶ κείμενον πάμπολλα κατέτρωσαν, καὶ άλλους ἀπέκτειναν, καὶ τέλος τρέπονται τὸ ἐπὶ τῷ δεξιῷ κέρατι ἱππικόν. Φευγόντων δὲ τῶν ἱππέων ἐνέκλινε καὶ τὸ 10 έχόμενον πεζον αὐτών, καὶ όλον δ' αν ἐκινδύνευσεν ήττηθηναι τὸ στράτευμα, εὶ μὴ Δέρδας έχων τὸ ξαυτοῦ Ιππικον εὐθὺς πρὸς τὰς πύλας τῶν 'Ολυνθίων ἤλασεν. ἐπήει δὲ καὶ 42 ὁ Τελευτίας σὺν τοῖς περὶ ἐαυτὸν ἐν τάξει. ὡς δὲ ταῦτα ήσθουτο οἱ 'Ολύνθιοι ἱππεῖς, δείσαντες μὴ ἀποκλεισθεῖεν τῶν 15 πυλών, αναστρέψαντες απεχώρουν πολλή σπουδή. ένθα δή δ Δέρδας παρελαύνοντας παμπόλλους ίππέας αὐτῶν ἀπέκτεινεν. ἀπεχώρησαν δε και οι πεζοι των 'Ολυνθίων els

την πόλιν· οὐ μέντοι πολλοὶ αὐτῶν ἀπέθανον, ἄτε ἐγγὺς 43 τοῦ τείχους ὄντος. ἐπεὶ δὲ τροπαῖόν τε ἐστάθη καὶ ἡ νίκη 20 αὕτη τῷ Τελευτία ἐγεγένητο, ἀπιῶν δὴ ἔκοπτε τὰ δένδρα. καὶ τοῦτο μὲν στρατευσάμενος τὸ θέρος διῆκε καὶ τὸ Μακεδονικὸν στράτευμα καὶ τὸ τοῦ Δέρδα· πολλάκις μέντοι καὶ οἱ Ὀλύνθιοι καταθέοντες εἰς τὰς τῶν Λακεδαιμονίων συμμαχίδας πόλεις ἐλεηλάτουν καὶ ἄνδρας ἀπεκτίνυνον. 25

ΙΙΙ "Αμα δὲ τῷ ἢρι ὑποφαινομένῳ οἱ μὲν 'Ολύνθιοι ἱππεῖς ὅντες ὡς ἐξακόσιοι κατεδεδραμήκεσαν εἰς τὴν 'Απολλωνίαν ἄμα μεσημβρία καὶ διεσπαρμένοι ἐλεηλάτουν ὁ δὲ Δέρδας ἐτύγχανε ταύτη τῷ ἡμέρα ἀφιγμένος μετὰ τῶν ἱππέων τῶν ἑαυτοῦ καὶ ἀριστοποιούμενος ἐν τῷ 'Απολλωνία. ὡς δ' εἶδε 30

¹ αὐτω(ι) codd. 2 ἄγεσθαι codd.: corr. Stephanus 4 παρείη V pr. C F: παρή(ι)ει cet. 11 δ' om. D C F: γ' V 12 έαυτόν Β: αὐτόν cet. 16 ἀνεχώρουν C F 17 Ιππέας del. Dind.

την καταδρομήν, ήσυχίαν [τε] είχε, τούς θ' ίππους έπεσκευασμένους καὶ τοὺς ἀμβάτας έξωπλισμένους έχων. δὲ καταφρονητικώς οἱ Ὀλύνθιοι καὶ εἰς τὸ προάστιον καὶ εις αυτάς τὰς πύλας ήλαυνον, τότε δη συντεταγμένους έχων 5 εξελαύνει. οι δε ως είδον, εις φυγήν ωρμησαν. ό δ' ως 2 άπαξ ετρέψατο, οὐκ ἀνῆκεν ενενήκοντα στάδια διώκων καὶ άποκτιννύς, ξως πρός αὐτό κατεδίωξε των 'Ολυνθίων τὸ τεῖκαὶ ἐλέγετο ὁ Δέρδας ἀποκτείναι ἐν τούτφ τῷ ἔργφ περί δγδοήκουτα ίππέας. και από τούτου τειχήρεις τε 10 μάλλον ήσαν οι πολέμιοι και της χώρας ολίγην παντελώς είργάζοντο. προϊόντος δε τοῦ χρόνου, καὶ τοῦ Τελευτίου 3 έστρατευμένου πρὸς τὴν τῶν 'Ολυνθίων πόλιν, ὡς εἴ τι δένδρου ὑπόλοιπου είη ή τι είργασμένον τοῖς πολεμίοις, φθείροι, εξελθόντες οι 'Ολύνθιοι ίππεις ήσυχοι πορευόμενοι διέβησαν 15 του παρά την πόλιν ρέοντα ποταμόν, και έπορεύοντο ήσυχη ώς δ' είδεν ό Τελευτίας, προς το εναντίον στράτευμα. άγανακτήσας τῆ τόλμη αὐτῶν εὐθὺς Τλημονίδαν τὸν τῶν πελταστών ἄρχοντα δρόμφ φέρεσθαι είς αὐτοὺς ἐκέλευσεν. οι δε 'Ολύνθιοι ώς είδον προθέοντας τους πελταστάς, ανα- 4 20 στρέψαντες απεχώρουν ησυχοι, και διέβησαν πάλιν τον ποταμόν. οι δ' ήκολούθουν μάλα θρασέως, και ώς φεύγουσι διώξοντες επιδιέβαινον. ένθα δη οί 'Ολύνθιοι ίππεις, ηνίκα έτι εύχείρωτοι αὐτοῖς εδόκουν είναι οἱ διαβεβηκότες, ἀναστρέψαντες εμβάλλουσιν αυτοίς, και αυτόν τε απέκτειναν 25 του Τλημουίδαν και των άλλων πλείους ή έκατου. δ δε 5 Τελευτίας ώς είδε τὸ γιγνόμενον, ὀργισθείς ἀναλαβών τὰ δπλα ήγε μέν ταχύ τους όπλίτας, διώκειν δε και τους πελταστάς ἐκέλευε καὶ τοὺς ἱππέας καὶ μὴ ἀνιέναι. πολλοὶ μέν οὖν δὴ καὶ ἄλλοι τοῦ καιροῦ ἐγγυτέρω τείχους διώξαντες

Ι τε del. Bothe εἶχε] ἢγε C pr. ἐνεσκευασμένους Cobet 2 ἀμβάτας Dind.: ἀλαβάτας B: ἀναβάτας cet. 3 προάστιον B: προάστειον cet. 6 διώκων] διώκειν M 10 δλίγην Wyttenbach: δλίγην γῆν C: δλίγην τι (τi) B F M: δλίγον τι D 15 ήσυχ \hat{g} del. Schneider 22 διάξοντες Leonclavius: διάξαντες B al.: διώκοντες F

κακῶς ἀπεχώρησαν, καὶ ἐκεῖνοι δ' ἐπεὶ ἀπὸ τῶν πύργων ἐβάλλοντο, ἀποχωρεῖν τε ἢναγκάζοντο τεθορυβημένως καὶ 6 προφυλάττεσθαι τὰ βέλη. ἐν τούτω δὴ οἱ 'Ολύνθιοι ἐπεξελαύνουσι μὲν τοὺς ἱππέας, ἐβοήθουν δὲ καὶ οἱ πελτασταί· τέλος δὲ καὶ οἱ ὁπλῖται ἐπεξέθεον, καὶ τεταραγμένη 5 τῆ φάλαγγι προσπίπτουσι. καὶ δ μὲν Τελευτίας ἐνταῦθα μαχόμενος ἀποθυήσκει. τούτου δὲ γενομένου εὐθὺς καὶ οἱ ἀμφ' αὐτὸν ἐνέκλιναν, καὶ σὐδεὶς ἔτι ἴστατο, ἀλλὰ πάντες ἔφευγον, οἱ μὲν ἐπὶ Σπαρτώλου, οἱ δὲ ἐπὶ 'Ακάνθου, οἱ δὲ εἰς 'Απολλωνίαν, οἱ πλεῖστοι δὲ εἰς Ποτείδαιαν. ὡς δ' ιο ἄλλος ἄλλη ἔφευγον, οῦτω καὶ οἱ πολέμιοι ἄλλος ἄλλοσε διώκοντες παμπλήθεις ἀπέκτειναν ἀνθρώπους καὶ ὅτιπερ ὄφελος ἢν τοῦ στρατεύματος.

Έκ μέντοι γε τῶν τοιούτων παθῶν [ὡς] ἐγώ φημι ἀνθρώπους παιδεύεσθαι μάλιστα μὲν οὖν ⟨ὡς⟩ οὐδ' οἰκέτας χρη 15
δργῆ κολάζεω· πολλάκις γὰρ καὶ δεσπόται ὀργιζόμενοι μείζω
κακὰ ἔπαθον ἡ ἐποίησαν· ἀτὰρ ἀντιπάλοις τὸ μετ' ὀργῆς
ἀλλὰ μὴ γνώμη προσφέρεσθαι ὅλον ἁμάρτημα. ἡ μὲν γὰρ
ὀργὴ ἀπρονόητον, ἡ δὲ γνώμη σκοπεῖ οὐδὲν ἦττον μή τι
πάθη ἡ ὅπως βλάψη τι τοὺς πολεμίους.

Τοις δ' οὖν Λακεδαιμονίοις, ἐπεὶ ήκουσαν τὸ πραγμα, βουλευομένοις ἐδόκει οὐ φαύλην πεμπτέον δύναμιν εἶναι, ὅπως τό τε φρόνημα τῶν νενικηκότων κατασβεσθείη καὶ μὴ μάτην τὰ πεποιημένα γένοιτο. οὕτω δὲ γνόντες ἡγεμόνα μὲν ᾿Αγησίπολω τὸν βασιλέα ἐκπέμπουσι, μετ᾽ αὐτοῦ δὲ 25 ὥσπερ ᾿Αγησιλάου εἰς τὴν ᾿Ασίαν τριάκοντα Σπαρτιατῶν.

9 πολλοί δὲ αὐτῷ καὶ τῶν περιοίκων ἐθελονταὶ καλοὶ κάγαθοὶ ἢκολούθουν, καὶ ξένοι τῶν τροφίμων καλουμένων, καὶ νόθοι τῶν Σπαρτιατῶν, μάλα εὐειδεῖς τε καὶ τῶν ἐν τῇ πόλει καλῶν οὐκ ἄπειροι. συνεστρατεύοντο δὲ καὶ ἐκ τῶν συμμαχίδων 30 πόλεων ἐθελονταί, καὶ Θετταλῶν γε ἱππεῖς, γνωσθῆναι τῷ

3 δή] δέ CF 14 ώs om. Stephanus: fort. genuinum del. Cobet: ώs add. Stephanus 24 πεπονημένα V 26 άγησιλάω(ι) M D C F: cum compend. B: corr. Leonelavius

'Αγησιπόλιδι βουλόμενοι, καὶ 'Αμύντας δὲ καὶ Δέρδας ἔτι προθυμότερον ἢ πρόσθεν. 'Αγησίπολις μὲν δὴ ταῦτα πράττων ἐπορεύετο ἐπὶ τὴν 'Όλυνθον.

'Η δε των Φλειασίων πόλις, επαινεθείσα μεν ύπο του 10 5 'Αγησιπόλιδος ὅτι πολλὰ καὶ ταχέως αὐτῷ χρήματα εἰς τὴν στρατιάν έδοσαν, νομίζουσα δ' έξω όντος Αγησιπόλιδος οὐκ αν εξελθείν επ' αὐτοὺς 'Αγησίλαον, οὐδ' αν γενέσθαι ώστε άμα άμφοτέρους τους βασιλέας έξω Σπάρτης είναι, θρασέως οὐδεν των δικαίων εποίουν τοις κατεληλυθόσιν. οι μεν γάρ 10 δη φυγάδες ηξίουν τα αμφίλογα εν ζοφ δικαστηρίφ κρίνεσθαι. οι δε ήναγκαζου εν αὐτή τη πόλει διαδικάζεσθαι. λεγόντων δε τών κατεληλυθότων καὶ τίς αξτη δίκη είη δπου αὐτοὶ οἱ άδικούντες δικάζοιεν, οὐδεν είσήκουον, εκ τούτου μέντοι 11 έργονται είς Λακεδαίμονα οἱ κατελθόντες κατηγορήσοντες τῆς 15 πόλεως, καὶ ἄλλοι δὲ τῶν οἴκοθεν συνηκολούθουν, λέγοντες ότι πολλοίς καὶ τῶν πολιτῶν οὐ δοκοίεν δίκαια πάσχειν. άγανακτήσασα δε τούτοις των Φλειασίων ή πόλις εζημίωσε πάντας όσοι μη πεμπούσης της πόλεως ήλθον είς Λακεδαίμονα. οἱ δὲ ζημιωθέντες οἴκαδε μὲν ὥκνουν ἀπιέναι, μένοντες 12 20 δ' εδίδασκου ώς ούτοι μεν είησαν οί βιαζόμενοι ταθτα, οίπερ σφας τε εξεβαλον και Λακεδαιμονίους απέκλεισαν, ούτοι δε οί πριάμενοί τε τὰ σφέτερα καὶ βιαζόμενοι μὴ ἀποδιδόναι, οῦτοι δε και νύν διαπεπραγμένοι είσι ζημιωθήναι σφάς αὐτούς είς Λακεδαίμονα έλθόντας, ὅπως τοῦ λοιποῦ μηδεὶς τολμώη ἰέναι 25 δηλώσων τὰ ἐν τῆ πόλει γιγνόμενα. τω δ' όντι ύβρίζειν 13 δοκούντων των Φλειασίων φρουράν φαίνουσιν έπ' αὐτούς οί ην δε οὐ τῷ ᾿Αγησιλάφ ἀχθομένφ ταῦτα· καὶ γὰρ τῷ μὲν πατρὶ αὐτοῦ ᾿Αρχιδάμφ ξένοι ἦσαν οἱ περὶ Ποδάνεμον, και τότε των κατεληλυθότων ήσαν αυτώ δε οι άμφι Προκλέα 30 του Ίππονίκου. ως δε των διαβατηρίων γενομένων οὐκ 14 ξμελλεν, άλλ' επορεύετο, πολλαί πρεσβείαι απήντων καί

6 στρατείαν Leonclavius 12 post τίς add. αν Cobet 13 οὐδένες Καουον codd.: corr. Hertlein 20 μέν] μην Β 27 οὐ] οὐδὲ Cobet 29 αὐτῶ C F: ἐαυτω(ε) cet.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

V. iii

χρήματα ἐδίδοσαν, ὥστε μὴ ἐμβάλλειν. ὁ δὲ ἀπεκρίνατο ὅτι οὐχ ἵνα ἀδικοίη στρατεύοιτο, ἀλλ' ὅπως τοῖς ἀδικουμένοις 15 βοηθήσειεν. οἱ δὲ τελευτῶντες πάντα ἔφασκον ποιήσειν, ἐδέοντό τε μὴ ἐμβάλλειν. ὁ δὲ πάλιν ἔλεγεν ὡς οὐκ ἃν πιστεύσειε λόγοις, καὶ γὰρ τὸ πρότερον ψεύσασθαι αὐτούς, 5 ἀλλ' ἔργον τινὸς πιστοῦ δεῖν ἔφη. ἐρωτώμενος δὲ καὶ τί τοῦτ' ἀν εἴη; πάλιν ἀπεκρίνατο "Όπερ καὶ πρόσθεν, ἔφη, ποιήσαντες οὐδὲν ὑφ' ἡμῶν ἠδικήθητε. τοῦτο δὲ ἦν τὴν 16 ἀκρόπολιν παραδοῦναι. οὐκ ἐθελόντων δὲ αὐτῶν τοῦτο ποιεῦν, ἐνέβαλέ τε [καὶ] εἰς τὴν χώραν καὶ ταχὴ περιτειχίσας το

ποιεῖν, ἐνέβαλέ τε [καὶ] εἰς τὴν χώραν καὶ ταχὰ περιτειχίσας 10 ἐπολιόρκει αὐτούς. πολλῶν δὲ λεγόντων Λακεδαιμονίων ὡς ὀλίγων ἔνεκεν ἀνθρώπων πόλει ἀπεχθάνοιντο πλέον πεντακισχιλίων ἀνδρῶν· καὶ γὰρ δὴ ὅπως τοῦτ' ἔνδηλον εἴη, οἱ Φλειάσιοι ἐν τῷ φανερῷ τοῖς ἔξω ἐκκλησίαζον· ὁ μέντοι

- 17 'Αγησίλαος πρός τοῦτο ἀντεμηχανήσατο. ὁπότε γὰρ ἐξίοιεν 15 ἢ διὰ φιλίαν ἢ διὰ συγγένειαν τῶν φυγάδων, ἐδίδασκε συσσίτιά τε αὐτῶν κατασκευάζειν καὶ εἰς τὰ ἐπιτήδεια ἰκανὸν διδόναι, ὁπόσοι γυμνάζεσθαι ἐθέλοιεν· καὶ ὅπλα δὲ ἐκπορίζειν ἄπασι τούτοις διεκελεύετο, καὶ μὴ ὀκνεῖν εἰς ταῦτα χρήματα δανείζεσθαι. οἱ δὲ ταῦτα ὑπηρετοῦντες ἀπέδειξαν πλείους 20 χιλίων ἀνδρῶν ἄριστα μὲν τὰ σώματα ἔχοντας, εὐτάκτους δὲ καὶ εὐοπλοτάτους· ὥστε τελευτῶντες οἱ Λακεδαιμόνιοι ἔλεγον
- ώς τοιούτων δέοιντο συστρατιωτών.

 18 Καὶ 'Αγησίλαος μὲν δὴ περὶ ταῦτα ἦν. ὁ δὲ 'Αγησίπολις εὐθύς [τε] ἐκ τῆς Μακεδονίας προσιὼν ἔθετο πρὸς τῆ πόλει 25 τῶν 'Ολυνθίων τὰ ὅπλα. ἐπεὶ δὲ οὐδεὶς ἀντεξήει αὐτῷ, τότε τῆς 'Ολυνθίας εἴ τι ὑπόλοιπον ἦν ἐδήου καὶ εἰς τὰς συμμαχίδας ἰὼν αὐτῶν ἔφθειρε τὸν σῖτον Τορώνην δὲ καὶ προσβαλὼν 19 εἶλε κατὰ κράτος. ἐν δὲ τούτοις ὄντα κατὰ θέρους ἀκυὴν
- 19 εἶλε κατὰ κράτος. ἐν δὲ τούτοις ὄντα κατὰ θέρους ἀκμὴν καῦμα περιφλεγὲς λαμβάνει αὐτόν. ὡς δὲ πρόσθεν ἐορακότα 30 τὸ ἐν ᾿Αφύτει τοῦ Διονύσου ἱερὸν ἔρως αὐτὸν τότ᾽ ἔσχε τῶν

10 καὶ οπ. Castalio 14 ἐξεκλησίαζον Μ D C F 17 αὐτῶν B al. καὶ ὅσον εἰς Leonclavius ἰκανὸν] ἵσα Laves 25 τε del. Leonclavius 30 πυριφλεγὲς vulg. πρόσθεν] πρώην C F τε σκιερών σκηνημάτων καὶ τών λαμπρών καὶ ψυχρών ὑδάτων.
ἐκομίσθη μὲν οὖν ἐκεῖσε ἔτι ζών, ὅμως μέντοι ἑβδομαῖος ἀφ'
οὖ ἔκαμεν ἔξω τοῦ ἱεροῦ ἐτελεύτησε. καὶ ἐκεῖνος μὲν ἐν
μέλιτι τεθεὶς καὶ κομισθεὶς οἴκαδε ἔτυχε τῆς βασιλικῆς
5 ταφῆς.

'Αγησίλαος δε τοῦτο ἀκούσας οὐχ ἡ τις ἀν ῷετο εφήσθη 20 ώς ἀντιπάλφ, ἀλλὰ καὶ εδάκρυσε καὶ επόθησε τὴν συνουσίαν. συσκηνοῦσι μεν γὰρ δὴ βασιλεῖς εν τῷ αὐτῷ, ὅταν οἴκοι ὧσιν. ὁ δε 'Αγησίπολις τῷ 'Αγησιλάφ ἱκανὸς μεν ἡν καὶ 10 ἡβητικῶν καὶ θηρευτικῶν καὶ ἱππικῶν καὶ παιδικῶν λόγων μετέχειν πρὸς δε τούτοις καὶ ὑπηδεῖτο αὐτὸν εν τῆ συσκηνία, ῶσπερ εἰκὸς πρεσβύτερον. καὶ οἱ μεν Λακεδαιμόνιοι ἀντ' ἐκείνου Πολυβιάδην ἀρμοστὴν ἐπὶ τὴν Όλυνθον ἐκπέμπουσιν.

'Ο δ' 'Αγησίλαος ήδη μεν υπερέβαλε τον χρόνον, δσου 21 15 έλέγετο έν [τῆ] Φλειούντι σίτος είναι τοσούτον γὰρ έγκράτεια γαστρός διαφέρει ώστε οἱ Φλειάσιοι τὸν ημισυν ψηφισάμενοι σιτον τελείν ή πρόσθεν, και ποιούντες τούτο τον διπλάσιον τοῦ εἰκότος χρόνον πολιορκούμενοι διήρκεσαν. καὶ τόλμα 22 20 δε απολμίας έσθ' όπε ποσούπον διαφέρει ώσπε Δελφίων πις, λαμπρός δοκών είναι, λαβών πρός αύτον τριακοσίους ἄνδρας Φλειασίων Ικανός μέν ήν κωλύειν τους βουλομένους είρήνην ποιείσθαι, ίκανδο δε οίς ηπίστει είρξας φυλάττειν, εδύνατο δὲ είς τε τὰς φυλακὰς ἀναγκάζειν τὸ πληθος ίέναι καὶ τούτους 25 εφοδεύων πιστούς παρέχεσθαι. πολλάκις δε μεθ' ων είχε περί αὐτὸν καὶ ἐκθέων ἀπέκρουε φύλακας ἄλλοτ' ἄλλη τοῦ περιτετειχισμένου κύκλου. Επεί μέντοι οί επίλεκτοι ούτοι 23 πάντα τρόπον ζητοῦντες οὐχ ηὕρισκον σῖτον ἐν τῆ πόλει, ἐκ τούτου δη πέμψαντες πρός τον 'Αγησίλαον εδέοντο σπεί-

Ι σκηνωμάτων MF 7 άλλὰ καὶ B: άλλὰ cet. 15 ὁπερέβαλλε B CF 16 τ $\hat{\eta}$ del. Keller 17 post γαστρὸς add. ἀκρατείας Nauck συμψηφισάμενοι codd.: corr. Dind. 21 αὐτὸν Dind.: αὐτὸν CF: αὐτοὺς cet. 26 αὐτὸν BF 28 ἐπιζητοῦντες C

σασθαι πρεσβείαν είς Λακεδαίμονα Ιούσι δεδόχθαι γάρ σφίσιν έφασαν επιτρέπειν τοις τέλεσι των Λακεδαιμονίων 24 χρήσασθαι τῆ πόλει ὅ τι βούλοιντο. ὁ δὲ ὀργισθεὶς ὅτι άκυρου αὐτὸυ ἐποίουν, πέμψας μὲυ πρὸς τοὺς οἶκοι φίλους διεπράξατο ξαυτώ ζπιτραπήναι τὰ περί Φλειούντος, ζσπεί- 5 σατο δὲ τῆ πρεσβεία. φυλακῆ δὲ ἔτι Ισχυροτέρα ἡ πρότερου έφύλαττεν, ίνα μηδείς των έκ της πόλεως έξίοι.

μέντοι ο γε Δελφίων και στιγματίας τις μετ' αὐτοῦ, ος πολλά ύφείλετο ὅπλα τῶν πολιορκούντων, ἀπέδρασαν νύκτωρ.

25 έπει δε ήκου εκ της Λακεδαίμουος απαγγέλλουτες ότι ή 10 πόλις ἐπιτρέποι 'Αγησιλάφ διαγνώναι τὰ ἐν Φλειοῦντι ὅπως αὐτῷ δοκοίη, 'Αγησίλαος δὴ οὕτως ἔγνω, πεντήκοντα μέν άνδρας των κατεληλυθότων, πεντήκοντα δὲ των οἴκοθεν πρώτον μεν ανακρίναι οντινά τε ζην εν τη πόλει και οντινα αποθανείν δίκαιον είη· έπειτα δὲ νόμους θείναι, καθ' οθς 15 πολιτεύσοιντο. έως δ' αν ταῦτα διαπράξωνται, φυλακήν καὶ μισθον τοις φρουροις εξ μηνών κατέλιπε. ταθτα δε ποιήσας τούς μέν συμμάχους άφηκε, τὸ δὲ πολιτικὸν οἴκαδε ἀπήγαγε. καί τὰ μὲν περί Φλειοῦντα οὕτως αὖ ἐπετετέλεστο ἐν ὀκτώ μησί και ένιαυτώ.

Καὶ ὁ Πολυβιάδης δὲ δὴ παντάπασι κακῶς ἔχοντας λιμῶ 26 τους 'Ολυνθίους, διὰ τὸ μήτ' ἐκ τῆς γῆς λαμβάνειν μήτε κατά θάλατταν εἰσάγεσθαι σίτον αὐτοίς, ἡνάγκασε πέμψαι είς Λακεδαίμονα περί είρηνης. οί δ' ελθόντες πρέσβεις αὐτοκράτορες συνθήκας ἐποιήσαντο τὸν αὐτὸν μὲν ἐχθρὸν 25 καὶ φίλου Λακεδαιμονίοις νομίζειν, ἀκολουθείν δὲ ὅποι αν ήγωνται καὶ σύμμαχοι είναι. καὶ ὀμόσαντες ταῦτα ἐμμενεῖν ούτως απήλθον οίκαδε.

Προκεχωρηκότων δὲ τοῖς Λακεδαιμονίοις ώστε Θηβαίους μέν και τους άλλους Βοιωτούς παντάπασιν έπ' έκείνοις είναι, 30 Κορινθίους δε πιστοτάτους γεγενήσθαι, 'Αργείους δε τετα-

¹ πρεσβεία · · · loύση Portus 10 ήκον ol cit. Breitenbach 11 ἐπιτρέπει C 21 δὲ δὴ Β: δὲ cet. : δὲ ήδη Simon 27 ταῦτα] ταύταις Stephanus έμμένειν codd. : corr. Schneider

ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ Ε

πεινώσθαι διὰ τὸ μηδὲν ἔτι ὡφελεῖν αὐτοὺς τῶν μηνῶν τὴν ὑποφοράν, 'Αθηναίους δὲ ἠρημῶσθαι, τῶν δ' αὖ συμμάχων κεκολασμένων οἱ δυσμενῶς εἶχον αὖτοῖς, παντάπασιν ἤδη καλῶς καὶ ἀσφαλῶς ἡ ἀρχὴ ἐδόκει αὐτοῖς κατεσκευάσθαι.

5 Πολλά μὲν οὖν ἄν τις ἔχοι καὶ ἄλλα λέγειν καὶ Ἑλλη- IV νικὰ καὶ βαρβαρικά, ὡς θεοὶ οὕτε τῶν ἀσεβούντων οὕτε τῶν ἀνόσια ποιούντων ἀμελοῦσι: νῦν γε μὴν λέξω τὰ προκείμενα. Λακεδαιμόνιοι τε γὰρ οἱ ὀμόσαντες αὐτονόμους ἐἀσειν τὰς πόλεις τὴν ἐν Θήβαις ἀκρόπολιν κατασχόντες ὑπ' αὐτῶν μόνων τῶν ἀδικηθέντων ἐκολάσθησαν πρῶτον οὐδ' ὑφ' ἐνὸς τῶν πώποτε ἀνθρώπων κρατηθέντες, τούς τε τῶν πολιτῶν εἰσαγαγόντας εἰς τὴν ἀκρόπολιν αὐτοὺς καὶ βουληθέντας Λακεδαιμονίοις δουλεύειν τὴν πόλιν, ὥστε αὐτοὶ τυραννεῖν, τὴν τούτων ἀρχὴν ἐπτὰ μόνον τῶν φυγόντων ἤρκεσαν κατατις λῦσαι. ὡς δὲ τοῦτ' ἐγένετο διηγήσομαι.

*Ην τις Φιλλίδας, δς έγραμμάτευε τοῖς περὶ ᾿Αρχίαν 2 πολεμάρχοις, καὶ τάλλα ὑπηρέτει, ὡς ἐδόκει, ἄριστα. τούτω δ' ἀφιγμένφ 'Αθήναζε κατά πράξίν τινα καὶ πρόσθεν γνώριμος ων Μέλων των 'Αθήναζε πεφευγότων Θηβαίων συγ-20 γίγνεται, καὶ διαπυθόμενος μέν τὰ περὶ ᾿Αρχίαν τε τὸν πολεμαρχούντα και την περί Φίλιππον τυραννίδα, γνούς δέ μισούντα αὐτὸν ἔτι μᾶλλον αύτοῦ τὰ οἴκοι, πιστὰ δοὺς καὶ λαβών συνέθετο ώς δεί έκαστα γίγνεσθαι. Εκ δε τούτου 3 προσλαβών δ Μέλων έξ τους επιτηδειοτάτους των φευγόν-25 των ξιφίδια έχουτας καὶ άλλο ὅπλου οὐδέν, ἔρχεται πρώτου μέν είς την χώραν νυκτός έπειτα δε ήμερεύσαντες έν τινι τόπφ ερήμφ πρός τὰς πύλας ήλθον, ὡς δη εξ άγροῦ ἀπιόντες, ήνίκαπερ οἱ ἀπὸ τῶν ἔργων ὀψιαίτατοι. ἐπεὶ δ' εἰσῆλθον είς την πόλω, διενυκτέρευσαν μέν εκείνην την νύκτα παρά 30 Χάρωνί τινι, καὶ τὴν ἐπιοῦσαν δὲ ἡμέραν διημέρευσαν. δ μὲν 4 οὖν Φιλλίδας τά τε ἄλλα ἐπεμελεῖτο τοῖς πολεμάρχοις, ὡς

¹⁻² διά... έποφοράν del. Breitenbach
Wolf 17 πολεμάρχοις del. Hartman 18 πρόσθε Β 20 τὰ
Β: την cet. 22 αὐτοῦ codd. 25 ξιφείδια Β

'Αφροδίσια ἄγουσιν ἐπ' ἐξόδω τῆς ἀρχῆς, καὶ δὴ καὶ γυι κας πάλαι ὑπισχνούμενος ἄξειν αὐτοῖς τὰς σεμνοτάτας καλλίστας των έν Θήβαις, τότε έφη άξειν. οἱ δέ, ή ς γὰρ τοιοῦτοι, μάλα ἡδέως προσεδέχοντο νυκτερεύειν. δὲ ἐδείπνησάν τε καὶ συμπροθυμουμένου ἐκείνου ταχὸ ἐ θύσθησαν, πάλαι κελευόντων άγειν τὰς ἐταίρας, ἐξελι ήγαγε τους περί Μέλωνα, τρείς μεν στείλας ώς δεσποίι 6 τους δε άλλους ώς θεραπαίνας. κάκείνους μεν είσηγα είς τὸ προταμιείον τοῦ πολεμαρχείου, αὐτὸς δ' είσελθών ε τοις περί 'Αρχίαν ὅτι οὐκ ἄν φασιν είσελθειν αί γυναί εί τις των διακόνων ένδον έσοιτο. ένθεν οί μεν ταχύ έ λευον πάντας εξιέναι, ὁ δὲ Φιλλίδας δούς οίνον είς ένδς διακόνων εξέπεμψεν αὐτούς. Εκ δε τούτου εισήγαγε έταίρας δή, καὶ ἐκάθιζε παρ' ἐκάστω. ἡν δὲ σύνθημα, ἐ 7 καθίζουντο, παίειν εὐθὺς ἀνακαλυψαμένους. οἱ μὲν δὴ ο λέγουσιν αὐτοὺς ἀποθανείν, οἱ δὲ καὶ ὡς κωμαστὰς εἰσ θόντας τοὺς ἀμφὶ Μέλωνα ἀποκτεῖναι τοὺς πολεμάρχο λαβών δὲ ὁ Φιλλίδας τρεῖς αὐτών ἐπορεύετο ἐπὶ τὴν Λεοντιάδου ολκίαν κόψας δε την θύραν είπεν ότι παρά πολεμάρχων ἀπαγγείλαί τι βούλοιτο. ὁ δὲ ἐτύγχανε χωρίς κατακείμενος έτι μετά δείπνου, και ή γυνή έριουργο παρεκάθητο. ἐκέλευσε δὲ τὸν Φιλλίδαν πιστὸν νομί είσιέναι. οί δ' επεί είσηλθον, τον μεν αποκτείναντες, δε γυναϊκα φοβήσαντες κατεσιώπησαν. εξιόντες δε εξ την θύραν κεκλείσθαι εί δε λήψονται ανεφυμένην, ή 8 λησαν αποκτείναι απαντας τους εν τη οίκία. επεί δε τα επέπρακτο, λαβών δύο δ Φιλλίδας των ανδρων ήλθε π τὸ ἀνάκειον, καὶ εἶπε τῷ εἰργμοφύλακι ὅτι ἄνδρα ἄγοι π πολεμάρχων δυ εξρξαι δέοι. ως δε ανέωξε, τοῦτον εύθυς απέκτειναν, τους δε δεσμώτας έλυσαν. και τούτ

⁹ ταμιεΐον Stephanus πολεμάρχου V corr. ex πολεμαρ 14 έταιρίδας CF_2 δέ] γὰρ CF 15 οὕτως B 23 ἀποκ ναντες] ἀπέκτειναν Cobet 28 ἀνάκειον Dind. ; ἀναγκαΐον CG 29 ante πολεμάρχων add. τῶν Dind.

μέν ταχύ των έκ της στοάς δπλων καθελόντες ωπλισαν, καί άγαγόντες έπὶ τὸ ᾿Αμφείον θέσθαι ἐκέλευον τὰ ὅπλα. ἐκ 9 δε τούτου εύθυς εκήρυττου εξιέναι πάντας Θηβαίους, ίππέας τε καὶ ὁπλίτας, ώς τῶν τυράννων τεθνεώτων. οἱ δὲ πολίται, 5 έως μεν νύξ ήν, απιστούντες ήσυχίαν είχον επεί δ' ήμέρα τ' ην καὶ φανερου ην το γεγενημένου, ταχύ δη καὶ οἱ όπλιται καὶ οἱ ἱππεῖς σὺν τοῖς ὅπλοις ἐξεβοήθουν. ίππέας οι κατεληλυθότες και έπι τους πρός τοις δρίοις 'Αθηναίων [τοὺς] δύο τῶν στρατηγῶν. οἱ δ' εἰδότες τὸ πρᾶγμα 10 εφ' δ απεστάλκεσαν . . . δ μέντοι εν τη ακροπόλει αρμοστής 10 έπεὶ ἥσθετο τὸ νυκτερινὸν κήρυγμα, εὐθὺς ἔπεμψεν εἰς Πλαταιάς καὶ Θεσπιάς ἐπὶ βοήθειαν. καὶ τοὺς μὲν Πλαταιας αλσθόμενοι προσιόντας οι των Θηβαίων ιππεις, απαντήσαντες απέκτειναν αὐτῶν πλέον ἡ εἴκοσιν· ἐπεὶ δὲ εἰσῆλθον 15 ταθτα πράξαντες καὶ οἱ ᾿Αθηναῖοι ἀπὸ τῶν ὁρίων ἦδη παρῆσαν, προσέβαλου πρός την ακρόπολιν. ώς δε έγνωσαν οί εν τη 11 ακροπόλει δλίγοι όντες, τήν τε προθυμίαν των προσιόντων άπάντων ξώρων, και των κηρυγμάτων μεγάλων γιγνομένων τοις πρώτοις αναβασιν, έκ τούτων φοβηθέντες είπον δτι 20 απίοιεν αν, εί σφίσιν ασφάλειαν μετά των δπλων απιούσι διδοίεν. οι δε άσμενοί τε έδοσαν α ήτουν, και σπεισάμενοι καί δρκους δμόσαντες έπι τούτοις εξέπεμπον. εξιόντων 12 μέντοι, δσους επέγνωσαν των εχθρων όντας, συλλαμβάνοντες απέκτειναν. ήσαν δέ τινες οι και υπο 'Αθηναίων των 25 ἀπὸ τῶν δρίων ἐπιβοηθησάντων ἐξεκλάπησαν καὶ διεσώθησαν. οἱ μέντοι Θηβαῖοι καὶ τοὺς παῖδας τῶν ἀποθανόντων, δσοις ήσαν, λαβόντες απέσφαξαν.

Έπεὶ δὲ ταῦτα ἐπύθοντο οἱ Λακεδαιμόνιοι, τὸν μὲν 13 ἀρμοστὴν τὸν ἐγκαταλιπόντα τὴν ἀκρόπολιν καὶ οὐκ ἀνα30 μείναντα τὴν βοήθειαν ἀπέκτειναν, φρουρὰν δὲ φαίνουσιν ἐπὶ τοὺς Θηβαίους. καὶ ᾿Αγησίλαος μὲν λέγων ὅτι ὑπὲρ τετταράκοντα ἀφ᾽ ῆβης εἴη, καὶ ὥσπερ τοῦς ἄλλοις τοῦς

9 τους del. Dobree 16 προσέβαλλον C F

τηλικούτοις οὐκέτι ἀνάγνη εἴη τῆς ἐαυτῶν ἔξω στρατεύεσθαι, ούτω δή καὶ βασιλεύσι τὸν αὐτὸν νόμον όντα ἀπεδείκνυε. κάκείνος μεν δή λέγων ταθτα ούκ εστρατεύετο. ού μέντοι τούτου γ' ένεκεν κατέμεινεν, αλλ' εδ είδως ότι εί στρατηγοίη. λέξοιεν οί πολίται ως 'Αγησίλαος, όπως βοηθήσειε τοίς 5 τυράννοις, πράγματα τῆ πόλει παρέχοι. εἴα οὖν αὐτοὺς 14 βουλεύεσθαι όποιόν τι βούλοιντο περί τούτων. οί δ' έφοροι διδασκόμενοι ύπὸ τῶν μετὰ τὰς ἐν Θήβαις σφαγὰς ἐκπεπτωκότων, Κλεόμβροτον εκπέμπουσι, πρώτον τότε ήγούμενον, μάλα χειμώνος όντος. την μέν οθν δι' Έλευθερών όδον 10 Χαβρίας έχων 'Αθηναίων πελταστάς εφύλαττεν ὁ δε Κλεόμβροτος ανέβαινε κατά την είς Πλαταιάς φέρουσαν. προϊόντες δε οί πελτασταί περιτυγχάνουσιν επί τῷ ἄκρω φυλάττουσι τοις έκ του ανακείου λελυμένοις, ώς περί έκατον καὶ πευτήκουτα οὖσι. καὶ τούτους μεν ἄπαντας, εὶ μή τις 1; εξέφυγεν, οί πελτασταί απέκτειναν αυτός δε κατέβαινε πρός 15 τὰς Πλαταιάς, ἔτι φιλίας ούσας. ἐπεὶ δὲ εἰς Θεσπιὰς άφίκετο, ἐκείθεν ὁρμηθείς είς Κυνὸς κεφαλάς ούσας Θηβαίων έστρατοπεδεύσατο. μείνας δε έκει περί έκκαίδεκα ημέρας απεχώρησε πάλιν είς Θεσπιάς. κακεί μεν αρμοστήν κατέ- 20 λιπε Σφοδρίαν καὶ ἀπὸ τῶν συμμάχων τὸ τρίτον μέρος έκάστων· παρέδωκε δὲ αὐτῷ καὶ χρήματα ὅσα ἐτύγχανεν 16 οίκοθεν έχων, καὶ ἐκέλευσε ξενικὸν προσμισθοῦσθαι. καὶ ό μεν Σφοδρίας ταθτ' έπραττεν. ό δε Κλεόμβροτος απηγεν έπ' οίκου την διά Κρεύσιος τους μεθ' αυτού στρατιώτας και 25 μάλα ἀπορούντας πότερά ποτε πόλεμος πρὸς Θηβαίους ή είρηνη είη ήγαγε μεν γάρ είς την των Θηβαίων το στρά-17 τευμα, απήλθε δε ως εδύνατο ελάχιστα κακουργήσας. απιόντι γε μην ἄνεμος αὐτῷ ἐξαίσιος ἐπεγένετο, δυ καὶ οἰωνίζουτό τινες σημαίνειν πρό των μελλόντων. πολλά μέν γάρ και 30

⁵ λέξειαν codd. (λέξοι . . F pr. ut vid.): corr. Dobree 2 δή D C: δὲ cet. 7 βούλεσθαι C F βουλεύοιντο codd. 10 οὖν B: om. cet. : καὶ τὴν μὲν C 14 ἀναγκαίου C F: per compend. B: M lacunam exhibet: corr. Dind. 19 ἐκεῖ B: om. cet. 23 ἐκέλευε B 25 κράσιος codd.: corr. Leonclavius ἐαυτοῦ C F

άλλα βίαια ἐποίησεν, ἀτὰρ καὶ ὑπερβάλλοντος αὐτοῦ μετὰ τῆς στρατιᾶς ἐκ τῆς Κρεύσιος τὸ καθῆκον ἐπὶ θάλατταν ὅρος πολλοὺς μὲν ὅνους κατεκρήμνισεν αὐτοῖς σκεύεσι, πάμπολλα δὲ ὅπλα ἀφαρπασθέντα ἐξέπεσεν εἰς τὴν θάλατταν. τέλος τ δὰ πολλοὶ οὐ δυνάμενοι σὺν τοῖς ὅπλοις πορεύεσθαι, ἔνθεν καὶ ἔνθεν τοῦ ἄκρου κατέλιπον λίθων ἐμπλήσαντες ὑπτίας τὰς ἀσπίδας. καὶ τότε μὲν τῆς Μεγαρικῆς ἐν Αἰγοσθένοις ἐδείπνησαν ὡς ἐδύναντο· τῆ δ' ὑστεραία ἐλθόντες ἐκομίσαντο τὰ ὅπλα. καὶ ἐκ τούτου οἴκαδε ἤδη ἔκαστοι ἀπῆσαν· ἀφῆκε το γὰρ αὐτοὺς ὁ Κλεόμβροτος.

Οἱ μὲν οὖν ᾿Αθηναῖοι ὁρῶντες τὴν τῶν Λακεδαιμονίων 19 ρώμην καὶ ὅτι πόλεμος ἐν Κορίνθφ οὐκέτι ἢν, ἀλλ᾽ ἤδη παριόντες τὴν ᾿Αττικὴν οἱ Λακεδαιμόνιοι εἰς τὰς Θήβας ἐνέβαλλον, οὕτως ἐφοβοῦντο ὥστε καὶ τὼ δύο στρατηγώ, 15 οἱ συνηπιστάσθην τὴν τοῦ Μέλωνος ἐπὶ τοὺς περὶ Λεοντιάδην ἐπανάστασιν, κρίναντες τὸν μὲν ἀπέκτειναν, τὸν δ᾽, ἐπεὶ οὐχ ὑπέμεινεν, ἐφυγάδευσαν.

Οἱ δ' αὖ Θηβαῖοι καὶ αὐτοὶ φοβούμενοι, εὶ μηδένες 20 ἄλλοι ἢ αὐτοὶ πολεμήσοιεν τοῖς Λακεδαιμονίοις, τοιόνδε 20 εὐρίσκουσι μηχάνημα. πείθουσι τὸν ἐν ταῖς Θεσπιαῖς ἀρμοστὴν Σφοδρίαν, χρήματα δόντες, ὡς ὑπωπτεύετο, ἐμβαλεῖν εἰς τὴν ᾿Αττικήν, ἵν᾽ ἐκπολεμώσειε τοὺς ᾿Αθηναίους πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους. κἀκεῖνος πειθόμενος αὐτοῖς, προσποιησάμενος τὸν Πειραιᾶ καταλήψεσθαι, ὅτι δὴ ἀπύλωτος ἡν, 25 ἡγεν ἐκ τῶν Θεσπιῶν πρῷ δειπνήσαντας τοὺς στρατιώτας, φάσκων πρὸ ἡμέρας καθανύσειν εἰς τὸν Πειραιᾶ. Θριᾶσι 21 δ᾽ αὐτῷ ἡμέρα ἐπεγένετο, καὶ οὐδὲν ἐντεῦθεν ἐποίησεν ὥστε λαθεῖν, ἀλλ᾽ ἐπεὶ ἀπετράπετο, βοσκήματα διήρπασε καὶ οἰκίας ἐπόρθησε. τῶν δ᾽ ἐντυχόντων τινὲς τῆς νυκτὸς φεύ-γοντες εἰς τὸ ἄστυ ἀπήγγελλον τοῖς ᾿Αθηναίοις ὅτι στράτευμα πάμπολυ προσίοι. οἱ μὲν δὴ ταχὸ ὁπλισάμενοι καὶ

4 εξέπεσεν vulg. : εξέπλευσεν codd, opt. : εξέπνευσεν Dind. 22 εκπολεμήσειε(ν) codd. : corr. Dind. 27 οὐδὲν εντεῦθεν Dind. : οὐδὲν ταῦτα codd.: οὐδὲν ενταῦθ' Voigtländer 28 ἀπετέτραπτο C F

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

V. iv

22 ἱππεῖς καὶ ὁπλῖται ἐν φυλακῆ τῆς πόλεως ἦσαν. τῶν δὲ Λακεδαιμονίων καὶ πρέσβεις ἐτύγχανον ᾿Αθήνησιν ὅντες παρὰ Καλλία τῷ προξένῳ Ἐτυμοκλῆς τε καὶ ᾿Αριστόλοχος καὶ Ἦχειλος οὐς οἱ ᾿Αθηναῖοι, ἐπεὶ τὸ πρᾶγμα ἢγγέλθη, συλλαβόντες ἐφύλαττον, ὡς καὶ τούτους συνεπιβουλεύοντας. 5 οἱ δὲ ἐκπεπληγμένοι τε ἦσαν τῷ πράγματι καὶ ἀπελογοῦντο ὡς οὐκ ἄν ποτε οὕτω μῶροι ἦσαν ὡς εἰ ἤδεσαν καταλαμβανόμενον τὸν Πειραιᾶ, ἐν τῷ ἄστει ἄν ὑποχειρίους αὐτοὺς παρεῖχον, καὶ ταῦτα παρὰ τῷ προξένω, οῦ τάχιστ ἄν ηὐρέ-

23 θησαν. ἔτι δ' ἔλεγον ὡς εὕδηλον καὶ τοῖς 'Αθηναίοις ἔσοιτο 10 ὅτι οὐδ' ἡ πόλις τῶν Λακεδαιμονίων ταῦτα συνήδει. Σφοδρίαν γὰρ εὖ εἰδέναι ἔφασαν ὅτι ἀπολωλότα πεύσοιντο ὑπὸ τῆς πόλεως. κἀκεῖνοι μὲν κριθέντες μηδὲν συνειδέναι ἀφεί-

24 θησαν. οἱ δ' ἔφοροι ἀνεκάλεσάν τε τὸν Σφοδρίαν καὶ ὑπῆγον θανάτου. ἐκεῖνος μέντοι φοβούμενος οὐχ ὑπήκουσεν 15 ὅμως δὲ καίπερ οὐχ ὑπακούων εἰς τὴν κρίσιν ἀπέφυγε. καὶ πολλοῖς ἔδοξεν αῦτη δὴ ἀδικώτατα ἐν Λακεδαίμονι ⟨ἡ⟩ δίκη κριθῆναι. ἐγένετο δὲ τοῦτο τὸ αἴτιον.

26 διὰ μέσου δέ· δεινὰ γὰρ ἐδόκει πεποιηκέναι. ἐκ τούτου δὲ 25 ὁ μὲν Σφοδρίας εἶπε πρὸς τὸν Κλεώνυμον 'Εξεστί σοι, ὧ υἱέ, σῶσαι τὸν πατέρα, δεηθέντι 'Αρχιδάμου εὐμενῆ 'Αγησίλαου ἐμοὶ εἰς τὴν κρίσιν παρασχεῖν. ὁ δὲ ἀκούσας ἐτόλμησεν ἐλθεῖν πρὸς τὸν 'Αρχίδαμον, καὶ ἐδεῖτο σωτῆρα αὐτῷ 27 τοῦ πατρὸς γενέσθαι. ὁ μέντοι 'Αρχίδαμος ἰδὼν μὲν τὸν 30

8 αὐτοὺs B F 15 ἀπῆγον codd.: corr. Pierson 17 ἐν λακεδαιμονίοις ἀδικώτατα C F ἡ add. Dind. 18 τὸ om. M 19 κλεώνυμος B: cet. κλεώνυμος ὅνομα exhibent post παίδων 23 τῶ σφοδρία B: om. cet. 29 αὐτῷ B: αὐτὸν cet.

Κλεώνυμον κλαίοντα συνεδάκρυε παρεστηκώς άκούσας δε δεομένου, ἀπεκρίνατο· 'Αλλ', ὧ Κλεώνυμε, ἴσθι μὲν ὅτι ἐγὼ τῷ ἐμῷ πατρὶ οὐδ' ἀντιβλέπειν δύναμαι, ἀλλὰ κάν τι βούλωμαι διαπράξασθαι εν τη πόλει, πάντων μαλλον η τοῦ 5 πατρός δέομαι· δμως δ', ἐπεὶ σὰ κελεύεις, νόμιζε πασάν με προθυμίαν έξειν ταθτά σοι πραχθήναι. και τότε μέν δή έκ 28 τοῦ φιλιτίου είς τὸν οἶκον ἐλθων ἀνεπαύετο· τοῦ δ' ὄρθρου άναστας εφύλαττε μη λάθοι αὐτον ο πατηρ εξελθών. δε είδεν αὐτὸν εξιόντα, πρώτον μέν, εί τις των πολιτών το παρήν, παρίει τούτους διαλέγεσθαι αὐτῷ, ἔπειτα δ', εἴ τις ξένος, έπειτα δε καί των θεραπόντων τώ δεομένω παρεχώρει. τέλος δ', έπεὶ ἀπὸ τοῦ Εὐρώτα ἀπιὼν ὁ Αγησίλαος εἰσῆλθεν οϊκαδε, ἀπιὼν ῷχετο οὐδὲ προσελθών. καὶ τῆ ὑστεραία δὲ ταὐτὰ ταῦτα ἐποίησεν. ὁ δ' 'Αγησίλαος ὑπώπτευε μὲν ὧν 29 15 ένεκεν εφοίτα, οὐδεν μέντοι ήρώτα, άλλ' εία αὐτόν. δ δ' αὖ 'Αρχίδαμος ἐπεθύμει μέν, ὥσπερ εἰκός, ὁρᾶν τὸν Κλεώυυμου. ὅπως μέντοι ἔλθοι πρὸς αὐτὸν μὴ διειλεγμένος τῷ πατρί περί ων έκεινος έδεήθη ούκ είχεν. οί δε άμφι τον Σφοδρίαν οὐχ δρώντες τὸν Αρχίδαμον Ιόντα, πρόσθεν δὲ 20 θαμίζοντα, εν παυτί ήσαν μη λελοιδορημένος ύπο 'Αγησιλάου είη. τέλος μέντοι δ Αρχίδαμος ετόλμησε προσελθείν 30 καὶ είπειν 🐧 πάτερ, Κλεώνυμός με κελεύει σου δεηθήναι σωσαί οι τον πατέρα· και έγω ταυτά σου δέομαι, εί δυνατόν. ό δ' ἀπεκρίνατο 'Αλλά σοὶ μεν έγωγε συγγνώμην έχω. 25 αὐτὸς μέντοι ὅπως ⟨αν⟩ συγγνώμης τύχοιμι παρά τῆς πόλεως άνδρα μή καταγιγνώσκων άδικεῖν οἶς ἐχρηματίσατο ἐπὶ κακῷ τῆς πόλεως οὐχ ὁρῶ. ὁ δὲ τότε μὲν πρὸς ταῦτα οὐδὲν 31 είπεν, άλλ' ήττηθείς του δικαίου απήλθεν. υστερον δε ή αὐτὸς νοήσας η διδαχθείς ὑπό του εἶπεν ἐλθών· 'Αλλ' ὅτι 30 μέν, ω πάτερ, εί μηδεν ήδίκει Σφοδρίας, απέλυσας αν αὐτὸν

6 συνέξειν C η φιδιτίου Leonclavius in marg. 8 λάθοι Β: λάθη cet. 20 ύπο άγησιλάου άπεληλαμένος Β 23 ταῦτα Μ C F 25 åν add. Schäfer 26 ἄνδρα] ἀνδρὸς Cobet έχρήσατο Β ΧΕΝ. HELL.

οίδα νῦν δέ, εὶ ἡδίκηκέ τι, ἡμων ἔνεκεν συγγνώμης ὑπὸ σοῦ τυχέτω. ὁ δὲ εἶπεν Οὐκοῦν αν μέλλη καλά ταῦθ' ήμιν είναι, ούτως έσται. ὁ μεν δή ταθτ' ἀκούσας μάλα 32 δύσελπις ών ἀπήει. των δὲ τοῦ Σφοδρία φίλων τις διαλεγόμενος 'Ετυμοκλεί είπεν' 'Υμείς μέν, οίμαι, έφη, πάντες 5 οί 'Αγησιλάου φίλοι ἀποκτενείτε του Σφοδρίαυ. καὶ δ Έτυμοκλής. Μὰ Δία οὐκ ἄρα ταὕτ', ἔφη, ποιήσομεν 'Αγησιλάφ, ἐπεὶ ἐκεῖνός γε πρὸς πάντας ὅσοις διείλεκται ταὐτὰ λέγει, μη άδικειν μεν Σφοδρίαν άδύνατον είναι δστις μέντοι παίς τε ων και παιδίσκος και ήβων πάντα τὰ καλὰ ποιών 10 διετέλεσε, χαλεπον είναι τοιούτον άνδρα αποκτιννύναι την 33 γαρ Σπάρτην τοιούτων δείσθαι στρατιωτών. δ ούν ακούσας ταῦτα ἀπήγγειλε τῷ Κλεωνύμω. ὁ δ' ἡσθείς, εὐθὺς ἐλθὼν πρός του Αρχίδαμου είπευ. "Ότι μεν ήμων επιμελή ήδη ίσμεν εδ δ' επίστω, 'Αρχίδαμε, ὅτι καὶ ἡμεῖς πειρασόμεθα 15 έπιμελείσθαι ώς μήποτε συ έπι τη ήμετέρα φιλία αισχυνθής.

Δείνωνι τῷ πολεμάρχῳ τρὶς πεσὼν πρῶτος τῶν πολιτῶν ἐν μέσοις τοῖς πολεμίοις ἀπέθανε. καὶ ἠνίασε μὲν εἰς τὰ ἔσχατα 20 τὸν ᾿Αρχίδαμον, ὡς δ᾽ ὑπέσχετο, οὐ κατήσχυνεν, ἀλλὰ μᾶλλον ἐκόσμησε. τοιούτω μὲν δὴ τρόπω Σφοδρίας ἀπέφυγε.

34 Τῶν μέντοι ᾿Αθηναίων οἱ βοιωτιάζοντες ἐδίδασκον τὸν δῆμον ὡς οἱ Λακεδαιμόνιοι οὐχ ὅπως τιμωρήσαιντο, ἀλλὰ καὶ ἐπαινέσειαν τὸν Σφοδρίαν, ὅτι ἐπεβούλευσε ταῖς ᾿Αθή-25 ναις. καὶ ἐκ τούτου οἱ ᾿Αθηναῖοι ἐπύλωσάν τε τὸν Πειραιᾶ,

καὶ οὐκ ἐψεύσατο, ἀλλὰ καὶ ζῶν ἄπαντ' ἐποίει ὅσα καλὰ ἐν τῆ Σπάρτη, καὶ ἐν Λεύκτροις πρὸ τοῦ βασιλέως μαχόμενος σὺν

ναῦς τε ἐναυπηγοῦντο, τοῖς τε Βοιωτοῖς πάση προθυμία 35 ἐβοήθουν. οἱ δ' αὖ Λακεδαιμόνιοι φρουράν τε ἔφηναν ἐπὶ τοὺς Θηβαίους, καὶ τὸν ᾿Αγησίλαον νομίσαντες φρονιμώτερον ἃν σφίσι τοῦ Κλεομβρότου ἡγεῖσθαι, ἔδέοντο αὐτοῦ ἄγειν 30

¹ post el add. καl Cobet 2 οὐκοῦν Β: om. cet. 3 ἔσται] ἔστω C F 7 ταῦτ (α) codd.: corr. Leonel. ἔφη Β: om. cet. 8 ταῦτα codd.: corr. Dind. 9 εἶναι Β: ἔφη εἶναι cet. 15 post ἐπίστω add. ἄ Cobet 21 τὸν Μ: om. cet.

ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ Ε

V. iv

ό δὲ εἰπὼν ὅτι οὐδὲν ἃν ὅ τι τῆ πόλει την στρατιάν. δοκοίη αντειπείν παρεσκευάζετο είς την έξοδου. γιγνώσκων 36 δ' δτι εί μή τις προκαταλήψοιτο του Κιθαιρώνα, ου ράδιου έσται είς τὰς Θήβας εμβαλεῖν, μαθών πολεμοῦντας τοὺς 5 Κλητορίους τοις 'Ορχομενίοις και ξενικόν τρέφοντας, έκοινολογήσατο αὐτοῖς, ὅπως ⟨προσ⟩γένοιτο τὸ ξενικὸν αὐτῷ, εἴ τι δεηθείη. ἐπεὶ δὲ τὰ διαβατήρια ἐγένετο, πέμψας, πρὶν 37 εν Τεγέα αὐτὸς είναι, πρὸς τὸν ἄρχοντα τῶν παρὰ τοῖς Κλητορίοις ξένων, καὶ μισθὸν δοὺς μηνός, ἐκέλευε προκατα-10 λαβείν αὐτοὺς τὸν Κιθαιρώνα. τοῖς δ' 'Ορχομενίοις εἶπεν, ξως στρατεία είη, παύσασθαι τοῦ πολέμου εί δέ τις πόλις στρατιας ούσης έξω έπι πόλιν στρατεύσοι, έπι ταύτην έφη πρώτον λέναι κατά τὸ δόγμα τών συμμάχων. ἐπεὶ δὲ 38 υπερέβαλε του Κιθαιρώνα, ελθών εls Θεσπιας εκείθεν 15 δρμηθείς ήει έπί την των Θηβαίων χώραν. εύρων δε άποτεταφρευμένον τε καὶ ἀπεσταυρωμένον κύκλφ τὸ πεδίον καὶ τὰ πλείστου ἄξια τῆς χώρας, στρατοπεδευόμενος ἄλλοτ' άλλη και μετ' άριστον εξάγων εδήσυ της χώρας τα πρός έαυτοῦ τῶν σταυρωμάτων καὶ τῆς τάφρου. οἱ γὰρ πολέμιοι, 20 δπου επιφαίνοιτο δ' Αγησίλαος, αντιπαρήσαν αὐτῷ εντὸς τοῦ καί ποτε ἀποχωρούντος 39 χαρακώματος ώς άμυνούμενοι. αὐτοῦ ήδη τὴν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, οἱ τῶν Θηβαίων ἱππεῖς τέως άφανεις όντες εξαίφνης διά των ώδοποιημένων του χαρακώματος εξόδων εξελαύνουσι, καὶ οία δη απιόντων πρός 25 δείπνον καὶ συσκευαζομένων των πελταστών, των δ' ίππέων τῶν μὲν ἔτι καταβεβηκότων, τῶν δ' ἀναβαινόντων, ἐπελαύνουσι καὶ τών πελταστών συχνούς κατέβαλον καὶ τών Ιππέων Κλέαν καὶ Ἐπικυδίδαν Σπαρτιάτας, καὶ τῶν περιοί-

¹ δτι del, Dind. δτι B: δ cet. 2 post δοκοίη add. έχοι Hartman 6 προσγένοιτο Rinkes: γένοιτο codd. 8 αὐτὸς Morus: αὐτοὺς codd. 9 ἐκέλευσε C 10 εἶπε τέως BMD 11 στρατιὰ codd.: cott. Leoncl. 20 δποι MD 23 ὁδοποιουμένων B 26 ἔτι ἔρτι Courrier: post δ' transp. Laves. qui pro ἀναβαινόντων legit καταιλάνελαύνουσι B 27 prius τῶν Τε cet. κατέβαλλον CF 28 Ἐπικυδίδων Schneider: ἐπιλυτίδων codd.

κων ένα, Εύδικον, καὶ τῶν Θηβαίων τινὰς φυγάδας, οὖπω 40 αναβεβηκότας επί τους ίππους. ως δε αναστρέψας σύν τοις δπλίταις εβοήθησεν δ' Αγησίλαος, οι τε ίππεις ήλαυνον έναντίον τοις ίππευσι και τὰ δέκα ἀφ' ήβης έκ των δπλιτών έθει σύν αὐτοῖς. οἱ μέντοι τῶν Θηβαίων ἱππεῖς ἐψκεσαν 5 ύποπεπωκόσι που έν μεσημβρία ύπέμενον μέν γάρ τοις ἐπελαύνουσιν ώστ' ἐξακοντίζειν τὰ δόρατα, ἐξικνοῦντο δ' οῦ. 41 αναστρέφοντες δε εκ τοσούτου απέθανον αὐτῶν δώδεκα. ώς δὲ κατέγνω ὁ 'Αγησίλαος ὅτι ἀεὶ μετ' ἄριστον καὶ οἱ πολέ-

μιοι έφαίνουτο, θυσάμενος αμα τη ήμέρα ήγεν ώς οδόν τε 10 τάχιστα, καὶ παρῆλθε δι' ἐρημίας ἔσω τῶν χαρακωμάτων. ἐκ δὲ τούτου τὰ ἐντὸς ἔτεμνε καὶ ἔκαε μέχρι τοῦ ἄστεως. ταθτα δὲ ποιήσας καὶ πάλιν ἀποχωρήσας els Θεσπιάς, έτείχισε τὸ ἄστυ αὐτοῖς· καὶ ἐκεῖ μὲν Φοιβίδαν κατέλιπεν άρμοστήν, αὐτὸς δὲ ὑπερβαλών πάλιν είς τὰ Μέγαρα τοὺς 15 μέν συμμάχους διήκε, τὸ δὲ πολιτικὸν στράτευμα ἐπ' οἴκου ἀπήγαγεν.

Έκ δὲ τούτου ὁ Φοιβίδας ἐκπέμπων μὲν ληστήρια ἔφερε καὶ ήγε τοὺς Θηβαίους, καταδρομάς δὲ ποιούμενος ἐκακούργει την χώραν. οἱ δ' αν Θηβαῖοι ἀντιτιμωρεῖσθαι βουλόμενοι 20 στρατεύουσι πανδημεί έπι την των Θεσπιών χώραν. έπει δ' ήσαν εν τη χώρα, ὁ Φοιβίδας σὺν τοῖς πελτασταῖς προσκείμενος οὐδαμοῦ εἴα αὐτοὺς ἀποσκεδάννυσθαι τῆς φάλαγγος ωστε οἱ Θηβαίοι μάλα ἀχθόμενοι τῆ ἐμβολῆ θάττονα την αποχώρησιν έποιούντο, και οι δρεοκόμοι δε απορρι- 25 πτούντες δυ ελλήφεσαν καρπου απήλαυνου οἴκαδε οὕτω δεινός 43 φόβος τῷ στρατεύματι ἐνέπεσεν. δ δὲ ἐν τούτῳ θρασέως ἐπέκειτο, περὶ ἑαυτὸν μὲν ἔχων τὸ πελταστικόν, τὸ δ' όπλιτικου εν τάξει επεσθαι κελεύσας. καὶ εν ελπίδι εγένετο

τροπήν των ανδρών ποιήσασθαι αυτός τε γαρ ερρωμένως 30

1 Θηβαίων Dind. : ἀθηναίων codd. 6 ὑπο (πε)πτωκόσι codd. : corr. Camerarius 11 είσω C F 14 ἐτείχιζε C F 21 τῶν B : om. cet. 23 οὐδαμοῖ Cobet 24 τῆς ἐμβολῆς Jacob 27 τῶ στρατεύματι B : τοῖς στρατεύμασι cet. 30 τροπὴν Leoncl. : πρὸς τὴν codd.

ήγειτο, και τοις άλλοις άπτεσθαι των ανδρών παρεκελεύετο, καὶ τοὺς τῶν Θεσπιῶν ὁπλίτας ἀκολουθεῖν ἐκέλευεν. δε αποχωρούντες οί των Θηβαίων ίππεις έπι νάπη αδιαβάτω έγίγνοντο, πρώτον μέν ήθροίσθησαν, έπειτα δε ανέστρεφον 5 δια το απορείν όπη διαβαίεν. οι μέν οθν πελτασται ολίγοι όντες οί πρώτοι φοβηθέντες αὐτούς ἔφυγον· οἱ δὲ ἱππεῖς αὖ τούτο ως είδον, εδιδάχθησαν ύπο των φευγόντων επιθέσθαι καὶ ὁ μὲν δὴ Φοιβίδας καὶ δύο ἢ τρεῖς μετ' αὐτοῦ 45 μαχόμενοι απέθανον, οί δε μισθοφόροι τούτου γενομένου 10 πάντες έφυγον. έπει δε φεύγοντες άφικοντο πρός τους δπλίτας των Θεσπιών, κάκεινοι, μάλα πρόσθεν μέγα φρονούντες μη ύπείξειν τοις Θηβαίοις, έφυγον, οὐδέν τι πάνυ διωκόμενοι και γαρ ήν ήδη όψέ. και απέθανον μεν ού πολλοί, δμως δε οὐ πρόσθεν έστησαν οἱ Θεσπιεῖς, πρὶν ἐν 15 τῷ τείχει ἐγένοντο. ἐκ δὲ τούτου πάλιν αὖ τὰ τῶν Θη- 46 Βαίων ανεζωπυρείτο, και εστρατεύοντο els Θεσπιας και els τας άλλας τας περιοικίδας πόλεις. δ μέντοι δήμος έξ αὐτῶν είς τὰς Θήβας ἀπεχώρει εν πάσαις γὰρ ταις πόλεσι δυναστείαι καθειστήκεσαν, ώσπερ έν Θήβαις ωστε καί οί 20 εν ταύταις ταις πόλεσι φίλοι των Λακεδαιμονίων βοηθείας έδέοντο. μετά δὲ τὸν Φοιβίδα θάνατον πολέμαρχον μὲν καὶ μόραν οἱ Λακεδαιμόνιοι κατὰ θάλατταν πέμψαντες τὰς Θεσπιάς εφύλαττον.

Έπεὶ δὲ τὸ ἔαρ ἐπέστη, πάλιν ἔφαινον φρουρὰν οἱ ἔφοροι 47
25 εἰς τὰς Θήβας, καὶ τοῦ ᾿Αγησιλάου, ἦπερ τὸ πρόσθευ,
ἐδέοντο ἡγεῖσθαι. ὁ δ᾽ ὑπὲρ τῆς ἐμβολῆς ταὐτὰ γιγνώσκων,
πρὶν καὶ τὰ διαβατήρια θύεσθαι, πέμψας πρὸς τὸν ἐν Θεσπιαῖς πολέμαρχον ἐκέλευε προκαταλαβεῖν τὸ ὑπὲρ τῆς κατὰ
τὸν Κιθαιρῶνα ὁδοῦ ἄκρον καὶ φυλάττειν, ἔως ᾶν αὐτὸς
30 ἔλθη. ἐπεὶ δὲ τοῦτο ὑπερβαλὼν ἐν ταῖς Πλαταιαῖς ἐγένετο, 48
πάλιν προσεποιήσατο εἰς τὰς Θεσπὶςς πρῶτον ἰέναι, καὶ

5 δπη B: δποι cet. 16 ès θεσπιὰs B 17 τὰs ante περιοιπίδαs del. Hartman 26 ταὐτὰ Castalio: ταῦτα codd.

πέμπων αγοράν τε εκέλευε παρασκευάζειν και τας πρεσβείας έκει περιμένειν· ώστε οι Θηβαίοι Ισχυρώς την πρός 49 Θεσπιών εμβολήν εφύλαττον. ὁ δὲ ᾿Αγησίλαος τῆ ύστεραία άμα τη ήμέρα θυσάμενος επορεύετο την επ' Έρυθράς· καὶ ώς στρατεύματι δυοίν ἡμέραιν όδον ἐν μιὰ καθανύσας 5 έφθασεν ύπερβάς τὸ κατά Σκώλον σταύρωμα, πρίν έλθείν τους Θηβαίους από της φυλακής, καθ' ην το πρόσθεν ελσήλθε. τοῦτο δὲ ποιήσας τὰ πρὸς ἔω τῆς τῶν Θηβαίων πόλεως έδήου μέχρι της Ταναγραίων έτι γάρ τότε καὶ την Τάναγραν οί περί Υπατόδωρον, φίλοι όντες των Λακεδαι- 10 μονίων, είχου. καὶ ἐκ τούτου δὴ ἀπήει ἐν ἀριστερά ἔχων 50 τὸ τείχος. οἱ δὲ Θηβαίοι ὑπελθόντες ἀντετάξαντο ἐπὶ Γραός στήθει, ὅπισθεν ἔχοντες τήν τε τάφρον καὶ τὸ σταύρωμα, νομίζοντες καλόν είναι ένταθθα διακινδυνεύειν καί γαρ στενον ήν ταύτη επιεικώς και δύσβατον το χωρίον. 6 15 δ' Αγησίλαος ίδων ταθτα πρός έκείνους μέν οθκ ήγεν, έπι-51 σιμώσας δὲ πρὸς τὴν πόλιν ἥει. οἱ δ' αὖ Θηβαίοι δείσαντες περί της πόλεως, ότι έρημη ην, απολιπόντες ένθα παρατεταγμένοι ήσαν δρόμω έθεον είς την πόλιν την έπι Ποτνιάς δδόν ήν γὰρ αῦτη ἀσφαλεστέρα. καὶ μέντοι ἐδόκει καλὸν 20 γενέσθαι τὸ ἐνθύμημα τοῦ ᾿Αγησιλάου, ὅτι πόρρω ἀπαγαγών άπὸ τῶν πολεμίων ἀποχωρείν δρόμω αὐτοὺς ἐποίησεν όμως μέντοι επί παραθέοντας αὐτοὺς τῶν πολεμάρχων τινες ἐπέ-52 δραμον σύν ταις μόραις. οι μέντοι Θηβαίοι ἀπό των λόφων τὰ δόρατα ἐξηκόντιζον, ώστε καὶ ἀπέθανεν 'Αλύπητος, είς 25 των πολεμάρχων, ακοντισθείς δόρατι όμως δε και από τούτου τοῦ λόφου ἐτράπησαν οἱ Θηβαίοι ωστε ἀναβάντες οί Σκιρίται και των ιππέων τινές έπαιον τους τελευταίους 53 των Θηβαίων παρελαύνοντας (els) την πόλιν. ως μέντοι

έγγὺς τοῦ τείχους ἐγένοντο, ὑποστρέφουσιν οἱ Θηβαῖοι οἱ 30 δὲ Σκιρῖται Ιδόντες αὐτοὺς θᾶττον ἢ βάδην ἀπῆλθον. καὶ

³ θεσπιέας C 5 ώς στρατεύματι del. Dind. 8 εἰσῆλθεν B F 23 ἐπιπαραθέοντας codd. : corr. Stephanus 25 τὰ om. C F 29 εἰς add. Stephanus

άπέθανε μέν οὐδείς αὐτών. δμως δε οί Θηβαίοι τροπαίόν [τε] εστήσαντο, ὅτι ἀπεχώρησαν οἱ ἀναβάντες. ὁ μέντοι 54 'Αγησίλαος, έπεὶ ώρα ήν, άπελθων έστρατοπεδεύσατο ένθαπερ τοὺς πολεμίους είδε παρατεταγμένους τῆ δ' ὑστεραία θρασέως δὲ παρακολουθούντων 5 απήγαγε την έπι Θεσπιάς. των πελταστών, οι ήσαν μισθοφόροι τοις Θηβαίοις, και του Χαβρίαν ανακαλούντων, ότι οὐκ ἡκολούθει, ὑποστραφέντες οί των 'Ολυνθίων ίππεις, ήδη γάρ κατά τούς δρκους συνεστρατεύοντο, εδίωξάν τε αὐτοὺς πρὸς ὄρθιον, καθάπερ ήκο-10 λούθουν, καὶ ἀπέκτειναν αὐτών μάλα πολλούς ταχὺ γὰρ πρός αναυτες εὐήλατον άλίσκουται πεζοί ὑφ' ἱππέων. ἐπεί 55 δ' εγένετο δ 'Αγησίλαος εν ταίς Θεσπιαίς, εύρων στασιάζοντας τούς πολίτας, καὶ βουλομένων τῶν φασκόντων λακωνίζειν αποκτείναι τούς εναντίους, ων και Μένων ήν, τούτο 15 μεν ουν ούκ επέτρεψε διαλλάξας δε αυτούς και δρκους δμόσαι άλλήλοις αναγκάσας, ούτως απήλθε πάλιν διά τοῦ Κιθαιρώνος την έπὶ Μέγαρα. καὶ ἐκείθεν τοὺς μὲν συμμάχους άφηκε, το δε πολιτικου στράτευμα οίκαδε απήγαγε.

Μάλα δὲ πιεζόμενοι οἱ Θηβαῖοι σπάνει σίτου διὰ τὸ 56
το δυοῦν ἐτοῦν μὴ εἰληφέναι καρπὸν ἐκ τῆς γῆς, πέμπουσιν ἐπὶ
δυοῦν τριήροιν ἄνδρας εἰς Παγασὰς ἐπὶ σῖτον δέκα τάλαντα
δόντες. ᾿Αλκέτας δὲ ὁ Λακεδαιμόνιος φυλάττων Ὠρεόν, ἐν
δὲ ἐκεῖνοι τὸν σῖτον συνεωνοῦντο, ἐπληρώσατο τρεῖς τριήρεις, ἐπιμεληθεὶς ὅπως μὴ ἐξαγγελθείη. ἐπεὶ δὲ ἀπήγετο
τὸ σῖτος, λαμβάνει ὁ ᾿Αλκέτας τόν τε σῖτον καὶ τὰς
τριήρεις, καὶ τοὺς ἄνδρας ἐζώγρησεν οὐκ ἐλάττους ἢ τριακοσίους. τούτους δὲ εἶρξεν ἐν τῷ ἀκροπόλει, οῦπερ αὐτὸς
ἐσκήνου. ἀκολουθοῦντος δὲ τινος τῶν Ὠρειτῶν παιδός, 57
ώς ἔφασαν, μάλα καλοῦ τε κάγαθοῦ, καταβαίνων ἐκ τῆς
δο ἀκροπόλεως περὶ τοῦτον ἢν. καταγνόντες δὲ οἱ αἰχμάλωτοι τὴν ἀμέλειαν, καταλαμβάνουσι τὴν ἀκρόπολιν, καὶ

2 re del. Stephanus 15 οδν om. D 17 έκείθε Β 27 οἶ περ Β 31 ἀμέλειαν] ἀπιμέλειαν Β ή πόλις αφίσταται ωστ' εὐπόρως ήδη οἱ Θηβαίοι σίτον παρεκομίζοντο.

58 Υποφαίνοντος δὲ πάλιν τοῦ ἢρος ὁ μὲν ᾿Αγησίλαος κλινοπετὴς ἢν. ὅτε γὰρ ἀπῆγε τὸ στράτευμα ἐκ τῶν Θηβῶν, ἐν τοῖς Μεγάροις ἀναβαίνοντος αὐτοῦ ἐκ τοῦ ᾿Αφρο- 5 δισίου εἰς τὸ ἀρχεῖον ῥήγνυται ὁποία δὴ φλέψ, καὶ ἐρρύη τὸ ἐκ τοῦ σώματος αἴμα εἰς τὸ ὑγιὲς σκέλος. γενομένης δὲ τῆς κνήμης ὑπερόγκου καὶ ὀδυνῶν ἀφορήτων, Συρακόσιός τις ἰατρὸς σχάζει τὴν παρὰ τῷ σφυρῷ φλέβα αὐτοῦ. ὡς δὲ ἄπαξ ἤρξατο, ἔρρει αὐτῷ νύκτα τε καὶ ἡμέραν τὸ αἴμα, καὶ 10 πάντα ποιοῦντες οὐκ ἐδύναντο σχεῖν τὸ ῥεῦμα πρὶν ἐλιποψύχησε· τότε μέντοι ἐπαύσατο. καὶ οῦτως ἐκεῖνος μὲν ἀποκομισθεὶς εἰς Λακεδαίμονα ἡρρώστει τό τε λοιπὸν θέρος καὶ διὰ χειμῶνος.

Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, ἐπεὶ ἔαρ ὑπέφαινε, πάλιν φρουράν 15 τε ἔφαινον καὶ Κλεόμβροτον ἡγεῖσθαι ἐκέλευον. ἐπεὶ δ' ἔχων τὸ στράτευμα πρὸς τῷ Κιθαιρῶνι ἐγένετο, προῆσαν αὐτῷ οἱ πελτασταὶ ὡς προκαταληψόμενοι τὰ ὑπὲρ τῆς ὁδοῦ. Θηβαίων δὲ καὶ ᾿Αθηναίων προκατέχοντές τινες τὸ ἄκρον τέως μὲν είων αὐτοὺς ἀναβαίνειν ἐπεὶ δ' ἐπ' αὐτοῦς ἦσαν, 20 ἐξαναστάντες ἐδίωκον καὶ ἀπέκτειναν περὶ τετταράκοντα. τούτου δὲ γενομένου ὁ Κλεόμβροτος ἀδύνατον νομίσας τὸ ὑπερβῆναι εἰς τὴν τῶν Θηβαίων, ἀπῆγέ τε καὶ διῆκε τὸ στράτευμα.

50 Συλλεγέντων δὲ τῶν συμμάχων εἰς Λακεδαίμονα, λόγοι 25 ἐγίγνοντο ἀπὸ τῶν συμμάχων ὅτι διὰ μαλακίαν κατατριβήσοιντο ὑπὸ τοῦ πολέμου. ἐξεῖναι γὰρ σφίσι ναῦς πληρώσαντας πολὺ πλείους τῶν ᾿Αθηναίων ἑλεῖν λιμῷ τὴν πόλιν αὐτῶν ἐξεῖναι δ᾽ ἐν ταῖς αὐταῖς ταύταις ναυσὶ καὶ εἰς Θήβας στράτευμα διαβιβάζειν, εἰ μὲν βούλοιντο, ἐπὶ Φωκέων, εὶ 30 δὶ δὲ βούλοιντο, ἐπὶ Κρεύσιος. ταῦτα δὲ λογισάμενοι ἑξήκοντα

¹ ἀπόρως Β 6 posterius τὸ om. C F 10 τε om. Β 11 ἴσχειν Cobet ἐλει(vel ἐλν)ποψύχησε codd. : corr, Dind, 26 ἀπὸ τῶν συμμάχων del. Nauck

μεν τριήρεις επλήρωσαν, Πόλλις δ' αὐτῶν ναύαρχος εγένετο. καὶ μέντοι οὐκ εψεύσθησαν οί ταῦτα γνόντες, άλλ' οἱ 'Αθηναίοι ἐπολιορκοθυτο· τὰ γὰρ σιταγωγὰ αὐτοῖς πλοῖα ἐπὶ μέν τον Γεραστον αφίκετο, έκειθεν δ' οὐκέτι ήθελε παρα-5 πλείν, τοῦ ναυτικοῦ ὄντος τοῦ Λακεδαιμονίων περί τε Αίγιναν γυόντες δ' οἱ 'Αθηναῖοι τὴν ἀνάγκην, καὶ Κέω καὶ "Ανδρον. ένέβησαν αὐτοί είς τὰς ναθς, καὶ ναυμαχήσαντες πρὸς τον Πόλλιν Χαβρίου ήγουμένου νικώσι τη ναυμαχία. δ μέν σίτος τοίς 'Αθηναίοις ούτω παρεκομίσθη. 10 σκευαζομένων δε των Λακεδαιμονίων στράτευμα διαβιβάζεω έπὶ τοὺς Βοιωτούς, ἐδεήθησαν οἱ Θηβαῖοι τῶν ᾿Αθηναίων περί Πελοπόννησον στράτευμα πέμψαι, νομίσαντες εί τοῦτο γένοιτο, οὐ δυνατὸν ἔσεσθαι τοῖς Λακεδαιμονίοις αμα μεν την ξαυτών χώραν φυλάττειν, αμα δε τας περί εκείνα τα 15 χωρία συμμαχίδας πόλεις, αμα δε στράτευμα διαβιβάζειν ίκανον προς ξαυτούς. και οι Αθηναιοι μέντοι οργιζόμενοι 63 τοις Λακεδαιμονίοις διά τὸ Σφοδρία έργον, προθύμως εξέπεμψαν περί την Πελοπόννησον ναθς τε έξήκοντα πληρώσαντες καὶ στρατηγὸν αὐτῶν Τιμόθεον έλόμενοι. ἄτε δὲ 20 είς τὰς Θήβας οὐκ ἐμβεβληκότων τῶν πολεμίων οὕτ' ἐν 🕹 Κλεόμβροτος ήγε την στρατιάν έτει ουτ' έν 🕹 Τιμόθεος περιέπλευσε, θρασέως δη έστρατεύοντο οί Θηβαίοι έπι τας περιοικίδας πόλεις και πάλιν αὐτας ανελάμβανον. δ μέντοι 64 Τιμόθεος περιπλεύσας Κέρκυραν μεν εύθυς υφ' εαυτώ εποιή-25 σατο οὐ μέντοι ηνδραποδίσατο οὐδὲ ἄνδρας ἐφυγάδευσεν οὐδε νόμους μετέστησεν· εξ ων τας περι εκείνα πόλεις πάσας εθμενεστέρας έσχεν. αντεπλήρωσαν δε και οι Λακε- 65 δαιμόνιοι ναυτικόν, καὶ Νικόλοχον ναύαρχον, μάλα θρασύν άνδρα, εξέπεμψαν δε επειδή είδε τὰς μετὰ Τιμοθέου ναθε, 30 οὐκ ἐμέλλησε, καίπερ ἐξ νεῶν αὐτῷ ἀπουσῶν τῶν ᾿Αμβρακιωτίδων, άλλα πέντε και πεντήκοντα έχων ναθς εξήκοντα

9 τοι B: om. cet. 13 Ισεσθαι Büchsenschütz: Ισοιτο codd. 21 Ιτει Schäfer: Ιτι codd.

V. iv ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ Ε

ούσαις ταις μετά Τιμοθέου ἐναυμάχησε. καὶ τότε μὲν 66 ἡττήθη, καὶ τροπαιον ὁ Τιμόθεος ἔστησεν ἐν ᾿Αλυζεία. ὁ δὲ ἀνειλκυσμένων τῶν Τιμοθέου νεῶν καὶ ἐπισκευαζομένων, ἐπεὶ παρεγένοντο αὐτῷ αἱ ᾿Αμβρακιώτιδες ἔξ τριήρεις, ἐπὶ τὴν ᾿Αλύζειαν ἔπλευσεν, ἔνθα ἦν ὁ Τιμόθεος. ὡς δὲ οὐκ 5 ἀντανῆγε, τροπαιον αῦ κἀκείνος ἐστήσατο ἐν ταις ἐγγυτάτω νήσοις. ὁ δὲ Τιμόθεος ἐπεὶ ἄς τε είχεν ἐπεσκεύασε καὶ ἐκ Κερκύρας ἄλλας προσεπληρώσατο, γενομένων αὐτῷ τῶν πασῶν πλέον ἔβδομήκοντα, πολὺ δὴ ὑπερείχε ναυτικῷ· χρήματα μέντοι μετεπέμπετο ᾿Αθήνηθεν· πολλῶν γὰρ ἐδείτο, 10 ἄτε πολλὰς ναῦς ἔχων.

9 Théor & DVF,

ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ 5

Οἱ μὲν οὖν ᾿Αθηναῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι περὶ ταῦτα ἦσαν. Ι οἱ δὲ Θηβαῖοι ἐπεὶ κατεστρέψαντο τὰς ἐν τῷ Βοιωτία πόλεις, ἐστράτευον καὶ εἰς τὴν Φωκίδα. ὡς δ᾽ αὖ καὶ οἱ Φωκεῖς ἐπρέσβευον εἰς τὴν Λακεδαίμονα καὶ ἔλεγον ὅτι εἰ μὴ βοη-5 θήσοιεν, οὐ δυνήσοιντο μὴ πείθεσθαι τοῖς Θηβαίοις, ἐκ τούτου οἱ Λακεδαιμόνιοι διαβιβάζουσι κατὰ θάλατταν εἰς Φωκέας Κλεόμβροτόν τε τὸν βασιλέα καὶ μετ᾽ αὐτοῦ τέτταρας μόρας καὶ τῶν συμμάχων τὸ μέρος.

Σχεδου δε περί τοῦτου του χρόνου καὶ ἐκ Θετταλίας 2
10 ἀφικνεῖται πρός τὸ κοινὸυ τῶν Λακεδαιμονίων Πολυδάμας Φαρσάλιος. οὖτος δὲ καὶ ἐν τῆ ἄλλη Θετταλία μάλα ηὐδοκίμει, καὶ ἐν αὐτῆ τῆ πόλει οὕτως ἐδόκει καλός τε κάγαθὸς εἶναι ὥστε καὶ στασιάσαντες οἱ Φαρσάλιοι παρακατέθεντο αὐτῷ τὴν ἀκρόπολιν, καὶ τὰς προσόδους ἐπέτρεψαν 15 λαμβάνοντι, ὅσα ἐγέγραπτο ἐν τοῖς νόμοις, εἴς τε τὰ ἱερὰ ἀναλίσκειν καὶ εἰς τὴν ἄλλην διοίκησιν. κἀκεῖνος μέντοι 3 ἀπὸ τούτων τῶν χρημάτων τήν τε ἄκραν φυλάττων διέσωζεν αὐτοῖς καὶ τάλλα διοικῶν ἀπελογίζετο κατ' ἐνιαυτόν. καὶ ὁπότε μὲν ἐνδεήσειε, παρ' ἐαυτοῦ προσετίθει, ὁπότε δὲ περινούτωτο τῆς προσόδου, ἀπελάμβανεν. ἡν δὲ καὶ ἄλλως φιλόξενός τε καὶ μεγαλοπρεπὴς τὸν Θετταλικὸν τρόπον. οὖτος οὖν ἐπεὶ ἀφίκετο εἰς τὴν Λακεδαίμονα, εἶπε τοιάδε.

4 βοηθήσοιεν Β : βοηθήσαιεν cet.
5 δυνήσονται DV pr. C
19 ἐνδεήσειε Dind. : ἐνδεἡς εῖη codd.
post δὲ add. τι Cobet

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

VI.i

Έγω, ω ανδρες Λακεδαιμόνιοι, πρόξενος ύμων ων καί εὐεργέτης ἐκ πάντων ὧν μεμνήμεθα προγόνων, ἀξιῶ, ἐάν τέ τι ἀπορῶ, πρὸς ὑμᾶς ἰέναι, ἐάν τέ τι χαλεπὸν ὑμῖν ἐν τῆ Θετταλία συνιστήται, σημαίνεω. ἀκούετε μεν οὖν εὖ οἶδ' ότι καὶ ὑμεῖς Ἰάσονος ὄνομα· ὁ γὰρ ἀνὴρ καὶ δύναμιν ἔχει 5 μεγάλην και δνομαστός έστιν. ούτος δε σπονδάς ποιησά-5 μενος συνεγένετό μοι, καὶ εἶπε τάδε· "Ότι μέν, ὧ Πολυδάμα, καὶ ἄκουσαν τὴν ὑμετέραν πόλιν [Φάρσαλον] δυναίμην αν παραστήσασθαι έξεστί σοι έκ τωνδε λογίζεσθαι. έγω γάρ, έφη, έχω μεν Θετταλίας τας πλείστας και μεγίστας πόλεις 10 συμμάχους κατεστρεψάμην δ' αὐτὰς ὑμῶν σὺν αὐταῖς τὰ έναντία έμοι στρατευομένων. και μην οισθά γε ότι ξένους έχω μισθοφόρους είς έξακισχιλίους, οίς, ώς έγω οίμαι, ούδεμία πόλις δύναιτ' αν ράδίως μάχεσθαι. άριθμός μέν γάρ, έφη, καὶ ἄλλοθεν οὐκ αν ἐλάττων ἐξέλθοι ἀλλα τὰ μὲν ἐκ 15 τών πόλεων στρατεύματα τους μέν προεληλυθότας ήδη ταις ήλικίαις έχει, τους δ' ούπω ακμάζοντας σωμασκούσί γε μην μάλα δλίγοι τινές εν εκάστη πόλει παρ' εμοί δε οὐδείς 6 μισθοφορεί, όστις μη ίκανός έστιν έμοι ίσα πονείν. αὐτὸς δ' έστί, λέγειν γὰρ χρη πρὸς ύμᾶς τὰληθη, καὶ τὸ σῶμα 20 μάλα εύρωστος καὶ άλλως φιλόπονος. καὶ τοίνυν των παρ' αὐτῷ πείραν λαμβάνει καθ' ἐκάστην ἡμέραν· ἡγείται γὰρ σὐν τοις ὅπλοις καὶ ἐν τοις γυμνασίοις καὶ ὅταν πη στρατεύηται. καί οθς μεν αν μαλακούς των ξένων αισθάνηται, εκβάλλει, οθε δ' αν δρά φιλοπόνως και φιλοκινδύνως έχουτας προς 25 τούς πολέμους, τιμά τούς μεν διμοιρίαις, τούς δε τριμοιρίαις, τούς δὲ καὶ τετραμοιρίαις, καὶ ἄλλοις δώροις, καὶ νόσων γε θεραπείαις καὶ περὶ ταφὰς κόσμω. ώστε πάντες ἴσασιν οἰ παρ' ἐκείνω ξένοι ὅτι ἡ πολεμικὴ αὐτοῖς ἀρετὴ ἐντιμότατόν 7 τε βίον και άφθονώτατον παρέχεται. ἐπεδείκνυε δέ μοι 30 είδότι ὅτι καὶ ὑπήκοοι ήδη αὐτῶ εἶεν Μαρακοὶ καὶ Δόλοπες καὶ

1 εγώ μεν CF 8 Φάρσαλον del. Schäfer 22 αυτώ Stephanus 23 ποι M D F 27 primum καλ om, M D γε om. M

EΛΛΗΝΙΚΩΝ S

'Αλκέτας ὁ ἐν τῆ 'Ηπείρφ υπαρχος· ωστε, ἔφη, τί αν ἐγὼ φοβούμενος οὐ ράδίως αν ύμας ολοίμην καταστρέψασθαι; τάχα οὖν ὑπολάβοι ἄν τις ἐμοῦ ἄπειρος. Τί οὖν μέλλεις και ούκ ήδη στρατεύεις έπι τους Φαρσαλίους; ὅτι νη Δία 5 τῷ παυτὶ κρεῖττόν μοι δοκεῖ εἶναι ἐκόντας ὑμᾶς μᾶλλον ἡ άκουτας προσαγαγέσθαι. βιασθέντες μέν γὰρ ὑμεῖς τ' αν βουλεύοισθε δ τι δύναισθε κακον έμοι, έγω τ' αν ύμας ως ασθενεστάτους βουλοίμην είναι εί δε πεισθέντες μετ' έμοῦ γένοισθε, δήλον ότι αυξοιμεν αν ό τι δυναίμεθα αλλήλους. 10 γιγνώσκω μέν οὖν, ὧ Πολυδάμα, ὅτι ἡ σὴ πατρὶς εἰς σὲ 8 αποβλέπει εάν δέ μοι φιλικώς αυτήν έχειν παρασκευάσης, ύπισχνοῦμαί σοι, ἔφη, ἐγὼ μέγιστόν σε τῶν ἐν τῆ Ἑλλάδι μετ' έμε καταστήσειν. οίων δε πραγμάτων τα δεύτερά σοι δίδωμι ἄκουε, καὶ μηδέν πίστευέ μοι ὅ τι ἀν μὴ λογιζομένω 15 σοι άληθες φαίνηται. οὐκοῦν τοῦτο μεν εὕδηλον ἡμιν, ὅτι Φαρσάλου προσγενομένης καὶ τῶν ἐξ ὑμῶν ἢρτημένων πόλεων εὐπετῶς αν έγω ταγὸς Θετταλων απάντων κατασταίην. ως γε μήν, δταν ταγεύηται Θετταλία, είς έξακισχιλίους μέν οί **ἱππεύουτες γίγνονται, ὁπλ**ῖται δὲ πλείους ἡ μύριοι καθίστανται. 20 ων έγω και τα σώματα και την μεγαλοψυχίαν δρών οίμαι αν 9 αὐτῶν εί καλῶς τις ἐπιμελοῖτο, οὐκ είναι ἔθνος ὁποίφ αν άξιώσαιεν ὑπήκοοι είναι Θετταλοί. πλατυτάτης γε μὴν γης ούσης Θετταλίας, πάντα τὰ κύκλω ἔθνη ὑπήκοα μέν ἐστιν, δταν ταγός ενθάδε καταστή σχεδον δε πάντες οι ταύτη 25 ακουτισταί είσων ωστε καὶ πελταστικώ είκὸς ὑπερέχεω τὴν ημετέραν δύναμιν. καὶ μὴν Βοιωτοί γε καὶ οἱ ἄλλοι πάντες 10 δσοι Λακεδαιμονίοις πολεμούντες ύπάρχουσί μοι σύμμαχοι. καλ ακολουθείν τοίνυν αξιούσιν έμοι, αν μόνον από Λακεδαιμονίων έλευθερώ αὐτούς. καὶ 'Αθηναίοι δὲ εὖ οἶδ' ὅτι πάντα 30 ποιήσαιεν αν ωστε σύμμαχοι ήμιν γενέσθαι άλλ' έγω οὐκ άν μοι δοκώ πρός αὐτούς φιλίαν ποιήσασθαι.

² καταστρέψεσθαι BCF 7 δύναισθε Castalio : δύνασθε codd. 10 γιγνώσκω μέν] γιγνώσκομεν B 27 δσοι] of Cobet

έτι ράου τὴν κατὰ θάλατταν ἡ τὴν κατὰ γῆν ἀρχὴν παραλα11 βεῖν ἄν. εἰ δὲ εἰκότα λογίζομαι, σκόπει, ἔφη, καὶ ταῦτα.
ἔχοντες μέν γε Μακεδονίαν, ἔνθεν καὶ ᾿Αθηναῖοι τὰ ξύλα ἄγονται, πολὰ δήπου πλείους ἐκείνων ἰκανοὶ ἐσόμεθα ναῦς ποιήσασθαι. ἀνδρῶν γε μὴν ταύτας πληροῦν πότερον ᾿Αθη- 5 ναίους ἡ ἡμᾶς εἰκὸς μᾶλλον δύνασθαι, τοσούτους καὶ τοιούτους ἔχοντας πενέστας; τούς γε μὴν ναύτας τρέφειν πότερον ἡμᾶς ἱκανωτέρους εἰκὸς εἶναι τοὺς δι᾽ ἀφθονίαν καὶ ἄλλοσε σῖτον ἐκπέμποντας ἡ ᾿Αθηναίους τοὺς μηδος αὐτοῖς ἱκανὸν

12 ἔχουτας, αν μη πρίωνται; καὶ χρήμασί γε εἰκὸς δήπου ἡμᾶς 10 ἀφθονωτέροις χρησθαι μη εἰς νησύδρια ἀποβλέποντας, ἀλλ' ἡπειρωτικὰ ἔθνη καρπουμένους. πάντα γὰρ δήπου τὰ κύκλφ φόρον φέρει, ὅταν ταγεύηται τὰ κατὰ Θετταλίαν. οἶσθα δὲ δήπου ὅτι καὶ βασιλεὺς ὁ Περσῶν οὐ νήσους ἀλλ' ἤπειρον καρπούμενος πλουσιώτατος ἀνθρώπων ἐστίν· δν ἐγὼ ὑπή- 15 κοον ποιήσασθαι ἔτι εὐκατεργαστότερον ἡγοῦμαι εἶναι ἡ τὴν Ἑλλάδα. οἶδα γὰρ πάντας τοὺς ἐκεῖ ἀνθρώπους πλὴν ἑνὸς μᾶλλον δουλείαν ἡ ἀλκὴν μεμελετηκότας, οἶδα δὲ ὑφ' οἵας δυνάμεως καὶ τῆς μετὰ Κύρου ἀναβάσης καὶ τῆς μετ' ᾿Αγη-

13 σιλάου εἰς πῶν ἀφίκετο βασιλεύς. ἐπεὶ δὲ ταῦτ' εἰπόντος 20 αὐτοῦ ἐγὼ ἀπεκρινάμην ὅτι τὰ μὲν ἄλλα ἀξιόσκεπτα λέγει, τὸ δὲ Λακεδαιμονίοις ὅντας φίλους ἀποστῆναι πρὸς τοὺς ἐναντίους, μηδὲν ἔχοντας ἐγκαλεῖν, τοῦτ', ἔφην, ἄπορόν μοι δοκεῖ εἶναι· ὁ δ' ἐπαινέσας με καὶ εἰπὼν ὅτι μᾶλλον ἔκτέον μου εἴη, ὅτι τοιοῦτος εἴην, ἀφῆκέ μοι ἐλθόντι πρὸς ὑμᾶς 25 λέγειν τὰληθῆ, ὅτι διανοοῖτο στρατεύειν ἐπὶ Φαρσαλίους, εἰ μὴ πεισοίμεθα. αἰτεῖν οὖν ἐκέλευε βοήθειαν παρ' ὑμῶν. καὶ ἐὰν μέν σοι, ἔφη, διδῶσιν ὥστε σε πείθειν ἱκανὴν πέμπειν συμμαχίαν ὡς ἐμοὶ πολεμεῖν, ἄγ', ἔφη, καὶ τούτῳ χρώμεθα ὅ τι ἃν ἀποβαίνη ἐκ τοῦ πολέμου· ἃν δέ σοι μὴ 30 δοκῶσιν ἱκανῶς βοηθεῖν, οὐκ ἤδη ἀνέγκλητος ἃν δικαίως

8 εἶναι Schäfer : ἐστι(1) codd. 16 εἶναι om, C 24 ἐκτέον μου vel ἐατέον μοι codd. 25 ἀφῆκε] ἐφῆκε Cobet 28 σοι] θεοί Cobet σε om. V C

είης εί τῆ πατρίδι ή σε τιμά καὶ σὺ πράττοις τὰ κράτιστα; περί τούτων δη έγω ήκω πρός ύμας και λέγω πάντα όσα 14 έκει αὐτός τε δρώ και έκείνου ἀκήκοα. και νομίζω οὕτως έχειν, ω άνδρες Λακεδαιμόνιοι, ως εί μεν πέμψετε εκείσε 5 δύναμω μη έμοι μόνον άλλα και τοις άλλοις Θετταλοίς ίκανην †δοκείν είναι † πρός Ἰάσονα πολεμείν, ἀποστήσονται αὐτοῦ αἱ πόλεις πασαι γὰρ φοβοῦνται ὅποι ποτὲ προβήσεται ή του ανδρός δύναμις εί δε νεοδαμώδεις και ανδρα **ιδιώτην οἴε**σθε ἀρκέσειν, συμβουλεύω ἡσυχίαν ἔχειν. εὖ 15 10 γαρ Ιστε, πρός τε μεγάλην έσται ρώμην δ πόλεμος, και πρός άνδρα δι φρόνιμος μέν οθτω στρατηγός έστιν ώς δσα τε λανθάνειν καὶ ὅσα φθάνειν καὶ ὅσα βιάζεσθαι ἐπιχειρεῖ οὐ μάλα άφαμαρτάνει. Ικανός γάρ έστι και νυκτί δσαπερ ἡμέρα χρησθαι, καὶ ὅταν σπεύδη, ἄριστον καὶ δεῖπνον ποιη-15 σάμενος άμα πονείσθαι. ο εται δε και αναπαύεσθαι χρήναι, όταν ἀφίκηται ένθ' αν ώρμημένος ή καὶ διαπράξηται α δεί· καὶ τοὺς μεθ' αὐτοῦ δὲ ταῦτα εἴθικεν. ἐπίσταται δὲ καὶ όταν επιπονήσαντες αγαθόν τι πράξωσιν οι στρατιώται, έκπλησαι τὰς γυώμας αὐτών ωστε και τοῦτο μεμαθήκασι 20 πάντες οι μετ' αὐτοῦ, ὅτι ἐκ τῶν πόνων καὶ τὰ μαλακὰ γίγνεται. και μην εγκρατέστατός γ' εστίν ων εγώ οίδα 16 των περί τὸ σωμα ἡδονων ωστε οὐδε διὰ ταῦτα ἀσχολίαν έχει τὸ μὴ [εἰς τὸ] πράττειν ἀεὶ τὸ δεόμενον. ὑμεῖς οὖν σκεψάμενοι είπατε πρός έμέ, ωσπερ ύμιν προσήκει, όποια 25 δυνήσεσθέ τε καὶ μέλλετε ποιήσειν.

'Ο μὲν ταῦτ' εἶπεν. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι τότε μὲν ἀνε- 17 βάλοντο τὴν ἀπόκρισιν· τῇ δ' ὑστεραία καὶ τῇ τρίτῃ λογι-σάμενοι τάς τε ἔξω μόρας ὅσαι αὐτοῖς εἶεν καὶ τὰς περὶ

¹ el Madvig: ἐν codd. σὸ] σοὶ Dind.: οδ Keller πράττεις VC Keller 4 ὡς ante μὴ transponit Keller 6 δοκεῦν δοκοῦσαν Stephanus 10 ἴστε Β: ἴστε δτι cet. 13 ποιεῖσθαι ΒΜ DV F, unde πορενόμενος pro ποιησάμενος Pantazides 17 μεθ' αὐτοῦ Β: μετ' αὐτοῦ cet. 23 els τὸ del. Dind. 26 ἀνεβάλλοντο Β C F

Λακεδαίμονα πρός τὰς [ἔξω] τῶν ᾿Αθηναίων τριήρεις καὶ τὸν πρὸς τοὺς ὁμόρους πόλεμον, ἀπεκρίναντο ὅτι ἐν τῷ παρόντι οὐκ ἄν δύναιντο ἱκανὴν αὐτῷ ἐκπέμψαι ἐπικουρίαν, ἀλλ᾽ ἀπιόντα συντίθεσθαι αὐτὸν ἐκέλευον ὅπη δύναιτο ἄριστα τά

18 τε έαυτοῦ καὶ τὰ τῆς πόλεως. κὰκεῖνος μέντοι ἐπαινέσας 5 τὴν ἁπλότητα τῆς πόλεως ἀπῆλθε. καὶ τὴν μὲν ἀκρόπολιν τῶν Φαρσαλίων ἐδεῖτο τοῦ Ἰάσονος μὴ ἀναγκάσαι αὐτὸν παραδοῦναι, ὅπως τοῖς παρακαταθεμένοις διασώζη τοὺς δὲ ἔαυτοῦ παῖδας ἔδωκεν ὁμήρους, ὑποσχόμενος αὐτῷ τήν τε πόλιν πείσας ἐκοῦσαν σύμμαχον ποιήσειν καὶ ταγὸν συγ-10 καταστήσειν αὐτόν. ὡς δὲ τὰ πιστὰ ἔδοσαν ἀλλήλοις, εὐθὺς μὲν οἱ Φαρσάλιοι εἰρήνην ἦγον, ταχὸ δὲ ὁ Ἰάσων

19 δμολογουμένως ταγὸς τῶν Θετταλῶν καθειστήκει. ἐπεί γε μὴν ἐτάγευσε, διέταξεν ἱππικόν τε ὅσον ἐκάστη πόλις δυνατὴ ἤν παρέχειν καὶ ὁπλιτικόν. καὶ ἐγένοντο αὐτῷ ἱππεῖς μὲν 15 σὺν τοῖς συμμάχοις πλείους ἢ ὀκτακισχίλιοι, ὁπλῖται δὲ ἐλογίσθησαν οὐκ ἐλάττους δισμυρίων, πελταστικόν γε μὴν ἱκανὸν πρὸς πάντας ἀνθρώπους ἀντιταχθῆναι· ἔργον γὰρ ἐκείνων γε καὶ τὰς πόλεις ἀριθμῆσαι. προεῖπε δὲ τοῖς περιοίκοις πᾶσι καὶ τὸν φόρον ὥσπερ ἐπὶ Σκόπα τεταγμένος 20 ἤν φέρειν. καὶ ταῦτα μὲν οὕτως ἐπεραίνετο· ἐγὰ δὲ πάλιν ἐπάνειμι, ὅθεν εἰς τὰς περὶ Ἰίάσονος πράξεις ἐξέβην.

Π Οἱ μὲν γὰρ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ σύμμαχοι συνελέγοντο εἰς τοὺς Φωκέας, οἱ δὲ Θηβαῖοι ἀναχωρήσαντες εἰς τὴν ἑαυτῶν ἐφύλαττον τὰς εἰσβολάς. οἱ δ᾽ ᾿Αθηναῖοι, αὐξανο-25 μένους μὲν ὁρῶντες διὰ σφᾶς τοὺς Θηβαίους, χρήματά τε οὐ συμβαλλομένους εἰς τὸ ναυτικόν, αὐτοὶ δὲ ἀποκναιόμενοι καὶ χρημάτων εἰσφοραῖς καὶ ληστείαις ἐξ Αἰγίνης καὶ φυλακαῖς τῆς χώρας, ἐπεθύμησαν παύσασθαι τοῦ πολέμου, καὶ πέμψαντες πρέσβεις εἰς Λακεδαίμονα εἰρήνην ἐποιήσαντο. 30

¹ ξεω del. Breitenbach: ξέμκοντα Pluygers 7 ἐδέετο codd.: corr. Weiske 9 ἐαυτοῦ C F: αὐτοῦ M D: αὐτοῦ B 19 δὲ καὶ C M 20 ἄσπερ] ὅσπερ M D V 25 ἐαυτῶν C: αὐτῶν cet. 26 τε om. B

Εύθυς δ' εκείθεν δύο των πρέσβεων πλεύσαντες κατά 2 δόγμα της πόλεως είπου τῷ Τιμοθέφ ἀποπλεῖυ οἴκαδε ὡς ελρήνης ούσης δ δ' άμα αποπλέων τους των Ζακυνθίων φυγάδας απεβίβασεν είς την χώραν αυτών. έπει δε οί έκ 3 5 της πόλεως Ζακύνθιοι πέμψαντες πρός τους Λακεδαιμονίους έλεγον οία πεπονθότες είεν ύπο τοῦ Τιμοθέου, εὐθὺς οἱ Λακεδαιμόνιοι άδικείν τε ήγουντο τους 'Αθηναίους και ναυτικόν πάλιν κατεσκεύαζον και συνετάττοντο εις εξήκοντα ναθς άπ' αὐτης τε της Λακεδαίμονος καὶ Κορίνθου καὶ Λευκάδος καὶ 10 'Αμβρακίας καὶ "Ηλιδος καὶ Ζακύνθου καὶ 'Αχαίας καὶ 'Επιδαύρου καὶ Τροιζηνος καὶ Ερμιόνος καὶ Αλιών. ἐπιστή- 4 σαντες δε ναύαρχον Μνάσιππον εκέλευον τών τε άλλων έπιμελείσθαι τών κατ' έκείνην την θάλατταν και στρατεύειν έπὶ Κέρκυραν. ἔπεμψαν δὲ καὶ πρὸς Διονύσιον διδάσκοντες 15 ώς καὶ ἐκείνω χρήσιμον είη την Κέρκυραν μη ύπ' 'Αθηναίοις είναι. καὶ ὁ μὲν δὴ Μυάσιππος, ἐπεὶ συνελέγη αὐτῷ τὸ ς ναυτικόν, έπλευσεν είς την Κέρκυραν είχε δε και μισθοφόρους σύν τοις έκ Λακεδαίμονος μετ' αὐτοῦ στρατευομένοις ουκ ελάττους χιλίων και πεντακοσίων. επει δε απέβη, 6 20 ἐκράτει τε τῆς γῆς καὶ ἐδήου ἐξειργασμένην μὲν παγκάλως καὶ πεφυτευμένην την χώραν, μεγαλοπρεπείς δε οικήσεις καὶ ολυώνας κατεσκευασμένους έπλ των άγρων ωστ' έφασαν τους στρατιώτας είς τουτο τρυφής έλθειν ωστ' ουκ έθέλειν πίνειν, εί μη ανθοσμίας είη. και ανδράποδα δε και βοσκήματα 25 πάμπολλα ἡλίσκετο ἐκ τῶν ἀγρῶν. ἔπειτα δὲ κατεστρατο- 7 πεδεύσατο τῷ μὲν πεζῷ ἐπὶ λόφφ ἀπέχοντι τῆς πόλεως ὡς πέντε στάδια, πρό της χώρας όντι, όπως αποτέμνοιτο έντεῦθεν, εί τις έπι την χώραν των Κερκυραίων έξιοι το δε ναυτικόν εις τάπι θάτερα της πόλεως κατεστρατοπέδευσεν, ένθεν φετ' . 30 αν τα προσπλέοντα και προαισθάνεσθαι και διακωλύειν. πρός δε τούτοις και επί τῷ λιμένι, ὁπότε μὴ χειμών κωλύοι,

18 στρατευομένους C 26 μèν B: om. cet. 28 ἐπὶ τὴν χόραν del. Hartman 30 prius καὶ om. C

8 ἐφώρμει. ἐπολιόρκει μὲν δὴ οὕτω τὴν πόλιν. ἐπεὶ δὲ οἱ Κερκυραῖοι ἐκ μὲν τῆς γῆς οὐδὲν ἐλάμβανον διὰ τὸ κρατεῖσθαι κατὰ γῆν, κατὰ θάλατταν δὲ οὐδὲν εἰσήγετο αὐτοῖς διὰ τὸ

9 ναυκρατείσθαι, ἐν πολλῷ ἀπορία ἦσαν καὶ πέμποντες πρὸς τοὺς ᾿Αθηναίους βοηθεῖν τε ἐδέοντο καὶ ἐδίδασκον ὡς μέγα 5 μὲν ἀγαθὸν ἀποβάλοιεν ἄν, εἰ Κερκύρας στερηθεῖεν, τοῖς δὲ πολεμίοις μεγάλην ἃν ἰσχὺν προσβάλοιεν ἐξ οὐδεμιᾶς γὰρ πόλεως πλήν γε ᾿Αθηνῶν οὕτε ναῦς οὕτε χρήματα πλείω ἄν γενέσθαι. ἔτι δὲ κεῖσθαι τὴν Κέρκυραν ἐν καλῷ μὲν τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου καὶ τῶν πόλεων αὶ ἐπὶ τοῦτον καθή- 10 κουσιν, ἐν καλῷ δὲ τοῦ τὴν Λακωνικὴν χώραν βλάπτειν, ἐν καλλίστφ δὲ τῆς τε ἀντιπέρας Ἡπείρου καὶ τοῦ εἰς Πελο-

10 πόννησον ἀπὸ Σικελίας παράπλου. ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οἱ ᾿Αθηναῖοι ἐνόμισαν Ισχυρῶς ἐπιμελητέον εἶναι, καὶ στρατηγὸν πέμπουσι Κτησικλέα εἰς ἑξακοσίους ἔχοντα πελταστάς, 15

11 'Αλκέτου δὲ ἐδεήθησαν συνδιαβιβάσαι τούτους. καὶ οῦτοι μὲν νυκτὸς διακομισθέντες που τῆς χώρας εἰσῆλθον εἰς τὴν πόλιν. ἐψηφίσαντο δὲ καὶ ἑξήκοντα ναῦς πληροῦν,

12 Τιμόθεον δ' αὐτῶν στρατηγὸν ἐχειροτόνησαν. ὁ δ' οὐ δυνάμενος αὐτόθεν τὰς ναῦς πληρῶσαι, ἐπὶ νήσων πλεύσας 20 ἐκείθεν ἐπειρᾶτο συμπληροῦν, οὐ φαῦλον ἡγούμενος εἶναι ἐπὶ

13 συγκεκροτημένας ναῦς εἰκῆ περιπλεῦσαι. οἱ δ' ᾿Αθηναῖοι νομίζοντες αὐτὸν ἀναλοῦν τὸν τῆς ὥρας εἰς τὸν περίπλουν χρόνον, συγγνώμην οὐκ ἔσχον αὐτῷ, ἀλλὰ παύσαντες αὐτὸν

14 τῆς στρατηγίας Ἰφικράτην ἀνθαιροῦνται. ὁ δ' ἐπεὶ κατέστη 25 στρατηγός, μάλα ὀξέως τὰς ναῦς ἐπληροῦτο καὶ τοὺς τριηράρχους ἡνάγκαζε. προσέλαβε δὲ παρὰ τῶν ᾿Αθηναίων καὶ εἴ πού τις ναῦς περὶ τὴν ᾿Αττικὴν ἔπλει καὶ τὴν Πάραλον καὶ τὴν Σαλαμωίαν, λέγων ὡς ἐὰν τἀκεῖ καλῶς γένηται, πολλὰς αὐτοῖς ναῦς ἀποπέμψοι. καὶ ἐγένοντο αὐτῷ αὶ 30

³ γῆν C: γῆν καὶ cet. δὲ om. M 5 τε om. C F 8 ᾿Αθηνῶν Dind.: ἀθηναίων codd.
12 τε om. M ἀντιπέραs B: ἀντιπέραν cet.
14 στρατηγὸν Breitenbach! ταγὴν B: ταγὸν cet.: κατὰ γῆν Nitzsche 15 Κτησικλέα Cobet: νησικλέα C pr.; στησικλέα cet.

άπασαι περί έβδομήκουτα. ἐν δὲ τούτφ τῷ χρόνφ οί 15 Κερκυραίοι ούτω σφόδρα έπείνων ώστε διά τὸ πλήθος τών αὐτομολούντων ἐκήρυξεν ὁ Μυάσιππος πεπρασθαι δστις αὐτοέπει δε ούδεν ήττον ηθτομόλουν, τελευτών και 5 μαστιγών απέπεμπεν. οί μέντοι ένδοθεν τούς γε δούλους ούκ εδέχουτο πάλιν είς το τείχος, άλλα πολλοί έξω απέθυησκου. δ δ' αδ Μυάσιππος δρών ταθτα, ενόμιζε τε δσον 16 ούκ ήδη έχειν την πόλιν και περί τους μισθοφόρους έκαινούργει, και τους μέν τινας αυτών απομίσθους έπεποιήκει, το τοις δε (μέν)ουσι και δυοίν ήδη μηνοίν ώφειλε τον μισθόν, ούκ απορών, ώς ελέγετο, χρημάτων και γάρ τών πόλεων αί πολλαί αὐτῷ ἀργύριον ἀντὶ τῶν ἀνδρῶν ἔπεμπον, ἄτε καὶ διαποντίου της στρατείας ούσης. κατιδόντες δε άπο των 17 πύργων οἱ ἐκ τῆς πόλεως τάς τε φυλακὰς χείρον ἡ πρόσθεν 15 φυλαττομένας έσπαρμένους τε κατά την χώραν τους ανθρώπους, επεκδραμόντες τους μέν τινας αυτών έλαβον, τους δε κατέκοψαν. αlσθόμενος δε δ Μνάσιππος, αὐτός τε 18 εξωπλίζετο καὶ δσους είχεν όπλίτας απασιν εβοήθει, καὶ τούς λοχαγούς καὶ τούς ταξιάρχους εξάγειν εκέλευε τούς 20 μισθοφόρους. αποκριναμένων δέ τινων λοχαγών ότι οὐ 19 ράδιου είη μη διδόντας τάπιτήδεια πειθομένους παρέχειν, τὸν μέν τινα βακτηρία, τὸν δὲ τῷ στύρακι ἐπάταξεν. οὕτω μεν δη αθύμως έχουτες και μισούντες αὐτὸν συνεξηλθον πάντες δπερ ήκιστα είς μάχην συμφέρει. δ δ' έπεὶ παρε- 20 25 τάξατο, αὐτὸς μὲν τοὺς κατὰ τὰς πύλας τῶν πολεμίων τρεψάμενος επεδίωκεν. οι δ' επεί εγγύς τοῦ τείχους εγένοντο, ανεστρέφοντό τε καὶ απὸ τῶν μυημάτων ἔβαλλον καὶ ηκόντιζον άλλοι δ' εκδραμόντες καθ' ετέρας πύλας επιτί**βενται δ**θρόοι τοις έσχάτοις· οι δ' έπ' δκτώ τεταγμένοι, 21 30 ασθενές νομίσαντες το άκρον της φάλαγγος έχειν, αναστρέ-

3 πεπράσεσθαι Cobet 5 γε C: τε cet. 10 μένουσι Breitenbach: τισι Büchsenschütz: οδσι codd. τον om. B 19 alterum τοὸς om. M D 21 διδόντα C 25 τὰς om. M 26 ἐπεδίωκεν Stephanus: ἀπεδίωκεν codd. 27 ἀνέστρεφόν V C fort. recte

φειν επειρώντο. ως δ' ήρξαντο επαναχωρείν, οί μεν πολέμιοι ώς φεύγουσιν ἐπέθεντο, οἱ δ' οὐκέτι ἐπανέστρεψαν καὶ οἱ 22 εχόμενοι δ' αὐτῶν εἰς φυγὴν ὥρμων. ὁ δε Μνάσιππος τοις μεν πιεζομένοις οὐκ ἐδύνατο βοηθείν διὰ τοὺς ἐκ τοῦ καταντικρύ προσκειμένους, αεί δ' ελείπετο σύν ελάττοσι. 5 τέλος δὲ οἱ πολέμιοι άθρόοι γενόμενοι πάντες ἐπετίθεντο τοῖς περί τὸν Μνάσιππον, ήδη μάλα ὀλίγοις οὖσι. καὶ οἱ πολίται 23 δρώντες τὸ γιγνόμενον ἐπεξήσαν. ἐπεὶ δ' ἐκείνον ἀπέκτειναν, έδίωκου ήδη άπαυτες. Εκινδύνευσαν δ' αν και το στρατόπεδου έλειν σύν τῷ χαρακώματι, εί μὴ οἱ διώκοντες τὸν ἀγοραιόν 10 τε όχλον ιδόντες και τον των θεραπόντων και τον των ανδρα-24 πόδων, οληθέντες ὄφελός τι αὐτῶν εἶναι, ἀπεστρέφοντο. καλ τότε μέν τροπαιόν τε ιστασαν οι Κερκυραίοι τούς τε νεκρούς ύποσπόνδους ἀπεδίδοσαν. ἐκ δὲ τούτου οἱ μὲν ἐν τῆ πόλει έρρωμενέστεροι έγεγένηντο, οί δ' έξω έν πάση δη άθυμία 15 ήσαν. καὶ γὰρ ἐλέγετο ὅτι Ἰφικράτης τε ὅσον οὐκ ήδη 25 παρείη, καὶ οἱ Κερκυραίοι δὲ τῶ ὅντι ναθς ἐπλήρουν. Υπερμένης δέ, δς ετύγχανεν επιστολιαφόρος τῷ Μνασίππω ων, τό τε ναυτικόν πῶν ὅσον ἦν ἐκεῖ συνεπλήρωσε, καὶ περιπλεύσας πρός τὸ χαράκωμα τὰ πλοία πάντα γεμίσας τῶν τε 20 ανδραπόδων και των χρημάτων απέστελλεν αυτός δε σύν τε τοις επιβάταις και τοις περισωθείσι των στρατιωτών

26 διεφύλαττε τὸ χαράκωμα· τέλος δὲ καὶ οὖτοι μάλα τεταραγμένοι ἀναβάντες ἐπὶ τὰς τριήρεις ἀπέπλεον, πολὺν μὲν σῖτον, πολὺν δὲ οἶνον, πολλὰ δὲ ἀνδράποδα καὶ ἀσθενοῦντας στρα-25 τιώτας καταλιπόντες· δεινῶς γὰρ ἐπεφόβηντο μὴ καταληφθεῖεν ὑπὸ τῶν ᾿Αθηναίων ἐν τῆ νήσω. καὶ ἐκεῖνοι μὲν εἰς Λευκάδα ἀπεσώθησαν.

27 'Ο δὲ Ἰφικράτης ἐπεὶ ἤρξατο τοῦ περίπλου, ἄμα μὲν ἔπλει, ἄμα δὲ πάντα ὅσα εἰς ναυμαχίαν παρεσκευάζετο 30

² ἀνέστρεψων Cobet 6 γινόμενοι B πάντες om. C 7 πολίται Dind.: ὁπλίται codd. 10 ol om. C F 11 lδόντες om. C I3 ἴστασων] ἔστησων C F 20 τε ἀνδραπόδων B 30 ἔπλει Dind.: ἔπλεεν codd.

εύθυς μεν γάρ τὰ μεγάλα ίστία αὐτοῦ κατέλιπεν, ώς ἐπὶ ναυμαχίαν πλέων και τοις άκατίοις δέ, και εί φορον πνεθμα είη, όλίγα έχρητο τη δε κώπη τον πλούν ποιούμενος άμεινόν τε τὰ σώματα έχειν τοὺς ἄνδρας καὶ ἄμεινον τὰς ναῦς πλεῖν 5 દેποίει. πολλάκις δὲ καὶ ὅπῃ μέλλοι ἀριστοποιεῖσθαι τὸ 28 στράτευμα η δειπνοποιείσθαι, επανήγαγεν αν το κέρας από της γης κατά ταθτα τὰ χωρία· ἐπεὶ δ' ἐπιστρέψας αν καὶ αυτιπρώρους καταστήσας τας τριήρεις από σημείου αφίει ανθαμιλλασθαι είς την γην, μέγα δη νικητήριον ην το πρώ-10 τους καὶ τόωρ λαβεῖν καὶ εἴ του άλλου ἐδέοντο, καὶ πρώτους άριστήσαι τοις δ' ύστάτοις άφικομένοις μεγάλη ζημία ήν τό τε έλαττοῦσθαι πᾶσι τούτοις καὶ ὅτι ἀνάγεσθαι ἄμα ἔδει, έπει σημήνειε συνέβαινε γάρ τοις μέν πρώτοις άφικνουμένοις καθ' ήσυχίαν απαντα ποιείν, τοίς δε τελευταίοις διά φυλακάς γε μήν, εί τύχοι έν τῆ πολεμία άριστο- 29 ποιούμενος, τὰς μὲν ἐν τῆ γῆ, ὥσπερ προσήκει, καθίστη, έν δὲ ταις ναυσίν αιρόμενος αὖ τοὺς ίστοὺς ἀπὸ τούτων έσκοπείτο. πολύ οὖν ἐπὶ πλέον οὖτοι καθεώρων ἢ οἱ ἐκ τοῦ όμαλοῦ, ἀφ' ὑψηλοτέρου καθορώντες. ὅπου δὲ δειπνοποιοῖτο 20 καλ καθεύδοι, εν μεν τῷ στρατοπέδφ νύκτωρ πῦρ οὐκ ἔκαε, πρό δε του στρατεύματος φως εποίει, ໃνα μηδείς λάθη προσιών. πολλάκις δέ, εί εὐδία είη, εὐθὺς δειπνήσας ἀνήγετο καλ ελ μέν αύρα φέροι, θέοντες άμα ανεπαύοντο ελ δε έλαύνειν δέοι, κατά μέρος τους ναύτας ανέπαυεν. έν δε τοις 30 25 μεθ' ἡμέραν πλοίς ἀπὸ σημείων τοτὲ μὲν ἐπὶ κέρως ἡγε, τοτὲ δ' ἐπὶ φάλαγγος· ὥστε ἄμα μὲν ἔπλεον, ἄμα δὲ πάντα ὅσα είς ναυμαχίαν καὶ ήσκηκότες καὶ ἐπιστάμενοι είς τὴν (ὑπὸ) των πολεμίων, ως φοντο, κατεχομένην θάλατταν άφικνοθντο. καὶ τὰ μὲν πολλὰ ἐν τῆ πολεμία καὶ ἠρίστων καὶ ἐδείπνουν:

² de arelois cit. Sauppe 5 δποι BVCF: δπου Cobet 6 έπανης γεν Schneider 7 έπει δ'] έπειτ' Bothe de Jab Rehdantz: del. Breitenbach 8 de fin Hartman 13 σημήνειε Leoncl.: σημήνειε vodd. 18 έσκοπεῖτο. Dind.: ἐσκόπει. τὸ codd. 19 ἀφ'... καθορώντες del. Hartman 23 αδρα codd. 26 δσα om. Μ 27 δπὸ add. Stephanus

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

VI ii

διὰ δὲ τὸ τὰναγκαῖα μόνον πράττειν καὶ τὰς βοηθείας 31 ἔφθανεν ἀναγόμενος καὶ ταχὰ ἐπέραινε. περὶ δὲ τὸν Μνασίππου θάνατον ἐτύγχανεν ὧν τῆς Λακωνικῆς περὶ τὰς Σφαγίας. εἰς τὴν Ἡλείαν δὲ ἀφικόμενος καὶ παραπλεύσας τὸ τοῦ ᾿Αλφειοῦ στόμα ὑπὸ τὸν Ἰχθῦν καλούμενον ὡρμίσατο. 5 τῆ δ᾽ ὑστεραία ἐντεῦθεν ἀνήγετο ἐπὶ τῆς Κεφαλληνίας, οὕτω καὶ τεταγμένος καὶ τὸν πλοῦν ποιούμενος ὡς, εἰ δέοι, πάντα ὅσα χρὴ παρεσκευασμένος ναυμαχοίη. καὶ γὰρ τὰ περὶ τοῦ Μνασίππου αὐτόπτου μὲν οὐδενὸς ἡκηκόει, ὑπώπτενε δὲ μὴ ἀπάτης ἔνεκα λέγοιτο, καὶ ἐφυλάττετο ἐπεὶ μέντοι ἀφίκετο 10 εἰς τὴν Κεφαλληνίαν, ἐνταῦθα δὴ σαφῶς ἐπύθετο, καὶ ἀνέπανε τὸ στράτευμα.

32 Οΐδα μὲν οὖν ὅτι ταῦτα πάντα, ὅταν οἴωνται νανμαχήσειν ἄνθρωποι, καὶ ἀσκεῖται καὶ μελετᾶται ἀλλὰ τοῦτο ἐπαινῶ, ὅτι ἐπεὶ ἀφικέσθαι ταχὺ ἔδει ἔνθα τοῦς πολεμίοις ναυμαχήσειν 15 ῷετο, ηὕρετο ὅπως μήτε διὰ τὸν πλοῦν ἀνεπιστήμονας εἶναι τῶν εἰς ναυμαχίαν μήτε διὰ τὸ ταῦτα μελετᾶν βραδύτερόν τι ἀφικέσθαι.

33 Καταστρεψάμενος δὲ τὰς ἐν τῷ Κεφαλληνία πόλεις ἔπλευσεν εἰς Κέρκυραν. ἐκεῖ δὲ πρῶτον μὲν ἀκούσας ὅτι 20 προσπλέοιεν δέκα τριήρεις παρὰ Διονυσίου, βοηθήσουσαι τοῖς Λακεδαιμονίοις, αὐτὸς ἐλθὼν καὶ σκεψάμενος τῆς χώρας ὅθεν τούς τε προσπλέοντας δυνατὸν ἦν ὁρῶν καὶ τοὺς σημαίνοντας εἰς τὴν πόλιν καταφανεῖς εἶναι, ἐνταῦθα κατέστησε 34 τοὺς σκοπούς. κἀκείνοις μὲν συνέθετο προσπλεόντων τε 25 καὶ ὁρμούντων ὡς δέοι σημαίνειν αὐτὸς δὲ τῶν τριηράρχων

34 τους σκοπους. κακεινοίς μεν συνεύετο προσπλεύντων τε 25 καὶ δρμούντων ως δέοι σημαίνειν αὐτὸς δὲ τῶν τριηράρχων προσέταξεν εἴκοσιν, οθς δεήσοι, ἐπεὶ κηρύξειεν, ἀκολουθεῖν εἰ δέ τις μὴ ἀκολουθήσοι, προεῖπε μὴ μέμψεσθαι τὴν δίκην. ἐπεὶ δ' ἐσημάνθησαν προσπλέουσαι καὶ ἐκηρύχθη, ἀξία ἐγένετο θέας ἡ σπουδή· οὐδεὶς γὰρ ὅστις οὐ δρόμω τῶν 30 35 μελλόντων πλεῖν εἰσέβη εἰς τὰς ναῦς. πλεύσας δὲ ἔνθα

⁴ σφαγέας codd.: corr. Stephanus 5 έχθὺν codd. 10 ἔνεκα Β: ἔνεκεν cet. 14 ἄνθρωποι F pr. 16 ὅπως] ὅμως Grosser: ὡς Morus

άλλων τριήρων είς την γην τους άνδρας έκβεβηκότας, Μελάνιππος μέντοι δ 'Ρόδιος τοῖς τε άλλοις συνεβούλευε μή μένειν ένταθθα καλ αὐτὸς πληρωσάμενος την ναθν εξέπλει. Εκείνος 5 μεν σεν καίπερ άπαντών ταις 'Ιφικράτους ναυσίν δμως άπέφυγεν αί δε από Συρακουσών νήες απασαι εάλωσαν αὐτοίς ανδράσω. δ μέντοι 'Ιφικράτης τας μέν τριήρεις ακρω- 36 τηριασάμενος έλκων κατηγάγετο είς τον των Κερκυραίων λιμένα, των δε ανδρών συνέβη εκάστφ τακτον αργύριον 10 αποτείσαι, πλην Κρινίππου τοῦ άρχοντος τοθτον δ' εφύλαττεν, ώς ή πραξόμενος πάμπολλα χρήματα ή ώς πωλήσων. κάκείνος μεν ύπο λύπης αθθαιρέτω θανάτω άποθνήσκει, τούς δ' άλλους δ Ίφικράτης άφηκε, Κερκυραίους εγγυητάς δεξάμενος των χρημάτων. και τους μέν ναυτας γεωργούντας 37 15 τοις Κερκυραίοις το πλείστον διέτρεφε, τους δε πελταστάς καί τούς από των νεών δπλίτας έχων διέβαινεν είς την 'Ακαρνανίαν' και έκει ταις μέν φιλίαις πόλεσιν έπεκούρει, εί τίς τι δέοιτο, Θυριεύσι δέ, μάλα και ανδράσιν αλκίμοις καλ χωρίου καρτερου έχουσιν, επολέμει. καλ το άπο Κερκύρας 38 **30 ναυτικόν προσλαβών, σχεδόν περί ενενήκοντα να**θε, πρώτον μέν els Κεφαλληνίαν πλεύσας χρήματα επράξατο, τὰ μέν παρ' έκόντων, τὰ δὲ παρ' ἀκόντων· ἔπειτα δὲ παρεσκευάζετο τήν τε των Λακεδαιμονίων χώραν κακώς ποιείν καὶ των άλλων των κατ' έκεινα πόλεων πολεμίων ούσων τας μέν 25 έθελούσας προσλαμβάνειν, τοίς δε μή πειθομένοις πολεμείν.

Έγὰ μὲν δὴ ταύτην τὴν στρατηγίαν τῶν Ἰφικράτους σύχ 39 ἤκιστα ἐπαινῶ, ἔπειτα καὶ τὸ προσελέσθαι κελεῦσαι ἐαυτῷ Καλλίστρατόν τε τὸν δημηγόρον, οὐ μάλα ἐπιτήδειον ὅντα, καὶ Χαβρίαν, μάλα στρατηγὸν νομιζόμενον. εἴτε γὰρ φρονί-30 μους αὐτοὺς ἡγούμενος εἶναι συμβούλους λαβεῖν ἐβσύλετο, σῶφρόν μοι δοκεῖ διαπράξασθαι, εἴτε ἀντιπάλους νομίζων,

8 τῶν om. M C F 9 ἔκαστον van den Es 10 κνίπτου codd. : corr. Wesseling 11 posterius & del. Pluygers 18 τι om. B fort. recte θυρεῦσι codd. : corr. Portus 20 ναῦς] ναυσί Hartman

ούτω θρασέως μήτε καταραθυμών μήτε καταμελών μηδέν φαίνεσθαι, μεγαλοφρονοῦντος ἐφ' ἐαυτῷ τοῦτό μοι δοκεῖ άνδρὸς είναι. κάκείνος μεν δή ταῦτ' ἔπραττεν.

Οἱ δὲ ᾿Αθηναῖοι, ἐκπεπτωκότας μὲν ὁρῶντες ἐκ τῆς Ш Βοιωτίας Πλαταιάς, φίλους όντας, καὶ καταπεφευγότας 5 πρός αύτούς, ίκετεύοντας δε Θεσπιάς μη σφάς περαδείν απόλιδας γενομένους, οὐκέτι ἐπήνουν τοὺς Θηβαίους, αλλα πολεμείν μέν αὐτοῖς τὰ μέν ήσχύνοντο, τὰ δὲ ἀσυμφόρως έχεω έλογίζουτο κοινωνείν γε μήν αύτοις ων έπραττον ούκέτι ήθελου, επεί εώρων στρατεύοντάς τε αὐτούς επί 10 φίλους άρχαίους τῆ πόλει Φωκέας, καὶ πόλεις πιστάς τ' έν τω πρός του βάρβαρου πολέμω και φίλας ξαυτοίς άφαυί-

- 2 ζουτας. ἐκ τούτων δὲ ψηφισάμενος ὁ δήμος εἰρήνην ποιείσθαι, πρώτον μέν είς Θήβας πρέσβεις έπεμψε παρακαλούντας ἀκολουθείν, εί βούλοιντο, είς Λακεδαίμονα περί 15 είρηνης. έπειτα δε εξέπεμψαν και αυτοί πρέσβεις. ην δε των αίρεθέντων Καλλίας Ίππονίκου, Αὐτοκλής Στρομβιχίδου, Δημόστρατος 'Αριστοφώντος, 'Αριστοκλής, Κηφισόδοτος,
- 3 Μελάνωπος, Λύκαιθος. [ἐπεὶ δὲ προσήλθον ἐπὶ τοὺς ἐκκλήτους τε των Λακεδαιμονίων καὶ τους συμμάχους: (καὶ) 20 Καλλίστρατος δε δ δημηγόρος παρήν ύποσχόμενος γάρ 'Ιφικράτει, εί αὐτὸν ἀφείη, η χρήματα πέμψειν τῷ ναυτικῷ η είρηνην ποιήσειν, ούτως 'Αθήνησί τε ην καὶ έπραττε περί είρήνης έπει δε κατέστησαν έπι τους εκκλήτους τε των Λακεδαιμονίων και τούς συμμάχους, πρώτος έλεξεν αύτων 25 Καλλίας ὁ δαδούχος. ην δ' ούτος οίος μηδέν ήττον ήδεσθαι ύφ' αύτοῦ ἢ ὑπ' ἄλλων ἐπαινούμενος καὶ τότε δὴ ἤρξατο ὥδέ πως.

¹ ούτω θρασέως] ούτως έδρασεν ως Hertlein: ούτω θρασέως έπραττεν ώς Keller καταραθυμών Β: καταρραθυμών cet. μηδέν] μή δή Β 2 μεγάλα φρονοῦντος ΒΜDV: μέγα φρονοῦντος Cobet 6 αυτούς spir. eras. F: αὐτούς cet. 14 ποιεῖσθαι Β: ποιήσασθαι cet. 17 Στρομβιχίδου Leonel.: Στρομβιχίδης codd. 19-20 έπεὶ . . . συμμάχους del. Cobet 20 τούς συμμάχους B : τῶν συμμάχων cet. καὶ add. Κόρρεn 22 ἀφίει B 27 ὑπ' αὐτοῦ B δὴ] δ' Simon

🗘 ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, την μεν προξενίαν ύμων οὐκ 4 έγω μόνος, άλλα και πατρός πατήρ πατρώαν έχων παρεδίδου τῷ γένει. βούλομαι δὲ καὶ τοῦτο ὑμῶν δηλῶσαι, ὡς ἔχουσα ή πόλις διατελεί πρός ήμας. Εκείνη γάρ, δταν μεν πόλε-5 μος ή, στρατηγούς ήμας αίρειται, όταν δε ήσυχίας επιθυμήση, είρηνοποιούς ήμας έκπέμπει. καγώ πρόσθεν δὶς ήδη ηλθον περί πολέμου καταλύσεως, καὶ ἐν ἀμφοτέραις ταῖς πρεσβείαις διεπραξάμην και ύμω και ήμω ειρήνην νων δε τρίτον ήκω, καὶ ἡγοῦμαι πολὸ δικαιότατα νῦν αν διαλλαγής όρω γὰρ οὖκ ἄλλα μὲν ὑμῶν, ἄλλα δὲ ἡμῶν δο- 5 κούντα, άλλ' ύμας τε άχθομένους και ήμας τη Πλαταιών καί Θεσπιών αναιρέσει. πώς οθν οθκ είκος τα αθτά γιγνώσκοντας φίλους μαλλον άλλήλοις ή πολεμίους είναι; καὶ σωφρόνων μέν δήπου έστι μηδέ εί μικρά τὰ διαφέροντα είη 15 πόλεμον άναιρεισθαι· εί δε δή και όμογνωμονοιμεν, ούκ άν πάνυ τών θαυμαστών είη μη ειρήνην ποιείσθαι; δίκαιον μέν 6 ουν ην μηδε όπλα επιφέρειν άλλήλοις ήμας, επει λέγεται μεν Τριπτόλεμος ό ημέτερος πρόγονος τὰ Δήμητρος καὶ Κόρης ἄρρητα ίερα πρώτοις ξένοις δεῖξαι Ἡρακλεῖ τε τῷ 20 ύμετέρφ άρχηγέτη καί Διοσκούροιν τοιν ύμετέρου πολίταιν, καλ τοῦ Δήμητρος δε καρποῦ είς πρώτην τὴν Πελοπόννησον σπέρμα δωρήσασθαι. πως οθν δίκαιον η ύμας, παρ' ων έλάβετε σπέρματα, του τούτων ποτέ καρπου έλθειν δηώσοντας, ήμας τε, οις εδώκαμεν, μη ουχί βούλεσθαι ώς πλείστην 25 τούτοις άφθονίαν τροφής γενέσθαι; εί δε άρα εκ θεών πεπρωμένον έστι πολέμους έν ανθρώποις γίγνεσθαι, ήμας δε χρη άρχεσθαι μέν αὐτοῦ ώς σχολαίτατα, ὅταν δὲ γένηται, καταλύεσθαι ή δυνατόν τάχιστα.

Μετὰ τοῦτον Αὐτοκλῆς, μάλα δοκών ἐπιστρεφης εἶναι 7 30 ῥήτωρ, ὧδε ἡγόρευεν "Ανδρες Λακεδαιμόνιοι, ὅτι μὲν ἃ

² post δγώ add. έχω Keller 4 γὰρ ὅταν μὲν Β: μὲν γὰρ ὅταν cet. 6 ἡμᾶς om. Β ήδη om. Μ D 11 (πλαταιέων) τὲ C 15 ἀνακριῖσθαι] αἴρεσθαι Cobet δμογνωμονοῦμεν conicio: δμογνωμονοῖεν Kurz 19 πρώτοις Gramm: πρώτος codd. 26 δὲ] δὴ Stephanus

μέλλω λέγειν οὐ πρός χάριν ὑμῖν ῥηθήσεται οὐκ ἀγνοῶ. άλλα δοκεί μοι, οίτινες βούλονται, ήν αν ποιήσωνται φιλίαν, ταύτην ώς πλείστον χρόνον διαμένειν, διδακτέον είναι άλλήλους τὰ αἴτια τῶν πολέμων. ὑμεῖς δὲ ἀεὶ μέν φατε αὐτονόμους τὰς πόλεις χρη είναι, αὐτοί δ' ἐστὲ μάλιστα ἐμποδών 5 τή αὐτονομία. συντίθεσθε μέν γάρ πρός τὰς συμμαχίδας πόλεις τοῦτο πρώτον, ἀκολουθείν ὅποι ἀν ὑμεῖς ἡγῆσθε. 8 καίτοι τί τοῦτο αὐτονομία προσήκει; ποιεῖσθε δὲ πολεμίους ούκ ανακοινούμενοι τοις συμμάχοις, και έπι τούτους ήγεισθε. ώστε πολλάκις επί τους ευμενεστάτους αναγκάζονται στρα- το τεύειν οἱ λεγόμενοι αὐτόνομοι είναι. ἔτι δὲ τὸ πάντων εναντιώτατον αὐτονομία, καθίστατε ένθα μεν δεκαρχίας, ένθα δὲ τριακονταρχίας· καὶ τούτων τῶν ἀρχόντων ἐπιμελείσθε ούχ ὅπως νομίμως ἄρχωσιν, ἀλλ' ὅπως δύνωνται βία κατέχειν τὰς πόλεις. ὥστ' ἐοίκατε τυραννίσι μᾶλλον ή 15 9 πολιτείαις ήδόμενοι. καὶ ὅτε μὲν βασιλεύς προσέταττεν αὐτονόμους τὰς πόλεις είναι, μάλα γιγνώσκοντες ἐφαίνεσθε ότι εί μη εάσοιεν οί Θηβαΐοι εκάστην των πόλεων άρχειν τε έαυτης και οίς αν βούληται νόμοις χρησθαι, οὐ ποιήσουσι κατά τὰ βασιλέως γράμματα ἐπεὶ δὲ παρελάβετε 20 την Καδμείαν, ούδ' αυτοίς Θηβαίοις έπετρέπετε αυτονόμους είναι. δεί δε τους μελλοντας φίλους έσεσθαι ού παρά των άλλων μέν άξιουν των δικαίων τυγχάνειν, αὐτοὺς δὲ ὅπως ἄν πλεῖστα δύνωνται πλεονεκτοῦντας φαίνεσθαι. 25

Ταῦτα εἰπὼν σιωπὴν μὲν παρὰ πάντων ἐποίησεν, ἡδομένους δὲ τοὺς ἀχθομένους τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐποίησε.
μετὰ τοῦτον Καλλίστρατος ἔλεξεν 'Αλλ' ὅπως μέν, ὧ
ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, οὐκ ἐγγεγένηται ἀμαρτήματα καὶ ἀφ'
ἡμῶν καὶ ἀφ' ὑμῶν ἐγὼ μὲν οὐκ ἄν ἔχειν μοι δοκῶ εἰπεῖν 30
οὐ μέντοι οὕτω γιγνώσκω ὡς τοῖς ἁμαρτάνουσιν οὐδέποτε

⁴ φατε ώς C 5 χρη είναι] χρηναι Μ 7 ηγησθε M D corr.: ήγεισθε cet. 16 ήδομένοις Cobet 18 έάσοιεν BV pr.: έάσαιεν cet. 21 αὐτοῖς] αὖ τοῖς C ἐπετρέπετε F₂: ἐπιτρέπετε cet.

έτι χρηστέου δρώ γαρ των αυθρώπων ουδένα αναμάρτητον διατελούντα. δοκούσι δέ μοι καλ εὐπορώτεροι ἐνίοτε γίγνεσθαι ἄνθρωποι άμαρτάνοντες, άλλως τε καὶ ἐὰν κολασθώσιν ύπὸ τῶν ἀμαρτημάτων, ὡς ἡμεῖς. καὶ ὑμῖν δὲ ἔγωγε 11 5 όρω διά τα άγνωμόνως πραχθέντα έστιν ότε πολλά άντίτυπα γιγνόμενα ων ήν και ή καταληφθείσα έν Θήβαις Καδμεία υθυ γοθυ, τώς εσπουδάσατε αθτονόμους τὰς πόλεις γενέσθαι, πάσαι πάλιν, επεί ήδικήθησαν οί Θηβαίοι, επ' εκείνοις γεγένηνται. Εστε πεπαιδευμένους ήμας ώς το πλεονεκτείν 10 ακερδές έστι νθυ έλπίζω πάλιν μετρίους έν τῆ πρός αλλήλους φιλία έσεσθαι. α δε βουλόμενοί τινες αποτρέπειν την 12 εἰρήνην διαβάλλουσιν, ώς ἡμεῖς οὐ φιλίας δεόμενοι, άλλὰ φοβούμενοι μη 'Ανταλκίδας έλθη έχων παρά βασιλέως χρήματα, διά τουθ' ήκομεν, ενθυμήθητε ώς φλυαρούσι. 15 βασιλεύς μεν γάρ δήπου έγραψε πάσας τὰς ἐν τῆ Ἑλλάδι πόλεις αὐτονόμους είναι ήμεις δε ταὐτά εκείνω λέγοντές τε καὶ πράττοντες τι αν φοβοίμεθα βασιλέα; η τοῦτο οἴεταί τις, ώς έκεινος βούλεται χρήματα αναλώσας άλλους μεγάλους ποιήσαι μάλλον ή άνευ δαπάνης α έγνω άριστα είναι, 20 ταθτα ξαυτώ πεπράχθαι; είεν. τί μην ηκομεν; ότι μέν 13 ουν ουκ απορούντες, γνοίητε αν, εί μεν βούλεσθε, πρός τα κατά θάλατταν ιδόντες, ει δε βούλεσθε, πρός τὰ κατά γην έν τῷ παρόντι. Ττί μήν ἐστιν; εὕδηλον ὅτι εἰ τῶν συμμάχων τινες ούκ άρεστα πράττουσιν ήμιν η ύμιν άρεστά. Τά ίσως δε 25 καλ βουλοίμεθ' αν ων ένεκα περιεσώσατε ήμας α δρθώς έγνωμεν ύμιν έπιδειξαι. ίνα δε καί του συμφόρου έτι 14 έπιμνησθώ, είσι μέν δήπου πασών τών πόλεων αί μέν τὰ ύμέτερα, αί δε τα ήμέτερα φρονούσαι, και εν εκάστη πόλει οί μεν λακωνίζουσιν, οί δε άττικίζουσιν. εί οδυ ήμεις φίλοι 30 γενοίμεθα, πόθεν αν είκότως χαλεπόν τι προσδοκήσαιμεν;

3 ανθρωποι B: άνθρωποι cet. 7 ως] οίς Keller: ås Breitenbach, deleto τὰς: ἐν ζ conicio 18 βούλεται B: om. cet. 21 οἰν om. CF 23 locus corruptus: exciderunt nonnulla el del. multi 25 λ... έγνωμεν] ως... έγνωτε Hartman

VI. iv

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

τῆ ἡμέρα πρὸς τὸν Κιθαιρώνα ἀναβαίνοιεν. ἐπεὶ δ' ἐδείπνησαν, πρὶν καθεύδειν παραγγείλαντες ἀκολουθεῖν, ἡγοῦντο
εὐθὺς ἀφ' ἐσπέρας τὴν διὰ Κρεύσιος, τῷ λαθεῖν πιστεύοντες
26 μᾶλλον ἡ ταῖς σπονδαῖς. μάλα δὲ χαλεπῶς πορευόμενοι,
οῖα δὴ ἐν νυκτί τε καὶ ἐν φόβῳ ἀπιόντες καὶ χαλεπὴν ὁδόν, 5
εἰς Αἰγόσθενα τῆς Μεγαρικῆς ἀφικνοῦνται. ἐκεῖ δὲ περιτυγχάνουσι τῷ μετὰ 'Αρχιδάμου στρατεύματι. ἔνθα δὴ
ἀναμείνας, ἔως καὶ οἱ σύμμαχοι πάντες παρεγένοντο, ἀπῆγε
πᾶν ὁμοῦ τὸ στράτευμα μέχρι Κορίνθου ἐκεῦθεν δὲ τοὺς μὲν
συμμάχους ἀφῆκε, τοὺς δὲ πολίτας οἴκαδε ἀπήγαγεν.

'Ο μέντοι Ιάσων ἀπιων διὰ τῆς Φωκίδος Υαμπολιτών μεν τό τε προάστιον είλε και την χώραν επόρθησε και ἀπέκτεινε πολλούς την δ' άλλην Φωκίδα διηλθεν ἀπραγάφικόμενος δε είς Ἡράκλειαν κατέβαλε τὸ Ἡραμόνως. κλεωτών τείχος, δήλον ὅτι οὐ τοῦτο φοβούμενος, μή τινες 15 αναπεπταμένης ταύτης της παρόδου πορεύσουντο έπι την έκείνου δύναμιν, άλλα μαλλον ένθυμούμενος μή τινες την 'Ηράκλειαν ἐπὶ στενῷ οὖσαν καταλαβόντες εἴργοιεν αὐτόν, 28 εί ποι βούλοιτο της Ελλάδος πορεύεσθαι. ἐπεὶ δὲ ἀπηλθε πάλιν είς την Θετταλίαν, μέγας μεν ην και δια το τῷ νόμφ 20 Θετταλών ταγός καθεστάναι καὶ διὰ τὸ μισθοφόρους πολλούς τρέφειν περί αύτον και πεζούς και ιππέας, και τούτους έκπεπονημένους ώς αν κράτιστοι είεν έτι δε μείζων και δια το συμμάχους πολλούς τούς μεν ήδη είναι αὐτῷ, τούς δὲ καὶ ἔτι βούλεσθαι γίγνεσθαι. μέγιστος δ' ην των καθ' αύτον τω μηδ' 25 29 ύφ' ένδς εὐκαταφρόνητος είναι. ἐπιόντων δὲ Πυθίων παρήγγειλε μέν ταις πόλεσι βούς και οίς και αίγας και ύς παρασκευάζεσθαι ώς είς την θυσίαν και έφασαν πάνυ μετρίως έκάστη πόλει ἐπαγγελλομένω γενέσθαι βοῦς μὲν οὐκ ἐλάττους

έκήρυξε δέ 30

χιλίων, τὰ δὲ ἄλλα βοσκήματα πλείω ἡ μύρια.

⁷ δη] δὲ F 9 μὲν om. B 12 προάστιον B: προάστειον cet.
14 κατέλαβε B 16 πορεύοιντο Madvig 19 ποι D: που cet.
20 τῷ del. Cobet 22 αὐτὸν BC 27 ὅῖς τρέφειν C ⑤ς καὶ C
29 ἐπαγγελλομένων Schneider μὲν om. C

ταις δμωμοκυίαις πόλεσι και οι Θηβαίοι, προσελθόντες πάλω τη ύστεραία οι πρέσβεις αὐτῶν ἐκέλευον μεταγράφεω ἀντι Θηβαίων Βοιωτοὺς δμωμοκότας. ὁ δὲ ᾿Αγησίλαος ἀπεκρίνατο ὅτι μεταγράψει μὲν οὐδὲν ὧν τὸ πρῶτον ὥμοσάν 5 τε και ἀπεγράψαντο· εἰ μέντοι μὴ βούλοιντο ἐν ταις σπονδαις εἶναι, ἐξαλείφεω ἀν ἔφη, εἰ κελεύοιεν. οὕτω δὴ 20 εἰρήνην τῶν ἄλλων πεποιημένων, πρὸς δὲ Θηβαίους μόνους ἀντιλογίας οὕσης, οι μὲν ᾿Αθηναιοι οὕτως εἶχον τὴν γνώμην ὡς νῦν Θηβαίους τὸ λεγόμενον δὴ δεκατευθηναι ἐλπὶς εἴη, το αὐτοι δὲ οι Θηβαίοι παντελῶς ἀθύμως ἔχοντες ἀπῆλθον.

Έκ δε τούτου οι μεν Αθηναίοι τάς τε φρουράς εκ τών ΙΥ πόλεων απήγον και 'Ιφικράτην και τας ναθς μετεπέμποντο, καί δσα υστερον έλαβε μετά τους δρκους τους έν Λακεδαίμονι γενομένους, πάντα ηνάγκασαν αποδούναι. 15 μόνιοι μέντοι έκ μέν των άλλων πόλεων τούς τε άρμοστάς καὶ τοὺς φρουροὺς ἀπήγαγον, Κλεόμβροτον δὲ ἔχοντα τὸ ἐν Φωκεῦσι στράτευμα καὶ ἐπερωτώντα τὰ οἴκοι τέλη τί χρή ποιείν, Προθόου λέξαντος ὅτι αὐτῶ δοκοίη διαλύσαντας τὸ στράτευμα κατά τοὺς ὅρκους καὶ περιαγγείλαντας ταῖς πόλεσι 20 συμβαλέσθαι είς τὸν ναὸν τοῦ ᾿Απόλλωνος ὁπόσον βούλοιτο ξκάστη πόλις, ξπειτα εί μή τις έφη αὐτονόμους τὰς πόλεις είναι, τότε πάλιν παρακαλέσαντας, δσοι τῆ αὐτονομία βούλοιντο βοηθείν, ἄγειν ἐπὶ τοὺς ἐναντιουμένους οὕτω γὰρ **ầν ἔφη οἴ**εσθαι τούς τε θεοὺς εὖμενεστάτους εἶναι καὶ τὰς 25 πόλεις ήκιστ' αν άχθεσθαι· ή δ' έκκλησία ακούσασα ταῦτα 3 έκεινου μεν φλυαρειν ήγήσατο ήδη γάρ, ώς ξοικε, τὸ δαιμόνιον ήγεν επέστειλαν δε τώ Κλεομβρότω μη διαλύειν τό στράτευμα, άλλ' εὐθὺς ἄγειν ἐπὶ τοὺς Θηβαίους, εὶ μὴ αὐτονόμους ἀφίοιεν τὰς πόλεις. [ὁ δὲ Κλεόμβροτος, ἐπειδή **30 έπύθετο την ε**ζρήνην γεγενημένην, πέμψας προς τους έφόρους ήρώτα τί χρη ποιείν· οί δ' έκέλευσαν αὐτὸν στρατεύειν

⁶ δη β Β 9 δη Curerius: και C: μη cet. 10 δε Morus: τε(ε) codd. 13 Ελαβε vulg.: Ελαβον codd. 29 inclusa del. Pirckheimer

VI. iv ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

έπὶ τοὺς Θηβαίους, εὶ μὴ ἀφίοιεν τὰς Βοιωτίας πόλεις αὐτονόμους.] ἐπεὶ οὖν ήσθετο οὐχ ὅπως τὰς πόλεις ἀφιέντας, άλλ' οὐδὲ τὸ στράτευμα διαλύοντας, [ώς ἀντετάττοντο πρὸς αὐτούς, οὕτω δὴ ἄγει τὴν στρατιὰν είς τὴν Βοιωτίαν. καὶ ή μεν οί Θηβαίοι εμβαλείν αὐτὸν εκ τῶν Φωκέων προσ- 5 εδόκων καὶ ἐπὶ στενῷ τινι ἐφύλαττον οὐκ ἐμβάλλει διὰ Θισβών δε δρεινήν και απροσδόκητον πορευθείς αφικνείται είς Κρεύσιν, και τὸ τείχος αίρει, και τριήρεις τών Θηβαίων 4 δώδεκα λαμβάνει. ταῦτα δὲ ποιήσας καὶ ἀναβὰς ἀπὸ τῆς θαλάττης, εστρατοπεδεύσατο εν Λεύκτροις της Θεσπικής. 10 οί δὲ Θηβαίοι ἐστρατοπεδεύσαντο ἐπὶ τῷ ἀπαντικρὸ λόφω ού πολύ διαλείποντες, οὐδένας έχοντες συμμάχους άλλ' ή τους Βοιωτούς. ένθα δη τώ Κλεομβρότω οἱ μεν φίλοι 5 προσιόντες έλεγον * Ω Κλεόμβροτε, εί ἀφήσεις τοὺς Θηβαίους άνευ μάχης, κινδυνεύσεις ύπὸ της πόλεως τὰ ἔσχατα 15 παθείν. αναμνησθήσονται γάρ σου καὶ ὅτε εἰς Κυνὸς κεφαλάς άφικόμενος οὐδεν της χώρας των Θηβαίων εδήωσας, καὶ ὅτε υστερου στρατεύων ἀπεκρούσθης της εμβολής, 'Αγησιλάου αεί εμβάλλοντος δια του Κιθαιρώνος. είπερ ουν ή σαυτου κήδη ή της πατρίδος επιθυμείς, ακτέου επί τους ανδρας. οί 20 μεν φίλοι τοιαθτα έλεγον οἱ δ' εναντίου Νθν δή, έφασαν, δηλώσει ὁ ἀνὴρ εί τῷ ὄντι κήδεται τῶν Θηβαίων, ὥσπερ 6 λέγεται. ὁ μὲν δὴ Κλεόμβροτος ταῦτα ἀκούων παρωξύνετο πρός το μάχην συνάπτειν. των δ' αὖ Θηβαίων οἱ προεστώτες έλογίζουτο ώς εί μη μαχούντο, αποστήσουντο μέν αί περιοι- 25 κίδες αὐτῶν πόλεις, αὐτοὶ δὲ πολιορκήσοιντο εὶ δὲ μὴ ἔξοι δ δήμος δ Θηβαίων τὰπιτήδεια, ὅτι κινδυνεύσοι καὶ ἡ πόλις αὐτοῖς ἐναντία γενέσθαι. ἄτε δὲ καὶ πεφευγότες πρόσθεν πολλοί αὐτῶν ἐλογίζοντο κρεῖττον είναι μαχομένους ἀποθνή-

σκειν η πάλιν φεύγειν. πρός δε τούτοις παρεθάρρυνε μέν 7 τι αὐτοὺς καὶ ὁ χρησμὸς ὁ λεγόμενος ὡς δέοι ἐνταῦθα Λακεδαιμονίους ήττηθήναι ένθα τὸ τῶν παρθένων ήν μνήμα, αλ λέγονται διά τὸ βιασθήναι ὑπὸ Λακεδαιμονίων τινών 5 άποκτείναι ξαυτάς. καὶ ξκόσμησαν δη τοῦτο το μνήμα οί Θηβαίοι πρό της μάχης. ἀπηγγέλλετο δὲ καὶ ἐκ της πόλεως αὐτοις ώς οι τε νεώ πάντες αὐτόματοι ἀνεώγοντο, αι τε ίερειαι λέγοιεν ώς νίκην οί θεοί φαίνοιεν. Εκ δε τοῦ Ἡρακλείου και τὰ ὅπλα ἔφασαν ἀφανῆ είναι, ὡς τοῦ Ἡρακλέους 10 els την μάχην εξωρμημένου. οι μεν δή τινες λέγουσιν ώς ταθτα πάντα τεχνάσματα ήν των προεστηκότων. είς δ' οθν 8 την μάχην τοις μέν Λακεδαιμονίοις πάντα έναντία έγίγνετο, τοις δε πάντα και ύπο της τύχης κατωρθούτο. ην μέν γαρ μετ' άριστον τῷ Κλεομβρότῳ ή τελευταία βουλή περί τῆς 15 μάχης· ἐν δὲ τῆ μεσημβρία ὑποπινόντων καὶ τὸν οἶνον παροξυναί τι αὐτοὺς έλεγον. ἐπεὶ δὲ ώπλίζοντο ἐκάτεροι ο καὶ πρόδηλου ήδη ην ὅτι μάχη ἔσοιτο, πρώτου μὲν ἀπιέναι ώρμημένων έκ τοῦ Βοιωτίου στρατεύματος τών την άγοραν παρεσκευακότων καὶ σκευοφόρων τινών καὶ τών οὐ βουλο-20 μένων μάχεσθαι, περιιόντες κύκλφ οί τε μετά τοῦ Ἱέρωνος μισθοφόροι καὶ οἱ τῶν Φωκέων πελτασταὶ καὶ τῶν ἱππέων Ήρακλεωται καὶ Φλειάσιοι επιθέμενοι τοῖς ἀπιοῦσιν ἐπέστρεψάν τε αὐτοὺς καὶ κατεδίωξαν πρὸς τὸ στρατόπεδον τὸ τῶν Βοιωτῶν· ἄστε πολὺ μὲν ἐποίησαν μεῖζόν τε καὶ 25 άθροώτερον ή πρόσθεν τὸ τῶν Βοιωτῶν στράτευμα. ἔπειτα 10 δέ, άτε και πεδίου όντος του μεταξύ, προετάξαντο μεν τής έαυτών φάλαγγος οἱ Λακεδαιμόνιοι τοὺς ἱππέας, ἀντετάξαντο δ' αὐτοῖς καὶ οἱ Θηβαῖοι τοὺς ἐαυτών. ἢν δὲ τὸ μὲν τών Θηβαίων Ιππικόν μεμελετηκός διά τε τον προς 'Ορχομενίους 30 πόλεμον καὶ διὰ τὸν πρὸς Θεσπιᾶς, τοῖς δὲ Λακεδαιμονίοις κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον πονηρότατον ἢν τὸ ἱππικόν. ἔτρεφον 11

6 nal om. CF 12 frarria Madvig: τάναντία codd. 17 ή μάχη CF 18 βοιωτίου Β: βοιωτείου cet.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

VI. iv

μέν γὰρ τοὺς ἴππους οἱ πλουσιώτατοι ἐπεὶ δὲ φρουρὰ φανθείη, τότε ἦκεν ὁ συντεταγμένος λαβὼν δ' ἄν τὸν ἵππον καὶ ὅπλα ὁποῖα δοθείη αὐτῷ ἐκ τοῦ παραχρῆμα ἄν ἐστρατεύετο τῶν δ' αὖ στρατιωτῶν οἱ τοῖς σώμασιν ἀδυνατώτατοι

- 12 καὶ ἥκιστα φιλότιμοι ἐπὶ τῶν ἵππων ἦσαν. τοιοῦτον μὲν 5 οὖν τὸ ἱππικὸν ἑκατέρων ἦν. τῆς δὲ φάλαγγος τοὺς μὲν Λακεδαιμουίους ἔφασαν εἰς τρεῖς τὴν ἐνωμοτίαν ἄγειν τοῦτο δὲ συμβαίνειν αὐτοῖς οὐ πλέον ἢ εἰς δώδεκα τὸ βάθος. οἱ δὲ Θηβαῖοι οὐκ ἔλαττον ἢ ἐπὶ πεντήκοντα ἀσπίδων συνεστραμμένοι ἦσαν, λογιζόμενοι ὡς εἰ νικήσειαν τὸ περὶ τὸν το
- 13 βασιλέα, τὸ ἄλλο πῶν εὐχείρωτον ἔσοιτο. ἐπεὶ δὲ ἤρξατο ἄγειν ὁ Κλεόμβροτος πρὸς τοὺς πολεμίους, πρῶτον μὲν πρὶν καὶ αἰσθέσθαι τὸ μετ' αὐτοῦ στράτευμα ὅτι ἡγοῖτο, καὶ δὴ καὶ οἱ ἱππεῖς συνεβεβλήκεσαν καὶ ταχὺ ἤττηντο οἱ τῶν Λακεδαιμονίων φεύγοντες δὲ ἐνεπεπτώκεσαν τοῖς ἔαυτῶν τς ὁπλίταις, ἔτι δὲ ἐνέβαλλον οἱ τῶν Θηβαίων λόχοι. ὅμως δὲ ὡς οἱ μὲν περὶ τὸν Κλεόμβροτον τὸ πρῶτον ἐκράτουν τῆ μάχη σαφεῖ τούτῳ τεκμηρίῳ γνοίη τις ἄν οὐ γὰρ ᾶν ἐδύναντο αὐτὸν ἀνελέσθαι καὶ ζῶντα ἀπενεγκεῖν, εὶ μὴ οἱ πρὸ αὐτοῦ
- 14 μαχόμενοι ἐπεκράτουν ἐν ἐκείνω τῷ χρόνω. ἐπεὶ μέντοι 20 ἀπέθανε Δείνων τε ὁ πολέμαρχος καὶ Σφοδρίας τῶν περὶ δαμοσίαν καὶ Κλεώνυμος ὁ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ οἱ †μὲν ἵπποι καὶ οἱ συμφορεῖς τοῦ πολεμάρχου καλούμενοι οἵ τε ἄλλοι ὑπὸ τοῦ ὅχλου ὡθούμενοι ἀνεχώρουν, οἱ δὲ τοῦ εὐωνύμου ὅντες τῶν Λακεδαιμονίων ὡς ἐώρων τὸ δεξιὸν ὡθούμενον, ἐνέκλιναν· 25 ὅμως δὲ πολλῶν τεθνεώτων καὶ ἡττημένοι ἐπεὶ διέβησαν τὴν τάφρον ἡ πρὸ τοῦ στρατοπέδου ἔτυχεν οὖσα αὐτοῖς, ἔθεντο τὰ ὅπλα κατὰ χώραν ἔνθεν ὥρμηντο. ἦν μέντοι οὐ πάνυ ἐν ἐπιπέδω, ἀλλὰ πρὸς ὀρθίω μαλλόν τι τὸ στρατόπεδον. ἐκ

³ δοθείη Dobrec: δοίη codd. 13 αἴσθεσθαι Β καὶ δή καὶ καὶ δή CF 15 ἀνεπεπτώκεσαν Β 17 τὸ om. DCF 18 τούτψ] τοῦτο BC pr. τεκμήριον C pr. 22 δαμοσίαν Dind.: δημοσίαν codd. μένιπποι Madvig: μεν ἐππεῖς Stephanus 23 σαμφορεῖς F

ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ 5

VI. iv

δὲ τούτου ἦσαν μέν τινες τῶν Λακεδαιμονίων οὶ ἀφόρητον τὴν συμφορὰν ἡγούμενοι τό τε τροπαίον ἔφασαν χρῆναι κωλύειν ἱστάναι τοὺς πολεμίους, τούς τε νεκροὺς μὴ ὑποσπόνδους, ἀλλὰ διὰ μάχης πειρᾶσθαι ἀναιρεῖσθαι. οἱ δὲ πολέμαρχοι, ὁρῶντες μὲν τῶν συμπάντων Λακεδαιμονίων τεθνεῶτας ἐγγὺς χιλίους, ὁρῶντες δ' αὐτῶν Σπαρτιατῶν, ὄντων τῶν ἐκεῖ ὡς ἔπτακοσίων, τεθνηκότας περὶ τετρακοσίους, αἰσθανόμενοι δὲ τοὺς συμμάχους πάντας μὲν ἀθύμως ἔχοντας πρὸς τὸ μάχεσθαι, ἔστι δὲ οῦς αὐτῶν οὐδὲ ἀχθομένους το τῷ γεγενημένω, συλλέξαντες τοὺς ἐπικαιριωτάτους ἐβουλεύοντο τί χρὴ ποιεῖν. ἐπεὶ δὲ πᾶσιν ἐδόκει ὑποσπόνδους τοὺς νεκροὺς ἀναιρεῖσθαι, οὕτω δὴ ἔπεμψαν κήρυκα περὶ σπονδῶν. οἱ μέντοι Θηβαῖοι μετὰ ταῦτα καὶ τροπαῖον ἐστήσαντο καὶ τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀπέδοσαν.

15 Γενομένων δε τούτων, ό μεν είς την Λακεδαίμονα άγγελων 16 το πάθος άφικνειται γυμνοπαιδιών τε ούσης της τελευταίας και τοῦ ἀνδρικοῦ χοροῦ ἔνδον ὅντος· οι δε ἔφοροι ἐπεὶ ἤκουσαν τὸ πάθος, ἐλυποῦντο μέν, ὥσπερ, οιμαι, ἀνάγκη· τὸν μέντοι χορὸν οὐκ ἐξήγαγον, ἀλλὰ διαγωνίσασθαι είων. 20 και τὰ μεν ὀνόματα πρὸς τοὺς οικείους ἐκάστου τῶν τεθνεώτων ἀπέδοσαν· προείπαν δε ταις γυναιξὶ μὴ ποιεῖν κραυγήν, ἀλλὰ σιγῆ τὸ πάθος φέρειν. τῆ δ' ὑστεραία ἢν ὁρῶν, ὧν μεν ἐτέθνασαν οι προσήκοντες, λιπαροὺς και φαιδροὺς ἐν τῷ φανερῷ ἀναστρεφομένους, ὧν δε ζῶντες ἢγγελμένοι ἢσαν, 25 όλίγους ἃν είδες, τούτους δε σκυθρωποὺς και ταπεινοὺς περιιόντας.

Έκ δε τούτου φρουράν μεν έφαινον οι έφοροι ταιν ύπο- 17 λοίποιν μόραιν μέχρι των τετταράκοντα άφ' ήβης· εξέπεμπον δε και άπό των έξω μορων μέχρι της αὐτης ήλικίας· 30 τὸ γὰρ πρόσθεν είς τοὺς Φωκέας μέχρι των πέντε καὶ

6 αὐτῶν CF: αỗ τῶν cet. 7 τῶν ante ἐκεῖ del. Hartman 15 ἀγγέλλων Cobet 16 γυμνοπαιδίων Β οὕσης Gesner: οὐσῶν codd. 21 προεῖπον Cobet 27 τοῦν Cobet 29 ante ἀπὸ add. τοὺς Tillmanns

14

τριάκοντα ἀφ' ήβης ἐστρατεύοντο· καὶ τοὺς ἐπ' ἀρχαῖς δὲ 18 τότε καταλειφθέντας ἀκολουθεῖν ἐκέλευον. ὁ μὲν οὖν 'Αγησίλαος ἐκ τῆς ἀσθενείας οὕπω ἴσχυεν· ἡ δὲ πόλις 'Αρχίδαμον τὸν υἱὸν ἐκέλευεν αὐτοῦ ἡγεῖσθαι. προθύμως δ' αὐτῷ συνεστρατεύοντο Τεγεᾶται· ἔτι γὰρ ἔζων οἱ περὶ Στάσιππον, ς λακωνίζοντες καὶ οὐκ ἐλάχιστον δυνάμενοι ἐν τῆ πόλει. ἐρρωμένως δὲ καὶ οἱ Μαντινεῖς ἐκ τῶν κωμῶν συνεστρατεύοντο· ἀριστοκρατούμενοι γὰρ ἐτύγχανον. καὶ Κορίνθιοι δὲ καὶ Σικυώνιοι καὶ Φλειάσιοι καὶ 'Αχαιοὶ μάλα προθύμως ἡκολούθουν, καὶ ἄλλαι δὲ πόλεις ἐξέπεμπον στρατιώτας. 10 ἐπλήρουν δὲ καὶ τριήρεις αὐτοί τε οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ Κορίνθιοι, καὶ ἔδέοντο καὶ Σικυωνίων συμπληροῦν, ἐφ' 19 ὧν διενοοῦντο τὸ στράτευμα διαβιβάζειν. καὶ ὁ μὲν δὴ 'Αρχίδαμος ἐθύετο ἐπὶ τῆ διαβάσει.

Οἱ δὲ Θηβαῖοι εὐθὺς μὲν μετὰ τὴν μάχην ἔπεμψαν εἰς 15 'Αθήνας ἄγγελον ἐστεφανωμένον, καὶ ἄμα μὲν τῆς νίκης τὸ μέγεθος ἔφραζον, ἄμα δὲ βοηθεῖν ἐκέλευον, λέγοντες ὡς νῦν ἐξείη Λακεδαιμονίους πάντων ὧν ἐπεποιήκεσαν αὐτοὺς τιμω-20 ρήσασθαι. τῶν δὲ 'Αθηναίων ἡ βουλὴ ἐτύγχανεν ἐν ἀκροπόλει καθημένη. ἐπεὶ δ' ἤκουσαν τὸ γεγενημένον, ὅτι μὲν 20 σφόδρα ἠνιάθησαν πᾶσι δῆλον ἐγένετο· οὕτε γὰρ ἐπὶ ξένια τὸν κήρυκα ἐκάλεσαν, περί τε τῆς βοηθείας οὐδὲν ἀπεκρίναντο. καὶ 'Αθήνηθεν μὲν οὕτως ἀπῆλθεν ὁ κῆρυξ. πρὸς μέντοι 'Ιάσονα, σύμμαχον ὅντα, ἔπεμπον σπουδῆ οἱ Θηβαῖοι, κελεύοντες βοηθεῖν, διαλογιζόμενοι πῆ τὸ μέλλον ἀποβήσοιτο. 25 ὁ δ' εὐθὺς τριήρεις μὲν ἐπλήρου, ὡς βοηθήσων κατὰ θάλατταν, συλλαβὼν δὲ τό τε ξενικὸν καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν ἱππέας, καίπερ ἀκηρύκτω πολέμω τῶν Φωκέων χρωμένων, πεζῆ διεπορεύθη εἰς τὴν Βοιωτίαν, ἐν πολλαῖς τῶν πόλεων πρό-

τερου όφθεις ή άγγελθεις ὅτι πορεύοιτο. πρίν γούν συλ- 30

¹ ἐστράτευντο Dind. 4 ante αὐτοῦ add. ἀντ' Grosser: αὐτοῦ ἐκέλευεν F 12 καὶ ante ἐδέοντο om. B M D 13 τὸ B: om. cet. δὴ om. V C F 15 μὲν om. C F 18 αὐτοὺς B: αὐτοῖς cet. 27 αὐτὸν B C F 30 γοῦν] οὖν C

λέγεσθαί τι πανταχόθεν έφθανε πόρρω γιγνόμενος, δήλον ποιών δτι πολλαχού τὸ τάχος μάλλον της βίας διαπράττεται έπει δε άφίκετο εις την Βοιωτίαν, λεγόντων 22 τὰ δέοντα. τών Θηβαίων ώς καιρός είη επιτίθεσθαι τοις Λακεδαιμονίοις, 5 ἄνωθεν μεν εκείνον σύν τῷ ξενικῷ, σφας δε αντιπροσώπους, απέτρεπεν αὐτοὺς ὁ Ἰάσων, διδάσκων ώς καλοῦ ἔργου γεγενημένου οὐκ άξιον αὐτοῖς εἴη διακινδυνεῦσαι, ώστε ἡ ἔτι μείζω καταπράξαι ή στερηθήναι και της γεγενημένης νίκης. ούχ δράτε, έφη, ὅτι καὶ ὑμεῖς, ἐπεὶ ἐν ἀνάγκη ἐγένεσθε, 23 10 έκρατήσατε; οίεσθαι οθυ χρή και Λακεδαιμονίους αυ, εί αναγκάζοιντο † έκγενέσθαι τοῦ ζην, απονοηθέντας διαμάχεκαὶ ὁ θεὸς δέ, ὡς ἔοικε, πολλάκις χαίρει τοὺς μὲν μικρούς μεγάλους ποιών, τούς δε μεγάλους μικρούς. τούς μεν 24 οθυ Θηβαίους τοιαθτα λέγων απέτρεπε τοθ διακινδυνεύειν 15 τους δ' αὐ Λακεδαιμονίους εδίδασκεν οδον μεν εξη ήττημένον στράτευμα, οίον δε νενικηκός, ει δ' επιλαθέσθαι, έφη, βούλεσθε το γεγενημένον πάθος, συμβουλεύω αναπνεύσαντας καλ αναπαυσαμένους καλ μείζους γεγενημένους τοις αηττήτοις ούτως είς μάχην ίέναι. νῦν δέ, ἔφη, εὖ ἴστε ὅτι καὶ τῶν 20 συμμάχων ύμιν είσιν οι διαλέγονται περί φιλίας τοις πολεμίοις άλλα έκ παντός τρόπου πειράσθε σπονδάς λαβείν. ταθτα δ', έφη, έγω προθυμοθμαι, σώσαι ύμας βουλόμενος διά τε την τοῦ πατρὸς φιλίαν πρὸς ύμᾶς καὶ διὰ τὸ προξενεῖν έλεγε μεν οθν τοιαθτα, έπραττε δ' Ισως ὅπως διά- 25 25 φοροι καὶ οὖτοι ἀλλήλοις ὄντες ἀμφότεροι ἐκείνου δέοιντο. οί μέντοι Λακεδαιμόνιοι, ακούσαντες αὐτοῦ, πράττειν περί τών σπονδών εκέλευον επεί δ' απηγγέλθη ότι είησαν αί σπουδαί, παρήγγειλαν οί πολέμαρχοι δειπνήσαντας συνεσκευάσθαι πάντας, ως της νυκτός πορευσομένους, δπως δμα

¹¹ post ἀναγκάζοιντο distinguunt Dobree, Madvig: ἐκγενέσθαι del. Madvig: ἐκγενέσθαι τοῦ ζῆν del. Dind.: ἔνεκά γε τοῦ ζῆν conicio: τὸ ζῆν ἀπονοηθέντας cit. Dobree γεσθαι Liebhold 23 τοῦ om. Β [6 ἐπαναθέσθαι Tucker: ἐπανάγεσθοι Dind.] καὶ οδτως Dobree: ἐπανέσθοι Dind.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

VI. iv

τῆ ἡμέρα πρὸς τὸν Κιθαιρῶνα ἀναβαίνοιεν. ἐπεὶ δ' ἐδείπνησαν, πρὶν καθεύδειν παραγγείλαντες ἀκολουθεῖν, ἡγοῦντο
εὐθὺς ἀφ' ἐσπέρας τὴν διὰ Κρεύσιος, τῷ λαθεῖν πιστεύοντες
26 μᾶλλον ἡ ταῖς σπονδαῖς. μάλα δὲ χαλεπῶς πορευόμενοι,
οῖα δὴ ἐν νυκτί τε καὶ ἐν φόβῳ ἀπιόντες καὶ χαλεπὴν ὁδόν, 5
εἰς Αἰγόσθενα τῆς Μεγαρικῆς ἀφικνοῦνται. ἐκεῖ δὲ περιτυγχάνουσι τῷ μετὰ ᾿Αρχιδάμου στρατεύματι. ἔνθα δὴ
ἀναμείνας, ἔως καὶ οἱ σύμμαχοι πάντες παρεγένοντο, ἀπῆγε
πᾶν ὁμοῦ τὸ στράτευμα μέχρι Κορίνθου ἐκεῖθεν δὲ τοὺς μὲν
συμμάχους ἀφῆκε, τοὺς δὲ πολίτας οἴκαδε ἀπήγαγεν.

7 Ο μέντοι Ἰάσων ἀπιῶν διὰ τῆς Φωκίδος Ὑαμπολιτῶν μὲν τό τε προάστιον εἶλε καὶ τῆν χώραν ἐπόρθησε καὶ ἀπέκτεινε πολλούς· τῆν δ' ἄλλην Φωκίδα διῆλθεν ἀπραγμόνως. ἀφικόμενος δὲ εἶς Ἡράκλειαν κατέβαλε τὸ Ἡρακλεωτῶν τεῖχος, δῆλον ὅτι οὐ τοῦτο φοβούμενος, μή τινες 15 ἀναπεπταμένης ταύτης τῆς παρόδου πορεύσοιντο ἐπὶ τῆν ἐκείνου δύναμιν, ἀλλὰ μᾶλλον ἐνθυμούμενος μή τινες τῆν Ἡράκλειαν ἐπὶ στενῷ οὖσαν καταλαβόντες εἴργοιεν αὐτόν,

28 εἴ ποι βούλοιτο τῆς Ἑλλάδος πορεύεσθαι. ἐπεὶ δὲ ἀπῆλθε πάλιν εἰς τὴν Θετταλίαν, μέγας μὲν ἦν καὶ διὰ τὸ τῷ νόμῷ 20 Θετταλῶν ταγὸς καθεστάναι καὶ διὰ τὸ μισθοφόρους πολλοὺς τρέφειν περὶ αὐτὸν καὶ πεζοὺς καὶ ἱππέας, καὶ τούτους ἐκπεπονημένους ὡς ἄν κράτιστοι εἶεν ἔτι δὲ μείζων καὶ διὰ τὸ συμμάχους πολλοὺς τοὺς μὲν ἤδη εἶναι αὐτῷ, τοὺς δὲ καὶ ἔτι βούλεσθαι γίγνεσθαι. μέγιστος δ' ἦν τῶν καθ' αὐτὸν τῷ μηδ' 25

29 ὑφ' ἐνὸς εὐκαταφρόνητος εἶναι, ἐπιόντων δὲ Πυθίων παρήγγειλε μὲν ταῖς πόλεσι βοῦς καὶ οῖς καὶ αἶγας καὶ ῦς παρασκευάζεσθαι ὡς εἰς τὴν θυσίαν καὶ ἔφασαν πάνν μετρίως ἐκάστη πόλει ἐπαγγελλομένω γενέσθαι βοῦς μὲν οὐκ ἐλάττους χιλίων, τὰ δὲ ἄλλα βοσκήματα πλείω ἡ μύρια. ἐκήρυξε δὲ 30

⁷ δὴ] δὲ F 9 μὲν om. B 12 προάστιον B: προάστειον cet. 14 κατέλαβε B 16 πορεύοιντο Madvig 19 ποι D: που cet. 20 τῷ del. Cobet 22 αὐτὸν BC 27 ὅῖς τρέφειν C $\~$ δς καὶ C 29 ἐπαγγελλομένων Schneider μὲν om. C

ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ 5

καλ νικητήριον χρυσούν στέφανον έσεσθαι, ήτις των πόλεων βοῦν ἡγεμόνα κάλλιστον τῷ θεῷ θρέψειε. παρήγγειλε δὲ 30 καί ώς στρατευσομένοις είς τον περί τὰ Πύθια χρόνον Θετταλοις παρασκευάζεσθαι διενοείτο γάρ, ως έφασαν, και την 5 πανήγυριν τῷ θεῷ καὶ τοὺς ἀγῶνας αὐτὸς διατιθέναι. περὶ μέντοι των ίερων χρημάτων δπως μέν διενοείτο έτι και νύν άδηλου λέγεται δε επερομένων των Δελφων τί χρη ποιείν, έαν λαμβάνη των του θεου χρημάτων, αποκρίνασθαι τον θεον ότι αὐτῷ μελήσει. ὁ δ' οὖν ἀνὴρ τηλικοῦτος ὧν καὶ 31 το τοσαθτα καλ τοιαθτα διανοούμενος, εξέτασιν πεποιηκώς καλ δοκιμασίαν του Φεραίων Ιππικού, και ήδη καθήμενος και άποκρινόμενος, εί τις δεόμενός του προσίοι, ύπο νεανίσκων έπτα προσελθόντων ώς διαφερομένων τι άλλήλοις αποσφάττεται βοηθησάντων δε ερρωμένως των παρα- 32 καλ κατακόπτεται. 15 γενομένων δορυφόρων είς μεν έτι τύπτων τον 'Ιάσονα λόγχη πληγείς αποθυήσκει ετερος δε αναβαίνων εφ' εππον εγκαταληφθείς και πολλά τραύματα λαβών ἀπέθανεν οι δ' ἄλλοι αναπηδήσαντες έπλ τοὺς παρεσκευασμένους Ιππους απέφυγον δποι δε άφικοιντο των Ελληνίδων πόλεων, εν ταις πλείσταις ων και δήλον εγένετο ότι Ισχυρώς έδεισαν οί 20 έτιμώντο. Ελληνες αὐτὸν μη τύραννος γένοιτο.

'Αποθανόντος μέντοι ἐκείνου Πολύδωρος ἀδελφὸς αὐτοῦ 33 καὶ Πολύφρων ταγοὶ κατέστησαν. καὶ ὁ μὲν Πολύδωρος, πορευομένων ἀμφοτέρων εἰς Λάρισαν, νύκτωρ καθεύδων ἀπο-25 θνήσκει ὑπὸ Πολύφρονος τοῦ ἀδελφοῦ, ὡς ἐδόκει ὁ γὰρ θάνατος αὐτοῦ ἐξαπιναῖός τε καὶ οὐκ ἔχων φανερὰν πρόφασω ἐγένετο. ὁ δ' αὖ Πολύφρων ἢρξε μὲν ἐνιαυτόν, κατε-34 σκευάσατο δὲ τὴν ταγείαν τυραυνίδι ὁμοίαν. ἔν τε γὰρ Φαρσάλω τὸν Πολυδάμαντα καὶ ἄλλους τῶν πολιτῶν ὀκτὼ 30 τοὺς κρατίστους ἀπέκτεινεν, ἔκ τε Λαρίσης πολλοὺς φυγάδας ἐποίησε. ταῦτα δὲ ποιῶν καὶ οὖτος ἀποθυήσκει ὑπ' 'Αλεξ-35

1 fris Weiske: είτις codd. 2 θρέψειεν Β 11 αποκρινάμενος Β 12 προσήει Β 28 τάγειαν Β

άρχην είχε.

άνδρου, ώς τιμωρούντος τῷ Πολυδώρω καὶ τὴν τυραννίδα καταλύουτος. ἐπεὶ δ' αὐτὸς παρέλαβε τὴν ἀρχήν, χαλεπός μεν Θετταλοίς ταγός εγένετο, χαλεπός δε Θηβαίοις καί Αθηναίοις πολέμιος, άδικος δε ληστής και κατά γήν και κατά θάλατταν. τοιούτος δ' ων καὶ αὐτὸς αν ἀποθυήσκει, 5 αὐτοχειρία μεν ὑπὸ τῶν τῆς γυναικὸς ἀδελφῶν, βουλῆ δὲ 36 ύπ' αὐτης ἐκείνης. τοις τε γὰρ ἀδελφοις ἐξήγγειλεν ὡς ὁ 'Αλέξανδρος ἐπιβουλεύοι αὐτοῖς καὶ ἔκρυψεν αὐτοὺς ἔνδον ουτας όλην την ημέραν, και δεξαμένη μεθύοντα του 'Αλέξανδρον έπεὶ κατεκοίμισεν, ὁ μὲν λύχνος ἐκάετο, τὸ δὲ ξίφος το αὐτοῦ ἐξήνεγκεν. ὡς δ' ήσθετο ὀκνοῦντας εἰσιέναι ἐπὶ τὸν 'Αλέξανδρον τους άδελφούς, είπεν ώς εί μη ήδη πράξοιεν. εξεγερεί αὐτόν. ώς δ' εἰσῆλθον, ἐπισπάσασα τὴν θύραν 37 είχετο τοῦ ρόπτρου, έως ἀπέθανεν ὁ ἀνήρ. ἡ δὲ έχθρα λέγεται αὐτή πρὸς τὸν ἄνδρα γενέσθαι ὑπὸ μέν τινων ώς 15 έπει έδησε τὰ έαυτοῦ παιδικὰ ὁ Αλέξανδρος, νεανίσκον όντα καλόν, δεηθείσης αὐτης λύσαι έξαγαγών αὐτὸν ἀπέσφαξεν. οί δέ τινες ώς έπεὶ παίδες αὐτῷ οὐκ ἐγίγνοντο ἐκ ταύτης, ὅτι πέμπων els Θήβας εμνήστευε την Ιάσονος γυναϊκα [άνα]λαβείν. τὰ μὲν οὖν αἴτια τῆς ἐπιβουλῆς ὑπὸ τῆς γυναικὸς 20 ούτω λέγεται των δε ταύτα πραξάντων άχρι οὐ ὅδε ὁ λόγος έγράφετο Τισίφονος πρεσβύτατος ων των αδελφων την

V Καὶ τὰ μὲν Θετταλικά, ὅσα περὶ Ἰάσονα ἐπράχθη καὶ μετὰ τὸν ἐκείνου θάνατον μέχρι τῆς Τισιφόνου ἀρχῆς, δεδή- 25 λωται νῦν δ' ἐπάνειμι ἔνθεν ἐπὶ ταῦτα ἐξέβην. ἐπεὶ γὰρ ᾿Αρχίδαμος ἐκ τῆς ἐπὶ Λεῦκτρα βοηθείας ἀπήγαγε τὸ στράτευμα, ἐνθυμηθέντες οἱ ᾿Αθηναῖοι ὅτι οἱ Πελοποννήσιοι ἔτι οἴονται χρῆναι ἀκολουθεῖν καὶ οὕπω διακέοιντο οἱ Λακεδαι-

⁵ aδ B: om. cet. 8 έπιβουλεύει F 12 πράξοιεν B: πράξαιεν cet. 14 βόπτρου F_2 : βοπάλου cet. 15 αὐτὴ B C F 18 $\emph{δτι}$ del. Cobet 19 έs B ἀναλαβεῖν del. Cobet: λαβεῖν Stephanus 21 ἄχρι B: ἄχρι C cet. 25 τῆς τοῦ C F 29 οῦπω] οὕτω C F

ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ 5

μόνιοι ὥσπερ τοὺς ᾿Αθηναίους διέθεσαν, μεταπέμπονται τὰς πόλεις ὅσαι βούλοιντο τῆς εἰρήνης μετέχειν ἢν βασιλεὺς κατέπεμψεν. ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, δόγμα ἐποιήσαντο μετὰ τῶν 2 κοινωνεῖν βουλομένων ὀμόσαι τόνδε τὸν ὅρκον. Ἐμμενῶ 5 ταῖς σπονδαῖς ἃς βασιλεὺς κατέπεμψε καὶ τοῖς ψηφίσμασι τοῖς ᾿Αθηναίων καὶ τῶν συμμάχων. ἐὰν δέ τις στρατεύη ἐπί τινα πόλιν τῶν ὀμοσασῶν τόνδε τὸν ὅρκον, βοηθήσω παντὶ σθένει. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι πάντες ἔχαιρον τῷ ὅρκῳ Ἦλεῖοι δὲ ἀντέλεγον ὡς οὐ δέοι αὐτονόμους ποιεῖν οὕτε το Μαργανέας οὕτε Σκιλλουντίους οὕτε Τριφυλίους σφετέρας γὰρ εἶναι ταύτας τὰς πόλεις. οἱ δ᾽ ᾿Αθηναῖοι καὶ οἱ ἄλλοι 3 ψηφισάμενοι, ὥσπερ βασιλεὺς ἔγραψεν, αὐτονόμους εἶναι ὁμοίως καὶ μικρὰς καὶ μεγάλας πόλεις, ἐξέπεμψαν τοὺς ὁρκωτάς, καὶ ἐκέλευσαν τὰ μέγιστα τέλη ἐν ἐκάστη πόλει 15 ὁρκῶσαι. καὶ ὄμοσαν πάντες πλὴν Ἡλείων.

Έξ ων δη και οι Μαντινείς, ως ήδη αὐτόνομοι παντάπασιν όντες, συνήλθόν τε πάντες καὶ εψηφίσαντο μίαν πόλιν την Μαντίνειαν ποιείν και τειχίζειν την πόλιν. οι δ' 4 αῦ Λακεδαιμόνιοι ήγουντο, εί τουτο ἄνευ τής σφετέρας γνώ-20 μης έσοιτο, χαλεπου έσεσθαι. πέμπουσιν οθν 'Αγησίλαον πρεσβευτήν πρός τους Μαντινέας, ὅτι ἐδόκει πατρικός φίλος αὐτοῖς είναι. ἐπεὶ δὲ ἀφίκετο πρὸς αὐτούς, τὸν μὲν δημον των Μαντινέων οἱ ἄρχοντες οὐκ ἤθελον συλλέξαι αὐτῷ, πρὸς δε σφας εκέλευον λέγειν ότου δέοιτο. δ δε ύπισχνείτο 25 αὐτοῖς, ἐὰν νῦν ἐπίσχωσι τῆς τειχίσεως, ποιήσειν ὥστε μετὰ της Λακεδαίμονος γνώμης καὶ μη δαπανηρώς τειχισθήναι τὸ τείχος. ἐπεὶ δὲ ἀπεκρίναντο ὅτι ἀδύνατον εἴη ἐπισχείν, 5 δόγματος γεγενημένου πάση τη πόλει ήδη τειχίζειν, έκ τούτου δ μεν 'Αγησίλαος άπήει δργιζόμενος στρατεύειν γε 30 μέντοι έπ' αὐτοὺς οὐ δυνατὸν ἐδόκει είναι, ἐπ' αὐτονομία τῆς είρήνης γεγενημένης. τοις δε Μαντινεύσιν έπεμπον μεν καί

2 βούλοιντο Β: βούλονται cet. 6 τοῖs Β: τῶν cet. 18 πόλιν] πάλιν Madvig 20 πέμπουσι γοῦν C

VI. v

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

δρώντες καὶ νῦν καὶ εἰς ἀεί, συνεπίστανται δὲ τὰ γιγνόμενα οἴ τε σύμμαχοι καὶ οἱ πολέμιοι, πρὸς δὲ τούτοις καὶ ἄπαντες 42 Ελληνές τε καὶ βάρβαροι· οὐδενὶ γὰρ τούτων ἀμελές. ὥστε εἰ κακοὶ φανείησαν περὶ ὑμᾶς, τίς ἄν ποτε ἔτι πρόθυμος εἰς αὐτοὺς γένοιτο; ἐλπίζειν δὲ χρὴ ὡς ἄνδρας ἀγαθοὺς μᾶλλον 5 ἢ κακοὺς αὐτοὺς γενήσεσθαι· εἰ γάρ τινες ἄλλοι, καὶ οὖτοι δοκοῦσι διατετελεκέναι ἐπαίνου μὲν ὀρεγόμενοι, αἰσχρῶν δὲ 43 ἔργων ἀπεχόμενοι. πρὸς δὲ τούτοις ἐνθυμήθητε καὶ τάδε.

43 ἔργων ἀπεχόμενοι. πρὸς δὲ τούτοις ἐνθυμήθητε καὶ τάδε. εἴ ποτε πάλιν ἔλθοι τῆ Ἑλλάδι κίνδυνος ὑπὸ βαρβάρων, τίσιν ἂν μᾶλλον πιστεύσαιτε ἢ Λακεδαιμονίοις; τίνας δὲ ἂν το παραστάτας ἥδιον τούτων ποιήσαισθε, ὧν γε καὶ οἱ ταχθέντες ἐν Θερμοπύλαις ἄπαντες εἴλουτο μαχόμενοι ἀποθανεῖν μᾶλλον ἢ ζῶντες ἐπεισφρέσθαι τὸν βάρβαρον τῆ Ἑλλάδι; πῶς οὖν οὐ δίκαιον ὧν τε ἔνεκα ἐγένοντο ἄνδρες ἀγαθοὶ μεθ' ὑμῶν καὶ ὧν ἐλπὶς καὶ αὖθις γενέσθαι πᾶσαν προθυμίαν εἰς το

44 αὐτοὺς καὶ ὑμᾶς καὶ ἡμᾶς παρέχεσθαι; ἄξιον δὲ καὶ τῶν παρόντων συμμάχων αὐτοῖς ἔνεκα προθυμίαν ἐνδείξασθαι. εὖ γὰρ ἴστε ὅτι οἵπερ τούτοις πιστοὶ διαμένουσω ἐν ταῖς συμφοραῖς, οὖτοι καὶ ὑμῖν αἰσχύνοωτ ἀν μὴ ἀποδιδόντες χάριτας. εἰ δὲ μικραὶ δοκοῦμεν πόλεις εἶναι αἱ τοῦ κινδύνου 20 μετέχειν αὐτοῖς ἐθέλουσαι, ἐνθυμήθητε ὅτι ἐὰν ἡ ὑμετέρα πόλις προσγένηται, οὐκέτι μικραὶ πόλεις ἐσόμεθα αἱ βοηθοῦ-

45 σαι αὐτοῖς. ἐγὰ δέ, ὧ ἄνδρες 'Αθηναῖοι, πρόσθεν μὲν ἀκούων ἐζήλουν τήνδε τὴν πόλιν ὅτι πάντας καὶ τοὺς ἀδικουμένους καὶ τοὺς φοβουμένους ἐνθάδε καταφεύγοντας ἐπι- 25 κουρίας ἤκουον τυγχάνειν νῦν δ' οὐκέτ' ἀκούω, ἀλλ' αὐτὸς ἤδη παρὰν ὁρῶ Λακεδαιμονίους τε τοὺς ὀνομαστοτάτους καὶ μετ' αὐτῶν τοὺς πιστοτάτους φίλους αὐτῶν πρὸς ὑμᾶς τε 46 ἤκοντας καὶ δεομένους αὖ ὑμῶν ἐπικουρῆσαι. ὁρῶ δὲ καὶ

3 ούδενὶ Dobrec : ούδὲν codd. 5 ώς del. Cobet 10 πιστεύσαιτε Schneider : πιστεύσητε Β : πιστεύσοιτε cet. 13 ἐπεισφέρεσθαι Cobet : ἐπεισφέρεσθαι codd. (συνεπεισφέρεσθαι C, ἐπεσφέρεσθαι F) 15 καὶ ante αδθις om. C F 17 αὐτοῖς del. Nauck : ante προθυμίαν pon. vulg. ἕνεκεν CF 20 εἶναι om. C 25 ἐπικουρίας δεομένους C

διελόντες έπαιον ταις κεραμίσιν. οι δε έπει έγνωσαν την ἀνάγκην, παύεσθαί τε ἐκέλευον και ἐξιέναι ἔφασαν. οι δ' ἐναντίοι ὡς ὑποχειρίους ἔλαβον αὐτούς, δήσαντες και ἀναβαλόντες ἐπὶ τὴν ἀρμάμαξαν ἀπήγαγον εις Τεγέαν. ἐκει δε 5 μετὰ τῶν Μαντινέων καταγνόντες ἀπέκτειναν.

Τούτων δε γιγνομένων έφυγον είς Λακεδαίμονα τών περί 10 Στάσιππου Τεγεατών περί δκτακοσίους. μετά δε ταθτα τοίς Λακεδαιμονίοις εδόκει βοηθητέον είναι κατά τούς δρκους τοίς τεθνεώσι τε τών Τεγεατών και έκπεπτωκόσι και ούτω στρατο τεύουσιν έπὶ τοὺς Μαντινέας, ώς παρὰ τοὺς ὅρκους σὺν δπλοις έληλυθότων αὐτών έπὶ τοὺς Τεγεάτας. καὶ φρουράν μέν οι έφοροι έφαινον, 'Αγησίλαον δ' εκέλευεν ή πόλις οί μεν ουν άλλοι 'Αρκάδες είς 'Ασέαν συνε- 11 ἡγεῖσθαι. 'Ορχομενίων δε οὐκ εθελόντων κοινωνείν τοῦ λέγοντο. 15 'Αρκαδικού διά την πρός Μαντινέας έχθραν, άλλα και δεδεγμένων είς την πόλιν το εν Κορίνθφ συνειλεγμένον ξενικόν, ου Πολύτροπος ήρχεν, έμενον οίκοι οι Μαντινείς τούτων ἐπιμελόμενοι. Ἡραεῖς δὲ καὶ Λεπρεαται συνεστρατεύοντο τοις Λακεδαιμονίοις έπι τους Μαντινέας. δ δε 'Αγησίλαος, 12 20 έπελ εγένετο αὐτῷ τὰ διαβατήρια, εὐθὺς εχώρει επλ τὴν 'Αρκαδίαν. καὶ καταλαβών πόλιν ὅμορον οὖσαν Εὖταιαν, καὶ εύρων έκει τοὺς μεν πρεσβυτέρους και τας γυναικας καὶ τους παίδας οίκουντας έν ταις οίκιαις, τους δ' έν τή στρατευσίμω ήλικία οίχομένους είς τὸ Αρκαδικόν, δμως οὐκ ήδίκησε 25 τὴν πόλιν, ἀλλ' εἴα τε αὐτοὺς οἰκεῖν, καὶ ώνούμενοι ἐλάμβανον δσων δέοιντο· εί δέ τι καὶ ἡρπάσθη, ὅτε εἰσήει είς την πόλιν, εξευρών απέδωκε. και επωκοδόμει δε το τείχος αὐτών ὅσα ἐδεῖτο, ἔωσπερ αὐτοῦ διέτριβεν ἀναμένων τοὺς μετά Πολυτρόπου μισθοφόρους.

Ι κεραμῶσι F 2 ἐκέλευσαν C 3 ἀναβαλόντες Dind.: ἀναλαβόντες codd. 4 ἐς B 8 εἶναι τὴν ταχίστην C 9 οδτας B 12 ἐκέλευον D: ἐκέλευον cet. 18 ἐπιμελούμενοι C F 21 Εδταιαν Stephanus: εδγαιαν codd. 23 τ \hat{y} στρατευσίμ ϕ del. Cobet 27 τ $\hat{\phi}$ om. C F

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

VI. v

- 13 'Eν δὲ τούτῳ οἱ Μαντινεῖς στρατεύουσιν ἐπὶ τοὺς 'Ορχομενίους. καὶ ἀπὸ μὲν τοῦ τείχους μάλα χαλεπῶς ἀπῆλθον, καὶ ἀπέθανόν τινες αὐτῶν ἐπεὶ δὲ ἀποχωροῦντες ἐν τῆ 'Ελυμία ἐγένοντο, καὶ οἱ μὲν 'Ορχομένιοι ὁπλῖται οὐκέτι ἡκολούθουν, οἱ δὲ περὶ τὸν Πολύτροπον ἐπέκειντο καὶ μάλα 5 θρασέως, ἐνταῦθα γνόντες οἱ Μαντινεῖς ὡς εἰ μὴ ἀποκρούσονται αὐτούς, ὅτι πολλοὶ σφῶν κατακοντισθήσονται, ὑποσυται αὐτούς,
- 14 σρέψαντες δμόσε ἐχώρησαν τοις ἐπικειμένοις. καὶ ὁ μὲν Πολύτροπος μαχόμενος αὐτοῦ ἀποθνήσκει τῶν δὲ ἄλλων φευγόντων πάμπολλοι ἃν ἀπέθανον, εἰ μὴ οἱ Φλειάσιοι το ἱππεῖς παραγενόμενοι καὶ εἰς τὸ ὅπισθεν περιελάσαντες τῶν Μαντινέων ἐπέσχον αὐτοὺς τῆς διώξεως. καὶ οἱ μὲν Μαντινεῖς ταῦτα πράξαντες οἴκαδε ἀπῆλθον.
- 15 Ο δὲ ᾿Αγησίλαος ἀκούσας ταῦτα, καὶ νομίσας οὐκ αν ἔτι συμμεῖξαι αὐτῷ τοὺς ἐκ τοῦ ᾿Ορχομενοῦ μισθοφόρους, οῦτω τặ προήει. καὶ τῆ μὲν πρώτη ἐν τῆ Τεγεάτιδι χώρα ἐδειπνοποιήσατο, τῆ δ᾽ ὑστεραία διαβαίνει εἰς τὴν Μαντινικήν, καὶ ἐστρατοπεδεύσατο ὑπὸ τοῖς πρὸς ἐσπέραν ὅρεσι τῆς Μαντινείας καὶ ἐκεῖ ἄμα ἐδήου τὴν χώραν καὶ ἐπόρθει τοὺς ἀγρούς. τῶν δὲ ᾿Αρκάδων οἱ συλλεγέντες ἐν τῆ ᾿Ασέα 20
- 16 νυκτὸς παρῆλθον εἰς τὴν Τεγέαν. τῆ δ' ὑστεραία ὁ μὲν 'Αγησίλαος ἀπέχων Μαντινείας ὅσον εἴκοσι σταδίους ἐστρατοπεδεύσατο· οἱ δ' ἐκ τῆς Τεγέας 'Αρκάδες, ἐχόμενοι τῶν μεταξὺ Μαντινείας καὶ Τεγέας ὀρῶν, παρῆσαν μάλα πολλοὶ ὁπλῖται, συμμεῖξαι βουλόμενοι τοῖς Μαντινεῦσι· καὶ γὰρ οἱ 25 'Αργεῖοι οὐ πανδημεὶ ἠκολούθουν αὐτοῖς· καὶ ἦσαν μέν τινες οἱ τὸν 'Αγησίλαον ἔπειθον χωρὶς τούτοις ἐπιθέσθαι· ὁ δὲ φοβούμενος μὴ ἐν ὅσω πρὸς ἐκείνους πορεύοιτο, ἐκ τῆς πόλεως οἱ Μαντινεῖς ἐξελθόντες κατὰ κέρας τε καὶ ἐκ τοῦ ὅπισθεν ἐπιπέσοιεν αὐτῷ, ἔγνω κράτιστον εἶναι ἐᾶσαι συνελ- 30 θεῖν αὐτούς, καὶ εἰ βούλοιντο μάχεσθαι, ἐκ τοῦ δικαίον καὶ

⁷ δτι del. Cobet 11 τδ B: τὰ cet. 12 μὲν om. BV 25 μάλα βουλόμενοι F₁ M V 29 τοῦ B: τῶν cet.

ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ 5

φανερού την μάχην ποιείσθαι. και οι μεν δη 'Αρκάδες όμου ήδη έγεγένηντο. οί δ' έκ τοῦ 'Ορχομενοῦ πελτασταί και οί 17 των Φλειασίων ίππεις μετ' αὐτων της νυκτός διεξελθόντες παρά την Μαντίνειαν θυομένω τω 'Αγησιλάω πρό τοῦ στρατο-5 πέδου επιφαίνουται αμα τη ήμερα, και εποίησαν τους μεν άλλους είς τὰς τάξεις δραμεῖν, 'Αγησίλαον δ' ἐπαναχωρῆσαι πρός τὰ ὅπλα. ἐπεὶ δ' ἐκεῖνοι μὲν ἐγνώσθησαν φίλοι ὄντες, 'Αγησίλαος δε εκεκαλλιέρητο, εξ αρίστου προήγε το στράτευμα. έσπέρας δ' επιγιγνομένης έλαθε στρατοπεδευσάμενος 10 είς του όπισθευ κόλπου της Μαυτινικής, μάλα σύνεγγυς καὶ κύκλφ δρη έχουτα. τῆ δ' ὑστεραία ἄμα τῆ ἡμέρα ἐθύετο 18 μέν πρό του στρατεύματος ιδών δε συλλεγομένους εκ τής των Μαντινέων πόλεως έπὶ τοῖς όρεσι τοῖς ὑπὲρ τῆς οὐρας τοῦ ξαυτών στρατεύματος, ξγνω ξξακτέον είναι την ταχίστην 15 έκ τοῦ κόλπου. εί μεν οῦν αὐτὸς ἀφηγοῖτο, ἐφοβεῖτο μὴ τῆ σύρὰ ἐπίθοιντο οἱ πολέμιοι ἡσυχίαν δὲ ἔχων καὶ τὰ οπλα πρός τους πολεμίους φαίνων, αναστρέψαντας εκέλευε τους απ' ουρας είς δόρυ όπισθεν της φαλαγγος ήγείσθαι πρός αὐτόν· καὶ οὕτως ἄμα ἔκ τε τοῦ στενοῦ ἐξῆγε καὶ . 20 Ισχυροτέραν άει την φάλαγγα έποιείτο. έπειδη δε έδεδί- 19 πλωτο ή φάλαγξ, ούτως έχουτι τῷ ὁπλιτικῷ προελθὼν είς τὸ πεδίον εξέτεινε πάλιν επ' εννέα η δέκα τὸ στράτευμα οί μέντοι Μαντινείς οὐκέτι έξησαν καὶ γὰρ οί Ήλειοι συστρατευόμενοι αὐτοις ἔπειθον μὴ ποιεισθαι μάχην, 25 πρίν οί Θηβαίοι παραγένοιντο εδ δε είδεναι έφασαν ότι παρέσοιντο· καὶ γὰρ δέκα τάλαντα δεδανεῖσθαι αὐτοὺς παρὰ σφών είς την βοήθειαν. οι μεν δη Αρκάδες ταῦτα ἀκού- 20 σαντες ήσυχίαν είχον εν τη Μαντινεία. δ δ' Άγησίλαος καὶ μάλα βουλόμενος ἀπάγειν τὸ στράτευμα, καὶ γὰρ ἦν μέσος 30 χειμών, διμως έκει κατέμεινε τρείς ήμέρας, οὐ πολὺ ἀπέχων της Μαντινέων πόλεως, ὅπως μὴ δοκοίη φοβούμενος σπεύδειν

1 τὴν om. B δὴ om. CF 9 ἐπεγενομένης CF 10 ὅπισθε Β 16 ἐπίθειντο M CF 22 τὸ στράτευμα del. Cobet 31 μαντινέων Β: τῶν μαντινέων cet.

την ἄφοδον. τη δὲ τετάρτη πρῷ ἀριστοποιησάμενος ἀπηγεν
ώς στρατοπεδευσόμενος ἔνθαπερ τὸ πρῶτον ἀπὸ της Εὐταίας
21 ἐξώρμητο. ἐπεὶ δὲ οὐδεὶς ἐφαίνετο τῶν ᾿Αρκάδων, ἤγε τὴν
ταχίστην εἰς τὴν Εὕταιαν, καίπερ μάλα ὀψίζων, βουλόμενος
ἀπαγαγεῖν τοὺς ὁπλίτας πρὶν καὶ τὰ πυρὰ τῶν πολεμίων 5
ἰδεῖν, ἵνα μή τις εἴποι ὡς φεύγων ἀπαγάγοι. ἐκ γὰρ τῆς
πρόσθεν ἀθυμίας ἐδόκει τι ἀνειληφέναι τὴν πόλιν, ὅτι καὶ
ἐνεβεβλήκει εἰς τὴν ᾿Αρκαδίαν καὶ δηοῦντι τὴν χώραν οὐδεὶς
ἠθελήκει μάχεσθαι. ἐπεὶ δ᾽ ἐν τῆ Λακωνικῆ ἐγένετο, τοὺς
μὲν Σπαρτιάτας ἀπέλυσεν οἴκαδε, τοὺς δὲ περιοίκους ἀφῆκεν 10
ἐπὶ τὰς ἑαυτῶν πόλεις.

Οἱ δὲ ᾿Αρκάδες, ἐπεὶ δ ᾿Αγησίλαος ἀπεληλύθει καὶ ἤσθοντο διαλελυμένον αὐτῷ τὸ στράτευμα, αὐτοὶ δὲ ἡθροισμένοι ἐτύγχανον, στρατεύουσιν ἐπὶ τοὺς Ἡραιῶς, ὅτι τε οὐκ ἤθελον τοῦ ᾿Αρκαδικοῦ μετέχειν καὶ ὅτι συνεισεβεβλήκεσαν 15 εἰς τὴν ᾿Αρκαδίαν μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων. ἐμβαλόντες δ᾽ ἐνεπίμπρων τε τὰς οἰκίας καὶ ἔκοπτον τὰ δένδρα.

Έπει δε οί Θηβαίοι βεβοηθηκότες παρείναι ελέγοντο είς την Μαντίνειαν, ούτως ἀπαλλάττονται εκ της 'Ηραίας καὶ 23 συμμιγνύουσι τοις Θηβαίοις. ὡς δε όμοῦ εγένοντο, οί μεν 20 Θηβαίοι καλῶς σφίσιν ῷοντο ἔχειν, ἐπεὶ εβεβοηθήκεσαν μέν, πολέμιον δε οὐδένα ἔτι εώρων εν τῆ χώρα, καὶ ἀπιέναι παρεσκενάζοντο· οἱ δε 'Αρκάδες καὶ 'Αργείοι καὶ 'Ηλείοι ἔπειθον αὐτοὺς ἡγείσθαι ὡς τάχιστα εἰς την Λακωνικήν, επιδεικνύοντες μεν τὸ ε΄αυτῶν πληθος, ὑπερεπαινοῦντες δε τὸ 25 τῶν Θηβαίων στράτενμα. καὶ γὰρ οἱ μεν Βοιωτοὶ ε΄γυμνάζοντο πάντες περὶ τὰ ὅπλα, ἀγαλλόμενοι τῆ εν Λεύκτροις νίκη· ἡκολούθουν δ' αὐτοῖς καὶ Φωκείς ὑπήκοοι γεγενημένοι καὶ Εὐβοείς ἀπὸ πασῶν τῶν πόλεων καὶ Λοκροὶ ἀμφότεροι

Ι ἄφοδον CF: ἔφοδον cet. 3 ἐξώρμητο Dind.: ἐξωρμήσατο codd. 4 εδγαιαν vel εὐγαίαν MDVCF 6 εἴπη(ι) MVF 8 ἐνεβεβλήκει Dind.: ἐμβεβλήκοι D pr. <math>V: ἐμβεβλήκει cet. 15 συνεισβεβλήκεσαν codd. 17 ἐνεπίμπρασαν Cobet 27 περὶ CF: παρὰ cet. ἀγγελλόμενοι B

καὶ 'Ακαρνάνες καὶ 'Ηρακλεώται καὶ Μηλιείς ήκολούθουν δ' αύτοις και έκ Θετταλίας ίππεις τε και πελτασταί. ταῦτα δὴ συνιδόμενοι καὶ τὴν ἐν Λακεδαίμονι ἐρημίαν λέγοντες ἰκέτευον μηδαμώς αποτρέπεσθαι, πρίν έμβαλείν είς την τών Λακε-5 δαιμονίων χώραν. οι δε Θηβαίοι ήκουον μεν ταθτα, άντε- 24 λογίζουτο δε δτι δυσεμβολωτάτη μεν ή Λακωνική ελέγετο είναι, φρουράς δε καθεστάναι ενόμιζον επί τοις εύπροσοδωκαὶ γὰρ ἦν Ἰσχόλαος μὲν ἐν Οἰφ τῆς Σκιρίτιδος, έχων νεοδαμώδεις τε φρουρούς και των Τεγεατών φυγάδων 10 τους νεωτάτους περί τετρακοσίους ήν δε και επί Λεύκτρω ύπερ της Μαλεάτιδος άλλη φρουρά. ελογίζουτο δε και τοῦτο οί Θηβαίοι, ώς και συνελθούσαν αν ταχέως την των Λακεδαιμονίων δύναμιν καὶ μάχεσθαι αν αὐτοὺς οὐδαμοῦ αμεινον η εν τη εαυτών. α δη πάντα λογιζόμενοι οὐ πάνυ προπετείς 15 ήσαν είς τὸ ιέναι είς τὴν Λακεδαίμονα. έπεὶ μέντοι ήκον 25 έκ τε Καρυών λέγοντες την έρημίαν και ύπισχνούμενοι αὐτοί ηγήσεσθαι, και κελεύοντες, αν τι έξαπατώντες φαίνωνται, αποσφάττειν σφας, παρήσαν δέ τινες καὶ των περιοίκων έπικαλούμενοι και φάσκοντες αποστήσεσθαι, ει μόνον φανείησαν 20 είς την χώραν, έλεγον δε ώς και νύν καλούμενοι οι περίοικοι ύπο των Σπαρτιατων ούκ εθέλοιεν βοηθείν πάντα οθν ταθτα ακούουτες και παρά πάυτων οι Θηβαίοι επείσθησαν, και αὐτοί μὲν κατὰ Καρύας ἐνέβαλον, οἱ δὲ ᾿Αρκάδες κατὰ Οἰὸν καὶ εἰ μὲν ἐπὶ τὰ δύσβατα προελθών δ 26 της Σκιρίτιδος. 25 Ίσχόλαος ύφίστατο, οὐδένα αν ταύτη γ' έφασαν αναβηναι. νθν δε βουλόμενος τοις Οιάταις συμμάχοις χρησθαι, έμεινεν έν τη κώμη οἱ δὲ ἀνέβησαν παμπλήθεις ᾿Αρκάδες. ἐνταῦθα δη αντιπρόσωποι μεν μαχόμενοι οί περί τον Ίσχόλαον έπεκράτουν έπει δε και όπισθεν και έκ πλαγίου και άπο των

¹ Μηλιεῖs Bothe: μαλιεῖs codd. 2 δη Β: om. cet. 3 συνιδόμενοι Dind.: συνοιδόμενοι V: συνηδόμενοι cet, 7 καθεστάναι Schäfer: καθεστάναι V: καθιστάναι F: καθιστάναι cet. 10 Λεύκτρων Wolf: λεύκτρων codd. 11 τοῦτο] άλλο C 17 ἡγήσασθαι Β C corr. 23 ἐνέβαλλον C F 24 προελθών] προϊών C

ολκιών αναβαίνοντες έπαιον καλ έβαλλον αὐτούς, ἐνταῦθα ὅ τε Ἰσχόλαος ἀποθυήσκει καὶ οἱ ἄλλοι πάντες, εἰ μή τις 27 ἀμφιγνοηθείς διέφυγε. διαπραξάμενοι δὲ ταῦτα οἱ ᾿Αρκάδες έπορεύουτο πρός τους Θηβαίους έπὶ τὰς Καρύας. οἱ δὲ Θηβαίοι ἐπεὶ ήσθοντο τὰ πεπραγμένα ὑπὸ τῶν Αρκάδων, 5 πολύ δη θρασύτερον κατέβαινον. καὶ την μέν Σελλασίαν εὐθὺς ἔκαον καὶ ἐπόρθουν: ἐπεὶ δὲ ἐν τῶ πεδίω ἐγένοντο ἐν τῶ τεμένει τοῦ ᾿Απόλλωνος, ἐνταῦθα ἐστρατοπεδεύσαντο τῆ δ' ύστεραία επορεύοντο. καὶ διὰ μεν τῆς γεφύρας οὐδ' ἐπεχείρουν διαβαίνειν έπὶ τὴν πόλιν καὶ γὰρ ἐν τῷ τῆς 'Αλέας 10 ίερω εφαίνοντο εναντίοι οἱ ὁπλιται εν δεξιά δ' έχοντες τὸν Εὐρώταν παρήσαν κάοντες καὶ πορθούντες πολλών κάγαθών 28 μεστάς olklas. των δ' έκ της πόλεως αί μεν γυναίκες οὐδε τον καπνον δρώσαι ηνείχοντο, άτε οὐδέποτε Ιδούσαι πολεμίους· οἱ δὲ Σπαρτιάται ἀτείχιστον ἔχοντες τὴν πόλιν, ἄλλος 15 άλλη διαταχθείς, μάλα όλίγοι καὶ όντες καὶ φαινόμενοι ἐφύλαττου. ἔδοξε δὲ τοῖς τέλεσι καὶ προειπεῖν τοῖς Εἴλωσιν. εί τις βούλοιτο ὅπλα λαμβάνειν καὶ είς τάξιν τίθεσθαι, τὰ πιστά λαμβάνειν ώς έλευθέρους έσομένους όσοι συμπολε-29 μήσαιεν. καὶ τὸ μὲν πρώτον ἔφασαν ἀπογράψασθαι πλέον ή 20 έξακισχιλίους, ώστε φόβου αθ οθτοι παρείχου συντεταγμένοι καὶ λίαν ἐδόκουν πολλοὶ είναι ἐπεὶ μέντοι ἔμενον μὲν οἱ ἐξ Ορχομενού μισθοφόροι, εβοήθησαν δε τοις Λακεδαιμονίοις Φλειάσιοί τε καὶ Κορίνθιοι καὶ Ἐπιδαύριοι καὶ Πελληνείς καὶ ἄλλαι δέ τινες των πόλεων, ήδη καὶ τοὺς ἀπογεγραμ- 25 30 μένους ήττον ώρρώδουν. ώς δὲ προϊὸν τὸ στράτευμα ἐγένετο κατ' 'Αμύκλας, ταύτη διέβαινον τὸν Εὐρώταν. καὶ οἱ μὲν Θηβαίοι, όπου στρατοπεδεύοιντο, εὐθὺς ὧν ἔκοπτον δένδρων κατέβαλλου πρό των τάξεων ως εδύναντο πλείστα, καὶ ούτως έφυλάττουτο· οἱ δὲ ᾿Αρκάδες τούτων τε οὐδὲν ἐποίουν, κατα- 30

⁶ δή om. CF 7 έκαιον hic codd. 8 ἀπόλλωνος cod. Paris. A: ἀπόλλωνος leρῶ(ι) cct. (leρὸν C pr.) 16 διαταχθέντες C 17 προσειτεῖν B 25 δέ] δή B M D V 25 προϊὸν Leoncl. : προσιὸν B M D V : προσιὰν C F 30 τε] γε Francke καταλιπόντες D

λειπόντες δε τὰ ὅπλα είς άρπαγὴν ἐπὶ τὰς οἰκίας ἐτρέποντο. εκ τούτου δη ημέρα τρίτη η τετάρτη προηλθον οι ίππεις els τον ιππόδρομον είς Γαιαόχου κατά τάξεις, οι τε Θηβαίοι πάντες και οι 'Ηλείοι και όσοι Φωκέων ή Θετταλών ή 5 Λοκρών ίππεις παρήσαν. οι δε τών Λακεδαιμονίων ίππεις, 31 μάλα όλίγοι φαινόμενοι, άντιτεταγμένοι αὐτοῖς ήσαν. έδραν δε ποιήσαντες όπλιτων των νεωτέρων δσον τριακοσίων έν τη των Τυνδαριδων, άμα ούτοι μέν έξέθεον, οί δ' ίππεις οί δὲ πολέμιοι οὐκ ἐδέξαντο, ἀλλ' ἐνέκλιναν. το ίδόντες δε ταθτα πολλοί και των πεζων είς φυγήν ωρμησαν. έπει μέντοι οι τε διώκοντες έπαύσαντο και τό των Θηβαίων στράτευμα έμενε, πάλιν δή κατεστρατοπεδεύσαντο. μεν μη πρός την πόλιν προσβαλείν αν έτι αύτους ήδη τι εδόκει θαρραλεώτερον είναι εκείθεν μέντοι άπαραν τό στρά-15 τευμα επορεύετο την εφ' Έλος και Γύθειον. καὶ τὰς μὲν άτειχίστους των πόλεων ένεπίμπρασαν, Γυθείφ δέ, ένθα τὰ νεώρια τοῖς Λακεδαιμονίοις ην, καὶ προσέβαλλον τρεῖς ήσαν δέ τινες των περιοίκων οι και ἐπέθεντο και συνεστρατεύοντο τοις μετά Θηβαίων.

'Ακούοντες δὲ ταῦτα οἱ 'Αθηναῖοι ἐν φροντίδι ἦσαν ὅτι 33 χρὴ ποιεῖν περὶ Λακεδαιμονίων, καὶ ἐκκλησίαν ἐποίησαν κατὰ δόγμα βουλῆς. ἔτυχον δὲ παρόντες πρέσβεις Λακεδαιμονίων τε καὶ τῶν ἔτι ὑπολοίπων συμμάχων αὐτοῖς. ὅθεν δὴ οἱ Λακεδαιμόνιοι "Αρακος καὶ "Ωκυλλος καὶ Φάραξ καὶ
'Ετυμοκλῆς καὶ 'Ολονθεὺς σχεδὸν πάντες παραπλήσια ἔλεγον. ἀνεμίμνησκόν τε γὰρ τοὺς 'Αθηναίους ὡς ἀεί ποτε ἀλλήλοις ἐν τοῖς μεγίστοις καιροῖς παρίσταντο ἐπ' ἀγαθοῖς· αὐτοί τε γὰρ ἔφασαν τοὺς τυράννους συνεκβαλεῖν 'Αθήνηθεν, καὶ 'Αθηναίους, ὅτε αὐτοὶ ἐπολιορκοῦντο ὑπὸ Μεσσηνίων, προθύμως
30 βοηθεῖν. ἔλεγον δὲ καὶ ὅσ' ἀγαθὰ εἴη, ὅτε κοινῶς ἀμφό- 34

¹ δτράποντο Β 2 προσῆλθον C F 3 γαιολόχου codd.: corr. Stephanus 8 τῆ] τῷ Β 14 ἀπάραν B C F 15 ἔλος τὸ καὶ C 23 ἔδον] ἔνθα cit. Breitenbach 24 "Αρακος Leoncl. marg.: ἄρατος codd. κοινῶς Β : κοινῆ cet. (κοινὴ F pr.)

τεροι ἔπραττον, ὖπομιμνήσκοντες μὲν ὡς τὸν βάρβαρον κοινῆ ἀπεμαχέσαντο, ἀναμιμνήσκοντες δὲ ὡς 'Αθηναῖοί τε ὑπὸ τῶν 'Ελλήνων ἡρέθησαν ἡγεμόνες τοῦ ναυτικοῦ καὶ τῶν κοινῶν χρημάτων φύλακες, τῶν Λακεδαιμονίων ταῦτα συμβουλομένων, αὐτοί τε κατὰ γῆν ὁμολογουμένως ὑφ' 5 ἀπάντων τῶν Έλλήνων ἡγεμόνες προκριθείησαν, συμβουλομένων αὖ ταῦτα τῶν 'Αθηναίων. εἶς δὲ αὐτῶν καὶ ὧδέ πως

35 μένων αὖ ταῦτα τῶν 'Αθηναίων. εἶς δὲ αὐτῶν καὶ ὧδέ πως εἶπεν 'Εὰν δὲ ὑμεῖς καὶ ἡμεῖς, ὧ ἄνδρες, ὁμονοήσωμεν, νῦν ἐλπὶς τὸ πάλαι λεγόμενον δεκατευθῆναι Θηβαίους. οἱ μέντοι 'Αθηναῖοι οὐ πάνυ ἐδέξαντο, ἀλλὰ θροῦς τις τοιοῦτος το διῆλθεν ὡς νῦν ταῦτα λέγοιεν, ὅτε δὲ εὖ ἔπραττον, ἐπέκειντο ἡμῖν. μέγιστον δὲ τῶν λεχθέντων παρὰ Λακεδαιμονίων ἐδόκει εἶναι ὅτι ἡνίκα κατεπολέμησαν αὐτούς, Θηβαίων βουλομένων ἀναστάτους ποιῆσαι τὰς 'Αθήνας, †σφίσιν ἐμ-

36 ποδών γένοιντο. ὁ δὲ πλεῖστος ἢν λόγος ὡς κατὰ τοὺς 15 ὅρκους βοηθεῖν δέοι οὐ γὰρ ἀδικησάντων σφῶν ἐπιστρατεύοιεν οἱ ᾿Αρκάδες καὶ οἱ μετ' αὐτῶν τοῖς Λακεδαιμονίοις, ἀλλὰ βοηθησάντων τοῖς Τεγεάταις, ὅτι οἱ Μαντινεῖς παρὰ τοὺς ὅρκους ἐπεστράτευσαν αὐτοῖς. διέθει οὖν καὶ κατὰ τούτους τοὺς λόγους θόρυβος ἐν τῆ ἐκκλησία οἱ μὲν γὰρ 20 δικαίως τοὺς Μαντινέας ἔφασαν βοηθήσαι τοῖς περὶ Πρόξενον ἀποθανοῦσιν ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Στάσιππον, οἱ δὲ ἀδικεῖν, ὅτι ὅπλα ἐπήνεγκαν Τεγεάταις.

37 Τούτων δὲ διοριζομένων ὑπ' αὐτῆς τῆς ἐκκλησίας, ἀνέστη Κλειτέλης Κορίνθιος καὶ εἶπε τάδε· 'Αλλὰ ταῦτα μέν, ὧ 25 ἄνδρες 'Αθηναῖοι, ἴσως ἀντιλέγεται, τίνες ἢσαν οἱ ἄρξαντες ἀδικεῖν· ἡμῶν δέ, ἐπεὶ εἰρήνη ἐγένετο, ἔχει τις κατηγορῆσαι ἡ ὡς ἐπὶ πόλιν τινὰ ἐστρατεύσαμεν ἡ ὡς χρήματά τινων ἐλάβομεν ἡ ὡς γῆν ἀλλοτρίαν ἐδηώσαμεν; ἀλλ' ὅμως οἱ Θηβαῖοι εἰς τὴν χώραν ἡμῶν ἐλθόντες καὶ δένδρα ἐκκεκό- 30

ϊ ὑπομιμνήσκοντες] ἀναμιμνήσκοντες Schwidop 5 συμβουλομένων D: συμβουλευομένων cct. 6 συμβουλομένων Dind.: συμβουλευομένων codd. 14 σφίσιν] σφίσιν Β: σφεῖς Dobree 18 τοῖς om. C 26 τίνες . . ἀδικεῖν del. Cobet

EΛΛΗΝΙΚΩΝ S

φασι και οικίας κατακεκαύκασι και χρήματα και πρόβατα διηρπάκασι. πως ουν, έαν μη βοηθήτε ουτω περιφανώς ήμιν αδικουμένοις, ού παρά τους δρκους ποιήσετε; και ταυτα ων αὐτοὶ ἐπεμελήθητε ὅρκων ὅπως πᾶσιν ὑμῖν πάντες ἡμεῖς 5 δμόσαιμεν; ένταθθα μέντοι οἱ 'Αθηναῖοι ἐπεθορύβησαν ώς δρθώς τε καὶ δίκαια είρηκότος τοῦ Κλειτέλους. ἐπὶ δὲ τούτω 38 ἀνέστη Προκλής Φλειάσιος και είπεν "Ότι μέν, ω ἄνδρες Αθηναίοι, εί ἐκποδών γένοιντο Λακεδαιμόνιοι, ἐπὶ πρώτους αν ύμας στρατεύσαιεν οἱ Θηβαίοι, πάσω οἶμαι τοῦτο δήλον το είναι των γάρ άλλων μόνους αν ύμας οιονται έμποδών γενέσθαι τοῦ ἄρξαι αὐτοὺς τῶν Ἑλλήνων. εὶ δ' οὕτως 39 έχει, έγω μεν ούδεν μαλλον Λακεδαιμονίοις αν ύμας ήγουμαι στρατεύσαντας βοηθήσαι ή καὶ ὑμῖν αὐτοῖς. τὸ γὰρ δυσμενείς όντας ύμιν Θηβαίους και δμόρους οικούντας ήγεμόνας τε γενέσθαι των Ελλήνων πολύ οίμαι χαλεπώτερον αν υμίν φανήναι ή δπότε πόρρω τους αντιπάλους είχετε. συμφορώτερόν γε μεντάν ύμιν αὐτοίς βοηθήσαιτε εν ώ έτι είσιν οί συμμαχοίεν αν ή ελ απολομένων αὐτῶν μόνοι αναγκάζοισθε διαμάχεσθαι πρός τους Θηβαίους. εὶ δέ τινες φοβούνται 40 20 μη έαν νθν αναφύγωσιν οι Λακεδαιμόνιοι, έτι ποτέ πράγματα παρέχωσω ύμιν, ενθυμήθητε ότι ούχ οθς αν εθ αλλ' οθς αν κακώς τις ποιή φοβείσθαι δεί μή ποτε μέγα δυνασθώσιν. ἐνθυμεῖσθαι δὲ καὶ τάδε χρή, ὅτι κτᾶσθαι μέν τι ἄγαθὸν καὶ ίδιώταις καὶ πόλεσι προσήκει, όταν έρρωμενέστατοι ωσιν. 25 Ινα έχωσιν, εάν ποτ' αδύνατοι γένωνται, επικουρίαν των προπεπονημένων. ύμιν δε νθν εκ θεών τινος καιρός παρα- 41 γεγένηται, έὰν δεομένοις βοηθήσητε Λακεδαιμονίοις, κτήσασθαι τούτους είς του άπαντα χρόνον φίλους άπροφασίστους. και γάρ δή οὐκ ἐπ' ὀλίγων μοι δοκοῦσι μαρτύρων νῦν αν εὖ

30 παθείν ὑφ' ὑμῶν· ἀλλ' εἴσονται μὲν ταῦτα θεοὶ οἱ πάντα

⁴ ήμεῖς om. B 14 ὁμῖν] ήμῖν B 17 οῖ συμμαχοῖεν αν Dind.: οἱ σύμμαχοι αν codd.: οἱ σύμμαχοι εἶεν αν marg. Leoncl.: ἐν ῷ σῷ ἔτι εἰσὶν οἱ σύμμαχοι ἡ Cobet 18 εἰ om. F 25 ποτ ἀδύνατοι Leoncl.: ποτε δυνατοὶ codd.

δρώντες καὶ νθν καὶ εἰς ἀεί, συνεπίστανται δὲ τὰ γιγνόμενα οί τε σύμμαχοι καὶ οἱ πολέμιοι, πρὸς δὲ τούτοις καὶ ἄπαντες 42 "Ελληνές τε καὶ βάρβαροι οὐδενὶ γὰρ τούτων ἀμελές. ὥστε εί κακοί φανείησαν περί ύμας, τίς αν ποτε έτι πρόθυμος είς αὐτοὺς γένοιτο; ἐλπίζειν δὲ χρη ὡς ἄνδρας ἀγαθοὺς μᾶλλον 5 ή κακούς αὐτούς γενήσεσθαι εί γάρ τινες ἄλλοι, καὶ οὖτοι δοκούσι διατετελεκέναι επαίνου μεν δρεγόμενοι, αλσχρών δε 43 έργων απεχόμενοι. προς δε τούτοις ενθυμήθητε και τάδε. εί ποτε πάλιν έλθοι τῆ Ἑλλάδι κίνδυνος ὑπὸ βαρβάρων, τίσιν αν μαλλον πιστεύσαιτε η Λακεδαιμονίοις; τίνας δε αν 10 παραστάτας ήδιον τούτων ποιήσαισθε, ων γε καὶ οἱ ταχθέντες έν Θερμοπύλαις άπαντες είλοντο μαχόμενοι αποθανείν μάλλου η ζωντες επεισφρέσθαι του βάρβαρου τη Έλλάδι; πως οὖν οὐ δίκαιον ὧν τε ἔνεκα ἐγένοντο ἄνδρες ἀγαθοὶ μεθ' ύμων καὶ ων έλπὶς καὶ αῦθις γενέσθαι πάσαν προθυμίαν είς 15 44 αὐτοὺς καὶ ὑμᾶς καὶ ἡμᾶς παρέχεσθαι; ἄξιον δὲ καὶ τῶν παρόντων συμμάχων αὐτοῖς ἔνεκα προθυμίαν ἐνδείξασθαι. εθ γάρ ίστε ότι οίπερ τούτοις πιστοί διαμένουσιν έν ταίς συμφοραίς, οὖτοι καὶ ὑμῖν αἰσχύνοιντ' αν μη ἀποδιδόντες χάριτας. εί δὲ μικραί δοκούμεν πόλεις είναι αί τοῦ κινδύνου 20 μετέχειν αὐτοῖς ἐθέλουσαι, ἐνθυμήθητε ὅτι ἐὰν ἡ ὑμετέρα πόλις προσγένηται, οὐκέτι μικραὶ πόλεις ἐσόμεθα αἱ βοηθοῦ-45 σαι αὐτοῖς. ἐγὼ δέ, ὧ ἄνδρες 'Αθηναῖοι, πρόσθεν μὲν άκούων εζήλουν τήνδε την πόλιν ότι πάντας και τους άδικουμένους καὶ τοὺς φοβουμένους ἐνθάδε καταφεύγοντας ἐπι- 25 κουρίας ήκουου τυγχάνειν νῦν δ' οὐκέτ' ἀκούω, ἀλλ' αὐτὸς ήδη παρών όρω Λακεδαιμονίους τε τους ονομαστοτάτους και

3 οὐδενὶ Dobree : οὐδὲν codd. 5 ὡs del. Cobet 10 πιστεύσαιτε Schneider : πιστεύσητε Β : πιστεύσοιτε cet. 13 ἐπεισφρέσθαι Cobet : ἐπεισφέρεσθαι codd. (συνεπεισφέρεσθαι C, ἐπεσφέρεσθαι F) 15 καὶ ante αδθις om. C F 17 αὐτοῖς del. Nauck : ante προθυμίαν pon. vulg. ἔνεκεν C F 20 εἶναι om. C 25 ἐπικουρίας δεομένους C

μετ' αὐτῶν τοὺς πιστοτάτους φίλους αὐτῶν πρὸς ὑμᾶς τε 46 ἥκοντας καὶ δεομένους αῧ ὑμῶν ἐπικουρῆσαι. ὁρῶ δὲ καὶ

Θηβαίους, οὶ τότε οὐκ ἔπεισαν Λακεδαιμονίους ἐξανδραποδίσασθαι ύμας, νθν δεομένους ύμων [μη] περιιδείν απολομένους τους σώσαντας υμάς. των μεν ουν υμετέρων προγόνων καλον λέγεται, δτε τοὺς 'Αργείων τελευτήσαντας ἐπὶ τῆ Καδμεία οὐκ 5 είασαν ατάφους γενέσθαι ύμιν δε πολύ κάλλιον αν γένοιτο, εί τους έτι ζωντας Λακεδαιμονίων μήτε υβρισθήναι μήτε απολέσθαι εάσαιτε. καλού γε μην κάκείνου όντος, ότε 47 σχόντες την Εύρυσθέως υβριν διεσώσατε τους Ηρακλέους παίδας, πώς οὐ καὶ ἐκείνου τόδε κάλλιον, εὶ μὴ μόνον τοὺς 10 άρχηγέτας, άλλα και δλην την πόλιν περισώσαιτε; πάντων δε κάλλιστου, εί ψήφω ακινδύνω σωσάντων ύμας τότε των Λακεδαιμονίων, νθν ύμεις σύν δπλοις τε και διά κινδύνων **ἐπικο**υρήσετε αὐτοῖς. ὁπότε δὲ καὶ ἡμεῖς ἀγαλλόμεθα οἱ 48 συναγορεύοντες βοηθήσαι ανδράσιν αγαθοίς, ή που ύμιν γε 15 τοις έργφ δυναμένοις βοηθήσαι γενναία αν ταθτα φανείη, εί πολλάκις και φίλοι και πολέμιοι γενόμενοι Λακεδαιμονίοις μη ων έβλάβητε μαλλον η ων εῦ ἐπάθετε μνησθείητε καὶ χάριν ἀποδοίητε αὐτοῖς μη ὑπερ ὑμῶν αὐτῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ πάσης τῆς Ἑλλάδος, ὅτι ἄνδρες ἀγαθοὶ ὑπὲρ αὐτῆς 20 εγένοντο.

Μετὰ ταῦτα ἐβουλεύουτο οἱ ᾿Αθηναῖοι, καὶ τῶν μὲν 49 ἀντιλεγόντων σὖκ ἠνείχοντο ἀκούοντες, ἐψηφίσαντο δὲ βοηθεῖν πανδημεί, καὶ Ἰφικράτην στρατηγὸν εῖλοντο. ἐπεὶ δὲ τὰ ἰερὰ ἐγένετο καὶ παρήγγειλεν ἐν ᾿Ακαδημεία δειπνοποιεῖ
5 σθαι, πολλοὺς ἔφασαν προτέρους αὐτοῦ Ἰφικράτους ἐξελθεῖν. ἐκ δὲ τούτου ἡγεῖτο μὲν ὁ Ἰφικράτης, οἱ δ' ἠκολούθουν, νομίζοντες ἐπὶ καλόν τι ἔργον ἡγήσεσθαι. ἐπεὶ δὲ ἀφικόμενος εἰς Κόρινθον διέτριβέ τινας ἡμέρας, εὐθὺς μὲν ἐπὶ ταύτη τῆ διατριβῆ πρῶτον ἔψεγον αὐτόν ὡς δ' ἐξήγαγέ ΄ 30 ποτε, προθύμως μὲν ἠκολούθουν ὅποι ἡγοῖτο, προθύμως δ',

² μη del. F₂ 4 δτε] δτι Μ η ἐδσητε Β : ἐδσοιτε cet. : corr. Schneider 9 οὐ καὶ] οὐκ Β pr. (ut vid.) F 13 οἰ del. Hertlein : et hoc et βοηθήσαι del. Cobet 18 ὁμῶν] ἡμῶν G F D pr. 24 ἐγένετο Β : ἐγένοντο cet. 29 πρῶτον del. Nauck

50 εἰ πρὸς τείχος προσάγοι, προσέβαλλον. τῶν δ' ἐν τῆ Λακεδαίμονι πολεμίων 'Αρκάδες μὲν καὶ 'Αργεῖοι καὶ 'Ηλεῖοι πολλοὶ ἀπεληλύθεσαν, ἄτε ὅμοροι οἰκοῦντες, οἱ μὲν ἄγοντες οἱ δὲ φέροντες ὅ τι ἡρπάκεσαν. οἱ δὲ Θηβαῖοι καὶ οἱ ἄλλοι τὰ μὲν καὶ διὰ τοῦτο ἀπιέναι ἐβούλοντο ἐκ τῆς χώρας, ὅτι ξεώρων ἐλάττονα τὴν στρατιὰν καθ' ἡμέραν γιγνομένην, τὰ δέ, ὅτι σπανιώτερα τὰ ἐπιτήδεια ἢν· τὰ μὲν γὰρ ἀνήλωτο, τὰ δὲ διήρπαστο, τὰ δὲ ἐξεκέχυτο, τὰ δὲ κατεκέκαυτο πρὸς δ' ἔτι καὶ χειμὼν ἦν, ὥστ' ἤδη πάντες ἀπιέναι ἐβούλοντο.

51 ως δ' ἐκεῖνοι ἀπεχώρουν ἐκ τῆς Λακεδαίμονος, οὕτω δὴ καὶ το δ Ἰφικράτης τοὺς ᾿Αθηναίους ἀπῆγεν ἐκ τῆς ᾿Αρκαδίας εἰς Κόρινθον. εἰ μὲν οὖν ἄλλο τι καλῶς ἐστρατήγησεν, οὐ ψέγω ἐκεῖνα μέντοι ἃ ἐν τῷ χρόνῳ ἐκείνῳ ἔπραξε, πάντα εὐρίσκω τὰ μὲν μάτην, τὰ δὲ καὶ ἀσυμφόρως πεπραγμένα αὐτῷ. ἐπιχειρήσας μὲν γὰρ φυλάττειν ἐπὶ τῷ ᾿Ονείῳ, 15 ὅπως μὴ δύναιντο οἱ Βοιωτοὶ ἀπελθεῖν οἴκαδε, παρέλιπεν

52 ἀφύλακτον τὴν καλλίστην παρὰ Κεγχρειὰς πάροδον, μαθεῖν δὲ βουλόμενος εἰ παρεληλυθότες εἶεν οἱ Θηβαῖοι τὸ "Ονειον ἔπεμψε σκοποὺς τούς τε 'Αθηναίων ἱππέας καὶ τοὺς Κορινθίων ἄπαντας. καίτοι ἰδεῖν μὲν οὐδὲν ἤττον ὀλίγοι τῶν 20 πολλῶν ἱκανοί· εἰ δὲ δέοι ἀποχωρεῖν, πολὰ ῥῷον τοῖς ὀλίγοις ἢ τοῖς πολλοῖς καὶ ὁδοῦ εὐπόρου τυχεῖν καὶ καθ ἤσυχίαν ἀποχωρῆσαι. τὸ δὲ πολλούς τε προσάγειν καὶ ἤττονας τῶν ἐναντίων πῶς οὐ πολλὴ ἀφροσύνη; καὶ γὰρ δὴ ἄτε ἐπὶ πολὰ παραταξάμενοι χωρίον οἱ ἱππεῖς διὰ τὸ πολλοὶ εἶναι, ἔπεὶ 25 ἔδει ἀποχωρεῖν, πολλῶν καὶ χαλεπῶν χωρίων ἐπελάβοντο· ὥστε οὐκ ἐλάττους ἀπώλοντο εἴκοσιν ἱππέων. καὶ τότε μὲν οἱ Θηβαῖοι ὅπως ἐβούλοντο ἀπῆλθον.

ι τείχος B: το τείχος cet. 3 ἀπεληλύθεσαν Dobree: ἀπεληλύθεισαν D corr.: ἐπεληλύθησαν vel ἐπεληλύθεισαν cet. (ἐπεληλύθεσαν V) 14 καὶ om. M 16 δύνωνται V 27 ἐλάττους B: ἔλαττον cet.

ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ Ζ

Τῷ δ' ὑστέρῳ ἔτει Λακεδαιμονίων καὶ τῶν συμμάχων Ι πρέσβεις ἢλθον αὐτοκράτορες 'Αθήναζε, βουλευσόμενοι καθ' ὅ τι ἡ συμμαχία Λακεδαιμονίοις καὶ 'Αθηναίοις ἔσοιτο. λεγόντων δὲ πολλῶν μὲν ξένων, πολλῶν δὲ 'Αθηναίων, 5 ὡς δέοι ἐπὶ τοῖς ἴσοις καὶ ὁμοίοις τὴν συμμαχίαν εἶναι, Προκλῆς Φλειάσιος εἶπε τόνδε τὸν λόγον.

Έπείπερ, ω άνδρες 'Αθηναίοι, αγαθον υμίν έδοξεν είναι 2 Λακεδαιμονίους φίλους ποιείσθαι, δοκεί μοι χρήναι τοῦτο σκοπείν, δπως ή φιλία δτι πλείστον χρόνον συμμενεί. εαν το οὖν ή ἐκατέροις μάλιστα συνοίσει, ταύτη καὶ τὰς συνθήκας ποιησώμεθα, ούτω κατά γε τὸ είκὸς μάλιστα συμμένοιμεν άν. τὰ μὲν οὖν ἄλλα σχεδόν τι συνωμολόγηται, περί δὲ της ηγεμονίας νθν η σκέψις. τη μέν οθν βουλή προβεβούλευται ύμετέραν μεν είναι την κατά θάλατταν, Λακεδαιμονίων 15 δὲ τὴν κατὰ γῆν ἐμοὶ δὲ καὶ αὐτῷ δοκεῖ ταῦτα οὐκ ἀνθρωπίνη μάλλον ή θεία φύσει τε καὶ τύχη διωρίσθαι. πρώτον 3 μέν γὰρ τόπου έχετε κάλλιστα πεφυκότα πρὸς τοῦτο πλεῖσται γὰρ πόλεις των δεομένων της θαλάττης περί την ύμετέραν πόλιν ολκούσι, καλ αύται πάσαι ασθενέστεραι τής 20 υμετέρας. πρός τούτοις δε λιμένας έχετε, ων άνευ ούχ οδόν τε ναυτική δυνάμει χρήσθαι. έτι δὲ τριήρεις κέκτησθε πολλάς, και πάτριον ύμιν έστι ναυτικόν επικτάσθαι.

⁷ ὁμῖν C: ἡμῖν cet. 11 συμμένοιμεν ἄν] ἄν συμμένοιεν Cobet 15 ἐμοὶ δὲ] ἐμοὶ Η 16 post μᾶλλον add. γνώμη Pluygers φύσει] κρίσει Nauck 18 τῆς om. CF περὶ] πρὸς Η post ras. 19 οἰκοῦσιν Η

μὴν τάς γε τέχνας τὰς περί ταῦτα πάσας οἰκείας ἔχετε. καὶ μὴν ἐμπειρία γε πολύ προέχετε τῶν ἄλλων περὶ τὰ ναυτικά· ὁ γὰρ βίος τοῖς πλείστοις ὑμῶν ἀπὸ τῆς θαλάττης· ώστε των ίδίων ἐπιμελόμενοι ἄμα καὶ των κατὰ θάλατταν αγώνων έμπειροι γίγνεσθε. έτι δε και τόδε οὐδαμόθεν αν 5 τριήρεις πλείους άθρόαι ἐκπλεύσειαν ἡ παρ' ὑμῶν. ἔστι δὲ τούτο οὐκ ἐλάχιστον πρὸς ἡγεμονίαν πρὸς γὰρ τὸ πρώτον 5 Ισχυρον γενόμενον ήδιστα πάντες συλλέγονται. έτι δε καί άπὸ των θεων δέδοται ύμιν εὐτυχείν ἐν τούτω πλείστους γάρ καὶ μεγίστους ἀγώνας ήγωνισμένοι κατὰ θάλατταν ἐλά- 10 χιστα μέν αποτετυχήκατε, πλείστα δε κατωρθώκατε. είκος οὖν καὶ τοὺς συμμάχους μεθ' ὑμῶν ἄν ἥδιστα τούτου τοῦ 6 κινδύνου μετέχειν. ώς δὲ δὴ καὶ ἀναγκαία καὶ προσήκουσα ύμιν αυτη ή ἐπιμέλεια ἐκ τωνδε ἐνθυμήθητε. Λακεδαιμόνιοι ύμιν ἐπολέμουν ποτὲ πολλά ἔτη, καὶ κρατούντες τῆς χώρας 15 οὐδεν προύκοπτον είς τὸ ἀπολέσαι ύμας. ἐπεὶ δ' ὁ θεὸς έδωκέ ποτε αὐτοῖς κατὰ θάλατταν ἐπικρατήσαι, εὐθὺς ὑπ' έκείνοις παντελώς εγένεσθε, οὐκοῦν εὕδηλον ἐν τούτοις έστιν ότι έκ της θαλάττης άπασα ύμιν ήρτηται σωτηρία. 7 ούτως οὖν πεφυκότων πῶς ἄν ἔχοι καλῶς ὑμῖν Λακεδαι- 20 μονίοις ἐπιτρέψαι κατὰ θάλατταν ἡγεῖσθαι, οἱ πρώτον μὲν καὶ αὐτοὶ ὁμολογοῦσιμ ἀπειρότεροι ὑμῶν τούτου τοῦ ἔργου είναι, έπειτα δ' οὐ περί των ίσων δ κίνδυνός έστιν έν τοίς κατά θάλατταν άγωσιν, άλλ' έκείνοις μέν περί των έν ταίς τριήρεσι μόνου ανθρώπων, ύμιν δε και περί παίδων και 25 8 γυναικών καὶ όλης της πόλεως; τὰ μὲν δη ὑμέτερα ούτως έχει τὰ δὲ δὴ τῶν Λακεδαιμονίων ἐπισκέψασθε. πρῶτον μέν γὰρ οἰκοῦσιν ἐν μεσογαία. ώστε τῆς γῆς κρατοῦντες καὶ εὶ θαλάττης εἴργοιντο, δύναιντ' αν καλώς διαζην. Εγνωκότες οὖν καὶ οὖτοι ταῦτα εὐθὺς ἐκ παίδων πρὸς τὸν κατὰ 30

¹¹ κατωρθώκατε B: κατο(ω)ρθώσατε cct. 17 ποτε] τότε Krüger 19 δμῶν om. H ante σωτηρία add. ή Schneider 25 μόνων C Pal. ante corr.: μόνων cet. 26 καὶ τὰ μὲν Pal. H 27 δή om. C F_2 marg. 28 μεσογαία] μεσογεία B corr. ut vid., eadem manu

γην πόλεμον την άσκησιν ποιούνται, και το πλείστου δέ άξιον, τὸ πείθεσθαι τοῖς άρχουσιν, οὖτοι μὲν κράτιστοι κατὰ γην, ύμεις δε κατά θάλατταν. Επειτα δε ώσπερ ύμεις ναυ- ο τικώ, ούτως αὐ ἐκείνοι κατὰ γῆν πλείστοι καὶ τάχιστ' ἄν 5 εξέλθοιεν ωστε πρός τούτους αὖ είκὸς τοὺς συμμάχους εύθαρσεστάτους προσιέναι. έτι δὲ καὶ ὁ θεὸς αὐτοῖς δέδωκεν, ώσπερ ύμιν κατά θάλατταν εύτυχείν, ούτως έκείνοις κατά γην πλείστους γάρ αὖ οὖτοι ἀγώνας ἐν τῆ γῆ ἡγωνισμένοι ελάχιστα μεν εσφαλμένοι είσί, πλείστα δε κατωρθωκότες. το ώς δε και άναγκαία οὐδεν ήττον τούτοις ή κατά γην έπι- 10 μέλεια η υμίν η κατά θάλατταν έκ των έργων έξεστι γιγνώσκειν. ὑμεῖς γὰρ τούτοις πολλὰ ἔτη πολεμοῦντες καὶ πολλάκις καταναυμαχούντες οὐδὲν προύργου ἐποιεῖτε πρὸς τό τούτους καταπολεμήσαι. ἐπεὶ δὲ ἄπαξ ἡττήθησαν ἐν τῆ 15 γή, εὐθύς καὶ περὶ παίδων καὶ περὶ γυναικών καὶ περὶ ὅλης της πόλεως κίνδυνος αὐτοῖς ἐγένετο. πῶς οὖν οὐ τούτοις ΙΙ αὖ δεινὸν ἄλλοις μὲν ἐπιτρέπειν κατὰ γῆν ἡγεῖσθαι, αὐτοὺς δὲ ἄριστα τῶν κατὰ γῆν ἐπιμελεῖσθαι; ἐγὼ μὲν οὖν, ὥσπερ τή βουλή προβεβούλευται, ταθτα εξρηκά τε καὶ συμφορώ-10 τατα ήγουμαι άμφοιν είναι ύμεις δε εύτυχοιτε τὰ κράτιστα πάσω ήμιν βουλευσάμενοι.

Ό μὲν ταῦτ' εἶπεν. οἱ δ' ᾿Αθηναῖοί τε καὶ οἱ τῶν 12 Λακεδαιμονίων παρόντες ἐπήνεσαν ἀμφότεροι ἰσχυρῶς τὸν λόγον αὐτοῦ. Κηφισόδοτος δὲ παρελθών ᾿Ανδρες ᾿Αθηναῖοι, ἐξφη, οὐκ αἰσθάνεσθε ἐξαπατώμενοι; ἀλλ' ἐὰν ἀκούσητέ μου, ἐγὼ ὑμῖν αὐτίκα μάλα ἐπιδείξω. ἤδη γὰρ ἡγήσεσθε κατὰ θάλατταν Λακεδαιμόνιοι δὲ ὑμῖν ἐὰν συμμαχῶσι, δῆλον ὅτι πέμψουσι τοὺς μὲν τριηράρχους Λακεδαιμονίους καὶ ἴσως τοὺς ἐπιβάτας, οἱ δὲ ναῦται δῆλον ὅτι ἔσονται ἡ Εἴλωτες ἡ 30 μισθοφόροι. οὐκοῦν ὑμεῖς μὲν τούτων ἡγήσεσθε. οἱ δὲ 13

¹ δè om. M 5 τούτοις codd.: corr. Leonel. ante είκὸς add. κατὰ γῆν Hartman 6 εὐθαρσέστατα Cobet αὐτοῖς om. C 9 εἰσὶν Η 16 δκίνδυνος C 17 αὐτοὺς 'αὐτοὺς Fpr.: αὐτοῦς cet. 18 οὖν om. Η 25 post εξαπατώμενοι semicolon ponit Η 29 δῆλον ὅτι del. Nauck

VII. i

Λακεδαιμόνιοι ὅταν παραγγείλωσιν ὑμίν κατὰ γῆν στρατείαν, δῆλον ὅτι πέμψετε τοὺς ὁπλίτας καὶ τοὺς ἱππέας. οὐκοῦν οὕτως ἐκείνοι μὲν ὑμῶν αὐτῶν γίγνονται ἡγεμόνες, ὑμεῖς δὲ τῶν ἐκείνων δούλων καὶ ἐλαχίστου ἀξίων. ἀπόκριναι δέ μοι, ἔφη, ὧ Λακεδαιμόνιε Τιμόκρατες, οὐκ ἄρτι ἔλεγες ὡς ξ ἐπὶ τοῖς ἴσοις καὶ ὁμοίοις ῆκοις τὴν συμμαχίαν ποιούμενος;

14 Εἶπον ταῦτα. "Εστιν οὖν, ἔφη ὁ Κηφισόδοτος, ἰσαίτερον ἡ ἐν μέρει μὲν ἐκατέρους ἡγεῖσθαι τοῦ ναυτικοῦ, ἔν μέρει δὲ τοῦ πεζοῦ, καὶ ὑμᾶς τε, εἴ τι ἀγαθόν ἐστιν ἐν τῆ κατὰ θάλατταν ἀρχῆ, τούτων μετέχειν, καὶ ἡμᾶς ἐν τῆ κατὰ το γῆν; ἀκούσαντες ταῦτα οἱ `Αθηναῖοι μετεπείσθησαν, καὶ ἐψηφίσαντο κατὰ πενθήμερον ἑκατέρους ἡγεῖσθαι.

15 Στρατευομένων δ' ἀμφοτέρων αὐτῶν καὶ τῶν συμμάχων εἰς Κόρινθον ἔδοξε κοινῆ φυλάττειν τὸ 'Ονειον. καὶ ἐπεὶ ἐπορεύοντο οἱ Θηβαῖοι καὶ οἱ σύμμαχοι, παραταξάμενοι ἐφύ- 15 λαττον ἄλλος ἄλλοθεν τοῦ 'Ονείον, Λακεδαιμόνιοι δὲ καὶ Πελληνεῖς κατὰ τὸ ἐπιμαχώτατον. οἱ δὲ Θηβαῖοι καὶ οἱ σύμμαχοι ἐπεὶ ἀπεῖχον τῶν φυλαττόντων τριάκοντα στάδια, κατεστρατοπεδεύσαντο ἐν τῷ πεδίῳ. συντεκμηράμενοι δὲ ἡνίκ' ἄν φοντο όρμηθέντες καθανύσαι ἄμα κνέφα, πρὸς τὴν 20

16 των Λακεδαιμονίων φυλακὴν ἐπορεύοντο. καὶ μέντοι σὖκ ἐψεύσθησαν τῆς ὥρας, ἀλλ' ἐπιπίπτουσι τοῖς Λακεδαιμονίοις καὶ τοῖς Πελληνεῦσιν ἡνίκα αἱ μὲν νυκτεριναὶ φυλακαὶ ἡδη ἔληγον, ἐκ δὲ τῶν στιβάδων ἀνίσταντο ὅποι ἐδεῖτο ἕκαστος. ἐνταῦθα οἱ Θηβαῖοι προσπεσόντες ἔπαιον παρεσκευασμένοι 25

17 ἀπαρασκευάστους καὶ συντεταγμένοι ἀσυντάκτους. ὡς δὲ οἱ σωθέντες ἐκ τοῦ πράγματος ἀπέφυγον ἐπὶ τὸν ἐγγύτατα λόφον, ἐξὸν τῷ Λακεδαιμονίων πολεμάρχω λαβόντι ὅπόσους μὲν ἐβούλετο τῶν συμμάχων ὁπλίτας, ὁπόσους δὲ πελταστάς, κατέχειν τὸ χωρίον, καὶ γὰρ τὰ ἐπιτήδεια ἐξῆν ἀσφαλῶς 30 ἐκ Κεγχρειῶν κομίζεσθαι, οὐκ ἐποίησε ταῦτα, ἀλλὰ μάλα

⁴ ἐλαχίστων Η 6 ἥκεις D pr. V C 14 κοινῆ B: κοινῶς cet. 16 ἄλλοι ἄλλοθι Halbertsma 21 τῶν om. Η 22 ἐμπίπτουσι C F 24 ὅποι Schneider: ὅπου codd. 26 ἀπαρασκεύους Dind.

απορούντων των Θηβαίων πως χρη έκ του πρός Σικυωνα βλέποντος καταβήναι ή πάλιν ἀπελθείν, σπονδάς ποιησάμενος, ώς τοις πλείστοις εδόκει, πρός Θηβαίων μάλλον ή πρός ξαυτών, ούτως απήλθε και τούς μεθ' αύτου απήγαγεν.

5 Οἱ δὲ Θηβαίοι ἀσφαλῶς καταβάντες καὶ συμμείξαντες 18 τοις έαυτων συμμάχοις, 'Αρκάσι τε και 'Αργείοις και 'Ηλείοις, εύθύς μεν προσέβαλον πρός Σικυώνα καὶ Πελλήνην στρατευσάμενοι δε είς Ἐπίδαυρον εδήωσαν αὐτῶν πασαν τὴν χώραν. ἀναχωρούντες δὲ ἐκείθεν μάλα πάντων ὑπεροπτικώς το των έναντίων, ως έγένοντο έγγυς του Κορινθίων άστεως, δρόμω εφέροντο πρός τὰς πύλας τὰς ἐπὶ Φλειοῦντα Ιόντι,

ώς εί ανεφγμέναι τύχοιεν, είσπεσούμενοι. εκβοηθήσαντες 19 δέ τωες ψιλοί έκ της πόλεως άπαντωσι των Θηβαίων τοις ἐπιλέκτοις οὐδὲ τέτταρα πλέθρα ἀπέχουσι τοῦ τείχους· καὶ

15 αναβάντες έπὶ τὰ μνήματα καὶ τὰ ὑπερέχοντα χωρία, βάλλουτες καὶ ἀκουτίζουτες ἀποκτείνουσι τῶν πρώτων καὶ μάλα συχνούς, καὶ τρεψάμενοι εδίωκον ώς τρία ή τέτταρα στάδια. τούτου δὲ γενομένου οἱ Κορίνθιοι τοὺς νεκροὺς πρὸς τὸ τείχος έλκύσαντες καὶ ὑποσπόνδους ἀποδόντες τροπαίον

20 έστησαν. καὶ ταύτη μὲν ἀνεψύχθησαν οἱ τῶν Λακεδαιμονίων

σύμμαχοι.

"Αμα τε δη πεπραγμένων τούτων καταπλεί Λακεδαιμονίοις 20 ή παρά Διονυσίου βοήθεια, τριήρεις πλέον ή είκοσιν ήγον δὲ Κελτούς τε καὶ "Ιβηρας καὶ ἱππέας ώς πεντήκοντα. τῆ 15 δ' ύστεραία οἱ Θηβαῖοί τε καὶ οἱ ἄλλοι αὐτῶν σύμμαχοι διαταξάμενοι καὶ ἐμπλήσαντες τὸ πεδίον μέχρι τῆς θαλάττης και μέχρι των έχομένων της πόλεως γηλόφων έφθειρον εί τι χρήσιμου ήν εν τῷ πεδίφ. καὶ οἱ μεν τῶν Αθηναίων καὶ οἱ των Κορινθίων Ιππείς οὐ μάλα ἐπλησίαζον τῷ στρατεύματι, 30 δρώντες Ισχυρά καὶ πολλά τάντίπαλα· οἱ δὲ παρά τοῦ 21

4 μεθ' αὐτοῦ vulg.: μετ' αὐτοῦ codd. 5 καὶ συμμείξαντες om. Β Pal. 6 τοῖς ἐαυτῶν C: τοῖς τε αὐ(ἐαυ-)(αὐ-)τῶν cet. 7 προσ-10 τοῦ Β: τοῦ τῶν cet. 22 τε] δὲ V 28 οἰ τ 11 lorri del. Bake 28 οί τῶν om. F

Διονυσίου ίππεις, δσοιπερ ήσαν, ούτοι διεσκεδασμένοι άλλος άλλη παραθέοντες ηκόντιζον τε προσελαύνοντες, καὶ ἐπεὶ ώρμων έπ' αὐτούς, ἀνεχώρουν, καὶ πάλιν ἀναστρέφοντες ήκόντιζου. καὶ ταθτα άμα ποιοθυτες κατέβαινου άπὸ των Ίππων καὶ ἀνεπαύοντο. εὶ δὲ καταβεβηκόσιν ἐπελαύνοιέν 5 τινες, εὐπετῶς ἀναπηδώντες ἀνεχώρουν. εὶ δ' αὖ τινες διώξειαν αὐτοὺς πολὺ ἀπὸ τοῦ στρατεύματος, τούτους, ὁπότε άποχωροίεν, ἐπικείμενοι καὶ ἀκοντίζοντες δεινά εἰργάζοντο, καὶ πᾶν τὸ στράτευμα ἡνάγκαζον ξαυτών ξνεκα καὶ προϊέναι 22 καὶ ἀναχωρείν. μετὰ ταῦτα μέντοι οἱ Θηβαίοι μείναντες 10 ού πολλας ήμέρας απήλθον οίκαδε, και οι άλλοι δε έκαστος οίκαδε. εκ δε τούτου εμβάλλουσιν οί παρά Διονυσίου εls Σικυώνα, καὶ μάχη μεν νικώσι τους Σικυωνίους εν τῷ πεδίφ, καὶ ἀπέκτειναν περὶ ἐβδομήκοντα. Δέρας δὲ τείχος κατά κράτος αίροῦσι. καὶ ἡ μὲν παρὰ Διονυσίου πρώτη βοήθεια 15 ταθτα πράξασα ἀπέπλευσεν εls Συρακούσας. Θηβαίοι δὲ καὶ πάντες οἱ ἀποστάντες ἀπὸ Λακεδαιμονίων μέχρι μὲν τούτου τοῦ χρόνου όμοθυμαδον καὶ ἔπραττον καὶ ἐστρα-23 τεύοντο ήγουμένων Θηβαίων. ἐγγενόμενος δέ τις Λυκομήδης

23 τενοντο ηγουμενων Θηβαιων. εγγενομενος δε τις Λυκομηδης Μαντινεύς, γένει τε οὐδενὸς ἐνδεὴς χρήμασί τε προήκων καὶ 20 ἄλλως φιλότιμος, οὖτος ἐνέπλησε φρονήματος τοὺς ᾿Αρκάδας, λέγων ὡς μόνοις μὲν αὐτοῖς πατρὶς Πελοπόννησος εἴη, μόνοι γὰρ αὐτόχθονες ἐν αὐτῆ οἰκοῖεν, πλεῖστον δὲ τῶν Ἑλληνικῶν φύλων τὸ ᾿Αρκαδικὸν εἴη καὶ σώματα ἐγκρατέστατα ἔχοι. καὶ ἀλκιμωτάτους δὲ αὐτοὺς ἀπεδείκνυε, τεκμήρια παρεχό-25 μενος ὡς ἐπικούρων ὁπότε δεηθεῖέν τινες, οὐδένας ἡροῦντο ἀντ ᾿Αρκάδων. ἔτι δὲ οὕτε Λακεδαιμονίους πώποτε ἄνευ σφῶν ἐμβαλεῖν εἰς τὰς ᾿Αθήνας οὕτε νῦν Θηβαίους ἐλθεῖν 24 ἄνευ ᾿Αρκάδων εἰς Λακεδαίμονα. ἐὰν οῦν σωφρονῆτε, τοῦ

1 δσοι παρήσαν Cobet διεσκεδασμένοι C: διεσκευασμένοι BM H D V: διεσκαυμένοι F ante corr. 3 δρμῷεν Hartman 8—§ 31 ἀκοντίζοντες . . . Επιπτον] post ἀκοντίζοντες in B excidit folium 16 ταῦτα] τοιαῦτα C 17 μὲν οδν Η 19 τῶν θηβαίων C F 20 ἐνδεὴς: fort. ἐνδεέστερος 23 ἐν om. Η 24 φῦλον Pal.: φύλον C: φύλων M H D V

άκολουθείν όποι άν τις παρακαλή φείσεσθε ώς πρότερόν τε Λακεδαιμονίοις ἀκολουθοῦντες ἐκείνους ηὐξήσατε, νῦν δὲ αν Θηβαίοις είκη ἀκολουθήτε καὶ μή κατά μέρος ἡγείσθαι άξιώτε, ίσως τάχα τούτους άλλους Λακεδαιμονίους εύρήσετε. 5 οί μεν δη 'Αρκάδες ταθτα ακούσαντες ανεφυσώντό τε καί ύπερεφίλουν τον Λυκομήδην καὶ μόνον ἄνδρα ἡγοῦντο ωστε άρχουτας έταττου ούστινας έκείνος κελεύοι. καὶ ἐκ τῶν συμβαινόντων δε έργων εμεγαλύνοντο οι 'Αρκάδες' εμβα- 25 λόντων μεν γάρ els Ἐπίδαυρου τῶν ᾿Αργείων, καὶ ἀποτο κλεισθέντων της εξόδου ύπό τε των μετά Χαβρίου ξένων καὶ 'Αθηναίων καὶ Κορινθίων, βοηθήσαντες μάλα πολιορκουμένους εξελύσαντο τους 'Αργείους, ου μόνον τοις ανδράσιν, άλλα και τοις χωρίοις πολεμίοις χρώμενοι στρατευσάμενοι δὲ καὶ εἰς ᾿Ασίνην τῆς Λακαίνης ἐνίκησάν τε τὴν τῶν 15 Λακεδαιμονίων φρουράν και τον Γεράνορα τον Σπαρτιάτην πολέμαρχου γεγενημένου απέκτειναν και το προάστιου των Ασιναίων ἐπόρθησαν. ὅπου δὲ βουληθεῖεν ἐξελθεῖν, οὐ νύξ, οὐ χείμων, οὐ μήκος όδοῦ, οὐκ ὅρη δύσβατα ἀπεκώλυεν αὐτούς. ώστε ἔν γε ἐκείνω τῷ χρόνω πολὺ ῷοντο κράτιστοι 20 είναι. οἱ μὲν δὴ Θηβαῖοι διὰ ταῦτα ὑποφθόνως καὶ οὐκέτι 26 φιλικώς είχου πρός τους 'Αρκάδας. οί γε μην 'Ηλείοι έπεί ἀπαιτούντες τὰς πόλεις τοὺς 'Αρκάδας ἃς ὑπὸ Λακεδαιμονίων άφηρέθησαν έγνωσαν αὐτοὺς τοὺς μὲν ξαυτών λόγους ἐν ούδενὶ λόγω ποιουμένους, τοὺς δὲ Τριφυλίους καὶ τοὺς άλλους 25 τους άπὸ σφων αποστάντας περί παντός ποιουμένους, ὅτι Αρκάδες έφασαν είναι, έκ τούτων αὖ καὶ οἱ Ἡλείοι δυσμενώς

Οὕτω δ' ἐκάστων μέγα ἐφ' ἐαυτοῖς φρονούντων τῶν 27 συμμάχων, ἔρχεται Φιλίσκος 'Αβυδηνὸς παρ' 'Αριοβαρζάνους

είχου πρός αὐτούς.

Ι φείσεσθε] ἀφήσεσθε Cobet τε om. $F: \gamma$ ε Grosser 2 δὲ $\hbar \nu$] δ' ἐὰν Keller 7 ἐκεῖνος] κἀκεῖνος CF 14 καὶ om M 15 prius τὸν del. Grosser Σπαρτιάτην πολέμαρχον Dind. : πολέμαρχον σπαρτιάτην codd. 16 προά(ά)στειον codd. 17 ἀσιναίων C: ἀσινάνων Pal. H M V : ἀσιάνων F: ἀσινάρων D 19 γ ε om. D F

VII. i

χρήματα έχων πολλά. και πρώτα μεν είς Δελφούς συνήγαγε περι ειρήνης Θηβαίους και τους συμμάχους και τους
Λακεδαιμονίους. εκει δε ελθόντες τῷ μεν θεῷ οὐδεν ἀνεκοινώσαντο ὅπως ἃν ἡ ειρήνη γένοιτο, αὐτοι δε εβουλεύοντο.
επει δε οὐ συνεχώρουν οι Θηβαιοι Μεσσήνην ὑπὸ Λακεδαιμονίοις είναι, ξενικὸν πολὺ συνέλεγεν ὁ Φιλίσκος, ὅπως
πολεμοίη μετὰ Λακεδαιμονίων.

Τούτων δὲ πραττομένων ἀφικνεῖται καὶ ἡ παρὰ Διονυσίου 28 δευτέρα βοήθεια. λεγόντων δε 'Αθηναίων μεν ώς χρεών είη αὐτοὺς ἰέναι εἰς Θετταλίαν τὰναντία Θηβαίοις, Λακεδαι- 10 μουίων δε ώς είς την Λακωνικήν, ταθτα εν τοίς συμμάχοις ενίκησεν. επεί δε περιέπλευσαν οί παρά Διονυσίου εls Λακεδαίμονα, λαβών αὐτοὺς 'Αρχίδαμος μετὰ τῶν πολιτικῶν έστρατεύετο. καὶ Καρύας μὲν ἐξαιρεῖ κατὰ κράτος, καὶ ὅσους ζωντας έλαβεν, ἀπέσφαξεν εκείθεν δ' εὐθύς στρατευσάμενος 15 είς Παρρασίους της 'Αρκαδίας μετ' αὐτῶν ἐδήου τὴν χώραν. έπει δ' εβοήθησαν οι 'Αρκάδες και οι 'Αργείοι, επαναχωρήσας έστρατοπεδεύσατο έν τοις ύπερ Μηλέας γηλόφοις. ένταθθα δ' όντος αὐτοῦ Κισσίδας ὁ ἄρχων τῆς παρά Διονυσίου βοηθείας έλεγεν ὅτι ἐξήκοι αὐτῷ ὁ χρόνος δς εἰρημένος ἦν 20 παραμένειν. καὶ ἄμα ταῦτ' ἔλεγε καὶ ἀπήει τὴν ἐπὶ Σπάρτης. 29 έπεὶ δὲ ἀποπορευόμενον ὑπετέμνοντο αὐτὸν οἱ Μεσσήνιοι ἐπὶ στενον της όδου, ενταυθα δη έπεμπεν επί τον 'Αρχίδαμον καί βοηθείν εκέλευε κάκείνος μέντοι εβοήθει. ως δε εγένοντο έν τη έπ' Εὐτρησίους ἐκτροπή, οἱ μὲν 'Αρκάδες καὶ 'Αργείοι 25 προσέβαινον είς την Λάκαιναν, καὶ οὖτοι ὡς ἀποκλείσοντες αὐτὸν τῆς ἐπ' οἶκον ὁδοῦ. ὁ δέ, οὖπέρ ἐστι χωρίον ἐπίπεδον έν ταις συμβολαις της τε έπ' Ευτρησίων και της έπι Μηλέας 30 όδοῦ, ἐνταῦθα ἐκβὰς παρετάξατο ὡς μαχούμενος. ἔφασαν δ'

³ ἀνεκοινώσαντο F corr.: ἐκοινώσαντο C: ἐνεκοινώσαντο Pal. H M D V 9 μὲν ὡς χρεὼν είη] ὡς χρεὼν μὲν είη D V C 10 ἰέναι om. C F 13 ὁ ἀρχίδαμος C F 16 Παρρασίους Clinton: παρουσίας codd. (fort. παρουσίας Pal.) 18 ὑπὲρ Dind.: ὑπὸ codd. 18 et 29 Μηλέας Ε. Curtius: μηδέας codd. 20 ἐξήκοιτο Η 23 στενῷ Dind. 27 οὖπέρ Leoncl.: ὅπερ, ὁπέρ, ὅπέρ codd.

αὐτὸν καὶ πρὸ τῶν λόχων παριόντα τοιάδε παρακελεύσασθαι: Ανδρες πολίται, νῦν ἀγαθοί γενόμενοι ἀναβλέψωμεν ὀρθοίς όμμασιν αποδώμεν τοις έπιγιγνομένοις την πατρίδα οιανπερ παρά των πατέρων παρελάβομεν παυσώμεθα αλσχυνόμενοι 5 καὶ παίδας καὶ γυναίκας καὶ πρεσβυτέρους καὶ ξένους, έν οίς πρόσθεν γε πάντων των Ελλήνων περιβλεπτότατοι ήμεν. τούτων δε ρηθέντων εξ αίθρίας αστραπάς τε καί βροντάς 31 λέγουσιν αίσίους αὐτῷ φανήναι συνέβη δὲ καὶ πρὸς τῷ δεξιώ κέρατι τέμενός τε καὶ ἄγαλμα Ἡρακλέους [οῦ δὴ καὶ το ἀπόγονος λέγεται είναι. τοιγαρούν έκ τούτων πάντων ούτω πολύ μένος και θάρρος τοις στρατιώταις φασίν έμπεσείν ωστ' έργου είναι τοις ήγεμόσιν ανείργειν τους στρατιώτας ώθουμένους els τὸ πρόσθεν. ἐπεὶ μέντοι ἡγεῖτο ὁ 'Αρχίδαμος, δλίγοι μεν των πολεμίων δεξάμενοι είς δόρυ αὐτοὺς 15 ἀπέθανον οἱ δ' ἄλλοι φεύγοντες ἔπιπτον, πολλοί μὲν ὑπὸ ὶππέων, πολλοί δὲ ὑπὸ τῶν Κελτῶν. ὡς δὲ ληξάσης τῆς 32 μάχης τροπαίου έστήσατο, εὐθὺς ἔπεμψεν οἴκαδε ἀγγελοῦντα Δημοτέλη του κήρυκα της τε υίκης το μέγεθος (καί) ότι Λακεδαιμονίων μέν οὐδὲ είς τεθναίη, των δὲ πολεμίων παμ-20 πλήθεις. τους μέντοι εν Σπάρτη έφασαν ακούσαντας αρξαμένους ἀπὸ 'Αγησιλάου καὶ τῶν γερόντων καὶ τῶν ἐφόρων πάντας κλαίειν ούτω κοινόν τι άρα χαρά καὶ λύπη δάκρυά έστιν. ἐπὶ μέντοι τῆ τῶν ᾿Αρκάδων τύχη οὐ πολύ τι ήττον Λακεδαιμονίων ήσθησαν Θηβαίοί τε και 'Ηλείοι ούτως ήδη 25 ήχθουτο έπὶ τῷ φρονήματι αὐτῶν.

Συνεχῶς δὲ βουλευόμενοι Θηβαῖοι ὅπως ἃν τὴν ἡγεμονίαν 33 λάβοιεν τῆς Ἑλλάδος, ἐνόμισαν, εἰ πέμψειαν πρὸς τὸν Περσῶν βασιλέα, πλεονεκτῆσαι ἄν τι ἐν ἐκείνῳ. καὶ ἐκ τούτου παρακαλέσαντες ἦδη τοὺς συμμάχους ἐπὶ προφάσει τοῦς καὶ Εὐθυκλῆς ὁ Λακεδαιμόνιος εἴη παρὰ βασιλεῖ, ἀναβαίνους Θηβαίων μὲν Πελοπίδας, ᾿Αρκάδων δὲ ᾿Αντίοχος ὁ

6 τῶν om. H 9 τε] τι D 9, 10 οὖ... λέγεται del. Cobet 15 πολλοί] hic redit B 18 καὶ add. Stephanus 24 et 26 οἰ θηβαῖοί C F 28 ἐν om. C F: παρ' Morus

VII.i

παγκρατιαστής, 'Ηλείων δὲ 'Αρχίδαμος' ἢκολούθει δὲ καὶ 'Αργείος. καὶ οἱ 'Αθηναῖοι ἀκούσαντες ταῦτα ἀνέπεμψαν 34 Τιμαγόραν τε καὶ Λέοντα. ἐπεὶ δὲ ἐκεῖ ἐγένοντο, πολὺ ἐπλεονέκτει ὁ Πελοπίδας παρὰ τῷ Πέρση. εἶχε γὰρ λέγειν καὶ ὅτι μόνοι τῶν 'Ελλήνων βασιλεῖ συνεμάχοντο 5 ἐν Πλαταιαῖς, καὶ ὅτι ὕστερον οὐδεπώποτε στρατεύσαιντο ἐπὶ βασιλέα, καὶ ὡς Λακεδαιμόνιοι διὰ τοῦτο πολεμήσειαν αὐτοῖς, ὅτι οὐκ ἐθελήσαιεν μετ' 'Αγησιλάον ἐλθεῖν ἐπ' αὐτὸν οὐδὲ θῦσαι ἐάσαιεν αὐτὸν ἐν Αὐλίδι τῆ 'Αρτέμιδι, ἔνθαπερ ὅτε 'Αγαμέμνων εἰς τὴν 'Ασίαν ἐξέπλει θύσας είλε Τροίαν. 10

35 μέγα δὲ συνεβάλλετο τῷ Πελοπίδα εἰς τὸ τιμᾶσθαι καὶ ὅτι
ἐνενικήκεσαν οἱ Θηβαῖοι μάχη ἐν Λεύκτροις καὶ ὅτι πεπορθηκότες τὴν χώραν τῶν Λακεδαιμονίων ἐφαίνοντο. ἔλεγε δὲ
ὁ Πελοπίδας ὅτι οἱ ᾿Αργεῖοι καὶ οἱ ᾿Αρκάδες μάχη ἡττημένοι
εἶεν ὑπὸ Λακεδαιμονίων, ἐπεὶ αὐτοὶ οὐ παρεγένοντο. συνε- τς
μαρτύρει δ᾽ αὐτῷ ταῦτα πάντα ὡς ἀληθῆ λέγοι ὁ ᾿Αθηναῖος

36 Τιμαγόρας, καὶ ἐτιμᾶτο δεύτερος μετὰ τὸν Πελοπίδαν. ἐκ δὲ τούτου ἐρωτώμενος ὑπὸ βασιλέως ὁ Πελοπίδας τί βούλοιτο ἑαυτῷ γραφῆναι εἶπεν ὅτι Μεσσήνην τε αὐτόνομον εἶναι ἀπὸ Λακεδαιμονίων καὶ ᾿Αθηναίους ἀνέλκειν τὰς ναῦς εἰ δὲ ταῦτα 20 μὴ πείθοιντο, στρατεύειν ἐπ᾽ αὐτούς εἴ τις δὲ πόλις μὴ

μη πείθοιντο, στρατεύειν έπ΄ αύτούς εί τις δε πόλις μη 37 εθέλοι ἀκολουθεῖν, ἐπὶ ταύτην πρῶτον ἰέναι. γραφέντων δε τούτων καὶ ἀναγνωσθέντων τοῖς πρέσβεσιν, εἴπεν ὁ Λέων ἀκούοντος τοῦ βασιλέως Νη Δία, ὧ 'Αθηναῖοι, ὥρα γε ὑμῖν, ὡς ἔοικεν, ἄλλον τινὰ φίλον ἀντὶ βασιλέως ζητεῖν. ἐπεὶ δὲ 25

απήγγειλευ ο γραμματεύς α είπευ ο 'Αθηυαίος, πάλιυ εξήυεγκε προσγεγραμμένα· εί δέ τι δικαιότερου τούτων γιγυώ-38 σκουσω οί 'Αθηυαίοι, ίόντας πρὸς βασιλέα διδάσκεω. Επεί

8 σκουσιν οι 'Αθηναίοι, Ιόντας πρὸς βασιλέα διδάσκειν. ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο οι πρέσβεις οἴκαδε ἔκαστοι, τὸν μὲν Τιμαγόραν ἀπέκτειναν οι 'Αθηναίοι, κατηγοροῦντος τοῦ Λέοντος 30

2 άθηναῖοι δὲ CF ἀντέπεμψαν CF 10 'Αγαμέμνων ὅτε Cobet τροίαν Β: τὴν τροίαν cct. 14 οἱ ἀργεῖοι καὶ ἀρκάδες C: οἱ ἀργεῖοι καὶ οἱ ἀρκάδες V: ἀργεῖοι καὶ οἱ ἀρκάδες cct. 16 λέγει F 22 πρώτην V ώς οὕτε συσκηνοῦν ἐαυτῷ ἐθέλοι μετά τε Πελοπίδου πάντα βουλεύοιτο. τῶν δὲ ἄλλων πρέσβεων ὁ μὲν Ἡλεῖος ᾿Αρχίσαμος, ὅτι προυτίμησε τὴν Ἡλιν πρὸ τῶν ᾿Αρκάδων, ἐπήνει τὰ τοῦ βασιλέως, ὁ δὲ ᾿Αντίοχος, ὅτι ἢλαττοῦτο τὸ ᾿Αρκαδικόν, 5 οὕτε τὰ δῶρα ἐδέξατο ἀπήγγειλέ τε πρὸς τοὺς μυρίους ὡς βασιλεὺς ἀρτοκόπους μὲν καὶ ὀψοποιοὺς καὶ οἰνοχόους καὶ θυρωροὺς πεμπλήθεις ἔχοι, ἄνδρας δὲ οῦ μάχοιντ᾽ ἀν Ἕλλησι πάνυ ζητῶν οἰκ [ἄν] ἔφη δύνασθαι ἰδεῖν. πρὸς δὲ τούτοις καὶ τὸ τῶν χρημάτων πλῆθος ἀλαζονείαν οῖ γε δοκεῖν ἔφη εἶναι, ἐφεὶ καὶ τὴν ὑμνουμένην ἃν χρυσῆν πλάτανον οὐχ ἱκανὴν ἔφη εἶναι τέττιγι σκιὰν παρέχειν.

'Ως δε οἱ Θηβαῖοι συνεκάλεσαν ἀπὸ τῶν πόλεων ἀπασῶν 39 άκουσομένους της παρά βασιλέως ἐπιστολης, καὶ ὁ Πέρσης ό φέρων τὰ γράμματα δείξας τὴν βασιλέως σφραγίδα ἀνέγνω 15 τὰ γεγραμμένα, οἱ μὲν Θηβαῖοι ὀμνύναι ταῦτα ἐκέλευον Βασιλεί και έαυτοις τους βουλομένους φίλους είναι, οι δέ άπο των πόλεων άπεκρίναντο ότι ούκ δμούμενοι άλλ' άκουσόμενοι πεμφθείησαν εί δέ τι δρκων δέοιντο, πρός τας πόλεις πέμπειν ἐκέλευον. ὁ μέντοι 'Αρκας Λυκομήδης και τοῦτο 20 έλεγεν, ότι οὐδὲ τὸν σύλλογον ἐν Θήβαις δέοι είναι, ἀλλ' ένθα αν ή ὁ πόλεμος. χαλεπαινόντων δ' αὐτῷ τῶν Θηβαίων καὶ λεγόντων ώς διαφθείροι τὸ συμμαχικόν, οὐδ' είς τὸ συνέδριον ήθελε καθίζειν, άλλ' ἀπιών ῷχετο, καὶ μετ' αὐτοῦ πάντες οἱ ἐξ 'Αρκαδίας πρέσβεις. ὡς δ' ἐν Θήβαις 40 25 οὐκ ἡθέλησαν οἱ συνελθόντες ὀμόσαι, ἔπεμπον οἱ Θηβαῖοι πρέσβεις επί τὰς πόλεις, δμεύναι κελεύουτες ποιήσειν κατά τα βασιλέως γράμματα, νομίζοντες δκυήσειν μίαν εκάστην των πόλεων ἀπεχθάνεσθαι άμα έαυτοις τε καί βασιλεί. Επεί

1 πελοπίδα C F 4 δ δ ε] hic prorsus desinit B 8 αν del.

Dind. 10 αν del. Cobet 21 ενθα αν η Stephanus: ενθα η αν C: cet. om. αν 22 διαφέροι Μ 25 συνεληλυθότες C F 26 ποιήσαι C F 27 τὰ om. F₁

μέντοι εls Κόρινθον πρώτον αὐτών ἀφικομένων ὑπέστησαν 30 οl Κορίνθιοι, καὶ ἀπεκρίναντο ὅτι οὐδὲν δέοιντο πρὸς βασιλέα

κοινῶν ὅρκων, ἐπηκολούθησαν καὶ ἄλλαι πόλεις κατὰ ταὐτὰ ἀποκρινόμεναι. καὶ αὕτη μὲν ἡ Πελοπίδου καὶ τῶν Θηβαίων τῆς ἀρχῆς περιβολὴ οὕτω διελύθη.

41 Αυθις δ' Επαμεινώνδας, βουληθείς τους 'Αχαιούς προσαγαγέσθαι, ὅπως μᾶλλον σφίσι καὶ οἱ ᾿Αρκάδες καὶ οἱ ἄλλοι 5 σύμμαχοι προσέχοιεν τον νούν, έγνω εκστρατευτέον είναι επί την 'Αχαίαν. Πεισίαν ούν του 'Αργείον στρατηγούντα έν τω Αργει πείθει προκαταλαβείν τὸ Όνειον. καὶ ὁ Πεισίας μέντοι καταμαθών αμελουμένην την του 'Ονείου φυλακήν ύπό τε Ναυκλέους, δς ήρχε τοῦ ξενικοῦ τῶν Λακεδαιμονίων, το καὶ ὑπὸ Τιμομάχου τοῦ ᾿Αθηναίου, καταλαμβάνει νύκτωρ μετά δισχιλίων όπλιτων τον ύπερ Κεγχρειών λόφον, έχων 42 έπτα ήμερων τα έπιτήδεια. Εν δε ταύταις ταις ήμεραις έλθόντες οἱ Θηβαῖοι ὑπερβαίνουσι τὸ "Ονειον, καὶ στρατεύουσι πάντες οἱ σύμμαχοι ἐπ' 'Αχαΐαν, ἡγουμένου 'Επα- 15 μεινώνδου. προσπεσόντων δ' αὐτῷ τῶν βελτίστων ἐκ τῆς 'Αχαίας, ενδυναστεύει δ 'Επαμεινώνδας ώστε μή φυγαδεύσαι τούς κρατίστους μηδέ πολιτείαν μεταστήσαι, άλλα πιστά λαβών παρά των 'Αχαιων ή μην συμμάχους έσεσθαι καί ακουλουθήσειν όποι αν Θηβαίοι ήγωνται, ούτως απήλθεν 20 43 οἴκαδε, κατηγορούντων δὲ αὐτοῦ τῶν τε ᾿Αρκάδων καὶ τῶν αντιστασιωτών ώς Λακεδαιμονίοις κατεσκευακώς την 'Αχαΐαν ἀπέλθοι, ἔδοξε Θηβαίοις πέμψαι άρμοστας είς τας 'Αχαΐδας πόλεις. οἱ δ' ἐλθόντες τοὺς μὲν βελτίστους σὺν τῷ πλήθει εξέβαλου, δημοκρατίας δε εν τη 'Axata κατέστησαν. οί 25 μέντοι έκπεσόντες συστάντες ταχύ, έπὶ μίαν έκάστην των πόλεων πορευόμενοι, όντες ούκ όλίγοι, κατήλθόν τε καί κατέσχου τὰς πόλεις. ἐπεὶ δὲ κατελθόντες οὐκέτι ἐμέσευου, άλλα προθύμως συνεμάχουν τοις Λακεδαιμονίοις, επιέζοντο

Ι κοινῶν] καινῶν Hertlein ἄλλαι πολλαί CF ταὐτὰ] ταυτὰ V: ταῦτα cet. 6 ἔγνω ἐκστρατευτέον Hertlein: ἔγνωκε στρατευτέον codd. 11 τοῦ τιμομάχου H 13 τὰ om. C 18 μηδὲ Dind.: μή τε vel μήτε codd. 21 αὐτοῦ D (supersc. eadem manu) V: αὐτῶν cet. 25 ἐξέβαλλον Pal. CF 26 συστάντες om, in fine versus H

ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ Z

οί 'Αρκάδες ένθεν μεν ύπο Λακεδαιμονίων, ένθεν δε ύπο 'Αχαιών. ἐν δὲ τῷ Σικυώνι τὸ μὲν μέχρι τούτου κατὰ τοὺς 44 άρχαίους νόμους ή πολιτεία ην. Εκ δε τούτου βουλόμενος ό Εύφρων, ώσπερ παρά τοις Λακεδαιμονίοις μέγιστος ήν των 5 πολιτών, ούτω καὶ παρά τοῖς ἐναντίοις αὐτών πρωτεύειν, λέγει πρός τους 'Αργείους και πρός τους 'Αρκάδας ώς εί μεν οί πλουσιώτατοι έγκρατείς έσοιντο τοῦ Σικυῶνος, σαφῶς, ὅταν τύχη, πάλιν λακωνιεί ή πόλις εάν δε δημοκρατία γενηται, εὖ ἴστε, ἔφη, ὅτι διαμενεῖ ὑμῖν ἡ πόλις. ἐὰν οὖν μοι 10 παραγένησθε, εγώ έσομαι δ συγκαλών τον δημον, και αμα έγω ύμιν ταύτην πίστιν έμαυτοῦ δώσω καὶ τὴν πόλιν βέβαιον έν τῆ συμμαχία παρέξω. ταθτα δ', ἔφη, ἐγὼ πράττω εθ **ίστε ὅτ**ι πάλαι μὲν χαλεπῶς φέρων, ὥσπερ ὑμεῖς, τὸ φρόνημα των Λακεδαιμονίων, άσμενος δ' αν την δουλείαν 15 ἀποφυγών. οι οὖν 'Αρκάδες και οι 'Αργείοι ἡδέως ταῦτ' 45 ακούσαντες παρεγένοντο αὐτῷ. ὁ δ' εὐθὺς ἐν τῆ ἀγορῷ παρόντων τῶν ᾿Αργείων καὶ τῶν ᾿Αρκάδων συνεκάλει τὸν δήμον, ώς της πολιτείας έσομένης έπὶ τοῖς ἴσοις καὶ ὁμοίοις. έπει δε συνήλθον, στρατηγούς εκέλευσεν ελέσθαι ούστινας 20 αὐτοις δοκοίη· οι δ' αίρουνται αὐτόν τε τὸν Εύφρονα καὶ 'Ιππόδαμον καὶ Κλέανδρον καὶ 'Ακρίσιον καὶ Λύσανδρον. 💩 s δὲ ταῦτα ἐπέπρακτο, καὶ ἐπὶ τὸ ξενικὸν καθίστησω 'Αδέαν τον αύτου υίον, Λυσιμένην τον πρόσθεν άρχοντα αποστήσας. καὶ εὐθὺς μὲν τούτων τῶν ξένων ὁ Εὕφρων πιστούς τινας 46 25 εὖ ποιῶν ἐποιήσατο, καὶ ἄλλους προσελάμβανεν, οὖτε τῶν δημοσίων οὖτε τῶν ἱερῶν χρημάτων φειδόμενος. καὶ ὅσους δ' εξεβαλεν επί λακωνισμώ, και τοις τούτων χρήμασιν έχρητο. και των συναρχόντων δε τους μεν δόλφ απέκτεινε, τους δ' εξέβαλεν· ωστε πάντα υφ' εαυτώ εποιήσατο καί 30 σαφως τύραννος ήν. ὅπως δὲ ταῦτα ἐπιτρέποιεν αὐτῷ οἱ

16

I ol F: μέν γὰρ ol C: γὰρ ol cet. 9 ξφη om. D 16 ἀκούοντες C F ΙΙ ταύτην την UF 15 ταῦτα D C Weiske: ἐν codd, 21 κλ΄-21 κλ'ανδρον Η 23 αύτοῦ M : αὐτοῦ cet. 27 εξέβαλλεν C F 29 εξέβαλλεν C F XEN. HELL.

σύμμαχοι, τὰ μέν τι καὶ χρήμασι διεπράττετο, τὰ δὲ καί, εἴ που στρατεύοιντο, προθύμως ἔχων τὸ ξενικὸν συνηκολούθει.

Ούτω δὲ τούτων προκεχωρηκότων, καὶ τῶν τε ᾿Αργείων έπιτετειχικότων [έν] τῷ Φλειοῦντι τὸ ὑπὲρ τοῦ Ἡραίου Τρικάρανον, καὶ των Σικυωνίων ἐπὶ τοῖς ὁρίοις αὐτων τειχιζόντων 5 την Θυαμίαν, μάλα ἐπιέζοντο οἱ Φλειάσιοι καὶ ἐσπάνιζον των επιτηδείων όμως δε διεκαρτέρουν εν τή συμμαχία. άλλα γαρ των μεν μεγάλων πόλεων, εί τι καλον επραξαν, άπαντες οί συγγραφείς μέμνηνται έμοι δε δοκεί, και εί τις μικρά πόλις οὖσα πολλά καὶ καλά ἔργα διαπέπρακται, ἔτι 10 2 μάλλον άξιον είναι ἀποφαίνειν. Φλειάσιοι τοίνυν φίλοι μεν εγένουτο Λακεδαιμονίοις, ὅτ' εκείνοι μέγιστοι ήσαν σφαλέντων δ' αὐτῶν ἐν τῆ ἐν Λεύκτροις μάχη, καὶ ἀποστάντων μεν πολλών περιοίκων, αποστάντων δε πάντων των Ειλώτων, έτι δὲ των συμμάχων πλην πάνυ δλίγων, 15 έπιστρατευόντων δ' αὐτοῖς ώς εἰπεῖν πάντων τῶν Ἑλλήνων, πιστοί διέμειναν, καὶ έχοντες πολεμίους τους δυνατωτάτους των εν Πελοποννήσω 'Αρκάδας και 'Αργείους όμως εβοήθησαν αὐτοῖς, καὶ διαβαίνειν τελευταῖοι λαχόντες εἰς Πρασιάς τῶν συμβοηθησάντων, ήσαν δ' ούτοι Κορίνθιοι, Έπιδαύριοι, 20 3 Τροιζήνιοι, Έρμιονείς, 'Αλιείς, Σικυώνιοι καὶ Πελληνείς' οὐ γάρ πω τότε ἀφέστασαν-άλλ' οὐδ' ἐπεὶ ὁ ξεναγὸς τοὺς προδιαβεβώτας λαβών ἀπολιπών αὐτοὺς ὅχετο, οὐδ' ὡς ἀπεστράφησαν, άλλ' ήγεμόνα μισθωσάμενοι έκ Πρασιών, όντων τών πολεμίων περί 'Αμύκλας, όπως εδύναντο διαδύντες είς 25 Σπάρτην ἀφίκοντο. καὶ μὴν οἱ Λακεδαιμόνιοι ἄλλως τε 4 ετίμων αὐτοὺς καὶ βοῦν ξένια ἔπεμψαν. ἐπεὶ δ' ἀναχωρησάντων των πολεμίων έκ της Λακεδαίμονος οι 'Αργείοι δργιζόμενοι τή των Φλειασίων περί τους Λακεδαιμονίους προθυμία ενέβαλον πανδημεί είς του Φλειούντα και την 30

¹ μέν τι Η Pal. Μ : μέντοι cet. 2 που] ποι Dind. 4 ἐν del.

Dobree 13 δ' om. Η 22 πω τότε Morus : πώποτε codd.

ἀλλ' del. Hartman 23 ἀπεστράφησαν D C : ἐπεστράφησαν cet.

30 ἐνέβαλλον C F

χώραν αὐτων εδήουν, οὐδ' ως ύφίεντο, άλλα και έπει άπεχώρουν φθείραντες δσα εδύναντο, επεξελθόντες οἱ τῶν Φλειασίων Ιππείς επηκολούθουν αυτοίς, και οπισθοφυλακούντων τοις 'Αργείοις των ίππέων άπάντων και λόχων των 5 μετ' αντούς τεταγμένων, επιθέμενοι τούτοις εξήκοντα όντες ετρέψαντο πάντας τους δπισθοφύλακας και απέκτειναν μεν δλίγους αὐτών, τροπαίον μέντοι έστήσαντο δρώντων των 'Αργείων οὐδεν διαφέρον ή εί πάντας άπεκτόνεσαν αὐτούς.

Αθθις δε Λακεδαιμόνιοι μεν καὶ οἱ σύμμαχοι εφρούρουν τὸ 5 "Ονειον, Θηβαίοι δε προσήσαν ώς ύπερβησόμενοι. μένων δε δια Νεμέας των 'Αρκάδων και 'Ηλείων, ὅπως . συμμείξαιεν τοις Θηβαίοις, προσήνεγκαν μεν λόγον των Φλειασίων φυγάδες ώς εί εθελήσειαν επιφανήναι μόνον 15 σφίσι, λάβοιεν αν Φλειούντα επεί δε ταύτα συνωμολογήθη, της νυκτός ύπεκαθίζοντο ύπ' αὐτῷ τῷ τείχει κλίμακας έχοντες οί τε φυγάδες και άλλοι μετ' αὐτῶν ὡς έξακόσιοι. ἐπεὶ δὲ οί μέν σκοποί εσήμαινον από τοῦ Τρικαράνου ώς πολεμίων **ἐπιόντων, ἡ δὲ** πόλις πρὸς τούτους τὸν νοῦν εἶχεν, ἐν δὴ 20 τούτφ οἱ προδιδόντες ἐσήμαινον τοῖς ὑποκαθημένοις ἀναβαίνειν. οι δ' αναβάντες και λαβόντες των φρουρών τα 6 δπλα έρημα, εδίωκον τους ήμεροφύλακας όντας δέκα άφ' έκάστης δε της πεμπάδος είς ημεροφύλαξ κατελείπετο καί ένα μεν έτι καθεύδοντα απέκτειναν, άλλον δε καταφυγόντα 25 προς το "Ηραιον. φυγή δ' εξαλλομένων κατα τοῦ τείχους τυθ είς τὸ ἄστυ δρώντος των ἡμεροφυλάκων, ἀναμφισβητήτως είχου οι αναβάντες την ακρόπολιν. Επεί δε κραυγής είς την 7 πόλιν αφικομένης έβοήθουν οί πολίται, το μεν πρώτον επεξελθόντες εκ της άκροπόλεως οἱ πολέμιοι εμάχοντο εν τῷ πρόσθεν 30 των els την πόλιν φερουσων πυλων· έπειτα πολιορκούμενοι

τωχους codd.: corr. Stephanus 13 λόγον τῶν Stephanus: λεγόντων codd. 19 δη Leoncl.: δὲ codd. 25 ηραίον Pal. et § 11: cet. ή(δ hic C: η § 11 C pr.)ραΐον 26 δρῶντος Dind.: δρώντων codd. 27 δὲ om. Η

ύπὸ τῶν προσβοηθούντων ἐχώρουν πάλιν πρὸς τὴν ἀκρόπολιν οί δὲ πολίται συνεισπίπτουσιν αὐτοίς. τὸ μὲν οὖν μέσον της ακροπόλεως εύθυς έρημον εγένετο επί δε το τείχος καὶ τοὺς πύργους ἀναβάντες οἱ πολέμιοι ἔπαιον καὶ ξβαλλον τους ένδον· οἱ δὲ χαμόθεν ημύνοντο καὶ κατὰ τὰς 5 8 ἐπὶ τὸ τεῖχος φερούσας κλίμακας προσεμάχοντο. ἐπεὶ δὲ των ένθεν καὶ ένθεν πύργων ἐκράτησάν τινων οἱ πολίται, όμόσε δη έχώρουν απονενοημένως τοις αναβεβηκόσιν. οί δὲ ἀθούμενοι ὑπ' αὐτῶν τῆ τόλμη τε καὶ μάχη εἰς ἔλαττον συνειλούντο. εν δε τούτω τω καιρώ οί μεν 'Αρκάδες καί οί το Αργείοι περί την πόλιν έκυκλούντο, και κατά κεφαλήν τὸ τείχος της ακροπόλεως διώρυττον των δ' ένδοθεν οἱ μὲν τέπὶ τὸ τείχος, οἱ δὲ καὶ ἔξωθεν ἔτι ἐπαναβαίνοντας, ἐπὶ ταις κλίμαξιν όντας, έπαιον, οι δε πρός τους αναβεβηκότας αὐτῶν ἐπὶ τοὺς πύργους ἐμάχοντο †, καὶ πῦρ εὐρόντες ἐν ταῖς 15 σκηναις ύφηπτον αὐτούς, προσφορούντες των δραγμάτων α έτυχεν εξ αὐτης της άκροπόλεως τεθερισμένα. ενταθθα δή οί μεν ἀπὸ τῶν πύργων τὴν φλόγα φοβούμενοι εξήλλοντο, οί δὲ ἐπὶ τῶν τειχῶν ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν παιόμενοι ἐξέπιπτον. 9 ἐπεὶ δ' ἀπαξ ἤρξαντο ὑπείκειν, ταχὺ δὴ πᾶσα ἡ ἀκρόπολις 20 έρημος των πολεμίων εγεγένητο. εὐθύς δε και οἱ ίππεις εξήλαυνου οί δε πολέμιοι ιδόντες αὐτοὺς ἀπεχώρουν, καταλιπόντες τάς τε κλίμακας καὶ τους νεκρούς, ένίους δε καὶ ζωντας αποκεχωλευμένους. απέθανον δε των πολεμίων οί τε ένδον μαχόμενοι και οί έξω άλλόμενοι οὐκ ελάττους τῶν 25 δγδοήκουτα. ένθα δή θεάσασθαι παρήν επί της σωτηρίας τους μεν ανδρας δεξιουμένους αλλήλους, τας δε γυναίκας

¹ πρδs] εἰs Η 2 δὲ πολῖται Dind.: δ' ὁπλῖται vel δ' ὁπλίται codd. 5 χαμάθεν Cobet 7 τινων] των Η 10 posterius οἱ om. C 13 ἐπὶ τὸ τεῖχοs] τοὺs ἐπὶ τοῦ τείχουs Leoncl.: τοὺs ἀναβεβηκότας αὐτῶν ἐπὶ τὸ τεῖχοs Tillmanns, omissis quae infra leguntur ἀναβεβηκότας αὐτῶν οἱ δὲ del. Dobree καὶ] τοὺs Schneider, Hertlein ἔπαναβαίνοντας ὰναβαίνοντας Cobet ἐπὶ τὰς ταπος Η τοὺς τοὺς ἀναβεβηκότας αὐτῶν ἐπὶ τοὺς πύργους] πρδς τοὺς ἐπὶ τῶν πύργον Τillmanns ἐπαναβεβηκότας C F 15 αὐτῶν] αιδῦς Grosser 19 ὁπὸ om. Η

πιείν τε φερούσας καὶ ἄμα χαρὰ δακρυούσας· πάντας δὲ τοὺς παρόντας τότε γε τῷ ὄντι κλαυσίγελως εἶχεν.

Ἐνέβαλον δὲ καὶ τῷ ὑστέρῳ ἔτει εἰς τὸν Φλειοῦντα οῖ 10
τε ᾿Αργεῖοι καὶ οἱ ᾿Αρκάδες ἄπαντες. αἴτιον δ᾽ ἢν τοῦ
5 ἐπικεῖσθαι αὐτοὺς ἀεὶ τοῖς Φλειασίοις ὅτι ἄμα μὲν ἀργίζοντο αὐτοῖς, ἄμα δὲ ἐν μέσῳ εἶχον, καὶ ἐν ἐλπίδι ἢσαν ἀεὶ διὰ τὴν ἀπορίαν τῶν ἐπιτηδείων παραστήσεσθαι αὐτούς. οἱ δ᾽ ἱππεῖς καὶ οἱ ἐπίλεκτοι τῶν Φλειασίων καὶ ἐν ταύτη τῆ ἐμβολῆ ἐπὶ τῆ διαβάσει τοῦ ποταμοῦ ἐπιτίθενται σὺν τοῖς παροῦσι τῶν
10 ᾿Αθηναίων ἱππεῦσι· καὶ κρατήσαντες ἐποίησαν τοὺς πολεμίους τὸ λοιπὸν τῆς ἡμέρας ὑπὸ τὰς ἀκρωρείας ὑποχωρεῖν, ὅσπερ ἀπὸ φιλίου καρποῦ τοῦ ἐν τῷ πεδίῳ φυλαττομένους μὴ καταπατήσειαν.

Αὐθις δέ ποτε ἐστράτευσεν εἰς τὸν Φλειοῦντα ὁ ἐν τῷ 11 15 Σικυώνι ἄρχων Θηβαίος, ἄγων ούς τε αὐτὸς είχε φρουρούς καὶ Σικυωνίους καὶ Πελληνέας ήδη γάρ τότε ήκολούθουν τοις Θηβαίοις και Εύφρων δε τους αυτου έχων μισθοφόpous περί δισχιλίους συνεστρατεύετο. οί μέν οθν άλλοι αὐτῶν διὰ τοῦ Τρικαράνου κατέβαινον ἐπὶ τὸ "Ηραιον, ὡς 20 τὸ πεδίον φθεροῦντες. κατά δε τάς είς Κόρινθον φερούσας πύλας έπὶ τοῦ ἄκρου κατέλιπε Σικυωνίους τε καὶ Πελληνέας, όπως μη ταύτη περιελθόντες οι Φλειάσιοι κατά κεφαλήν αὐτῶν γένοιντο ὑπὲρ τοῦ Ἡραίου. •ώς δ' ἔγνωσαν οἱ ἐκ 12 της πόλεως τους πολεμίους έπι το πεδίον ώρμημένους, άντε-25 ξελθόντες οί τε ίππεις και οι επίλεκτοι των Φλειασίων **ἐμάχοντο καὶ οὐκ ἀνίεσαν εἰς τὸ πεδίον αὐτούς. καὶ τὸ μὲν** πλειστον της ημέρας ενταθθα ακροβολιζόμενοι διηγον, οί μέν περί τὸν Εύφρονα ἐπιδιώκοντες μέχρι τοῦ ἱππασίμου, οί δὲ ἔνδοθεν μέχρι τοῦ Ἡραίου. έπει δε καιρός εδόκει 13

³ ἐνέβαλλον C F τὸν om. M 8 ol om. F 11 ὁπὸ] ἐτὶ D 15 ἄρχων del. Cobet Θηβαίον Morus: Θηβαίον codd. 17 αὐτοῦ M V corr. F₂: αὐτοῦ cet. 19 τρικαράνου H Pal. D V: τρικαράνου M: τρικαρανείου C: τρικανείου F pr.: τρικρανείου F corr. 25 ol om. C F 29 posterius δὲ] δὲ καὶ δ Μ καιρὸς] ὅρα C

είναι, απήσαν οί πολέμιοι κύκλω του Τρικαράνου ωστε γάρ την σύντομον πρός τους Πελληνέας άφικέσθαι ή πρό του τείχους φάραγξ είργε. μικρου δ' αὐτους προς το ορθιου προπέμψαντες οι Φλειάσιοι αποτρεπόμενοι ζεντο την παρά 14 το τείχος έπὶ τοὺς Πελληνέας καὶ τοὺς μετ' αὐτών. καὶ οί 5 περί του Θηβαίου δε αισθόμενοι την σπουδήν των Φλειασίων ήμιλλώντο όπως φθάσειαν τοις Πελληνεύσι Βοηθήσαντες. άφικόμενοι δὲ πρότεροι οἱ ἱππεῖς ἐμβάλλουσι τοῖς Πελληνεύσι. δεξαμένων δε το πρώτον, επαναχωρήσαντες πάλιν σύν τοις παραγεγενημένοις των πεζων ενέβαλου και εκ το χειρός έμάχουτο. καὶ ἐκ τούτου δὴ ἐγκλίνουσιν οἱ πολέμιοι, καὶ ἀποθυήσκουσι των τε Σικυωνίων τινές καὶ των Πελλη-15 νέων μάλα πολλοί και ἄνδρες ἀγαθοί, τούτων δὲ γενομένων οί μεν Φλειάσιοι τροπαίου ίσταυτο λαμπρου παιανίζουτες, ώσπερ είκός· οἱ δὲ περὶ τὸν Θηβαῖον καὶ τὸν Ευφρονα 15 περιεώρων ταύτα, ώσπερ έπὶ θέαν περιδεδραμηκότες. τούτων δὲ πραχθέντων, οἱ μὲν ἐπὶ Σικυῶνος ἀπῆλθον, οἱ δ' εἰς

τὸ ἄστυ ἀπεχώρησαν.

16 Καλὸν δὲ καὶ τοῦτο διεπράξαντο οἱ Φλειάσιοι: τὸν γὰρ
Πελληνέα πρόξενον ζῶντα λαβόντες, καίπερ πάντων σπανι- 20
ζόμενοι, ἀφῆκαν ἄνευ λύτρων. γευναίους μὲν δὴ καὶ ἀλκίμους
πῶς οὐκ ἄν τις φαίη εἶναι τοὺς τοιαῦτα διαπραττομένους;

17 "Ως γε μὴν καὶ διὰ καρτερίας τὴν πίστιν τοῦς φίλοις διέσωζον περιφανές οἱ ἐπεὶ εἴργοντο τῶν ἐκ τῆς γῆς καρπῶν, ἔζων τὰ μὲν ἐκ τῆς πολεμίας λαμβάνοντες, τὰ δὲ ἐκ Κορίνθου 25 ἀνούμενοι, διὰ πολλῶν κινδύνων ἐπὶ τὴν ἀγορὰν ἰόντες, χαλεπῶς μὲν τιμὴν πορίζοντες, χαλεπῶς δὲ τοὺς πορίζοντας διαπραττόμενοι, γλίσχρως δ' ἐγγυητὰς καθιστάντες τῶν ἀξόν-18 των ὑποζυγίων. ἤδη δὲ παντάπασιν ἀποροῦντες Χάρητα

Τ εἶναι Jacobs (fort. Pal.): ἐέναι codd.: del. Hertlein τρικράνου Μ C F 7 βοηθήσαντες C: βοηθήσοντες cet. 8 δὲ D F₂:
αm. cet. 10 ἐνέβαλλον C F 11 δὴ] δὲ F 16 περιδεδραμηκότες] παραδεδραμηκότες Μοτιις (Pal.) 20 Πρόξενον Schneider
27 τοὺς πορίζοντας] τοὺς κομίζοντας Μαdvig: τὴν παραπομπὴν Dobree
28 διαπραττόμενοι] διαπορεύοντες Hartman

διεπράξαντο σφίσι παραπέμψαι την παραπομπήν. έν Φλειούντι εγένοντο, εδεήθησαν αὐτού καὶ τοὺς ἀχρείους συνεκπέμψαι είς την Πελλήνην, κάκείνους μεν έκει κατέλιπον, αγοράσαντες δε και επισκευασάμενοι όπόσα εδύναντο 5 ύποζύγια νυκτός ἀπήσαν, ούκ ἀγνοοῦντες ὅτι ἐνεδρεύσοιντο ύπο τών πολεμίων, άλλα νομίζοντες χαλεπώτερον είναι τοῦ μάχεσθαι το μή έχειν τάπιτήδεια. καὶ προήσαν μεν οί 19 Φλειάσιοι μετά Χάρητος έπει δε ενέτυχον τοις πολεμίοις, εύθυς έργου τε είχουτο και παρακελευσάμενοι άλλήλοις 10 ενέκειντο, και άμα Χάρητα επιβοηθείν εβόων. νίκης δε γενομένης και εκβληθέντων εκ της όδου των πολεμίων, ούτω δή οίκαδε και έαυτούς και ά ήγου απέσωσαν. ώς δε την νύκτα ηγρύπνησαν, εκάθευδον μέχρι πόρρω της ημέρας. έπει δε ανέστη ο Χάρης, προσελθόντες οι τε ίππεις και οι 20 15 χρησιμώτατοι των άπλιτων έλεγον Ω Χάρης, έξεστί σοι τήμερου κάλλιστου ξργου διαπράξασθαι. χωρίον γάρ έπί τοις δροις ήμιν οι Σικυώνιοι τειχίζουσιν, οικοδόμους μέν πολλούς έχουτες, όπλίτας δε οὐ πάνυ πολλούς. ἡγησόμεθα μέν οὖν ἡμεῖς οἱ ἱππεῖς καὶ τῶν ὁπλιτῶν οἱ ἐρρωμενέστατοι· 20 σὺ δὲ τὸ ξενικὸν ἔχων ἐὰν ἀκολουθής, ἴσως μὲν διαπεπραγμένα σοι καταλήψη, ζσως δε επιφανείς σύ τροπήν, ώσπερ έν Πελλήνη, ποιήσεις. εί δέ τι δυσχερές σοί έστιν ων λέγομεν, ανακοίνωσαι τοις θεοις θυόμενος ολόμεθα γαρ έτι σε μάλλον ήμων τους θεούς ταθτα πράττειν κελεύσειν. 25 τούτο δε χρή, ω Χάρης, εῦ είδέναι, ὅτι ἐὰν ταῦτα πράξης, τοις μέν πολεμίοις έπιτετειχικώς έσει, φιλίαν δε πόλιν διασεσωκώς, εὐκλεέστατος δὲ ἐν τῆ πατρίδι ἔσει, ὀνομαστότατος δὲ καὶ ἐν τοῖς συμμάχοις καὶ πολεμίοις. ὁ μὲν δη Χάρης 21 πεισθείς εθύετο, των δε Φλειασίων εύθυς οι μεν ίππεις τους

² ἐγένετο Hartman 4 ἐνσκευασάμενοι Cobet 7 τὰ ἐπιτήθεια Η Μ V C 12 ἢγον] εἶχον D 14 τε om. C 15 et 19 ἐπλιτῶν Schäfer: πολιτῶν codd. 16 γὰρ om. Η 17 δροις] δρίοις C 21 τροπήν] ροπήν Breitenbach 22 ποιήσει Mehler σεί om. V 25 δὲ om. V 26 et 27 ἔση codd. 29 οἰ μὲν] μὲν οἱ C F

θώρακας ἐνεδύοντο καὶ τοὺς ἵππους ἐχαλίνουν, οἱ δὲ ὁπλῖται ὅσα εἰς πεζον παρεσκευάζοντο. ἐπεὶ δὲ ἀναλαβόντες τὰ ὅπλα ἐπορεύοντο ἔνθα ἐθύετο, ἀπήντα αὐτοῖς ὁ Χάρης καὶ ὁ μάντις, καὶ ἔλεγον ὅτι καλὰ τὰ ἰερά. ἀλλὰ περιμένετε, ἔφασαν ἤδη γὰρ καὶ ἡμεῖς ἔξιμεν. ὡς δὲ τάχιστα ἐκη- 5 ρύχθη, θεἰα τινὶ προθυμία καὶ οἱ μισθοφόροι ταχὺ ἐξέδραμον. 22 ἐπεὶ δὲ Χάρης ἤρξατο πορεύεσθαι, προῆσαν αὐτοῦ οἱ τῶν Φλειασίων ἱππεῖς καὶ πεζοί καὶ τὸ μὲν πρῶτον ταχέως ἡγοῦντο, ἔπειτα δὲ ἐτρόχαζον τέλος δὲ οἱ μὲν ἱππεῖς κατὰ κράτος ἤλαυνον, οἱ δὲ πεζοὶ κατὰ κράτος ἔθεον ὡς δυνατὸν ιο ἐν τάξει, οῖς καὶ ὁ Χάρης σπουδῆ ἐπηκολούθει. ἦν μὲν οὖν

ἐν τάξει, οῖς καὶ ὁ Χάρης σπουδῆ ἐπηκολούθει. ἦν μὲν οὖν τῆς ὥρας μικρὸν πρὸ δύντος ἡλίου· κατελάμβανον δὲ τοὺς ἐν τῷ τείχει πολεμίους τοὺς μὲν λουομένους, τοὺς δ' ὀψοποιουμένους, τοὺς δὲ ψυρῶντας, τοὺς δὲ στιβάδας ποιου-23 μένους. ὡς δ' εἶδον τὴν σφοδρότητα τῆς ἐφόδου, εὐθὺς 15

23 μενους. ως δ είσον την σφοοροτητα της εφοοου, ευσυς 15 ἐκπλαγέντες ἔφυγον, καταλιπόντες τοῦς ἀγαθοῦς ἀνδράσι πάντα τὰπιτήδεια. κἀκεῖνοι μὲν ταῦτα δειπνήσαντες καὶ οἴκοθεν ἄλλα ἐλθόντα, ὡς ἐπ' εὐτυχία σπείσαντες καὶ παιανίσαντες καὶ ψυλακὰς κατασκευασάμενοι, κατέδαρθον. οἱ δὲ Κορίνθιοι, ἀφικομένου τῆς νυκτὸς ἀγγέλου περὶ τῆς Θυαμίας, 20 μάλα φιλικῶς κηρύξαντες τὰ ζεύγη καὶ τὰ ὑποζύγια πάντα καὶ σίτου γεμίσαντες εἰς τὸν Φλειοῦντα παρήγαγον· καὶ ἔωσπερ ἐτειχίζετο τὸ τεῖχος, ἑκάστης ἡμέρας παραπομπαὶ ἐγίγνοντο.

ΙΗ Περὶ μὲν δὴ Φλειασίων, ὡς καὶ πιστοὶ τοῖς φίλοις ἐγέ- 25 νοντο καὶ ἄλκιμοι ἐν τῷ πολέμῳ διετέλεσαν, καὶ ὡς πάντων σπανίζοντες διέμενον ἐν τῷ συμμαχία, εἴρηται. σχεδὸν δὲ περὶ τοῦτον τὸν χρόνον Αἰνέας Στυμφάλιος, στρατηγὸς τῶν ᾿Αρκάδων γεγενημένος, νομίσας οὐκ ἀνεκτῶς ἔχειν τὰ ἐν τῷ Σικυῶνι, ἀναβὰς σὺν τῷ ἐαυτοῦ στρατεύματι εἰς τὴν ἀκρό- 30

¹⁰ κατὰ κράτος om. marg. Stephani 12 δύντος] δύνοντος Nauck 17 τὰ ἐπιτήδεια VC 17-18 καὶ-παιανίσαντες om. Η 19 κατασκευασάμενοι] καταστησάμενοι Dind. et fort. Μ, teste Keller 21 κηρύξαντες] ζεύξαντες Hartman 23 ἔωσπερ ἐτειχίζετο Dind.: ἔως περιετειχίζετο codd.

πολιυ συγκαλεῖ τῶν Σικυωνίων τῶν τε ἔνδον ὅντων τοὺς κρατίστους καὶ τοὺς ἄνευ δόγματος ἐκπεπτωκότας μετεπέμπετο. φοβηθεὶς δὲ ταῦτα ὁ Εὔφρων καταφεύγει εἰς τὸν 2 λιμένα τῶν Σικυωνίων, καὶ μεταπεμψάμενος Πασίμηλον ἐκ 5 Κορίνθου, διὰ τούτου παραδίδωσι τὸν λιμένα τοῖς Λακεδαιμονίοις καὶ ἐν ταύτη αὖ τῆ συμμαχία ἀνεστρέφετο, λέγων ὡς Λακεδαιμονίοις διατελοίη πιστὸς ὥν. ὅτε γὰρ ψῆφος ἐδίδοτο ἐν τῆ πόλει, εἰ δοκοίη ἀφίστασθαι, μετ' ὀλίγων ἀποψηφίσασθαι ἔφη· ἔπειτα δὲ τοὺς προδόντας ἐαυτὸν βου- 3 το λόμενος τιμωρήσασθαι δῆμον καταστῆσαι. καὶ νῦν, ἔφη, φεύγουσιν ὑπ' ἐμοῦ πάντες οὶ ὑμᾶς προδιδόντες. εἰ μὲν οὖν ἐδυνάσθην ἐγώ, ὅλην ᾶν ἔχων τὴν πόλιν πρὸς ὑμᾶς ἀπέστην· νῦν δ' οὖ ἐγκρατὴς ἐγενόμην τὸν λιμένα παραδέδωκα ὑμῦν. ἠκροῶντο μὲν δὴ πολλοὶ αὐτοῦ ταῦτα· ὁπόσοι 15 δὲ ἐπείθοντο οὐ πάνυ κατάδηλον.

'Αλλά γὰρ ἐπείπερ ἠρξάμην, διατελέσαι βούλομαι τὰ περί 4 Εύφρονος. στασιασάντων γὰρ ἐν τῷ Σικυῶνι τῶν τε βελτίστων καὶ τοῦ δήμου, λαβών ὁ Εὖφρων Αθήνηθεν ξενικὸν πάλω κατέρχεται. καὶ τοῦ μὲν ἄστεως ἐκράτει σὺν τῷ 20 δήμω. Θηβαίου δε άρμοστοῦ την ἀκρόπολιν έχοντος, επεί έγνω οὐκ αν δυνάμενος των Θηβαίων εχόντων την ακρόπολιν της πόλεως κρατείν, συσκευασάμενος χρήματα ώχετο, ώς τούτοις πείσων Θηβαίους εκβάλλειν μεν τους κρατίστους, παραδούναι δ' αὐτῷ πάλιν τὴν πόλιν. αἰσθόμενοι δὲ οί 5 25 πρόσθεν φυγάδες την όδον αὐτοῦ και την παρασκευήν, ἀντεπορεύουτο είς τὰς Θήβας. ὡς δ' ἐώρων αὐτὸν οἰκείως τοῖς άρχουσι συνόντα, φοβηθέντες μη διαπράξαιτο à βούλεται, παρεκινδύνευσάν τινες καὶ ἀποσφάττουσιν ἐν τῆ ἀκροπόλει τὸν Εὕφρονα, τῶν τε ἀρχόντων καὶ τῆς βουλῆς συγκαθη-30 μένων. οι μέντοι άρχοντες τους ποιήσαντας εισήγαγον είς την βουλήν, καὶ ἔλεγον τάδε.

² μετεπέμψατο D 4 εκ κορίνθου πασίμηλον Η 11 πάντες om. C 13 παρέδωκα Μ 17 τε om. F 28 αποσφάττουσιν αὐτὸν C, omisso τὸν Εύφρονα

VII. iii

*Ω ἄνδρες πολίται, ήμεις τουτουσί τοὺς ἀποκτείναντας Εύφρονα διώκομεν περί θανάτου, δρώντες ότι οί μεν σώφρονες οὐδεν δήπου ἄδικου οὐδε ἀνόσιον ποιούσιν, οἱ δε πονηροί ποιούσι μέν, λανθάνειν δε πειρώνται, ούτοι δε τοσούτον πάντας ανθρώπους ύπερβεβλήκασι τόλμη τε καί 5 μιαρία ώστε παρ' αὐτάς τε τὰς ἀρχὰς καὶ παρ' αὐτοὺς ὑμᾶς τούς κυρίους ούστινας δεί αποθυήσκειν και ούστινας μή, αὐτογνωμονήσαντες ἀπέκτειναν τὸν ἄνδρα. εἰ οὖν οὖτοι μὴ δώσουσι την έσχάτην δίκην, τίς ποτε πρός την πόλιν θαρρών πορεύσεται; τί δε πείσεται ή πόλις, εί εξέσται τώ βουλο- 10 μένφ ἀποκτείναι πρίν δηλώσαι ότου ἔνεκα ήκει ἔκαστος; ήμεις μεν δή τούτους διώκομεν ώς ανοσιωτάτους και αδικωτάτους και ανομωτάτους και πλείστον δή ύπεριδόντας τής πόλεως ύμεις δε άκηκοότες, όποίας τινός ύμιν δοκούσιν άξιοι είναι δίκης, ταύτην αὐτοῖς ἐπίθετε. 15

7 Οἱ μὲν ἄρχοντες τοιαῦτα εἶπον τῶν δὲ ἀποκτεινάντων οἱ μὲν ἄλλοι ἡρνοῦντο μὴ αὐτόχειρες γεγενῆσθαι εἶς δὲ ὡμολογήκει, καὶ τῆς ἀπολογίας ὧδέ πως ἤρχετο. 'Αλλ' ὑπερορῶν μέν, ὧ Θηβαῖοι, οὐ δυνατὸν ὑμῶν ἀνδρὶ δς εἰδείη κυρίους μὲν ὄντας ὅ τι βούλεσθε αὐτῷ χρῆσθαι τίνι μὴν πιστεύων 20 ἐνθάδε ἀπέκτεινα τὸν ἄνδρα; εὖ ἴστε ὅτι πρῶτον μὲν τῷ νομίζειν δίκαιον ποιεῖν, ἔπειτα δὲ τῷ ὑμᾶς ὀρθῶς γνώσεσθαι. ἤδειν γὰρ ὅτι καὶ ὑμεῖς τοὺς περὶ 'Αρχίαν καὶ 'Υπάτην, οῦς ἐλάβετε ὅμοια Εὕφρονι πεποιηκότας, οὐ ψῆφον ἀνεμείνατε, ἀλλὰ ὁπότε πρῶτον ἐδυνάσθητε ἐτιμωρήσασθε, νομίζοντες 25 τῶν τε περιφανῶς ἀνοσίων καὶ τῶν φανερῶς προδοτῶν καὶ τυραννεῖν ἐπιχειρούντων ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων θάνατον 8 κατεγνῶσθαι. οὐκοῦν καὶ Εὕφρων πᾶσι τούτοις ἔνοχος ἦν. παραλαβῶν μὲν γὰρ τὰ ἱερὰ μεστὰ καὶ ἀργυρῶν καὶ χρυσῶν ἀναθημάτων κενὰ πάντων τούτων ἀπέδειξε. προδότης γε 30

6 τε om. D αὐτοὺς vulg.: ἐαυτοὺς codd. 10 πείσεται Schäfer: εἴσεται codd. 12 δἡ om. C 16 τοιαῦτ' CF 20 μὲν del. Keller 21 ἐνθάδε om. D 28 οὕκουν . . ἦν; Cobet 29 μεστὰ Wyttenbach: μετὰ codd.

ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ Ζ

μην τίς αν περιφανέστερος Εύφρονος είη, δε φιλαίτατος μέν ων Λακεδαιμονίοις ύμας αντ' έκείνων είλετο πιστά δε δούς και λαβών παρ' ύμων πάλιν προύδωκεν ύμας και παρέδωκε τοις έναντίοις τὸν λιμένα; και μὴν πῶς οὐκ ἀπροφασίστως 5 τύραννος ήν, δε δούλους μεν ου μόνον ελευθέρους άλλα καί πολίτας εποίει, απεκτίννυε δε και εφυγάδευε και χρήματα άφηρείτο οὐ τοὺς άδικοῦντας, άλλ' οθς αὐτῷ έδόκει; οὖτοι δε ήσαν οι βέλτιστοι. αθθις δε μετά των εναντιωτάτων ύμιν 9 'Αθηναίων κατελθών είς την πόλιν έναντία μέν έθετο τά το δπλα τῷ παρ' ύμῶν άρμοστῆ· ἐπεὶ δ' ἐκεῖνον οὐκ ἐδυνάσθη έκ της ακροπόλεως εκβαλείν, συσκευασάμενος χρήματα δεύρο καὶ εί μεν δπλα ήθροικώς εφάνη εφ' ύμας, καὶ χάριν ἄν μοι είχετε, εὶ ἀπέκτεινα αὐτόν δε δὲ χρήματα ήλθε παρασκευασάμενος, ώς τούτοις ύμας διαφθερών και πείσων 15 πάλιν κύριον αὐτὸν ποιῆσαι τῆς πόλεως, τούτφ ἐγὼ τὴν δίκην **ἐπιθεὶς πῶς ἄν δικαίως ὑφ' ὑμῶν ἀποθάνοιμι; καὶ γὰρ οἱ μὲν ὅπλοι**ς βιασθέντες βλάπτονται μέν, οὐ μέντοι ἄδικοί γε ἀναφαίνονται· οἱ δὲ χρήμασι παρὰ τὸ βέλτιστον διαφθαρέντες άμα μέν βλάπτονται, άμα δε αίσχύνη περιπίπτουσιν. εί μεν 10 20 70 μυν έμοι μέν πολέμιος ην, ύμιν δε φίλος, κάγω όμολογω μή καλώς ἄν μοι έχειν παρ' ύμιν τοῦτον ἀποκτείναι ὁ δὲ ψμάς προδιδούς τί έμοι πολεμιώτερος ην η ύμιν; άλλα νη Δ la, είποι ἄν τις, ἐκὼν ἢλθε. κάτα εί μεν απεχόμενον της ημετέρας πόλεως απέκτεινέ τις αὐτόν, ἐπαίνου αν ἐτύγχανε· 25 νῦν δὲ ὅτι πάλιν ήλθεν ἄλλα πρὸς τοῖς πρόσθεν κακὰ ποιήσων, οὐ δικαίως φησί τις αὐτὸν τεθνάναι; ποῦ ἔχων Ελλησι σπουδάς αποδείξαι η προδόταις η παλιναυτομόλοις η τυράννοις; πρός δε τούτοις αναμνήσθητε ότι και εψηφίσασθε ΙΙ δήπου τοὺς φυγάδας άγωγίμους είναι έκ πασών τών συμμαδστις δε άνευ κοινού των συμμάχων δόγματος

¹ φίλτατος Cobet (φιλώτατος C pr. ut vid.) 4 ἀπροφάσιστος Schneider 5 μέν om. C F 24 ὑμετέρας V 25 ὅτι ὅτε Schāfer 26 φήσει V 29 πασῶν Cobet : τῶν πάντων Μ : πάντων cet. 30 συμμάχων ο συμμαχίδων C

VII iii

κατέρχεται φυγάς, τοῦτον ἔχοι τις αν εἰπεῖν ὅπως οὐ δίκαιόν ἐστιν ἀποθυήσκειν; ἐγώ φημι, ὧ ἄνδρες, ἀποκτείναντας μὲν ὑμας ἐμὲ τετιμωρηκότας ἔσεσθαι ἀνδρὶ τῷ πάντων ὑμῖν πολεμωτάτφ, γνόντας δὲ δίκαια πεποιηκέναι αὐτοὺς τετιμωρηκότας φανεῖσθαι ὑπέρ τε ὑμῶν αὐτῶν καὶ ὑπὲρ τῶν συμμάχων 5 ἡπάντων.

12 Οἱ μὲν οὖν Θηβαῖοι ταῦτα ἀκούσαντες ἔγνωσαν δίκαια τὸν Εὕφρονα πεπουθέναι οἱ μέντοι πολῖται αὐτοῦ ὡς ἄνδρα ἀγαθὸν κομισάμενοι ἔθαψάν τε ἐν τῆ ἀγορῷ καὶ ὡς ἀρχηγέτην τῆς πόλεως σέβονται. οὕτως, ὡς ἔοικεν, οἱ πλεῖστοι ὁρίζον- 10 ται τοὺς εὐεργέτας ἔαυτῶν ἄνδρας ἀγαθοὺς εἶναι.

ΙΝ Καὶ τὰ μὲν περὶ Εὕφρονος εἴρηται· ἐγὰ δὲ ἔνθεν εἰς ταῦτα ἐξέβην ἐπάνειμι. ἔτι γὰρ τειχιζόντων τῶν Φλειασίων τὴν Θυαμίαν καὶ τοῦ Χάρητος ἔτι παρόντος 'Ωρωπὰς ὑπὸ τῶν φευγόντων κατελήφθη. στρατευσαμένων δὲ πάντων 'Αθη- 15 ναίων ἐπ' αὐτὸν καὶ τὸν Χάρητα μεταπεμψαμένων ἐκ τῆς Θυαμίας, ὁ μὲν λιμὴν αὖ ὁ τῶν Σικυωνίων πάλιν ὑπ' αὐτῶν τε τῶν πολιτῶν καὶ τῶν 'Αρκάδων ἀλίσκεται· τοῖς δ' 'Αθηναίοις οὐδεὶς τῶν συμμάχων ἐβοήθησεν, ἀλλ' ἀνεχώρησαν Θηβαίοις παρακαταθέμενοι τὸν 'Ωρωπὸν μέχρι 20 δίκης.

2 Καταμαθών δὲ ὁ Λυκομήδης μεμφομένους τοὺς 'Αθηναίους τοῦς συμμάχοις, ὅτι αὐτοὶ μὲν πολλὰ πράγματα εἶχον δι' ἐκείνους, ἀντεβοήθησε δ' αὐτοῖς οὐδείς, πείθει τοὺς μυρίους πράττειν περὶ συμμαχίας πρὸς αὐτούς. τὸ μὲν οὖν πρῶτον 25 ἐδυσχέραινόν τινες τῶν 'Αθηναίων τὸ Λακεδαιμονίοις ὅντας φίλους γενέσθαι τοῖς ἐναντίοις αὐτῶν συμμάχους' ἐπειδὴ δὲ λογιζόμενοι ηὕρισκον οὐδὲν μεῖον Λακεδαιμονίοις ἡ σφίσιν ἀγαθὸν τὸ 'Αρκάδας μὴ προσδεῖσθαι Θηβαίων, οὕτω δὴ 3 προσεδέχοντο τὴν τῶν 'Αρκάδων συμμαχίαν. καὶ Λυκομή- 30 δης ταῦτα πράττων, ἀπιὼν 'Αθήνηθεν δαιμονιώτατα ἀποθυή-

¹ δίκαιος Nauck 5 φανήσεσθαι Η 8 αὐτοῦ] αὐτὸν C 10 οὕτως . . . εἶναι del. Nauck 15 post κατελήφθη lac. stat. Hartman 22 τοὺς οπ. V 27 ἐπειδή δὲ Μ D V : ἐπεὶ δὲ δὴ Pal. : δὴ οπ. Η C F

ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ Ζ

σκει. ὅντων γὰρ παμπόλλων πλοίων, ἐκλεξάμενος τούτων δ ἐβούλετο, καὶ συνθέμενος τοίνυν ἀποβιβάσαι ὅποι αὐτὸς κελεύοι, εἴλετο ἐνταῦθα ἐκβῆναι ἔνθα οἱ φυγάδες ἐτύγχανον ὅντες. κἀκεῖνος μὲν οὕτως ἀποθνήσκει, ἡ μέντοι συμμαχία 5 ὄντως ἐπεραίνετο.

Είπόντος δε Δημοτίωνος εν τῷ δήμφ τῶν Αθηναίων ώς 4 ή μεν πρός τους 'Αρκάδας φιλία καλώς αὐτῷ δοκοίη πράττεσθαι, τοις μέντοι στρατηγοις προστάξαι έφη χρήναι ὅπως καὶ Κόρωθος σφα ή τῷ δήμφ τῶν 'Αθηναίων ἀκούσαντες δὲ 10 ταθτα οί Κορίνθιοι, ταχὺ πέμψαντες ίκανοὺς φρουροὺς ξαυτῶν πάντοσε δπου 'Αθηναίοι εφρούρουν είπαν αὐτοίς ἀπιέναι, ώς οὐδεν έτι δεόμενοι φρουρών. οἱ δ' ἐπείθοντο. ώς δε συνηλθον οί ἐκ τῶν φρουρίων 'Αθηναῖοι είς τὴν πόλιν, ἐκήρυξαν οί Κορίνθιοι, εί τις αδικοίτο "Αθηναίων, απογράφεσθαι, ώς 15 ληψομένους τὰ δίκαια. οὕτω δὲ τούτων ἐχόντων Χάρης 5 άφικνείται μετά ναυτικού πρός Κεγχρειάς. έπει δε έγνω τὰ πεπραγμένα, ἔλεξεν ὅτι ἀκούσας ἐπιβουλεύεσθαι τῆ πόλει βοηθών παρείη. οι δ' έπαινέσαντες αὐτὸν οὐδέν τι μαλλον έδέχουτο τὰς ναῦς εἰς τὸν λιμένα, ἀλλ' ἀποπλεῖν ἐκέλευον. 20 καὶ τοὺς ὁπλίτας δὲ τὰ δίκαια ποιήσαντες ἀπέπεμψαν. μέν οθν της Κορίνθου οι 'Αθηναίοι οθτως απηλλάγησαν. τοις μέντοι 'Αρκάσι πέμπειν ηναγκάζοντο τους ιππέας έπι- 6 κούρους διὰ τὴν συμμαχίαν, εἴ τις στρατεύοιτο ἐπὶ τὴν 'Αρκαδίαν· τῆς δὲ Λακωνικῆς οὐκ ἐπέβαινον ἐπὶ πολέμφ. Τοις δε Κορινθίοις ενθυμουμένοις ώς χαλεπώς έχοι αὐ-25

25 Τοῖς δὲ Κορινθίοις ἐνθυμουμένοις ὡς χαλεπῶς ἔχοι αὐτοὺς σωθῆναι, κρατουμένους μὲν καὶ πρόσθεν κατὰ γῆν, προσγεγενημένων δὲ αὐτοῖς 'Αθηναίων ἀνεπιτηδείων, ἔδοξεν ἀθροίζειν καὶ πεζοὺς καὶ ἱππέας μισθοφόρους. ἡγούμενοι δὲ τούτων, ἄμα μὲν τὴν πόλιν ἐφύλαττον, ἄμα δὲ πολλὰ τοὺς πλησίον πολεμίους κακῶς ἐποίουν· εἰς μέντοι Θήβας

¹ τούτων om. C 2 τοίνυν] τοῖς ναύταις Wyttenbach 5 ὄντως] οὅτως C F: del. Cobet: καὶ δς Hartman 8 χρῆναι om. C: ἔφη χρῆναι fort. delendum 9 ἡ κόρινθος C F σῶα Η D V C F corr. δὲ om. C 26 κρατημένους C F: κεκρατημένους F₂ 29 πολλὰ om. C

VII. iv

έπεμψαν ἐπερησομένους εί τύχοιεν αν ἐλθόντες είρήνης. 7 έπει δε οι Θηβαίοι ιέναι εκέλευου, ως εσομένης, εδεήθησαν οί Κορίνθιοι έασαι σφας έλθειν και έπι τους συμμάχους, ώς μετά μέν των βουλομένων ποιησόμενοι την είρηνην, τους δέ πόλεμον αίρουμένους εάσοντες πολεμείν. εφέντων δε και 5 ταθτα πράττειν των Θηβαίων, ελθόντες είς Λακεδαίμονα οί 8 Κορίνθιοι είπον 'Ημείς, ω άνδρες Λακεδαιμόνιοι, πρός ύμας πάρεσμεν υμέτεροι φίλοι, και άξιουμεν, εί μέν τινα δράτε σωτηρίαν ήμων, έαν διακαρτερώμεν πολεμοθντες, διδάξαι και ήμας εί δε απόρως γιγνώσκετε έχοντα τα ήμετερα, εί μεν 10 καὶ ὑμιν συμφέρει, ποιήσασθαι μεθ' ἡμῶν τὴν εἰρήνην. ὡς οὐδὲ μετ' οὐδένων αν ήδιον ή μεθ' ύμων σωθείημεν εί μέντοι ύμεις λογίζεσθε συμφέρειν ύμιν πολεμείν, δεόμεθα ύμων έασαι ήμας ειρήνην ποιήσασθαι. σωθέντες μεν γάρ ίσως αν αυθις έτι ποτέ εν καιρώ ύμεν γενοίμεθα. εαν δε 15 νθν ἀπολώμεθα, δήλον ὅτι οὐδέποτε χρήσιμοι ἔτι ἐσόμεθα. 9 ακούσαντες δε ταθτα οἱ Λακεδαιμόνιοι τοῖς τε Κορινθίοις συνεβούλευον την ειρήνην ποιήσασθαι και των άλλων συμμάχων ἐπέτρεψαν τοῖς μὴ βουλομένοις σὺν ἐαυτοῖς πολεμεῖν άναπαύεσθαι αὐτοί δ' έφασαν πολεμοῦντες πράξειν ο τι αν 20 τῷ θεῷ φίλον ἢ· ὑφήσεσθαι δὲ οὐδέποτε, ἢν παρὰ τῶν 10 πατέρων παρέλαβον Μεσσήνην, ταύτης στερηθήναι. οἱ οὖν Κορίνθιοι ἀκούσαντες ταθτα ἐπορεύοντο είς τὰς Θήβας ἐπὶ την εἰρήνην. οἱ μέντοι Θηβαίοι ήξίουν αὐτοὺς καὶ συμμαχίαν δμνύναι οί δε άπεκρίναντο ότι ή μεν συμμαχία ούκ 25 είρηνη, άλλά πολέμου μεταλλαγή είη εί δε βούλουτο, παρείναι έφασαν την δικαίαν είρηνην ποιησόμενοι. άγασθέντες δε αὐτοὺς οἱ Θηβαῖοι, ὅτι καίπερ ἐν κινδύνφ ὅντες ούκ ήθελου τοις εὐεργέταις είς πόλεμου καθίστασθαι, συνεχώρησαν αὐτοῖς καὶ Φλειασίοις καὶ τοῖς ἐλθοῦσι μετ' αὐτῶν 30 είς Θήβας την ειρήνην εφ' ώτε έχειν την έαυτων εκάστους.

¹ ầν del. Cobet 2 ἐσομένης Leonel.: ἐσομένων codd. 4 τοὺς δὲ Pal. F: τοὺς τε cet. 6 πράττειν om. C 11 συμφέροι CF_1 12 μετ' οὐδένων] μεθ' ἕνων Dobree 30 prius καὶ om. H

καὶ ἐπὶ τούτοις ὡμόσθησαν οἱ ὅρκοι. οἱ μὲν δὴ Φλειάσιοι, 11 ἐπεὶ οὕτως ἡ σύμβασις ἐγένετο, εὐθὺς ἀπῆλθον ἐκ τῆς Θυαμίας οἱ δὲ ᾿Αργεῖοι ὀμόσαντες ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς τούτοις εἰρήνην ποιήσεσθαι, ἐπεὶ οὐκ ἐδύναντο καταπρᾶξαι ὥστε 5 τοὺς τῶν Φλειασίων φυγάδας μένειν ἐν τῷ Τρικαράνῳ ὡς ἐν τῷ ἐαυτῶν πόλει ἔχοντας, παραλαβόντες ἐφρούρουν, φάσκοντες σφετέραν τὴν γῆν ταύτην εἶναι, ἡν ὀλίγῳ πρότερον ὡς πολεμίαν οὖσαν ἐδήουν, καὶ δίκας τῶν Φλειασίων προκαλουμένων οὐκ ἐδίδοσαν.

Σχεδον δὲ περὶ τοῦτον τὸν χρόνον τετελευτηκότος ἤδη 12 τοῦ πρόσθεν Διονυσίου ὁ υἱὸς αὐτοῦ πέμπει βοήθειαν τοῦς Λακεδαιμονίοις δώδεκα τριήρεις καὶ ἄρχοντα αὐτῶν Τιμοκράτην. οὖτος οὖν ἀφικόμενος συνεξαιρεῖ αὐτοῖς Σελλασίαν καὶ τοῦτο πράξας ἀπέπλευσεν οἴκαδε.

15 Μετὰ δὲ τοῦτο οὐ πολλῷ ὕστερον καταλαμβάνουσιν οἱ Ἡλεῖοι Λασιῶνα, τὸ μὲν παλαιὸν ἐαυτῶν ὄντα, ἐν δὲ τῷ παρόντι συντελοῦντα εἰς τὸ ᾿Αρκαδικόν. οἱ μέντοι ᾿Αρκάδες 13 οὐ παρωλιγώρησαν, ἀλλ᾽ εὐθὺς παραγγείλαντες ἐβοήθουν. ἀντεβοήθησαν δὲ καὶ τῶν Ἡλείων οἱ τριακόσιοι, καὶ ἔτι 20 τετρακόσιοι. ἀντεστρατοπεδευμένων δὲ τὴν ἡμέραν ἐν ἐπιπεδεστέρφ χωρίφ τῶν Ἡλείων τῆς νυκτὸς οἱ ᾿Αρκάδες ἀναβαίνουσιν ἐπὶ τὴν τοῦ ὑπὲρ τῶν Ἡλείων ὅρους κορυφήν ἀμα δὲ τῆ ἡμέρα κατέβαινον ἐπὶ τοὺς Ἡλείους. οἱ δὲ ἰδόντες ἄμα μὲν ἐξ ὑπερδεξίου προσιόντας, ἄμα δὲ πολλα-25 πλασίους, ἐκ πολλοῦ μὲν ἀπελθεῖν ἠσχύνθησαν, ὁμόσε δ᾽ ἡλθον καὶ εἰς χεῖρας δεξάμενοι ἔφυγον καὶ πολλοὺς μὲν ἄνδρας, πολλὰ δὲ ὅπλα ἀπώλεσαν, κατὰ δυσχωρίας ἀποχωροῦντες.

Οἱ δὲ ᾿Αρκάδες διαπραξάμενοι ταῦτα ἐπορεύοντο ἐπὶ τὰς 14

² ξύμβασις C 4 ποιήσεσθαι fort. F pr.: ποιήσασθαι cet. 6 ξχοντας] οΙκοῦντας Madvig 13 οδν Η: δ' οδν D C F: δ' αδ Pal. M V 19 τριακόσιοι, καὶ ἔτι τετρακόσιοι Dobree: τετρακόσιοι καὶ ἔτι τριακόσιοι codd. 20 ἀντεστρατοπεδευμένων Dind.: ἀντεστρατευ(ο ante ras.)μένων F: ἀντιστρατοπεδευομένων V: ἀντιστρατευομένων cet.

VII. iv

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

τῶν ᾿Ακρωρείων πόλεις. λαβόντες δὲ ταύτας πλὴν Θραύστου ἀφικνοῦνται εἰς ᾿Ολυμπίαν, καὶ περισταυρώσαντες τὸ Κρόνιον ἐνταῦθα ἐφρούρουν καὶ ἐκράτουν τοῦ ᾿Ολυμπιακοῦ ὅρους ἔλαβον δὲ καὶ Μαργανέας ἐνδόντων τινῶν. οῦτω δὲ προκεχωρηκότων οἱ μὲν Ἡλεῖοι αὖ παντάπασιν ἡθύμησαν, 5 οἱ δὲ ᾿Αρκάδες ἔρχονται ἐπὶ τὴν πόλω. καὶ μέχρι μὲν τῆς ἀγορᾶς ἤλθον ἐκεῖ μέντοι ὑποστάντες οἴ τε ἱππεῖς καὶ οἱ ἄλλοι αὐτῶν ἐκβάλλουσί τε αὐτοὺς καὶ ἀπέκτεινάν τινας καὶ τροπαίου ἐκπάνταντος κὰν κὰν καὶ πρότερον ἔκαφορὰ ἔν

15 τροπαΐου ἐστήσαντο. ἦν μὲν οὖν καὶ πρότερον διαφορὰ ἐν τῆ Ἡλιδι. οἱ μὲν γὰρ περὶ Χάροπόν τε καὶ Θρασωνίδαν 10 καὶ ᾿Αργεῖον εἰς δημοκρατίαν ἦγον τὴν πόλιν, οἱ δὲ περὶ †Στάλκαν τε καὶ Ἱππίαν καὶ Στρατόλαν εἰς όλιγαρχίαν. ἐπεὶ δ᾽ οἱ ᾿Αρκάδες μεγάλην δύναμιν ἔχοντες σύμμαχοι ἐδόκουν εἴναι τοῖς δημοκρατεῖσθαι βουλομένοις, ἐκ τούτου δὴ θρασύτεροι οἱ περὶ τὸν Χάροπον ἦσαν, καὶ συνθέμενοι τοῖς 13

16 'Αρκάσιν ἐπιβοηθεῖν καταλαμβάνουσι τὴν ἀκρόπολιν. οἱ δ' ἱππεῖς καὶ οἱ τριακόσιοι οὐκ ἐμέλλησαν, ἀλλ' εὐθὺς ἔχώρουν ἄνω, καὶ ἐκκρούουσιν αὐτούς ἄστ' ἔφυγον σὺν τῷ ᾿Αργείῳ καὶ Χαρόπῳ τῶν πολιτῶν περὶ τριακοσίους. οὐ πολὺ δ' ὕστερον οὖτοι παραλαβόντες τῶν 'Αρκάδων τινὰς 20 καταλαμβάνουσι Πύλον. καὶ πολλοὶ μέντοι πρὸς αὐτοὺς ἐκ τῆς πόλεως ἀπῆσαν τοῦ δήμου, ἄτε χωρίον τε καλὸν καὶ μεγάλην ρώμην τὴν τῶν 'Αρκάδων σύμμαχον ἔχοντας. ἐνέβαλον δὲ καὶ ὕστερον εἰς τὴν χώραν τὴν τῶν 'Ηλείων οἱ ᾿Αρκάδες, ὑπὸ τῶν φευγόντων ἀναπειθόμενοι ὡς ἡ πόλις 25

17 προσχωρήσοιτο. ἀλλὰ τότε μὲν οἱ 'Αχαιοὶ φίλοι γεγενημένοι τοῖs 'Ηλείοις τὴν πόλιν αὐτῶν διεφύλαξαν ὥστε οἱ 'Αρκάδες οὐδὲν ἄλλο πράξαντες ἡ δηώσαντες αὐτῶν τὴν χώραν ἀπῆλθον. εὐθὺς μέντοι ἐκ τῆς 'Ηλείας ἐξιόντες, αἰσθόμενοι τοὺς Πελληνέας ἐν "Ηλιδι ὄντας, ννκτὸς μακρο-30 τάτην ὅδὸν ἐλθόντες καταλαμβάνουσιν αὐτῶν "Ολουρον"

2 els] πρὸς Η τὸ W. Dind.: τὸν codd. το γὰρ οπ. CF τα Σιτάλκαν Mehler: Εὐάλκαν Κείl τ4 δή] δὲ F τ9 τριακοσίους] τετρακοσίους C 23 ἔχοντας Morus: ἔχοντες codd. 30 πελληνεῖς codd. ήδη γὰρ πάλιν προσεκεχωρήκεσαν οἱ Πελληνεῖς εἰς τὴν τῶν Λακεδαιμονίων συμμαχίαν. ἐπεὶ δ' ἤσθοντο τὰ περὶ 'Ολού- 18 ρου, περιελθόντες αὖ καὶ οὖτοι ὅπη ἐδύναντο εἰς τὴν αὐτῶν πόλιν Πελλήνην εἰσῆλθον. καὶ ἐκ τούτου δὴ ἐπολέμουν 5 τοῖς ἐν 'Ολούρω 'Αρκάσι τε καὶ τῷ ἑαυτῶν παντὶ δήμω μάλα ὀλίγοι ὄντες· ὅμως δὲ οὐ πρόσθεν ἐπαύσαντο πρὶν ἐξεπολιόρκησαν τὸν 'Ολουρον.

Οι δ' αῦ 'Αρκάδες πάλιν ποιοῦνται ἄλλην στρατείαν εἰς 19 τὴν 'Ηλιν. μεταξὸ δὲ Κυλλήνης καὶ τῆς πόλεως στρατοπειο δενομένοις αὐτοῖς ἐπιτίθενται οἱ 'Ηλεῖοι, ὑποστάντες δὲ οἱ 'Αρκάδες ἐνίκησαν αὐτούς. καὶ 'Ανδρόμαχος μὲν ὁ 'Ηλεῖος ἔππαρχος, ὅσπερ αἴτιος ἐδόκει εἶναι τὴν μάχην συνάψαι, αὐτὸς αὐτὸν διέφθειρεν οἱ δ' ἄλλοι εἰς τὴν πόλιν ἀπεχώρησαν. ἀπέθανε δὲ ἐν ταύτη τῆ μάχη παραγενόμενος καὶ 15 Σωκλείδης ὁ Σπαρτιάτης ἤδη γὰρ τότε οἱ Λακεδαιμόνιοι σύμμαχοι τοῖς 'Ηλείοις ἦσαν. πιεζόμενοι δὲ οἱ 'Ηλεῖοι ἐν 20

τῆ ἐαυτῶν, ἡξίουν καὶ τοὺς Λακεδαιμονίους πέμποντες πρέσβεις ἐπιστρατεύειν τοῖς ᾿Αρκάσι, νομίζοντες οῦτως ἂν μάλιστα ἀπολαβεῖν τοὺς ᾿Αρκάδας, εἰ ἀμφοτέρωθεν πολεμοῦντο. καὶ ²⁰ ἐκ τούτου δὴ ᾿Αρχίδαμος στρατεύεται μετὰ τῶν πολιτῶν,

καὶ καταλαμβάνει Κρώμνον. καταλιπών δ' εν αὐτῷ φρουρὰν τῶν δώδεκα λόχων τρεῖς, οὕτως επ' οἴκου ἀνεχώρησεν. οἱ 21 μέντοι 'Αρκάδες, ὥσπερ ἔτυχον εκ τῆς εἰς Ἡλιν στρατείας

συνειλεγμένοι, βοηθήσαντες περιεσταύρωσαν τον Κρώμνον 23 διπλώ σταυρώματι, καὶ εν ἀσφαλεῖ ὅντες ἐπολιόρκουν τοὺς εν τῷ Κρώμνω. χαλεπώς δὲ ἡ τῶν Λακεδαιμονίων πόλις

φέρουσα ἐπὶ τῆ πολιορκία τῶν πολιτῶν, ἐκπέμπει στρατιάν ἡγεῖτο δὲ καὶ τότε 'Αρχίδαμος. ἐλθῶν δὲ ἐδήου καὶ τῆς 'Αρκαδίας ὅσα ἐδύνατο καὶ τῆς Σκιρίτιδος, καὶ πάντα ἐποίει 30 ὅπως, εἰ δύναιτο, ἀπαγάγοι τοὺς πολιορκοῦντας. οἱ δὲ 'Αρ-

30 οπως, ει ούναιτο, απαγαγοι τους πολιορκουντας. οι οε Αρκάδες οὐδέν τι μᾶλλον ἐκινοῦντο, ὰλλὰ ταῦτα πάντα παρε-

3 δημ Dind: ὅποι codd. αὐτῶν Pal. Μ: αὐτῶν cet. 6 καὶ αἰκα C 8 καὶ ἄλλην F 9 τὲ καὶ Pal. Η M V F 13 αὐτῶν Η F₁ 19 ἀπολαβεῖν Jacobs: ἀποβαλ(λ C)εῖν codd.: ἀποκαμεῖν Madvig χεν. HELL.

VII. iv

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

- 22 ώρων. κατιδών δέ τινα λόφον ὁ 'Αρχίδαμος, δι' οὖ τὸ ἔξω σταύρωμα περιεβέβληντο οἱ 'Αρκάδες, ἐνόμισεν ἐλεῖν ἄν τοῦτον, καὶ εἰ τούτον κρατήσειεν, οὐκ ἄν δύνασθαι μένειν τοὺς ὑπὸ τούτφ πολιορκοῦντας. κύκλφ δὲ περιάγοντος αὐτοῦ ἐπὶ τοῦτο τὸ χωρίον, ὡς εἶδον οἱ προθέοντες τοῦ 'Αρχι- 5 δάμου πελτασταὶ τοὺς ἐπαρίτους ἔξω τοῦ σταυρώματος, ἐπιτίθενται αὐτοῖς, καὶ (οἱ) ἱππεῖς συνεμβάλλειν ἐπειρῶντο. οἱ δ' οὐκ ἐνέκλιναν, ἀλλὰ συντεταγμένοι ἡσυχίαν εἶχον. οἱ δ' αὖ πάλιν ἐνέβαλον. ἐπεὶ δὲ οὐδὲ τότε ἐνέκλιναν, ἀλλὰ καὶ ἐπῆσαν, ἤδη οὕσης πολλῆς κραυγῆς, ἐβοήθει δὴ 10 καὶ αὐτὸς ὁ 'Αρχίδαμος, ἐκτραπόμενος κατὰ τὴν ἐπὶ Κρῶμνον φέρουσαν ἁμαξιτόν, εἰς δύο ἄγων, ὥσπερ ἐτύγχανεν 23 ἔχων. ὡς δ' ἐπλησίασαν ἀλλήλοις, οἱ μὲν σὺν τῷ 'Αρχι-
- 23 ἔχων. ὡς δ' ἐπλησίασαν ἀλλήλοις, οἱ μὲν σὺν τῷ 'Αρχιδάμῳ κατὰ κέρας, ἄτε καθ' όδὸν πορευόμενοι, οἱ δ' 'Αρκάδες ἀθρόοι συνασπιδοῦντες, ἐν τούτῳ οὐκέτι ἐδύναντο οἱ Λακε- 15 δαιμόνιοι ἀντέχειν τῷ τῶν 'Αρκάδων πλήθει, ἀλλὰ ταχὺ μὲν ὁ 'Αρχίδαμος ἐτέτρωτο τὸν μηρὸν διαμπάξ, ταχὺ δὲ οἱ μαχόμενοι πρὸ αὐτοῦ ἀπέθνησκον, Πολυαινίδας τε καὶ Χίλων ὁ τὴν ἀδελφὴν τοῦ 'Αρχιδάμου ἔχων, καὶ οἱ πάντες δὲ αὐτῶν
- 24 τότε ἀπέθανον οὐκ ἔλαττον τῶν τριάκοντα. ὡς δὲ κατὰ τὴν 20 όδὸν ἀναχωροῦντες εἰς τὴν εὐρυχωρίαν ἐξῆλθον, ἐνταῦθα δὴ Λακεδαιμόνιοι ἀντιπαρετάξαντο. καὶ μὴν οἱ ᾿Αρκάδες, ὥσπερ εἶχον, συντεταγμένοι ἔστασαν, καὶ πλήθει μὲν ἐλείποντο, εὐθυμότερον δὲ πολὺ εἶχον, ἐπεληλυθότες ἀποχωροῦσι καὶ ἄνδρας ἀπεκτονότες. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι μάλα ἀθύμως 25 εἶχον, τετρωμένον μὲν ὁρῶντες τὸν ᾿Αρχίδαμον, ἀκηκοότες δὲ τὰ ὀνόματα τῶν τεθνηκότων, ἀνδρῶν τε ἀγαθῶν καὶ 25 σχεδὸν τῶν ἐπιφανεστάτων. ὡς δὲ πλησίον ὅντων ἀναβοήσας τις τῶν πρεσβυτέρων εἶπε· Τί δεῖ ἡμᾶς, ὧ ἄνδρες,

² ầν om. CF 3 τοῦτον Stephanus: τοῦτο codd. 4 τοῦτο Pal.: τοῦτο cet.: τοῦτον Stephanus 7 οἱ add. Stephanus 9 ἐπεὶ] ἐπειδὴ V 10 δὴ] δὲ CF 12,13 ἄγων . . . ἔχων Schāfer: ἔχων . . . ἄγων codd. 20 τότε om. H: οῖ γε D 23 ἔστασαν Μ F corr.: ἔστησαν H: ἔστασαν cet. 25 post ἄνδραν lac, stat. Hartman 26 μὲν om. Μ

μάχεσθαι, ἀλλ' οὐ σπεισαμένους διαλυθήναι; ἄσμενοι δὴ ἀμφότεροι ἀκούσαντες ἐσπείσαντο. καὶ οἱ μὲν Λακεδαιμόνιοι τοὺς νεκροὺς ἀνελόμενοι ἀπῆλθον, οἱ δ' ᾿Αρκάδες ἐπαναχωρήσαντες ἔνθα τὸ πρῶτον ἤρξαντο ἐπιέναι τροπαῖον ἐστήσαντο.

'Ως δὲ οἱ 'Αρκάδες περὶ τὸν Κρῶμνον ἦσαν, οἱ ἐκ τῆς 26 πόλεως 'Ηλεῖοι πρῶτον μὲν ἰόντες ἐπὶ τὴν Πύλον περιτυγχάνουσι τοῖς Πυλίοις ἀποκεκρουμένοις ἐκ τῶν Θαλαμῶν. καὶ προσελαύνοντες οἱ ἱππεῖς τῶν 'Ηλείων ὡς εἶδον αὐτούς, οὐκ ἐμέλλησαν, ἀλλ' εὐθὺς ἐμβάλλουσι, καὶ τοὺς μὲν ἀπο-

10 κτιννύουσω, οἱ δέ τινες αὐτῶν καταφεύγουσιν ἐπὶ γήλοφον. ἐπεὶ μέντοι ἢλθον οἱ πεζοί, ἐκκόπτουσι καὶ τοὺς ἐπὶ τῷ λόφῳ, καὶ τοὺς μὲν αὐτοῦ ἀπέκτεωαν, τοὺς δὲ καὶ ζῶντας ἔλαβον ἐγγὺς διακοσίων. καὶ ὅσοι μὲν ξένοι ἢσαν αὐτῶν, ἀπέδοντο, ὅσοι δὲ φυγάδες, ἀπέσφαττον. μετὰ δὲ ταῦτα

15 τούς τε Πυλίους, ως οὐδεὶς αὐτοῖς εβοήθει, σὺν αὐτῷ τῷ χωρίῳ αἰροῦσι, καὶ τοὺς Μαργανέας ἀναλαμβάνουσι. καὶ 27

μήν οι Λακεδαιμόνιοι ὕστερον αὖ ἐλθόντες νυκτὸς ἐπὶ τὸν Κρῶμνον ἐπικρατοῦσι τοῦ σταυρώματος ⟨τοῦ⟩ κατὰ τοὺς ᾿Αργείους καὶ τοὺς πολιορκουμένους τῶν Λακεδαιμονίων εὐ-

οθὺς ἐξεκάλουν. ὅσοι μὲν οὖν ἐγγύτατά τε ἐτύγχανον ὅντες καὶ ὡξυλάβησαν, ἐξῆλθον ὁπόσους δὲ ἔφθασαν πολλοὶ τῶν ᾿Αρκάδων συμβοηθήσαντες, ἀπεκλείσθησαν ἔνδον καὶ ληφθέντες διενεμήθησαν καὶ ἔν μὲν μέρος ἔλαβον ᾿Αργεῖοι, ἔν δὲ Θηβαῖοι, ἔν δὲ ᾿Αρκάδες, ἔν δὲ Μεσσήνιοι. οἱ δὲ σύμ-

25 παυτες ληφθέντες Σπαρτιατών τε καὶ περιοίκων πλείους τών έκατὸν ἐγένοντο.

Έπει γε μὴν οι ᾿Αρκάδες ἐσχόλασαν ἀπὸ τοῦ Κρώμνου, 28 πάλω δὴ περὶ τοὺς Ἡλείους εἶχον, καὶ τήν τε ᾿Ολυμπίαν ἐρρωμενέστερον ἐφρούρουν, καὶ ἐπιόντος ᾿Ολυμπιακοῦ ἔτους 30 παρεσκευάζοντο ποιεῖν τὰ ᾿Ολύμπια σὺν Πισάταις τοῖς πρώ-

¹ στεισομένους Pal. δή] δὲ H F 12 αὐτοῦ] αὐτῶν C F 18 τοῦ add. Schneider κατὰ Palmerius: καὶ codd. 19 τῶν Δακεδαιμονίων del. Breitenbach 23 μὲν om. C F μέρος ἀρκάδες Pal. H M D V 28 δή] δὲ H

VII. iv

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

τοις φάσκουσι προστήναι του ίερου. ἐπεὶ δὲ ὅ τε μὴν ήκεν έν ὁ τὰ 'Ολύμπια γίγνεται αί τε ἡμέραι έν αις ἡ πανήγυρις άθροίζεται, ένταθθα δή οἱ Ἡλεῖοι ἐκ τοῦ φανεροῦ συσκευασάμενοι καὶ παρακαλέσαντες 'Αχαιούς ἐπορεύοντο τὴν 'Ολυμ-29 πιακήν όδόν. οἱ δὲ ᾿Αρκάδες ἐκείνους μὲν οὐκ ἄν ποτε ῷοντο 5 έλθειν έπι σφας, αὐτοι δὲ σὺν Πισάταις διετίθεσαν τὴν πανήγυριν. και την μεν επποδρομίαν ήδη επεποιήκεσαν και τὰ δρομικὰ τοῦ πεντάθλου οἱ δ' εἰς πάλην ἀφικόμενοι οὐκέτι έν τῷ δρόμφ, ἀλλὰ μεταξὺ τοῦ δρόμου καὶ τοῦ βωμοῦ ἐπάλαιον. οί γὰρ Ἡλεῖοι σὺν τοῖς ὅπλοις παρήσαν ήδη είς 10 τὸ τέμενος. οἱ δὲ ᾿Αρκάδες πορρωτέρω μὲν οὐκ ἀπήντησαν, έπὶ δὲ τοῦ Κλαδάου ποταμοῦ παρετάξαντο, δε παρὰ τὴν Αλτω καταρρέων είς τον 'Αλφειον εμβάλλει. και σύμμαχοι δὲ παρήσαν αὐτοις, ὁπλιται μὲν 'Αργείων els δισχιλίους, 30 'Αθηναίων δε ίππεις περί τετρακοσίους. και μήν οί 'Ηλείοι 15 τάπὶ θάτερα τοῦ ποταμοῦ παρετάξαντο, σφαγιασάμενοι δὲ εύθὺς ἐχώρουν. καὶ τὸν πρόσθεν χρόνον εἰς τὰ πολεμικὰ καταφρονούμενοι μεν ύπ' 'Αρκάδων καὶ 'Αργείων, καταφρονούμενοι δε ύπ' 'Αχαιών και 'Αθηναίων, όμως εκείνη τή ήμέρα των μεν συμμάχων ως άλκιμωτατοι όντες ήγουντο, 20 τους δ' 'Αρκάδας, τούτοις γαρ πρώτοις συνέβαλον, και εύθυς έτρέψαντο, καὶ ἐπιβοηθήσαντας δὲ τοὺς 'Αργείους δεξάμενοι 31 καὶ τούτων ἐκράτησαν. ἐπεὶ μέντοι κατεδίωξαν εἰς τὸ μεταξὺ τοῦ βουλευτηρίου καὶ τοῦ τῆς Εστίας ἱεροῦ καὶ τοῦ πρὸς ταῦτα προσήκοντος θεάτρου, εμάχοντο μεν οὐδεν ήττον καὶ 25 εωθουν πρός του βωμόν, από μέντοι των στοων τε καὶ τοῦ βουλευτηρίου και του μεγάλου ναού βαλλόμενοι και έν τώ Ισοπέδω μαχόμενοι, αποθυήσκουσιν άλλοι τε των 'Ηλείων καὶ αὐτὸς ὁ τῶν τριακοσίων ἄρχων Στρατόλας. τούτων δὲ 32 πραχθέντων ἀπεχώρησαν είς τὸ αὐτῶν στρατόπεδον. οί 30

2 prius ἐν V: om. cet. 4 τοὺς ἀχαιοὺς C F 9 τῷ om. C
10 παρῆσαν Cobet 13 Ἄλτιν Brodaeus: ἄλταν Μ: ἄλτην cet.
20 ἐξηγοῦντο Η 21 πρώτοις Η V C: πρῶτον cet. συνέβαλλον
C F 23 εἰς τὸ om. Η 30 αὐτῶν vulg.: αὐτῶν codd.

μέντοι 'Αρκάδες καὶ οἱ μετ' αὐτῶν οὕτως ἐπεφόβηντο τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέραν ὥστε οὐδ' ἀνεπαύσαντο τῆς νυκτός, ἐκκόπτοντες τὰ διαπεπονημένα σκηνώματα καὶ ἀποσταυροῦντες. οἱ δ' αὖ 'Ηλεῖοι ἐπεὶ τῆ ὑστεραία προσιόντες εἶδον καρτερὸν τὸ τεῖχος καὶ ἐπὶ τῶν ναῶν πολλοὺς ἀναβεβηκότας, ἀπῆλθον εἰς τὸ ἄστυ, τοιοῦτοι γενόμενοι οἵους τὴν ἀρετὴν θεὸς μὲν ἄν ἐμπνεύσας δύναιτο καὶ ἐν ἡμέρα ἀποδεῖξαι, ἄνθρωποι δὲ οὐδ' ἄν ἐν πολλῷ χρόνφ τοὺς μὴ ὄντας ἀλκίμους ποιήσειαν.

Χρωμένων δε τοις ιεροίς χρήμασι των εν τοις 'Αρκάσιν 33 το άρχόντων, και άπο τούτων τους επαρίτους τρεφόντων, πρώτοι Μαντινείς ἀπεψηφίσαντο μη χρησθαι τοις ίεροις χρήμασι. καὶ αύτοι το γιγνόμενον μέρος είς τους επαρίτους εκ της πόλεως έκπορίσαντες απέπεμψαν τοις άρχουσιν. οι δε άρχοντες φάσκοντες αὐτοὺς λυμαίνεσθαι τὸ ᾿Αρκαδικόν, ἀνεκαλοῦντο 15 els τους μυρίους τους προστάτας αυτών· και έπει ούχ ὑπήκουον, κατεδίκασαν αὐτῶν, καὶ τοὺς ἐπαρίτους ἔπεμπον ώς άξουτας τους κατακεκριμένους. οἱ μὲν οὖν Μαντινεῖς κλείσαντες τὰς πύλας οὐκ ἐδέχοντο αὐτοὺς εἴσω. ἐκ δὲ 34 τούτου τάχα δή και άλλοι τινές έλεγον εν τοίς μυρίοις ώς 20 ου χρή τοις ίεροις χρήμασι χρήσθαι ουδέ καταλιπείν είς τον άει χρόνον τοις παισίν έγκλημα τοῦτο προς τους θεούς. ώς δε και εν τω κοινώ απέδοξε μηκέτι χρήσθαι τοις ιεροίς χρήμασι, ταχύ δή οἱ μὲν οὐκ ἄν δυνάμενοι ἄνευ μισθοῦ τῶν έπαρίτων είναι διεχέοντο, οί δε δυνάμενοι παρακελευσάμενοι 25 αύτοις καθίσταυτο είς τους επαρίτους, όπως μη αυτοί επ' έκείνοις, άλλ' έκείνοι έπὶ σφίσιν είεν. γνόντες δε των άρχόντων οἱ διακεχειρικότες τὰ ໂερὰ χρήματα ὅτι εἰ δώσοιεν ευθύνας, κινδυνεύσοιεν ἀπολέσθαι, πέμπουσιν εls Θήβας, καὶ διδάσκουσι τοὺς Θηβαίους ώς εὶ μὴ στρατεύσειαν,

³ τὰ] τὰ Η 8 ὅντας vulg. : ἐῶντας C : ἐόντας cet. 16 ἔπεμψαν V
21 πρὸς] εἰς C 25 αὐτοῖς Η V C F 26 ἐκείνοις Stephanus : ἐκείνους
codd. τῶν ἀρχόντων οἱ διακεχειρικότες Pluygers : οἱ τῶν ἀρχόντων
διακεχειρικότες codd. 27 δώσειαν Pal. 28 κινδυνεύσειαν codd. :
corr. Dind.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

VII. iv

35 κινδυνεύσοιεν οἱ 'Αρκάδες πάλιν λακωνίσαι. καὶ οἱ μὲν παρεσκευάζοντο ὡς στρατευσόμενοι οἱ δὲ τὰ κράτιστα τῆ Πελοποννήσω βουλευόμενοι ἔπεισαν τὸ κοινὸν τῶν 'Αρκάδων πέμψαντας πρέσβεις εἰπεῖν τοῖς Θηβαίοις μὴ ἰέναι σὺν ὅπλοις εἰς τὴν 'Αρκαδίαν, εἰ μή τι καλοῖεν. καὶ ἄμα μὲν 5 ταῦτα πρὸς τοὺς Θηβαίους ἔλεγον, ἄμα δὲ ἐλογίζοντο ὅτι πολέμου οὐδὲν δέοιντο. τοῦ τε γὰρ ἱεροῦ τοῦ Διὸς προσστάναι οὐδὲν προσδεῖσθαι ἐνόμιζον, ἀλλ' ἀποδιδόντες ἃν καὶ δικαι-ότερα καὶ ὁσιώτερα ποιεῖν, καὶ τῷ θεῷ οἴεσθαι μᾶλλον ἃν οὕτω χαρίζεσθαι. βουλομένων δὲ ταῦτα καὶ τῶν 'Ηλείων, 10 ἔδοξεν ἀμφοτέροις εἰρήνην ποιήσασθαι· καὶ ἐγένοντο σπονδαί.

36 Γενομένων δὲ τῶν ὅρκων, καὶ ὀμοσάντων τῶν τε ἄλλων ἀπάντων καὶ Τεγεατῶν καὶ αὐτοῦ τοῦ Θηβαίου, δε ἐτύγχανεν ἐν Τεγέᾳ ἔχων τριακοσίους ὁπλίτας τῶν Βοιωτῶν, οἱ μὲν ἄλλοι ᾿Αρκάδες ἐν τῆ Τεγέᾳ αὐτοῦ ἐπικαταμείναντες 15 ἐδειπνοποιοῦντό τε καὶ ηὐθυμοῦντο καὶ σπονδὰς καὶ παιᾶνας ὡς εἰρήνης γεγενημένης ἐποιοῦντο, ὁ δὲ Θηβαῖος καὶ τῶν ἀρχόντων οἱ φοβούμενοι τὰς εὐθύνας σύν τε τοῖς Βοιωτοῖς καὶ τοῖς ὁμογνώμοσι τῶν ἐπαρίτων κλείσαντες τὰς πύλας τοῦ τῶν Τεγεατῶν τείχους, πέμποντες ἐπὶ τοὺς σκη- 20 νοῦντας συνελάμβανον τοὺς βελτίστους. ἄτε δὲ ἐκ πασῶν τῶν πόλεων παρόντων τῶν ᾿Αρκάδων, καὶ πάντων εἰρήνην βουλομένων ἔχειν, πολλοὺς ἔδει τοὺς συλλαμβανομένους εἶναι. ὥστε ταχὺ μὲν αὐτοῖς τὸ δεσμωτήριον μεστὸν ἤν,

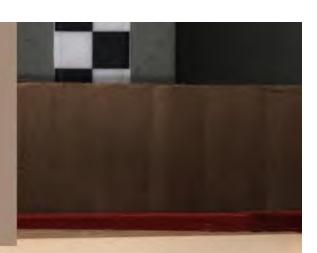
37 ταχὸ δὲ ἡ δημοσία οἰκία. ὡς δὲ πολλοὶ οἱ εἰργμένοι ἦσαν, 25 πολλοὶ δὲ κατὰ τοῦ τείχους ἐκπεπηδηκότες, ἦσαν δ' οἱ καὶ διὰ τῶν πυλῶν ἀφεῖντο· οὐδεὶς γὰρ οὐδενὶ ἀργίζετο, ὅστις μὴ ῷετο ἀπολεῖσθαι· ἀπορῆσαι δὴ μάλιστα ἐποίησε τόν τε Θηβαῖον καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ ταῦτα πράττοντας ὅτι Μαντινέας, οὖς μάλιστα ἐβούλοντο λαβεῖν, ὀλίγους τινὰς πάνυ εἶχον· 30 διὰ γὰρ τὸ ἐγγὺς τὴν πόλιν εἶναι σχεδὸν πάντες ῷχοντο

¹ κινδυνεύσαιεν codd. : corr. Schneider 7 τε om. V 15 δλλοι om. D ἐν τῆ Τεγέα del. Cobet 16 τε om. F 21 δὲ Steph. : δὴ codd. 25 εἰργασμένοι Η 26 ante κατὰ add. οἰ Kurz

οίκαδε. ἐπεὶ δὲ ἡμέρα ἐγένετο καὶ τὰ πεπραγμένα ἐπύθοντο 38 οἱ Μαντινείς, εὐθὺς πέμποντες είς τε τὰς ἄλλας 'Αρκαδικὰς πόλεις προηγόρευου εν τοις οπλοις είναι καὶ φυλάττειν τὰς παρόδους. καὶ αὐτοὶ δὲ οῦτως ἐποίουν, καὶ ἄμα πέμψαντες 5 els την Τεγέαν απήτουν οσους έχοιεν άνδρας Μαντινέων· και των άλλων δε 'Αρκάδων οὐδένα άξιοῦν έφασαν οὕτε δεδέσθαι ούτε ἀποθυήσκειν πρὸ δίκης. εὶ δὲ καί τινες έπαιτιώντο, έλεγον έπαγγέλλοντες ότι ή των Μαντινέων πόλις έγγυῷτο ή μὴν παρέξειν είς τὸ κοινὸν τῶν 'Αρκάδων το όπόσους τις προσκαλοίτο. ἀκούων οὖν ὁ Θηβαίος ἡπόρει 39 τε ὅ τι χρήσαιτο τῷ πράγματι καὶ ἀφίησι πάντας τοὺς ἄνδρας. καὶ τη ύστεραία συγκαλέσας των 'Αρκάδων όπόσοι γε δή συνελθείν ήθέλησαν, ἀπελογείτο ώς εξαπατηθείη. ἀκούσαι γαρ έφη ως Λακεδαιμόνιοί τε είεν σύν τοις ὅπλοις ἐπὶ τοις 13 όρίοις προδιδόναι τε μέλλοιεν αὐτοῖς τὴν Τεγέαν τῶν Αρκάδων τινές. οἱ δὲ ἀκούσαντες ἐκείνον μέν, καίπερ γιγνώσκοντες ότι εψεύδετο περί σφων, αφίεσαν· πέμψαντες δ' els Θήβας πρέσβεις κατηγόρουν αὐτοῦ ώς δείν ἀποθανείν. TOV 8 40 Επαμεινώνδαν έφασαν, καὶ γὰρ στρατηγών τότε ἐτύγχανε, 20 λέγειν ως πολύ δρθότερον ποιήσειεν, ότε συνελάμβανε τούς άνδρας η ότε αφήκε. το γαρ ημών δι' ύμας είς πόλεμον καταστάντων ύμας άνευ της ημετέρας γνώμης εξρήνην ποιείσθαι πως ούκ αν δικαίως προδοσίαν τις ύμων τούτο κατηγοροίη; εὖ δ' ἴστε, ἔφη, ὅτι ἡμεῖς καὶ στρατευσόμεθα εἰς τὴν 25 Αρκαδίαν και σύν τοις τὰ ἡμέτερα φρονούσι πολεμήσομεν.

3 προηγόρευον] προεκέλευον HV 4 παρόδους D: πόλεις cct, 5 μαντινεῖς CF 6 άξιοῦν Pal, M: άξιοῦντες HVCF: om. D έφασαν] ήσαν HCF 7 εl δὲ καί τινες D: εl δέ τινες Pal, H M: καl εl τινες Pal. D ind.: άπαγγέλλοντες Pal. D ind.: άπαγγέλλοντες Pal. D ind.: άπαγγέλλοντες Pal. D ind. Pal: Pal

'Ως δὲ ταῦτα ἀπηγγέλθη πρός τε τὸ κοινὸν τῶν 'Αρκάδων V καὶ κατὰ πόλεις, ἐκ τούτου ἀνελογίζοντο Μαντινεῖς τε καὶ τῶν ἄλλων 'Αρκάδων οἱ κηδόμενοι τῆς Πελοποννήσου, ὡσαύ-

VII.v

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

τως δὲ καὶ Ἡλεῖοι καὶ Ἁχαιοί, ὅτι οἱ Θηβαῖοι δῆλοι εἶεν βουλόμενοι ὡς ἀσθενεστάτην τὴν Πελοπόννησον εἶναι, ὅπως 2 ὡς ῥᾶστα αὐτὴν καταδουλώσαιντο. τι γὰρ δὴ πολεμεῖν ἡμᾶς βούλονται ἢ ἵνα ἡμεῖς μὲν ἀλλήλους κακῶς ποιῶμεν, ἐκείνων δ' ἀμφότεροι δεώμεθα; ἢ τι λεγόντων ἡμῶν ὅτι οὐ δεόμεθα 5 αὐτῶν ἐν τῷ παρόντι παρασκευάζονται ὡς ἐξιόντες; οὐ δῆλον ὡς ἐπὶ τῷ κακόν τι ἐργάζεσθαι ἡμᾶς στρατεύειν παρασκευά-3 ζονται; ἔπεμπον δὲ καὶ ᾿Αθήναζε βοηθεῖν κελεύοντες ἐπορεύθησαν δὲ καὶ εἰς Λακεδαίμονα πρέσβεις ἀπὸ τῶν ἐπαρίτων, παρακαλοῦντες Λακεδαίμονίους, εἰ βούλοιντο κοινῆ διακω-10 λύειν, ἄν τινες ἴωσι καταδουλωσόμενοι τὴν Πελοπόννησον. περὶ μέντοι ἡγεμονίας αὐτόθεν διεπράττοντο ὅπως ἐν τῆ

ξαυτών ξκαστοι ήγήσοιντο. Έν ὄσφ δὲ ταῦτ' ἐπράττετο, Ἐπαμεινώνδας ἐξήει, Βοιωτους έχων πάντας και Ευβοάς και Θετταλών πολλούς παρά 15 τε 'Αλεξάνδρου καὶ τῶν ἐναντίων αὐτῷ. Φωκεῖς μέντοι οὐκ ήκολούθουν, λέγοντες ότι συνθήκαι σφίσιν αὐτοῖς εἶεν, εἴ τις έπὶ Θήβας ἴοι, βοηθεῖν ἐπ' ἄλλους δὲ στρατεύειν οὐκ 5 είναι εν ταις συνθήκαις. δ μέντοι Επαμεινώνδας ελογίζετο και εν Πελοποννήσω σφίσιν ύπάρχειν 'Αργείους τε και 20 Μεσσηνίους καὶ 'Αρκάδων τοὺς τὰ σφέτερα φρονοῦντας. ήσαν δ' ούτοι Τεγεάται καὶ Μεγαλοπολίται καὶ 'Ασεάται καὶ Παλλαντιείς, καὶ εἴ τινες δὴ πόλεις διὰ τὸ μικραί τε 6 είναι καὶ εν μέσαις ταύταις ολκείν ηναγκάζοντο. εξήλθε μέν δή δ Ἐπαμεινώνδας διὰ ταχέων ἐπεὶ δὲ ἐγένετο ἐν 25 Νεμέα, ενταθθα διέτριβεν, ελπίζων τους 'Αθηναίους παριόντας λήψεσθαι καὶ λογιζόμενος μέγα αν τοῦτο γενέσθαι τοῖς μὲν σφετέροις συμμάχοις είς τὸ ἐπιρρῶσαι αὐτούς, τοῖς δὲ ἐναντίοις είς τὸ είς άθυμίαν έμπεσείν, ώς δὲ συνελόντι είπείν, 7 παν αγαθον είναι Θηβαίοις ὅτι ἐλαττοῦντο ᾿Αθηναῖοι. ἐν δὲ 30 τῆ διατριβή αὐτοῦ ταύτη συνήσαν πάντες οἱ δμοφρονοῦντες

τ ol om. MCF 4 βούλονται; ἢ Madvig 17 αὐτοῖs del. Cobet 22 'Ασεᾶται Steph.: ἀθεᾶται Η: ἀσθεᾶται cet. 23 Παλλαντιεῖs Palmerius: παλ(λ)αντεῖs codd.

είς την Μαντίνειαν. ἐπεὶ μέντοι ὁ Ἐπαμεινώνδας ήκουσε τους 'Αθηναίους το μέν κατά γην πορεύεσθαι απεγνωκέναι, κατά θάλατταν δὲ παρασκευάζεσθαι ως διά Λακεδαίμονος Βοηθήσοντας τοις 'Αρκάσιν, ούτω δη άφορμήσας έκ της 5 Νεμέας άφικυείται είς την Τεγέαν. εύτυχη μέν ούν ούκ αν 8 έγωγε φήσαιμι την στρατηγίαν αὐτῷ γενέσθαι. ὅσα μέντοι προυοίας έργα καὶ τόλμης ἐστίν, οὐδέν μοι δοκεῖ ἀνὴρ έλλιπείν. πρώτον μέν γάρ έγωγε έπαινώ αὐτοῦ ὅτι τὸ στρατόπεδον εν τῷ τείχει τῶν Τεγεατῶν ἐποιήσατο, ἔνθ' ἐν το ασφαλεστέρω τε ήν η εί έξω εστρατοπεδεύετο και τοις πολεμίοις εν άδηλοτέρω ο τι πράττοιτο. και παρασκευάζεσθαι δέ, εί του έδειτο, εν τή πόλει όντι εὐπορώτερον ήν. των δ' ἐτέρων ἔξω στρατευομένων ἐξῆν ὁρᾶν, εἴτε τι ὀρθῶς ἐπράττετο είτε τι ήμάρτανου. καὶ μὴν ολόμενος κρείττων τῶν ἀντι-15 πάλων είναι, οπότε όρφη χωρίοις πλεονεκτούντας αὐτούς, ούκ εξήγετο επιτίθεσθαι. όρων δε ούτε πόλιν αύτῷ προσ- 9 χωρούσαν οὐδεμίαν τόν τε χρόνον προβαίνοντα, ενόμισε πρακτέου τι είναι εί δε μή, αυτί της πρόσθευ εὐκλείας πολλήν άδοξίαν προσεδέχετο. ἐπεὶ οὖν κατεμάνθανε περὶ 20 μεν την Μαντίνειαν τους αντιπάλους πεφυλαγμένους, μεταπεμπομένους δε 'Αγησίλαόν τε καὶ πάντας τοὺς Λακεδαιμονίους, καὶ ήσθετο εξεστρατευμένον τὸν 'Αγησίλαον καὶ όντα ήδη εν τη Πελλήνη, δειπνοποιησάμενος καὶ παραγγείλας ήγειτο τω στρατεύματι εύθύς έπι Σπάρτην. και εί το 25 μη Κρής θεία τινὶ μοίρα προσελθών εξήγγειλε τῷ Αγησιλάφ προσιόν το στράτευμα, έλαβεν αν την πόλω ωσπερ νεοττιαν παντάπασιν ξρημον των άμυνομένων. ἐπεὶ μέντοι προπυθόμενος ταῦτα 'Αγησίλαος ἔφθη είς την πόλιν ἀπελθών,

διαταξάμενοι οἱ Σπαρτιαται ἐφύλαττον, καὶ μάλα ὀλίγοι

⁷ ἀνηρ Dind.: ἀνηρ codd. († Pal.) 8 ἐλλείπειν codd.: corr. Morus γὰρ om. F έγωγε om. V 10 ἐστρατοπεδεύσατο C F 13 στρατοπεδευμένων Dind. 16 αὐτῶ(ι) codd. (αὐτῶν C) 23 δειπνοτοιήσασθαι Hirschig, omisso καὶ cum C F 27 ὰμυνουμένων C 28 ὁ ἀγησίλαος D V F

όντες· οι τε γὰρ ιππεις αὐτοις πάντες ἐν ᾿Αρκαδία ἀπῆσαν

11 και τὸ ξενικὸν και τῶν λόχων δώδεκα ὅντων οι τρεις. ἐπει

δ' ἐγένετο Ἐπαμεινώνδας ἐν τῆ πόλει τῶν Σπαρτιατῶν, ὅπου
μὲν ἔμελλον ἔν τε ἰσοπέδω μαχεισθαι και ἀπὸ τῶν οἰκιῶν
βληθήσεσθαι, οὐκ εἰσήει ταύτη, οὐδ' ὅπου γε μηδὲν †πλέονες 5
μαχεισθαι τῶν ὀλίγων πολλοι ὅντες· ἔνθεν δὲ πλεονεκτειν

ἀν ἐνόμιζε, τοῦτο λαβῶν τὸ χωρίον κατέβαινε καὶ οὐκ ἀνέ
12 βαινεν εἰς τὴν πόλω. τό [τε] γε μὴν ἐντεῦθεν γενόμενον

2 βαινεν είς τὴν πόλιν. τό [τε] γε μὴν ἐντεῦθεν γενόμενον ἔξεστι μὲν τὸ θεῖον αἰτιᾶσθαι, ἔξεστι δὲ λέγειν ὡς τοῖς ἀπονενοημένοις οὐδεὶς αν ὑποσταίη. ἐπεὶ γὰρ ἡγεῖτο ᾿Αρχί- 10 δαμος οὐδὲ ἐκατὸν ἔχων ἄνδρας, καὶ διαβὰς ὅπερ ἐδόκει τι ἔχειν κώλυμα ἐπορεύετο πρὸς ὅρθιον ἐπὶ τοὺς ἀντιπάλους, ἐνταῦθα δὴ οἱ πῦρ πνέοντες, οἱ νενικηκότες τοὺς Λακεδαιμονίους, οἱ τῷ παντὶ πλείους καὶ προσέτι ὑπερδέξια χωρία ἔχοντες, οἰκ ἐδέξαντο τοὺς περὶ τὸν ᾿Αρχίδαμον, ἀλλ᾽ ἐγκλί- 15

13 νουσι, καὶ οἱ μὲν πρῶτοι τῶν Ἐπαμεινώνδα ἀποθνήσκουσιν ἐπεὶ μέντοι ἀγαλλόμενοι τῆ νίκη ἐδίωξαν οἱ ἔνδοθεν πορρωτέρω τοῦ καιροῦ, οὖτοι αὖ ἀποθνήσκουσι· περιεγέγραπτο γάρ, ὡς ἔοικεν, ὑπὸ τοῦ θείου μέχρι ὅσου νίκη ἐδέδοτο αὐτοῖς. καὶ ὁ μὲν δὴ ᾿Αρχίδαμος τροπαῖόν τε ἵστατο ἔνθα ἐπεκράτησε 20 καὶ τοὺς ἐνταῦθα πεσόντας τῶν πολεμίων ὑποσπόνδους ἀπε-

14 δίδου. ὁ δ' Ἐπαμεινώνδας λογιζόμενος ὅτι βοηθήσοιεν οἱ ᾿Αρκάδες εἰς τὴν Λακεδαίμονα, ἐκείνοις μὲν οὐκ ἐβούλετο καὶ πᾶσι Λακεδαιμονίοις ὁμοῦ γενομένοις μάχεσθαι, ἄλλως τε καὶ ηὐτυχηκόσι, τῶν δὲ ἀποτετυχηκότων· πάλιν δὲ 25 πορευθεὶς ὡς ἐδύνατο τάχιστα εἰς τὴν Τεγέαν τοὺς μὲν ὁπλίτας ἀνέπαυσε, τοὺς δ' ἱππέας ἔπεμψεν εἰς τὴν Μαντίνειαν, δεηθεὶς αὐτῶν προσκαρτερῆσαι, καὶ διδάσκων ὡς πάντα

¹ ἀπῆσαν Schneider : ἀπ $h(\iota)$ εσαν codd. 4 ἐν τε τῆ (ῆ in ras.) Η $l\sigma\sigma\kappa^i\delta_{\Psi}$] $l\sigma\dot{\omega}'$ $l\delta_{\Psi}$ H cum lac. duarum lit. 5 πλέ(l) $l\sigma\dot{\omega}'$ $l\delta_{\Psi}$ τον l Schneider 6 post δλίγων add. δδούντως cum compend. Η 7 καὶ οὐκ ἀνέβαινεν del. Ε. Curtius 8 τε del. Schneider 16 ἐπαμεινώνδον C 17 ἔνδον Η 18 ἀποθνήσκον σιν Η 19 ἡ νίκη C 22 βοηθήσοιεν Schneider : βοηθήσαιεν codd. 25 τῶν] σφῶν Cobet

μεν είκὸς έξω είναι τὰ των Μαντινέων βοσκήματα, πάντας δέ τους ανθρώπους, άλλως τε και σίτου συγκομιδής ούσης. καὶ οἱ μὲν ἄχοντο· οἱ δ' ᾿Αθηναῖοι ἱππεῖς ὁρμηθέντες ἐξ 15 Έλευσίνος έδειπνοποιήσαντο μέν έν Ισθμώ, διελθόντες δέ 5 καὶ τὰς Κλεωνὰς ἐτύγχανον προσιόντες εἰς τὴν Μαντίνειαν καί καταστρατοπεδευσάμενοι έντος τείχους έν ταις οίκίαις. έπει δε δήλοι ήσαν προσελαύνοντες οι πολέμιοι, εδέοντο οί Μαντινείς των 'Αθηναίων ίππέων βοηθήσαι, εί τι δύναιντο έξω γάρ είναι καὶ τὰ βοσκήματα πάντα καὶ τοὺς ἐργάτας. 10 πολλούς δὲ καὶ παίδας καὶ γεραιτέρους τῶν ἐλευθέρων ἀκούσαντες δε ταθτα οί 'Αθηναίοι εκβοηθοθσιν, έτι όντες ανάριστοι και αυτοί και οί ίπποι. Ενταθθα δή τούτων αθ την άρετην 16 τίς οὐκ ἀν ἀγασθείη; οἱ καὶ πολὺ πλείους ὁρῶντες τοὺς πολεμίους και εν Κορίνθω δυστυχήματος γεγενημένου τοις 15 Ιππεύσιν οὐδὲν τούτου ἐπελογίσαντο, οὐδ' ὅτι καὶ Θηβαίοις καί Θετταλοίς τοίς κρατίστοις ίππεύειν είναι δοκούσιν έμελλον μάχεσθαι, άλλ' αίσχυνόμενοι, εί παρόντες μηδέν ώφελήσειαν τους συμμάχους, ώς είδον τάχιστα τους πολεμίους, συνέρραξαν, ερώντες ανασώσασθαι την πατρώαν δόξαν. και 17 20 μαχόμενοι αίτιοι μεν εγένοντο τὰ εξω πάντα σωθήναι τοις Μαντινεύσιν, αὐτων δ' ἀπέθανον ἄνδρες ἀγαθοί, καὶ ἀπέκτειναν δὲ δηλον ὅτι τοιούτους οὐδὲν γὰρ οὕτω βραχὺ οπλον εκάτεροι είχον ώ οὐκ εξικυούντο άλλήλων. καὶ τοὺs μεν φιλίους νεκρούς οὐ προήκαντο, τῶν δὲ πολεμίων ἦν οθς 15 ύποσπόνδους ἀπέδοσαν. δ δ' αὖ Ἐπαμεινώνδας, ἐνθυμού- 18 μενος ότι δλίγων μεν ήμερων ανάγκη έσοιτο απιέναι δια το έξήκειν τη στρατεία του χρόνου, εί δε καταλείψοι ερήμους οίς ήλθε σύμμαχος, εκείνοι πολιορκήσοιντο ύπο των αντιπάλων, αὐτὸς δὲ λελυμασμένος τῆ ἐαυτοῦ δόξη παντάπασιν 30 έσοιτο, ήττημένος μεν εν Λακεδαίμονι σύν πολλώ δπλιτικώ

10 prius καὶ om. V 15 τούτων V ὑπελογίσαντο Schneider θηβαίοις ἄμα C 16 Ιππεύειν] Ιππεῦσιν C F 18 συνήρραξαν Μ corr. 24 φίλους C F οὐ F_2 : om. cet. 26 μέν om. V 27 καταλείψοι Pal. H F_2 : καταλήψοι cet.

VII. v

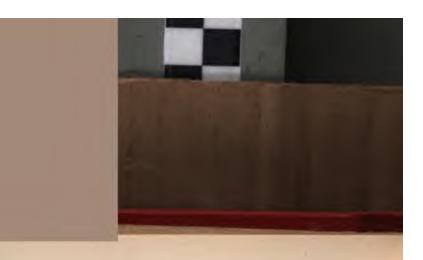
ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ύπ' δλίγων, ήττημένος δὲ ἐν Μαντινεία ἱππομαχία, αἴτιος δε γεγενημένος διά την είς Πελοπόννησον στρατείαν του συνεστάναι Λακεδαιμονίους καὶ 'Αρκάδας καὶ 'Αχαιούς καὶ Ήλείους καὶ 'Αθηναίους. ώστε οὐκ ἐδόκει αὐτῷ δυνατὸν είναι άμαχεί παρελθείν, λογιζομένω ότι εί μεν νικώη, πάντα 5 ταθτα αναλύσοιτο εί δε αποθάνοι, καλήν την τελευτήν ήγησατο έσεσθαι πειρωμένω τῆ πατρίδι ἀρχὴν Πελοποννήσου 19 καταλιπείν. τὸ μὲν οὖν αὐτὸν τοιαῦτα διανοείσθαι οὐ πάνυ μοι δοκεί θαυμαστόν είναι φιλοτίμων γαρ ανδρών τα τοιαθτα διανοήματα· τὸ μέντοι (τὸ) στράτευμα παρεσκευακέναι ώς 10 πόνον τε μηδένα ἀποκάμνειν μήτε νυκτός μήτε ήμέρας, κινδύνου τε μηδενός αφίστασθαι, σπάνιά τε ταπιτήδεια έχοντας όμως πείθεσθαι εθέλειν, ταῦτά μοι δοκεί θαυμα-20 στότερα είναι. καὶ γὰρ ὅτε τὸ τελευταίον παρήγγειλεν αὐτοῖς παρασκευάζεσθαι ώς μάχης ἐσομένης, προθύμως μὲν 15 έλευκούντο οἱ ἱππεῖς τὰ κράνη κελεύοντος ἐκείνου, ἐπεγράφοντο δὲ καὶ (οί) τῶν ᾿Αρκάδων ὁπλίται ῥόπαλα, ὡς Θηβαίοι όντες, πάντες δε ήκουωντο και λόγχας και μαχαίρας και 21 έλαμπρύνοντο τὰς ἀσπίδας. ἐπεὶ μέντοι οὕτω παρεσκευασμένους εξήγαγεν, άξιον αξ κατανοήσαι à εποίησε. πρώτον 20 μέν γάρ, ωσπερ είκός, συνετάττετο, τοῦτο δὲ πράττων σαφηνίζειν εδόκει ότι είς μάχην παρεσκευάζετο επεί γε μὴν ἐτέτακτο αὐτῷ τὸ στράτευμα ὡς ἐβούλετο, τὴν μὲν συντομωτάτην πρός τους πολεμίους ουκ ήγε, πρός δε τα πρός έσπέραν όρη καὶ ἀντιπέραν τῆς Τεγέας ἡγεῖτο ωστε 25 δόξαν παρείχε τοις πολεμίοις μή ποιήσεσθαι μάχην εκείνη 22 τῆ ἡμέρα. καὶ γὰρ δὴ ὡς πρὸς τῷ ὅρει ἐγένετο, ἐπεὶ έξετάθη αὐτῷ ἡ φάλαγξ, ὑπὸ τοῖς ὑψηλοῖς ἔθετο τὰ ὅπλα, ώστε ελκάσθη στρατοπεδευομένω. τοῦτο δὲ ποιήσας έλυσε μέν των πλείστων πολεμίων την έν ταις ψυχαις πρός μάχην 30

⁵ ἀπελθεῖν Pluygers 10 τὸ add. Dind. 12 τὰπιτήδεια Pal. Η Μ: τὰ ἐπιτήδεια cet. 16 ἀνεγράφοντο C 17 οἱ add. Dind. ῥόπαλα ἔχοντες C 20 ἐξἡγαγον Μ 22 ὅτι] ὡς C 23 ὡς ϳ ϣσπερ Μ 25 καὶ ἀντιπέραν j κατ' ἀντιπέρας Dind.

παρασκευήν, έλυσε δε την εν ταις συντάξεσιν. επεί γε μην παραγαγών τους έπι κέρως πορευομένους λόχους είς μέτωπον **Ισχυρον έποιήσατο το περί ξαυτον ξυβολον, τότε δη άναλα**βείν παραγγείλας τὰ ὅπλα -ἡγεῖτο οἱ δ' ἠκολούθουν. 5 δε πολέμιοι ως είδου παρά δόξαυ επιόντας, ούδεις αὐτων ήσυχίαν έχειν εδύνατο, άλλ' οι μεν έθεον είς τας τάξεις, οί δὲ παρετάττουτο, οἱ δὲ ἴππους ἐχαλίνουν, οἱ δὲ θώρακας **ἐνεδύοντο, πάντες δὲ πεισομένοις τι μᾶλλον ἡ ποιήσουσιν** έφκεσαν. ὁ δὲ τὸ στράτευμα ἀντίπρφρον ὥσπερ τριήρη 23 το προσήγε, νομίζων, ὅποι ἐμβαλων διακόψειε, διαφθερείν ὅλον τὸ τῶν ἐναντίων στράτευμα. καὶ γὰρ δὴ τῷ μὲν ἰσχυροτάτφ παρεσκευάζετο άγωνίζεσθαι, τὸ δὲ ἀσθενέστατον πόρρω ἀπέστησεν, είδως ὅτι ἡττηθεν ἀθυμίαν αν παράσχοι τοῖς μεθ' ξαυτού, ρώμην δε τοίς πολεμίοις. και μην τούς ίππέας οί 15 μεν πολέμιοι αντιπαρετάξαντο ώσπερ όπλιτων φάλαγγα βάθος έφεξης και έρημον πεζών αμίππων ο δ' Έπαμει- 24 υώνδας αὖ καὶ τοῦ ἱππικοῦ ἔμβολον ἰσχυρὸν ἐποιήσατο, καὶ άμίππους πεζούς συνέταξεν αὐτοίς, νομίζων το ἱππικον ἐπεὶ διακόψειεν, όλον τὸ ἀντίπαλον νενικηκώς ἔσεσθαι· μάλα γὰρ 20 χαλεπόν εύρεῖν τοὺς ἐθελήσοντας μένειν, ἐπειδάν τινας φεύγοντας των ξαυτων δρωσι και όπως μη ξπιβοηθωσιν οί 'Αθηναίοι από τοῦ εὐωνύμου κέρατος ἐπὶ τὸ ἐχόμενον, κατέστησεν έπὶ γηλόφων τινών έναντίους αὐτοῖς καὶ ἱππέας καὶ όπλίτας, φόβον βουλόμενος καὶ τούτοις παρέχειν ώς, εί 25 βοηθήσαιεν, όπισθεν ούτοι επικείσοιντο αύτοις. την μεν δή συμβολην ούτως ἐποιήσατο, καὶ οὐκ ἐψεύσθη τῆς ἐλπίδος. κρατήσας γὰρ ή προσέβαλεν ὅλον ἐποίησε φεύγειν τὸ τῶν έναντίων. έπεί γε μὴν ἐκείνος ἔπεσεν, οἱ λοιποὶ οὐδὲ τῆ 25 νίκη δρθώς έτι έδυνάσθησαν χρήσασθαι, άλλα φυγούσης μέν 30 αὐτοις της έναντίας φάλαγγος οὐδένα ἀπέκτειναν οἱ δπλιται

8 τι om. CF 14 αύτοῦ Pal. V 15 ἀντιπαρετάξαντο Dind.: αὐτοὶ παρετάξαντο codd. φάλαγξ Μ 16 ἐφεξῆςὶ ἐφ' ἐξ Rūstow ἀμίππων Morus: ἀνίππων codd. 18 ἀνίππους codd. 25 βοη-θέσοιεν Dind.

VII.v ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ Ζ

οὐδὲ προῆλθον ἐκ τοῦ χωρίου ἔνθα ἡ συμβολὴ ἐγένετο. φυγόντων δ' αὐτοῖς καὶ τῶν ἱππέων, ἀπέκτειναν μὲν οὐδ' οἱ ἱππεῖς διώκοντες οὕτε ἱππέας οὕθ' ὁπλίτας, ὥσπερ δὲ ἡττώμενοι πεφοβημένως διὰ τῶν φευγόντων πολεμίων διέπεσον. καὶ μὴν οἱ ἄμιπποι καὶ οἱ πελτασταὶ συννενικηκότες 5 τοῖς ἱππεῦσιν ἀφίκοντο μὲν ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου, ὡς κρατοῦντες, ἐκεῖ δ' ὑπὸ τῶν 'Αθηναίων οἱ πλεῖστοι αὐτῶν ἀπέθανον.

26 Τούτων δὲ πραχθέντων τοὐναντίον ἐγεγένητο οὖ ἐνόμισαν πάντες ἄνθρωποι ἔσεσθαι. συνεληλυθυίας γὰρ σχεδὸν ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος καὶ ἀντιτεταγμένων, οὐδεὶς ἦν ὅστις το οὐκ ὥετο, εἰ μάχη ἔσοιτο, τοὺς μὲν κρατήσαντας ἄρξεω, τοὺς δὲ κρατηθέντας ὑπηκόους ἔσεσθαι ὁ δὲ θεὸς οὕτως ἐποίησεν ὥστε ἀμφότεροι μὲν τροπαῖον ὡς νενικηκότες ἐστήσαντο, τοὺς δὲ ἱσταμένους οὐδέτεροι ἐκώλυον, νεκροὺς δὲ ἀμφότεροι μὲν ὡς νενικηκότες ὑποσπόνδους ἀπέδοσαν, ἀμφό-τς τεροι δὲ ὡς ἡττημένοι ὑποσπόνδους ἀπελάμβανον, νενικηκέναι δὲ φάσκοντες ἐκάτεροι οὕτε χώρα οὕτε πόλει οὕτ ἀρχῆ οὐδέτεροι οὐδὲν πλέον ἔχοντες ἐφάνησαν ἢ πρὶν τὴν μάχην γενέσθαι ἀκρισία δὲ καὶ ταραχὴ ἔτι πλείων μετὰ τὴν μάχην ἐγένετο ἢ πρόσθεν ἐν τῆ Ἑλλάδι. ἐμοὶ μὲν δὴ μέχρι τούτου 20 γραφέσθω τὰ δὲ μετὰ ταῦτα ἵσως ἄλλω μελήσει.

1 προσήλθον CF 4 ήττημένοι Cobet 5 ἄνιπποι codd.
9 οἱ ἄνθρωποι D γὰρ V: δὲ cet. 10 ῆν del. Cobet 13 μὲν
om. C ὡς νενικηκότες del. Cobet 15 prius ἀμφό[τεροι] in H cetera
desunt: vide praefationem μὲν om. M C 21 γεγράφθω Leonel.

Abarnis prom. II i 29.

Abydus I i 5; ii 16. II i 18. III i 9. IV viii 3 sq., 32. V i 25 sq. Abydeni II i 18. IV viii 3 sq., 35 sq. V i 6.

Academia II ii 8. V I v 49. Aeolis III i 10, 17; ii 1, 13. IV Acanthus V ii 11; iii 6. Acanthii V ii 12, 23. Acarnanes IV ii 17; vi 1 sq.; vii 1. VI v 23. Acarnania VI ii 37. Achaei I ii 18. III ii 26. IV ii VI iv 18. 18; vi 1 sq. VII i 41 sq.: iv 17, 28; v 1, 18. Achaia III ii 23. IV viii 3, 10, 23. VI ii 3. VII i 41 sq. Achaici Phthiae montes IV iii 9. Achilleum III ii 17. Acrisius Sicyonius VII i 45. Acrocorinthus IV iv 4. Acrorii III ii 30. IV ii 16. VII iv 14. Adeas Sicyonius VII i 45. Adimantus Athen, I iv 21; vii 1. Adimanus ...
II i 30, 32.
Aegae IV viii 5.
Aegae II ii 9. V i 1 sq., 23, 29;
Aeginetae II Aegina II ii 9. V i 1 sq., 23, 29; iv 61. VI ii, 1. Aeginetae II ii 3, 9. V i 2. Aegospotami II i 21, 23. Aegosthena Megar. V iv 18. VI iv 26. Aegyptia Larisa, v. Larisa. Aeneas Stymphalius VII iii 1. Aenesias Laced. II iii 9. Aenianes III v 6. IV iii 15. Aeoles III iv 11. IV iii 17.

viii 33. Aeschines Athen. II iii 2, 13. Aetoli IV vi 14. Actolia ibid. IV vi 1. Aexonenses II iv 26. VII i 34. Agamemnon III iv 3. Agathinus Corinthius IV viii 10. Agannius Corinthius IV viii 10. Agesandridas Laced. Ii 1; iii 17. Agesilaus III iii 28q.; iv 28q. IV i 18q.; ii 18q.; iii 15; iv 19; v 18q.; vi 38q.; vii 58q. Vi 328q.; ii 3, 32; iii 8, 10. 138q.; iv 13, 25, 35, 55, 58. Vl i 12; iii 19; iv 5; v 5, 12, 158q. VII v 0. 10. 9, 10. Agesipolis IV ii 9; vii 2 sq. V ii 3; iii 9, 18. 20. Agesistratus Laced, II iii 10. Agis I i 33. II ii 7 sq.; iii 3. III ii 22 sq.; iii 1 sq. Agrigentum I v 21. II ii 24. Agyrrhius Athen. IV viii 31. Alcetas Laced. V iv 56. Alcetas Epiri rex VI i 7; ii 10. Alcibiades I i 5, 9 sq.; iii 3, 10, 20; iv 8 sq., 13, 18; v 9 sq. II i 25; iii 42. Alcibiades Alcibiadis consobrinus I ii 13. Alcimenes Corinthius IV iv 7. Alea Minerva VI v 27. Alexander Thessalus VI iv 34 sq. VII v 4. Alexias Athen, II i 10. Alexippidas Laced. II iii 10. Alpheus fl. III ii 29. VI ii 31. VII iv 29.

Altis VII iv 20. Alypetus Laced, V iv 52. Alyzia V iv 65, 66. Amedocus Odrys, rex IV viii 26. Amphidoli III ii 25, 30. IV ii 16. Ampheum V iv 8. Amphipolis IV iii r. Amphipolis VI v 20. VII ii 3. Amyclaei IV v II sq. Amyntas rex Maced. V ii 12, 38; iii 9. Anaetius Athen. II iii 2. Anaxibius Laced. IV viii 32 sq. Anaxicrates Byzant. I iii 18. Anaxilaus Byzant, I iii 8. Andrii I iv 22. II i 31 sq Androclidas Thebanus III v 1, 4. V ii 31, 35. Andromachus Eleus VII iv 10. Andrus I iv 21; v 18. V iv 61. Angenidas Laced. II iii 10. Antalcidas Laced. IV viii 12 sq. V i 6, 25, 28. VI iii 12. Antandrus I i 25; iii 17. II i 10. IV viii 35. Antigenes Athen. I iii 1. Antiochus Arcas VII i 33, 38. Antiochus Athen. I v 12 sq. Antiphon Athen. II iii 40. Antisthenes Laced, III ii 6. Anytus Athen. II iii 42, 44. Apaturia I vii 8. Aphrodisium Megar. V iv 58. Aphytis V iii 19. Apollo III iii 3; v 5. IV vii 12. VI iv 2, 30; v 27. Apollonia V ii 11; iii 1 sq. Apollo-Apollonia V II 11; In 15q. Apollonia V II 13.

Apollophanes Cyzicenus IV i 29.

Aracus Laced. II i 7; iii 10. III ii 6, 8. VI v 33. Arcades III ii 26; v 12. IV iv 16. V ii 19. VI v 11, 15 sq. VII i 18, 23 sq., 28 sq.; ii 2 sq.; iv I sq., 13 sq. Arcadia IV iv 16. VI v 12, 21, 51. VII i 28, 39; ii 21; iv 6, 35, 40; v. 10 Archedemus Athen, I vii 2. Archestratus Athen. I v 16. II ii 15.

iii 7 Archidamus Agesilai pater Viii 13. Archidamus Agesilai filius V iv 25 sq. VI iv 18, 19, 26; v 1. VII i 28 sq., 31; iv 20 sq.; v 12 SQ. Archidamus Eleus VII i 33, 38. Archytas Laced. II i 10; iii 10. Aresias Athen. II iii 2. Argeus Eleus VII i 33; iv 15, 16. Arginusae I vi 27, 28, 33, 38. Argivi I iii 13. II ii 7. III ii 21; v 11. IV ii 17; iii 15 sq.; iv 1 sq., 9, 19; v1; vii 2, 3 sq.; viii 15, 34. Vi 29 sq. VI v 16, 23, 46. VII i 18, 25, 44; ii 1 sq.; iv 11, 27 sq.; v 5. Ariaeus IV i 27. Ariobarzanes I iv 7. V i 28. VII i 27. Aristarchus Athen, I vii 28. iii 46. Aristocles Athen. VI iii 2. Aristocrates Athen. I iv 21; v. 16; vi 29; vii 2. Aristodemus Laced. IV ii 9. Aristogenes Athen. I v 16; vi 30; vii I. Aristogenes Siculus I ii 8, Aristolochus Laced. V iv 22. Ariston Byzant. I iii 18. Aristophon Athen. VI iii 2. Aristoteles Athen. II ii 18; iii 2, 13, 46. Arnapes Persa Artaxerxes V i 31. Artaxerxes V i 31. VI v 11. Aseatae VII v 5. Ariaxerxes V 1 31.

Asea VI v 11. Aseatae VII v 5.

Asia II i 18. III i 3, 5; ii 6, 10,
21; iv 2, 5; v 5. IV ii 4, 5; iii
1, 15; viii 5 sq., 27. V i 31;
iii 8. VII i 34.

Asine VII i 25.

Aspendus IV viii 30. Aspendii ib. Astyochus Laced. I i 31. Astyrene Diana IV i 41. Atarneus III ii 11. Athenadas Sicyonius III i 18. Athenae I i 1 sq. II i 29 sq. IV viii 9. V ii 31; iv 34. VI iv 19; v 35. VII i 23.

Archias Thebanus V iv 2, 6, VII

Athenienses I i r sq.; ii r sq.; iii r sq.; vi r sq.; vi q sq.; vi r sq.; vi q sq.; vi q sq.; vi i sq.; iii r sq.; iv ar. III i r sq.; va sq. Vi r sq.; iv q sq. VI i r, ro; ii r sq.; iii r sq.; iv ao; v r sq. VII i r; iv r sq. Aulis III iv q; v 5. VII i q. Aulonitae III iii 8, ro. Aulonitae III iii 8.

Autoboesaces Persa II i 8.

Autocles Athen. VI iii 2, 7.

Bacchi templum Aphyti V iii 19.
Bagaeus Persa III iv 13.
Bendideum II iv 11.
Bithyni I iii 2 sq. III ii 2 sq.
Bocotarchi III iv 4.
Bocotia III v 17, 24. V i 33; ii 16, 34. VI iii 1; iv 3. Bocoti I iii 15. II iv 30. III ii 25.
IV ii 17; iii 3; iv 1; v 9. V i 32. VI iii 19; v 23; vi 2. VII iv 36; v 4.
Bocotius Laced. I iv 2.
Brasidas Laced. I iii 10.
Byzantium I i 35 sq.; iii 2. 10 sq.; iv 1. II ii 1 sq. IV viii 27, 31.
Byzantii I iii 16.

Cadmea Vii 29, 31. VI iii 9, 11; v 46. Cadusii II i 13. Callias Athen. I vi 1. Hipponici f. IV v 13 sq. V iv 22. VI iii 2 sq. Callias Laced, IV i 15 Callibius Laced. II iii 14. Callibius Tegeata VI v 6. Callicratidas Laced. I vi 1 sq., 16 sq. Callimedon Athen. IV viii 13. Callisthenes Athen. IV viii 13 Callistratus Athen. II iv 27. Alius VI ii 39; iii 3, 10 sq. Callixenus Athen. 1 vii 8 sq., 35. Calydon IV vi 1, 14. Camarina II iii 5. Cannonus Athen. I vii 20, 34. Cardia I i 11. XEN. HELL,

Cares III ii 15. Caria I i 10; iv 8. II i 15. i 7 sq.; ii 12 sq.; iv 11 sq. Carthaginienses I i 37; v 21. ii 24; iii 5. Caryae VI v 25. VII i 28. Castolus I iv 3. Catana II iii 5. Caue IV i 20. Cebren III i 17. Cedreae II i 15. Celtae VII i 20, 31. Celusa IV vii 7. Cenchreae IV v 1. VI v 51. VII i 17, 41; iv 5. Ceos V iv 61. Cephallenia VI ii 31, 33, 38. Cephisodotus Athen. II i 16. Al. VI iii 2. VII i 12. Cephisophon Athen. II iv 36. Cephisus fl. Atticae II iv 19. Boeotiae IV iii 16. Bocotiae IV III IV 33. Ceramicus Atticus II iv 33. Ceres VI iii 6. Chabrias Athen. V i 10 sq.; iv 14, 54, 61. VI ii 39. VI Chaereleos Athen. II iii 2. VII i 25. Chaerilas (Charilas) Laced, II iii IO. Chaeron Laced. Il iv 33.
Chalcedon I i 26, 35; iii 2, 11,
12. Il ii 1. IV viii 31. Chalcedonia I i 22. Chalcedonii I
iii 250. IV viii 28. Vi 25. Chares Athen. VII ii 18, 20; iv ı sq. Charicles Athen. II iii 2. Charmides Athen. II iv 19. Charon Thebanus V iv 3. Charopus Eleus VII iv 15. Chersonesus Thraciae I iii 8; v 17. II i 20, 27. III ii 8 sq. IV ii 6; viii 5, 35, 39. V i 7. Chersonesitae I iii 10. III ii 8. Chilon Laced. VII iv 23.
Chius I i 32; vi 3, 12. II i 1.
Chii II i 1 sq. III ii 11.
Chremon Athen. II iii 2. Chrysopolis I i 22; iii 12. Cilicia III i 1.

Cinadon Laced, III iii 4 sq. Cissidas Syrac, VII i 28, Cithaeron V iv 36, 47, 55, 59. iv 5, 25. Cius I iv 7. Cladaus VII iv 29. Clazomenae I i 10, 11. V i 3 Cleander Sicyonius VII i 45. Vi 31. Clearchus Laced. I i 35; iii 15 sq. Cleas Laced. V iv 39. Cleocritus Athen. II iv 20. Cleombrotus Laced. V iv 14, 16, 59, 63. VI i 1; iv 2sq., 13. Cleomedes Athen. II iii 2. Cleonae VII v 15. Cleonymus Laced. V iv 25 sq. VI iv 14. Cleophon Athen. I vii 35. Cleosthenes Laced. II iii 10. Cleostratus Argivus I iii 13. Cligenes Acanthius Vii 12. Clinomachus Laced. II iii 10. Cliteles Corinthius VI v 37. Clitorii V iv 36 sq. Cnidus IV iii 11 sq.; viii 22 sq. Cocylitae III i 16. Coeratadas Boeotus I iii 15, 21, 22. Colonae III i 13, 16, Colophon I ii 4. Colophonii ib. Collytensis, v. Thrasybulus. Conon Athen. I iv 10; v 16, 18; vi 16 sq., 38; vii 1. II i 28 sq. IV iii 11; viii 1 sq. Corcyra V iv 64. VI ii 4 sq. Corcyraei ib. 7 sq. Coressus I ii 7 sq.
Corinthus III v 1. IV iv 1 sq.,
14 sq; v 1; viii 15, 34. V i 29,
34, 36. VI ii 3; iv 26; v 11, 49.
VII iv 4 sq.; v 16. Corinthii II
i 32 sq.; ii 19; iv 30. III ii 25; v 5, 12, 17, 23. IV ii 14, 17 sq.; iii 15; iv 1 sq.; v 2, 3, 11 sq.; V i 34; iii 27. VI iv 18; v 29, 52; VII i 18 sq., 25, 40; ii 2, 23; iv 4 sq. Coronea IV iii 16. Coryphasium I ii 18, Cos I v 1. Cranium IV iv 4. Crannonii IV iii 3.

Cratesippidas Lac. I i 32; v 1. Cremaste IV viii 37. Cretenses IV ii 16; vii 6. VII V IO. Creusis IV v 10. V iv 16, 60. VI iv 3, 25. Crinippus Syrac. VI ii 36. Critias Athen. II iii 2, 15, 18, 24-56; iv 8, 19. Crocinas Thessalus II iii 1, Crommyon IV iv 13; v 19. Cromnus VII iv 20 sq. Cronium VII iv 14. Cydon Byzant. I iii 18. Cyllene III ii 27, 30. Cylon III v 1. VII iv 19 Cyner III iv 27.

Cymer III iv 27.

Cynercephalae V iv 15. VI iv 5.

Cyprus IIi 29. IV viii 24. Vi 10,31.

Cyrus minor I iv 3 sq.; v 1 sq.; vi 6, to, 18. II i 7, 8, 11, 13, 15. III i 1 sq.; iv 2. VI i 12. Cyrei III ii 7, 18; iv 20. Cythera IV viii 8. Regio Cytheria IV viii 7. Cyzicus I i 11, 14, 16 sq., 18; iii 13. III iv 10. Cyziceni I i 19, 20. IV i 29.

Darius I ii 19. IIi 8. Dariaeus ib.
Dascyleum III iv 13. IV i 15.
Decelea I i 33 sq.; ii 14; iii 22.
II ii 7; iii 3; v 5.
Delphi III iii 1. IV iii 21; vii 2.
VII i 27.
Delphi pop. VI iv 30.
Delphinum I v 15.
Delphinum I v 15.
Delphinum I v 16.
Demacheus Ath. V i 10, 26.
Demartus Laced, III i 6.
Demarchus Syrac. I i 29.
Demostratus Athen. VI iii 2.
Demoteles Laced. VII i 32.
Demotion VII iv 4.
Deras castellum VII i 22.
Dercylidas Laced. III i 8, 9, 16
sq.; ii 1 sq.; iv 6. IV iii 1 sq.;
viii 3 sq.
Derdas V ii 38 sq.; iii 1 sq.
Diana IV ii 20. VI v 9. VII i
34. Astyrene IV i 41. Ephesia

I ii 6. III v 18. Leucophryne III ii 19. Munychia II iv 11. Digma in Piraceo V i 21. Dinon Laced. V iv 33. VI iv 14. Diocles II iii 2. Diomedon Athen. I v 16; vi 22, 29; vii 2, 16, 29. Dion Athen. IV viii 13. Dion Atnen. 1v vin 25.
Dionysius Syrac. major II ii 24;
iii = VI ii 4.33. VII i 20, 22. Dionysius Syrac. minor VII iv 12. Dionysius Athen. V i 26. Diopithes Laced. III iii 3. Dioscuri VI iii 6. Diotimus Athen. I iii 12. V i 25. Diphridas Laced. IV viii 21. Dolopes VI i 7. Dorieus Rhodius I i 2 sq.; v 19. Dorotheus Athen. I iii 13. Dracon Pellen. III ii 11. Dracontides Athen. Il iii 2.

Ecdicus Laced. IV viii 20 sq. Elacus II i 20. IV ii 16. Elei III ii 21 sq. ii 2; v3, 19, 23. VI ii 16. VI ii 2; v3, 19, 23. VII i 18 sq.; ii 5 sq.; iv 12 sq.; v 1, 18. Eleusis II iv 8. 24, 28, 29. 38, 43. VII v 15. Eleusinii II iv 9. Eleutherae V iv 14. Flimia V :: -2 VI Elimia V ii 38. Elis III ii 23 sq. IV vii 4. VI ii 3. Elymia Arcadiae VI v 13. Endius (?) Laced. II iii 1, 10. Enyalius II iv 17.
Epaminondas VII i 41; iv 40 sq.; v 4 sq.
Epariti VII iv 22, 33, 36; v 3.
Eperatus Laced. II iii 10. Epeum III ii 30. Ephesus I ii 6; v1, 10, 14; vi 2.
II i 6. III i 8; ii 9, 11; iv
4, 7, 16. IV viii 3. V i 7. 4, 7, 16. IV viii 3. V i 7. Ephesii I ii 10: v 12, 15. Epicsii I ii io: V 12, 15. Regio Ephesia III ii 14. Epicydidas I.aced. IV ii 2. V iv 39. Epidaurus VI ii 3. VII i 18, 25. Epidaurii IV ii 16. VI v 29. VII ii 2 Epidocus I i 29. Epiicia IV ii 14; iv 13.

Epitalium III ii 29, 30. Epitalienses III ii 25. Erasinides Ath. I v 16; vi 16, 29; vii 2, 29. Erasistratus Athen. II iii 2. Eratosthenes Athen. II iii 2. Eretrienses III i 6. Erythrae V iv 49. Eteonicus Laced. I i 32; vi 26, 35 sq. II i r sq.; ii 5. V i 1, 13. Etymocles Laced. V iv 22, 32. VI v 33. Euagoras Cypr. II i 29. IV viii 24. V i 10. Eleus I ii 1. Eualces Athen. IV i 40. Euarchippus Laced. I ii 1. II iii 10. Euboea II iii 9. IV ii 17. Euboe-enses IV ii 17; iii 15. Vl v 23. VII v 4. Eubotas Cyren. I ii 1. Euclea festum IV iv 2. Eucles Siculus I ii 8. Euclides Athen, II iii 2. Euctemon Athen. I ii 1. Eudamidas Laced. V ii 24 sq. Eudicus Laced. V iv 39. Vid. II iii 1. Eumachus Athen. I i 22. Eumathes Athen. Il iii 2. Eunomus Athen. V i 5, 7, 9. Euphron Sicyon. VII i 44 sq.; ii Eurotas V iv 28. VI v 27, 30. Eurotas V iv 28. VI v 27, 30. Euryptolemus Athen. I iii 12 sq.; iv 18; vii 12, 16, 34. Eurysthenes III i 6. Eurystheus VI v 47. Eutaea VI v 12, 20 sq Euthycles Laced. VII i 33. Eutresii VII i 29. Euxenus Laced. IV ii 5. Exarchus Laced. II iii 10.

Galaxidorus Theb. III v 1. Gambreum III i 6. Gaureum I iv 22. Gela II iii 5. Gelanor s.Geranor Laced. VII i 25. Gerastus III iv 4. V iv 61.

Gergis III i 15, 19, 21.
Gnosis Syrac. I i 29.
Gongylus Eretr. III i 6.
Gordeum I iv 1.
Gorgion Eretr. III i 6.
Gorgopas Laced. V i 5 sq.
Gracci in exercitu Cyri minoris
III i 2. Cf. Cyrei.
Gryneum III i 6.
Gylis Laced. IV iii 21, 23.
Gytheum I iv 11. VI v 32.

Gytheum I iv 11. VI v 32.

Hagnon Athen, II iii 30.
Halae II iv 34.
Haliartus III v 6, 17 sq.
Halienses IV ii 16. VI ii 3. VII
ii 2.
Halipedon Athenarum II iv 30.
Halisarna III i 6.
Hamaxitus III i 13, 16.
Hannibal I i 37.
Helicon mons IV iii 16 sq.
Helixus Megar. I iii 15, 17, 21.
Hellespontii III iv 11 sq. IV iii 17.
Hellespontii II iv 11 sq. IV iii 17.
Hellespontus I i 2; ii 11; iii 8;
v 11; vi20; vii 2. II i 21. III
ii 5 sq.; iv 10. IV ii 8; iii
3; viii 6, 26. V i 1.
Helos Lacon. VI v 32.
Helotes I ii 18. III iii 6 sq.; v 12.
VI v 28. VII i 12; ii 2.
Heraclea Trachinia I ii 18. VI
iv 27. Heracleotae III v 6.
VI iv 9, 27; v 23.
Heracleum Aeginae V i 10.
Chalced. I iii 7. Thebarum VI
iv 7.
Heraclides Syrac. I ii 8.
Herae-enses VI v 11, 22. Heraeum
Corinth. IV v 5 sq. Phlias.

VII ii 1 sq.

Hercules III iii 3. VI iii 6; iv 7; v 47. VII i 31.

Herippidas Laced. III iv 6, 20.

IV i 11 sq., 20 sq.; ii 8; iii 15, 17; viii 11.

Hermion VI ii 3. Hermionenses

IV ii 16. VII ii 2.

Hermocrates Syrac. I i 27 sq.; iii 13.

Hermogenes Athen. IV viii 13.
Hermon Megar. I vi 32.
Herodas Syrac. III iv 1.
Hieramenes Persa II i 9.
Hierax Laced. V i 3 sq.
Hieron Athen. II iii 2. Laced.
VI iv 9.
Himera I i 37.
Hippeus Samius I vi 29.
Hippias Eleus VII iv 15.
Hipporates Laced. I i 23; iii 5 sq.
Hippodameum forum II iv 11.
Hippodamus Sicyon. VII i 45.
Hippodamus Sicyon. VII i 45.
Hipponachus Athen. II iii 2.
Hipponachus Athen. II iii 2;
iv 19.
Hippon Syrac. I ii 8.
Hipponicus Athen. VI iii 2. Phliasius V iii 13.
Histiacenses II ii 3.
Hyacinthia fest. IV v 11.
Hyampolitae VI iv 27.
Hypates Theb. VII iii 7.
Hypatodorus Tanagr. V iv 49.
Hypermenes Laced. VI ii 25.

Iason Pheraeus VI i 4, 14 sq.; iv 20 sq.; v 1. Iberes VII i 20. Ichthys prom. VI ii 31. Ida I i 25. Idaeus Laced. IV i 39. Ilarchus Laced. II iii 10. Ilium I i 4. Ilienses III i 16. Ilienses III. Imbrus IV viii 15. V 131. III iv II. IV iii 17. Iones III iv 11. IV iii 17. Ionia II i 17. III ii 11, 14. i 28. Ionicae urbes III i 3; ii 12, 17. Iphicrates Athen. IV iv 9, 15; v viii 34 sq. Vi 25. 3. 13 sq.; viii 34 sq.; iii 3; VI ii 13 sq., 24, 33 sq.; iii 3; iv 1; v 49 sq. Isanor Laced. II iii 10. Isarchus Laced. Il iii 10. Ischolaus VI v 24 sq. Isias II iii 10. Ismenias III v 1. V ii 25 sq. Isthmia IV v 1. Isthmus Corinth, IV v 1; viii 8.

VII v 15. Thracius III ii 10. Pallenes V ii 15. Italia V i 26. IV vii 2. VII iv Iuppiter Olympius III ii 22. 26.

Labotas Laced. I ii 18. Lacedaemon, v. Sparta, Lacedaemonii I i 31; ii 18 et passim. passini.
Laconica IV vii 6; viii 8. VI ii 9,
31; v 21, 24; VII i 28. Lacaena VII i 25, 29.
Lacrates Laced, II iv 33. Lampsacus I ii 15. II i 18 sq.; ii 1, 3. III ii 6. Larisa Aegyptia, Larisaei, III i 7, 16. Thessaliae VI iv 33, 34. Larisaei II iii 4. IV iii 3. Larisus III ii 23. Lasion III ii 30. VII iv 12. La-Lasion III ii 30. VII iv 12. Lasionii IV ii 16.
Lechaeum IV iv 7, 9, 17; v 7 sq.; viii 10, 23. V i 29.
Lemnus IV viii 15. V i 31.
Leon (?) Athen. I v 16; vi 16.
VII i 33, 38. Leon Laced. II iii 10. Salaminius II iii 39.
Leontiades Theb. V ii 25 sq.; iv

7, 19.

7, 19.
Leontichus Athen. V i 26.
Leontini II iii 5.
Leontis tribus II iv 27.
Leontichus Athen. V i 26.
Leotychides III iii 1 sq.
Lepreatae III ii 25. VI v 11.

Lepreatae III ii 25. VI v 11.
Lesbus I ii 11; vi 12, 16, 26. II
ii 5; iii 32, 35. IV viii 28.
Letrini III ii 25, 30. IV ii, 16.
Leucas VI ii 3, 26.
Leucolophides Athen. I iv 21.
Leucophrys III ii 19. IV viii 17.
Leuctru V iv 33. VI iv 4; v 1,
23. VII i 35; ii 2.
Leuctrum VI v 24.
Libve I aced. II ii v 28.

Libys Laced. II iv 28. Lichas Laced, III ii 21. Locri Opuntii III v 3 sq. et Ozolae IV ii 17; iii 15, 22. VI v 23, 30. Locris III v 3. IV iii 21.

Lycaethus Athen. VI iii 2. Lycarius Laced. II iii 10. Lyciscus Athen. I vii 13. Lycomedes Mantin. VII i 23 sq., 39; iv 2 sq. Lycophron Pheraeus II iii 4. Lycurgus Laced. I iii 18. Lysander Laced. I v r sq.; vi r sq. II i 7 sq.; ii 2 sq.; iii 3 sq.; iv 28 sq. III iii 3; iv 2, 7 sq.; v 6 sq. Lysander Sicyon. VII i 45. Lysias Athen, I vi 30; vii 2 Lysimachus Athen. II iv 8, 26. Lysimachus Sicyon. VII i 45. Lysippus Laced. III ii 29 sq.

Macedones V ii 12, 40. Macedonia I i 12. IV iii 3. V ii 12, 13, 38; iii 18. VI i 11. Macedonicus exercitus V ii 43. Macistus III ii 30. Madytus I i 3. Maeander III ii 14, 17; iv 12, 21. IV viii 17. Malea prom. Lacon. I ii 18, Ma-

leatis VI v 24. Malea prom. Lesbi I vi 26. Mania Dardan. III i 10 sq. IV v 18. V ii 2 sq. Mantinea IV v 18. V ii 2 sq.
VI v 3 sq. VII v 7 sq.
Mantinenses III ii 21. IV ii 13;
iv 17; v 18. V ii 1 sq. VI iv 18; v 3 sq. VII iv 33; v 1,

14 sq. Mantinice VI v 15, 17. Mantitheus Athen. I i 10; iii 13.

Maraci VI i 7. Marganenses III ii 25, 30. IV ii

Marganenses III ii 25, 30. IV ii 16. VI v 2, VII iv 14, 26. Medi I ii 19. Megabates Persa IV i 28. Megalopolitae VII v 5. Megara I i 36; ii 14. II iv 1. IV iv 13. V iv 41, 55, 58. Megarice V iv 18. VI iv 26. Megarice I iii 15. Megillus Laced. III iv 6. Melanippus Rhodius VI ii 25.

Melanippus Rhodius VI ii 35. Melanopus Athen, VI iii 2.

Melanthius Athen. II iii 46. Melea VII i 28, 29. Meletus Athen, II iv 36. Melienses III v 6. IV ii 17. VI Melobius Athen. II iii 2. Melon Theb. V iv 2 sq. Melus IV viii 7. Melii II ii 3, 9. Menander Athen, I ii 16. II i 16, 26. Menascus Laced. IV ii 8. Menecles Athen. I vii 34. Menecrates Syrac, I i 29. Menon Thesp. V iv 55. Messene V ii 3. VII i 27, 36; iv 9. Messenii VI v 33. VII iv 27; Methymna I ii 12; vi 12, 38. IV viii 29. Methymnaei I vi 13 Midias Dardan. III i 14 sq. Milesii I vi 8. Miletus I i 31; ii 2; v 1; vi 2, 7. Mindarus Laced. I i 4, 11, 14 sq. Minerva I i 4; iii 1; vi 1, 21, 22, v. Alea. Misgolaidas Laced. II iii 10. III i Mitraeus Persa II i 8. Mitrobates Persa I iii 12. Mnasippus Laced. VI ii 4 sq., 15 SQ Mnesilochus Athen. II iii 2. Mnesithides Athen. II iii 2. Munychia II iv 11, 37. Diana Munychia II iv 11. Mygdon Laced. III iv 20, Myrina III i 6, Myscon Syrac, I i 29. Mysia I iv 7. Mysi III i 13. IV i 24. Mytilene I vi 16, 26, 35, 38; vii 29. II ii 5. IV viii 28. Myti-lenaei ib.; I vi 22.

Narthacium IV iii 8 sq. Naubates Laced. III ii 6, Naucles Laced. VII i 41, Nauclidas Laced. II iv 36, Naupactus IV vi 14, Nauplia IV vii 6. Neandrenses III i 16.
Nemea IV ii 14; vii 3. VII ii 5; v 6.
Neptunus IV v 1, 2, 4; vii 4.
Gaeaochus VI v 30.
Niceratus Athen. II iii 39.
Nicias Athen. II iii 39.
Nicolochus Laced. V i 6 sq., 25; iv 65.
Nicophemus Athen. IV viii 8.
Nicostratus Athen. II iv 6.
Notium prom. I ii 4, II; v 12 sq.
II i 6.

Ocyllus Laced. V iv 22. VI v
33.
Odeum Athen. II iv 9, 10, 24.
Odrysae III ii 2, 5. IV viii 26.
Oeniadae IV vi 14.
Oenoe Att. I vii 28. Corinth. IV
v 5, 19.
Oetaei I ii 18. III v 6.
Oeum VI v 24 sq. Oeatae VI
v 26.
Olontheus Laced. VI v 33.
Olurus VII iv 17 sq.

Olurus VII iv 17 sq.
Olympia III ii 26. IV i 40; vii 2.
VII iv 14, 28. Olympiaca via ib.
Olympiacus mons VII iv 14.
Olympiorum ludicrum VII iv 28.
Olympius Juppiter, v. Juppiter.
Olynthus V ii 11 sq., 27, 37; iii
9. Olynthii V ii 13 sq.; iii 1
sq., 26; iv 54.
Oneum VI v 51. VII i 15, 41

sq.; ii 5. Onomacles Athen, II iii 2. Laced. II iii 10. Onomantius Laced, II iii 10.

Opuntii Locri, v. Locri.
Orchomenus Arcadiae IV v 18.
Vi 29. VI v 15 sq., 29. Orchomenii ib. 11, 13. Boeotiae
III v 17. IV iii 15. Orchomenii III v 6. IV ii 17; iii 15
sq. V iv 36 sq. VI iv 10.
Oreum V iv 56.
Oropus VII iv 1.

Oreum V iv 56.
Oropus VII iv r.
Orsippus Laced. IV ii 8,
Otys rex Paphlag. IV i 3 sq.
Ozolae Locri, v. Locri.

Pactolus III iv 22 sq. Pagasae V iv 56. Palaegambreum III i 6. Pallantium VI v 9. Pallantienses VII v 5. Pallene V ii 15. Pamphilus Athen. V i 2.
Pangaeum, V ii 17.
Pantacles Laced. I iii 1. II iii 10.
Paphlagonia IV i 25q., 21, 26, 28. Paralus navis II i 28 sq.; ii 3. ii 14. Parapita Persis IV i 39. Parium I i 13. Paros I iv 11. Parrhasii VII i 28. Pasimachus Laced. IV iv 10. Pasimelus Corinth. 1V iv 4, 7. VII iii 2. Pasippidas Laced. I i 32; iii 13, 17. Patesiadas Laced. Il iii 10. Pausanias rex Laced. Il ii 7; iv 29 sq. III v 6, 17 sq. V ii 3. 29 sq. III v 6, 17 sq. V ii 3. Pella V ii 13. Pellene Achaiae VII i 18: ii 18, 20; iv 18. Lacon. VII v 9. Pellenenses Ach. IV ii 20. VI VII i 15; ii 2, 11 sq.; V 20. iv 17. Pelles (!) Laced. IV iii 23. Pelopidas Theb. VII i 33 sq. Peloponnesus Ill ii 17, 26; v 17. IV vi 2, 14. Vii 20; iv 62 sq. VI ii 9; iii 6. VII i 23; ii 2; iv 35; v 1 sq., 18. Peloponnesii I i 6 sq.; vi 33 sq. II ii 1 sq. Vii 1 i 4; v 6. 7; iv 21, 29, 41. 14. Vl v 1. Percote V i 25. III i 4: v 6. Pergamus III i 6. Pericles Athen. I v 16; vi 29; vii 2, 16, 21. Perinthus I i 20. Perinthii ib., 21. Persae III iv 14 sq. IV i 6, 30. V ii 35. VI i 12. VII i 33 sq. Vii 35. VI i 12. Phaedrias Athen. II iii 2. Phanias Athen. V i 26. Phanosthenes Athen. I v 18. Pharax Laced. III ii 12, 14. v 6. VI v 33. IV

Pharnabazus Persa I i 6 sq.; ii 16; iii 5 sq.; iv 1 sq. III i 9 sq.; ii 1 sq., 9, 13; iv 10 sq. IV i 1, 7, 15 sq. 29 sq.; iii 11; viii 1, 3, 6 sq. Vi 28. Pharnabazi filius IV i 39 sq. Pharsalus VI i 8; iv 34. Pha Pharsalii IV iii 3. VI i 2 sq.
Phea III ii 30.
Pherae IV viii 7. Ph.
4. VI iv 31. Pheraei II iii Phidon Athen. Il iii 2. Philippus V iv 2. Philiscus Abydenus VII i 27. Phillidas V iv 2 sq. Philocles Athen. I vii 1. II Philocrates IV viii 24. Philocydes (?) Athen. I iii 13. Phlius IV iv 15; vii 3. V ii 8; iii 15, 21, 25. VII i 18; ii 1, 4, 11 sq. Phliasii IV ii 16; iv 4, 11 sq. Phliasii IV ii 16; iv 15. Vii 9 sq.; iii 10 sq. VI iv VII i 1; ii 1 9, 18; v 14 sq. sq.; iv 1 sq. Phocaea I iii 1; v II; vi 33.
Phocis III v 4. VI i I; iv 27.
Phocenses III v 3 29. IV iii
15, 21. V ii 33; iv 60. VI i I; ii 1; iii 1; iv 2, 9, 21; v 23, 30. VII v 4. Phoebidas Laced. V ii 24 sq.; iv 41 sq. Phoenice III iv 1. Phoenicus IV viii 7. Phrixa III ii 30. Phrygia I iv I. III ii 1; iv 12 26, 29. IV i 1. Phthia IV iii o. Phyle II iv 2 sq. Private II IV 2 5q.

Piraeum IV v 1 5q.

Piraeus I ii 14; iii 22; iv 12 5q.;

vii 35. II ii 2 5q.; iii 9. 11; iv

1, 19, 32. III v 5, 16. IV viii 9.

V i 9, 22; ii 33; iv 20, 22, 34.

Pisander Laced. III iv 29. IV iii 10 sq. Pisatae VII iv 28 sq. Pisias s. Pithias Argivus VII i 41. Pisidae III i 13 Pison Athen. II iii 2.

Pithias, v. Pisias. Pityas Laced, I vi I. II iii 10. Plataeae V iv 14, 48. VI iii 5. VII i 34. Platacenses Viv 10. VI iii 1. Plistolas Laced. II iii 10. Plynteria I iv 12. Podanemus Laced. IV viii 10. V iii 13. Pollis Laced, IV viii 11. Viv 61. Polyaenidas Laced. VII iv 23. Polyanthes Corinth. III v i. Polybiades Laced. V iii 20, 26. Polychares Athen. II iii 2 Polycharmus Pharsalius IV iii 8. Laced. V ii 41. Polydamas Pharsalius VI i 2 sq.; iv 34. Polydorus Thessalus VI iv 33. Polyphron Thessalus VI iv 33 sq. Polytropus Corinth, VI v 11 sq. Polyxenus Syracus. V i 26. Potamis Syracus. I i 29. Potidaea V ii 15, 24, 39; iii 6. Potniae V iv 51. Pras IV iii 9. Prasiae VII ii 2. Praxitas Laced. IV iv 7 sq.; v 19. Priene III ii 17. IV viii 17. Proaenus Corinth, IV viii 11. Procles Phliasius V iii 13. VI v 38. VII i 1. Teuthran, III i 6. Proconnesus I i 13, 18, 20; iii 1. IV viii 36. V i 26. Prometheus Thessalus II iii 36. Prothous Laced. VI iv 2. Protomachus Athen. I v 16; vi 30, 33; vii 1. Proxenus Syracus. I iii 13. Te-geates VI v 6 sq. Pygela I ii 2. Pygelenses ib. Pygela I ii 2. Pygelenses ib. Pylus Elidis VII iv 16, 26. Pylii ibid. Pyrrholochus Argivus I iii 13. Pythia VI iv 30. Pythodorus Athen. II iii 1.

Rhamphias Laced. I i 35. Rhathines Persa III iv 13. Rhium IV vi 14; viii 11. Rhodus I i 2; v 1, 19; vi 3. II i 15, 17. IV viii 20 sq. V i 5. Rhodii I v 19. IV viii 20. Rhoeteum I i 2.

Salaminia navis VI ii 14.

Salamis II ii 9. Samii I vi 25, 29; vii 30. II ii 6; iii 6. Samius Laced. III i 1. Samus Laced. 11 1 1.
Samothrace V i 7.
Samus I ii 1; iv 8 sq., 23; v 14
sq.; vi 2, 15, 25 sq. II i 12;
iii 3. IV viii 23. Sardes I i 9, 10; v 1. III iv 25. IV i 27; viii 21. Sardiana regio III iv 21. Satyrus Athen. II iii 54 sq. Scepsis III i 15 sq. Scepsii ib. 21 sq. Scilluntii VI v 2. Scionaei II ii 3. Sciritae V ii 24; iv 52 sq. Sciritis VI v 24, 25. Scolus V iv 49. VII iv 21. Scopas Thessalus VI i 19. Scopas I lica iii 3. Scotussaei IV iii 3. Vi 31. Scyrus IV viii 15. V i 3: Scythes Laced. III iv 20. Selinus I i 37. Selinuntii I ii 8, 10. Sellasia II ii 13, 19. VI v 27. VII iv 12. Selymbria I i 20, 21; iii 10. Sestus I i 7, 11 sq., 36; ii 13. II i 20, 25. IV viii 3 sq. Seuthes III ii 2, 9. IV viii 26. Sicilia I i 37; v 21. VI ii 9. Siculi II ii 24. Sicyon IV ii 14; iv 1, 7, 14, 18; v. 12, 19. VII i 17 sq., 44; ii 11, 15; iii 1, 4. Sicyonii IV ii 16; iv 8 sq. VI iv 18. VII i 22; ii I sq., 11, 20; iv I. Sidus IV iv 13; v 19. Sisyphus III i 8. Soclides Laced. VII iv 19. Socrates Athen, I vii 15. Sophocles Athen. II iii 2. Sophroniscus Athen. I vii 15. Sostratidas Laced, II iii 10.

Sparta I i 32; vi 32. II iii 1. V

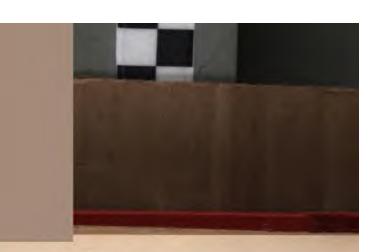
iii 10; iv 32. VII i 28, 33; ii 3; v 9. Lacedaemon III ii 20; iii 1. IV ii 12; viii 7. VI iv 16; v 23. VII i 23, 24; v 7. Spartialae III iii 5 5q.; iv 2. IV iii 23. V i 11; iii 8; iv 2. VI iv 15; v 21, 25. VII v 10. Spartolus V iii 6. Sphagiae VI ii 31. Sphodrias Laced. V iv 15 sq., 23 sq., 33, 34, 63. VI iv 14. Spithridates Persa III iv 10. IV i 2, 20 sq. Stages Persa I ii 5. Stalcas (†) Eleus VII iv 15. Stasippus Laced. VI iv 18; v 6 sq., 36. Stesicles (†) Athen. VI ii 10. Sthenelaus Laced. II ii 2. Stratolas Eleus VII iv 15, 31. Stratus IV vi 4. Strombichides Athen. VI iii 2. Struthas Persa IV viii 17 sq. Syracusae I i 29, 31; iii 13. Vi 26, 28. VI ii 35. VII i 22. Syracusani I i 18, 26 sq.; ii 8 sq. II ii 24; iii 5, 14.

Tanagra V iv 49. Tanagraei ib.
Tegea III v 7, 25. Vi 33; iv 37.
VI v 6, 9, 15 sq. VII iv 36; v
7, 14. Tegeatae IV ii 13. VI
iv 18; v 6, 10 sq., 24, 36. VII
iv 36; v 5 sq. Tegeatis VI v
15.
Teleutias Laced. IV iv 19; viii
11, 23 sq. V i 2 sq., 13; ii
37, 41, 43; iii 3 sq.
Temnus IV viii 5.
Tened IV iv 19.
Tenedus V i 6. Tenedii V i 7.
Teos (†) I v 15.
Teuthrania III i 6.
Thalamae VII iv 26.
Thamneria II i 13.
Thasus I i 12, 32; iv 9. V i 7.
Thebae II iv 1 sq. III v 1, 3. V
ii 25; iv 1, 14, 19, 36 sq. VI
iii 2, 11. VII i 39; iii 6; iv 6,
10, 34, 39; v 4. Thebani I vii

28. II ii 19. III ii 21; v 4 sq. IV iii 16 sq.; v 10. V i 32 sq.; ii 25 sq., 37 sq.; iv 2. VI i 1; ii 1; iii 1, 19 sq.; iv 3 sq.; v 22 sq. VII i 15 sq.; ii 5; iii 4 sq.; vi 1 sq. Thebes campus IV i 41. Themistogenes Syracus. III i 2. Theogenes Athen, I iii 13. iii 2. Theognis Athen, II iii 2. Theopompus Milesius II i 30. Theramenes Athen. I i 12, 22; vi 35; vii 4, 8, 17, 31. II ii 16 vi 35; vii 4, 8, 17, 31. II ii 16 sq.; iii 2 sq.
Therimachus Laced. IV viii 29.
Thermopylae VI v 43.
Thersander Laced. IV viii 18 sq.
Thespiae V iv 10, 15, 20, 38 sq.
VI iii 5. Thespienses IV ii 20.
V iv 42 sq. VI iii 1; iv 10.
Thessalia II iii 4, 36. IV iii 3. VI i 2 sq.; iv 28. VII i 28. Thessali II iii 4. IV iii 3 sq. V iii 9. VI i8, 18; iv 28; v 30. VII v 4, 16. V 4, 16, Thibrachus Laced. II iv 33. Thibron Laced. III i 4 sq.; ii 1. IV viii 17 sq. Thisbae VI iv 3. Thorax Laced. II i 18, 28. Thoricus I ii 1, Thraces III ii 8, 10. Thraces Bithyni I iii 2, III ii 2. Thraces Odrysae III ii 5. Thraceia I iii 10,17; iv 9. II ii 5. III ii 9. Thoricus I ii 1. 10, 17; iv 9. II ii 5. III ii 9. IV viii 26. V i 26; ii 12, 24. Thracium I iii 20. Thrasonidas Eleus VII iv 15. Thrasybulus Collytensis V i 26. Thrasybulus Stiriensis I i 12; iv 9 sq.; v 11; vi 35; vii 5, 17, 31. Il iii 42 sq.; iv 2 sq. III v 16. IV viii 25 sq. Thrasydaeus Eleus III ii 27 sq. Thrasyllus Athen. I i 8, 33, 34; ii 1 sq.; iii 6; iv 10; vi 30; vii 2, 29. Thraustus VII iv 14.

Thriae V iv 21.

Thyamia VII ii 1, 23; iv 1, 11.

Thymochares Athen. I i 1. Thyrienses VI ii 37.
Tigranes Persa IV viii 21.
Timagoras Athen. VII i 33, 38. Timocrates Athen, I vii 3. Timocrates Laced. VII i 13. Timocrates Rhodius III v r. Timocrates Syracus. VII iv 12. Timolaus Corinthius III v 1. ii II. Timomachus Athen, VII i 41. Timotheus Athen. Viv 63 sq. VI ii 2, 11, 13. Tiribazus Persa IV viii 12 sq. V i 6, 28, 30. Tisamenus Laced. III iii 11. Tisiphonus Thessalus VI iv 37; VI. Tissaphernes Persa I i 9, 31; ii 6, 8; v 2, 8 sq. III i 3 sq.; ii 12 sq.; iv 1 sq.
Tithraustes Persa III iv 25 sq.; Tlemonidas Laced. V iii 3 sq. Torone V iii 18. Toronaei II ii 3.

Trachinia Heraclea, v. Heraclea.
Tralles III ii 19.
Tricaranum VII ii 1, 5, 11, 13; iv 11.
Triphyliae urbes III ii 30. Triphylii IV ii 16. VI v 2. VII i 26.
Triptolemus VI iii 6.
Triptolemus VI iii 6.
Triptolemus VI ii 3. Troezenii IV ii 16. VII ii 2.
Troia III iv 3. VII i 34.
Tydeus Athen. II i 16, 26.
Tyndaridae VI v 31.

Vesta II iii 52. VII iv 31.

Xenias Eleus III ii 27 Xenocles Laced. III iv 20. Xerxes II i 8.

Zeynthus VI ii 3. Zacynthii ib. Zenis Dardan, III i 10. Zeuxippus Laced. II iii 10. Zoster V i 9.

•

COMMENTARY

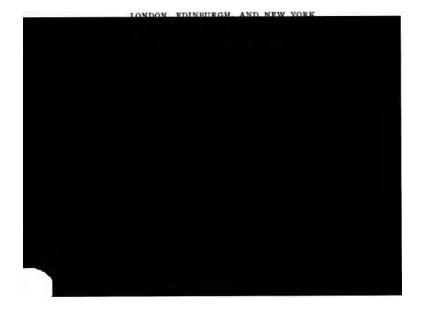
ON

THE HELLENICA

UNDERHILL

HENRY FROWDE, M.A. PUBLISHER TO THE UNIVERSITY OF OXFORD

A COMMENTARY

WITH INTRODUCTION AND APPENDIX

ON THE

HELLENICA OF XENOPHON

BY

G. E. UNDERHILL, M.A.

FELLOW AND SENIOR TUTOR OF MAGDALEN COLLEGE

OXFORD
AT THE CLARENDON PRESS

M D CCCC

Orford PRINTED AT THE CLARENDON PRESS BY HORACE HART, M.A. PRINTER TO THE UNIVERSITY

PREFACE

THE success of his edition of the first and second books of Xenophon's Hellenica, published in 1888, has encouraged the editor to revise and continue his work on the same lines, but on a slightly larger scale, so as to embrace the whole of the seven books. It was his original intention to prepare a revised text, and with that end in view he had already amassed considerable material-drawn more especially from a hitherto uncollated Palatine MS. of the Hellenica which it was his good fortune to discover, along with two others of inferior merit, in the Vatican Library. Finding, however, that the Delegates of the University Press had entrusted the task of revising the text of the whole of Xenophon's writings to Mr. E. C. Marchant, he most willingly abandoned this portion of the work, and has contented himself with collecting together in a short appendix such readings and conjectures-very few in number—as for some reason or other he has preferred to those admitted by Mr. Marchant into his own text.

The Introduction deals in the first section with the various problems that have been raised as to the composition of the *Hellenica*—with the relation of the first part to the History of Thucydides and with the relations of the various parts to each other, with the aim and object of the author and with his merits and de-

merits as a writer. The second section treats at very considerable length of the many chronological difficulties with which the Hellenica abounds, owing to the complete absence-at any rate after the second bookof any definite system of reckoning. The editor has seen reason to abandon his former view that the date of Alcibiades' return to Athens was 408 B.C., and to prefer the later date 407, and in the succeeding history he has done his utmost-after a careful study of many histories, commentaries, and monographs-clearly to exhibit the evidence on which his own conclusions depend. The remaining sections of the Introduction aim to summarize as clearly as possible such information about the MSS. of the Hellenica, the life of Xenophon, and the chronological order of the events of the period as seemed most needful for the profitable study of the Hellenica.

Though no serious difficulty, whether grammatical or textual, it is hoped, has been left undiscussed or unexplained, if explanation be possible, the notes are mainly historical, and are intended more especially to elucidate the many historical problems to which the well-known sins of omission and brevity in Xenophon so often give rise. They also treat with some fullness the divergent accounts of other authorities, e.g. the account of the Aristotelian $A\theta\eta\nu\alpha l\omega\nu \pi o\lambda\iota\tau\epsilon l\alpha$ of the Despotism of the Thirty, and Plutarch's two accounts of the Liberation of Thebes—comparing and, as far as possible, estimating the value of the conflicting evidence.

In the historical sections of the Appendix (§§ 1-6) the editor has treated at greater length than the limits of the notes would allow certain portions and problems

of Athenian and Spartan history, and has tried to put together from various sources—alas! only too scanty—all the available information about the Spartan and Theban constitutions applicable to the period of the Hellenica.

The great indebtedness of the editor to the annotated editions of Dindorf, Breitenbach, and Büchsenschütz, is indeed evident on every page: his only apology must be that the abundant materials collected by them must of necessity form the basis of every future commentary. He wishes also to acknowledge the use that he has frequently made of Mr. H. G. Dakyns' admirable translation, and of Dr. Ernst von Stern's most valuable monograph on the Spartan and Theban Hegemonies.

Finally the editor wishes to acknowledge the courtesy of the editors of the *Journal of Philology* and the *Classical Review* in allowing him to reprint portions of articles which had already appeared in their pages, and to give his grateful thanks to his friend and colleague, Mr. P. V. M. Benecke, who kindly consented to revise the proofs, for many corrections and important suggestions, and to the staff of the Clarendon Press for their diligent care in detecting all too numerous errors of every kind.

MAGDALEN COLLEGE, OXFORD, Christmas, 1899.

CONTENTS

INTRODUCTION:	PAGE
§ 1. Composition of the Hellenica	. ix
§ 2. THE CHRONOLOGY OF THE HELLENICA	xxxv
§ 3. MANUSCRIPTS AND EDITIONS OF THE HELLENICA	lxxii
§ 4. LIFE OF XENOPHON	lxxx
§ 5. CHRONOLOGICAL SUMMARY	lxxxii
NOTES	1-309
APPENDIX:	
§ 1. BATTLE OF CYZICUS	. 310
§ 2. Political History of Athens, 411-404 B.C.	. 3i2
§ 3. Trial of the Generals after Arginusae	. 325
§ 4. Sparta	· 334

INTRODUCTION

§ 1. COMPOSITION OF THE HELLENICA.

XENOPHON'S Hellenica furnishes us with a contemporary record of a considerable and important period of Greek History—from the autumn of 411 to the summer of 362—in all nearly forty-nine years 1. It begins in the middle of the twenty-first year of the Peloponnesian War, at the point—or more exactly within a few weeks of the point—where Thucydides' unfinished work suddenly breaks off. It ends with the battle of Mantinea, wherein the Spartans suffered a crushing defeat, and the Thebans left their hero Epaminondas dead upon the field. With the loss of their leader Theban supremacy was at an end; Spartan power sank never to rise to prominence again; the general result for Greece was ἀκρισία καὶ ταραχή 2 greater than ever before.

Whether Xenophon himself gave the name of Hellenica to this work is perhaps more than doubtful, but the title implies and the universal opinion of antiquity testifies to the fact that it was early regarded as a treatise on Greek History, in the same sense in which Herodotus wrote a History of the Persian Wars, and Thucydides a History of the Peloponnesian War. Thus Polybius ³ (fl 167 B. C.), who places Xenophon among οἱ λογιώτατοι τῶν ἀρχαίων συγγραφίων, by quotation and allusion shows apparently an intimate acquaintance with the Hellenica, and while he severely criticizes Ephorus for his foolish descriptions of the land battles, Leuctra and Mantinea, says not a word about Xenophon, implying, we may perhaps not unjustly infer, that he was satisfied with Xenophon's descriptions.

¹ Diod. xiii. 42. ² vii. 5. 27. ³ xiii. 6; vi. 45; ix. 8; x. 20. xen. hell. b

Dionysius 1 of Halicarnassus (fl. 30 B. C.) ranks Xenophon with Herodotus and Thucydides, and referring to the Cyropaedia, Anabasis, and Hellenica, praises his choice and arrangement of subjects, his diction, and his ήθος θεοσεβες καὶ δίκαιον καὶ καρτερικὸν καὶ εὐπετές, ἀπάσαις τε συλλήβδην κεκοσμημένον ἀρεταῖς. Diodorus Siculus 2 (fl. 8 B.C.) puts Thucydides and Xenophon together as ἐπαινούμενοι κατὰ τὴν ἀλήθειαν τῶν ἰστοριῶν. Plutarch (fl. 80 A. D.) quotes Xenophon as an authority many times over, and in one passage 3 more particularly contrasts his truthfulness with Ctesias' lies. Lucian (fl. 160 A.D.), in his brilliant essay πῶς δεῖ ἰστορίαν συγγράφειν, also classes Xenophon with Herodotus and Thucydides, applying to him (§ 39) the epithet δίκαιος συγγραφεύς. The chorus of antiquity in favour of Xenophon as a historian is universal: adverse criticism is limited to his language and diction.

With the great historians of Greece of the present century Xenophon has fared very differently. Niebuhr 4 indignantly exclaims: 'His history is worth nothing; it is untrue, written without care, and with perfect nonchalance. . . . The partiality towards Sparta is quite revolting; he glosses over her evil deeds, and acts the part of a calumniator and detractor towards his own country. His infatuation is inconceivable, for he imagined the supremacy of the Spartans to be salutary and beneficial to Greece: how could an Athenian say so?' Grote b is almost as pronounced: 'To pass from Thucydides to the Hellenica of Xenophon is a descent truly mournful; and yet when we look at Grecian history as a whole, we have great reason to rejoice that even so inferior a work as the latter has reached us.' And again 6: 'The partiality towards Sparta, visible even from the beginning of Xenophon's history, becomes more and more exaggerated throughout the two latter books wherein he recounts her misfortunes; it is moreover intensified by spite against the Thebans and Epaminondas as her conquerors. But there is hardly any instance of this feeling, so glaring or so discreditable as the case now before us,' &c. Freeman 7 is still more condemnatory: 'Xenophon writes from the worst inspiration of local and temporary party-spirit. He writes history, not to record facts or to

¹ Ep. ad Cn. Pomp. 4.

² xi. 37.

³ Artax. 13.

⁴ Lect. Anc. Hist. ii. 36.

⁵ G. H. vii. 356 n.

⁶ ix. 449 n.

⁷ Historical Essays, ii. 111.

deduce lessons, but at whatever cost of truth or fairness, to set up Agesilaus and to run down the Thebans. . . . In Xenophon we have to brand, not merely an unpardonable degree of weakness and passion, but sheer want of common honesty, a deliberate breach of the first moral laws of the historian's calling.' Finally-to cite the words of another modern writer, who in his general estimate of Xenophon as a man and as an author has shown a keen appreciation of his character and merits-Colonel Mure 1 says: 'As a historian he is notorious for a partiality the most unscrupulous, fortunately also the most transparent that has ever probably been exemplified in the page of any writer, otherwise moderately endowed with tact and judgement in the art of composition. He seems however rarely to have carried this defect the length of deliberate misstatement of fact. His method of falsification consists in suppressing, colouring, or otherwise misrepresenting truth; in giving special prominence to transactions honourable to the cause which he favours; in concealing or palliating those of an opposite tendency; and in a corresponding degree omitting what is creditable, dwelling on what is disparaging, or harshly construing what is indifferent in the conduct or motives of the opposite party.'

Not but what Xenophon has also found many defenders among the moderns, but they too all have to admit the obvious faults of which his detractors complain—the strange incompleteness, the curious inequalities of treatment, the numerous omissions both of events and of persons—only in defence they bring forward explanations more or less ingenious to save the bona fides of the historian.

No single key, however, has hitherto been found of the many that have been offered to unlock all the difficulties of the problem. Xenophon himself gives no direct help towards any solution: nowhere does he state what was the scope or plan of his work, nor where, when, or how he wrote it. External evidence based on ancient testimony is almost worthless. Internal evidence drawn from differences of language and style, and from casual remarks and expressions of the author is the only guide, and unfortunately the proper inferences to be drawn from such materials are by no means easy to reach.

In the following pages the external testimony will first be con-

sidered; then, after that has been disposed of, the problems, mainly raised by the internal evidence, will be dealt with; here the theses maintained will be (1) that Xenophon's primary object was to write history on the grand scale like his predecessors, Herodotus and Thucydides; but that from lack of capacity rather than of honesty he was unable adequately to carry out his purpose: (2) that though his partiality for Sparta and hatted of Thebes may sometimes explain his inclusion of some and omission of other occurrences, these subjective feelings seldom, if ever, lead him to distortion of actual matters of fact: and (3) that the lack of unity in the work is due partly to the nature of the matters dealt with, partly to the length of time over which its composition was spread, and partly to the shifting motives which animated the author himself at different times of his life.

External evidence carries us but very little way. Dionysius 1 of Halicarnassus in scarcely intelligible words speaks of την Έλληνικήν [ίστορίαν] και ήν κατέλιπεν άτελη Θουκυδίδης, έν ή καταλύονται τε οί τριάκοντα καὶ τὰ τείχη τῶν 'Αθηναίων ὁ Λακεδαιμόνιοι καθείλον αὐθις ανίστανται. Apparently there is some corruption in the text: some 2 scholars propose to strike out kai before #v: others to insert a second kai before iv i, the former seeing in the passage an argument for the unity of Xenophon's work, the latter an argument for its division into two portions i-ii. 3. 10; ii. 3. 11-vii. Similarly Marcellinus *, a compiler of a life of Thucydides, distinguishes two parts: τὰ δὲ τῶν ἄλλων ἐξ ἐτῶν (of the Peloponnesian War) πράγματα αναπληροί ο τε Θεόπομπος και ό Ξενοφων, οίς συνάπτει την Ελληνικήν iaropiav. These two authorities, however, seem to mean by their statements nothing more than the simple fact that besides finishing the history of the Peloponnesian War, which it had been Thucydides' intention to write, Xenophon went on to write of other and later events. Diodorus 6 simply states: Ξενοφῶν τε καὶ Θεόπομπος άφ' ων απέλιπε Θουκυδίδης την αρχήν πεποίηνται, καὶ Σενοφων μέν περιέλαβε χρόνον έτων τετταράκοντα καὶ ὀκτώ; and again? Ξενοφων ό 'Αθηναίος την των Ελληνικών σύνταξιν είς τοῦτον τὸν ενιαυτόν κατέστροφεν έπὶ τὴν Ἐπαμεινώνδου τελευτήν—statements which prove that in

¹ Ep. ad Cn, Pomp. 4. ² E. g. Krüger. ³ E. g. Grosser. ⁴ § 45. ⁶ v. a6. ⁶ xiii. 42.

⁷ xv. 89.

§ 1. COMPOSITION OF THE HELLENICA

Diodorus' time the Hellenics covered the same period as they do in the form in which we now possess them. The obscure words of Diogenes Laertius1 seem to throw no light whatever on the problem: λέγεται δ' ότι (he says) και τὰ Θουκυδίδου βιβλία ὑφελέσθαι δυνάμενος λανθάνοντα αὐτὸς εἰς δόξαν ήγαγεν. The reference seems to be to the story preserved by Marcellinus that Xenophon was the editor and publisher of Thucydides -a story probably invented to account for the unfinished state of the earlier historian's work. The statement is only quoted here, because it has recently been made the ground for the baseless hypothesis, that Xenophon in Hell. i-ii. 3. 10 uses in his narrative materials already collected by Thucydides.

Finally the MSS., though they all exhibit the Hellenica divided into seven books, yield evidence of a different arrangement and of a variation in title. Harpocration, it has recently been noticed, quotes words from eight books, viz. Θέογνις from β' (ii. 3. 2), πενέσται from γ' (ii. 3. 36), ἐκπολεμῶσαι from ζ' (v. 4. 20), ῥόπτρου and πολύστρατος from η', i.e. ὀγδοῆ (vi. 4. 36; 5. 11), and ἄμπποι without Evidently therefore in his copy, wherever the a definite reference. divisions of the other books may have been, that between the second and third must have been drawn at ii. 3. 10. A Neapolitan 8 MS. gives the title of the Hellenics as ξενοφώντος τὰ παραλειπόμενα απερ και ελληνικά εκάλεσεν, είς οκτώ βιβλία διαιρούμενα, although like the other MSS. it contains the sevenfold arrangement of books. Similarly Aldus in his preface to the Editio princeps (1503) refers το την Σενοφωντος έλληνικήν Ιστορίαν, άτινα λέγεται παραλειπόμενα της Θουκυδίδου ξυγγραφής: on his title page he prints 'paralipomena Thucydidis,' in the body of the book simply έλληνικών. Riemann again found in two MSS. παραλειπόμενα Έλληνικών, Θουκυδίδου παραλειπόμενα Έλληνικης Ιστορίας. From the MSS. evidence therefore two important inferences are deducible—the first that at an early date an intimate relation was supposed to exist between the History of Thucydides and the Hellenica of Xenophon; the second, that in discussing the relation of the various parts of the Hellenica to each other we need not confine ourselves to the prevailing division into seven books.

de Xenoph. § 57.
 J. A. Simon, Xenophont. Stud. ii. Düren.
 G. Jorio, Codici Ignorati nelle Bibl. di Napoli: Leipzig, 1892.

Remembering these deductions, let us now turn to the internal evidence.

Two passages prove that the composition of the Hellenica extended over a period of at least thirty years. In ii. 4. 43 1 Xenophon praises the restored democrats at Athens after the final expulsion of the Thirty from Eleusis in 401-4002, because देना हवी मांग 6400 τε πολιτεύονται καὶ τοῖς δρκοις έμμένει ὁ δημος-words which have no real meaning, if written more than ten or fifteen years after the amnesty; i. e. they cannot have been written later than 386 B. C., and may have been written earlier. In a digression upon Thessalian affairs (vi. 4) Xenophon states (§ 37)3 that Tisiphonus was reigning as successor to the murdered Alexander ἄχρι οὖ ὅδε ὁ λόγος ἐγράφετο: but Alexander was murdered in 358 or 357 B. C. Moreover, throughout the work numberless passages bigive so many picturesque details of time, place, and circumstance, that they must either have been written at the very time of the occurrences themselves, or extracted from a commonplace book, wherein they were noted at the time. In either case we must therefore suppose that for fifty years Xenophon entertained a more or less definite design of writing the history of his own times.

Again the ingenious statistics of the varying use of certain words and particles in the various works of our author, which have recently been compiled by Dittenberger, Roquette, Rosenstiel, and J. A. Simon—whatever may be their value in other respects—prove one thing at any rate to demonstration, that Xenophon must have been more or less occupied with the various sections of the Hellenica throughout the whole period of his literary activity.

Now although this slowly elaborated composition does indeed possess a certain unity of subject in so far as it treats throughout —with very few digressions—of contemporary Greek history, its composite character soon betrays itself even on the most cursory examination. Two main divisions at least can be distinguished, not only by their differences of date, but by their striking differences of style and treatment; and a closer investigation reveals three, four, or even more parts distinguished by differences doubtless less

¹ Cp. note ad loc.

³ Cp. note ad loc.

² Arist. 'Αθ, πολ, 40.

¹ E. g. books iii and iv.

marked, but still sufficiently determinate. Of the two divisions most easily distinguishable the first extends from book i to book ii. 3. 10, continuing the history of the Peloponnesian War from the point where it was left in the unfinished work of Thucydides down to the destruction of the Long Walls of Athens—an event which Thucydides 1 himself takes as marking the end of the war. Here Xenophon writes throughout from the point of view of an Athenian citizen resident in Athens, more conversant with Athenian affairs than with those of other states. The second (books iii-vii) resumes the narrative of Greek history from the Spartan expedition under Thibron to aid the Asiatic Greeks in 399 B.C., and continues it without any serious break down to 362 B.C., the year of the battle of Mantinea and the death of Epaminondas. In 401 Xenophon left Athens never to reside there again: naturally therefore the Athenian point of view disappears, and with his philo-Laconian sympathies Xenophon shows his interest mostly in Sparta and her doings. between these divisions come nearly two chapters, ii. 3. 11-4. 43, which most commentators regard as belonging to the first division, though some assign it to the second, while others again-perhaps with greater probability-regard it as a third division, more or less independent of the other two. It is occupied entirely with the history of the Rule of the Thirty at Athens, with which Xenophon, as resident at the time, must have been personally acquainted. Its point of view therefore, like that of the first part, is Athenian.

The second division again seems to fall naturally into two sections, the first extending from bk. iii to bk. v. 1. 36, i. e. from 399 B.C. to the Peace of Antalcidas 387-386, the second from bk. v. 2. 1 to bk. vii: but of this subdivision more hereafter.

Two questions therefore arise, (1) what is the relation of the first division to the History of Thucydides? and (2) what is the relation of the various divisions or sections to each other?

As to the first question the statements of Dionysius, Diodorus, and Marcellinus, as we have seen already, need imply nothing more than that Xenophon continued the history of Thucydides in the same way as Thucydides himself continued the history of Herodotus, although the words of Marcellinus might well be taken

to mean that Xenophon in this portion of his work deliberately intended to complete the unfinished plan of his predecessor 1. Internal evidence, however, though perhaps not conclusive, tends to show that this was really Xenophon's express purpose. On no other hypothesis, except indeed that the beginning of the Hellenica itself is lost (which seems unlikely 1), can it be satisfactorily explained why the author should begin, not only without an introduction-a preliminary which Xenophon dispenses with in other works-but without any explanation, however brief, of the events immediately preceding and of the persons engaged in them, sufficient to put the reader in a position to understand the further development of their history. On the contrary, Xenophon plunges him in medias res with the connecting phrase μετά δέ ταῦτα, which seems to refer (with considerable obscurity, it must be confessed) to the battle of Cynossema, previously described by Thucydides 1. He is supposed to be already acquainted with Thymochares, the Athenian general, and Agesandridas, the Spartan general, who had a few months * previously met in battle off Eretria; and also to know the place, i.e. the Hellespont, where the Athenian and Lacedaemonian fleets were stationed when their second (§ I avdis 5) naval engagement took place; while not a word is said of the disaster which Diodorus (xiii. 41) relates to have overtaken Epicles with the fleet of Agesandridas off Mount Athos in the interval. Similarly Dorieus is suddenly represented as sailing from Rhodes to the Hellespont, whereas in Thucydides 6 he last appears at Miletus, whence he had been sent, Diodorus 7 tells us, by Mindarus to Rhodes. The Athenian generals are introduced with the article (τοις στρατηγοίς), as if they had been already mentioned, but we are left to gather from Thucydides 8 that they were Thrasyllus and Thrasybulus. Mindarus, the Spartan admiral is introduced with equal abruptness. Xenophon omits altogether to mention the movement of the Athenian fleet from Cyzicus to the mouth of the

¹ So Büchsenschütz, Einleit. p. 3.

Cp. however Riemann. Qua rei criticae, &c., p. 52.
 Cp. Thuc. viii. 107, 108 ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς χρόνους . . . πρὸς τὸ μετόπωρον.
 Thuc. viii. 95.

⁵ Cp. Diod, xiii, 39, 40.

7 xiii, 38. 6 viii. 84. * viii. 104.

§ 1. COMPOSITION OF THE HELLENICA

Hellespont ¹, and the corresponding movement of the Peloponnesians under Mindarus from Elaeus to Abydos. So too (§ 5) Alcibiades sails up from no one knows where, and (§ 12) Theramenes comes from Macedonia; whereas Thucydides ² had left the one in Samos and the other in Athens. The motive of Tissaphernes' journey is never stated, and can only be supplied by a reference to Thucydides' narrative ³. All these passages therefore, though they do not, it must be admitted, join on quite exactly, yet seem to take for granted an acquaintance with Thucydides; and if it be further supposed that the last few chapters of Thucydides' eighth book have been lost ⁴—for to all appearances an interval of some five or six weeks must have elapsed between the last event mentioned by Thucydides and the first alluded to by Xenophon—these points of obscurity also would be readily explicable.

Again in books i-ii. 3. 10 Xenophon adopts an annalistic mode of treatment, which, though not very thoroughly or successfully 5 carried out, would appear to be a distinct reminiscence of Thucydides' careful division into summers and winters. So soon, however, as he has brought his narrative down to the surrender of Athens, which Thucydides had announced as the goal of his undertaking, he drops this method, and relates the usurpation of the Thirty without any definite marks of time. Still even in the later books, where Xenophon as a rule groups events together much more according to their causal connexion than their chronological sequence, this annalistic treatment occasionally 7 reappears in the treatment of successive campaigns, which indeed most naturally fall into it. Further in the received text of the Hellenica as in Thucydides we find⁸ at the end of most years a brief account of contemporary events—in Persia, Sicily, or elsewhere—which the author could not well weave into his main narrative: but un-

¹ Cp. i. 1-2 with Thuc. viii. 107.

¹ viii. 92, 108. ¹ viii. 109.

^{*} Riemann (l. c.) thinks it equally probable that the beginning of the Hellenica may have been lost.

F. g. iii. 2. 21, the war in Elis; iii. 1. 1-3. 23, campaigns in Asia and the Corinthian War to the battle of Coronea; v. 2. 43-3. 26, the campaigns at Olynthus and siege of Phlius.

^{*} Cp. i. 1. 37; 2. 19; 3. 1; 5. 21; 6. 1; ii. 1. 8.

fortunately for the present argument there is very grave reason 1 to believe that most, if not all of these passages, are later interpolations. Finally it is noticeable that in this part, after the manner of Thucydides, Xenophon never departs from his impersonal narrative to make comments of his own, as he is so fond of doing in the later books, on the religious, moral, and political aspects of persons and things. We have therefore mainly to rely on the extraordinary nature of the opening words of the Hellenica, which, it is hard to believe, can ever have been meant to stand as the beginning of an independent work, and on the annalistic treatment of the remaining years of the Peloponnesian War, to which may be added the early date of its composition and the absence of personal comments, as arguments in support of our hypothesis that Xenophon purposely intended the first part of the Hellenica (i-ii. 3. 10) to be a completion of Thucydides' unfinished history.

In discussing the second question, the relation of the various parts to each other, we shall find that, however else they may be distinguished, they all alike suffer from their 'strange incompleteness,' their 'curious inequalities of treatment,' and their 'numerous omissions both of events and of persons.'

The first part (i-ii. 3. 10, 411-404 B.C.) which may be called the Sequel to Thucydides is undoubtedly distinguished from the rest by its more annalistic treatment, and by the absence of all personal comments, and of all references to sacrifices before and after battle, which are so frequent in iii-vii. In this part it has also been noticed that Xenophon states accurately the numbers of ships or soldiers in the contending forces, and the numbers of the slain or of prisoners taken in battle, while in the later books he uses the prepositions $\hat{\omega}_S$ or ϵl_S , or the phrases $\hat{\omega}_S \approx \hat{\lambda} \hat{\omega} \sigma \sigma \omega_S = \hat{\eta}$, $\pi \lambda \hat{\epsilon} \hat{\iota} \omega_S = \hat{\eta}$, $\pi \delta \lambda \hat{\iota} \hat{\iota} \omega_S = \hat{\eta}$. Philologists $\hat{\epsilon}$ and statists affirm moreover that its language is more purely Attic, and therefore they rank it with the Cynegeticus as the earliest of Xenophon's compositions.

The second part (ii. 3. 11-4. 56, 404-401 B.C.), unlike the rest of the Hellenica, deals with a political event, the usurpation of the Thirty at Athens, and more than a third of it is taken up with speeches in *oratio recta*. Here the annalistic treatment has wholly

¹ Cp. infr. p. xxxviii. ² Cp. Roquette, De Xenophontis Vita, p. 55.

§ 1. COMPOSITION OF THE HELLENICA

xix

disappeared: no dates are given except quite incidentally like the mention of snow or ripe fruit, and of the eight months' rule of the Thirty in the middle of Cleocritus' speech. Xenophon's 2 'λθος θεοσεβές' first appears; and here he first makes personal's comments of his own. The date of its composition, as we have seen already 4, cannot be later than 386 B C., and the statists tell us that in diction it approximates more closely to the two succeeding books than to the first part of the Hellenica. Further it appears from the Aristotelian 'Αθηναίων πολιτεία, that it is not, as was formerly thought, separated from bk. iii by any interval of time: for the ὑστέρφ χρόνφ of ii. 4. 43 refers not to 403-402 but to 401-400, the very year of the expedition of the Ten Thousand, to which allusion is made in iii. 1. 1, 2. No special motive of the historian is discoverable beyond the general wish to record alsoμνημόνευτόν τι; but as witnessed by Xenophon, when he was still in Athens, the events, whenever he may have noted them down, serve rather as an appendix to the Peloponnesian War, than as an introduction to the Spartan expeditions in Asia.

The third part (iii-v. 1. 36 s, i. e. down to the Peace of Antalcidas) is more finished and complete than either what precedes or what follows, if we are to regard the Hellenica as a general history of Greek affairs. Its main theme seems to be the power and glory of the Spartans, who at the outset seemed likely to follow up Xenophon's own Anabasis with a Homeric invasion of the dominions of the Great King under command of the hero Agesilaus—for such he seems to have appeared to Xenophon and his contemporaries s. Agesilaus, however, was stopped in full career by his recall to meet the troubles raised at home by the Thebans, Corinthians, and other faithless allies: so that the rest of this section is occupied with tracing how the Spartans overthrew their Hellenic enemies and successfully emerged as the προστάται της ὑπο βασιλέως καταπεμφθείσης εἰρήτης. It is doubtful when this section was composed, though the remark that the battle of Coronea (394 B.C.) ἐγένετο

¹ ii. 4. 3, 21, 25. ² ii. 4. 14, 18-22. ³ ii. 3. 56; 4. 43.

⁴ Cp. supr. xiv.
⁵ Some commentators have put the break between this part and the next at v. 3. 27. For arguments against this cp. Roquette, l. c. p. 56.

next at v. 3. 27. For arguments against this cp. Roquette, l. c. p. 56.

* Cp. Plut. Ages. 10 καὶ μέγιστος μὶν ἢν ὁμολογουμένως καὶ τῶν τότε ζώντων ἐπιφανέστατος, ὡς εἶρηκέ που καὶ Θεόπομπος.

† iv. 3. 16.

oĩa οἰκ ἄλλη τῶν γ' ἐφ' ἡμῶν seems to have more force, if it was written before the battle of Leuctra. But at the Peace of Antalcidas the historian seems to have paused, meaning to lay aside his pen. Thus in v. 1. 35, 36 he recapitulates the results of Greek History from the destruction of the Walls of Athens 404 to the King's Peace 387–386; and in iii. 5. 25 he records the subsequent death of the exiled king Pausanias at Tegea, as if he would never again reappear in his narrative; whereas as a matter of fact he is mentioned again in the history of Agesipolis' campaign in 385. Moreover, the philologists and statists 2 discover a change in vocabulary and diction in comparing this part with what follows.

The fourth part (v. 2-vii, 386-362) is the most unsatisfactory of all-fullest of inequalities and unaccountable omissions of events and persons. Here Xenophon in Herodotean fashion shows how the Upper of Sparta in seizing the Cadmea (382) soon brought with it its own vépeous in its unexpected loss (379), and still worse in her crushing defeat at Leuctra (371). Hereafter Xenophon seems to have had neither the heart nor the patience to trace the gradual downfall of his beloved Sparta and the growth of the hated Thebes. His history becomes as confused as the wars and politics of the times, until it stops with the battle of Mantinea, which, while it brought no advantage to the conqueror, ended for ever all possibility of Sparta's again becoming the champion of Greeceάκρισία καὶ ταραχή ἔτι πλείων μετά την μάχην εγένετο ή πρόσθεν εν τή Έλλάδι. As to the date of the composition of this section, if our previous conjecture as to the date of the third part be accepted, it must have been begun (if we leave out of consideration the notes, which it seems to have been Xenophon's habit to jot down in a commonplace book at the time of the events) some time after the battle of Leuctra, shortly after which Xenophon seems to have shifted his habitation from Scillus to Corinth; and the allusion to the reign of Tisiphonus proves that it was not completed in the year 358. It must, therefore, have occupied the last few years of Xenophon's life: for his death can be assigned with reasonable certainty to the year 354 B. C.

Thus far we have been occupied mainly with proving our

¹ v. 2. 3.
² Cp. Roquette, l. c. p. 35 ff.
³ vi. 5. 37.

COMPOSITION OF THE HELLENICA

xxi

hypothesis 1 that the lack of unity in the Hellenica is due partly to the nature of the subject-matter, partly to the length of time over which its composition was spread, and partly to the shifting motives which animated the historian at different periods of his life.

Our next task is to consider the numerous omissions and inequalities which occur throughout the whole of the Hellenica, though less perhaps in iii-v. 1. 36 than in the other parts of the work. First of all, however, two general theories to account for their origin may be briefly disposed of. The first 2 is that the Hellenica in its present shape is only a later epitome of Xenophon's own work. To refute this theory it is sufficient to adduce the fact, that while the characteristics of an epitome are to leave out unimportant details altogether, and to give a summary of the whole, laying most emphasis on the matters of most importance, in the Hellenica the case is reversed almost more frequently than not. The second theory that our present text is very corrupt and has suffered much at the hands of interpolators, who, it is argued, may have seen good to omit just as well as to insert, is capable of neither proof nor disproof. The discovery of a papyrus fragment of the third century A. D. exhibiting the text, with the passages which are now almost universally regarded as interpolations, much in the state of the textus receptus, renders this hypothesis even more improbable than before.

We must now turn to the omissions and inequalities themselves. The most convenient arrangement will be to treat each of the four parts above distinguished separately, as different reasons may perhaps be discoverable for their occurrence in each part, and at any rate somewhat different theories to account for them have been advanced.

First Part: i-ii. 3. 10. 411-404 B.C.

Omissions occur here not only in the interval between the point where Thucydides ends and Xenophon begins, but frequently

¹ Cp. supr. p. xii.

³ Campe, Uebersetzung, &c., 1856; A. Cyprianus, περὶ τῶν Ἑλληνικῶν κ.τ.λ., Athens, 1859; Grosser, Jahr. f. Phil. 93, 95, 105, &c.

³ Cp. supr. p. xvi.

throughout the whole section. Thus Xenophon does not mention the Spartan offer1 of peace to the Athenians after the battle of Cyzicus in 410 B. C., and the similar offer 2 made after the battle of Arginusae in 406 B.C. The recovery 3 of Pylos by the Lacedaemonians, which the Athenians had held ever since 425 B.C., Xenophon represents as the mere expulsion of some runaway Helots; and he does not say a word about the unsuccessful expedition which the Athenians sent under Anytus to relieve their garrison in the place; nor about the recovery by the Megarians of their port of Nisaea at the same time, which had been in the possession of the Athenians since 424; nor yet about the battle which shortly ensued, when the Athenians defeated the Megarians with great slaughter. Again, nothing is said about Alcibiades' plundering expedition against Cyme, though according to Diodorus 5 it was one of the chief causes of the complaints against him, which brought about his downfall. Similarly 6, Xenophon does not tell how in the year of his admiralty Lysander organized the oligarchical clubs in Asiatic Greece and the Aegean, which after the battle of Aegospotami did such good service to the Lacedaemonian cause.

Obscurities due to the omission of some important link in the chain of events, or to excessive brevity, are even more numerous. It has already been shown how Xenophon presupposes a knowledge of Thucydides, and that even then more has to be supplied to fill up the interval between the two narratives; but the same defects are noticeable throughout. For example, the newly appointed generals coming from Syracuse are made 8 to take over the fleet at Miletus, which Xenophon had represented as built and still in dock at Antandros. Thrasyllus was sent 9 to Athens to procure reinforcements for the Athenian armament in the Hellespont; but when at last he is given them, he takes them, without any word of explanation, to Ionia. No reason is assigned 10 for the Lacedaemonian ambassadors and Hermocrates attaching themselves to

Cp. i. 1. 23 with Diod, xiii, 52; Nepos, Alc. 5; Aesch. Fal. Leg. 76.
 Arist. 'Aθ. πολ. 34, quoted by the Schol. on Aristoph. Frogs, 1532.
 Cp. i. 2. 18 with Diod. xiii. 64, 65.
 Diod. l. c.

⁵ Cp. i. 5. 15 with Diod. xiii. 73.
⁶ Cp. i. 6. 4; ii. 2. 5 with Diod. xiii. 70, 104; xiv. 10 and Plut. Lys. 5.
⁷ Cp. supr. p. xvi.
⁸ i. 1. 26, 31.
⁹ i. 1. 8; 2. 2.

¹⁰ i. 3. 13.

§ 1. COMPOSITION OF THE HELLENICA xxiii

the Athenian ambassadors, to whom Pharnabazus had promised a safe conduct to the Persian king after the capture of Byzantium. These ambassadors at Gordium meet other Lacedaemonian ambassadors, returning from the king, who, though never previously mentioned, are introduced with the definite article as if already known. What finally became of Hermocrates, when he attempted to return to Syracuse, is never stated. Callicratidas at an important crisis sent ships to Sparta to procure supplies, but nothing more is heard of them. Though in 409 B. C. Chalcedon was not captured by the Athenians, yet in 405 B. C. it appears in their possession.

The inequality and disproportionate length with which many episodes are treated, are still more extraordinary. Personal and military details, as any one acquainted with the other writings of Xenophon would expect, are often given with considerable fullness, like the negotiations between Lysander and Cyrus, the stratagem whereby Conon contrived to send to Athens news of his blockade in Mytilene, and the measures adopted by Eteonicus to quell the mutiny of his troops at Chios. On the other hand, many important events are dismissed in a few words, e.g. the expulsion 8 of the philo-Laconian party from Thasos and the consequent exile of Pasippidas; the capture of Selymbria; the joint attack 10 of Thrasybulus and Alcibiades upon Phocaea; the capture 11 of Delphinium by the Spartans; the accusation 12 of Erasinides περί τῆς στρατηγίας after Arginusae; the στάσις 13 in which the demagogue Cleophon was slain; the revolt of the Athenian allies and the institution 14 of Harmosts and Decarchies by Lysander after the battle of Aegospotami; the amnesty 18 of Patroclides, by which he attempted to unite all parties at Athens to sustain the coming siege; and lastly the opposition 16 offered to Theramenes' proposals for peace with Sparta and the ultimate surrender of the city. There is the same want of proportion in the speeches reported in this section. While the speech of Alcibiades to his fleet before the battle of Cyzicus is dismissed 17 in three lines, the speeches 18 of

```
¹ i. 4. 2.
                                                                           13 i. 7. 35.
                                           <sup>7</sup> ii. I. I-4.
                                                                           14 ii. 2. 5, 6; 3. 6, 7.
   i. 1. 27-29 ; 4. 7.
                                           <sup>8</sup> i. 1. 32.
³ i. 6. 8, 9.
                                           • i. 3. 10.
                                                                           15 ii. 2. II.
                                          <sup>10</sup> i. 5. 11.
i. 3. 8; ii. 2. 1.
                                                                           <sup>16</sup> ii. 2. 22, 23.
                                          11 i. 5 15.
13 i. 7. 2.
                                                                           <sup>17</sup> i. I. 14.
i. 5. 2-7.
i. 6. 19-21.
                                                                           18 i. 6. 5, 8-11.
```

Callicratidas to the discontented Lacedaemonians and to the Milesian assembly are given at some length. Similarly only the bare subject of Alcibiades' speeches 1 before the Athenian Council and Assembly on his return from exile is indicated; whereas the speech of Euryptolemus in defence of the generals after Arginusae, delivered on an occasion of scarcely greater importance, is the longest in the whole of the Hellenica.

To account for these and similar defects-besides the general theories already alluded to-various special theories have been constructed. One is that for this portion of his work Xenophon used the rough materials 2 already collected by Thucydides for the completion of his history. Such a hypothesis not only rests on no evidence whatsoever, but furnishes no explanation why some events should have been put in and others left out, why some parts should have been elaborated and others not, especially as in the more elaborated portions (e.g. the speech of Euryptolemus) there are no traces of Thucydides' peculiarities of style.

More worthy of examination is the theory that these defects are due to Xenophon's partiality for Sparta and her aristocratic constitution. In support of this view is adduced the omission of the humiliating offers of peace made by Sparta after the defeats of Cyzicus and Arginusae; of the crushing defeat of the Megarians just after they had succeeded in recovering their port at Nisaea; of Agis' unsuccessful sally from Decelea right up to the walls of Athens; of Lysander's organization of the oligarchical clubs among the Asiatic Greeks; and of Lysander's cruel conduct b towards the Milesians-to which might be added the defective account given by Xenophon of the recovery of Pylos by the Lacedaemonians. But an almost equal number of omissions may be collected of incidents favourable to Sparta, and of insertions of things damaging to her reputation. Thus Xenophon never has a word of praise for Lysander, although he was the victor at Aegospotami and the main cause of the downfall of Athens; and he evidently has a much greater admiration for the unsuccessful Callicratidas, between

i. 4. 20.

² Cp. Volckmar, de Xen. Hell., Göttingen, 1837.

³ Cp. Sievers, Comment. Inst. de Xen. Hell., Berlin, 1833.

⁴ Diod. xiii. 72.

§ 1. COMPOSITION OF THE HELLENICA

XXV

whose unselfish and patriotic behaviour and Lysander's meanness and ambition a tacit contrast is manifestly implied. Xenophon omits the recapture of Nisaea by the Megarians, and the capture 1 of Chios, Iasos, and Sestos by the Peloponnesians all Lacedaemonian successes most damaging to Athens. On the other hand he relates in full the disastrous defeats of the Peloponnesians at Abydos, Cyzicus, and Arginusae, and even gives verbalim Hippocrates' pitiable letter to the Spartan Government. Moreover, to take the converse of the theory, it seems to be just as much a matter of accident what incidents Xenophon happens to insert or omit favourable or damaging to the reputation of Athens. Thus on the one side he does not relate the failure of Anytus' expedition to relieve Pylos, nor the subsequent trial of that demagogue, when he only escaped condemnation by bribing his judges; though this was, Diodorus 2 tells us, the first known instance of corruption in an Athenian law court. And though on the other side he does indeed relate how conscience-stricken the Athenians felt after the battle of Aegospotami, fearing that now they themselves would suffer the same fate as they had inflicted on defenceless people like the Melians, yet he omits Cleophon's opposition to the Spartan offers of peace after Cyzicus and Arginusae, and his still more foolish opposition to the comparatively mild terms first offered by Sparta during the siege of Athens.

It would seem therefore that however much reason there may be for accusing Xenophon in the later books of allowing his partiality for Sparta to warp his judgement and spoil his history, in this section at any rate the charge is groundless.

Neither does the theory 5 of personal prejudice against individuals carry us very far. Enough has already been said about Lysander and Callicratidas, to dispose of the charge in their case; but Xenophon's picture of Alcibiades deserves more notice. It is true that he passes over Alcibiades' most splendid exploits in a word or two, like his capture of Selymbria, his escort of the Eleusinian procession by land, and his successful speeches before the Athenian Council and Assembly. But on the other hand he passes still

⁴ i. 3. 10; Plut. Alc. 30

more briefly 1 over his failure at Andros, his marauding expeditions from Samos in the winter of 407-406, for which the first complaints were brought against him at Athens, and his final disgrace and loss of his generalship; and he omits altogether the scandalous tales which Plutarch 2 and other authorities delight to retail against him. Moreover, he even enlarges on the favourable feelings with which far the larger section of the Athenian people welcomed him on his return, while he dismisses the murmurs of his enemies against him in a few scarcely intelligible lines; and he dwells at some length on the patriotic advice which Alcibiades gave the careless Athenian generals just before the battle of Aegospotami, suppressing the fact, which Diodorus * relates, that the would-be patriot was at the same time actuated by motives of private interest. The defects therefore in his picture of Alcibiades are neither more nor less than those to be found in his sketches of other persons, like Hermocrates, Callicratidas, and perhaps Conon, with whom he was certainly more in sympathy.

So far then our examination has brought us only to the negative result, that there is no single key whereby to solve all the difficulties with which bks. i-ii. 3. 10 abound. Most of them indeed seem to admit of no explanation whatever. In some cases we can perhaps see that Xenophon's fondness for personal anecdote or interest in the art of war has led him to narrate little incidents, in themselves of no importance, at disproportionate length, but personal feelings either one way or the other do not help us to account for his omissions. Perhaps the most obvious theory to explain them is to regard them as due to want of personal knowledge; but even on this theory we can see no particular reason why Xenophon's treatment of events should be so uneven. For events occurring almost simultaneously at Athens, on the Hellespont, in Ionia, and elsewhere are related in one place with unaccountable fullness, in another with unaccountable brevity; and no known incidents of his life explain the difference. But there the defects are, and we shall soon see that they are not peculiar to this section.

¹ i. 4. 21-23; Plut. Alc. 35.
² Cp. i. 5. 16 note; Plut. Alc. 36; Diod. xiii. 73, 74.
² ii. 1. 25.
⁴ xiii. 105,

§ 1. COMPOSITION OF THE HELLENICA

Second Part: ii. 3. 11-4. 43. 404-401 B. C.

This like the first part belongs to what has been called Xenophon's Attic History, dealing with events which happened while the author was still a resident in Athens. In its general tone it resembles very closely the account of the Trial of the Generals after Arginusae; and here again we are met with the same kind of omissions and of inequalities of treatment. Nothing is said either here or in the preliminary notice (ii. 3. 1) as to the events which led up to the appointment of the Thirty: we are told nothing of the selection of an oligarchical committee of Five (of which Lysias 1 speaks) who were called Ephors out of compliment to Sparta, nor of the succeeding struggle between the oligarchs and democrats wherein many of the generals, taxiarchs, and other important persons belonging to the democratic party were arrested; not yet of the second visit 2 of Lysander to Athens at whose dictation the Thirty were appointed; and, stranger still, he omits to notice Alcibiades' murder and the share that Lysander at the instigation of Critias had in bringing it about. So too the cruel decree of the Spartans, forbidding any Greek State to give shelter to the Athenian exiles, is passed over; and the ultimate fate of the Thirty is dismissed in a single unintelligible phrase.

Here again events are alluded to as well known of which no previous account has been given. Thus Theramenes in his defence against Critias refers to the banishment of Thrasybulus, Anytus, Alcibiades, and others, although not a word has previously been said about them; and after the death of Theramenes the Thirty forbid all έξω τοῦ καταλόγου to enter the city, though it nowhere appears that they had previously been driven out. Finally the Ten in the Piraeus are introduced with the definite article, although never mentioned before.

Similarly the inequalities of treatments are as striking as before. Constitutional questions interest our author but little. A couple

7 ii. 4. 19.

¹ Lysias xii. 43.

² Cp. ii. 3. 2 note with Lysias xiii. 15.
³ Cp. ii. 3. 42 with Plut. Alc. 39 and Nep. Alc. 10.
⁴ Cp. ii. 4. 1 with Lysias xii. 99 and Diod. xiv. 6.

⁵ Cp. ii. 3. 44 with 13, 14, 21. 6 ii. 4. I,

of lines 1 suffice to describe the appointment of the Thirty, and the restoration 2 of the democracy occupies no greater space. The dramatic story of Theramenes' 2 execution on the other hand is told at great length, and so too is the device 4 of the oligarchical engineer to hinder the advance of Thrasybulus' siege engines.

In this second part Xenophon's impartiality is quite unimpeachable. He dilates on the enormities of the Thirty and the brutality of Callibius the Spartan harmost. While he attributes be to Pausanias mean motives of personal pique for checkmating Lysander's design of extermination against the Athenian exiles under Thrasybulus, he evidently approves the measures taken by that hesitating monarch for the salvation of the Athenian democrats. The violence of Critias is shown up with unsparing hand, and the brave death of Theramenes, whose unscrupulous intrigues have been previously recounted, extorts from the historian for the first time words of praise in the first person.

Third Part: iii. 1. 1-v. 1. 36. 401-386 B.C.

In this and the following part, which have been called the Spartan History, Xenophon writes first as an exile from and never as a resident in Athens. Throughout he writes as a partisan of Sparta and an ardent admirer of Agesilaus her king: throughout he is just—even indulgent—towards Athens; and throughout he is unfair and bitter against Thebes, the overthrower of his most cherished ideal of Spartan Hegemony by land and perhaps Athenian Hegemony by sea. His impartiality can indeed be put to a simple test; for while in the years 7 395-362 he mentions more than forty Lacedaemonian generals and officers and nearly as many Athenian, he mentions no Theban general by name except Epaminondas (Pelopidas is only once noticed as an ambassador to the Persian court), and then only at the end of his career and in words of obviously reluctant praise.

To come, however, to the omissions in this third part—a few may be dismissed at once as due to mere negligence: thus nothing is

¹ ii. 3. 1, 11. ² ii. 4. 43. ³ ii. 3. 22-56. ⁴ ii. 4. 27. ⁵ ii. 4. 29. ⁶ ii. 4. 31 ff. ⁷ Cp. Mure, Gk. Lit. v. 295, 315. ⁹ vii. 1, 33.

COMPOSITION OF THE HELLENICA

said as to what became of Dercylidas and his troops after 1 his treaty with Tissaphernes in 397: and three years later Dercylidas is introduced a quite casually as meeting Agesilaus at Amphipolis with the news of the battle of Corinth. Similarly 8 Euxenus is left by Agesilaus in Asia with 4,000 men, but nothing more is told of them. Again Teleutias gets 4 ships from Samos in 391 (?), but Xenophon never tells us, what we gather from Diodorus 5, that his predecessors had subjugated the island. So Eteonicus is said 6 to be again in Aegina, but no previous visit has been mentioned.

Other so-called omissions may be due simply to the judicious selection of his events by Xenophon: thus we hear nothing of Lysander's intrigues to obtain the Spartan throne for himself; nothing of Herippidas' exploits 8 at Heraclea Trachinia; nothing of the negotiations 9 for peace after the capture of the Long Walls of Corinth in 392-391. But far the most important and the most suspicious omissions are those involving any Theban success or Spartan reverse. Xenophon never lets us see, what a formidable rival Thebes had become to Sparta in northern Greece after the battle of Haliartus, 395; his only hint is iv. 3. 3 10 Auptraiot . . . kai Κραννώνιοι καὶ Σκοτουσσαίοι καὶ Φαρσάλιοι, σύμμαχοι ὅντες Βοιωτοίς: but we have to go to Diodorus 11 to learn of Ismenias' successes over the Lacedaemonians at Pharsalus and Heraclea and of his victory at Naryx. Again, nothing in Xenophon's narrative 12 would lead us to suspect, as we only discover from Diodorus and other sources, that the decisive victory won by Conon and Pharnabazus at Cnidus (394) over the Peloponnesian fleet was only their crowning success in a series of efforts, which included a previous victory at Caunus and the revolt of Rhodes, and which were begun as early as 397.

Still more apparent in the inequalities of his narrative is Xenophon's partiality for Sparta, and especially for Agesilaus, and his hatred of Thebes. The copious and picturesque details with which he recounts the campaigns of Thibron, Dercylidas, and Agesilaus

¹ iii. 2. 20. ² iv. 3. 1. ³ iv. 2. 5. ⁵ xiv. 97. 4 iv. 8. 23. ⁶ v. ı. ı. ⁷ Diod. xiv. 13; Plut. Lys. 25. ⁹ Diod. xiv. 38, 81. 9 iv. 4. 12; 8. 15 notes. 10 Cp. note ad loc. 12 iv. 3. 10; 8. 1.

in Asia (399-395), and of Agesilaus' expedition against Piraeum (390) and perhaps too of his expeditions against the Acarnanians (389)-are sufficiently explained by the fact that Xenophon was himself an eyewitness, and here relates even at undue length matters which most struck him or most interested him. What however can be urged in defence for his descriptions of the battles of Corinth and Coronea, at the latter of which he was himself1 present? At the battle of Corinth he seems to impute to the Thebans² a cowardly fear of facing the Lacedaemonians, tampering with the auspices, and the adoption of a deep column formation much to the disadvantage of their friends-charges which he insinuates rather than attempts to justify. Xenophon's story of Coronea is a mere panegyric of Agesilaus, detailing with loud notes of admiration his brave but rather foolish and certainly unsuccessful attempt to stop the Thebans, returning from pursuit of the Orchomenians, from rejoining their friends on Mount Helicon. Not that Xenophon is wholly blind to the faults of Sparta nor even of Agesilaus himself. By the mouth of the Theban orator3 at Athens in 395 he states quite plainly how farreaching was the hostile feeling roused in Greece by Sparta's high-handed proceedings at Athens, in Elis, and elsewhere, and that too among her old supporters the Corinthians, the Arcadians, and the Achaeans. Similarly he censures ' Agesilaus' appointment of his incapable brother-in-law Pisander to be admiral of the Peloponnesian fleet. Again 5 he recounts with an evident sense of the fitness of things how Agesilaus' arrogance towards his prisoners of war and the Theban envoys was crushed by the news of Iphicrates' annihilation of the Spartan mora at Lechaeum.

Such instances may serve indeed to warn us against too harsh a judgement about Xenophon's omissions and inequalities in this part. Suppressio veri does of course amount to suggestio falsi: but there is nothing to show that Xenophon wilfully misstates matters of fact. What we have to lament is that Xenophon does not always give us his facts in their proper setting, and that this occurs too frequently in cases involving the humiliation

¹ Anab. v. 3. 6.

² iv. 2. 18,

³ iii. 5. 8-15.

iii. 4. 29.

⁵ iv. 5. 6.

§ 1. COMPOSITION OF THE HELLENICA

of

e

٥n

nt er

he

n.

'is'

ç's

лe

of

eae

to

ut

of Sparta or the triumph of Thebes to be regarded as altogether accidental.

Fourth Part: v. 2. I-vii. 5. 27. 386-362 B.C.

In this part Xenophon seems to have given up all attempt to write a connected history of Greek affairs. It consists mainly of isolated sketches, many of them—like the long digression on the petty affairs of the little town of Phlius—well written and interesting in themselves, but of small importance from the point of view of general history. Thus to give a list of omissions in this part would amount to rewriting Greek History. It will therefore be sufficient only to point out those omissions—numerous and important enough by themselves—which involve breaks in the chain of causation in the events narrated by Xenophon, and which in many places would render his narrative unintelligible, could it not be supplemented from other sources. Here again the events omitted are in so many cases unfavourable to Sparta, that the historian's reputation for impartiality correspondingly suffers, though there is at the same time no reason to convict him of wilful misstatement of facts.

Thus the story of the Olynthian Confederacy and its aggressions on its neighbours comes upon us in the speech ¹ of Cligenes (382 B.C.) as a bolt from the blue: nowhere does Xenophon explain the nature of the League nor its previous relations with Amyntas king of Macedon. True, the story seems only to be introduced at all o account for Sparta's seizure of the Cadmea; but if introduced, it ought to have been made intelligible. After the capture of the 'admea, though he speaks ² of the indignation at first felt at Sparta this unauthorized act of Phoebidas, Xenophon says nothing of fine, which according to the other authorities ³ was imposed on him: in all probability however, as very shortly afterwards ⁴ nd Phoebidas made by Agesilaus harmost of Thespiae, the fine never really exacted, and this may account for Xenophon's or sion. To the new and important Athenian Confederacy

V. 4. 41,

¹ v. 2. 11. ² v. 2. 32. ³ Diod. xv. 20; Plut. Pel. 6; Nepos, Pel. 1.

378 B.C., which at the time seems to have influenced Lacedaemonian policy much more than the action of Thebes, Xenophon 1 makes the barest reference: Diodorus 2 gives more detail, but is hopelessly inaccurate, and but for monumental evidence we should have but the haziest notion of what took place. No doubt the historian always takes but little interest in naval warfare, and this may account for his vague and unintelligible allusion 3 to the important Lacedaemonian defeat at Naxos in 376 B.C., which he does not even mention by name, though introducing it with the definite article as a famous engagement. Why again has he omitted to mention the Theban victory agained by Pelopidas over the Lacedaemonians at Tegyra in 375-374, to which he has an obscure allusion in vi. 4. 10? Or why has Xenophon so much to say about Jason of Pherae 3 (374-370) and his successors down to Tisiphonus (358) and their influence in Thessalian affairs, and yet gives us not a word about the many expeditions of the Thebans into Thessaly under their greatest generals Pelopidas and Epaminondas (except an obscure allusion in vii. 1. 28), which alone made the doings of these tyrants of any importance to the history of Greece? Most extraordinary of all, Xenophon has entirely omitted the principal object which Epaminondas had in view in his first invasion of the Peloponnesus (370-369)—the restoration of Messenian independence, to which however he is compelled by his narrative of 368-367 6 to allude in terms in themselves quite inexplicable without recourse to other authorities. Similarly though he has occasion later on to speak T of the Megapolitans, he omits the foundation of Megalopolis c. 370. Again as to Philiscus' mission 8 from Ariobarzanes we are left quite in the dark both as to what were its causes and what were its consequences. Indeed, as stated already, bk. vii is no continuous history at all: it is a series of sketches, dealing now with the Theban invasions of Peloponnesus, then with the Arcadians and Eleans, again with the affairs of Sicyon or Phlius, of Athens or of Corinth, and winding up with fairly full and well-written account of the fourth and last Theban

³⁴ and note. 2 xv. 29. 2 v. 4. 61. Pel. 15, 25; Diod. xv. 37. 1 ff.; 4. 20-5. 1. 7 vii. 5. 5. 2 vii. 1. 2

§ 1. COMPOSITION OF THE HELLENICA xxxii

invasion of Peloponnesus which ended in the fateful day of Mantinea.

The omissions then in this part tend more especially to obscure the growth of the power of Thebes and the glories of her statesmen and generals and to gloze over the decay of Sparta. Still even here philo-Laconism and anti-Thebanism alone are not sufficient to account for Xenophon's attitude. No words could be stronger than his own 1 in condemnation of the Spartan seizure of the Cadmea, the véµεσις for which he thinks directly sent from heaven. No narrative could better show up the weak side of Agesilaus' character than the simple story wherein he relates the king's share in procuring the iniquitous acquittal of Sphodrias. No one could have more powerfully depicted the growing weakness of Sparta (374-373) than Xenophon himself in telling how the Lacedaemonians were obliged to confess their inability to help the Pharsalians against Jason of Pherae. No one could have told to the Spartans more bitter home truths than Xenophon⁵ has put into the mouth of the Athenian orator Autocles. all his omissions in favour of Sparta: he alludes only very briefly to the barbarous destruction of Plataea by the Thebans, and altogether omits their still more barbarous 3 treatment of Orchomenus.

What then is the result of this long and tedious examination? Xenophon, we must suppose, was animated, like many another man, with an irresistible impulse to write a history of his own times. For nearly half a century he must have kept a diary or commonplace book. These notes at various times in his life he attempted to work up into a more or less continuous history. But he never succeeded, like Plato's philosopher, in viewing the course of events as from a high and lofty watch-tower. In many of them he played no inconsiderable part himself, and in all he takes no pains to conceal his own personal feelings and predilections: he is an oligarch, a friend of Sparta, an admirer of Agesilaus, a hater of Thebes. Naturally therefore all the corresponding feelings tend to find a place in his narrative; they influence con-

¹ v. 4. I. ⁴ vi. 3. I, 5.

² v. 4. 25-34. ⁵ Diod. xv. 79.

³ vi. 3. 7.

sciously or unconsciously his selection of subjects, his omissions and his commissions. Above all, however, he is an honest man, fond of truth and justice for their own sake, a pious worshipper of the gods. This higher side of his character appears in constant conflict with the lower. Thus in the case of Agesilaus his personal admiration of his hero leads him to exaggerate his exploits and minimize his reverses; but his sense of truth and justice does not allow him to pass over all the king's follies and mistakes. So it is everywhere: Xenophon seems always to fall between two stools. No writer of personal reminiscences has ever written a better book than the Anabasis, the story of Xenophon's own campaign; and there are corresponding parts in the Hellenica which reach as high a level. Unfortunately, however, the satisfactory accomplishment of the object, which Xenophon seems to have set before himself in the latter work, demanded a different treatment and a different genius-the all comprehensive genius of a Thucydides, and with this not the most ardent defender would pretend that Xenophon was endowed.

Tried by such a standard Xenophon falls short of the ideal: but it is very greatly to his credit that his detractors should wish to apply it to him at all. Tried, however, by the standard of the other authorities, who write about the same times, Xenophon comes out easily first. Modern historians and commentators now almost with one consent recognize that the contemporary orators, like Andocides, Lysias, and Isocrates, the historian Diodorus, and the biographer Plutarch, when they deal with the same events, can be used only to supplement, not to correct Xenophon's narrative. The orators naturally speak in the heat and passion of the moment: their first object is to persuade, to which but too often they make the truth but secondary. The actual value of any particular portion of Diodorus or Plutarch varies of course with that of the more ancient authorities on which it happens to be based; and to estimate such value is one of the most difficult problems of the modern writer. To speak generally, however, they are both far inferior to Xenophon. Diodorus, it is but too apparent, cares for history, not so much for its own sake, but as an opus oratorium, in which he can display his own surprising talents. Plutarch, however charming and artistic his biographies may be, evidently uses

§ 2. CHRONOLOGY

XXXV

the facts of history only 'to point a moral or adorn a tale.' Xenophon alone by his simple and unvarnished style, by his general impartiality and love of truth, even too by the very defects, which, however much they may mar and disfigure his narrative, yet by their curiously fortuitous and unaccountable occurrence tend rather to confirm its truth—leaves upon the mind of his reader the impression that his history, so far as it goes, is a history of facts.

§ 2. THE CHRONOLOGY OF THE HELLENICA.

THE chronology followed in this edition is based on Clinton's Fasti Hellenici, published in 1834: here and there, however, will be found certain departures which the discovery of ancient inscriptions and the general advance of historical knowledge have seemed to necessitate. It is the object, therefore, of the following pages to justify these changes, and at the same time to discuss several of the dates, admitted by Clinton himself to be doubtful, on which any new light has been thrown. For the sake of convenience the discussion is divided into paragraphs dealing with the dates of different periods. Controversy has, as far as possible, been avoided, and it is sufficient here merely to refer to the formidable bibliography on the subject.

For greater accuracy the years are reckoned from April to April—the time when the Greeks were accustomed to open their campaigns, as thereby the difficulty is avoided of separating the writer's events between two years of the Christian era.

Many references will be found to the years of the archons in Diodorus. The archons entered upon office on the 1st of Hecatombacon (c. July), the first month of the Attic official year. But as the Athenians reckoned by lunar months, and were certainly often as much as a month wrong, if not more, it is well to remember the caution of Thucydides (v. 20) σκοπείτω δέ τις κατὰ τοὺς χρόνους (summers and winters) καὶ μὴ τῶν ἐκασταχοῦ ἡ ἀρχόντων ἡ ἀπὸ τιμῆς τινὸς τὴν ἀπαρίθμησιν τῶν ὀνομάτων ἐς τὰ προγεγενημένα σημαινόντων πιστεύσας μᾶλλον. οὐ γὰρ ἀκριβές ἐστιν οἶς καὶ ἀρχομένοις καὶ μεσοῦσι

xxxvi

INTRODUCTION

καὶ ὅπως ἔτυχά τῷ ἐπεγένετό τι. Diodorus, moreover, in his annalistic treatment begins the history of each year apparently about midwinter, but nevertheless prefixes to it the name of the eponymous archon as well as those of the Roman consuls; and for his Greek history he seems to have used the work of some chronologist, who dated events strictly by the Athenian archonship, beginning in July. Naturally this led to confusion: and almost more often than not Diodorus in his carelessness puts events, if in the right year, yet under the wrong archon; or if under the right archon, yet under the wrong year. Frequently he is mistaken in both.

A. The last years of the Peloponnesian War.

In the first two books of the Hellenica we find that not only is the beginning of each year of the war marked by such phrases as τῷ δὲ ἄλλφ ἔτει, τοῦ ἐπιόντος ἔτους, ἀρχομένου ἔαρος ¹ (where Xenophon is evidently following the system of Thucydides ²), but in several passages additional accuracy is apparently given by the mention of Olympiads, the year of the war, or the names of the eponymous archons and ephors, and also by the notice of contemporary events in Persia and Sicily ³. But by all recent commentators such passages have been suspected, and with justice, to be interpolations.

It is true that both Herodotus and Thucydides occasionally give the names of Olympic victors: but Herodotus sometimes simply styles a man 'Ολυμπιονίκης * as a general mark of distinction without specifying any particular victory, and sometimes relates the victories, whether in the chariot race 5, pentathlum 6, or pancratium 7, as incidents in the lives of eminent men like Miltiades the Athenian or Demaratus the Spartan; but in no case does he use an Olympiad to fix a date. Thucydides once 8 like Herodotus uses the epithet 'Ολυμπιονίκης as the mark of a distinguished man: twice 9 however he gives the name of the victor to help fix the date, in the first instance not specifying the contest, in the second taking the name

¹ i. 2. 1; 3. 1; 4. 2; 6. 1; ii. 1. 10; 3. 1.
2 v. 20.
4 v. 47, 71.
5 vi. 36, 70; ix. 103, 125.
6 vi. 92; ix. 75.
7 ix. 105.
6 i. 126.
7 ii. 8; v. 49; cp. 50.

xxxvii

§ 2. CHRONOLOGY

of the victor in the pancratium; but in both instances the celebration of the Olympic festival has an intimate connexion with his general history of the war, and is not introduced merely as a chronological datum. Moreover, Polybius¹ expressly states that Timaeus, the Sicilian historian (flor. 264 B.C.), was the first to use the first Olympiad as a chronological era, for which, however, the list of the victors in the less famous stadium or foot-race was chosen. Nevertheless, in i. 2. I the 23rd year of the war is called the 93rd Olympiad (really it was the fourth year of the 92nd): and in ii. 3. I the Olympiad (really the 94th) is denoted by the name of the victor in the stadium without any number attached. The first instance is an obvious mistake, the second for the reasons alleged is equally spurious.

Again, Herodotus 2 once mentions the name of the eponymous archon at Athens to fix the date of one particular event, the invasion of Attica by the Persians; and Thucydides sometimes gives the archon, ephor, and even the priestess of the Argive Hera, to mark some unusual occurrence; but neither of them ever use these official lists to distinguish successive years. Xenophon records seven years of the war: but the interpolator only inserts the names of five archons and five ephors. Further, in two passages the names given in the text of the Hellenica are incorrect: for in ii. 3. 9, 10, a continuous list of twenty-nine ephors appears in which Pantacles immediately precedes Pityas, whereas Xenophon makes two whole years elapse between i. 3. 1 and i. 6. 1, where Pantacles and Pityas are respectively mentioned, to mark the beginning of the years 4; and exactly the same mistake is made with the archons. Evidently therefore the interpolator must have had before him complete lists of the ephors and archons, must have known the right names for the year 404, and then reckoned backwards from that year, but unfortunately overlooked the beginning of a new year in i. 4. 2, where no magistrates are mentioned. Of this, however, more below.

In three b passages the numbers of the year of the Peloponnesian war are given, all of which are incorrect. In a fourth passage the war is wrongly stated to have lasted 28½ years, and this number is

 ¹ xii, 12.
 2 viii, 51.

 3 ii, 1; v. 19.
 4 Cf. i, 4. 12.

 5 i. 3. 1; 6. 1; ii. 1. 7.
 ii. 3. 9, 10.

xxxviii

INTRODUCTION

substantiated by a list of 29 ephors ¹. But Thucydides ² distinctly says that the war from the Theban attack on Plataea down to the capture of Athens lasted almost exactly 27 years; so that, if to this another six months be added to include Lysander's return to Sparta at the end of the summer's campaign in 404, the total number of years is only 27½.

As for the notices of Sicilian and Persian history to which marks of time, like ὁ ἐνιαυτὸς ἔληγεν, ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ, τούτῳ τῷ ἐνιαυτῷ, are mostly attached, though it is certain that the chronology of the Hellenica does not at all agree with that in Diodorus Siculus, yet, as that author is so exceedingly inexact in his dates, this disagreement does not amount to much of an argument against them. Some of the passages on Sicilian history, however, seem to be inconsistent with each other. The difficulties of the first 8 passage, which is evidently inserted to account for the Ephesians conferring * their citizenship upon the Selinuntines, may perhaps be resolved by supposing that Hannibal captured the cities of Selinus and Himera in the spring of 408 (not 409). For both the Hellenica (if the chronology be right) and Diodorus 5 put the event in the year 409-408; so that this supposition would account for two Selinuntine ships still appearing 6 in the autumn of 409 in the Aegean as Peloponnesian allies, and yet having returned 7 to Sicily before the capture of the two cities. Again, the capture of Acragas, which Diodorus 8 puts in the year 406, is related twice over, once as happening in 407, and the second time apparently as happening in 405, though in this second passage, it is true, its date is not precisely stated, but left open to inference with a πρότερον. On the other hand, the date of Dionysius' seizing the tyranny in the latter passage seems to be fairly correct. Finally the battle of Gela, referred to in ii. 3. 5, is put after the capture of

¹ Morus (Xen. Hell. p. xxiii) has ingeniously shown how the interpolator arrived at the mistaken total. It appears probable from Thuc. v. 19, 36, that the Ephors entered on their office about the autumnal equinox. When the war began therefore, Aenesias, who had entered on his office in Sept. 432 had still four months of his ephorate to run, Twenty-seven more names carry us down to Sept. 404. Then the interpolator adds a twenty-ninth, because Eudicus must have entered on his office just before Lysander returned to Sparta.

² v. 26. ³ i. 1. 37. ⁴ i. 2. 10. ⁵ xiii. 44, 61, 62. ⁷ Diod. xiii. 61. ⁸ xiii. 91.

⁶ i. 2. 8-12. 1 i. 5. 21; ii. 2. 24.

§ 2. CHRONOLOGY

xxxix

Athens in the spring of 404: really 1 it occurred the autumn before (405). There are similar difficulties in the references to Persian history. The first (i. 2. 19) states a mere fact, which there is no means of confirming or denying. The second (ii. 1. 8, 9) is assailable on more grounds than one: it contains forms of words, which could not have been used by Xenophon, viz. Δαρειαίου and Δαρειαίου with Δαρείου in between, and κόρη instead of κάνδυς (Cyrop. viii. 3. 10); the sister of Darius was the daughter of Artaxerxes and not of Xerxes, as stated; it professes to give a secret reason for the recall of Cyrus by his father ως ἀρρωστῶν, for which in § 13 Xenophon is content simply to give the ostensible reason, which he repeats again in § 15: and it makes too long an interval to elapse between the arrival of the message and the departure of Cyrus. On the whole, therefore, the balance of probability appears to be in favour of regarding as spurious all these passages, which have evidently been inserted in imitation of Thucydides' custom of closing each period of six months with brief notices of events, which have not been recorded in his general narrative.

We are left therefore for our chronological data only with the phrases τῷ δὲ ἄλλφ ἔτει (i. 2. 1), τοῦ δ' ἐπιόντος ἔτους (i. 3. 1), τῷ δ' έπιόντι ἔτει (i. 6. I; ii. 1. 10; 3. I), supplemented occasionally by additional marks of time like αρχομένου τοῦ ἔαρος, αρχομένου χειμώνος, χειμών έπήει κ.τ.λ. Not all of these, however, are above suspicion. One of them (i. 6. 1) is probably in the wrong place: for the election of the ten Athenian generals, who replaced Alcibiades and his colleagues (two, Conon and Aristocrates, were re-elected), and who afterwards fought at Arginusae, though in the ordinary course of events it would have taken place in the spring of 406, is recorded in i. 5. 16: then μετὰ ταῖτα certain operations of Conon's are inserted; and then only (to leave out of account the spurious & eviaurds express of § 21) comes τφ δ' ἐπιόντι ἔτει, intended to mark the same spring of 406. Two more των δε άλλων έτει (i. 2. 1) and τοῦ δ' επιόντος έτους (i. 3. 1) are combined, one with the phrase ἀρχομένου τοῦ θέρους, the other with the phrase eapos apxopérou—formulae which in i. 4. 2 and in the last five books of the Hellenics occur alone, as sufficient by themselves to mark the beginning of the year. The remaining two τῷ δ' ἐπιόντι ἔτει (ii. i. 10; 3. 1) have no such objections

¹ Cp. Diod. xiii. 96, 108.

INTRODUCTION

xl

attached to them, and may be paralleled by $\tau \hat{\phi}$ δ' $b \sigma \tau \hat{\epsilon} \rho \phi$ $\tilde{\epsilon} \tau \epsilon \iota$ of vii. 1. 1; 2. 10. All five, however, occur in connexion with the names of the archons and ephors, which have justly been bracketed as spurious. There remains still another difficulty in the chronology even more serious. Xenophon continues Thucydides from the point where he breaks off in his narrative of the 21st year of the war in the autumn of 411 B.C. The war lasted twenty-seven years, ending in the summer of 404. There ought, therefore, to be seven of these notices of the beginning of a new year: as a matter of fact there are only six; somewhere or other one has been left out, and the question arises, where?

Two answers have been given to this question. Dodwell 1, followed by Clinton, Grote, Büchsenschütz, Beloch, and many others, puts the beginning of the omitted year at i. 1. 11, whence it follows that Thrasyllus (i. 2. 1) set sail in the summer of 409, and that Alcibiades (i. 4. 12) returned to Athens in 407. Haacke 2, followed by Krüger, Böckh, Curtius, Kirchhoff, Breitenbach, &c., maintains that Thrasyllus sailed in the summer of 410 and that Alcibiades returned to Athens in 408: he and his followers, therefore, put the beginning of the omitted year at some point in ch. 5 after the departure of Alcibiades (i. 4. 21). In this edition Dodwell's system has been adhered to mainly for the following 3 reasons. In the winter 411-410 Thrasyllus sailed to Athens to ask for reinforcements. Then ήδη τοῦ χειμῶνος λήγοντος (Diod. xiii. 49) Mindarus collected his fleet, and after sundry evolutions, which must have occupied a considerable time, was defeated and slain by Alcibiades in the battle of Cyzicus (c. April 410). The news only reached Sparta after some delay, and the Lacedaemonians in despair humbly begged for peace (Diod. xiii. 535) which through the influence of Cleophon was refused. These negotiations cannot be placed much before the end of Theopompus' archonship (411-410). Then Agis made his sally from Decelea (i. 1. 33) and was repulsed by Thrasyllus; we now learn from Lysias (xxxii. 5, 7) that Thrasyllus was στρατηγός έπὶ τῶν ὁπλιτῶν, so that, unless he received an extra-

¹ Annales Thucyd. et Xenophont.
² Cp. Beloch, Philologus, 1884, p. 276.

² Dissertatio Chronologica,
⁴ i. 1. 8.

⁵ Cp. Philochorus, fr. 117 Λακεδαιμονίων πρεσβευσάντων περὶ εἰρήνης ἀπιστήσαντες ᾿Αθηναῖοι οὐ προσήκαντο ἐπὶ ἄρχοντος Θεοπόμπου (411-410).

§ 2. CHRONOLOGY

xli

ordinary appointment, he must have been elected in April 410, and entered on office in July. The probability therefore is that in this capacity he commanded the Athenians against Agis. Encouraged by the success the Athenians (§ 34) thereupon voted him 50 triremes, besides horse and foot, i.e. not much before August 410. It is reasonable to suppose that the winter months were occupied by him in fitting out his fleet; for Alcibiades in 407 took three or four months (i. 4. 21) to fit out his fleet, and in the following year, notwithstanding all their efforts, the Athenians were thirty days (i. 6. 24) in despatching the fleet of 110 ships, which afterwards fought at Arginusae. Then in the spring, or rather early summer (i. 2. 1), of 409, Thrasyllus set out for Samos, made some descents upon the Ionian coast and invaded (§ 4) εἰς τὴν Λυδίαν ἀκμάζοντος τοῦ σίτον, i. e. June.

Again, after the battle of Cyzicus, Pharnabazus allowed the shipless Syracusans (i. 1. 25) νανπηγείσθαι τριήρεις ἐν ᾿Αντάνδρφ ὅσας ἔκαστοι ἀπώλεσαν, χρήματά τε διδοὺς καὶ ῦλην ἐκ τῆς τἶδης κομίζεσθαι φράζων. While they were building the ships, the Syracusans found time to help the Antandrians build their city wall and do them other services for which they were rewarded with the Antandrian citizenship. Nevertheless they had their 20 ships ready (i. 2. 8, 12) to meet Thrasyllus in July (§ 7). This could only le July 409: for it is inconceivable that the Syracusans could have felled the timber and built their ships by July 410, only two or three months after the battle of Cyzicus.

Thirdly, Dionysius of Halicarnassus (Hypoth. to Lysias xxxii) actually states that Thrasyllus ἐκπλεῖν εἰς τὴν ᾿Ασίαν ἐπὶ Γλαυκίππου ἄρχοντος (410–409).

Finally, Xenophon (i. 2. 18) and Diodorus (xiii. 64) put the recapture of Pylos by the Lacedaemonians in the winter of the same year as Thrasyllus' expedition; and we know from Diodorus that the siege was a long one, involving a blockade by sea as well as by land. It must therefore have been taken, while the sea was still navigable, i. e. in the autumn. But from CIA. i. 188, v. 10 it appears that Pylos in October 410 was still in the possession of the Athenians: probably, therefore, it was taken in the following year.

Beloch (l. c.) ingeniously groups together a number of other coincidences all leading to the same result, that Thrasyllus sailed

А

in 409 and not in 410: but the arguments above given are the strongest (not indeed that much reliance can be placed on Dionysius' chronology), and seem to be quite sufficient in themselves.

If, then, Thrasyllus sailed in 409, it follows from the chronological data of the Hellenics (as already stated) that Alcibiades returned to Athens in 407 (not 408). This again can be otherwise strongly supported. In the first place the ten generals, who were elected (i. 5. 16) in succession to Alcibiades and his colleagues, were the generals who fought at Arginusae ἐπὶ ἄρχοντος Καλλίου (Athen. v. p. 218a). In the ordinary course of things they must have been elected about April 406 and entered on office in July of the same year. Again, in the summer of the same year, Callicratidas succeeded Lysander in the Spartan admiralship (i. 6. I) παρεληλυθότος ήδη τοῦ χρόνου, i. e. a year since Lysander (similarly in 407) succeeded Cratesippidas (i. 5. 1) της ναυαρχίας παρεληλυθυίας. But Lysander's appointment was simultaneous (cp. ibid. πρότερον τούτων οὐ πολλώ χρόνω) with Alcibiades' stay in Athens. Finally the historian Andron 1, so far from putting Alcibiades' return in 408, put it in 406 in the archonship of Antigenes 407 July to 406 July (for Alcibiades, it must be remembered, landed at Piraeus in June), and he is said to have differed from Xenophon περί της καθόδου. The battle of Notium, therefore, was probably fought early in 406.

Here, again, Beloch (l. c.) confirms these main arguments by a number of coincidences, which it is unnecessary here to reproduce.

B. The Despotism of the Thirty, 404-403.

The dates given in the Aristotelian 'Αθηναίων πολίτεια (34-41) confirm the chronological data of the Hellenica and the results previously arrived at by Clinton. The Thirty, we are told (35. § 1), were appointed ἐπὶ Πυθοδώρου ἄρχοντος 404-403. Taken strictly this should mean that the Thirty came into power in or after July

Αρ. Schol. Aristoph. Ran. 1422 περί τῆς δευτέρας αὐτοῦ λέγει ἀποχωρήσεως, ἢν ἐκὰν ἔφυγε, κατελθών μὲν ἰπί 'Αντιγένους (407-406) . . . διὰ δὲ τὸ πιστεύσαι 'Αντιόχω τῷ κυβερνήτη τὸ ναυτικόν καὶ ἢττηθήναι ὑπὸ Λυσάνδρου δυσχερανθείς ὑπ' 'Αθηναίων. "Ανδρων δὲ διαφέρεται πρὸς Ξενοφῶντα περί τῆς καθόδου. Καλλίστρατος δέ φησιν ὅτι οὕτος ἦν ὁ καιρός, καθ' ὁν ἔφυγεν ὁ 'Αλκιβιάδης.

404, a month or two later than is generally supposed; the interpolator in the Hellenics (ii. 3. 1), however, tells us that afterwards the Athenians struck out Pythodorus' name ὅτι ἐν ὀλιγαρχία ἡρέθη, and called the year arapxia; and Aristotle also says that the Thirty appointed πεντακοσίους βουλευτάς καὶ τὰς ἄλλας ἀρχάς, so that his election must have taken place before any archon eponymous had been regularly elected (i. e. before July): otherwise the Athenians would scarcely have erased his name. Again, ήδη δὲ τοῦ χειμῶνος ένεστῶτος (35. § 1), when Thrasybulus seized Phyle, agrees with Xenophon's επιγίγνεται . . . χιών παμπληθής (ii. 4. 3). Further, Aristotle, though he mentions no definite time, speaks of the expulsion of the Thirty (38. § 1), which Xenophon puts after an eight months' reign (ii. 4. 21, c. February), as happening a considerable time before the final amnesty1: in this interval therefore there was time for the appointment of the Ten at Athens, for various negotiations between Athens and Sparta, and for the expedition of Lysander, followed by the second expedition of king Pausanias at the head of the Peloponnesian Confederacy. Meantime the Athenians in the city suffered great hardships from famine and want of money (Xen. Mem. ii. 7.2; Isocr. xvi. 13), so that we need not be surprised to find that according to Plutarch (Glor. Athen. 349 f.) Thrasybulus did not return to Athens till the 12th of Boedromion (September). The final suppression of the Thirty at Eleusis, which Xenophon (ii. 4. 43) merely states as happening ύστέρω χρόνω Aristotle (40. § 4) definitely fixes to έτει τρίτω μετά την έξοίκησιν έπὶ Ξεναινέτου ἄρχοντος, i.e. 401-400.

C. The Elean War 2, 399-397.

Clinton's chronology of this war (401-399) was long ago overthrown by Grote's common-sense remark (ix. 49), that, had the war been going on at the time of the Olympic festival (400 B.C.), the

¹ Cp. 39. § 1 ἐγένοντο δ' al διαλύσεις ἐπ' Εὐκλείδου άρχοντος, 403. This passage is an apparent contradiction to the same author's statement infr. 41. 1 ἐπὶ Πυθοδώρου . . . άρχοντος (404-403). In a way both statements are right. Pythodorus' year was the year of anarchy, and Euclides was not elected archon till the democracy was restored, i.e. after Sept. 403: cp. Plut. Glor. Athen. 349 f.

fact would hardly have been left unnoticed by all the ancient authorities.

The chronological problem is here twofold. (1) Did the war last two years or three? (2) Did the war take place before or after the 95th Olympiad?

As to (1) Xenophon is perhaps ambiguous 1: Diodorus (xiv. 17, 34) limits the war to two years; but Pausanias (iii. 8. 3-5) who evidently follows Xenophon, speaks distinctly of three years -τω δέ έφεξης έτει . . . τρίτω δέ έτει τοῦ πολέμου. Did he then misinterpret Xenophon, who being a contemporary authority is manifestly of the chiefest importance? If we examine the passage in the Hellenica (iii. 2. 21-30), there can hardly be a doubt that he did not. According to Xenophon, Agis' first campaign was cut short by the occurrence of an earthquake. But περιόντι τῷ ἐνιαυτῷ the ephors again declared war against the Eleans. Now the phrase περιόντι τῷ ἐνιαυτῷ can only mean, 'when the year was drawing to a close' (cp. Classen's note to Thuc. i. 30 περιόντι τῷ θέρει); and as Xenophon, like Thucydides, always begins his year about our April, the close of his year must be February or March. On this interpretation, what follows immediately becomes intelligible. The Spartans, we are told, summoned contingents from their allies, who all, even including the Athenians, obeyed the summons, except the Boeotians and Corinthians. Then Agis at the head of this army entered Elis through Aulon, whereupon the Lepreates and others revolted from the Eleans. The Spartan king sacrificed at Olympia without opposition, and next proceeded to plunder the country; so rich was the booty that many Achaeans and Arcadians volunteered to join him. As he approached the city itself, internal dissensions broke out; notwithstanding this, Agis after waiting awhile inactive retired, leaving a garrison at Epitalium. All this must have occupied a considerable time, namely, all the spring and the best part of the summer of the second year's campaign, so that we are not surprised to learn (§ 30) that this garrison continued to ravage the country 70 λοιπόν θέρος καὶ τὸν ἐπιόντα χειμώνα. At last τοῦ ἐπιόντος θέρους (i.e. in the third year) the Eleans, to avoid further suffering, consented to accept the terms imposed by Sparta. Evidently, therefore,

¹ Grote (I. c.) follows Xenophon and Pausanias: Curtius, Gr. Gesch. v. Anm. 70, prefers Diodorus,

§ 2. CHRONOLOGY

xlv

Xenophon represents the events as extending over three years, and Diodorus is wrong in limiting them to two years.

As to (2), Xenophon's 1 narrative seems to imply the later date, 399-397, rather than the earlier, 402-401, which is given by Diodorus (l. c.) who is followed by Grote and Curtius?. For in iii. 2. 21 he distinctly states that τούτων . . . πραττομένων ἐν τῷ ᾿Ασίᾳ ὑπὸ Δερκυλίδα at the same time the Elean War took place in Greece. Now, by reckoning back from Xenophon's Anab. vii. 6. 1, and from the eclipse of August 14, 3943, it appears that Dercylidas took the command in Asia in the autumn of 399 and that Agesilaus succeeded him in the spring or summer of 396. At the time of Cinadon's conspiracy, which is related by Xenophon immediately before the king's expedition to Asia 4, Agesilaus had not yet been a year upon the throne. Supposing then that his predecessor Agis died in the spring of 397, the conspiracy may very well have taken place in the winter months of 397-396, and would give an additional reason⁵ for the ephors being willing to send Agesilaus abroad at the head of 2,000 Neodamodes or enfranchised Helots. If then Agis died in the spring of 397 immediately after the conclusion of the Elean War (as is plain from iii. 3. 1), his first expedition against Elis must have taken place in 399, the year after the Olympic festival, 398 must have been the year of his second and principal invasion, and peace must have been concluded in 397.

D. The Corinthian War, 395-386.

The dates for the beginning and end of the Corinthian War are well established, the first by the eclipse of August 14, 394 6, the second by the consensus of evidence that the Peace of Antalcidas 7, which ended the war, was concluded in the archonship of Theodotus, July 387-July 386. The eclipse fixes first the date of the

¹ Cp. Sievers, Gr. Gesch. p. 382; Breitenbach, Xen. Hell. notes; A. Holm, Gr. Gesch. iii. 8.

For an examination of Curtius' arguments cp. Classical Review (l.c.). iii. 3. 4**.**

³ iv. 3. 10. ⁵ Cp. Brasidas' expedition to Thrace, Thuc. iv. 80.

iv. 3. 10; Lysias, xix. 28.

⁷ Aristides, ii. 370; Diod. xiv. 110; Polyb. i. 6.

outbreak of the war in the preceding year, in which campaign 1 Lysander was slain at Haliartus; and secondly the dates of the sea-fight at Cnidus, a few days before the eclipse; of the battle of Coronea a short time after the eclipse; and also of the battle of Corinth, which was fought a few weeks earlier, in the beginning of the archonship of Eubulides 2, July 394. The chronology of the subsequent events has been much disputed owing to the vagueness of the marks of time given by Xenophon and the palpable mistakes of Diodorus; a difference indeed of as much as two years appears in the various arrangements advocated by different chronologists, some placing the destruction of the Spartan mora by Iphicrates in 392, others in 390, according as they date the biennial Isthmian games mentioned by Xenophon 3. Clinton takes the earlier date; Grote prefers the later, which has been adopted in this edition, on the ground that not only is it more probable in itself, but that what little additional evidence has been collected since his time tends to confirm it.

The prime difficulty is due to the fact that Xenophon has chosen to narrate the events of the war by land and by sea in two wholly distinct sections, which only cross each other certainly at one point 4 and doubtfully at another 5, and out of neither case can much help be derived towards fixing the chronology. The events of the land-war he narrates uninterruptedly from iv. 4. I, when Agesilaus at the end of the campaign of 394 B. C. disbanded his army, to iv. 7. 7, where he recounts an expedition of Agesipolis against Argos. Then from iv. 8. 1 to v. 1. 35 he professes to relate πάντα . . . τὰ κατὰ θάλατταν καὶ τὰς πρὸς θαλάττη πόλεις γενόμενα—all the events that happened by sea during the same period of time, under the limitation, however, that he treats only of τῶν πράξεων τας αξιομνημονεύτους. The problem is therefore so to combine these two sections and harmonize them with the scattered statements of other authorities, as to evolve a tolerably self-consistent scheme of chronology.

² CIA. ii. 2084 Δεξίλεως . . . ἀπέθανε ἐπ' Εὐβουλίδου ἐγ Κορίνθφ τῶν πέντε ἰππέων : cp. Aristides, ii. 370.

^{*} iv. 3. 10. Agesilaus heard the news of the battle of Cnidus just before the battle of Coronea.

[&]quot; iv. 4. 19; iv. 8. 23: Teleutias' 12 ships.

At the end of the campaign of 394 B.C., Agesilaus 1, we are told, disbanded his army and sailed home; and Conon2, while blockading the Hellespont, collected ships for the ensuing campaign. Accordingly next spring (393) Conon and Pharnabazus sailed across the Aegean, made various descents upon the Peloponnesian coast, captured Cythera, and sailed to the Isthmus of Corinth, where they found a number of allies assembled to prosecute the war with Sparta. Pharnabazus 3 urged them to act vigorously, leaving with them at the same time a considerable sum of money, and then sailed homewards. On the way, however, Conon persuaded him to allow him to stay with the fleet at Athens, and to provide him with money for the purpose of rebuilding the Long Walls and the fortifications of Piraeus. Thus was Conon enabled to do this great service to his country. That all these events, including at least the beginning of the rebuilding of the Long Walls, must have taken place before July 393, is proved by an inscription 4 recently discovered at Athens, which records the hiring of artisans by Conon for this purpose in the archonship of Eubulides, July 394 to July 393. With the Persian gold the Corinthians also found the means to equip a fleet, with which they gained the mastery over the Corinthian Gulf and maintained it, nothwithstanding the efforts of the Lacedaemonians to dispossess them, until Teleutias (apparently in the following year 392-391) succeeded to the command of the Lacedaemonian ships and asserted once more the Lacedaemonian supremacy.

So far all is clear; now comes the first difficulty. Are the dissensions and battles at Corinth narrated by Xenophon in iv. 4 to be put before or after the visit of Conon and Pharnabazus? Grote argues with great force that they are to be put afterwards. He maintains that on the first outbreak of the war in 395, when they received money from Tithraustes, and again, in 393, when they received money from Pharnabazus, the Corinthians were zealous in carrying on the war and had no reasons for discontent;

¹ iv. 4. I. This happened some time after the Pythian games (September): cp. iv. 3. 21 with Plut. Ages. 19.

² iv. 8. 7.

² iv. 8. 8.

³ iv. 8. 8.

⁴ CIA, ii. 830. Köhler, Mitth. d. deutsch. arch. Instit in Athen, iii. 1878, p. 50, and Wachsmuth, Königl. sächsisch. Gesell. 1887, p. 372.

⁵ iv. 8. 10, 11.

⁶ ix. 152.

⁷ iii. 5. 1.

whereas the discontents spoken of in iv. 4. I could only have arisen from causes which 'took effect after a long continuancethe hardships of the land-wars, the losses of property and slaves, the jealousy towards Attica and Boeotia as being undisturbed, &c.' At least the summer of 393 must therefore be allowed, wherein the ravages complained of may have taken place; so that, if the month 1 of the Euclea 2 be February, the massacre of the oligarchs must have happened about February 392. Then Praxitas gained his victory within the walls of Corinth in the summer of the same year, and at the end of the campaign large armaments were given up on both sides3, and the contending parties henceforward limited themselves to harassing each other with mercenary forces stationed at Corinth and Sicyon respectively. In the same year may be placed the exploits' of Iphicrates' peltasts at Phlius and in Arcadia, and the rebuilding of the Long Walls of Corinth with the help of the Athenians. Agesilaus' first invasion of Argos, the event next recorded by Xenophon 5, thus falls naturally at the opening of the campaign of 391-a date confirmed by Andocides 6, who apparently

¹ Kirchner, De Andocidis quae fertur tertia oratione, p. 10. Could more reliance be placed on this conjecture, based upon the analogy of the Calendar of Corcyra, the colony of Corinth, it would be a still stronger confirmation of Grote's view.

stronger confirmation of Grote's view.

2 iv. 4. 2.

3 iv. 4. 14.

4 iv. 4. 15-18.

5 iv. 4. 19.

6 Cp. iii. 18-20. It seems impossible to make Andocides quite consistent with Xenophon. He speaks of three Peloponnesian victories, and by the third over 'λργείους μὲν ἄπαντας καὶ Κορινθίους, ἡμῶν δὲ καὶ Βοιωτῶν τοὺς παρόντας (cp. Xen. Hell. iv. 4. 9) he evidently means Praxitas' victory within the Long Walls of Corinth. If Xenophon be right, then Andocides must be wrong in stating that the Lacedaemonians at the same time captured Lechaeum—a pardonable exaggeration in an orator, especially when we remember what Xenophon tells us, that many of the Boeotian guards within the town were slain upon the walls and upon the roofs of the docks. Andocides goes on to say that, now that the war had lasted four years (395-392), the Boeotians were on the point of making peace, agreeing to leave Orchomenus independent, though this had been their original subject of dispute with Sparta; whereas the Argives, secured by their πατρία and lδία εἰρήνη from all ravaging of their country (i. e. before Agesilaus' invasion in 391), were eager for the war to continue. At this moment the Athenians were (§ 12) already in possession of Lemnos, Imbros, and Scyros, and according to Andocides the Lacedaemonians were now ready to admit their claims to these possessions; whereas Antalcidas' proposals (Xen. Hell. iv. 8. 12-15), that the Athenians should recognize their independence, had resulted in the complete breakdown of his negotiations. This implies that Antalcidas'

§ 2. CHRONOLOGY

xlix

in the winter of 392-391 speaks of the war as having continued four years (i. e. 395-392) and of the Argolis being as yet unravaged. It is to be noted that Diodorus (xiv. 97) also speaks of an invasion of the Argolis by Agesilaus in the archonship of Nicoteles 391-390; but he represents Agesilaus as returning immediately to Sparta, instead of marching onwards, as Xenophon relates, to the Isthmus, so that not too much stress must be laid upon this coincidence. The invasion of the Argolis was followed by the capture of Lechaeum through the joint action of Agesilaus and Teleutias 1. This brings us next² (ἐκ τούτου) to Agesilaus' expedition against Corinth at the time of the Isthmian Games 3 (c. June 390), shortly after which occurred the destruction of the Spartan mora by Iphicrates at the time of the Hyacinthian Festival (midsummer). This latter date is indirectly confirmed by the passage already referred to in Andocides (iii. 37), where the orator states that though the war has continued four years, the Spartans had as yet suffered no reverse by land—a statement which would have been quite impossible after this victory of Iphicrates.

It is natural to suppose that Agesilaus' campaign against the Acarnanians, which Xenophon anext relates, belongs to the following year, though there is no reason, except its order in his narrative, why it should not be put a year later, i.e. 388: for the only marks of time that the historian gives (§ 12 τὸ μετόπωρον and 7. § 1 παρελθόντος τοῦ χειμῶνος) do nothing towards fixing the year. Similarly Agesipolis' invasion of the Argolis, which happened & τούτου⁵, may be equally well assigned to 388 or 387: it appears at any rate from v. 1. 29 that it must have occurred very shortly before the Peace of Antalcidas.

scheme was earlier in date (perhaps the summer of 392) than the proposed peace advocated by Andocides; and that both the Athenians and the Spartans in the interval had seen some additional reasons for wishing for peace. These may well be found, on the part of the Athenians in the loss of Conon's services owing to his arrest by Tiribazus, and on the part of the Spartans in the breakdown of Antalcidas' negotiations and consequent fear of Persia.

² iv. 5. 1. iv. 4. 19 and iv. 8. 11.

³ If this expedition be referred (with Clinton, Dodwell, Breitenbach, &c. to 392, then all the events hitherto spoken of have to be crowded into the single year 393 instead of being spread over the three years 393 391. iv. 6, 1-14.

⁵ iv. 7. 2.

So much for the chronology of the events by land.

The chronology of the events by sea is still more difficult owing to the fact already mentioned, that Xenophon only professes to make a selection of the most important events (iv. 8. 1-v. 1. 35). How far he has narrated them in chronological order, and how far he has grouped them together for purposes of convenience in narrating, is in many cases impossible to discover. Little help can be gained from other sources. Diodorus gives practically none: his unreliability is abundantly evident from two palpable mistakes that he makes in the course of this period (not to mention others); (a) Diphridas, he says in contradiction to Xenophon 1, commanded in Asia before and not after Thibron; (b) he leaves, obviously by accident, a whole year blank between Thrasybulus' setting out to the Hellespont 2 and his death at Aspendus. Fortunately Polybius 3 (and his statement is confirmed by Aristides, ii. 370) fixes with certainty the Peace of Antalcidas to the year 387-386. Only two inscriptions throw any light upon the question. The first (CIA. ii. 830) confirms the date already assumed for Conon's rebuilding of the Athenian Long Walls (393 spring or summer): the second (CIA. ii. Add. 14 b) is thought to prove that the final acceptance of the Peace of Antalcidas must be put some months later than the date assigned by Clinton; for the inscription shows that Athens was still endeavouring in the archonship of Theodotus (387-386) to strengthen her influence in Clazomenae. This, it is rightly argued t, would have been impossible after the acceptance of the Peace, which must therefore be dated, not at the beginning, but nearer the middle of Theodotus' archonship.

Beyond these scanty materials no further direct evidence from ancient sources seems to be available. But a certain amount of indirect evidence can be obtained from the succession of Spartan admirals, if two or three preliminary assumptions be granted. The first assumption is that the admiralship at Sparta was, as a general rule, an annual office; the second that the newly elected admiral generally entered upon his office about midsummer. For both

¹ xiv. 97-99; cp. Xen. Hell. iv. 8. 21.

xiv. 94-99.
 xiv. 94-99.
 i. 6; cp. Diod. xiv. 110, 117.
 Cp. Swoboda and Köhler, Mitth. d. deutsch. arch. Instit. vii. 1882.

li

§ 2. CHRONOLOGY

these assumptions a very considerable 1 amount of evidence can be collected, and their general truth may be granted. The third assumption is that the six names, which can be collected from the Hellenica between the years 393 and 387, viz., Podanemus and his temporary successors, Teleutias, Ecdicus, Teleutias, Hierax, Antalcidas,—furnish an exhaustive list; and the fourth, that Teleutias, whatever may have been his title, practically filled the office, like Lysander before him, on two, if not three occasions, notwithstanding the law 2 οὐ νόμος αὐτοίς δὶς τὸν αὐτὸν ναυαρχείν. Under these four assumptions, which in several points, as will appear, are incidentally confirmed, the various dates in the maritime war can be fixed with some degree of apparent accuracy.

How then is this list of six admirals arrived at? In Hell. iv. 8. 11 we are told that Podanemus was put in command of a fleet to counteract the Corinthian fleet, which had been equipped with the gold of Pharnabazus in 393 B.C. This cannot have occurred till after midsummer⁸, so that Podanemus' year of office must have been 393-392. Podanemus was however slain, and succeeded first by his secretary Pollis, who, being wounded, was in his turn succeeded by Herippidas. If then we suppose that at midsummer 392 Teleutias replaced Herippidas in the ordinary way, although Xenophon does not on this occasion call him vaúapxos, we then get an important synchronism between the series of events by sea and land. For this would make Teleutias' year to have been 392-391, and it appears from the dates for the war by land already arrived at, that it was in the spring of 391 that Teleutias captured the docks of Lechaeum on the same day that his brother Agesilaus re-took the Long Walls of Corinth (Hell. iv. 4. 19).

Xenophon nowhere says that Ecdicus (iv 8. 20) was Teleutias' immediate successor. Can it be proved that he was? Here our only resource is to reckon backwards from Antalcidas, whose year can be fixed with something like certainty to 388-387. For the Peace negotiated by him cannot for the reasons alleged by Clinton be put very late in the archonship of Theodotus, nor yet very early, as appears from the inscription about Clazomenae already

¹ Cp. Beloch, Rheinisches Museum, xxxiv. 1879; Philologus, xliii. 1884 Appendix, p. 344.

³ Cp. supr. p. xlvii.

alluded to (CIA. 14b). Further it appears from Xenophon's narrative 1 that the negotiations were carried on by Antalcidas during his year of office. Out of that time his journey to Susa and back, and his business there, cannot have occupied less than six months, and he appears in active command of his fleet both before and after his journey. On his return to the coast of the Aegean he found a contingent of Syracusan and Italian ships ready to help him, which, under the conditions of ancient navigation, cannot have reached the Hellespont before May. He then captured 8 Athenian ships, and further collected a fleet of 80 ships, with which he obtained so complete a command over the Hellespont that the Athenians in alarm once more became eager for peace. Finally a congress of Greek deputies met (probably at Sardis) to consider the terms offered by the King of Persia, and after this some considerable interval must have elapsed between this congress and the final acceptance of the Peace by the various Greek states about Nov. 387. All these proceedings must have required many months, so that, as Antalcidas seems to have undertaken his journey to Susa shortly after he entered upon his office, his year of command must, beyond all reasonable doubt, have been 388-387. His immediate predecessor was the admiral Hierax (v. 1. 3, 6), whose secretary was Gorgopas, and whose year must evidently have been 389-388. In that passage Xenophon relates with some detail under what circumstances Hierax took over the fleet from Teleutias; and in the previous chapter (iv. 8. 23) how Teleutias had in his turn succeeded or rather perhaps superseded the admiral Ecdicus. It seems therefore legitimate to infer that Teleutias must at any rate, whether he was entitled ναύαρχος or not, have held the ordinary year's command 390-389; while, if he superseded Ecdicus a few months after the latter's appointment, as an attempt will be made to show, he must then have been de facto commander-in-chief of the Spartan fleet for more than eighteen months. This would make Ecdicus' year of office to be 391-390; whence it follows from what has already been stated, that Ecdicus in his turn must have been Teleutias' immediate successor, shortly after the latter's capture of Lechaeum in the early summer of 391.

The lists of Spartan admirals having been thus arrived at, the remaining events of the maritime war can be arranged with comparative ease.

393-392. Podanemus, admiral; Pollis, secretary.

Certain skirmishes took place this year in the Corinthian Gulf of which Xenophon gives no details 1, except the death of Podanemus and the wounding of Pollis, whereupon the command was taken by Herippidas.

392-391. Teleutias, admiral (?).

A priori and on the analogy of Lysander it would be natural to suppose that Teleutias was regularly appointed admiral this year, and that afterwards owing to his distinguished services and as the brother of King Agesilaus he was on the two subsequent occasions irregularly appointed to the supreme command. In the absence of all direct evidence however this must be left an open question.

This summer (392) Antalcidas' attempt² to bring about a general peace among the contending Greek states in the name of Tiribazus, the Persian satrap at Sardis, failed owing to the opposition of Athens, Thebes, and Argos.

In the autumn Tiribazus 3, having first arrested Conon, who had come as envoy to his court to represent Athenian interests against Antalcidas, repaired to the Persian Court at Susa. After his arrival the Persian king sent down Struthas to succeed him at Sardis. Some six months must be allowed for these two journeys, which brings us to the spring of 391. This spring Teleutias captured 4 the docks of Lechaeum on the same day that Agesilaus after his invasion of the Argolis re-took the Long Walls of Corinth. About the same time the Lacedaemonians, finding Struthas hostile to their interests in Asia, sent out Thibron to oppose him: but Thibron was soon defeated and slain.

391-390. Ecdicus, admiral.

The Lacedaemonians at one and the same time sent out their admiral Ecdicus to help their supporters in Rhodes, and Diphridas to collect the remains of Thibron's army and continue the war against Struthas. Diodorus (xiv. 97), it is to be noticed, synchronizes the

¹ iv. 8, 11, 2 iv. 8, 12-15. 2 iv. 8, 16, 17. 4 iv. 4, 19.

invasion of the Argolis by Agesilaus (which however, as was noted above, he describes with some difference of detail as compared with Xenophon), and the expedition of Eudocimus (presumably Ecdicus?), Philodicus, and Diphridas. It is noticeable too that he records them both under the year of the archon Nicoteles 391-390. The synchronism is doubtless more reliable than the date; still they both confirm the present scheme of chronology, which puts the expedition of Agesilaus in the same natural year (391) as the admiralship of Ecdicus; for according to Diodorus' system of reckoning, which begins the year in mid-winter or early spring, 301 is the proper figure, whereby to denote the whole archonship of Nicoteles. Ecdicus, Xenophon tells us1, finding the enemy too strong at Rhodes, remained inactive at Rhodes until his recall on the arrival of Teleutias σύν ταις δώδεκα ναυσίν αις είχεν έν τῷ περί 'Aγαίαν καὶ Λέχαιον κόλπφ. At this point, if we suppose that Teleutias simply succeeded Ecdicus in the ordinary way, we have to assume not only that Ecdicus remained inactive for the remainder of his twelve months' command at Cnidus, but that Teleutias also after his first year had remained a second year in command of these same 12 ships in the Corinthian Gulf, after his victory and the permanent occupation of Lechaeum by the Lacedaemonians had rendered his further presence there unnecessary. In favour of this hypothesis it might of course be argued that, if neither of the two commanders had done anything of importance within the year, Xenophon would, according to the principle which he laid down for himself in iv. 8. 1, have simply skipped over the interval. Still it seems to be more consistent with Xenophon's narrative here, and, as will appear hereafter, with the exploits of Thrasybulus, who was sent out against Teleutias, and of his successors, to suppose that the Spartan government, contrasting the victorious energy of Teleutias at Lechaeum in the spring with the unsuccessful inactivity of Ecdicus at Cnidus, decided to supersede the regular admiral after a few months only of his command had expired. If this hypothesis be correct, Teleutias must have sent (§ 23 ἀποπέμψαι) Ecdicus home in the autumn of 391, and must have continued for some twenty months or more (just like Lysander in

§ 2. CHRONOLOGY

405, 404 B.C.) de facto admiral of the Spartan fleet, whatever his title may have been. Soon after his arrival (i.e. late autumn of 391) Teleutias sailed to Rhodes and on the way captured 1 an Athenian squadron, which had been despatched under Philocrates to assist Evagoras in Cyprus. The Athenians thereupon made great exertions to counteract the activity of Sparta in the eastern Aegean, and sent a fleet of 40 vessels under Thrasybulus the Stirian to help the Rhodian democrats. Most of the winter of 391-390, we may well assume, was occupied in equipping this fleet, so that Thrasybulus probably sailed in the spring of 390. For fear of Teleutias, however, he directed his course to the Hellespont, where among other things he succeeded in winning over Byzantium to the Athenian side and in imposing the toll upon vessels passing through the Bosporus once more for the benefit of Athens.

390-389. Teleutias, de facto admiral.

Diodorus², as it has already been said, chronicles these operations of Thrasybulus under the two years 392 and 390, leaving by some mistake the intervening year a blank. Now it appears from Lysias (xxviii and xxix), Demosthenes (xx. 59, lvii. 38), and various inscriptions³, as well as from Xenophon and Diodorus, that Thrasybulus' successes were wide and far-reaching in their results, so that his operations may well have extended over two years or rather parts of two years. Probably therefore he spent the whole of the summer of 390 on the Hellespont and Bosporus, and the winter months at Lesbos, and undertook the disastrous raid upon Aspendus in which he lost his life in the spring of 389, i. e. in the latter half of the archonship of Demostratus. Diodorus, it will be noticed, also puts his death in the archonship of Demostratus, meaning thereby, however, our year 390. Still he is by no means particular under which year he arranges his events, so that the coincidence noted is some small confirmation of the present arrangement of events.

If then the spring of 389 be adopted as the date of Thrasybulus' death, the succeeding events may be put in the order narrated by Xenophon.

389-388. Hierax, admiral; Gorgopas, secretary.

iv. 8. 24. xiv. 94, 97.

³ Mitth. d. deutsch. arch. Instit. vii. 1882, 174 ff., 312 ff.

INTRODUCTION

lvi

Of this year's generals the Athenians sent out Agyrrhius 1 to take the command of Thrasybulus' ships, which had retreated to Rhodes; Iphicrates, the mercenary leader (there is no need to suppose that he had been regularly elected στρατηγός), to counteract the measures which the Lacedaemonians were taking to undo Thrasybulus' work upon the Hellespont; and Pamphilus 2 to put a stop to the piracy of the Aeginetans. After an encounter with Pamphilus at Aegina, Teleutias was succeeded by Hierax, the regular admiral for the year. Hierax at once sailed to Rhodes , leaving his secretary Gorgopas behind at Aegina, who for five months besieged Pamphilus in a fortress which the Athenians had built upon the island: whereupon the Athenians removed Pamphilus and his troops. Aristophanes in the Plutus (174, 176; cp. Eccles. 184), which was exhibited about Feb. 388, has an obscure allusion to Agyrrhius and apparently to some legal process going on against a Pamphilus who may very reasonably be identified with the unsuccessful general at Aegina.

388-387. Antalcidas, admiral; Nicolochus, secretary.

After their removal of Pamphilus, the Athenians began once more to suffer from the depredations of the Aeginetans; so now they equipped a new squadron under Eunomus, probably one of the new generals for the year, against them. Shortly afterwards the new Spartan admiral Antalcidas arrived at Aegina.

The remaining events of the war seem to present little chronological difficulty. Antalcidas took Gorgopas with him as escort from Aegina to Ephesus, whence he immediately sent him back again, at the same time that he despatched his secretary Nicolochus to Abydos to succeed Anaxibius, who had been defeated and slain by Iphicrates in the previous year. Gorgopas on his return voyage fell in with Eunomus 4, drove him back to Aegina, and next day defeated him, capturing four of his ships. Shortly afterwards, however, he was himself defeated by Chabrias, who was on his way to Cyprus to help Evagoras. Eteonicus 5 was apparently appointed to succeed Gorgopas at Aegina. These events may all very well have occurred before or during the autumn of 388. Xenophon then

¹ iv. 8. 31; Diod. xiv. 99.

² iv. 8. 31; v. 1. 1. 2.

³ v. 1. 5.

goes on to say έκ δὲ τούτου οἱ Λακεδαιμόνιοι Τελευτίαν αὖ ἐκπέμπουσιν ἐπὶ ταύτας τὰς ναῦς ναύαρχον.

If by ναύαρχος Xenophon here means the ordinary admiral for the year, we must suppose that the operations of Teleutias recorded in the following sections (v. 1. 13-24) belong to the year 387-386, and that they are inserted out of their chronological order, because in § 25 Xenophon goes on to speak of Antalcidas, who appears to be still in his year of office (i.e. 388-387). however, much simpler to suppose 1 that the designation vaúapyos is here specially limited by the addition in tavias ras vaus, and that the Spartans, in the year of Antalcidas, were merely once more (av) availing themselves of the services of their hitherto only successful commander at sea. In fact a continuous reading of Xenophon's narrative, especially § 20 ἐκείνος (Teleutias) γὰρ ἐνόμισεν ἀμελέστερον μέν έχειν τούς 'Αθηναίους περί τὸ έν τῷ λιμένι ναυτικόν Γοργώπα ἀπολωλότος, seems to necessitate this hypothesis: for Gorgopas was slain about midsummer 388, and the exploits of Teleutias here recorded evidently followed close upon his death.

Meantime Antalcidas, having spent some six or eight months in his negotiations with the Persian king and in his journey to and from Susa, came down (c. March 387) again to the Aegean coast. There hearing that Nicolochus was besieged by Iphicrates at Abydos, he went by land to that city. Arrived at Abydos he collected a fleet of more than 80 ships, with which he drove Iphicrates and the other Athenian commanders out of the Hellespont, and soon reduced the Athenians at home to wish eagerly for peace. Then followed (c. May or June 387) the congress of Greek deputies, assembled under the presidency of Tiribazus (probably at Sardis), to listen to the terms dictated to them by the Great King. The next six months must have been occupied in the return of the deputies to their respective states, the opposition raised by Thebes, Agesilaus' threatened invasion of Boeotia, and the terrorizing of Corinth and Argos into submission, until at last probably about November of the same year the επ' 'Ανταλκίδου εἰρήνη was finally accepted by all the Greek states.

¹ Cp. Breitenbach, note ad loc.

E. From the Peace of Antalcidas to the Battle of Leuctra, 386-371.

In this section the chronology of the first seven or eight years is extremely doubtful. We have to content ourselves with the dates and arrangement of Diodorus, except in so far as they can be corrected from the order observed by Xenophon in recording the same events. The chronology of the last eight years can be determined with much greater certainty, since we are here no longer mainly dependent upon Diodorus. Xenophon himself gives several definite marks of time, fixing the events of at least four successive years, 378-375. Two Attic inscriptions are of great importance; the first 1, dated the archonship of Nausinicus 378-377, deals with the affairs of the Second Athenian Confederacy: the second 2, dated the archonship of Hippodamas 375-374, practically settles, as will be seen, the date of Timotheus' expedition round the Peloponnesus. The speech of Apollodorus (Dem. xlix) contra Timotheum fixes the date of Timotheus' second command to April 373, and his trial to November of the same year. The Pseudo-Demosthenes (lix. 1357) and Plutarch (Ages. 28) agree in assigning the battle of Leuctra to the year 371, the latter giving the day of the month as the fifth of Hecatombaeon, viz. July 6 or 8. The data for arranging the events of the successive years, where they differ at all from Clinton, are given under each year.

386-385 B.C. Sparta seems to have occupied the whole of this year in enforcing the provisions of the 'King's Peace,' of which she was the originator and had been constituted the champion.

385-384 B.C. Clinton is apparently right in assigning the siege of Mantinea by Agesipolis to this year, though the data are very unsatisfactory and even contradictory. Xenophon would seem to imply that the siege began in the year after the expiration of the Thirty Years' Peace between Sparta and Mantinea. Now we know from Thucydides that it was concluded in the winter 418-417, so that it must have expired in the winter 388-387. Xenophon ought therefore to mean that the war broke out in 386 at

¹ CIA. ii. 17. ² CIA. ii. 49. ³ v. 1. 36, ³ v. 1. 36,

latest. It is noticeable that in § 4 he implies that the siege did not last a very long time.

Diodorus 1 puts the war in the archonship of Mystichides 386-385, i.e. in 386, thus agreeing with Xenophon. However he contradicts himself by saying of the Spartans οὐδε δύο ἔτη φυλάξαντες τάς κοινάς σπονδάς, since in this very chapter he assigns the declaration of war to the first year after the Peace of Antalcidas. Then he makes 3 the siege end under the archonship of Dexitheus in the winter of 385-384, i. e. 385, thus regarding it as lasting some eighteen months. Probably therefore the best way out of e difficulty is to take 385 as the year for the whole campaign, the beginning of which may very well have been in the last months of Mystichides' archonship, May or June, and the end in the first half of Dexitheus' archonship, September or October. In this case we must not press too strictly the date of the termination of the Thirty Years' Peace: in fact Xenophon himself (§ 2) introduces it with an έλέγοντο. Moreover some eighteen months between the final ratification of the Peace of Antalcidas and the actual renewal of hostilities a priori does not appear too long.

The action of the Phliasian exiles to procure their own restoration was, Xenophon ⁴ tells us, occasioned by the fate of Mantinea, which surrendered, as we have seen, in the autumn of 385. This event therefore falls most naturally into the winter months 385-384.

384-383 B. C. The historian records no events of this year.

383-382, 382-381 B.C. The events next related by Xenophon⁶, are (a) the appearance of Acanthian and Ambraciot envoys at Sparta to ask for help against Olynthus (which may probably be put in the winter or early spring), and the resolution of the Lacedaemonians and their allies to accede to the request; (b) the preliminary expedition of Eudamidas ώς τάχιστα (§ 23) after this resolution and the surprise of the Cadmea by his brother Phoebidas, while he was on his march, θέρους δυτος (§ 29), to join him.

It is a question whether these events should be assigned to the Julian year 383 or 382.

E. Curtius, E. von Stern , and others prefer the year 383.

¹ xv. 2 5. ² xv. 5. ³ xv. 12. ⁴ v. 2. 8-10. ⁵ v. 2. 11-43. Spartan. u. Theban. Hegemonie. Dorpat, 1884, p. 34.

Clinton and Grote the year 382. There seem to be only two arguments in favour of 383: (a) Xenophon is silent about any intermediate events between the Phliasian affair and the embassy of the Acanthians and Ambraciots; (b) Diodorus 1 records this embassy under the year of Phanostratus 383-382, i.e. 383. The first argument is of little or no weight. The second argument is quite valueless, because Diodorus 2 puts the capture of the Cadmea in the archonship of Evander 382-381, whereas it is plain from Xenophon's narrative that the two events must have occurred in the same Julian year: in fact the testimony of Diodorus ought rather to be used against this theory, the embassy falling in the last six months of Phanostratus and the capture of the Cadmea in the first six months of Evander—an arrangement which accounts for the confusion in Diodorus in the usual fashion.

On the other side, in favour of the year 382 may be urged (a) the passages in Diodorus already cited; (b) the testimony of the orator Aristides , Πυθίων ὅντων ἡ Καδμεία κατελήφθη; (c) the fact that the succeeding events in Xenophon's narrative fall in better with the year 382 than 383. As to the first argument enough has already been said. From the passage in Aristides it would follow that the capture of the Cadmea took place about August 382; for it is generally agreed that the Pythian festival was held every third Olympic year, and the Delphian month⁴ Bucatius (c. August) is proved by an inscription to have been the time of the festival, simultaneous with the autumn meeting of the Pylagorae. This, it must be confessed, is not very consistent with Xenophon's θέρους ὄντος (v. 2, 29), and the preceding words τάς γυναίκας έν τη Καδμεία θεσμοφοριάζειν suggest that Aristides' memory has here failed him. For in the context he is dealing with the impiety of the Greeks in the course of these wars; and after citing the capture of the Cadmea Πυθίων ὅντων, goes on to speak with some inaccuracy of the fight over the Isthmian games in 390, and then alludes to the fight at the Olympic games in 364. It is therefore tempting to suppose that Aristides really means Phoebidas' disregard of the Thesmophoria. If this be so, the passage cannot on the one hand be used to fix the year to 382, nor on the

¹ xv. 5, 19. CIA. ii. 545.

² xv. 20. ⁸ iv. 5. I.

³ i. 258, ⁶ vii. 4. 28,

§ 2. CHRONOLOGY

lxi

other need Xenophon's before opros be strained to square with the autumn of the Pythian games, but may be taken in its natural sense, viz. c. June. The date of the Theban Thesmophoria is quite unknown; in Athens the festival was held in October, but in Syracuse in the spring 1; but it is impossible to argue from one or the other to Thebes. We are thus thrown back mainly on the third argument-the order of events in Xenophon's narrative. The capture of the Cadmea, it appears, was followed in the same summer ² (ἐκ τούτου) by the trial and execution of Ismenias. Then without any break Xenophon s continues: τούτων δη πεπραγμένων οί Λακεδαιμόνιοι πολύ δή προθυμότερον την είς την Ολυνθον στρατιάν συναπέστελλον. Accordingly they sent out Teleutias as harmost in command of την είς τους μυρίους σύνταξιν, and after various military operations τοῦτο μέν στρατευσάμενος τὸ θέρος διῆκε κ.τ.λ. Stern, Curtius, &c., interpose the winter of 383-382 between the execution of Ismenias and the departure of Teleutias. Here not only is it much more natural to regard τοῦτο τὸ θέρος of § 43 as the same as the θέρους οντος of § 29; but it seems absurd to suppose that after solemnly resolving in the early spring that each state should send τὸ είς τοὺς μυρίους σύνταγμα for the summer's campaign, and after actually dispatching Eudamidas' force in advance, the Spartans and their allies waited a whole year before carrying their resolution into effect - especially when we read that after the Theban affair they all acted πολύ δή προθυμότερου § 37, and that Teleutias actually took with him this την είς τους μυρίους σύνταξιν. Surely the narrative implies that immediately after sending out Eudamidas' preliminary expedition before the capture of the Cadmea-for Xenophon carefully notes that Phoebidas only followed his brother with τους ύπολειπομένους των έαυτφ (i.e. Eudamidas) προστεταγμένων, not with the main army-steps were taken to organize the larger force, and this being ready to hand, Teleutias conducted it against Olynthus as soon as the affair of the Cadmea was settled.

381–380 B. C. "Αμα δὲ τῷ ἦρι ὑποφαινομένῳ * Teleutias began anew operations against Olynthus: then after several skirmishes προιόντος τοῦ χρόνου (§ 3) he was slain and the whole besieging force was obliged to disperse.

¹ Diod. v. 4. ² v. 2. 35, 36. ³ ib. § 37. ⁴ v. 3. 1.

Diodorus ¹ assigns the death of Teleutias to the archonship of Evander 382-381, i.e. to the same year as the capture of the Cadmea. Xenophon proves that this is too soon, though it is quite possible that his death may have occurred in the last month of Evander, i.e. circ. June 381. Diodorus goes on to attribute to Agesipolis a whole year (i.e. 381) spent in petty skirmishes. Xenophon leaves it indeterminate, whether Agesipolis set sail as soon as possible after the death of Teleutias, i.e. August or September 381, or whether he waited till the spring of 380. He implies ² however that the Spartan government met the emergency with all possible vigour, so that, combining this with Diodorus, we cannot go far wrong in preferring the earlier date.

380-379, 379-378 B. C. Xenophon 3 marks exactly the time of Agesipolis' death with the words κατὰ θέρους ἀκμήν. This agrees with Diodorus', who not only puts the occurrence under the archonship of Pytheas 380-379, but adds that he had reigned for fourteen years, and was succeeded by Cleombrotus, who reigned for nine years. Now Cleombrotus was slain at Leuctra in July 371, so that once more we arrive at the year 380. Polybiades b was sent out as harmost to take the command at Olynthus: although he prosecuted the war with vigour, he was obliged to starve the town into a surrender. This must necessarily have been somewhat a lengthy process, so that the capitulation cannot well be dated earlier than the first half of 379. This date agrees well enough with Diodorus, who assigns it to the same archonship as the death of Agesipolis, i. e. Pytheas 380-379. Moreover it appears from Xenophon's narrative that it took place just after or simultaneously with the reduction of Phlius. This is an unusually safe inference, because it is evident from the way that Xenophon in this chapter leaves events at Olynthus to record what was going on at Phlius, then goes back to Olynthus, again to Phlius, and once more to Olynthus that he is strictly following their relative chronological order. In § 25 he definitely states that the Phliasian affair lasted twenty months. It appears from its order in his narrative, that the complication began between Agesipolis' departure for Olynthus circ. August or September 381 and his death in July 380. For the same reason 6

xv. 21, 22.

^{*} xv. 23.

² v. 3. 8.

y v. 3. 19.

⁵ v. 3. 20.

⁶ v. 3. 17, 19, 21.

we gather that the actual siege of the town began before the death of Agesipolis and continued after it. If therefore we assume the complication to have arisen about October 381 and the surrender to have taken place about March or April 379, no very wide margin for error will be left. Olynthus, as we have seen already, fell at the same date or just afterwards. Diodorus affords us no help for the Phliasian affair. He compresses it into one year 383 and dismisses it in a couple of lines.

It is beyond all doubt that the Cadmea was recovered from the Spartans about the winter solstice 379-378. Xenophon² records the event next in order after the surrender of Phlius and Olynthus. It occurred 3 ἐπ' ἐξόδφ τῆς ἀρχῆς, i. e. Boeotarchship, which expired 4 about the time of the winter solstice. Immediately on receipt of the news the ephors sent out Cleombrotus μάλα χειμώνος όντος (§ 14). Plutarch also 5 says ye recetos, and in another passage 5, that it was a little after the surrender of Phlius. Moreover this date is indirectly confirmed by monumental evidence: for Xenophon affords us data, which exactly determine the four successive years 378-377 - 375-374, and the last of them is fixed by an inscription 7. Diodorus * therefore is manifestly wrong in putting the recovery of the Cadmea under the archonship of Nausinicus 378-377, though, if it happened as late as January 378, which is quite possible, his mistake is easily accounted for: in fact on his system it is hardly a mistake at all.

378-377-375-374 B.C. Three passages in Xenophon determine these years exactly. In v. 4. 56 we read of the Thebans μάλα πιεζόμενοι σπάνει σίτου διὰ τὸ δυοῖν ἐτοῖν μὴ εἰληφέναι καρπὸν ἐκ τῆς γῆς. Then § 58 ὑποφαίνοντος δὲ πάλιν τοῦ ἦρος Cleombrotus led an expedition against the Thebans, which never reached its destination. Finally in § 63 we learn that the Thebans had leisure to subject their neighbouring cities ἄτε εἰς τὰς Θήβας οὐκ ἐμβεβληκότων τῶν πολεμίων οῦτ' ἐν ῷ Κλεόμβροτος ἦγε τὴν στρατιὰν ἔτει οῦτ' ἐν ῷ Τιμόθεος περιέπλευσε. The two years alluded to in the first passage, it appears from the context, are the two years immediately following the recovery of the Cadmea, viz. 378-377, 377-376; and the two years of the last passage are 376-375, 375-374, the last of which, as

¹ xv. 19. ² v. 4. 1. ³ v. 4. 4. ⁴ Cp. Böckh, CIG. i. 732. ⁵ Pel. 9. ⁴ Ages 24. ⁷ CIA. ii. 49. ⁸ xv. 25.

before mentioned, is confirmed by an inscription. The events of these years can thus be fixed with ease.

378-377 B. C. v. 4. 20-24. Sphodrias' unsuccessful attempt upon the Piraeus.

v. 4. 35-41. Agesilaus' first invasion of Boeotia.

This chronology is indirectly but strongly confirmed by the inscription CIA. ii. 17. Xenophon¹ tells us that after the departure of Sphodrias οἱ ᾿Αθηναῖοι ἐπύλωσάν τε τὸν Πειραιᾶ ναῦς τε ἐνανπηγοῦντο τοῖς τε Βοιωτοῖς πάση προθυμία ἐβοήθουν. This inscription, dated the archonship of Nausinicus 378–377, shows the outcome of this activity in the enlistment of many new allies into the Athenian maritime confederacy, including the Thebans.

377-376 B.C. ἐπεὶ τὸ ἔαρ ἐπέστη (§ 47), Agesilaus marched out on his second expedition into Boeotia.

Diodorus², it may here be noted, compresses Agesilaus' two expeditions into one, which he assigns together with the first declaration of war to the archonship of Callias 377-376.

376-375 B.C. ὑποφαίνοντος πάλιν τοῦ ἦρος (§ 58) Cleombrotus commanded the Lacedaemonian forces.

Chabrias (§ 61) defeated the admiral Pollis and the Lacedaemonian fleet—at Naxos according to Plutarch * τῆ ἔκτη ἐπὶ δέκα τοῦ βοηδρομιῶνος, c. Sept. 10.

Diodorus * puts this victory a year too soon.

375–374. v. 4. 63–66. Timotheus sailed round Peloponnesus, winning Corcyra and $\tau as \pi \epsilon \rho l$ exerva $\pi \delta \lambda \epsilon \iota s$ over to the Athenian confederacy. This date is verified by the inscription (CIA. ii. 49) dated the archonship of Hippodamas, 375–374, which records the inclusion of the Corcyraeans, Acarnanians, and Cephallenians in the Athenian Confederacy. If Polyaenus 5 is to be trusted and the festival of $\Sigma \kappa i \rho a$ is the same as the $\Sigma \kappa \iota \rho o \phi \delta \rho \iota a$ (Scirophorion is the name of the Attic month corresponding to June), Timotheus defeated the Spartan admiral Nicolochus off Leucas or, as Xenophon 6 says, at Alyzia, about the month of June.

374-373, 373-372 B. C. From a comparison of Xenophon v. 4. 63 and vi. 1. 1, where it is implied that it was not until after the Thebans had completed the subjugation of their immediate neigh-

³ v. 4. 34. ² xv. 28-32. ³ Camill. 19 and Phoc. 6. ⁴ xv. 34. ⁵ iii. 10. 4. ⁶ v. 4. 66.

bours, which had engaged them both during the year of Cleombrotus' expedition and that of Timotheus' circumnavigation of the Peloponnesus, that they attacked the Phocians—it follows that Cleombrotus' third expedition to help the Phocians falls in 374 and not as Clinton puts it, in the previous year.

Then σχεδὸν περὶ τοῦτον τὸν χρόνον Polydamas the Pharsalian came to Sparta to ask for aid against Jason of Pherae.

After narrating this transaction with some detail, Xenophon 1 goes back to the Lacedaemonian expedition in support of the Phocians, and tells how the Athenians-doubtless in the same yearmade a separate peace with the Lacedaemonians. Immediately afterwards orders were sent to Timotheus at Corcyra to return to Athens. On his way home he replaced certain Zacynthian exiles in their island. This was regarded by the Spartans as a violation of the new peace; whereupon eidis (§ 3) they collected a fleet of 60 ships and despatched it under the admiral Mnasippus with orders to sail against Corcyra, and at the same time appealed to Dionysius of Syracuse for aid. Unfortunately Xenophon gives no more definite marks of time for this or the next three or four years. Diodorus ² makes positive mistakes. He speaks of a preliminary expedition (which of course is quite spossible) sent out by the Lacedaemonians under Alcidas, which was shortly followed by Mnasippus with his 60 ships. He then goes on to say, that the Athenians tried to counteract this move by sending Ctesicles to Zacynthus and by collecting a fleet, which was put under the command of Timotheus. All these events as well as the defeat and death of Mnasippus he puts in the archonship of Socratides 374-373, by which he means 374; whereas, as will shortly appear, Timotheus set sail in 373.

Το return to Xenophon⁵: hard pressed by the ravages of Mnasippus, who finally succeeded in blockading their city, the Corcyraeans appealed to Athens for help. The Athenians decided ισχυρῶς ἐπιμελητέου εἶναι, sent Stesicles with 600 peltasts across the mainland, and ἐψηψίσαντο καὶ ἐξήκοντα ναῖς πληροῦν, Τιμόθεον δ' αἰτῶν στρατηγὸν ἐχειροτόνησαν. Fortunately the exact date of

¹ vi. 2. 1. ² xv. 46, 47. ³ Cp. Grote, ix. 358. ⁴ Probably a mere oversight for Corcyra, as in ch. 47 he speaks of Ctesicles as sent to Corcyra. ³ vi. 2. 8-11.

Timotheus' departure from Athens is preserved by Apollodorus (ps.-Dem. lix. 1186)—ἐπὶ Σωκρατίδου ἄρχοντος μουνυχιῶνος μηνός, i. e. April 373. Evidently therefore, as Mnasippus' operations must have taken some considerable time and the Athenian fleet, we are informed, was very slow in its outfit, Mnasippus must have sailed in the autumn of 374; for he sailed as soon as possible (§ 3 εὐθύς) after the violation of the peace, and the Spartans would hardly have ventured on such extensive sea operations in the winter. Consequently Stesicles must have set out about midwinter.

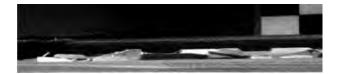
Stern 2 has conclusively proved that Curtius and other scholars are mistaken in following Diodorus' dates and narrative in preference to that of the contemporary Xenophon, supported as it is by Apollodorus' (Demosthenes') oration against Timotheus. In accordance with the latter it is evident that Iphicrates replaced Timotheus in the early summer of 373 and sailed for Corcyra, after completing by his vigorous measures the outfit of the fleet, some time between midsummer and autumn. The defeat and death of Mnasippus happened before Iphicrates arrived at Corcyra. Timotheus' trial and acquittal is fixed by the same oration s to the month of November 373. Here there is an apparent discrepancy between the oration and Xenophon's narrative. It might appear from the former that both Iphicrates and Callistratus were present at the trial. The language however does not necessitate this interpretation, and the presence of Callistratus at Athens is fully explained by Xenophon 5 himself, who tells us that on Callistratus' representing to his colleague that, if he returned to Athens, he would either send supplies to the fleet or procure peace with Sparta, Iphicrates let him go.

372-371 B.C. Iphicrates stayed in Corcyra and the neighbourhood all through this year, maintaining his armament partly by hiring out his sailors to work in the fields for the Corcyraeans, partly by allowing his mercenaries to serve in the pay of friendly states, and partly by ravages in the enemy's country.

371 B.C. The dates of the peace congress in Sparta about June and of the battle of Leuctra, fought according to Plutarch 7 twenty

¹ Cp. vi. 2, 16 δνοῦν μηνοῦν: this only shows that the blockade musthave lasted more than two months: it does not prevent its having lasted eight or nine months, which actually seems to have been the case,

the of fine monais, which is p. 1190. * p. 1187. * p. 1290. * p. 1187. * vi. 2. 37, 38. * T Ages. 28.

§ 2. CHRONOLOGY

lxvii

days later, are sufficiently well attested by the evidence collected by Clinton.

F. From the Battle of Leuctra to the Battle of Mantinea, 371-362.

371 B.C. In the few weeks following the battle of Leuctra, which was fought in July 371, must be placed the expedition of Archidamus 1, and the congress at Athens, in which the peace of the previous June was solemnly renewed. Xenophon a next relates the restoration of Mantinea, which was effected evidently before and not, as Pausanias says, after the first Theban invasion of the Peloponnesus.

370-369 B.C. The most important event of this year was the assassination of Jason of Pherae just at the moment when he was making great preparations to appear at the Pythian games (370 c. August), the mention of which satisfactorily fixes the date. His death freed the Greek world from a great danger, and enabled ⁵ the Thebans to turn their attention with safety to affairs in the Peloponnesus. There the restoration of Mantinea, the formation of the Arcadian League and the foundation of Megalopolis in the winter of 371-3706 by the Arcadian democrats had given rise to great internal commotions. The Tegeate oligarchs had appealed to Sparta, and the Ephors had despatched Agesilaus to their assistance 7 in the winter 370-369. All these dates are in harmony both with Xenophon and Diodorus. The retirement of Agesilaus to Sparta was immediately followed by the first Theban invasion of the Peloponnesus, which according to Diodorus⁸ lasted eighty-five days, and which ended while it was still winter, i.e. early in 369.

369-370 B. C. τῷ ὑστέρῳ ἔτει 10, i. e. April 369 (for Xenophon, it must be remembered 11, always reckons the year to begin with the spring), a new alliance was concluded between Athens and Sparta. Then the Thebans made their second invasion of the Peloponnesus. The time of year is perhaps marked by the arrival and

¹ vi. 4. 17, 18; 5. 1. ² vi. 5_. 4, 5. 3 ix. 14. 4. 4 vi. 4. 30.

6 Cp. Clinton. The foundation is not mentioned by Xenophon.

8 xv. 67. ⁵ Cp. Stern, l. c. pp. 165, 166.

^τ vi. 5. 20 ήν μέσος χειμών. ¹⁰ vii. r. r. " vi. 5. 50 έτι καὶ χειμών ήν.

¹¹ Clinton, forgetting this practice, postdates the Second Theban Invasion and the following events.

lxviii

departure of the troops, which Dionysius I of Syracuse sent to the aid of the Spartans: for under the conditions of ancient navigation they could hardly have arrived before May, and according to Diodorus 1 they returned at the end of the summer.

368-367 B.C. The words ή παρὰ Διονυσίου δευτέρα βοήθεια² fix with tolerable accuracy the next events recorded by Xenophon. For Dionysius I died in the spring³ of 367. Their arrival was simultaneous with the congress at Delphi summoned by Philiscus, the envoy of the satrap Ariobarzanes. If Köhler's interpretation be correct, this date is confirmed by the inscription⁴ recording the honours voted by the Athenian assembly to Dionysius I towards the end of the archonship of Lysistratus, 369-368, which in lines 5 foll. seems to refer to this congress at Delphi. The so-called⁴ Tearless Victory⁵ was gained this year by the Lacedaemonians over the Arcadians and Argives.

368-365 B.C. The chronology of the next three and a half years is most uncertain. It depends very much on the time assigned to the movements of Pelopidas, all of which, with the exception of his embassy to Susa, are unnoticed by Xenophon. Clinton omits them altogether. Grote departs 6, without sufficient justification, from the ancient authorities and rearranges them on purely a priori principles.

Taking the events as they stand in Diodorus ⁷ and Plutarch ⁸, we may accept the date assigned by the former for the arrest of Pelopidas and Ismenias by Alexander of Pherae, and for the unsuccessful expedition of the two Boeotarchs, Cleomenes and Hypates to rescue them—viz. 368. Whether Epaminondas' expedition for the same purpose is to be put in the later months of 368 or in the early months of 367, is a doubtful question. Stern ⁹ prefers the later date on the ground that Diodorus and Plutarch represent Epaminondas as once more elected Boeotarch and that the elections to that office usually were held about the time of the winter solstice—an argument at this point without much weight, as the two unsuccessful Boeotarchs were evidently deprived of their office and Epaminondas put in their place.

xv. 7ο τοῦ θέρους λήγοντος; cp. Xen. vii. 1, 22.
 vii. 1, 28.
 Cp. Clinton.
 Vii. 1, 32; Diod. xv. 72.
 Pel. 27.
 Lc. 196.

§ 2. CHRONOLOGY

lxix

367-366 B.C. Assuming then the early months of this year to be the correct date for Epaminondas' expedition into Thessaly, we must suppose that immediately on his return to Thebes Pelopidas was sent as envoy to the Persian court. Not less than five or six months must be allowed for the journey up to and down from Susa, and another month or more for the subsequent congress at Thebes and for the despatch of the Theban envoys after its failure to the various Greek States. This brings us at earliest to the autumn of 367; and it is natural to suppose that not until all these negotiations were over did Epaminondas 1 lead his expedition against the Achaeans-perhaps in November or December of this same year. This kind of dead reckoning is at this point our only resource, because Diodorus, though he mentions Epaminondas' expedition and puts it, as we assume, correctly under the archonship of Polyzelus 367-366, omits altogether the embassy of Pelopidas to the Persian Court, which must necessarily have occupied a long time, except for a brief allusion? in speaking of the exploits of the hero after narrating his death at Cynoscephalae.

One of the indirect results of Epaminondas' expedition into Achaea was the political revolution at Sicyon, which finally resulted in Euphron's seizing the tyranny—probably at the very beginning of 366.

366-365 B.C. In the next two chapters (2, 3) Xenophon records a number of simultaneous events more or less centring round the person of Euphron and the little town of Phlius. Euphron ³ joined the Theban harmost of Sicyon in an attack upon Phlius. The Athenian Chares was sent to assist the Phliasians, and after various operations the Phliasians began to build a fortress at Thyamia. At this point Xenophon introduces a digression, describing the further career and assassination of Euphron. From vii. 4. 1 it appears that this happened before the departure of Chares from Phlius and therefore, notwithstanding Grote's remark that a year is too short for Euphron's career, his death must be assigned to this same year. Then the historian returns from his digression to the Phliasians fortifying Thyamia τοῦ Χάρητος ἔτι παρόντος, when Oropus, at the time in the occupation of the

¹ vii. 1. 41. ² xv. 81. ³ vii. 2. 11-23. ⁴ x. 26. ⁵ vii. 4. 1.

Athenians, was seized by some exiles. The Athenians summoned Chares to help them to recover the town, but they were obliged to content themselves with leaving it in the hands of the Thebans, until the question of their claims should be settled by arbitration. With the departure 1 of Chares and the Athenian troops the Sicyonians were free to recapture their harbour, which Euphron just before his death had seized with the help of some Athenian mercenaries and handed over to the Lacedaemonians.

This date for the capture of Oropus agrees with Diodorus², who puts it under the archonship of Cephisodorus 366-365. Immediately afterwards, it would appear from the sequence in Xenophon's narrative, the Corinthians, Phliasians, and Epidaurians, weary of the long wars, with the consent of Sparta made a separate peace with Thebes. This must be the peace which Diodorus wrongly represents as a universal peace made through the intervention of the Persian king. His date for it, however, is to be accepted, viz. the archonship of Cephisodorus 366-365, which is further confirmed by his remark—πόλεμος κατελύθη πλείον μείνας ἐτῶν πέντε, τὴν ἀρχὴν λαβῶν ἀπὸ τῶν Λευκτρικῶν, Leuctra having been fought in 371.

In this year too arrived be the third reinforcements from Syracuse for the Spartans, sent this time by Dionysius II, his father having died, as already mentioned, in the spring of the previous year.

365-364 B.C. The chronology of this and the next year presents but little difficulty. We may take Xenophon's words μετὰ δὲ τοῦτο οὐ πολλῷ ἔστερον as marking somewhere near the beginning of 365, when war broke out between the Eleans and Arcadians. To this year we may certainly assign all the events recorded in § 12-18; and though it is tempting to suppose that the words in § 19 οἰ δ' αὖ ᾿Αρκάδες πάλιν ποιοῦνται ἄλλην στρατείαν εἰς τὴν Ἦλιν mark the beginning of the following year, it seems better to follow the chronology of Diodorus and to put this second campaign together with the capture of Cromnus by Archidamus under this same year 365. At the latest these events can hardly be placed

¹ Cp. vii. 4. 1 with vii. 3. 4 and 2.

² xv. 76.

³ vii. 4. 6-11.

⁴ xv. 76.

⁵ vii. 4. 12.

⁵ vii. 4. 12.

§ 2. CHRONOLOGY

later than January to March 364; for Xenophon ought to mean by the words επιόντος 'Ολυμπιακοῦ ετους 1 about April 364.

364-363 B.C. The Arcadians in the spring began to make great preparations for their celebration of the Olympic festival, which would take place in July.

This was the year of the death of Pelopidas at Cynoscephalae, which is fixed with something like certainty by the mention of an eclipse in Diodorus and Plutarch this must be the eclipse of July 13, 364.

364 July-362 July. The remaining sections of the Hellenica are occupied with the commotions in Arcadia, which arose from a dispute over the use of the sacred treasures of Olympia, and which culminated in the intervention of the Thebans and the battle of Mantinea in 362. Xenophon gives absolutely no marks of time, so that it is impossible to distribute the events which he records over this interval with any semblance of probability; and no help whatever can be gained from the confused narrative of Diodorus 5.

The first event 6 to which a date can be given is the treaty of the Arcadians, Achaeans, Eleans, and other Peloponnesian states with the Athenians, which is actually extant in an inscription 7, dated the archonship of Molon, i.e. 362-361, who entered upon office about July. The battle of Mantinea occurred shortly after the conclusion of this treaty * σίτου συγκομιδής ούσης, probably at the end of July or the beginning of August, the harvest in the highland of Arcadia being late. Diodorus and Plutarch 13 therefore must both be mistaken in putting the battle under the archonship of Chariclides, 363-362, the latter even giving the exact date, or rather that of the annual festival, which was held to commemorate the victory, as the 12th of Scirophorion (June). Diogenes 11 Laertius repeats the mistake. The date of the festival seems somehow to have been different from the day of the battle, how or why-cannot be explained. But the evidence of the inscription, backed up as it is by Xenophon's σίτου συγκομιδή, must be taken to outweigh 19 this

² vii. 4. 28. 3 xv. 80. 4 Pel. 32. ¹ vii. 4. 28.

^{363.}

Ixxii

INTRODUCTION

strange unanimity on the part of three authorities, each one of whom would by himself be of but little importance.

§ 3. MANUSCRIPTS AND EDITIONS OF THE HELLENICA.

The extant MSS. of the Hellenica are numerous, and of very varying importance for establishing the text. They are twenty in number, besides three papyrus fragment recently discovered; namely:—

π', A fragment from iii. 1. 3-7 among the Oxyrhynchus papyri.
 π". A fragment from vi. 5. 7-9 also among the Oxyrhynchus

papyri.

II. A fragment from 1 and 2. 2-5. 8 among the papyri now in the

Imperial Library at Vienna.

B D I C A E. Six MSS. in the Bibliothéque Nationale at Paris. M. An Ambrosian MS. at Milan.

V v v'. Three MSS. in St. Mark's Library at Venice.

N n. Two Laurentian MSS, at Florence.

P. In the city library at Perugia (E. 65).R. In the city library at Ravenna (131. 2. B).

§ 3. MANUSCRIPTS AND EDITIONS

lxxiii

π" has also been collated and published by B. P. Grenfell and A. S. Hunt among the Oxyrhynchus Papyri, Part II, London, 1899, and is by them considered to belong at least to the second and possibly even to the end of the first century A. D. The fragment contains three short and narrow columns, of which the first two are nearly complete. The MS. is written in a medium-sized neat uncial, and is carefully punctuated, the high stop denoting a longer, the low stop a shorter pause. The variants are not many, nor important, e.g. § 7 δ Στάσιππος for τοιοῦτος δ Στάσιππος, § 8 κελεύοντες βοηθείν for βοηθείν κελεύοντες, [Μαντ]ινηις for Μαντινείς, and § 9 καταφυγόντες for καταφεύγοντες.

II has been collated and published by K. Wessely¹, and is by him referred to the first decades of the third century of our era. It contains fragments of four chapters in the first book, viz. 2. 2, 3; 6, 7; 10-13; 17-19; 3. 1-7; 9-19; 22; 4. 1, 2; 5-7; 10-15; 18, 19; 21, 22; 5. 3, 4; 7, 8. The text is written on the back of seventeen columns of a papyrus roll of an official list recording the names of persons liable to the Land Tax, dating about 200 A. D. Like the Aristotelian 'Αθηναίων πολιτεία, it is obviously only a private copy, carelessly written and full of blunders, e.g. $\mu \in [i\lambda] \eta \tau [ov]$, i. 2. 2; $\pi o \lambda \epsilon i \tau \iota a \nu$, i. 2. 10; $\sigma v \nu \phi v \gamma a \delta a$, i. 2. 13; ενπεσοντος, i. 3. 1; οπλειτων, i. 3. 3; οπλε[ι]τας, i. 3. 6; iδεν, i. 3. 6, 7; 4. 7, 14, 19, 22; χερρονησειτας, i. 3. 10; ομειεισθαι, ομιειται, i. 3. 11; ακροβολιζμος, i. 3. 14; γορδειω, i. 4. 1; κρεινεσθαι, i. 4. 14; καστρωματος, i. 4. 18. There are no accents; breathings and other symbols are rare: όρκους, i. 3. 9; οῖ, i. 3. 10; τοια, i. 4.2; μετ' αυτων, κατ' ιδεν, i. 4. 19; κατεκλείσαν, i. 4. 22; å, ιδιον, i. 5. 3.

Iota adscript is sometimes written, sometimes not, e.g. ιδια, but βουλομενωι, i. 2. 10; ϵν μεθ[υμ]νη, i. 2. 12; τω πολεμω but τωι στρατ[οπεδ]ωι, i. 3. 1, 2; στρατια, i. 3. 5; θρακηε, i. 3. 10; επιλιπη, i. 5. 3. The avoidance of hiatus is just as variable, e. g. δε α[θ]ην[αιο]ν, δε ανεψ[ιον], i. 2. 13; δε εξωθεν, i. 3. 5; δε ελων, i. 3. 10; δε αθηναιοι, i. 3. 5, 14; but δ' αθηναιοι, i. 3. 16; τ' ην, i. 3. 4; μετ αντου, i. 4. 2; μετ' αντων, i. 4. 19. Short lines are filled up either by a stroke or by angular signs. This papyrus goes far towards establishing the excellence of B above all the other MSS.: i. 2. 2 τω τειχει,

¹ Mitth. aus der Samml. der Papyri Erzherzog Rainer, vi. pp. 17-33. xen. hell. f

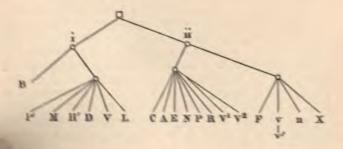
lxxiv

INTRODUCTION

Π Β Γ Μ D; § 6 τισσαφεριης, Π Β; i. 3. 2 καλχηδονι, Π Β; i. 3. 5 αντιπαρεταξαντο, Π Β C Μ; μεχρι, Π Β; § 7 στενωποριαν, Π cp. Β; § 10 μεχρι ελθοι, Π Β C; § 19 απολλυμενους, Π Β; i. 4. 14 υπερβαλλομενοι, Π Β Γ Μ; § 21 λευκολοφίδου, Π Β Μ D V; i. 5. 8 αθυμως μεν, Π Β Γ Μ D. However, besides errors of spelling and the obvious error κατ' ίδεν for κατιδών, i. 4. 19, the papyrus gives but few peculiar readings: i. 2. 11 εὐθυ Λεσβου for ἐπὶ Λέσβου; i. 3. 5 εξωθεν for ἔξω and εβοηθει for προσεβοήθει; § 9 μηδε for μή; § 10 οἴ ηκεν for ῆκεν and ιππεας for ἰππεῖς; § 15 κοιραταδης for Κοιρατάδας; § 17 ποιησουσαι for ποιοῦσαι; § 18 επαγομενος for ἐπαγόμενος and απολογουμενος for εἰπών; i. 4. 2 λεγοντες for καὶ ἔλεγον; § 11 ἐπειδη δ' for ἐπεὶ δ'; § 18 ευθυς for εὐθέως.

The importance of this papyrus is that it proves that in the third century of our era the text of the Hellenica was essentially the same as that which we now possess (e.g. i. 3. 1), and that the chronological interpolations of the first two books—if interpolations they be—are of an earlier date.

The MSS. of the fourteenth and fifteenth centuries, on which the text of the Hellenics mainly depends, have been proved by Riemann 1 to fall into two families, which can easily be distinguished according to the presence or absence of a remarkable series of lacunae in v. 1. 5-13: the better family exhibits three lacunae; the second family, which is in other respects inferior, is here complete. The relationship of the better known among the twenty MSS. may thus be shown in a table.

³ Qua rei criticae tractandae ratione, &c., Paris, 1879.

§ 3. MANUSCRIPTS AND EDITIONS

lxxv

i. Superior Family.

B, Paris 1738, on bombycine paper, dates from the beginning of the fourteenth century. Its pre-eminence among all the extant MSS. has been universally recognized, and it has been taken as the foundation of almost all the printed editions. It has lost one leaf at vii. 1.20 ἀκοντίζοντες—§ 31 ἔπιπτον, and several leaves at the end of the book, vii. 1. 38 & & ad fin.; and here and there single words or the ends of lines have become obliterated. The iota subscript is generally, but not always written. The accents are often wrong. Οὖτως is often written before a consonant, and so too is ν έφελκυσ-The copyist, when he could not read his original, carefully noted all the letters that he could decipher, e. g. ii. 3. 34 êmixei . p. ή . έ for ἐπιχειρήσειε ; ii. 4. ΙΙ συν . ε . πειράθησαν for συνεσπειράθησαν, v. 3. 12 δια . πε . πρα . μένοι for διαπεπραγμένοι. This MS. not only preserves the proper spelling of many proper names and of the pluperfect indicative, but in many places alone preserves the true reading, and in many others, even when itself erroneous, alone retains traces of the true reading, where otherwise it could not be recovered. Its faults are chiefly the omission of words and even of whole lines, strange alterations of words, and sundry interpolations; but its faults are mostly of such a nature that they can be easily corrected.

'P', Palatine 140, is now in the Vatican Library. It is a bombycine MS. of the fourteenth century, containing only Xenophon's Hellenica on 174 leaves of the size 23 × 16 cm. I first consulted this MS. while on a visit to Rome in 1892, and found that it exhibits all the lacunae in bk. v. I of the better family of MSS. On testing it I further found that in 156 readings it agreed with B in 79 passages, with M in 132, with D in 120, with V in 106, with C in 103, and with F in 113, and that in these same 156 passages, if Keller's text of 1890 be taken as the norm, it exhibited 60 good readings, where B showed 67 and M only 52. It appeared to me therefore to stand in merit second only to B and to be of special importance in constituting the text of bk. vii, where B is defective. Accordingly in the following year Dr. Tschiedel at my request made a complete collation of bk. vii with the result that in 244 readings it was found to agree with M in 190, with D in 176, with V in 159, with C in 141, and with F in 159. It exhibited, however, only

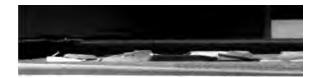
lxxvi

11 peculiar readings: vii. 1. 8 καὶ τὰ μὲν for τὰ μὲν; § 28 παρρουσίας for παρρασίους; vii. 4. 2 ἐπεὶ δὲ δὴ for ἐπειδὴ δὲ; §§ 16, 26 ἐμέλησαν for ἐμέλλησαν; § 18 'Ολόρου for 'Ολούρου (but "Ολουρον three lines above); § 25 σπεισομένους for σπεισαμένους; § 35 οὖτως for οὖτω; vii. 5. 23 ἀνίππων for ἀμίππων; § 25 ἡττώμενοι for ἡττημένοι; and § 26 συνεληλυθείας for συνεληλυθυίας.

M, Ambrosian A. 4, at Milan, is a bombycine MS. dated 1344, containing Thucydides and Xenophon's Hellenics. It is very carefully and accurately written. The breathings and accents appear in their proper places, and the iota subscript is generally written. But the scholarly carefulness of the scribe in a way defeats itself, as it has led him laboriously to follow the erroneous rules of the grammarians of his age. Riemann has demonstrated the general excellence of the MS., and has shown that it preserves the best reading in more places even than B—with the difference however that, while B alone in many passages preserves the best reading or traces of it, there is no reading in M which could not have been supplied from other sources.

D, Paris 1642, of the fifteenth century, written on paper, contains the Hellenics among many other treatises. It is neatly and elegantly written, but was never revised. Consequently it abounds in lapsus calami: letters and words are often omitted, and accidental repetitions and other faults frequently occur. Though the MS. manifestly belongs to the better family, the scribe, however careful himself, seems to have copied from an original full of lacunae and arbitrary alterations. These lacunae, which do not appear in B C F M, he seems to have filled by mere conjectures, a few of which are good in themselves, but unsupported by any manuscript authority. The corrupt alterations he has in many passages marked with some sign, while in others he has added and commended conjectural emendations of his own.

V, Venice 368, of the fourteenth or fifteenth century, written on paper, contains many of the works of Xenophon besides the Hellenics. It is very closely connected with D, and is carefully written and corrected by another hand. The scribe marks doubtful readings, and possessing a sound knowledge of Greek, writes the breathings and accents correctly, and suggests a number of good emendations. The most remarkable feature, however, of the MS.

§ 3. MANUSCRIPTS AND EDITIONS

lxxvii

is the presence here and there of wilful and arbitrary alterations of the text—some of considerable extent, e.g. i. 1. 35; iii. 2. 27; iv. 8. 4; v. 1. 13; v. 3. 18.

H', British Museum, Addit. 5110, of the fourteenth century, contains several of Xenophon's treatises besides the Hellenica, which are, however, written in a different hand. The lacunae in it, peculiar to this family, are filled up from an inferior MS., except v. 1. 5, 6, for which the scribe omitted to leave a lacuna. Mr. Marchant, who has recently collated it, pronounces it to be closely akin to B, M, and P'.

I, Paris 317, is a MS. of the fourteenth century, written on paper, and containing a fragment of Thucydides and Xenophon's Hellenics as far as vii. 1.21. It abounds in lacunae, and is in other respects much inferior to the other MSS. of this family.

ii. Inferior Family.

C, Paris 2080, of the beginning of the fifteenth century, written on paper, contains Xenophon's Hellenics on pp. 41-202 among several other treatises of Plutarch, &c. This MS. is very carelessly written from dictation; it is full of mistakes of spelling, and wrong breathings and accents, which in many cases have been corrected either by the same scribe or by another hand. It is, however, of importance because it alone of all the MSS. hitherto collated here and there preserves the true reading, e.g. iv. 2. 4 $\delta \hat{\epsilon}$; 5. I $\tau \hat{\eta} s$; vi. 3. 13 and 4. 21 $\theta \hat{a} \lambda a \tau \tau a \nu$; vii. 1. 21 $\delta \epsilon e \sigma \kappa \epsilon \delta a \sigma \mu \hat{e} \nu o$, and because it best enables us rightly to fill in the lacunae of the superior family occurring in v. 1. 5 ff.

A, Paris 1793, is a late MS. of the sixteenth century, written on paper, and has evidently been influenced by the Aldine edition, to which it is subsequent. It is of no critical value.

E, Paris 1739, is similarly a late MS. of the fifteenth or beginning of the sixteenth century. It exhibits traces of the same influence and is equally valueless.

N, Laurentian lxix. 12, is a MS. of the fifteenth century. It is described by Riemann and declared by him to be of the inferior family, akin rather to C than to F, but to be of no critical importance.

R, Ravenna 131. 2. B, of the fifteenth century, was used by

Sauppe in his edition of 1866, and has since been tested by Riemann, who pronounces it to be of no great value.

V¹, Vatican 988, fifteenth century, is written on paper of the size 21 × 14 cm.; and V², Vatican 1293, of the fifteenth century, is written on paper of the size 28 × 20 cm. These two MSS. I tested in 1892, and found them both to belong to the inferior family and to be closely akin to C. They seemed to be of no critical importance.

F, Perizonian 6, written on paper, is dated 1456. It contains several treatises besides the Hellenics. This MS. though it is closely allied to C, yet exhibits many readings found only in the superior family. Keller, therefore, conjectures that it was copied from an original, which had itself been corrected from a MS. of the better family. F exhibits many conjectures, sometimes good, but mostly bad, written in a later hand, which Keller would refer to a scholar of the fifteenth or sixteenth century.

v and v', Marcian 365 and 364, are vellum MSS., the one dated 1453, the other 1469, and have never been completely collated. Riemann considers them both akin to F, and conjectures that v' was copied from v, as they both have nearly the same text. Dindorf collated them both at v. 1. 1-19, and Riemann at i. 1. 1-18, but neither scholar seems to have attributed any great value to their readings.

n, Laurentian lxix. 15, of the fifteenth century, was tested by Dindorf at iii. 3 and by Riemann at i. 1, 18; 7, 34, 35; iii. 3; v. 1-17. Riemann assigns it to the inferior family and thinks it more akin to F than to C.

X, Oratorio Napolitano xxii. 1, of the fifteenth century, has been recently (1892) collated by Professor E. Jorio, who assigns it to the inferior family and regards it as more akin to F than to C. The most important peculiar readings are ii. 1. 9 ολκείαν for λίαν; iii. 3. 2 ἀλλ' εἴπου ἡ πολὺ κάλλιον κ.τ.λ. for ἀλλ' ἡ πολὺ κ.τ.λ.; iii. 5. 24 τῶι χωρίων τούτων for τῶν χωρίων του; iv. 3. 12 Κόνωνος Ἑλληνικοῦ for Κόνωνος τοῦ Ἑλληνικοῦ; iv. 6. 1 αὐτῆ for αὐτῷ. Its title Ξενοφῶντος τὰ παραλειπόμενα ἄπερ καὶ ελληνικὰ ἐκάλεσεν εἰς ὀκτὰ βιβλία διαιρούμενο is specially worthy of notice 1.

Besides these extant MSS., five others, H, I, K, O, Y, must be mentioned, the readings of which are noticed in the margins of the old editions. The readings of H are preserved in the margin of

Cp. Introd. p. xiii.

§ 3. MANUSCRIPTS AND EDITIONS

lxxix

a copy of the Aldine edition in the library at Munich described by P. Victorius. Riemann assigns it doubtfully to the F type of the inferior family.

The readings of I were transcribed by Valcknär into the margin of a copy of Stephen's edition from the margin of a copy of the Aldine edition in the library at Leyden (No. 923). Riemann would assign it doubtfully to the inferior group of the better family.

K is also an unknown MS., the readings of which Valcknär transcribed from the margin of a copy of the Basle edition in the Leyden Library (Perizon. t. 28) to the margin of another copy in the same library (Perizon. 85).

O is an unknown MS., which Valcknär now and again notices in the margin of his copy of Stephen's edition.

Y is a lost MS., the readings of which are noticed by Gail in his edition of Xenophon's works (Paris 1797-1814).

So few readings of K, O, Y, are preserved that Riemann refuses even to conjecture to what family they belonged.

Besides these MSS., some slight help in constructing the text of the Hellenica can be derived from Harpocration and the quotations of scholiasts and grammarians; and also from the MSS. of the Encomium Agesilai (Vatic. 1335, twelfth century; Vatic. 1950, fourteenth century; Urb. 93, fifteenth century); for where the text of it is identical with that of the Hellenica, in many places they agree with the peculiar readings of B.

Editions.

The principal editions of the Hellenica are as follows:-

Two Aldine, the first of 1502, the second of 1525.

Two Juntine, the one dated 1516, the other 1527.

Editio Halensis, printed at Halle, 1540.

Editio Brylingeriana or Basiliensis, printed at Basle, 1555.

Editio Castalionea, undated.

Two editions of H. Stephanus, the one dated 1561, the other 1581.

Editio Leonclavii, 1594.

Editio Wellsii, edited by C. A. Thieme, Leipsic, 1764.

Editio Mori, Leipsic, 1778.

Two editions of Schneider, Leipsic, 1791 and 1821.

Editio Weiskii, Leipsic, 1799.

lxxx

INTRODUCTION

Editio Gailii, by J. B. Gail, Paris, 1808-1815.

Editio Parisiana, published by Didot, Paris, 1847.

Two editions of L. Dindorf, the one dated Oxford, 1853, the other Leipsic, 1866.

Editio Breitenbachii, Leipsic, 1853-1863.

Editio Cobeti, Amsterdam, 1862.

Editio Sauppii, Leipsic, 1866.

Editio Kurzii, Munich, 1873.

Editio Büchsenschützii, Leipsic, 1860-1876.

Two editions of Otto Keller, Leipsic, 1890 and 1893.

Breitenbach has noticed that in the ancient editions of the sixteenth century the readings in many places are of special importance as representing MSS. now lost. By collation he found that before H. Stephanus' editions they agree mostly with A and F, but that Stephanus and Leonclavius based their text rather on the Paris MSS. of the better family.

§ 4. LIFE OF XENOPHON 1.

c. 430. Birth 2.

c. 410-401. Friendship 3 with Socrates.

101 100 Venerhon accompanied 1 Curus on his espedition

§ 4. LIFE OF XENOPHON

lxxxi

Married 1 Philesia.

399-396. Accompanied a Thibron and his successor Dercylidas in their campaigns against the Persians.

Exiled ⁸ from Athens.

396-395. Became 4 the intimate friend of King Agesilaus in Asia, and accompanied him on his campaigns.

394. Returned ⁵ with Agesilaus to Europe, and was present in all probability 6 at the battle of Coronea.

394-387. Lived at Sparta and accompanied 7 Agesilaus on his various campaigns.

386-371. Lived 8 at Scillus.

c. 384. Xenophon built a shrine to Artemis at Scillus.

371. Expelled 10 by the Eleans from Scillus.

371-354. Lived 11 at Corinth.

c. 369. Edict 12 of exile revoked.

362. Gryllus, Xenophon's son, was slain 13 in a cavalry skirmish at Mantinea.

354. Death 14 at Corinth.

¹ Cp. Diog. Laert. ii. 6. 51. Xenophon states (Anab. vii. 6. 34) that in 399 he had no children. But about 392 he seems to have sent his sons Gryllus and Diodorus to Sparta to be educated (Diog. Laert. ii. 6. 54; Plut. Ages. 20), and Spartan boys began their training at seven years old.

² This is an inference from the vivid details of Xenophon's narrative

in Hell. iii.

- 3 Cp. Anab. vii. 7. 57 (cp. v. 3. 6) οὐ γάρ πω ψῆφος αὐτῷ ἐπῆκτο Αθήνησι περὶ φυγῆς. These words seem to imply that Xenophon was exiled not very long after 399. So Dio Chrys. viii. p. 130 m. διὰ τῆν μετά Κύρου στρατείαν; Paus. v. 6. 5 and Epigram ap. Diog. Laert. ii. 6. 58. Roquette dates his exile after Coronea 394, citing Diog. Laert. ii. 6. 57. παρ' δν παιρόν (Xenophon's friendship with Agesilaus) ἐπὶ Λακανισμῷ φυγήν ὑπ' 'Αθηναίων κατεγνώσθη.

 Anab. v. 3. 6: vivid details in Hell. iii and iv.
 Anab. v. 3. 6.
 Plut. Ages. 18.
 This is an inference from the vivid details given of Agesilaus' campaigns in Hell. iv passim.

¹⁰ Diog. Laert. ii. 6. 53; Paus. v. 6. 7. Cp. Hell. vi. 5. 2, 30; vii. 1. 26.

¹⁰ Diog. Laert. ibid.

¹² Diog. Laert. ii. 6. 59.

13 Ephorus, ap. Diog. Laert. ii. 6. 53.

14 Stesiclides, ap. Diog. Laert. ii. 6. 56, puts his death in the archonship of Callidemides 360-359. But Xenophon was certainly writing (Hell. vi. 4. 34) as late as 358-357, and probably wrote the De Vectigalibus in 355 (cp. Roquette, p. 31).

INTRODUCTION

§ 5. CHRONOLOGICAL SUMMARY.

YEAR. April to April.	EVENTS. BOOK I.
	BOOK I.
Winter.	 I. Agesandridas defeated the Athenian fleet. i. 2-9. ἀρχομένου χειμώνος battles at Rhoeteum and Abydos. Thrasyllus went to Athens: μετὰ ταῦτα Tissaphernes at the Hellespont arrested Alcibiades.
410-409.	 i. 10-13. ἡμέραις τριάκοντα ὕστερον Alcibiades escaped and sailed to Proconnesus. i. 14-19. Battle of Cyzicus. i. 20-22. Alcibiades recovered the Athenian dominion over the Bosporus, &c. i. 23-37. ἐν τῷ χρόνφ τούτφ sundry contemporary events. κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον revolt of Thasos to Athens. περὶ τούτους τοὺς χρόνους sally of Agis from Decelea. Clearchus was despatched to the Bosporus. Sicilian affairs.
409-408. Summer.	 I-13. τῷ άλλῳ ἔτει Thrasyllus ravaged the coast of Ionia, suffered a severe repulse at Ephesus, retired to Notium and sailed thence to the Hellespont.
Winter.	 14-17. χειμών ἐπήει Thrasyllus joined Alcibiades at Lampsacus, where the two generals wintered and de- feated Pharnabazus,

§ 5. CHRONOLOGICAL SUMMARY lxxxiii

YEAR. April to April.	Events. Books I, II.		
	newly equipped fleet first to Andros, and then to Samos, which he made his head quarters for winter operations against the Peloponnesians. v. I-IO. Lysander collected a fleet of 90 vessels at Ephesus, negotiated with Cyrus, and made preparations for renewing the war by sea. v. II-IO. Alcibiades joined Thrasybulus at Phocaea: in his absence Antiochus his lieutenant was defeated at Notium. Alcibiades returned to Samos, and soon afterwards withdrew in disgrace to the Chersonese. Conon succeeded him in the command of the fleet. v. 20. Conon ravaged the neighbouring territory of the		
406-405. Summer.	enemy. vi. 1-12. τῷ ἐπιόντι ἔτει Callicratidas succeeded Lysander, and failing to get money from Cyrus, obtained supplies from the Milesians.		
c. August, 406. Winter.	 vi. 13-23. Callicratidas stormed Methymna, and blockaded Conon in the harbour of Mytilene. vi. 24-28. The Athenians sent out a fleet of 110 vessels to the rescue, which Callicratidas attempted to intercept. vi. 29-36. Battle of Arginusae. vi. 37-38. Eteonicus despatched his ships to Chios and retired himself to Methymna. The Athenian fleet sailed first to Mytilene, and then to Samos. vii. 1-35. ἐγίγνετο ᾿Απατούρια trial of the generals, who had fought at Arginusae. 		
	BOOK II.		
405 · 4 04. Summer.	 1. 1-5. ἐπεὶ χειμὰν ἐγένετο Eteonicus suppressed a mutiny among his troops at Chios, and obtained money from the Chians. 1. 6. 7. The Spartans appointed Lysander to command their fleet for a second time. 1. 8. 9. Cyrus was summoned to the presence of his father Darius. 1. 10-14. τῷ ἐπιόντι ἔτει Lysander arrived at Ephesus, where he fitted out his fleet with money supplied him by Cyrus, who soon afterwards set out to meet Darius, 		
	having first entrusted him with the revenues of his province. The Athenians made counter-preparations at Samos. i. 15-21. Lysander sailed to Caria and Rhodes, and thence past Ionia to the Hellespont. The Athenians set out from Samos, ravaged the Persian territory, touched at Chios and Ephesus, and then at Elaeus on the Hellespont: whence, hearing that Lysander had		

Ixxxiv

INTRODUCTION

YEAR. April to April.	EVENTS. BOOK II.
c. August.	taken Lampsacus, they took up a position opposite to him near Sestos. i. 22-29. Battle of Aegospotami.
0.00	 30-32. Lysander captured the whole Athenian flee and executed all the prisoners. 1-4. Lysander entered Byzantium and Chalcedon, Dismay at Athens.
	ii. 5-9. Lysander sailed to Lesbos, where he reorganized the government of the several states and despatched Eteonicus to do the same in Thrace. General revol of all the Athenian allies except Samos. Lysander restored the Aeginetan, Melian, and other exiles to their native cities, and afterwards blockaded Piraeus.
Winter.	 11. Siege of Athens: proclamation of an amnesty 12-15. Fruitless negotiations for peace first with Agin and then with the Ephors.
	ii. 16-20. Mission of Theramenes to Lysander τρεῖς μῆνα καὶ πλείω. Afterwards Theramenes returned and header an embassy to Sparta. Council of the Peloponnesia allies upon the fate of Athens. The Athenians accepted the offered terms. Lysander entered Piraeus, and began the demolition of the Long Walls.
c. June, 404-403. Summer.	iii, 1-10. τῷ ἐπιόντι ἔτει appointment of the Thirty Lysander sailed to Samos, and Agis evacuated Decelea Lycophron of Pherae (περὶ ἡλίου ἔκλειψιν) defeated the
Section 1	Larisaeans. Lysander reduced Samos and returned in triumph to Sparta.
Winter.	iii. 11-56. The Thirty began a reign of terror, supported by the Spartan harmost and garrison. Accusation and execution of Theramenes.
3	iv. 1-22. ἐπιγίγνεται χιῶν παμπληθής the democratic exiles, headed by Thrasybulus, seized Phyle and marched upon Piraeus, where they defeated the Thirty in battle, Critias being among the slain (ἐν ὁκτὰ μησίν).
c. February, 403. 403-402.	iv. 23-27. The Thirty were deposed and the Ten ap pointed in their place, with whom constant war wa waged by Thrasybulus and the democratic exiles.
	iv. 28-38. At the invitation of the oligarchs the Spartan sent Lysander and Libys to their aid. But Pausania intervened and after some slight military operation effected a reconciliation between the contending factions.
4000000	iv. 39-42. Pausanius disbanded the Peloponnesian army Thrasybulus marched up to Athens, and restored the democratical constitution.
401-400.	 iv. 43. ὑστέρφ χρόνφ final suppression of the Thirty at Eleusis, and proclamation of an universal amnesty.

§ 5. CHRONOLOGICAL SUMMARY lxxxv

YEAR. April to April.	Events.	Book III.
	ВООН	C III.
401-399. 399-398.		a as harmost: joined by the
Autumn. 398-397•		nos and other cities in Asia. i. 8-28. Thibron was superseded by Dercylidas, who came to terms with Tissaphernes and marched against Pharnabazus. ii. 1-5. ἐν ὁκτὰ ἡμέραις Dercylidas took nine cities; made a truce with Pharnabazus, and διεχείμαζεν in Bithynia. ii. 6-9. ἄμα τῷ ἦρι Dercylidas marched to Lamp-
	Cyllene, recrossed the Alpheus and left Lysippus with a garrison at Epitalium, who ravaged Elis (§ 30) τὸ λοιπὸν θέρος καὶ τὸν ἐπιόντα χειμῶνα.	sacus, where he heard that his command had been prolonged for τὸν ἐπιόντα ἐνιαντόν: renewed the truce with Pharnabazus, and crossed to the Chersonese, where (§§ 10, 11) ἀπὸ ἡρινοῦ χρόνου πρὸ ὁπώραs he rebuilt the wall across the isthmus. On his return to Asia Dercylidas captured Atarneus after a siege (§ 11) ἐν ὀκτὰ μησί (c. August 398-March 397).
397-396.	ii. 30, 31. 700 Eniorros Ofpors the Spartans again threat- ened war, whereupon the Eleans submitted and en- tered the Lacedaemonian	ii. 12-20. μέχρι τούτου τοῦ, χρότου peace had pre- vailed between Dercylidas and Tissaphernes: now Dercylidas advanced to-
c. June.	alliance, iii. 1-3. μετὰ τοῦτο death of Agis. Agesilaus suc- ceeded him through the influence of Lysander.	wards Caria and met the two satraps in the plain of Maeander, when (§ 17) By Bab's & airos. There a truce was concluded.

lxxxvi

INTRODUCTION

YEAR. EVENTS. BOOK III. April to April 396-395iii. 4-II. ούπω ἐνιαυτὸν ὅντος ἐν τῆ βασιλεία 'Αγησιλάου the conspiracy of Cinadon was discovered and suppressed. Spring. iv. 1-15. μετὰ ταῦτα on news coming of a Persian fleet being fitted out in Phoenicia Agesilaus gained the consent of the Spartans and their allies to lead an expedition into Asia. The Boeotians prevented Agesi-laus from sacrificing at Aulis. The king crossed to Ephesus. Truce with Tissaphernes. Quarrel with Lysander, who retired to the Hellespont and won over Spithridates as an ally. Tissaphernes, reinforced by the Persian king, broke the truce and declared war. ἐκ τούτου (§ 11) Agesilaus advanced into Phrygia, but after an unsuccessful cavalry skirmish returned to the sea (i.e. to Ephesus), where he reorganized his cavalry. 395-394. iv. 16-19. ἐπειδή ἔαρ ὑπέφαινε Agesilaus drilled his troops at Ephesus. iv. 20-27. Εν τούτφ τῷ χρόνφ καὶ ὁ ἐνιαυτὸς ήδη ἀφ' οὖ ἐξέπλευσεν ὁ ᾿Αγησίλαος διεληλύθει the king marched upon Sardis and defeated the Persian cavalry on the Pactolus. Tithraustes superseded and executed Tissaphernes. Then he made a truce with Agesilaus, persuading him to march into Pharnabazus' territory. v. 1-25. Timocrates of iv. 27-29. Rhodes, being commis- Agesilau On his march Agesilaus collected a new sioned by Tithraustes to stir up war against Sparta, fleet of 120 ships and appointed his brother distributed 50 talents in Thebes, Corinth, and Argos. Quarrel between Pisander admiral. [IV. i. 1-40 ἄμα μετοπάρφ he reached Pharnabazus' Phrygia, ravaged the Phrygia, ravaged the country, won over many the Locrians and Phocians: the Thebans inciting the former, while the latter appealed to Sparta. Sparta declared war cities and proceeded towards Paphlagonia. Story of Otys. Agesilaus (§ 16) διεχείμαζε in Dascyleum. Skirmish with Pharnaagainst Thebes. Defensive alliance between Thebes bazus. Three days later (§ 20) Herippidas capand Athens. Lysander slain at Haliartus. Paustured the satrap's camp.
A quarrel over the spoils
led Spithridates to desert anias, arriving too late, retired, and on his return, condemned to death, fled to Tegea. to Sardis, much to Agesi-

laus' annoyance. Interview between Agesilaus and Pharnabazus.]

§ 5. CHRONOLOGICAL SUMMARY

lxxxvii

YEAR. EVENTS. BOOK IV. \pril to April. BOOK IV. 394-393. The Spartans reii. I. solved to recall Agesilaus, and prepared for war against the Thebans and their allies. iv. 9-23. ἐν τούτφ Aristo-demus led out the Spartan army: the enemy assembled in Corinth, and thence advanced to the Nemea, when they were met by the Lacedae-monians. Battle of the Nemea, the victory resting with the Lacedaemonians. iii. 1–9. 10. On the Boeotian frontier Agesilaus heard of Pisander's defeat at Cnidus. iii. 13-23. Battle of Coronea: after the victory Agesilaus dedicated a tithe of his spoils at Delphi, while Gylis led the army through Phocis into Locris. iv. 1. μετὰ τοῦτο Agesilaus disbanded his army and sailed home. ἐκ τούτου the war was continued

from Sicyon and Corinth

as bases.

 41. εὐθύς the king left the satrap's territory; σχεδὸν δὲ καὶ ἔορ ἥδη ὑπέφαινεν. In the plain of Thebe Agesilaus collected large forces for another expedition against the Persians.

ii. a-8. Agesilaus obeyed the summons home; and leaving Euxenus with 4,000 men in Asia crossed the Hellespont with the rest of his army and marched along the coast.

Agesilaus at Amphipolis with the news of the battle of the Nemea.

iii. 10-12. Conon defeated Pisander and the Peloponnesian fleet at Cnidus a few days before an eclipse of the sun (August 14, 394).

viii. 1-6. Conon and Pharacteristics

Dercylidas met

14, 394).
viii. 1-6. Conon and Pharnabazus expelled the Spartan harmosts from the islands and coast towns. From Ephesus Pharnabazus went by land, Conon by sea to Abydos, which was held by Dercylidas. The satrap left Conon on the Hellespont with orders to collect a large fleet for the next campaign, καὶ τὸν μὲν χειμῶνα ἐν τοιούτοις δντες διῆγον.

INTRODUCTION

YEAR, April to April.	Events.	Book IV.
393-392.	iv. r. The Corinthians saw their own territory being wasted, whilst their allies enjoyed the blessings of peace: discontent of the oligarchs amongst them. iv. 2-6. On Εὐκλείων τὴν τελευταίων [February 392 I] the Corinthian democrats massacred many of the oligarchs and united the city with Argos.	viii, 7-11. "" "" "" "" "" "" "" "" "" ""
392-391.	iv. 7-13. [Summer 392 ?] Some Corinthian oligarchs admitted Praxitas into the Long Walls of Corinth. Battle at Lechaeum. Praxitas pulled down parts of the Long Walls, captured Sidus, Crommyon and Epiicia, and then returned to Sparta.	μετά τοῦτο summer 392 Teleutias dispossessed them. viii. 12-15. The Spartans sent Antalcidas to Tiri- bazus at Sardis, at the same time that the Athe- nians and their allies sent Conon and others envoys to counteract his influence. Failure of Antalcidas' negotiations.
Autumn 1	iv. 14. ἐκ τούτου large armaments were given up on both sides, the war being carried on only by the mercenaries stationed respectively at Corinth and Sicyon.	viii. 16. Tiribazus gave money to Antalcidas, arrested Conon, and went up to Susa.
391-390.	iv. 15-18. ξνθα exploits of Iphicrates' peltasts at Phlius and in Arcadia. Rebuilding of the Long Walls of Corinth with the help of the Athenians. iv. 19. Agesilaus ravaged Argolis, and retook the Long Walls of Corinth, while Teleutias captured the docks.	viii. 17-19. Struthas, a phil-Athenian, replaced Tiribazus at Sardis. The Spartans sent out Thibron to make war on him. προιόντος τοῦ χρόνου (§ 18)

§ 5. CHRONOLOGICAL SUMMARY lxxxix

YEAR. April to April.	Events.	Book IV.
Late Autumn.		Thibron was defeated and slain. viii. 20-22. The Spartans sent out Diphridas to replace Thibron and Ecdicus to help the Rhodians against the Athenians. Ecdicus remained inactive at Cnidus. viii. 23, 24. Teleutias, leaving the Corinthian Gulf, superseded Ecdicus at Cnidus, and on his way to Rhodes captured an Athenian squadron sailing to Cyprus.
390-389.	 v. 1-10. ἐκ τούτου on an expedition into Piraeum Agesilaus surprised the Argives celebrating the Isthmian games [καὶ γὰρ ἢν ὁ μὴν ἐν ῷ Ἰσθμα γίγνεται (c. June 390), cp. § 4 οἶα θέρους], and gained much booty in Piraeum. v. 11-17. Iphicrates destroyed a Lacedaemonian mora returning to Lechaeum at the time of τὰ Ὑσκίνθια c. July 490. 	viii. 25-27. The Athenians sent out Thrasybulus with 40 ships to help the Rhodians: but for fear of Teleutias he sailed to the Hellespont, where he persuaded Medocus and Seuthes to become allies of Athens, set up a democracy at Byzantium, and at Chrysopolis a toll on vessels passing through the Bosporus, and won over Chalcedon.
Autumn?	v. 18, 19. Thereupon Agesi- laus retired hastily to Sparta. Iphicrates cap- tured Sidus, Crommyon, and Oenoe.	viii. 28, 29. Thrasybulus sailed to Lesbos, defeated and slew the Spartan harmost at Methymna, and gained other successes.
389-388.	vi. 1-11. μετὰ τοῦτο expedition of Agesilaus against the Acaranaians to help the Achaeans in Calydon. vi. 12-14. ἡνίκα δὲ ἡδη ἐπεγίγνετο τὸ μετόπωρον, he left the country, promising to return the next summer.	viii. 30. & roúrou on his way to Rhodes he made a descent on Aspendus to extort money, but was slain by the Aspendians. viii. 31-34. The Athenians sent out Agyrrhius to take over Thrasybulus' ships at Rhodes. The ephors sent out Anaxibius to supersede

YEAR. April to April.	EVENTS. BOOK V.
	Dercylidas at Abydos, whereupon the Athenians despatched Iphicrates to the Hellespont. viii. 35–39. § 35. προιόντος τοῦ χρόνου Iphicrates surprised and slew Anaxibius.
	BOOK V.
388-387.	i. 1-4. The Athenians to prevent piracy blockaded Aegina, but Teleutias raised the blockade. Hierax, his successor, sailed to Rhodes, leaving his secretary, Gorgopas, in Aegina. i. 5 & κ τούτον the Aeginetans besieged the Athenians on the island, until πέμπτφ μηνί they were rescued. The piracy being then renewed, the Athenians sent Eunomus with 13 ships against Gorgopas. IV. vii. 1. παρελθύντον τοῦ ἰ. 6. Antalcidas sailed to χειμῶνος εὐθὺς ἀρχομένον τοῦ ἦρος Agesilaus prepared to renew the invasion; but the Acarnanians sent an embassy to Sparta, made peace with the Achaeans, and became the allies of the Lacedaemonians. IV. vii. 2-7. ἐκ τούτον Agesilaus, having consulted the gods at Olympia and Delphi, invaded the Argolis, advancing to the very gates of the city.
c. March 387.	i. 25-31. Antalcidas came down with Tiribazus, bearing
387-386.	terms of peace from the Persian king. He relieved Nicolochus from his blockade at Abydos, surprised an Athenian squadron, and gained full command of the sea. The envoys from the various states eagerly obeyed the summons of Tiribazus and gladly listened to the terms of peace negotiated by Antalcidas.
Winter.	i. 32-36. All the Greek states agreed to the King's Peace except the Thebans, who however under threat o invasion submitted. The Corinthians dismissed then

§ 5. CHRONOLOGICAL SUMMARY

xci

YEAR. April to April.	EVENTS.	Book V.
	were disbanded. Great p of the King's Peace.	έκ τούτου all armed forces ower of Sparta as champion
386-3 85 .	ii. 1-3. The Lacedaemonian states as had proved unfait	s determined to chastise such thful to them in the late wars. Ωτριακονταετεῖς with Mantinea.
385-384.	ii. 4-7. Siege and surrende the Spartans split up the	r of Mantinea: § 7. ἐκ τούτου city into villages and set up
Winter.	an oligarchy over them. ii. 8-10. The Spartans resto Phlius.	ored the oligarchical exiles to
382 early.	ii. 11-23. Envoys from Aca Sparta to seek help ag Spartans and their allies	nthus and Apollonia came to gainst the Olynthians. The voted to send an army of άχιστα despatched a force of
3 82-38 1.		ii. 24. Eudamidas won over Potidaea.
		ii. 37-43. The Spartans sent out Teleutias with the 10,000 men. Teleutias marched slowly forwards, collecting forces from every quarter as far as Potidaca. He ended the campaign (§ 43 τοῦτο τὸ
381- 38 0.		θέρος) with an indecisive victory at the gates of Olynthus. iii. 1-7. ἄμα τῷ ἢρι ὑποφαινομένος skirmishes at Olynthus. Teleutias being slain, the whole besieging force was obliged to disperse.
Autumn.	iii. 10-17. Dissensions at Phlius. The Lacedae- monians under Agesilaus laid siege to the city.	sii. 8, 9. Agesipolis sailed against Olynthus with a still larger armament.

xcii

INTRODUCTION

YEAR. April to April.	Events.	Book V.
380-379.		iii. 18-20. Shortly after the capture of Torone Agesipolis died of fever (§ 19 κατὰ θέρους ἀκμήν). His place was taken by Polybiades.
e, March 379.	iii. 21-25. After 20 months (§ 25 ἐν ὁκτὰ μησὶ καὶ ἐνιαυτῷ) the Phliasians came to terms. Agesilaus set up a provisional government and left a garrison in the city.	iii.26,27. Polybiadesstarved the Olynthians into a surrender: they entered the Spartan Confederacy
379-378. Winter.	iv. 1-9. Liberation of Thebe Melon and other conspira surrendered the Cadmea. Thebes (§ 14 μάλα χειμῶπ a few desultory operati Thespiae. The Athenian	ators: the Spartan harmos Cleombrotus marched upor vos ovros), but returned after ions, leaving Sphodrias as s put their two generals to
378-377.	 iv. 34. The Athenians equipment the Thebans. iv. 35-41. Agesilaus invasuccess, left Phoebidas as her turned home. iv. 42-46. ἐκ τούτου after many the services and the services are the services. 	the do surprise Piraeus, Hi- the influence of Agesilaus, pped their fleet and supported and Boeotia with varying narmost at Thespiae, and their any skirmishes Phoebidas wadd. The Lacedaemonians sen
377-376.	ίν. 47-57. ἐπεὶ τὸ ἔαρ ἐπέ	στη Agesilaus led a secon- again without any decisiv
376-375.	iv. 58-61. ὑποφαίνοντος πάλι Cleombrotus marched out Cithaeron strongly guarde The Spartans manned a	v τοῦ ἦρος Agesilaus being il against Thebes, but findin dat once disbanded his force fleet of 60 triremes unde heck the growing power
375-374	iv. 62-66. While the T Boeotian towns the Athe the Peloponnesus with 6	hebans were subduing the nian Timotheus sailed roun to ships, won over Corcyra admiral Nicolochus at Alyzia

§ 5. CHRONOLOGICAL SUMMARY xciii

YEAR. April to April.	EVENTS. BOOK VI.
	BOOK VI.
374-373-	 i. τ. Cleombrotus was despatched to help the Phocians against the Thebans. i. 2-19. σχεδόν περὶ τοῦτον τὸν χρόνον Polydamas the
Autumn ?	Pharsalian applied to Sparta for help against Jason of Pherae: the Spartans confessed that they were unable to give it. Jason became tagus of all Thessaly. ii. 1-7. On the approach of Cleombrotus the Thebans retired within their own frontiers. The Athenians made peace with Sparta and recalled Timotheus from Corcyra. On his way home he reinstated some exiles in Zacynthus. The Spartans regarded this as a breach
or	of the peace, and evovs (§ 3) despatched their admiral
Winter?	Mnasippus with 60 ships to Corcyra. ii. 8-11. The Athenians despatched Stesicles with 600 peltasts across the mainland to Corcyra, and resolved to send a fleet under Timotheus.
373-37 2 .	 ii. 12-26. Timotheus sailed from Athens, but lingered among the islands. The Athenians replaced him by Iphicrates. The Corcyreans defeated and slew Mnasippus. The Lacedaemonians abandoned the island. ii. 27-36. On the voyage Iphicrates heard of the death
	of Mnasippus at Sphagiae: he sailed on to Cephallenia, which he reduced, and then arrived at Corcyra, where he captured 10 triremes sailing from Dionysius to help the Spartans.
372-371. 371-370.	ii. 37-39. Operations of Iphicrates round Corcyra. iii. 1-20. The Athenians, annoyed at the conduct of the Thebans, sent envoys to Sparta to negotiate a general peace. Congress at Sparta. The terms of peace were generally accepted, but when the Thebans claimed to sign it for all the Boeotians, Agesilaus disallowed the claim.
July.	 iv. 1-3. The Athenians carried out the conditions of the peace: the Lacedaemonians, though they withdrew their harmosts and garrisons, ordered Cleombrotus, then in Phocis, to march against the Thebans. iv. 4-16. Battle of Leuctra: defeat and death of Cleombrotus. The news reached Sparta (§ 16) γυμυοπαιδιῶν ούσης τῆς τελευταίας, c. July. iv. 17-27. The Lacedaemonians sent out a new army under
	Archidamus. The Thebans applied in vain to Athens for help, but were more successful with Jason of Pherae. Arrived at Leuctra Jason dissuaded the Thebans from attacking the Spartan camp. A truce was

INTRODUCTION

YEAR. April to April.	EVENTS. BOOR VI.
370-369.	made: the Lacedaemonian army retired, and fell in with Archidamus in the Megarid. Jason returned to Thessaly, v. 1-3. Archidamus disbanded his forces. Congress at Athens, at which all the states present, with the exception of Elis, swore anew to the King's Peace. v. 4, 5. Restoration of Mantinea. iv. 28-32. Death of Jason of Pherae (τὸν περὶ τὰ Πύθια χρόνον, c. August). v. 6-22. Dissensions at Tegea: the Mantineans supported the democrats, who were in favour of the Pan-Arcadian League: 800 of the oligarchs fled to Sparta.
Winter.	Agesilaus marched out against the Mantineans (§ 20 ην μέσος χειμών), but quickly returned. v. 23-32. First Theban invasion of the Peloponnesus: against their own wishes the Thebans joined the Arcadians in an incursion into Laconia, ravaging the country and penetrating as far as Gythium. v. 33-49. The Athenians, after a long debate, decided to help the Lacedaemonians, and sent Iphicrates with a large army to Corinth. v. 50-52. The Thebans and Arcadians returned from Laconia (§ 50 έτι καὶ χειμὰν ην), the former passing the Isthmus without serious opposition from Iphicrates.
	BOOK VII.
369-368.	 I-14. τῷ ὑστέρῳ ἔτει negotiations at Athens to arrange the terms of the new alliance with Sparta. 15-22. Second Theban invasion of the Peloponnesus: the Spartans and their allies guarded the Isthmus at Oneum. The Thebans forced a passage, attacked Sicyon and Pellene, and ravaged the Epidaurian territory. After some skirmishes round Corinth they turned homewards. Return of the Sicilian troops, which Dionysius had sent to the aid of the Lacedaemonians. iv. 34. Polyphron of Pheron murdered and succeeded by Alexander. i. 23-26. Discontent of the Arcadians, fomented by Lyco-
368-367.	medes of Mantinea, against the Thebans and Eleans. i. 27. Ariobarzanes' envoy, Philiscus, summoned the Greeks to Delphi to make a general peace: his attempt failed. i. 28-32. With the aid of a second reinforcement from
367-366.	Dionysius of Syracuse Archidamus took Caryae and ravaged Parrhasia. Archidamus defeated the Arcadians and Argives in the so-called 'Tearless Victory.' i. 33-40. Meeting of Greek envoys at the Persian Court:

§ 5. CHRONOLOGICAL SUMMARY xcv

YEAR. April to April.	Events. Book VII.
	on the proposal of Pelopidas the king dictated terms for a new peace. The Thebans summoned deputies to Thebes to hear the king's terms: the deputies, headed by the Arcadians, refused to swear to them. Then the Thebans sent round messengers to the various states to induce them to swear: the Corinthians refused, and the rest followed suit.
Winter.	i. 41-46. Third Theban invasion of the Peloponnesus: Epaminondas persuaded the Achaeans to join the Theban Confederacy. The Thebans at home reversed his policy, sent out harmosts, and set up democracies in the Achaean states. The oligarchs quickly effected their return and supported Sparta. Euphron effects a democratical revolution at Sicyon, and then makes himself tyrant.
366-365.	ii. I. The Sicyonians and Argives annoyed the Phliasians from their strongholds at Thyamia and Tricaranon. Fidelity of the Phliasians to Sparta. ii. 2-10. Xenophon recounts the fortunes of the Phliasians from the battle of Leuctra (371) to this time. iii. 11-23. The Theban harmost at Sicyon, together with Euphron, made an unsuccessful inroad into Phliasia. Again the Phliasians, with the help of Chares, successfully attacked the Sicyonians at Thyamia. iii. I-12. σχεδον περὶ τοῦτον τὸν χρόνον Euphron was driven out of Sicyon, but soon again made himself master of the city. He repaired to Thebes to persuade the authorities to recognize his supremacy in Sicyon. To Thebes he was followed by his enemies and murdered. Trial and acquittal of Euphron's murderers. iv. I-5. The Athenians lost Oropus: left by their allies in the lurch, they accepted the Arcadian offers of alliance. The Athenians planned a surprise upon Corinth: but the Corinthians dismissed their Athenian garrison and refused to admit Chares and his fleet. iv. 6-11. The Corinthians, Phliasians, Argives, and others, weary of the long wars, with the consent of Sparta, made peace with the Thebans. iv. 12. σχεδον περὶ τοῦτον τὸν χρόνον troops sent by the younger Dionysius of Syracuse helped the Spartans to
365-364.	recover Sellasia. iv. 13-18. μετὰ τοῦτο οῦ πολλῷ ὕστερον the Eleans seized Lasion: the Arcadians, supported by the Elean democrats, invaded Elis, captured many cities, garrisoned the Cronion, and penetrated as far as the market-place of Elis. The Achaeans prevented the Arcadians in another attempt to capture Elis. Struggle at Olurus.

INTRODUCTION

YEAR. April to April.	EVENTS. BOOK VII.
364-363.	iv. 19-27. Once more the Arcadians invaded Elis; whereupon the Lacedaemonians seized Cromnus. Struggle round Cromnus. The Eleans captured Pylos, putting all the democratical exiles there to death. Cromnus was retaken by the Arcadians. iv. 28-32. ἐπιόντος Ὁλυμπιακοῦ ἔτους the Arcadians prepared with the Pisatans to celebrate the Olympic games: the Eleans bravely attempted to expel them from
363-362,	Olympia, but in vain. iv. 33-40. The Mantineans refused to handle the Olympian treasures: their example spreading, the other Arcadians invited Theban interference. Then the Arcadians made peace with the Eleans, and restored to them the presidency over the temple of Zeus. While they were celebrating the peace at Tegea, the Theban commandant arrested all the oligarchs he could lay hands on, but next day at the demand of the Mantineans released them. An accusation was brought
362.	against the commandant at Thebes. v. 1-3. Fearing Theban interference the Mantineans and their allies appealed for aid to Athens and Sparta. v. 4-17. Fourth Theban invasion of the Peloponnesus: after waiting a while at Nemea Epaminondas went on to Tegea. Epaminondas made a rush on Sparta; but Agesilaus, warned just in time, was able to repulse the attack. Epaminondas returned to Tegea, where he rested his hoplites, but sent on his cavalry, hoping to surprise Mantinea (§ 14 σίτου συγκομάδης ούσης). Mantinea was saved by the accidental arrival of the Athenian cavalry. v. 18-25. Epaminondas, feeling a general engagement to be necessary, led his army to the mountains west of Mantinea, surprised the enemy, and threw their whole army into confusion. But his own death in the moment of victory utterly paralyzed his troops, so that both sides claimed the victory. v. 26. After the battle the confusion and disorder in Greece were worse than before.

The second second second second second

NOTES

BOOK I

CHAPTER I

§ 1. In a second sea-fight Agesandridas the Lacedaemonian defeated the Athenians. §§ 2-8. Dorieus trying in vain to enter the Hellespont, Mindarus put out from Abydos to escort him, but was met by the Atheniaus. The two fleets engaged, and on the arrival of Alcibiades, the Athenians drove the Peloponnesians back to Abydos with a loss of 30 ships. Athenians left only 40 ships at Sestos: the rest dispersed to collect money, while Thrasyllus sailed to Athens to ask for reinforcements. Alcibiades visited Tissaphernes, who had now reached the Hellespont, but was arrested by him and sent to Sardis. A month afterwards he escaped to Clasomenae, and thence to Cardia, whither the Athenians had retreated from Sestos. Meantime the Peloponnesian ships, 60 strong, had sailed to Cysicus. Alcibiades returned to Sestos, and led the combined Athenian fleet, 86 strong, to Proconnesus. §§ 14, 15. He took measures to conceal his arrival, and exhorted his troops to fight bravely; for they had no money, while their enemies had plenty from the Persian king. §§ 16-22. Alcibiades surprised the Peloponnesian fleet manauvring outside the harbour, and after a hard fight by sea and land captured the whole of it. Mindarus was slain. Cysicus surrendered to Alcibiades. He exacted money from its citisens, and from other neighbouring states, and established a toll-house on the Bosporus, §§ 23 26. The despatch of Mindarus' secretary was captured and carried to The satrap Pharnabasus armed the Peloponnesian fugitives to guard his coasts, and urged their commanders to build new ships at §§ 27-31. Story of the exile of the Syracusan commanders Antandros. at Antandros, and of Hermocrates' accusation against Tissaphernes and expedition against Syracuse. § 32. The Spartan harmost Eteonicus was expelled from Thasos. The admiral Cratesippidas took command of the ships that Pasippidas had collected. §§ 33, 34. Agis made a sally from Decelea, but retreated hastily before Thrasyllus. In reward the Athenians voted Thrasyllus 50 triremes and considerable reinforcements.

Agis sent Clearchus with a small squadron to the Bosporus to cut off the Athenian corn supply. Clearchus lost three ships in the Hellespont, but with the rest safely reached Byzantium. § 37. Contemporary events in Sicily.

411-410 B.C.

§ 1. Μετὰ δὲ ταῦτα. For the interval that must have elapsed between the points where Thucydides' narrative ends and Xenophon's begins, see Introd. pp. xvi, xvii.

ήλθεν, i. e. to the Hellespont: cp. following notes.

Θυμοχάρης: a few months earlier this general had lost twentytwo out of thirty-six ships, when he was defeated by Agesandridas and the Peloponnesians off Eretria in Euboea: Thuc. viii. 95.

aveis, in a second battle; the Athenian victory at Cynossema being apparently the first (Thuc. viii. 106). Xenophon does not specify the place, but it appears from the context that it must have been the Hellespont.

'Aγησανδρίδου. According to Diod. xiii. 41 after the battle of Cynossema Mindarus sent the Spartan Epicles to conduct Agesandridas' fleet from Euboea to reinforce him in the Hellespont. But on the voyage the whole fleet was destroyed by a storm off Mount Athos, only twelve men escaping. Agesandridas must have been one of the twelve, if Diodorus' story is true: cp. Thuc. viii. 107 fin.

§ 2. Μετ' ολίγον . . . τούτων : cp. ὖστερον τούτων.

Δωριεύς: cp. i. 5. 19.

ἐκ Ἡθόδου. For the positions of Dorieus, Mindarus, Tissaphernes, and Alcibiades at this time see Introd. pp. xvi, xvii. According to Diod. xiii. 38 Mindarus had sent Dorieus with thirteen ships, which had come from the Italian Greeks to aid the Peloponnesians, to Rhodes in order to suppress a threatened uprising in the island.

τοῖε στρατηγοῖε, i.e. Thrasyllus and Thrasybulus (Thuc.viii. 104). ἀνεβίβοζε. The imperfect tense expresses the attempt.

ος ἤνοιγε. This, the reading of most MSS., to which the commentators, comparing i. 5. 13; 6. 21, give the meaning, 'as soon as he got clear,' i. e. of the narrow strait of the Hellespont, suits neither Dorieus' action in beaching his ship, nor the geographical position of Rhoeteum, which is well within the strait some five or six miles from the narrow entrance. Diodorus xiii. 45 even says εἰς Δάρδανον, which is still higher up the strait.

It is better to read ώς ήνυς, 'as best he could'; cp. Critical Note and Append. p. 359.

- § 3. εls Μάδυτον, in the Thracian Chersonese not far from Sestos: cp. Her. vii. 33.
- § 4. Μίνδαρος, the Spartan admiral for 411-410: cp. Thuc. viii. 85.
 ἐπὶ τὴν θάλατταν, i. e. to Abydos; cp. Diod. xiii. 45 εὐθέως ἐξ
 ᾿Αβύδου μετὰ παντὸς ἀνήχθη τοῦ στόλου.
- § 5. ἐξ ἐωθινοῦ. Mindarus had moved his fleet from Elaeus to Abydos (cp. Diod. xiii. 45), so that, since Ilium is twenty miles from Abydos, and since he saw Dorieus entering ἄμα ἡμέρα, in all probability the fight must have been renewed the day after Dorieus' arrival in the Hellespont. Moreover the Athenian ships seem (cp. §§ 2, 3) to have sailed from Madytus, fought against Dorieus and returned to Madytus again before the second battle-a process, which, considering the twenty or thirty miles thus traversed, must have occupied several hours. Further, since Madytus was nearly opposite to Abydos, the second battle must have been fought somewhere between the two cities, and consequently much higher up the Hellespont than the first. Diodorus (l. c.) speaks of one battle only, making Mindarus sail down from Abydos to the support of Dorieus at the Dardanian promontory. Accordingly Breitenbach and others, wishing to reconcile the two accounts, regard ἐξ ἐωθινοῦ as an interpolation.
- § 6. Φαρνάβαζος was satrap of Phrygia Minor and Bithynia, and was now in league with the Peloponnesians (Thuc. viii. 80, 99).

μέχρι, temporal: 'as long as.'

§ 7. συμφράξαντες, 'having formed in close order.'

ås αὐτοὶ ἀπώλεσαν: Xenophon's brevity is obscure; but cp. Plut. Alc. 27 τῶν μὲν πολεμίων τριάκοντα λαβόντες, ἀνασώσαντες δὲ τὰς αὐτῶν, τροπαίον ἔστησαν.

- § 8. $\epsilon \pi' a \rho \gamma \nu \rho o \lambda o \gamma i a \nu$: cp. § 14. Since the revolt of the allies after the Sicilian disaster the Athenians had been hard pressed for money.
- § 9. Τισσαφέρνης. Satrap of Lydia and Ionia: his policy had hitherto been to wear out both the Peloponnesians and Athenians by temporizing: cp. Thuc. viii. 109.

συλλαβών. Though after this Alcibiades could never again hope to delude the Athenians with promises of Persian aid (Thuc. viii, 82), his own naval successes round Samos and now in the

Hellespont seem to have been sufficient to secure for him their confidence. Tissaphernes evidently wanted to retrieve his position in the opinion of the Peloponnesians: cp. Plut. Alc. 27 κακῶτ ἀκούων ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων καὶ φοβούμενος αἰτίαν λαβείν ἐκ βασιλέως.

§ 10. μετὰ Μαντιθέου: Mantitheus is mentioned again i. 3. 13. εὐπορήσαντες . . . ἀπέδρασαν, plural κατὰ σύνεσιν.

410-409 B.C.

§ 11, οἱ δ' ἐν Σηττῷ, κ.τ.λ. For the chronology cp. Introd. p. xl.

ναυσὶν ἐξήκοντα, according to Diod. xiii. 49 Mindarus had received reinforcements from the Peloponnesians and the other allies.

eis Kapdiav. On the west coast of the Chersonese.

Κύζικον, this city had revolted from the Athenians, but had been recovered after their victory at Cynossema, Thuc. viii. 107. It was now besieged by Mindarus and Pharnabazus and taken by storm. Diod. xiii. 49.

περιπλείν, from Cardia to Sestos.

§ 12. Θηραμένης: cp. Diod. xiii. 47, 49. After trying in vain to prevent the Euboeans and Boeotians from uniting Euboea with the mainland by a bridge across the Euripus, Theramenes had sailed to the Aegean islands in order to replace the democracies in the various states, had then lent aid to king Archelaus of Macedon in the siege of Pydna, and finally joined Thrasybulus (cp. i. 1. 2, 8) on the Thracian coast.

Θρασύβουλος, one of the generals elected by the Athenian fleet at Samos (Thuc. viii. 76): he had commanded the right wing at Cynossema (ibid. 105) and had afterwards sailed to Thrace (Diod. xiii. 49).

§ 13. ἐξελομίνοις τὰ μεγάλα Ιστία, i.e. the sails of the greater of the two masts. So too, vi. 2. 27, Iphicrates leaves his large sails behind to make his ships lighter and more manageable for fighting.

ele Πάριον. On the Asiatic coast at the E. entrance to the Propontis.

Προκόννησον, an island in the W. part of the Propontis.

§ 14. αὐτοίς, i. e. τοῖς στρατιώταις in the ἐκκλησία.

§ 15. ώρμίσαντο, i. e. at Proconnesus in the Propontis.

§ 16. τοντος, gen. abs. without the noun Διός being expressed:

cp. Ar. Nub. 370 vorra; Hom. Il. xii. 25 ve 8 apa Zevs; Goodwin, M. T. 848.

ἐπειδὴ δ' ἐγγύς, κ.τ.λ. See Appendix i. on the battle of Cyzicus, where the divergent accounts of Diodorus and Plutarch are given.

ύπ αὐτοῦ, i. e. by Alcibiades. Cobet and others conjecture ἀπ αὐτοῦ, 'from the harbour'; an idea already sufficiently expressed by ἀπειλημμένας.

§ 18. raîs elkoor. The article is accounted for by the previous mention of the Athenian fleet (cp. i. 6. 26). There is no need to suppose that aptorais has dropped out of the text (cp. Plut. Alc. 28).

άπάσας. The Peloponnesians did not succeed in collecting a fleet again till Lysander was appointed admiral in 407 B.C.; cp. Plato, Menex. 243 μιᾶ μὲν ἡμέρᾳ πάσας τὰς τῶν πολεμίων ελόντες ναῦς.

Συρακοσίων. Thucydides (viii. 26) relates that the Syracusans had sent a squadron of twenty-two ships under Hermocrates to aid the Lacedaemonians.

- § 19. ἐδέχοντο, cp. § 11 note: the city was unwalled: Thuc. viii. 107.
- § 20. Πέρινθον καὶ Σηλυμβρίαν. Both on the European coast of the Propontis.
- § 22. Χροσόπολιν, on the Asiatic coast of the Bosporus, opposite Byzantium.

δεκατευτήριον. The establishment of this custom-house was of the greatest importance to Athens now that her treasury was exhausted, and she had lost so many of her subject allies, more especially Euboea: cp. Thuc. viii. 95; cp. also the similar action of Thrasybulus in 390-389, iv. 8. 27, 31.

κατεσκεύασαν: cp. Appendix, p. 359.

καὶ φυλακήν: καί = also, i.e. besides the officials whose duty it was to collect the tithes, they also left as a garrison, &c.

έπιμελείσθαι, the infinitive expresses purpose: Goodwin, M.T. 770. § 23. Ίπποκράτους, cp. Thuc. viii. 35, 99, 107. In 411 Mindarus had sent him with Epicles to bring up reinforcements from Euboea:

κάλα. This is Bergk's conjecture for the MS. καλά. The

word is equivalent to $\xi \hat{\omega} \lambda a$ and is used by Aristophanes, Lys. 1253, to denote ships. $\tau \hat{a} \kappa a \lambda \hat{a} = '$ our honour is gone' hardly seems to suit the passage.

ἀπεσσύα. Doric form of ἀπεσύη, aor. pass. of ἀποσεύω, is explained by Eustathius (ad Iliad. i. 117 p. 63) as ἀφώρμησε, ἀπῆλθε, τέθνηκε.

πεινώντι τώνδρες. ἀπορίομες. Doric for πεινώσιν οἱ ἄνδρες. ἀποροῦμεν. For the offers of peace apparently made by the Spartans at this time cp. Appendix, p. 314.

§ 24. Φαρνάβαζος. Diodorus (xiii. 51) says that the Peloponnesians

fled to his camp.

§ 25. τοὺς ἀπὸ τῶν πόλεων στρατηγούς, i.e. the generals from the several states in the Peloponnesian confederacy: cp. iii. 4. 20 and Resp. Laced. 13. 4.

εν 'Αντάνδρω, cp. Thuc. iv. 52 ναθε τε γὰρ εὐπορία ἦν ποιεῖσθαι αὐτόθεν (from Antandros) ξύλων ὑπαρχόντων καὶ τῆς "Ιδης ἐπικειμένης.

§ 26. ναυπηγουμένων. Genitive absolute, sc. ἀὐτῶν: cp. § 29 δεομένων, and Goodwin, M. T. 848.

εὐεργεσία τε καὶ πολιτεία, i.e. the Antandrians voted the Syracusans the privileges and honours of being εὐεργέται and πολίται: cp. vi. 1. 4 and Demos. xx. 60 ἐψηφίσασθ' ἄπερ οἶμαι φεύγουσιν εὐεργέταις δι' ὑμᾶς προσῆκε, προξενίαν, εὐεργεσίαν, ἀτέλειαν ἀπάντων.

Καλχηδόνα, on the Asiatic coast opposite Byzantium.

§ 27. Ἐν δὲ τῷ χρόνφ τούτφ. This and the similar formulae in §§ 31, 32, 33 seem to mean that all the events here mentioned occurred in the year 410-409, the next year 409-408 beginning at i. 2. I.

'Ερμοκράτους. The leader of the oligarchical party at Syracuse: after the defeat of the Athenians he had in 412 urged the Sicilians to assist in completing their overthrow, and accordingly had brought a fleet of twenty Syracusan and two Selinuntine ships to aid the Peloponnesians on the Asiatic coast: cp. Thuc. viii. 26, 29, 45, 85.

§ 28. μεμνημένους... ὑπάρχουσαν. With this the MSS, reading the phrase λόγον διδόναι has to bear the unusual sense 'to give an opportunity of speaking,' and the words μεμνημένους... ὑπάρχουσαν must then be an appeal made by the generals to their soldiers to give them a fair hearing, when they returned to Syracuse,—an appeal quite uncalled for after the loyalty which these soldiers had just shown them. If however the words be transposed, with Dindorf, to a position

before $i\lambda i\sigma\theta ai$, the passage at least becomes intelligible. 'When the soldiers,' it will then mean, 'refused to elect new generals, notwithstanding the news that the present generals had been exiled, and entreated the latter to continue in command, Hermocrates told them that for him and his colleagues to assent to their demand would be an act of rebellion against the home government; but that if any one had any charge to make against himself or his colleagues, both he and they were in duty bound to give an account of their commands. As however no one brought any accusation against them, they consented to continue in command till their successors arrived.' Even with Dindorf's transposition the sense is lame and unsatisfactory. This and the sudden transition to oratio recta together with the irregular use of connecting particles $(\pi ap \hat{\eta} \nu \epsilon \sigma \hat{\alpha} \nu \tau \epsilon ... \epsilon \lambda \hat{\epsilon} \sigma \theta ai$ $\delta \hat{\epsilon} ... oi \delta \cdot ... oi \delta$) point perhaps to a lacuna or lacunae of unknown dimensions: cp. Critical Note.

νενικήκατε. Parallels may be found for this abrupt change to the *oratio recta*: cp. i. 4. 14, vi. 5. 35, &c.

ἡμετέραν . . . ὑμετέραν. There is no need to transpose these words : ἀρετή can very well mean courage and skill in commanding; προθυμία, sc. τῶν στρατιωτῶν, 'zeal in obeying.'

§ 29. δεομένων. Genitive absolute, sc. τῶν στρατιωτῶν: cp. § 26 note. τῶν ἀφίκοντο, indic. as referring to a definite past action; cp. Goodwin, M. T. 913.

Γνώσιος. Ionic genitive: cp. iii. 1. 10 Ζήνιος. κατάξειν, 'would bring them back from exile.'

§ 30. προσομιλοῦντες. The pres. part. expresses frequency or use. ων for ους, genitive by a kind of attraction from τριηράρχων . . ἐπιβατῶν.

ανεκοινοῦτο: Suidas (s. v.) quotes this passage with the Doric form ανεξυνοῦτο.

§ 31. κατηγορήσας. Thucydides (viii. 85) narrates how in 411 B.C. Hermocrates had accused Tissaphernes at Sparta of playing a double game between the Peloponnesians and Athenians. He is mentioned (i. 3. 13) as accompanying some Spartan envoys, who, at the same time as some Athenian envoys, were to meet Pharnabazus at Cyzicus, 408 B.C. Since Diodorus (xiii. 63) puts his expedition against Syracuse in 409-8 B.C., it must have been shortly after this meeting that he obtained from Pharnabazus the

assistance described in this passage. Tissaphernes was the personal enemy of Pharnabazus.

*Aστυόχου, the Spartan admiral, who preceded Mindarus: cp. Thuc. l. c.

έν τούτω δέ ήκον, cp. § 29 ξμειναν έως αφίκοντο . . . απεπέμψαντο. The chronological sequence of events here seems to be hopelessly confused. How could the old generals have at the same time waited for the new ones to arrive and been sent on their way (§ 29 ἀπεπέμψαντο) with promises of future help? Why in § 31 does Xenophon tell the story already narrated by Thucydides (viii. 85) of what had already happened to Hermocrates early in 411, and couple with that his visit to Pharnabazus, which must certainly have been subsequent to his exile, mentioned in § 27 as apparently occurring in 410 B.C.? and why does he insert at this point his preparations for his attack upon Syracuse, which was not made till 409-8 B.C. according to Diodorus (xiii. 63)? How too could Hermocrates have been in Sicily in 409 (or at latest in 408, if Diodorus' date be, as so often, a year wrong), and again with Pharnabazus at Cyzicus în 408? (Cp. i. 3. 13; Freeman, Sicily, iii. p. 727.) Again, to what interval of time does ἐν τούτφ refer? for the new ships must have taken some considerable time to build. In any case it can have nothing to do with Hermocrates' visit to Pharnabazus and attack on Syracuse, which must be regarded as a parenthetical digression, anticipating the events of the next two years. Perhaps then ev roire may be interpreted to mean the time following the agreement made between the old generals and the army, inclusive of the time required for building the ships. Theor must therefore be translated as a pluperfect, 'had arrived.'

els Μίλητον. This agrees with the anticipatory remark of Thucydides (l.c.), who gives the same names.

§ 32. 'Εν Θάσφ. Thasos had revolted from Athens in 411 B.C., two months after Diotrephes, an Athenian oligarch, had put down the democracy, then existing, in favour of an oligarchy (cp. Thuc. viii. 64), and had since submitted to the government of a Spartan harmost. Now it appears that the popular party under Ecphantus had expelled Eteonicus the harmost and his supporters, and admitted Thrasybulus with an Athenian force just after the battle of Cyzicus: cp. this section with § 12 note, and with Demosthenes (xx. 59), who

adds that this affair further led to τὸν περὶ Θράκην τόπον entering the Athenian alliance.

άρμοστής. In 423 B.C. the Spartans appointed governors in Thrace (Thuc. iv. 131), and in 413 king Agis made Alcamenes harmost of Euboea (Thuc. viii. 5). But it was not till the admiralship of Lysander, 407 B.C., that it became a principle of the Lacedaemonian hegemony to appoint these officers backed up by oligarchies of ten in all the subject states; cp. Diod. xiv. 10 καταστήσαντες δὲ ναύαρχον Λύσανδρον τούτφ προσέταξαν ἐπιπορεύεσθαι τὰς πόλεις ἐν ἐκάστη τοὺς παρ' αὐτοῖς καλουμένους ἀρμοστὰς ἐγκαθιστάντα· ταῖς γὰρ δημοκρατίαις προσκόπτοντες οἱ Λακεδαιμόνιοι δι ὀλιγαρχίας ἐβούλοντο τὰς πόλεις διοικεῖσθαι. Other instances of harmosts in the Hellenica are (i. 2. 18) Labotas in Heraclea, (i. 3. 5) Hippocrates in Chalcedon, (i. 3. 15) Clearchus in Byzantium, (ii. 3. 14) Callibius at Athens, (iii. 1. 9) Dercylidas in Abydos, (iv. 8. 29) Therimachus in Methymna, &c.

Haσιππίδιις. It is impossible to determine whether Pasippidas was actually ναυάρχος in succession to Mindarus, or whether he merely filled his place till the newly appointed successor Cratesippidas arrived: in either case, since Lysander did not succeed him till 407 (i. 5. 1), Cratesippidas must have held office for at least two years. This long tenure may perhaps be explained by the paucity of Peloponnesian ships after the destruction of the fleet at Cyzicus, which naturally made the admiralship of very little importance, until Lysander, backed by Persian gold, built a new fleet. Diodorus (xiii. 65) dates Cratesippidas' appointment in the year 409, and narrates that he sailed with twenty-five ships collected from the allies to the Ionic coast οὐδὶν ἄξιον λόγου πράξας: that then he was supplied with money by some Chian exiles, reinstated them in the island and occupied the acropolis.

§ 33. Δεκελείας. Agis had commanded this ἐπιτειχισμός ever since its fortification in 413 B.C. (Thuc. vii. 19).

 $\Theta p \acute{a} \sigma v \lambda \lambda o s$ had returned to Athens immediately after the battle at Abydos (supr. § 8) to procure reinforcements.

τὸ Λίκειον, east of Athens in front of the gate of Diochares: cp. Strabo, ix. 397.

§ 34. $\tau \hat{\omega} \nu \vec{\epsilon} n \hat{\iota} n \hat{a} \sigma \iota \nu$, 'of those in the rear.' $\vec{\epsilon} n \hat{\iota} = \delta \pi \iota \sigma \theta \epsilon \nu$; cp. ii. 4. 11; Cyrop. viii. 3. 16–18.

§ 35. πλοία . . . σίτου, cp. Cyrop. ii. 4, 18 άμάξας σίτου. These corn-ships would come from the Hellespont: cp. Demos. xx. 31 ἴστε γὰρ δήπου τοῦθ' ὅτι πλείστω τῶν πάντων ἀνθρώπων ἡμεῖς ἐπεισάκτω σίτω χρώμεθα. πρὸς τοίνυν ἄπαντα τὸν ἐκ τῶν ἄλλων ἐμπορίων ἀφικνοῦμενον, ὁ ἐκ τοῦ Πόντου σῖτος εἰσπλέων ἐστίν.

σχήσοι καὶ ὅθεν, 'should also occupy the places from which, &c.' καὶ Κλέαρχον. καὶ is to be retained: the passage means that, just as Agis prevented provisions coming into Athens by land, so also Clearchus was to do the same by sea. Clearchus had been designated to command a squadron in the Hellespont in 412 B.C., and on his arrival there in 411 B.C. Byzantium had revolted to him (Thuc. viii. 8, 39, 80). Diodorus (xiii. 51) says that he fought in the battle of Cyzicus. Nothing is known of his subsequent movements.

§ 36. Μεγάρων, the Megarians had just recovered Nisaea from the Athenians: cp. Diod. xiii. 65.

αὐτοῦ, i. e. τοῦ Κλεάρχου.

els Σηστόν. Sestus was at this time occupied by the Athenians (cp. supr. § 11), so that it has been proposed to read els "Αβυδον.

. § 37. 'Aννίβα. This Hannibal was the son of Gisco, and according to the narrative of Diodorus (xiii. 54-62) he captured Selinus and Himera in 409 B. C. For this reference to Sicilian affairs and the similar ones in i. 5. 21, ii. 2. 24, as well as the references to Persian history, i. 2. 19, ii. 1. 8-9, cp. Introd. p. xxxviii.

CHAPTER II

\$\xi\$ 1-5. Thrasyllus sailed with his fleet to Samos: he made numerous descents upon the Ionian coast, till he was stopped by Stages the Persian. \$\xi\$ 6-10. Thrasyllus attacked Ephesus, but was defeated with great loss by the citizens, Syracusans, and the troops of Tissaphernes. \$\xi\$ 11-13. The Athenians retreated to Notium, and sailed thence to Lesbos, where they fell in with the Syracusans, and chased them back to Ephesus with the loss of four ships. Thrasyllus joined the Athenian squadron at Sestos, and the combined force then crossed to Lampsacus. \$\xi\$ 14-17. The unconquered troops of Alcibiades refused to associate with the defeated troops of Thrasyllus, until in combination they won a brilliant victory over Pharnabazus at Abydos.

§§ 18, 19. The Lacedaemonians recaptured Coryphasium (s. e. Pylos). Massacre of the Spartan colonists at Heraclea. Revolt of the Medes.

409-408 B.C.

§ 1. 'Ολυμπιάς, κ.τ.λ. For the chronology see Introd. p. xli. Olympiad xciii. was really 408.

προστεθείσα ξυνωρίς: cp. Pausanias v. 8. 10.

Εὐβώτας: cp. Pausanias vi. 8. 3.

Θορικόν. On the S.E. coast of Attica.

Θράσυλλος (supr. i. 1. 8) was sent to obtain reinforcements for the Hellespont, but now, for some unexplained reason, he takes his new fleet to Ionia. Probably the Athenians were already completely masters of the Hellespont, and so could afford to use their forces elsewhere.

τὰ ψηφισθέντα : cp. i. I. 34.

ώς ἄμα καί, κ.τ.λ.: the MSS. reading is unintelligible: probably the phrase is a gloss on τῶν ναυτῶν πελταστάς.

- § 2. Πύγελα. A small town five miles S.W. of Ephesus.
- § 4. els Νότιον. The harbour of Colophon, N.W. of Ephesus: cp. Thuc. iii. 34.

προσεχώρησαν, i.e. joined the Athenians voluntarily.

- ἀκμάζοντος τοῦ σίτου, 'when the corn was ripening,' i.e. about June.
- § 5. Στάγης. Thucydides (viii. 16) calls him υπαρχος Τισσσαφέρνους.
- § 6. τη 'Αρτέμιδι. The famous temple of Artemis at Ephesus.
- § 7. Κορησσόν, a hill four and a-half miles S.W. of Ephesus: cp. Diod. xiv. 99.

πρὸς τὸ ἔλος, on the north side of Ephesus: cp. Strab. xiv. 642.

§ 8. †σφίσω, † i. e. σφίσω αὐτοῖς = ipsi sibi : cp. Critical Note.

ἀπὸ τῶν προτέρων εἶκοσι νεῶν, i.e. the ships destroyed at Cyzicus: cp. i. 1. 18, 25.

Εὐκλέους— Ἡρακλείδου, perhaps the same as the Syracusan generals of 414 mentioned by Thuc. vi. 103.

Σελινούσιαι δύο: cp. Critical Note. οἱ ἀπὸ τῶν Σελινουσίων δυοῖν would be the natural construction: the anacoluthon is perhaps explicable by the preceding αἱ ἔτυχον. For their presence on the Asiatic coast cp. Thuc. viii. 26: εἴκοσι νῆες Συρακοσίων ἦλθον καὶ Σελινούντιαι δύο.

§ 9. ώσεὶ έκατόν, 'about a hundred': cp. ii. 4. 25.

§ 10. καὶ κοινῆ καὶ ἰδία, i. e. the Ephesian state as a whole and Ephesian citizens as individuals.

ἀτέλειαν: cp. Appendix, p. 359.

τῷ βουλομένφ ἀεί, 'to any one who at any time should desire it.'

ἀπωλώλει: cp. i. 1. 37 note. Diodorus puts its destruction in 409; this is perhaps a slight confirmation of the chronology: cp. Introd. p. xxxviii.

§ 11. εὐθύ: for this prepositional use cp. i. 4. 11, and Thuc. viii. 88 εὐθὺ τῆς Φασήλιδος.

τὰs Συρακοσίαs ναῦs, i.e. the ships newly built at Antandros, together with the five new arrivals, § 8.

§ 12. αὐτοῖς ἀνδράσι, ' crews and all.'

§ 13. κατέλευσεν; if this Alcibiades be Alcibiades the Phegusian, who, according to Andocides (i. 65), was a relative of the famous Alcibiades, and had fled from Athens, when it was discovered that he had persuaded the informer Dioclides to give false evidence against the Hermocopids, the base part that he then played may account for his summary execution by Thrasyllus, notwithstanding his relationship to Thrasyllus' friend Alcibiades: cp. Critical Note and Appendix, p. 359.

§ 14. καὶ χείμων . . . Μέγαρα: cp. Appendix, p. 359.

§ 15. ὅντες . . ἡκοιεν, instead of εἶεν . . ἡκοιεν: the optative of oratio obliqua. Plutarch (Alc. 29) gives an elaborated version of the same story.

§ 16. Ιπποις πολλοίς, i. e. Ιππεύσι πολλοίς: cp. i. 3. 5.

'Aλκιβιάδης as the commander-in-chief alone is mentioned, though it appears from Plut. Alc 29 that Thrasyllus also took part.

§ 18. Κορυφάσιον. Xenophon here gives rather a one-sided version of the recapture of Coryphasium or Pylos on the Messenian coast by the Spartans, which the Athenians had held ever since it was seized by their general Demosthenes in 425 B.C. Diodorus (xiii. 64) says that the place was at this time garrisoned by some Messenians, and when they were attacked by the Spartans, the Athenians sent a fleet of thirty vessels under Anytus to raise the siege. Anytus, however, was unable to weather Cape Malea, and therefore returned to Athens; whereupon the Messenians shortly after surrendered. Xenophon omits altogether to notice the impor-

409-408 B.C.

I. ii. 19—iii. 3

13

tant recapture of Nisaea by the Megarians about the same time (Diod. xiii. 65).

τοὺς ἐποίκους, to be construed with ἐν Ἡροκλεία. It appears from Thuc. iii. 92, viii. 3 that when the Spartans in 426 B.C. settled 6000 colonists at Heraclea, they refused to allow any Achaeans to join in the settlement; and that in 413 B.C. king Agis had extorted money and demanded hostages of the Achaeans of Phthiotis. The Achaeans now had their revenge.

§ 19. καὶ ὁ ἐνιαυτός, κ.τ.λ.: cp. Introd. p. xxxviii, and Appendix, p. 359.

CHAPTER III

§§ 1-7. The Athenian fleet sailed from Lampsacus to Proconnesus and Alcibiades invested Chalcedon, and successfully resisted the Bosporus. a joint attack made on his lines by Hippocrates from within and Pharna-§§ 8, 9. While Alcibiades basus from without. Hippocrates was slain. was absent collecting money on the Hellespont, the Athenians came to terms with Pharnabasus, who agreed to send Athenian envoys to the Persian king, and to allow Chalcedon again to become tributary to Athens. The Athe-§§ 10-13. After nians agreed to suspend all hostilities till their return. some delay Alcibiades swore to the treaty at Chrysopolis and Pharnabasus at Chalcedon. Pharnabasus went to Cysicus, where he was met by the Athenian envoys, and also by some Spartan envoys. §§ 14-22. The Athenians besieged Byzantium. While Clearchus the Spartan harmost was away collecting forces to raise the siege, some Byzantines betrayed the city to Alci-The garrison, unable to resist, surrendered. Story of Anaxilaus at biades. Sparta.

408 407 B.C.

§ 1. Τοῦ δ' ἐπιόντος, κ.τ.λ.: cp. Introd. p. xxxix.

παντὶ τῷ στρατοπέδῳ, i.e. the united forces of Alcibiades and Thrasyllus, who had wintered at Lampsacus, supr. 2. 15.

§ 2. Καλχηδόνα καὶ Βυζάντιον, now in possession of the Lacedae-monians (cp. i. 1. 35).

 $\lambda \epsilon i a \nu$, i. e. all that the enemy might seize as booty: cp. Thuc. viii. 3.

Βιθυνούς Θράκας: the Bithynians had migrated into Asia from Thrace.

§ 3. ἀπέδοσαν: cp. Plut. Alc. 29 οἱ δὲ (Βιθυνοὶ) τήν τε λείαν ἀπέδοσαν καὶ φιλίαν ὡμολόγησαν.

- § 4. πίστεις πεποιημένος, i. e. πρός τοὺς Βιθυνούς.
- § 5. Інтократуя: ср. і. 1. 23.
- § 6. 'Αλκιβιάδηs. According to Plutarch's account (Alc. 30), Alcibiades had been previously engaged in repelling Pharnabazus' attack on the outside of the Athenian siege works.
- § 7. στενοπορίαν. The narrow passage in between the river and the Athenian lines.
- § 8. οἱ δὲ λοιποὶ στρατηγοί. Thrasyllus and Theramenes (cp. Diod. xiii. 66).
- § 9. $\tau \delta \nu \phi \delta \rho \rho \nu \dots \delta \sigma \sigma \nu \pi \epsilon \rho$ si $\delta \delta \epsilon \sigma \sigma \nu$. There is no evidence to show whether this $\phi \delta \rho \rho \sigma$ was the $\epsilon l \kappa \sigma \sigma \tau \dot{\eta}$ or five per cent. duty on all imports and exports, for which the Athenians in 413 B.C. commuted the tribute originally assessed by Aristides (Thuc. vii. 28); or whether in the interval they had returned to the old system; or whether this was a special arrangement made with the Chalcedonians. Cp. iv. 8. 27–30 notes, and CIA. ii. 14 b p. 423.
- § 10. Σηλυμβρίαν: cp. i. 1. 21: cp. Diod. xiii. 66 διὰ προδοσίας είλεν; Plut. Alc. 30.
- § 12. κοινὸν . . . lòiq, i.e. Alcibiades and Pharnabazus entered both into an official agreement as representatives of their respective states and into relations of private friendship. Pharnabazus afterwards procured the assassination of Alcibiades: cp. ii. 3. 42 note.
- § 13. $\Pi a \sigma \iota \pi \pi i \delta a s$ was exiled (i. 1. 32) on suspicion of treachery at Thasos. In the interval therefore he must have been recalled. These Spartan envoys, who were evidently sent to counteract the influence of the Athenian envoys, are not to be confused with those who (i. 4. 2) met Pharnabazus at Gordium with the news of Cyrus' appointment to be satrap of Sardis. There is no need to bracket $\pi p \acute{e} \sigma \beta \epsilon \iota s$.
- ηδη φείγων (cp. i. 1. 27-32). Xenophon apparently inserts these words to denote that Hermocrates was not with the envoys as commissioned by the Syracusan government, but hoping to gain, as he actually did, some aid for the expedition which he was preparing against his country. The doings of Hermocrates, however, seem involved in hopeless obscurity: for Diodorus (xiii. 63) represents him as returning to Sicily in 409-8 with a large sum of money given by Pharnabazus, wherewith he raised troops to effect his return to Syracuse. Moreover he puts his death in the following

408-407 B.C.

I. iii. 15-22

15

year about September (xiii. 75), though by that time according to Xenophon (i. 4. 1) the embassy had got no further than Gordium. Polybius (xii. 25) even states that he fought on the Lacedaemonian side at Aegospotami (405). Dindorf in despair brackets the whole passage: cp. Introd. p. xxxviii, and supr. i. 1. 31 note.

§ 15. Κλέαρχος: cp. i. 1. 35.

νεοδαμώδων. The name given to newly manumitted Helots: what their privileges were, cannot be ascertained (cp. Thuc. iv. 26, 80, vii. 58): cp. Appendix, p. 335.

§ 17. $\delta\lambda\lambda ai$. There seems no need to change the manuscript reading to $\delta\lambda\lambda ai$ $\delta\lambda\lambda ai$. The construction $\delta\lambda\lambda ai - \kappa ai - \kappa ai$ $\delta\pi\omega s$ $\delta\lambda\lambda ai$ is somewhat irregular, but the meaning is plain.

'Aγησανδρίδας: cp. i. 1. 1. ἐπιβάτης here, as in Thuc. viii. 61, and perhaps in i. 1. 28, seems to denote, not a marine, but a subordinate officer in the Spartan navy.

§ 18. οἱ προδιδόντες. An anacoluthon: the nominative has no verb. The interrupted sentence is taken up again at § 20 with ἐπεὶ δέ. § 19. θανάτον: cp. ii. 3. 12.

υστερον. Byzantium surrendered a second time to the Lacedaemonians in the autumn of 405 B.C. (cp. ii. 2. 1), when Anaxilaus probably was made prisoner.

εισέσθαι, from εισίημι.

§ 20. dvoifavres. Diodorus (xiii. 66) and Plutarch (Alc. 31) give a much fuller and somewhat different account of the capture of Byzantium, detailing an elaborate stratagem of Alcibiades, and speaking of a hard-fought battle within the town.

τὸ Θράκιον. This square is described in Anab. vii. 1. 24 τὸ δὲ χωρίον οἶον κάλλιστον ἐκτάξασθαί ἐστι Θράκιον καλούμενον, ἔρημον οἰκιῶν καὶ πεδινόν.

§ 22. ἀποβαινόντων, gen. abs. : cp. i. 1. 26, 29. eis Δεκέλειαν : cp. i. 2. 14.

CHAPTER IV

§§ 1-3. Pharnabasus and the envoys were met at Gordium by some Spartan envoys with the news that Cyrus had been appointed satrap at Sardis with orders to aid the Lacedaemonians in the war. §§ 4-7. Cyrus on his arrival persuaded Pharnabasus to detain the Athenian envoys on

various pretexts, so that they did not return till three years afterwards. §§ 8-10. Alcibiades designed to return to Athens. Thrasybulus reduced Thasos and the rebels in Thrace. Thrasyllus led the main fleet back to Athens. Meantime the Athenians elected Alcibiades general. §§ II, 12. Alcibiades sailed from Samos and on hearing the news with some hesitation entered Piraeus on the day of the Plynteria. §§ 13-17. Various feelings of the Athenians towards him: some said that he was the victim of the intrigues of his enemies, who had contrived his exile to make room for their own ambitious schemes; others, that he was the cause of all the Athenian misfortunes. §§ 18-23. Alcibiades landed and was escorted to the city by his friends. His defence before the Senate and Assembly was favourably received. He was chosen commander-in-chief, and conducted the sacred procession to Eleusis safely by land. Then having equipped 100 triremes and large reinforcements, he sailed with them to Andros. He gained a slight success over the Andrians, and then sailed to Samos.

1. οἱ πρέσβεις: cp. i. 3. 13.
 Γορδείω, on the river Sangarius in Phrygia Major.

er Sangarius in Phrygia Major.

407-403 B.C.

§ 2. οῗ τε Λακεδαιμονίων πρέσβεις. Although Xenophon introduces these envoys with the article οἱ, as if already mentioned, they evidently cannot be the same as those mentioned in ch. 3. 13 as journeying to Persia. Probably therefore they had been despatched previously by the Spartans to procure the dismissal of Tissaphernes from Sardis. Xenophon is equally reticent about οἱ ἄλλοι ἄγγελοι.

[ὄνομα]: probably a gloss to explain that Βοιώτιος is a proper name.

ων . . . πάντων by attraction for πάντα ων.

§ 3. καὶ Κῦρος: also a nominative to ἀπήντησαν: cp. i. 2. 8.

πάντων τῶν ἐπὶ θαλάττη. In the Anabasis (i. 9. 7) Xenophon describes Cyrus more exactly as σατράπης Λυδίας τε καὶ Φρυγίας τῆς μεγάλης καὶ Καππαδοκίας, στρατηγὸς δὲ καὶ πάντων . . . οἶς καθήκει εἰς Καστωλοῦ πεδίον ἀθροίζεσθαι.

σφράγισμα: cp. v. i. 30; vii. t. 39; and Schol. on Thuc. i. 129: ἡ σφραγὶς τοῦ Περσῶν βασιλέως εἶχε κατὰ μέν τινας τὴν βασιλέως εἰκόνα, κατὰ δέ τινας τὴν Κύρου τοῦ πρώτου βασιλέως αὐτῶν, κατὰ δέ τινας τὸν Δαρείου ἵππον, δι' ὁν χρεμετίσαντα ἐβασιλευεν.

κάρανον. Doric for κάρηνος, 'chief.' Segaar (Epist. ad Valckenar. p. 41) however considers it to be a Persian word, to account apparently for Xenophon's explanation of the term: he quotes a MS.

Lexicon κατὰ Πέρσας κάρανος, τουτέστι δεσπότης, τῆ δε Σύρφ διαλέκτφ ἀνδρεῖος, πολεμιστής, δυνατώτατος. Cp. Appendix, p. 359.

Καστωλόν: Kiepert identifies this town with Strabo's (xiii. p. 902) Cyropedion, situated in E. Lydia, on a plateau on the south border of the Catacecaumene. It was the ground for the yearly muster of δσοι εἰς Καστωλοῦ πεδίον ἀθροίζονται, Anab. i. 1. 2; 9. 7.

- § 5. μη είδεναι. For the success of this measure cp. § 8 note.
- § 6. μέμψησθε. This is the reading of II: for the sudden change to oratio recta cp. i. 1. 28 note. The other MSS. read μέμψηται sc. δ Κῦροs. Some commentators have conjectured μέμψοιντο sc. οί πρεσβεῖs. Cp. Critical Note.
- § 7. ἐνιαυτοὶ ἦσαν τρεῖs, i. e. since the envoys started in the summer of 408 (i. 3. 13) they must have returned to the Athenian forces on the Hellespont in 405 B. C. just before the battle of Aegospotami.

οὐ παρὰ βασιλέα. Some word like ἀναγάγοι must be supplied from ἀπάξειν immediately preceding.

'Αριοβαρζάνει. The same probably as the successor of Pharnabazus, v. 1. 28.

Kiov: the site has not been identified.

- § 8. βουλόμενος, κ.τ.λ. Cyrus' measures to prevent the news of his own arrival, and of the intention of the Persian king to aid the Lacedaemonians from reaching the Athenians, must have proved successful. Otherwise it is hard to believe that Alcibiades would have chosen this moment to return to Athens; whereas, supposing him to have been in ignorance, no moment could have seemed more propitious. He had restored the Athenian dominion over the Bosporus, Propontis, and Hellespont (with the exception of Abydos: cp. Diod. xiii. 68), had concluded a favourable treaty with Pharnabazus, and had sent an embassy to the Persian king in the hope of bringing him over to the side of Athens.
- § 9. Θρασύβουλος here reappears in Xenophon's narrative, nothing having been said of him since the battle of Cyzicus in 410 B.C.: p. i. 1. 32 note. From this passage it would seem that the Lacedaemonian party had once more gained the upper hand in the island.
- § 10. στρατηγούς είλουτο. It is not to be supposed that only three generals were elected instead of the usual ten. Xenophon probably names the three who were to command the fleet.

XEN. HELL.

φεύγοντα. Thucydides (viii. 97) says that the people εψηφίσαντο καὶ 'Αλκιβιάδην . . . κατιέναι in the year 411 B.C., but Alcibiades had never availed himself of the permission, so that perhaps now the decree may have been renewed. The curse pronounced over him by the priestly family of the Eumolpidae was certainly not recalled till his return in 407 B.C.: cp. Plut. Alc. 33.

τῶν οἴκοθεν: cp. οἱ ἔνδοθεν, iii. 1. 18.

§ 11. Γυθείου. The Spartan arsenal on the southern Laconian coast: cp. vi. 5. 32.

τοῦ ... κατάπλου. The genitive may be made to depend on κατασκοπήν, or be regarded as a sort of partitive genitive dependent on δπως. The meaning is the same in either case: cp. ii. 1. 14 ώς τἶχε φιλίας.

§ 12. Πλυντήρια. The washing of the statue of the goddess took place on the 25th of Thargelion, i.e. about the end of May: cp. Mommsen, Heortologie.

ανεπιτήθειον. So Plutarch, Alc. 34 δρώσι δὲ τὰ ὅργια Πραξιεργίδαι ἀπόρρητα, τόν τε κόσμον καθελόντες, καὶ τὸ ἔδος κατακαλύψαντες. ὅθεν ἐν ταῖς μάλιστα τῶν ἀποφράδων τὴν ἡμέραν ταὕτην ἄπρακτον ᾿Αθηναῖοι νομίζουσιν' οὐ φιλοφρόνως οὖν οὐδ' εὐμενῶς ἐδόκει προσδεχομένη τὸν ᾿Αλκιβιάδην ἡ θεὸς παρακαλύπτεσθαι καὶ ἀπελαύνειν ἐσυτῆς.

§ 13. δχλος . . . θαυμάζοντες, a construction κατά σύνεσιν.

ήθροίσθη: cp. Plut. Alc. 34; Diod. xiii. 68, 69.

of μέν corresponds to of δέ § 17.

μόνος, if retained in the text, must mean 'alone' of those who had been banished at the same time.

 $[\hat{a}\pi\epsilon \lambda o\gamma \hat{\eta}\theta\eta$ &s.] Brückner and Dindorf inclose the words in brackets as a gloss: $\hat{a}\pi\epsilon \lambda o\gamma \hat{\eta}\theta\eta$, to be translated at all, must be taken passively: cp. Critical Note and Appendix, p. 359.

ἀπὸ τοῦ τῆς πόλεως δυνατοῦ: 'from the resources of the state'; cp. i. 6. 7 κατὰ τὸ αὐτοῦ δυνατόν.

§ 14. ἐθέλοντος δὲ . . . ἐστέρησαν. This hopelessly corrupt and involved sentence now passes into oratio recta.

ύπερβαλλόμενοι: literally 'putting off that which seemed to be just to another time'; i.e. the demand for an immediate trial, which seemed to be just. For the facts cp. Thuc. vi. 29.

§ 15. δουλεύων is appropriate as expressing the relation between

Alcibiades as a subject, and the Persian king as a master: cp. iii. 1. 26; vi. 1. 12.

τοὺς ἐχθίστους, i. e. the Spartans and Persians: cp. Thuc. viii. 45. § 16. τῶν ... εἶναι. A contracted expression for τῶν ὅντων τοιούτων οἴόσπερ αὐτὺς ἦν εἶναι, 'they denied that it was the part of men who were such as he was, to need, &c.' αὐτοῦ would be more usual than αὐτός in such a contraction: cp. ii. 3. 25 γνόντες μὲν τοῖς οῖοις ἡμῦν τε καὶ ὑμῦν χαλεπὴν πολιτείαν εἶναι; the nominative, however, is found in the MSS. in Arist. Achar. 601 νεανίας δ' οῖους σὺ διαδεδρακότας, and Demos. xxiv. 185 οὐδ' οῖοισπερ συχρώμενοι συμβούλοις, where some commentators have altered the text.

καινῶν πραγμάτων for νεωτέρων πραγμάτων (cp. v. 2. 9) otherwise occurs only in later authors: cp. Polyb. iv. 2; Dio Cass. xxxvii. 30.

†τοιούτοις ... πρότερον.† The words, as they stand in the text, are a correction, almost universally adopted, of the unintelligible MSS. τοιούτος οἷις. But even so corrected it is very hard to extract any meaning out of them. τοῖς ... ἐχθροῖς is the dat depending on ὑπάρχειν, and οἷοισπερ is the dat instead of the nom. by attraction after τοιοίτ ιις: the sequence of cases δυνασθεῖσιν ... λειφθέντας is very irregular, and the clauses ὕστερον δὲ ... βελτίστους, αὐτοὺς δὲ ... ἀγαπᾶσθαι ... εἶχον χρῆσθαι, which are manifestly a mere recitation of the acts of the Four Hundred in 411, have neither logical nor grammatical connexion with what precedes. Probably, therefore, there is a considerable lacuna after πρότερον. Cp. Critical Note.

§ 17. τῶν τε φοβερῶν, κ.τ.λ. γενέσθαι is the infinitive dependent on φοβερῶν. Translate: 'and that there was a danger that he alone would be the author of the evils that it was feared would befall the state': φοβερῶν ... γενέσθαι = φοβερῶν μὴ γένηται.

§ 19. Εὐρυπτόλεμον, to be distinguished from Euryptolemus (i. 3. 13), one of the Athenian envoys to the Persian king. In 406 the former advocated the cause of the generals after Arginusae, i. 7. 12. παρεσκευασμένων to be construed with μὴ ἐπιτρέπειν.

§ 20. αὐτοκράτωρ. For a parallel cp. Thuc. vi. 8, when Nicias, Alcibiades, and Lamachus were appointed στρατηγοὶ αὐτοκράτορες. Cp. also Diodorus' account (xiii. 69) αὐτὸν στρατηγὸν καταστήσαντες αὐτοκράτορα καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν ἀπάσας τὰς δυνάμεις ἐνεχείρισαν αὐτῷ.

σῶσαι, i. e. to secure what remained and to recover what was lost of the Athenian power. ἀνασῶσαι would rather be expected.

πρότερον μέν. For the first time since the ἐπιτείχισιε was established at Decelea in 413, Alcibiades now conducted the procession to Eleusis, as of old, along the Sacred Way. He evidently meant it to be not only a military demonstration, but an act of atonement to the priestly party, whose hatred he had so deeply incurred (cp. Thuc. viii. 53). Plutarch (Alc. 34) indeed says that he roused such enthusiasm among the common people, that they hoped that he would make himself tyrant (cp. Thuc. vi. 15).

έποίησεν, 50. ἄγεσθαι.

§ 21. τρίτφ μηνί. The Eleusinian mysteries were celebrated on the 20th of Boedromion, i.e. about the end of September: the Plynteria on the 25th of Thargelion, i.e. about the end of May. Alcibiades therefore must have stayed at Athens within a week of four months. Accordingly Cobet reads τετάρτφ. Cp. Critical Note.

'Αδείμαντος, called δ Λευκολοφίδου to distinguish him from Adimantus, the son of Ariston, Plato's brother: cp. i. 7. 1.

ήρημένοι κατὰ γῆν, i. e. Alcibiades selected them out of the college of generals to command the troops on board his fleet. Diodorus (xiii. 72) erroneously mentions Adimantus and Thrasybulus; for the latter was still absent from Athens (cp. Hell. i. 4, 9; 5. 11). It appears from i. 4. 22; 5. 18 that Conon must have accompanied Alcibiades as second commander of the fleet, as he was left by him to carry on the siege of Andros. This Aristocrates may be the same as the one mentioned by Thuc. viii. 89.

§ 22. $\tau \eta s$ 'Avõpias $\chi \omega \rho as$. This failure to capture Andros was made a matter of reproach against Alcibiades by his enemies at Athens (Plut. Alc. 35).

§ 23. ἐπολέμει. Diodorus (xiii. 69) and Plutarch (Alc. 35) state that Alcibiades made plundering expeditions to Caria, Cos, and Rhodes, apparently in the winter 407-406 B.C.

CHAPTER V

§§ 1, 2. Lysander was appointed Spartan admiral and collected a fleet of 70 ships at Ephesus, where he waited till Cyrus' arrival at Sardis.
§§ 3-7. Lysander obtained from Cyrus promises of vigorous support and increased pay for the Peloponnesians.
§§ 8-10. The Athenians in despair sent

407-406 B.C.

I. v. 1-8

2 I

envoys to Cyrus, but he refused to see them. Lysander had now 90 ships at Ephesus. §§ 11-14. Alcibiades crossed to Phocaea to visit Thrasybulus, leaving his fleet at Samos, in charge of Antiochus, with strict orders not to fight. But Antiochus disobeyed, and drew on a general engagement at Notium, in which he was defeated by Lysander with a loss of 15 ships. § 15. On his return to Samos Alcibiades tried in vain to renew the battle and avenge the defeat. §§ 16, 17. On hearing of this affair the Athenians at home chose ten other generals in place of Alcibiades, who, finding himself unpopular also with his fleet, sailed away to the Chersonese. §§ 18-20. Conon succeeded Alcibiades at Samos; he manned only 70 ships out of 100, and with them ravaged the neighbouring coast. § 21. Contemporary events in Sucily.

§ 1. πρότερον τούτων, i.e. a little before Alcibiades sailed for Andros and Samos, in the autumn of 407 B.C. Xenophon now proceeds to bring his account of the doings in the enemy's camp up to the same date.

της ναυαρχίας: cp. Appendix, p. 343.

έβδομήκοντα. This was the first fleet the Spartans had collected since the battle of Cyzicus, 410 B. C. (cp. i. 1. 18).

els Σάρδεις: from Gordium in Phrygia Minor (cp. i. 4. 3), where he had been in the spring of 407.

§ 2. τοῖς . . . πρέσβεσιν. Xenophon leaves it quite uncertain who these envoys were—whether the same as those mentioned in i. 4. 2, or a different body.

å πεποιηκώς είη: for Tissaphernes' policy cp. i. 1. 9 note.

- § 3. τὸν θρόνον κατακόψειν: cp. Tissaphernes' promises to the Athenians, Thuc. viii. 81 μὴ ἀπορήσειν αὐτοὺς τροφῆς, οὐδ' ἢν δέῃ τελευτῶντα τὴν ἐαυτοῦ στρωμνὴν ἐξαργυρίσαι.
- § 4. δραχμὴν ᾿Αττικήν. The Attic drachma was worth six, the Aeginetan ten obols. The Athenians were accustomed to pay their men only half a drachma: Thuc. viii. 45.
- § 5. $\tau \dot{\alpha} s \sigma \nu \nu \theta \dot{\gamma} \kappa a s$: for these treaties cp. Thuc. viii. 29, 45, 58, in which, however, no fixed rate of pay was stipulated. One mina = 100 drachmae=600 obols, or three obols a day for every sailor in a crew of 200.
- § 6. ὅτι . . . προσθείης: for ὅτι introducing oratio recta cp. Sauppe, Lexil. s. v.; Goodwin, M. T. 711.
- § 8. ἀθύμως . . . είχον: according to Plut. Lys. 4 many of their sailors deserted.

§ 9. ὑπ' 'Aλκιβιάδου: cp. Thuc. viii. 46.

μηδὲ οἴτινες = μηδένες οἵτινές εἰσι: 'none of the Greeks whatever.' Cp. Plat. Leg. 919 D μήτ' ἔμπορος μήτε διακονίαν μηδ' ἤντινα κεκτημένος.

§ 11. Cp. Introd. p. xlii for the date.

Θρασύβουλου. Xenophon does not relate how Thrasybulus sailed from Thrace and Thasos (cp. i. 4. 9), nor why he was now fortifying Phocaea. This town was occupied by the Spartan admiral Astyochus 412 B. C. (cp. Thuc. viii. 31), and after Arginusae, 406 B. C., the Peloponnesians fled to it for refuge. But, like Cyzicus, it may have been unwalled, and so liable to occupation by either side, so that there is no need to change τειχίζειν into ἀποτειχίζειν οτ περιτειχίζειν. Diodorus (xiii. 73) has a different story altogether, that Alcibiades sailed not to Phocaea, but to Clazomenae. Plutarch (Alc. 35) again makes him sail to Caria ἀργυρολογήσων.

'Αντίοχου. Plutarch (Alc. 35) says of him ἀγαθὸς μὲν ἦν κυβερνήτης, ἀνόητος δὲ τἄλλα καὶ φορτικός. In ch. 10 he relates a story of the manner in which, as a boy, he gained the friendship of

Alcibiades.

§ 13. ως εκαστος ηνοιξεν: better ηνυσεν, 'as fast as each could': cp. i. 1. 2 note.

§ 15. Δελφίνιον καὶ 'Ηιόνα: Delphinium was in Chios (cp. Thuc. viii, 38) and Eion on the Strymon in Thrace. Diodorus (xiii. 76) ascribes the capture of Delphinium and Teos to Callicratidas, so that Schneider here conjectures Τέων for 'Ηιόνα.

§ 16. ἢγγελθη. Plutarch (Alc. 36) makes a certain Thrasybulus, son of Thraso [to be distinguished from the famous Thrasybulus], return to Athens immediately after the battle, and there formally impeach Alcibiades for general misconduct. Diodorus (xiii. 73, 74) here again gives quite a different account: the general discontent at Athens was, according to him, increased by the accusations of some Cymaean envoys, who complained that, after the battle of Notium, Alcibiades had made a descent upon Cyme and ravaged its land, notwithstanding that it was an allied state. But something must be wrong in Diodorus' account, because Thucydides (viii. 31, 100) distinctly states that Cyme was on the Peloponnesian side. Nepos (Alc. 7) has yet another version, that Alcibiades was accused at Athens, not for the defeat at Notium, which he does not mention, but for his failure in an attempt upon Cyme.

άλλους δέκα. Since the battle of Notium must have taken place in the early months of 406, and elections were held at Athens about April, it would seem that Xenophon must mean, not an extraordinary election of generals to replace Alcibiades, but the ordinary elections for the year 406-405, at which Alcibiades failed to secure re-election: indeed Conon and Aristocrates, now re-elected, had been his colleagues (i. 4. 10, 21) in 407-406. Otherwise we should expect to hear not of ten, but only of two or three new generals appointed to supersede him in command of the fleet. Cp. Introd. p. xlii, and Lysias xxi. 7.

Λέοντα: cp. i. 6. 16 note.

Περικλέα: a bastard son of the great Pericles: Plut. Per. 24, 37.

§ 17. τὰ ἐαυτοῦ τείχη. Cor. Nep. Alc. 7 and Diod. xiii. 74 call this fort Pactye. But Plut. Alc. 36 puts the castle at the Thracian town of Bisanthe much further E. on the Propontis. It appears from Anab. vii 3. 19 that other Athenians also possessed τείχη in this district.

§ 18 τῆς "Ανδρου, where apparently he had been left by Alcibiades (i. 4. 23).

Φανοσθένην: since the name of Phanosthenes does not occur in the list of the new generals, it would seem that he was one of the generals of the preceding year, and that he was sent to replace Conon at Andros in the interval which elapsed between the election of the new generals in April, and their entering on office in July. According to Plato (Ion 541 d) he was himself an Andrian.

§ 19. Θουρίαιν: for Thurian ships in the Peloponnesian fleet, cp. Thuc. viii. 35, 61, 84.

 $\Delta\omega\rho\iota\dot{\epsilon}a$: cp. i. 1. 2, Thuc. viii. 35, 84. Pausanias (vi. 7. 4) relates with considerable detail how the Athenian Assembly, though greatly incensed against him, set him free out of pity at seeing so famous an athlete, who had won victories at Olympia and the other contests, in the guise of a suppliant before them: cp. Thuc. iii. 8.

 $\dot{\epsilon}\xi$ 'A $\theta_{ij}\nu\hat{\omega}\nu$. Rhodes was one of the subject allies of Athens, and therefore under her jurisdiction.

παρ' αὐτοίς, i. e. at Thurii.

§ 20. ἐβδομήκοντα. Plutarch (Lys. 4) speaks of the impoverishment of Athens at this juncture: cp. Diod. xiii. 77 Κόνων . . εἰχε

μέν έβδομήκοιτα ναθε οθτως έξηρτυμένας τὰ πρὸς ναυμαχίαν, ως οὐδεὶς ἔτερος των πρότερον στρατηγών ήν κατεσκευακώς.

§ 21. els Σικελίαν: cp. Diod. xiii. 80-90, and Introd. p. xxxviii.

CHAPTER VI

§§ 1, 2. Callicratidas succeeded Lysander at Ephesus. His answer to Lysander's empty boast. §§ 3-5. He increased his fleet to 140 vessels, and prepared for battle; but finding himself traduced by Lysander's friends, he assembled the Lacedaemonians and told them that he had come only in obedience to the Spartan government, and was ready to return if they so §§ 6-11. The malcontents thus quieted, he tried to get supplies from Cyrus, but failing, appealed to the Milesians for help, till money should \$§ 12-15. With the supplies so obtained, he sailed to come from Sparta. Chios and Lesbos, where he took Methymna by storm, and captured many prisoners; all the Greeks he set free except the Athenians. §§ 16-18. He chased Conon, returning towards Samos, into the harbour of Mytilene, where he captured 30 of the Athenian ships, and blockaded the rest. Cyrus thereupon sent him money. §§ 19 24. Conon by a stratagem contrived to send a ship to Athens with the news. In 30 days the Athenians equipped a fleet of 110 vessels, manned by both slaves and free. §§ 25-28. The Athenian fleet sailed to Samos, and anchored at the Arginusae islands, mustering more than 150 strong. Callicratidas left 50 ships under Eteonicus at Mytilene, and sailed to Cape Malea with 120 ships to meet the Athenians. §§ 29-34. Callicratidas refused to flee before the superior numbers of the Athenians. The fight began; and when Callicratidas fell into the sea and was drowned, the Peloponnesians fled to Chios and Phocaea with a loss of 69 ships. The Athenians retired to Arginusae with a loss of 25 ships. § 35. The Athenian generals commissioned Theramenes and other officers to rescue the crews of their sunken vessels with 47 vessels, while they themselves sailed against Eteonicus at Mytilene, But both projects §§ 36, 37. Eteonicus, by spreading false news were prevented by a storm. of a victory, succeeded in despatching his fleet to Chios, and in marching himself to Methymna. § 38. Conon met the Athenian fleet with the news about Eteonicus. The fleet sailed to Mytilene, made an attempt on Chios, and finally returned to Samos.

§ 1. ἡ σελήνη, κ.τ.λ. On the chronological data see Introd. p. xxxvi. This eclipse occurred on April 15, 406 B. C.

406-405 B. C.

ό παλαιός, κ.τ.λ. Probably the temple of Athena Polias on the Acropolis, called 'old' in opposition to the newer Parthenon.

παρεληλυθότος: cp. Appendix, p. 344.

- § 3. φαμένου: the middle form is rare in Attic prose, and occurs nowhere else in Xenophon, unless it be in Cyrop. vi. 1. 21, where some MSS. read έφατο.
- § 4. καταμαθών . . . καταστασιαζόμενος : for the participial construction cp. Anab. v. 8. 14 κατέμαθον ἀναστὰς μόλις : Goodwin, M. T. 884.

τῶν Λυσάνδρου φίλων. Diodorus (xiii. 70) states that Lysander during his period of office organized the various oligarchical clubs in the Ionian states in his own favour, promising them the government of their cities (cp. ii. 2. 2).

διαλλάττειν: for the law against holding the office twice cp. ii. I. 7 and Appendix, p. 345.

dreπιτηδείων. Translate: 'since often unsuitable men were appointed, who had only just studied naval matters, and did not know how to employ men.' The text (cp. Critical Note) is manifestly corrupt: the clauses ἀπείρους... τοῖς ἐκεῖ merely repeat πολλάκις... γιγνωσκόντων, and in the MSS. the verbs παραπίπτοιεν and κινδυνείοιεν are not combined by any conjunction.

- § 5. πρὸς ἀ ἐγώ τε, κ.τ.λ., 'in relation to those matters for which I am myself ambitious (i. e. my appointment as admiral) and our country is accused,' i. e. for changing its officers, &c.
- § 7. $\frac{\partial}{\partial r} \sigma \omega \theta \hat{\eta}$: the subjunctive of *oratio directa* is retained and not changed to the optative, as it might be: cp. Goodwin, M. T. 689.
- § 8. πέμψας τριήρεις. Xenophon nowhere relates the result of their mission.
 - § 11. ἐκεῖνα: the money from Lacedaemon.

θαυμάζειν: a stronger word than θεραπεύειν.

§ 12. ol alτιαζόμενοι έναντιοῦσθαι, 'those who were accused of opposing him.'

είσηγοῦντο, i. e. proposed a grant of public money.

ἐπαγγελλόμενοι, sc. δοῦναι, ' promising themselves to give money from their private means.'

ἐφοδιασάμενος, κ.τ.λ., 'having had his seamen paid five drachmae apiece.'

§ 13. ἐμφρούρων: this word nowhere else occurs in this sense: cp. Resp. Lac. 5. 7 and Critical Note.

τῶν τὰ πράγματα ἐχύντων, 'those who were in power.'

§ 15. τοὺς δὲ τῶν 'Αθηναίων φρουρούς. Grote (vii. 406) overlooks the fact that Callicratidas allowed the Athenians to be sold.

μοιχώντα. Plutarch (Mor. 1100 A) explains : αλσχρώς καὶ κρύφα πειράν καὶ παραβιάζεσθαι τὴν θυλατταν.

ἀναγόμενον: Diod. xiii.77, says that Conon with his seventy ships had sailed to the support of the Methymnaeans, but finding the town already captured he had anchored for the night at one of the islands known as the Hecatonnesi.

§ 16. eis òliyas: cp. i. 5. 20.

Λέων καὶ Ἑρασινίδης. The brevity, if not the carelessness, of Xenophon makes the passage, if genuine, almost unintelligible, when compared with § 29. From Lysias xxi. 8 it appears that Archestratus was also with Conon at Mytilene and died there, and that Erasinides, who fought at Arginusae (infr. § 29), escaped in one of the two fast-sailing vessels mentioned in § 19. Again, Leon is mentioned only here and i. 5. 16, while at the battle of Arginusae (i. 6. 30 and 7. 1, 2) Lysias appears in his place. Diodorus too (xiii. 74, 99, 101) speaks of Lysias. The name Leon, however, in this passage of Xenophon is attested by the Scholiast on Aristid. Pan. 162. 19, so that we can only conjecture with Riemann that Leon was on board the ship captured by the Lacedaemonians (§ 21), and that afterwards Lysias was chosen general in his place.

els τὸν λιμένα: the old town of Mytilene lay on a little island separated by a narrow channel from the shore, which formed the connexion between the northern and southern harbours. The southern harbour was deep enough only for small boats, so that here the northern harbour must be meant, the entrance to which was protected by a mole: cp. Diod. xiii. 77, 79; Strab. xiii. p. 617.

ἐκατὸν καὶ ἐβδομήκοντα: the thirty Athenian ships captured § 17 seem to be reckoned by anticipation: for according to § 3 and Diod. xiii. 76 the number was now 140.

§ 17. κατακωλυθείς, i.e. prevented from beaching his ships under the city walls.

§ 18. τὸν ἔκπλουν, i.e. of the northern harbour: the channel (εὔριπος) between the two harbours was too shallow to admit of Conon's escape in that direction.

§ 19. εἰς κοίλην ναῦν, 'into the ship's hold,' instead of on deck, their usual place.

τὰ παραρύματα: cp. Suidas, δέρρεις, σκεπάσματα and ii. 1. 22. What particular kind of coverings these were, is unknown.

406-405 B.C.

I. vi. 20-28

27

Apparently the crews remained below during the day-time to escape the notice of the enemy, and to fit out the ships. They had to wait five days before they caught the Peloponnesians off their guard.

§ 20. ώs . . . elva: ώs is here used with the infinitive, like & στε: cp. iii. 4. 27, v. 2. 38; Goodwin, M. T. App. 4.

πέμπτη ... ἡμέρα: for the omission of the article cp. ii. 2. 17.

§ 21. ως ἔκαστοι ῆνοιγον. Better ἦνουν: cp. i. 1. 2 note and Appendix, p. 359. The logical order of ideas appears to be somewhat confused in the phrases ἀγκύρης ἀποκόπτοντες . . . ἐγειρόμενοι . . . εἰσβάντες.

The detail with which Xenophon narrates this incident of personal skill and courage is noticeable.

τυχόντες . . . ἀριστοποιούμενοι: for the supplementary participle cp. Goodwin, M. T. 887.

§ 22. Διομίδων. Xenophon does not say from whence he was coming—perhaps it was from Samos: from the context it would appear that it was not from Athens.

τον εθριπον: cp. §§ 16, 18 notes. It is difficult to understand how Diomedon effected an entrance.

§ 24. δούλους. To enrol slaves, even as rowers in the fleet, was a very exceptional measure. These slaves who fought at Arginusae were rewarded with their freedom, and were given allotments of land together with the same political privileges as the Plataeans enjoyed at Athens (cp. Arist. Frogs 190, 693; Hellanicus Fr. 80 (Müller)).

τῶν ἱππέων: the Knights formed the second of Solon's five classes and were usually exempt from naval service (cp. Thuc. iii. 16).

§ 26. 'Етео́икои: ср. і. 1. 32.

[$d\nu\tau'$ $(o\nu$ $\tau\eta_s$ $M\nu\tau$ $(\lambda\eta\nu\eta_s)$]: it is impossible to reconcile these words with the geographical features of the country.

§ 27. ἐν ταίς 'Αργινούσαις: three small islands between Lesbos and the mainland.

[ἀντίον τῆς . . . ἄκρα]: cp. Critical Note: ἐπὶ τῆ Μαλέα ἄκρα seems to be a copyist's careless repetition of § 26, and ἀντίον τῆς Λέσβου a gloss on ἀντίον τῆς Μυτιλήνης.

§ 28. ἀνέσχεν, sc. ὁ χειμών, ' when the storm ceased.' Cp. Bekk. Anec. 400 ὡς λέγομεν, ὁπότε ὁ ὑετὸς παύεται.

§ 29. παρατεταγμένοι &δε: Diod. xiii. 98 agrees with Xenophon on the whole in his description of the arrangement of the Athenian fleet, and also explains why it was left weak in the centre and strengthened on the wings: the reason was that the Arginusae islands were taken into the line, so that the ten Samian ships and the ten ships of the taxiarchs ἐπὶ μιῶs posted in front of the islands were sufficient to secure the centre. Their line, drawn up ἐπὶ φάλαγγος (cp. vi. 2. 30), must have faced NW.

μετὰ δὲ ταῦτα, i.e. next in line with these: cp. infr. παρὰ δὲ Διομέδοντα.

ἐπετέτακτο, 'was posted behind.'

'Epaσινίδης. Xenophon nowhere relates how he escaped from Mytilene, in which, according to § 16, he was blockaded together with Conon and Leon: he may have been on one of the two ships that Conon despatched to Athens (i. 6. 1), especially as Lysias (xxi. 8) states that on the death of the general Archestratus at Mytilene he went on board his ship as the fastest-sailing vessel in the fleet: cp. § 16 note.

ονόματι: cp. Appendix, p. 359.

 $\tau a \xi i a \rho \chi \omega \nu$: the taxiarchs, like the strategi, to whom they were subordinate, were ten in number, and each of them commanded one of the ten tribal divisions of the hoplites.

έπὶ μιᾶς, 'in single line.'

ἐπὶ δὲ ταύταις, i.e. 'behind,' so as to form a double line on the two wings, the line in the centre being left single (cp. supr. ἐπετέτακτο).

ναυάρχων: the position of these officers in the Athenian navy is not known: cp. i. 7. 30. The title is applied in v. 1. 5 to the commander of a squadron of thirteen Athenian vessels.

§ 30. Avoias is not mentioned in the list of the ten generals, whose election is related in i. 5. 16. He may have been appointed in the place of Archestratus, who had already been killed at Mytilene (cp. Lysias xxi. 8), or, still more probably, in place of Leon: i. 6. 16 note.

§ 31. διέκπλουν, i. e. the Athenian line was doubled on the two wings to avoid the manœuvre of the διέκπλους. In this manœuvre the object was first to row rapidly past the enemy's ship, breaking his oars in the passage, and then to turn rapidly round and bear

406-405 B.C.

down upon his disabled side. The $\pi\epsilon\rho i\pi\lambda o\nu s$ was the same manœuvre executed round the enemy's flank.

§ 32. $\tilde{\epsilon i \eta}$. . . $\tilde{\epsilon \chi o r}$. $\epsilon \tilde{i \eta}$ is here used as an auxiliary verb with a participle: for the periphrasis cp. iv. 8. 4.

οὐδὲν μή: the double negative is emphatic: cp. Critical Note. οἰκεῖται: cp. Critical Note and Appendix, p. 359.

§ 34. πέντε καὶ εἴκοσιν. The number is said to be twelve in i. 7. 30, but thirteen may have sunk in the interval.

§ 35. Θηραμένην: according to Diod. xiii. 98, though now only an ἰδιώτης, he had been given a command on the right wing. This is not inconsistent with Xenophon: for a trierarch (cp. Dict. of Antiq.) only commanded the ship which he had fitted out. Thrasybulus (i. 5. 11), one of the generals of the previous year, was in the same position.

ταῖε δὲ ἄλλαιε, sc. πλεῖν: the subject which must be the generals themselves, is not repeated, because it is the same as that of the principal sentence ἔδοξε, κ.τ.λ.

διεκώλυσεν. From this passage it would appear that the storm stopped both projects; but i. 7. 5, 31, and ii. 3. 35, would seem to imply that the rest of the fleet at least made a start for Mytilene, though perhaps the imperfect tenses there used might be interpreted to mean no more than the wish, here expressed by βουλομένους.

§ 37. ἔθυε τὰ εὐαγγέλια: cp. the similar action of Agesilaus on the receipt of the news of the Lacedaemonian defeat at Cnidus, iv. 3. 13.

τοίς ἐμπόροις cp. vi. 2. 23; 4. 9. There was no proper commissariat attached to a Greek armament: the custom was for merchants to follow in its train, who sold the necessary provisions and bought the spoils, which were captured.

οδριον. Though the wind was favourable for sailing SW. towards Chios, Conon thought it better to wait till it was more moderate (§ 38), before he sailed E. to meet the Athenian fleet.

Arist. ' $A\theta\eta\nu$. $\pi o\lambda$. 34. I, quoted by the Scholiast on Arist. Ran. 1532, represents the Lacedaemonians after this defeat to have again offered terms of peace to the Athenians, which were again rejected through the influence of Cleophon. Grote (viii. I) thinks that Aristotle has confused together the two battles of Cyzicus and Arginusae. Cp. Appendix, p. 321.

την ταχίστην, SC. όδον ἀποπλείν.

CHAPTER VII

\$5 1, 2. The Athenian generals were replaced by ten others, Conon alone being re-elected. Of the six who returned to Athens, Erasinides was accused by Archedemus of corrupt practices, and sentenced by the court to imprison-§ 3. The other generals also, after informing the Council about the battle and the storm, were arrested by its order. § 4. Before the Assembly Theramenes and others attacked the generals for not having rescued the shipwrecked crews, alleging as evidence the official despatch. \$5 5, 6. In defence the generals recounted the facts, bringing forward some of the sailors § 7. The defence was favourably received, but, it being dark, as witnesses. the Assembly adjourned without a vote being taken, after commissioning the Council to bring forward a proposal as to the procedure of the trial, Theramenes availed himself of the Apaturia to excite the Athenians against §§ 9-11. At the second meeting of the Assembly Callixenus introduced the proposal of the Council, that the people should decide, without further hearing, upon all the accused at once by a single vote. Euryptolemus and others threatened to indict Callixenus' proposal as unconstitutional, but were compelled to withdraw their threat. \$\$ 14, 15. The Prytanes refused to put the question to the vote, but were all frightened into submission except Socrates. §§ 16-33. Speech of Euryptolemus. §§ 16-18. Pericles and Diomedon were chiefly to blame, because they had persuaded their colleagues not to mention in their despatch the orders they had given to Theramenes and others to rescue the crews. 66 19-22. Two courses were open to the Athenians: the generals might be tried, either before the Assembly according to the decree of Cannonus, or before a court according to the law against sacrilege and treason. 66 23-29. But in either case they ought to be tried fairly and separately. Undue haste ought to be avoided, especially in the case of generals who had deserved so well of their country. § 29. To return to the facts: Diomedon had proposed to rescue the crews, Erasinides to sail against the enemy, Thrasyllus to do both by dividing the fleet. §§ 30-32. According to Thrasyllus' proposal 47 vessels were told off to rescue the crews, and the rest were to sail against the enemy, but the storm prevented both projects. Many survivors would witness to the truth of this. § 33. On all grounds therefore the generals ought to be acquitted.' §§ 34, 35. At first the people accepted Euryptolemus' proposal to try the generals separately, according to the decree of Cannonus; but at a second vote the Council's proposal was preferred, and the eight generals were condemned and six of them executed. Not long afterwards the people repented of the injustice.

406-405 B.C.

I. vii. 1, 2

31

§ 1. *\(\textit{\pi}\) auva\(\pi\). According to Diod. (xiii. 100) the generals from Samos ravaged the territory of the enemy: then Thrasyllus and Thrasybulus returned to Athens and spread defamatory reports about the conduct of the generals at Arginusae. On hearing this the generals drew up a letter to the Assembly in reply. For a time the people were satisfied with their defence, but shortly afterwards, persuaded by the representations of Theramenes and Thrasybulus, they summoned the generals home. All this must have taken some time, so that since the Apaturia (§ 8) occurred early in November, the battle of Arginusae must have been fought some time in August: cp. Appendix, p. 321.

'Αδείμαντον: cp. i. 4. 21.

οὐκ ἀπῆλθον: cp. Diod. xiii. 101 φοβηθέντες τὴν ὀργὴν τοῦ πλήθους ἔφυγον. Leon, the general not here accounted for, may have been with Conon at Mytilene: i. 6. 16 note and Critical Note.

§ 2. προεστηκώς. It is extremely doubtful whether the designation προστάτης του δήμου was ever used as an official title in any state, and it was certainly not so used at Athens. The term προστάτης in its legal signification means a patron chosen from among the citizens by an alien (μέτοικος) to represent him before the law courts or elsewhere, where he had no legal right to appear himself. But though this legal signification is sometimes implied in the phrase προστάτης του δήμων, it seems to be more often used in its simple etymological sense of 'leader' or 'champion,' and as such is used indifferently side by side with different parts of the verb προίστημι. Thus Herodotus (i. 59, 69) speaks of Megacles the Alcmaeonid προεστώς των παράλων, of Sparta προεστάναι της Ελλάδος, and of a man gaining a tyranny through προστάς τοῦ δήμου. Thucydides (ii. 65) says that Pericles προύστη της πόλεως, and in the same passage traces the ruin of Athens after his death to the quarrels of inferior men περὶ τῆς τοῦ δήμου προστασίας. Pericles (Schol. on Arist. Pax 681) was in fact the last Athenian to unite successfully in his own person the two positions of στρατηγός and δημαγωγός (in the better sense). Cp. Plut. Phoc. 7. Henceforward, though members of the aristocratical families were as a general rule elected to be στρατηγοί, they were distrusted by the people on account of their Lacedaemonian proclivities.

Men of lower stamp and humbler origin, sprung directly from

the masses, were therefore preferred before them and contrasted (Lysias, xiii. 10) with them. This new class of demagogues rose to eminence by winning the ear of the Public Assembly: and though they were seldom elected to fill any of the higher offices, yet they exercised an enormous political power chiefly by proposing and carrying ψηφίσματα in the Assembly. Sometimes, however, when they chanced to be members of the Council (Arist. Fq. 774), they had a still more direct control over the executive officers and the financial administration, besides bringing forward προβουλεύματα, which, if passed, were afterwards submitted to the Assembly. But perhaps their most favourite method of showing zeal in the popular cause was their institution of prosecutions against generals and other magistrates (Thuc. vii. 48, viii. 65; Plut. Cimon 15) who failed to pass a satisfactory εδθυνα or who were otherwise unsuccessful, or against persons who were suspected of being involved in oligarchical (Arist. Eq. 861) conspiracies.

Usually one such demagogue, like Cleon (Thuc. iii. 36; iv. 21) or Hyperbolus, was pre-eminent over the rest, but it is not to be supposed that the designation προστάτης τοῦ δήμου was confined to one person only: for Thucydides (viii. 65, 89; iii. 75) speaks of Androcles as τοῦ δήμου μάλιστα προεστῶτα, of different persons aspiring to be πρῶτος προστάτης τοῦ δήμου, and of οἱ τοῦ δήμου προστάται at Corcyra. And at the very time when Xenophon in this passage tells us that Archedemus was ὁ τοῦ δήμου τότε προεστηκῶς ἐν ᾿Αθήναις, we learn from Lysias (xix. 48) that the demagogue Cleophon πολλὰ ἔτη διεχείρισε τὰ τῆς πόλεως πάντα.

διωβελίας. The most probable explanation seems to be that this was a public dole of two obols first given to poor citizens on the proposal of the demagogue Cleophon (Arist. 'Aθ. πολ. 28), to relieve the distress caused by the war and the occupation of Decelea (cp. Busolt. Griech. Gesch. iii. 1. p. 264). Other commentators have identified it with the θεωρικά, the institution of which is ascribed by Plutarch (Per. 9) to Pericles: cp. Philoch. fr. 85. In 410-409 numerous payments were made ἐs τὲν διοβελίαν, cp. CIA. i. 188. Beloch, however (Gr. Gesch. ii. 77 note), refers it to the μισθὸς δικαστικός, on the ground that the amounts recorded in the inscriptions (16 to 17 talents) were quite insufficient to meet such a public dole, and that Aristophanes in the Frogs 1466 (date

I. vii. 3-7.

406 B.C.) complains of the μισθὸς δικαστικός as the crying evil of Athenian finance.

ἐπιβολὴν ἐπιβαλών: all Athenian magistrates seem to have had the right of summary jurisdiction within their own spheres of office—in most cases to the extent only of a small fine: if the person so condemned refused to pay, it was the magistrate's duty to bring him before a δικαστήριον for trial: cp. Lys. ix. 11, xxx. 3; Dict. Antiq. i. 745.

φάσκων . . . δήμου: cp. Schol. on Arist. Frogs, 1196 Δημήτριος δέ φησι περιττότερόν τι γενέσθαι τῷ Ἐρασινίδη, τὸ καὶ κλοπῆς κατηγορηθῆναι τῶν περὶ Ἐλλήσποντον.

δησαι, the story of Erasinides seems to be told by Xenophon as the exciting cause of the accusation against all the generals at Arginusae; cp. κατηγόρει καὶ περὶ τῆς στρατηγίας.

§ 3. $\beta ov \lambda \hat{y}$, the Council of Five Hundred: cp. Appendix, p. 328.

Τιμοκράτουs. Timocrates, Callixenus (§ 8), Lyciscus (§ 13), and Menecles (§ 34), who take a prominent part in the proceedings of the trial, are otherwise unknown men.

ἔδησε, the Council was competent to imprison persons accused of προδοσία (§ 22) or other serious crimes: cp. Dem. xxiv. 144.

§ 4. ναυαγούς, living as well as dead: cp. Appendix, p. 326. επιστολήν, cp. Appendix, p. 327.

§ 5. σφίσι for αὐτοῖς, cp. vi. 5. 35.

κατὰ τὸν νόμον, which appointed a definite time, in which every accused person could make his defence: cp. Aesch. c. Ctes. 197 ff.

 $\pi\lambda \epsilon_{olev}$, the pres. opt. represents the imperf. ind. of oratio recta Goodwin, M. T. 673.

Θρασυβούλφ. Thrasybulus, for some reason or other, does not seem to have taken an active part against the generals.

§ 6. δέοι, sc. αἰτιάσασθαι.

ἔχειν αὐτούς: αὐτούς is the subject of ἔχειν: notwithstanding the accusative it seems best to refer it, with Breitenbach, Büchsenschütz, &c., to οἱ στρατηγοί. Blake in his note ad loc. regards it as equivalent to ὑμεῖς of oratio recta.

τὸ μέγεθος : an affirmative verb must be supplied from ψευσόμεθα φάσκοντες.

επειθον, 'tried to persuade': cp. iii. 5. 18.

§ 7. ἀναβαλέσθαι must refer to the voting as to whether there was

406-405 B.C.

any prima fucie case against the generals or not. The reference of the procedure back to the Council seems to have been a ruse of the accusers to prejudice the case, and was, we may perhaps infer, in the darkness carried unanimously.

I. vii. 8-12.

οὐκ ἄν καθεώρων, the protasis is unexpressed; cp. Goodwin, M. T. 245.

προβουλεύσασαν: cp. Plut. Solon, 19, μηδεν έᾶν ἀπροβούλευτον εἰς εκκλησίαν εἰσφέρεσθαι.

§ 8. 'Απατούρια, celebrated in the month of Pyanepsion (Oct.-Nov.), was peculiarly a family festival, because the young men were enrolled in the φρατρίαι at it.

ώς δή συγγενεῖς ὅντες: 'pretending that they were kinsmen.' For ὡς δή cp. v. 4. 3 πρὸς τὰς πύλας ἤλθον, ὡς δἡ ἐξ ἀγροῦ ἀπιώντες, and similar passages in Cyrop. v. 4. 4; vii. 4. 3; Symp. 8. 4. Diodorus (xiii. 101) represents these men, who attended the assembly in great numbers in the garb of mourners, to have been the real kinsmen of the deceased: accordingly Breitenbach (note ad loc.) proposes to translate ὡς δὴ—ὄντες, 'quippe qui essent,' 'since they were'; with which might be compared Cyrop. vi. 2. 4 ὁ Κῦρος . . . ὡς δὴ οὐδὲν σμικρὸν ἐπινοῶν πράττειν. But if that were Xenophon's meaning, he would probably have written παρεσκεύασαν τοὺς συγγενεῖς τῶν ἀπολωλότων instead of παρεσκεύασαν ἀνθρώπους. Cp. Grote, vii. 434.

§ 9. δύο ὑδρίαs. Probably this was the ordinary method of voting in judicial cases, which however is not accurately known until the fourth century B.C. Where the interests of individuals were concerned, the voting was by secret ballot; and although it is difficult to understand how with two urns as described secrecy could be maintained, yet it appears from Lycurgus (Leocr. 146, 149) that even so the votes could still be kept secret. Cp. ii. 4. 9, and Dict. Antiq. ii. 517.

§ 10. τοῖς ἔνδεκα. The eleven magistrates whose duty it was to superintend the safe custody and execution of condemned prisoners.

της θεού, Athena.

34

§ 11. τοὺς ἀπολλυμένους. Diodorus (l. c.) speaks as if the generals had neglected only to bury the dead, not to rescue the living.

§ 12. προσεκαλέσαντο, i. e. summoned on a γραφή παραιόμων: cp. vii. 4. 38.

παράνομα: cp. Appendix, p. 331.

συγγεγραφέναι, a term usually applied only to proposed legislation: cp. ii. 3. 2, and Critical Note.

δεινόν κ.τ.λ. : cp. [Demos.] lix. 88 ὁ γὰρ δῆμος ὁ ᾿Αθηναίων κυριώτατος ὧν τῶν ἐν τ \hat{p} πόλει ἀπάντων, καὶ ἐξὸν αὐτῷ ποιεῖν ὅ τι ἄν βούληται.

§ 14. τῶν δὲ πρυτάνεων. The πρυτάνεις of the φυλὴ πρυτανεύουσα had special seats assigned them, and the whole assembly was presided over by the ἐπιστάτης τῶν πρυτάνεων, who was chosen by lot for one day only. On this occasion Socrates was ἐπιστάτης: cp. Mem. i. 1. 18.

τὴν διαψήφισιν. This can only refer to putting the Council's proposal to the vote: cp. Appendix, p. 331.

αὐτῶν, i. e. Euryptolemus and his friends.

οί δέ, sc. ό ὅχλος.

καλείν, SC. εἰς δίκην.

§ 15. Σωκράτους: cp. Plat. Apol. 32 b, Xen. Mem. i. 1. 18; Appendix, pp. 331, 333. Socrates' opposition gave Euryptolemus an opportunity of bringing in an amendment to the προβούλευμα.

§ 16. κατηγορήσων: Euryptolemus does not adhere to this proposed order: his accusations are in §§ 17–19, his advice in §§ 19–29, his defence in § 29 ff.

§ 17. ἔπεισαν, i. e. μετέπεισαν, 'persuaded them to give up their intention': cp. Thuc. iii. 32.

§ 18. ἐκείνων ... ἐκείνων; the context seems to require the first ἐκείνων to be interpreted of Pericles and Diomedon, whose fault it was that all the generals were accused; and the second ἐκείνων of Theramenes and Thrasybulus. The transition is so very harsh, that perhaps it is better (with Büchsenschütz, &c.) to understand ἐκείνων in both cases of Theramenes and Thrasybulus. This gives an intelligible though not so pointed a meaning.

§ 19. οῦκ, i. e. οὐ κινδυνεύουσι, κ.τ.λ.

καὶ ὅθεν, i. e. καὶ ταῦτα ποιοῦντες ἐξ ὧν, κ.τ.λ., 'doing those things by means of which.'

σφας αὐτούς = ύμας αὐτούς.

έν οἷs, the antecedent is the object to be supplied as accusative to συμβουλεύω: ἐν οἷs must be supplied again before τοῦς ἀδικοῦντας . . . κολάσεσθε.

§ 20. Καννωνοῦ ψήφισμα: cp. Appendix, p. 332.

βάραθρον, a precipitous ravine outside the West gate of Athens in the deme of Ceiriadae.

της θεοῦ, i. e. Athena.

§ 22. τόνδε τὸν νόμον. Antiphon and Archeptolemus were tried under this law: cp. ps.-Plut. v. Antip. § 24.

§ 23. ἀποτέρφ . . . τῷ νόμφ, for the article cp. Plat. Men. 87 b

διαφερέτω δὲ μηδὲν ἡμίν ὁποτέρω ἄν τῷ ὀνόματι χρώμεθα.

κατὰ ἔνα ἔκαστον: i.e. separate trial ought to be given to the accused, whether they were tried κατὰ τὸ Καννωνοῦ ψήφισμα before the Assembly, or κατὰ τὸν νόμον against sacrilege and treachery before a δικαστήριον.

διηρημένων . . . ἀπολογήσασθαι, probably an interpolation. Leonclavius corrected the MSS. διηρημένης, comparing Resp. Lac. 2. 4 μόρας διείλε ἐξ καὶ ἰππέων καὶ ὁπλιτῶν and Cyrop. i. 2. 4 διήρηται αὖτη ἡ ἀγορὰ τέτταρα μέρη. ἐἀν τε . . . ἐάν τε cannot in Attic Greek introduce an indirect question: cp. Goodwin, M. T. §§ 493, 689. Moreover there seems to be no trace in other authorities of this threefold division of the day, and the division of the day itself is logically absurd: cp. Critical Notes, and Appendix, p. 359.

§ 24. αδικούντες: cp. Critical Note.

§ 25. εὐορκοῦντες: a reference to the dicasts' oath: for its formul cp. Gilbert, Gk. Const. Antiq. (E. T.), p. 392.

*є̂*βδομήκοντа: ср. і. б. 34.

§ 26. η μη οὐχ ὑμεῖς, κ.τ.λ.: supply δέδιτε from δεδιότες.

οὐκ ἄν παρὰ τὸν νόμον, κ.τ.λ. denies the preceding clause: 'Are you afraid, that you will not, &c., but not afraid [sc. that you will not put to death whomsoever you like], if you condemn him contrary to the law, &c.,' i.e. οὐ δέδιτε, ἄν παρὰ τὸν νόμον κρίνητε.

§ 27. † ἀποκτείναιτε† . . . ἡμαρτηκότες: cp. Critical Note and Appendix, p. 359. The simplest way out of the difficulty seems to be to read with Dindorf ἀποκτείναιτε, and to adopt Peter's conjecture μεταμελῆσαι. The latter alteration overcomes the difficulty of beginning a new sentence at ἀναμνήσθητε without a connecting particle, and makes the infinitive μεταμελῆσαι the subject of ἀλγεινὸν καὶ ἀνωφελές.

§ 28. 'Αριστάρχφ. For his conduct cp. Thuc. viii. 90, 92, 98. Lycurgus (Leocr. 115) says that he was condemned and executed, but for a different reason.

ἀπολογήσασθαι, infin. to express a purpose : cp. Goodwin, M. T. 770.

§ 29. μή ύμεις γε, SC. ποιείτε ταθτα.

έαυτῶν = ὑμῶν αἰτῶν, ' the laws which are your own': cp. § 19. ἐπὶ κέρως, ' in column.'

 $\pi \rho \delta s$ Μυτιλήνην, the accusative instead of the dative on account of the near neighbourhood of the verb of motion $\pi \lambda \epsilon i \nu$.

yevéσθαι, for the agrist cp. v. I. 32.

§ 30. δοξάντων τούτων, i.e. ἐὰν ταῦτα δόξη.

τῆς αὐτοῦ συμμορίας: this can only refer to the division of the fleet commanded by each strategus, since the well-known system of Symmoriae at Athens for providing money for war expenses was not introduced till 377 B.C.

όκτώ: cp. i. 6. 29, 30.

δώδεκα: cp. i. 6. 34, where 25 ships, with their crews, are stated to have been lost. The two passages may perhaps be reconciled by supposing that 13 ships went down during the battle and that thus only 12 wrecks were left affoat.

§ 31. τριηράρχων. Probably the word is interpolated from i. 6. 35, as taxiarchs were left behind as well: cp. Critical Note.

 $\tilde{\epsilon}\pi\lambda\epsilon\sigma\nu$. The imperfect must mean that the attempt failed: cp. i. 6. 35 and ii. 3. 35.

τὰ μὲν . . . πραχθέντα is dependent on ὑπέχειν λόγον, and ought therefore to be in the genitive, the construction being κατὰ σύνεσιν, not grammatical: cp. vii, 5. 12.

§ 32. els, probably Lysias: cp. Diod. xiii. 99.

ηπερ, sc. ψήφω κελεύουσι κρίνεσθαι.

τὰ προσταχθέντα; these words seem inexplicable, because Thrasybulus and Theramenes, who had received the orders, were not accused, while the accused generals had themselves given the orders. There is the same difficulty in § 33 with τὰ προσταχθέντα: cp. Critical Notes.

§ 33. ἀγνωμονεῖν...οὐχ ἱκανούς. Two constructions are possible: (1) sc. αὐτούς. 'Do not think that they were wanting in right feeling (or judgment), who were unable,' &c., i.e. do not attribute to a want of feeling on the part of men, what was really due to a necessity imposed by the gods. The passage would be much easier if we had τοὺς οὐχ ἱκανούς. (2) 'Do not show yourselves to

406-405 B.C.

be unreasonable by convicting of treachery,' &c. Breitenbach, while adopting the first construction, takes ἀγνωμονεῖν as meaning 'to act unfairly,' i. e. treacherously, on the analogy of Demosthenes, xviii. 94; cp. Critical Notes: most probably οὐχ ἰκανοὺς . . . προσταχθέντα is a gloss on ἀδυναμίας.

πειθομένους, agreeing with ύμας, the subject of ζημιούν.

§ 34. ὑπομοσαμένου: cp. Appendix, p. 332.

οί παρόντες έξ: cp. § 2.

§ 35. μετέμελε. Cp. Plato, Apol. 32 b τοὺς δέκα στρατηγούς, τοὺς οὐκ ἀνελομένους τοὺς ἐκ τῆς ναυμαχίας, ἐβουλεύσασθε ἀθρόους κρίνειν, παρανόμως, ὡς ἐν τῷ ὑστέρω χρόνω πᾶσιν ὑμῶν ἔδοξεν.

 $\pi\rho o \beta o \lambda ds$. A $\pi\rho o \beta o \lambda \dot{\eta}$ was a complaint laid before the Assembly against any individual before a formal indictment was brought. If the people decided that it was made with just grounds, then the complainant had greater hopes of success, if he followed it up with a legal accusation; cp. Dict. Antiq. ii. 492.

Rλεοφῶν: cp. i. 1. 23, note. According to Lysias (xiii. 12) the oligarchical party contrived his execution on a charge of λιποστρατία during the siege of Athens, because he had vehemently opposed the proposal to demolish part of the Long Walls, which formed one of the conditions offered by the Lacedaemonians. Theramenes at the time was absent in Lysander's camp. Nothing is known of the particular στάσις here referred to.

οτε καὶ οἱ ἐκ Πειραιῶς, sc. κατῆλθον, in the autumn 403 B.C.; cp. ii. 4. 39.

λιμῷ ἀπέθανεν, cp. Suidas s.v. ἐναύειν. Καλλίξενος ὁ ᾿Αθηναῖος διὰ συκοφαντίαν ἄθλα ἀπηνέγκατο τῆς ἀναισχυντίας καὶ ἀσεβείας ἐν ἄστει μισούμενος καὶ πενόμενος καὶ ἀποκλειόμενος λιμῷ ἀποθανεῖν, ἐπεὶ μήτε ὕδατος ἐκοινώνουν αὐτῷ μήτε πυρὸς ἐναύειν ἐβούλουτο, ὡσπεροῦν κοινωνεῖν τοῖς βουλομένοις καὶ δεομένοις; and Schol. ad Aristid. Panath. iii. 245 (Dindorf).

BOOK II

CHAPTER I

§§ 1-5. The Peloponnesian soldiers at Chios, hard pressed by want, formed a plan to sack the city. Eteonicus discovered the plot, and by prompt measures put it down. He asked and obtained from the Chians a contribution of §§ 6, 7. On the appeal of her Asiatic allies, supported by envoys from Cyrus, Sparta appointed Lysander to be secretary and Aracus to be admiral of the fleet. §§ 8, 9. Cyrus, having put Autoboesaces and Mitraeus to death, was summoned before Darius to answer for his conduct. §§ 10-12. Lysander, on his arrival at Ephesus, collected all the ships he could from Chios, Antandros, and elsewhere, got a fresh supply of money from Cyrus, and refitted his fleet. The Athenians made similar preparations §§ 13, 14. Cyrus, before going up to his father in Media, left Lysander in charge of all the tribute of his satrapy, and warned him against fighting with the Athenians. §§ 15, 16. Lysander took Cedreae in Caria by storm, and then set out for Rhodes. The Athenians sailed to Chios and § 17. Lysander sailed past Ephesus, and chose three additional generals. Ionia to the Hellespont. The Athenians put out to sea from Chios. §§ 18-21. Lysander took Lampsacus by storm. The Athenians, 180 strong, sailed in pursuit, first to Elaeus, then to Sestos, where they anchored off Aegospotami, opposite Lampsacus, and offered battle. §§ 22-26. For four days they tried in vain to draw Lysander out of his harbour. Alcibiades pointed out to them the disadvantages of their position, but their generals scorned his advice and refused to move. §§ 27, 28. On the fifth day, at a given signal from his scouts, Lysander suddenly rowed across the strait with his whole fleet, and surprised the Athenians while they were scattered along the shore obtaining provisions. He captured without a blow the entire Athenian fleet, except Conon's squadron and the Paralus, and most of the §§ 29, 30. Conon escaped to Cyprus. The Paralus carried the news to Athens. Lysander brought his prisoners to Lampsacus, and sent Theopompus to Sparta to announce his victory. §§ 31, 32. Lysander summoned a meeting of his allies at Lampsacus at which they made many complaints of Athenian cruelty, In revenge he executed all the Athenians among his captives, except the general Adimantus.

§ 1. oi δ' ἐν τῆ Χίφ, κ.τ.λ. After the battle of Arginusae, Eteonicus, left in chief command by the death of Callicratidas, had led the Peloponnesian fleet from Mytilene to Methymna, and then on to Chios; cp. i. 6. 38. For the Lacedaemonian offers of peace cp. Appendix, p. 321.

ovres, for the position of the words cp. i. 4. 10.

της ώρας, i. e. των ωραίων καρπών.

 $τ\hat{\eta}$ Xi ϕ ἐπιθησόμενοι. Chios had been the first of the Athenian allies to revolt after the Sicilian disaster, 412 B.C. (cp. Thuc. viii. 14), and ever since had adhered to the Peloponnesian side.

§ 2. ἀπόρως μέν. The correlative sentence with δέ begins § 3 ἀναλαβών δέ.

τί χρώτο, 'how he should behave in the matter.' Cp. iii. 5. 1.

τό τε γὰρ ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς. The correlative sentence would naturally be expected to begin with τό τε ἐκ τοῦ ἀφανοῦς; but Xenophon in τό τ' αὖ ἀπολλύναι (equivalent to ἄν κρατήσας ὁ Ἐτεόνικος ἀπολέση) rather carries on the thought suggested in the previous subordinate sentence ἄν κρατήσωσε.

συμμάχους, i. e. the soldiers of the allies in the Spartan army,

who had joined the conspiracy.

els τοὺς ἄλλους: for els after διαβολήν instead of πρός cp. iii. 5. 2, Cyrop. vi. 1. 3; Thuc. iii. 109. Translate: 'lest the Spartans should incur the slanders of the other Greeks.'

σχοῖεν... δσιν. Notice the change of mood; the optative is in accordance with the rules of *oratio obliqua*: the subjunctive expresses more vividly Eteonicus' own state of mind: cp. Goodwin. M. T. 365.

§ 4. διὰ τί ἀπέθανεν, the indic. is retained here in oratio obliqua;

cp. Goodwin, M. T. 669.

ἀεὶ ὁ ἀκούων, a partitive singular in the nominative, in apposition to πάντες: cp. Cyrop. vi. 1. 42 ταῖτα γὰρ ἀκούοντες ἦττον ἄν παντὶ σθένει άθροίζοντο, ἔκαστός τις φοβούμενος καὶ περὶ τῶν οἴκοι.

§ 6. συλλεγέντες: cp. i. 6. 4. This assembly is probably to be traced to the influence of the oligarchical clubs organized by Lysander two years before: cp. Diod. xiii. 70 and Plut. Lys. 5.

αλτήσοντας, fut. part. expressing purpose.

εὖ φερόμενον: for the opposite cp. i. 5. 17 πονηρῶς φερόμενος. τὴν . . . ναυμαχίαν, cp. i. 5. 14.

406-405 B.C.

II. i. 7–14

41

§ 7. ἐπιστολέα: who was second in command; cp. i. 1. 23, Appendix, p. 346.

δis . . . ναυαρχείν, cp. Appendix, p. 345.

§§ 8, 9. Cp. Introd. p. xxxix and Appendix, p. 359.

Σέρξου. Darius' father, it should be noticed, was Artaxerxes, not Xerxes.

διὰ τῆς κόρης: for the custom cp. Cyrop. viii. 3. 10 οἱ ἱππεῖς πάντες παρῆσαν . . . διειρκότες τὰς χεῖρας διὰ τῶν κανδύων, ὅσπερ καὶ νῦν ἔτι διείρουσιν, ὅταν ὁρῷ βασιλεύς.

έχων, without τις as in iii. I. 19.

§ 9. Ίεραμένης: probably the husband of Xerxes' sister and father of Autoboesaces and Mitraeus; cp. Thuc. viii. 58.

ώς ἀρρωστῶν, in the Anab. i. I. I Xenophon says nothing of the execution of Autoboesaces and Mitraeus: ἐπεὶ δὲ ἡσθένει Δαρεῖος καὶ ὑπώπτευε τελευτὴν τοῦ βίου, ἐβούλετο τὰ παῖδε ἀμφοτέρω παρεῖναι. ὁ μὲν οὖν πρεσβύτερος (Artaxerxes) παρὰν ἐτύγχανε, Κῦρον δὲ μεταπέμπεται ἀπὸ τῆς ἀρχῆς.

§ 10. ék Xíov, cp. §§ 1, 2.

'Αντάνδρφ, cp. i. 1. 25.

405-404 B.C.

§ 11. Exos, i.e. 'had received already,' represents elxe in oratio recta: cp. Goodwin, M. T. 673.

§ 12. οἱ τῶν ᾿Αθηναίων στρατηγοί, i.e. Conon, Adimantus, and Philocles; cp. i. 7. I.

†προς τὸ ναυτικόν: the force of the preposition after παρεσκευάζοντο is obscure. Breitenbach believes that some words must have fallen out, describing the reinforcement of 30 ships, which the Athenians received between the battles of Arginusae and Aegospotami; cp. i. 6. 25 with ii. 1. 20; cp. Critical Note.

§ 13. Καδουσίων, dwelling on the west coast of the Caspian Sea.

§ 14. τούτου ἔνεκεν, i. e. as far as money was concerned.

παρέδειξε: 'enumerated, and at the same time handed over'; cp. ii. 3. 8.

τὰ περιττὰ χρήματα: 'the money in reserve,' i.e. the readymoney stored in the treasury, opposed to the φόροι.

ώs . . . φιλίαs: partitive genitive. 'How friendly he was towards,' &c.: cp. i. 4. 11.

§ 15. Κεράμειον κόλπον: on the south coast of Caria.

Kespeiais, placed by Kiepert on the south coast of the gulf.

§ 16. την βασιλέως, SC. χώραν.

παρεσκευάζουτο πρὸς ναυμαχίαν, κ.τ.λ. The Athenians must therefore have intended to fight Lysander on his return voyage somewhere between Ephesus and Rhodes, but he contrived to elude them, apparently by coasting along the shore, while they sailed across the open sea; cp. § 17 πελάγιοι.

προσείλοντο. Apparently three generals only seemed insufficient to command a fleet of 180 vessels in a general engagement, so that the crews took upon themselves to elect three more, following their own precedent at Samos in 411 B. C. (Thuc. viii. 76).

§ 17. πρός τε τῶν πλοίων, κ.τ.λ., i. e. in order to prevent the corn ships sailing from the Hellespont to Athens.

αὐτῶν: the Lacedaemonians.

§ 18. σύμμαχον: cp. i. 2. 15.

§ 19. σώματα = 'persons': for this use of σώματα cp. Cyrop. νii. 5. 73 τῶν ἐλόντων εἶναι καὶ τὰ σώματα τῶν ἐν τῆ πόλει καὶ τὰ χρήματα.

§ 20. κατά πόδας: adverbially, 'in their wake,' 'quickly': cp.

Thuc. v. 65 léναι κατὰ πόδας αὐτῶν ἐς Τεγέαν.

έν Ἐλαιοῦντι: in the Chersonese at the entrance of the Hellespont. Here the Athenians anchored to prevent the passage of Lysander, whose previous arrival they had not yet heard of.

§ 21. διείχε, for this imperfect of permanent distance, cp. Thuc. i.

63 ἀπείχε δὲ έξήκοντα μάλιστα σταδίους.

σταδίους ώς πεντεκαίδεκα. Just under two English miles.

§ 22. παραβλήματα: probably much the same kind of coverings to screen the men from missiles as those called παραρύματα in i. 6. 19.

ώς . . . κινήσοιτο . . . ἀνάξοιτο; future optative in oratio obliqua: cp. Goodwin, M. T. 130, 351, App. iv., for this violation of Attic usage.

§ 23. ἐν μετώπφ, ' in line,' opposite to ἐπὶ κέρως.

§ 24. ἐξεβίβασεν, i.e. Lysander would not allow his men to disembark, until his reconnoitring vessels had returned.

éπανήγουτο: imperfect, to express that the Athenians also did so for four days.

§ 25. 'Αλκιβιάδηs: last mentioned as sailing to these forts, i. 5. 17. According to Diodorus (xiii. 105) he now demanded a share in the command of the fleet. Plutarch (Alc. 36, 37, Lys. 10) reproduces Xenophon's account with one or two additions. Lysias (xiv. 38) actually accuses Alcibiades of having, in conjunction with Adimantus, betrayed the Athenians at Aegospotami in revenge for this repulse. But, if Xenophon's account of the circumstances be correct, any treachery on his part seems to have been quite impossible, and in the following year it was Adimantus and his party who contrived the assassination of Alcibiades.

§ 26. αὐτοὶ . . . ἐκεῖνον: for this the regular construction of nominative and accusative in *orațio obliqua* cp. ii. 2. 17, Thuc. iv. 28, οὐκ ἔφη αὐτὸς ἀλλ' ἐκεῖνον στρατηγεῖν.

§ 27. ἐπεὶ . . . τοῖε ᾿Αθηναίοις, for the dative cp. Thuc. iii. 29 ἡμέραι δὲ μάλιστα ἦσαν τῷ Μυτιλήνη ἐαλωκυίᾳ ἐπτά, and i. 4. 7.

τοῖε παρ' αὐτοῦ ἐπομένοιε, i.e. those who had been ordered by him to follow the Athenian movements, cp. § 24.

ασπίδα: cp. Plut. Lys. 11 ασπίδα χαλκήν επάρασθαι πρώραθεν.

§ 28. Θώραξ, § 18: according to Diod. (l. c.) Eteonicus was in command of the land forces.

τον ἐπίπλουν. Diodorus (xiii. 106) gives a totally different account of the battle; it being his day of command the general Philocles, according to him, put to sea with 30 triremes in search of provisions, bidding the other generals follow him. This they failed to do; whereupon Lysander, learning the fact from some deserters, sallied out with his whole fleet, easily drove in Philocles and surprised the rest of the Athenian fleet, which was thus compelled to surrender without striking a blow.

δίκροτοι, i.e. with only two out of the three tiers of oars manned. έπτά: so Plutarch (Lys. 10); Diodorus (l.c.) says ten.

Πάραλος: this and the Σαλαμινία were sacred vessels used by the Athenians for religious missions, for conveying ambassadors, and for carrying the commands of the home government to the generals: cp. vi. 2. 14; Thuc. vi. 53; viii. 86.

συνέλεξεν: cp. supr. διεσκεδασμένων τῶν ἀνθρώπων.

els τὰ τειχύδρια, i.e. of Sestos. Xenophon omits to relate its capture. Diodorus (l.c.) puts the event immediately after the battle.

§ 29. τὰ μεγάλα... loτία. Lysander must have left them behind to lighten his ships for rowing: cp. i. 1. 13. Xenophon says nothing more about Conon till just before his great victory over the Lacedaemonians at Cnidus in 394 B.C.: cp. iii. 4. I.

Εὐαγόραν, cp. iv. 8. 24; Isocr.ix. 52 and Diod. xiii. 106 Κόνων ὁ στρατηγὸς τὴν μὲν εἰς ᾿Αθήνας ἐπάνοδον ἀπέγνω, φοβηθεὶς τὴν ὀργὴν τοῦ δήμου, πρὸς Εὐαγόραν δὲ τὸν ἀφηγούμενον τῆς Κύπρου κατέφυγεν ἔχων πρὸς αὐτὸν φιλίαν. Evagoras was prince of Salamis and tributary to Persia.

§ 30. τοὺς αἰχμαλώτους: according to Plutarch (Lys. 11) 3,000 in number.

§ 31. τὴν δεξιὰν χεῖρα. According to Plutarch (Lys. 9), Philocles ἔπεισε ψηφίσασθαι τὰν δῆμον ἀποκόπτειν τὰν δεξιὰν ἀντίχειρα τῶν άλισκομένων ὅπως δόρυ μὰν φέρειν μὴ δύνωνται, κώπην δ' ἐλαύνωσι. Cp. Cicero (De Offic. 3. 11) Athenienses sciverunt ut Aeginetis, qui classe valebant, pollices praeciderentur.

§ 32. ἢτιάθη μέντοι, i.e. in contradiction to the pretended reason for sparing his life. The evidence against Adimantus is very Lysias (xiv. 38) speaks of Alcibiades ras vavs Avodoubtful. άνδρφ μετὰ 'Αδειμάντου προδοῦναι, where he is certainly misrepresenting much of Alcibiades' conduct. Indeed, in another speech (ii. 58), he regards the cause of the disaster as doubtful, eire ηγεμόνος κακία είτε θεῶν διανοία. Pausanias (iv. 17, x. 9) preserves the Athenian tradition, that Adimantus and Tydeus were the traitors, the latter being the bitterest opponent of Alcibiades. Isocrates (v. 62) expresses no decided opinion. The accusation of treachery brought by Conon against Adimantus (mentioned by Demosthenes xix. 191) belongs to a much later date, c. 393, after the amnesty of 403. In the midst of such uncertain evidence it is impossible to form a definite opinion either way, especially as accusations of treachery to account for so irretrievable a disaster would lie so ready to hand.

 $d\rho \xi \dot{a}\mu \epsilon \nu o s$, for the middle cp. ii. 3. 38, iii. 5. 4: $\ddot{a}\rho \chi \epsilon \iota \nu$ is to 'do something before others,' $\ddot{a}\rho \chi \epsilon \sigma \theta a \iota$ 'to take the lead in independent action:' vid. Liddell and Scott, s. v.

παρανομείν. The MS. D has interpolated in it after παρανομείν —νικήσας ἔφη ποίει ἃ παθείν ἔμελλες ἡττηθείς, εὐθὺς τοῦτον ἀπέσφαξε μετὰ τῶν ἄλλων στρατηγῶν, which exactly agrees with the story of his answer given by Plutarch (Lys. 13): ὁ δὲ οὐδέν τι πρὸς τὴν

συμφοράν ενδούς εκελευσε μη κατηγορείν ων οὐδείς εστι δικαστής, άλλά νικωντα πράττειν άπερ αν νικηθείς επασχεν.

CHAPTER II

- §§ 1, 2. Byzantium and Chalcedon submitted to Lysander, who sent the Athenian garrisons in them and elsewhere back to Athens, hoping thereby the sooner to reduce the city to starvation. §§ 3, 4. The Athenians, on hearing of their disaster, reflecting that the vengeance they had taken on many subject states was about to return upon their own heads, resolved to prepare the city §§ 5, 6. Lysander sailed to Lesbos, where he reorganized the for a siege. governments of the several states, and despatched Eteonicus to do the same in Thrace. All the Athenian allies revolted, except the Samians. Simultaneously the Spartans and their allies under King Pausanias invaded Attica and encamped in the Academy, and Lysander, having restored Aegina and Melos to their exiled citizens, blockaded Piraeus. §§ 10-14. The Athenians maintained an obstinate resistance till all their corn failed; then they sent envoys to Agis with offers of an alliance, but he referred them to the Ephors at Sparta; by whom, however, they were refused permission to enter the country. § 15. Still they would not hear of demolishing their Long Walls, and even arrested Archestratus for making such a proposal. §§ 16-18. Theramenes procured his own despatch to negotiate with Lysander, but after waiting more than three months returned with the information, that the Ephors alone had power to make peace. He and nine others were chosen as plenipotentiaries and sent to Sparta. §§ 19, 20. An audience was given to them at Sparta, where many accusations were brought against the Athenians, especially by the Corinthians and Thebans; but the Spartans refused to destroy Athens utterly, and offered terms of peace. §§ 21, 22. The Athenians, notwithstanding the remonstrances of a few, readily accepted the terms offered. § 23. Lysander and the exiles entered Piracus and began the destruction of the Long Walls, celebrating the first day of Greek Freedom. § 24. Contemporary events in Sicily.
- § 1. $Ka\lambda\chi\eta\delta\delta\rho a$. This city was, by the treaty with Pharnabazus in 408 B.C., left in the hands of the Lacedaemonians, and must therefore at some time since have been taken by the Athenians: cp. i. 3. 8 ff.

οί δὲ προδόντες: cp. i. 3. 18.

τότε: before the surrender of Athens.

νωτερον: after the restoration of the democracy in 403 B.C. § 2. εἰδὼς ὅτι . . . ἔσεσθαι. The construction is altered owing to

\$ 2. είδως ότι . . . εσεσθαί. The construction is altered owing the intermediate clause δσφ . . . Πειραιά: cp. iii. 4. 27; v. 4. 35.

οσφ πλείους: the correlative τοσούτφ is wanting before θάττον: cp. iv. 2. 11.

Βυζαντίου, κ.τ.λ. As masters of the Bosporus, the Lacedaemonians could now prevent the passage of all corn ships on their

way to Athens: cp. i. 1. 35; ii. 1. 17.

άρμοστήν. It appears from Diodorus (xiv. 13) and Plutarch (Lys. 13) that Lysander now established, in connexion with the oligarchical clubs that he had previously organized in Asia Minor and the Aegean, a system of decarchies or councils of ten men in every subject state, to replace the democracies, and to support the Spartan harmost or governor, and his garrison: cp. i. 5. 8 note.

§ 3. της Παράλου: cp. ii. 1. 28.

ό ἐτέρος τῷ ἐτέρφ: in partitive apposition to the nominative, as if ῷμωζον had preceded: the genitive absolute would have been more regular: cp. ii. 3. 54; iv. 1. 24.

πενθούντες, πάντες must be supplied from οὐδείς.

 $M\eta\lambda iovs$: cp. Thuc. v. 116. In 416 the Athenians had put all the men to death and sold the women and children into slavery.

Iστιαιέας: cp. Thuc. i. 114.

Σκιωναίους καὶ Τορωναίους: cp. Thuc, v. 3, 32.

Alγινήτας: cp. Thuc. i. 108; ii. 27.

- § 4. τοὺς λιμένας: on the southern side of the peninsula of Munychia were the two harbours of Zea and Munychia, and on the northern Piraeus itself, divided into the merchant harbour (ἐκπόριον) and the war harbour (κάνθαρος). Angelopoulos, however, puts Zea in the innermost part of Piraeus; cp. Classical Review, xiii. 88.
- § 5. εἰs Λέσβον. The Athenians had held this island, with the exception of Methymna, since they had recovered it after its revolt in 412 B. C. (Thuc. viii. 23).

τὰ ἐπὶ Θράκης χωρία, the ordinary formula to denote the Greek colonies on the Thracian coast: cp. iv. 8. 26; v. 2. 24; 2. 12.

κατεσκευάσατο. For the system introduced cp. § 2 note. The same is meant infr. by πρὸς Λακεδαιμονίους μετέστησεν.

§ 6. τῶν γνωρίμων, i.e. the oligarchs, who often called themselves καλοι κὰγαθοί, χρηστοί, &c.: cp. Resp. Ath. 1.2 ff. For the conduct of the Samian democrats in 412, here apparently referred to, cp. Thuc. viii. 21.

§ 7. Ayıv, cp. i. 1. 33.

πλην 'Αργείων, who had concluded an alliance with Athens in 420 B.C. (Thuc. v. 47), to which they seem now to have been faithful: cp. ii. 4. I note.

- § 8. 'Ακαδαμεία, nearly a mile N.W. of the city walls.
- § 9. πλείστους αὐτῶν άθροίσας: most of them had settled at Thyrea, on the south border of the Argolis; cp. Thuc. ii. 27.

της αυτών, sc. πατρίδος: cp. Thuc. viii. 6 φυγάδες της έαυτών.

τὰ πλοία: the corn ships: cp. i. 1. 35.

§ 10. $\dot{\epsilon}\nu\delta\mu\iota\zeta$ 0 ν 0 $\dot{\epsilon}$, $\kappa.\tau.\lambda$. This is one of the chief passages on which the theory of Xenophon's philo-Laconism in Hellenics, I, II has been based. But when compared with the impartiality of the rest of the books, it may very well be that Xenophon is merely chronicling what were actually the feelings of the Athenians at the time: cp. Introd. p. xxv.

†εὶ μὴ παθεῖν: in place of this unparalleled construction, it seems best to adopt Hartman's conjecture μὴ οὐ: he compares Plat. Phaed. 72 d τίς μηχανὴ μὴ οὐχὶ πάντα καταναλωθῆναι εἰς τὸ τεθνάναι; cp. Critical Note.

οὐδ' ἐπὶ μιᾳ, cp. v. 4. Ι οὐδ' ὑφ' ένός.

excivois: the Lacedaemonians.

§ 11. τοὺς ἀτίμους. The proposal was made by Patroclides (Andoc. i. 73). It did not apply to the exiles (cp. § 20), but only to those who had been in any measure disfranchised for the part they had played in the oligarchical revolution of the Four Hundred in 411 B.C.; cp. Appendix, p. 323.

 $\pi a \rho$ 'A $\gamma \nu \nu$. Lysander had already crossed with part of his fleet to Asia in order to lay siege to Samos; cp. § 16.

§ 12. οὐ γὰρ εἶναι κύριος: for the almost supreme power of Agis, when he was at Decelea, cp. Thuc. viii. 4, 71.

§ 13. Σελλασία: the frontier town of Lacedaemon.

αὐτόθεν: temporal, 'at once,' 'on the spot:' cp. iii. 4. 20; vii. 5. 3.

§ 15. της καθαιρέστως. This shows that the Athenian envoys were not simply dismissed by the Spartans, but had definite terms proposed to them, on which a peace could be concluded: cp. Appendix, p. 324.

'Αρχέστρατος, Plutarch (Alc. 16) quotes his mot on Alcibiades, ή Έλλὰς οὐκ ἄν ἥνεγκε δύο 'Αλκιβιάδας.

48

τῶν μακρῶν τειχῶν . . . έκατέρου, a partitive genitive dependent on ἐπὶ δέκα σταδίους. There were two long walls joining Athens and Piraeus, and one joining Athens and Phalerum; έκατέρου must therefore mean each of the two outer walls.

έγένετο δέ ψήφισμα. This was the work of the demagogue Cleophon; cp. Lysias xiii. 11.

§ 16. τοιούτων δε όντων. τοιούτων is the predicate, the participle having no subject: cp. i. 1. 26.

παρά Λύσανδρον: now engaged in the siege of Samos; cp. § 11, and Plut. Lys. 14 έπεὶ δὲ ἀντείχον οἱ Αθηναίοι, λαβών τὰς ναῦς πάλιν els 'Ασίαν διεπέρασε, καὶ τῶν μεν ἄλλων πόλεων όμαλῶς ἀπασῶν κατέλυε τὰς πολιτείας καὶ καθίστη δεκαδαρχίας, κ.τ.λ.

είδως . . . Λακεδαιμονίους πότερον . . . άντέχουσι. The Greek idiom often puts the subject of the dependent sentence as the direct object of the principal verb.

πίστεως ένεκα, i.e. as a pledge that the conditions would be observed.

τρείς μήνας καὶ πλείω; from December 405 to the end of March 404 B. C.

έπιτηρών όπότε = τον καιρόν φυλάττων, έν ώ.

διὰ τὸ ἐπιλελοιπέναι τὸν σῖτον: it seems to be impossible to reconcile this with the statement in § 11 that the corn supply had already failed three months ago, before Theramenes' mission to Lysander.

атанта в та: for the irregularity ср. Сугор. і. в. 11 в та... ταύτα, and Cyrop. vii. 4. 14 πάντα πειρωμένους ποιείν ο τι φοντο αὐτώ χαριείσθαι.

§ 17. τετάρτω μηνί, for the omission of the article cp. i. 6. 20. eira without de strengthens the opposition between the sentences.

οὐ γὰρ εἶναι κύριος: cp. the answer of Agis § 12.

ήρέθη . . . είς Λακεδαίμονα: είς expresses motion; 'to go to Lacedaemon.' δέκατος αὐτός : 'with nine others.'

§ 18. 'Αριστοτέλην: cp. ii. 3. 2, 13. Afterwards he was one of the Thirty, and was sent by them to Sparta to obtain a Lacedaemonian garrison for Athens.

§ 19. Κορίνθιοι καὶ Θηβαΐοι, cp. iii. 5. 8; vi. 5. 35; and Isocr. xiv. 31 [οί Θηβαΐοι] μόνοι τῶν συμμάχων ἔθεντο τὴν ψῆφον, ὡς χρὴ τήν τε πόλιν ἐξανδραποδίσασθαι καὶ τὴν χώραν ἀνεῖναι μηλόβοτον ὧσπερ τὸ Κρισαΐον πεδίον.

έξαιρείν, sc. τàs 'Αθήνας, to be supplied from 'Αθηναίοις.

§ 20. Λακεδαιμόνιοι δέ: cp. vi. 5. 35; Andoc. iii. 41; and Justin v. 7 'Negarunt Spartani se ex duobus Graeciae oculis alterum eruturos.' In ii. 3. 41, however, Theramenes attributes to them mere motives of political expediency.

τοὺς φυγάδας, cp. § 11.

καθέντας = κατελθείν ἐφέντας, 'having allowed to return.' Plutarch (Lys. 14) and Diodorus (xiii. 107) add as one of the conditions, that the Athenians were for the future to confine themselves to their own territory (τῶν γε πόλεων πασῶν ἐκχωρῆσαι). Plutarch professes to give the actual words of the treaty: καββαλόντες τὸν Πειραιᾶ καὶ τὰ μακρὰ σκέλη καὶ ἐκβάντες ἐκ πασῶν τῶν πόλεων τὰν αὐτῶν γᾶν ἔχοντες ταῦτά κα δρῶντες τὰν εἰράναν ἔχοιτε, αὶ χρήδοιτε, καὶ τοὺς φυγάδας ἀνέντες. περὶ τῶν ναῶν τῶ πλήθεος ὁκοιόν τί κα τηνεὶ δοκέη, ταῦτα ποιέετε: cp. Arist. 'Αθ. πολ. 34. 3 τῆς εἰρήνης γενομένης αὐτοῖς ἐφ' ψτε πολιτεύσονται τὴν πάτριον πολιτείαν: cp. Lysias, xiii. 14, 15; xiv. 3.

Though this Aristotelian statement is confirmed by Diodorus (xiv. 3), it is probably mistaken: for not only does it not appear in Plutarch's version of the original document, but it is plain from Lysias (xii. 70) that the constitutional question first arose after Lysander's return after the capture of Samos.

τον αὐτον έχθρον, κ.τ.λ., for this formula cp. v. 3. 26; Thuc. i. 44. § 22. Θηραμένης, for his conduct cp. Lysias xiii. 13-33, and Appendix, p. 324.

§ 23. Λύσανδρός τε κατέπλει, i. e. from Samos, which he was still besieging: he entered the city, according to Plutarch (Lys. 15), on the 16th of Munychion, i. e. the beginning of April, 404 B. C.

κατέσκαπτου, 'began to demolish.' The work was not completed till the autumn of this year; cp. ii. 3. 11.

ύπ' αὐλητρίδων, cp. Plut. Lys. 15 ὁ δ' οὖν Λύσανδρος ἐνδόντων τῶν 'Αθηναίων πρὸς ἄπαντα πολλὰς μὲν ἐξ ἄστεος μεταπεμψάμενος αὐλητρίδας, πάσας δὲ τὰς ἐν τῷ στρατοπέδῳ συναγαγών, τὰ τείχη κατέσκαπτε καὶ τὰς τριήρεις κατέφλεγε πρὸς τὸν αὐλόν, ἐστεφανωμένων καὶ παιζόντων ἄμα τῶν συμμάχων, ὡς ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἄρχουσαν τῆς ἐλευθερίας.

νομίζοντες: on the question of Xenophon's impartiality, cp. Introd. p. xxiv, and § 10 note.

§ 24. ἐλόντων 'Ακράγαντα. Xenophon has already, in i. 5. 21, narrated this same defeat of the Carthaginians and capture of Acragas as events of the year 407-406. But it appears from Diodorus (xiii. 87, 92) that the capture did not occur till eight months after the defeat, i. e. December 406, and that Dionysius made himself tyrant of Syracuse about June 405. In this passage (ἐν ῷ μεσοῦντι, i. e. autumn) it is put a few months later: cp. Introd. p. xxxviii.

CHAPTER III

§§ 1-3. The Athenians appointed Thirty men to draw up a new constitution, whereupon Lysander sailed to Samos, and Agis withdrew from Decelea. §§ 4, 5. Contemporary events in Thessaly and Sicily. §§ 6-8. Samos surrendered at discretion. Lysander, after reorganizing the government, dismissed the allied fleet, and at the head of the Lacedaemonian ships returned to Sparta in triumph with all the spoils of war. §§ 9, 10. A list of the Ephors to show the duration of the war. §§ 11-14. The Thirty delayed to publish the new constitution, and put their own creatures into the Council and other offices. They proceeded to purge the city of all extreme democrats, and to support their violent measures they procured from Lysander a Spartan garrison with Callibius as harmost. §§ 15-17. A disagreement arose between Critias and Theramenes, the former urging a policy of indiscriminate §§ 18, 19. To satisfy Theramenes the Thirty nominated three bloodshed. thousand to participate in the government; a measure which Theramenes criticized as at once dangerous and absurd. §§ 20, 21. By a stratagem the Thirty stripped all the Athenians, except the Three Thousand, of their arms: they now began a reign of terror, putting to death their own personal enemies and rich citizens for the sake of their money. §§ 22, 23. When Theramenes opposed these measures, the rest of the Thirty conspired against him, and Critias openly accused him before the Council, §§ 24-26. Speech of Critias- The numerous executions were necessitated by the long duration of democracy at Athens, and had the full approval of the Lacedaemonians. §§ 27-29. Theramenes had shown himself not an enemy only, but a traitor; though he had been foremost in making peace with Sparta and in putting down the democracy, he now wished to make his peace with the people and to secure §§ 30, 31. In the past he had been highly honoured by a safe retreat. the people; then he had been foremost in promoting the revolution of the Four Hundred, and foremost again in bringing about their fall. Well therefore

§ 32. By such shifts he had had he deserved the nickname of Buskin. caused the death of many; he had procured the condemnation of the generals after Arginusae to save his own life. §§ 33, 34. Death was the only punishment meet for such a man. If they should condemn him they would but follow the example of Sparta; while if they acquitted him, he was sure to prove the ruin of them all.' §§ 35, 36. Defence of Theramenes- Really the generals at Arginusae had been the first to accuse him. In alleging the violence of the storm he had offered a reasonable defence, so that in accusing him they had pronounced their own condemnation. Critias knew nothing of the matter, being at that time in Thessaly. §§ 37-40. But it was not men like himself who endangered the existence of the government, but those who had wished to put to death the foremost men in the state. §§ 41, 42. He had consistently resisted such measures as the arrest of the metoeci, the seizure of arms, the hiring of the Spartan garrison, the §§ 43, 44. Did such conduct show him banishment of leading citizens. to be a friend or a traitor? Surely those rather were traitors who by such evil counsel had made so many enemies. §§ 45, 46. He had indeed turned against the Four Hundred, but only when he had perceived that they had deluded the people with the vain hope of a Spartan alliance. 48. He was nicknamed the Buskin for suiting both sides; but what of Critias who suited neither side? He had consistently advocated a moderate constitution, opposed alike to extreme democracy and extreme oligarchy. § 49. If Critias could convict him of treachery to such a policy, he was indeed worthy of death." §§ 50, 51. Critias, seeing that Theramenes would be acquitted by the Council, arbitrarily erased his name from the roll of the Three Thousand and condemned him to death in the name of the Thirty. 54. Theramenes took refuge at the altar, appealing against this illegal procedure; but Critias, relying on the guard he had posted round the Council Chamber, handed him over to the Eleven. §§ 55, 56. The Council, panic stricken, passively allowed Theramenes to be dragged away from the altar and hurried to execution. His last sayings.

404-403 B.C.

§ 1. ἀναρχίαν, i. e. this year was not named, like the other years, after the ἄρχων ἐπώνυμος. For the election of Pythodorus cp. Introd. p. xliii.

§ 2. $\tilde{\epsilon}\delta \delta \xi \epsilon \ \tau \hat{\phi} \ \delta \hat{\eta} \mu \phi$. This decree was passed on the proposal of Dracontides. Xenophon here apparently puts the appointment of the Thirty before the capture of Samos, but Aristotle dates it in the archonship of Pythodorus (404 July—403 July), and Diodorus (xiv. 3) puts it after the capture of Samos (cp. § 9

τελευτώντος του θέρους). It is, however, more probable that Lysander made a special visit to Athens, when he was already occupied with the siege of Samos, and that the appointment took place in June: cp. Grote, viii. 26 note, and Beloch, Gr. Gesch. ii. 109 note. Arist. 'Aθ. πολ. 34. 3; Lys. xii. 73. Xenophon passes over all the intervening events, viz. the nomination of five ephors, among whom were Critias and Eratosthenes afterwards members of the Thirty, through the agency of the oligarchical clubs (Lys. xii. 44), the embitterment of internal dissensions, the arrest of the democratical leaders (Lys. xiii. 28), and the invitation sent by the oligarchs to Lysander, who was still besieging Samos, to interfere in the domestic politics of Athens (Lys. xii. 72). When he arrived in Athens, his oligarchical partisans easily procured the passing of the decree mentioned in the text through the Assembly with all the usual legal forms, backed as they were by the threats of Lysander (Plut. Lys. 15), on the ground that the Athenians had not completed the demolition of the walls within the time prescribed in the treaty, Of the Thirty ten were nominated by Theramenes, ten by the five ephors, and ten by the Assembly itself. (Lys. xii. 77.)

τοὺς πατρίους νόμους, cp. τὴν πάτριον πολιτείαν, Arist. 'Αθ. πολ. 34. 3; 35. 2; Diod. xiv. 3. Similarly the Four Hundred had been charged to revise τοὺς πατρίους νόμους, 'Αθ. πολ. 29. 3.

οΐδε. Most had been members of the Four Hundred in 411 B.C.

§ 3. ἀπέπλει: this, as already stated in the note on § 2, must mean Lysander's return to resume the siege of Samos after his second visit to Athens at the invitation of Theramenes and the oligarchs: cp. Lysias xii. 71; xiii. 34. The interval between Lysander's departure and this second visit must have been a short one, because not only Lysias but Plutarch and Diodorus also represent him as complaining that the Athenians had not pulled down their walls τῶν ἡμερῶν, ἐν αἶs ἔδει καθηρήσθαι, παρφχημένων.

ἐκ τῆς Δεκελείας, which Agis had first occupied in the summer of 413 B.C.; cp. i. 1. 33; ii. 2. 7.

§ 4. περί ήλίου ἔκλειψιν: September 3.

Λυκόφρων, nothing more is known of the affair.

§ 5. ἀπώλεσε. It appears from Diodorus (xiii. 109-113) that Dionysius was never really master of these two towns, but was

defeated by the Carthaginians in marching to the relief of Gela, and then led the inhabitants of Gela and Camarina back with him to Syracuse, and that all this happened in the year 405 B.C.

ύπὸ Διονυσίου . . . ἀπεστάλησαν. Diodorus relates that the Syracusan knights or aristocrats rebelled against Dionysius, and fled to Catana. Unger therefore conjectures ἀπὸ Διονυσίου . . . ἀπέστησαν.

§ 6. οί δὲ Σάμιοι, cp. ii. 2. 6.

απιέναι. Some of the democratic exiles found refuge in Ephesus and Notium, CIA. ii. 16.

§ 7. τοῖε ἀρχαίοιε πολίταιε. Thucydides (viii. 21) relates that the Samian δημοε had in the year 412 B. C. expelled 400 of the aristocrats.

δέκα ἄρχοντας . . . φρουρεῖν, i. e. Lysander organized the government of Samos in the same way as he had previously done in the other subject states; cp. ii. 2. 2 note. Thorax was left as harmost, Diod. xiv. 3. φρουρεῖν is epexegetical, δοτε φρουρεῖν, unless indeed it be a gloss.

 $d\phi \tilde{\eta} \kappa \epsilon$, because with the surrender of Samos the reduction of the Athenian empire was complete; cp. ii. 2. 6.

§ 8. εἰς Λακεδαίμονα. Diodorus (xiii. 106) and Plutarch (Lys. 16) give a much more detailed account of the triumphal entry of Lysander, with considerable exaggeration of the treasures that he brought back with him.

τὰς ἐκ Πειραιῶς τριήρεις: acc. to Plut. Lys. 15 he had already burnt them.

πλην δώδεκα, cp. ii. 2. 20.

å περιεγένοντο. Contrast the conduct of Lysander, when Callicratidas succeeded him in 406, i. 6. 10. παρέδειξεν: cp. ii. 1. 14.

§ 9. ἐξάμηνος καὶ ὀκτώ: with ἐξάμηνος supply χρόνος; cf. Introd. p. xxxvii, note.

τῶν . . . σπονδῶν, concluded 446-445: cp. Thuc. i. 114.

§ 11. ol δὲ τριάκοντα. Xenophon takes up the narrative where he left it in § 2.

καθηρέθη: the agrist expresses the completion of the process, the beginning of which some time before was expressed by the imperfect κατέσκαπτον, cp. ii. 2. 23.

έφ' ὧτε συγγράψαι: for a similar use of έφ' ὧτε with an infinitive cp. iii. 5. 24. Goodwin, M. T. 610.

πολιτεύσουτο, for the fut. opt. cp. § 2 and Goodwin, M. T.

κατέστησαν ὡς ἐδόκει αὐτοῖς: cp. Arist. 'Αθ. πολ. 35. Ι πεντακοσίους δὲ βουλευτὰς καὶ τὰς ἄλλας ἀρχὰς καταστήσαντες ἐκ προκρίτων ἐκ τῶν χιλίων (the Knights?), καὶ προσελόμενοι σφίσιν αὐτοῖς τοῦ Πειραιέως ἄρχοντας δέκα καὶ τοῦ δεσμωτηρίου φύλακας ἔνδεκα καὶ μαστιγοφόρους τριακοσίους ὑπηρέτας κατεῖχον τὴν πόλιν δι' ἐαυτῶν. So too Diodorus (xiv. 4) βουλήν τε καὶ τὰς ἄλλας ἀρχὰς ἐκ τῶν ἰδίων φίλων κατέστησαν ιῶστε τούτους καλεῖσθαι μὲν ἄρχοντας, εἶναι δ' ὑπηρέτας τῶν τρίακοντα. Μοτεονετ, as appears from §§ 12, 23, 28, they transferred all judicial powers to the βουλή: cp. 'Αθ. πολ. 35. 2 τὸ κῦρος ὁ ἦν ἐν τοῖς δικασταῖς κατέλυσαν.

§ 12. $\pi\rho\tilde{\omega}\tau\sigma\nu$ $\mu\acute{e}\nu$. Xenophon, as already mentioned, passes over entirely the arrest of the democratical leaders in the months before the nomination of the Thirty; cp. § 2 note.

έν τῆ δημοκρατία, i.e. in the time when the government was still a democracy.

ἀπὸ συκοφαντίας: cp. Arist. 'Αθ. πολ. 35. 2 κατ' ἀρχὰς μὲν οὖν . . τοὺς συκοφάντας καὶ τοὺς τῷ δήμῳ πρὸς χάριν ὁμιλοῦντας παρὰ τὸ βέλτιστον καὶ κακοπράγμονας ὅντας καὶ πονηροὺς ἀνήρουν, ἐφ' οἶς ἔχαιρεν ἡ πόλις γιγνομένοις, ἡγούμενοι τοῦ βελτίστου χάριν ποιεῖν αὐτούς, cp. Diod. xiv. 4. The sycophants made a practice of informing against rich citizens: they gained money either by sharing in the fine imposed after a successful accusation, or by blackmailing under threats of accusation: cp. Mem. ii. 9. 1; Symp. 4. 30.

τοῖς καλοῖς κἀγαθοῖς, cp. § 22 βελτίστους, and ii. 2. 6 τῶν γνωρίμων. συνήδεσαν ἐαυτοῖς μὴ ὅντες τοιοῦτοι: for a similar construction cp. ii. 4. 17. μή, not οὐ, is used, because of the relative clause implying a condition, Goodwin, M. T. 841.

οὐδὲν ἤχθοντο. Even Lysias (xii. 5) admits that at first the conduct of the Thirty had at least a show of justice about it: cp. Sall. Cat. 51.

§ 13. ὅπως ἄν; this use of ὅπως with ἄν in indirect questions is almost peculiar to Xenophon, representing the direct question with ἄν and the optative: cp. iii. 2.1; vii. 1.27; Cyrop. ii. 1.4; &c. Goodwin, M. T. App. iv.

Alσχίνην τε καὶ 'Αριστοτέλην: two members of the Thirty; cp. § 2, and ii. 2. 18.

έπεισαν, so Diod. xiv. 4. Arist. 'Aθ. πολ. 37. I (evidently erroneously) puts the sending for and arrival of the Spartan garrison after the limitation of the citizenship to 3,000, the capture of Phyle by Thrasybulus, the murder of Theramenes, and the stratagem whereby all the Athenians except the 3,000 were deprived of their arms. It is obvious that without the support of the Spartan garrison the Thirty would not have ventured on any such extreme measures: cp. Busolt (Hermes, xxxiii. p. 71) for a defence of Aristotle.

σφίσι συμπράξαι, κ.τ.λ., lit. 'that Lysander would join them in effecting that guards should come'; cp. § 14 συνέπραξεν, and for the infin. ελθεῦν without &στε cp. ii. 4. 28 δανεισθηναι.

§ 14. τῶν δὲ φρουρῶν. Partitive genitive with οὖς: cp. iv. 4. 13. ἤκιστα μὲν παρωθουμένους, κ.τ.λ., 'would be least likely to allow

themselves to be set aside,' i. e. from a share in the government.

αν: notice the unusual omission of αν with ἀνάχεσθαι, the first of the two opposed sentences: it is perhaps inserted in the second only, because πλείστους αν... λαμβάνειν is so obviously the

apodosis of the condition applied in ἐπιχειροῦντας. § 15. ὁ Κριτίας, it is curious that Critias' name is never so much as once mentioned by Arist. 'Αθ. πολ.

ểπεὶ δέ: the apodosis is wanting. It is virtually taken up at § 18 with the words ἐκ τούτου.

πολλούς ἀποκτείνει»: cp. Isoc. vii. 67 πεντακοσίους μεν καὶ χιλίους τῶν πολιτῶν ἀκρίτους ἀπέκτειναν, and Arist. 'Αθ. πολ. 35. 4 ἐπεὶ δὲ τὴν πόλιν ἐγκρατέστερον ἔσχον, οὐδενὸς ἀπείχοντο τῶν πολιτῶν, ἀλλ' ἀπέκτειναν τοὺς καὶ ταῖς οὐσίαις καὶ τῷ γένει καὶ τοῖς ἀξιώμασιν προέχοντας, ὑπεξαιρούμενοί τε τὸν φόβον καὶ βουλόμενοι τὰς οὐσίας διαρπάζειν' καὶ χρόνου διαπεσόντος βραχέος οὐκ ἐλάττους ἀνηρήκεσαν ἢ χιλίους πεντακοσίους.

ἄτε καὶ φυγών. The date and cause of his banishment are unknown. He was in Athens at the time of the conspiracy of the Four Hundred in 411 B. C., had proposed the recall of Alcibiades c. 407 B. C. (cp. Plut. Alc. 33), and was an exile in Thessaly during the Trial of The Ten Generals in 406 B. C. (cf. § 36). Accordingly some have supposed that he was banished, perhaps on the accusation of Cleophon (Ar. Rhet. i. 1. 13), in 407, as being mixed up with the affairs of Alcibiades. He came back with the other exiles after the capture of Athens, and was nominated one of the five ephors: cp. Lysias xii. 78.

§ 16. οὖκ ἐγχωροίη, κ.τ.λ., 'that it was impossible for those who aimed at extraordinary power not to put out of the way those who were most capable of hindering them ': cp. Goodwin, M. T. 815.

ῶσπερ τυραννίδος, 'you think that we ought with any the less care to look after this government just as if it were a tyranny': the comparison is expressed in ὅτι . . . οὐχ εἶς. ὧσπερ = οὖτως ὧσπερ. Hermann proposes to read η ὧσπερ τυραννίδος, which gives an obvious, but a slightly different sense: cp. Critical Note.

§ 17. καὶ ἀδίκως: καί emphasizes the adverb.

θαυμάζοντες . . . ή πολιτεία: cp. Anab. iii. 5. 13 θαυμάζειν ὅποι ποτὲ τρέψονται οἱ Ἑλληνες καὶ τί ἐν νῷ ἔχοιεν.

§ 18. οἱ ἄλλοι τριάκοντα, although Critias and Theramenes were of their number. οἱ τριάκοντα is similarly used as a proper name in ii. 4. 21, 23, 38, after several of them had been killed.

οὐχ ήκιστα, i. e. μάλιστα.

καταλέγουσι. So Arist. 'Αθ. πολ. 36. 4 Θηραμένης άγανακτῶν ἐπὶ τοῖς γιγνομένοις τῆς μὲν ἀσελγείας αὐτοῖς παρήνει παύσασθαι, μεταδοῦναι δὲ τῶν πραγμάτων τοῖς βελτίστοις. οἱ δὲ πρῶτον ἐναντιωθέντες, ἐπεὶ διεσπάρησαν οἱ λόγοι πρὸς τὸ πλῆθος καὶ πρὸς τὸν Θηραμένην οἰκείως εἶχον οἱ πολλοί, φοβηθέντες μὴ προστάτης γενόμενος τοῦ δήμου καταλύση τὴν δυναστείαν καταλέγουσιν τῶν πολιτῶν τρισχιλίους ὡς μεταδώσοντες τῆς πολιτείας.

τοὺς μεθέξοντας = οἱ μεθέξονσι. Similarly the Four Hundred, in 411 B.C., had pretended to enroll 5,000 citizens from those capable of supplying themselves with heavy armour at their own expense: cp. § 48. It appears from § 51 that no member of the 3,000 could be condemned without the warrant of the Council, while any other Athenian could be put to death simply at the orders of the Thirty.

§ 19. ὁ δ' αὖ Θηραμένης: Arist. 'Αθ. πολ. 36. 4 is in almost verbal agreement: Θηραμένης δὲ πάλιν ἐπιτιμᾳ καὶ τούτους, πρῶτον μὲν ὅτι βουλόμενοι μεταδοῦναι τοῖς ἐπιεικέσι τρισχιλίοις μόνοις μεταδιδόασι, ὡς ἐν τούτῳ τῷ πλήθει τῆς ἀρετῆς ὡρισμένης, ἔπειθ' ὅτι δύο τὰ ἐναντιώτατα ποιοῦσιν, βίαιόν τε τὴν ἀρχὴν καὶ τῶν ἀρχομένων ἤττω κατασκευάζοντες.

βουλομένους, κ.τ.λ. κοινωνούς ποιήσασθαι must be repeated with τρισχιλίους: cp. Anab. iii. 4.13: iv. 5.15. The meaning is, 'though wishing to take the best of the citizens into partnership, they had taken only three thousand': cp. Critical Note.

τὸν ἀριθμὸν τοῦτον ἔχοντα is in the accusative absolute: cp. § 51; iii. 2. 19.

οίον τε είη, as if ωσπερ εὶ ὁ ἀριθμὸς οὐτος ἔχοι had preceded : cp. iii. 2. 23.

ήμαs, i. e. the Thirty.

ήττονα τῶν ἀρχομένων, 'weaker than the governed.'

§ 20. ἐξέτασιν: Arist. ᾿Αθ. πολ. 37. 2 puts this disarmament after the death of Theramenes (cp. § 13 note), merely stating ἔγνωσαν τῶν μἐν ἄλλων τὰ ὅπλα παρελέσθαι.

κελεύσαντες ἐπὶ τὰ ὅπλα: this phrase, as the passage stands, can only mean κελεύσαντες ἱέναι ἐπὶ τὰ ὅπλα, 'having ordered them to take up their arms,' 'to fall in': cp. Anab. i. 5. 13. But to whom, we ask, was the command given, and who are the ἐκεῖνοι? The passage, as Cobet points out (Mnemosyne, vi. 47), ought to indicate some stratagem by which all ἔξω τοῦ καταλόγου were induced to leave their arms behind them, but no such meaning can be extracted from the words as they stand. Probably there is a lacuna which both Cobet and Dindorf suggest might be filled by some such words as κελεύσαντες ἀπιέναι ἀποθεμένους τὰ ὅπλα. J. B. Kan would read θέσθαι instead of ἐπί, comparing Thuc. vi. 58.

τοὺς φρουρούς: the Spartan garrison.

ểν τῷ ναῷ, i. e. of Athena.

§ 21. ως εξόν, accusative absolute: cp. § 19.

ἔκαστον, i. e. τῶν τριάκοντα, 'that each of the Thirty should seize one of the Metoeci': cp. § 40, and Lysias, xii. 6 Θέογνις γὰρ καὶ Πείσων ἔλεγον ἐν τοῖς τριάκοντα περὶ τῶν μετοίκων, ὡς εἶέν τινες τῆ πολιτεία ἀχθόμενοι' καλλίστην οὖν εἶναι πρόφασιν τιμωρεῖσθαι μὲν δοκεῖν, τῷ δ' ἔργφ χρηματίζεσθαι πάντως δὲ τὴν μὲν πόλιν πένεσθαι, τὴν δ' ἀρχὴν δείσθαι χρημάτων . . . ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς δέκα συλλαβεῖν, τούτων δὲ δύο πένητας, ῖνα αὐτοῖς ἢ πρὸς τοὺς ἄλλους ἀπολογία, ὡς οὐ χρημάτων ενεκα ταῦτα πέπρακται, ἀλλὰ συμφέροντα τῆ πολιτεία γεγένηται, ὡσπερ τι τῶν ἄλλων εὐλόγως πεποιηκότες. διαλαβόντες δὲ τὰς οἰκίας ἐβάδιζον. καὶ ἐμὲ μὲν ξένους ἐστιῶντα κατέλαβον, οὖς ἐξελάσαντες Πείσωνί με παραδιδόσοι. Lysias himself was one of the richest resident aliens or metics.

§ 22. λαμβάνοιεν: the optative expresses repetition.

 $τ\hat{\varphi}$ παντί, adverbial, 'in every point,' 'altogether': cp. iii. 5. 14; vi. 1. 7.

§ 23. πρὸς τοὺς βουλευτάς: to whom the judicial power had been transferred: cp. § 11 note.

παραγενέσθαι: just outside the Council Chamber: cp. § 50.

συνέλεξαν. The Thirty summoned the Council, and directed the course of procedure: cp. Lysias xiii. 37 οι μὲν γὰρ τριάκοντα ἐκάθηντο ἐπὶ τῶν Βάθρων, οδ νῦν οι πρυτάνεις καθέζονται: for the different account in Arist. 'Αθ. πολ. 37 cp. § 50 note.

§ 24. πλείους τοῦ καιροῦ, 'more than is expedient': cp. v. 3. 5. μεθιστᾶσι: from the preceding words τὴν πολιτείαν can be easily supplied.

§ 25. τοις οίοις ήμιν τε καὶ ὑμίν, ὶ. ε. τοιούτοις οίοι ήμεις τε καὶ ὑμεις

έσμέν: cp. i. 4. 16.

§ 26. λυμαίνεται with the dative has the same meaning as with the accusative, 'to injure,' 'do mischief to': cp. vii. 5. 18; for the accus. cp. §§ 23, 51; iii. 2. 27; 3. 8.

§ 27. ois δύναται, 'by what means he can.'

ώς δὲ ταῦτα ἀληθῆ. After this one would expect μαρτύριον to follow, which however is really implied in ἡν κατανοῆτε, εὐρήσετε: cp. § 34; vi. 1. 11.

πολέμιος μεν ήν, without αν, to express the certainty of the sup-

posed case: cp. Goodwin, M. T. 432.

§ 28. αὐτῷ . . . ἀρέσκει, an anacoluthon, just as if, not ἄρξας and ἐξορμήσας, but ἐπεὶ . . . ἦρξε . . . ἐξώρμησε had preceded : cp. iii. 2. 21.

αὖ: cp. § 30 πρώτος αὖ ήγεμών.

§ 29. ὅσφ πολεμίοις. Here there is no correlative comparative with ὅσφ, although one is implied in the meaning, 'men are more ready to trust enemies than traitors.' Here ὅσφ may be translated 'inasmuch as': cp. Isocr. î. 33 ἡγοῦ τὴν παιδείαν τοσούτφ μεῖζον ἀγαθὸν εἶναι τῆς ἀπαιδευσίας, ὅσφ τὰ μὲν ἄλλα μοχθηρὰ πάντες κερδαίνοντες πράττουσιν κ.τ.λ.

ἐσπείσατο . . . ἐπίστευσε: the gnomic aorist expresses a general inference without reference to any definite moment of time: cp. Goodwin, M. T. 155.

§ 30. κατὰ τὸν πατέρα "Αγνωνα, 'just as his father Hagnon had been': cp. Plat. Symp. 203 d ("Ερως) κατὰ τὸν πατέρα ἐπίβουλός ἐστι τοῖς καλοῖς. Hagnon was one of the πρόβουλοι appointed immediately after the Sicilian disaster (Thuc. viii. 1), who, according to Lysias (xii. 65), prepared the way for the conspiracy of the Four Hundred.

προπετέστατος. For the facts alluded to cp. Thuc. viii. 68, 92; Arist. 'Aθ. πολ. 29.

κόθορνος ἐπικαλεῖται. For the nickname cp. § 47 and Plut. Nic. 2 διὰ τὸ μὴ μόνιμον ἀλλ' ἐπαμφοτερίζον ἀεὶ τῆ προαιρέσει τῆς πολιτείας ἐπεκλήθη κόθορνος.

§ 31. καὶ γὰρ ὁ κόθορνος, κ.τ.λ. Morus ingeniously explains this obvious interpolation as a double gloss; the first clause explains the point of the nickname, the second ἀποβλέπει ἀπ' ἀμφοτέρων applies to Theramenes, 'he looks away from both parties,' 'faces both ways.' Then a stupid copyist, Morus supposes, united the two glosses with μέν and δέ. The phrase ἀποβλέπει κ.τ.λ. cannot possibly mean 'fits neither foot,' which is the sense required if δ κόθορνος be taken as its subject: cp. Critical Note.

δεί...οὐ...δεινὸν εἶναι must be translated together, 'ought not to be clever at bringing his associates into difficulties.'

els πράγματα, i.e. 'to dangerous undertakings': cp. πράγματα παρέχειν.

«ὶ δὲ μή, 'otherwise,' more fully explained by «ὶ . . . πλέοιεν.

§ 32. θανατηφόροι: cp. § 24.

πλείστοις . . . έξ όλιγαμχίας = πλείστοις των βελτιόνων, and πλείστοις έκ δημοκρατίας = πλείστοις τοῦ δήμου.

μεταίτιος, with the infinitive of the thing caused (ἀπολωλέναι) like αἴτιος, vii. 4. 19.

ινα αἰτὸς περισωθείη: cp. Appendix, p. 328, and for the facts alluded to, i. 6. 37; 7. 4 sqq.

§ 33. πῶς δὲ οὐ, sc. χρή.

ώς $\mu\dot{\eta}$. . . δυνασθη : cp. Cyrop. viii. 7. 27; the ordinary Attic construction would be $\delta \pi \omega \varepsilon \ \mu\dot{\eta}$ with the future indicative: Goodwin, M. T. App. iv.

ώς . . . ποιοῦμεν . . . εννοήσατε: supply ενα είδητε: cp. Goodwin, M. T. 312 and § 27 note.

§ 34. ή Λακεδαιμονίων: Critias was himself the author of a treatise on the Lacedaemonian constitution: cp. Athen. xi. 463 e; Pollux vii. 59. τοῖς πλείοσι, sc. τῶν ἐφόρων.

τῶν ἔξω. The democrats in exile.

§ 35. Θηραμένης δέ: Lysias (xii. 77) gives an outline of Theramenes' speech: πάντα γὰρ τὰ ὑπ' ἐμοῦ εἰρημένα ἐν τῆ βουλῆ ἀπολογούμενος ἔλεγεν, ὀνειδίζων μὲν τοῖς φεύγουσιν (the oligarchs), ὅτι δι' αὐτὸν

κατέλθοιεν, οὐδεν φροντιζόντων Λακεδαιμονίων, ὀνειδίζων δε τοῖς τῆς πολιτείας μετέχουσιν ὅτι πάντων τῶν πεπραγμένων τοῖς εἰρημένοις τρόποις ὑπ' ἐμοῦ αὐτὸς αἴτιος γεγενημένος τοιούτων τυγχάνοι, πολλὰς πίστεις αὐτὸς ἔργῳ δεδωκὼς καὶ παρ' ἐκείνων ὅρκους εἰληφώς.

έγὼ δὲ οὖκ ἦρχον. This assertion of Theramenes is a direct contradiction to Xenophon's own narrative in i. 7. 4 (cp. Appendix,

p. 328).

προσταχθέν μοι ὑφ' ἐαυτῶν, accus. absolute, 'that although orders had been given me by themselves, 1 did not rescue,' &c.: cp. § 19 and Goodwin, M. T. 851.

μὴ ὅτι, elliptic phrase μὴ (ϵἴπω) ὅτι, 'much less to': cp. Symp. 2. 26 and Goodwin, M. T. 708.

φάσκοντες γάρ, κ.τ.λ. This is a direct contradiction to the generals' own statement in i. 7.6. Probably Theramenes means, that if the generals said that a rescue was possible, and yet in their despatch made no mention of any orders given to himself and other subordinate officers, they would themselves appear responsible for the death of the shipwrecked sailors. But the generals never said anything of the kind.

§ 36. †παρανενομηκέναι.† A word is required meaning that Critias had misunderstood the matter: cp. Critical Note.

έν θετταλία: cp. § 15. In Mem. i. 2. 24 Xenophon adds Κριτίος . . . φυγών εἰς Θετταλίαν ἐκεῖ συνῆν ἀνθρώποις ἀνομία μᾶλλον ἡ δικαιοσύνη χρωμένοις: cp. ii. 2. 15 note. Theramenes ridicules Critias for taking exactly the opposite side in Athens to what he had taken in Thessaly: for the Penestae, like the Helots in Lacedaemon, were 'adscripti glebae.'

§ 38. μέχρι μὲν τοῦ ὑμῶς, κ.τ.λ., 'up to your being put into the Council and to magistrates being appointed, and to the notorious sycophants being tried, so far we were all of the same opinion.'

τοὺς ὁμολογουμένως συκοφάντας: cp. § 12 οδς πάντες ήδεσαν ἀπὸ συκοφαντίας ζῶντας. For the adverb with a substantive cp. Demos. xxix. 14 τὸν ὁμολογουμένως δοῦλον: vi. 2. 39; vii. 3. 7.

§ 39. Λέοντος: for the previous history and democratical proclivities of Leon cp. Thuc. viii. 23, 55, 73; i. 5. 16; 6. 16. Plato (Apol. 32) gives a fuller account of this incident, in which Socrates was involved, and showed his courage: cp. Andoc. i. 94.

Νικηράτου: cp. Lysias xviii. 6 Νικήρατος, ανεψιός δυ έμος και υίος

Νικίου (the Athenian general), εύνους δυ τῷ ὑμετέρω πλήθει, συλληφθεις ὑπὸ τῶν τριάκοντα ἀπέθανεν, οὕτε γένει οὕτε οὐσίᾳ οὕθ ἡλικίᾳ δοκῶν ἀνάξιος εἶναι τῆς πολιτείας μετασχείν. For his wealth cp. Lys. xix. 47.

§ 40. 'Aρτιφῶρτος. Not to be confused with Antiphon the rhetorician, who was executed for the part he played in the conspiracy of the Four Hundred. Nothing more is known of this Antiphon, unless he is to be identified with the Antiphon mentioned in Mem. i. 6. 1.

ύπόπτως . . . ἔξοιεν, in an active sense as in Demos. xix. 132 δυσκόλως τ' ἔχειν καὶ ὑπόπτως πρὸς τὸν Φίλιππον.

§ 41. ενα εκαστον: cp. § 21 note.

ὅτε τὰ ὅπλα, κ.τ.λ., cp. § 20.

τούτου ένεκα βουλομένους: cp. Diod. xv. 63; Polyaenus i. 45. 5, whence it appears that the Spartan reasons for sparing Athens were based as much on policy as on generosity: cp. ii. 2. 20.

δίοιντο. If the reading be right, the present tense must show that Theramenes alludes to the feeling that the Lacedaemonians entertained towards the Athenians at the moment he was speaking. Cobet (Mnem. vi. 46) corrects it to γ' ἐδέοντο.

§ 42. τὸ φρουροὺς μισθοῦσθαι, cp. § 13.

τως ραδίως τμελλομεν, κ.τ.λ., 'until we, the rulers, should easily have made ourselves masters of the ruled.'

Θρασύβουλου... "Ανυτου... 'Αλκιβιάδην. In §§ 13, 14, 21 Xenophon alludes only in general terms to the banishment and execution of the leading democrats. More extraordinary still, he never even mentions the assassination of Alcibiades at this time by Pharnabazus, at the wish of Lysander, who had been instigated by Critias to accomplish it: cp. Plut. Alc. 38; Diod. xiv. 11. For Thrasybulus cp. infr. ii. 4. 2 sqq. Anytus was one of the leading democrats, and after his return from exile was the foremost accuser of Socrates: cp. Lys. xiii. 78; Plat. Apol. 18 b.

§ 44. å έγω λέγω, sc. δεῖν γίγνεσθαι.

αὐτούς, Thrasybulus and the exiles.

τὸ κράτιστον τῆς πόλεως, 'the best elements in the state.' ἡγεῖσθαι, sc. αὐτούς, accus. and infin. depending on οἶμαι.

τὸ ἐπιβαίνειν, subject to χαλεπόν.

ποι της χώρας, partitive genitive.

§ 45. α δ' αὖ εἶπεν, κ.τ.λ., 'again as for his saying that I am of a character always to change,' &c.

οίος . . . μεταβάλλεσθαι: for the infin. cp. Goodwin, M. T. 759. έψηφίσατο: cp. Thuc. viii. 69; Arist. 'Αθ. πολ. 29. 1.

§ 46. ἐκεῖνοι μέν, κ.τ.λ.: 'the Lacedaemonians were as vigorous as ever': cp. Thuc. viii. 70.

ἐπὶ τῷ χώματι ἔρνμα, i.e. the fort Eetionea; cp. Thuc. viii. 90. τοῖς ἐταίροις, the members of the oligarchical clubs through whose influence the Revolution of the Four Hundred had been effected: cf. Thuc. viii. 54.

ταῦτ' alσθόμενος. So Thucydides (viii. 92) attributes the discovery and exposure of the plan to Theramenes.

§ 47. κόθορνον, cp. § 30.

§ 48. πρὶν [ἄν], for ἄν with the optative cp. Goodwin, M. T. 702.

†δραχμῆς† μετέχοιεν, i.e. should be made Councillors, a drachma being the daily pay for sitting in the Council. Cobet thinks the expression, δραχμῆς μετέχοιεν, too artificial, and conjectures αὐτῆς, i.e. τῆς πόλεως: cp. Critical Note.

τὸ μέντοι . . . διὰ τούτων: if Dindorf's reading διατάττειν for διὰ τούτων be adopted, τὸ . . . διατάττειν is the subject to ἄριστον . . . είναι and ωφελείν depends on δυναμένοις. If, however, the MSS. reading be retained, the sentence is an anacoluthon. Xenophon begins with τὸ μέντοι σὺν τοις δυναμένοις (sc. ώφελείν τὴν πολιτείαν) καὶ μεθ' ἴππων καὶ μετ' ἀσπίδων ὡφελεῖν, as if he were going on to say την πολιτείαν αρίστην παρέχειν ήγούμην. Instead of doing so however he breaks off with δια τούτων (i.e. δια των δυναμένων ωφελείν και μεθ' ίππων, κ.τ.λ.) in the same sense as Demosthenes uses the phrase τὰς διὰ τῶν ὁλίγων πολιτείαs, and entirely alters the construction. In this case we may translate: 'but to support the constitution with the help (σύν) of those who are able to do so both with horses and with shields. . . . I say, I used formerly to think that a constitution formed by (διά) such men is the best,' &c.; cp. § 18 note. For the part that Theramenes played in the Four Hundred cp. Thuc. viii. 68; and for the excellence of the constitution limited to of έκ τῶν ὅπλων cp. Thuc. viii. 97; Arist. 'Aθ. πολ. 33. 2.

§ 50. εὐμενῶς ἐπιθορυβήσασα: cp. Diod. xiv. 4 παραλαβὼν τὸν λόγον ὁ Θηραμένης, καὶ περὶ τῶν κατὰ μέρος ἀπολογησύμενος ἄπασαν ἔσχε τὴν βουλὴν εὔνουν.

ἀναφεύξοιτο, for the more usual ἀποφεύξοιτο: so too vi. 5. 40. οὐ βιωτόν, ' unendurable,'

τοὺς τὰ ἐγχειρίδια ἔχοντας: cp. § 22, and Diod. xiv. 4 οἱ δὲ περὶ τὸν Κριτίαν φοβούμενοι τὸν ἄνδρα μήποτε καταλύση τὴν ὀλιγαρχίαν περιέστησαν στρατιώτας ἔχοντας ἐσπασμένα τὰ ξίφη.

inì τοις δρυφάκτοις, 'at the bar,' a railing made of lattice work, with which the Councillors were surrounded.

§ 51. προστάτου ἔργον εἶναι οῖου δεῖ, 'that it is the duty of such a president as a man ought to be.' οῖου is attracted into the case of προστάτου. Two constructions are here confounded: (1) νομίζω προστάτου ἔργον εἶναι οῖου δεῖ . . . ὁρῶντα . . . μὴ ἐπιτρέπειν, and (2) νομίζω προστάτην εἶναι οἶου δεῖ, δε δν δρῶν . . . μὴ ἐπιτρέπη.

οί έφεστηκότες, i. e. οί τὰ έγχειρίδια έχοντες: cp. § 50.

έν τοις καινοίς νόμοις: cp. § 11 αίρεθέντες έφ' φτε συγγράψαι νόμους: and in Mem. i. 2. 31 Xenophon speaks more specifically of δ Κριτίας . . . των τριάκοντα ων νομοθέτης μετά Χαρικλέους. Arist. 'A θ . $\pi o \lambda$. 37. 1 speaks of two laws used against Theramenes, the one arming the Thirty with full powers to put any citizen to death # & arming the Thirty with full powers to put any citizen to death # & arming the Thirty with full powers to put any citizen to death # & arming the Thirty with full powers to put any citizen to death # & arming the Thirty with full powers to put any citizen to death # & arming the Thirty with full powers to put any citizen to death # & arming the Thirty with full powers to put any citizen to death # & arming the Thirty with full powers to put any citizen to death # & arming the Thirty with full powers to put any citizen to death # & arming the Thirty with full powers to put any citizen to death # & arming the Thirty with full powers to put any citizen to death # & arming the Thirty with full powers to put any citizen to death # & arming the Thirty with full powers to put any citizen to death # & arming the Thirty with full powers to put any citizen to death # & arming the Thirty with the Thirty wi τοῦ καταλόγου, and the second forbidding any one to be put on the κατάλογος, who had taken part in destroying the fort at Eetionea or who had in any way opposed the government of the Four Hundred. Mr. Kenyon in his note ad loc. says: 'as to the first of these two laws Aristotle agrees with Xenophon, but as to the second the two accounts differ fundamentally. . . . At best it can only be supposed that Critias instead of striking out the name of Theramenes from the list of the 3,000, proposed the second law as described by Aristotle and forced it down the throat of the council by threat of armed force.' Really however the two accounts are quite reconcileable, and a parallel passage in Lysias as to the proceedings of the oligarchs against Cleophon (404) strongly confirms Mr. Kenyon's hypothesis as the proper solution of the difficulty: cp. Lys. xxx. II οἱ δὲ (the oligarchs) βουλόμενοι αὐτὸν (Cleophon) ἀπολέσαι, δεδιότες μή οὐκ ἀποκτείνωσιν ἐν τῷ δικαστηρίῳ, πείθουσι Νικομαχίδην νόμον ἀποδείξαι ώς χρή καὶ τὴν βουλὴν συνδικάζειν. καὶ ὁ πάντων οὖτος πονηρότατος (Satyrus) οὖτω φονερῶς συνεστασίασεν, διστε τη ήμέρα ή ή κρίσις έγένετο αποδείξαι τον νόμον. Similarly we have only to suppose that on this occasion Critias invented a kaupos νόμος to meet the case: we need not therefore be surprised that Xenophon has made no mention of this second νόμος ἄνομος: cp. 'A θ . π o λ . l. c. $\delta \nu$ (the destruction of the fort and the overthrow of the Four Hundred) ἐτύγχανεν ἄμφοτέρων κεκοινωνηκώς ὁ Θηραμένης, ὅστε συνέβαινεν ἐπικυρωθέντων τῶν νόμων ἔξω τε γίγνεσθαι τῆς πολιτείας αὐτὸν καὶ τοὺς τριάκοντα κυρίους εἶναι θανατοῦν.

τῶν ἔξω, genitive dependent on κυρίους: θανατοῦν is added epexegetically.

συνδοκοῦν, used absolutely: cp. § 35 προσταχθέν.

§ 52. ἐπὶ τὴν ἐστίαν, where stood the altar at which the Councillors took their oath. So Diod. xiv. 4.

§ 53. ἀσεβέστατοι, cp. Diod. xiv. 4: ὁ δὲ φθάσας ἀνεπήδησε μὲν πρὸς τὴν βουλαίαν Ἑστίαν, ἔφησε δὲ πρὸς τοὺς θεοὺς καταφεύγειν, οὐ σωθήσεσθαι νομίζων, ἀλλὰ σπεύδων τοῖς ἀνελοῦσιν αὐτὸν περιποιήσασθαι τὴν εἰς τοὺς θεοὺς ἀσέβειαν.

καὶ ταῦτα γιγνώσκοντες, i. e. 'especially when you perceive.'

§ 54. έκελευσε, for the ellipse of léval cp. § 20.

τοὺς ἔνδεκα: cp. i. 7. 10 note. The Thirty seem to have retained this old democratical magistracy, filling it however with the most violent of their partisans.

ἐκείνοι δὲ εἰσελθόντες, a nominativus pendens without an accom-

panying finite verb: cp. ii. 2. 3.

Σατύρου. Lysias (xxx. 10, 12, 14) speaks of him as a violent member of the oligarchical Council in 404, who was foremost in accusing Cleophon, and afterwards as one of the Thirty. His name does not however occur in Xenophon's list: cp. § 2.

τὰ ἐκ τούτων = τὰ λοιπά, lit. 'what comes next': cp. Plut. Poplic. 6 πρὸς τοὺς ὑπηρέτας ἀποστρέψας τὸ πρόσωπον, ὑμέτερον ἥδη, εἶπε, τὸ λοιπὸν ἔργον.

§ 55. Elke . . . elkov: for the anaphora cp. v. I. 35.

ήσυχίαν εἶχεν: Diodorus (xiv. 5) relates that Socrates and two of his friends rushed forward to interfere; and ps.-Plutarch (v. Orat. p. 836) ascribes the same to Isocrates. Probably both are quite mistaken: cp. Grote viii. 45 note.

§ 56. ἀποκοτταβίσαντα, i.e. 'having jerked out the last drop.' The κότταβος was a convivial practice, consisting in jerking out the last drop from a cup, which was supposed to furnish an omen by its sound in falling. Then the guest, who had just drunk, handed on the cup to the guest whose turn came next: cp. Cicero, Tusc. Disp. i. 40. 96 quum venenum ut sitiens obduxisset, reliquum sic e poculo eiecit, ut id resonaret, quo sonitu reddito arridens, 'Propino,'

inquit, 'hoc pulcro Critiae,' qui in eum fuerat teterrimus. Graeci enim in conviviis solent nominare, cui poculum tradituri sint. lusit vir egregius extremo spiritu, quum iam praecordiis conceptam mortem contineret: vereque ei, cui venenum praebiberat, mortem eam est auguratus, quae brevi consecuta est.

ἐκείνο δὲ κρίνω. Here for the only time in the first two books, the noble death of Theramenes draws from Xenophon a remark in the first person. His portrait of him agrees well with that in Thucydides (viii. 68, 89, 92): cp. Aristoph. Frogs 968. Theramenes in the Trial of the Generals does not scruple to sacrifice the lives of others to secure his own. In bringing about the second oligarchical revolution he is as skilful and successful in his intrigues as he was in the first. So soon as he perceives that the policy of the Thirty is leading them to certain destruction, he opposes them with the same skill as he had used in setting them up; and when at last his opposition brings him into personal danger, the nobler side of his character shines out, till he drinks the cup of hemlock with the courage and cheerfulness of Socrates. But after all that can be said in his favour, it is hard to understand Aristotle's judgement on Theramenes ('A θ . π 0 λ . 28. 5, also quoted by Plutarch, Nicias 2), where he mentions him in the same category with the statesmen Nicias and Thucydides, δοκοῦσι δὲ βέλτιστοι γεγονέναι τῶν ᾿Αθήνησι πολιτευσαμένων μετά τους άρχαίους, though at the same time admitting the justice of his nickname of κόθορνος. Beloch indeed (Die Politik Athens seit Perikles 101 and Griech. Gesch. ii. 117), relying on Theramenes' own words in § 48, tries to show that he consistently aimed to establish a moderate democracy at Athens, based on the middle classes who had some stake in the state, both when he joined the conspiracy of the Four Hundred in 411, and when he became one of the Thirty in 404 B.C., and that he turned against his colleagues on both occasions, not from a mere wish to save his own life, but because he really disapproved of the extreme form of oligarchy which they had introduced, based as it was upon robbery and murder. From the epithet δ κομψός, which is given to him by Aristophanes, we may conclude that he was in the habit of drawing delicate distinctions; and very delicate distinctions indeed are required to free him from the charge of treachery in his conduct at the Trial of the Generals and the capitulation of Athens.

CHAPTER IV

§ I. The Thirty expelled all not on the roll of the Three Thousand from Attica. The refugees assembled in Megara and Thebes. §§ 2-7. Thrasybulus, starting from Thebes with a few refugees, seized Phyle, repulsed the attack of the Thirty, and made a successful sally upon their camp, his forces being now increased to 700. §§ 8-10. The Thirty sensed Eleusis as a place of retreat for themselves, capturing by a stratagem all the able-bodied Eleusinians. Next day they compelled the Athenian Knights and the Three Thousand to condemn all these prisoners to death. §§ 10-12. Thrasybulus marched upon Piraeus, but unable to hold so large a town against the forces of the Thirty, occupied a strong position on Munychia. §§ 13-16. Thrasybulus addressed his troops. 'On the right they had against them the men they had already defeated, on the left the hated Thirty. The gods were evidently now on their side : for victory was certain over an enemy placed in so unfavourable a position. § 17. Every one of them must fight, remembering the high stakes at issue, and the vengeance due to all of them." §§ 18, 19. Warned by the seer, who was himself the first to fall, Thrasybulus waited for the enemy to attack, whereupon he gained a complete victory, Critias himself being among the slain. § 20-22. When after the battle the troops of the two factions met together, Cleocritus, the sacred herald, proclaimed on behalf of the refugees with Thrasybulus, that they had no quarrel with their fellow-citizens, but only with the Thirty, who in eight months had caused the death of more Athemans than the Lacedaemonians in ten years. The Thirty withdrew their forces to Athens. § 23. At a meeting of the Council open dissension broke out among the Three Thousand, until they voted to depose the Thirty and appoint Ten in their place. \$ 24, 25. The Thirty retired to Eleusis. The Ten supported by the Knights kept guard over the city. Their opponents at Piraeus made new weapons and organized their ever increasing forces. §§ 26, 27. Meanwhile they made constant sallies, in revenge for which the Knights ruthlessly butchered some Axionians. In return they killed the Knight Callistratus, and soon ventured to march close up to the walls of Athens. §§ 28, 29. In response to an appeal from the Three Thousand at Athens and the Thirty at Piraeus, the Spartans sent out Lysander as harmost and his brother as admiral to blockade Piraeus, so that the tables were once more turned. §§ 29, 30. But Pausanias, out of jealousy against Lysander, persuaded three of the Ephors to let him head a second expedition to Athens. All the allies followed him, except the Corinthians and Boeotians, who refused to join, and with them he encamped near Piracus. §§ 31-34. Pausanias summoned the refugees

at Piraeus to disperse, and on their refusal made a half-hearted attack upon them. Failing in this and in a similar attack he advanced the next day with all his forces and gained a complete victory over Thrasybulus and his subborters. §§ 35-37. Pausanias urged the two factions at Piraeus and Athens to send envoys to him and the Ephors present in his camp; and when they arrived in obedience to his summons, he sent them on to Sparta, where they both tendered a complete submission to the Lacedaemonian supremacy. §§ 38, 39. The Spartan government despatched fisteen commissioners to arrange the terms of reconciliation. These settled, Pausanias disbanded his army, and Thrasybulus marched up to Athens. §§ 40-42. Speech of Thrasybulus-'On what grounds did their opponents claim to rule over them? Facts had shown them to be no juster, braver, or wiser than them-selves. Even the Lacedaemonians had forsaken them. Once more he wished his followers to show themselves the better men by keeping their oath of reconciliation.' § 43. The Athenians then reorganized their constitution; but shortly afterwards, hearing that the Thirty were forming a conspiracy, they seized and slew their generals, but came to terms with the rest, to which ever since they had faithfully adhered.

§ 1. ἐξόν, acc. abs.: cp. Goodwin, M. T. 851.

προείπου μέν... ἢγου δέ. It appears that here Xenophon is summarizing in a few words numerous acts of violence on the part of the Thirty. He omits altogether the edict of the Lacedaemonians forbidding any state to harbour the Athenian refugees: cp. Plut. Lys. 27; Isocr. vii. 67; Diod. xiv. 6, 32. ἢγου, 'evicted.'

φευγόντων, for the genitive absolute cp. i. 1. 26, vi. 4. 8. ἄγοντες, sc. οἱ τριάκοντα.

Μέγαρα . . . Θήβας: according to Diod. xiv. 6 the Argives were the first to disobey the Lacedaemonian edict and ὑπεδέχοντο φιλανθρώπως τοὺς φυγάδας. καὶ Θηβαῖοι δὲ ἐψηφίσαντο ὑπάρχειν πρόστιμον τῷ θεασαμένω μὲν ἀγόμενον φυγάδα, μὴ βοηθήσαντι δὲ κατὰ τὸ δυνατόν.

§ 2. Θρασύβουλος: cp. ii. 3. 42: for the date cp. 'Αθ. πολ. 37. I ήδη δὲ τοῦ χειμῶνος ἐνεστῶτος κατω....βόντος Θρασυβούλου μετὰ τῶν φυγάδων Φυλήν, καὶ κατὰ τὴν στρατιὰν ἡν ἐξήγαγον οἱ τριάκοντα κακῶς ἀποχωρήσαντες, κ.τ.λ. So too Diod. xiv. 32 with different details.

Φυλήν, between Mounts Cithaeron and Parnes, high up on the road from Athens to Thebes, about twelve miles NW. from Athens.

μάλ' εὖημερίας οὕσης: for the adverb with a substantive cp. v. 4. 14.

§ 3. χιών: cp. 'Aθ. πολ. 37. I already quoted.

§ 4. φυλάς: the Athenian army was organized on the basis of Cleisthenes' ten tribes. Cp. Hdt. vi. 111; § 23 note and iv. 2. 19.

§ 5. $\eta \delta \eta$ shows that some considerable interval had elapsed since § 3.

συνειλεγμένων . . . περὶ ἐπτακοσίους: cp. iv. 6. 12 καὶ ἀπέθανον . . . περὶ τριακοσίους.

§ 6. ἀνίσταντο, κ.τ.λ., 'had already risen and were going,' the notion of motion implied being shown by ὅποι. The nom. is οἱ πολέμιοι understood.

οποι έδειτο εκαστος: cp. vii. I. 16.

ἀπὸ τῶν ὅπλων, 'from the camp': cp. Critical Note.

§ 7. στησάμενοι. Xenophon, though he uses both active and middle, seems to prefer the latter in such passages; the older historians use only the active: for the active cp. i. 2. 3, 10; 4. 23; 5. 14: for the middle § 35.

ἀνεχώρησαν. Diodorus (xiv. 32) tells a story (cp. Justin v. 9) that at this point the Thirty tried by promises to induce Thrasybulus to come back to Athens and take the place of Theramenes.

§ 8. οὐκέτε νομίζοντες, κ.τ.λ. Lysias (xxv. 22) represents dissensions as having already broken out among the Three Thousand themselves.

καταφυγήν, Eleusis being a fortified town.

παραγγείλαντες, sc. έλθείν.

els Ἑλευσῖνα. It appears that many of the Salaminians suffered at the same time as the Eleusinians: cp. Lysias xii. 52 ἐλθὼν (i. e. Eratosthenes) μετὰ τῶν συναρχόντων εἰς Σαλαμῖνα καὶ Ἐλευσῖνάδε τριακοσίους τῶν πολιτῶν ἀπήγαγεν εἰς τὸ δεσμωτήριον, καὶ μιᾳ ψήφω αὐτῶν ἀπάντων θανάτου κατεψηφίσατο: cp. ib. xiii. 44; Diod. xiv. 32.

ἐν τοῖς ἰππεῦσιν has probably crept into the text from τοῖς ἰππεῦσιν immediately above. For if the Athenian Knights are meant in the sense of 'under the protection of the Knights,' we should rather expect σὺν τοῖς ἰππεῦσιν: and it can hardly mean the Eleusinian Knights, because it appears, from what immediately follows, that the review was of the whole forces, horse and foot alike. Moreover ἐξέτασιν ἐν τοῖς ἰππεῦσιν can scarcely be equivalent to ἐξέτασιν τῶν ἰππέων: cp. Critical Note.

πόσης . . . προσδεήσοιντο, i. e. how large an additional garrison the Eleusinians would need to make the place secure.

αναγαγόντα, i. e. from the coast to Athens.

тої в водека: ср. ії. 3. 54.

§ 9. τὸ 'Ωιδείον. At this time there were two Odea, the one built by Pericles (Plut. Per. 13) on the south-east side of the Acropolis, the other, an older one, outside the city to the south-east on the river Ilissus. It is doubtful which of the two is here meant.

τοὺς ἄλλους. For this use of ἄλλους cp. i. 1. 6; ii. 2. 18, &c.

φανεράν . . . τὴν ψῆφον: cp. the decree of the Council as to the trial of the generals, i. 7. 9; Lysias xiii. 37 οἱ μὲν γὰρ τρίακοντα ἐκάθηντο ἐπὶ τῶν βάθρων, οδ νῦν οἱ πρυτάνεις καθέζονται δύο δὲ τράπεζαι ἐν τῷ πρόσθεν τῶν τριάκοντα ἐκείσθην. τὴν δὲ ψῆφον οὐκ εἰς καδίσκους ἀλλὰ φανερὰν ἐπὶ τὰς τραπέζας ταύτας ἔδει τίθεσθαι, τὴν μὲν καθαιροῦσαν ἐπὶ τὴν ὑστέραν. . . .

§ 10. τῶν πολιτῶν, the Three Thousand.

ἐκ δὲ τούτου, four days later than the events in § 7 (cp. § 13), so that in the interval 300 more refugees must have joined Thrasybulus at Phyle.

αναφέρουσαν. The participle is here transposed as πεμφθέντα, i. 1. 23.

§ 11. ἔτι μέν, ' for a while,' here opposed to a second action, which has not yet begun—ἐπεὶ δέ.

μη ἀνιέναι, i. e. 'to prevent their approach': so vii. 2. 12.

 δ κύκλος, 'the wall surrounding Piraeus.' Thucydides (ii. 13) calls it sixty stadia, or more than seven miles round.

Mourixiar, the hill on the east side of the Piraeus peninsula.

'Ιπποδάμειον. Hippodamus, the Milesian architect, had laid out the town of Piraeus in the time of Pericles: cp. Ar. Pol. ii. 5. 1.

Βενδίδειον, the temple of Bendis, the Thracian Moon-goddess.

in πεντήκοντα. This unusual depth was on account of their great number and the confined space. The ordinary depth of the phalanx was eight.

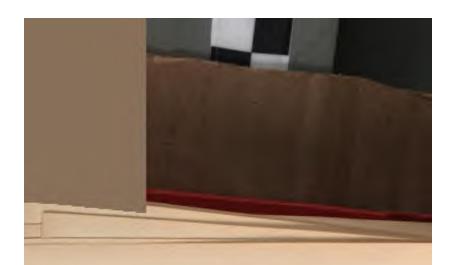
§ 12. ἐπ' αὐτοίς, 'behind them': cp. i. 1. 34.

aὐτόθεν, 'from the place itself,' i. e. from Munychia and Piraeus.

τὰ δ' ἄλλα ὅπλα, i. e. spear and sword.

§ 13. οὖς . . . ἐδιώξατε : Cp. § 4.

ήμέραν πέμπτην, 'four days ago': cp. Anab. iv. 5. 24 ἐνάτην ήμέραν.

II. iv. 14-18

70

404-403 grc

role polerices... beerquaisure. bearquaiserful is properly applied to the confiscation of goods and chattels only. Here, in his indignation, the speaker applies it to citizens: cp. Critical Note, and Appendix, p. 359.

napayayinpra. The subject is 'the exiled citizens': with at ... force supply mapayarisha is.

§ 14. συνιλαμβανίμαθα, 'were arrested.'

of 84 rat without a preceding of per, as i. 2. 14.

οδχ δανσ... άλλ' οδδί, 'non modo non... sed ne quidem': cp. v. 4 34; vi. 4 3.

έν είδία χειμώνα: cp. §§ 2, 3, 7.

§ 15. ύπέρ, 'above the heads of'; cp. Cyrop. vi. 3. 24 τοξεύουτες ύπέρ των πρόσθεν πύντων.

δρθιον: cp. Strab. ix. 395 λόφος δ' έστὶν ή Μουνυχία χερρονησείζων . . . στομίφ δέ μικρή τὴν έδσοδον έχων.

§ 16. τοις γε πρωτοστάταις. The dative may be either after δεήσει» οτ after μάχεσθαι.

άμαρτήσεται . . . δυ . . . μεστή, i. e. τούτων ών.

φυλαττόμενοι δέ, κ.τ.λ., 'but to protect themselves they will always be skulking behind their shields.'

έναλλομένουν makes better sense if taken of the enemy, 'to drive them back, when they leap upon our ranks.' Most com-

mentators construe it with the subject huas understood.

§ 17. οὖτω πλούσιος ὧν καλοῦ: here οὖτω belongs to καλοῦ. Its force is strengthened by the interposition of πλούσιος ὧν, 'however rich he may be': cp. iii. 5. 24; iv. 4. 12.

παιῶνα, the Greek war song, invoking the aid of the deity, usually Apollo: cp. iv. 7. 4 and Anab. v. 2. 14 ἐπεὶ δ' ἐπαιῶνισαν καὶ ἡ σάλπιγξ ἐφθέγξατο, ἄμα τε τῷ Ἐνυαλίῳ ἡλελιξαν καὶ ἔθεον δρόμῳ,

τὸν Ἐννάλιον, 'the war-god Ares': cp. Anab. i. 8. 18 τῷ Ἐνναλίφ ἐλελίζειν.

§ 18. 6 μάντις: the article because such seers were regularly attached to Greek armies: cp. Her. vii. 228; Thuc. vi. 69, &c.

μη πρότερον ἐπιτίθεσθαι . . . τρωθείη, i.e. in order that the guilt of being the first to shed a fellow-citizen's blood might be upon the enemy.

πρίν [ἄν]. For ἄν cp. ii. 3. 48 note.

§ 19. Κηφισοῦ. This stream passes under the road from Piraeus to Athens, and falls into the Bay of Phalerum.

τῶν δὲ ἐν Πειραιεῖ δέκα ἀρχόντων: cp. § 38. Neither Xenophon, Lysias, Diodorus, Nepos, nor Justin mention the appointment of these magistrates, who are here introduced with the article as if already known to the reader. Arist. ᾿Αθ. πολ. 35. I (quoted ii. 3. II note) puts their appointment by the Thirty immediately after their own election; so too Plat. Epist. vii. 324. Plutarch (Lys. 15) attributes their institution to Lysander himself: εὐθὺς δὲ καὶ τὰ περὶ τὴν πολιτείαν ἐκίνησε (Λύσανδρος) τριάκοντα μὲν ἐν ἄστει, δέκα δὲ ἐν Πειραιεῖ καταστήσας ἄρχοντας.

Χαρμίδης, uncle of Plato and once a ward of Critias: Xenophon (Mem. iii. 7. 1) calls him ἀξιόλογον ἄνδρα καὶ πολλῷ δυνατώτερον τῶν τὰ πολιτικὰ τότε πραττόντων.

§ 20. Κλεόκριτος δὲ ὁ τῶν μυστῶν κῆρυξ, one of the Eumolpidae, the hereditary heralds in the Eleusinian mysteries: cp. Aristoph. Frogs 1085.

§ 21. ὀλίγου δεῖν, 'almost,' used absolutely: cp. Goodwin, M. T.

έν ὀκτὼ μησίν, from May or June 404 to January or February 403.

δέκα ἔτη, i. e. the last ten years of the Peloponnesian War, known as the Decelean War. Isocrates (xii. 24, 67) says that the Thirty put 1,500 citizens to death: cp. ii. 3. 15 note.

§ 22. των . . . ιδποθανόντων . . . εστιν οὖς, 'some of those who have been slain.'

ol δὲ λοιποὶ ἄρχοντες: of the Thirty at Athens twenty-seven, and of the Ten at Piraeus nine, were still left alive.

καὶ διὰ τό, κ.τ.λ., i. e. as well as an account of their defeat.

§ 23. διεφέροντο πρός άλλήλους: cp. § 8 note.

τοις ἐν Πειραιεῖ: the followers of Thrasybulus, now in occupation of Piraeus.

οὐδὲν δέοιντο, κ.τ.λ., lit. 'they had no need of these evils'; i. e. there was no reason why they should suffer them.

καὶ εῖλοντο δέκα, ἔνα ἀπὸ φυλῆς, i. e. one from each tribe: cp. iv. 2. 8 εῖς ἀπὸ πόλεως. Cleisthenes in 509 B. C. had divided the Athenians into ten tribes, Hdt. v. 66. It appears from Lysias (xii. 54), who mentions four by name, Eratosthenes, Phido, Hippocles, and

Epichares, that these Ten were of that section of the oligarchical party most opposed to Critias and his crew, and that they were chosen because it was thought that δικαίως ἄν ὑπὸ τῶν αὐτῶν τούς τε τριάκοντα μισεῖσθαι καὶ τοὺς ἐν Πειραιεῖ φιλεῖσθαι. So soon however as they were in power (ibid. § 57) ἀμφοτέροις ἐπολέμουν, τοῖς τε τριάκοντα πάντα κακὰ εἰργασμένοις καὶ ὑμῖν πάντα κακὰ πεπονθόσι. The 'Αθ. πολ. (38. 1) is in substantial agreement: μετὰ δὲ ταῦτα καταλαβόντων τῶν ἀπὸ Φυλῆς τὴν Μουνιχίαν καὶ νικησάντων μάχη τοὺς μετὰ τῶν τριάκοντα βοηθήσαντας, ἐπαναχωρήσαντες μετὰ τὸν κίνδυνον οὶ ἐκ τοῦ ἄστεως καὶ συναθροισθέντες εἰς τὴν ἀγορὰν τῆ ὑστεραία τοὺς μὲν τριάκοντα κατέλυσαν, αἰροῦνται δὲ δέκα τῶν πολιτῶν αὐτοκράτορας ἐπὶ τὴν τοῦ πολέμου κατάλυσιν. οἱ δὲ παραλαβόντες τὴν ἀρχὴν ἐφ' οἶς ἡρέθησαν οὐκ ἔπραττον, κ.τ.λ. So too Diod. xiv. 33.

403-402 B. C.

§ 24. Έλευσινάδε: their καταφυγή, § 8.

τω 'Ωιδείω: cp. § 9 note.

σὺν ταῖς ἀσπίσι; shields were part of the equipment of the hoplites or heavy-armed soldiers and not of the Knights: cp. iv. 4. 10. The Athenian Knights were now obliged to serve as horsemen by day and as hoplites by night.

§ 25. ol δέ, i.e. ol έκ του Πειραιώς.

έλευκούρτο: cp. iii. 2. 15.

ήμέρας δέκα, since they had occupied Piraeus.

lσοτέλειαν. Such μέτοικοι as paid no μετοίκιον, but paid the same taxes as full citizens, were called ἐσοτελεῖς. Before ἰσοτέλειαν, τούτοις must be supplied: the infin. ἔσεσθαι depends on πιστὰ δόντες.

ώσεί: cp. i. 2, 9.

ποιούμενοι ... λαμβάνοντες. The present participles here denote frequent repetition.

οπώραν: cp. § 26 ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια. This shows that it was already summer time, although Xenophon has not marked the beginning of another year.

§ 26. Alξωνέων. This is Palmer's conjecture for ἔξω νέων, which is quite unintelligible. Alξώνη was a village between Hymettus and the west coast of Attica: cp. Critical Note.

§ 27. τῶν ἰππέων, partitive genitive with Καλλίστρατον.
πρὸς τὸ τεῖχος. Xenophon (Mem. ii. 7. 2) makes Aristarchus

describe the necessities to which Athens was reduced by these attacks from Piraeus: cp. Isocr. xvi. 13.

el δè καὶ τοῦτο δεῖ, κ.τ.λ. Το complete the construction ἐρῶ before ὅs is required: cp. Cyrop. i. 4. 27 εl δè δεῖ καὶ παιδικοῦ λόγου ἐπιμνησθῆναι λέγεται, κ.τ.λ. For the genitive τοῦ μηχανοποιοῦ after εἰπεῖν cp. Plat. Rep. 439 b τοῦ τοξότου οὐ καλῶs ἔχει λέγειν.

τὸν ἐκ Λυκείου δρόμον, the open space between the Lyceum and the city wall.

μέλλοιεν . . . προσάγειν, SC. οἱ ἐκ Πειραιῶς.

§ 28. πεμπόντων δὲ πρέσβεις: Lysias (xii. 60) and Arist. 'Αθ. πολ. (38. 1) speak only of the embassy of the Ten. Diodorus (xiv. 32, 33) puts the embassy of the Thirty before Thrasybulus' occupation of Piraeus, and the embassy of the Ten at the same time as here.

τῶν δ' ἐν τῷ καταλόγῳ, i.e. by order of the Ten, who, instead of fulfilling the hopes with which they had been appointed (§ 23), in the words of Lysias (xii. 55), πολύ μεῖζον στάσιν καὶ πύλεμον ἐπὶ τοὺς ἐν Πειραιεῖ . . . ἐποίησαν: cp. § 23 note.

συνέπραξεν, i. e. with the ambassadors.

έκατὸν τάλαντα, with which to collect a mercenary army, as the Spartans refused to send any troops of their own: cp. Lysias xii. 59, 60; Arist. 'Αθ. πολ. 38. 1; 40. 3. Isocrates (vii. 77), citing it as an instance of the ἐπιείκεια τοῦ δήμου, says, that shortly after its restoration the democracy repaid this loan to the Lacedaemonians, as a debt incurred by the Athenian state, and not merely by the oligarchs, who had contracted it: cp. Dem. xx. 12.

§ 29. οὖτω δὲ προχωρούντων, 'while things were going on in this way'; cp. ii. 2. 16 τοιούτων δὲ ὅντων; v. 3. 27 προκεχωρηκότων. Goodwin, M. T. 848.

φθονήσας Λυσάνδρφ. So Diodorus xiv. 33 and Plutarch, Lys. 21. τρεῖς, i. e. a majority out of the Five Ephors.

φρουράν: a Lacedaemonian word for an army. Lysander had only mercenary forces; cp. iii. 2. 23.

§ 30. πλην Βοιωτών και Κορινθίων: cp. ii. 2. 19; and iii. 5. 5, where the Lacedaemonians charge the Boeotians with having persuaded the Corinthians to refuse to follow.

εὐορκείν: consistently with the Treaty of Peace concluded in 404 B. C., ii. 2. 22.

έγίγνωσκον: 'supposed' (wrongly).

§ 31. ὅσον ἀπὸ βοῆς ἔνεκεν: 'so far as cries went,' i. e. in appearance only. βοή is the battle cry. Thuc. viii. 92 joins the same two prepositions with the same meaning; cp. Plat. Leg. 701 d τίνος δὴ χάριν ἔνεκα.

δέο μέρος: according to Xenophon (Rep. Lac. 11. 4.), the whole Spartan army was divided into six morae, each commanded by a Polemarch. Contrast Thucydides v. 68: cp. Appendix, p. 347.

φυλάς, cp. § 4.

τὸν κωφὸν λιμένα. κωφόν is 'dumb,' 'quiet,' in the sense of 'smooth.' Curtius supposes it to be the inlet E. of Ectionea.

§ 32. ἐλᾶν, a rare form of the present: cp. Cyrop. viii. 3. 32 ἀπέλα. ἐνέντας: 'pressing on.' Xenophon also uses the word intransitively in Cyrop. vii. 1, 29.

τὰ δέκα ἀφ' ήβης, sc. ἔτη, lit. 'the [men] ten years from military age,' which at Sparta was fixed at eighteen. The use of the neuter τά is a Lacedaemonian usage; cp. iii. 4. 23, iv. 5. 15 and Critical Note.

τὸ Πειραιοῖ θέατρον. Πειραιοῖ is the old locative case like οἴκοι. The theatre was on the hill of Munychia; cp. Thuc. viii. 93.

§ 33. ἐπὶ πόδα, 'foot by foot,' i.e. slowly, with their front facing the enemy: cp. Anab. v. 2, 32; Cyrop. iii. 3, 69.

έν Κεραμεικώ, in the north-west part of Athens: cp. Paus. i. 3. 1; 29. 3 ff.

§ 34. $\pi\rho\delta$ $\tau\omega\nu$ å $\lambda\lambda\omega\nu$: if the reading of the MSS, be kept, this must mean 'eight deep in front of the rest,' i. e. the light-armed troops. But Madvig's conjecture $\tau\omega\nu$ ' $\lambda\lambda\omega\nu$ seems almost certain: these ' $\lambda\lambda\alpha$ ', according to Curtius, were salt marshes just to the north of the harbour of Piraeus; cp. Critical Note.

els χείρας μὲν ἐδέξαντο, 'let them come to close quarters': cp. vii. 4. 13.

§ 35. λέγοντος . . . πέμπειν: present participle where the future would naturally be expected, as ii. 1. 29; 4. 37.

δίστη δὲ καὶ τοὺς ἐν τῷ ἄστει, 'he created a division among,' &c. πρὸς σφᾶς: to himself and the Ephors.

Λακεδαιμονίοις φίλοι είναι, i. e. in accordance with the terms of the former treaty; cp. ii. 2. 20.

§ 36. νομίζεται: cp. Xen. Rep. Lac. 8. 5 πάρεισι δὲ καὶ τῶν ἐφόρων δύο, οἱ πολυπραγμονοῦσιν οὐδέν, ἢν μὴ ὁ βασιλεὺς προσκαλῆ ὁρῶντες δὲ ὅ τι ποιεῖ ἔκαστος, πάντας σωφρονίζουσιν, ὡς τὸ εἰκός: cp. Arist. Pol. ii. 9. 30 and Appendix, p. 343.

τῆς μετὰ Παυσανίου γνώμης, two modes of expression are here confused: (1) τῆς Παυσανίου γνώμης ὅντες, and (2) μετὰ Παυσανίου ὅντες.

έπεμπον, sc. ὁ Παυσανίας καὶ οἱ ἔφοροι.

τàs . . . σπονδάs: here, 'the terms,' or 'offers of peace.'

ίδιώτας opposed to οἱ ἀπὸ τοῦ κοινοῦ in § 37.

§ 37. οἱ ἀπὸ τοῦ κοινοῦ. According to Arist. 'Αθ. πολ. 38. 3 the first Ten had been replaced by a second Ten, more favourably disposed towards Thrasybulus and his exiles: ώς δ' οἱ τὸν Πειραιέα καὶ τὴν Μουνυχίαν ἔχοντες, ἀποστάντος ἄπαντος τοῦ δήμου προς αυτούς, επεκράτουν τῷ πολέμφ, τότε καταλύσαντες τους δέκα τους πρώτους αίρεθέντας άλλους είλοντο δέκα τούς βελτίστους είναι δοκούντας, έφ' ων συνέβη και τας διαλύσεις γενέσθαι και κατελθείν τον δήμον, συναγωνιζομένων καὶ προθυμουμένων τούτων. προειστήκεσαν δ' αὐτῶν μάλιστα 'Ρίνων τε ό Παιανιεύς καὶ Φάυλλος ό 'Αχερδούσιος. Again in 39. 6 the first Ten are said to have been excluded from the This detail is probable enough in itself; but if it be true, it is curious that none of the other authorities should mention this second Ten - neither Lysias, Andocides, Xenophon nor Diodorus. Isocrates (xviii. 67) even calls Rhinon one of ol déna ol μετά τούς τριάκοντα καταστάντες: and Andocides (i. 90), professing to quote the actual words of the Amnesty (cp. § 43), does not mention them. Nepos (Thrasyb. 3) however mentions the exclusion from the Amnesty of 'decem, qui postea praetores creati superioris more crudelitatis erant usi,' but says nothing of the Ten at Piraeus.

 $\lambda \acute{\epsilon} \gamma o r \tau a s$ instead of the more common $\acute{\epsilon} \rho o \tilde{\nu} r \tau a s$; cp. ii. 1. 8; iii. 4. 25.

χρῆσθαι ὅ τι βούλονται: for the expression cp. ii. 1. 2; v. 3. 23. $d\xi$ ιοῦν δ' ἔφασαν; the subject is still of ἀπὸ τοῦ κοινοῦ.

§ 38. οἱ ἔφοροι: the three remaining in Sparta.

ol ἔκκλητοι. This term occurs only in this passage and in v.

2. 33 and vi. 3. 3. In the second passage no distinction seems to be drawn between the ἔκκλητοι and the πληθος who formed the ordinary Assembly. Probably therefore the term has no technical meaning, but simply denotes the members of the Assembly, in which all the ὁμοῖοι were entitled to vote: cp. iv. 6. 3; v. 2. 11; and for other views cp. Dict. Antiq. i. 703.

πεντεκαίδεκα ἄνδρας: cp. Arist. 'Αθ. πολ. 38. 4 ἐπὶ πέρας γὰρ ἤγαγε τὴν εἰρήνην καὶ τὰς διαλύσεις Παυσανίας ὁ τῶν Δακεδαιμονίων βασιλεὺς μετὰ τῶν δέκα διαλλακτῶν (Xenophon's 15) τῶν ὕστερον ἀφικομένων ἐκ Δακεδαίμονος, οὺς αὐτὸς ἐσπούδασεν ἐλθείν.

 $\epsilon \dot{\phi}$ $\dot{\phi}$ $\dot{\phi}$ τε: Arist. Aθ. πολ. 39 professes to quote the terms of the διαλύσεις in full.

ώς πρός: cp. Anab. iv. 3. 11 ώς ἐπὶ πῦρ; 3. 21 φέυγουσι ώς πρός τὴν ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἔκβασιν ἄνω.

έπὶ τὰ ἐαυτῶν: cp. § 31. This implied, as far as practicable, a restitution of the confiscated property; cp. Harpocr. s. v. σύνδικοι.

πλήν τῶν κ.τ.λ.: cp. §§ 37, 43 notes.

αὐτοῖς: to those who διήλλαξαν, i.e. to the Lacedaemonians and Athenians.

§ 39. ἀνελθόντες . . . εls τὴν ἀκρόπολιν. This procession, which Lysias (xiii. 80) describes at some length, Plutarch (Glor. Athen. 7, p. 349) puts on the 12th of Boedromion, i.e. Sept. 403 B. C.: cp. Introd. p. xliii.

κατέβησαν † . . . οἱ στρατηγοί. Cobet inserts ἐκκλησίαν ἐποίησαν. Some words of this kind are evidently required to complete the sense; cp. § 42 ad fin. and Critical Note.

§ 40. γνοίητε, sc. ύμας αὐτούς.

έπὶ τίνι: cp. § 29 μέγα ἐφρόνουν ἐπὶ τῷ Λυσάνδρῳ.

§ 41. η ώς, i. e. η ή κρίσις ώς.

περιείληφθε, 'you have been outwitted.' This is Laves' conjecture. I prefer Geist's περιελήλασθε, 'you have been worsted': the best MSS, give περιελήλυθεν, which is quite unintelligible. Some word is required in the perfect tense, meaning to 'outwit,' as opposed to γνώμη . . . προέχειν: cp. Critical Note.

πῶς, οἶγε, i. e. πῶς ἐπὶ τούτοις, οἶ γε.

κλοιφ δήσαντες, κ.τ.λ. The allusion is to a law of Solon preserved in Plutarch (Solon 24) κύνα δακόντα παραδοῦναι κλοιφ τριπήχει δεδεμένον: the subject of παραδιδόασιν is general, οἱ ἄνθρωποι.

κἀκείνοι repeats the subject οι γε, strengthening the comparison after οὖτω.

§ 42. ὑμᾶς. Thrasybulus now addresses his own followers.

ἀνέστησε, 'adjourned,' 'broke up.' Blake wishes to translate, 'restored.'

§ 43. ἀρχὰς καταστησάμενοι ἐπολιτεύοντο. Euclides was created ἄρχων ἐπώνυμος, and in his archonship and the following years a complete revision of the Solonian laws and constitution took place to suit the altered condition of affairs, when Athens had lost her sovereign rights and her empire over the subject allies. Meanwhile a provisional government was set up: cp. Andoc. i. 81 δόξαντα δὲ ὑμῖν ταῦτα (the Amnesty) εἶλεσθε ἄνδρας εἴκοσι τούτους δὲ ἐπιμελεῖσθαι τῆς πόλεως, ε՜ως ἀν οἱ νόμοι τεθεῖεν τέως δὲ χρῆσθαι τοῖς Σόλωνος νόμοις καὶ τοῖς Δράκοντος θεσμοῖς. ἐπειδὴ δὲ βουλήν τε ἀπεκληρώσατε νομοθέτας τε εἶλεσθε κ.τ.λ. Cp. Arist. ᾿Αθ. πολ. 40, 41.

ύστέρφ δε χρόνφ, according to 'Αθ. πολ. 40. 4 two years later: διελύθησαν δε και πρὸς τους εν Έλευσινι κατοικήσαντας έτει τρίτφ μετὰ τὴν εξοίκησιν ἐπὶ Σεναινέτου ἄρχοντος.

401-400 B.C.

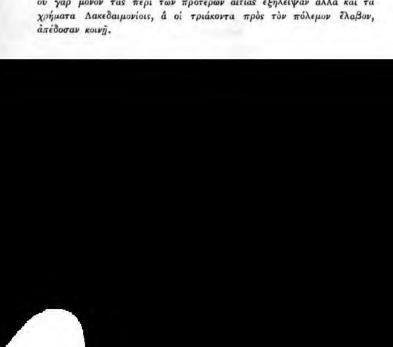
ξένους μισθοῦσθαι. Justin (v. 10. 11) gives an account of the affair but little more intelligible than Xenophon's. The Thirty, it would appear, were suspected of once more conspiring to regain their supremacy at Athens.

τοὺς Ἐλευσῖνι. The Thirty, their adherents, and such other Athenians as had since joined them; cp. § 38. Ἐλευσῖνι is the locative case.

μὴ μνησικακήσειν: cp. Cor. Nepos, Thras. iii. 2 Legem tulit (Thrasybulus) ne quis ante actarum rerum accusaretur neve multaretur, eamque illi oblivionis appellarunt. The oath was taken by the Knights, the Council, and the whole people; and Andocides (i. 90) preserves the actual words, καὶ οὐ μνησικακήσω τῶν πολιτῶν οὐδενὶ πλὴν τῶν τριάκοντα καὶ τῶν ἔνδεκα, οὐδὲ τούτων δε ἄν ἔθελοι εὐθύνας διδόναι τῆς ἀρχῆς, ῆς ῆρξεν: cp. Arist. 'Αθ. πολ. 39. 6 τῶν δὲ παρεληλυθότων μηθενὶ πρὸς μηδένα μνησικακεῖν ἐξεῖναι, πλὴν πρὸς τοὺς τριάκοντα καὶ τοὺς δεκα καὶ τοὺς ἔνδεκα καὶ τοὺς τοῦ Πειραιέως ἄρξαντας, μηδὲ πρὸς τούτους, ἐὰν διδῶσιν εὐθύνας: cp. § 37 note.

έτι καὶ νῦν. It is impossible to fix with any exactitude what time is denoted by these words. Xenophon accompanied Cyrus on his expedition against his brother in 401 B.C., a time which allows too short an interval to give the words any real meaning; and he did not return to Greece till 394 B.C. On the other hand it cannot be very long after the events described, because the praise assigned to the Athenians must mean that consistently with the Amnesty they did not prosecute certain definite persons, who had been implicated in the enormities of the Thirty, and such prosecutions were only likely to have taken place in the succeeding ten or fifteen years. We may therefore perhaps infer that Xenophon wrote these words not very long after his return to Greece: cp. Introd. p. xiv.

τοις ὅρκοις ἐμμένει: cp. Arist. Aθ. πολ. (40. 3) ἀποθανόντος γὰρ (τινὸς τῶν κατεληλυθότων, at the instigation of Archinus) οὐδεὶς πώποτε ὕστερον ἐμνησικάκησεν. ἀλλὰ δοκοῦσιν κάλλιστα δὴ καὶ πολιτικώτατα ἀπάντων καὶ ἰδία καὶ κοινῆ χρήσασθαι ταῖς προγεγενημέναις συμφοραῖς οὐ γὰρ μόνον τὰς περὶ τῶν προτέρων αἰτίας ἐξήλειψαν ἀλλὰ καὶ τὰ χρήματα Λακεδαιμονίοις, ἃ οἱ τριάκοντα πρὸς τὸν πόλεμον ἔλαβον, ἀπέδοσαν κοινῆ.

BOOK III

CHAPTER I

§§ 1, 2. After the expulsion of the Thirty Cyrus sent ambassadors to the Lacedaemonians, who instructed their admiral, Samius, to support him. Samius secured Cilicia. Cyrus was slain: the Greeks safely reached the §§ 3-8. The Ionian cities, threatened by Tissaphernes, appealed to the Lacedaemonians. In response they sent Thibron as harmost with 1,000 neodamodes, 4,000 Peloponnesians, and 300 Athenian Knights. On his arrival he collected additional forces, but was unable to take the offensive, until he was joined by the Cyreans. Then he captured Teuthrania and Halisarnia, and won over several other cities in Aeolia. Failing to take Larisa, he was ordered by the Ephors to march into Caria, but at Ephesus he was superseded by Dercylidas. §§ 9, 10. Dercylidas came to terms with Tissaphernes, and marched against the rival satrap Pharnabazus to revenge an old insult. §§ 10-15. This part of Aeolis was governed by Mania, the widow of Zeuxis, who had persuaded the satrap to allow her to carry on her husband's administration. Mania faithfully fulfilled her office until she was murdered by her son-in-law, Midias, who seized the cities of Scepsis and Gergitha, and tried to make terms with Pharnabasus. §§ 16-28. In the midst of this disorder Dercylidas appeared, whereupon many of the cities of the Troad and Aeolis opened their gates to him. Cebren too after some little delay followed their example. Midias found himself obliged to surrender to him Scepsis and Gergitha, in the latter of which was stored Mania's treasure, sufficient to maintain an army of 8,000 men for a year.

§ 1, στάσις: between the Thirty and the Democrats. οῦτως, cp. Introd. p. xix.

ἐκ δὲ τούτου (i.e. 401 B.C.), both temporal and causal. The following sentences explain how the Spartans, formerly the allies of Persia, now came to be at enmity with the Great King. This embassy is put by Diodorus xiv. 19 (with whom Diogenes Laertius agrees) in the year of Xenaenetus 401-400. In the Anabasis Xenophon makes no mention of it; but Plutarch (Artax. 6) speaks of

Cyrus' bounteous promises to the Lacedaemonians if they would send him troops : έφη δώσειν, αν μέν πεζοί παρώσιν, ιππους, αν δε ίππεις, συνωρίδας 'έὰν δ' ἀγροὺς ἔχωσι, κώμας' έὰν δὲ κώμας, πόλεις' μισθοῦ δὲ τοις στρατευομένοις οὐκ ἀριθμόν, ἀλλὰ μέτρον ἔσεσθαι.

αὐτὸς Λακεδαιμονίοις: for Cyrus' services to the Lacedaemonians

cp. i. 5. 2-9; 6. 18; ii. 1. 11-14.

Σαμίφ τῷ τότε ναυάρχφ: called by Diod. xiv. 19 Samos, if indeed he has not confused him with the Egyptian Tamos (Anab. i. 2. 21, 4. 2), who guided the Greek ships from Ionia to Cilicia.

περιέπλευσεν . . . Συέννεσιν: Xenophon (Anab. i. 2. 21) does not mention Samios, but relates that Syennesis, when he heard that Menon's division of the army had crossed the Taurus by another pass, and that Tamos with the Lacedaemonian and Persian ships had already arrived in Cilicia, abandoned the Cilician Gates, and made terms with Cyrus. Then in i. 4. 2, referring to some twentyfive days later, he speaks of the Lacedaemonian admiral Pythagoras being on board the triremes at Issus. We must therefore suppose that in the interval Samius, at the end of his year of office (cp. Appendix, p. 344), must have been succeeded by Pythagoras; unless indeed we adopt the far-fetched hypothesis of E. Schwartz (Rhein. Mus. 44, p. 193) that Xenophon, still better to disguise his authorship of the Anabasis, has substituted Samios for Pythagoras, because the philosopher of that name was a Samian!

§ 2. τὸν ἀδελφόν: Artaxerxes Mnemon.

ή μάχη: at Cunaxa in the autumn of 401: cp. Anab. i. 8.

ἐπὶ θάλατταν, to the Euxine.

Θεμιστογένει. Who was Themistogenes the Syracusan? Suidas the lexicographer professes to know, s.v. Θεμιστογένης, Συρακόσιος, ίστορικός. Κύρου ανάβασιν, ήτις έν τοις Ξενοφώντος φέρεται (i.e. laudatur aut nominatur) καὶ άλλα τινὰ περὶ τῆς έαυτοῦ ποτρίδος. if, as seems most likely, Xenophon wrote the Anabasis before books iii-vii of the Hellenica, it seems more probable (cp. Introd. p. xiv) that Xenophon for some reason or other wished to conceal his own authorship of the Anabasis under a nom de plume. This hypothesis finds expression as early as Plutarch de Glor. Athen. p. 345 e: Σενοφῶν αὐτὸς έαυτοῦ γέγονεν ἱστορία, γρόψας ἃ έστρατήγησε καὶ κατώρθωσε καὶ Θεμιστογένη [λεγει?] περὶ τούτων συντετάχθαι τον Συρακόσιον, ῖνα πιστότερος ἢ διηγούμενος ἐαυτὸν ὡς ἄλλον, ἐτέρφ τὴν τῶν λόγων δόξαν χαριζόμενος. Compare Schol. ad Epist. Joannis Tzetzae 21, p. 23, ed. Pressel, ὧσπερ καὶ Ξενοφῶν ἐπέγραψε τὴν Κύρου ἀνάβασιν Θεμιστογένει Συρακουσίω, κᾶν ἐπεκράτησεν ὅμως καὶ πάλιν Ξενοφῶντος καλεῖσθαι. L. Dindorf in his note on the passage has collected together all the modern hypotheses about the relation of Xenophon to Themistogenes, all of which seem equally baseless.

§ 3. πολλοῦ ἄξιος βασιλεῖ: Tissaphernes had been the first to inform Artaxerxes of the projected revolt of Cyrus (Anab. i. 2. 4; ii. 3. 18, 19), had fought zealously at Cunaxa against the rebels, and by his treacherous conduct towards the Ten Thousand and their generals after the battle had nearly succeeded in overwhelming the whole Greek force (Anab. ii. 5. 32 ff.).

δυ τε αὐτὸς πρόσθευ. The extent of Tissaphernes' district before Cyrus' arrival is nowhere exactly described. Thucydides (viii. 5) calls him στρατηγὸς τῶν κάτω, i. e. of the coast land, and we find him at that time supreme in the whole region south and west of the satrapy of Pharnabazus which extended over the northern part of Aeolis as far as Aspendus in Pamphylia.

δν Κῦρος, more exactly described in Anab. i. 9. 7 (quoted i. 4. 3 note). Tissaphernes was thus made commander-in-chief (κάρανος) over all Asia west of the Halys, even Pharnabazus being subordinate to him: cp. iii. 2. 13.

τὰς Ἰωνικὰς πόλεις: cp. Anab. i. 1. 6 καὶ γὰρ ἦσαν αὶ Ἰωνικαὶ πόλεις Τισσαφέρνους τὸ ἀρχαῖον, ἐκ βασιλέως δεδομέναι, τότε δὲ (402-401 winter, Β.C.) ἀφειστήκεσαν πρὸς Κῦρον πᾶσαι πλὴν Μιλήτου. Ever since Lysander was left in charge of his satrapy by Cyrus in 405, they seem to have been governed by Spartan harmosts (cp. iii. 2. 20); and when Cyrus in 401 marched eastwards against his brother, they must have become entirely independent of Persia.

πάσης τῆς Ἑλλάδος προστάτωι: cp. Her. v. 49. At the time of the Ionic revolt Aristagoras of Miletus sought help from the Spartans, similarly maintaining Ἰώνων παίδας δούλους εἶναι ἀντ' ἐλευθέρων ὅνειδος καὶ ἄλγος μέγιστον μὲν αὐτοῖς ἡμῖν, ἔτι δὲ τῶν λοιπῶν ὑμῖν, ὅσω προέστατε τῆς Ἑλλάδος. It is true that in their three treaties with Persia concluded in 412 (Thuc. viii. 18, 37, 58) the Lacedaemonians had distinctly recognized the right of the Great King to rule over all Asiatic cities, but these treaties they had

de facto broken by supporting the revolt of Cyrus. According to Diodorus (xiv. 35) the Lacedaemonians immediately sent envoys to Tissaphernes, warning him μὴ ὅπλα πολέμια ἐπιφέρειν ταῖς Ἑλληνίσι πόλεσι, and promised speedy aid. The satrap however at once attacked Cyme, and ravaged the surrounding country.

399-398 B.C.

§ 4. $\Theta i \beta \rho \omega v a$. Nothing is known of his previous career. Diodorus (xiv. 35-39) gives a very confused and erroneous account of the succeeding campaigns of Thibron and Dercylidas, evidently grouping together the events of 399-397 for purposes of convenience into the annals of two years. Thus he wrongly spreads the command of Thibron over two years 400, 399, whereas it appears from Xenophon (Anab. vii. 8. 24 as well as the Hellenica) that he came to Asia in the spring of 399, and was superseded by Dercylidas in the autumn of the same year. Then he compresses all the exploits of Dercylidas, who held the command until the arrival of Agesilaus in the spring of 396, into the single year 399, breaking off his narrative with the truce concluded between him and Tissaphernes (which really occurred in the summer of 397), and not again dealing with Asiatic affairs until the arrival of Agesilaus.

άρμοστήν: cp. Appendix, p. 348. νεοδαμώδων: cp. i. 3. 15 note.

ητήσατο. The Athenians were now subject allies of Sparta, bound τὸν αὐτὸν ἐχθρὸν καὶ φίλον νομίζοντας Λακεδαιμονίοις ἔπεσθαι καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν ὅποι ἄν ἡγῶνται; cp. ii. 2. 20.

aiτòs μαθὸν παρέξει. Though subject allies were in the ordinary course of things obliged to maintain their own contingents, Athens deprived after Aegospotami of all her external revenues was now in too destitute a condition to do so.

τῶν ἐπὶ τῶν τριάκοντα ἱππευσάντων. The Knights had taken a leading part in support of the Thirty (ii. 4. 2, 8) and the Ten (ibid. 24), and had finally assisted Pausanias in his attack upon the refugees at Athens (ibid. 31). Though they were together with the large majority of the oligarchs covered by the Amnesty of 401 B.C., yet according to Lysias (xvi. 6) they were afterwards excluded from further military service and compelled to give up their equipment. The partitive genitive is here used as object

III. i. 5, 6

without rivás to expres the indefiniteness of the number: cp. ii. 3. 14; iv. 4. 13.

§ 5. εἰς τὴν 'Ασίαν: Ephesus, according to Diod. (xiv. 36), who estimates these Asiatic troops at 2,000.

πᾶσαι . . . ἐπιτάττοι: cp. Anab. vi. 6. 9–12 where Xenophon remarks by way of comment on the power of Clearchus the harmost of Byzantium, in 400 B.C., ἰκανοὶ δέ εἰσι καὶ εἶς ἕκαστος Λακεδαιμονίων ἐν ταῖς πόλεσιν ὅ τι βούλονται διαπράττεσθαι.

όρῶν . . . τὸ ἱππικόν. Herwerden's conjecture is perhaps the best, ὁρῶν . . . (πρὸς) τὸ ἱππικόν, 'looking at his cavalry.' Dindorf interprets, 'seeing his own cavalry was weak,' which seems to be more than the words can well mean. There is a similar difficulty in iv. 4. 6 ὁρῶντες τοὺς τυραννεύοντας, where Campe reads τοὺς ἐν δυνάμει ὅντας τυραννεύοντας: cp. Critical Note and Appendix, p. 360, for other conjectures.

eis τὸ πεδίον, the valley of the Maeander.

ἢγάπα... ἀδήωτον διαφυλάττειν. This language of Xenophon, who throughout (cp. §§ 7, 8; 2. 1, 6, 7; iv. 8. 18, 19, 22) seems to betray some animus against Thibron, for which there was probably ample justification, can hardly be made to square with the account of Diodorus xiv. 36. According to the latter, before the arrival of the Cyreian troops, Thibron took the unwalled city of Magnesia near Ephesus, besieged Tralles without success, returned to Magnesia, and put its inhabitants into a place of safety on Mount Thorax. Then he ravaged the country round, until on the approach of Tissaphernes with an overwhelming army he returned to Ephesus. Diodorus however omits all details of his exploits after the arrival of the Cyreians.

§ 6. σωθέντες... συνέμειξαν αὐτῷ. It appears from Anab. vii. 6. I ff. that Thibron had, immediately on his arrival in Asia, sent an invitation to the Cyreians, who were at the time in the service of the Thracian prince Seuthes, to join him in the war against Tissaphernes. They had gladly assented, and were to the number of some 5,000 or 6,000 led by Xenophon himself from Selymbria across to Lampsacus, through the Troad, and on to Pergamos in Mysia, where Thibron took over the command. Anab. vii. 8. 24.

Πέργαμον. This town had already been seized by the Cyreians: Anab. vii. 8. 8.

84

III. i. 7 399-398 B.C.

ol ἀπὸ Δημαράτου: cp. Her. vi. 70. Being deprived of his kingship on the pretext of illegitimacy by Cleomenes, Demaratus retired to Persia, to the court of Darius Hystaspes, who ὑπεδέξατό τε αὐτὸν μεγαλωστὶ καὶ γῆν τε καὶ πόλις ἔδωκε. Afterwards he accompanied Xerxes as adviser in his expedition against Greece. For similar gifts of land and cities cp. the instance of Themistocles, Thuc. i. 138.

έκ βασιλέωs. For ἐκ instead of ὑπό or παρά cp. Anab. i. 1. 6 ἐκ βασιλέωs δεδομέναι: the agent is regarded as the source of the gift.

Γοργίων καὶ Γογγύλος: cp. Anab. vii. 8. 8. Hellas, their mother, entertained Xenophon at Pergamos, and forced her son Gongylus to support him in an attack upon the Persian Asidates, which she herself had advised as likely to result in rich booty.

Γάμβρων, κ.τ.λ. These cities, except Palaegambrium, lay in southern Aeolis between the rivers Caicus and Hermus. Pergamus, Teuthrania, and Halisarnia were also in Aeolis north of the Caicus.

Γογγύλφ: cp. Thuc. i. 128; Nepos, Paus. 2. This Gongylus of Eretria had acted as the regent Pausanias' envoy in his treacherous correspondence with Xerxes. He must have been an ancestor, probably grandfather of the Gorgion and Gongylus just mentioned.

§ 7. $\tilde{\eta}\nu$ $\delta \hat{\epsilon}$ $\tilde{a}s = \tau \iota \nu \hat{a}s$: $\tilde{\epsilon}\sigma \tau \iota \nu$ $\tilde{a}s$ is declined like a pronoun: cp. ii. 4. 6, &c.

Λάρισαν...τὴν Αἰγνπτίαν, north of the Hermus; so called because Cyrus the Great after conquering Croesus allowed the Egyptians, who had acquitted themselves bravely in the service of the Lydian king, to settle there: cp. Cyrop. vii. 1. 45.

 $\gamma \epsilon \mu \dot{\eta} \nu$: this combination of particles is generally used to emphasize some additional point in the narrative. It occurs but twice in the first two books, ii. 3. 33, 42, but frequently in the later books; on Requests Vit Yen p. 54.

books: cp. Roquette, Vit. Xen. p. 54.

els τὸ ὅρυγμα, i. e. els τὴν φρεατίαν.

χελώνην ξυλίνην, like the Roman testudo, is used to denote any kind of movable roof or shed used to protect men or siege engines: cp. Caesar, B. G. v. 43, 52; Vitr. x. 21.

mirri: genitive of the pronoun. Breitenbach (not. ad loc.) takes it as the adverb, making descrives impersonal; but in the immediate context airoi is twice used of Thibron, and there is no real difficulty in the accusative arealousing in the infinitival clause following mianowore, which is here used pregnantly for mianowore and askeiover: cp. ii. 2. 7; iii. 2. 12; 4. 27.

eri Kapiar, where Tissaphernes' palace was situated: iii. 4. 12. § 8. Δερκελίδαs: in 411 B.C. the Spartans despatched him from Miletus to the Hellespont, where he induced Lampsacus and Abydos to revolt from Athens; cp. Thuc. viii. 61, 62.

Σίστφος, the Corinthian hero, noted for his cunning. Ephorus (ap. Athenaeum xi.500) gives a different explanation of his nickname: Δακεδαιμόνιοι άντὶ Θίβρωνος Δερκιλίδαν ἔπεμψαν εἰς τὴν ᾿Ασίαν, ἀκοίνοντες ὅτι πάντα πράττειν εἰώθασιν οἱ περὶ τὴν ᾿Ασίαν βάρβαροι μετὰ ἀπάτης καὶ δόλου. διόπερ Δερκιλίδαν ἔπεμψαν ῆκιστα νομίζοντες ἐξοπατηθήσεσθαι ἡν γὰρ οὐδὲν ἐν τῷ τρόπῳ λακωνικὸν οἰδ ἀπλοῦν ἔχων, ἀλλὰ πολὺ τὸ πανοῦργον καὶ τὸ θηριώδες. διὸ καὶ Σκίθον αἰτὸν οἱ Λακεδαιμώνοι προσηγόρειον.

άρπάζει ... τοὺς φίλους. This is the only instance of demicer used with the accus. of the person: cp. άφαρπαζεσθαι τὴν χώραν. Anab. i. 2. 7 and ἀνδρας ληίζεσθαι, Anab. vii. 3. 31.

§ 9. ἐπόπτους... ἀλλήλους: for the rivalry between the two satraps cp. i. 1. 6 note. There was now an additional reason for jealousy, because Tissaphernes in return for his services to the King had been made κάρατος of Asia in the place of Cyrus: cp. iii. 1. 3; 2. 13.

ἐπὶ Δυσάνδρου ναυαρχοῦντος, in the year 407, unless we suppose with Breitenbach that it was during Lysander's second command, 405, when he was secretary to the titular admiral Aracus, on the ground that Lysander was not in the Hellespont in 407, but first sailed thither in the year of Aegospotami. A similar punishment was invented by the regent Pausanias for his allies according to Plutarch (Arist. 23): τοὺς πολλοὺς ἐκόλαξε πληγαῖς ἡ σιδηρῶν ἄγκυρον ἐπιτιθεὶς ἡνάγκαζεν ἐστάναι δι δλης τῆς ἡμέρας. Moreover a Spartan officer never carried his shield himself except in battle; his ὑπασπιστής carried it for him: cp. iv. 8. 39.

§ 10. τῆς Φαργαβάζου Αἰολίδος, i.e. the northern portion of the district. ἐσατράπευε, i.e. as under-satrap: cp. Tamus, Tissaphernes' under-satrap of Ionia (Thuc. viii. 31, 87), Tiribazus, Orontes' under-satrap of West Armenia (Anab. iv. 4. 4).

III. i. 12, 13

86

399-398 в.с.

Δαρδανεύς, Δαρδανίς, of Dardanus on the Hellespont.

Zήνιος: Ionic genitive, used even by Attic writers in the case of non-Attic names. So Συεννέσιος, Anab. i. 2. 12; 'Αφύτιος, Thuc.i. 64. § 12. ἔγνω with a following infinitive, 'determined that': cp. iv. 6. 9: Goodwin, M. T. 915.

τὴν γυναῖκα σατραπεύειν. Ramsay points out ('Church in the Roman Empire,' pp. 67, 161) that the honours and influence which belonged to women in Asia Minor are one of the most remarkable features in the history of the country: cp. Arrian, Anab. i. 23. 7 νενομισμένον ἐν τῆ 'Ασία ἔτι ἀπὸ Σεμράμεως καὶ γυναῖκας ἄρχειν ἀνδρῶν.

§ 13. παρέλαβε, inherited as her husband's successor.

ἐπιθαλαττιδίαs: the feminine form is also used, iv. 8. I: but in iii. 4. 28 it appears as an adjective of two terminations.

Λάρισάν τε καὶ 'Αμαξιτὸν καὶ Κολωνάs: these three cities and all the cities mentioned in Mania's district §§ 15–17 were in the Troad. This Larisa is to be distinguished from the Egyptian Larisa of § 7.

ξενικῷ Ἑλληνικῷ: Greek mercenaries increased more and more in numbers after the Peloponnesian war, partly because the more general employment of slave labour ousted poor citizens from the lower kinds of work, partly because owing to internal dissensions there were numerous exiles from almost every city, and partly because war became more and more of an art, for which the citizen was never sufficiently trained, and which only the professional soldier could master: cp. Buckle, Hist. Civ. i. 205. In Asia the superiority of the Greek soldier was now universally acknowledged.

ἐφ' ἄρμαμάξης: Polyaenus (viii. 54) has extracted this story from the Hellenica.

Πισίδας, a tribe S.E. of the Phrygians and just to the N. of the Pamphylians; consequently far distant from the frontiers of Pharnabazus' territory. The passage must therefore mean that Mania with her mercenaries accompanied the satrap, when he himself was called upon by the κάρανος of the district to supply his contingent for distant expeditions: cp. Anab. i. 1. 11; 9. 14; ii. 5. 13; iii. 2. 23; Mem. iii. 5. 26.

ὅτι . . . κακουργοῦσιν: if these words be genuine (cp. Appendix, p. 360), the present tense must denote the state of continual depredations.

§ 15. $\Sigma \kappa \hat{\eta} \psi \iota \nu$, on the river Aesepus in the Troad. Ephor. fr. 122; Strabo p. 603.

 $\Gamma i \rho \gamma i \theta a$, on the river Granicus.

κατέσχεν, 'seized': aorist of complete and definite action.

άπεκρίνατο, implying a command, cp. Cyrop. v. 2. 24.

§ 16. ἐν τούτφ τῷ καιρῷ: doubtless the disturbed state of the satrapy as well as his grudge against Pharnabazus induced Dercylidas to march into this district rather than into Caria.

Λάρισαν κ.τ.λ.: cp. Diod. xiv. 38 'Αμαξιτον . . . καὶ Κολωνὰς καὶ 'Αρίσβαν εἶλεν ἐξ ἐφόδου' μετὰ δὲ ταῦτα "Ίλιον καὶ Κεβρηνίαν καὶ τὰς ἄλλας ἀπάσας τὰς κατὰ τὴν Τρφάδα δε μὲν δόλω παρέλαβεν δε δὲ ἐκ βίας ἐχειρώσατο. Ilium and Neandria lay on the river Scamander: Cocylium is otherwise unknown.

δέχεσθαι, sc. αὐτόν.

§ 17. Κεβρηνι, also on the Scamander.

οὐκ ἐγίνετο, 'were not favourable': used of sacrifices repeatedly, iii. 5. 7; iv. 7. 2; 8. 36; v. 1. 33; 3. 14; 4. 37; vi. 5. 12, 49.

§ 18. οἱ ἔνδοθεν = οἱ ἔνδον by a kind of attraction due to the following ἐπεξελθόντες: cp. § 22 οἱ ἀπὸ τῶν πύργων, &c.; v. 3. 25 τῶν οἴκοθεν.

αθυμοτέραν καί: see Critical Note. If the MSS. reading be retained, it must be explained by a transfer of the emotion of the agent to the action. Breitenbach, who keeps the MSS. reading, compares Ages. 1. 35 τὰ μὲν τῶν βαρβάρων ἔτι ἀθυμότερα ἐγίγνετο, τὰ δὲ ᾿Αγησιλάου πολὺ ἐρρωμενέστερα. Liebhold's emendation ἀθυμοτέρους κατὰ seems almost certain.

ό ἄρχων, i. e. ό τὴν φυλακὴν ἔχων of § 17.

§ 19. λέγων: for the participle without the article or τις, used as an indefinite substantive cp. ii. 1. 8; vi. 5. 25, &c.

§ 20. ἐξῆλθε: Polyaenus (ii. 6) gives a slightly different version of the same story, apparently confusing the capture of Scepsis with that of Gergitha. Dercylidas, he says, enticed Meidias out ἐφ' ῷ τε προελθόντα καὶ ὁμιλήσαντα ταχὺ πάλιν εἶs τὴν πόλιν ἀφεῖναι. Then having compelled him to open the gates on pain of death ἀφίημί σε, ἔφη, νῦν ἐς τὴν πόλιν τοῦτο γὰρ ὅμοσα' κἀγὰ δὲ μετὰ τῆς ἐμῆς δυνάμεως εἰσέρχομαι.

§ 21. βία τῶν πολιτῶν, 'against the will of the citizens': cp. Anab. vii. 8. 17 ἐξέρχεται καὶ αὐτὸς βία τῆς μητρός.

§ 22. ἔλεγεν: the imperfect, strictly taken, represents the point of view, not of the historian, but of the reporter of the speech. Classen in a note on Thuc. ii. 71 points out that that historian uses the agrist and imperfect indifferently to introduce speeches in oratio recta.

els 800, 'in double file': cp. vii. 4. 22.

ol ἀπὸ τῶν πύργων: cp. § 18 οl ἔνδοθεν. The preposition ἀπό is accounted for by the verb ἔβαλλον.

§ 23. ἐπὶ τῷ στόματι, 'in the van': cp. Latin 'acies.'

οις μισθοφορήσουτας, 'since for the future they would serve in his (Dercylidas') pay.'

οὐδὲν ἔτι δεινόν, because, being no longer tyrant, Meidias would

have no more need of δορυφόροι to protect him.

§ 24. ξενίζεσθαι: ξένια and its derivatives imply both hospitality and the giving of presents. Dercylidas now, having sacrificed as master of the house, invites Meidias to partake of the sacrificial feast which was made from the flesh of the victim.

§ 26. τίνος: all subjects were regarded and regarded themselves as slaves of the King. So in iv. 1. 36 Agesilaus speaks of the ὁμοδούλους of the satrap Pharnabazus: cp. vi. 1. 12.

καὶ τὰ Φαρναβάζου: καί explanatory, equivalent to 'id est.'

§ 28. τῆ στρατιᾶ... ὀκτακισχιλίοις. Thibron brought (§ 4) 5,300 troops with him: he collected reinforcements in Asia estimated by Diodorus (xiv. 36) at 2,000, and was eventually joined by the Cyreians, who numbered more than 5,000 according to the same authority: cp. Anab. vii. 7. 23. This makes a total of some 12,300 men. As the army had sustained no losses of importance, the balance beyond 8,000 was probably employed on garrison duty in the various cities, which had submitted to Thibron and Dercylidas.

ἐν τῆ πατρώα οἰκία: thereby Dercylidas reduced Meidias once more to the position of a private citizen, as he had been before his marriage with Mania's daughter.

CHAPTER II

§§ 1-5. In eight days Dercylidas had won over nine cities. To relieve his allies of maintaining his troops during the winter and of all danger from Pharnabazus, he made peace with the satrap and marched his troops into Bithynia, where he was joined by some reinforcements from Seuthes, king of

399-398 в.с. III. ії. 1

89

the Odrysae. The Bithynians surprised the camp of these Odrysae during their absence, and slew many of the Greek guards within it. Dercylidas went to Lampsacus, where he received orders to hold his command for a second year and to enjoin his troops not to maltreat the allies. Learning too that the Greeks in the Thracian Chersonese had appealed to Sparta for help against the Thracians, he renewed his truce with Pharnabazus, crossed into the Chersonese, and built a wall across the isthmus. On his return to Asia he laid siege to Atarneus, which had been seized by some Chian exiles: after eight months he compelled them to surrender. Then he went on to Ephesus. §§ 12-14. In response to an Ionian embassy the Ephors sent orders that Dercylidas, supported by the admiral Pharax, should invade Caria. Pharnabazus joined Tissaphernes and the two proceeded into Caria, but so soon as they had garrisoned all the strong places, returned to Ionia, so that Dercylidas was obliged to turn back. §§ 15-20. On the plain of the Maeander Dercylidas found the Persian army drawn out to meet him. Tissaphernes was afraid to fight and proposed a conference; so the two armies separated without a battle. Next day the three generals met and concluded a truce, until they should have consulted their respective governments about the terms for a permanent peace. §§ 21-24. The Lacedaemonians, having long suffered many insults from the Eleans, demanded that they should allow their subject states to be autonomous: on their refusal to comply they declared war. Agis invaded Elis, but on the occurrence of an §§ 25-27. The war was renewed: Agis led the allied earthquake retired. army against the Eleans, and was joined by many of their subject states. Having sacrificed at Olympia without opposition he advanced, plundering and ravaging, as far as the suburbs of Elis. §§ 27-31. Thereupon a faction fight broke out, which ended in the expulsion of the oligarchs, who fled to the Lacedaemonians, now at Cyllene. Then Agis retired, leaving a garrison at Epitalium. Next year the Eleans submitted to the terms dictated by Sparta and entered her alliance.

§ 1. $\epsilon \tilde{i}\eta$. . . $\kappa a \kappa o \nu \rho \gamma \hat{\eta}$: the optative expresses the doubtful possibility of the one clause, the subjunctive the definite necessity, as it appeared to Dercylidas' mind, of the other. For $\delta \pi \omega s \, \tilde{a} \nu$ with opt. cp. Goodwin, M. T. App. iv.

έπιτετειχίσθαι: the technical meaning of ἐπιτειχισμός was a fortress (like Decelea) or fortified city (like Heraclea) established in an enemy's country: cp. Thuc. i. 122 and v. 1. 2; vii. 2. 1.

σπονδάς: according to Diodorus xiv. 38 δκταμηνιαίους ἀνοχάς. This is not necessarily inconsistent with § 9, where Dercylidas again asks Pharnabazus, as a preliminary to his intended expedition

to the Thracian Chersonese, πότερα βούλοιτο σπονδὰς ἔχειν καθάπερ διὰ τοῦ χειμῶνος. For if the truce were concluded in October, it would expire in June, which was the most favourable time for military operations; whereas Dercylidas reckoned on being absent in the Chersonese for the whole summer. Moreover we are not told in § 9 (which refers to the spring, April) that the truce had already expired. Still it is perhaps better to assume with Breitenbach that Diodorus, whose chronology at this point is wrong in other respects, has confused the duration of the two truces spoken of by Xenophon. On this assumption the first truce must have been made in November or December 399, and Dercylidas probably came back to Asia about the time of the expiration of the second, July or August, 398: cp. §§ 10, 11.

§ 2. Βιθυνίδα Θράκην: cp. i. 3. 2 note.

τὰ ἄλλα, 'in all other respects,' adverbial.

Σεύθου. The Cyreians had served under this prince in the winter 400-399, Anab. vii. 1. 5: cp. iii. 1. 6 note and iv. 8. 26.

πέραθεν: from the further side, i. e. the European shore of the

Hellespont.

τῶν ὁπλιτῶν, partitive genitive as the object of αἰτοῦντες, to which ψύλακας stands in apposition: cp. iii. 1. 4.

§ 3. οἱ μἐν . . . οἱ δέ, the Bithynians; the second οἱ δέ, the Greek hoplites (αὐτούς).

ώς ἀνδρομήκει: ὡς = 'about,' as with numerals, e. g. $\pi a \lambda \tau$ ον ὡς ἐξάπηχυ, Anab. vi. 4. 12.

§ 4. οἱ δὲ . . . ἐκθέοιεν, i.e. οἱ δὲ Βιθυνοὶ ἢ μὲν οἱ Ἔλληνες ἐκθέοιεν. πελτασταὶ ὅπλίτας : Cp. iv. 5. 15, ὁπλίται ὅντες πελταστάς.

αμφὶ τοὺς πεντεκαίδεκα: the article expresses the whole in round numbers.

έπεὶ εὐθέως = ἐπεὶ τάχιστα, 'as soon as.'

§ 5. ἐπ' αὐτοῖς, 'in their honour.'

Ιπποδρομίαν ποιήσαντες. Herodotus (v. 8) notes it as a burial custom of the Thracians ἀγῶνα τιθέναι παντοΐον: their drunkenness was notorious.

398-397 B.C.

§ 6. τῶν οἴκοι τελῶν, the Ephors: cp. Appendix, p. 341.
"Αρακοs: perhaps the same as the titular admiral under whom

Lysander served as secretary at the battle of Aegospotami, ii. 3. 7: the other two envoys are otherwise unknown, unless this Antisthenes be the same as the Spartan commander mentioned by Thuc. viii. 39, 61.

τὰ ἄλλα, adverbial as in § 2.

ἐπιστείλαι: infin. depending on ἐροῦντες, 'to say that the Ephors had especially (σφίσιν αὐτοῖς) charged them to summon a meeting of the soldiers and to tell them.'

ων = τούτων δ, causal genitive after μέμφοιντο: cp. Eur. Hec. 962 μέμφει της έμης ἀπουσίας.

ἐποίουν: for the past indic. retained in orat. obliq. cp. Goodwin,
M. T. 689.

§ 7. δ... προεστηκώς: probably Xenophon, since we know from the Anab. vii. 8. 23 that he had himself conducted the Cyreians to Thibron. Moreover it seems to have been his habit to suppress his own name: cp. iii. 1. 2 note; 4. 20.

τότε δέ, SC. έξαμαρτείν.

§ 8. τὴν Χερρόνησον . . . ὑπὸ τῶν Θρακῶν. In the middle of the sixth century the elder Miltiades had built a wall across the isthmus from Cardia to Pactya to protect his Athenian colonists and the Dolonci from the attacks of the Apsinthian Thracians: Her. vi. 36. Again about 453 Pericles strengthened the Greek community in the peninsula by the addition of 1,000 Athenian colonists and renewed the wall across the isthmus to guard against the continual incursions of the Thracians: Plut. Per. 19. Once more in 402-401 the Lacedaemonian Clearchus used the mercenary troops that he had collected with the money given him by Cyrus to punish these same troublesome Thracians: Anab. i. 1. 9; 3. 4; cp. ii. 6. 5.

ωστ' εφασαν, sc. οί περί τον "Αρακον.

§ 9. ἐπ' Ἐφέσου. Grote's conj. ἐπί for the MSS. ἀπό is to be accepted because Dercylidas was now at Lampsacus, § 6.

σπονδάς έχειν: cp. note § 1.

 $\tilde{n}\tilde{v}r\omega$, instead of the more usual $\tilde{o}\tilde{v}r\omega$ δή, refers to the fact stated in the previous clause as the reason for Dercylidas' action: cp. iv. 4. 2.

τὰς περὶ ἐκείνον πόλεις φιλίας ἐν εἰρήνη διαβαίνει. Breitenbach retains the MSS. reading τὰς περὶ ἐκείνον φιλίας, κ.τ.λ., translating— 'leaving the cities of Pharnabazus' district friendly, he crosses in

peace. For the expression τὰς περὶ ἐκεῖνον πόλεις he compares Diod. κὶϊι. 52 τὰς περὶ Λακεδαιμονίους πόλεις, to which Büchsenschütz adds Thuc. iv. 83 τῶν περὶ αὐτὸν (Περδίκκαν) χωρίων. Cobet conjectures περὶ ἐκεῖνα. Dindorf and Keller bracket φιλίας: cp. Critical Note,

διὰ . . . Θράκης . . . εἰς Χερρόνησον. Hence it appears that Dercylidas must have sailed from Lampsacus to some place in Seuthes' dominions north of the Chersonese, and then marched SW. into the peninsula.

§ 10. ἐπτὰ καὶ τριάκοντα; according to Her, vi. 36 the distance was thirty-six stadia: cp. § 8 note.

έκτειχίσασι, sc. το μέρος του τείχους.

πρό ὁπώρας, about July.

σπόριμον, sc. γην.

§ 11. Χίων φυγάδας. Diod. xiii. 36 relates that, when the Spartan Cratesippidas restored the oligarchical exiles (410 в.С., ср. і. 1. 32), they in their turn expelled their opponents to the number of 600, who thereupon seized upon Atarneus just opposite to Mytilene, and made sallies therefrom upon Chios.

ζώντας ἀπὸ τούτου, i. e. living by the plunder.

Δράκοντα: Isocrates (iv. 144) rather inaccurately says, Δράκων 'Αταρνέα καταλαβών και τρισχιλίους πελταστάς συλλέξας τὸ Μύσιον πεδίου ἀνάστατον ἐποίησε.

έκπλεω, proleptic: cp. v. I. 24 πλήρεις τας ναυς έτρεφε.

397-396 B.C.

§ 12. ἐν εἰρήνη διῆγον, according to the understanding arrived at in the autumn of 399, iii. 1. 9.

ἀπὸ τῶν Ἰωνίδων πόλεων, which had sent to Sparta for aid in 400 B. C., iii. 1. 3.

διαβαίνειν, i. e. the river Macander.

§ 13. Φαρνάβαζος. According to Diod. xiv. 39 this satrap had during the truce (§ 9) visited the King at Susa, had persuaded him to equip a naval expedition, of which Conon the Athenian was to be the admiral, had himself received 500 talents for that purpose, and had crossed over to Cyprus to make the offer to Conon, who was still an exile at the court of Evagoras: cp. iii. 4. 1 note.

στρατηγός τῶν πάντων: cp. iii. I. 3 note.

διαμαρτυρόμενος: the present is more vivid than the future; it

397-396 B.C.

III. ii. 14-19

93

expresses an attendant circumstance as well as a purpose: cp. iii. 5. 4; vii. 4. 5 βοηθῶν παρείη.

Aἰολίδος: cp. § I.

§ 14. οὖτοι: Dercylidas and his army.

ώς προεληλυθότων κ.τ.λ.: 'supposing that the enemy had advanced far into the country of Ephesus.'

μνημάτων: lofty tombs, which served as good look-out posts: cp. vi. 2. 20. So μνημεία, § 15.

§ 15. τινάς: 'some of their men': the accusative after ἀνταναβιβάσαντες.

τὸ Ἑλληνικόν: cp. iii. I. 13 note. Diodorus (xiv. 39) estimates the Persian army at 20,000 foot and 10,000 horse, and Dercylidas' army at 7,000.

έκάτερος: Tissaphernes and Pharnabazus.

§ 16. είς δετώ: the ordinary depth of the phalanx in battle array.

κράσπεδα, apparently a poetical expression for τὰ κέρατα: cp. Eur. Supp. 661 ὅχλον πρὸς κρασπέδοισι στρατοπέδου τεταγμένον. Büchsenschütz suggests that possibly here it may bear its more usual sense, 'the foot of a hill or mountain.'

§ 17. Πρίηνης . . . 'Αχιλλείου. Both cities lay in the plain of the Maeander, iv. 8. 17. Herodotus (i. 142) reckons Priene among the Ionic cities, and there is no known reason why Xenophon should have distinguished it and Achilleum from al Ἰωνικαὶ πόλεις.

βαθύς ὁ σίτος fixes the season of the year, c. June.

§ 18. έξηγγέλλετο: impersonal passive.

αὐτοῖς: Tissaphernes and his army.

τοὺς κρατίστους: Clearchus did the same in his interview with Tissaphernes, Anab. ii. 3. 3.

§ 19. δόξαντα . . . περανθέντα: accusative absolute: this construction used personally as here, without ώς οτ δοπερ, is extremely rare, cp. Anab. iv. 1. 13 and Her. ii. 66 ταῦτα δὲ γινόμενα πένθεα μεγάλα τοὺς Αἰγυπτίους καταλαμβάνει: Goodwin, M. T. 854.

Τράλλεις, north of the Maeander: cp. iii. 1. 5.

Λεύκοφρυν, also in the plain of the Maeander, iv. 8. 17: its site has recently been discovered, cp. Athenæum, 1891.

 $\tilde{\eta}\nu$: the imperf., because a present fact is here stated with reference to past circumstances: cp. ii. 1. 21.

 $\pi \lambda \dot{\epsilon} o \nu$: the adverb is used for the adjective.

§ 20. εἶπαν ὅτι. This form of the aorist, mostly preserved in B alone, occurs iii. 4. 4; 5. 24; vi. 1. 16; vii. 4. 4. ὅτι recalls the clause to be supplied from the preceding sentence τὴν εἰρήνην ὧν ποιήσαιντο: cp. i. 5. 6.

άρμοσταί. Hence it appears that, though by this time Lysander's Decarchies had been overthrown (iii. 4. 2, 7), the Spartans still maintained their empire over the Asiatic cities by harmosts and garrisons.

σπονδὰς ἐποιήσαντο. Xenophon has entirely omitted to say what were the results of these negotiations begun in the summer of 397, or what became of the Greek army. Diodorus (xiv. 39) only adds οὖτοι μὲν οὖν οὖτω διέλυσαν τὰ στρατόπεδα. Dercylidas himself is casually mentioned in iii. 4. 6 as one of Agesilaus' envoys in the negotiations with Tissaphernes in the truce concluded in the spring of 396, but from that time he disappears from history until in 394 he meets Agesilaus at Amphipolis with the news of the victory at the Nemea, when the king was marching back from Asia in obedience to the summons of the Ephors.

ξως ἀπαγγελθείη, i. e. to continue until, &c.; for this final use of ξως cp. Goodwin, M. T. 614.

Δερκυλίδα . . . Τισσαφέρνει. Datives of the Agent instead of ὑπό with the genitive.

P 398-397 B.C.

§ 21. Τούτων δὲ πραττομένων , . . κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον. For the chronology cp. Introd. p. xlv.

Λακεδαιμόνιο: A 'nominativus pendens.' The construction is changed at οὐ μόνον ταῦτ' ἤρκει, and resumed again in a different form in § 23.

συμμαχίαν πρὸς 'Αθηναίους κ.τ.λ., in 420 B.C.; ep. Thuc. v. 47. For the motive ep. ibid. 31.

καταδεδικάσθαι. This second charge, which Xenophon repeats almost in the words of Thucydides, is narrated by the latter historian, v. 49. The Eleans had condemned the Lacedaemonians to pay a fine of 2,000 minae for violating the Olympian truce, and on their refusal to pay had excluded them from the festival of Ol. 90 (420 B.C.). The insult to Lichas also occurred at the same festival. Thuc. v. 50; Paus. vi. 2. 2.

οὐ μόνον ταῦτ' ῆρκει: instead of οὐκ ῆρκει ταῦτα μόνον: for the order of the words cp. Cyrop. viii. 8. 16, 17.

§ 22. τόντων δ' ὖστερον. The date cannot be determined. Diod. xiv. 17 speaks of the insult as offered to Pausanias.

νόμιμον. The custom seems to have been honoured in the breach rather than in the observance. At the beginning of the Peloponnesian War the Lacedaemonians sent to Delphi and ἐπηρώτων τὸν θεὸν εἰ πολεμοῦσιν ἄμεινον ἔσται: Thuc. i. 118. Again in 388 or 387 Agesipolis indirectly asked the same question both at Olympia and Delphi: cp. iv. 7. 2.

Έλλήνων πολέμφ, 'war against Greeks': cp. iv. 8. 24 ἐπὶ τῷ ἐκείνου πολέμφ.

§ 23. τῆ ἐκκλησίᾳ, cp. Appendix, p. 341.

τὰς περιοικίδας πόλεις. The Eleans had gradually made themselves masters of Pisatis and Triphyllia with the exception of Lepreum, and about 465 B.C. had been supported by the Lacedaemonians in suppressing a revolt among the subject towns; cp. Paus. iii. 8. 2; vi. 22. 2; Strab. viii. 355, 358. Now, however, that the Eleans had proved disaffected towards the Peloponnesian League, it was the Spartan interest to weaken them in all possible ways. The autonomy of all Greek States had been the Spartan watchword even before the beginning of the Peloponnesian War.

Diodorus (xiv. 17) adds that the Lacedaemonians also demanded from the Eleans their quota of the expenses of the war against Athens, and that the Eleans in return charged the Lacedaemonians ὅτι τοὺς Ἕλληνας καταδουλοῦνται.

φρουρὰν ἔφηναν: a Lacedaemonian phrase, which first appears in Xenophon. It means 'to call out the ban,' φρουρά, like the German Bann, denoting a body of men destined for military service. Generally it is used of a declaration of war by the Ephors or the Spartan state; but in iv. 7. I it is used of king Agesilaus alone, and kings Pausanias and Agesipolis are both said ἐξάγειν φρουράν ii. 4. 29; v. 2. 3: cp. Appendix, p. 342.

Ayıs: Diodorus (xiv. 17, 34) gives the name of Pausanias instead of Agis and compresses the events of three years into two. His version is in many respects quite inconsistent.

Λάρισον, a river forming the boundary between Achaea and Elis: Paus. vii. 17. 5.

§ 24. ἐκ τῆς χώρας. According to Pausanias (iii. 8. 3) Agis in this year's campaign twice penetrated to Olympia and the Alpheus.

δυσμενείε. This growing hostility towards Sparta, which culminated in the outbreak of the Corinthian war, is noteworthy. Still only the Boeotians and Corinthians dared to refuse the usual contingents required of them.

§ 25. περιόντι δὲ τῷ ἐνιαντῷ, better περιόντι. Classen (in a note on Thuc. i. 30 περιόντι τῷ θέρει) has shown that the phrase can only mean 'when the year was drawing to a close,' i.e. about February or March, since Xenophon like Thucydides begins his year about our April: cp. Introd. pp. xxxvi, xliv.

καὶ οἱ 'Αθηναῖοι: cp. iii. 1. 4.

Aδλώνος: on the river Neda in the borderland between Elis and Messenia.

Makiorioi . . . Mapyaveis. The two first-mentioned towns were in Triphyllia to the S. of the Alpheus; the three last towns in Pisatis to the N. of that river.

ἐχόμενοι, 'next neighbours.' τὸν ποταμόν: the Alpheus.

§ 26. τὸ ἄστυ, i.e. Elis: so too τὴν πόλιν in the next section.

ἐπισιτισμός. Not only was Elis the most fertile part of the Peloponnesus, but it had suffered from no invasion since 420 B. C. (Thuc. v. 49) and then the invaders had penetrated no further than Lepreum.

§ 27. περὶ Κυλλήνην: the seaport of Elis.

βουλόμενοι . . . †δι' αὐτῶν† προσχωρῆσαι. The words as they stand in the text seem untranslateable; but if, with Schäfer, δι' αὐτῶν be altered into δι' αὐτῶν, they may perhaps be translated 'wishing by themselves alone (i.e. without the participation of the opposite faction) to go over to the Lacedaemonians'; cp. Polyb. iii. 80 σπουδάζων δι' αὐτοῦ ποιήσασθαι τὸ προτέρημα καὶ μὴ προσδέξασθαι τὴν παρουσίαν τοῦ τὴν ἴσην ἀρχὴν ἔχοντος, and Critical Note.

οί περὶ Ξενίαν. Pausanias (iii. 8. 4) tells the story as follows: Ξενίας δὲ ἀνὴρ Ἡλεῖος Ἅγιδί τε ἰδία ξένος καὶ Λακεδαιμονίων τοῦ κοινοῦ πρόξενος ἐπανέστη τῷ δήμφ σὰν τοῖς τὰ πράγματα ἔχουσι πρὶν δὲ Ἦνο καὶ τὸν στρατὸν ἀφῖχθαὶ σφισιν ἀμύνοντας, Θρασυδαῖος προεστηκῶς τότε τοῦ Ἡλείων δήμου μάχη Ξενίαν καὶ τοὺς σὰν αὐτῷ κρατήσας ἐξέβαλεν ἐκ τῆς πόλεως.

398-397 B.C.

III. ii. 28-31

97

τὸν λεγι'μενου, ' who proverbially was said.'

έξ οἰκίας: whose house it was, Xenophon leaves indeterminate. τῷ τοῦ δίμου προστάτη, cp. i. 7. 2 note.

§ 28. περιεπλήσθη ή οἰκία . . . ὁ ἡγεμών. On account of the lameness of the comparison many commentators have supposed there to be some corruption in the text. Schwabe suggested περιεκλήσθη (or περιεκλείσθη), excising ἡ οἰκία, but this hardly seems to be any improvement.

§ 29. αὖ...πάλιν: the former belongs to ἀπιών, the latter to διέβη. διῆκεν: 1st aor. from διίημι.

897-396 B.C.

§ 30. Φρίξαν καὶ Ἐπιτάλιον, in apposition to τὰς Τριφυλίδας πόλεις: the other three towns next mentioned were in the Pisatis.

'Ακρωρείουs: the inhabitants of the district east of Elis, which included Lasion.

μεταξύ governs the genitives 'Ηραίας καὶ Μακίστου: for its position Cp. iii. 5. 3 τῆς ἀμφισβητησίμου χώρας Φωκεῦσί τε καὶ ἐαυτοῖς.

'Hpaias, an Arcadian town on the upper Alpheus.

§ 31. οὐκ ἀρχαίου, cp. Paus. v. 9. 4; vi. 22. 2; Her. ii. 160. The Olympic games were under the care of the Pisatans until Ol. 50 (580 B.C.), when the Eleans were given the management of them. Since their συνοικισμός in 471 (Diod. xi. 54) the Eleans had formed a city state and the Pisatans were in comparison only χωρίται, though they never forgot their old claims to the administration of the festival; cp. vii. 4. 28.

συμμαχία. Pursuing the same policy, which had already proved successful against Athens and which some ten years later was adopted with equal success against Thebes, Sparta had thereby isolated Elis from all her neighbouring towns and reduced her to the position of a subject ally.

CHAPTER III

 sacrificing, the seer warned him against a plot; five days later the Ephors were informed of a wide-spread conspiracy among the subject population, headed by Cinadon. §§ 8-11. The Ephors feared to arrest Cinadon openly, and sent him on a pretended mission to Aulon. On the road he was arrested and forced to disclose the names of his fellow-conspirators. He was brought to Sparta, where he and the ringleaders were put to death.

§ 1. ἀποθύσας: ἀπό in composition sometimes as here signifies the obligation to do the action expressed by the verb; cp. Anab. i. 1. 8 ὁ Κῦρος ἀπέπεμπε τοὺς γιγνομένους δασμοὺς βασιλεῖ.

'Hpaia: cp. iii. 2. 30.

σεμνοτέρας ή κατὰ ἄνθρωπον: cp. Resp. Lac. 15. 9 αι δε τελευτήσαντι τιμαί βασιλεί δέδονται, τήδε βούλονται δηλούν οι Λυκούργου νόμοι ότι οὐχ ώς ἀνθρώπους ἀλλ' ώς ήρωας τοὺς Λακεδαιμονίων βασιλείς προτετιμήκασιν: Her. vi. 58, 59 describes these honours at length.

al ἡμέραι: according to Her. l. c. 10 days.

viòs φάσκων "Αγιδος εἶναι. Plutarch (Alc. 23; Ages. 3) relates that Leotychides was a son of Alcibiades by Timaea, Agis' wife. Thucydides however (viii. 12, 45) does not allude to the story. Pausanias (iii. 8. 4) says that Agis on his death-bed acknowledged Leotychides as his son, but Plutarch (Ages. 3; Lys. 22) adds that he only did so in response to the tearful prayers of Leotychides and his friends.

άδελφός. Agesilaus was half-brother of Agis, being a son of Archidamus by his second wife, Eupolia: cp. Plut. Ages. 1.

§ 2. κα, Doric for αν: similarly ωs for ούτως.

έμε αν δέοι βασιλεύειν. This is Agesilaus' rejoinder.

τύ, Doric for σύ: so also Ποτειδών for Ποσειδών, σεν for σον, ψενδομένω for ψενδομένον. In all other passages, where Xenophon reports conversations in Doric, as indeed in Ionic or Aeolic, except in iv. 4. 10, he adheres to the Attic forms.

λεγόμενος: cp. iii. 2. 27 note.

åφ' οδ γάρ τοι, κ.τ.λ.: cp. Critical Note and Appendix, p. 360.
 § 3. Διοπείθης: Plutarch gives the oracle (Ages. 3; Lys. 22):

φράζεο δή, Σπόρτη, καίπερ μεγάλαυχος ἐοῦσα, μὴ σέθεν ἀρτίποδος βλάστη χωλὴ βασιλεία: δηρον γαρ νοισοί σε κατασχήσουσιν δελπτοι φθισιβρότου τ' έπι κιμα κυλινδόμενον πολέμοιο.

Agesilaus was lame in one foot.

Λύσανδρος. Now that Agis was dead and Pausanias more or less in disgrace (for he had only escaped condemnation for his conduct of the war against Athens in 403 through the votes of the judges being equal, Paus. iii. 5. 3), Lysander, whose commanding influence had been checked by the opposition of these two kings, saw a chance of coming once more to the front, if only he could procure the throne for his own nominee: for it was in this light he regarded Agesilaus, whose $\epsilon \rho a \sigma \tau \eta s$ he had formerly been according to the Spartan custom, Plut. Lys. 22.

χωλεύσαι: see Critical Note.

δυ τοῦ γένους, i. e. of the royal family: cp. iv. 2. 9.

ol ἀφ' Ἡρακλέους. For the descent of the Spartan kings cp. Her. vi. 52; vii. 204; viii. 131.

896-895 B.C.

§ 4. θύοντος αὐτοῦ: cp. Resp. Lac. 15. 2 ἔθηκε (ὁ Λυκοῦργος) θύειν μὲν βασιλέα πρὸ τῆς πόλεως τὰ δημόσια, ὡς ἀπὸ (τοῦ) θεοῦ ὅντα.

§ 5. τῶν ὁμοίων, the citizens in full enjoyment of their political rights, opposed to the ὑπομείονες: cp. § 6, and Appendix, p. 335.

κελεύοι: the pres. opt. in *oratio obliqua* represents the imperf. in *oratio recta*: cp. Goodwin, M. T. 673.

Σπαρτιάται: in the sense of full Spartan citizens: cp. Appendix, p. 335.

έν τοῖς χωρίοις: 'in the country,' opposed to ἐν τἢ ἀγορᾳ and ἐν ταῖς όδοῖς.

ἐν ἐκάστφ [sc. τῷ χωρίφ] : ' on each estate.'

§ 6. αὐτοί, i. e. οἱ προστατεύοντες.

ἔφασαν. If ἔφασαν be retained in the text, it may perhaps be explained, notwithstanding the change in mood, as dependent upon ως like συνειδείεν. This construction however is extremely harsh; and it is almost as easy to suppose that Xenophon for the sake of vividness has put the traitor's words into oratio recta. If on the other hand ἔφασαν be rejected, it seems necessary to alter αὐτοί into αὐτούς. Ἔφασαν at the beginning of § 7 is nearly as difficult.

είλωσι . . . περιοίκοις: cp. Appendix, p. 335. The ὑπομείονες are only mentioned in this passage.

μη οὐχ: the double negative is due to the notion of hindrance in κρύπτειν: cp. Goodwin, M. T. 811.

Δμῶν ἐσθίειν. Proverbial. Hom. II. iv. 34: εὶ δὲ σύ γ' εἰσελθοῦσα πύλας καὶ τείχεα μακρὰ

ώμὸν βεβρώθοις Πρίαμον.

cp. Anab. iv. 8. 14 τούτους, ην πως δυνώμεθα, καὶ ώμοὺς δεί καταφαγείν.

§ 7. ἔφασαν: the indicative is apparently used as more expressive than the regular optative.

τὸν δέ, i. e. ἔφη ὁ εἰσαγγείλας τὸν Κινάδωνα εἰπεῖν. The particle δέ is frequently used to introduce the consequent: cp. iv. 1. 33 εἰ οὖν ἐγὼ μὴ γιγνώσκω . . . ὑμεῖς δὲ διδάξατέ με; Plat. Symp. 220 b καὶ ποτε ὅντος πάγου . . . οὖτος δ' ἐν τοὐτοις ἐξήει. Madvig supposes that some words have slipped out of the text, like αὐτὸς ἔφη τοῦτο ἔρεσθαι; cp. Critical Note.

ol... συντεταγμένοι, seems to mean the definitely organized conspirators, and not, as Büchsenschütz takes it, those enrolled for the Spartan military service: cp. vi. 4. 11; 5. 29.

[έφασάν γε], seems inexplicable: cp. Critical Note.

τῷ δ' ὄχλφ: dative of the possessor: in the following words

396-395 в.с.

III. iii. 9-11

101

Αὐλῶνα: the district in the NW. of Messenia.

σκυτάλη: cp. Plut. Lys. 19 έστι δὲ ἡ σκυτάλη τοιοῦτον. ἐπὰν έκπέμπωσι ναύαρχον ή στρατηγόν οί έφοροι, ξύλα δύο στρογγύλα μῆκοs καὶ πάχος ἀκριβώς ἀπισώσαντες, ώστε ταις τομαις έφαρμόζειν πρὸς άλληλα, τὸ μὲν αὐτοὶ φυλάττουσι, θάτερον δὲ τῷ πεμπομένῳ διδόασι. ταῦτα δὲ τὰ ξύλα σκυτάλας καλοῦσιν. ὅταν οὖν ἀπόρρητόν τι καὶ μέγα φράσαι βουληθώσι, βιβλίον ώσπερ Ιμάντα μακρόν καὶ στενόν ποιοῦντες περιελίττουσι την παρ' αυτοίς σκυτάλην, ουδέν διάλειμμα ποιούντες, άλλα πανταχόθεν κύκλφ την έπιφάνειαν αὐτης τῷ βιβλίφ καταλαμβάνοντες. τοῦτο δὲ ποιήσαντες δ βόυλονται καταγράφουσιν είς τὸ βιβλίον δισπερ έστὶ τῆ σκυτάλη περικείμενον δταν δε γράψωσιν, ἀφελόντες τὸ βιβλίον ανευ τοῦ ξύλου πρὸς τὸν στρατηγὸν ἀποστέλλουσι. δεξάμενος δὲ ἐκεῖνος άλλως μεν οὐδεν ἀναλέξασθαι δύναται τῶν γραμμάτων συναφήν οὐκ έχόντων, αλλά διεσπασμένων, την δε παρ' αύτφ σκυτάλην λαβών το τμημά τοῦ βιβλίου περί αὐτὴν περιέτεινεν, ώστε της ελικος είς τάξιν δμοίως ἀποκαθισταμένης ἐπιβάλλοντα τοῖς πρώτοις τὰ δεύτερα κύκλφ τὴν ὅψιν έπάγειν τὸ συνεχὲς ἀνευρίσκουσαν. καλείται δὲ όμωνύμως τῷ ξύλφ σκυτάλη τὸ βιβλίον, ὡς τῷ μετροῦντι τὸ μετρούμενον.

§ 9. ὑπηρετήκει δὲ ... τοιαῦτα: for a description of the Spartan κρυπτεία cp. Plut. Lyc. 28.

έρομένου: for gen. abs. without a subject cp. ii. 4. I.

iππαγρετῶν: cp. Appendix, p. 347.

αὐτοῖς, i. e. the Ephors.

οπως . . . eldeiη: for the pres. opt. cp. Goodwin, M. T. 339.

§ 10. τὸ μέγεθος: accus. of respect: οὐκ ήδεσαν ὁπόσον τὸ πρᾶγμα τὸ μέγεθος εἶη: cp. Plat. Rep. iv. 423 b ὅσην δεῖ τὸ μέγεθος τὴν πόλιν ποιεῖσθαι.

πρώτον . . . πρίν like πρότερον . . . πρίν.

ἀποπέμπειν: the object τὰ γεγραμμένα δνόματα is to be supplied from γράψαντες.

οὖτω ἔσχον . . . πρὸς τὸ πρᾶγμα, 'were so concerned about the matter'; cp. Plat. Prot. 352 b πῶς ἔχεις πρὸς ἐπιστήμην;

τοις επ' Αὐλῶνος, i. e. τοις τῶν νέων ἐπ' Αὐλῶνος πεμπομένοις.

§ 11. ἀπέγραψε: the legal term for dictating what another man writes down.

Τισαμενόν. Is he to be identified with the soothsayer of § 4? εἶναι: dependent upon βουλόμενος.

§§ 1-4. News coming of a large fleet Agesilaus, instigated by Lysander, offered to The Spartans and their allies consented. offer sacrifice at Aulis, but was prevented by forces at Gerastus and sailed to Ephesus. the autonomy of the Asiatic Greeks. Tissap. to a truce, while he consulted the Persian kin only asked for reinforcements. §§ 7-10. Th Lysander rather than to Agesilaus. The king wishes. Thereon Lysander persuaded him to where he induced the Persian Spithridates to phernes declared war upon Agesilaus, who at one to Ephesus. The satrap moved his infantry cavalry in the plain of the Maeander. Agesila wards into Phrygia, gathering rich booty. H a skirmish near Dascyleum. On his return to the §§ 16-1 to improve this arm of his forces. mustered his troops at Ephesus, and drilled the §§ 20-24. Agesilaus appointed four games. missioners to various commands. Tissaphernes This year however the king really marched upo he was met by the Persian cavalry: but he easily their camp full of booty. §§ 25, 26. Tissa treachery, was beheaded by Tithraustes, who had The new satrap offered autonomy to the Greek c the usual tribute, and induced Agesilaus to territory, until he had consulted the Spartan §§ 27-29. Agesilaus, being entrusted with appointed Pisander adn

Aaκεδαιμονίους ἐκβαλεῖν τῆς θαλάσσης. Pausanias (i. 3. 1) adds that it was by Evagoras' personal influence with Artaxerxes, that Conon was appointed admiral of the fleet: cp. iv. 3. 11. Diodorus (xiv. 39) tells the story somewhat differently: according to him, Pharnabazus just before his joint campaign with Tissaphernes (i. e. in 397: iii. 2. 12-20) went up to Artaxerxes and persuaded him to equip a fleet and appoint Conon its admiral: thereupon the satrap sailed to Cyprus, ordered the native princes to equip 100 vessels, and offered Conon the command. Conon accepted, and so soon as 40 ships were ready, crossed over to Cilicia, there to complete his preparations. Diodorus erroneously records these events under 399 B.C., though he does not resume them again till 396 (xiv. 79) without accounting at all for the interval: cp. § 28 note.

ἀναγόμενον: for the position of the participle cp. iv. 3. 2 al συμπέμπουσαι πόλεις ἡμιν τοὺς στρατιώτας; v. 2. 4 τὸν ῥέοντα ποταμὸν διὰ τῆς πόλεως, &c.

ώς . . . παρασκευαζομένων: for the participial construction in the genitive cp. iv. 3. 14; 5. 8; vii. 2. 5.

Τισσαφίρνους: Herodas naturally reported the name of Tissaphernes rather than of Pharnabazus, because the former was commander-in-chief of the whole country. Cor. Nepos (Con. 2) gives an extraordinarily garbled version of the story.

§ 2. τὸ . . . ἀναβάν: cp. iii. I. I, 2.

πείθει τὸν 'Αγησίλαον. According to Plutarch (Ages. 23) Lysander urged his friends in Asia to send an embassy to Sparta to ask for Agesilaus' appointment.

τριάκοντα Σπαρτιατῶν. In 429 B.C. the Spartans sent three σύμβουλοι to attend their unsuccessful admiral Cnemus, Thuc. ii. 85. Again in 418 after Agis' ill success against Argos νόμον ἔθεντο ἐν τῷ παρόντι, δε οὖπω πρότερον ἐγένετο αὐτοῖε' δέκα γὰρ ἄνδρας Σπαρτιατῶν προσείλοντο αὐτῷ ξυμβούλους, ἄνευ ὧν μὴ κύριον εἶναι ἀπάγειν στρατιὰν ἐκ τῆς πόλεως, Thuc. v. 63. The thirty Spartiatae sent out with Agesilaus were in the following year succeeded by a second thirty despatched by the home government, cp. § 20 and Appendix, p. 337.

τὰς δεκαρχίας . . . διὰ τοὺς ἐφόρους: cp. iii. 2. 20 note. After the capture of Athens the two kings Agis and Pausanias had successfully combined to crush the influence of Lysander; but no definite measures are known, whereby the Ephors displaced the

III. iv. 3-8

396-395 в.с.

Decarchies, which he had set up in the Asiatic cities: ii. 2. 5; 3. 7; iii. 5. 13. Plutarch (Ages. 6) simply says of them—κακῶς χρώμενοι καὶ βιαίως τοῦς πράγμασιν ἐξέπιπτον ὑπὸ τῶν πολιτῶν καὶ ἀπέθνησκον. The reference in § 7 throws no further light on the matter.

πατρίους πολιτείας, i.e. as they existed before the Athenian

Empire: cp. § 7.

104

§ 3. έξαμήνου, sc. χρόνου.

τὰ διαβατήρια. Xenophon describes these sacrifices Resp. Lac. 13. 2. First at Sparta the king sacrificed to Zeus Agetor; then again at the frontiers he sacrificed to Zeus and Athena.

ταῖε πόλεσι. Pausanias (iii. 9. I-3) states that Thebes, Corinth, and Athens under various pretences refused to send contingents: cp. iii. 5. 5 οὐδ' εἰε τὴν 'Ασίαν 'Αγησιλάφ συνεστράτευον (sc. οἱ Θηβαῖοι).

οπου παρείναι, i.e. Gerastus (§ 4) in the southern point of Euboea. θυσαι ἐν Αὐλίδι. Plutarch (Ages. 6; Pel. 21) tells the story with many embellishments, which were unknown even to Pausanias

(iii. 9. 1, 2).

§ 4. βοιώταρχοι, the presiding magistrates of the Boeotian League, who were elected annually: cp. v. 2. 25 note; Thuc. iv. 91; Appendix, p. 357.

δσον . . . πλείστον: for δσον with the superlative and δύναμαι

cp. ii. 2. 9 όσους εδύνατο πλείστους.

§ 5. ἐκεῖσε ἀφίκετο: cp. Cor. Nep. Ages. 2 tanta celeritate usus est ut prius in Asiam cum copiis pervenerit quam regii satrapae eum scirent profectum.

είναι dependent on δεόμενος.

§ 6. Δερκυλίδα. The presence of Dercylidas at Ephesus makes it probable that his army had been incorporated with that of Agesilaus: cp. iii. 2. 20 note.

έμπεδώσειν τὰς σπονδάς: cp. Ages. 1. 10 σπονδάς ἄξειν ἀδόλως, δρισάμενος τῆς πράξεως τρεῖς μῆνας: Polyaen. ii. 1. 9.

§ 7. συντεταραγμένων . . . τῶν πολιτειῶν: cp. Ages. 1. 37 παραλαβὼν πάσας πόλεις ἐφ' ἀς ἄρξων ἐξέπλευσε στασιαζούσας διὰ τὸ τὰς πολιτείας κινηθῆναι, ἐπεὶ ᾿Αθηναῖοι τῆς ἀρχῆς ἔληξαν, ἐποίησεν ὥστ' ἄνευ φυγῆς καὶ θανάτων εως αὐτὸς παρῆν όμονόως πολιτευομένας καὶ εὐδυίμονας τὰς πόλεις διατελέσαι: cp. iii. 2. 20; 4. 2 notes.

§ 8. ἔμηνε, transitive in a causal sense. It is never used except here in the meaning 'to madden with anger' (cp. Eur. I. A. 580;

Ion 520; Aristoph. Thesm. 561), though frequently so used in the passive: cp. Anab. ii. 5. 10 εἰ δὲ δὴ καὶ μανέντες σε κατακτείναιμεν. By the poets (cp. Eur. &c. &c.) this agrist is used in the simple sense 'to drive mad': cp. Critical Note.

έδήλωσεν, sc. ό 'Αγησίλαος.

οί . . . ἄλλοι τριάκοντα: Lysander was one of the thirty.

 $\dot{\nu}\pi\dot{\delta}$ τοῦ $\phi\theta\dot{\delta}$ του: the article is used because the cause of the $\phi\theta\dot{\delta}$ νου has already been sufficiently explained.

τῆς βασιλείας ὀγκηρότερον διάγων, i.e. behaving himself more pompously than would beseem even the king: cp. Mem. ii. 1. 22 ῶστε δοκείν ὀρθοτέραν (τὴν γυναίκα) τῆς Φίσεως εἶναι.

ήττωμένους, i. e. 'disappointed': cp. infr. έλαττον έξοιεν.

§ 9. τῆ ἀτιμία: for the dative cp. v. 1. 29 χαλεπῶς ἔφερον τῷ πολέμῳ. Similarly with ἐπὶ and the dative vii. 4. 21 χαλεπῶς . . . φέρουσα ἐπὶ τῆ πολιορκία. The more usual construction is with the accusative. According to Plut. Lys. 23 Agesilaus made Lysander his κρεοδαίτης.

μὲν ἄρα intensive, without a corresponding δέ: cp. Anab. vii. 6. 11 ἀλλὰ πάντα μὲν ἄρα ἄνθρωπον ὅντα προσδοκᾶν δεῖ.

τοὺς αὕξοντας, sc. ἐμέ. Breitenbach wishes to emphasize the difference between ποιεῖν and πράττειν, translating, 'You are behaving towards me more reasonably than I acted (i.e. when I helped you to the throne).' But Büchsenschütz is probably right in thinking that the two words are used almost indifferently, adducing as parallels Mem. i. 2. 29 ἀλλ' εἰ καὶ μηδὲν αὐτὸς πονηρὸν ποιῶν ἐκείνους φαῦλα πράττοντας ὁρῶν ἐπήνει, δικαίως ἄν ἐπετιμᾶτο and Dem. iv. 5 οὐδὲν ἄν ὧν νυνὶ πεποίηκε ἔπραξεν. Plutarch seems to have read λέγεις instead of ποιεῖς, Lys. 23 ἀλλ' ἴσως μέν, ὧ ᾿Αγησίλαε, σοὶ λέλεκται κάλλιον ἡ ἐμοὶ πέπρακται, and Ages. 8 ἀλλ' ἴσως, ἔφη, ταῦτά σοι λέλεκται βέλτιον ἡ ἐμοὶ πέπρακται.

έκ τοῦ λοιποῦ, 'still at any rate.'

έν καιρφ σοι είναι: Plut. Ages. 8 έσομαί σοι χρήσιμος.

§ 10. Σπιθριδάτην: cp. Anab. vi. 5. 7. Spithridates helped Pharnabazus in trying to hinder the ravages of the Ten Thousand upon the Bithynians.

έλαττούμενον τι: cp. Ages. 3. 3 Σπιθριδάτης μέν γε δ Πέρσης είδως στι Φαρνάβαζος γήμαι μέν την βασιλέως επραττε θυγατέρα, την δ' αὐτοῦ ἄνε· γάμου λαβείν έβούλετο, ὕβριν νομίσας τοῦτο ᾿Αγησιλάῳ έαυτὸν καὶ τὴν γυναίκα καὶ τὰ τέκνα καὶ τὴν δύναμιν ἐνεχείρισε.

ἀναβιβασύμενος, perhaps 'having put Spithridates and his son on board ship.' The force of the middle voice is by no means clear: cp. Thuc. vii. 33, 35. Agesilaus was at Ephesus.

§ 11. καταβάντι: for the position of the participle cp. § 1 note.

οί ἄλλοι: for this idiomatic use of ἄλλοι cp. ii. 4. 9.

ἀγοράν. The Greek soldier usually provisioned himself at his own cost, but it was the duty of his general to take care that provisions should be forthcoming at the various halting places on the march.

§ 12. νομίσας . . . νομίζων: cp. iv. 8. 25: the aorist denotes a more

definite belief than the present participle.

τάναντία, adverbial: cp. Anab.iv. 3, 32 τάναντία στρέψωντες ἔφευγον. τάς τ' ἐν τῆ πορεία. Most editors here insert from Ages. I. 1. 16 ἀπαντώσας δυνάμεις ἀναλαμβάνων ἦγεν καὶ τάς: cp. Critical Note. Cp. § 11, whence it appears that these δυνάμεις must have been mostly the Aeolian and Hellespontine contingents.

§ 13. Δασκυλείου: SE, of Cyzicus, on the river Odryses, where

stood the residence of Pharnabazus, iv. 1. 15.

προϊόντος αὐτοῦ. Most editors have accepted Leonclavius' correction of προϊόντος into προϊόντες and Koppen's correction of αὐτοῦ into αὐτῷ, comparing v. 4. 59 προήεσαν αὐτῷ οἱ πελτασταί, and vii. 2. 22. αὐτῷ is to be taken as a kind of ethical dative: cp. Critical Note.

'Paθίνην, mentioned along with Spithridates as one of Pharna-

bazus' officers, Anab. vi. 5. 7.

τους πρώτους, i.e. the front not broader than twelve men.

πλέον = els πλέον: cp. vi. 4. 12, the same words; Oecon. 21. 3 πλείον $\mathring{\eta}$ έν διπλασίφ χρόνφ.

§ 14. κρανέινα παλτά: for the superiority of these weapons cp. De Re Equest. 12. 12 ἀντί γε μὴν δόρατος κομακίνου, ἐπειδὴ καὶ ἀσθενὲς καὶ δύσφορόν ἐστι, τὰ κρανέινα δύο παλτὰ μᾶλλον ἐπαινοῦμεν.

§ 15. άλοβα. The absence of one of the lobes in the liver of the victim was regarded as a most unfavourable sign: cp. Dict. Antiq. i. 360, 646.

ἐπὶ θάλαττον: Diod. xiv. 79 ὑπὸ τὸ φθινόπωρον ἀνέκαμψεν εἰς «Εφεσον; Xen. Ages. 1. 18 dilates upon the richness of the booty.

ώς . . . δέοι: for this exceptional use of ώς cp. Goodwin, M. T. App. iv.

ἱπποτροφείν: epexegetical infinitive. κατέλεξε, 'drew up a list of.'

ἐποίησεν, κ.τ.λ., 'thus caused these preparations to be made as zealously as if they were eagerly seeking substitutes to die for them.'

395-394 B.C.

§ 16. ὑπέφαινε. Xenophon uses both the active and the middle in this intransitive sense: cp. v. 3. 1.

σωμάτων: for the genitive dependent upon ἔχοι constructed with an adverb cp. ii. 1. 14 ἀναμνήσας ὡς εἶχε φιλίας πρός, κ.τ.λ., iv. 5. 15 διώξαντες ὡς τάχους ἔκαστος εἶχεν: it specifies the object of the relation expressed by ἔχειν and the adverb.

- § 17. ὅστε τὴν πόλιν κ.τ.λ., 'so that one might really have thought that the whole city was turned into an arsenal.' This passage is alluded to by Polybius x. 20. 7.
- § 18. $\delta \pi \sigma v \dots \sigma \epsilon \beta \sigma v r \sigma$. Although there is no historic tense in the principal clause, the optative is used instead of the more usual subjunctive with δv , as v. 2. 16 after $\delta \pi \omega s$: cp. Goodwin, M. T. 555.
 - § 19. μαλακούς: Ages. 1. 28 πίονας.
- § 20. διάδοχοι: cp. § 2 note. Herippidas seems also to have been one of the thirty both for the preceding year 396, and for the next year, 394 (iii. 4. 6; iv. 2. 8), unless indeed he accompanied Agesilaus during the first and third years only in a private capacity.

έπὶ τοὺς Κυρείους: Herippidas seems to have succeeded Xenophon himself in their command, cp. iii. 2. 7. Xenophon however remained in attendance upon Agesilaus and accompanied him on his return march at least as far as Coronea: Anab. v. 3. 6; Plut. Ages. 18.

τὴν συντομωτάτην, SC. ὁδόν.

ἐπὶ τὰ κράτιστα: i.e. Lydia, cp. § 21; Plut. Ages. 10. For the neuter adjective as substantive cp. Anab. i. 8. 4 τὰ δεξιὰ τοῦ κέρατος.

αὐτόθεν: 'at once': temporal, as ii. 2. 13.

§ 21. πάλιν: cp. § 11.

els τὸν Σαρδιανὸν τόπον: Diod. xiv. 80 represents Agesilaus as marching els τὸ Καὖστρου πεδίον καὶ τὴν περὶ Σίπυλον χώραν and ravaging the country as far as Sardis; then as turning back and engaging Tissaphernes' whole army, infantry as well as cavalry, ἀνὰ μέσον . . . τῶν τε Σάρδεων καὶ Θυβάρνων. It is however manifest from Xenophon's narrative that the Persian infantry were far away

in Caria. Plutarch follows Xenophon, Pausanias (iii. 9. 3) is more like Diodorus.

§ 22. $\epsilon ln\epsilon$: most editors insert δ $\hbar \gamma \epsilon \mu \dot{\omega} \nu$ from Ages. 1. 36, as evidently the commander of the Persian cavalry (not Tissaphernes, cp. § 25) must be meant.

ἐσπαρμένους: instead of διεσπαρμένους: so iv. 1. 17; vi. 2. 17: cp. Critical Note.

§ 23. $\tau \dot{\eta} \nu \mu \dot{\nu} \nu \dot{\phi} \dot{\alpha} \lambda \alpha \gamma \gamma a$, i. e. the army as a whole: the following clauses state the orders given to its several sections. Then $\pi a \rho \dot{\eta} \gamma \gamma \epsilon \iota \lambda \epsilon \ \partial \dot{\epsilon} \kappa a \dot{\iota}$, which should have come first, is put in as an afterthought; for it is evident from the following $\tau o \dot{\nu} s \ \mu \dot{\nu} \nu \ \partial \dot{\eta} \ i \pi \pi \dot{\epsilon} a s \ \dot{\epsilon} \partial \dot{\epsilon} \dot{\epsilon} a \nu \tau o \ o i \ \Pi \dot{\epsilon} \rho \sigma a \iota$ that the Greek cavalry charged in advance of their main army.

§ 24. ἔπεσον...ἔφευγον. The river separated the Persians from their camp. The aorist means that in the rout some of them fell into the river and were slain; the imperfect, that the rest made their way through the river and continued their flight.

According to Diod. xiv. 80 Agesilaus' victory was mainly due to a successful ambush.

κύκλφ πάντα, κ.τ.λ., 'formed a cordon round all that was in the camp, whether belonging to friend or foe.'

ű, subject to ηδρε, 'fetched,' 'produced': cp. Oecon. 2. 3 πόσον ἄν οἵει εὐρείν τὰ σὰ κτήματα πωλούμενα; for these spoils ἐν δυοῖν ἐτοῖν cp. iv. 3. 21 and Ages. 1. 34.

καὶ . . . δέ after τε, as ii. 4. 6.

αί κάμηλοι: not afterwards mentioned.

§ 25. Τισσαφέρνης ἐν Σάρδεσιν. This statement of an eyewitness is doubtless to be preferred: but both Diodorus (l. c.) and Plutarch represent Tissaphernes as commanding his cavalry in person at the first successful skirmish, and the former definitely states that after this defeat—ἀπὸ τῆς μάχης Τισσαφέρνης... εἰς Σάρδεις ἀπεχώρησε.

γνούς, in the sense of 'being of opinion,' 'judging,' is here as in ii. 3. 25 constructed with an infinitive.

κακῶς φέρεσθαι, κ.τ.λ., 'of his affairs being in evil plight': cp. Oecon. 5. 17 εὖ φερομένης τῆς γεωργίας ἔρρωνται καὶ αἱ ἄλλαι τέχναι ἄπασαι. According to Diod. I. c. Artaxerxes was also incited to punish Tissaphernes by his mother Parysatis, who had never forgiven the satrap for accusing her younger son Cyrus of designs against his brother: Anab. i. 1. 3; Hell. iii. 1. 3.

Τιθραύστην: described by Nepos (Conon 3) as 'chiliarcham qui secundum gradum imperii tenebat.'

ἀπότεμνει . . . τὴν κεφαλήν: at Colossae, Diod. l.c. But Polyaenus (vii. 16) says that he was treacherously seized at Colossae and carried to Celaenae, where he was beheaded.

λέγοντας, 'who said,' instead of the usual ἐροῦντας: cp. ii. 4. 37.

αὐτονόμους, i. e. undisturbed in their local affairs.

§ 26. ἀλλά, 'still,' 'at any rate,' just as after εἰ μή: cp. Aristoph. Achar. 1033 σὺ δ' ἀλλά μοι σταλαγμὸν εἰρήνης ενα ένστάλαξον.

εως ἃν πύθη: according to Diod. xiv. 80 εξαμηνιαίους ἀνοχὰς ἐποιήσατο. Isocrates (iv. 153) however calls it eight months, τὴν μέν γε μετ' 'Αγησιλάου στρατιὰν ὀκτὼ μῆνας ταῖς αὐτῶν δαπάναις διέθρεψαν.

§ 27. Κύμης: probably Cyme in Aeolis is meant.

ἔρχεται . . . ἄρχειν . . . καταστήσασθαι. The infinitives may either be regarded as the subjects to ἔρχεται or as dependent upon it used impersonally: cp. Ages. 1. 36 ἦλθεν αὐτῷ . . . βοηθείν.

καὶ τοῦ ναυτικοῦ: cp. Plut. Ages. 10 σκυτάλην δέχεται παρά τῶν οἶκοι τελῶν κελεύουσαν αὐτὸν ἄρχειν ἄμα καὶ τοῦ ναυτικοῦ τοῦτο μόνφ πάντων ὑπῆρξεν ᾿Αγησιλάφ: Paus. iii. 9. 6.

οπως γιγνώσκοι, 'as he might think fit': cp. iv. 5. 5 γνώναι δ τι βούλοιτο περὶ σφών.

ώς ... εἶναι: ὡς like ὅτι is several times used by Xenophon with an infinitive where a finite verb would be more usual, especially when a dependent clause comes in between the particle and the verb: cp. ii. 2. 2 εἰδώς, ὅτι ... ἔσεσθαι; vi. 5. 42 ἐλπίζειν ὡς ... γενήσεσθαι.

 $\kappa a\theta'' \tilde{\epsilon}\nu$: lit. 'the force belonging to both being at one,' i.e. 'both forces being united': cp. v. 2. 16.

§ 28. if $\omega_{\nu} = i\kappa \tau_{0}i\tau_{\nu}\omega_{\nu}$ ds, i. e. 'consisting of those ships which, &c.' Xenophon has said nothing about the Lacedaemonian fleet since the orders given to the admiral Pharax in 397 to support Dercylidas in an attack upon Caria (iii. 2. 12-14). According to Diod. (xiv. 79, cp. § 1 note) in 396 Pharax with 120 ships besieged Conon in Caunus, who was in command of only 40 ships, but on the Caunians receiving reinforcements from Artaxerxes and Pharnabazus he was obliged to raise the siege and retire to Rhodes.

Meanwhile Conon, now at the head of 80 ships, had sailed to the Cnidian Chersonese. The Rhodians thereupon revolted, expelled Pharax, and opened their harbour to Conon. Agesilaus must therefore have received these orders from home about strengthening the Lacedaemonian fleet with a view to crushing the rising power of Conon before it was too late: cp. iv. 3. 10 note; Paus. vi. 7. 2; Justin vi. 2.

§ 29. Πείσανδρον... ἀπειρότερον: Plutarch (Ages. 10) also censures the king, άμαρτεῖν ἔδοξεν, ὅτι πρεσβυτέρων καὶ φρονιμωτέρων παρόντων οὐ σκεψάμενος τὸ τῆς πατρίδος, ἀλλὰ τὴν οἰκειότητα τιμῶν καὶ τῆ γυναικὶ χαριζόμενος, ἦς ἀδελφὸς ἦν ὁ Πείσανδρος, ἐκείνω παρέδωκε τὴν ναυαρχίαν.

CHAPTER V

§§ 1, 2. Tithraustes sent Timocrates to Greece to stir up war against Sparta. The latter distributed fifty talents in Thebes, Corinth and Argos. The Athenians took none of the money. §§ 3-7. The Thebans stirred up a quarrel between the Locrians and Phocians. The Thebans supported the former: the latter appealed to Sparta. The Lacedaemonians were glad of a pretext to declare war against the Thebans, and sent Lysander forward to collect forces at Haliartus, where Pausanias was to meet him with the Peloponnesian army. §§ 7-16. The Thebans sent envoys to Athens, who advocated for many reasons an alliance between the two states. The Assembly voted to enter into a defensive alliance, and Thrasybulus communicated the decree to the Thebans, §§ 17-21. War began. Lysander without waiting for Pausanias attacked Haliartus and was slain, whereupon his allied forces dispersed. §§ 21-25. Pausanias arrived on the scene and next day the Athenian contingent joined the Thebans. The Spartans applied to the Thebans for the recovery of the corpses, which was only granted on condition that they left the country. On his return Pausanias was condemned to death, but escaped to Tegea.

§ 1. του 'Αγησίλαου . . . ἐκ τῆς 'Ασίσς: for the warlike operations of Agesilaus in the autumn of 395 in Phrygia and Paphlagonia cp. iv. 1. 1-28.

αἰρήσειν, 'to subjugate': Paus. iii. 9. 1 Δακεδαιμονίοις ήρεσε διαβήναι ναυσίν ές τὴν 'Ασίαν 'Αρταξέρξην τὸν Δαρείου αἰρήσουτας.

τί χρώτο, cp. ii. I. 2.

Τιμοκράτην τὸν 'Ρόδιον: Rhodes had recently revolted from Sparta: cp. iii. 4. 28 note.

τοῖς προεστηκόσιν: cp. i. 7. 2 note. Plut. Ages. 15 calls them οἱ δημαγωγοί.

èν Θήβαις. The Thebans seem to have used the Persian gold to coin money bearing the impress of Heracles and the Snake. Then after the battle of Cnidus, 394, many of the Asiatic states—Rhodes, Cnidus, Iasos, Samos, Ephesus, and later on Lampsacus, Cyzicus, and even Croton and Zacynthus in Europe—adopted this type, entering, it would seem, into some close relationship with Thebes, and forming themselves into some sort of League, in all probability to protect themselves against Sparta (cp. A. Holm, History of Greece, vol. iii. 48; Head, Coins, pp. 40, 41). The coins of Rhodes, Cnidus, Iasos, Samos and Ephesus are inscribed with ΣΥΝ.

'Ανδροκλείδα: cp. § 4; v. 2. 31, 35.

'Ισμηνία: cp. v. 2. 25-35.

Γαλαξιδώρω is not further mentioned.

Τιμολάφ: cp. iv. 2. II; he advised the allies to march upon Sparta, 394 B. C.

Πολυάνθει . . . Κύλωνι: not otherwise mentioned.

§ 2. 'Αθηναίοι . . . οὐ μεταλαβόντες: Plut. Ages. 15 states the contrary, τοσούτων (τοξοτών, i.e. darics) γὰρ εἰς 'Αθήνας καὶ Θήβας κομισθέντων καὶ διαδοθέντων τοῖς δημαγωγοῖς: and Pausanias (iii. 9. 8) actually names Cephalus and Epicrates as the recipients. Curiously enough Head (Coins, p. 314) is of opinion that a gold coinage was first instituted at Athens about 394.

†τε αὐτῶν ἄρχεσθαε†: no meaning can be extracted out of these words; cp. Critical Note.

els...πόλεις διέβαλλον, 'began covertly to attack the Lace-daemonians in their respective states,' Dakyns. For els instead of πρός cp. ii. 1. 2 μή τινα καὶ els τοὺς ἄλλους Ελληνας διαβολὴν σχοῖεν.

συνίστασαν καὶ τὰς μεγίστας πόλεις. In the following sections Xenophon speaks only of the league formed between the Thebans and Athenians. But Diodorus (xiv. 81, 82) relates that after the death of Lysander the Corinthians and Argives also joined the league, and their example was speedily followed by the whole of Euboea, the Leucadians, Acarnanians, Ambraciots, and Chalcidians.

The results of these alliances are apparent in the list of forces opposed to Sparta at the battle of Corinth: cp. iv. 2. 17; 3. 3 note.

§ 3. οἱ ἐν ταῖς Θηβαῖς . . . πεἰθουσι. Similarly Isocrates (xiv. 27) γενομένου δὲ τοῦ Κορινθιακοῦ πολέμου διὰ τὴν ὕβριν τὴν τούτων (the Thebans). Grote (ix. 113) calls in question this statement, that the Thebans instigated the war between the Locrians and Phocians, thinking that it is due to Xenophon's philo-Laconian and miso-Theban tendency: but the evidence from inscriptions (cp. § 1 note) shows that the Thebans at this time were carrying on a far more energetic foreign policy than had been previously supposed. Xenophon's account moreover is borne out by Pausanias (iii. 9, 9), so that Diodorus' jejune version of the affair (xiv. 81), on which Grote relies, but which says nothing about the Locrians at all, cannot be taken to counterbalance the united testimony of the two other authorities.

λύειν . . . συμμάχους: for the expression cp. Thuc. v. 61 δμως γάρ τὰς σπονδὰς ὥκνουν λῦσαι πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους.

ἐκ τῆς ἀμφισβητησίμου . . . τελέσαι, 'to levy money upon the debateable land claimed both by the Phocians and themselves (i.e. the Locrians).' For the position of ἀμφισβητησίμου, on which the two datives depend, cp. iii. 2. 30.

πυλλαπλάσια, i.e. many times as much as the Locrians had seized.

§ 5. τῆς ἀντιλήψεως . . . ἐν Δεκελείᾳ. These words must mean: 'the claim they put forward at Decelea to the tithe dedicated to Apollo,' i.e. at the conclusion of the Peloponnesian War; cp. Justin v. 10. 12 interea Thebani Corinthiique legatos ad Lacedaemonios mittunt, qui ex manubiis portionem praedae communis belli periculique peterent. quibus negatis non quidem aperte bellum adversus Lacedaemonios decernunt, sed tacitis animis tantam iram concipiunt, ut subesse bellum intelligi posset. Plut. Lys. 27 τῆς δεκάτης ἀντεποιήσαντο τοῦ πολέμου Θηβαῖοι μόνοι, τῶν ἄλλων συμμάχων ἡσυχαζόντων. As neither of these authorities mention Apollo or Decelea (indeed the booty, we learn, was conveyed by Lysander to Sparta), Breitenbach wishes to read τῆς δεκάτης τῆς ἐκ λείας.

^{&#}x27;ν Πειραιά . . . μή συστρατεύειν: cp. ii. 4. 30.

lερά . . . ἔρριψαν: cp. iii. 4. 4.

οὐδ' els . . . συνεστράτευον: cp. iii. 4. 3. This fact was not previously mentioned by Xenophon.

§ 6. φρουρὰν... ἔφαινον: cp. iii. 2. 23 note. Pausanias (iii. 9. 11) relates that before the declaration of war the Athenians sent ambassadors to Sparta to implore the Lacedaemonians to refer the points in dispute to arbitration, but that the ambassadors were indignantly dismissed.

Λύσανδρον: Lysander must have returned to Sparta in the spring of 395 (cp. iii. 4. 20). According to Plutarch (Ages. 20; Lys. 24) he at once began organizing an extensive conspiracy against Agesilaus, which the king only discovered after his death.

Olraious καὶ Ἡρακλεώτας. According to Diod. xiv. 38, in 399 B.C. Herippidas quelled a revolt which had arisen at Heraclea with great severity, and expelled the Oetaeans from their homes, to which they were restored by the Boeotians five years afterwards.

els 'Aλίαρτον in the NW. of Boeotia. The design of the Spartans was to attack Boeotia on the north and south sides simultaneously.

'Ορχομενίους ἀπέστησε. Orchomenus was the second city of the Boeotian League and was always jealous of the Theban supremacy. Moreover, at this time her government was aristocratical, while Thebes was in the hands of the democrats. In 364 the Thebans razed the city to the ground; cp. Introd. p. xxxiii.

§ 7. τὰ διαβατήρια: cp. iii. 4. 3 note.

ξεναγούς: Spartan officers, whose duty it was to collect and command the contingents from the allied states: cp. iv. 2. 19; v. 2. 7; Ages. 2. 10; Resp. Laced. 13. 4; Thuc. ii. 75 and Appendix, p. 349.

 $\lambda \acute{\epsilon} \gamma o r \tau a s$: for the present instead of the future participle cp. ii. 4. 37.

§ 8. ως ψηφισαμέτων: for ως with the genitive absolute cp. iii. 4. 1; vi. 5. 10. For the fact cp. ii. 2. 19.

 $\dot{\eta}$ πόλις . . . els ἀνήρ: Isocr. xiv. 31 lays the blame on the whole Theban state: cp. the similar excuse which the Thebans made for their Medism in the Persian War: Thuc. iii. 62. Plutarch (Lys. 15) gives the name of the Theban spokesman as Erianthus.

καθήμενος in the assembly of the Peloponnesian allies.

έπὶ τὸν Πειραιά: cp. ii. 4. 30.

μὴ συστρατεύειν αὐτοῖε. Curiously enough the Theban orator XEN. HELL.

III. v. 9-14

395-394 B.C.

is made by Xenophon to say nothing of the great services the Thebans rendered to Thrasybulus and the other Athenian democrats in exile at the time: cp. Plut. Lys. 27.

§ 9. τῶν ἐν ἄστει: the oligarchs in the city of Athens as opposed to the democrats in Peiraeus.

άφικόμενοι: cp. ii. 4. 28 ff.

πολλή δυνάμει, the so-called military dative; cp. v. 2. 4.

παρέδοσαν: cp. Thrasybulus' speech, ii. 4. 41.

τὸ . . . εἶναι, 'as far as they were concerned': infinitive absolute; cp. Anab. i. 6. 9 σχολή ἢ ἡμῶν τὸ κατὰ τοῦτον εἶναι τοὺς ἐθέλοντας φίλους εὖ ποιεῖν; Anab. vi. 6. 23 αὐτοὶ τὸ ἐπὶ τούτω ἀπολώλαμεν; Goodwin, M. T. 781. The perfect indicative ἀπολώλατε expresses the certainty of the result.

§ 10. είκὸς γενέσθαι: the agrist instead of the future and without ἄν expresses more immediate probability; cp. § 14, and Anab. iv. 6. 9 ἄλλους είκὸς τούτων θαρρούντων πλείους προσγενέσθαι.

ὅτι δὲ πολλῶν ἄρχουσι, ' because they rule many'; cp. Goodwin,

M. T. 377.

114

§ 11. 'Αργείοι: for the hostility of Argos towards Sparta cp. Thuc. ii. 9; v. 28, 41, 69; and ii. 4. 1 note.

§ 12. 'Ηλείοι: cp. iii. 2. 30.

τί φῶμεν. The meaning is obvious: the construction requires some infinitive (e. g. γιγνώσκειν) to be supplied.

εῖλωτας ἄρμοστάς. Perhaps an oratorical exaggeration: no instance is known.

§ 13. ἐξηπατηκότες. The freedom of Hellas had been the Spartan watchword in the Peloponnesian War: cp. Thuc. ii. 8; iv. 85, 108, 121; v. 9.

άρμοστῶν... δέκα ἀνδρῶν. In Asia Lysander's decarchies seem all to have disappeared (cp. iii. 4. 2 note), although many of the harmosts still continued in power supported by Lacedaemonian garrisons; cp. iv. 8. 5. Moreover in Europe, Demosthenes (xviii. 96, quoted § 16) says, the Spartans at this time maintained harmosts and garrisons in the towns of Euboea, Boeotia, and Megara, and upon Aegina and other islands of the Aegean.

§ 14. ἥδη μεγίστους: ἦδη like δή strengthens the superlative; cp. Thuc. vi. 31 μέγιστος ἦδη διάπλους.

τών πώποτε, sc. γενομένων, which is usually expressed: cp. v. 4. 1.

τῷ παντί strengthens the comparative ἐρρωμενεστέρως: cp. ii. 3. 22 πῶς οὐ ταῦτα τῷ παντὶ ἐκείνων ἀδικώτερα;

§ 15. Λακεδαιμονίων πλεονεξία: the abstract substantive is more emphatic than e.g. ὑβριστικὴ ἀρχή.

νομίζομεν . . . ἡμετέρα, 'we think that we are inviting you to benefits far greater for your state than for ours'; for the position of μ είζω ἀγαθὰ . . . $\tau \hat{\eta}$ πόλει cp. § 3 ἀμφισβητησίμου.

§ 16. ἐψηφίσαντο βοηθεῖν. For the treaty cp. CIA. ii. 6; Lysias xvi. 13: it was made in the name of the Boeotians, the other Boeotian states acknowledging at the time the supremacy of Thebes. About the same time Athens concluded a treaty with the Opuntian Locrians: cp. CIA. ii. 7.

Θρασύβουλος, last mentioned ii. 4. 40-43.

ἀποκρινάμενος τὸ ψήφισμα, i. e. communicating the decree to the Thebans by way of answer.

ἀτειχίστου . . . Πειραιῶs: Dem. xviii. 96, alluding to the same event, Λακεδαιμονίων γῆς καὶ θαλάττης ἀρχόντων καὶ τὰ κύκλφ τῆς ᾿Αττικῆς κατεχόντων ἀρμοσταῖς καὶ φρουραῖς, Εὔβοιαν, Τάναγραν, τὴν Βοιωτίαν ἄπασαν, Μέγαρα, Αἴγιναν, Κλεωνάς, τὰς ἄλλας νήσους, οὐ ναῦς, οὐ τείχη τῆς πόλεως τότε κεκτημένης, ἐξήλθετε εἰς ᾿Αλίαρτον.

§ 17. τῶν κατ' ἐκεῖνα χωρίων, 'of the places in those parts': repeated, v. 1. 7.

ἔφθη τὸν Παυσανίαν: cp. Paus. iii. 5. 4.

§ 18. οὐκέτι . . . ἔχων ἀνέμενε. The participial clause and verb form one notion, and thus are both negatived by οὐκέτι: 'he no longer waited quietly for': cp. Thuc. i. 141 ὅταν μήτε βουλευτηρίφ ένὶ χρώμενοι παραχρῆμά τι ὀξέως ἐπιτελῶσι.

ἔπειθεν: 'tried to persuade.'

§ 19. oi $\Theta\eta\beta\alpha\hat{io}\dots\hat{i}\beta\alpha\hat{\eta}\theta\sigma\nu\nu$: Plut. (Lys. 28) gives a rather different account. The Thebans had obtained information of his advance from a letter, addressed to Pausanias, to hasten his arrival, which had accidently fallen into their hands. Thereupon they marched to the aid of the town, part of their forces however remaining some distance outside. Lysander, after waiting the best part of the day for Pausanias, with his army posted on a hill in front of the town, at last advanced towards the wall. While the Thebans outside fell upon his rear, those within together with the Haliartians

suddenly threw open the gates, fell upon Lysander and slew hin and routed the rest with great loss.

οι τε όπλιται καὶ οἱ ἱππεις: in apposition to οἱ Θηβαίοι.

όπότερα . . . εἴτε . . . εἴτε. The double interrogative is introduced by the usual ὁπότερα, which however is not followed by but the two clauses are separately expressed by εἴτε . . . εἴτε : clocr. xii. 76 ὁπότερον δ' εἴθ' ὑπὸ πάντων αἰρεθεὶς εἴτ' αὐτὸς κτησάμενο οὐκ ἔχω λέγειν.

πρὸς τὰς πύλας: the accusative because of the idea of motio implied in ἔστηκε, 'has been stood at the gates.'

dποθανόντος: he was slain by Neochorus, a native of Haliartus Plut. Lys. 29; de Pyth. orac. p. 408 b: cp. Paus. iii. 5. 5.

τὸ ἄρος: the Libethrion, a northern spur of Mount Helicon: cp Paus. ix. 34. 4.

§ 20. ὑπελάμβανεν αὐτόνς: according to Diod. xiv. 81 the mai body of the Boeotians halted at the foot of the hill and only tw hundred of them continued the pursuit up its steep sides.

οί ὁπλίται: the Lacedaemonians.

αὐτῶν: the Boeotians.

πλείους ή διακόσιοι: Plut. (Lys. 28) says 300, who were thus in the forefront of the fight to clear themselves from the charge of Laconizing, which had been brought against them.

§ 21. ἀνεφαίνετο: Plut. Lys. 29 ἐκ Πλαταιῶν εἰς Θεσπιὰς πορευομίτο ἔφασαν, 'people said,' 'it was said': cp. vi. 2. 6; 4. 12; 5. 26.

§ 22. of 'Aθηναίοι: under Thrasybulus, to whom the Thebans of advancing to Haliartus had entrusted the defence of their city Plut. Lys. 28.

τὸ... μείζου φρόνημα εγένετο: notwithstanding the order of the words, τὸ φρόνημα must be subject, and μείζου predicate.

πολεμάρχους καὶ πεντηκοντήρας: cp. Appendix, p. 347.

§ 23. λογιζόμενος . . . ελογίζοντο δε . . . διὰ πάντα ταῦτα ἔδοξεν αὐτοῖς An anacoluthon: the participial clause is resumed with an independent sentence ελογίζοντο δε.

 (al) ἐν τέλει: the officers previously mentioned, not the Ephors.

εἴη...ἀποκεχωρήκοι...ἡκολούθουν...στρατεύουντο...εἴη...ἔκευντο The imperfect indicatives are inserted in these dependent clause because they refer to definite and continuing facts, earlier in time than that expressed by λογιζόμενος and ἐλογίζοντο, which in oratio recta could themselves only be expressed by the imperfect tense.

τὸ δὲ αὐτῶν ὀλίγον: for the weakness of the Lacedaemonian cavalry cp. vi. 4. 10.

τοὺς ἀπὸ τῶν πύργων: cp. iii. 1. 22 note.

ράδιον εῖη: the optative after δονε because it is in oratio obliqua: cp. Goodwin, M. T. 605.

§ 24. ἐψ ψτε ἀπιέναι. The infinitive is used in its general signification so that no definite subject is added. In 424 B.C. after the battle of Delium the Thebans also refused to deliver up the Athenian corpses except under the like conditions. The Athenians asserted that such a condition was an act of impiety, and successfully maintained their point: Thuc. iv. 98.

αθύμως ἀπῆσαν: ἀπῆσαν is not idly repeated, because in the second sentence the chief idea is the contrast between ἀθύμως and ὑβριστικῶς.

el καl ... ἐπιβαίη, 'if any (Lacedaemonian) trespassed ever so little upon any of the lands by the wayside, they chased him back with blows into the roads.'

§ 25. ὑστερήσειεν... ἐπειρᾶτο. The change of mood is not easily explicable: perhaps Xenophon wished to express that the first charge was more open to doubt; cp. v. 3. 12.

ύποσπόνδους άλλ' οὐ μάχη: not σπονδαίς άλλ' οὐ μάχη, because ὑποσπόνδους ἀναιρεῖσθαι is the ordinary technical phrase.

 $\lambda a \beta \omega \nu$, 'though he had them in his power.' According to Paus. iii. 5. 6 the king was tried on this charge immediately after his return from Athens, and only acquitted by a narrow majority of votes: cp. ii. 4. 39.

els Τεγέαν: cp. Plut. Lys. 30 κάκει κατεβίωσεν Ικέτης εν τφ τεμένει τῆς Αθηνάς.

έτελεύτησε: not before 385 B. C.: cp. v. 2. 3.

ταῦτ' ἐπράχθη: for the events which Xenophon here omits to narrate cp. Introd. p. xxix; Diod. xiv. 82.

BOOK IV

CHAPTER I

\$\$\xi_1-\text{14}\ Agesilaus ravaged Phrygia, winning many cities over to his side and entered Paphlagonia, where at the instigation of Spithridates he formed an alliance with its king, Otys. He also arranged a marriage between Otys and Spithridates' daughter. \$\xi_15-28\ Agesilaus wintered at Dascyleum. His foragers were worsted in a skirmish with Pharnabazus. Herippidas, informed by Spithridates that the satrap was encamped at Caue, successfully surprised the camp; but a quarrel over the booty led to the desertion of Spithridates and the Paphlagonians to Sardis—much to the vexation of Agesilaus, \$\xi_29-\xi_1\ An interview was arranged between Agesilaus and Pharnabazus, from which, though Pharnabazus declined Agesilaus' offers, they parted mutual friends, the king promising to leave the satrap's territory. Agesilaus also formed a warm attachment to Pharnabazus' son.

§ 1. ἄμα μετοπώρφ. The narrative broken off in iii. 4. 29 is here resumed.

§ 2. Σπιθριδάτου: cp. iii. 4. 10.

τούτου . . . τοῦ ἀφιστάναι. The infinitival clause stands in apposition to and explains τούτου.

§ 3. "Orus. The name of the king of the Paphlagonians is given as Cotys in Ages. 3. 4 and by Plut. Ages. 9; as Thys by Theopomp. fr. 198; and as Thyus by Cor. Nep. Dat. 2.

καλούμενος . . . οὐκ ἀνεβεβήκει. It appears from Anab. v. 6, 8 that this must have happened before the summer of 400 B.C.

Ιππέας: Ιππείαν, ήν αὐτοὶ οἱ βάρβαροι νομίζουσι κρείττω εἶναι ἀπάσης τῆς βασιλέως Ιππείας, Anab. 1. c.

§ 4. φυγάδος ἀνδρός, sc. τὴν θυγατέρα: Spithridates by joining Agesilaus had become φυγάς.

§ 5. τῶν τριάκοντα, i.e. τῶν περὶ Ἡριππίδαν: cp. iii. 4. 20.

§ 6. τί δ' οὐ μέλλω, sc. ἐορακέται, 'why should I not have seen him?' i.e. 'to be sure I have seen him': cp. πῶς γὰρ οὐ μέλλει; Plat. Phaed 78 b.

§ 7. οδ: the antecedent is τὸ ἄγεσθαι γυναίκα καλλίστην οὖσαν.

§ 11. βουλομένφ. The dative of the person after είναι and γίγνεσθαι is followed by the participles βουλομένφ, ήδομένφ, ἀσμένφ, ἀχθομένφ instead of a clause with a finite verb: ἐκείνφ βουλομένφ ἐστί = ἐκείνος βούλεται. Cp. v. 3. 13 ἦν δὲ οὐ τῷ ᾿Αγησιλάφ ἀχθομένφ ταῦτα.

& Ἡριππίδα: cp. § 5 note. § 12. καὶ ἡμεῖε: in opposition to the thirty.

§ 13. τέλος: adverbial: 'in fine,' 'in short.'

§ 14. τύχη ἀγαθῆ, 'cum bona fortuna.'

ήρος: the spring of 394.

ήδη, 'at once': cp. Anab. i. 4. 16 ἐγὼ μέν, & ἄνδρες, ήδη ὑμᾶς ἐπαινῶ.

§ 15. ἐπὶ τούτοις, 'having shaken hands upon it,' i. e. to seal the compact.

Kaλλίar, also mentioned in Ages. 8. 3.

Δασκυλείου: cp. iii. 4. 13.

 $\theta \hat{\eta} \rho a i$: the Persian grandees carefully preserved their game: cp. Anab. i. 2. 7; Cyrop. i. 4. 11.

§ 16. $\pi a \rho \epsilon \rho \rho \epsilon \iota$: the imperfect carries the reader back to the time of which the author is speaking: cp. ii. i. 21.

σὺν προνομαῖς, i.e. with regularly organized plundering expeditions. σύν is used in an almost instrumental sense, because προνομαί denotes the troops employed on the expeditions as well as the expeditions themselves: cp. Anab. v. 1. 7 ἀλλά μοι δοκεί σὺν προνομαῖς λαμβάνειν τὰ ἐπιτήδεια, ἄλλως δὲ μὴ πλανᾶσθαι, ὡς σψίησθε; Polyb. iv. 73. 4 τὰς μὲν προνομὰς ἐπαφῆκε κατὰ τῆς χώρας.

§ 17. ἐσπαρμένοις: cp. iii. 4. 22.

άρματα . . . δρεπανηφόρα: cp. Anab. i. 8. 10 είχον δὲ τὰ δρέπανα ἐκ τῶν ἀξόνων εἰς πλάγιον ἀποτεταμένα καὶ ὑπὸ τοῖς δίφροις εἰς γῆν βλέποντα, ὡς διακόπτειν ὅτφ ἐντυγχάνοιεν: Cyrop. vi. 1. 30.

§ 18. ws els: instead of els: cp. § 19; v. 2. 40.

§ 19. τὸ ἀθροόν, 'the compact mass,' Dakyns.

§ 20. τρίτη ή τετάρτη: for the omission of the article cp. i. 6. 20.

§ 21. ἄλλους, i.e. other than hoplites: cp. ii. 4. 9. τοσούτους, i. e. as numerous as the hoplites.

§ 22. ἐθύετο, sc. ὁ Ἡριππίδας.

§ 23. ol ἄλλοι τριάκοντα: cp. iii. 4. 8, 20. Herippidas was himself one of the commissioners.

120

§ 24. ἐπιπεσών . . . πολλοὶ ἔπεσον. The nom. absolute ἐπιπεσών is probably to be explained as an anacoluthon. Xenophon might have written πολλούς ἀπέκτεινε instead of πολλοί ἔπεσον: cp. ii. 2. 3.

στρατοπεδεία: this form instead of the usual στρατοπέδω is never used by Xenophon elsewhere.

αὐτοί: the men in the camp as opposed to the προφυλακή.

άλλα δή ola, 'other gear such as a man like Pharnabazus would have,' Dakyns: cp. iv. 5. 4.

§ 25. ἄλλοτε ἄλλη: cp. Plut. Ages. 11 [ὁ Φαρνάβαζος] ἔχων ἀεὶ τὰ πλείστα σύν έαυτῷ τῶν τιμίων καὶ ἀγαπητῶν έξεχώρει καὶ ὑπέφευγεν άλλοτε άλλαχόσε της χώρας μεθιδρύμενος.

§ 26. ύποστήσας, as distinguished from έπιστήσας, implies not only 'to post,' but 'to post in order to intercept': cp. Anab. iv. 1. 14 ύποστήσαντες έν στενώ οί στρατηγοί, εί τι ευρίσκοιεν των είρημένων μή αφειμένον.

λαφυροπώλαις: Spartan officials: cp. Resp. Lac. 13. 11 ήν δέ ληίδα ἄγων [τις ἔλθη], πρός λαφυροπώλας [τοῦτον ὁ βασιλεύς αποπέμπει].

§ 27. 'Apiaiov: Anab. i. 8. 5; ii. 1. 4; 4. 1: Ariaeus, o Kupov υπορχος, commanded the Asiatic troops stationed on the left wing at the battle of Cunaxa. After the death of Cyrus, the Greek generals offered to place him on the Persian throne; but he preferred to make his peace with Artaxerxes.

πιστεύσαντες, i. e. trusting that he could make their peace with the king, because he too had once been guilty of the same crime of rebellion.

§ 28. Μεγαβάτου: son of Spithridates and favourite of Agesilaus: cp. Ages. 5. 4 ff.; Plut. Ages. 11.

§ 30. ήκουσεν, sc. Agesilaus.

παρην, sc. Apollophanes.

ώσπερ είχε, 'just as he was': 'without further ceremony,' Dakyns.

§ 32. φίλος καὶ σύμμαχος: cp. i. 6, 24 for the history of the event alluded to.

ωσπερ Τισσαφέρνους: cp. i. 1. 31; 5. 9.

§ 33. ώς . . . ἔχω for ὥστε . . . ἔχω: cp. iv. 4. 16, &c.

κατακεκομμένα . . . κατακεκαυμένα, chiastic: the former refers to δένδρα, the latter to οἰκήματα.

ὅπως... ἀποδιδόναι: 'how this can be the conduct of men who know the meaning of gratitude.' ἀποδιδόναι is dependent upon ἐπισταμένων.

§ 34. ἐπησχύνθησαν αὐτόν, never used elsewhere with an accusative of the person.

καὶ τοῖς ἐξενωμένοις, 'go to war even with their guest-friends.'

§ 35. συνεβούλευον: sc. to make this exchange.

γενομένφ...προσκυνοῦντα... ἔχοντα. The transition from the dative to the accusative is explained by the difference of meaning: γενομένφ expresses a condition, προσκυνοῦντα... ἔχοντα together with ζῆν its results.

§ 36. δμοδούλους: cp. iii. 1. 26 note.

ύπηκόους: used as a substantive: cp. § 37; Cyrop. v. 5. 27.

μη οὐχί: the double negative is due to the notion of hindrance implied in τίνος δν δέοις: cp. Goodwin, M. T. 807.

§ 37. τοιοῦτόν τι . . . ἐστίν: a parenthesis: 'so strong, it seems, is the force of honour,' Grote ix. 101.

§ 39. καλὸς ἔτι ῶν: cp. Anab. ii. 6. 28 ἔτι ὡραῖος ὧν.

Mέμνησό νυν: νυν is rarely used in prose: for another instance after an imperative cp. v. 1. 32 ໃτε νυν.

«χοντος . . . 'Ιδαίου: genitive absolute: Plut. Ages. 13 calls the secretary Adaeus.

§ 40. Φαρναβάζου ἀποδημία. Pharnabazus was absent from his satrapy a considerable time after the battle of Cnidus in 394-393 (iv. 8. 1-9), and again during the negotiations before the peace of Antalcidas (v. 1. 28) in 388-387: cp. Plutarch (Ages. 13) χρόνφ περιόντι τὸν οἶκον ἀποστερηθέντος αὐτοῦ καὶ φυγόντος ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν els Πελοπόννησον ἰσχυρῶς ἐπεμελείτο.

έρασθέντος αὐτοῦ: genitive absolute.

δι' ἐκεῖνον, i. e. the Persian.

τὸ στάδιον: accusative of respect after εγκριθείη.

μέγιστος...τῶν παίδων. Xenophon evidently means that the boy, although he was too young, was desirous of competing with the men in the stadium race. Plutarch (Ages. 13), mistaking Xenophon's meaning, represents that the boy was so μέγας καὶ

σκληρός, that he was in danger of being excluded from the boys' contest.

394-393 B.C.

§ 41. els Θήβης πεδίον: S. of Mt. Ida in the Troad: cp. Anab. vii. 8. 7; Her. vii. 42.

'Aστυρηνῆs: 70 stades to the W. of Thebe; cp. Strabo, xiii 613.

παρεσκευενάζετο . . . πορευσόμενος: without ως, as in Thuc. ii. 91 παρεσκευάζοντο ἀμυνούμενοι. In all other passages Xenophon uses ως with the fut. part. after παρασκευάζεσθαι.

ἀνωτάτω. The march of the Ten Thousand through the enemy's country and his own successes filled Agesilaus with the ambitious dreams of an Alexander the Great.

CHAPTER II

§§ 1-8. The Spartans recalled Agesilaus, who with much regret prepared to obey the summons. He left Euxenus behind him with 4,000 men, and set out across the Hellespont at the head of a large and well-appointed army §§ 9-15. Aristodemus commanded the Spartan army. The enemy assembled at Corinth, and following the advice of Timolaus resolved to advance upon Sparta. But when they had marched as far as the Nemea, the Lacedaemonians were already at Sicyon, and continued their advance till they were only ten stades distant from the enemy. §§ 16, 17. The Lacedaemonians numbered 13,500 foot and 600 horse besides light troops: the enemy mustered 24,000 foot, 1,550 horse, besides a considerable body of light troops §§ 18-23. Battle of the Nemea-In engaging both armies swerved towards the right. The Lacedaemonians on the right wing far outflanked the Athenians opposed to them and easily defeated them, though all their allies were fairly beaten. The Lacedaemonians, however, successively routed the Argives, Corinthians, and some of the Thebans, as they returned from their pursuit, and thus finally gained the victory.

§ 1. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι. At this point Xenophon resumes his narrative of events in Greece, interrupted at iii. 5. 25.

та хруната: ср. іїі. 5. 1.

τὰς μεγίστας πόλεις συνεστηκυίας: cp. iii. 5. 2 συνίστασαν καὶ τὰς μεγίστας πόλεις πρὸς ἀλλήλας.

- § 2. 'Επικυδίδαν: if Schneider's conjecture in v. 4. 39 be right, he was afterwards slain by the Theban cavalry not far from Thespiae in 378 B.C. during Agesilaus' first invasion of Boeotia. Plutarch's account (Ages. 15) of the message of Epicydidas and the ready obedience of the king is worthy of study.
- § 3. ἀναγκαῖον . . . τἢ πατρίδι: Plut. (Apo. Lacon. 41) quotes from Agesilaus' letter to the Ephors—ἄρχω γὰρ οὐκ ἐμαυτῷ ἀρχάν, ἀλλὰ τῷ πόλει καὶ τοῖε συμμάχοιε.
- οὐ μή: an emphatic negative, the fear expressed by μὴ ἐπιλάθωμαι being denied by οὐ: cp. Cyrop. iii. 2. 8 οἱ ᾿Αρμένιοι οὐ μὴ δέξωνται τοὺς πολεμίους: Goodwin, M. T. 296.
- § 5. Εδέξενον άρμοστήν: cp. iii. 1. 4 Θίβρωνα άρμοστήν; iv. 8. 1, 3; and Appendix, p. 348. No further mention is made of Euxenus and his troops.

οί πολλοὶ τῶν στρατιωτῶν. Although the representatives of the Asiatic allies had voted βοηθεῖν τἢ Λακεδαίμονι, the majority of the soldiers themselves, i.e. the Asiatic contingents and mercenaries, preferred to stay in Asia.

προείπε... ώς ... δώσων: instead of a direct object, e. g. λθλα, after προείπε, the participial clause is added for the sake of clearness.

- § 6. εὐκρινεῖν does not occur elsewhere, though the compound διευκρινεῖν, in the sense of 'to keep in good order,' is common: cp. Oecon. 8. 6 διευκρινημένους ὁπλίτας. If the reading be retained, the passage must be translated 'that it was their duty to keep their men on the march in good order.' Of the conjectures, for which cp. Critical Note, Kurz's gives the most satisfactory meaning: δοτις τοὺς στρατευομένους διευκρινεῖ.
 - § 7. $\tilde{\epsilon}$ harrow: adverbial for $d\pi'$ $\tilde{\epsilon}$ hárrows, like π héov, iii. 4. 13.

ἀπό: cp. Anab. i. 1. 9 στράτευμα συνελεξεν ἀπὸ τούτων τῶν χρημάτων.

τοσούτων . . . κατεσκευάσθη. 'However, though so large a sum was expended, arms worth a great deal of money were obtained for the expedition.' Dindorf's conjecture χρημάτων, πάμπολλα ὅπλα would make the meaning much clearer, which evidently is that the weapons so obtained were worth a great deal more than the cost of the prizes: cp. Critical Note.

§ 8. διέβη: according to Paus. iii. 9. 12, from Abydos to Sestos. Μένασκος . . . "Ορσιππος: nothing more is known of them. 124

Ήριππίδας: cp. iv. I. II-20.

είς ἀπὸ πόλεως: distributive like ένα ἀπὸ φυλής, ii. 4. 23.

βασιλεύς, i.e. Xerxes in 480 B.C.: cp. Ages. 2. Ι ην ἐνιαυσίαν όδὰν ὁ βάρβαρος ἐποιήσατο, ταύτην μεῖον η ἐν μηνὶ κατήνυσεν ὁ ᾿Αγησίλαος.

§ 9. ἐν δὲ τούτφ, 'meanwhile': Xenophon here returns to events in Greece, which he had left in § 1.

'Aγησίπολις: the son of the exiled king, Pausanias: cp. Paus. iii. 5. 7.

τοῦ γένους: of the royal family: cp. iii. 3. 3.

πρόδικον: cp. Plut. Lyc. 3 τους δὲ τῶν ὀρφανῶν βασιλέων ἐπιτρόπους Λακεδαιμόνιοι προδίκους ἀνόμαζον.

§ 10. συνειλεγμένοι: in Corinth, Diod. xiv. 82.

έβουλεύοντο: sc. οἱ ἐναντίοι.

§ 11. Τιμόλαος: one of the demagogues, who had received the Persian gold through Timocrates, iii. 5. 1.

δμοιον . . . οδόνπερ: the same correlative particles are used Cyrop. i. 4. 11; 5. 10.

ισχυρότερον: without τοσούτω, as ii. 2. 2.

 \S 12. $\tilde{\epsilon}\nu\theta\epsilon\nu=\epsilon\kappa\epsilon\tilde{\epsilon}\;\tilde{\epsilon}\nu\theta\epsilon\nu$.

 $\tau \delta \ \pi \hat{v} \rho$: the article expresses the well-known means of destruction.

§ 13. περὶ ἡγεμονίας: cp. the compromise between the Thebans and the Athenians as to the battle array, § 18.

els ὁπόσους, 'how many deep': cp. els δύο, iii. 1. 22.

την ἀμφίαλον: cp. Critical Note. The text seems hopelessly corrupt: ἀμφίαλος is a poetic word, meaning 'sea-girt.' To supply ὁδόν with Leonclavius is not in accordance with the facts; for the Lacedaemonians evidently marched by the straight inland road through Tegea and Mantinea to Sicyon. No conjecture hitherto made gives a satisfactory meaning: cp. Grote ix. 130.

§ 14. ἐν τῆ Νεμέα . . . ἐν τῷ Σικνῶνι, ' in the district near the Nemea . . . in the district of Sicyon': cp. iv. 4. 15 εἰς Φλιοῦντα ἐμβαλών; v. 2. 25 ὡς δ' ἐγένοντο ἐν Θήβαις, ἐστρατοπεδεύσαντο ἔξω τῆς πόλεως. The Nemea is the brook flowing between Corinth and Sicyon.

αὐτῶν, i. e. τῶν Λακεδαιμονίων.

'Επιείκειαν: its situation is doubtful; in iv. 4. 13 Xen. says that it was fortified by Praxitas (in 392?) ΐνα φρούριον είη πρὸ τῆς φίλιας

394-393 B.C.

IV. ii. 15–17

125

τοίς συμμάχοις. It must have been on some high ground near the Nemea, not far from the sea.

έκ τῶν ὑπερδεξίων, ' from above' : cp. vii. 4. 13 ἐξ ὑπερδεξίου. αὐτούς, i. e. τοὺς Λακεδαιμονίους.

§ 15. κατέβησαν: supply οἱ Λακεδαιμόνιοι.

ol έτεροι = ol ἀντίπαλοι: so vii. 5. 8.

ἀπελθόντες: Grote (ix. 129) very properly defends this, the MSS. reading, against the vulgate ἐπελθόντες. After a general advance towards Sicyon, keeping to the high ground, where their light-armed troops came into conflict with the enemy, the Corinthian allies seem now to have retired (ἀπελθόντες), and encamped near the Nemea, some five or six miles from Corinth, still on rough and rocky ground.

την χαράδραν: cp. Diod. xiv. 83 γενομένης δε παρατάξεως παρα τον Νεμέαν ποταμόν: Aeschines ii. 168 την Νεμέαδα καλουμένην χαράδραν.

§ 16. Ἡλείων . . . Λασιωνίων. Hence it appears that the arrangements made at the end of the Elean War, 397 B.C., still continued: cp. iii. 2. 30, 31.

Κρητες τοξόται, mercenaries: cp. Thuc. ii. 9; vii. 57.

Μαργανέων . . . Λετρίνων . . . 'Αμφιδόλων : cp. iii. 2. 30 note.

ἐκεχειρίαν, i. e. a holy truce during a festival; from iv. 4. 15 it appears that the governing party at Phlius were not very well disposed towards Sparta, so that the truce was probably a mere excuse, as so often in the case of the Argives: cp. iv. 7. 2.

§ 17. 'Ορχομένιοι: cp. iii. 5. 6 note.

πλεον ἢν: cp. Critical Note. Some words seem to have dropped out: for ψιλῶν or ψιλῶν without the article can scarcely mean that the light-armed troops together with those of the Corinthians were more numerous than those of the Lacedaemonians. Of hoplites Xenophon's items give a total to the Lacedaemonians of 13,500, and to the enemy of 24,000. But on the Lacedaemonian side the contingents of some of the states do not seem to be mentioned: for he has not included the Tegeate and Mantinean contingents of which he himself speaks in § 13, nor again the Achaean over against whom the Athenians were at first posted, § 18. Diodorus (xiv. 82) does not help us to solve the difficulty: he estimates the Lacedaemonian infantry at 23,000, and the Corinthian and their allies at only 15,000.

'Akaprâres: Wachsmuth's conjecture Alriâres is made extremely

probable by the fact that in the list of allies (iv. 3. 15) who fought at Coronea all these names reappear except the Acarnanians, in whose place stand the Aenianes. In iii. 5. 6 the Aenianes are mentioned in connexion with the Melians.

§ 18. $\tilde{\epsilon}_{WS} \mu \tilde{\epsilon}_{V} \dots \tilde{\epsilon}_{I} \chi_{OV}$: cp. Introd. p. xxx. Xenophon's narrative is so bald, that the motive of the Thebans is by no means clear. Either the Thebans were afraid of the Lacedaemonians, or the holding of the right wing may have implied the commandership-inchief for the day (cp. § 13 $\pi \epsilon \rho l$ $\dot{\eta} \gamma \epsilon \mu_{OV} i_{AS} \delta \iota \epsilon \pi \rho \dot{\mu} \tau \tau_{OV} \tau_{O}$): against the first hypothesis may be urged the bravery of the Thebans a few weeks later at Coronea in fighting the Spartans hand to hand. Against the second nothing much can be said, except that in the time of Epaminondas at any rate the Thebans peculiarly affected the left wing.

τοῦ εἰς ἐκκαἰδεκα, to be taken as a substantive: 'the formation into sixteen deep.' This apparently was the depth agreed upon in § 13 ὅπως μὴ λίαν βαθείας τὰς φάλαγγας ποιούμεναι αὶ πόλεις κύκλωσιν τοῖς πολεμίοις παρέχοιεν. The ordinary depth of the Greek phalanx was eight only: cp. Thuc. v. 68.

βαθείαν παντελώς: for the position of the adverb cp. v. 3. 2 δλίγην παντελώς.

την φάλαγγα: their own division or phalanx.

¿πὶ τὰ δεξιά: Thucydides (v. 71) notices this tendency of all Greek armies, due to the soldiers' desire to keep the right or unshielded side out of reach of the enemy.

τῶν πολεμίων: the genitive depends on ἐπερέχοιεν.

§ 19. έπαιάνισαν, sc. οί πολέμιοι.

ξεναγοί; cp. iii. 5. 7; Appendix, p. 349.

τῷ ἡγουμένφ, neuter: 'the leading company'; cp. Anab. ii. 2. 4.

al μèν έξ φυλαί... al δὲ τέτταρες. The Athenian military organization was based on their political division into ten tribes, cp. Thuc. ii. 4.4; vi. 98. For the article cp. i. 1. 18. Lysias (xvi. 15) tells how specially ill his own tribe fared in this encounter.

§ 20. τῆ ᾿Αγροτέρα: a name of Artemis, Cp. Resp. Lac. 13. 8 ὅταν γὰρ ὁρώντων ἥδη τῶν πολεμίων χίμαιρα σφαγιάζηται, αὐλεῖν τε πάντας τοὺς παρόντας αὐλητὰς νόμος καὶ μηδένα Λακεδαιμονίων ἀστεφάνωτον εἶναι.

394-393 B.C.

IV. ii. 21-23

127

την χίμαιραν: the article expresses the customary nature of the sacrifice.

έκατέρων: the partitive genitive stands as subject to ἔπιπτον, as as if it were ἐκατέρων τινές.

§ 21. δσον... τῶν ᾿Αθηναίων: i. e. the six Athenian tribes opposite to them: the partitive genitive depends on δσον.

ἐπορεύοντο, i. e. towards the left.

aὐτῶν, i.e. of the Athenians in the four tribes: the partitive genitive is helped out by the following εἴ τις. For εἴ τις cp. Anab. v. 3. 3 οἱ δὲ ἄλλοι ἀπώλοντο ὑπό τε τῶν πολεμίων καὶ χιόνος καὶ εἴ τις νόσφ.

§ 22. παρεῖναι, from παρίημι: 'Some one, it is said, shouted, "Let their front ranks pass," Dakyns.

els τὰ γυμνά: their right or unshielded side.

§ 23. τὰ τείχη, i. e. of Corinth, as appears from what follows. Xenophon by ἔπειτα δέ after τὸ μὲν πρῶτον seems to imply that the first fugitives were admitted, but that soon afterwards the gates were shut. Demosthenes (xx. 53) says that at first the philo-Laconian party refused to open the gates, but that afterwards their opponents εἰνέφξαν τὰς πύλας ἡμῖν βία τῶν πολλῶν.

CHAPTER III

§§ 1, 2. At Amphipolis Dercylidas met Agesilaus with the news of the victory and was sent by the king to Asia to encourage the allies with these §§ 3-9. As he marched across Thessaly, Agesilaus was much annoyed by the Thessalian cavalry hanging on his rear. At last he ordered his own cavalry to charge them: they were completely routed, and he then continued his march without hindrance as far as Boeotia. §§ 10-14. On the frontiers Agesilaus heard of the defeat and death of the admiral Pisander at Cnidus. To keep up the heart of his soldiers he announced that Pisander had been killed in the moment of victory. §§ 15-20. Battle of Coronea-The hostile forces met on the plain of Coronea. The Argives fled before Agesilaus, who commanded the right wing, without a blow. Herippidas and the Asiaticallies were victorious in the centre: but on the left the Thebans cut completely through the Orchomenians. Then they tried to make their way to their allies, who had fled to the slopes of Helicon. Agesilaus intercepted them so that only a portion fought their way through. §§ 21-23. Next day Agesilaus ordered a trophy to be set up, and the Thebans sent heralds to recover their dead. Then Agesilaus dedicated a tithe of his spoils at Delphi, while Gylis, the polemarch, led the army through Phocis into Locris. The Locrians attacked his rear, and slew him and many of his staff.

§ 1. 'O δέ' Αγησίλαος; Xenophon here takes up the narrative interrupted at iv. 2. 8.

σπεύδων έκ της 'Aσίας. According to Plutarch (Ages. 16) the king marched without opposition as far as the country of the Trallians, whose feeble resistance he overcame without difficulty.

Δερκυλίδας, last mentioned as one of Agesilaus' envoys to Tissaphernes in 396 B.C. (iii. 4. 6). In the interval he must have returned to Sparta.

νικώεν, 'are victorious': present tense as in § 13.

όκτω . . . παμπληθείς: Ages. 7. 5 όκτω μέν Λακεδαιμονίων, έγγύς δὲ μύριοι τῶν πολεμίων. Diod. xiv. 83 estimates the loss of the Lacedaemonians and their allies at 1,100, and of their opponents at 2,800. According to the Ages. l. c. the king exclaimed on hearing the news, φεῦ, & Ἑλλάς, ὁπότε οἱ νῦν τεθνηκότες ίκανοὶ ἦσαν ζῶντες νικάν μαχόμενοι πάντας τούς βαρβάρους.

§ 2. συμπέμπουσαι: for the fact cp. iv. 2. 4.

elkòs . . . elvat: for the present infinitive cp. iii. 5. 10 note.

Εὐθυμοτέρους: κατὰ σύνεσιν, as if πολίτας had preceded.

ёфацет: cp. iv. 2. 3.

§ 3. Gerraliav: cp. Introd. p. xxix. Xenophon has omitted altogether to record the expedition of Ismenias the Theban northwards in the winter months, 395-394. From Diod. (xiv. 82) it appears that Ismenias at the head of 2,000 Boeotians and Argives first helped Medius, the tyrant of Larisa, to expel the Lacedaemonian garrison from Pharsalus, and then marching southwards seized Heraclea, slew all the Lacedaemonians in it, drove out the Peloponnesian colonists and restored the city to the Trachinians (cp. iii. 5. 6 note). Shortly afterwards Ismenias persuaded the Aenianes and Athamanes to revolt from Sparta, and defeated the Phocians under the command of the Lacedaemonian Alcisthenes at Naryx in Locris.

From this section it seems that the appearance of Ismenias in Thessaly had even been more far reaching in its effects than Diodorus records: for the Crannonians and Scotussians as well as the Larisaeans and Pharsalians are called σύμμαχοι Βοιωτοίς, and all the Thessalians, except the exiles, united to harass Agesilaus on his march.

§ 4. ἐν πλαισίφ: in a hollow square, the van of which was called στόμα and the rear σὐρά. This was the usual marching order adopted by the Greeks, when they were exposed on all sides to attacks from the enemy. Cp. Anab. iii. 4. 43.

τῶν περὶ αὐτόν. Probably not the select body of 300 horsemen, who usually formed the body-guard of the king (Her. viii. 124; Thuc. v. 72) but τοὺς περὶ αὐτὸν μάλα εὐρώστους, whom Agesilaus had enlisted in Asia: cp. § 6; iii. 4. 15; iv. 2. 5.

§ 5. μάλα σωφρόνως: for the expression cp. Ages. 6. 7 ήσύχως δὲ [ἦγε ὁ ᾿Αγησίλαος] ὥσπερ ἄν παρθένος ή σωφρονεστάτη προβαίνοι.

§ 6. τοίς ἄλλοις, SC. ίππεῦσι.

παραγγέλλει»: διώκει» has to be supplied from the following clause.

§ 8. τφ Ναρθακίφ: in Thessaly Phthiotis.

§ 9. Πραντός: Steph. Byz. Πράς πύλις Περραιβική: it lay to the north of Narthacium.

τὰ ᾿Αχαϊκὰ . . . ὅρη: Mount Othrys. Plutarch (Ages. 16, 17) here follows some different authority. At this point, he says, Diphridas the ephor met Agesilaus with orders to march immediately into Boeotia. The king at once obeyed, although rather reluctant as he wished for larger reinforcements, passed through Thermopylae, crossed the friendly territory of the Phocians, and finally encamped near Chaeronea. This route agrees with Xenophon.

μέχρι πρός: for the double preposition cp. Anab. vi. 4. 26 μέχρι εἰς τὸ στρατόπεδον.

§ 10. ἐπὶ τῆ ἐμβολῆ: the march round the Aegean coast was accomplished μεῖον ἡ ἐν μηνί according to Ages. 2. 1.

μηνοειδήs: cp. Introd. p. xlv. Xenophon doubtless means to connect the ill omen with the naval defeat.

τῆ ναυμαχία. The article is noticeable: it seems to imply that the sea-fight off Cnidus is already well known to the reader, although Xenophon has related none of the circumstances that led up to it. In fact not a word has been said about the Lacedae-monian fleet, since Agesilaus appointed his brother-in-law Pisander as its admiral in the summer of 395 (iii. 4. 29). Pisander apparently

(if we follow Diod. xiv. 79, 81, 83) during the next twelve months accomplished absolutely nothing either against Rhodes or against Conon: Conon too was prevented from continuing his successes for want of supplies, until-probably in the winter six months 395-394-he himself undertook a journey to lay his case in person before Artaxerxes at Babylon. His mission was completely successful. The Persian king promised him the necessary money and supplies, and more important still, allowed him to choose whom he would among the Persian officials to collect them, Conon's choice fell upon Pharnabazus, who was at the time smarting under the invasion of Agesilaus. Accordingly next summer Conon and Pharnabazus put to sea with a fleet of more than go vessels, and cruised about Loryma in the Cnidian Chersonese, where, on hearing that the enemy's fleet was at Cnidus, they prepared for battle. The Spartan admiral sailed out of Cnidus at the head of 85 vessels and put in to Physcus in the same peninsula. Just outside the two fleets met in battle; Conon was victorious and Pisander himself was slain. Cp. iv. 8. 1; Isocr. v. 61-64; ix. 52-57; Cor. Nep. Con. 3, 4; Justin vi. 3; Ctesias, fr. 62, 63; Paus. iii, 9, 2; vi. 3, 16.

§ 11. ταις Φοινίσσαις: cp. iii. 4. 1.

Κόγωνα: this is the first mention of Conon since Xenophon (ii. 1. 29) recorded his flight to Salamis after the battle of Aegospotami.

τό Έλληνικόν, sc. ναυτικόν. Plato (Menex. 245 a) calls these Greeks φυγάδας καὶ έθελοντάς. Isocrates (ix. 56) speaks of Evagoras of Salamis as supplying της δυνάμεως την πλείστην. Cp. Dem. xx. 68.

ἔμπροσθεν αὐτοῦ. Diodorus also (xiv. 83) speaks of Pisander as at first successfully engaging with τοις προπλεούσοις νουσί: but, when the Persian triremes came up, he goes on to say, the Peloponnesian allies fled to land, and Pisander, left alone, fell fighting bravely. Conon pursued the Lacedaemonians to the shore and captured 50 triremes and 500 men. But most of the crews and the rest of the triremes escaped in safety to Cnidus.

§ 12. έλαττόνων . . . Έλληνικού. Once more the question of numbers presents hopeless difficulties. While Diodorus represents the difference between the two fleets as one of about five ships only, Xenophon apparently means that Conon's Greek fleet alone, without the Phoenician ships of Pharnabazus, far outnumbered the Lacedaemonian fleet.

αὐτῷ φεύγειν: a kind of dativus incommodi.

 $\epsilon \mu \beta o \lambda ds$. . . $\tau \rho i \dot{\eta} \rho \epsilon i$, i.e. with his trireme staved in by the charges of the enemy's ships.

§ 13. οἶον . . . μετέχει \mathbf{r} : οἷον \mathbf{r} τοιοῦτον &στε \mathbf{r} : cp. ii. 3. 45 οἷος . . . μεταβάλλεσθαι.

οὐκ ἀνάγκην εἶναι... αὐτοῖs: the infinitive, the construction being changed, depends on ἐνεθυμήθη, 'that there was no necessity for them to share it.' The dative αὐτοῖs depends on ἀνάγκην.

μεταβαλών, sc. τὰ ἡγγελμένα: cp. Plut. Ages. 17 τἀναντία λέγειν εκέλευσε τοὺς ἀπὸ θαλάττης ῆκοντας.

§ 14. $\delta\mu a$. . . $\lambda \epsilon \gamma \omega \nu$: $\delta\mu a$ goes with the participle as in iii. 1. 20.

εὐαγγέλια : neut. plur. accusative after έβουθύτει : cp. i. 6. 37 ἔθυε τὰ εὐαγγέλια.

τῶν τεθυμένων: partitive genitive, serving as object to διέπεμπε: cp. iii. I. 4.

τῷ λόγφ: 'in consequence of the report,' Dakyns.

ώς . . . νικώντων: for the participial construction cp. iii. 4. I.

§ 15. Βοιωτοί... Λοκροί. All these allies fought at the battle of Corinth except the Aenianes, unless indeed Αλνιάνες is to be read for 'Ακαρνάνες in iv. 2. 17 (cp. note). The Melians too did not fight at Coronea, probably because Agesilaus had just marched through their territory.

 $\delta \iota a \beta \hat{a} \sigma a$, i. e. over the Corinth gulf, because the Isthmus was held by the enemy; cp. iv. 4. I.

'Ορχομενοῦ: cp. iii. 5. 6. Lysander had induced Orchomenus to revolt from Thebes, whereupon the Lacedaemonians must have garrisoned the town.

νεοδαμώδεις, i.e. the survivors of the two thousand, who had crossed with Agesilaus to Asia in 396: iii. 4. 2.

οδ ... ξενικοῦ: cp. Ages. 2. 11 ἦσαν δ' οὖτοι τῶν τε ἐξ οἴκου αὐτῷ συστρατευσαμένων καὶ τῶν Κυρείων τινες: cp. iii. 4. 20.

ἀπὸ τῶν . . . Έλληνίδων: cp. iv. 2. 4-8.

αὐτόθεν, i.e. from the immediate neighbourhood.

§ 16. διηγήσομαι. Xenophon, according to Plutarch (Ages. 18), was himself present at Coronea: καὶ παρῆν αὐτὸς τῷ ᾿Αγησιλάῳ συναγωνιζόμενος ἐξ ᾿Ασίας διαβεβηκώς. He makes no attempt, it is to be remarked, to give the exact numbers of the opposing forces: in Ages. 2. 7, 9 we are told that the two armies were about equal.

δεξιόν: without the article: cp. v. 2. 40 εὐώνυμον μέν αὐτός ξχων.

τοῦ μετ' αὐτοῦ, SC. στρατεύματος.

§ 17. ώς . . . τριῶν: to be taken together, ' about three.'

§ 18. ἐξελίξας, 'having deployed': cp. Cyrop. viii. 5. 15.

πρὸς Ἑλικῶνι: the dative expresses that they had not only fled to the mountain, but had come to a halt there.

§ 19. παρέντι . . . τοὺς ὅπισθεν: cp. Plut. Ages. 18 παίειν ἐπόμενος παραλλάξαντας.

ἐωθοῦντο . . . ἀπέθνησκον: for the asyndeton cp. Cyrop. vii. 1. 38 προσπεσόντες ἐμάχοντο, ἐώθουν, ἐωθοῦντο, ἔπαιον, ἐπαίοντο.

διαπίπτουσι: cp. Plut. 1. c. διέστησαν . . . αὐτοίς τὴν φάλαγγα καὶ διέσχον.

§ 20. τετρωμένος: According to Plutarch (l. c.), his body-guard (cp. § 4) ἀγωνιζόμενοι ἐκθύμως καὶ προκινδυνεύοντες ἄτρωτον μὲν αὐτὸν οὐκ ἐδυνήθησαν φυλάξαι, πολλὰς δὲ διὰ τῶν ὅπλων δεξάμενον εἰς τὸ σῶμα πληγὰς δόρασι καὶ ξίφεσι μόλις ἀνήρπασαν ζῶντα.

πρός τήν φάλαγγα: Plut. Ages. 19 οὐ πρότερον ἐπὶ σκηνήν ἀπῆλθεν ἡ φοράδην ἐνεχθῆναι πρός τήν φάλαγγα καὶ τοὺς νεκροὺς ίδεῖν ἐντὸς τῶν ἄπλων συγκεκομισμένους.

τῷ νεῷ: Plut. Ages. 19 πλησίον γὰρ ὁ νεὡς ἐστιν ὁ τῆς Ἰτωνίας ἸΛθηνᾶς. The article=the well-known temple, famous as the place of meeting for the Boeotian League (Paus. ix. 34. 1) and for the trophy erected there by the Boeotians after their victory over the Athenians under Tolmides (Plut. Ages. 19).

§ 21. παρατάξαι . . . τὸ στράτευμα. According to Plut. l. c. βουλόμενος ἐξελέγξαι τοὺς Θηβαίους ὁ ᾿Αγησίλαος, because the victory of the day before had not been decisive. Cp. Polyaenus ii. 1. 23 ἢν ἀμφίρροπος ἡ νίκη' νὺξ γὰρ διέλυσε τὴν μάχην: he makes out (doubtless incorrectly) that Agesilaus' order to remove the Lacedaemonian dead within the lines was a stratagem, whereby the Thebans were deceived into believing that their own dead were

much greater in proportion to the Lacedaemonian than they really were, and next morning in this belief acknowledged themselves beaten by sending envoys to recover their dead.

IV. iii. 22, 23

τῷ θεῷ: probably Apollo: cp. infr.

els Δελφούς: Plutarch (Ages. 19) adds Πυθίων ἀγομένων. Most authorities are now agreed that the Pythian festival was held in August every third Olympic Year: cp. v. 2. 29 note, and Dict. Antiq. ii. 528.

τῶν ἐκ τῆς λείας . . . ἀπέθυσεν: Plut. l. c. τῶν ἐκ τῆς ᾿Ασίας λυφύρων. For ἀπέθυσεν cp. iii. 3. I note.

Τῦλις: Diodorus (xiv. 84) says that at Delphi the wounded Agesilaus τὴν ἐπιμέλειαν τοῦ σώματος ἐποιεῖτο. The indecisive victory at Coronea did not justify any further attack upon Boeotia (cp. § 9 note), so that Gylis now led the army through the friendly district of Phocis into Locris to punish the Ozolian Locrians for siding with the Thebans at Coronea (§ 15), and at the same time to secure a port of embarkation as the Isthmus was occupied by the enemy.

§ 22. τελευταίων, i. e. bringing up the rear, the allies marching in front as being less reliable troops.

§ 23. παραστατῶν, 'of his comrades in arms.' Cp. vi. 5. 43.

δειπνοΐντες: cp. § 22 note: the allies in front must in the meantime have pitched the camp for the night.

CHAPTER IV

§§ 1-3. The army was disbanded and Agesilaus sailed home. When the war was renewed, the Boeotians and their allies made Corinth, the Lacedaemonians Sicyon, their headquarters. To prevent the oligarchical party from joining the Lacedaemonians the Corinthian democrats massacred many of them during the Eucleia. §§ 4-14. The younger oligarchs mostly escaped. Two of their number secretly admitted Praxitas, the Lacedaemonian polemarch at Sicyon, within the Long Walls of Corinth. The democrats and their allies tried in vain to dislodge him. After his victory Praxitas pulled down portions of the Long Walls, put garrisons in Sidus, Crommyon and Epicicia, and then returned to Sparta. All further operations on a large scale ceased, though the garrisons of the contending parties in Corinth and Sicyon carried on the war vigorously. §§ 15-17. To protect themselves

from the ravages of Iphicrates' peltasts the Phliasians admitted a Lacedaemonian garrison within their walls. These peltasts spread terror everywhere among the Lacedaemonian allies, only the Spartans themselves daring to meet them. §§ 18, 19. The Athenians repaired the Corinthian Long Walls: whereupon Agesilaus, having first ravaged the Argolis, retook them at the same time that his brother Teleutias captured the docks.

§ 1. μετὰ τοῦτο, i. e. August or September, 394.

 $d\phi \epsilon i \theta \eta$. Neither Xenophon nor any other authority state what became of the Cyreians or Agesilaus' Asiatic allies.

έκ δὲ τούτου: cp. Introd. p. xlvii.

ἐκ Κορίνθου. Lysias (xvi. 16) tells us that after the battle of Corinth the strongholds in the Corinthian territory were occupied by the Corinthians and their allies δοτε τοὺς πολεμίους μὴ δύνασθαι προσιέναι, and that when the main body of the allies marched northwards to meet Agesilaus in Boeotia, they left detachments behind them to act as garrison: cp. iv. 4. 7.

ἐκ Σικυῶνος. In iv. 2. 23 Xenophon said nothing of what became of Aristodemus' army after the battle of Corinth. From iv. 3. 15 it appears that one regiment of it (μόρα) joined Agesilaus in Boeotia: probably therefore when it was disbanded, a strong force was left at Sicyon.

ἀποθνησκονταs: Stephanus inserts πολλούς before ἀποθνήσκοντας; but if πολλούς be omitted (cp. Critical Note), ἐαυτῶν must be taken in the second clause as a kind of partitive genitive, to which τινάς must be supplied to agree with ἀποθνήσκοντας: cp. iv. 2. 20. The parallel sentence following with αὐτούς . . . αὐτῶν makes it more probable that some word like πολλούς has fallen out.

393-392 B.C.

ol πλεῖστοι καλ βέλτιστοι resumes the subject of the sentence, ol Κορίνθιοι, but is only a part instead of the whole. βέλτιστοι is used, as the sequel shows, in its political significance of aristocrats, and Xenophon here claims that they formed the majority of the citizens.

§ 2. οι . . . μετεσχηκότες. In iii. 5. I Xenophon has narrated how Timolaus and Polyanthes in Corinth shared in Timocrates' Persian gold: but it also appears from iv. 8. 8 that in the spring of 393 Pharnabazus and Conon visited the isthmus and left behind

them a fresh supply of money. In this passage therefore, oi... μετεσχηκότες, if the chronology proposed (cp. Introd. p. xlvii) be right, can equally well be referred to both occasions.

 $\pi \dot{a} \lambda i \nu$. The reference is probably general, i.e. to the part played by Corinth at the time of the Peloponnesian War, and not to the division of opinion just after the battle of Corinth, when some wished to treat with the Lacedaemonians: cp. iv. 2. 23; Dem. xx. 52.

πρῶτον μὲν... ὡς δέ (§ 3). The first enormity was the scheme itself; the second the manner of carrying it out.

Eὐκλείων. Pausanias speaks of a temple of Eucleia at Athens (i. 14. 5) and of Artemis Eucleia at Thebes (ix. 17. 1). Plutarch (Aristid. 20) speaks of the identification of Artemis with Eucleia as disputed. Nothing is known as to the date of this festival at Corinth: cp. Introd. p. xlvii.

§ 3. τον μέν τινα . . . τον δέ τινα: τις is added to δ μέν, ό δέ, to show that the person is indeterminate.

συνεστηκότα ἐν κύκλφ, 'standing talking with a group': cp. Anab. v. 7. 2 σύλλογοι ἐγίγνοντο καὶ κύκλοι συνίσταντο.

κριτήν, i.e. a judge of the contests going on in the theatre: cp. Diod. xiv. 86 ἀγώνων ὅντων ἐν τῷ θεάτρω Φόνον ἐποίησαν.

- § 4. Κρανείφ: cp. Paus. ii. 2. 4 ἀνιοῦσι δὲ ἐς Κόρινθον (from Cenchreae) πρὸ τῆς πόλεως κυπαρίσσων ἐστὶν ἄλσος ὀνομαζόμενον Κράνειον.
- § 5. του κίσνος: του is Schneider's correction for τοῦ: cp. Critical Note. The MSS. all read τοῦ, but no authority throws any light on what famous column Xenophon could have meant, so that he should have used the article.

loῦσαι: for the participle in the sense of 'coming one after the other' cp. iv. 8. 5 τοὺς μὲν lόντας άρμοστάς.

§ 6. τοὺς τυραντεύοντας: cp. Critical Note, Appendix, p. 360, and iii. 1. 5 note.

τὴν πόλιν, i. e. Corinth as an independent sovereign community. "Αργος ὀνομάζεσθαι: cp. Diod. xiv. 92 'Αργείοι . . . τὴν πόλιν (i. e. Corinth) ἐξιδιοποιησάμενοι τὴν Κορινθίων χώραν 'Αργείαν ἐποίησαν. Argos was a thoroughly democratical state (Thuc. v. 31), and the Corinthian democrats, now victorious, apparently hoped to secure their position by a kind of συνοίκισις with Argos. No details

136

IV. iv. 7-9

393-392 B.C.

about the interpolitical arrangement between the two cities are known.

πειρωμένους . . . ποιῆσαι . . . ἀποδεῖξαι . . . ἄξιον εἶναι . . . γενέσθαι . . . τυχεῖν. The infinitives ποιῆσαι and ἀποδεῖξαι depend on the participle πειρωμένους; ἄξιον εἶναι is the infinitive after ἐνόμισαν: the infinitives γενέσθαι and τυχεῖν depend on ἄξιον εἶναι, and the participle πειρωμένους is in agreement with their subject.

P 392-391 B.C.

§ 7. Λέχαιον: the seaport of Corinth on the Corinthian Gulf was connected with the city by two Long Walls, twelve stades in length, like Piraeus with Athens, and Nisaea with Megara.

διαπραξάμενος ὥστε . . . καταμεῖναι: usually constructed with the infinitive alone without ὥστε: cp. v. 1. 25; 2. 6.

ἔπραττε, i. e. began making preparations for.

§ 8. τὸ τροπαΐον: set up by the Lacedaemonians: cp. iv. 2.23.

ουτως άπλως, 'in so straightforward a manner.'

§§ 9-11. The difficulties in understanding the fight between the Long Walls of Corinth are due to Xenophon's carelessness of writing, or, it may be, to lacunae in the text. He has omitted to state whether the Lacedaemonians drew up in front or behind their stockade. He says nothing as to how the Corinthians from the city, who were posted opposite the Lacedaemonians, fared at their hands. He leaves us to infer that the mercenaries of Iphicrates after their defeat by the Corinthian exiles made good their escape within the city walls. He does not state whether the ladders, whereby the Argives, hemmed in by the Lacedaemonians on one side and the Corinthian exiles on the other, attempted to escape, were laid against the Eastern Long Wall or the city Wall. Finally he does not explain how so many of the Boeotian garrison at Lechaeum came to be killed.

The solution of all these difficulties is hardly possible, and in any case must involve several assumptions. The Long Walls, it is to be remembered, ran North and South, being about one mile and a quarter in length, and there being a considerable distance between them. To strengthen their position, the Lacedaemonians had hastily built up a stockade with a trench in front, i. e. facing south,

392-391 B.C.

IV. iv. 9-11

137

and it is therefore to be assumed that on the day of battle, when owing to the reinforcements received by the enemy the odds were still greater against them than at first, they posted themselves behind the stockade, with their front towards Corinth, the Lacedaemonians themselves being on the right, the Sicyonians in the centre, and the Corinthian exiles by the Eastern Wall on the left, Pasimelus and his handful of horse being probably in the rear on the right. The enemy took up their position opposite, the Corinthians on the West, opposite the Lacedaemonians, the Argives in the centre, and Iphicrates and his mercenaries on the East. At the first onset the Argives easily overwhelmed the Sicyonians, broke through the stockade and pursued their opponents down to the sea. At the same time, the Corinthian exiles repelled the attack of Iphicrates, and coming out of the stockade (at least so it is to be supposed) pursued him and his mercenaries almost up to the walls of Corinth. The Lacedaemonians meanwhile, we must assume, these Corinthians not being mentioned again after § 9, had easily defeated the Corinthians opposed to them, but had not gone outside the stockade to pursue them. They preferred to wait for the Argives; and accordingly before their return left the stockade (ἐξελθόντες), which was broken in the centre, and formed anew just outside it with their front facing East έν ἀριστερά ἔχοντες τὸ σταύρωμα. The Argives, having overcome the opposition of Pasimelus and his dismounted horsemen, hastened back southwards έκ τοῦ σταυρώματος, and thus exposed their unshielded side to the Lacedaemonians stationed on their flank. Naturally they swerved in the opposite direction, i. e. eastwards under the Long Wall, and thus met the Corinthian exiles returning from the pursuit of Iphicrates' mercenaries. Their position was now, as Xenophon describes, hopeless, their only means of escape being the ladders leading to the top of the Long Wall (for the battle took place, it is to be remembered, inside the walls). Those who were fortunate enough to climb on to the wall were no better off than those in the mêlée below; for they perished in the attempt to jump down the other side.

Diodorus (xiv. 86) gives a totally different account of the attack of the Corinthian exiles and their Lacedaemonian allies, which cannot in any particular be reconciled with Xenophon's narrative. Its result, he says, was the capture of Lechaeum and the docks.

§ 9. πρὸ αὐτῶν, i.e. facing Corinth towards the south.

ἐπὶ τῷ δεξιῷ ἐαυτῶν. The reflexive pronoun (however grammatically impossible) can here only be referred to the Lacedaemonians themselves: for from what follows it is plain that they were posted near the Western Long Wall, fronting southwards.

'Ίφικράτην. For the restoration of this name in the text instead of the MSS. Φιλοκράτη, Schneider relies upon Diod. xiv. 86 and Polyaen. i. 9. 45. Cp. Critical Note.

§ 10. ἐκράτησαν, sc. οὶ ᾿Αργεῖοι.

ἱππαρμοστής: cp. Appendix, p. 347.

τὰς ἀσπίδας αὐτῶν, i. e. of the Sicyonian fugitives: horse-soldiers, as a rule, were not armed with shields: cp. ii. 4. 24.

τὰ σίγμα: σίγμα in the best authors is indeclinable. Cp. Critical Note. For similar devices upon shields cp. ii. 4. 25; iii. 4. 17; vii. 5. 20; and for the mistake made by the Argives cp. Arist. Nic. Eth. iii. 8. 16.

σιώ: Doric for θεώ, the two Dioscuri, Castor and Pollux.

ὑμέ: Doric for ὑμᾶς.

χωρείν: infinitive dependent on λέγεται.

§ 11. τούς καθ' αύτούς, i. e. Iphicrates and his mercenaries.

ανω: southwards towards Corinth.

τοῦ περὶ τὸ ἄστυ κύκλου, the city wall: often, as in v. 3. 22, κύκλος means a line of circumvallation.

κρατούμενα τὰ κατὰ τοὺς Σικιωνίους. The correctness of this reading, although it involves the interpretation of κατά in quite a different sense from what it bears two lines above, seems to be proved by the following βοηθοῦσιν; this word is otiose, if Breitenbach's conjecture κρατοῦντα be adopted, although he is thereby enabled to translate κατά, 'opposite to,' 'over against.' Reading κρατούμενα, we must translate τὰ κατὰ κ.τ.λ. 'the part of the army near the Sicyonians': cp. Anab. iv. 8. 18 οἱ κατὰ τὸ 'Αρκαδικὸν πελτασταί; Plat. Rep. 435 e οἱ κατὰ Θράκην.

ἐξελθόντες, i. e. ἐκ τοῦ σταυρώματος, so that they marched probably through the gap made by the Argives southwards towards the city, and then reformed with their front towards the Eastern Long Wall—ἐν ἀριστερῷ ἔχοντες τὸ σταύρωμα.

392-391 B.C.

IV. iv. 12

139

öπισθεν öντas: because the new movement on the part of the Lacedaemonians was evidently meant to cut off the retreat, which had previously been open to the Argives.

ἐκ τοῦ σταυρώματος, i.e. through the gap which they themselves had made: cp. ἐξελθύντες said of the Lacedaemonians just above.

τὰ γυμνά: the right and unshielded side. πρὸς τῷ τείχει: the Eastern Long Wall.

τοῖε φυγάσε τῶν Κορινθίων: returning from the pursuit of I phicrates' mercenaries.

ἀπέκλιναν πάλιν, 'they turned back again,' being hemmed in by the Long Wall on the East, the stockade on the North, the Corinthian exiles on the South, and the Lacedaemonians on the West.

κλίμακας . . . τείχους. It is evident from the context that Xenophon must mean the ordinary ladders or steps leading to the top of the Eastern Long Wall, and not ladders let down by the citizens from the city wall to rescue the fugitives: else why should they have jumped down the other side and been killed thereby? Such headlong haste is only explicable, supposing τοῦ τείχους to mean the Long Wall.

§ 12. οὐδένα τρεπόμενον . . . πάντας . . . ὑπηρετοῦντας : accusatives in a sort of loose apposition to $\pi\lambda\eta\theta$ ος.

οὖτως belongs to πολλοί: cp. ii. 4. 17 note.

ol ἐν τῷ λιμένι . . . φύλακες. Andocides (iii. 18–20) says that the result of this victory was the capture of Lechaeum, and Diodorus also in his confused version of these events (xiv. 86) speaks of the capture of both τὸ Λέχαιον καὶ τὸν ναύσταθμον. Xenophon himself in this same chapter § 17 represents the Lacedaemonians ἐκ τοῦ Λεχαίον ὁρμώμενοι σὺν μόρα καὶ τοῖς τῶν Κορινθίων φυγάσι, although he does not relate the capture of τὰ νεώρια till § 19. Again in iv. 8. 10, when he is bringing up the naval events of the war to the same date, he speaks of the Corinthians as masters ἐν τῷ περὶ 'Αχαίαν καὶ Λέχαιον κόλπῳ, until Teleutias appeared upon the scene. We must assume (cp. Introd. p. xlix) that it was Teleutias' capture of τὰ νεώρια that made the Lacedaemonians once more masters of the Gulf. There are two ways of reconciling these conflicting statements. Either we may suppose that after the victory of Praxitas the Lacedaemonians occupied Lechaeum

(into the heart of which they certainly penetrated even according to Xenophon's story) σύν μόρα καὶ τοῖς τῶν Κορινθίων φυγάσι, but were subsequently expelled in some manner unrecorded; for they cannot have been in Lechaeum, whilst the Athenians were repairing the Long Walls § 18, or before Teleutias captured 7à νεώρια § 19. Or we may suppose that Diodorus and Andocides are wrong, and that Praxitas withdrew the whole of his forces after his victory both from the Long Walls and from Lechaeum. This second hypothesis necessitates the supposition that Xenophon has related (§ 18) the sally of the Lacedaemonians ἐκ τοῦ Λεχαίου out of its chronological order, and grouped it with his story about the Mantineans on account of the close connexion of subject; but that the event really occurred after Teleutias' capture of τὰ νεώρια § 19. Parallel cases for such grouping can be found in vii. chaps. 2, 3 and 4, and this permanent Lacedaemonian garrison of Lechaeum reappears iv. 5. 7, 11, 18. Xenophon's narrative and the confusion of Diodorus at this point seem on the whole to favour the second hypothesis.

Breitenbach's theory that the Lacedaemonians retained their mastery over the town of Lechaeum, but lost the docks, seems to be negatived by geographical considerations. For it appears from Paus. ii. 2. 3 and Strab. viii. 551 that practically there was no town of Lechaeum apart from the docks.

§ 13. οἱ σύμμαχοι . . . ἐβοήθουν: as expected before the battle § 9 τῶν τειχῶν: for the partitive genitive without τι used as the object cp. iii, 1. 4.

Σιδοῦντα . . . Κρομμυῶνα , on the S. coast of the Isthmus on the road to Megara.

'Επιείκειαν: cp. iv. 2. 14. φιλίας: sc. χώρας.

§ 14. στρατιαί... μεγάλαι... φρουρούς... μισθοφόρους: στρατιαί armies of citizen troops, are here opposed to μισθοφόροι, and στρατια μεγάλαι to φρουροί, small contingents of citizen troops sent as garrisons. The money to pay the mercenaries was doubtless furnished on the Lacedaemonian side by Agesilaus' Asiatic booty and on the Corinthian side by the Persian gold of Pharnabazus and Conon (cp. iv. 8. 8). The numbers of men willing to serve as mercenaries were continuously on the increase, not only because

the long wars had interrupted trade and commerce, but because the endless political revolutions were always followed by the exile of citizens, who were thus deprived of all other employment. Cp. iii. 1. 13 note.

§ 15. Ἰφικράτης. Demosthenes had been the first Athenian general to discover the value of light-armed troops in his Aetolian and Acarnanian campaigns of 426 (Thuc. iii. 94 sqq.), and Cleon brought him some peltasts among the light-armed troops as reinforcements for the attack upon the Lacedaemonians in Sphacteria (Thuc. iv. 28). Brasidas in his Thracian campaign had some peltasts in his army (Thuc. iv. 111). Their accoutrement seems to have been of Thracian origin (Her. vii. 75; Xen. Mem. iii, 9. 2; Aristoph. Achar. 159), consisting of javelins (ἀκόντια), targets or small shields (πέλται), and dirks (έγχειρίδια σμικρά). Iphicrates increased their efficiency by lengthening the javelin by one half, doubling the length of the dirk, and perhaps in some way modifying the shape or size of the target (Diod. xv. 44; Corn. Nep. Iphic. 1). They were thus enabled to attack not only by throwing the javelin, but with the sword at close quarters, if necessary, and at the same time they could move with as much activity as the ψιλοί, who were armed only with missile weapons and carried no shield. The πέλτη, from which the name πέλταστής was derived, seems thus to have been described by Aristotle (frag. 456)-eidos donidos, ητις ίτυν οὐκ ἔχει οὐδ' ἐστὶν ἐπίχαλκος οὐδὲ βοὸς ἀλλ' αἰγὸς δέρματι . περιτεταμένη. Arrian (Tac. 3) concisely contrasts the peltasts with the hoplites and light-armed troops: τὸ πελταστικὸν δὲ κουφότερον μέν τύγχανει δυ τοῦ ὁπλιτικοῦ—ἡ γὰρ πέλτη σμικροτέρα τῆς άσπίδος καὶ έλαφροτέρα, καὶ τὰ ἀκόντια τῶν δοράτων καὶ σαρισῶν λειπόμενα-βαρύτερον δε τοῦ ψιλοῦ.

Φλειοῦντα: on the upper Asopus, some 10 miles S. of Sicyon. Polyaenus (iii. 9. 54) gives rather a different version of this exploit of Iphicrates.

τοσούτους: Diodorus (xiv. 91) says 300. οὐ δεχόμενοι: cp. iv. 2. 16 and note.

κατάγοιεν, SC. οἱ Λακεδαιμόνιοι.

φυλάττειν, infin. of purpose; cp. Goodwin, M. T. 770.

οῗανπερ: in agreement only with την πόλιν, both because ή πόλις is the principal idea of the sentence and because the word παρέ-

λαβον is only appropriate to πόλις. According to Diod. xiv. 91 Iphicrates immediately afterwards attacked Sicyon, defeated the Sicyonians and slew 500 of them: cp. Polyaen. iii. 9. 24.

§ 16. ως=ωστε: cp. Goodwin, M. T. 608.

έκ τοσούτου, 'from so great a distance,' i.e. ἐντὸς ἀκοντίσματος, οἱ νεώτεροι: cp. iv. 5. 14 and Appendix, p. 347.

§ 17. ἐπεκδραμόντες πελτασταῖς, 'having sallied out against the peltasts.'

ἐκ τοῦ . . . τείχους: cp. §§ 7 and 13. Probably one of the Long Walls is meant.

ώσπερ μορμόνας: cp. Plat. Crito 46 c ώσπερ παίδας ήμᾶς μορμολύττηται.

έκ τοῦ Λεχαίου δρμώμενοι: cp. § 12 note.

¿στρατεύοντο. This, the MSS. reading, seems better than Schneider's ἐστρατοπεδεύοντο, because Xenophon evidently means mere marches round the walls of Corinth which were intended to show that the Lacedaemonians still remained masters of the country.

§ 18. бијруто: ср. § 13.

ἐλθοιεν ἐπὶ σφῶs. The Long Walls blocked the road across the isthmus. Cp. Ages. 2. 17, where Agesilaus, when he took these walls, is described as ἀναπετάσας τῆς Πελοποννήσου τὰς πύλας.

9 391-390 B. C.

§ 19. 'Αργείους . . . τῷ πολέμφ. Similarly Andocides (iii. 27) says of the Argives, apparently just before Agesilaus' invasion, that αὐτοὶ ὶδὶᾳ εἰρήνην ποιησάμενοι τὴν χώραν οὐ παρέχουσιν ἐμπολεμεῖν: cp § 1.

'Aγησίλαος. No exploits of Agesilaus have been recorded since his return to Sparta after the battle of Coronea in the autumn of 394: cp. Ages. 2. 16, 17; and Plutarch (Ages. 19, 20), who says that in Sparta προσφιλής μὲν ἦν εὐθὺς τοῖς πολίταις καὶ περίβλεπτος ἀπὸ τοῦ βίου καὶ τῆς διαίτης, and that he discovered among the papers of Lysander evidence of a conspiracy against himself, which however he refused to publish.

 $\dot{\nu}\pi\epsilon\rho\beta$ αλών, i.e. across the mountains separating the Argolis from Corinth. The same word is similarly used without an object expressed in v. 4. 41.

κατά Τενέαν: cp. Ages. 2. 17 κατά τὰ στενά εἰς Κόρινθον.

391-390 B.C.

IV. v. I

143

Τελευτίαs: cp. Plut. Ages. 21 μέγιστον οὖν δυνάμενος ἐν τῆ πόλει διαπράττεται Τελευτίαν τὸν ὁμομήτριον ἀδελφὸν ἐπὶ τοῦ ναυτικοῦ γενέσθαι. This victory seems to be the event alluded to in Xenophon's chronicle of maritime affairs, iv. 8. 11.

τὰ νεώρια: cp. § 12 note.

τὸ πολιτικύν: opposed to the μισθοφόροι of § 14.

οίκαδε ἀπήγαγεν: Ages. 2. 17 οίκαδε ἀπελθών εἰς τὰ Ὑακίνθια ὅπου ἐτάχθη ὑπὸ τοῦ χοροποιοῦ τὸν παιῶνα τῷ θεῷ συνεπετέλει. This festival was celebrated about midsummer.

CHAPTER V.

\$\xi\$ 1-5. On an expedition to Piraeum Agesilaus surprised the Argives celebrating the Isthmian games. By a ruse he captured much booty and reany prisoners in Piraeum. \xi\$\xi\$ 6-10. Puffed up with pride he refused to rectice some Theban envoys, who had come to ask for peace: just at the recoment news was brought him of the annihilation of the Spartan mora. The envoys said no more about peace. Next day Agesilaus marched up to the egates of Corinth and encamped round Lechaeum. \xi\$\xi\$\times 11-17. This \times 1 m mora was returning to Lechaeum from escorting the Amyclaeans on their homeward march to take part in the Hyacinthia, when it was suddenly retacked by Iphicrates and his peltasts. The hoplites were no match in speed to the light-armed troops, and their resistance to the onset grew feebler their discomfiture was completed by the arrival of Callias and the 1thenian hoplites. Only a remnant escaped to Lechaeum. \xi\$\xi\$\xi\$18, 19. Agesilaus retired hastily to Sparta. Iphicrates further succeeded in rapturing Sidus, Crommyon, and Oenoe: but the Lacedaemonians held Lechaeum.

9 390-389 B. C.

§ 1. ἐκ δὲ τούτου: cp. Introd. p. xlix. (οὶ) ἐν τῆ πόλει, i.e. Corinth.

έν τφ Πειραίφ. This τὸ Πείραιον must not be confused with ὁ Πειραιός of Thuc. viii. 10. As appears from the context and from Strabo viii. 380, Xenophon means the district on the NW. side of the Isthmus terminating in the promontory of the Heraeum. Ages. (2. 18) gives as an additional motive for the expedition ὅτι Βοιωτοὶ ταύτη ἐκ Κρεύσιος ὁρμώμενοι εὐπετῶς τοῦς Κορινθίοις παρεγίγνοντο.

144

390-389 в.с.

ό μὴν ἐν ῷ "Ισθμα γίγνεται. The Isthmian games were celebrated every two years, about April in the first and third Olympic years: cp. Introd. p. xlix.

IV. v. 2-5

"Αργους τῆς Κορίνθου; cp. iv. 4. 6 note and Diod. xiv. 92 'Αργείοι . . . τήν τε ἀκρόπολιν κατελάβοντο καὶ τὴν πόλιν ἐξιδιοποιησάμενοι τὴν Κορινθίων χώραν 'Αργείαν ἐποίησαν.

§ 2. ἐν τῷ ἱερῷ, i. e. of Posidon.

περιέμενεν. The Corinthian exiles had asked Agesilaus to offer the sacrifice himself, but this he had refused to do, Plut. Ages. 21.

ἔστι μὲν ἃ . . . ἐκηρύχθησαν. Tr. 'for some prizes (ἄ accus. of respect after ἐνικίρη) the same competitor was twice vanquished, while for others the same competitors were twice proclaimed the winners.'

§ 3. τη τετάρτη ἡμέρα: the exact details of time and place are noticeable throughout the whole of this expedition.

τὸ ἄστυ, i.e. Corinth.

μετεπέμψαντο: from Piraeum, as appears from Ages. 2. 19 βεβοηθηκότας έκ τοῦ Πειραίου εἰς τὴν πόλιν πασσυδία.

 $τ\grave{a}$ θερμά. These hot springs are close to the sea near the modern village of Lutraki at the foot of a SW. spur of Mt. Geranea.

§ 4. μικρῷ καιρίῳ δέ: for the absence of μέν cp. Anab. iv. 8. 9 ὅρος μέγα προσβατὸν δέ.

πάνυ qualifies ὑψηλοῦ: cp. μάλα § 1.

καὶ ἀνεβεβήκεσαν . . . σπειρία: parenthetical.

άθύμως πρὸς τὸ δείπνον έχόντων, i.e. they had no appetite for their supper.

ἢλείφοντο. Similarly the Cyreians, caught in a snowstorm on the Armenian mountains, πῦρ ἔκαον καὶ ἐχρίοντο, Anab. iv. 4. 12.

ό νεώς τοῦ Ποσειδῶνος. Either the celebrated temple on the Isthmus near which the Isthmian games were held, or a small temple in the Piraeum not far from the Heraean promontory, which Curtius (Peloponnesos ii. 553) suggests may have been dedicated to Posidon.

§ 5. τὸ "Ηραιον: a temple of Hera Acraea on the headland formed by the westernmost spur of Mount Geranea.

Olνόην: a fortress on the north side of the Isthmus which protected the Corinthian frontier towards Megara.

390-389 в.с.

IV. v. 6-10

145

έντετειχισμένον, i.e. in the district of Piraeum: cp. Ages. 2. 19 τὰ τείχη & ένετετείχιστο.

τῶν σφαγέων: for the massacre cp. iv. 4. 2-4.

τοῖε φυγάσι, i.e. the Corinthian oligarchs: cp. § 2.

πραθήναι: according to the practice of Greek warfare. Contrast Agesilaus' reply to those same Corinthian oligarchs, when they wished on some other occasion to enslave their own city, ὅτι οὐκ ἀνδραποδίζεσθαι δέοι Ἑλληνίδας πόλεις ἀλλὰ σωφρονίζειν, Ages. 7. 6.

§ 6. πρεσβείαι . . . πολλαί. It appears from Andocides' speech De Pace, the probable date of which (cp. Introd. p. xlviii) is 392-391 winter, that there had already been many but fruitless negotiations for peace: cp. iv. 8. 15 note.

οὐδ' όρᾶν ἐδόκει: cp. Plut. Ages. 22 ὁ δὲ μισῶν μὲν ἀεὶ τὴν πόλιν (Thebes), οἰόμενος δὲ τότε καὶ συμφέρειν ἐνυβρίσαι, προσεποιεῖτο μήτε ὁρᾶν αὐτοὺς μήτε ἀκούειν ἐντυγχανόντων.

Φάρακος: perhaps the same Lacedaemonian as the Pharax who had been admiral in 397: cp. iii. 2. 12, 14.

τὴν λίμνην. There is a lake, now called Buliasmeni, just eastward of the Heraeum: where it adjoins the temple, there are considerable ruins.

 $d\pi \delta \tau \hat{\omega} \nu \ \tilde{\sigma} \pi \lambda \omega \nu$, 'from the camp': cp. ii. 4. 6.

§ 7. $\tau \delta \dots \pi \delta \theta \sigma$: the article seems to presuppose the reader's previous knowledge of the disaster: cp. iv. 3. 10 and Introd. p. xxx. The details of the event are given in §§ 11-17.

τῆς ἐν Λεχαίφ μόρας: cp. iv. 4. 12 note.

πολεμάρχους . . . ξεναγούς: cp. Appendix, p. 347.

§ 8. τοῖς περὶ δαμοσίαν, sc. σκηνήν: cp. Resp. Lac. 15. 4 δπως δὲ καὶ οἱ βασιλεῖς ἔξω σκηνοῖεν, σκηνὴν αὐτοῖς δημοσίαν ἀπέδειξε. The σύσκηνοι of the king were the Polemarchs and three Spartiatae, ibid. 13. 1: cp. iv. 7. 4; vi. 4. 14.

δορυφόροι: cp. iii. 3. 9 and Appendix, p. 347.

τοῦ μέν: Agesilaus.

των δε: οί περί δαμοσίαν.

τὰ θερμά: § 3 note.

ανηρημένοι είησαν, i.e. ὑπόσπονδοι: cp. iii. 5. 24, 25.

διετίθετο, i. e. sold them.

§ 9. είς ἄστυ, i. e. to Corinth.

§ 10. τὸ τροπαίου. Trophies were held sacred.

XEN. HELL.

 $K_{\rho e \bar{\nu} \sigma \iota \nu}$: the nearest seaport to Thebes on the Corinthian Gulf.

ἐν χώρη, 'on the spot,' i. e. in battle.

λαμπροί . . . περιήσαν: cp. the reception at Sparta of the news of the battle of Leuctra, vi. 4. 16.

§ 11. τὰ 'Υακίνθια. 'This festival the Dorian conquerors [of Laconia] took over from the Amyclaeans. It was celebrated at the end of the month Hecatombaeon (July) and lasted three days. On the first day the offering of the dead was brought to Hyacinthus. His urn was opened, and the ashes drenched with wine and milk. The funeral feast was then eaten in solemn silence. On the next day, which was sacred to Apollo, the rites were more cheerful. The day began with a great procession in which all the Amyclaeans, a large portion of the Spartans, and many of the neighbouring population, took part. The procession was accompanied by a poem in anapaestic measures, and ended with the presentation to the god of the robe woven by the Spartan women. The remainder of the day was occupied with a sacrifice and feast and various kinds of amusements. The third day was devoted to games, of which the throwing of quoits formed a large part.' Abbott, Hist. of Greece, I. vi. 22: cp. Her. ix. 7; Thuc. v. 23; Paus. iii. 19. 3; 16. 2; Athenaeus iv. 139.

έπὶ τὸν παιᾶνα: on the second day of the festival.
κατέλιπε, i.e. before the march to the Isthmus and Piraeum.

τη των ίππέων μόρα: cp. Appendix, p. 347.

§ 12. κατεφρόνουν: the accusative and infinitive expresses the opinion that they contemptuously held. 'They arrogantly presumed that no one would attack them,' Dakyns: cp. v. 4. 45 μέγα φρονοῦντες μὴ ὑπείξειν τοῖς Θηβαίοις; Her. i. 66 καταφρονήσαντες 'Αρκάδων κρέσσονες εἶναι.

§ 13. Kaλλias reappears as the Athenian orator at the Congress in Sparta in 371 B.C., vi. 3. 2. He is one of the interlocutors in Plato's Protagoras: he owned the most splendid house in Athens, and had spent more money on the Sophists than all the rest of the world: Plat. Prot. 337 d; Apol. 20 a.

τῆ ὁδῷ, 'if [the Lacedaemonians] marched along the road.' εἰς τὰ γυμνά: the right unshielded side: cp. iv. 4. 11. ἀποψυγεῖν: subject, Callias and Iphicrates.

§ 14. δ μέν τις . . . δ δέ: cp. iv. 4. 3 note.

τοὺς ὑπασπιστάς: shield-bearers, mostly slaves, who followed the hoplites even on the field of battle: cp. iv. 8. 39; Anab. iv. 2. 20.

τη ἀληθεία ἐσώθησαν, i.e. with honour untarnished according to Spartan notions: cp. § 17.

τὰ δέκα ἀφ' ήβης: cp. ii. 4. 32 note and Appendix, p. 347.

§ 15. ¶µouv: better ¶pouv, 'caught,' 'overtook': cp. Appendix, p. 360.

 $d\xi$ ἀκοντίου βολῆs, i.e. the hoplites could not come within a spear's throw of the peltasts. The prep. $i\kappa$ is used to denote the distance the pursuers were from the pursued.

καὶ γὰρ . . . ἀκέλευε. This seems to give the reason why the hoplites could not come up with the peltasts, so that the subject to ἐκέλευε must be ὁ Ἰφικράτης and αὐτούς must mean τοὺς πελταστάς. Breitenbach, however, understands the subject to be ὁ πολέμαρχος, αὐτούς to be the Lacedaemonian hoplites, and τοὺς ὁπλίτας to be the Athenian hoplites—an interpretation which seems to involve greater difficulties both of translation and meaning. Moreover, Callias and his hoplites were at the time of the first attack a long way off: cp. §§ 14 and 17.

ώς τάχους: the genitive depends on ώς: cp. ii. 1. 14; iii. 4.16 note. ἐκ τοῦ ἐνωντίου: the prep. ἐκ is accounted for by the following verb ἡκόντιζον: cp. iii. 1. 22.

§ 16. τὰ πεντεκαίδεκα ἀφ' ἥβης: men between thirty and thirty-five years old.

oi iππειs, i.e. the escort to the Amyclaeans, § 12.

τοῖς ἐκδρόμοις, i. e. the hoplites sent out to skirmish.

τούτοις, neuter: the things already described.

καὶ αὖθις, 'again and again.'

§ 17. ol ἀπὸ τοῦ Λεχαίου must mean Lacedaemonians or their allies forming part of the garrison at Lechaeum, who were not sufficiently numerous to force their way by land past Callias' hoplites to the assistance of the distressed mora, and therefore attempted to help them by sea.

τοὺς όπλίτας: commanded by Callias, § 14.

περὶ πεντήκοντα καὶ διακοσίους: the smallness of these numbers is suspicious, as Xenophon in § 12 estimated the total strength of the mora at 600, and apparently very few escaped alive.

§ 18. οὖτως ἐπέπρακτο. Iphicrates received extraordinary honours from the Athenians for this victory; cp. Dem. xxiii. 198; Corn. Nep. Iphic. 2 moram Lacedaemoniorum interfecit quod maxime tota celebratum est Graecia.

διιών, i. e. through the towns, as appears from είς τὰς πόλεις.

όρθρου ἀναστὰς ἔτι σκοταῖος: the difficulty of this passage is that the distance of Orchomenus from Mantinea is seven or eight English miles, in other words two hours' march. If then Agesilaus started at dawn, how could he have passed Mantinea ἔτι σκοταῖος? Büchsenschütz's conjecture πρὸ ὅρθρου solves the difficulty. Campe's alteration of the order of the words into ἔτι σκοταῖος ἀναστὰς ὅρθρου is not so good, because, as Büchsenschütz remarks, the point emphasized is that Agesilaus marched past Mantinea, not at daybreak, but ἔτι σκοταῖος: cp. Appendix, p. 360.

окотаю: for the adjective in place of an adverb cp. Anab. ii.

2. 17 σκοταΐοι προσιόντες.

χαλεπώς αν: to be taken with θεάσασθαι.

τοὺς Μαντινέας. Not only had there been old causes of hostility between the Spartans and Mantineans (cp. iii. 2. 21), but recently the Spartans had taunted them with fearing Iphicrates' peltasts ὅσπερ μορμόνας παιδάρια, iv. 4. 17.

§ 19. ὑπὸ Πραξίτου: cp. iv. 4. 13.

ύπὸ 'Αγησιλάου: cp. § 5.

elle: for Iphicrates' departure from Corinth cp. iv. 8. 34 and note.

παραπλέοντες καὶ ἐντεῦθεν ὁρμώμενοι, i.e. sailing along the coast to Lechaeum and sallying forth from thence: cp. Critical Note.

CHAPTER VI.

§§ 1-12. At the entreaty of the Achaeans, who wished to secure Calydon against the attacks of the Acarnanians and their allies, Agesilaus led an expedition into Acarnania. By a long march into the heart of the country he captured rich booty, but on his return extricated his army with great difficulty from the mountains, inflicting however considerable loss upon the Acarnanians. §§ 13, 14. Discontented at these results the Achaeans entreated Agesilaus to stay longer in the country. Promising a second invasion he retired through Aetolia to Rhium and thence homewards.

389-388 в.с.

IV. vi. 1-7 ? 389-388 B. C.

149

§ 1. Metà dè toûto: cp. Introd. p. xlix.

τὸ παλαιὸν Αἰτωλίας: acc. to Thuc. iii. 102 the ancient name of this district, including Calydon and Pleuron, was Aeolis.

πολίτας πεποιημένοι, i.e. admitted to membership of the Achaean League; cp. Thuc. iii. 63, the Thebans said to the Plataeans, εγένεσθε... 'Αθηναίων ξύμμαχοι καὶ πολίται.

ol 'Aκαρνῶνες: cp. iv. 2. 17. In the Peloponnesian War they were allies of Athens (Thuc. ii. 9, 68; iii. 105, 114), and sent a contingent to the Athenian expedition against Syracuse (Thuc. vii. 57).

συμμάχους είναι; for the alliance cp. iii. 5. 2 note.

§ 2. $\epsilon \pi \delta \mu \epsilon \theta a$: cp. iii. 2. 26 against Elis, and iv. 4. 17 at the battle of Corinth.

§ 3. τοις τ' έφόροις καὶ τῆ ἐκκλησία: cp. Appendix, p. 341.

τὸ μέρος, i. e. proportionate contingents from the Spartan allies : cp. vi. 1. 1.

§ 4. οἱ ἐκ τῶν ἀγρῶν: Diodorus (xix. 67) represents Cassander as advising the Acarnanians in 314 B.C. ἐκ τῶν ὀχυρῶν καὶ μικρῶν χωρίων εἰς ὀλίγας πόλεις μετοικῆσαι.

els Στράτον: situated upon the Achelous, the largest city of the Acarnanians. From this passage it appears to have been the place of meeting of the Acarnanian League: cp. Thuc. ii. 80, 82, 102.

έαυτούς, i. e. the Lacedaemonians: cp. iii. I. 3.

§ 5. $\hat{\eta}$... $\hat{\eta}$, 'either ... or': σταδίων is the genitive dependent on πλέον: cp. Hipparch. 8. 25 καταλιπών $\hat{\eta}$ τέτταρας $\hat{\eta}$ πέντε τών κρατίστων ἵππων.

§ 6. τὴν λίμνην: Xenophon seems here as elsewhere (cp. iv. 5. 7 note) to assume in the reader a previous acquaintance with the facts. Reckoning the distance of Agesilaus' marches, we may perhaps assume that Xenophon means the largest lake in Acarnania, some seven miles long, to the NW. of Stratus.

διεπώλει, i. e. to the λαφυροπῶλαι: cp. iv. 1. 26 note.

§ 7. πελτασταί: cp. Thuc. ii. 81 δοκοῦσι δ' οἱ 'Ακαρνάνες κράτιστοι εἶναι τοῦτο ποιεῖν (i. e. σφενδονᾶν); ibid. vii. 31 ἐκ τῶν περὶ τὴν 'Ακαρνανίαν χωρίων σφενδονήτας τε καὶ ἀκοντιστὰς ξυναγείρων.

κατεβίβασαν δέ, i.e. compelled the Lacedaemonian army to come down to the level ground.

στρατιώται, i. e. the Lacedaemonian soldiers.

§ 8. καταλαβόντες, sc. τὰ κύκλφ περιέχοντα δρη.

§ 9. πρὸς τοῖς ἰσχυροῖς, i.e. places inaccessible to hoplites and horsemen.

έγνω διώκειν, for the infin. cp. iii. 1. 12.

τοὺς . . . προσκειμένους, i. e. the Acarnanians who attacked him on the left.

§ 10. μάλα κατείχου, 'were pressing him very hard': cp. Thuc. v. 5 αὐτοὺς κατείχευ ὁ . . . πόλεμος; ibid. i. 103 αὐτοὺς Κορίνθιοι περὶ γῆς ὅρων πολέμω κατείχου.

τὰ πεντεκαίδεκα ἀφ' ήβης: cp. iv. 5. 14, 16.

§ 11. ἡφίεσαν: imperfect with double augment from ἀφίημι.

τοῖς δόρασιν: generally used to thrust, not as missile weapons: cp. ii. 4. 15.

§ 12. τὸ ἀπὸ τούτου: adverbial='afterwards': cp. vii. 1. 44 τὸ μέχρι τούτου.

τὸ μετόπωρον: cp. Introd. p. xlix.

§ 14. Ναύπακτον . . . ἀπολαβεῖν. According to Paus. x. 38. 10, at the end of the Peloponnesian War the Locrians regained possession of the town, which had originally belonged to the Aetolians (cp. Thuc. i. 103). In 367 B.C. it was in the hands of the Achaeans (cp. Diod. xv. 75) as well as Calydon and Dyme; when however they seized the place, is unknown.

τὸ 'Plor: at the narrowest point of the Corinthian Gulf, less than two miles from Antirrhium on the Achaean coast.

of 'Αθηναίοι: nothing more is known of the presence of an Athenian squadron in these waters at this time, i.e. about 389, when they were showing great naval activity in the Aegean: cp. iv. 8. 31; v. 1. 1-9.

CHAPTER VII

§ 1. The threat of a second invasion speedily induced the Acarnanians to make peace with the Achaeans and to enter the Spartan League. §§ 2-7. Agesipolis headed a second invasion of the Argolis. Before entering the rountry he consulted the gods in Olympia and Delphi, whether he might

lawfully refuse to acknowledge the Sacred Truce, which on similar occasions the Argives had fraudulently pleaded. Assured that he might, he entered the country and advanced to the very gates of Argos; doing great damage.

P 388-387 B.C.

§ 1. τοῦ ἦρος: cp. Introd. p. xlix.

ἔφαινεν, sc. δ ᾿Αγησίλαος: elsewhere the phrase is used only of the Ephors or the Assembly; cp. Appendix, pp. 337, 342.

έν μεσογεία . . . τὰς πόλεις: so that no supplies could reach them by sea.

συμμαχίαν: Ages. 2. 20 'Αχαιοίς μεν φίλους εποίησεν 'Ακαρνάνας καὶ Αλτωλούς καὶ 'Αργείους, έαυτῷ δὲ καὶ συμμάχους, i. e. the Amphilochian Argives.

§ 2. ἐκ δὲ τουτου, cp. Introd. p. xlix.

'Aγησίπολις: cp. iv. 2. 9 and note.

έγένετο, 'were favourable': cp. iii. 1. 17 note; iii. 4. 3. τὸν θεόν: Zeus.

δσίως ... ἔχοι=ὅσιον ... εἶη: cp. four lines lower. For the fact cp. iii. 2. 22 note.

οὐχ ὁπότε . . . τοὺς μῆνας. Pausanias (iii. 5. 8) in narrating the same incident speaks of πατρφούς δή τινας σπονδάς έκ παλαιοῦ καθεστώσας τοις Δωριεύσι πρός άλλήλους. We may therefore infer that at the time of the Carnean and other such festivals (the plural τοὺς μῆνας shows that there were more than one) the various Dorian states felt themselves bound to respect the Holy Truce during their celebration, when it was duly proclaimed. The Argives apparently availed themselves of the chaos of the Greek Calendars, which were reckoned differently in different states, to proclaim such a truce, whenever it suited their convenience (cp. ωσπερ εἰώθεσαν § 3), even when they did not resort to tricks still more disreputable, like that practised in 419, when they invaded the territory of Epidaurus only a few days before the Carnean festival. On that occasion, according to Thucydides (v. 54), instead of keeping the month Carnea, they pretended that they were continuing to keep the 27th day of the preceding month, until they withdrew their forces.

ἐμβάλλειν . . . Λακεδαιμόνιοι. No such instances are recorded. Xenophon mentions no such attempt to hinder either of Agesilaus' invasions: cp. iv. 4. 19.

IV. vii. 4-6

388-387 в.с.

ύπέφερον, 'pretended': cp. Thuc. v. 54 τον μηνα προυφασίσαντο.

ἐπεσήμαινεν, i. e. indicated by signs observed in the sacrificial victim. On the other hand, Apollo at Delphi spoke through the mouth of the Pythoness, ἀπεκρίνατο.

κατὰ ταὐτά: cp. Arist. Rhet. ii. 23. 12 Ἡγήσιππος (᾿Αγησίπολις) ἐν Δελφοῖς ἐπηρώτα τόν θεον, πρότερον κεχρημένος ᾿Ολυμπίασιν, εἰ αὐτῷ ταὐτὰ δοκεῖ ἄπερ τῷ πατρί, ὡς αἰσχρὸν ὃν τἀναντία εἰπεῖν.

§ 4. σπονδών: for the custom of pouring libations at the end of a meal cp. Sympos. 2. 1 ἀφηρέθησαν αὶ τράπεζαι καὶ ἔσπεισαν καὶ ἐπαιάνισαν.

δ θεός, i. e. Posidon.

152

τῶν ἀπὸ δαμοσίας: cp. iv. 5. 8 note.

форто атіє́раї, 'thought that they ought to retire.'

Ayıs: cp. iii. 2. 24.

σείσειε: the optative is used, because a general principle is enunciated.

ἐπικελεύειν: ἐπί in composition denotes assent or encouragement: cp. § 2 ἐπεσήμαινεν.

§ 5. où. The MSS. où seems hardly consistent with the context, since it was Agesipolis' ambition to advance farther than Agesilaus had done before him. If it be retained, the statement must be taken to refer strictly to the shortness of that particular day's march. Tillmann's simple conjecture av removes all difficulty.

νεωστί: 391 B.C.: cp. iv. 4. 19.

ωσπερ πένταθλος. The comparison applies to πάντη: just as the πένταθλος strives to distance his competitor in every one of the five contests, so Agesipolis tried to surpass Agesilaus in every respect. There is no need to discover in this rather comical rivalry traces of political jealousy, as some commentators have done, relying on v. 3. 20.

§ 6. $\kappa a i \ldots n \sigma r \epsilon$ introduces one of the instances in which Agesipolis tried to advance farther than Agesilaus: $\kappa a i \gamma a \rho$ is more usual. Xenophon means that on one occasion Agesipolis had come so near to the walls that he was exposed to the fire o missiles from the towers, which compelled him to retreat.

Λακωνικήν: for geographical reasons Madvig conjectures Σαρωνικήν.

προσαραρέναι: a poetical word, never elsewhere used in Attic prose.

of $K\rho\tilde{\eta}res$: Cretan archers fought on the Lacedaemonian side at the battle of Corinth: cp. iv. 2. 16.

Naυπλίαν: a coast town, six miles SE. of Argos.

§ 7. τὰς εἰρκτάς. What this inclosed space was is entirely unknown. Pausanias (iii. 5. 9) says the thunderbolt fell when the king ὑπὸ τὸ τεῖχος κατεστρατοπεδεύετο ἤδη τὸ ᾿Αργείων.

πληγέντες ἐμβροντηθέντες : cp. Paus. l. c. καί τινες καὶ ἀπώλοντο τῶν στρατιωτῶν κεραυνωθέντες, τοὺς δὲ καὶ ἔκφρονας ἐποίησαν αἰ βρονταί.

παρὰ Κηλοῦσαν. The MSS. of Strabo (viii. 328) have Κηλῶσσα, for which Κοίλωσσα and Κοιλοῦσσα have been conjectured. It was a mountain in the territory of Phlius.

ãλοβα: cp. iii. 4. 15 note.

CHAPTER VIII

§§ 1-4. Meanwhile after their victory Pharnabasus and Conon expelled the Spartan harmosts from the islands and coast cities. At Ephesus Pharnabasus gave Conon 40 ships and bade him meet him at Sestos, §§ 5, 6. Dercylidas further because Dercylidas kept fast hold of Abydos. secured Sestos, so that Pharnabazus found these two cities unassailable. The satrap left Conon in the Hellespont with orders to collect a large fleet for the next campaign. §§ 7, 8. In the spring Pharnabasus and Conon crossed to Melos, ravaged the Spartan coasts, garrisoned Cythera, and §§ 9-11. Pharnabazus resupplied the allies at Corinth with money. turned home, but allowed Conon to remain with the fleet to help the Athenians - rebuild their Long Walls and the Wall of Piraeus. This was successfully accomplished. With the Persian gold the Corinthians fitted out a fleet, and it was not until the appointment of Teleutias that the Spartans could regain the mastery of the Corinthian Gulf. §§ 12-15. Alarmed at Conon's successes the Spartans sent Antalcidas to Tiribazus, at the same time that the Athenians and their allies sent envoys to counteract his influence. The terms it that he proposed to the Satrap were for various reasons rejected by all the other envoys. §§ 16-19. Tiribasus, having supplied Antalcidas with money and arrested Conon, went up to the Persian King. His place was taken by Struthas, who vigorously supported the Athenians. The Spartans despatched Thibron to make war upon him: but he soon contrived to surprise

and slay Thibron and to scatter his forces, §§ 20-22. Alarmed lest the Athenians should win over Rhodes, the Lacedaemonians at the entreaty of the Rhodian oligarchs sent out Ecdicus with 8 ships, and at the same time despatched Diphridas to replace Thibron. Diphridas was more successful against Struthas; but Ecdicus, finding the Rhodian democrats too strong, §§ 23, 24. Teleutias was sent to supersede remained inactive at Cnidus. Ecdicus. On his way to Rhodes he captured an Athenian squadron sailing to the help of Evagoras in Cyprus. He brought back his spoils to Cnidus, and then proceeded to Rhodes. §§ 25-30. Hereupon the Athenians despatched Thrasybulus with 40 ships. First he persuaded Medocus, king of the Odrysae, and Seuthes to become allies of Athens. Then he sailed to Byzantium, sold the tolls, and set up a democracy. Next he made friends with the Chalcedonians. Arrived in Lesbos, where only the Mytilenians were friendly, he collected an army, attacked Methymna, defeated and slew the Spartan harmost, and raised a large sum of money, besides winning over some of the other cities. Before sailing for Rhodes he extorted money both from other cities and from Aspendus. In revenge the Aspendians slew him. §§ 31-39. The Athenians sent out Agyrrhius to replace Thrasybulus, The Ephors despatched Anaxibius to supersede Dercylidas at Abydos, where he did much damage to Athenian interests. The Athenians accordingly sent out Iphicrates and his peltasts to the Hellespont. Iphicrates surprised and slew Anaxibius as he was returning from Antandros.

394-393 B.C.

§ 1. $\dot{\epsilon}\nu$ $\ddot{\phi}$ $\delta\dot{\epsilon}$. . . $\delta\iota\eta\gamma\dot{\eta}\sigma\sigma\mu\alpha\iota$. Xenophon groups together all the most important events that happened by sea between 394 and 387 in iv. 8. 1-v. 1, 30: cp. Introd. pp. xvii, l.

γράψω . . . παρήσω: cp. Introd. p. xxix.

 $\tau \hat{y}$ vavpa χlq , i.e. at Cnidus in 394: cp. iv. 3. 11 and notes ad loc.

τὰς νήσους κ.τ.λ. According to Diod, xiv. 84 Pharnabazus and Conon first caused Cos, Nisyros, and Teos to revolt: then Chios expelled the Lacedaemonian garrison and the like was done by Mytilene, Ephesus and Erythrae—all of which joined the victors. Of the rest some similarly expelled the Lacedaemonian garrisons and asserted their independence, whilst others went further and actively supported Conon: so that the Lacedaemonians ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου τὴν κατὰ θάλαιταν ἀρχὴν ἀπέβαλον. An inscription (Hicks, 70) records the honours paid by the Erythraeans to Conon, and another (CIA. ii. 11) treaties between Athens and Chios and Phaselis.

τοὺς . . . άρμοστάς: cp. iii. 5. 13 note.

αὐτονόμους: cp. Tithraustes' offer to Agesilaus in 395 τὰς ἐν τῆ ᾿Ασία πόλεις αὐτονόμους οὕσας τὸν ἀρχαῖον δασμὸν αὐτῷ (βασιλεῖ) ἀποφέρειν, iii. 4. 25.

§ 2. ol δέ, i.e. the inhabitants of the πόλεις.

§ 3. τετταράκοντα τριήρειs: cp. Diod. xiv. 83. The combined fleet at Cnidus numbered 90 triremes: cp. iv. 3. 11 note.

Σηστόν. This city had been captured by the Lacedaemonians after Aegospotami (cp. ii. 1. 28 note), and still remained in their hands: cp. infr. §§ 5, 6.

Δερκυλίδας . . . πολέμιος: Agesilaus had in the summer of 394 sent Dercylidas to the Hellespont to announce the Lacedaemonian victory at Corinth to his Asiatic allies. The cause of Dercylidas' personal enmity against Pharnabazus is narrated iii. 1. 9.

τὴν "Αβυδον . . . φίλην: cp. Dem. xxiii. 158 'Αβύδου τῆς τὸν ἄπανθ' ὑμῖν (i.e. the Athenians) χρόνον ἐχθρᾶς.

§ 4. ὑμῶν . . . φίλοις οὖσι . . . εὖεργέτας. As in iv. 1. 35, the participial clause in the dative agreeing with ὑμῶν expresses the condition, the accusative with the infinitive its result.

ἔστι . . . ἔχον: cp. Anab. iv. 1. 3 καὶ ἔστιν οὖτως ἔχον.

el . . . ἐκρατήθημεν: εl with the indicative (instead of ὅτι) expresses Dercylidas' unwillingness to recognize the undoubted fact. ὅττως: cp. Appendix, p. 360.

Έλληνικόν . . . ναυτικόν: Xenophon (cp. iv. 3. II and note), calls Conon's division of the fleet τὸ Ἑλληνικόν, so that Dercylidas must here mean by Ἑλληνικόν a fleet from Greece proper, as indeed appears from ἡ Ἑλλάς in the context.

§ 5. lόντας . . . εδέχοντο . . . μετεπέμποντο: the pres. part. and imperf. tenses express repeated action.

διὰ Λακεδαιμονίους: Dercylidas in 398 had secured the Greeks in the Chersonese against the Thracians by rebuilding the wall across the Isthmus: cp. iii. 2. 10.

'Ασία . . . βασιλέως. So iii. 5. 13.

 $T\hat{\eta}\mu\nu\sigma$; West of Magnesia on the Hermus.

Alyaieis. This place is unknown. Valckenaer's conjecture is exceedingly probable—Alyai eiai, Aegae being a place ten miles north of Temnos: cp. Critical Note.

δ... πολιορκηθήσεσθαι, i.e. both land and sea forces are necessary for the blockade of the place.

at, i. e. as he had already done at Abydos.

ἔσχε τοῦ ἐκπεπλῆχθαι, 'kept them from being panic-stricken.' For the genitive cp. Aristoph. Lys. 380 σχήσω σ' έγω της νῦν Βοης.

§ 6. ἐπ' οἴκου: to Dascyleum: cp. iii. 4. 13.

ανθ' ων ἐπεπόνθει: from Dercylidas (iii. 1. 9 ff.) and from Agesilaus (iii. 4. 12 ff.; iv. 1. 1 ff.).

393-392 B.C.

§ 7. ἄμα δε τῷ ἔαρι: 393 B.C.

διὰ νήσων: the islands of the Aegean, without the article as in vi. 2. 12: cp. Diod. xiv. 84 τὰς Κυκλάδας νήσους προσαγαγόμενοι.

καταπλεύσας, sc. ὁ Φαρνάβαζος.

Φαράς: at the head of the Messenian Gulf, the modern Kalamas.

τὰ τῆς βοηθείας, i.e. the danger of a Spartan force coming to the rescue.

§ 8. άρμοστήν. This term, usually restricted to Spartan, Xenophon

also uses of Theban governors in vii. 1. 43; 3. 4, 9.

τοις συμμάχοις, 'the confederates,' as § 13. There is no trace in Xenophon of any formal alliance either as already existing or concluded at this time between Persia and the anti-Lacedaemonian confederacy (cp. iii. 5. 1, 2), so that Diodorus (xiv. 84) must be incorrect in representing Pharnabazus and Conon at Corinth συμμαχίαν ποιησάμενοι.

§ 9. λέγοντος . . . καὶ τοῦτο οὖν, ἔφη . . . ὁ δὲ φαρνάβαζος: an easily

intelligible anacoluthon.

τὰ μακρὰ τείχη: destroyed by Lysander in 404: cp. ii. 2. 23.

οὖ . . . βαρύτερον: for the importance of these walls to Athens cp. Thuc. i. 69, 93.

χρήματα: cp. Cor. Nep. Con. 4 Conon . . . muros dirutos a Lysandro utrosque et Piraei et Athenarum reficiendos curat pecuniaeque quinquaginta talenta, quae a Pharnabazo acceperat, civibus suis donat.

§ 10. ωρθωσε: CIA. ii. 830, 831, cp. 161; iv. 2, 830 b; Diod. xiv. 85. The first inscription proves that the rebuilding of the Athenian fortifications by Conon was begun in the archonship of Eubulides (July 394 to July 393) Alγείδος τειχοπ[οιοί...] ἐπ' Εὐβουλίδου αἰρ[εθέντες]...μισ[θωτής] Κόνων: the second shows that the work went on for some time—at least to the archonship of Philocles, 391-390. Similarly Diodorus (l. c.) under the year of Eubulides states—ό δ' οὖν Κόνων μισθωσάμενος πλήθος τεχνιτῶν καὶ τὸν ἐκ τῶν πληρωμάτων ὅχλον εἰς ὑπερεσίαν παραδούς, ταχέως τὸ πλείστον μέρος τοῦ τείχους ἀνφκοδόμησε.

Βοιωτοί. Contrast their conduct eleven years previously: ii. 2. 19. § 11. ἐπιστολεύς: cp. i. 1. 23; 5. 1; ii. 1. 7.

'Ηριππίδας: last mentioned as a xenagus at the battle of Coronea; iv. 3. 17: cp. iii. 4. 20 note.

'Pior: cp. iv. 6. 14 note.

392-391 B.C.

Τελευτίας, brother of Agesilaus: iv. 4. 19.

αὖ . . . πάλιν: αὖ to be joined with οδτος, i.e. Teleutias as opposed to the other admirals; πάλιν goes with ἐκράτει.

§ 12. Τιρίβαζον. Tiribazus, satrap of Western Armenia during the retreat of the Ten Thousand (Anab. iv. 4. 4) and one of the royal benefactors (Diod. xv. 10), seems to have succeeded Tithraustes (iii. 5. 1) as satrap of Ionia (v. 1. 28), and as commander of the Persian forces in Asia Minor (cp. § 17 with i. 4. 3).

'Aνταλκίδαν, son of Leon, is represented by Plutarch (Ages. 23: cp. Artax. 21) as the personal and political enemy of Agesilaus.

τἢ πόλει ποιεῖσθαι. The middle is used in its reflexive force 'to make peace for their own state': εἰρήνην ποιεῖν would mean 'to bring about a peace in general': cp. Andoc. iii. 24, 41.

§ 13. μετὰ Κόνωνος. Conon must therefore have remained about a year at Athens. Not only had he rebuilt the Long Walls, but he had given his fellow-citizens fifty talents (Cor. Nep. Con. 4), feasted them at his own expense (Athenaeus i. 5) and erected a temple to Aphrodite at Peiraeus to commemorate his victory at Cnidus (Paus. i. 1. 4). The Athenians in gratitude conferred ἀτέλεια upon him and erected a bronze statue in his honour like those of Harmodius and Aristogiton, with the inscription ἡλευθέρωσε τοὺς ᾿Αθηναίων συμμάχους (Dem. xx 70; Isoc. ix. 57; Paus. i. 3. 2).

§ 14. ekeî: at Sardis.

 $\tau \hat{\omega} \nu \dots \hat{\epsilon} \nu \tau \hat{\eta}$ 'Asíq \ldots \pi \delta \delta \ellipse \tau \delta \delta \tau \text{olembra}. Tithraustes, the successor of

Tissaphernes, had offered similar terms to Agesilaus in 395: cp. iii. 4. 25.

§ 15. $\Lambda \hat{\eta} \mu \nu \sigma \nu \kappa \tau \lambda$. These three islands, among the earliest Athenian possesions won by Miltiades (Her. vi. 40) and Cimon (Thuc. i. 98) and the last to be given up at the end of the Peloponnesian War (cp. ii. 2. 15 note), must have recently been recovered through the influence of Conon.

ol Θηβαίοι κ.τ.λ. Supremacy over the other Boeotian states, the constant aim of the policy of Thebes (cp. Thuc. iii. 65, 66), was only realized for a few years under the leadership of Epaminondas: cp. Appendix, p. 357.

of 'Apyeio: cp. iv. 4. 6.

ή ελρήνη . . . ἀτελής. It would appear from Andocides' speech De Pace that Sparta shortly afterwards-probably in the winter of 392-391-made another effort to bring about a general peace in Greece, this time without any appeal to Persia. Andocides, one of the Athenian envoys, strongly advocated the peace, the terms of which were according to him peculiarly favourable to Athens. Notwithstanding a general clause to make τάς πόλεις αὐτονόμους, the Athenians were to retain possession of Lemnos, Imbros, and Scyros and to keep their newly built Long Walls and triremes without interference. The Boeotians were to recognize the independence of Orchomenos and the Argives to give up their hold upon Corinth. Andocides represents the Lacedaemonians and Boeotians as eager for the peace, the Argives and Corinthians as opposed to it. The historian Philochorus (fr. ap. Andoc. de Pace ύπόθ.) stated that the Lacedaemonian envoys ἀπράκτους ἀνελθεῖν μή πείσαντος τοῦ 'Ανδοκίδου: cp. iv. 5. 6 note.

§ 16. λάθρα . . . χρήματα. Doubtless because his neighbour Pharnabazus was, with the approval of the king, supporting the Athenians against the Lacedaemonians.

ὅπως ἄν . . . προσδέοιντο : πληρωθέντος ναυτικοῦ stands as protasis to προσδέοιντο ἄν : cp. Goodwin, M. T. 330.

Κόνωνα . . . εἶρξε: cp. Diod. xiv. 85 πρόφασιν μὲν λαβῶν ὅτι ταῖς βασιλικαῖς δυνάμεσι τὰς πόλεις 'Αθηναίοις κατακτᾶται, προσαγαγήμενος δ' αὐτὸν εἶς Σόρδεις συνέλαβε καὶ δήσας εἶς φυλακὴν κατέθετο. This was the end of Conon's public career. Lysias (xix. 39-41) speaks of his dying of disease in Cyprus. Nepos (Conon, 5) mentions

a conflict of testimony, one story being that he was carried up to Susa and put to death, the other that he escaped from Tiribazus. Isocrates (iv. 154), like Diodorus, only mentions his arrest, ἐπὶ θανάτφ συλλαβεῖν ἐτόλμησαν.

9 391-390 B. C.

§ 17. τῶν κατὰ θάλατταν, i.e. as κάρανος of Asia Minor; cp. i. 4. 3 ἄρξων πάντων τῶν ἐπὶ θαλάττη; Diod. xiv. 99 ᾿Αρταξέρξης μὲν Στρούθαν στρατηγὸν καταστήσας ἔπεμψεν ἐπὶ θάλατταν μετὰ δυνάμεως Λακεδαιμονίοις πολεμήσοντα.

 Θ i $\beta \rho \omega \nu a$. Apparently the same Thibron who had been superseded in his command by Dercylidas in 399, recalled to Sparta and punished with exile for his misconduct towards the Asiatic allies (iii. 1. 8).

δισβάς: this was the first Lacedaemonian squadron to cross the Aegean since the battle of Cnidus.

Πριήνης . . . Λευκόφρυος . . . 'Αχιλλείου : cp. iii. 2. 17, 19 notes.

§ 18. περιβαλλομένους . . . δύναωτο, 'to surround and carry off whatever they could'—a hunting metaphor, taken from driving wild animals into a confined space.

διοσκηνών. The verb is used of soldiers leaving their mess and retiring each to his own quarters: cp. Cyrop. iii. 1. 38 διασκηνούντων μετά τὸ δείπγον.

ἄτε λακωνίζων: Thersander was an Ionian: cp. Polyaen. vi. 10.
§ 19. ὀλίγους τοὺς πρώτους. According to Diodorus (xiv. 99),
Thibron's army numbered 8,000 men.

πλείους . . . βοηθείας. However the lacuna be supplied, the meaning must be that still more escaped with their lives, because they heard of the engagement too late to take any part in it: cp. Critical Note.

§ 20. 'Ροδίων. Xenophon has made no previous mention of Rhodian affairs, and the antecedent events can only imperfectly be put together out of Diod. xiv. 79, 97. The revolt of the island from Sparta and the admission of Conon to the harbour (cp. iii. 4. 28 note) in 395 implied, it would seem, the supremacy of the democratic party. But in 391 the oligarchs rose against the democrats, expelled them from the city, and defeated them in a pitched battle. Then further to secure their position they sent envoys to Sparta περὶ βοηθείας, εὐλαβούμενοι μή τινες τῶν πολιτῶν νεωτερίσωσι.

This story of Diodorus explains the small number of the ships which the Spartans sent to aid the Rhodian oligarchs, but it is inconsistent with Xenophon's οἱ ἐκπεπωκότες ਜροδίων ὑπὸ τοῦ δήμου and with § 25 τοὺς φίλους τῶν Λακεδαιμονίων τεῖχος ἔχοντας (where τεῖχος can only mean a fort, not the acropolis, as Breitenbach suggests, of Rhodes) and τοὺς σφετέρους (Athenian) φίλους . . . τάς τε πόλεις ἔχοντας καὶ πολὺ πλείους ὅντας καὶ μάχη κεκρατηκότας. In fact Diodorus seems just to reverse the position of the two parties and in ch. 99 speaks of the democrats as having seized φρούριόν τι and as fighting πρὸς τοὺς κατὰ τὴν πόλιν.

συνθεμένους, i.e. 'to allow the Athenians to subjugate Rhodes and unite so great a power with their own.'

ναθε όκτώ: Diod. xiv. 97 έπτὰ τριήρεις.

"Εκδικον . . . Διφρίδαν. Diodorus gives the names of τρείς ἄνδρας, Εὐδόκιμον, Φιλόδοκον καὶ Διφρίδαν.

§ 22. έγχειρητικώτερος: ἀπαξ λεγόμενον.

§ 23. τον Τελευτίαν σύν ταῖς δώδεκα ναυσίν: cp. iv. 4. 19; 8. 11 notes, and Introd. p. liv.

εἰς τὴν Σάμον. For the hostility of Samos to Sparta cp. iii, 5. 1 note. According to Diod. xiv. 97, Eudocimus and his colleagues πρῶτον εἰς Σάμον κομισθέντες ἀπέστησαν τὴν πόλιν 'Αθηναίων.

§ 24. Φιλοκράτει τῷ Ἐφιάλτου. There is no reason beyond the name and date for identifying this Philocrates with the Philocrates accused in Lysias' Oration xxix.

ἐπὶ συμμαχία τῆ Εὐαγόρου: cp. iii. 4. I note. Evagoras had supplied Conon with a large portion of his fleet at the battle of Cnidus in 394 and on Conon's arrival at Athens had been decreed public honours: cp. CIA. ii. 397; Isoc. ix. 57. Not content with the kingship of Salamis, he had attempted to win supremacy over the other states of Cyprus, three of which—Amathus, Soli, and Citium—appealed to Persia for aid. The king charged the Carian prince Hecatomnus and the Lydian satrap Autophradates with the task of checking his ambitious schemes. Evagoras thus finding himself involved in a war with Persia sought help from the Athenians, who out of gratitude and forgetful of their own need of Persian support against Sparta, first despatched this squadron of ten triremes under Philocrates and, again in 388 a second squadron under Chabrias: v. I. 10; cp. Diod. xiv. 98; Isocr. ix. passim.

άμφότεροι . . . πράττοντες: a kind of nominative absolute, the meaning of which is plain from the context: cp. i. 1. 10.

συμμαχίαν = auxiliaries: the abstract for the concrete. So vi. 1. 13.

έπὶ τῷ ἐκείνου πολέμφ = ἐπὶ τῷ πρὸς ἐκείνου πολέμφ. So iii. 2. 22. διαθέμενος, i. e. disposed of by sale. So iv. 5. 8. αὐτῶν, i. e. the Lacedaemonians: cp. Critical Note.

P 390-389 B.C.

§ 25. πάλιν, i. e. since the battle of Cnidus in 394.

Θρασύβουλον τὸν Στειριέα: last mentioned iii. 5. 16. The name of his deme is here for the first time added to distinguish him from Thrasybulus δ Κολλυτεύς mentioned in v. 1. 26.

σὺν τετταράκοντα ναυσύν. The first fleet of any considerable dimensions sent out by Athens since the Peloponnesian war.

τείχος: cp. § 20 note.

§ 26. εἰς τὸν Ἑλλήσποντον. According to Diod. xiv. 94, he went first to Ionia where he raised money παρὰ τῶν συμμάχων.

οὐδενὸς . . . παρόντος. Dercylidas was still at Abydos, but had no fleet: cp. §§ 5 and 32.

'Αμήδοκον... Σεύθην. Seuthes as a boy had on the death of his father found refuge with Amedocus: cp. iii. 2. 9; Anab. vii. 2. 32.

τὰς ὑπὸ τῷ Θράκη: the usual expression is τὰ ἐπὶ Θράκης (ii. 2. 5 and Thuc. passim) or simply Θράκη (ii. 3. 10; 4. 9; iii. 2. 9); ὑπό is to be understood in its local sense of 'under.' Demosthenes (xx. 59) represents as mainly instrumental in τοῦ γενέσθαι σύμμαχον τὸν περὶ Θράκην τόπον the surrender of Thasos to Thrasybulus by the party of Ecphantus, who expelled the Lacedaemonian garrison.

§ 27. Βυζάντιον: Dem. l. c. relates that Archebius and Heraclides delivered over Byzantium to Thrasybulus, which made the Athenians κυρίους τοῦ Ἑλλησπόντου, ὅστε τὴν δικάτην ἀποδόσθαι. Since Aegospotami Byzantium seems always to have remained under Spartan influence: cp. ii. 2. 1; Anab. i. 1. 9; ii. 6. 4; Diod. xiv. 12.

ἀπέδοτο τὴν δεκάτην: cp. Alcibiades' conduct after his victory at Cyzicus, i. 1. 22. Thrasybulus' ambition evidently was to reestablish the Athenian Empire on its old footing: cp. iii. 5. 10.

§ 28. Kal xnoovious: cp. ii. 2. 2.

 $i\nu \tau \tilde{\eta} \wedge i\sigma \beta \varphi$: Mytilene had revolted from Sparta immediately after the battle of Cnidus; cp. iv. 8. I note.

πρίν . . . συντάξας . . . προσλαβών . . . ὑποθεὶς . . . ταῦτα δέ: an anacoluthon, due to the interposition of the long participial

clauses; the particle $\pi \rho l \nu$ is never used with participles.

rerpassorious. The small number of hoplites is perhaps to be explained by Diodorus' story (xiv. 94) that Thrasybulus lost 23 triremes in a storm off Eresus on the west coast of the island. However, if this had really been the case, Xenophon would hardly have omitted to mention the loss of more than half the fleet. Moreover Diodorus seems mistaken in representing the other Lesbian states, except Mytilene, as having recently revolted from Athens.

προστάτοι πάσης Λέσβου. Cp. the accusation brought against the Mytilenaeans just before their revolt from Athens in 428 B.C., (Thuc. iii. 2) ὅτι ξυνοικίζουσι τὴν Λέσβου ἐς τὴν Μυτιλήνην βία.

§ 29. ἀπήντων: the plural instead of the singular, κατὰ σύνεσω; cp. i. 1. 10.

389-388 B.C.

§ 30. τὰς μὲν . . . τῶν πόλεων: cp. Diod.l.c. τὴν μὲν τῶν Μηθυμναίων χώραν ἔφθειρε τὴν δ' "Ερεσον καὶ τὴν "Αντισσαν καθ' ὁμολογίαν παρέλαβε.

ὅπως ⟨δ'⟩ ἀν . . . ποιήσαιτο : cp. Diod. l. c. παρά τε Χίων καὶ Μυτιληναίων συμμάχων άθροίσας ναῦς, and iv. 8. 1 note. For ὅπως ἄν with the optative cp. Goodwin, M. T. 330.

ἐξ ἄλλων τε πόλεων: Halicarnassus especially suffered and Thrasybulus' colleague Ergocles was afterwards condemned to death for the part that he had played in these marauding expeditions. Lys. xxviii. 8, 12; xxix. 2.

"Aonerdor: in Pamphylia.

αδικησάντων . . . άγρῶν: cp. Diod. xiv. 99 χρήματα δ' είληφότος αὐτοῦ παρὰ τῶν 'Ασπενδίων, ὅμως τινὲς τῶν στρατιωτῶν ἐδήωσαν τὴν χώραν.

§ 31. μάλα . . . ἀγαθόν. On the results of Thrasybulus' attempt to restore the Athenian Empire cp. Appendix, p. 355.

'Αγύρριον: not again mentioned by Xenophon. He first appears

389-388 в.с.

IV. viii. 32-34

163

as γραμματεὺε τῆε βουλῆε in 403-402 B.C., CIA. ii. I b. Andocides (i. 133) in 399 accuses him of conspiracy with others to contract for the 2 per cent. customs dues for less than they were worth. Demosthenes (xxiv. 134) states that he was imprisoned for many years for embezzling the public money, but does not specify the occasion. He restored the θεωρικά and was the first to introduce payment of one obol for attendance at the Ecclesia—probably after Cōnon's arrival at Athens—and this he further increased to three obols (Arist. 'Aθ. πολ. 41 and Aristoph. Eccles. 183-300, exhibited c. 391). Hereby he seems to have gained great influence (cp. Aristoph. Plut. 176, exhibited 389-8), was elected στρατηγός and sent out to succeed Thrasybulus: Plat. Com. fr. 185. Harpocration (s. v.) calls him δημαγωγών οὐκ ἀφανής, and Suidas adds στρατηγός ἦν θηλυδριώδης, ἄρξας ἐν Λέμνφ (?), δε τὸν μισθὸν τῶν ποιητῶν συνέτεμεν.

έπὶ τὰς ναῦς. After Thrasybulus' death the Athenian fleet sailed

to Rhodes to help the Rhodian democrats, Diod. xiv. 99.

πεπραμένη: cp. § 27.

ἔχουσι, sc. 'Αθηναίοιs: participle dependent on εὖ ἔχοιεν, for which Madvig proposes to read εὖνοοῖεν.

§ 32. Δερκυλίδα. Since the battle of Cnidus he had with very insufficient forces gallantly maintained himself in Abydos: cp. §§ 3, 26.

'Aναξίβιος. Xenophon himself had had bitter experience of Anaxibius' duplicity and intrigues, when the latter was ναύαρχος in 400 B.C.: cp. Anab. vii. 1 and 2.

διεπράξατο ώστε: cp. iv. 4. 7 note.

καὶ πολεμήσει», i. e. would not only hold Abydos, as Dercylidas had done, but would also fight.

§ 33. κατῆγεν, 'he brought into port from the high seas': so v. 1. 28. τῶν ἐκείνων συμμάχων: ἐκείνων is gen. dependent on συμμάχων; cp. vii. 1. 13.

§ 34. 'Ιφικράτην: cp. iv. 5. 19, where Xenophon records his further successes against the Lacedaemonians after the destruction of the mora.

τῶν ἀργολιζόντων. Diodorus (xiv. 92) agrees with Xenophon, adding, however, that Iphicrates wanted to seize Corinth on behalf of Athens as ἐπιτήδειον οὖσαν εἰς τὴν τῆς Ἑλλάδος ἡγεμονίαν, but that the Athenians refused to support him.

dπελθών: he resigned his command and was succeeded by Chabrias: cp. Diod. l. c.

§ 35. αδ . . . πάλιν: cp. § 11 note.

ἐπανελθών: in a pregnant sense, 'having gone to the mountains and up them '-ἐπί, of the object aimed at, and ἀνά, upwards; cp. infra, ἐπαναπεπλευκέναι.

τῆς ἄνω, sc. ὁδοῦ, i. e. towards Proconnesus, § 36. This genitive instead of acc. with verbs of motion is rare even in Attic poetry (cp. Aesch. Choeph. 710; Soph. O. T. 1478) and extremely rare in prose; cp. Thuc. iv. 47 ἐπετάχυνον τῆς ὁδοῦ τοὺς σχολαίτερον προσιόντας; Anab. i. 3. 1 ἰέναι τοῦ πρόσω.

§ 36. ώς μέν: without any corresponding δέ.

οὐδὲ . . . γεγενημένων, 'the victims having proved unfavourable': cp. iii. 1. 17 note.

της έπὶ Προκοννήσου, sc. όδοῦ.

§ 37. ἀφηγούμενοι, 'in the van.'

Κρεμαστήν: on the river Rhodius, about nine miles south-east of Abydos. The gold mines were at Astyra in the mountains still further to the south-east; Strabo xiii. 591; xiv. 680.

§ 38. ἐπὶ πολύ τε . . , ἐκτεταμένον, 'extended over a long and narrow way.'

καλὸν ἀποθανεῖν. The admiration with which Xenophon relates the story of the noble death of his old enemy Anaxibius (cp. Anab. vii. 1) is good evidence of the historian's truthfulness and impartiality.

§ 39. ὑπασπιστοῦ: cp. iv. 5. 14 note.

ἐν χώρα αὐτοῦ: cp. Cyrop. vii. 1. 23 αὐτοῦ ἐν χώρα, 'there on the spot.'

τὰ παιδικά: cp. Resp. Lac. 2. 13.

άρμοστήρων. This Ionic form for άρμοστῶν is only used by Xenophon in this passage. These harmosts had taken refuge with Dercylidas at Abydos, § 5.

BOOK V

CHAPTER I

§§ 1-5. In revenge for acts of piracy encouraged by the Spartans, the Athenians blockaded the Aeginetans and fortified a post upon the island. Teleutias raised the blockade. Hierax, his successor, sailed to Rhodes leaving his secretary Gorgopas at Aegina, who forced the Athenians to abandon their post. The Aeginetans then renewed their depredations. §§ 6-9. Antalcidas sailed to Ephesus to replace Hierax, and sent his secretary Nicolochus to the Hellespont. Gorgopas surprised an Athenian squadron off the Attic §§ 10-12. Chabrias on his way to Cyprus to coast, capturing 4 ships. help Evagoras defeated and slew Gorgopas, whereupon the Aeginetans stopped their depredations. §§ 13-24. Teleutias was reappointed admiral, much to the joy of the Peloponnesian sailors at Aegina. He made a sudden descent on Piraeus, and with the rich booty taken thence, and the capture of many cornships and merchantmen amply provided for his sailors. 28. Antalcidas came down with Tiribasus, bringing terms of peace from the king. He went to Abydos to relieve Nicolochus, who was blockaded there by the Athenians, surprised an Athenian squadron, and being joined by Syracusan and Italian ships gained full command over the sea. \$ \$ 29-31. The Greek states, all for various reasons eager for peace, gladly obeyed the summons of Tiribasus to listen to the terms dictated by the king, vis. that the Greek states in Asia should belong to Persia, and that the Greek states in Europe should all be autonomous, except the Athenian possessions, Lemnos, Imbros, and Scyros. §§ 32-36. All the states agreed to the terms except the Thebans; but on the threat of an invasion they submitted. Agesilaus also compelled the Corinthians to dismiss their Argive garrison. All armed forces were disbanded. Sparta reaped great advantages as champion of the King's Peace.

- § 1. πάλιν. Xenophon has told us nothing of any previous visit of Eteonicus, the omission is probably due to carelessness, cp. vii. 1. 41 αδθις δ Ἐπαμεινώνδης and Introd. p. xxix.
 - δ Έτεόνικος. Possibly the same as the Eteonicus, who was

389-388 B.C.

harmost of Thasos in 410 B.C. (i. 1. 32), who was stationed at Mytilene at the time of the battle of Arginusae in 406 (i. 6. 35-38), did good service in Chios in 405, and after Aegospotami reorganized the coast towns of Thrace on Lacedaemonian principles (ii. 1. 1-6; 2. 5).

 $\kappa al = \kappa ai\pi \epsilon p$.

έπιμειξία . . . τῶν Αἰγινητῶν: for the old hostility between Athens and Aegina cp. ii. 2. 3 note.

τὸν πρόσθεν χρόνον, as the context stands, is ambiguous. It may either mean before the arrival of Eteonicus, or before the assumption of open hostilities at sea (ἐπεί, κ.τ.λ.).

έπεὶ . . . ἐπολεμεῖτο: states the reason for the sudden change of

attitude on the part of the Aeginetans.

συνδόξαν: accus. absol.: cp. iii. 2. 19 note; Goodwin, M. T. 851. λήζεσθαι: for the distinction between πολεμεῖν and λήζεσθαι cp. Thuc. v. 115 Λακεδαιμόνιοι δι' αὐτὸ τὰς μὲν σπονδὰς οὐδ' ὡς ἀφέντες ἐπολέμουν αὐτοῖς, ἐκήρυξαν δὲ εἴ τις βούλεται παρὰ σφῶν 'Αθηναίους λήζεσθαι.

§ 2. Πάμφιλον. Probably the same as the Pamphilus alluded to by Aristophanes (Plut. 174, date c. Feb. 388), δ Πάμφιλος δ' οὐχὶ διὰ τοῦτον (τὸν πλοῦτον) κλαίσεται; he is closely coupled in this passage with Agyrrhius: cp. iv. 8. 31.

ἐπετείχισαν: cp. iii. 2. 1 note; the verb is similarly used with-

out an accusative in vii. 2. 20.

Τελευτίας: last mentioned as sailing to Rhodes-probably in

the autumn of 391: cp. iv. 8. 24.

τυχών . . . ἀφιγμένος. If the reading be correct (cp. Critical Note), the meaning must be, 'having chanced to arrive at one of the islands.' ἐπὶ τῶν νήσων ποι = ἐπὶ τῶν νήσων τινός: for the supplementary participle with τυχών cp. Goodwin, M. T. 887.

κατά χρημάτων πόρον: cp. i. 1. 8 έπ' άργυρολογίαν.

απήλασε, i.e. Teleutias drove away the Athenian blockading squadron.

§ 3. oùbeis . . . os oùr, i. e. every one without exception.

ἐστεφάνωσεν . . . ἐταινίωσεν : cp. the honours paid to Brasidas by the Scionaeans, Thuc. iv. 121 δημοσία μὲν χρυσφ στεφάνφ ἀνέδησαν ὡς ἐλευθεροῦντα τὴν Ἑλλάδα, ἰδία δὲ ἐταινίουν τε καὶ προσήρχοντο ὥσπερ ἀθλητῆ. $\delta \mu \omega s \kappa a l = \delta \mu \omega s \kappa a i \pi \epsilon \rho$. The particle $\delta \mu \omega s$ is similarly placed before the limiting clause in vi. 4. 14.

ἀναγομένου: gen. abs., sc. αὐτοῦ: cp. i. 1. 26.

§ 4. γιγνώσκω: for Xenophon's comment cp. Introd. p. xxvi.

§ 5. $a\vec{v} \dots \pi \dot{a} \lambda \iota v$: cp. iv. 8. 11, 35: $a\vec{v}$ is to be taken with 'lépaf, as opposed to Teleutias: $\pi \dot{a} \lambda \iota v$ means simply 'back again to Rhodes,' which had previously been Teleutias' headquarters (iv. 8. 25).

Γοργώπαν . . . άρμοστήν. Xenophon does not state what was the relation of Gorgopas to Eteonicus, who reappears after the death of the former, § 13. For ἐπιστολέα cp. i. I. 23 note.

οί ἐν τῆ πόλει, i. e. the Aeginetans.

πέμπτ φ μηνi: in the fifth month since the building of the ἐπιτείχισμα, § 2. For the omission of the article cp. i. 6, 20.

τοὺς ἐκ τοῦ φρουρίου; for the preposition cp. iii. 1. 22 note.

πάλιν αὖ : αὖ here simply strengthens πάλιν: contrast supr. αὖ . . . πάλιν.

Eŭropor: possibly the same as the Eunomus mentioned by Lysias (xix. 19) as a friend of Dionysius of Syracuse, and sent by Conon as an envoy to that monarch.

ναύαρχον ἐπ' αὐτάs: the same phrase is used of Teleutias, § 13: for ἐπί cp. iii. 4. 20. Xenophon here and apparently in i. 6. 29 and perhaps too infr. § 13 uses ναύαρχος in its generic sense: usually he limits the term to the Spartan admiral.

388-387 B.C.

§ 6. 'Ανταλκίδαν . . . Τιριβάζω: cp. iv. 8. 12 note.

els "Eperov. It first appears from § 25 that from Ephesus Antalcidas went to Sardis to meet Tiribazus, and that the two then travelled together up to Susa.

ἐπὶ ταῖς ἄλλαις: 25 in number, § 7: ἐπί is here used with the dative, but in ii. 1. 12 ἐπὶ τὰς τριήρεις τριηράρχους ἐπέστησε.

'Aβυδηνοῖs: threatened by Iphicrates and the Athenians, cp. iv. 8. 39; v. 1. 7, 25.

§ 7. ol . . . στρατηγοί: including Iphicrates and Diotimus, § 25.

Σαμοθρήκης . . . χωρίων : cp. Appendix, p. 355, and iv. 8. 26 note : for κατ' ἐκεῖνα cp. iii. 5. 17.

έκ Χερρονήσου. The Chersonese was the headquarters of

Iphicrates and the other Athenian generals, iv. 8. 34-39. Iphicrates made many successful raids upon the Thracians and Odrysae (Polyaen. iii. 9. 4, 41, 46, 50, 60, 62) and replaced Seuthes (iv. 8. 26) on his throne: cp. Cor. Nep. Iphic. 2, 'bellum cum Thraecibus gessit, Seuthem, socium Atheniensium, in regnum restituit,' Xenophon resumes the story of Hellespontine affairs in § 25.

δύο, dative: here as often undeclined.

§ 8. ωσπερ νομίζεται: 'as is usual': so ii. 4. 36.

λίθων ... φωνής. For the use of the voice cp. Sil. Ital. vi. 360:

'Mediae stat margine puppis Qui voce alternos nautarum temperet ictus Et remis dictet sonitum.'

For the use of stones cp. the Roman 'portisculus,' a hammer or truncheon, with which the boatswain marked the time for the rowers.

παραγωγη, i.e. making the oar strike the water at an angle instead of at right angles—a method known in rowing circles as 'slicing the oar.'

§ 9. Ζωστῆρα: a promontory on the west coast of Attica, now Cape Kavouras.

oi bé: as if of µév had preceded.

πρός την σελήνην; for the preposition cp. Occon. 16. 13 δητήν πρός του ήλιον.

§ 10. Xaβpias. On the recall of Iphicrates from Corinth (cp. iv. 5. 19; 8. 34) Chabrias had been despatched by the Athenians to succeed him (Diod. xiv. 92). It may therefore be conjectured that Corinth was the starting-point of his Cypriot expedition, as he is in this passage said to have received reinforcements καὶ 'Αθήνηθεν, which seems to imply that he was sailing from some port other than Piraeus: cp. Corn. Nep. Chab. 2, 'publice ab Atheniensibus Euagorae adiutor datus.' Xenophon says nothing of Chabrias' splendid achievements in Cyprus, for which cp. Dem. xx. 76; Corn. Nep. l. c.

Evayópa: cp. iv. 8. 24 note.

καl 'Αθήνηθεν implies either that Chabrias put in to the Piraeus to get reinforcements, or that they joined him on his voyage to Aegina.

388-387 B.C.

V. i. 11-14

169

αὐτὸς . . . τοὺς πελταστάς, i. e. without the hoplites. τοῦ Ἡρακλείου: the site has not as yet been identified.

Δημαινέτου: mentioned again, § 26.

ἐπέκεινα: 'beyond the Heracleum,' the distance being reckoned apparently from the town of Aegina.

ἔνθα . . . καλείται = ἔνθα ἐστὶν ἡ Τριπυργία καλουμένη: cp. Oec. 4. 6 ἔνθα δὴ ὁ σύλλογος καλείται. The position of the Tripyrgia—apparently some hill—is uncertain.

§ 11. μετὰ . . . σύν: μετά, as distinguished from σύν, here implies that the Aeginetans were the main force accompanying Gorgopas, in which the marines and eight Spartans were only small items.

Σπαρτιατών . . . δκτώ, i. e. σύν δκτώ, οί Σπαρτιατών έτυχον αὐτόθι παρόντες.

ano: similarly used v. 4. 15.

ελεύθεροι: cp. vii. 1. 12, where Cephisodotus says of the Lace-daemonian naval forces, οἱ δὲ ναῦται δῆλον ὅτι ἔσονται ἡ Εἴλωτες ἡ μισθοφόροι.

§ 12. ἄτε ... άθρόου ὅντος, 'as there was no close order': cp. iv. I. 19.

καταδεδραμηκότες means apparently—'who had hastily put in to shore and disembarked' in the manner above described: cp. iv. 7. 6.

§ 13. τφ Έτεονίκφ. Xenophon has said nothing of the movements of Eteonicus since § 1.

έμβάλλειν: the full phrase is κώπη χείρας έμβάλλειν.

ἐπὶ ταίτας τὰς ναῦς ναῦς ναῦς ναῦς ναῦς καίσρχον: cp. Critical Note. The sphere of Teleutias' admiralship is limited to these ships in Aegina (cp. § 5 ναύαρχον ἐπ' αὐτάς). He had already once held the office of High Admiral, either in 392-1 or 390-89 (Introd. p. li), and at the present time Antalcidas was High Admiral, §§ 5, 25.

§ 14. εὖ δ' ἴστε without ὅτι is usually parenthetical as iii. 5. 11. But it is similarly used vi. 1. 15.

 $\hat{\eta}$ κai : for κai after a comparative with a negative cp. vi. 5. 39.

τὰ ἐπιτήδεια: object to ἔχει».

aὐτὸς . . . ὑμᾶς: cp. ii. I. 26 note.

eloiévai, infin. of purpose: cp. Goodwin, M. T. 770.

§ 15. οἶεσθε . . . καρτερείν, *think that you also must put up

with': cp. iv. 7. 4; Appendix, p. 360.

§ 16. τάγαθὰ καὶ τὰ καλά. A similar expression is used of the Spartans in Plat. Alcib. ii. 148 c Δακεδαιμόνιοι . . . ιδία καὶ δημοσία έκάστοτε παραπλησίαν εὐχὴν εὕχονται τὰ καλὰ ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς τοὺς θεοὺς διδόναι κελεύοντες αὖ σφίσιν αἰτοῖς.

§ 17. κολακεύειν . . . ενεκα μισθού: cp. the words of Callicratidas,

i. 6. 7.

§ 18. ἄπερ καὶ ὡς ἐμέλλετε, 'as doubtless you were so minded already': for καὶ ὡς cp. Cyrop. vi. 1. 17 ἡμεῖς μὲν γὸρ ἐπείπερ καὶ ὡς οἴκοθεν ἀποδημοῦμεν, φρουρήσειν ὑμῖν ἀναδεχόμεθα τὰ ἐγγύτατα χωρία: cp. however Critical Note.

προπαράσχεσθε δέ μοι, κ.τ.λ., 'and next provide yourselves, please, with one day's food' (Dakyns). μοι is the ethical dative:

cp. Appendix, p. 360.

§ 19. κώπαις προσκομιζόμενος, sc. τοὺς ναύτας: i.e. 'setting the sailors to work at the oars.' Liddell and Scott seem to interpret the verb 'to approach the shore.' Madvig proposes προκομιζόμενος in the sense of 'advancing.'

δώδεκα: the original number left by Hierax in charge of Gor-

gopas, § 5.

έπὶ... κεκτημένους, 'against men who had many ships': the participle is used substantively in an indefinite sense: cp. Goodwin, M. T. 827.

§ 20. ἄλλοθι δέκα, i. e. ἐπὶ δέκα ἄλλοθι οδσας: ἔξω, 'in a foreign

harbour, in the next sentence corresponds to ἄλλοθι,

κατὰ ναῖν . . . σκηνήσειν, ' the sailors would be quartered each on his own ship.'

§ 21. ἀνέπανεν, SC. τούς ναύτας as in § 19.

υπέφαινεν: cp. iii. 4. 16 note.

ταῖε ἐαυτῶν ναυσίν: dat. of the instrument, constructed with both καταδύειν and λυμαίνεσθαι.

πειρᾶσθαι: infinitive, as if ἐκέλευε had preceded: cp. Her. vii. 104 οὖκ ἐῶν φεύγειν οὐδὲν πλῆθος ἀνθρώπων ἐκ μάχης, ἀλλὰ μένοντας ἐν τῆ τάξει ἐπικρατέειν ἡ ἀπόλλυσθαι (sc. κελεύων).

έκ τῶν μειζόνων, sc. πλοίων: to be connected with λαμβάνειν.

 $\Delta \epsilon i \gamma \mu a$: the quay on the west side of the harbour, where merchants set out their wares for sale.

388-387 B.C.

V. i. 22-25

171

§ 22. ἄστυ, i. e. Athens.

§ 23. ἄτε...πλέων: this clause explains why so many fishing and ferry boats were captured: they had no suspicion of Teleutias' ships, because they sailed out of Piraeus.

ἀπὸ νήσων: without the article, as in iv. 8. 7.

§ 24. προέδωκε, 'paid in advance': cp. i. 5. 7.

πλήρεις . . . ἔτρεφε, 'kept the ships fully manned': cp. i. 5. 5.

387-386 B.C.

§ 25. δ δε 'Ανταλκίδας: cp. § 6. According to Plutarch (Artax. 21, 22) Antalcidas had succeeded in personally ingratiating himself with Artaxerxes, notwithstanding that monarch's great dislike to the Spartans in general as ανθρώπων απάντων αναιδεστάτους (cp. iv. 8. 17). It was, moreover, obviously to the interest of Persia to make peace at this moment. For not only had the Athenians recovered their Hellespontine province and some of the islands (cp. Appendix, p. 355), but they had actively supported Evagoras in his revolt against the Great King (iv. 8. 24; v. i. 10). Evagoras had just reached the highest point of his success, having subjugated almost the whole of Cyprus, captured Tyre, ravaged Phoenicia, and raised a rebellion in Cilicia. He had too made alliances with and received reinforcements from Acoris, king of Egypt, Hecatomnus, a Carian chieftain, the king of the Arabians, and other rebellious princes, so that it was necessary for Artaxerxes to collect the whole force of the Empire against him: cp. Isocr. ix. 62; Diod. xiv. 110; xv. 2; Justin. vi. 6. 2.

συμμαχεῖν βασιλέα. Even Agesilaus, the opponent of Antalcidas, acquiesced: cp. Plutarch's story (Artax. 22) δ μὲν γὰρ ᾿Αγησίλαος, ὡς ἔοικε, πρὸς τὸν εἰπόντα. 'Φεῦ τῆς Ἑλλάδος, ὅπου μηδίζουσιν ἡμῖν οἱ Λάκωνες.' 'Οὐ μᾶλλον,' εἶπεν, 'οἱ Μῆδοι λακωνίζουσι.

'Αθηναίοι: for the pre-eminent position of Athens cp. Appendix, p. 355.

τῆ εἰρήνη: the principal conditions are given § 31.

Νικόλοχον: cp. § 7.

ώς μεταπεμπομένων: gen. absol. with ώς: 'a report that (literally, 'as though') the Chalcedonians were inviting him': cp. iv. 3. 14; Goodwin, M. T. 917, 918. Thrasybulus had two or three years before won the Chalcedonians over to the Athenian side, iv. 8. 28.

έν Περκώτη: on the south coast of the Hellespont, about eight miles north-east of Abydos.

§ 26. αἰοθόμενοι: Foucart (Rev. Archéol. xviii. p. 408) refers with great probability to this deception of the Athenian generals an inscription (CIA. ii. 38) recording an Athenian decree, whereby Phanocritus of Parium, on the Asiatic coast, some thirty miles east of Percote, was rewarded for certain information given to the Athenian generals, which εἰ οἱ στρατηγοὶ ἐπίθοντο, ἐάλωσαν ἄν αἰ

τριήρειs al πολέμιαι.

Δημαίνετον κ.τ.λ.: cp. § 10: the other Athenian generals are not otherwise known, unless there be an allusion to this Dionysius as an injurer of the Athenian state in Dem. xix. 180. In 378-7 he was chosen as one of three envoys to Thebes, CIA. ii. 17.

την έπὶ Προκοννήσου, sc. όδον as in iv. 8. 36.

τὰς ἀπὸ Συρακουσῶν: cp. § 28 note. Polyxenus was a kinsman and trusty counsellor of Dionysius the Elder: Diod. xiv. 8, 62.

Θρασίβουλος: ὁ Κολλυτεύς is added to distinguish him from his more famous namesake Θρασύβουλος ὁ Στειριεύς. This Thrasybulus seems to have been punished for the loss of his ships on this occasion: cp. Dem. xxiv. 134 Θρασύβουλον τὸν Κολλυτέα πάντες μέμνησθε δὶς δεθέντα καὶ κριθέντ' ἀμφοτέρας τὰς κρίσεις ἐν τῷ δήμως καίτοι τῶν ἐκ Πειραιῶς κἀπὸ Φυλῆς οὖτος ἦν.

§ 27. προσπληρώσασθαι . . . καταλειπομένων, ' having ordered them to make up any deficiency there might be in their crews from the ships left behind (at Abydos).'

† τῶν βραδυτέρων: cp. Critical Note.

§ 28. αἶ τε ἐκ Συρακουσῶν νῆες εἴκοσιν. This was the first occasion that Dionysius the Elder, the tyrant of Syracuse, sent help to the Lacedaemonians in return for their previous support. For other occasions cp. vi. 2. 33, vii. i. 20, 28. The Lacedaemonians had in 404 B.C. sent an envoy Ariston and shortly afterwards no less a person than Lysander himself to strengthen Dionysius on his newly won throne: ἤλπιζον γὰρ συγκατασκευάζοντες τὴν ἀρχὴν ὑπῆκοον εξειν τὸν Διονύσιον διὰ τὰς εὐεργεσίας (Diod. xiv. 10; Plut. Lys. 2). Again in 398-7 they had supplied him with mercenary soldiers to use against Carthage (Diod. xiv. 44); and two years later the Lacedaemonian Pharacidas, the commander of 30 ships from his allies in Italy and Peloponnesus, had saved the tyrant, when he

was reduced to the last extremity by the Carthaginians without the walls and his rebellious subjects within (Diod. xiv. 63-70). $a\tilde{a}$ $\tau\epsilon \dots \delta\hat{e}$ $\kappa a\hat{a}$ $a\hat{l}$: this irregular combination of particles seems due to the repetition of $\tilde{\eta}\lambda\theta\sigma\nu$.

'Iωνίας, δσης . . . Τιρίβαζος: must mean the portion of Ionia recovered by the Persians after the battle of Cnidus, iv. 8. 1, 2. For Tiribazus cp. iv. 8. 12.

έκ τῆς 'Αριοβαρζάνους: Ariobarzanes was now, it would seem, in addition to his own districts, administering the satrapy of the absent Pharnabazus, which included Aeolis and the Lesser Phrygia; cp. iii. 1. 10; 2. 1. Xenophon has mentioned him once previously (i. 4. 7) as an official subordinate to Cyrus the Younger.

ξένος ἐκ παλαιοῦ. This explains the assistance now given to the Lacedaemonians from this satrapy; whereas Pharnabazus had been Sparta's bitterest enemy.

τήν βασιλέως θυγατέρα: Apame, cp. Plut. Artax. 27.

ό δὲ...ἐκράτει: an independent sentence, instead of an apodosis, due to the length of the parenthetical remarks between it and the original protasis introduced by ἐπεὶ δὲ ἢλθον.

ογδοήκοντα: the largest fleet collected by the Spartans since the battle of Cnidus.

τάς έκ τοῦ Πόντου, κ.τ.λ.: especially cornships: cp. i. 1. 35.

laυτών: for the plural cp. iv. 6. 4.

κατῆγεν: i.e. compelled them to enter the harbours of the Lacedaemonian allies and there discharge their cargo.

§ 29. oi...'A $\theta\eta\nu\alpha$ iot. Thus it was that with only 32 ships (§ 7) to meet Antalcidas' 80 the Athenians found themselves, for fear of a repetition of their disasters at Aegospotami and afterwards, obliged not only to give up all dreams of further extension of their empire, but to abandon the greater part of what they had already won back: cp. Appendix, p. 356.

ύπὸ τῶν ληστῶν: cp. § 24.

oi... Λακεδαιμόνιοι. Though the Lacedaemonians were now masters of the sea, they owed this supremacy chiefly to the aid given them by Artaxerxes and Dionysius; while on the other hand this paragraph plainly shows that by land in Greece proper they had made no progress since 390: cp. iv. 5. 19.

έν Λεχαίφ: cp. iv. 5. 18.

σημεία: cp. i. 4. 3 ἐπιστολήν . . . τὸ βασίλειον σαν, and vii. 1. 39 δείξας τὴν βασιλέως σφραγίδα.

elχe δὲ ὧδε. It appears from the inscriptions 17 b) that Xenophon has not, as Grote and others given the exact text of the 'Peace,' but only the conditions. These inscriptions seem to prove used in the original was ἐλευθέρους καὶ αὐτονόμους αὐτονόμους.

§ 31. ἐσυτοῦ εἶναι. A similar c'ause had appeared i of the year 412 between the Spartans and King Da 58) χώραν τὴν βασιλέως, ὅση τῆς ᾿Ασίας ἐστί, βασιλέως χώρας τῆς ἐαυτοῦ βουλευέτω βασιλεὺς ὅπως βούλετα Lacedaemonians were now obliged to take less offered to Agesilaus by Tithraustes in 395—(iii. 4. πόλεις αἰτονόμους οῦσας τὸν ἀρχαῖον δασμὸν αὐτῷ ἀπο less than the terms previously offered by Antalo on his mission of 392 B. C., iv. 8. 12-15: cp. § 36

Kλαζομενάs: a little island between Smyrr Shortly before this time a dissension had brok citizens (Arist. Pol. v. 3. 13), in consequence of whad migrated and settled at Chyton on the strengthen their position, the remaining citiz a treaty with Athens, wherein they agreed to βούλου εἰκοστή, on condition that the Athenians with their internal affairs or occupy their city

πόλεις . . . αὐτονόμους : for the formula cp. Thuc. v. 77 τὰς δὲ πόλιας τὰς ἐν Πελοποννάσφ καὶ μικρὰς καὶ μεγάλας αὐτονόμους εἶμεν.

Λήμνου . . . τὸ ἀρχαῖον . . . 'Αθηναίων : cp. Appendix, p. 354. ὁπότεροι, i. e. of the two contending parties in the Corinthian war. ἐγώ. It is curious that here there is the same change from the third to the first person as in the correspondence of Xerxes and Pausanias; Thuc. i. 128, 129.

μετὰ τῶν ταῦτα βουλομένων. For the meaning cp. Diod. xiv. 110 τοῖς δὲ ἀπειθοῦσι καὶ μὴ προσδεχομένους τὰς συνθήκας διὰ τῶν εὐδοκούντων πολεμήσειν: 'with those who share my views' (Dakyns). For the advantages which the vague wording of this clause gave to Sparta cp. § 36 note.

§ 32. ὑπὲρ πάντων Βοιωτῶν: cp. Appendix, p. 357. It had always been the Theban ambition to form a συνοικισμός of all the Boeotian states similar to that attributed to Theseus in Attica; but the scheme had never been successful. Plataea, supported by Athens, had always and obstinately maintained her independence: cp. Her. vi. 108; Thuc. ii. 2; esp. iii. 61 ἡμεῖς (the Thebans) δὲ αὐτοῖς (the Plataeans) διάφοροι έγενόμεθα πρώτον ότι ήμων κτισάντων Πλάταιαν ύστερον της άλλης Βοιωτίας και άλλα χωρία μετ' αυτής, ά ξυμμίκτους άνθρώπους έξελάσαντες εσχομεν, οὐκ ἡξίουν οὖτοι, ὥσπερ ἐτάχθη τὸ πρῶτον, ἡγεμονεύεσθαι ὑφ' ἡμῶν, ἔξω δὲ τῶν ἄλλων Βοιωτῶν, παραβαίνοντες τὰ πάτρια, έπειδή προσηναγκάζοντο, προσεχώρησαν πρός 'Αθηναίους. Similarly the jealousy of her powerful rival Orchomenus had always hampered Thebes in Eastern Boeotia; cp. iii. 5. 6 note. The Thebans now wished to swear as if Thebes were ἡγεμών of ξύμμαχοι ὑπήκοοι, whereas Sparta, although ἡγεμών of the Peloponnesian confederacy, always professedly recognized the liberty and autonomy of her allies (cp. Thuc. v. 79 ταὶ . . . πόλιες ταὶ έν Πελοποννάσω κοινανεόντων τῶν σπονδῶν καὶ τῶν ξυμμαχιῶν αὐτόνομοι καὶ αὐτοπόλιες, κ.τ.λ.), and seriously consulted them on questions of peace or war: cp. ii. 2. 19 ff.; iii. 4. 2; v. 2. 11, 20, 37 κατά τὸ δόγμα τῶν συμμάχων.

δ δε 'Αγησίλασς. Notwithstanding that the peace proposals had emanated from his political opponent Antalcidas, and that by them his own efforts to liberate the Greeks of Asia Minor were deliberately abandoned, Agesilaus saw in the Peace an instrument whereby to humiliate the Thebans, the real cause of Sparta's troubles in Greece and of his own recall from Asia, and accordingly

showed himself foremost in enforcing its provisions: cp. §§ 25, 36 notes; Plut. Ages. 23.

δέξασθαι: for the agrist instead of the future cp. i. 6. 14 and Thuc. v. 22 οὐκ ἔφασαν δέξασθαι: Goodwin, M. T. 127.

αὐτονόμους εἶνοι: the infin. present denotes the actual fact produced by the royal mandate: cp. i. 3. 9; vi. 5. 3. It is noticeable that Agesilaus does not quarrel with the Theban envoys for wishing to swear ὑπὲρ πάντων Βοιωτῶν—Sparta indeed had done the same in behalf of her allies—but for refusing to recognize them as ἐλεύθεροι καὶ αὐτόνομοι.

ol δὲ τῶν Θηβαίων πρέσβεις: these words and the context seem to imply, as Grote and other historians assume, a second congress of Greek envoys at Sparta, summoned for the purpose of swearing to the Peace.

"ITE vvv: cp. iv. 1. 39 note.

§ 33. ἐθύετο, i. e. the sacrifice preliminary to crossing the frontiers on a campaign against the Thebans.

έγένετο: cp. iii. 1. 17 note.

τῶν . . . lππέων: partitive genitive as iii. 1. 4.

ξεναγούς: cp. iii. 5. 7, where the manner of summoning the contingents is the same.

ol Θηβαίοι . . . αὐτονόμους. This seems to imply that the Thebans did indeed swear ὑπὲρ πάντων Βοιωτῶν, only that now they recognized them as ἐλεύθεροι καὶ αὐτόνομοι instead of σύμμαχοι ὑπήκοοι.

§ 34. τὴν τῶν ᾿Αργείων φρουράν: cp. iv. 4. 6; 5. 1 note: the Corinthian democrats are meant.

αὐτὴ ἐφ' αὐτῆs, i. e. the political union with Argos was given up : cp. iv. 4. 6.

ol σφαγεῖς: for the massacre cp. iv. 4. 2-4. After capturing the Heraeum Agesilaus had delivered all among his prisoners, who were implicated in it, over to their political opponents, iv. 5. 5. The remainder now sought refuge at Athens, Dem. xx. 54.

αὐτοὶ γνόντες, 'of their own accord.'

οί δ' ἄλλοι πολίται έκόντες. This statement can only be harmonized with Ages. 2. 21 ἐπειδή δὲ εἰρήνης ἐπιθυμήσαντες οἱ πολέμιοι ἐπρεσβεύοντο, ᾿Αγησίλαος ἀντεῖπε τῆ εἰρήνη, ἔως τοὺς διὰ Λακεδαιμονίους φυγόντας Κορινθίων καὶ Θηβαίων ἢνάγκασε τὰς πόλεις οἶκαδε καταδέξασθαι, by referring the latter to the time, when Agesilaus was bringing pressure to bear upon the Corinthians in general, before the withdrawal of the extreme democrats.

§ 35. διελύθη... διελύθη: for the anaphora cp. ii. 3. 55; vii. 1. 2. Λακεδαιμονίοις... 'Αθηναίοις. This passage proves once more that the Peace of Antalcidas was primarily aimed against Athens: cp. Appendix, p. 355.

τῆς καθαιρέσεως: genitive dependent on ὕστερον: for the order of the words cp. iii. 2. 30.

§ 36. ἐν δὲ τῷ πολέμῳ . . . πράττοιτες, 'In the war the Lacedae-monians had rather been evenly matched with their opponents, but &c.' $μ \hat{a} \lambda \lambda o \nu$, i. e. in comparison with the advantages of their diplomatic success.

inuxθίστεροι. The direct advantages reaped by Sparta were (1) the check imposed upon the Athenian efforts to regain their maritime empire; (2) the separation of Corinth from Argos with the consequent weakening of both those states, Corinth once more entering her Confederacy; (3) the isolation of Thebes and the annihilation of her supremacy over the other Boeotian towns.

τῆς ἐπ' ᾿Ανταλκίδου εἰρήνης. This is the usual name given by the Greek historians to this Peace: ἐπί is temporal, 'in the time of.' For the date cp. Introd. p. lvii.

προστάται, 'champions,' rather than executors or guarantors. The term implies no legal or other right, but only a dignified position: cp. Holm, Greek History, iii. 451. The Spartans abused this championship to their own advantage: Polyb. iv. 27. 5 πάλιν ἐκήρυττον ἀφιέναι τὰς πόλεις ἐλευθέρας καὶ αὐτονόμους κατὰ τὴν ἐπὶ 'Ανταλκίδου γενομένην εἰρήνην, τοὺς δ' ἀρμοστὰς οὐκ ἐξῆγον ἐκ τῶν πόλεων: cp. vi. 3. 8.

Κόρινθον σφετεριζομένους: cp. iv. 8. 34.

CHAPTER II

§§ 1-7. Wishing now to punish her disaffected allies Sparta first sent Agesipolis against Mantinea. He compelled the Mantineans to surrender and to live for the future in villages. The lives of the democratical leaders were spared at Pausanias' intercession. Under the new aristocracy the Mantineans were more happy than heretofore. §§ 8-10. Next the

Phliasian exiles asked the Spartans to procure their recall. This was accordingly effected, with the understanding that their goods should be §§ 11-19. Envoys from Acanthus and Apollonia came restored to them. to Sparta to seek help against the growing Olynthian Confederacy which threatened their independence. The Acanthian Cligenes addressed the Spartan assembly and allies. §§ 20 24. The Spartans and their allies voted to send an army of 10,000 men against Olynthus, but on the urgent representations of the envoys consented to despatch at once a small preliminary force. Eudamidas accordingly with 2,000 men hurried off to Thrace. §§ 25-31. Afterwards his brother Phoebidas set out with the rest of Eudamidas troops. While he was encamped at Thebes, the Boeotarch Leontiades offered to betray the Cadmea. Phoebidas was accordingly introduced into the citadel during the Thesmophoria: whereon Leontiades announced the fact to the Council, arrested his colleague Ismenias, and on the flight of 300 of his opponents to Athens repaired to Sparta. §§ 32-36. Many at Sparta were opposed to Phoebidas' action, but Agesilaus maintained that the real question at issue was its utility. Leontiades then enlarged upon its advantages. The Spartans resolved to retain the Cadmea, and bring Ismenias to trial, He was condemned for Medism and put to death. §§ 37-43. The Spartans now pressed forward their Olynthian expedition. Teleutias, being appointed harmost, marched slowly forwards, collecting forces from every quarter (the Thebans being specially zealous), as far as Potidaea. He ended the campaign with an indecisive victory at the gates of Olynthus.

§ 1. Τούτων δὲ προκεχωρηκότων. These words seem to cover nearly a year's interval between the acceptance of the Peace and the attack upon Mantinea: cp. Introd. p. lviii.

έπέκειντο, 'had been hostile': so vi. 5. 35; vii. 2. 10.

ώς μη δύναιντο: for this exceptional use of ώς cp. Goodwin, M. T. Append. iv.

 $\dot{a}\pi \iota \sigma \tau \epsilon i \nu = \dot{a}\pi \epsilon i \theta \epsilon \iota \nu$, 'to disobey.'

τὸ τείχος. The Mantineans originally dwelt in five villages in the northern plain of Arcadia, wherein they also held a stronghold on a hill known in later times as πτόλις. Afterwards a συνοικισμός took place at a date which cannot be determined, but which Bursian (Geogr. ii. 209) conjectures to have been just after the Persian wars, when at the instigation of the Argives the Mantineans built themselves a city on the banks of the Ophis just to the south of the τόλις: Strab. viii. 337; Paus. viii. 8.7; 12.7.

περιαιρείν: cp. Diod. xv. 5 προσέταττον τὰ μὲν τείχη καθελείν,

αὐτοὺς δὲ μετοικῆσαι πάντας εἰς τὰς ἀρχαίας πέντε κώμας, ἐξ ὧν εἰς τὴν Μαντίνειαν τὸ παλαιὸν συνώκησαν. Xenophon, more correctly, represents the second condition as an additional demand made by the Lacedaemonians when the town was on the point of being captured.

οὐκ ἄν πιστεύσειαν . . . γενέσθαι, ' they could not otherwise trust them not to side with their enemies,' Dakyns.

§ 2. ἐκεχειρίαν, i.e. a holy truce during a festival: cp. the excuse of the Phliasians (iv. 2. 16) and of the Argives (iv. 7. 2).

έφηδομένους, e.g. after the destruction of the Lacedaemonian mora, iv. 5. 18.

al σπονδαί . . . ĕτει : for the chronology cp. Introd. p. lviii.

§ 3. τῷ πατρί. Archidamus: the war alluded to is the so-called Third Messenian War of c. 464 (Thuc. i. 101, 103; Diod. xi. 64), but the particular circumstances are unknown. The pretext going back to an event nearly eighty years before seems to point to some ulterior motive on the part of Agesilaus. But whether the motive was merely to avoid a thankless task, or to excite odium against his colleague Agesipolis, is a matter of mere conjecture. Xenophon seems to cite the similar difficulty felt by Agesipolis to show his own approbation of the latter's strict obedience to the commands of the Spartan government.

Havoavlov: for his exile since 395 B. C. cp. iii. 5, 25; and for his democratical tendencies cp. ii. 4, 31.

προστάτας: cp. i. 7. 2 note.

385-384 B.C.

§ 4. πρῶτον μὲν . . . ἐδήον. Pausanias (viii. 8. 4; ix. 13. 1) and Plutarch (Pel. 4) speak of a pitched battle, of which Xenophon and Diodorus (xv. 5, 12) know nothing. But Plutarch's story (reproduced by Pausanias probably from the lost 'Life of Epaminondas') that on this occasion Epaminondas saved the life of Pelopidas, both being present as members of a Theban contingent on the Spartan side, will hardly stand criticism: cp. Stern, pp. 36, 37. Diodorus relates that the Mantineans sought aid from the Athenians, who, not wishing παραβαίνεω τὰς κουνὰς συνθήκας, refused it.

τοῖς . . . προκαθημένοις . . . ἐργαζομένοις : datives of the instrument (the so-called military dative) : cp. iii. 5. 9; Anab. vi. 4. 27 φυλαττύμενοι Ικανοῖς φύλαξι.

τῶν ταφρευόντων: genit. dependent on πρό in composition.

τρύχειν . . . τὴν πόλιν, i. e. the Spartan state.

βέουτα...διὰ τῆς πόλεως. Xenophon here, as in § 6, conceives the success of Agesipolis' device to have depended on the river flowing through the town, but Diodorus (xv. 12) and Pausanias (viii. 8.7) on diverting the stream, which flowed past the town, and bringing it by canals against the sun-dried bricks of the walls. At the present day the river Ophis is at a considerable distance from the ruins of Mantinea, as it was rebuilt in 370 B.C. (vi. 5.5). The ancient authorities can be reconciled by supposing that in 385 the Ophis actually did flow through the city, but that the authority of Plutarch and Pausanias was only acquainted with Mantinea as it stood subsequently to 370 B.C., and hence made his account of the stratagem square with the then existing state of things.

§ 5. πλίνθων: cp. Paus. viii. 8. 7 τὸ τεῖχος ὡμῆς ϣκοδομημένον τῆς πλίνθον: bricks, Pausanias states, offered a better resistance to siege engines than stone.

ώς μή πίπτοι: cp. § I note.

δ πύργος, i. e. the tower in connexion with that part of the wall which was sinking.

§ 6. τῶν ἀργολιζόντων. As in 420-418 (Thuc. v. 29 ff.), the Mantinean democrats looked to democratical Argos for support: cp. § 2; iii. 5. 11-25.

ό πάτηρ: Pausanias: cp. § 3. οἱ βέλτιστοι: cp. iv. 4. I note.

§ 7. διφκίσθη... τετραχῆ. Ephorus (fr. 138), Diodorus (xv. 5), and Strabo (viii. p. 337) state that Mantinea was split up εἰς πέντε κώμας. Modern historians try to reconcile this statement with Xenophon by supposing that the latter has not reckoned in the fifth of the Mantineans, who were allowed to remain on the site of the city itself.

οί έχοντες τὰς οὐσίας = οἱ βέλτιστοι.

ήδοντο τοῖς πεπραγμένοις: but after the battle of Leuctra, the Mantineans immediately rebuilt their city: cp. vi. 5. 3; Introd. p. lxvii.

οὐ καθ' ἔν . . . ξεναγόν, 'not as a single state but four, one for each village': cp. § 16 της Βοιωτίας ἐπιμεληθηναι ὅπως μὴ καθ' ἐν εῖη. For ξεναγόν cp. iii. 5. 7 note.

προθυμότερον: cp. the conduct of the Phliasian (§ 8) and Theban oligarchs (§ 37).

τὸ...ποιεῖσθαι, acc. of respect, 'not to conduct a river through city walls': for διὰ τειχῶν cp. § 4 note. For the contemporary feeling condemning the Spartan treatment of the Mantineans cp. Isocr. iv. 126; viii. 100.

§ 8. ol δ' ἐκ Φλειοῦντος φεύγοντες. The Phliasians had refused to send a contingent to the Lacedaemonians at the battle of Corinth 394 (iv. 2. 16), but some two years later, after suffering a severe defeat at the hands of Iphicrates (iv. 4. 15), had invited a Lacedaemonian garrison which had in course of time been withdrawn without restoring the oligarchical exiles or in any other way interfering with the internal affairs of the city. Again c. 387, just before the Peace of Antalcidas, king Agesipolis (iv. 7. 3) had made Phlius the place of rendezvous for his army, with which he was about to invade the Argolis. Now, however, that Sparta appeared to be so much stronger, these exiles saw their opportunity for restoration.

§ 9. $\tau \hat{\omega} \nu \tilde{\epsilon} \nu \delta o \theta \epsilon \nu = \tau \hat{\omega} \nu \tilde{\epsilon} \nu \delta o \nu$, cp. iii. I. 18 note.

εὐμενείς, SC. τοίς φεύγουσι.

ola δή, 'as is usual.'

τὴν φυγήν = τοὺς φυγάδας, the abstract for the concrete, as συμμαχία iv. 8. 24; vi. 1. 13.

§ 10. τὰ ἐμφανῆ κτήματα, ' undisputed property,' Dakyns.

av: with reference to the Mantinean affair and the general policy of Sparta towards their allies cp. § 1.

382 B.C.

§ 11. 'Ακάνθου . . . 'Απολλωνίας: both in Chalcidice: for the chronology cp. Introd. lix.

 $\pi \rho \delta s \dots \tau \dot{\eta} \nu \epsilon \kappa \kappa \lambda \eta \sigma i \alpha \nu$: cp. Appendix, p. 342.

§ 12. ὅτι μέν: there is no corresponding δέ: cp. vi. 3. 15; 4. 20.

"Ολυνθος. The pre-eminence of Olynthus, situated at the bottom of the Toronaean Gulf a little distance from the sea, had in the first instance been due to a συνοικισμός of the coast towns brought about by Perdiccas, king of Macedon, at the time of the revolt of Potidaea from the Athenian Confederacy 432 B.C. The Olynthians revolted at the same time, and never again acknowledged the supremacy of Athens (Thuc. i. 58; v. 18, 39). Shortly after the Peloponnesian war the Olynthians and some of the neighbouring Greek states formed a confederacy known as τὸ κοινὸν τῶν Χαλκιδέων, wherein

they enjoyed the same laws and shared in the same πολιτεία (cp. Corinth and Argos, iv. 5. 1; 8. 34) and in the rights of ἐπιγαμία and ἔγκτησις (§ 19).

τῶν πόλεων: for the partitive genitive without τινάς cp. iii, 1. 4 note. Cp. Critical Note.

τὰς τῆς Μακεδονίας πόλεις... ἀπὸ ᾿Αμύντου. Amyntas, the son of Perdiccas' brother Arrhidaeus, had seized the Macedonian throne about 390 B. C. In order to maintain his position he had shortly afterwards entered into a defensive alliance with the Chalcidian League, whereby certain commercial advantages were to be secured by the contracting parties (Hicks, Insc. 74). Notwithstanding this alliance he was in 385 expelled by the Illyrians, who placed the pretender Argaeus upon the throne. Thereupon the Chalcidians took advantage of the confusion to secure—really for themselves, though nominally in the name of their ally Amyntas—τὰς τῆς Μακεδονίας πόλεις: and when two years later in 383 Amyntas was suddenly restored to his throne by the Thessalians, they refused to give up these towns, which had meanwhile entered their Confederacy. Cp. Isocr. vi. 46; Syncellus, p. 260 b; Beloch, Gr. Gesch. ii. 223.

Diodorus (xiv. 84, 89, 92; xv. 19) follows a different and in many respects inconsistent tradition. The author of a recently discovered letter to? Alexander the Great (Oxyrhynchus Papyri, i. 13) makes the exaggerated statement θηβαῖοι γὰρ πρῶτον μὲν ᾿Αμύνταν τὸν πατέρα τὸν Φιλίππου μετ ᾿Ολυνθίων ἐπεχείρησαν ἐκβαλεῖν μὲν ἐκ τῆς χώρας, ἀποστερῆσαι δὲ τῆς βασιλείας: it is plain from Xenophon (§§ 13, 38) that the proposed alliance between the Olynthians and Thebans, if ever formally concluded, was never really effective.

§ 13. Πέλλαν: the capital of Macedonia.

οσον οὐκ . . . ήδη, 'already all but expelled': cp. vi. 2. 16.

§ 14. αὐτοπολίται είναι, opposed to συμπολιτεύειν of § 12, 'citizens of an independent state': cp. Thuc. v. 79 αὐτόνομοι καὶ αὐτοπόλιες.

† ὀκτακοσίων, evidently too small a number for so strong a confederacy: cp. Dem. xix. 263 (referring to this time) ἐκεῖνοι γὰρ (οἱ ᾿Ολύνθιοι) ἡνίκα μὲν τετρακοσίους ἐππέας ἐκέκτηντο μόνον, καὶ σύμπαντες πλείους πεντακισχιλίων τὸν ἀριθμόν, οὅπω Χαλκιδέων πάντων

els ἐν συνφκισμένων, Λακεδαιμονίων ἐπ' αὐτοὺς ἐλθόντων κ.τ.λ.; but no great reliance can be put on this statement of the orator, and there exist no other means of correcting this manifestly corrupt number: cp. δ 24; Diod. xv. 21; and Critical Note.

§ 15. 'Αθηναίων καὶ Βοιωτῶν, against whom the Peace of Antalcidas had been especially directed.

όρᾶτε, 'take care' = φυλάττεσθε.

Ποτείδαιαν, only six miles south of Olynthus: cp. § 24.

§ 16. καθ' ἔν: cp. iii. 4. 27 note: for the breaking up of the Theban Confederacy cp. v. 1. 32, 33 notes.

ξύλα . . . ναυπηγήσιμα: cp. Hicks, Insc. 74 b (treaty between Amyntas III and the Chalcidian League) έξαγωγὴ δ' ἔστω πίσσης καὶ ξύλων οἰκοδομιστηρίων πάντων, ναυπηγησίμων δὲ πλὴν ἐλατίνων.

γε μήν, stronger than a mere repetition of δέ: πολυανθρωπία is named last as the result of the other material advantages.

§ 17. Θράκες οἱ ἀβασίλευτοι, as opposed to the Thracians in the NE. districts: cp. iii. 2.9; iv. 8. 26. Similarly Thuc. ii. 29 ὁ δὲ Τήρης οὖτος ὁ τοῦ Σιτάλκου πατὴρ πρῶτος ὁ Ὀδρύσαις τὴν μεγάλην βασιλείαν ἐπὶ πλεῖον τῆς ἄλλης Θράκης ἐποίησε πολὺ γὰρ μέρος καὶ αὐτόνομόν ἐστι Θρακῶν.

πολλή . . . δύναμις the predicate, αὖτη being the subject.

τῷ Παγγαίφ, in the territory of the Edones, NW. of Thasos.

χείρα... δρέγοι, 'would stretch out a helping hand': a curious metaphor with an inanimate subject.

§ 18. της πολιτείας: cp. § 12 note.

§ 19. ταις τε ἐπιγαμίας καὶ ἐγκτήσεσι: ἐπιγαμία = jus connubii: ἐγκτήσες, i. e. γῆς καὶ οἰκίας, the right of possessing landed property and houses in the dominions of another state.

εθλυτα έσται: subject, τὰ τῆς δυνάμεως, opposed to δυσπάλαιστός έστιν of § 18.

§ 20. ἐδίδοσαν . . . λόγον, i. e. gave them permission to speak.

στρατιὰν ποιείν, 'to create an army,' an unusual expression for the more common στρατιὰν συλλέγειν οτ παρασκευάζεσθαι, οτ φρουρὰν φαίνειν.

χαρίζεσθαι. According to Diod. xv. 19 king Agesipolis and his supporters were steadily adverse to these efforts of Sparta to aggrandize herself at the expense of the other Greek states.

τὸ εἰς τοὺς μυρίους σύνταγμα . . . πόλιν, i. e. that each state should

send its proportional contingent necessary to make up the total of ten thousand men: cp. § 37 την είε τοὺε μυρίους σύνταξω.

§ 21. τριώβολον: three obols (i. e. half a drachma), on the Aeginetal standard, are equivalent to sixpence; so that twelve obols, or didrachma or stater, would be equivalent to two shillings, reckoning silver at five shillings an ounce Troy. About 377 when Spart reorganized the system on which she summoned contingents from her allies, this ratio of hoplites to horsemen was still maintained Diod. xv. 31 ἦν δ' αὐτοῖε ὁ μὲν ὁπλίτηε πρὸς δύο ψιλοὺς τεταγμένος, ὁ ἱ ἰππεὺς πρὸς τέτταρας ὁπλίτας ἰσαζόμενος: cp. v. 4. 37 note.

§ 23. στῆναι ἄν, 'would be brought to a standstill,' Dakyns. Th metaphor is similar to that contained in προσκεχωρηκυίας.

382-381 B.C.

§ 24. νεοδαμώδεις: cp. i. 3. 15 note.

Σκιριτῶν. The men of the Sciritis, the frontier district betwee Lacedaemon and Arcadia. They always fought on the left wing of the Spartan army, and were specially charged to give assistance to any troops hard pressed in the fight: cp. v. 4. 52; Thuc. v. 67 Xen. Cyrop. iv. 2. 1; Diod. xv. 32; Appendix, p. 348.

τὰ ἐπὶ Θράκης χωρία: cp. iv. 8, 26 note. ἐκείνων, i. e. the Olynthians: cp. § 15.

§ 25. δ... Φοιβίδας. Diod. xv. 19, 20 erroneously represent him as the original commander of the expedition against the Olynthians, and as removed from his command after the capture of the Cadmea in favour of his brother Eudamidas.

ol ὑπολειφθέντες: from § 37 it appears that Xenophon mean the remainder of the troops assigned to Eudamidas, not thos required to make up the total of 10,000: cp. §§ 20, 24.

τὸ γυμνάσιου. Pausanias (ix. 11. 7 and 23. 1) speaks of tw gymnasia at Thebes, the first near the Heracleum (τοῦ δὲ Ἡρακλεία γυμνάσιου ἔχεται καὶ στάδιου, ἀμφότερα ἐπώνυμα τοῦ θεοῦ), to the sout of the Cadmea, the other outside the Proetidian gate (πρὸ τῶν πυλᾶ ἐστὶ τῶν Προιτίδων καὶ τὸ Ἰολάου καλούμενου γυμνάσιου καὶ στάδιου). A Phoebidas was marching from the south, the former is the mor probable site of his camp.

πολεμαρχοῦντες. The Polemarchs, the chief officials at Thebe both in peace and war, were in most, if not all, Boeotian state

three in number, assisted by a secretary (cp. v. 4. 2): whether in this year there was a third polemarch or not cannot be determined from the context: cp. Appendix, p. 358; Smith, Dict. Antiq. ii. 441.

'Ισμηνίαs, one of those who had received the Persian gold of Timocrates (iii. 5. 1), and who was famous for his wealth: Plat. Men. 90 a; Rep. 336 a.

Λεοντιάδης (called Λεοντίδης by Plut. Pel. 5) came of a family always closely connected with Sparta: Her. vii. 205, 233; Thuc. ii. 2; ps.-Dem. lix. 99.

τῶν ἐταιριῶν. These were political clubs or secret societies, organized for party purposes, ἐπὶ δίκαις καὶ ἀρχαῖς, and naturally were most active in times of στάσις: cp. Thuc. iii. 82; viii. 54; Plat.

Rep. 365 d; Theat. 173 d; Laws 636; Arist. Pol. ii. 8. 2. § 27. ἀποκεκήρυκται: cp. § 15; this shows that the democratical party were in the ascendant.

τῷ ἀδελφῷ: Eudamidas.

§ 28. λογιστικός . . . φρόνιμος : cp. Introd. p. xxxi.

ἐκέλευσεν, sc. ὁ Λεοντιάδης.
 § 29. ἐν τῆ ἐν ἀγορῆ στοῆ: to the north of the Cadmea, the usual

place of meeting.

θέρους . . . δυτος: cp. Introd. p. lx.

ἀποστρέφει: from the course of his march.

βαλανάγραν: the key or rather hook inserted through a hole in

the door to take the bolt-pin out of the bar across it on the inside.
§ 30. λαμβάνω... 'Ισμηνίαν: cp. the similar procedure of Critias against Theramenes ii. 3. 51, 54.

ol λοχαγοί: nominative with the article, instead of the vocative.
ἔνθα ἔρηται: cp. ii. 3. 55 οὖ δεῖ.

§ 31. ἀπεχώρησαν. Diodorus (xv. 20), with rhetorical licence, represents these three hundred as formally banished by Phoebidas after that he had defeated them in a battle.

'Ανδροκλείδα: like Ismenias, he too had shared in the Persian gold: iii. 5. 1.

§ 32. πολέμαρχον... ἄλλον. Archias: cp. v. 4. 2; Plut. Pel. 6; Ages. 23.

οὐ προσταχθέντα. Whether Phoebidas acted in accordance with secret instructions from Sparta, as Diodorus represents (xv. 20

έν ἀπορρήτοις; cp. Oxyrh. Pap. i. 13 and § 12 note), or whether he yielded merely to the temptations of Leontiades, must of necessity remain an open question. Some commentators have urged against Xenophon's view of the circumstances, that the mere presence of Phoebidas at Thebes at all, which is out of the direct line of march towards Olynthus, is a sufficient evidence of the preconcerted nature of the affair: but Thebes is so short a distance out of the direct line, that the advantage of Phoebidas' appearing in person to receive the Theban contingent, evidently expected for the Olynthian campaign, is quite a sufficient motive to explain his détour. It is curious, however, that Xenophon should wholly have omitted the story of his punishment with a fine of 100,000 drachmae, which is too well attested by Plutarch (Pel. 6; Ages. 24), Diodorus (l. c.), and Nepos (Pel. 1) to admit of doubt. The punishment can have been little more than nominal: for in 378 he reappears as harmost of Thespiae (v. 4. 41).

§ 33. τούς ἐκκλήτους: cp. § 11 and ii. 4. 38.

δυσμενέσι: used as a substantive with the possessive pronoun: cp. iv. 1. 36; Apol. Socr. 27 rois épois eupois.

οὖκ . . . οὖκ ἦθέλησαν. The first οὖκ introduces the question, the second negatives ηθέλησαν: cp. Anab. vii. 6. 24 οὐκ . . . οὐκ εἴα . . .; for the event in 403 cp. ii. 4. 30; iii. 5. 8.

Φωκεύσι. In 395 Androclides and his party persuaded the Thebans to help the Locrians against the Phocians: iii. 5. 4.

§ 34. ἐποιοῦντο, imperfect of endeavour: for the alliance does not seem to have been actually formed: cp. § 12 note and § 15.

τότε μέν, i. e. before the seizure of the Cadmea, as is plain from νῦν δὲ . . . τάδε.

πότε ἀκούσεσθε: cp. Appendix, p. 360.

σκυτάλη: cp. iii. 3. 8 note.

έκείθεν: from Thebes.

§ 35. έδοξε . . . φυλάττειν: cp. Plut. Pel. 6 έπει δε Λακεδαιμόνιοι Φοιβίδαν μεν αφείλοντο της άρχης, και δέκα δραχμών μυριάσιν εξημίωσαν (cp. § 32 note), την δε Καδμείαν οὐδεν ήττον φρουρά κατέσχον, οἱ μεν άλλοι πάντες "Ελληνες εθαύμαζον την άτοπίαν, εί του μέν πράξαντα κολάζουσι, την δέ πράξιν δοκιμάζουσι.

κρίσιν ποιήσαι, i. e. ' to bring Ismenias to trial.' In iv. 2. 6 τήν κρίσιν . . . ποιήσειν is used in a different sense.

 $\pi \epsilon \mu \pi o \nu \sigma \iota$, i. e. to Thebes: whereas Plut. (Pel. 5) states that he was carried to Lacedaemon and condemned there.

καὶ μικρᾶς καὶ μεγάλης: cp. Thuc. i. 125 ψῆφον ἐπήγαγον τοῖς ξυμμάχοις ἄπασιν ὅσοι παρῆσαν έξῆς, καὶ μείζονι καὶ ἐλάσσονι πόλει.

βαρβαρίζοι . . . ξένος τῷ Πέρση. This accusation, coming from the Spartans and the philo-Laconian Thebans, sounds strangely after the Peace of Antalcidas.

παρά βασιλέως χρημάτων: cp. iii. 5. I.

τῆς... ταραχῆς πάσης: this, the so-called Corinthian War, was doubtless the real cause of Ismenias' condemnation.

§ 36. το μὴ οὐ . . . εἶναι. The infinitival phrase constitutes the bject to ἔπειθε : the double negative μὴ οὐ is due to the negative οὐκ

Freeθe: cp. Goodwin, M. T. 794, 814.
κατεψηφίσθη. At the same time, according to Plutarch (l. c.),

Πελοπίδας και Φερένικος και 'Ανδροκλείδας μετά συχνών άλλων φεύγοντες Εξεκηρύχθησαν, 'Επαμεινώνδας δε κατά χώραν εμεινε τῷ καταφρονηθήναι διά μεν φιλοσοφίαν ως ἀπράγμων, διά δε πενίαν ως ἀδύνατος.

elχον... την πόλιν. In the winter 379-378 the Spartans had a garrison of 1,500 Lacedaemonians and allies in the Cadmea (Diod. xv. 25; Plut. Pel. 12, 13) under three harmosts.

§ 37. συναπέστελλον: for the date cp. Introd. p. lxi; the preposition σύν denotes that it was a joint expedition of the Spartans and their allies.

Τελευτίαν: last mentioned, when he led the attack upon Piraeus: v. i. 13 ff.

τὴν . . . σύνταξιν : cp. § 20.

dπαντας: no satisfactory emendation for the MSS. dπαντες has yet been proposed: cp. Critical Note. Breitenbach, adopting this reading, interprets it to mean that now the Spartans sent all their troops, required to make up their contingent towards the 10,000, in one body and not in detachments, as previously under Eudamidas and Phoebidas.

οὐκ ἀχάριστος: for the character of Teleutias cp. v. 1. 3, 13, 18 and Diod. xv. 21 θαυμαζόμενος ἐπ' ἀρετῷ παρὰ τοῖς πολίταις.

άδελφοῦ: cp. iv. 4. 19.

**προθύμωs: because of the debt of gratitude which the Theban oligarchs, now in power, owed to Agesilaus: cp. § 7.

§ 38. καὶ πρὸς 'Αμύνταν. Hence it appears that the efforts of the

Apolloniates and Acanthians had induced Amyntas to become an ally of the Lacedaemonians: cp. §§ 11, 12. Diodorus (xv. 19), who knows nothing of their embassy, represents the Lacedaemonians as persuaded to send the expedition solely by Amyntas.

ώς . . . εἶναι: ώς with the infinitive here expresses purpose: cp. i. 6, 20; iii. 4. 27; Goodwin, M. T. 608.

'Ελιμίας: the district in the SW. of Macedonia on the borders of Epirus.

§ 39. τὴν ἐαυτῶν συμμαχίδα, sc. πόλιν: for the plural ἐαυτῶν (i.e. Lacedaemonians) cp. iv. 8. 24.

συνταξάμενος. The συν in composition may imply a junction of Teleutias' forces with those of Eudamidas, who had made Potidaea his head quarters (§ 24); but in an analogous passage (Cyrop. ii. 4.32) Xenophon uses the term merely of marshalling soldiers in close marching order, ready for immediate action—αὐτὸς δὲ συνταξάμενος, ἢ ἄριστον καὶ πρὸς τὸ ἀνύτειν τὴν ὁδὸν καὶ πρὸς τὸ μὰχεσθαι, εἴ τι δέοι, ἐπορεύετο. Diodorus (xv. 21) adds that Teleutias assumed the command of Eudamidas' troops and ravaged the country.

§ 40. ἔθετο τὰ ὅπλα: in order to prepare his troops for battle.

εὐώνυμον . . . αὐτὸς ἔχων: instead of the right wing, which was the traditional post of the Lacedaemonians in battle: cp. Her. ix. 28. ώς εἰς : cp. iv. 1. 18.

ὸε . . . παρείη, sc. ὁ Δέρδας, 'partly as a mark of courtesy to Derdas which should make him not regret his coming,' Dakyns.

§ 41. κατὰ τοὺς Λάκωνας καὶ Βοιωτούς : obviously the Lacedaemonian and Boeotian cavalry are meant.

τὸ . . . ἱππικόν, i. e. including the Macedonians.

τὸ ἐχόμενον . . . αὐτῶν : αὐτῶν depends on ἐχόμενον : cp. iii. 4. I.

§ 43. апішь ёкопте: ср. § 39.

τοῦτο . . . τὸ θέρος : cp. Introd. p. lxī.

CHAPTER III

§§ 1-6. The next campaign opened with skirmishes: in one the Olynthian cavalry suffered considerably, in another they enticed Teleutias with his whole army close to the walls of the city. Teleutias was slain with many others, and the whole besieging forces were obliged to disperse. § 7. Xenophon's comment on the disaster. §§ 8-9. The Spartans undismayed sent against

Olynthus an armament under Agesipolis still larger than before. The returned exiles at Phlius, unable to recover their goods, appealed to Sparta. The Ephors declared war upon the other Phliasians, and despatched Agesilaus against them. He met all their overtures for peace with the demand that they should surrender the citadel. On their refusal he laid siege to the city. §§ 18-20. After some small operations in Olynthian territory and the capture of Torone, Agesipolis died of fever, much to the grief of Agesilaus. He was replaced by Polybiades. §§ 21-25. After a prolonged siege the Phliasians at last applied to Agesilaus for leave to send envoys to Sparta to arrange terms. Highly indignant he persuaded the Ephors to leave the matter to him: he set up a provisional government to draw up a constitution, and after leaving a garrison in the city disbanded his army. § 26. Polybiades starved the Olynthians into coming to terms: they agreed to § 27. Thus everywhere Sparta seemed to enter the Spartan Confederacy. be stronger than ever,

381-380 B.C.

§ 1. ἄμα . . . τῷ ἦρι: cp. Introd. p. lxi.

ύποφαινομένφ: elsewhere only used in the active in this sense; cp. iii. 4. 16.

ἀμβάτας: this, the Ionic and poetic form of ἀναβάτας, is Dindorf's correction: cp. Mem. iii. 3. 2 and Critical Note.

§ 2. ελέγετο: for the imperfect cp. iii. 5. 21.

ολίγην παντελώς, 'a very small part of their territory': for the position of the adverb cp. iv. 2. 18.

§ 3. ως... φθείροι: for the final use of ως cp. Goodwin, M. T. Append. iv.

ena. 1v. τὸ ἐναντίον στράτευμα = τὸ τῶν ἐναντίων στράτευμα.

§ 4. φεύγουσι: dative of the participle after ἐπιδιέβαινον.

§ 5. $\mu \hat{\epsilon} \nu \ o \bar{\delta} \nu$: introduces a general observation applied by $\kappa a \hat{\epsilon} \dots \hat{\delta} \hat{\epsilon}$ to the particular case.

τοῦ καιροῦ = \hbar δ καιρὸς $\hbar \nu$, genitive of comparison: cp. ii. 3. 24.

§ 6. τοὺς ἐππέας: they must therefore have retreated within the walls.

Σπαρτώλου, five miles due west of Olynthus.

öτιπερ ὄφελος ἢr, 'the serviceable part of the army': cp. vi. 2. 23. Diodorus (xv. 21) states that more than 1,200 Lacedaemonians were slain.

§ 7. ἀτάρ: emphatic: cp. v. 4. 17. ἀπρονόητον: for the neuter without ἀστί cp. De Re Equest. 6.

13 απρονόητον γάρ ή οργή, ώστε πολλάκις έξεργάζεται ων μεταμέλειν ανάγκη.

§ 8. ὅσπερ 'Αγησιλάου: the preposition μετά is not repeated, because μετ' αὐτοῦ here precedes the object with which it is to be compared.

τριάκοντα Σπαρτιατών: cp. iii. 4. 2 note.

§ 9. ξένοι τῶν τροφίμων: strangers who, like Xenophon's own sons (Diog. Laert. ii. 54), went through the course of Spartan discipline.

νόθοι τῶν Σπαρτιατῶν, sons of Spartans by helot women; it is doubtful, whether they are to be identified with the μόθακες or μόθωνες: cp. Smith, Dict. Antiq. i. 446.

τῶν ἐν τ $\hat{\eta}$ πόλει καλῶν, i. e. the course of Spartan discipline, and the rights and privileges assigned to men so trained : cp. v. 4. 32, 33.

ταῦτα πράττων, 'faring so,' 'under these favourable circumstances.'

§ 10. ἐπαινεθείσα: for the friendly relations between Phlius and Agesipolis cp. iv. 7. 3.

χρήματα. The money was probably paid as a substitute for personal service under the regulation cited v. 2. 21.

ἀμφοτέρους...ἔξω Σπάρτης. There was nothing very unusual in the two kings being absent from Sparta at the same time: thus Pausanias in 395 marched into Boeotia, while Agesilaus was in Asia, iii. 5. 17: cp. Appendix, p. 338.

τῶν δικαίων: cp. the decree which the Phliasians had passed, c. 384, when they restored their oligarchical exiles, v. 2. 10.

έν αὐτ \hat{y} τ \hat{y} πόλει, where the democrats still controlled the government and apparently nominated the judges. Later Agesilaus set up a court composed of fifty of the returned exiles and fifty democrats: cp. § 25.

δίκη: without the article as predicate: cp. v. 2. 17.

§ 11. τῶν οἴκοθεν: for the adverb in -θεν cp. iii. 1. 18.

§ 12. Λακεδαιμονίους ἀπέκλεισαν: cp. v. 2. 8.

βιαζόμενοι μη ἀποδιδόναι, 'refused with violence to repay ': for the inf. cp. Thuc. vii. 79 έβιάστιντο πρὸς τὸν λόφον έλθείν.

αὐτούς: cp. Appendix, p. 360.

§ 13. φρουράν φαίνουσιν: cp. iii. 2. 23 note.

ἀχθομένφ: for dative cp. iv. 1. 11 note. For Agesilaus' conduct cp. Ages. 2. 21 εἰ δέ τις ἄλλη πη ταῦτα μέμφεται, ἀλλ' οὖν φιλε-

ταιρία γε πραχθέντα φανερά έστι; and Isocrates' remark (v. 87) on his desire τοὺς έταίρους εἰς τὰς πόλεις τὰς αὐτῶν καταγαγεῖν καὶ κυρίους ποιῆσαι τῶν πραγμάτων. συνέβαινεν οὖν ἐκ μὲν τῆς πραγματείας τῆς ὑπὲρ τῶν ἐταίρων ἐν κακοῖς καὶ κινδύνοις εἶναι τοὺς Έλληνας.

'Αρχιδάμφ: cp. v. 2. 3 note.

αὐτῷ: cp. v. 2. 9.

Προκλέα: cp. vi. 5. 38; Podanemus is not again mentioned.

§ 14. των διαβατηρίων: cp. iii. 1. 17; 4. 3 notes.

¿δίδοσαν: imperf., 'offered.'

§ 15. τὸ πρότεμον: V. 2. 10.

πρόσθεν . . . ποιήσαντες: cp. iv. 4. 15.

§ 16. ἐνέβαλε: Diodorus (xv. 19) compresses his account of the Phliasian affair into two lines: ἐτέραν δὲ δύναμιν ἐπὶ Φλειουντίους ἐκπέμψαντες καὶ μάχη νικήσαντες, ἡνάγκασαν ὑποταγῆναι τοὺς Φλειουντίους τοῖς Λακεδαιμονίοις.

πολλών . . . Λακεδαιμονίων: cp. § 13 note.

 $\pi\lambda\epsilon\omega$: without $\tilde{\eta}$, cp. iv. 5. 4.

έν τῷ φανερῷ τοῖς ἔξω, 'in a place visible to the besiegers outside the walls.'

ό μέντοι: an easy anacoluthon due to the intervening clauses ώς . . . ἐκκλησίαζον.

§ 17. εξίοιεν: without a definite subject expressed: sc. των Φλειασίων τινές.

ἐδίδασκε, sc. τοὺς φυγάδας, to which αὐτῶν must be referred. The meaning seems to be: 'The king instructed the exiles to form their kinsmen into messes with themselves (αὐτῶν) and to give such as were willing to undergo training, enough to provide necessaries.'

ἄριστα . . . ἔχοντας = ἀρίστους ὅντας: ἄριστα is adverbial, as appears from iii. 4. 16 ἄριστα σωμάτων ἔχοι and Oecon. 21. 7 οἱ ἀν αὐτῶν ἄριστα τὸ σῶμα ἔχωσι—τὰ σώματα being the accusative of respect.

380-879 B.C.

§ 18. 'Αγησίπολις: cp. § 9.

Τορώνην: on the SW.side of the peninsula of Sithonia: cp.ii.2.3.

§ 19. θέρους: cp. lntrod. p. lxii.

'Αφύτει: on the east side of the peninsula of Pallene.

έξω τοῦ lεροῦ, i.e. he was carried outside the temple that his dead body might not pollute the sacred precinct.

έν μέλιτι τεθείς: Diodorus (xv. 93) relates that the corpse of Agesilaus, who died in Cyrene, was embalmed in the same manner. τῆς βασιλικῆς ταφῆς: cp. iii. 3. 1 note.

§ 20. ὡς ἀντιπάλω: cp. Diod. xv. 19 κατὰ δὲ τοῦτον τὸν χρόνον (since 383) οἱ βασιλεῖς τῶν Λακεδαιμονίων διεφέροντο ταῖς αἰρέσεσιν' ᾿Αγησίπολις μὲν γάρ, εἰρηνικὸς ὧν καὶ δίκαιος, ἔτι δὲ συνέσει διαφέρων, ἔφη δεῖν ἐμμένειν τοῖς ὅρκοις καὶ παρὰ τὰς κοινὰς συνθήκας μὴ καταδουλοῦσθαι τοὺς Ἕλληνας . . . ὁ δ' ᾿Αγησίλαος, ὧν ψύσει δραστικός, φιλοπόλεμος ἢν καὶ τῆς τῶν Ἑλλήνων ἡγεμονίας ἀντείχετο. For the more pleasant and social traits in the character of Agesilaus cp. Ages. 7. 2.

συσκηνοῦσι: cp. Resp. Lac. 15. 4 and Plut. Ages. 20 συσσιτοῦσι γάρ οί βασιλείς εἰς τὸ αὐτὸ φοιτῶντες φιδίτιον, ὅταν ἐπιδημῶσιν.

§ 21. ὅσου: genit. dependent on σίτος: cp. § 25 μισθὸν ἐξ μηνῶν; Thuc. ii. 23 χρόνον . . . ὅσου εἶχον τὰ ἐπιτήδεια.

τοσοῦτον... διαφέρει, 'self-restraint is so superior to appetite': cp. Critical Note.

τελείν, 'to pay,' 'to serve out rations.'

τοῦ εἰκότος: genit. of comparison: cp. § 5 τοῦ καιροῦ.

§ 22. εἰς τὰς φυλακὰς . . . ἰέναι, 'to go tō their posts,' 'to mount guard.'

φυλακάς, 'posts of the enemy.'

τοῦ . . . κύκλου, 'of the line of circumvallation': genit. dependent on ἄλλη.

§ 23. ol ἐπίλεκτοι, i. e. 'the three hundred.'

σπείσασθαι πρεσβείαν . . . loυσι, 'to give pledges of safe conduct to those going on an embassy': cp. Critical Note and § 24 ἐσπείσατο τῷ πρεσβεία.

χρήσασθαι . . . Βούλοιντο: cp. ii. 4. 37.

§ 24. ὅκυρον. Constitutionally the Phliasians were right, as appears from the instances of Agis and Lysander in the negotiations with the Athenians in 405-404; politically of course they made a mistake: cp. Appendix, p. 339.

τῶν ἐκ τῆς πόλεως: cp. iii. 1. 18, 22 and v. 1. 5 τοὺς ἐκ τοῦ φρουρίου.

στιγματίαs, 'a branded slave'—a word used by Xenophon only in this passage.

§ 25. πεντήκοντα μέν: cp. the earlier demand of the returned oligarchical exiles, § 10.

τῶν οἴκοθεν: the democrats, as in § 11.

τως δ' ἀν...διαπράξωνται: for the subj. cp. Goodwin, M. T. 614.
τοῖς φρουροῖς: cp. the similar treatment of Athens in 404; ii.
3. I-14. Phliasian exiles are mentioned (vii. 2. 5; 4. 11, date 366-365) as unable to effect their return to the henceforth oligarchically governed state.

έν οκτώ μησὶ καὶ ένιαυτῷ: cp. Introd. p. lxii.

§ 26. ὁ Πολυβιάδης: cp. § 20.

κακῶς ἔχοντας: cp. Diod. xv. 23 ἀεὶ δὲ μᾶλλον εὐημερῶν καὶ πλείοσι μάχαις νικήσας, συνέκλεισε τοὺς 'Ολυνθίους εἰς πολιορκίαν.

του αυτου . . . Λακεδαιμονίοις, the regular formula sworn to by members of the Spartan Confederacy: cp. Diod. (l. c.) έγγραφέντων δὲ τῶν 'Ολυνθίων εἰς τὴν τῶν Λακεδαιμονίων συμμαχίαν. Thus in 377 Olynthian horse served under Agesilaus in Boeotia: v. 4. 54.

§ 27. Προκεχωρηκότων. If the passage be genuine (cp. Hartman, ad loc.), Xenophon here sums up Sparta's successful championship of the Peace of Antalcidas; cp. v. 1. 36. For the genitive absolute without a subject cp. ii. 4. 29.

Θηβαίους . . . καὶ τοὺς ἄλλους Βοιωτούς: cp. v. 2. 36.

Κορινθίους: cp. v. I. 34.

'Αργείους: cp. v. 1. 29, 34.

διὰ τὸ μηδὲν . . . ὑποφοράν Breitenbach, &c., condemn as an interpolation from v. 1. 29.

'Aθηναίους: cp. v. 1. 29, 35 notes, and Appendix, p. 355.

συμμάχων κεκολασμένων: Mantinea, v. 2. 1-7; Phlius, v. 2. 8-10 and 3 passim.

ή ἀρχή: cp. the parallel passage in Diod. xv. 23 διὸ καὶ κατὰ τούτους τοὺς καιροὺς πλεῖστον ἴσχυσαν Λακεδαιμόνιοι, καὶ τῆς Ἑλλάδος ἔσχον τὴν ἡγεμονίαν κατὰ γῆν ἄμα καὶ κατὰ θάλατταν. Θηβαῖοι μὲν γὰρ ὑπῆρχον ἔμφρουροι, Κορίνθιοι δὲ καὶ ᾿Αργεῖοι διὰ τοὺς προγεγονότας πολέμους ὑπῆρχον τεταπεινωμένοι, ᾿Αθηναῖοι δὲ διὰ τὰς τῶν πολεμουμένων κληρουχίας ἡδόξουν ἐν τοῖς Ἔλλησιν... διόπερ οἱ μέγιστοι τῶν τότε δυναστῶν, λέγω δὲ τὸν Περσῶν βασιλέα καὶ τὸν Σικελίας δυνάστην Διονύσιον, ἐθεράπευον τὴν Σπαρτιατῶν ἡγεμονίαν καὶ συμμαχίαν ἔσπευδον συντίθεσθαι πρὸς αὐτούς. Similarly Isocrates (iv. 126, date c. 380) sums up the case: τὴν μέν γε Μαντινέων πόλιν εἰρήνης ήδη γεγενημένης ἀνάστατον ἐποίησαν, καὶ τὴν Θηβαίων Καδμείαν κατέλαβον, καὶ νῦν ὑΟλυνθίους καὶ Φλειασίους πολιορκοῦσιν, ᾿Αμύντα δὲ τῷ Μακεδόνων βασι-

λεί καὶ Διονυσίφ τῷ Σικελίας τυράννφ καὶ τῷ βαρβάρφ τῷ τῆς 'Aσίας κρατοῦντι συμπράττουσιν, ὅπως ὡς μεγίστην ἀρχὴν ἔξουσιν.

CHAPTER IV

§ 1. Xenophon's comment on the story of Sparta's downfall. The scribe Phillidas conspired with the fugitive Melon at Athens to put down the Theban despots. Melon thereupon with six comrades entered Boeotia by night, passed the day in a deserted spot, and the next night and day in Charon's house in Thebes. By a stratagem they succeeded in killing the polemarchs; then they slew Leontiades. Next they released the prisoners from the gaol, armed them, proclaimed that Thebes was free, and sent the news to two Athenian generals on the frontier. §§ 10-12. The Spartan harmost in the Cadmea sent to Plataea and Thespiae for help, but in vain. He then agreed to evacuate the citadel on the promise of safety. The Thebans however cruelly massacred many of their political opponents. 66 13-18. The Spartans put their harmost to death and declared war against Thebes. Agesilaus declining to serve, the Ephors sent Cleombrotus at the head of the expedition. After a few desultory operations in Boeotia, he returned home, § 19. The Athenians in leaving Sphodrias with a garrison in Thespiae. alarm put to death their two generals, who had been privy to Melon's §§ 20-24. Sphodrias, persuaded by the Thebans, attempted conspiracy. to surprise Piraeus, but being overtaken by daylight at Thriae returned to Thespiae, committing sundry depredations on his march. The Athenians thereon arrested three Spartan envoys, who were in the city, but on their protesting their ignorance of the plan soon released them. Sphodrias was brought to trial for the outrage, but was acquitted. §§ 25-33. The real reason of Sphodrias' acquittal was the friendship of his son Cleonymus with Archidamus the son of Agesilaus: for Archidamus interceded with his father for his life. §§ 34-41. The Athenians strengthened Piraeus, built ships, and supported the Bocotians. The Spartans again collected an army against Thebes. Agesilans, being overpersuaded to lead the expedition, having first secured Cithaeron, took up his quarters at Thespiae, and ravaged Boeotia with varying success. At last he fortified Thespiae, left Phoebidas as harmost, and returned home. §§ 42-46. After many skirmishes Phoebidas was slain and his troops routed. The Thebans regained their courage and attacked the neighbouring cities. The Lacedaemonians sent a polemarch with a mora by sea to guard Thespiae. §§ 47-55. In the spring Agesilaus once more led an expedition against Thebes: though on one occasion he penetrated nearly to Thebes, no decisive action was fought. At the end of the campaign after ending a dissension at Thespiae, he retired homewards. ed by these two invasions the Thebans bought com \$\$ 56, 57.

from Pagasae, which on its way fell into the hands of the Spartan commandant at Oreus. The crews of the cornships, being left unguarded, induced the city to revolt from Sparta, and so the Thebans recovered their corn. 61. Next spring the Lacedaemonians once more assembled an army against Thebes. Agesilaus being ill, Cleombrotus commanded the expedition, but being unable to cross Cithaeron, which was guarded by the Thebans and Athenians, he at once disbanded his army. Their allies being discontented at the length of the war and the growing power of Athens at sea, the Spartans manned a fleet of 60 triremes with their admiral Pollis at its head. Pollis cut off the Athenian corn supply, but was soon defeated by Chabrias. §§ 62-66. At the request of the Thebans, the Athenians sent Timotheus with 60 ships round the Peloponnesus. The Thebans, being thus left at peace, recovered many of their neighbouring cities. Timotheus won Corcyra over to the Athenian side, and defeated the Spartan admiral Nicolochus at Alysia. Being further reinforced he became complete master of the sea, yet was obliged to send to Athens for money.

§ Ι. μέν οὖν . . . γε μήν: cp. v. 3. 5 note.

οί ομόσαντες : cp. v. 1. 32.

αὐτῶν μόνων, ' single-handed,' Dakyns.

πρώτον = πρότερον: cp. Hiero, 4. 2 καὶ τούτων πρὶν ἀπάρχεσθαι τοῖς θεοῖς, τοὺς διακόνους πρώτον κελεύουσιν ἀπογεύσασθαι.

οὐδ' ὑφ' ἐνός, stronger than ὑπ' οὐδενός: cp. ii. 2. 10 οὐδ' ἐπὶ μιᾳ alτίą. Cp. Appendix, p. 360.

έκολάσθησαν: cp. Diod. xv. 1 βιαίως καὶ χαλεπώς χρώμενοι τοῖς συμμάχοις, ετι δὲ πολέμους ἀδίκους καὶ ὑπερηφάνους ἐνιστάμενοι πρὸς τοὺς Ἑλληνας, οὐκ ἀλύγως ἀπέβαλον τὴν ἀρχὴν διὰ τὰς ἰδίας ἀβουλίας. ἐν γὰρ ταῖς συμφοραῖς αὐτῶν τὸ μίσος τῶν ἀδικουμένων Τλαβε καιρὸν ἀμύνασθαι τοὺς προηδικηκότας.

τών πώποτε, sc. γενομένων: cp. iii. 5. 14.

τοὺς ... εἰσαγαγόντας ... βουληθέντας ... ἀρχήν, accusatives after καταλῦσαι. The sentence is very irregular; αὐτοί is in the nominative case, as if a relative sentence, οἰ ... εἰσήγαγον, had preceded the antecedent τούτων, instead of the participial clause τοὺς ... βουληθέντας.

έπτά: cp. § 3 notes.

879-878 B.C.

§ 2. έγραμμάτευε: cp. Plut. Pel. 7 Φιλλίδας δε διεπράξατο των περί 'Αρχίαν και Φίλιππον γραμματεύς γενέσθαι πολεμαρχούντων.

τοις περί 'Αρχίαν πολεμάρχοις: cp. Plut. Daem. Socr. 377 τοις περί τον 'Αρχίαν πολεμαρχούσι. It is curious that in v. 2. 25 Xenophon should mention only two polemarchs and that Plutarch on this occasion should speak only of Archias and Philip as polemarchs, and yet that both authors should use the phrase οἱ περὶ ᾿Αρχίαν πολέμαρχοι, which in classical Greek cannot be used of less than three persons. It is tempting therefore to suppose that in Thebes, as in most Boeotian towns, there were three polemarchs (cp. v. 2. 25 note), and that Xenophon has, from some reason or other-perhaps from ignorance-omitted to name the third. In support of this hypothesis it may be remarked that he does not even call Philip one of the polemarchs (την περί Φίλιππον τυραννίδα), although Plutarch throughout so styles him; that in §§ 5, 6 he speaks of three of the conspirators dressed up ωs δεσποίνας and of their sitting παρ' ἐκάστφ (i. e. of the polemarchs?); and that in vii. 3.7 he speaks of the assassination of ol περί 'Αρχίαν καὶ 'Υπάτην, although here he never names Hypates, and it is only from Plutarch that we learn the manner of his death. Plutarch moreover is not consistent: in the Life of Pelopidas and the Daemonium Socratis he calls only Archias and Philip polemarchs, but in the Life of Agesilaus 24, he says, του 'Αρχίαν καὶ του Λεοντίδαν απεκτόνεσαν . . . πολεμάρχους deras, although it seems to follow from Xenophon's narrative (especially § 7 παρὰ τῶν πολεμάρχων), as indeed from his own, that Leontiades was not polemarch at the time. On the whole, therefore, it seems easier to suppose that there were three polemarchs than that Xenophon has used the phrase οἱ περὶ ᾿Αρχίαν πολέμαρχοι of only two persons. Cp. Appendix, p. 358.

άφιγμένω 'Αθήναζε. Plutarch knows nothing of Phillidas' visit

to Athens.

Μέλων. It has been objected against Xenophon that he says nothing of the part played by Pelopidas in the liberation of Thebes. It is remarkable, however, that though in his Life of Pelopidas Plutarch (cp. Corn. Nep. Pel. 2 dux erat Pelopidas) represents the leading part as taken by that hero, yet in his Dem. Socr. Melon occupies the more prominent place.

τῶν ᾿Αθήναζε πεφευγότων. Plutarch (Pel. 6) relates that the Lacedaemonians had formally demanded the expulsion of these exiles, but that the Athenians in gratitude for the kindness shown by the Thebans to Thrasybulus and their democratical exiles in 404-403 (cp. ii. 4. 1) had refused to comply; whereupon the Theban oligarchs had secretly plotted against the exiles and had procured the assassination of Androclides, one of their leaders (cp. iii. 5. 1, 4; v. 2. 31, 35).

τὰ περὶ . . . την περὶ . . . τυραννίδα. This strangely-worded distinction between Archias and Philip seems to show that Xenophon did not regard Philip as holding office at the time. The repetition of the article and irregular sequence of καί after τε seems to denote that the different action of the two men in their respective spheres combined to produce one tyranny. In both Xenophon and Plutarch, Archias appears as the chief figure among the Theban oligarchs, and next to him Leontiades: cp. §§ 6, 19; Plut. Pel. 10, 11; Daem. Socr. 576, 577, 596, 597; Critical Note and Appendix, p. 360.

 $a\dot{v} + \hat{v} = \hat{\eta} a\dot{v} + \hat{\sigma} \hat{v}$.

§ 3. έξ. According to Plutarch twelve in all: cp. Pel. 8 ὑφίσταται δὲ τὴν πρᾶξιν Πελοπίδας πρῶτυς, εἶτα Μέλων καὶ Δαμοκλείδας καὶ Θεόπομπος, ἄνδρες οἶκων τε πρώτων καὶ πρὸς ἀλλήλους τὰ ἄλλα μὲν φιλικῶς καὶ πιστῶς, ὑπὲρ δὲ δόξης καὶ ἀνδρείας ἀεὶ φιλονείκως ἔχοντες. γενόμενοι δὲ οἱ σύμπαντες δώδεκα, κ.τ.λ.: cp. Daem. Socr. 576.

την χώραν, Boeotia: Plutarch (Pel. 8) speaks of a considerable body of exiles under the command of Pherenicus waiting on the frontier ἐν τῷ Θριασίῳ, whilst the twelve conspirators headed by Pelopidas made their way into Thebes. In the Daem. Socr. 576, 594 he is less exact, and speaks only of the twelve crossing Cithaerón in the guise of huntsmen.

πρός τὰς πύλας. Plut. Pel. 9 διελόντες αὐτοὺς ἄλλοι κατ' ἄλλα μέρη τῆς πόλεως παρεισῆλθον: cp. Daem. Socr. 594.

ώς δη έξ ἀγροῦ. Plut. Pel. 9 ἐσθητας γεωργῶν μεταλαβόντες, whereas in ch. 8 he had spoken of their being disguised as huntsmen: cp. Daem. Socr. 576 μετὰ κυνῶν περὶ τὸν Κιθαιρῶνα θηρεῦσαι. Nepos (Pel. 2) combines the two versions: cum canibus venaticis exierunt, retia ferentes, vestitu agresti, quo minore suspicione facerent iter.

οί... οψιαίτατοι, sc. ἀπιόντες ἢλθον. Plut. (Daem. Socr. 594) adds that a snowstorm assisted their entering unnoticed.

Χάρωνί τινι. According to Plut. Pel. 7, when Pelopidas first

την επιουσαν ημεραν. Ιταιατο diately on the arrival of the twelve 596. § 4. τὰ ἄλλα, 'in all other respects' iv. 1. 40, &c. ἐπεμελείτο. According to Plutarch spirators, to whom Phillidas was a p upon a day and Phillidas arranged hi είπεν (ὁ Φιλλίδας), ὀρθώς έγω την ύποδο δεξόμενος 'Αρχίαν, και παρέξων έν οίνφ κα Rather inconsistently, Plutarch adds tl haste was the fear lest the polemarch immediate execution of Amphitheus, a prison: cp. l. c. 594. 'Appobioua: to be understood, not goddess, but in the same sense as in τὸ δ' ἐφ' ἡδονήν, ὡς τέλος, καταστρέψαντο Αφροδίσια τῶν πολέμων καὶ στρατηγιῶν ἄ ἐπ' ἐξόδφ τῆς ἀρχῆς. The Boeotia; new moon after the winter solstice : c § 5. ταχὺ ἐμεθύσθησαν. According to Archias and his boon companionswhereupon he summoned Charon to I Archias and Philip went to the door to lidas contrived to disarm them of the

from Archias the Athenian hierophant

379-378 в.с.

V. iv. 6, 7

iĝ9

§ 6. οὐκ ἀν . . . ἔσοιτο . . . δοὺς οἶνον. Plutarch says nothing of this precautionary measure of the conspirators.

είς ένός, SC. οίκον ΟΙ δωμάτιον.

§ 7. ὡς κωμαστὰς . . . ἀποκτεῖναι. Plutarch rather combines the two stories. Pel. 11 Χάρων δὲ καὶ Μέλων ἐπὶ τὸν ᾿Αρχίαν καὶ Φίλιππον, ἐσθῆτας ἐπενδεδυμένοι γυναικείας τοῖς θώραξι, καὶ δασεῖς στεφάνους ἐλάτης τε καὶ πεὑκης περικείμενοι κατασκιάζοντας τὰ πρόσωπα. Daem. Socr. 596 Χάρων δὲ καὶ Μέλων . . . ἡμιθωράκια ἐνδεδυμένοι καὶ στεφάνους δασεῖς ἔχοντες, οἱ μὲν ἐλάτης, οἱ δὲ πεύκης, ἔνιοι δὲ καὶ χιτώνια τῶν γυναικῶν ἀμπεχόμενοι, μεθύοντας ἀπομμούμενοι κώμω χρωμένους μετὰ γυναικῶν. In the Daem. Socr. Plutarch describes the fight between the polemarchs and the conspirators at some length. First Melon slays Archias, then Charon wounds Philip, who is despatched by Lysitheus. Theopompus kills Cabirichus, the sacred archon. A few of the servants are also slain, the rest are locked up within the house.

λαβών...τρείς. Plutarch represents the conspirators as dividing themselves into two bodies, of which the one headed by Charon and Melon attacked the polemarchs, the other led by Pelopidas and Damoclidas—ἐν ἰματίοις...ἔχοντες οὐδὲν ἔτερον τῶν ὅπλων ἡ μάχαιραν ἔκαστος—made at the same time for the house of Leontiades; with this second party Phillidas had nothing to do.

παρὰ τῶν πολεμάρχων. Plut. Daem. Socr. 597 οἰ περὶ Πελοπίδαν . . . ἔφασαν ἤκειν ᾿Αθήνηθεν γράμματα Λεοντίδη παρὰ Καλλιστράτου κομίζοντες. In Pel. 11 they simply burst in as soon as the servant opened the door.

χωρίς. Plutarch (Daem. Socr. 577) says that Phillidas had been anxious to invite Leontiades also to the feast but had been prevented by Archias, δ γὰρ ᾿Αρχίας ἐλπίζων τινὰ τῶν ἐν ἀξιώματι γυναικῶν ἀφίξεσθαι τηνικαῦτα πρὸς αὐτόν, οὐ βούλεται παρεῖναι τὸν Λεοντίδην.

τον μεν ἀποκτείναντες. Plutarch (Pel. 11; Daem. Socr. 597) describes a long hand-to-hand fight between Leontiades and the conspirators. Leontiades cuts down Cephisodorus, who first entered the room, and is at last overcome in single combat by Pelopidas.

την δε γυναίκα. Plutarch says nothing of the wife.

έξιόντες. Pelopidas and his party hastened on, says Plutarch, to the neighbouring house of Hypates, whom they slew as he was attempting to escape over a roof into his neighbour's house. Xeno-

read dvaykalov.

eἶπε... δέοι. Plut. Daem. Socr. 598 e elρκτῆς ὁ Φίλλιδας, 'Αρχίας, ἔφη, καὶ Φίλιππ ἄγειν ἐπ' αὐτοὺς 'Αμφίθεον: on the jailor's him down. The conspirators then releas

note), and afterwards the other prisoners.

τοὺς δεσμώτας: cp. § 14 ὡς περὶ ἐκατὸ. L.c. here gives many picturesque details.

τῶν . . . ὅπλων, partitive genitive, used Plut. Daem. Socr. 598 ὅπλα παρείχον αι τε στ δαπῶν λαφύρων καὶ τὰ τῶν ἐγγὺς οἰκούντων ἐργι Pel. 12.

τὸ ᾿Αμφεῖον: the shrine of Amphion, pr of the Cadmea: cp. Paus. ix. 17. 4. § 9. ὧs . . . τεθνεώτων, ' because, as the

§ 9. ὧs . . . τεθνεώτων, 'because, as the dead': cp. Goodwin, M. T. 864. εξεβοήθουν. Plutarch (Pel. 12) adds th

a messenger to summon the main body the Attic frontier (cp. § 3 note), and tha μετὰ τῶν ὅπλων οἱ περὶ Ἐπαμεινώνδαν καὶ Γ ἀλίγους τῶν νέων καὶ τῶν πρεσβυτέρων τοὺς βε according to the Daem. Socr. 576, had refit the conspiracy from reluctance against she was ready to join the conspirators after successful). Plutarch goes on to say ἄμα

≅ψιν μετὰ κρότου καὶ βοῆς ἐξανέστη, δεχομέι ων τοὺς ἄνδρας ὡς εὐεργέτας καὶ σωτῆρας. Melon, Charon, and Pelopidas were then chosen Boeotarchs—thereby showing that the Boeotian League was once more to be called into existence, as presumably there had been no Boeotarchs elected since the Peace of Antalcidas.

δύο τῶν στρατηγῶν . . . ἀπεστάλκεσαν. Undoubtedly there is here a lacuna of unknown dimensions, in which Xenophon probably explained how these two Athenian generals came to be on the frontier. Even as it stands, from Xenophon's narrative it is evident that these two generals were privy to Melon's plot (§ 19), that they acted on their own responsibility in giving assistance to the conspirators, and that they were afterwards condemned by the Athenians to avoid all appearance of a breach of the peace between themselves and the Lacedaemonians (cp. § 20). Diodorus (xv. 25, 26) gives an utterly inconsistent narrative, which is demonstrably false: the conspirators, he says, sent envoys to Athens to remind the Athenians of their past indebtedness to Thebes at the time of the Thirty, and to ask their assistance mardquei. The Athenian Assembly therefore voted, and immediately despatched the general Demophon at the head of 5,000 hoplites and 500 cavalry, preparing at the same time πανδημεί στρατεύειν είς την Βοιωτίαν. But a little further on (c. 29) Diodorus, dealing with the events of the following year, states: rois de Aakeδαιμονίοις και τοις 'Αθηναίοις σπονδάς πεποιημένοις έν τοις έπάνω χρόνοις συνέβαινε μένειν την ελρήνην μέχρι τωνδε των καιρών. Naturally he makes no allusion to the condemnation of the two Athenian generals, which evidently belongs to a totally different story. His own story, probably taken from Ephorus, seems to have arisen from the garbled versions of the Athenian orators, who, to gratify the national vanity, ante-dated the enthusiasm against Sparta caused by the affair of Sphodrias (§ 34), and mixing up the unauthorized help lent the Theban patriots by the two Athenian generals on the frontier with the measures then adopted against Sparta on the proposal of Cephalus, represented a large force as sent out by the formal vote of the Athenian Assembly: cp. Deinarchus, i. 39 ταυτί τὰ μικρον πρό της ήμετέρας ήλικίας γεγενημένα ύπὸ Κεφάλου τοῦ ρήτορος καὶ Θράσωνος τοῦ Ἐρχιέως καὶ Ἡλίου Φορμισίου καὶ έτέρων ἀνδρών ἀγαθών, ων ένίων έτι καὶ νίν 👸 τὰ σώματα. τοίτων γάρ οἱ μὲν φρουρουμένης ὑπὸ Λακεδαιμονίων τῆς Καδμείας βοηθήσαντες τοις είς Θήβας κατιοῦσι τῶν φυγάδων τοις ίδιοις κινδύνοις ἢλευθέρωσαν πόλιν ἀστυγείτονα καὶ πολὺν χρόνον δουλεύουσαν, οἱ δὲ πείσαντες ἐξελθείν ἡμῶν τοὺς προγόνους, Κεφάλου τούτου ψήφισμα γράψαντος, δς οὐ καταπλαγεὶς τὴν Λακεδαιμονίων δύναμιν, οὐδὲ λογισάμενος ὅτι τὸ κινδυνεύειν καὶ τὸ γράφειν ὑπὲρ τῆς πόλεως ἐπισφαλές ἐστιν, ἔγραψεν ἐξιέναι βοηθήσοντας ᾿Αθηναίους τοις κατειληφόσι τῶν φυγάδων Θήβας καὶ ἐξελθόντων ἐκεῖσε τῶν ὑμετέρων πατέρων όλίγαις ἡμέραις ἐξεβλήθη ὁ τῶν Λακεδαιμονίων φρούραρχος, ἢλευθεροῦντο Θηβαίοι, διεπέπρακτο ἡ πόλις ἡ ὑμετέρα ἄξια τῶν προγόνων: cp. Grote, ix. 313 note, 507 note. Owing to the lacuna τὸ πρᾶγμα κ.τ.λ. cannot be explained.

§ 10. δ . . . άρμοστής. Diod. xv. 27 speaks of τοὺς ἡγεμόνας τῆς φρουρᾶς τρεῖς ὅντας, and Plut. Pel. 13 calls them all harmosts. Probably, however, Lysanoridas alone was the proper harmost, the two others were subordinate generals: cp. Daem. Socr. 576 Λυσανορίδαν τρίτον οὐτόν.

Πλαταιὰς κοὶ Θεσπιάς. These towns, like Tanagra, had been guarded by Lacedaemonian garrisons since the Peace of Antalcidas: cp. Isocr. xiv. 13.

τοὺς Πλαταιᾶς. After their town was destroyed by the Peloponnesians in 427 (Thuc. iii. 68) the Plataeans had sought refuge in Athens, until they were restored to their city by the Spartans after the Peace of Antalcidas: cp. Paus. ix. 1. 3.

§ 11. δλίγοι ὅντες: participial construction, as with αἰσθώνεσθαι, dependent on ἔγνωσαν: cp. Goodwin, M.T. 884. Their numbers were 1,500, if Diodorus and Plutarch be correct, to which must be added the oligarchical refugees.

τῶν προσιόντων ἀπάντων. Diodorus (xv. 26), following a different version (cp. § 9 note), estimates the besieging force at 12,000 hop-lites and 2,000 cavalry, including a large Athenian army. He says that the garrison at once despatched messengers to Sparta for help, and meanwhile defended themselves vigorously against their assailants: but that the Spartans were so long in sending the necessary aid, that the garrison was obliged to surrender just before the reinforcements arrived. So according to Plut. Pel. 12, 13 Cleombrotus' army of rescue had already reached Megara, when the garrison surrendered. Both these stories are wholly inconsistent with Xenophon, who evidently means that the garrison surrendered the day after the assassination of the polemarchs.

αναβασιν, i. e. είς την ακρόπολιν.

§ 12. τῶν ἐχθρῶν, i. e. the Theban oligarchs.

ἀπέκτειναν... ἀπέσφαξαν. The other authorities do not mention this cold-blooded massacre: cp. the fears of such excesses felt by Epaminondas, Plut. Daem. Socr. 576; and the similar incident at Mantinea, v. 2. 6.

§ 13. τὸν μὲν ἄρμοστὴν... ἀπέκτειναν. According to Plutarch (Pel. 13; Daem. Socr. 598) and Diodorus (xv. 27) the Spartans put two of the commanders to death, Herippidas and Arcissus, and punished the third (Lysanoridas) with a fine and exile, the latter not having been present in the Cadmea at the time: cp. § 10 note.

теттаракочта аф' ήβης: ср. іі. 4. 32.

λέξοιεν . . . παρέχοι: cp. the similar reproaches made against Agesilaus in the affair of Phlius, v. 3. 16 and 27 note, and Plut. Ages. 24 'Αγησίλαος . . . ἔφυγε τὴν στρατείαν ἐκείνην, αἰσχυνόμενος, εἰ Φλειασίοις δλίγον ἔμπροσθεν ὑπὲρ φυγάδων πεπολεμηκὼς αὐθις ὀφθήσεται Θηβαίους κακῶς ποιῶν διὰ τοὺς τυράννους.

βουλεύεσθαι. Isocrates' statement (xiv. 29) that the Theban patriots immediately sent envoys to Sparta with offers of submission is scarcely credible: cp. Grote, ix. 310 note.

§ 14. Κλεόμβροτον, succeeded his brother Agesipolis: cp. v. 3. 19. μάλα χειμῶνος: for the adverb with a substantive cp. ii. 4. 2.

Xaβρίas: cp. v. 1. 10, 12. According to Diod. xv. 29 he had been recently recalled from Egypt by the Athenians at the request of Pharmabazus from the service of the rebel king Acoris, whose forces he had commanded.

οί πελτασταί, i. e. of Cleombrotus.

ἐπὶ τῷ ἄκρφ, i. e. of Mount Cithaeron.

τοίς . . . λελυμένοις: cp. § 8.

ἔτι φιλίας οὔσας: cp. § 10 note and § 48 : some time before 374 Plataea was subjugated by Thebes, vi. 1. 1.

§ 15. Κυνὸς κεφαλάς: a village, said to have been the birth-place of Pindar: the site is unknown.

Σφοδρίαν, a personal friend of Cleombrotus, § 25.

ἀπό: cp. v. 1. 11.

§ 16. τὴν διὰ Κρεύσιος, sc. ὁδόν: on the sea coast at the foot of the west spur of Cithaeron.

την των Θηβαίων, sc. πόλιν οτ γην.

έλάχιστα κακουργήσας: cp. Polyb. ix. 23 Λακεδαιμονίων δ' ήγουμένων τῆς Ἑλλάδος ὅσα μὲν διὰ Κλεομβρότου τοῦ βασιλέως πράττοιτο, πάντα συμμαχικὴν εἶχε τὴν αἴρεσιν (policy), ὅσα δὲ δὶ ᾿Αγησιλάου, τοὐναντίον: also infr. § 25; vi. 4. 5 and Plut. Ages. 26 τὸν Κλεόμβροτον οὖ . . . πρόθυμον ὅντα πολεμεῖν τοῖς Θηβαίοις.

§ 17. σημαίνειν . . . μελλόντων: σημαίνειν = σημείον εἶναι: cp. Arr. Anab. vii. 22. 5 τοῦτό τε οὖν πρὰ τῶν μελλόντων σημῆναι: τῶν μελλόντων refers to Leuctra.

ἀτάρ: cp. v. 3. 7.

αὐτοῖς σκεύεσι, 'baggage and all': cp. i. 2. 12.

§ 18. τῆς Μεγαρικῆς ἐν Αἰγοσθένοις, south of Mount Cithaeron on the coast: cp. vi. 4. 26.

§ 19. ὁρῶντες . . . ῥόμην. This shows that Cleombrotus' expedition in the dead of winter was not without its effect; not only had he strengthened the Spartan garrison in Boeotia, but he secured the neutrality of Athens. Sphodrias' rash attempt on Piraeus spoilt it all. For the totally inconsistent narrative of Diodorus cp. § 9 note.

 $i\nu$ Kopi $\nu\theta\psi$, i.e. before the Peace of Antalcidas, when the Spartans were unable to cross the isthmus unhindered: cp. iv. 4.13.

κρίναντες: cp. § 9 note. This is alluded to by Plutarch, who, however, combines it with the erroneous narrative given by Diodorus: Pel. 14 ἐπεὶ τοίνυν στρατῷ μεγάλῳ Λακεδαιμονίων εἰς τὴν Βοιωτίαν ἐμβαλόντων οἱ λθηναῖοι περίφοβοι γενόμενοι τὴν τε συμμαχίαν ἀπείπαντο τοῖς Θηβαίοις καὶ τῶν βοιωτιαζόντων εἰς τὸ δικαστήριον παραγαγόντες τοὺς μὲν ἀπέκτειναν, τοὺς δ' ἐφυγάδευσαν, τοὺς δὲ χρήμασιν ἐζημίωσαν, κ.τ.λ.: cp. § 34 note.

378-377 B.C.

§ 20. οἰ... Θηβαῖοι... μαχάνημα. Plutarch (Pel. 14, so also Ages. 24) follows Xenophon: ἔτυχε μὲν ὁ Πελοπίδας μετὰ Γοργίδου βοιωταρχῶν, ἐπιβουλεύοντες δὲ συγκροῦσαι πάλιν τοὺς ᾿Αθηναίους τοῖς Λακεδαιμονίοις τοιόνδε τι μηχανῶνται. Diodorus (χν. 29) regards Cleombrotus as the instigator: Σφοδριάδου τοῦ Σπαρτιάτου τεταγμένου μὲν ἐψ΄ ἡγεμονίας, φύσει δ' ὅντος μετεώρου καὶ προπετοῦς, ἔπεισεν αὐτὰν Κλεόμβροτος ὁ βασιλεὺς τῶν Λακεδαιμονίων ἄνευ τῆς γνώμης τῶν ἐφόρων καταλαβέσθαι τὸν Πειραιέα. Diodorus' view has found little favour with modern commentators, who point to the good understanding

just arrived at between Sparta and Athens and to the political views, so far as known (cp. § 16 note), of Cleombrotus; probably it arose from the fact that Sphodrias was a friend of Cleombrotus (§ 25). Xenophon's view, reproduced by Plutarch, has found many supporters, including Curtius; but the arguments of Grote (ix. 315) against it are exceedingly strong: they are (1) that the plans, if successful, would have ruined the Theban cause; if however the Thebans meant it to fail, they would have given notice to Athens, which apparently they did not; (2) that, if the Spartans had punished Sphodrias, no breach between Sparta and Athens would have ensued; (3) that Agesilaus with his hatred of Thebes would never have voted for the acquittal of Sphodrias, had there been any suspicion that he had been bribed by the Thebans; (4) that in iii. 5. 3 Xenophon, with just as little cause, had imputed to the Thebans a similar refinement of stratagem in leading up to the outbreak of the Corinthian War. He thinks it therefore more in accordance with the facts to suppose that Sphodrias' personal ambition was simply fired by the past success of Phoebidas, and in support of this view may be added Plutarch's description of his character-Pel. 14 εὐδόκιμος μέν έν τοις πολεμικοίς και λαμπρός, ύπόκουφος δέ την γνώμην και κενών έλπίδων και φιλοτιμίας ανοήτου μεστός: cp. Ages. 24 οὐκ ἄτολμος μέν οὐδ' ἀφιλότιμος ἀνήρ, ἀεὶ δ' έλπίδων μάλλον ή φρενών άγαθών μεστός. οῦτος έπιθυμών ὀνόματος μεγάλου και τον Φοιβίδαν νομίζων ένδοξον γεγονέναι και περιβόητον από τοῦ περὶ Θήβης τολμήματος, κ.τ.λ.: cp. Callisthenes, frag. ap. Harpocr. [τὸν Σφοδρίαν] εὐήθη τε είναι λιάν καὶ κοῦφον πρὸς τὰς ἐλπίδας.

On the other hand Xenophon's statement—if we leave out altogether the suspicion of bribery—is very definite; the Theban patriots were in a desperate position, and may have calculated, that, even if Sphodrias' attack were successful—of which, if the character attributed to him be true, there was after all little chance—they had more to gain than to lose from embroiling Athens in the quarrel with Sparta.

χρήματα δόντες: cp. Plut. Pel. 14 πρὸς τοῦτον ὑποπέμπουσιν οἱ περὶ τὸν Πελοπίδαν (Ages. 24 adds Melon) ἰδία ἔμπορόν τινα τῶν φίλων χρήματα κομίζοντα καὶ λόγους, οἱ τῶν χρημάτων μᾶλλον ἀνέπεισαν αὐτόν.

ἀπύλωτος. This shows that Conon's restoration of the fortifications of Piraeus had never been completed: cp. iv. 8. 10 note.

καθανύσειν, sc. τὴν ὁδόν: cp. § 49.

§ 21. Θριᾶσι, an Attic deme near Eleusis, which gave its name to

the Thriasian plain.

ήμέρα ἐπεγένετο: cp. Plut. Ages. 24 ἡμέρα γὰρ αὐτὸν ἐν τῷ Θριασίῷ πεδίῷ κατέλαβε καὶ κατέλαμψεν ἐλπίσαντα νυκτὸς προσμίζειν τῷ Πειραιεί* καὶ φῶς ἀφ' ἱερῶν τινῶν Ἑλευσινόθεν ἰδόντας λέγουσι φρίζαι καὶ περιφόβους γενέσθαι τοὺς στρατιώτας.

οὐδεν ἐντεῦθεν ἐποίησεν ὧστε λαθεῖν. If this reading be adopted (cp. Critical Note), it must be taken to mean, that notwithstanding his failure, Sphodrias now took no measures to conceal his rash

inroad, but committed open acts of aggression.

στράτευμα πάμπολυ: Diod. xv. 29 στρατιώτας πλείους τῶν μυρίων -evidently a great exaggeration.

§ 22. καὶ πρέσβεις. The object of this embassy is unknown: Grote (ix. 318) suspects that it was to demand satisfaction for the part played by the two Athenian generals in the liberation of Thebes.

Kaλλίa, son of Hipponicus, hereditary torch-bearer of the Eleusinian mysteries (cp. vi. 3. 3), noted for his wealth and patronage of the Sophists as well as for his philo-Laconian tendencies: cp. iv. 5. 13; Plat. Apol. 20 a; Theaet. 165 a; Protag. 337 d.

Έτυμοκλής: cp. § 32 and vi. 5. 33.

"Ωκυλλος: cp. vi. 5. 33.

δς ... παρείχον = δστε ... παρείχον : cp. iv. 1. 33.καὶ ταῦτα, 'and that indeed,' 'especially' : cp. ii. 3. 53.

§ 24. καίπερ οὐχ ὑπακούων εἰς τὴν κρίσιν: a pregnant construction involving the idea of ἐαυτὸν παρέχειν, 'although he did not obey the summons to appear at the trial, he was acquitted.'

§ 25. έταίροι . . . τῷ Σφοδρία, i. e. belonging to the same political party: cp. Plut. Ages. 25 ἢν γὰρ ὁ Σφοδρίας ἐκ τῶν διαφόρων τοῦ Αγησιλάου.

ἀπολυτικῶς αὐτοῦ εἶχον, 'were disposed to acquit him': Plut. Cic. 30 συμβατικῶς ἔχειν; Pel. 15 τοὺς ἀποστατικῶς ἔχοντας.

τοὺς διὰ μέσου: those who stood midway between the party of Cleombrotus and that of Agesilaus: cp. Thuc. viii. 75 ὑπὸ τῶν διὰ μέσου κωλυθέντες.

§ 28. φιλιτίου: the place where the common meals of the Spartan citizens were held: cp. Resp. Laced. 3. 5: cp. Critical Note.

παρίει . . . αὐτφ̂, 'he would allow them to talk with him.'

§ 29. Ιόντα, sc. πρός τον Κλεώνυμον: cp. iv. 4. 5.

έν παντὶ ἦσαν, 'were in the greatest terror': the meaning is helped out by μλ . . . εἶη: cp. vi. I. 12 εἶς πᾶν ἀφίκετο.

§ 30. ἀπεκρίνατο: Plutarch (Ages. 25) gives the king's answer differently: οὐ μὴν (ὁ ᾿Αγησίλαος) ἐνέδωκέ τι τότε χρηστὸν ἡ φιλάνθρωπον ἐλπίσαι δεομένω τῷ παιδί, σκέψασθαι δὲ φήσας, ὅ τι καλῶς ἔχοι καὶ πρεπόντως, ἀπῆλθεν.

ἄνδρα μὴ...τῆς πόλεως, 'not condemning a man for committing acts of injustice whereby he gained profit for himself to the injury of the state.' καταγιγνώσκων is here constructed in a very unusual manner with the accusative and infinitive: cp. i. 7. 20 ἐὰν καταγνωσθῆ ἀδικεῖν. ἀδικεῖν οἶς = ἀδικεῖν ἀδικήματα οἷς. Cp. Critical Note and Appendix, p. 360.

§ 31. ήττηθεὶς τοῦ δικαίου: cp. v. 2. 5 ήττῶντο τοῦ ὕδατος.

ηδίκει . . . ηδίκηκέ τι: the first is general: 'were not in the wrong,' the second is special: 'has done something wrong.'

ύπο σου: cp. Mem. iv. 8. 10 επιμελείας τεύξομαι ύπ' ανθρώπων.

§ 32. Έτυμοκλεί: cp. § 23.

οι Άγησιλάου φίλοι: as opposed to Cleombrotus' friends: cp. § 25. τὰ καλά: cp. v. 3. 9 note: cp. Plut. Ages. 25 ἦν δὲ καὶ φιλό-

τὰ καλά: cp. v. 3. 9 note: cp. Plut. Ages. 25 ήν δὲ καὶ φιλό τεκνος δ 'Αγησίλαος διαφερόντως.

§ 33. ωs... alσχυνθη̂s: for this Xenophontine use of ωs with subj. cp. Goodwin, M. T. App. iv.

Λεύκτροις: cp. vi. 4. 14.

τρὶς πεσών: cp. Plut. Ages. 28 ἐν οἶς καὶ Κλεώνυμόν φασι τὸν Σφοδρίου τὸν καλὸν τρὶς πεσόντα πρὸ τοῦ βασιλέως καὶ τοσαυτάκις ἐξαναστάντα καὶ μαχόμενον τοῖς Θηβαίοις ἀποθανεῖν.

ηνίασε: i. e. by his death.

τοιούτφ . . . τρόπφ : cp. Diod. xv. 29 συναγωνιστάς έχων τούς βασιλείς άδίκως ἀπελύθη.

§ 34. οἱ βοιωτιάζοντες: one of their leaders was Cephalus: cp. Paus. iii. 9. 4; Diod. xv. 25, 26; Deinarch. i. 39.

οὐχ ὅπως . . . ἀλλὰ καί, ' not only not . . . but even ': cp. ii. 4. 14; cp. Goodwin, M. T. 707.

ol 'Αθηναίοι . . . ἐβοήθουν. Diodorus' story (xv. 25, 26) of the large forces, which the Athenians voted to aid the Boeotians capturing the Cadmea, seems to have arisen from the nation

pride of the Athenian orators. To exalt the part played by the Athenians in the overthrow of the Spartan domination they ante-dated the measures here described in brief by Xenophon, and represented Athens as joining the Thebans immediately after the assassination of the polemarchs (§ 9 note). activity of Athens showed itself in the next year in the formation of what is known as the Second Athenian Confederacy, cp. §§ 60, 61 note. Even in the present year several alliances, besides that with Thebes, were already formed. Isocrates (xiv. 28) goes so far as to say that after the Peace of Antalcidas Xioi μέν και Μυτιληναίοι και Βυζάντιοι συμπαρέμεινον (i.e. faithful to Athens), and monumental evidence in a great measure confirms this statement: for CIA. ii. 15 (which Köhler dates at about 386 but Hicks at 378-377) proves that a defensive alliance was formed with the Chians on the basis of the king's peace as ωμοσεν βασιλεύς καὶ 'Αθηναΐοι καὶ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ἄλλοι "Ελληνες; and CIA. ii. 18, 19 show that similar treaties of alliance were formed in the present year 378 with Mytilene and Byzantium. To the same year must belong the despatch of envoys mentioned by Diodorus (xv. 28) έπὶ τὰς ὑπὸ τοὺς Λακεδαιμονίους τεταγμένας πόλεις, παρακαλούντες αντέχεσθαι της κοινής έλευθερίας, which that historian incorrectly puts before the attempt of Sphodrias on the Piraeus. Diodorus goes on to say-διόπερ πολλοί τῶν ὑπ' αὐτοὺς τεταγμένων ἀπέκλινον πρός τοὺς 'Αθηναίους. πρώτοι δὲ πρός τὴν ἀπόστασιν ὑπήκουσαν Χίοι καὶ Βυζάντιοι καὶ μετὰ τούτους 'Ρόδιοι καὶ Μυτιληναίοι καὶ τῶν ἄλλων τινές νησιωτών ἀεὶ δὲ μᾶλλον αὐξομένης τῆς τῶν Ελλήνων ὁρμῆς πολλαί πόλεις προσέθεντο τοις 'Αθηναίοις. The details which he then gives about the terms of the Confederacy belong to the following year: cp. Plut. Pel. 15 έκ τούτου (Sphodrias' attempt) πάλιν προθυμότατα Αθηναίοι τοις Θηβαίοις συνεμάχουν και της θαλάσσης αντελαμβάνοντο καὶ περιϊόντες έδέχοντο καὶ προσήγοντο τοὺς ἀποστατικῶς τῶν Ἑλλήνων έχοντας.

ναῦς . . . ἐναυπηγοῦντο: cp. Diod. xv. 29 κρίναντες δὲ πολεμεῖν αὐτούς, στρατηγοὺς τρεῖς εἴλοντο τοὺς ἐπιφανεστάτους τῶν πολιτῶν, Τιμόθεον καὶ Χαβρίαν καὶ Καλλίστρατον. ἐψηφίσαντο δὲ στρατιῶτας μὲν ὁπλίτας καταλέξαι δισμυρίους, ἰππεῖς δὲ πεντακοσίους, ναῦς δὲ πληρῶσαι διακοσίας. Polybius (ii. 62) halves these numbers: μυρίους μὲν ἐξέπεμπον στρατιῶτας έκατὸν δ' ἐπλήρουν τριήρεις. Το meet the

necessary expenditure the Athenians reorganized their system of finance, once more imposing the εἰσφορά or income-tax upon their own citizens, but levying it by a new system of συμμορίαι: cp. Dict. Antiq. s. v.

- § 35. σφίσι: for the dative with ἡγεῖσθαι cp. iv. 2. 9.
- δ δὲ εἰπών: cp. Plut. Ages. 26 ἐπεὶ δὲ τὸν Κλεόμβροτον οὐχ έώρα πρόθυμον ὅντα πολεμεῖν τοῖς Θηβαίοις, οὖτω δὴ χαίρειν τὸν νόμον (cp. v. 4. 13) ἐάσας, ῷ πρόσθεν ἐχρῆτο περὶ τῆς στρατείας, αὐτὸς εἰς Βοιωτίαν ἐνέβαλεν ἤδη.
 - § 36. Κλητορίους . . . 'Ορχομενίοις: two towns in northern Arcadia.
 - § 37. πρῶτον, i. e. as his foremost duty.

κατὰ τὸ δόγμα τῶν συμμάχων. Diodorus (xv. 31) states that the Lacedaemonians, fearing the spread of rebellion amongst their allies, now ἐπαύσαντο τῆς προυπαρχούσης βαρύτητος καὶ ταῖς πόλεσι ψιλανθρώπως προσεφέροντο: and that at the same time they reorganized their confederacy, dividing it into ten parts: the first composed of themselves, the second and third of the Arcadians, the fourth of the Eleans, the fifth of the Achaeans, the sixth of the Corinthians and Megarians, the seventh of the Sicyonians, the Phliasians and the states of the Acte, the eighth of the Acarnanians, the ninth of the Phocians and Locrians, and the tenth of the Olynthians and Thrace-ward allies. Diod. xv. 32 estimates Agesilaus' forces at more than 18,000 hoplites, of whom 2,500 were Lacedaemonians, divided into five morae, and 1,500 cavalry.

§ 38. εἰς Θεσπιάς, where he rested his men several days; Diod. xv. 32.
Θηβαίων χώραν. The campaign is summarized in Ages. 2.
22 εὐρών δὲ ἀποτεταφρευμένα καὶ ἀπεσταυρωμένα ἄπαντα, ὑπερβὰς τὰς
Κυνὸς κεφαλὰς ἐδήου τὴν χώραν μέχρι τοῦ ἄστεος, παρέχων καὶ ἐν πεδίω
καὶ ἀνὰ τὰ δρη μάχεσθαι Θηβαίοις, εἰ βούλοιντο.

ἀποτεταφρευμένον. Diod. xv. 32, 33, says nothing of this trench and stockade; he together with Polyaenus (ii. 1. 2) and Nepos (Chabrias I) represents the poor success of Agesilaus as mainly due to the generalship of the Athenian Chabrias, who joined the Thebans with 15,000 foot and 200 horse: the Thebans and their allies could not be dislodged from their various advantageous positions, and on one occasion, when Agesilaus was marching up against them to force them to give battle, Chabrias gave orders to his men τὰs ἀσπίδας πρὸς τὸ γόνυ κλίναντας ἐν ὀρθῷ τῷ δόρατι μένειν—

a manœuvre which compelled the Lacedaemonians to retire; Chabrias afterwards chose this attitude for a statue, which the Athenians erected in his honour. Many commentators have seen in this omission of Xenophon's—if omission it be—evidence of the anti-Athenian tendencies of the author. Stern (p. 74) suggests that the story was afterwards invented to account for the peculiar attitude of the statue. Cp. Dem. xx. 76.

τὰ πρὸς ἐαυτοῦ: the parts of the country on his own side of the stockade: if the reading be correct, πρός is here used in the sense of local direction, and the genitive σταυρωμάτων is dependent on the local conception implied in the phrase πρὸς ἐαυτοῦ; cp. § 49 πρὸς ἔω τῆς πόλεως.

§ 39. την έπὶ τὸ στρατόπεδον, sc. ὁδόν.

ola δή: in this sense ἄτε is more common.

συσκευαζομένων: preparing the meal, i. e. τὸ δεῖπνον.

έτι καταβεβηκότων, if the reading be retained, must mean 'still dismounted' in the sense of οὅπω ἀναβεβηκότων, as opposed to those caught in the act of mounting their horses—ἀναβαινόντων: cp. Critical Note.

Έπικυδίδαν: cp. iv. 2. 2.

§ 40. τὰ δέκα ἀφ' ήβης: cp. ii. 4. 32.

ύποπεπωκόσι: cp. what Xenophon says of the Lacedaemonians at Leuctra: vi. 4. 8 ἐν δὲ τῆ μεσημβρία ὑποπινόντων καὶ τὸν οἶνον παροξῦναί τι αἰτοὺς ἔλεγον. The point of the comparison lies in the Theban horse failing to judge the distance between themselves and the Lacedaemonians rightly.

τοῖς ἐπελαύνουσιν: this use of the dative after ὑπομένω finds no parallel: cp. vii. 5. 12 τοῖς ἀπονενοημένοις οὐδεὶς ἄν ὑποσταίη.

έκ τοσούτου, 'from so great a distance,' i. e. so great that their spears did not carry so far.

αὐτῶν δώδεκα limits the extent of the subject implied in ἀναστρέφοντες: cp. vi. 3. 19 ἀπογραψάμενοι . . . οἱ Θηβαῖοι, προσελθόντες . . . οἱ πρέσβεις αὐτῶν ἐκελένον.

§ 41. καὶ οἱ πολέμιοι, i. e. also like himself: cp. § 38.

δι' έρημίας, sc. των πολεμίων: cp. iii. 4. 21.

ἀποχωρήσας: cp. Diod. xv. 33: when Agesilaus' counsellors expressed their surprise at the king's not forcing on a battle, he replied νῦν μέν ἀκινδύνως τοὺς Λακεδαιμονίους νενικηκέναι' πορθουμένη γὰρ τῆ

τούς Βοιφή τετολμηκέναι τοὺς Βοιωτοὺς βοηθήσαι εἰ δ' αὐτῶν τῶν πολεμίων εκεχωρηκότων τῆς νίκης ἐβιάσατο τοὺς πολεμίους ὑπομένειν τὸ δειτοκεχωρηκότων τῆς νίκης ἐβιάσατο τοὺς πολεμίους ὑπομένειν τὸ δειτοκες αν διὰ τὸ παράλογον τῆς τύχης ἐδύναντο καὶ πταῖσαι κατὰ τὸν νον οὶ Λακεδαιμόνιοι. τότε μὲν οὖν διὰ τῆς ἀποκρίσεως ταύτης ἔδοξε κατεστοχάσθαι τὸ δυνάμενον ἀποβήναι, ὕστερον δὲ (i.e. after ctra) διὰ τῶν ἀποτελεσμάτων ἔδοξεν οὐκ ἀνθρωπίνην ἀπόφασιν, θεῶν τινα χρησμὸν εἰρηκέναι.

Φοιβίδαν: cp. v. 2. 32 note.

ύπερβαλών, i.e. over Mount Cithaeron: cp. iv. 4. 19. τὸ πολιτικόν: cp. iv. 4. 19 note.

42. έπεὶ . . . έν τῆ χώρα. Diod. xv. 33 adds τὴν προφυλακὴν ταν ἀνδρῶν διακοσίων ἀνείλον.

τη ἐμβολη̂: Jacob's conjecture της ἐμβολη̂ς—the genitive of -mparison after θάττονα—removes all difficulty.

§ 44. ἀποχωροῦντες. Polyaenus (ii. 5. 2) represents the Theban mander Gorgidas as only pretending flight in order to entice hoebidas out of the rough ground into the plain.

§ 45. δ . . . Φοιβίδας : cp. Diod. xv. 33 Φοιβίδας δε δ Λακεδαιμόνιος, Εξιόλογον φρουράν εν ταις Θεσπιαις έχων, εκχυθείς εκ της πόλεως και προπετώς τοις αποχωρούσι Θηβαίοις επιθέμενος, των μεν στρατιωτών ππέβαλε πλείους των πεντακοσίων, αὐτός δε λαμπρώς αγωνισάμενος και πολλοις εναντίοις τραύμασι περιπεσών ήρωικώς κατέστρεψε τον βίον.

οὐ πολλοί: contrast Diod. l.c.

§ 46. πάλιν αὖ: αὖ following merely emphasizes the πάλιν: contrast . I. 5 note.

άλλας . . . πόλεις, e.g. Plut. Pel. 15 says that Pelopidas routed the Lacedaemonian garrison at Tanagra and slew their harmost Panthoidas.

δ...δημος... ἀπεχώρει: a kind of συνοικισμός, which must greatly have strengthened the democrats at Thebes: cp. Mantinea, v. 2. I note.

δυναστείαι: the unconstitutional rule of the few, like that of Archias and Leontiades at Thebes: cp. v. 2. 36; 4. 2; Arist. Pol. iv. 5. 2. So the Theban orator in 427 says that at the time of Xerxes' invasion δυναστεία δλίγων ἀνδρῶν εἶχε τὰ πράγματα (Thuc. iii. 62).

κατὰ θάλατταν: across the Corinthian Gulf to avoid the dangerous passes of Mount Cithaeron. This confession of weakness shows the ill success of Agesilaus' expedition.

§ 47. ηπερ τὸ πρόσθεν: cp. § 35. πρίν καί, 'even before,' contraster previous campaign, § 37.

§ 48. έγένετο. Diodorus (xv. 34) πάλ δυνάμει στρατευσάντων έπὶ Θήβας.

πάλιν belongs to els τὰς Θεσπιὰς πρ τάς πρεσβείας: cp. Polyaen. ii. 1. 11 την κατά Σκώλον πάροδον φυλάττειν, πάσα βείαις έν Θεσπιαίς αναμένειν συνέταξεν στρατιάς συγκομίζειν έκεισε. Θηβαίοι τα Θεσπιᾶς πάροδον καὶ ταύτη παρεφύλατ όδον ανύσας ήμέρα μια την κατά Σκώλον πο διηλθεν.

την ... εμβολήν, 'the pass': so iv. § 49. ως στρατεύματι: explanator reckoned for an army.'

Σκῶλον, north of the Asopus, four road between Thebes and Plataea: its

covered: cp. Paus. ix. 4. 3.

ἀπὸ τῆς φυλακῆς . . . εἰσῆλθε, 'from had entered the time before': cp. § 41 πρὸς ἔω τῆς . . . πόλεως: cp. § 38 ne

ἔτι γὰρ τότε: cp. § 46 note, whence ing the death of its harmost Panthoi faithful to Sparta.

τὸ τείχος, i. e. of Tanagra.

§ 50. Γραός στήθει: a hill SW. Tanagra or Graia, the wife of Poeman cp. Paus. ix. 20. 2; Polyaen. ii. 1. 12.

§ 51. ἔνθα = τὸν τόπον ἐν ῷ.

Ποτνιάς: the temple was on the roadside 10 stadia south of Thebes: Paus. ix. 8. 1.

ἀσφαλεστέρα, i. e. than the more direct road: it lay over rougher country.

ἀπαγαγών, sc. τὸν στρατόν, ' while retiring at a distance from the enemy.'

§ 52. καὶ ἀπὸ τούτου τοῦ λόφου: means apparently the last of the row of hills along which the Thebans had been running.

Σκιρίται: cp. v. 2. 24 note.

§ 53. τροπαΐον ἐστήσαντο. Diod. xv. 34 gives a rather exaggerated description of this battle, as is shown by the fact that at the time the city was destitute of troops (cp. § 51, Polyaen. l. c.): γενομένης δὲ μάχης ἐπὶ πολὺν χρόνον ἰσχυρᾶς, τὸ μὲν πρῶτον οἱ περὶ τὸν ᾿Αγησίλαον ἐπροτέρουν, μετὰ δὲ ταῦτα τῶν ἐκ τῆς πόλεως Θηβαίων ἐκχυθέντων πανδημεί, θεωρῶν τὸ πλῆθος τῶν ἐπιρρεόντων ὁ ᾿Αγησίλαος ἀνεκαλέσατο τῆ σάλπιγγι τοὺς στρατιώτας ἀπὸ τῆς μάχης. οἱ δὲ Θηβαίοι δόξαντες τότε πρώτως μὴ καταδεεστέρους ἐαυτοὺς εἶναι Λακεδαιμονίων τροπαῖόν τε ἔστησαν καὶ τὸ λοιπὸν κατεθάρρησαν τῆς τῶν Σπαρτιατῶν δυνίμεως.

§ 54. ἀπήγαγε. The retreat seems to have been hastened by the discontent of the allies: cp. Plut. Ages. 26 ἦν δὲ καὶ τοῖς συμμάχοις τῶν Λακεδαιμονίων ἐπαχθὴς ὁ ᾿Αγησίλαος, ὡς δι' οὐδὲν ἔγκλημα δημόσιον, ἀλλὰ θυμῷ τινι καὶ ψιλονεικία τοὺς Θηβαίους ἀπολέσαι ζητῶν. οὐδὲν οὖν ἔλεγον δεόμενοι ψθείρεσθαι δεῦρο κἀκεῖσε καθ' ἔκαστον ἐνιαντὸν ὀλίγοις τοσοῦτοι συνακολουθοῦντες. Details of their discontent are also given by Polyaenus ii. 1. 7, 18, 20, 21.

την έπὶ Θεσπιάς, SC. όδόν.

τον Χαβρίαν: cp. §§ 14, 38 notes. Chabrias, it seems, must also have commanded the Athenian forces in this second year's campaign.

κατὰ τοὺς ὅρκους. For the terms cp. v. 3. 26; also cp. § 37 note. καθάπερ ἡκολούθουν, sc. οἱ πελτασταί.

§ 55. τοὺε ἐναντίουε. For the strength of the oligarchs at Thespiae cp. § 46 and vi. 3. 1.

§ 56. δυοίν ἐτοίν, genitive of space of time: cp. Anab. 1. 7. 18 βασιλεὺς οὐ μαχεῖται δέκα ἡμερῶν.

Hayarás: in Thessaly at the head of the gulf of that name.

'Ωρεόν: also called Hestiaea, at the north end of Euboca

Shortly before, the Spartans had assisted the Oreites to expel their oppressive tyrant Neogenes, and out of gratitude the inhabitants had remained faithful to Sparta and had refused to admit Chabrias, the Athenian general, when he induced most of the Euboean states to join the new Athenian Confederacy: Diod. xv. 30.

iν φ, temporal, 'while.'

έλάττους: cp. Appendix, p. 360.

§ 57. ἀκολουθοῦντος, i. e. 'always at his heels,' 'in close attendance upon.'

περὶ τοῦτον ἢν, 'was wholly wrapt up in him': cp. vii. 4. 28 περὶ τοὺς 'Ηλείους εἶχον.

376-375 B.C.

§ 58. ὁ μὲν 'Αγησίλαος, opposed to οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, § 59.

els το άρχεῖον: cp. Plut. Ages. 27 προς το άρχεῖον els την άκροπολίν.

 $\delta \pi o la \ \delta \dot{\eta}$: a relative clause without a verb used as an indefinite pronoun, 'some vein or other.'

τὸ ὑγιἐς σκέλος: the other leg was lame: cp. iii. 3. 3.

ηρρώστει: cp. Plut. Ages. 27 πολύν χρόνον ἔσχεν ἀρρώστως καὶ πρὸς τὰς στρατείας ἀδυνάτως; vi. 4. 18 ἐκ τῆς ἀσθενείας οὅπω ἴσχυεν, i. e. in 371.

τὸ . . . λοιπὸν θέρος, i. e. of 377.

§ 59. čap, i. e. 376.

 $\Theta\eta\beta al\omega\nu$,... καὶ ' $A\theta\eta\nu al\omega\nu$. This would seem to prove that the Lacedaemonian garrisons in Boeotia were by this time not strong enough to spare some of their troops to command the passes of Cithaeron, as they had done in the previous year (§ 47) by order of Agesilaus: cp. however § 37.

αδύνατον νομίσας. For Cleombrotus' want of zeal cp. § 16 note.

§ 60. ἀπὸ τῶν συμμάχων: ἀπό denotes the source of origin: cp.
Thuc. viii. 93 ἀπὸ πολλῶν καὶ πρὸς πολλούς λόγων γιγνομένων.

διὰ μαλακίαν. For the discontent of the allies cp. § 54 note, and the saying of Antalcidas against Agesilaus quoted in Plut. Ages. 26 ἢ καλὰ τὰ διδασκάλια παρὰ Θηβαίων ἀπολαμβάνεις μὴ βουλομένους μηδὲ ἐπισταμένους μάχεσθαι διδάξας.

πολύ πλείους τῶν 'Αθηναίων: cp. § 34 note. The renewed activity of Athens in naval affairs had culminated in the spring of

the preceding year in the definite founding of a new Athenian Confederacy, some account of which—in defiance of chronology is given by Diodorus (xv. 28-30), but for which monumental evidence remains in the original decree (CIA. ii. 17) proposed by Aristoteles—ό πολιτευσάμενος 'Αθήνησι, says Diogenes Laertius (v. 35) οδ καὶ δικανικοὶ φερονται λόγοι χαρίεντες—in March 377. According to this document an alliance was to be formed between the contracting parties on the basis of the Peace of Antalcidas, which secured freedom and autonomy for the separate states of Greece: and their object was to be to secure this independence against the encroachments of Sparta. The official title of the League was oi 'Αθηναίοι καὶ οἱ σύμμαχοι: the Athenians promised in no way to interfere with the constitutions of the allied states, to send no garrisons, and to extort no tribute (φόρος). The Athenians also gave up all έγκτήματα, whether public or private, that they at the time possessed in any of the allied states—any violation of this clause was to be tried by the σύνεδροι τῶν συμμάχων. The allies were to form a συνέδριον in Athens, in which Athens herself was to have no representation. Whatever this συνέδριον approved was to be laid before the Athenian Assembly, which could either accept it or reject it; and the συνέδριον was at liberty to deal in the same way with the proposals of the Athenian Assembly. A list of allies is subjoined, apparently in chronological order of admission: the first to join were the Chians, Mytileneans, Methymnaeans, Rhodians, and Byzantians (cp. § 34 note): then the Tenedians, Thebans, Chalcidians, and many of the Euboean states, cp. § 56 note: the rest follow, as the alliance continually extended: cp. Hicks, Inscrip. The omission of this important measure by Xenophon p. 141. makes it difficult to understand from his pages alone the course of succeeding events. It appears that a few years later συντάξεις (such was the new name invented by Callistratus for the old thing), or contributions were paid by some, though not all, of the allies: but for this cp. vi. 2. I note.

έλεῖν λιμῷ, as in 404, cp. ii. 2. 21; and as threatened in 387, cp. v. I. 29.

διαβιβάζειν, i. e. across the Corinthian Gulf.

Κρεύσιος: cp. iv. 5. 10.

§ 61. έξήκοντα . . . ἐπλήρωσαν. This change in policy was not so

in iv. 7. 1; v. 1. 2,

Γεραστόν: the southern point of Eub airoi, i.e. the citizens themselves,

mercenaries. τη ναυμαχίη. Xenophon seems to use allusions to the sea-fight at Cnidus (iv. this battle at Naxos in 376 was well know (xv. 34, 35) gives a long but not very in battle. According to him, Chabrias, to with his whole fleet to Naxos and laid sie thereby obliged to leave his blockade of to the relief of the island. Between 65 ships under his command he fell in of 83 vessels, and inflicted great loss wing, killing its commander Cedon. The brias came up and changed the defeat many triremes, capturing others, and taki afraid to follow up the pursuit, whereby he whole Lacedaemonian fleet, remembering generals at Arginusae; he therefore stoppe of the 18 ships that he had lost himsel This was the first victory that the Athenia their own fleet since the Peloponnesia

estimates the Lacedaemonian loss at prisoners. After this victory many more 375-374 B.C.

§ 62. διαβιβάζειν: cp. § 60.

oi Θηβαίοι. Xenophon, it is to be noticed, attributes the instigation of the Athenian expedition round the Peloponnesus to the Thebans, at the same time that he omits altogether the simultaneous expedition of Chabrias to Abdera and the Thracian coast (Diod. xv. 36). Both expeditions were the direct outcome of the victory at Naxos.

πρὸς ἐαυτούς, i. e. against the Thebans.

§ 63. τὸ Σφοδρία ἔργον: cp. § 34.

έξήκοιτα: cp. Isocr. xv. 109 els τον περίπλουν τον περί Πελοπόννησον τρία και δέκα μόνον τάλαντα δούσης αὐτῷ τῆς πόλεως και τριήρεις πεντήκοντα.

Tiμόθεον, Conon's son: he had already been elected general in 378: cp. § 34 note.

έττει. For the chronology cp. Introd. p. lxiv. εστρατεύοντο οι Θηβαΐοι. Xenophon has here omitted to give

any account of the famous fight at Tegyra, where Pelopidas at the head of the Sacred Band of 300 and a few horsemen defeated in fair and open fight a superior force of Lacedaemonians, which formed the garrison of Orchomenus, but happened to be returning from an expedition against the Opuntian Locrians: cp. Diod. xv. 37; Plut. Pel. 16, 17. In vi. 4. 10 Xenophon has an obscure allusion to this and similar battles—διά τε τὸν πρὸς 'Ορχομενίους

πόλεμον καὶ διὰ τὸν πρὸς Θεσπιᾶς. ἀνελάμβανον: cp. vi. I. I note.

Į

§ 64. Κέρκυραν . . . ἐποιήσατο. An inscription (CIA. ii. 49) records the incorporation of the Corcyraeans, Acarnanians, and Cephallenians into the Athenian Confederacy in the archonship of Hippodamos 375–374: cp. CIA. ii. 17, 1678; Corn. Nep. Timoth. 2 Corcyram sub imperium Atheniensium redegit sociosque idem adiunxit Epirotas, Athamanas, Chaonas omnesque eas gentes, quae mare illud adiacent; and Diod. xv. 36 πλεύσας ἐπὶ τὴν Κεφαλληνίαν τάς τ' ἐν αὐτῆ πόλεις προσηγάγετο καὶ τὰς κατὰ τὴν ᾿Ακαρνανίαν ὁμοίως ἔπεισεν ἀποκλίναι πρὸς ᾿Αθηναίους. ᾿Αλκέταν δὲ τὸν Μολοττῶν βασιλέα φίλον κατασκευάσας καὶ καθόλου τὰς πλείστας τῶν περὶ τοὺς τόπους ἐκείνους πόλεων ἐξιδιοποιησάμενος, ἐνίκησε ναυμαχία τοὺς Λακεδαιμονίους περί Λευκάδα.

οὐδὲ ἄνδρας . . . μετέστησεν: cp. Isocrates' panegyric on his actions xv. 115-127 esp. ὥσπερ οἰκουμένας αὐτὰς (τὰς πόλεις) εἰσιὼν κατέλαβεν, οὕτως ἐξιὼν κατέλειπεν . . . ἐπὶ τῆς ἐκείνου στρατηγίας οὐδεὶς ἃν οὕτ' ἀναστάσεις εὕροι γεγενημένας οὕτε πολιτειῶν μεταβολὰς οὕτε σφαγὰς καὶ φυγὰς οὕτ' ἄλλ' οὐδὲν τῶν κακῶν τῶν ἀνηκέστων.

§ 65. Νικόλοχον: formerly secretary of the admiral Antalcidas:

cp. v. 1. 6.

èν 'Αλυζεία: in Acamania, opposite the island of Leucas. Polyaen. (iii. 10. 4) dates the battle on the feast of Scira (June?): cp. Introd. p. lxiv.

§ 66. ἐκ Κερκύρας ἄλλας. According to Isocr. xv. 109 the Corcy-

raeans then possessed 80 triremes.

ύπερείχε: cp. Isocr. xv. 110 Λακεδαιμονίων δε μετ' εκείνον τον χρόνον μηδ' ὑφ' ένος έωρασθαι μήτε ναυτικόν έντος Μαλέας περιπλέον, κ.τ.λ.

πολλών . . . έδείτο: cp. § 63 note and Isocr. xv. 120 συνίσασι (οί συνεστρατευμένοι) γὰρ αἰτῷ κατὰ μὲν ἀρχὰς τῶν πολέμων διὰ τὸ μηδέν παρὰ τῆς πόλεως λαμβάνειν εἰς τὰς ἐσχάτας ἐνδείας καθιστάμενον: cp. Arist. Oecon. ii. 24. 2.

BOOK VI

CHAPTER I

§ 1. Cleombrotus was despatched to the aid of the Phocians, who were now being attached by the Thebans.

§§ 2-16. Polydamas, the Pharsalian, arrived in Sparta and in a lengthy speech asked for help against the everincreasing power of Jason of Pherae.

§§ 17-19. After three days' deliberation the Lacedaemonians were obliged to confess that they were unable to help him. Pharsalus at once submitted and Jason was acknowledged Tagus of all Thessaly.

P 374-378 B.C.

§ 1. κατεστρέψαντο, i. e. they compelled τὰς περιοικίδας πόλεις once more to enter the Boeotian League, but no longer on terms of equality. Henceforward they bore the same relation to Thebes as the demes of Attica to Athens or the Laconian and Messenian towns to Sparta: cp. Isocr. xiv. 8 τὰς μὲν ἰδίας ἡμῶν (the Boeotians in general) ἐκάστων πόλεις ἀφανίζουσι, τῆς δὲ σφετέρας αὐτῶν πολιτείας οὐδὲν δεομένους κοινωνεῖν ἀναγκάζουσι. Some states, however, like Plataea and Orchomenus (Diod. xv. 46, 57; cp. vi. 4. 10) still maintained their independence.

els τὴν Φωκίδα: for the long standing hostility between Thebes and Phocis cp. iii. 5. 4.

ol Φωκείε: the Phocians had fought on the Spartan side at Coronea in 394: cp. Diod. xv. 31.

μὴ πείθεσθαι: μὴ οὐ is more usual; cp. Critical Note: for the two negatives each having its force cp. v. 2. 1; Cyrop. iii. 3. 24 δρα . . . μήτε τοῖε ἡμετέροιε φοβουμένοιε μὴ ἀντιπροσιέναι.

τέτταρας μόρας: there were six morae in all: cp. vi. 4. 17.

τὸ μέρος, i.e. proportionate contingents from the Spartan allies, as in iv. 6. 3.

§ 2. τὸ κοινόν: probably the Spartan assembly, exclusive of the allies: cp. vi. 3. 3.

τῆ πόλει: Pharsalus.

στασιάσαιτες. Before the Corinthian War Pharsalus had been occupied by a Lacedaemonian garrison (Diod. xiv. 82) which was expelled by Medius, tyrant of Larisa, when he captured the town. In 394 the Pharsalians did their best to hinder Agesilaus' march through Thessaly, cp. iv. 3. 3, 8. Now the philo-Laconian party seem once more to have been in the ascendant, and applied for help to their old allies. In Aristotle's time the Pharsalian constitution was a harmonious oligarchy: Pol. v. 6. 10 ἐκεῖνοι γὰρ ὀλίγοι όντες πολλών κύριοί είσι διά το χρησθαι σφίσιν αὐτοῖς καλώς.

οσα . . . νόμοις: the relative sentence constitutes the object of αναλίσκειν.

§ 3. την άκραν, ί. ε. την ακρόπολιν.

ἐνδεήσειε, impersonal, 'whenever there was a deficit.'

της προσόδου: a kind of partitive genitive: cp. ii. 3. 14; Cobet adds 71: cp. Critical Note.

Θετταλικόν τρόπον: cp. Athen. xiv. 662 όμολογοῦνται δε οί Θετταλοί πολυτελέστατοι τῶν Ἑλλήνων γεγενησθαι περί τε τὰς ἐσθητας καὶ τὴν δίαιταν; and xii. 527 Φαρσάλιοι δὲ πάντων . . . ἀνθρώπων εἰσὶν άργότατοι καὶ πολυτελέστατοι.

§ 4. εὐεργέτης: cp. i. 1. 26; Vectigal. 3. 10; Dem. xx. 60: this, like πρόξενος, was a title of honour given by states to aliens, who had done them good service.

έκ . . . προγόνων: έκ is temporal, 'since,' 'from': the phrase may be paraphrased-' titles borne by all our ancestors within our memory.' For the omission of the article cp. Cyrop. i. 3. 7 πάντα ά έλαβε κρέα.

eð οίδ' ὅτι : parenthetical, as in § 10.

'Lárovos. Jason was following in the footsteps of his predecessor Lycophron who in 404 aspired ἄρξαι όλης τῆς Θετταλίας (ii. 3. 4). Ten years afterwards we read in Diod. xiv. 82 of Lycophron's being at war with Medius, tyrant of Larisa. The earliest known exploit of Jason himself is the assistance that he gave to Neogenes, when the latter made himself tyrant of Oreus in Euboea shortly before 378 B. C. (cp. Diod. xv. 30 and v. 4. 56). Meantime he had seized advantage of the troubles in Greece to increase his own dominions.

σπονδάς ποιησάμενος, 'having made a truce': cp. § 5 ύμων . . στρατευομένων.

§ 5. "Οτι μέν has no corresponding δέ: the thought is resumed in § 7 κρεῖττόν μοι δυκεῖ.

τὰ ἐναντία, adverbial: cp. iii. 5. 11.

ξένους . . . μισθοφόρους, i. e. aliens, not drawn from Thessaly: cp. Appendix, p. 360.

τὰ... στρατεύματα, i. e. Citizen troops, often called τὰ πολιτικά: Cp. iv. 4. 19; v. 3. 25.

σωμασκοῦσί γε . . . μάλα ὀλίγοι: cp. § 3 note.

§ 6. αὐτός, i.e. Jason.

σὺν τοῖς ὅπλοις, i. e. fully equipped with heavy armour.

διμοιρίαιs, i. e. with double pay.

νόσων γε θεραπείαις: this is the first recorded instance of measures taken to care for sick soldiers.

§ 7. είδότι, 'though I was well aware of it already.'

Mapaκol καὶ Δόλοπες: the Maraci are probably the same as the Maraces, whom Pliny (iv. 3) mentions together with the Dolopians as a people of Aetolia.

'Aλκίταs: king of the Molossians, who had been induced by Timotheus in 375 to join the Athenian Confederacy: Diod. xv. 36; CIA. ii. 49: vi. 2. 10.

 $a_{\nu} \dots a_{\nu}$: a_{ν} : a_{ν} is repeated to emphasize the conditional nature of the whole sentence, including the participle: 'what should I fear so as to think that I could not,' &c.

§ 8. τὰ δεύτερα, 'the second place.'

πόλεων, SC. προσγενομένων.

ταγός Θετταλῶν ἀπάντων. The office of ταγός, called by Pollux (i. 128) ἔδιον Θετταλῶν, seems to have represented the power of the older kings, of whom we hear down to the middle of the fifth century (Thuc. i. 111), in their military capacity. The Tagus was elected by a majority of the Thessalian states and commanded the whole of their military forces (§ 9). He also assessed the contributions to be levied from the different states for military purposes: cp. Smith, Dict. Antiq. ii. 755.

δε γε μήν: apparently correlative to τοῦτο μέν: cp. iii. 1. 7; iv. 2. 17; Appendix, p. 360.

ol lππεύοντες: for the fame of the Thessalian cavalry cp. v. 3. 9. μέν: cp. Appendix, p. 360.

§ 9. οί ταύτη, i. e. πάντα τὰ κύκλφ ἔθνη.

εὐ οἰδ' ότι: parentneticai, προς αὐτούς φιλίαν. However, in the foll already an ally of Athens, Dem. xlix. 10.

§ 11. εl δε . . . λογίζομαι, 'as to whether reasonable,' &c.: for the construction cp. ii. 3.

τὰ ξύλα: cp. v. 2. 16 note. πενέστας: cp. ii. 3. 36 note.

αν μή πρίωνται: cp. i. 1. 35; v. 4. 61. § 12. νησύδρια: diminutive to show conten contrasted with ηπειρωτικά έθνη.

ύπήκοον ποιήσασθαι. Isocrates (v. 119) attri to Jason: ἐκείνος γὰρ οὐδέν τοιοῦτον οίον σὰ (κατεργασάμενος μεγίστης δόξης έτυχεν, οὐκ έξ ὧι έφησεν' έποιείτο γάρ τους λόγους ώς είς την ηπειροι καὶ βασιλεῖ πολεμήσων.

δουλείαν: in relation to the king of Persia, regarded as slaves: cp. iii. 1, 26; iv. 1. 36.

της μετά Κύρου: cp. iii. 1. 1 and Anab. i. 7 της μετ' 'Αγησιλάου: cp. iii. 4. 2-4, 11.

είς πᾶν ἀφίκετο: cp. v. 4. 29 note. § 13. enel de . . . o d' enaveras : though the grammatical construction is involved: ¿πεὶ

tasis, to which & & enaiveous k.r. l. forms the irregularity is due to the interpolated roll ἄπορόν μοι δοκεί είναι to be treated as an in Direct Narration instead of de

συμμαχίαν: abstract for concrete, as in iv. 8. 24.

ώς ϵ μοὶ πολεμε $\hat{\mathbf{u}}$: ώς with the infinitive to express purpose, as in \mathbf{v} . 2. 38.

τούτφ . . . πολέμου, 'we must put up with any result that war may bring.'

βοηθείν: cp. Appendix, p. 360.

σὺ πράττοις τὰ κράτιστα: 'if you too should do the best for your country;' or reading οὖ πράττεις, 'where you fare so well,' Dakyns: cp. Critical Note and Appendix, p. 360.

§ 14. ως εί... †δοκεῖν: the sentence, as it stands, is untranslateable. Stephanus' remedy reading δοκοῦσαν for δοκεῖν seems the simplest: cp. Critical Note.

νεοδαμώδεις . . . ιδιώτην: a tacit reference apparently to the procedure of the Spartans in the case of Olynthus: cp. v. 2. 24.

§ 15. φρόνιμος μέν: the μέν is correlative to καὶ μὴν ἐγκρατέστατος § 16. ώς for ώστε.

λανθάνειν ... βιάζεσθαι: for a similar collocation cp. Cyrop. iii.
1. 19 α δε ψήθη χρηναι λαθείν η φθάσαι η ἀποβιάσασθαι, οὐδεν τούτων
Ικανδε γενόμενος διαπράξασθαι.

νυκτὶ ὅσαπερ ἡμέρᾳ: cp. Cyrop. i. 5. 12 νυκτὶ . . . ὅσαπερ οἱ ἄλλοι ἡμέρᾳ δύναισθ ἄν χρῆσθαι and Ages. 6. 6 νυκτὶ μὲν ὅσαπερ ἡμέρᾳ ἐχρῆτο, ἡμέρᾳ δὲ ὅσαπερ νυκτί.

ἐκπλῆσαι τὰς γνώμας, 'to satisfy their wishes': Anab. i. 7. 8 ό δὲ ἐμπιπλὰς ἀπάντων τὴν γνώμην ἀπέπεμπε.

§ 16. τὸ μὴ [els τὸ] πράττειν: dependent upon ἀσχολίαν, as containing a negative conception. Dindorf deletes els τὸ as unintelligible.

τὸ δεόμενον, sc. πράττεσθαι: cp. Cyrop. ii. 3. 3 οὐδεν αὐτοῖς ἀργεῖται τῶν πράττεσθαι δεομένων.

§ 17. τὰς ἔξω μόρας: cp. § 1; four μόραι had been sent into Phocis under Cleombrotus.

τὰς περί... τριήρεις, i.e. the μόραι employed in defending the Laconian coast against the 60 Athenian triremes under Timotheus; cp. v. 4. 63: ἔξω must be a dittograph from the line above: cp. Critical Note.

πρὸς τοὺς δμόρους πόλεμου: an exaggerated statement, as the Lacedaemonians had as yet no war nearer than Thebes and Athens.

§ 18. τοῖς παρακαταθεμένοις διασφέζη, 'preserve it for those who had entrusted it to his keeping': cp. § 2.

§ 19. ἐτάγευσε: cp. ii. 2. 24 ἐτυράννησε.

έργον . . . ἀριθμῆσαι: cp. Cyrop. i. 1. 5 τοσαθτα φῦλα, ὅσα καὶ διελθεῖν ἔργον ἐστίν.

ἐπὶ Σκόπα: prince of Cranon and king of Thessaly at the time of the Persian Wars, and friend of the lyric poet Simonides: Cic. de Orat. ii. 86. 352; Quintil. xi. 2. 15.

δθεν . . . ἐξέβην: cp. § I.

τὰς περὶ Ἰάσονος πράξεις: for the genitive with περί cp. i. 6. 38 εφρασε τὰ περὶ τοῦ Ἐτεονίκου.

CHAPTER II

§§ 1-7. The Athenians, alarmed at the growth of Thebes, made peace with the Lacedaemonians, and accordingly recalled Timotheus from Corcyra, On his way home he replaced some Zacynthian exiles. The Lacedaemonians, thinking this a breach of the peace, despatched 60 ships under the admiral Mnasippus to Corcyra. He ravaged the country and blockaded the city. §§ 8-14. The Corcyreans sought help from the Athenians, who first sent 600 peltasts under Clesicles across the continent to the island, and voted to equip a fleet and chose Timotheus to command it. Being unable to equip the ships properly, he lingered round the islands. Angry at the delay, the Athenians replaced him by Iphicrates, who took strong measures to make the \$5 15-26. The Corcyreans were so hard pressed by famine, ships ready. that Mnasippus relaxed his watchfulness and neglected to pay his mercenaries. His troops were defeated and he himself slain. Soon afterwards his secretary sailed to Leucas with the remnant of his forces. §§ 27-31. Iphicrates on his voyage to Corcyra showed great ingenuity in training his crews. At the time of Mnasippus' death he was at Sphagiae, but he first got certain news of § 32. Xenophon's comment. §§ 33-38. After it in Cephallenia. subjugating Cephallenia Iphicrates arrived in Corcyra; there he captured 10 triremes, which in ignorance of his death were sailing in from Dionysius to the aid of Mnasippus. Iphicrates maintained his armament, partly by allowing his sailors to cultivate the fields for the Corcyreans, partly by hiring out his troops to friendly cities on the mainland. Then he exacted money from the Cephallenians and prepared to renew the war with the Lacedae-§ 39. Xenophon's comment on Iphicrates' choice of Callistratus and Chabnas for his colleagues.

§ 1. συνελέγοντο. Four morae and contingents from the allies under Cleombrotus had been conveyed across the Corinthian Gulf into Phocis, vi. 1. 1.

374-373 B.C.

VI. ii. 1

225

αὐξανομένους . . . διὰ σφας : cp. v. 4. 62 ff.

χρήματα . . . είς τὸ ναυτικόν. In Aristoteles' decree of the year 377 (cp. v. 4. 60 note) there is no provision for any money contributions on the part of the allies; and in line 23 there is the express statement μήτε φόρον φέροντι, so that the συντάξεις proposed by Callistratus (cp. Harpocrat. s. v.) instead of the copos must have been of later institution, and very probably, as in the earlier empire, were only paid by some of the allied states in commutation of their contingents of ships or troops: cp. Isocr. vii. 2 της πόλεως (i. e. Athens) έτι συμμάχους έχούσης πολλούς μέν τούς έτοίμως ήμιν, ήν τ δέη, βοηθήσοντας, πολύ δὲ πλείους τοὺς τὰς συντάξεις ὑποτελοῦντας και τὸ προσταττόμενον ποιούντας. Xenophon in this passage must therefore mean that though the Thebans were bound as members of the Confederacy to render assistance against Sparta, as a matter of fact they did so neither by sending men or ships, nor by contributing money: hence the Athenian discontent. Cp. Gilbert, Gk. Antiq. p. 443.

elσφοραίs: taxes on income, only levied in times of war by special vote of the Assembly. The method of assessment had been altered in the archonship of Nausinicus, when the system of συμμορίαι was first introduced: cp. Gilbert, Gk. Antiq. p. 364 ff.

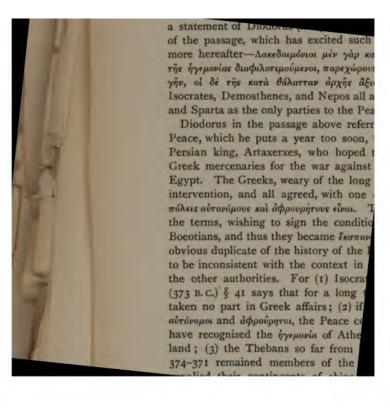
ληστείαις ἐξ Αἰγίνης. Sufferings from this same cause had in 387 inclined the Athenians towards peace: cp. v. 1. 29.

πρέσβεις: Callias was among their number: cp. vi. 3. 4.

εἰρήνην ἐποιήσαντο. What the actual conditions of this Peace may have been, cannot in the conflict of evidence be determined; its duration was so exceedingly short, that it was of little practical importance. Isocrates (xv. 109), writing more than twenty years later, speaks of it in exaggerated terms—τὴν εἰρήνην, ἡ τοσάντην μεταβολὴν ἐκατέρα τῶν πόλεων ἐποίησεν, ὥσθ' ἡμᾶς μὲν ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας θύειν αὐτῆ καθ' ἔκαστον τὸν ἐνιαντὸν ὡς οὐδεμᾶς ἄλλης οὕτω τῆ πόλει συνενεγκούσης, Λακεδαιμονίων δὲ μετ' ἐκείνον τὸν χρόνον μηδ' ὑφ' ἐνὸς ἐωρᾶσθαι μήτε ναυτικὸν ἐντὸς Μαλέας περιπλέον μήτε πεζὸν στρατόπεδον δι' Ἰσθμοῦ πορευόμενον. Similarly Demosthenes (xxii. 15) says—εἰρήνης ἐτύχεθ' ὁποίας τινὸς ἡβούλεσθε. The Peace must therefore have contained some provision recognizing the powerful position of Athens at sea: cp. Cor. Nep. Timoth. 2 Lacedaemonii . . . sua sponte Atheniensibus imperii maritimi principatum con-

XEN, HELL.

0

the Athenian confederates as Ζακυνθίων ὁ δημος ὁ ἐν τῷ Νήλλφ; and Diod. xv. 43 διαβιβασθέντες εἰς τὴν νῆσον ὑπ' αὐτοῦ κατελάβοντο χωρίον όχυρὸν παρὰ θάλατταν ὁ προσηγόρευον Αρκαδίαν. Bursian (Geogr. Gr. ii. 379) thinks that Arcadia was the name of the fort, Nellus of the hill on which it stood.

§ 3. οἱ ἐκ τῆς πόλεως: cp. iii. I. 22.

eiθès...κατεσκεύαζου: Diod. xv. 45 adds that the Lacedaemonians first sent ambassadors to Athens to complain: then seeing that the Athenians sided with the exiles, sent a fleet of 25 triremes under Aristocrates to help the Zacynthians. At the same time in response to the appeal of the Corcyraean oligarchs, they despatched 22 triremes under Alcidas to that island—on the ostensible pretext of sending them to Sicily. Diodorus never relates what were the fortunes of these two squadrons; but in ch. 47 tells how the Lacedaemonians appointed Mnasippus general and despatched him to Corcyra with 65 triremes and 1,500 soldiers. As it is not to be supposed that the Lacedaemonians had at this time 112 triremes at sea, we must presume that Mnasippus incorporated the two previous squadrons with his own fleet. Diodorus puts Mnasippus' departure after that the Athenians had despatched Ctesicles.

συνετάττοντο: cp. v. 2. 20 note.

- § 4. πρὸς Διονύσιον: cp. v. 1. 28; 3. 27 notes. This application to Dionysius probably explains Diodorus' story of the despatch of Alcidas to Corcyra on the pretence of going to Sicily; cp. § 3 note.
 - χρήσιμον εΐη: cp. § 9.
- § 5. καὶ μισθοφόρους . . . πεντακοσίων : Diod. (l. c.) sets the total number at 1,500.
- § 6. ἀπέβη. Diodorus relates that he sailed into the harbour, seized four Corcyraean triremes, while the Corcyraeans themselves were forced to burn three more, and defeated the enemy also by land. τφασαν: cp. iii. 5. 21.

οὐκ ἐθέλειν. οὐ, not μή, because the infinitive is only due to the oblique narration. Cp. Goodwin, M. T. 594.

ἀνθοσμίας, sc. ὁ οἶνος.

§ 7. εἰς τὰπὶ θάτερα, 'on the other side': cp. vii. 4. 30.

έπὶ τῷ λιμένι: probably the outer harbour on the NE. side of the town, mostly used by merchantmen. The inner harbour

VI. ii. 9, 10

228

374-373 B.C.

the SW. side seems to have been reserved for vessels of war; and, if Diodorus' account be correct (cp. § 6 note), must have been in the hands of the Peloponnesians.

§ 9. πέμποντες πρός τοὺς 'Αθηναίους. Diod. (xv. 46) puts the application before the arrival of Mnasippus.

ἐδίδασκον . . . παράπλου : cp. the parallel passage in Thucydides (i. 32–36), where the Corcyraean envoys speak in similar terms. Thus (a) ὡς μέγα . . . προσβάλοιεν recalls in ch. 36 τρία μέν ὅντα λόγου ἄξια τοῖς Ἑλλησι ναυτικά, τὸ παρ' ὑμῖν καὶ τὸ ἡμέτερον καὶ τὸ Κορινθίων, τούτων δ' εἰ περιόψεσθε τὰ δύο ἐς ταὐτὸν ἐλθεῖν καὶ Κορίνθιοι ἡμᾶς προκαταλήψονται, Κερκυραίοις τε καὶ Πελοποννησίοις ἄμα ναυμαχήσετε δεξάμενοι δὲ ἡμᾶς ἔξετε πρὸς αὐτοὺς πλείοσι ναῦσι ταῖς ἡμετέραις ἀγωνίζεσθαι : (β) ἐξ οὐδεμῖας . . . γενέσθαι recalls in ch. 33 ναυτικόν τε κεκτήμεθα πλὴν τοῦ παρ' ὑμῖν πλεῖστον : and (γ) ἔτι δὲ κείσθαι . . . παράπλου recalls in ch. 36 τῆς τε γὰρ 'Ιταλίας καὶ Σικελίας καλῶς παράπλου κεῖται.

ἐν καλῷ . . . κόλπου, ' in a good place as regards the Corinthian Gulf.' For the genitive cp. iv. 5. 15 ὡς τάχους ἔκαστος εἶχεν and Thuc. iii. 92 τοῦ πρὸς 'Αθηναίους πολέμου καλῶς αὐτοῖς ἐδόκει ἡ πόλις καθίστασθαι.

§ 10. πέμπουσι Κτησικλέα. Xenophon evidently means that Ctesicles marched by land through Thessaly and Epirus. dorus makes him proceed to Corcyra by sea, and gives a double and confused version of his appointment; in xv. 46 he says that the Athenians on receiving the application of the Corcyraeans immediately despatched Ctesicles (Stesicles) to Zacynthus before the appointment of Mnasippus by the Spartans: and again in xv. 47 he represents them after the appointment of Mnasippus and the return of Timotheus from Thrace as choosing Ctesicles as general κατὰ τὸ παρόν and hurriedly sending him with 500 soldiers to Corcyra. Xenophon's account is evidently to be preferred: cp. Grote, ix. 364, 371, who conjectures with great ingenuity and some small probability that Timotheus conveyed Ctesicles and his troops northwards to Thessaly, made an alliance with Jason of Pherae, and thus procured the safe conduct of Ctesicles' troops through Thessaly. This conjecture is, however, scarcely consistent either with Xenophon or Diodorus.

'Aλκέτου: cp. vi. 1. 7 note, where Jason calls him his ὑπήκοος.

It is noticeable that at that time (374) Jason was not yet an ally of Athens: he certainly was so in Nov. 373 (cp. ps.-Dem. xlix. 10): hence Grote (l.c.) conjectures that it was at this time that the alliance was effected (cp. § 12 note); basing his conjecture on the strong personal interest that Jason manifested in the fate of Timotheus at his trial in November, and on Diodorus' statement that Timotheus sailed ἐπὶ Θράκης.

§ 11. διακομισθέντες που: που, not ποι, because διακομισθέντες implies the landing of the troops as well as their conveyance across the strait.

iξήκοντα. So Diod. xv. 47; Dem. xlix. 11: this included contingents from the Boeotians and other allies: cp. Dem. l. c. § 14.

Τιμόθεον: he had therefore returned to Athens from Zacynthus: cp. § 2.

878-872 B.C.

§ 12. αὐτόθεν, i. e. from Athens.

ἐπὶ νήσων, i.e. the islands of the Aegean, as in iv. 8. 7: he sailed in the month of Munychion (April) 373 (ps.-Dem. xlix. 6). Diodorus (xv. 47) states that Timotheus sailed ἐπὶ Θράκης καὶ πολλὰς πόλεις ἐπὶ συμμαχίαν προκαλεσάμενος προσέθηκε τριάκοντα τριήρεις: cp. § 10 note.

οὐ φαῦλον . . . περιπλεῦσαι, 'considering it to be no small matter casually to sail round Peloponnesus to attack (ἐπί) a well disciplined fleet.' For συγκεκροτημένας ναῦς cp. Thuc. viii. 95 ἀξυγκροτήτοις πληρώμασι χρήσασθαι: the ships are of course those of Mnasippus at Corcyra.

§ 13. ἀναλοῦν: older form of ἀναλίσκειν: so Hiero ii. 1; Thuc. iii. 81.

τον τῆς ώρας . . . χρόνον. Apollodorus (cp. ps.-Dem. xlix. 9 ff.) describes the disorganization, due to want of money and supplies, of the allied contingents assembled at Calauria off Troezen, which Timotheus had appointed as the place of rendezvous.

παύσαντες... στρατηγίας. According to ps.-Dem. (l. c.) he was recalled from Calauria, being denounced for his delay by Iphicrates and Callistratus. This probably took place about June: but he was not actually tried until November, when he was acquitted, chiefly—according to the same authority—owing to the appearance

Stern, 110-113. 'Ιφικράτην: last mentioned in v. 1. in Abydos in 387 B.C. In the interval by the Athenians at the invitation of satrap in his campaign against Acori he had however quarrelled with Pha returned to Athens in the year 374: cp § 14. ἡνάγκαζε, i. e. compelled the trie which cp. Dict. Antiq. ii. 890. Πάραλον . . . Σαλαμινίαν : cp. ii. 1. : § 15. έν . . . χρόνω: about Septembe πεπρασθαι: the perfect tense de resulting from the act of being sold: πεπρασθαι κελεύει: cp. Critical Note. τελευτών: equivalent to an adverb ol . . . ἔνδοθεν: cp. iii. 1. 18 note. § 16. οσον ούκ ήδη: cp. v. 2. 13, and έκαινούργει: cp. Appendix, p. 361. τούς μέν τινας . . . ἀπομίσθους, * 50 his service.' To make a real opportunity åπομίσθους must be understood in th charged,' as in Dem. xxiii. 154 ekeivos Tiμοθέου, and not in that of 'unpaid απομίσθων ξένων. αργύριον αντί των ανδρων: for the

τῷ στύρακι: the spike at the butt-end of the spear: cp. Anab. ii. 3. 11 [ὁ Κλέαρχος] ἐν μὲν τῆ ἀριστερῷ χειρὶ τὸ δόρυ ἔχων, ἐν δὲ τῆ δεξιῷ βακτηρίαν κ.τ.λ.

§ 20. κατά τὰς πύλας, 'opposite the gates.'

drεστρέφοντο, 'faced about': i. e. the Corcyraean fugitives: cp. Critical Note.

μνημάτων. It was the Greek custom to bury the dead outside the city in tombs along the road side.

τοις ἐσχάτοις, i.e. the Peloponnesian troops at the end of the wing, whether left or right is uncertain.

§ 21. ἐπ' ὀκτώ: the ordinary depth of the phalanx: cp. iii. 2. 16. τὸ ἄκρον: the ἔσχατοι of the previous section.

ἀναστρέφειν. Xenophon seems to mean that some of the ranks in the centre of the phalanx faced about in order to march to the relief of the distressed wing, thus weakening the centre; and that then, when the Corcyraeans charged the weakened place in the phalanx, though the ranks thus detached stopped their projected manœuvre (οὐκέτι ἐπανέστρεψαν), the whole line was unable to resist the charge. Cp. Cyrop. vii. 5. 2, where Cyrus employed the opposite manœuvre, strengthening his centre by forming the wings behind it.

§ 22. ἀεί: to be taken with ελάττοσι.

§ 23. τὸν ἀγοραῖον... ὅχλον: cp. i. 6. 37; vi. 4. 9. Greek armies had no organized commissariat: they purchased their provisions from tradespeople, who followed them about under the superintendence of ἀγορανόμοι. Cp. Anab. v. 7. 2, 23, 29.

όφελός τι, i. e. 'thinking that there was some profit to be got out of them': cp. v. 3. 6.

§ 24. ἐν πάση δή: δή emphasizes πάση.

οσον οὐκ ήδη: cp. § 16.

καὶ . . . ἐπλήρουν is added as an anacoluthon, not being dependent on ἐλέγετο.

§ 25. ἐπιστολιαφόρος: ἄπαξ λεγόμενον: elsewhere called ἐπιστολεύς: cp. i. 1. 23.

χαράκωμα: cp. § 7 and § 23.

§ 27. ἦρξατο: cp. § 14.

δσα els ναυμαχίαν, sc. eστί: repeated § 30: cp. vi. I. 10. μεγάλα ίστία: cp. i. I. 13 note.

инуака *иот*на: ср. н. н. 13 посе.

αὐτοῦ, i.e. at Athens.

VI. ii. 28-30

373-372 B.C.

τοῖς ἀκατίοις: the sails on the ἱστὸς ἀκατεῖος or smaller of the two masts usual in a trireme.

ολίγα: adverbial like οσαπερ in vi. I. 15.

232

τῆ κώπη, collective: cp. Resp. Ath. 1. 19 μανθάνοντες ελαύνειν τῆ κώπη.

 \ddot{a} μεινον . . . $\ddot{\epsilon}$ χειν = \dot{a} μείνους ε $\dot{\epsilon}$ ιναι, τ \dot{a} σώματα being the accusative of respect: cp. v. 3. 17.

§ 28. ἐπανῆγαγεν ἄν: for the aorist with ἄν to denote repeated action cp. Anab. i. 9. 19; ii. 3. 11; iii. 4. 22, &c.; Goodwin, M. T. 162. The meaning is that Iphicrates put his vessels out to sea (ἀπὸ τῆς γῆς) in column (τὸ κέρας=ἐπὶ κέρως) opposite the place (κατὰ ταῦτα τὰ χωρία) where he meant to land; and that then he wheeled his vessels into line (ἀντιπρώρους) parallel with the shore before he gave the signal for the race shorewards.

ἐπιστρέψας ἄν: cp. Critical Note.

ύδωρ λαβεῖν κ.τ.λ., 'to get water (i.e. on shore) or whatever else they needed.'

τούτοις: neuter, referring to εδωρ, &c.

äμa, i. e. at the same time as the first comers.

σημήνειε, sc. ὁ σαλπιγκτής: cp. § 34; Anab. i. 2. 17; iii.

§ 29. alρόμενος . . . lστούς, i.e. he raised the masts, which were lowered whilst the triremes were being rowed, in order to set a lookout at the masthead (καρχήσιον).

πολύ: to be taken with πλέον.

ὅπου . . . προσιών: cp. Anab. vii. 2. 18 [ὁ Ξενοφῶν] κατέμαθεν, ὅτι τούτου ἔνεκα τὰ πυρὰ κεκαυμένα εἴη τῷ Σεύθη πρὸ τῶν νυκτοφυλάκων, ὅπως οἱ μὲν φύλακες μὴ ὁρῷντο ἐν τῷ σκότει ὅντες μήτε ὁπόσοι μήτε ὅπου εἶεν οἱ δὲ προσιόντες μὴ λανθάνοιεν, ἀλλὰ διὰ τὸ φῶς καταφανεῖς εἶεν: so Cyrop. iii. 3. 25.

θέοντες, 'sailing,' as opposed to έλαύνοντες, 'rowing': cp. Aristoph. Eccl. 109 νῦν μὲν γὰρ οὕτε θέομεν οὕτ' ἐλαύνομεν.

§ 30. ἐπὶ κέρως . . . ἐπὶ φάλαγγος, 'in column' . . . 'in line.'

őσα . . . ναυμαχίαν: cp. § 27.

τά . . . πολλά: adverbial, 'mostly.'

τὰs βοηθείαs . . . ἀναγόμενος, i.e. he put out to sea before the enemy's forces could reach him.

έπέραινε, SC. την όδον: SO καθανύσειν, V. 4. 20.

§ 31. τὰs Σφαγίας: three islands, including Sphacteria, off the promontory of Pylos in Messenia.

 $\tau \partial \nu$ ' $1\chi \theta \bar{\nu} \nu$: a promontory of Elis some eight miles west of the mouth of the Alpheus.

τὰ περί τοῦ Μνασίππου: cp. i. 6. 38.

§ 32. ὅπως . . . ἀφικέσθαι: cp. Critical Note and Appendix, p. 361. The infinitive, which seems really due to a mixture of two constructions, finds a parallel in Oecon. 7. 29 προστέτακται ὑπὸ τοῦ θεοῦ ττειρῶσθαι, ὅπως ὡς βέλτιστα τὰ προσήκοντα ἐκάτερον ἡμῶν διαπράττεσθαι. Cp. infin. with ὅτι ii. 2. 2, and with ὡς vi. 5. 42; vii. 4. 39.

§ 33. πρώτον μέν corresponds to ἐπεὶ δέ § 34.

παρά Διονυσίου: cp. § 4.

της χώρας: partitive genitive dependent on δθεν.

els τὴν πόλιν: placed between σημαίνοντας and καταφανείς, because the guards on the watch to give the signal to the city must necessarily be visible from it: εἶναι depends on δυνατὸν ἦν.

§ 34. προσπλεόντων . . . δρμούντων, sc. τῶν πολεμίων: for the omission of the subject with the genitive absolute cp. i. 1. 26, 29.

κηρύξειεν, sc. ό κῆρυξ: cp. § 28.

προείπε . . . δίκην, 'forewarned him not to find fault with the penalty': for the phrase cp. Her. viii. 106 ὥστε σε μὴ μέμψασθαι τὴν ἀπ' ἐμέο σοι ἐσομένην δίκην, and Plat. Leg. 716 b ὑποσχὼν τεμωρίαν οὖ μεμπτήν.

ούδεὶς . . . δστις οὐ: cp. v. 1. 3.

els ràs vavs, i. e. their ships were drawn up on the beach of the look-out post.

§ 35. ἔνθα ἢσαν: according to Polyaen. iii. 9. 55, Iphicrates surprised the Syracusans at anchor off a desert island, and captured ten (Diodorus xv. 47 says nine), while one escaped. Diodorus (xvi. 57) inserts a story—à propos of the Phocians seizing the Delphic treasure in 353 B. C.—how Iphicrates, whilst stationed at Corcyra captured some vessels of Dionysius laden with treasures for Delphi and Olympia. If the story be true, obviously it cannot refer to the incident here related by Xenophon and by Diodorus himself in xv. 47.

§ 36. ἀκρωτηριασάμενος, 'having cut the beaks off the prows,' Dakyns. Cp. ii. 3. 8 and Her. iii. 59 τῶν νηῶν καπρίους ἐχουσέων τὰς πρώρας ἡκρωτηρίασαν καὶ ἀνέθεσαν εἰς τὸ ἱερὸν τῆς 'Αθηναίης.

VI. ii. 37-39

373-372 B.C.

234

συνέβη, 'he agreed.'

ώς... ώς. The particle ώς is also repeated, but not in quite parallel constructions in iii. 5. 5; v. 2. 2, 8.

 $d\phi \hat{\eta} \kappa \epsilon$. Diodorus (xv. 47) says that Iphicrates sold his prisoners and raised thereby more than sixty talents, with which he paid his soldiers and sailors.

372-371 B.C.

§ 37. γεωργούντας: cp. the similar device of Eteonicus, ii. I. I.

φιλίαις πόλεσιν: cp. v. 4. 64 note: the cities in these regions had been received by Timotheus into the New Athenian Confederacy in 375.

Θυριεῦσι: the inhabitants of Thyreum, a town in the north of Acarnania near the Ambracian Gulf.

μάλα: emphasizes both ἀλκίμοις and καρτερόν.

§ 38. ἐνενήκοντα: for the number cp. v. 4. 66.

τῶν ἄλλων: the story told by Polyaen. (iii. 9. 39, 48) of Iphicrates' attack upon Epidaurus may perhaps be referred to this time.

кат' екейva: ср. iii. 5. 17.

τοις . . . πειθομένοις : a construction κατά σύνεσιν.

§ 39. Καλλίστρατον: cp. v. 4. 34, 60; vi. 2. I notes. Callistratus had been the colleague of Chabrias in 378 and had taken an active part in the formation of the New Athenian Confederacy, for the συντάξεις of which he was responsible. He had been foremost in procuring the deposition of Timotheus in the previous June, and now reached Athens in time for that general's trial in November (§ 13 note). Timotheus was indeed acquitted, but Callistratus procured the condemnation to death of his paymaster Antimachus. For the part that Callistratus played in the negotiations with Sparta in 371 cp. vi. 3. 1–17.

οὐ μάλα ἐπιτήδειον ὅντα, 'not a very suitable colleague': this probably has a political reference, Iphicrates being in favour of pressing on the war against Sparta, whereas Callistratus advocated the policy of recognizing Sparta's hegemony by land side by side with Athens' hegemony by sea. It is however possible to interpret the phrase of Callistratus' inferior military qualifications: cp.

Grote, ix. 368.

Χαβρίαν: cp. v. 4. 61.

μάλα στρατηγόν: for the adverb with a substantive cp. ii. 4. 2;

- 4. 14.
 σῶφρον, is harsh without τι: but cp. Mem. ii. 7. 13 θανμαστόν.
 οὖτω θρασέως: cp. Critical Note and Appendix, p. 361: the
 t seems to be corrupt, though the meaning is tolerably plain.
 nophon wishes apparently to remark that if Iphicrates regarded
 colleagues as rivals, he was so sure of his own skill and comence as a general as to feel confident that they would be unable
 use their position as a handle against him. Of the proposed
 endations Jacob's οὖτως ἐθάρσει (rather ἐθάρρει) μήτε ... φανεῖσθαι
 me therefore to be the best, though the same meaning can thaps be extracted out of the MSS. reading by supplying ἐβούλετο ith φαίνεσθαι. Hertlein's ἔδρασεν ὡς or Keller's ἔπραττεν ὡς can ardly stand, as the reference must evidently be to Iphicrates'
 notive in making the appointments, not to his action after the appointment was made.

CHAPTER III

§§ 1-3. The Athenians, displeased at the conduct of the Thebans, more especially towards Plataea and Thespiae, invited them to send envoys to Sparta to negotiate a general peace. §§ 4-9. Callias first addressed the Spartans and their allies, advocating peace: then Autocles, complaining that Sparta had violated the terms of the King's Peace. §§ 10-17. Finally Callistratus made a conciliatory speech. §§ 18-20. The Lacedaemonians accepted the conditions proposed, agreeing that should these terms be violated, any state might aid the injured party, but there should be no compulsion so to do. The Spartans swore to the Peace both for themselves and for their allies, the Athenians and their allies swore severally. The Thebans, having first signed their own name, claimed next day to swear for all the Boeotians. Agesilaus disallowed the claim, and the Theban envoys retired disheartened.

371-370 B.C.

§ I. Ol δε 'Αθηναίοι . . . δρώντες: cp. vi. 2. I for the similar state of things in 374.

έκπεπτωκότας . . . Πλαταιάς : cp. v. 4. 10, 14. The reason for their expulsion is given by Diod. xv. 46. They had doubtless, along with the other Boeotian states, been forced to acknowledge the supremacy of Thebes in 376, 375 (cp. vi. 1. 1; Isocr. xiv. 9);

236 VI. iii. 2 371-370 B.C.

and now they were detected in an intrigue with Athens, meaning to hand over their city to their old supporter. The Boeotarchs however anticipated the attempt, and seized the city, whilst the men were away working in the fields; they then razed the city to the ground, allowing the inhabitants to retire in safety to Athens, where they were once more welcomed and admitted to lσοπολιτεία. This event happened in 372, cp. Paus. ix. 1. 3.

Θεσπίᾶς . . . ἀπόλιδας. Thespiae shared the same fate just afterwards (Diod. xv. 86) except that its inhabitants were not so fortunate as to find a refuge at Athens. They continued to live in Boeotia—probably κατὰ κώμας: for they were present in the Theban army at Leuctra, being however allowed to withdraw just before the battle: cp. vi. 4. 9 and note; Paus. ix. 14. 2. After the battle they seem to have retired, in fear of Theban vengeance, to an ancient stronghold of theirs, called Ceressus, from which they were then expelled by Epaminondas: cp. Paus. ix. 14. 4.

στρατεύοντας: cp. vi. 1. 1.

φίλους ἀρχαίους. For some considerable time the Phocians had rather favoured the Spartan side: cp. iii. 5. 3; iv. 3. 15; vi. 1. 1; but in 456 the Athenians had made themselves masters of Phocis, and in 448 had entrusted the Delphic shrine to their keeping (Thuc. i. 108, 112). Again in 426 they are described as ready προθύμως . . . κατὰ τὴν ᾿Αθηναίων ἀεί ποτε φιλίαν ξυστρατεύειν ἡ κῶν βία προσαχθῆναι (Thuc. iii. 95); and in 404 they had resisted the Theban and Corinthian proposal to wipe Athens out of the map of Greece: cp. ii. 2. 19; Dem. xix. 65; Plut. Lys. 15.

πόλεις πιστάς. The Plataeans alone had fought with the Athenians at Marathon (Her. vi. 108), and the Thespians alone had remained to the last with the Spartans at Thermopylae (Her.

vii. 222, 226), when the Thebans had medized eagerly.

§ 2. ψηφισάμενος . . . ποιείσθαι. The motives, which induced the Athenians to take the initiative in negotiations for peace, are so clearly stated by Xenophon that it seems impossible to accept Diodorus' version (xv. 50) of the affair—which (as has already been pointed out, cp. vi. 2. I note) is a curious duplicate of his account of the Peace of 374—that the impulse came on this occasion also from the King of Persia. Diodorus does indeed receive some confirmation from Dionysius of Halicarnassus (Lys. 12)—μετὰ γὰρ

Aλκισθένην ἄρχοντα ἐφ' οὖ (i.e. 371) τὴν εἰρήνην ᾿Αθηναίοὶ τε καὶ Δοκεδαιμόνιοι καὶ βασιλεὺς ὧμοσαν—whose authority on such a matter is very slender: but the reasons for such a misconception are apparent; viz. that the Peace of Antalcidas was taken as the Dasis for the new arrangement, as is manifest not only from Callistratus' allusion to Antalcidas in § 12, but from the conditions of the Peace itself in § 18: cp. Grote, ix. 374 and Stern, p. 120 for the opposite view.

παρακαλοῦντας. Thebes was still a member of the Athenian Confederacy, cp. § 19 and vi. 2. 1, 11 notes.

Kaλλίας: cp. iv. 5. 13; v. 4. 22.

Κηφισόδοτος: cp. vii. 1. 12 ff.: he was one of the σύνδικοι, who defended Leptines; Dem. xx. 146, 150 οὖτός ἐστιν οὐδενὸς ἡττον τῶν λεγόντων δεινὸς εἰπείν.

§ 3. Kalliarparos: cp. vi. 2. 39.

el abròv à pein, i. e. to Athens, cp. vi. 2. 39 note.

χρήματα πέμψειν: for the pecuniary embarassments of Iphicrates cp. vi. 2. 38.

τούς ἐκκλήτους: cp. Appendix, p. 341.

δ δαδοῦχος. One of the four officials, who conducted the Eleusinian mysteries: the office was hereditary in the family of the Ceryces: cp. ii. 4. 20. Xenophon seems to have inserted the epithet to explain the pompous style of Callias' speech.

§ 4. την . . . προξενίαν: cp. v. 4. 22.

στρατηγοὺς ἡμᾶς. Xenophon speaks of only one command held by Callias himself, iv. 5. 13.

elρηνοποιούs . . . πρόσθεν δίς: cp. vi. 2, 1: the other occasion cannot be determined.

§ 5. τη . . . ἀναιρέσει: cp. § 1.

elη . . . avaspeiaθas: for the moods cp. Goodwin, M. T. 555.

τῶν θαυμαστῶν: partitive genitive, used predicatively: 'would it not be very extraordinary': cp. Mem. iv. 6. 10 ἀνδρίαν... ἄρα τῶν καλῶν νομίζεις εἶναι;

§ 6. λέγεται μέν: the correlative clause is rhetorically suppressed.

Τριπτόλεμος . . . Δήμητρος . . . Κόρης: the three deities most prominent in the Eleusinian mysteries: cp. § 3.

'Ηρακλεί: the traditional ancestor of the Spartan kings: cp. Her, vi. 52; ix. 26.

ήμας τε. τε aiter η, though tound pe and elsewhere, seems to occur nowhere elsewhere elsewhere nearest parallel is the converse-# after Oecon. 20, 12. μη οὐχί: the double negative because π έκ θεων: for έκ instead of ὑπό to exp. action, cp. iii. 1. 6. καταλύεσθαι, sc. του πόλεμου: for κατα instead of the more usual καταλύειν in this 17 ενθυμήθητε σύν των πόλεων τὰς μέγιστας καταλύονται. § 7. οίτινες . . . διαμένειν, διδακτέον, SC. τούτ αὐτονόμους: in v. 1. 36 Xenophon calle προστάται της ύπο βασιλέως καταπεμφθείσης εί συντίθεσθε ... ἀκολούθειν ... ἡγῆσθε: i 403 (ii. 2. 20) and Olynthus in 379 (v. 3. 26) § 8. οὐκ ἀνακοινούμενοι. Xenophon record -Mantinea, v. 2. 1; Thebes, v. 2. 35; Phl 4. 20. For the word cp. i. 1. 30.

τριακονταρχίας: as the Thirty in Athens ἐοίκατε . . . ἡδόμενοι: if the reading be α nominative participle may be found in Mem ἔοικεν ἀνθρώπων ἔνεκα γιγνόμενα: cp. Critical πολιτείαις, i. e. any form of free constitutes § 9. προσέταττεν: cp. v. I. 31 and Isocr

δεκαρχίας: cp. iii. 5. 13 note.

§ 10. aφ ήμων: cp. v. 4. 60 note.

εὐπορώτεροι, 'more tractable.' Büchsenschütz, however, interprets 'cleverer,' comparing Oecon. 9. 5 οἱ πονηροὶ (οἰκέται) συζυγέντες εὐπορώτεροι πρὸς τὸ κακουργείν γίγνονται. Hartman proposes to read ἐμπειρότεροι.

ήμεις, 'we Athenians.'

§ 11. †ώς ... τὰς πόλεις ... γεγένηνται. The text is evidently corrupt: cp. Critical Note and Append. p. 361. The meaning is evident: 'The very cities, which you were so anxious to be free, have all again, since your unjust treatment of the Thebans, fallen under their power.'

ήμᾶς, i.e. Spartans and Athenians.

§ 12. å δè . . . διαβάλλουσιν, ως, 'but as for some people slanderously asserting that,' &c. : for å δέ cp. ii. 3. 45.

'Ανταλκίδας. It seems more consistent with the context to interpret this as a mere reference to the circumstances preceding the Peace of 387-386 than to suppose, with Grote and others, that Antalcidas had now a second time been sent as envoy on a similar mission. Even if the passage be so interpreted, it implies that Antalcidas had not yet returned, so that the conditions of the proposed Peace would have to be discussed in ignorance of Persian wishes. The fact that the Peace of 387-386 was taken as the basis of the Peace of 371 is in itself sufficient to account for Diodorus (xv. 50) speaking of Persian intervention on this occasion. Cp. v. 1. 29. Plutarch's story (Artaxer. 22) of a second visit of Antalcidas to the Persian court to get money after the battle of Leuctra might of course be taken as a confirmation of Grote's views, though unfortunately the biographer unites it with an obviously wrong statement that Agesilaus was at the same time despatched by the Spartans to Egypt for the same purpose.

έγραψε: cp. v. I. 30 and vi. 3. 9.

§ 13. οὐκ ἀποροῦντες, SC. ἦκομεν.

†τί μήν ἐστιν ... ἐπιδεῖξαι. The text seems to be altogether corrupt, and as there is no direct reference to it in the context, satisfactory emendation seems to be impossible. Xenophon after τί μήν ἐστιν, must have given what Callistratus represented as the real reason of the Athenians appearing in Sparta—apparently the behaviour of certain of the allies, meaning the Thebans, with

reasons which led you to save us, in 404: cp. ii. 3. 25, 41 and vi. 5.

§ 14. αἱ μὲν . . . φρονοῦσαι: cp οἱ μὲν ὑφ' ἡμῖν, οἱ δ' ὑπὸ Λακεδαιμι οἰκοῦσι τὰς πόλεις, οὖτω τοὺς πλείστ

ήμεις, i. e. Athenians and Lac § 15. ὅτι μέν: without a correst

† οὐχ: in negative sentences † οτ † οὐ, so that there is no need the interrogative has a negative fo φέρειν μᾶλλον † ὀλιγωρῆσαι, and iii οὐ τοὺς αἰτίους.

§ 16. τὴν ἄσκησιν continues the with ἀγωνισταί: 'until through do war.' For the meaning of ἄσκησι τοῦ σίτου τὸ ὄψον αὐτὸ ἐσθίη, μὴ ἀς ὀψοφάγος εἶναι δοκεῖ ἢ οῦ;

§ 18. εἰ δέ τις . . . ποιοίη. It between this Peace of 371 and t 386 (cp. v. I. 31, 36), the provisic in her own interests. Under the 1 made anybody's business, in other state might encroach upon its no interference. Probably too Athens Sparta and Thebes, from which shor would Sparta be averse to

acknowledge the autonomy of the allies in her confederacy, so that her action was not, as Grote seems to suppose (ix. 384), inconsistent with the terms of the Peace τὰς πόλεις αὐτονόμους ἐᾶν (cp. v. 1. 31 note). She was the head of an old established confederacy, and her relations to its several members were traditional and well known. Athens on the other hand had only just succeeded in forming a new maritime confederacy (cp. v. 4. 60 note), and could not pretend in any way to guarantee the acquiescence of its members in her wishes, so that they gave in their adhesion separately.

ol Θηβαίοι. Stern (p. 130) supposes that on the first day the Thebans swore as a separate member of the Athenian Confederacy, which they had joined simply as Thebans before they had reasserted their supremacy over the other Boeotian states (cp. CIA. ii. 17 and v. 4. 60 note); and that then, having reflected that the Peace was practically but a reassertion of the Peace of Antalcidas, under which they had been forced to recognize the autonomy of the Boeotian states (cp. v. 1. 33), on the next day they came forward with their new proposal, which amounted to a recognition of the whole of Boeotia as a single state, like Athens with her demes, or Sparta with her Laconian and Messenian towns.

ol πρέσβεις αὐτῶν: for a similar duplication of the subject cp. iv. 4. 1; v. 4. 40. According to Piutarch (Ages. 27, 28) and Pausanias (ix. 13. 2), who wrongly refers his story to the time of the Peace of Antalcidas, Epaminondas was among their number and made a bitter speech against the Spartans. Grote and other modern historians have preferred Plutarch's version to Xenophon's; but Stern (p. 126 ff.) shows almost conclusively that his story will not bear serious criticism, and that Xenophon's account has at least the merit of being logical and self-consistent.

άντὶ Θηβαίων Βοιωτούς. Cp. their similar behaviour in 387-386 (v. 1. 32 note) οἱ δὲ Θηβαῖοι ἢξίουν ὑπὲρ πάντων Βοιωτῶν ὀμνύναι. Then Agesilaus refused to accept their oath, unless at the same time they swore αὐτονόμους εἶναι καὶ μικρὰν καὶ μεγάλην πόλιν, and after some show of opposition they were obliged to submit—αὐτονόμους ἀφέντες τὰς Βοιωτίας πόλεις. Now that they had made themselves masters of all or nearly all the other Boeotian towns (vi. 1. 1) this request amounted to a demand for the legal recognitive ipn of their actual supremacy in Boeotia.

XEN. HELL.

ns

ng

to

K,

.

20

ir

15

by ise

n n

ce dsyfaif

Aynoilaos. Xenophon has made no mention of him since his illness in 376 from which moreover he had not yet recovered (v. 4. 58; vi. 4. 18).

§ 20. τὸ λεγόμενον: for the same absolute construction cp. vi. 5. 35. δεκατευθήναι, i.e. that their property should be spoiled and a tithe of it dedicated to the gods; cp. the oath of the patriotic Greeks before the invasion of Xerxes (Her. vii. 132) that ooos To Πέρση ἔδοσαν ο φέας αὐτούς "Ελληνες ἐόντες μὴ ἀναγκασθέντες . . . τούτους δεκατεύσαι τῷ ἐν Δελφοῖσι θεῷ. For the general dislike of the Thebans cp. Diod. xv. 51 οἱ δ' ἀλλοτρίως ἔχοντες [τῶν Ἑλλήνων] περιχαρείς ήσαν ώς αὐτίκα μάλα τῶν Θηβαίων έξανδροποδισθησομένων.

CHAPTER IV

§§ 1-3. The Athenians scrupulously carried out the conditions of the peace: the Lacedaemonians withdrew their harmosts and garrisons, but notwithstanding the remonstrances of Prothous, ordered Cleombrotus, then in Phocis, to march against the Thebans. The king eluded the Theban army by marching through Thisbe to Creusis, where he captured 12 triremes, §§ 4-8. Then he encamped at Leuctra. The Thebans encamped on the opposite hill. Cleombrotus, urged by friends and foes alike, was eager to fight. The Theban generals had many reasons for wishing for a battle. Omens and fortune favoured the Thebans. §§ 9-12. Battle of Leuctra .-First the Lacedaemonian auxiliaries drove a train of stragglers back to the Bocotian camp. The cavalry on both sides were posted in front, the Theban being much superior. The Lacedaemonians were drawn up 12 deep, the §§ 13-16. Then the cavalry engaged, Thebans on the left wing 50 deep. and the Lacedaemonians, easily worsted, fell back in disorder upon their own infantry. On the right wing Cleombrotus fell, and the troops around him were pressed back by the heavy Theban phalanx. Then the left wing gave way. The Lacedaemonians retreated no further than their original camp. The polemarchs refused to renew the combat, and sent a herald to recover the corpses. The Spartans at home received the news in true Spartan fashion. §§ 17, 18. The Lacedaemonians sent out reinforcements under Archidamus, §§ 19-26. The Theban herald many of their allies showing great zeal. of the victory met with a bad reception at Athens; but Jason of Pherae on hearing the news marched hastily into Boeotia. Arrived at Leuctra he dissuaded the Thebans from attacking the Spartan camp, and advised the Lacedaemonians to come to terms. A truce was made; the Lacedaemonigessed to earmy retired by night and fell in with Archidamus in the Megarid. §§ 27-32. Jason returned to Thessaly at the summit of his glory and power. He was engaged in making magnificent preparations to attend the Pythian games, when he was assassinated by seven youths. Such of his assassins as escaped were held in high honour among the Greeks as tyrannicides. §§ 33-37. His brothers Polydorus and Polyphron were appointed Tagi in his place: Polydorus died suddenly, murdered, it was thought by his brother. Polyphron reigned tyrannically for a year, when he was murdered by Alexander, who ruled with equal ferocity. He too was murdered by his wife's brothers at the instigation of their sister. Tisiphonus, the elder of them, succeeded him.

§ 1. ἐκ τῶν πόλεων, e. g. the subjugated cities of Cephallenia and the neighbourhood: vi. 2. 33, 37, 38.

'Ιφικράτην: cp. vi. 2. 38.

ηνάγκασαν, i.e. to prevent a repetition of such events as led to the immediate renewal of hostilities in 374: cp. vi. 2. 3.

§ 2. τὸ ἐν Φωκεῦσι στράτευμα. It appears from vi. 3. I that the Thebans were once more threatening the Phocians, and it follows from this passage that this year also, as in 374, Cleombrotus had been despatched with an army to their assistance. The article with στράτευμα may be due either to an oversight of Xenophon, who has not mentioned it before, or may simply imply that this was the famous army which fought at Leuctra. Beloch, however (Gr. Gesch. ii. 244 note), supposes that Xenophon has erroneously in vi. 1. 1 antedated the expedition of Cleombrotus.

τὰ οἴκοι τέλη, the Ephors: cp. iii. 2. 6.

Κλεόμβροτον ... λέξαντος, an anacoluthon: the sentence is interrupted by the speech of Prothous, and resumed with a different construction in § 3 ἐπέστειλαν δὲ τῷ Κλεομβρότφ.

συμβαλέσθαι. Prothous' proposal that voluntary contributions, to be deposited at Delphi, should be made by such states as were willing to enforce the conditions of universal autonomy against any encroachment, recalls the συντάξειε paid at Callistratus' proposal by the members of the New Athenian Confederacy: cp. vi. 2. I note.

§ 3. τὸ δαιμόνιον: for the comment cp. v. 4. 1.

ησθετο: according to Diod. xv. 51, before he entered their territory, Cleombrotus sent envoys to the Thebans to ascertain whether they would recognize the autonomy of the Boeotian states

and restore Plataea and Thespiae; and these envoys were answered with a blunt refusal. Xenophon's narrative too implies some such sort of ultimatum.

ούχ ὅπως . . . ἀλλ' οὐδέ: cp. ii. 4. 14.

η ... ἐκ τῶν Φωκέων: cp. Grundy, 'Battle of Plataea,' p. 74, 'an army invading [Boeotia] from the north is obliged, by the nature of the country on the east side of Copais, to pass along the west shore of that lake, along i.e. that narrow strip of land between the foot of Helicon and the lake.'

έπὶ στενῷ τινι: cp. Diod. xv. 52 τὰ περὶ Κορώνειαν στενά and Paus. ix. 13. 3.

διὰ Θισβῶν: cp. Diod. l.c. διεξελθών τὴν παραθαλαττίαν ὁδὸν χαλεπὴν οὖσαν; and Paus. l.c. ἐπὶ ᾿Αμβρώσου τρέπεται τῆς Φωκέων ἀποκτείνας δὲ Χαιρέαν, δε φυλάσσειν διετέτακτο τὰς παρόδους καὶ ἄλλους τοὺς σὺν αἰτῷ Θηβαίους, ὑπερέβη, καὶ ἐς Λεῦκτρα ἀφικνεῖται τὰ Βοιώτια. This road over Helicon was almost impassable for an army and at places easily defensible by a mere handful of men.

έπὶ Κρεῦσιν: the possession of Creusis secured his communications with the Peloponnesus.

§ 4. ἐπὶ τῷ ἀπαντικρὶ λόφῳ: cp. Grundy, l. c. 'The position was one of considerable strength, but not comparable in this respect with that of the Spartans and their allies on the opposite side of the valley. The hills whereon the Spartans stood are higher than those which face them, and their slope towards the plain is much more steep.'

οὐ πολύ διαλείποντες : less than 3 mile.

dλλ' ἢ τοὺς Βοιωτούς. Dịod. xv. 52 puts the Theban numbers at 6,000 all told; and Plutarch (Pel. 20) estimates the Spartan at 10,000 hoplites and 1,000 cavalry: but no trust can be put in these figures.

§ 5. ὅτε: for ὅτε so used after a verb of remembering cp. vi. 5. 46 and Cyrop. i. 6. 12 οὐ γὰρ μέμνημαι ὅτε ἐγὰ μὲν πρὸς σὲ ἦλθον ἐπ' ἀργύριον.

οὐδέν . . . έδήωσας: cp. v. 4. 15, 16.

ότε υστερον: cp. v. 4. 59.

της πατρίδος ἐπιθυμείς, i. e. do not wish to be exiled.

κήθεται τῶν Θηβαίων. For Cleombrotus' policy cp. v. 4. 16 note,

§ 6. ταϊτα ἀκούων . . . συνάπτειν: cp. Cic. de Offic. i. 24. 84 cum Cleombrotus invidiam timens temere cum Epaminonda conflixisset, Lacedaemoniorum opes corruerunt. Diodorus (xv. 50-54) gives an account of the circumstances leading to the battle different in all respects. According to him a whole winter intervened between the negotiations for the Peace and Cleombrotus' campaign. In the following year after collecting large forces the Lacedaemonians sent ambassadors to Thebes with an ultimatum, which was rejected. Thereupon Cleombrotus advanced as far as Coronea, where he formed a camp and waited for belated contingents from Meantime Epaminondas with 6,000 Thebans and the allies. Boeotians advanced from Thebes and occupied τὰ περὶ τὴν Κορώνειαν στενά. Finding his communications thus cut off Cleombrotus marched round through Phocis and entered Boeotia once more by the sea coast route, taking up his position at Leuctra, where the Thebans advanced to meet him. The six Boeotarchs in command were equally divided on the question of battle or retreat, until Epaminondas, one of the number, persuaded the seventh Boeotarch on his arrival in the camp to vote for battle. At this juncture, however, Jason arrived with 1,000 Thessalian foot and 500 cavalry and persuaded his allies, the Thebans, to make a truce with the Lacedaemonians. Accordingly Cleombrotus left Boeotia, and shortly fell in with large reinforcements under Archidamus, son of Agesilaus. Confident in their numbers the Lacedaemonians now returned to Leuctra in defiance of the truce. Then followed the famous battle.

This account conflicts not only with Xenophon, but with Isocrates, who puts words into the mouth of Archidamus (vi. 9, 10, 111) which are absurd, if he himself were present in the battle. It does not satisfactorily explain Cleombrotus' circuitous march through Coronea, Phocis, and Creusis to Leuctra. It accuses the Spartans of one of the most flagrant violations of good faith possible, and yet this violation is not even alluded to by any other ancient authority. It represents the Spartans as making the most elaborate preparations for the campaign during a whole winter, and as collecting contingents from their allies in a manner forbidden by the newly-signed peace of 371. In fact Diodorus' version is so utterly improbable that it has been generally abandoned.

VI. iv. 7-10

246

371-370 B.C.

cp. Grote, ix. 409; Stern, 142-148, the latter of whom would trace it to a Boeotian source.

οί προεστῶτες: the seven Boeotarchs, among whom was Epaminondas: Pelopidas was commander of the lερδε λόχος.

έλογίζοντο: the fullest account of their deliberations is given by Diod. xv. 53 and Paus. ix. 13. 6, 7: cp. Plut. Pel. 20.

μαχοῖντο: Goodwin (M. T. 689. 3. 2) adheres to the MSS. μάχοιντο, explaining it ἐὰν μὴ μαχώμεθα, ἀποστήσονται.

πολιορκήσοιντο: used passively, as in vii. 5. 18.

πεφευγότες πρόσθεν: cp. v. 4. 2.

§ 7. δ χρησμός. According to Diodorus and Plutarch (ll. c.) the oracle was made known to the Thebans by Leandrias (? Cleandridas), a Spartan exile.

τῶν παρθένων. Diodorus calls them the daughters of Leuctrus and Scedasus: this story is told at length with some variations by Diodorus, Plutarch, and Pausanias (Il.c.): so too the other prodigies mentioned.

ἐκόσμησαν . . . μνῆμα: cp. Paus. ix. 13. 6 τότε δὲ ὁ Ἐπαμεινώνδας Σκεδάσω καὶ ταῖς παισὶν ἐνήγιζέ τε καὶ εὕχετο, ὡς οὐ μᾶλλον ὑπὲρ σωτηρίας Θηβαίων ἡ καὶ τιμωρίας ἐκείνων τὸν ἀγῶνα ἐσόμενον; Plut. Pel. 21.

τεχνάσματα. Diodorus (l. c.) attributes them to Epaminondas: cp. Polyaen. ii. 3. 8.

§ 8. ἐναντία: adverbial with ἐγίγνετο.

έν τη μεσημβρία: cp. v. 4. 40.

ύποπινόντων: genitive absolute without the subject: cp. ii. 4. 1.

§ 9. των . . . παρεσκευακότων: cp. vi. 2. 23.

τῶν οὐ βουλομένων: cp. Polyaen. ii. 3. 3 ὅπως μἢ ταράττοιτο ἡ τάξις ἐν τῷ καιρῷ τῆς μάχης, [Ἐπαμεινώνδας] ἐκήρυξε Βοιωτῶν ἀπιέναι τοῖς βουλομένοις ἐξέστω, Θεσπιεῖς μὲν αὐτοῖς ὅπλοις ἀπηλλάσσοντο: Paus. ix. 13. 8.

τοῦ Ἱέρωνος: perhaps the same as the Spartan mentioned by Plut. Pyth. Orac. 397 b.

πολύ μέν, repeats the μέν of πρώτον μέν.

άθροώτερον. It seems strange to reckon this deepening of the Theban line with unwilling allies as one of the disadvantages of the Spartans.

§ 10. πρὸς 'Ορχομενίους: not otherwise mentioned by Xenophon, but described by Diodorus (xv. 37) and Plutarch (Pel. 16).

-370 B.C.

VI. iv. 11-13

247

πρός Θεσπιάς: cp. vi. 3. 1 and Diod. l. c.

πονηρότατον: cp. Paus. iv. 8. 12 οὐ γάρ τι ἀγαθοὶ τότε Ιππεύειν ήσαν Πελοποννήσιοι. Xen. Hipparch. 9. 4 οἶδα δ' ἔγωγε καὶ Λακεδαιίοις ἱππικὸν ἀρξάμενον εὐδοκιμεῖν, ἐπεὶ ξένους ἰππέας προσέλαβον.

§ 11. δ συντεταγμένος, i. e. the trooper, appointed to serve and whom a particular horse was assigned.

12. εφασαν: for the imperfect cp. iii. 5. 21.

els τρείς, i. e. three files abreast : cp. iii. 1. 22.

την ἐνωμοτίαν: cp. Rep. Lac. 11. 4; 13. 4: there were about enty-four men in each enomoty.

ἀσπίδων: cp. ii. 4. 11.

συνεστραμμένοι: expresses the denseness and compactness of array: cp. Diod. xv. 55 τῶν περὶ τὸν Ἐπαμεινώνδαν διά τε τὴν τὴν καὶ τὴν πυκνότητα τῆς τάξεως πλεονεκτούντων. Only the leban left was drawn up in this dense array: cp. Plut. Pel. 23; od. l. c.

τὸ περὶ τὸν βασιλέα, i. e. Cleombrotus' right wing.

13. ἐνεπεπτώκεσαν. A clearer idea of the general course of the tle can be gained from a comparison of Plutarch and Diodorus c.). The Lacedaemonian cavalry, it would appear, were driven ck upon their own centre, so that the infantry were compelled to vance in μηνοειδές σχήμα. Then Cleombrotus, seeing the depth the Theban left, attempted to outflank it by deploying a portion his own right wing: before, however, this manœuvre was comted Pelopidas with his leρòs λόχος was upon them, and threw m into some disorder. He was closely followed by Epamindas with the main body. Cleombrotus was wounded, and the artans fought so desperately round their wounded king that ρροπος ην ή μάχη, until at last the weight of the Theban phalanx gan to tell. The Lacedaemonians, so long as their king was ng, gave ground but slowly, but after his death έγένετο παντελής πή τοῦ στρατοπέδου, and the Spartans fled back to their camp on slope of the southern hills. The whole struggle was fought out the Spartan right, and the troops in the rest of the line do not m to have been seriously engaged. In fact Epaminondas had en orders to his right wing φυγομαχείν καὶ κατά τὴν εφοδον τῶν εμίων έκ τοῦ κατ' όλίγου ὑποχωρείν.

αὐτὸν ἀνελέσθαι: cp. Paus. ix. 13. 10 παρὰ γὰρ τοῖς Λακεδαιμονίοις

§ 23. †ἐκγενέσθαι τοῦ ζῆν: if the MSS. reading be retained, it can only be translated with ἀναγκάζοιντο—' if they should be compelled to depart from this life.' It is better with Madvig and Keller to omit ἐκγενέσθαι as a dittograph of ἐγένεσθε just above, and to construe τοῦ ζῆν with ἀπονοηθέντας—' despairing of life.' Dindorf (2nd edition) brackets ἐκγενέσθαι τοῦ ζῆν: cp. Critical Note.

§ 24. ἐπιλαθέσθαι: if the reading be right, it can only mean 'if you wish to forget the past defeat' in the sense of redeeming it in such a way that forgetfulness might be possible. Keller accepts Madvig's conjecture ἐξιάσασθαι: Dindorf (2nd edition) conjectures ἀναμάχεσθαι, Liebhold ἐπανάγεσθαι, and Tucker ἐπαναθέσθαι: cp. Critical Note.

els μάχην lévaι=μάχεσθαι and therefore with the dative, like els χεῖραs lévaι in Cyrop. viiî. 8. 6.

τοῦ πατρός: Jason's father is unknown: many have assumed without sufficient reason that it was Lycophron, the tyrant of Pherae mentioned in ii. 3. 4; neither is it known how Jason obtained the Spartan προξενία; indeed in vi. 1. 10 he is represented rather as hostile than as friendly to the Lacedaemonians.

§ 25. καὶ οὖτοι: there seems nothing in the context to explain the addition of καί: cp. Critical Note.

al σπονδαί: for Diodorus' account of Jason's negotiations for a truce, which, however, he puts before, not, as Xenophon, after the battle of Leuctra, cp. supr. § 6 note.

συνεσκευάσθαι, 'that all should be ready': for the perfect

passive cp. vi. 2. 15 ἐκήρυξεν πεπρασθαι.

πρὶν καθεύδειν... τὴν διὰ Κρεύσιος. Xenophon seems to mean that the polemarchs, suspicious of the Thebans, issued orders for a midnight march along the road through Plataea to Mount Cithaeron, and then instead of this hurried their men at nightfall without any sleep along a different road—that through Creusis and along the sea coast to Aegosthena—a road which Cleombrotus had taken in 378: cp. v. 4. 16.

§ 26. ola δή: used like ἄτε, as in v. 4. 39: cp. Goodwin, M. T. 862. χαλεπὴν ὅδον: in 378 the wind had blown much of Cleombrotus' baggage and many of his beasts of burden into the sea.

§ 27. Υαμπολιτών: in NE. Phocis.

τὸ Ἡρακλεωτῶν τείχος: cp. Diod. xv. 57 τὴν μὲν Ἡράκλειου τὴν

&ν μὲν . . . προσήκοντες: cp. iv. 5. 10. Plutarch (Ages. 29) arges on Xenophon's description.

VI. iv. 17-22

Côντes. According to Plutarch (Ages. 30) the law condemning survivors of a defeat to ἀτιμία was on the proposal of Agesilaus pended on this occasion—doubtless owing to the increasing

γανθρωπία: cp. Arist. Pol. ii. 6. 12.

17. ταῖν...μόραιν. As there were six morae in all, Cleombrotus st have taken four with him into Phocis, as in 374 B.C.: cp. 1. 1.

απὸ τῶν ἔξω μορῶν, i.e. the four on foreign service were reinced by the despatch of the more elderly men attached to them, to had previously remained at home: οἱ τετταράκοντα ἀφ᾽ ἥβης the oldest liable for military service.

ἐπ' ἀρχαῖς, i. e. to fill the public offices.

🕏 18. ἐκ τῆς ἀσθενείας: cp. v. 4. 58 and vi. 3. 19.

'Aρχίδαμον: Diodorus (xv. 54) says that he commanded the the wing at Leuctra—an obvious mistake, for which cp. § 6 ote.

οί περί Στάσιππον: for their fate cp. vi. 5. 6-10.

έκ τῶν κωμῶν . . . ἀριστοκρατούμενοι : cp. v. 2. 7. διαβιβάζειν, i. e. across the Corinthian Gulf.

§ 19. ἐπὶ τῆ διαβάσει, i.e. for crossing the Spartan frontier: the more usual phrase is τὰ διαβατήρια θύεσθαι: cp. iii. 4. 3.

τιμωρήσασθαι: constructed with accusative of person and

genitive of thing, as in Anab. vii. 1. 25; 4. 23.

§ 20. ἐπὶ ξένια: cp. Aristid. Leuctr. i. 88 ὥστε μήτε εἰε τὸ πρυτανεῖον καλέσαι μήτ' ἄλλο μηθὲν φιλάνθρωπον ἐνδείξασθαι; and Pollux, ix. 40 πρυτανεῖον καὶ ἐστία τῆς πόλεως, παρ' ἢ ἐσιτοῦντο οἱ κατὰ δημοσίαν πρεσβείαν ἤκοντες.

σύμμαχον όντα: cp. vi. 1. 10.

§ 21. ἀκηρύκτφ πολέμφ, i. e. a war in which all negotiations are broken off; cp. Anab. iii. 3. 5.

διεπορεύθη, i. e. through Phocis.

§ 22. τοις Λακεδαιμονίοις, i. e. in their camp at Leuctra.

ανωθεν, i. e. from the top of the hill on the slope of which the Lacedaemonian camp was pitched: cp. § 14 note.

åπέτρεπεν: for Diodorus' version of the part played by Jason cp. § 6 note.

25

01

te

τῶν ἱερῶν χρημάτων: the treasure in Delphi. αὐτῷ μέλησει: for a similar answer cp. Her. viii. 36.

§ 31. ὑπὸ νεανίσκων ἐπτά. So too Diodorus (xv. 60) o authority of Ephorus, giving as their motive δόξης ἔνεκα, thou mentions a different story that Jason's own brother and succ Polydorus, was the murderer. Valerius Maximus (ix. 10. 2) r that the motive was revenge for a punishment imposed o youths by Jason for beating their gymnasium master.

§ 32. $\delta \pi \alpha i \dots \tau \omega \nu \dots \tau \delta \lambda \epsilon \omega \nu$: the genitive is depende $\delta \pi \alpha i = \epsilon i s \delta \alpha \tau \iota \nu \alpha s \pi \delta \lambda \epsilon \iota s$.

ἐτιμῶντο, i.e. as tyrannicides: this shows the extent of the which the Greeks felt for ason's ambitious schemes.

§ 33. Πολύφρων: Diodorus (xv. 61) knows nothing of Polyp but says that Polydorus was murdered by his brother Alexa Plutarch (Pel. 29) agrees with Xenophon.

§ 34. е́маυто́и: apparently 369.

τον Πολυδάμαντα: cp. vi. 1. 2, 8, 18.

§ 35. 'Αλεξάνδρου. It appears from Plutarch (l. c.) that Alexa was the son of Polydorus and nephew of Polyphron.

Θετταλοῖs: Plutarch (Pel. 26) gives some details.

Oηβalos: for the history of Thessaly from the first ference of the Thebans in Thessalian affairs in support of I (c. 369) till the Peace of 364 B.C.cp. Diod. xv. 67, 80; Plut. 26, 35; vii. 1, 28 note.

'Aθηναίοις: after the peace of 364 (cp. Diod. xv. 95; Pol vi. 2, 2), when he became the ally of Thebes.

ληστής: cp. Diod. l.c.; Dem. xxiii. 120; li. 8.

358 B.C.

ἀποθνήσκει: Diodorus (xvi. 14) puts his death in the year but according to xv. 61 Alexander reigned eleven years, a appears from Xenophon that he came to the throne in 369, so his death would fall in the year 358. This is the last event all to by Xenophon: cp. Introd. p. xiv.

τῆς γυναικός. Thebe by name, a daughter of Jason: Pel. 28; Diod. xvi. 14.

§ 36. τοῖς τε γὰρ ἀδελφοῖς: Plutarch (Pel. 35) gives the story with some variation of detail.

ὁ μὲν λύχνος ἐκάετο: parenthetical, instead of a subordinate sentence ἐν ῷ ὁ λύχνος κ.τ.λ.

«ἴχετο τοῦ ῥόπτρου: to prevent any one coming in to his assistance.

ή ἔχθρα λέγεται... ὑπὸ... τινων ὡς... ἀπέσφαξεν: rather a loose construction.

§ 37. τὰ ἐαυτοῦ παιδικά: said by Plutarch (Pel. 28) to have been the youngest brother of Thebe.

οί δέ τινες, SC. λέγουσι.

ότι repeats ώς: so vi. 5. 13.

ὑπὸ τῆς γυναικός: joined with the verbal substantive ἐπιβουλῆς, as if with a passive verb.

äχρι οδ: cp. § 35 note and Introd. p. xiv; Goodwin, M. T. 619.

CHAPTER V

§§ 1-3. After Archidamus had disbanded his forces, the Athenians held a congress at which all the states present, with the exception of Elis, swore anew to the King's Peace. §§ 4, 5. The Mantineans seized the opportunity to rebuild their city, much to the chagrin of the Spartans. Tegea the party of Callibius and Proxenus were in favour of a Pan-Arcadian league, the party of Stasippus against it. In the first encounter Stasippus slew Proxenus and a few others. Then, the Mantineans coming to the support of Callibius, Stasippus and his party took refuge in the temple of Artemis, whence they were driven out and put to death. 55 10-14. 800 survivors fled to Sparta. The Lacedaemonians sent out Agesilaus against the Mantineans, who waited in Eutaea for Polytropus' mercenaries, whilst the other Arcadians, except the Orchomenians, were collecting against him at Asea. The Mantineans were repulsed in an attack upon Orchomenus, but in their retreat slew Polytropus. §§ 15-22. Thereupon Agesilaus marched into the territory of Mantinea: he was unable to prevent the junction of the other Arcadians with the Mantineans, but was himself reinforced by some Orchomenian peltasts and Phliasian horse. For several days Agesilaus offered battle, but the Mantineans refused to engage, in obedience to the advice of the Eleans to wait the arrival of the Thebans. Agesilans marched hastily homewards. The Arcadians then ravaged the territory of the Heraeans. \$ 23-25. When the Thebans arrived at Mantinea, they found no enemy to meet them, and prepared to return. They were however overpersuaded to attempt an invasion of Laconia, especially on hearing, that the perioeci were

likely to revolt. §§ 26-29. Accordingly the Thebans entered Laconia through Caryae, the Arcadians through Oeum, the latter overpowering the garrison at Oeum. After sacking Sellasia the two united armies encamped in the precinct of Apollo, but did not dare to cross the bridge into Sparta. In alarm the Spartans enrolled 6,000 helots on promise of liberty: reinforcements to §§ 30-32. The invaders crossed the Eurotss arrived from various allies. at Amyclae, whence for three or four days they threatened the city. Finally, however, they marched southwards, burning the unwalled cities, and for three days they assaulted Gythium, aided by some of the perioeci. \$ 5 33-36 The Athenian Assembly now met to consider what should be their attitude towards Sparta. Certain Lacedaemonians reminded the people of past occasions, when Athens and Sparta had helped each other. \$ 37-48 The assembly being divided, Cliteles of Corinth called upon the Athenians to help punish the aggressions of the Thebans upon Corinthian territory. Finally Procles of Phlius entreated the Athenians to prevent a Theban domination and to come to the rescue of Sparta, who had deserved so well of \$§ 49, 50. The Athenians voted to aid Sparta, and appointed Greece. Iphicrates general, who led his forces as far as Corinth. Meanwhile the Arcadians and other allies in the invading army were melting away and provisions had become scarce, so that the Thebans were anxious to retire. §§ 51, 52. Xenophon here severely censures Iphicrates' generalship, because, when he might have embarrassed their passage across the isthmus, he let the Thebans pass as they pleased.

371-370 B.C.

§ 1. ἐπάνειμι, i. e. to vi. 4. 26.

ἐνθυμηθέντες . . . διέθεσαν, i. e. the Peloponnesians, in the opinion of the Athenians, by sending contingents to Archidamus' army, had shown that they still considered themselves bound to obey the summons of Sparta as Hegemon, notwithstanding the provisions of the Peace of 371, which guaranteed complete autonomy to each single state: cp. vi. 3. 18; 4. 10. Διέθεσαν probably also refers to the fact that while Athens and her allies had sworn to the peace separately, Sparta had sworn as the representative of the whole Peloponnesian Confederacy, vi. 3. 19.

μεταπέμπονται, i. e. invited deputies to a congress at Athens.

τῆς εἰρήνης: the Peace of Antalcidas, 387-386; which had practically been renewed by the Peace of 371: cp. v. 1. 30; vi. 3. 18.

§ 2. "Αθηναίων καὶ τῶν συμμάχων. Büchsenschütz thinks that by τῶν συμμάχων only the allies of Athens are meant, but it seems more in harmony with the context to interpret it (with Breitenbach)

to include all who agreed to take the oath, which made them ipso facto σύμμαχοι. The ψηφίσματα referred to are unknown.

ἐὰν δέ τις . . . σθένει: this was a most important addition to the oath of 371; but, as a matter of fact, it was never put into practice.

'Ηλείοι: they had in 397 been obliged by Sparta to recognize the independence of these towns, and must now, since Leuctra, have seized the opportunity of regaining their supremacy over them: cp. iii. 2. 30.

§ 3. oi Mortiveis. The defeat of the Spartans at Leuctra seems to have been the signal in the Peloponnesus for a general rising of the democrats against the oligarchs, who had previously been supported by the Lacedaemonians. Such risings took place, besides in Mantinea and Tegea—the only two mentioned by Xenophon—in Argos, Phigalia, Corinth, Megara, and Phlius: cp. Diod. xv. 40, 58; Stern, p. 155, note 2; Introd. p. xxxii.

συνηλθον ... πάιτες, i.e. not only the inhabitants of the five villages into which Sparta had in 385 divided the city of Mantinea, but the democratic exiles as well; cp. v. 2. 6, 7.

§ 4. πατρικός φίλος: cp. v. 2. 3 and note.

εσοιτο: cp. Appendix, p. 361.

370-369 B.C.

§ 6. τῶν δὲ Τεγεατῶν. Xenophon perhaps relates the disturbances in Tegea in detail, because it led to the appearance of the first Theban army in Peloponnesus.

ol περl τὸν Καλλίβιον και Πρόξενον. Callibius is not mentioned by any other authority: Proxenus appears in Pausanias as one of the Tegeate founders of Megalopolis.

ἐνῆγον, sc. τοὺς 'Αρκάδας. Xenophon omits altogether to state that this effort towards union resulted in the foundation of Megalo-

polis by the concentration in one city of some forty Arcadian villages. The new city, 50 stadia in circumference, was built in the SW. of Arcadia to serve as a fortress against Sparta: the date of the building is variously given between 371 and 368 B.C., though probably 371-370 is the right date. Within its walls were to assemble the Ten Thousand (πῶν τὸ ᾿Αρκαδικόν, τὸ κοινόν)—including apparently all Arcadian citizens who chose to attend the meetings: and a kind of standing army of 5,000 was collected, known as ἐπάριτοι cp. vii. 4. 22, 34: but the Μεγαλοπολίται, mentioned in vii. 5. 5, are evidently the ordinary inhabitants of the new city: cp. Diod. xv. 59 Λυκομήδης ὁ Τεγεάτης [a mistake for ὁ Μαρτινεὺς] ἔπεισε τοὺς ᾿Αρκάδας εἰς μίαν συντέλειαν ταχθῆναι καὶ κοινὴν ἔχειν σύνοδον συνεστῶσαν ἐξ ἀνδρῶν μυρίων, καὶ τούτους ἐξουσίαν ἔχειν περὶ πολέμου καὶ εἰρήνης βουλεύεσθαι: also cp. 72; Paus. viii. 27. 1-8; Plut. Pel. 24; Arist. frag. 91.

νικώη, 'was carried': so vii. 1. 28.

κύριον εἶναι: the infinitive is dependent on the notion of 'proposing,' implied in ἐνῆγον ἐπὶ τό.

οί . . . περὶ τὸν Στάσιππον: cp. vi. 4. 18.

¿âν...κατὰ χώραν: hence it appears that Callibius, Proxenus, and their democrats proposed that the Tegeates too should migrate to Megalopolis.

§ 7. θεαροῖς. Doric form of θεωροῖς: 'in the meeting of the Theori': magistrates with this title appear also in Mantinea (Thuc. v. 47) and among the Locrians (CIG. 1756); their functions are unknown.

έκφέρονται: cp. iii. 2. 28.

§ 8. καὶ τὰς πύλας, i.e. the gates in the northern wall, looking towards Mantinea.

§ 9. τὰς ἐπὶ τὸ Παλλάντιον κ.τ.λ. Pallantium was a town to the west of Tegea: cp. Paus. viii. 43. 1.

την άρμάμαξαν, i.e. the wagon brought for that purpose (cp. iii. 3. 9): this would imply that the number of refugees was small. Diodorus (xv. 59) speaks of 1,400 fleeing, some to Sparta, others to Pallantium, and of the latter being delivered up to their pursuers and massacred.

§ 10. κατὰ τοὺς ὅρκους . . . παρὰ τοὺς ὅρκους, i. e. the oath to the Peace of 371; cp. vi. 3. 18.

ώς ... ἐληλυθότων αὐτῶν: genitive absolute with ώς, instead of accusative in agreement with Μαντινέας: cp. iii. 5. 8.

'Αγησίλαον . . . ἡγείσθαι: cp. § 4.

§ 11. 'Ασέαν: a village in the south of Arcadia: cp. Strabo, viii. p. 343.

'Ορχομενίων: cp. Diod. xv. 62 'Ορχομενόν τον 'Αρκαδικόν ... την πόλιν ταύτην οἰκείως διακειμένην πρὸς τοὺς Σπαρτιάτας. The town was formerly (394 B.C.) garrisoned by a Spartan mora: iv. 3. 15; 5. 18.

ξενικόν ... Πολύτροπος. Diodorus (xv. 62) is obviously mistaken in representing him as the commander of 1,000 Lacedaemonian hoplites. At such a crisis Sparta could not have spared so many of her citizen troops.

τούτων, i. e. the Orchomenians and their mercenaries.

'Ηραείς: cp. iii. 2. 30.

Λεπρεαται: cp. iii. 2. 25.

§ 12. τὰ διαβατήρια: cp. iii. 4. 3.

Εθταιαν: one of the Maenalian towns, which had joined the new Arcadian league: Paus. viii. 27. 3.

είς τὸ ᾿Αρκαδικόν, i. e. to Asea.

έλάμβανον, i. e. Agesilaus and his army.

§ 13. of Martiress. According to Diod. xv. 62 the Arcadian general, Lycomedes of Mantinea, marched against Orchomenus with 5,000 men and slew Polytropus and 200 of his Lacedaemonians (cp. § 11 note): notwithstanding this success the Arcadians did not venture on war with Sparta, but looked about for allies: cp. § 19 note.

'Ελυμία: evidently between Mantinea and Orchomenus, but never mentioned elsewhere.

ώς ... δτι: for the same pleonasm cp. vi. 4. 37.

§ 14. τῶν Μαντινέων: genitive dependent on els τὸ ὅπισθεν: cp. Cyrop. vii. 1. 36 els τὸ ὅπισθεν περιελάσειεν αὐτῶν.

§ 15. οὖτω: cp. iii. 2. 9.

τοῖς πρὸς ἐσπέραν ὅρεσι, known as the Maenalian mountains: cp. vii. 5. 21.

§ 16. τῆ ὑστεραία: the third day.

έχόμενοι τῶν ... ὀρῶν, 'skirting the mountains,' i.e. on the east, so as to keep their right flank covered from attack.

 $\kappa a i \gamma a \rho$: gives the reason why the Arcadians were so a to increase their numbers by a junction with the Mantineau why too Agesilaus was advised to attack them before s junction.

κατά κέρας: in the flank.

§ 17. of δ'... πελτασταί: these must be the remnants of tropus' mercenaries, § 14.

πρὸς τὰ ὅπλα, i. e. to the camp: cp. ii. 4. 6.

σύνεγγυς, to be taken with ὅρη ἔχοντα: lit. 'having mot very close and all round'; for σύνεγγυς, a word only us Xenophon in this passage, cp. Thuc. iv. 24.

§ 18. τῆ δ' ὑστεραία: the fourth day.

έαυτῶν, i. e. the Lacedaemonians: cp. iv. 8. 24.

εὶ μέν οὖν αὐτὸς ἀφηγοῖτο. Xenophon seems to mea Agesilaus found his army formed in column cooped up in a valley, running north and south, at the entrance of which he himself, while his rear was at the end of it. Then he ob the enemy passing him on the east slope of the valley and col in order to attack his rear. Accordingly he turned the fr southern half of his army from column into line (τὰ ὅπλ τοὺς πολεμίους φαίνων) so as to face the enemy passing him east, while at the same time he ordered his rear to turn right ἀναστρέψαντας . . . είς δόρυ, march a few paces to the then turn into column again to the left, and march on towar entrance of the valley ὅπισθεν τῆς φάλαγγος, on the right of he himself was standing. Thus, if the rear, as soon as it may up in column level with Agesilaus himself on the right († προς αὐτόν), turned into line again to the left, ἐδεδίπλωτο ή φ Then he ordered his double phalanx once more to turn column and οὖτως ἔχοντι τῷ ὁπλιτικῷ advanced into the plain, he once more turned his column into line of the usual dep έννέα ή δέκα): cp. Anab. iv. 3. 29.

§ 19. ἐπ' ἐννέα . . . ἀσπίδων, ' nine or ten men deep' : cp. ii. vi. 4. 12.

οὐκέτι ἐξήσαν: cp. Appendix, p. 361.

ol 'Hλείοι . . . ol Θηβαίοι. According to Diod. xv. 62 (c note) the Arcadians first sent ambassadors to Athens to a assistance against the aggressions of Sparta, who, meetin

a refusal, at once went on to Thebes, and persuaded the Thebans συμμαχίαν συνθέσθαι κατά τών Λακεδαιμονίων. Diodorus' version agrees with the facts presented by Xenophon, except in the time of the embassy: if this be put a few weeks earlier, a consistent story can then be made out. The Arcadians, fearing attacks from Sparta, we must suppose, looked around for allies. Naturally they appealed first to their nearest neighbours known to be hostile to Sparta, Elis and Argos, and then to Athens, who had just taken upon herself the championship of the King's Peace against all aggressors (cp. Dem. xvi. 12). Athens refusing all assistance, Thebes was next appealed to. The Thebans, having overcome the last vestiges of resistance to their supremacy in Boeotia by expelling the Thespians from Ceressus (vi. 3. 1; 4. 9, 10 note; Paus. ix. 14. 4), and by admitting the Orchomenians as allies (Diod. xv. 57), and being freed by the death of Jason from all fear of a Thessalian invasion, readily listened to the Arcadian appeal, and despatched an army under Epaminondas and Pelopidas, supported by Phocian and Locrian contingents, into Peloponnesus: cp. Xen. Ages. 2. 23 έπει δ' αὐ της έν Λεύκτροις συμφοράς γεγενημένης κατακαίνουσι τούς εν Τεγέα Φίλους και ξένους αὐτοῦ οἱ ἀντίπαλοι σὺν Μαντινεύσι, συνεστηκότων ήδη Βοιωτών τε πάντων καὶ ᾿Αρκάδων καὶ 'Ηλείων, στρατεύει (i. e. Agesilaus) κ.τ.λ.

§ 21. τὰ πυρὰ ... ιδεῖν: the subject to ιδεῖν must be Agesilaus and his army; it appears that the Arcadians and their allies must have followed the Lacedaemonians southwards.

ανειληφέναι: cp. Plut. Ages. 30 έλων δὲ πολίχνην τινὰ (i.e. Eutaea) τῶν Μαντινέων καὶ τὴν χώραν ἐπιδραμῶν ἐλαφροτέραν ἐποίησε ταῖς ἐλπίσι καὶ ἡδίω τὴν πόλιν ὡς οὐ παντάπασιν ἀπεγνωσμένην.

ἀπέλυσεν: the mercenaries from Orchomenus however remained in Sparta, cp. § 29.

§ 22. 'Ηραιάς . . . Λακεδαιμονίων: Cp. § 11.

§ 23. ὁμοῦ ἐγένοντο. Plutarch (Ages. 31) estimates the Theban army at 40,000 hoplites, and Diodorus (xv. 62) puts the combined forces at more than 70,000 men.

έγυμνάζοντο: cp. Diod. xv. 50 εν τε γάρ τοις γυμνασίοις συνεχώς διατρίβοντες εξρωστοι τοις σώμασιν ύπηρχον καὶ φύσει φιλοπόλεμοι καθεστώτες, οὐδενὸς εθνους Έλληνικοῦ ταις ἀνδρείαις ελείποντο.

Φωκείε υπήκοοι: cp. Diod. xv. 57 Φωκείε και Λίτωλους και Λοκρους

alliance: cp. Hicks, Inscr. 83; CIA. συνιδόμενοι, cp. Critical Note and is ol 'Αρκάδες.

την ἐρημίαν : cp. Diod. xv. ε μεν ἀποβεβληκότες τῶν νέων ἐν τῆ περὶ εν ταίς ἄλλαις ῆτταις ἀπολωλεκότες, καὶ τ στρατιώτας ὑπὸ τῆς τύχης συγκεκλεισμέν τῶν μὲν ἀφεστηκότων, τῶν δὲ διὰ τὰς ὁ πολλην ἀμηχανίαν ἔπιπτον.

πρὶν ἐμβαλεῖν : for the infin. cp. G § 24. Θηβαῖοι. Xenophon's view t

Peloponnesus without any previous is confirmed by Plutarch's story (P being in the country so short a tir provision for prolonging the tenure of which terminated about the time of nondas and Pelopidas, however, Pluta their colleagues (or colleague: Cor

return to Thebes four months after t both accused by their political enemi were only acquitted with some difficu δυσεμβολωτάτη: cp. Diod. xv. 63 χώραν δυσείσβολον οδσαν; Eurip. ap. S

this law, the penalty for which was de

περίδρομος τραχεῖά τε δυσείσβολός τε πο Σειρίτιδος: cp. v. 2. 24: the vill

identified.

Paus. iii. 26. 4; 21. 7. Μαλεάτις must be the district of Μαλαία in S. Arcadia mentioned by Paus. viii. 27. 4.

ώς καὶ συνελθοῦσαν ἄν ... μάχεσθαι ἄν: the participial construction after ελογίζοντο is in the second clause changed for the accusative and infinitive: τοῦτο introduces the object which is explained in these two clauses: cp. Cyrop. iii. 1. 39 οὐ τοῦτο αἰτιώμενοι αὐτοὺς κατακτείνουσιν, ὡς ἀφρονεστέρας ποιοῦντας τὰς γυναῖκας.

§ 25. ἦκον . . . λέγοντες : without τινές, as iii. 1. 19.

Kaρνῶν: apparently east of the Sciritis on the road between Sparta and Thyrea: cp. Thuc. v. 55; Paus. iii. 10. 7.

τῶν περιοίκων: for the disaffection of the Perioeci and Helots cp. § 32 and vii. 2. 2; 4. 21.

καὶ νῦν καλούμενοι, i.e. summoned to resist the threatened invasion.

aὐτοὶ μὲν...οὶ δὲ ᾿Αρκάδες. Diodorus (xv. 64) makes the allies enter Laconia in four divisions, the Boeotians by the straight road to Sellasia; the Argives along the mountains of Tegea (i.e. more to the east), where they fell in with a Spartan post under Alexander, whom they defeated and slew; the Arcadians across the Sciritis, where they fell in with Ischolaus; and the Eleans by other more open roads: all four divisions united at Sellasia. Xenophon in this passage speaks of the march of the Thebans and Arcadians only, but later on (§§ 30, 50) he speaks of Eleans and Argives in Laconia, so that there is no real inconsistency between him and Diodorus.

§ 26. τὰ δύσβατα: to the north of Oeum.

ἀποθυήσκει. Diodorus (xv. 64) compares Ischolaus' defence to Leonidas' defence of Thermopylae, and has accordingly dressed up his narrative with rhetorical details: for Ischolaus cp. Polyaen. ii. 22.

§ 27. Σελλασίαν: cp. ii. 2. 13.

έν τῷ πεδίφ: on the left bank of the Eurotas, opposite Sparta: this temple of Apollo is mentioned by Pausanias (iii. 14. 6).

της γεφύρας: over the Eurotas.

τῆς 'Αλέας: a title of Athena: on the road from Sparta to Therapne; cp. Paus. iii. 19. 7.

§ 28. οὐδὲ τὸν καπνόν. Agesilaus was wont to say (Plut. Ages. 31) ὅτι γυνὴ Λάκαινα καπνὸν οὐχ ἐώρακε πολέμιον: cp. Theopomp. fr. 292.

(iii. 20. 2) was between Therapne and Amyclae. Pausanias (iii. 14. 6) also mentions a hippodrome in this neighbourhood.

§ 31. φαινόμενοι: opposed to ενέδραν ποιήσαντες.

ἐνέδραν: ascribed to Agesilaus and described at length by Polyaen. ii. 1. 27.

ποιήσαντες: the subject must be οἱ Λακεδαιμόνιοι in general, who are then divided into parts οὖτοι μὲν . . . οἱ δ' ἱππεῖς: cp. iv. 4. 1.

τη των Τυνδαριδών, sc. οἰκία: in Amyclae; cp. Paus. iii. 16. 2.

§ 32. τὸ μὲν μὴ... θαρραλεώτερον εἶναι, lit. 'that the Thebans would no more advance against the city now seemed to be a matter for greater confidence': i.e. the Lacedaemonians now saw less reason to fear any further attempt upon their city.

"Ελος καὶ Γύθειον: the former at the mouth of the Eurotas, the latter on the west side of the bay.

προσέβαλλον: the tense seems to imply that the attempt was unsuccessful.

περιοίκων: cp. §§ 25, 28 notes.

§ 33. ol 'Adnuaio: cp. §§ 2, 19 and notes. The Athenians now found themselves obliged to give up their policy of peace at any price: it was obviously not their interest to see the Spartans humbled too far and to allow the Thebans to assume in their place the headship of a larger and stronger Land Confederacy than the Spartan Confederacy had ever been.

πρέσβεις Λακεδαιμονίων. Xenophon, perhaps out of partiality for the Spartans, represents the initiative as coming from the Athenians: but it is hard to see, what could have been the mission of these Lacedaemonian envoys, except a request for assistance: cp. Callisth. fr. ap. Eustrat. p. 54 b.

ύπολοίπων... αὐτοῖς: for a list of the allies remaining faithful to Sparta cp. § 29 and vii. 2. 2. For the order of the words cp. iii. 5. 3.

 $\delta\theta\epsilon\nu$ δή, i. e. in consequence of the perplexity of the Athenians.

"Aparos: if this conjecture be right, perhaps the same as the admiral mentioned ii. 1. 7, iii. 2. 6: cp. Critical Note.

"Ωκυλλος: mentioned together with Etymocles iii. 2. 12.

Φάραξ: perhaps the same as the admiral mentioned v. 4. 22.

έπ' ἀγαθοῖς: cp. Arist. Nic. Eth. iv. 3. 25 οὐδ' οἱ Δάκωνες [τὰς εὐεργεσίας έλεγον] πρὸς τοὺς 'Αθηναίους, ἀλλ' δι πεπάνθεσαν εὐ.

έπιτηδείους. The author of the 'Aθ. πο give the opposite version-ακόντων τῶ § 35. δεκατευθήναι: cp. the same ex ἐπεκείντο: similarly used v. 2. I. ήμιν: a sudden transition from ir αὐτούς, i. e. the Athenians. αναστάτους: for the facts cp. ii. 2. †σφίσιν: cp. Critical Note: σφίσ paralleled in i. 7. 5, though there the § 36. πλείστος . . . λόγος, i.e. the especially. κατά τούς ὅρκους . . . παρά τούς ὅρκ the renewal of the King's Peace, made Peace of 371 (vi. 3. 18): cp. § 10 note σφῶν, i.e. the Lacedaemonians. ἐπιστρατεύοιεν: this use of the o may be paralleled by iii. 2. 23 ἐπιλ Goodwin, M. T. 675. For the facts all τοις Λακεδαιμονίοις: instead of σφίσ τοις περί Πρόξενον: cp. § 6 ff. § 37. διοριζομένων: apparently means to the justice or injustice of the Mantines by the assembly.' παρὰ τοὺς ὅρκους: as appears ind Corinthian speaker is thinking of the

King's Peace, cp. § 2.
ταὐτα . . . ὄρκων: the construction against those very cathe which

όρθῶς τε καὶ δίκαια: for a similar combination of adverb and adjective, cp. ii. 3. 17; vii. 1. 9.

§ 38. $\Pi \rho o \kappa \lambda \hat{\eta} s$: he was the great friend of King Agesilaus (v. 3. 13), and a few months later advocated in a speech, which Xenophon reports at length (vii. 1. 2-11), this same policy, maintaining that the only security for Greece was for Sparta to hold the Hegemony by land and Athens by sea.

ἄρξαι . . . Έλλήνων: cp. Pelopidas' answer to Artaxerxes at Susa two years later, vii. 1. 36.

§ 39. ὁπότε... εἴχετε: the comparison would have been more exactly expressed, had Xenophon written ħ τὸ πόρρω τοὺς ἀντιπάλους (i.e. the Lacedaemonians) ἔχειν.

§ 40. εὶ δὲ . . . φοβοῦνται: an answer to § 35 ἐπέκειντο ἡμῖν.

τῶν προπεπονημένων: a kind of genitive of content: 'in order that they may have a succour in what their past labours have obtained for them.'

§ 42. ώς ... γενήσεσθαι: for ώς with infinitive instead of ὅτι with a finite verb cp. iii. 4. 27. But see Critical Note.

§ 43. ὑπὸ βαρβάρων: for ὑπό cp. Dem. xlix. 50 οὐδεὶς κίνδυνος ὑπ' ᾿Αθηναίων ἢν.

έν Θερμοπύλαις: cp. Her. vii. 223.

ἐπεισφρέσθαι: cp. Critical Note. A word used elsewhere in this sense of 'introducing' only by Euripides and by him only in the active voice.

πῶς οὖν οὐ . . . παρέχεσθαι : Construe : πῶς οὖν οὐ δίκαιον (ἐστὶ) καὶ ὑμᾶς καὶ ἡμᾶς παρέχεσθαι πᾶσαν προθυμίαν εἰς αὐτούς, ὧν τε ἔνεκα (i. e. τούτων τε ἔνεκα ὅτι) ἐγένοντο ἄνδρες ἀγαθοὶ καὶ ὧν (SC. ἔνεκα) ἐλπὶς (ἐστὶ) καὶ αὖθις γενέσθαι (αὐτοὺς ἄνδρας ἀγαθούς);

§ 44. παρόντων . . . αὐτοῖς: the dative is dependent on παρόντων: for the order of the words cp. § 33.

§ 45. ἀκούων ... ὅτι ... ἤκουον. The dependent clause repeats the participle, which is placed first to emphasize the contrast with παρῶν ὁρῶ.

ἐπικουρίαs: for the sentiment cp. Isocrates, iv. 52 [οἰ ᾿Αθηναῖοι] ἄπαντα τὸν χρόνον διετέλεσαν κοινὴν τὴν πόλιν παρέχοντες καὶ τοῖς ἀδικουμένοις ἀεὶ τῶν Ἑλλήνων ἐπαμύνουσαν.

 \S 46. $\Theta\eta\beta$ alous: for the Theban party at Athens, on whom these envoys must have placed their hopes, cp. v. 4. 34.

διεσώσατε. The Heraclidae, accord from the Peloponnesus by Eurystheus,

The Athenians assisted them, defeated them to the Peloponnesus: cp. Her. ix curious coincidence, almost too remarkal that Isocrates (iv. 54-60) in supporting

two same legendary stories to the credit of wrote this Oration about 380, so that it

known to Xenophon. τοὺς ἀρχηγέτας: cp. vi. 3. 6 and note ψήφφ ἀκινδύνφ: in 404 the Sparta have nothing to fear from any opposition § 48. όπότε . . . αγαλλόμεθα: Hertle συναγορεύοντες: then the meaning wil

pride ourselves on advocating aid, &c.' viii. 3. 7; Critical Note.

§ 49. των μέν αντιλεγόντων: cp. ps.-De μονίους ύμεις έσώζετε πεισθέντες ύπὸ Ι [ό Σενοκλείδης] εν τῷ δήμω τῆ βοηθεία, ἐο σίτου εν εἰρήνη, καὶ δέον αὐτὸν καταβάλλε λευτήριον κατά πρυτανείαν, καὶ οδοης αὐτό έξελθών έκείνην την στρατείαν, γραφείς ύπο καὶ διαβληθείς τῷ λόγφ ἐν τῷ δικαστηρίφ

stratus cp. vi. 2. 39; 3. 1-17. έψηφίσαντο: cp. Diod. xv. 63 ό γάρ ψυχος ών καὶ φιλάνθρωπος, την μέν των Θη τοις δέ Δακεδαιμονίοις υπέρ ανδραποδισμ ύμας και μεθ΄ ύμων αξιούντων έπι τους Λακεδαιμονίους ιέναι, τούτους μέν (the Peloponnesians) μη προσδέξασθαι (και δια τουθ', όπερ ην υπόλοιπον αυτοίς, έπι Θηβαίους ηλθον), υπέρ δε της Λακεδαιμονίων σωτηρίας και χρήματ' είσφέρειν και τοις σώμασι κινδυνεύειν.

'Ιφικράτην: last mentioned, vi. 4. I.

έγένετο: cp. iii. I. 17.

έν 'Ακαδημεία: cp. ii. 2. 8.

έφασαν: for the imperf. cp. iii. 5. 21.

προθύμως: cp. Diod. xv. 63 'Ιφικράτης μέν οὖν, προθύμους ἔχων τοὺς στρατιώτας, προῆγε μετὰ τῆς δυνάμεως κατὰ σπουδήν.

§ 50. ἀπεληλύθεσαν: cp. § 30.

dyorres . . . φέροντες: the former of living animals, the latter of goods and chattels: the usual combination is φέρειν καὶ ἄγειν: cp. iii. 2. 2, 8, 11, 14, 30.

χειμών: cp. Introd. p. lxvii: the length of the Theban invasion is variously stated: according to Diod. xv. 67 it lasted 85 days, but according to Plutarch (Ages. 32) three months or (Pel. 25) four months.

§ 51. ἀπεχώρουν: Plutarch (Ages. 32) mentions a story of the scandal-monger Theopompus, that after the Boeotarchs had already determined to retire, Phrixus came from Agesilaus with 10 talents as a bribe to hasten their departure.

ἐκ τῆς Λακεδαίμονος, i. e. from Messenia: Xenophon (cp. Introd. p. xxxii, and vii. 1. 27, 28) here omits altogether the most important result of the first Theban invasion of the Peloponnesus, which was the revival of the Messenian state and the building of a new city, called Messene, under Mount Ithome, of which Epaminondas was the founder. The Messenian exiles gathered from Italy, Sicily, Libya and elsewhere, where they had found refuge, to take part in the new foundation: cp. Diod. xv. 66; Paus. iv. 26, 27; Plut. Pel. 24, Ages. 34.

άλλο τι: cp. iv. 5. 13.

où $\psi\acute{e}\gamma\omega$. Grote (ix. 457) with justice sees in this passage evidence of Xenophon's philo-Laconism, pointing out that the main object of the Athenian expedition, the retirement of the Thebans, was effected, and that the despatch by Iphicrates of all his cavalry must have been meant, not merely for reconnoitring purposes, but to harass the Thebans' march: cp. Stern, p. 180.

§ 52. 1861v . . . 1 kavol. Xenophon Hipparchus 7. 6; 8. 12.

δέοι . . . ἀποχωρῆσαι: for the ma ἀπώλοντο. Plutarch (Pel. 24) reverse: ἀπιόντες δ' ἐπ' οἴκου διὰ Κεροῦντας άψιμαχεῖν περὶ τὰ στενὰ καὶ κα more exaggerated story in Paus. i: Grote (ix. 457) and Stern (p. 180).

BOOK VII

CHAPTER I.

§§ 1-14. Ambassadors from Sparta and her allies came to Athens to arrange the terms of the new alliance. After many speeches, Procles of Phlius supported the proposal of the Council, that the Athenians should hold the command by sea and Sparta by land. The Assembly preferred Cephisodotus' proposal, that the two powers should exercise the supreme command by turns of five days each. §§ 15-17. The allied forces guarded the Isthmus at Oneum. The Thebans, however, surprised the Lacedaemonian and Pellenian detachments, whereon the Spartan commandant foolishly made §§ 18-22. The Thebans with their a truce, allowing them free passage. Peloponnesian allies attacked Sicyon and Pellene and ravaged the Epidaurian territory: then they fought several skirmishes before Corinth, wherein some reinforcements sent by Dionysius did prodigies of valour against them. The Thebans soon turned homewards. Dionysius' troops after an attack on §§ 23-26. So far the Thebans and the Sicyon returned to Syracuse. revolted allies of Sparta had worked heartily together. Now Lycomedes of Mantinea pointed out to the Arcadians that they were likely to become the tools of the Thebans just as formerly they had been of the Lacedaemonians, whereas the supremacy over the Peloponnesus rightly belonged to them. Just then certain successes won against Chabrias and the Lacedaemonians increased the pride of the Arcadians. Thus distrust arose between them and the § 27. Ariobarzanes' envoy, Philiscus, summoned Thebans and Eleans, the Greeks to Delphi to make a general peace. The attempt failed because the Thebans refused to recognize the dependence of Messene upon Sparta. §§ 28-32. With the help of the second reinforcements from Dionysius, which the Athenians wished to use against the Thebans in Thessaly, Archidamus took Caryae, and ravaged Parrhasia. The Arcadians and Argives attempted to cut off the Sicilian troops on their return to Sparta: but Archidamus. coming to their aid, gained a complete victory without the loss of a man. The Thebans were not displeased at the tidings. §§ 33-38. Following the lead of Thebes, who wished thereby to gain the supremacy in Greece, many states sent envoys to the Persian Court. Pelopidas was held in highest honour, and at his proposal the king dictated as terms of peace, that Messene should be independent and that Athens should haul up her ships. On their return the Athenians put Timagoras, one of their envoys, to death: the Elean

envoy approved of the terms, but the Arcadian spoke contemptuously of the §§ 39, 40. The Thebans summoned deputies to king's wealth and power. hear the king's terms : the deputies, however, refused to swear to them. The Arcadians were the first to leave, the rest followed. Then the Thebans sent round messengers to the separate states to induce them to swear. The Corinthians refused, and all the rest copied their example. 55 41-43 Epaminondas invaded Achaea, and without introducing any political changes persuaded the Achaeans to join the Theban Confederacy, His policy was, however, soon reversed. The Thebans sent out harmosts, who expelled the aristocrats and set up democracies in the Achaean states. The aristocrats quickly effected their return, and zealously supported Sparta. At Sicyon Euphron with the help of the Argives and Arcadians effected a democratical revolution. At first he himself and four others were elected generals: then he got rid of his colleagues, and by the help of mercenaries made himself tyrant.

P 369-368 B.C.

§ 1. πρέσβεις . . . αὐτοκράτορες: cp. Diod. xv. 67 Λακεδαιμόνιοι δὲ παραδόξως ἀποτετριμμένοι τοὺς πολεμίους ἀπέστειλαν πρεσβευτὰς εἶς τὰς ᾿Αθήνας τοὺς ἐπιφανεστάτους τῶν Σπαρτιατῶν, καὶ τὰς μὲν ὁμολαγίας ἐποιήσαντο περὶ τῆς ἡγεμονίας, ὥστε τῆς μὲν θαλάττης ἄρχειν ᾿Αθηναίους, τῆς δὲ γῆς τοὺς Λακεδαιμονίους, μετὰ δὲ ταῦτα ἐν ἀμφοτέραις ταῖς πόλεσιν ἐποιήσαντο κοινὰς τὰς ἡγεμονίας.

ή συμμαχία: cp. vi. 5. 49, when the vote of the Athenians to aid the Lacedaemonians παυδημεί amounted practically to an alliance; now the exact terms on a more permanent footing had to be settled.

έπὶ τοῦς ἴσοις καὶ όμοίοις: for the formula cp. §§ 13, 45 and Thuc. v. 79.

Прокайя: ср. vi. 5. 38.

§ 2. τη . . . βουλη: the Athenian Council of Five Hundred: cp. i. 7. 7.

την κατά θάλατταν . . . την κατά γην: for the doctrine cp. Introd. p. xxviii; vi. 5. 38.

§ 3. πρῶτον μὲν . . . τοῦτο: the maritime advantages of Athens are similarly stated in ps.-Xen. Rep. Athen. 2.

olκοῦσι: intrans. of states, as in iv. 8. 26; vii. 5. 5, in the sense of 'to be situate.'

ων ἄνευ: for the position of the prep. cp. Cyrop. vi. 1. 14 τῶν στρατιωτῶν ὧν ἄνευ κ.τ.λ.

§ 4. ἔτι δὲ καὶ τόδε: elliptical, sc. e.g. ἐνθυμήθητε.

πρός γάρ . . . συλλέγονται, 'all men most gladly gather round the power which has first become strong.'

- § 5. αὖτη ἡ ἐπιμέλεια, i.e. this care for the sea.
- § 6. ἐπολέμουν, i. e. in the Peloponnesian War 431-404.

κρατοῦντες της χώρας: by five invasions in the first seven years of the war, and in the last ten years by the occupation of Decelea. κατά θάλατταν: at Aegospotami, ii. 1. 28.

§ 7. οὖτως . . . πεφυκότων: for the absence of the subject cp. i. I.

26; ii. 2. 16; 4. 29. § 8. τὸ πείθεσθαι: accusative of respect: for the sentiment cp.

Mem. iv. 4. 15 [ό Λυκοῦργος] τὸ πείθεσθαι τοῖς νόμοις μάλιστα ἐνειργάσατο αὐτῆ [τῆ Σπάρτη]; and ibid. iii. 3. 15, where a contrast is drawn between Spartan discipline and Athenian laxity, except on the sea, § 18. οὐχ ὁρᾳs, says Socrates, ὡς εὕτακτοι μέν [οἱ ᾿Λθηναῖοι] είσιν έν τοις ναυτικοίς, εὐτάκτως δ' έν τοις γυμνικοίς άγωσι πείθονται τοις έπιστάταις, οὐδένων δὲ καταδεέστερον ἐν τοῖς χοροῖς ὑπηρετοῦσι τοῖς διδασκάλοις;

§ 9. πλείστοι καὶ τάχιστα: cp. vi. 5. 37.

§ 10. δπαξ, i. e. at Leuctra.

§ 11. άλλοις μέν . . . αὐτοὺς δέ: the two clauses are correlative rather in form than in thought.

§ 12. Κηφισόδοτος: cp. vi. 3. 2.

ήδη: 'ipso facto,' i. e. according to the Council's προβούλευμα so generally approved.

ἐπιβάτας . . . ναῦται: cp. v. I. II.

§ 13. όπλίτας . . . ἱππέας, who would be taken from the muster roll of Athenian citizens.

ἐκείνων: genitive dependent on δούλων; cp. iv. 8. 33.

ποιούμενος: for the present, rather than the future, cp. vii. 4. 5 βοηθών παρείη.

Είπον ταῦτα: Timocrates' answer.

§ 14. "Eστιν οὖν . . . localτερον, 'is there then a fairer plan than that, &c.': for the neuter without τι cp. vi. 2. 39 σώφρον.

τούτων: plural after «ἴ τι ἀγαθόν: Oecom. 7. 37 δε αν κάμνη τῶν οικετών, τούτων σοι έπιμελητέον πάντων δπως θεραπεύηται.

οί 'Αθηναίοι . . . άψηφίσαντο: cp. de Vectigal. 5.7 άλλα μήν καὶ Λακεδαιμόνιοι οὐ βιασθέντες ὑφ' ἡμῶν ἀλλ' εὖ πάσχοντες ἐπέτρεψαν

'Aθηναίοις περὶ τῆς ἡγεμονίας θέσθαι ὅπως βούλοιντο: cp. Diod. xv. 67 quoted § 1. No opposition seems to have been offered to Cephisodotus' foolish proposal, which rendered any consistent

policy in a campaign impossible.

§ 15. στρατευομένων δ' . . . "Ονειον. According to Diod. xv. 68 Chabrias advanced to Corinth, where he gathered round him an army of 10,000 men, made up of Athenians, Megarians, Pellenians, and Corinthians, and where he was joined by the Lacedaemonians and their allies to the number of 10,000 more. The allied armies then fortified the isthmus from Cenchreae to Lechaeum with palisades and trenches to check the passage of the Thebans under Epaminondas.

ol Θηβαῖοι: according to Diod. (l.c.) invited by the Arcadians, Argives, and Eleans, and numbering 7,000 foot and 600 horse.

Πελληνείς: for their bravery cp. iv. 2. 20.

ήνίκ' . . . καθανύσαι: construe ήνίκα with φωντο, αν with καθανύσαι: for καθανύσαι cp. v. 4. 20.

ἄμα κνέφη, 'at dawn.' Diod. (l.c.) represents Epaminondas as first challenging the Lacedaemonians to open fight in the plain and then forcing their position by assault: cp. Polyaen. ii. 2. 9.

§ 16. àriorarro = 'had arisen and were going': the same phrase is used in ii, 4. 6.

§ 17. ἐκ τοῦ πράγματος: so iv. 4. 4.

τφ . . . πολεμάρχφ. It may be conjectured that neither Agesilaus nor his son Archidamus would care to submit to the commands of an Athenian general under the arrangement of § 14.

ἐκ τοῦ . . . βλέποντος, i.e. from the side of the hill facing Sicyon: cp. vii. 2. 6 τοῦ τείχους τοῦ εἰς τὸ ἄστυ ὁρῶντος.

πάλιν ἀπελθείν, i. e. northwards.

πρός Θηβαίων, 'in favour of the Thebans.'

έαυτῶν: for the plural cp. iv. 8, 24.

§ 18. εὐθύε . . . πρὸς Σικυῶνα. According to Diod. xv. 69 Epaminondas first made unsuccessful attempts upon Troezen and Epidaurus before he marched upon Sicyon and forced it to join the Theban side. From a comparison with §§ 22, 44; vii. 2. 2; 3. 2 it appears that on this occasion the Sicyonian Assembly passed a formal resolution renouncing the Lacedaemonian alliance and joining the Thebans.

Πελλήνην. Probably the attack was successful: for in vii. 2. 2, 11 we find the Pellenians on the Theban side, which, however, they soon left again for the Lacedaemonian: cp. vii. 4. 17.

αὐτῶν, i.e. the Epidaurians.

ύπεροπτικώς: for the adverb with the objective genitive dependent on it cp. v. 4. 25 ἀπολυτικώς αὐτοῦ εἶχον: the construction, however, is harsh without ἔχοντες. Trans.: 'in a manner showing their utter contempt of all their enemies.' Cp. Appendix, p. 361.

τὰς ἐπὶ Φλειοῦντα ἰόντι, 'the door you pass on your way to Phlius': cp. Thuc. i. 24 Ἐπίδαμνός ἐστι πόλις ἐν δεξιᾳ ἐσπλέοντι τὸν Ἰόνιον κόλπον.

§ 19. ψιλοί. According to Diod. xv. 69 the fighting was on a much larger scale: first the Boeotians drove the Corinthians, who had come out to meet them, back into the city, some of them even venturing in the heat of their pursuit within the walls. There they were met by Chabrias and his Athenians, who slew some of them and forced back the rest. The whole Boeotian force then came up to their support, but the Athenians ἐκ τόπων ὑπερδεξίων ἀγωνιζόμενοι repulsed them with considerable loss. Plutarch (Mor. 193 f quoted below), however, confirms Xenophon's narrative as to the small scale of the operations.

τοῖς ἐπιλέκτοις. The famous leρὸς λόχος of 300 ἐπίλεκτοι seems to have been first organized by Gorgithas after the freeing of Thebes in 379–378; it continued unconquered until its destruction by Philip of Macedon at Chaeronea 338.

τὰ μνήματα: cp. iii. 2. 14; vi. 2. 20.

τροπαίον: cp. Plut. Mor. l. c. τοῦ δὲ Χαβρίου περὶ Κόρινθον
δλίγους τινὰς τῶν Θηβαίων ὑπὸ τὰ τείχη φιλομαχοῦντας καταβαλόντος
καὶ στήσαντος τροπαίον, ὁ Ἐπαμεινώνδας καταγελῶν ἔφη, Ἐνταῦθα δεῖ οὐ
τροπαίον, ἀλλὰ Ἑκατήσιον ἐστάναι τὴν γὰρ Ἑκάτην ἐπιεικῶς ἐν ταῖς
πρὸ τῶν πυλῶν ἰδρύοντο τριόδοις.

§ 20. $\dot{\eta}$... $\beta o \dot{\eta} \theta \epsilon \iota a$: for the relations between Sparta and the elder Dionysius cp. v. 1. 28 note. The use here of the definite article is not very intelligible: it may simply refer to the succours as well known (cp. v. 4. 61), or it may be that Xenophon has forgotten to mention any definite application of the Spartans for aid.

Κελτούς . . . *Ιβηρας: cp. Diod. xv. 70 έκ δὲ τῆς Σικελίας Κελτοὶ

καὶ * Ιβηρες δισχίλιοι κατέπλευσαν εἰς Κόρινθον, ἐκπεμφθέντες im Διονυσίου τοῦ τυράννου συμμαχῆσαι Λακεδαιμονίοις, εἰς μῆνας πέτυ τοὺς μισθοὺς εἰληφότες. Diodorus goes on to say that they much distinguished themselves and were highly honoured by the Lacedaemonians. It appears too from CIA. ii. 51 that at the same time the Athenians, anxious once more to renew their attempt (cp. § 28) to gain Dionysius' favour, voted him a golden crown.

τὸ πεδίον: between Corinth, Sicyon, and the sea.

§ 21. Ερμων, sc. οί Θηβαΐοι.

§ 22. of Θηβαίοι . . . οἴκαδε. According to Diod. xv. 72 the Thebans were so dissatisfied with the small results of this campaign that on his return home they listened to the charges of treachery brought against Epaminondas by his enemies, and acted on them so far as to deprive him of his Boeotarchship.

els Σικνῶνα, 'into the territory of Sicyon': cp. iv. 4. 15 as Φλειοῦντα. This incursion proves that the Sicyonians had joined the Thebans: cp. § 18 note.

Δέρας: the site of this fort is unknown.

πρώτη: cp. § 28 δευτέρα βοήθεια; Xenophon must mean the first and second occasions of assistance given to the Lacedaemonians against the Thebans, as in v. 1. 28 and vi. 2. 33, 35. Dionysius had already in 387 and 373 sent similar succours to the Lacedaemonians.

dπέπλευσεν probably marks the end of the summer 369: φ. Diod. xv. 70 and Introd. p. lxviii.

§ 23. Αυκομήδης: for the part played by Lycomedes as one of the founders of Megalopolis, and afterwards as a general of the new Arcadian League cp. vi. 5, 6, 13 notes and Diod. xv. 67.

ένδεής: for the positive, where the comparative as in iv. 1.6 would be expected, cp. Thuc. i. 70 της δυνάμεως ένδεα πράξαι.

aὐτόχθονες. So Herodotus (viii. 73) calls the Arcadians and Cynurians the only autochthonous peoples of the Peloponness living on their original territories: cp. Thuc. i. 2.

πλείστον . . . φύλων: so Polybius, ii. 38; iv. 32.

έπικούρων. Herodotus (viii. 26) speaks of certain Arcadiam βίου τε δεόμενοι καὶ ένεργοί offering their services to Xerxes, whe he was marching against Greece: they frequently appear = mercenaries in the Peloponnesian War; cp. Thuc. iii. 34; vii. 57. els τὰς 'Αθήνας: cp. § 22 els Σικυώνα.

§ 24. σωφρονητε: transition to oratio recta without εφη, as in § 44.

κατὰ μέρος, 'by turns.'

§ 25. ἐμβαλόντων . . . 'Αργείων. Schneider supposed that this was an incident of the Theban attack upon Epidaurus narrated in § 18: but Grote (x. 19) is probably right in regarding it as a separate expedition. Indeed, according to Diod. xv. 67, the Arcadians immediately after the first Theban invasion of the Peloponnesus had in a similar manner under the leadership of Lycomedes stormed the Lacedaemonian town of Pellene some ten miles north of Sparta on the river Eurotas; and too § 26 compared with § 22 implies that it was a later expedition.

Xaβρίου: cp. § 15 note.

χρώμενοι, i.e. 'although not only the men they had to face, but the country they had to cross, was hostile to them.'

'Aσίνην. Strabo (viii. 363) also speaks of an Asine in Laconia on the west coast of the Laconian Gulf between Gythium and (Ps)amathus: cp. Steph. Byz. s.v. It is however difficult to believe, notwithstanding Xenophon's encomium, that the Arcadians would have ventured at this time to penetrate far into the southernmost peninsula of Laconia. Grote accordingly supposes that the Messenian Asine is meant (cp. Smith's Dict. of Geography). If his hypothesis be right, it follows that Asine had not been incorporated in the new independent district of Messenia.

Λακαίνης, poetical form for Λακωνική, as in § 29: cp. Her. vii. 235; Eur. Andr. 151.

γεγενημένον: cp. Critical Note and Appendix, p. 361.

§ 26. ἀπαιτοῦντες : cp. vi. 5. 2.

ås . . , ἀφηρέθησαν: in 397 B.C., cp. iii. 2. 30.

αὐτούς, i. e. τοὺς 'Αρκάδας.

'Αρκάδες . . . είναι: cp. Polyb. iv. 77 ἡ (Τριφυλία) τῆς μὲν προσηγορίας τέτευχε ταύτης ἀπὸ Τριφύλου τοῦ τῶν 'Αρκάδος παίδων ἐνός.

δυσμενῶς εἶχον: actual hostilities did not break out till 365: cp. vii. 4. 12.

P 368-367 B.C.

§ 27. Φιλίσκος . . . παρ' `Αριοβαρζάνους: cp. Diod. xv. 70 Φιλίσκος μεν ὑπ' 'Αρταξέρξου τοῦ βασιλέως ἀποσταλείς κατέπλευσεν ἐπὶ τὴν

to some extent confirmed (1) Syracuse, the warm ally of S₁ congress (cp. CIA. ii. 51 and d. arch. Instit. i. 15); (2) apparently to aid the Lacedae sending ambassadors to Susa the influence of the Spartan en § 33.

χρήματα . . . πολλά, i. e. to l συνήγαγε. It is to be sup emanated from the king or frc of deputies from the various G monians and their enemies the no less authority than that of 1. 30. The general change in marked by the congress meetin Athens.

οπως άν . . . γένοιτο: for οπο App. iv.

Meσσήνην. It is in this ca notices the foundation of Messo result of the first Theban invasio 51 note. Also according to Iso for peace were eager for the S_I Messenia: but according to D failed, as in 371 B.C., because to recognize the autonomy of the έπιλέκτους μισθοφόρους ἔχουτας τοὺς μισθοὺς ἀπῆλθεν εἰς τὴν 'Aσίαν; but he too says nothing more about the mercenaries. The motives therefore, whether of Ariobarzanes or Artaxerxes, remain quite in the dark: for it is difficult to suppose that Ariobarzanes was already meditating his revolt from Darius, which did not take place till 362 B.C. It must have been at the time of the Delphian Congress that the Athenians honoured Ariobarzanes and Philiscus with the citizenship: cp. Dem. xxiii. 141. It does, however, appear from the last words of the sentence that Persia still meant to support Sparta: cp. § 33.

§ 28. τούτων . . . πραττομένων: cp. Introd. p. lxviii.

'Aθηναίων. According to Diodorus it was not till later in the summer that the Athenians became the allies of Alexander of Pherae, after that he had seized Pelopidas and Ismenias: but monumental evidence (CIA. ii. 52 and 52 b c) shows that in this year Athens formed an alliance with Dionysius of Syracuse, and tried to strengthen her power in Mytilene and Leucas, while later on Iphicrates was sent (Aeschin. ii. 29) with a squadron into Macedonian waters; so that we must suppose, that the successes of the Thebans in the North in 369 had already roused the Athenians to make every effort to counteract them.

lévat . . . rávavría: cp. Appendix, p. 361.

Θετταλίαν... Θηβαίοις. This is the only hint that Xenophon, whose narrative becomes more and more a Peloponnesian, not to say a Spartan, Chronicle, gives us of the Theban interference in Thessalian affairs, although in vi. 4 he went out of his way to insert a digression on Thessalian affairs, describing the death of Jason and the fortunes of his successors down to the reign of Tisiphonus in 358 B.C. It appears, however, from Diodorus (xv. 67, 71), Plutarch (Pel. 26–29), and Pausanias (ix. 15) that the first Theban expedition into Thessaly under Pelopidas was simultaneous with the second invasion of the Peloponnesus in 369, and was sent in response to an invitation of the Thessalians to liberate them from the tyranny of Alexander of Pherae, who had shortly before murdered his kinsman Polyphron, the Tagus of Thessaly, and attempted to succeed him in that office. Pelopidas seized Larisa and Crannon, limited the powers of Alexander to Pherae only, and reorganized the whole Thessalian constitution. He also interfered

in Macedonian affairs in favour of Alexander the son of Amyntas, who was a claimant for the throne. At the end of the season he returned to Boeotia.

'Αρχίδαμος: cp. vi. 4. 18-26.

Kapúas: cp. vi. 5. 25; Polyaen. i. 41. 5.

Παρρασίους: in SW. Arcadia: cp. Paus. vi. 8, 2.

μετ' αὐτῶν, i.e. with Dionysius' contingent and τὰ πολιτικά.

Mηλέας: this is Müller's conjecture for Mηδέας: for the situation of Malea cp. vi. 5. 24.

δε εἰρημένος: personal construction instead of δν εἰρητο παραμένειν: cp. Cyrop. vi. 2. 38 τῶν μὲν προειρημένων ἡμερῶν τὰ ἐπιτήδεια ἔχειτ.

§ 29. ὑπετέμνοντο...ἐπὶ στενόν: pregnant construction, 'cut him off in a narrow defile into which they had forced him': see Critical Note of Μεσσήνιοι: cp. § 27 note.

έγένοντο, i.e. the united forces of Archidamus and the Sicilian mercenaries: cp. § 31.

 $\partial \nu \dots \partial \kappa \tau \rho o \pi \hat{\eta}$, i. e. in the place where a cross-road turns off to the territory of the Eutresii. The Eutresian villages a few miles north of Megalopolis are enumerated by Pausanias (viii. 27, 3).

els τὴν Λάκαιναν, the destination of their expedition: the battle was fought in Arcadia.

ἐκβάς, i. e. out of the narrow defile into the χωρίον ἐπίπεδον.

§ 30. ¿фаσаν: for the imperf. cp. iii. 5. 21.

ἀναβλέψωμεν: cp. Plut. Ages. 33 πρότερόν γέ (i.e. before this 'Tearless' Victory) φασιν οὐδὲ ταῖς γυναιξὶν ἀντιβλέπειν τοὺς ἄνδρας αἰσχυνομένους ἐφ' οἶς ἔπταισαν.

§ 31. aloious, i. e. on the right-hand side.

[οδ . . . λέγεται]: struck out by Cobet, Breitenbach, &c. as the interpolation of some scholiast who wished to recall the Heraclid descent of the Spartan kings: cp. Critical Note.

δεξάμενοι εἰς δόρυ: having waited for the enemy till they came within spear throw: iv. 3. 17 εἰς δόρυ ἀφικόμενοι.

Κελτῶν: cp. § 20.

§ 32. οὐδὲ εἶs: cp. Diod. xv. 72 ἔπεσον γὰρ 'Αρκάδων μὲν ὑπὲρ τοὶς μυρίους, Λακεδαιμονίων δ' οὐδείς. προείπου δ' αὐτοῖς αἱ Δωδωνίδες ἱέρειαι διότι ὁ πόλεμος οὖτος Λακεδαιμονίοις ἄδακρυς ἔσται: cp. Plut. Ages. 33.

ёфата»: ср. § 30.

ἀρξαμένους . . . ἐφόρων πάντας, i.e. 'from the least to the greatest.'

κλαίει»: this victory was known as ή ἄδακρυς μάχη: cp. Diod. l. c. ήχθοντο: for this feeling cp. §§ 22, 23.

367-366 B.C.

§ 33. ὅπως ἀν . . . λάβοιεν: for opt. cp. Goodwin, M. T. App. iv.

ήγεμονίαν... Έλλάδος. This phrase exactly represents Xenophon's attitude towards the Thebans: in his view they simply wanted to supplant the Spartans, and take from them their rightful and hereditary Hegemony. If the Spartans with all their traditional claims could not effectively exercise this, no other state, he thought, possibly could fill their place.

ἐν ἐκείνφ: Morus reads παρά, i.e. with the King of Persia: cp. § 34. The MSS. ἐν yields no satisfactory meaning: cp. Critical Note.

Εὐθυκλῆς . . . βασιλεί: cp. § 27 note and Plut. Pel. 30 οἱ δὲ Θηβαίοι παρὰ τῶν Λακεδαιμονίων καὶ τῶν ᾿Αθηναίων αἰσθόμενοι πρὸς τὸν μέγαν βασιλέα πρέσβεις ἀναβαίνοντας ὑπὲρ συμμαχίας ἔπεμψαν καὶ αὐτοὶ Πελοπίδαν. No other authority throws any further light on these negotiations of the Spartans certainly and probably of the Athenians also, which we may naturally conjecture arose out of Philiscus' mission of the previous year.

Πελοπίδος. This is the first mention in Xenophon's narrative of the great Theban liberator: cp. § 28 note. In 368 the Thessalians had again complained at Thebes against Alexander of Pherae, when Pelopidas, relying on the reputation he had gained in Thessaly the previous year, ventured northwards without an army to act as mediator: after many adventures he was seized by Alexander and kept as a prisoner, and only rescued by Epaminondas at the head of a powerful Theban army shortly before this embassy to Persia: cp. Diod. xv. 71; Plut. Pel. 27-29.

'Aντίοχος. Pausanias (vi. 3. 9) also speaks of an Antiochus, a παγκρατιαστής, whose statue he had seen at Olympia, but represents him as a native of Lepreum.

'Αρχίδαμος: possibly the same as the Olympic victor mentioned by Pausanias, vi. I. 3; 17. 5.

'Aργείοι: probably the same as the Elean democrat mentioned vii. 4. 15. Stern (p. 201), however, arguing that the other Theban allies, viz. the Argives and Messenians, must have sent envoys at the same time, conjectures that a line must have fallen out of the

text in which the names of the Argive and Messenian envoys were given: cp. Grote, x. 37.

ol 'Αθηναίοι: for the interests of Athens at stake cp. § 36 note. § 34. ἐκεῖ ἐγένοντο. The presence of all these envoys from the various jealous and hostile Greek states is paralleled by the instance of 409: cp. i. 3. 13.

έπλεονέκτει. Plutarch (Pel. 30) tells the story with the most elaborate details.

μόνοι, sc. οί Θηβαΐοι: cp. Her. ix. 31.

συνεμάχοντο . . . στρατεύσαιντο: the indicative expresses a definite fact, the optative the reflection of the speaker: cp. however Goodwin, M. T. 672.

οδκ έθελήσαιεν: for the facts cp. iii. 4. 3 ff.: for the opt. cp. Goodwin, M. T. 693.

§ 35. συνεβάλλετο: cp. Plut. l. c. οὐ γὰρ ἢρέμα δίκτο τῆς 'Aσίας οὐδ' ἐπὶ μικρὸν ἡ δόξα τῶν πρὸς Λακεδαιμονίους ἀγώνων, ἄλλ', ὡς πρῶτος περὶ τῆς ἐν Λεύκτροις μάχης ἐξέδραμε λόγος, ἀεί τινος καινοῦ προστιθεμένου κατορθώματος αὐξανομένη καὶ ἀναβαίνουσα πορρωτάτω κατέσχεν.

ήττημένοι: cp. § 30.

Tιμαγόρος. Demosthenes (xix. 137) says that the king gave him 40 talents: cp. Plut. l. c.

§ 36. γραφήναι: so v. 1. 30 τὰ γεγραμμένα and vi. 3. 12 βασιλεύς . . . ἔγραψε of the Peace of Antalcidas.

Meσσήνην . . . léval. Grote (x. 38) with great probability conjectures that these words are not the exact words of the treaty, but that there was also included a clause assigning Triphyllia to Elis (cp. §§ 26, 38), and another recognizing the autonomy of Amphipolis (cp. Dem. xix. 137) at that time threatened (cp. following note) by the Athenians. But the whole point of the treaty was that it really made Thebes the προστάτης of the new Peace in the same way as the Spartans in 386 had been προστάται . . . της ὑπὸ βασιλέως καταπεμφθείσης εἰρηνης (v. I. 36).

ἀνέλκειν τὰς ναῖς. The activity of the Athenians at sea at this time has to be gathered rather from monumental than literary sources: thus CIA. ii. 52 c is a decree of 368-367 praising the Mytilenaeans ὅτι καλῶς καὶ προθύμως συνεπολέμησαν τὰν πόλεμον τὰν παρελθόντα (against the Lacedaemonians [?] 378-371); CIA. ii. 52 b is a decree of the same year recording negotiations between Athens

and Leucas; and CIA. ii. 52 is a decree of 368-367 recording an alliance of Athens with Dionysius I of Syracuse. Moreover, Diodorus (xv. 71) speaks of an Athenian expedition of 30 ships under Autocles as sent out in 368 to assist Alexander of Pherae against Pelopidas; and it appears from Aeschines (ii. 29 ff.) that about the same time the Athenians despatched Iphicrates to Amphipolis ἐπὶ κατακοπῆ μᾶλλον τῶν πραγμάτων ἡ πολιορκία τῆς πόλεως: cp. Corn. Nep. Iphic. 3. Altogether, therefore, the Thebans had good reason to fear the growing maritime activity of Athens: cp. §§ 27, 28 notes.

§ 37. ἀπήγγειλεν, i. e. interpreted.

¿ξήνεγκε: perhaps out of the cabinet, where the scribe wrote out the Terms of the Peace.

el δέ τι . . . διδάσκειν: the content of the προσγεγραμμένα.

§ 38. Τιμαγόραν: Cp. Dem. xix. 191 Λέων Τιμαγόρου κατηγόρει συμπεπρεσβευκώς τέτταρ' έτη, and 137 [βασιλεὺς] έξαπατηθεὶς ὑπὸ Τιμαγόρου καὶ τετταράκοντα τάλανθ' ὡς λέγεται δεδωκώς αὐτῷ... πρῶτον μὲν 'Αμφίπολιν πάλιν ὑμετέραν δούλην κατέπεμψεν, ἡν τότε σύμμαχον αὐτοῦ καὶ φίλην ἔγραψεν' εἶτ' οὐδενὶ πώποτ' ἔδωκε χρήματα τοῦ λοιποῦ. Plutarch (Artax. 22) says that the condemnation of Timagoras was due to his taking bribes, but in Pel. 30 adds that it was rather due to exasperation ὅτι θηβαίοις ἐγεγόνει πάντα—a reason which agrees better with Xenophon's μετὰ Πελοπίδου πάντα βουλεύοιτο.

ἐθέλοι . . . βουλεύοιτο: pres. opt. representing imperf. indic. in orat. recta; cp. Goodwin, M. T. 673.

προυτίμησε . . . ήλαττοῦτο: cp. § 36 note.

τοὺς μυρίους: the Pan-Arcadian assembly at Megalopolis: cp. vi. 5. 6 note.

οί γε, emphatic: cp. Resp. Athen. ii. 17 ἀρέσκει οί γε [ἔμοιγε Kirchhoff] and Anab. i. 1. 8 δοθῆναι οί ταύτας τάς πόλεις: otherwise rare in Attic Greek except as an enclitic.

πλάτανον: given to Darius Hystaspes by Pythius the Lydian: Her. vii. 27.

§ 39. συνεκάλεσαν, i. e. to Thebes, as appears from the context.

ό Πέρσης . . . σφραγίδα: cp. the similar conduct of Tiribazus in 387, v. 1. 30; cp. i. 4. 3.

ταῦτα, i.e. τὰ γεγραμμένα: a rather unusual construction.

Λυκομήδης: cp. § 23.

τὸ συμμαχικόν, i.e. the terms of the alliance between the Thebans, Arcadians, Eleans, &c.: cp. § 32.

§ 40. ὑπίστησαν, 'resisted': cp. Anab. iii. 2. 11.

περιβολή: cp. the Latin 'affectatio imperii'; and for the fact § 33.

§ 41. Ἐπαμεωώνδας. This is Xenophon's first mention of the great Theban general: cp. Introd. p. xxviii.

προσαγαγέσθαι: cp. Diod. xv. 75 Ἐπαμεινώνδας δ΄ ὁ Θηβαΐος μετὰ δυνάμεως ἐμβαλὼν εἰς Πελοπόννησον τοὺς Ἁχαιοὺς καὶ τινας ἄλλας πόλεις προσηγάγετο, Δύμην δὲ καὶ Ναὐπακτον καὶ Καλυδῶνα φρουρουμένην ἰπ' ᾿Αχαιῶν ἡλευθέρωσεν: cp. iv. 6. 14. Epaminondas thus secured the entrance to the Corinthian Gulf on both sides in the Theban interest, and thereby a safe approach by sea to the Peloponnese.

öπως...νοῦν: the object of this expedition evidently was to effect by force what the Thebans had just failed to effect by negotiations.

σφίσι, i. e. the Thebans.

τὸ "Ονειον: cp. § 15.

§ 42. προσπεσόντων, 'having supplicated.'

φυγαδεύσαι: the subject must be τους 'Αχαιούς, the Achaean democrats.

§ 43. ἀντιστασιωτῶν. It is not quite clear, whether Xenophon means the Achaean democrats or the Theban opponents of Epaminondas: but the former is more probable, as ἔδοξε Θηβαίοις follows immediately.

κατεσκευακώς: for the meaning cp. ii. 2. 5.

άρμοστάς: cp. vii. 3. 4, 9 and iv. 8. 8: the Thebans imitate ever more closely the old imperious policy of Sparta.

οὐκέτι ἐμέσενον, 'no longer remained neutral' as before.

§ 44. dpxalovs vóµovs, i. e. under an oligarchy: hence it appears that when two years earlier (§ 18) Epaminondas had forced Sicyon to join the Theban side, he had permitted the oligarchical constitution to stand unaltered.

ό Εὔφρων: cp. Diod. xv. 70 Εὖφρων ό Σικυώνιος, διαφέρων θράσει καὶ ἀπονοία, συνεργοὺς λαβών ᾿ Αργείους ἐπέθετο τυραννίδι. κρατήσας δε τῆς ἐπιβολῆς τετταράκοντα τοὺς εὐπορωτάτους τῶν Σικυωνίων ἐφυγάδευσε, δημεύσας αὐτῶν τὰς οὐσίας, καὶ πολλῶν χρημάτων κυριεύσας μισθοφόρους

283

ἥθροισε καὶ τῆς πόλεως ἐδυνάστευσεν. Diodorus antedates the affair some three years.

μέγιστος: cp. vii. 3. 8 φιλαίτατος δυ Λακεδαιμονίοις.

τύχη, impersonal: 'when a chance offers.'

ασμενος . . . αποφυγών, i.e. ασμενος αν απέφυγον [παλαι] εἰ δυνατον βν. .

§ 45. ἐπὶ τοῖς . . . ὁμοίοις : cp. § 1.

§ 46. πιστούς: to be construed with ἐποιήσατο.

χρημάτων: cp. vii. 3. 8.

οπως . . . διεπρώττετο: διαπραττέσθαι is constructed with the infinitive, more usually without, but sometimes with ωστε: cp. iv. 4. 7. δπως is here used, because the dependent clause also depends on συνηκολούθει.

τὰ μὲν . . . τὰ δέ, adverbial: 'partly . . . partly.' It appears from vii. 2. II that a Theban commandant and garrison must have been present in Sicyon during the whole course of Euphron's proceedings.

CHAPTER II.

§§ 1-9. Though hard pressed by the Argives and Sicyonians, the Phliasians persisted in their friendship with the Lacedaemonians. They had already proved their fidelity at the time of the Theban invasion of Laconia; and again, when the Thebans were once more about to enter Peloponnesus, they delivered their city from the Argives and their allies, even after a traitorous party had §§ 10-16. Next year the Phliasians again actually seized the acropolis. repelled an attack of the Argives and Arcadians. At another time the Theban governor of Sicyon together with Euphron and the Sicyonians and Pellenians entered the Phliasian territory on a marauding expedition, but was speedily driven out with considerable loss. Again the Phliasians released a Pellenian prisoner without a ransom. §§ 17-23. The Phliasians were hard pressed for provisions: some they got by forays, some by purchase from Corinth. Chares acted as escort of their convoys. On one occasion he was persuaded to join them in an attack upon the Sicyonians, who were fortifying the outpost of Thyamia. The enemy were taken by surprise, and the Phliasians made the outpost into a fort of their own.

366-365 B.C.

§ 1. έπιτετειχικότων: cp. iii. 2, 1 note.

Τρικάρανον: cp. Steph. Byz. s.v. Τρικάρανον, φρούριον τῆς Φλεισσίας; it is the hill with three low summits, which forms the NE. boundary of the Phliasian plain. The Heraeum is stated by Pausanias (ii. 13. 4) to be near the acropolis—on the slope of the hill: cp. §§ 6, 11.

Θυαμίαν: must have been on the north side of Tricaranum; Xenophon in § 20 returns to the Sicyonians engaged in fortifying

their outpost.

έν τῆ συμμαχία: the fidelity of the Phliasians to the Lacedaemonian alliance is the theme of the whole chapter: cp. esp. § 17 and vii. 3. 1.

έμοι δέ δοκεί: cp. Introd. p. xxxi.

μικρά πόλις: Phlius, according to v. 3. 16, numbered πεντακισχίλιοι ἄνδρες.

§ 2. φίλοι . . . ἐγένοντο. Xenophon seems to refer to the year 379, when after the surrender of the town by the democrats Agesilaus regulated the constitution in the oligarchical interest; cp. v. 3. 25. From this time onwards the Phliasians had remained faithful to Sparta.

περιοίκων . . . Ειλώτων . . . συμμάχων: cp. vi. 5. 25, 28 note.

πιστοί διέμειναν: the Phliasian cavalry fought at Leuctra, vi. 4. 9. Again, the Phliasians enthusiastically joined Archidamus' army of rescue after the disaster (vi. 4. 18), supported Agesilaus in Arcadia in the following year (vi. 5. 14-17), and hurried to the Spartan assistance at the time of the first Theban invasion in 369 (vi. 5. 29: cp. the speech of the Phliasian Procles, vii. 1. 1-11).

ἐβοήθησαν: cp. vi. 5. 29.

els Πρασιάς: cp. Thuc. ii. 56 τῆς Λακωνικῆς πόλισμα ἐπιθαλάσσιος: Paus. iii. 24. 4. The town lay on the Cynurian coast.

Πελληνείς . . . τότε: cp. vii. 1. 18 note; 4. 17.

§ 3. ἀλλ' οὐδ': ἀλλά is used as if λαχόντες had been a finite verb owing to the long parenthesis ἡσαν δ' οὖτοι . . . ἀφέστασαν: cp. Appendix, p. 361.

ξεναγός: cp. iii. 5. 7.

οντων . . . 'Αμύκλας: cp. vi. 5. 30.

βοῦν ξένια: cp. Anab. iv. 8. 24 ξένια καὶ παρ' ἐκείνων ἤλθον βόες.

§ 4. είς τὸν Φλειοῦντα: cp. vii. I. 23 είς τὰς 'Αθήνας.

οὐδὲν διαφέρον ή: διαφέρον adverbial like διαφερόντως. For η εἰ cp. iii. 4. 19.

§ 5. addis . . . "Operor: for the occasion cp. vii. 1. 15: the Argives also took part cp. § 8.

'Hλείων: cp. Appendix, p. 361.

προσήνεγκαν...λόγον, 'made an offer,' i.e. to the Arcadians, Argives, and Eleans.

ol σκοποί: the context shows that the Phliasian patriots are meant: the Tricaranum did not fall into the hands of the Argives till two years later; cp. § 1.

ώς . . . ἐπιόντον: cp. iii. 4. I note for the participial construction.

§ 6. τὰ ὅπλα, 'the outpost': cp. ii. 4. 6; iv. 5. 6.

πεμπάδοs. Xenophon means apparently that ten squads of five guarded the post by night, and that by day one member of each squad was left on duty.

"Hpaiov: cp. § 1 note.

όρῶντος: cp. vii. I. 17.

§ 7. πολιορκούμενοι, 'hemmed in.'

τὸ . . . μέσον, i.e. the space inside the acropolis, which was, as appears from Paus. ii. 13. 3-5, of considerable extent.

§ 8. εχώρουν, sc. ol πολίται: 'the citizens came to close quarters with them with reckless desperation,' Dakyns.

ὑπ' αὐτῶν: i. e. by the citizens.

ol 'Appeios: omitted in § 5.

κατὰ κεφαλήν. The acropolis evidently was on a hill above the city on the north side, so that the Arcadians and their allies coming from the south along the Nemean road would have to circle round the city walls (ἐκυκλοῦντο) before they reached the acropolis: κατὰ κεφαλήν ought to mean 'down from above,' 'from a higher level' (cp. § 11), so that the acropolis itself must have been built on the slope of the hill, and the Argives must have got round to its upper side.

τῶν δ' ἔνδοθεν, i.e. the patriotic citizens: for the various readings cp. Critical Note and Appendix, p. 361. The meaning evidently is, that the patriotic Phliasians who had rushed into the acropolis with the retreating conspirators had to fight simultaneously

against the enemy on the wall, against the Argives and their allies trying to scale the wall from outside, and against such of them $(air\bar{\omega}\nu)$ as had mounted on to the towers.

αὐτούς, i. e. the towers.

τεθερισμένη: according to Paus. ii. 13. 2 the acropolis contained a cypress grove and several temples.

οί . . . ἀπὸ τῶν πύργων: cp. iii. 1. 22.

§ 9. ἐξήλαυνον, i. e. out of the city.

ἀπεχώρουν, i. e. to unite with the Thebans for their attack upon Sicyon: cp. § 5 with vii. 1. 18.

τῶν ὀγδοήκοντα: cp. iii. 2. 4 note for the article.

πιείν . . . φερούσας : infin. of purpose, cp. Goodwin, M. T. 770, τῷ ὅντι : denotes a reference to a proverbial expression : cp. Hiero, 3. 5 νομίζω τῷ ὅντι αὐτόματα τάγαθὰ τῷ φιλουμένω γίγνεσθαι; Symp. 2. 24 τῷ ὅντι ὁ οἶνος ἄρδων τὰς ψυχὰς τὰς λύπας κοιμίζει.

κλαυσίγελως: cp. vii. 1. 32; Cyrop. vii. 5. 32; and Hom. Il. vi.

484 ή δ' άρα μιν κηώδει δέξατο κόλπω δακρυόεν γελάσασα.

§ 10. τῷ ὑστέρῳ ἔτει: 368 B.C. This attack on Phlius may have taken place just after the Arcadians rescued the Argives at Epidaurus from Chabrias and the Athenians and Corinthians: cp. vii. 1. 25.

έν μέσφ είχον, lit. 'they held the Phliasians in between their own territories': i. e. Phlius lay between the Argolis and Arcadia.

τοῦ ποταμοῦ, i.e. the Asopus: cp. Paus. ii. 5. 2.

φυλαττομένους: ironical, 'holding aloof from the corn in the plain, lest they should trample it down, as if it belonged to their friends,' both ἀπὸ φιλίου καρποῦ and μὴ καταπατήσειαν are dependent on φυλαττομένους.

§ 11. aδθιε: the date is fixed to 366 by the presence of Euphron (cp. Introd. p. lxix), so that Xenophon has now brought his Phliasian digression down almost to the same date as his general narrative: cp. vii. 1. 46; 2. 1, 20 about Thyamia.

δ . . . ἄρχων: cp. vii. 1. 43 and 46 note.

Πελληνέας: cp. vii. 1. 18; 2. 2.

Εύφρων . . . μισθοφόρους: cp. vii. 1. 46.

τοῦ Τρικαράνου: cp. § I.

κατὰ...πύλας: on the NE. side of the city. κατὰ κεφαλήν αὐτῶν, 'above them': cp. § 8. § 12. οὐκ ἀνίεσαν, 'did not allow them to enter the plain': cp. ii. 4. 11. To give any force to ἀνά, one must suppose that there was a dip in the ground between the Phliasians and the enemy.

§ 13. κύκλφ τοῦ Τρικαράνου, i.e. meaning to join the Pellenians, they fetched a compass up the slopes of Mount Tricaranum to avoid a ravine (φάραγξ) formed by a stream which flows from east to west just to the south of the city.

ώστε . . . ἀφικέσθαι: the more usual construction is ώστε μή: τὴν σύντομον, sc. ὅδον.

μικρου ... προπέμψαντες, having 'escorted their retreating foes a little way up the steep,' Dakyns.

τὴν πορὰ τὸ τείχος, sc. ὁδόν, i.e. along the east wall of the city.

- § 14. δεξαμένων: sc. των Πελληνέων: gen. abs. cp. i. 1. 26.
- § 15. λαμπρόν: adverbial with παιανίζοντες.

ώσπερ...περιδεδραμηκότες (better παραδεδραμηκότες: cp. Critical Note), 'like men who had raced to see a sight,' Dakyns.

§ 16. πρόξενον: Schneider writes it as a proper name.

πῶς οὖκ . . . φαίη: cp. Introd. p. xxxiii.

§ 17. είργοντο, i.e. by the ἐπιτείχισμα which the Argives had (§ 1) established upon Mount Tricaranum, apparently just after the incursion described above, §§ 11-15.

τιμήν, i. e. the money to pay for the provisions.

τοὺς πορίζοντας διαπραττόμενοι. This seems very otiose: Madvig therefore proposes τοὺς κομίζοντας, sc. τὰ ἐπιτήδεια, 'getting men to procure the provisions.' Hartman conjectures διαπορεύοντες, but the word can hardly mean, as he would have it, 'to escort safely through the midst.' Dobree's conjecture τὴν παραπομπήν (the following τὴν παραπομπήν being rejected) yields the best sense: cp. Critical Note.

έγγυητάς, i. e. to go bail for the beasts of burden in case they fell into the hands of the enemy.

§ 18. Χάρητα: cp. § 10 and Diod. xv. 75 Φλειασίοις δε (367-366 B.C.) πολεμουμένοις ὑπ' 'Αργείων Χάρης, ὑπ' 'Αθηναίων πεμφθείς στρατηγός, μετὰ δυνάμεως ἐβοήθησε τοῖς Φλειασίοις πολιορκουμένοις' νικήσας δε τοὺς 'Αργείους δυσὶ μάχαις καὶ τὴν ἀσφάλειαν περιποιήσας τοῖς Φλειασίοις ἐπανῆλθεν εἰς τὰς 'Αθήνας.

έγένοντο: the subject is by no means obvious. Hartman's correction εγένετο (i. e. Chares) should be adopted: cp. Critical Note.

els την Πελλήνην. By this time the Pellenians must once

more have joined the Lacedaemonians (cp. vii. 4. 17) and so become friendly to the Phliasians, perhaps in consequence of the generous treatment of their countryman narrated in § 16.

αγοράσαντες: apparently in Pellene, notwithstanding τὰ δὲ ἐκ

Κορίνθου ἀνούμενοι of the previous section.

§ 19. ἔργου . . . εἴχοντο, 'set to work': cp. v. 3. 2 and Cyrop. vii.
1. 27 ὡς δὲ ἦσθετο ᾿Αρταγέρσης ἐν ἔργῳ ὅντα τὸν Κῦρον, ἔπιτίθεται καὶ αἰτός.

μέχρι πόρρω: cp. Isocr. xv. 4 μέχρι πόρρω της ήλικίας.

§ 20. $\chi\omega\rho lov$, i. e. Thyamia: cp. § 1. A comparison of these two sections fixes the dates of these occurrences.

τροπήν: cp. Critical Note.

dνακοίνωσαι, 'consult': cp. vi. 3. 8 and vii. 1. 27: in this sense the active is more common.

έπιτετειχικώς: used absolutely, 'you will have secured a stronghold (Thyamia) whence to harass the enemy.'

§ 21. ὅσα εἰς πεζόν, sc. ἐστί, ' made the preparations necessary for infantry': vì. 1. 10; 2. 27 πάντα ὅσα εἰς ναυμαχίαν παρεσκευάζετο.

§ 22. αὐτοῦ: cp. Appendix, p. 362.

τῆς δρας: a kind of partitive genitive dependent on μικρόν πρό δύντος ἡλίου.

§ 23. κηρύξαντες τὰ ζεύγη: a strange expression, meaning apparently 'ordering out by the voice of the herald': in such cases it is usually constructed with an infinitive, as in Cyrop. iv. 2. 32: 5.

41. Hartman conjectures ζεύξαντες: cp. Critical Note.

ξωσπερ . . . τείχος: the work was slow in completion: cp. vii.
4. 1.

CHAPTER III

§§ 1-5. Aeneas, general of the Arcadians, resolved to put an end to the tyranny of Sicyon. Euphron fled to the harbour, which he delivered over to the Lacedaemonians. With the help of some mercenaries he once more made himself master of the city, though the Theban harmost still retained the acropolis. Then he set out to Thebes to persuade the authorities to recognize his supremacy in Sicyon. His enemies followed him and murdered him there. §§ 6-12. The Theban magistrates brought the assassins before the Council. All denied the charge save one who defended the righteousness of the act. The Thebans acquitted the accused: but the Sicyonian democrats buried Euphron in their market-place and still worship him as their founder.

§ 1. περί τοῦτον τὸν χρόνον, i. e. 366: cp. Introd. p. lxix.

Alvéas: another Aeneas of Stymphalus is mentioned in Anab. iv. 7. 13. Casaubon conjectured that the Aeneas of the Hellenics was Aeneas Tacticus, the author of the Treatise on Siege Operations.

στρατηγύς. Freeman, comparing Diod. xv. 62 (Λυκομήδης δ Μαντινεύς, στρατηγός δεν των Αρκάδων) conjectures that he was the single Federal General at the head of the whole League: cp. Federal Government, p. 159.

τὰ ἐν τῷ Σικυῶνι : cp. vii. 1. 44.

είς την ἀκρόπολιν. The citadel was at the time held by a Theban harmost, who must, therefore, have given his support to Aeneas: cp. § 4; vii. 2. 11.

ανευ δόγματος, i.e. not by decree of the people, but through the caprice of Euphron: cp. vii. 1. 46.

§ 2. τον λιμένα: some three or four miles distant from the city.

Πασίμηλον: probably the same Pasimelus as in iv. 4. 4, 7. τῆ συμμαχία ἀνεστρέφετο, i. e. he began once more to pose as an

ally of Sparta. For his previous connexion with Sparta cp. vii. 1. 44. ψῆφος ἐδίδοτο: cp. vii. 1. 18.

§ 3. ϵαυτόν: cp. Appendix, p. 362.

δημον καταστήσαι, 'had set up a democracy': cp. vii. 1. 44. ύμαs, i. e. the Lacedaemonians.

§ 4. ἀλλὰ γάρ: the force of the particles seems to be: 'however (ἀλλά), what effect Euphron's speech had on the Lacedaemonians, I pass over for the present; for $(\gamma \acute{a}\rho)$, since I have begun, I wish, &c.': cp. vii. 2. 1.

Θηβαίου άρμοστοῦ: cp. vii. 2. 11.

§ 5. τοις ἄρχουσι: apparently the Boeotarchs. ἀποσφάττουσιν: for the date cp. Introd. p. lxix.

§ 7. ώμολογήκει: cp. Appendix, p. 362.

ύπεροράν . . . είδείη: for the moods cp. Goodwin, M. T. 555. τίνι μήν, correlative to ὑπερορᾶν μέν.

τοὺς περὶ ᾿Αρχίαν καὶ 'Υπάτην: cp. v. 4. 2, 7.

οὐ ψηφον . . . ἀλλά : this parenthetical remark separates the verb ἐτιμωρήσασθε from its object τοὺς . . . Υπάτην. Cp. Appendix, p. 362. τῶν φανερῶς προδοτῶν: for the adverb with a substantive cp. ii, 3. 38; 4. 2; v. 4. 14; vii. 3. 8.

§ 8. παραλαβών μέν: the three counts in the accusation are distinguished by μέν . . . γε μὴν . . . καὶ μῆν.

φιλαίτατος: cp. vii. I. 44: cp. Critical Note.

τὸν λιμένα: cp. § 2.

ol βέλτιστοι: the assassins of Euphron belonged to this party; cp. § 5.

§ 10. ἐκὼν . . . ἀπεχόμενον. The meaning, though obscure, seems rightly to be explained by Breitenbach, '"he came of his own free will," which he would not have done, had he been our enemy: rather would he as an enemy have kept at a distance from Thebes.' This explains ἀπεχόμενον τῆς ἡμετέρας πόλεως.

ποῦ ἔχων. The participle refers to φησί τις; construe ἔχων ἀποδεῖξαι, 'where can he show a treaty subsisting between Greeks and either traitors or' &c.—so that such a traitorous tyrant as Euphron could not justly be put to death. Cp. Appendix, p. 362.

§ 11. ἀγωγίμους . . . συμμαχίδων, 'liable to arrest in any of the allied states': the speaker means that the Sicyonians as the allies of the Thebans had by treaty the right to demand of them the surrender of any fugitive like Euphron: cp. Plut. Lys. 27 Λακεδωμόνιοι . . . ἐψηφίσαντο τοὺς φεύγοντας ἐξ' Αθηνῶν ἀγωγίμους εἶναι πανταχόθεν, ἐκσπόνδους δὲ τοὺς ἐνισταμένους τοῖς ἄγουσι: cp. Critical Note.

τετιμωρηκότας ἔσεσθαι: for the periphrasis cp. vii. 5. 18 and Anab. vii. 6. 36 κατακεκονότες ἔσεσθε.

πεποιηκέναι, SC. έμέ.

αὐτούς, i.e. you yourselves.

§ 12. ἐν τῆ ἀγορᾳ. Plutarch (Arat. 53) records that the Sicyonians paid a similar honour to Aratus, notwithstanding an ἀρχαίος νόμος μηδένα θάπτεσθαι τειχῶν ἐντός.

ώς ἀρχηγέτην: so the Amphipolitans honoured Brasidas, Thuc. v. 11.

οί πλείστοι, 'the masses.'

CHAPTER IV

§ 1. Oropus was seized by some exiles. The Athenians marched to recover the place, sending for Chares from Thyamia. The Sicyonians recaptured their harbour. Being unsupported by their allies, the Athenians retired, leaving Oropus in the hands of the Thebans to await arbitration. §§ 2, 3. Lycomedes persuaded the Arcadian Ten Thousand to allow him to

negotiate an alliance with Athens. He was successful in his mission, but perished on his return voyage. §§ 4, 5. The Athenians planning a surprise upon Corinth, the Corinthians dismissed their Athenian garrison and refused to admit Chares and his fleet. §§ 6-11. The Corinthians, weary of war, asked the Thebans if they would consent to a peace with themselves and their allies. Receiving a favourable answer, they laid their proposals before the Spartans; and though the Spartans refused to end the war so long as Messene remained independent, the Corinthians, Phliasians, and others made their peace with the Thebans. The Argives, however, failed to comply with its conditions. §§ 12-14. Some Sicilian troops sent by Dionysius the Younger helped the Lacedaemonians to recover Sellasia. The Eleans having seized Lasion, the Arcadians invaded their country, defeated them in battle, captured many of their cities, garrisoned the Cronion, and penetrated as far as the market-place of Elis. §§ 15, 16. Previous to this the democrats in Elis had allied themselves with the Arcadians and seized the acropolis. Being expelled from thence and exiled, they had seized on Pylos. 55 17, 18. Afterwards the Arcadians made another attempt to capture Elis, but were prevented by the Achaeans: in revenge they seized Olurus, which, however, after a long siege was recovered by the Pellenian oligarchs. §§ 19-25. Once more the Arcadians invaded Elis. To create a diversion Archidamus and the Lacedaemonians seized Cromnus. The Arcadians thereupon besieged the Spartan garrison in Cromnus, and foiled all Archidamus' efforts to relieve it, in one skirmish wounding Archidamus and slaying many of his followers. §§ 26, 27. The Eleans captured Pylos, putting all the democratical exiles to death. The Lacedaemonians succeeded in rescuing most of their troops besieged at Cromnus. The remainder fell into the hands of the enemy. §§ 28-32. The Arcadians strengthened their garrison at Olympia, meaning with the help of the Pisatans to celebrate the Olympic festival. When the day arrived, the Eleans attempted to dispossess them, and actually penetrated as far as the Great Altar, having performed prodigies of valour beyond belief. §§ 33-35. The Mantineans having refused to handle the sacred treasures were condemned by the Ten Thousand of breaking up the Arcadian League. Their example spread, and the Ten Thousand voted to use no more of the treasures. This vote strengthened the oligarchs, so that their opponents in alarm invited Theban interference. Then the Arcadians made peace with the Eleans and restored to them the presidency over the temple of Zeus. §§ 36-40. While the Arcadians were celebrating the peace at Tegea, the Theban commandant at the solicitation of certain Arcadians arrested all the oligarchs on whom he could lay hands. Next day the Mantineans demanded the release of their fellow citizens and offered to go bail for all the rest, until they should be duly tried. The Thebans released them all. An accusation was brought against the commandant at Thebes. Epaminondas threatened to march into Arcadia.

pendent, for in 402 the Thebans fugitives, who as the result of inter made themselves masters of the ci away from the sea (Diod. xiv. 17), it with Boeotia. Once more the C independence, perhaps in accordar for Isocrates about 373 (xiv. 20) sp by the voluntary act of the Oropi result of some further internal tro (§ 37) speaks of constant intrigues recover the town. Diodorus (xv. the Athenian loss of Oropus here irreconcileable with Xenophon's 'Ωρωπον κατελάβετο' ταύτην δε την ἀπέβαλε. τῶν γὰρ ᾿Αθηναίων στρατ δυνάμεσιν ὑπερεχόντων, οἱ Θηβαΐοι Ε έν παρακαταθήκη την πόλιν ούκ άπ φεύγοντες effected their return to Themison: cp. Dem. xviii. 99; Ac ἐπ' αὐτόν, i. e. against Oropu: that after κατελήφθη a whole se Themison appeared, has fallen pronoun to him: cp. Critical Note δ λιμήν: cp. viii. 3. 2. μέχρι δίκης: whether this arbit share the Athenian general Chabri. had in the affair, is a matter of he § 2. ό Λυκομήδης: cp. vii. 1. 23.

τούς μυρίους: cp. vi. 5. 6; vii. 1. 38.

πράττειν: for the attitude of the Arcadians towards the Thebans cp. vii. 1. 23-26.

äγaθόν: cp. Appendix, p. 362.

δαιμονιώτατα: cp. vi. 4. 3 ήδη γόρ, ως ἔοικε, τὸ δαιμόνιον ἢγεν.
 οἱ φυγάδες: probably Arcadian oligarchs: cp. Paus. viii.
 3-5. Xenophon's brevity leaves the whole matter very obscure.

 \S 4. εἰπόντος . . . ἔφη . . . ἀκούσαντες δέ: the same anacoluthon as in iv. 8. 9. Demotion is otherwise unknown.

'Αθηναίοι έφρούρουν: cp. vii. 1. 19, 25, 41 notes.

τὰ δίκαια: of soldier's pay: cp. Anab. vii. 7. 14 τότε ἀπιέναι, ὅταν τὰ δίκαια ἔχωσιν οἱ στρατιῶται.

§ 6. ἢναγκάζοντο, i. e. the Athenians: cp. § 3.

κρατουμένους: for the fact cp. the speech of the Corinthian Cliteles, vi. 5. 37.

§ 7. έσομένης, SC. εἰρήνης.

§ 8. ἐν καιρῷ: so iii. 4. 9.

§ 9. ταίτης στερηθήναι: cp. Isocr. vi. 11 προθύμως οἱ σύμμαχοι συμβεβουλεύκασιν ὑμῖν (τοῖς Λακεδαιμονίοις), ὡς χρὴ Μεσσήνην ἀφέντας ποιήσασθαι τὴν εἰρήνην. οἶς ὑμεῖς δικαίως ἀν ὀργίζοισθε πολὺ μᾶλλον ἢ τοῖς ἐξ ἀρχῆς ἀποστασιν ἡμῶν . . . τὴν γὰρ δόξαν, ἢν ἡμῖν οἱ πρόγονοι μετὰ πολλῶν κινδύνων ἐν ἐπτακοσίοις ἔτεσι κτησάμενοι κατέλιπον, ταύτην ἐν ὀλίγω χρώνω πείθουσιν ὑμᾶς ἀποβαλεῖν, ἢς οὕτ' ἀπρεπεστέραν τῆ Λακεδαίμονι συμφορὰν οὕτε δεινοτέραν οὐδέποτ' ἀν εὐρεῖν ἦδυνήθησαν κ.τ.λ. Isocrates wrote this oration about 366 B. C.

§ 10. αγασθέντες . . . οί Θηβαίοι: cp. Introd. p. xxxiii.

ἐφ' ὅτε ἔχειν τὴν ἐαντῶν ἐκάστους, i.e. on the basis of the Persian rescript, that each state should be autonomous and Messene independent (cp. vii. 1. 36; Isocr. vi. l. c.). This probably accounts for Diodorus' (xv. 76) erroneous statement, that the peace was effected through the intervention of the Persian king, and was universally accepted by the Greek states, putting an end to ὅ τε Λακωνικὸς καὶ Βοιωτικὸς πόλεμος, which had lasted five years since the battle of Leuctra.

§ 11. ἐκ τῆς Θυαμίας: cp. § 1.

ώs . . . «хортаs, i. e. as though they (the exiles) were occupying

it as a portion of their own (i. e. Argive) territory: cp. Critical Note and Appendix, p. 362.

παραλαβόντες, i. e. the Argives took the post on Tricaranum away

from the exiles.

δίκας: cp. § Ι μέχρι δίκης.

§ 12. περί τοῦτον τὸν χρόνον, 367: Diod. xv. 73.

Σελλασίαν: cp. vi. 5, 27 and Diod. xv. 64 ή μέν οὖν πρώτη μερὶς τῶν Βοιωτῶν τὴν πορείαν ἐποιήσατο ἐπὶ τὴν Σελλασίαν καλουμένην πόλιν, καὶ τοὺς τἦδε κατοικοῖντας ἀπέστησε τῶν Λακεδαιμονίων.

365-364 B.C.

Λασιώνα: cp. iii. 2. 30, and for the claims of the Eleans which had been confirmed by the Persian king cp. vi. 5. 2, 6; vii. i. 26, 38. For the seizure cp. Diod. xv. 77 οἱ γὰρ ᾿Αρκάδων φυγάδες ὁρμηθέντες ἐξ Ἦλιδος κατελάβοντο τῆς ὁνομαζομένης Τριφυλίας χωρίον ὀχυρόν ὁ προσηγόρευται Λασιών. ἐκ πολλῶν δὲ χρόνων περὶ τῆς Τριφυλίας ἡμφισβήτουν ᾿Αρκάδες καὶ Ἡλείοι, καὶ κατὰ τὰς ἐκατέρων ἐν ταῖς μεταβολαῖς ὑπεροχὰς ἐναλλὰξ ἐκυρίενον τῆς χώρας. κατὰ δὲ τοὺς ὑποκειμένους καιροὺς τῶν ᾿Αρκάδων κρατούντων τὴν Τριφυλίαν, προφάσει τῶν φυγάδων ἀφηροῦντο ταύτην τῶν ᾿Αρκάδων οἱ Ἡλείοι.

§ 13. παραγγείλαντες. According to Diodorus (l. c.) the Arcadians first sent envoys to demand the restoration of the place, and when this was refused, summoned troops from Athens, their new ally (§ 6), and with their help made the attack.

ol τριακόσιοι: probably picked foot soldiers, the four hundred being horsemen, as appears from §§ 16, 31: cp. vii. 2. 10, and Critical Note.

έκ πολλοῦ, 'at a great distance,' opposed to ὁμόσε: cp. iii. 3. 9. εἰς χεῖρας: cp. ii. 4. 34.

πολλούς: cp. Diod. l. c. πλείους τῶν διακοσίων στρατιωτῶν ἀπέβαλον.

§ 14. τῶν 'Ακρωρείων: cp. iii. 2. 30 and Diod. xv. 77 εὐθύς γὰρ οἰ μὲν 'Αρκάδες μετεωρισθέντες τῷ προτερήματι ἐστράτευσαν ἐπὶ τὴν Ἡλείαν, καὶ εἶλον πόλεις Μάργανα καὶ Κρόνιον, ἔτι δὲ Κυπαρισσίαν καὶ Κορυφάσιον.

Θραύστου: near the source of the Peneus: cp. Diod. xv. 17.
τὸ Κράνιου: the hill which overhangs Olympia on the north side, called in the next sentence τὸ 'Ολυμπιακὸν ὅρος.

Maργανέας: cp. iii. 2, 25.

ένδόντων = προδόντων: cp. Thuc. iv. 76.

προκεχωρηκότων: for the gen. abs. cp. ii. 4. 29.

την πόλιν, i. e. Elis.

αὐτῶν, i. e. τῶν Ἡλείων.

§ 15. διαφορά: for the previous dissensions at Elis in 398 B.C. cp. iii. 2. 27.

Αργείον: cp. vii. 1. 33.

§ 16. Πύλον: on the Peneus seven or eight miles east of Elis on the road from Olympia to Elis; Paus. vi. 22. 5.

§ 17. αὐτῶν "Ολουρον: for the genitive cp. Dem. xxiii. 154 καταλαμβάνει Σκῆψιν καὶ Κεβρῆνα καὶ "Ιλιον αὐτῶν. Olurus was evidently in the district of Pellene; Leake placed it at the entrance to the valley of the Sys.

 $\pi i \lambda i \nu ... \epsilon is \tau \dot{\eta} \nu$ $\sigma \nu \mu \mu a \chi i a \nu$: cp. vii. 2. 18 note. It appears from the next section that the discontented democrats must in consequence have joined the Arcadians.

§ 19. Κυλλήνης: cp. iii. 2. 27.

⁷ππαρχος: a similar official at Elis is mentioned by Plutarch (Philop. 7).

aιτιος . . . συνάψαι: for the absence of the article cp. vii. 5. 17

αίτιοι μέν έγένοντο σωθήναι πάντα τὰ έξω.

σύμμαχοι. Little is heard of Elis after its reduction by King Agis in 397. In 374 the Eleans had furnished the Spartans with a contingent of ships against the Athenians in Corcyra (vi. 2. 3), but after Leuctra they had taken the Theban side. The immediate cause of their seeking the Spartan alliance again must have been their hostility against the Arcadians.

§ 20. ἀπολαβείν. This is Jacob's conjecture, in the sense of 'to cast off': cp. i. 1. 16 ναὖς . . . ἀπειλημμένας ὑπ' αὐτοῦ. Xenophon, however, only thus uses the verb in the passive: cp. Critical Note

and Appendix, p. 362.

'Aρχίδαμος: Agesilaus' son: cp. vii. 1. 28.

μετά τῶν πολιτῶν: cp. iv. 4. 19.

Κρῶμνον: cp. Athenaeus (x. p. 452 a), who tells an anecdote of the siege, πολίχνιον δ' ἐστὶν ἱδρυμένον πλησίον Μεγάλης Πόλεως.

τῶν δώδεκα λόχων: cp. Appendix, p. 347, and vii. 5. 10.

§ 21. της Σκιρίτιδος: from this passage we may infer that the

inhabitants of this district as well as of Caryae and Sellasia (vi. 5. 27; vii. 4. 12) had revolted from Sparta at the time of Epaminondas' first invasion.

§ 22. &' ob, 'across,' or 'over which.'

ύπὸ τούτω, 'at the foot of this hill.'

τοὺς ἐπαρίτους: cp. § 33 and vi. 5. 6 note; vii. 5. 3; Diod. xv. 62, 67 οἱ καλούμενοι ἐπίλεκτοι ὅντες πεντακισχίλιοι; Hesych. ἐπαρόητοι: τάγμα ᾿Αρκαδικὸν μαχιμώτατον καὶ οἱ παρὰ ᾿Αρκάσι δημόσιοι ψύλακες.

eis δύο, 'in double file': so iii. 1. 22.

§ 23. κατὰ κέρας, 'in column': cp. vi. 2. 30 ἐπὶ κέρως; Hipparch. 4. 3 ἢν διὰ στενῶν ὁδῶν ἐλαύνης... εἰς κέρας ἡγητέον.

§ 25. πλησίον ὄντων, sc. τῶν ᾿Αρκάδων.

άνελόμενοι: cp. Polyaen. i. 41. 4 'Αρχίδαμος κρατοῦντων 'Αρκάδων αὐτὸς ἥδη παρειμένος ὑπὸ τραύματος Φθάσας ἐπεκηρυκεύσατο περὶ νεκρῶν ἀναιρέσεως, ὅπως μὴ καὶ οἱ λοιποὶ προσαπόλοιντο.

§ 26. ἐπὶ τὴν Πύλον: cp. § 16.

τοίς Πυλίοις: mostly Elean democrats, § 16.

Θαλαμῶν, a strong fortress in Elis, the site of which is placed by Leake (Morea, ii. 204) on the Achaean frontier near the modern village of Santameri: cp. Polyb. iv. 75.

έγγὖε διακοσίων: for the genitive cp. Anab. v. 7. 9 έγγὖε μυρίων: contrast ii. 4. 32; iv. 2. 16.

Maργανέας: cp. § 14.

§ 27. (τοῦ) κατὰ τοὺς 'Αργείους: cp. Critical Note; 'the stockade opposite the Argives,' i.e. that part of it which the Argives had to defend. For the Argives cp. § 11.

ώξυλάβησαν: ἄπαξ λεγόμενον: cp. Hescyh. ὀξυλαβήσαι τὸ ὀξέως λαβέσθαι τοῦ πράγματος.

 $\Theta\eta\beta\alpha\hat{\imath}o\iota$, probably Thebans left as garrisons in some of the Arcadian towns by Epaminondas on his first invasion of the Peloponnese: cp. vii. 1. 42; 3. 4; and § 36.

§ 28. περί τοὺς 'Ηλείους εἶχον: for the phrase cp. v. 4. 57 περί τοῦτον ἦν.

τήν . . . 'Ολυμπίαν: cp. § 14.

'Ολυμπιακοῦ ἔτους, i.e. Olympiad 104, 364 B.C.: cp. Introd. p. lxxi.

πρώτοις: cp. iii. 2. 31 note.

δ . . . μὴν . . . ai ἡμέραι: according to Boeckh (comment on

Pindar, Ol. iii. 19) the festival was celebrated on the first full moon after the summer solstice, which sometimes fell in the [Elean or Olympian] month of Apollonius, and sometimes in Parthenius, i. e. in the Attic month of Hecatombaeon (July). After all the contests had been introduced it lasted from the eleventh to the fifteenth day of the month inclusive: cp. Smith, Dict. Antiq. ii. 270.

'Aχαιούs: for the alliance cp. §§ 17, 18.

§ 29. τὰ δρομικὰ τοῦ πεντάθλου: the names and order of the contests seem to be preserved in a distich quoted by Eustathius, commenting on Hom. Il. xxiii. 621

άλμα ποδών δίσκου τε βολή καὶ ἄκοντος έρωή

καὶ δρόμος ήδε πάλη, μία δ' έπλετο πασι τελευτή.

oi . . . αφικόμενοι, i. e. the competitors left in for the wrestling, the last of the five events.

έν τῷ δρόμφ, i.e. the stadium, just outside the Altis or Sacred Enclosure on its eastern side.

τοῦ βωμοῦ: the great altar of Zeus, standing nearly in the centre of the Altis.

τὸ τέμενος. It appears from the context that the τέμενος must have included land outside the Altis, on the western bank of the Cladeus.

τὴν Αλτιν: cp. Paus. v. 10. I τὸ δὲ ἄλσος τὸ ἱερὸν τοῦ Διός, παραποιήσαντες τὸ ὄνομα, "Αλτιν ἐκ παλαιοῦ καλοῦσι.

'Aθηναίων δε iππειs: for the Athenian alliance cp. §§ 1-6, 13 note.

§ 30. τἀπὶ θάτερα: cp. vi. 2. 7 note.

καταφρονούμενοι . . . καταφρονούμενοι: for the anaphora cp. ii. 3. 55; v. 1. 35.

§ 31. τοῦ βουλευτηρίου: to the south of the Temple of Zeus.

τοῦ τῆς Ἐστίας Ιεροῦ . . . θεάτρου: the sites of these two buildings have not been indentified.

τοῦ μεγάλου ναοῦ: the temple of Zeus in the SE. portion of the Altis.

άλλοι τε ... καὶ αὐτός: the subject of the finite verb forms only a part of the persons denoted by the participle: cp. iv. 4. I.

τῶν τριακοσίων: cp. § 13.

Στρατόλας: cp. § 15.

§ 32. σκηνώματα: for the crowds assembled at Olympia cp. Justin. xiii 5 praesente universa Graecia in mercatu Olympiaco.

ἀποσταυροῦντες, used absolutely like ἀπετείχιζε in i. 3. 4.

θεδς . . . ποίησειαν: cp. Aristides, Eleus. Orat. p. 452 τήν δ' έπ' 'Αλφειῷ μάχην σιωπῶ' πλήν ὅσα καὶ ταύτη σύμβολον οὐ φαῦλον ἐπέστη παρὰ τοῦ Διὸς ἡ τῶν ἀποστερουμένων τόλμα καὶ νίκη.

363-362 B.C.

§ 33. τοῖε leροῖε χρήμασι: cp. Diodorus' account of the same event (xv. 82) 'Αρκάδες μετὰ Πισαίων κοινή τεθεικότες ὑπῆρχον τὸν ἀγῶνα τῶν 'Ολυμπίων, καὶ ἐκυρίευον τοῦ leροῦ καὶ τῶν ἐν αἰτῷ χρημάτων.

τούς έπαρίτους: cp. § 22.

Μαντινείς ἀπεψηφίσαντο: Diodorus (l. c.) states just the opposite: τῶν δὲ Μαντινέων ἀναλαβόντων εἰς τοὺς ἰδίους βίους οὐκ ὀλίγα τῶν ἀναθημάτων, ἔσπευδον οἱ παρανομήσαντες διακατέχειν τὸν πρὸς Ἡλείους πύλεμον, Γνα μὴ δῶσιν ἐν εἰρήνη λόγον τῶν ἀναλωβέντων. τῶν δὲ ᾶλλων ᾿Αρκάδων βουλομένων συνθέσθαι τὴν εἰρήνην, στάσιν ἐκίνησαν πρὸς τοἰς ὁμοιθνεῖς. γενομένων οὖν δυοῖν ἐταιρειῶν συνέβαινε τῆς μὲν τοἰς Τεγεάτας, τῆς δὲ τοὺς Μαντινεῖς ἡγεῖσθαι. Xenophon's account, however, is evidently to be preferred, confirmed as it is by numerous and consistent details, and more especially by the peace with the Eleans (§ 35) brought about by the Mantineans and the rest of the Anti-Theban party.

τὸ γιγνόμενον μέρος, i.e. the Mantinean share towards the payment of the Epariti.

τούς μυρίους: cp. vi. 5. 6; vii. 1. 38.

§ 34. καθίσταντο εἰς τοὺς ἐπαρίτους, i.e. began to enroll themselves among the Epariti.

¿n' èkelvois, 'in the power of the opposite party,' i. e. the Anti-Mantinean party.

διακεχειρικότες: cp. Anab. i. 9. 17 πολλά δικαίως αὐτῷ διεχειρίζετο.

λακωρίσαι: this illustrates the utter confusion of states and parties in the Peloponnesus: the democratic Mantineans, say their opponents, supported by the more oligarchically inclined of the rest of the Arcadians, are likely to seek aid from the Spartans, who in 385 had destroyed their city (v. 2. 7) and done their utmost to prevent its restoration after Leuctra (vi. 5. 4).

§ 35. οἱ μέν, i. e. the Thebans.

ol δὲ τὰ κράτιστα . . . βουλευόμενοι: cp. vii. 5. Ι Μαντινεῖε τε καὶ τῶν ἄλλων 'Αρκάδων οl κηδόμενοι τῆς Πελοποννήσου, i.e. the oligarchical party: cp. Introd. p. xxxiii.

πολέμου οὐδὲν δέοιντο: for the litotes cp. iv. 4. 6 πολιτείας . . . ής οὐδὲν ἐδέοντο.

τοῦ . . . leροῦ, 'the temple.'

ἀποδιδόντες, i.e. to the Eleans.

οἴεσθαι, pleonastic: gramatically dependent on ἐνόμιζον.

§ 36. Τεγεστών: cp. Diod. xv. 82; and for the local feud between Tegea and Mantinea cp. vi. 5. 10 and Thuc. v. 65.

έν Τεγέα . . . τῶν Βοιωτῶν: cp. the Theban harmosts in the Achaean towns (vii. 1. 43) and in Sicyon (vii. 2. 11).

τῶν ἀρχύιτων οἱ φυβούμενοι: cp. § 34 οἱ τῶν ἀρχόντων διακεχειρικότες τὰ ἱερὰ χρήματα.

τοὺς σκηνοῦντας, 'those who were feasting': cp. Cyrop. iv. 2. 11; διασκηνῶν iv. 8. 18; and συσκηνοῦσι v. 3. 20.

ή δημοσία οἰκία: its use is not further specified.

§ 37. πολλοὶ δέ: cp. Appendix, p. 362.

παν δ' of . . . αφείντο, 'while not a few had been allowed to pass the gates.'

οὐδεὶς . . . ἀπολεῖσθαι : a parenthesis explanatory of οἱ καὶ διὰ τῶν πυλῶν ἀφεῖντο : the only persons troubled with any apprehension were those who were afraid of giving account of τὰ ἱερὰ χρήματα.

έγγύς: Mantinea was about twelve miles distant from Tegea.

§ 38. οὐδένα ἀξιοῦν ἔφασαν, 'they said that they claimed that no one' &c.

§ 39. ὅτι χρήσαιτο τῷ πράγματι, cp.ii. 1.2: for the opt. mood cp. Goodwin, M. T. 677.

ώς δεῖν: for ώς with the infinitive instead of a finite verb cp. iii. 4. 27; vi. 5. 42.

§ 40. ἔφασαν: cp. iii. 5. 21.

τὸ γὰρ ἡμῶν: for the transition to orat. rect. without ἔφη cp. i. 1. 27 note.

ήμῶν δι' ὑμᾶς . . . καταστάντων, i.e. in 370 B.C., cp. vi. 5. 19 note: for the strained relations between the Thebans and Arcadians cp. vii. 1. 22, 23, 32, 39.

CHAPTER V

§§ 1-3. Fearing that Thebes would enslave the Peloponnesus the Mantineans and their allies, who were oligarchically inclined, appealed for aid to Athens and Sparta, It was agreed that each state should hold supreme command in its own territory. §§ 4-7. Meanwhile Epaminondas set out at the head of a large army from Thebes, and waited for a while at Nemes to intercept the Athenian contingent. Hearing that they would go by sea, he went on to Tegea. § 8. Xenophon's admiration for Eparninondas' generalship. §§ 9, 10. The enemy were strongly posted at Mantinea, and Agesilaus was already on his way to join them, when Epaminondas resolved to march upon Sparta, A Cretan brought the news to Agesilans, who had just time to turn back and guard the city. §§ 11-17. Repulsed in his attack upon Sparta, Epaminondas returned to Tegea, where he rested his hopliles, sending his cavalry on to Mantinea. That morning the Athenian cavalry had arrived at Mantinea, and, weary as they were, succeeded in repelling the Thebans. §§ 18-22. Thus Epaminondas felt himself forced to draw on a general engagement, for which his troops made zealous preparations. Marching out of Tegea, by a clever manauvre he led the enemy to expect that he would not fight till the morrow. Much to their surprise he suddenly wheeled round and advanced upon them. \$\$ 23-25. Epaminondas had strengthened one of his wings at the expense of the other. the stronger he met the enemy, drove them back, and thus threw the whole army into flight. His death, however, utterly paralysed his troops, so that they could make no use of their victory. §§ 26, 27. The battle was completely indecisive in its results, and afterwards the confusion and disorder in Greece were worse than before.

362 B.C.

§ 1. οἱ κηδόμενοι τῆς Πελοποννήσου: the aristocrats, cp. vii. 4. 35. 'Αχαιοί: the oligarchs had regained the upper hand in the Achaean towns: cp. vii. 1. 43.

καταδουλώσαιντο: cp. vii. 1. 33 βουλευόμενοι . . . ὅπως ἄν τής ήγεμονίαν λάβοιεν τῆς Ἑλλάδος, and Introd. p. xxviii.

§ 2. τί γάρ: transition to orat. rect., cp. vii. 4. 40: translate: 'why else do they wish us to fight except that we may harm &c.': for ή without άλλο cp. Memor. iv. 3. 9 τί ἐστι τοῖς θεοῖς ἔργον ἡ ἀνθρώπους θεραπεύειν;

§ 3. 'Αθήναζε: for the alliance cp. vii. 4. 6, and CIA. ii. 57 b, esp. lines 14, 15 [τοὺς 'Αθηναίους] δέχεσθαι τὴν συμμαχίαν καθὰ ἐπαγγελλονται οἱ 'Αρκάδες καὶ 'Αχαιοὶ καὶ 'Ηλείοι καὶ Φλειάσιοι. The Phliasians

are not mentioned by Xenophon, perhaps, as Köhler conjectures, because they were not present at the battle of Mantinea. The alliance was not merely defensive, but also guaranteed the permanence of the constitutions, whether oligarchical or democratical, of the contracting parties. For the date cp. Introd. p. lxxi.

ἀπὸ τῶν ἐπαρίτων, who were now composed chiefly of oligarchs: cp. vii. 4. 34. If we may believe Pausanias (viii. 8. 10), this was done by the Mantineans without the consent of the Arcadian κοινόν: περιληφθέντες δὲ ἐπικηρυκευόμενοι Λακεδαιμονίοις καὶ εἰρήνην ἰδία πρὸς αὐτοὺς ἄνευ τοῦ ᾿Αρκάδων κοινοῦ πράσσοντες, οὖτω διὰ τὸ δέος τῶν Θηβαίων ἐς τὴν Λακεδαιμονίων συμμαχίαν μετεβάλοντο ἐκ τοῦ φανεροῦ.

αὐτόθεν, 'at once,' without long negotiations, as vii. 1. 2-14. ήγήσουτο: for the fut. opt. cp. Goodwin, M. T. 130.

§ 4. Ἐπαμεινώνδας . . . Εὐβοᾶς . . . Θετταλών πολλούς. Xenophon has passed over in silence the efforts of Epaminondas to realize the Theban ἡγεμονία τῆς Ἑλλάδος in the north of Greece and to enforce the Persian rescript of 367 (vii. 1. 36) 'Αθηναίους ἀνέλκειν ràs vaus. In the interval the Thebans had in 364 sent two expeditions into Thessaly against Alexander of Pherae, in the first of which Pelopidas had been slain in the moment of victory at Cynoscephalae, and in the second the Theban commanders Malcitas and Diogiton had defeated the tyrant in several battles, and had forced him to liberate all the towns, which he had subjugated, and to become the subject ally of Thebes. In 363 to strike a blow at the naval powe of Athens Epaminondas had at the head of a Theban fleet, which he had created by his own efforts, penetrated as far as Byzantium: Byzantium left the Athenian Confederacy, and the important islands of Chios and Rhodes and the town of Ceos followed the example. During Epaminondas' absence the Thebans at home, as the excuse of an alleged conspiracy, wrecked their vengeance on Orchomenus, their only possible rival left in the Boeotian Confederacy, razing the town level with the ground, slaying some of the inhabitants and selling the rest into slavery, cp. Diod. xv. 78, 79; Grote, x. 63-73; Stern, 216-225; Introd. p. xxxiii. At this juncture the affairs in the Peloponnesus, just recorded by Xenophon, interrupted Epaminondas' schemes of Hegemony by sea, and demanded his instant attention in the south.

Eißoas: cp. vi. 5. 23 note.

'Αλεξάνδρου: cp. vi. 4. 34; vii. 1. 28 note; and Plut. Pel. 35 (Θηβαίοι) 'Αλέξανδρον ἢνάγκασαν . . . δμόσαι . . . εφ' οθε ἄν ἡγῶνται Θηβαίοι καὶ κελεύσωσιν ἀκολουθήσειν.

τῶν ἐναντίων αὐτῷ, i.e. the Thessalian states just liberated by the Thebans from the yoke of Alexander.

Фыкеїя: ср. vi. 5. 23.

σφίσω αὐτοίς: cp. Critical Note and Appendix, p. 362.

§ 5. 'Apyciove: cp. Arist. frag. 99 a.

Meσσηνίους: cp. vi. 5. 33, 51; vii. 1. 27.

Μεγαλοπολίται. This is Xenophon's first mention of the Megalopolitans: cp. vi. 5. 6 note.

'Ασεαται: cp. vi. 5. 11.

Паххантий: ср. vi. 5. 9.

§ 6. Neµéq: cp. iv. 2. 14.

ώε . . . συνελόντι είπεῖν, 'to put it shortly.'

§ 7. τὸ . . . πορεύεσθα ἀπεγνωκέναι: for the accusative cp. Diod. xv. 53 τὸ μὲν ταύτη ποιεῖσθαι τὴν διέξοδον ἀπέγνω; but the genitive in Anab. i. 7. 19 ἀπεγνωκέναι τοῦ μάχεσθαι.

§ 8. οὐκ ἄν ἔγωγε κ.τ.λ.; cp. Introd. p. xxviii. Polybius (referring to Epaminondas) ix. 8 διόπερ εἰκότως οἱ συγγραφεῖς ἐπιμέμφουται τοῖς προειρημένοις ἔργοις, φάσκουτες τῷ μὲν ἡγεμόνι πεπρᾶχθαι πᾶν, δσω ἀγαθῷ στρατηγῷ καὶ τῶν μὲν ὑπεναντίων κρείττω, τῆς δὲ τύχης ἥττω γεγονέναι τὸν Ἐπαμεινώνδαν.

έπαινῶ αὐτοῦ ὅτι: cp. Ages. 8. 4 τοῦτο ἐπαινῶ 'Αγησιλάου: here the clause introduced by ὅτι forms the object to ἐπαινῶ.

πράττοιτο: cp. Appendix, p. 362.

τῶν . . . έτέρων, ' the enemy ': cp. iv. 2. 15.

κρείττων. According to Diod. (xv. 84) Epaminondas had 30,000 infantry and 3,000 cavalry, the enemy only 20,000 infantry and 2,000 cavalry.

§ 9. Πελλήνη: a city of Laconia, about six miles north of Sparta, in the upper valley of the Eurotas, Paus. iii. 21. 2; Strabo, viii. 386. Polybius (ix. 8) incorrectly says that Agesilaus had already penetrated as far as Mantinea: cp. § 10 note.

δειπνοποιήσαμενος: cp. Polyb. ix. 8 [Επαμεινώνδας] δειπνοποιήσασθαι τοῖς αὐτοῦ καθ' ώραν παραγγείλας έξηγε τὴν δύναμιν ἄρτι τῆς νυκτὸς ἐπιγιγνομένης. § 10. Κρής: cp. Diod. xv. 82 ὁ βασιλεὺς τῶν Λακεδαιμονίων ⁷Αγις (!)
. . . ἐξέπεμψέ τινας Κρῆτας ἡμεροδρόμους, δι' ὧν κ.τ.λ.; Plut. Ages. 34
Εὐθύνου δὲ Θεσπιέως, ὡς Καλλισθένης φησίν, ὡς δὲ πὴνοφῶν, Κρητύς
τινος, ἐξαγγείλαντος τῷ ᾿Αγησιλάφ. According to Polybius (l c.) and
Polyaenus (ii. 3. 10) a deserter.

 $\tilde{\epsilon}\phi\theta\eta$: Polybius (l. c.) makes Epaminondas reach Sparta before Agesilaus.

ἐν ᾿Αρκαδίᾳ ἀπῆσαν. The presence of this advanced guard in Arcadia perhaps accounts for Polybius' statement just quoted that Agesilaus was at Mantinea.

τὸ ξενικόν, 'the mercenaries.'

τῶν λόχων δώδεκα: cp. Appendix, p. 347, and vii. 4. 20.

oi τρείς: for the article cp. i. 1. 18.

§ 11. έπεὶ . . . έγένετο: cp. Polyb. ix. 8 προσμίξας δὲ περὶ τρίτην δραν τῆ πόλει.

έν τῆ πόλει: cp. Isocr. v. 48 (Λακεδαιμόνιοι) ήναγκάσθησαν διακινδυνεύειν . . . ἐν μέση τῆ πόλει πρὸς αὐτοῖς τοῖς ἀρχείοις περὶ παίδων καὶ γυναικῶν τοιοῦτον κίνδυνον.

†πλέονες: the sense of this corrupt passage must be, 'where he could not use his superior numbers to advantage': cp. Critical Note. For ἔνθεν cp. Appendix, p. 362.

τοῦτο λαβών τὸ χωρίον κατέβαινε: cp. Polyb. (ix. 8) κατέσχε τῆς πόλεως τοὺς ἐπὶ τὸν ποταμὸν ἐστραμμένους τόπους; and ibid. v. 22 τῆς Σπάρτης... κειμένης ἐν τόποις ἐπιπέδοις, κατὰ μέρος δὲ περιεχούσης... διαφόρους ἀνωμάλους καὶ βουνώδεις τόπους.

οὖκ ἀνέβαινεν: if these words be genuine (cp. Critical Note), they must mean that Epaminondas did not force his way into the higher parts of the city.

§ 12. τὸ . . . γενόμενον: for the accusative instead of the genitive cp. i. 7. 31 and Cyrop. vii. 2. 22 οὐκ αλτιῶμαι οὐδὶ τάδε τὸν θεόν.

 $\tilde{\epsilon}$ ξεστε . . . $\tilde{\epsilon}$ ξεστε: for the anaphora cp. vii. 4. 30 and infr. §§ 18, 22.

τοῖς ἀπονενοημένοις: for the sentiment cp. vi. 4. 23.

'Αρχίδαμος: son of King Agesilaus: cp. v. 4. 25; vii. 4. 20: cp. Plut. Ages. 34 ἐν δὲ πρώτοις τὸν 'Αρχίδαμον ἀγωνιζόμενον ὑπερηφάνως τῆ τε ρώμη τῆς ψυχῆς καὶ τῆ κουφότητι τοῦ σώματος, δξέως ἐπὶ τὰ θλιβόμενα τῆς μάχης διαθέοντα διὰ τῶν στενωπῶν καὶ πανταχοῦ μετ' ὀλίγων ἀντερείδοντα τοῖς πολεμίοις.

Λεύκτροις νίκη.

§ 13. πορρωτέρω τοῦ καιροῦ : (

§ 14. των δέ: the Thebans,

ـ در -- د د د

genitive absolute.

προσκαρτερήσαι, i. e. in addimarch from Sparta to Tegea, th by night: cp. Polyb. ix. 8.

σίτου συγκομιδής: about Ju § 15. $\vec{\epsilon} \nu$ ' $I\sigma\theta\mu\hat{\varphi}$: the isthmus Mantinea.

τὰς Κλεωνάς: some twelve ι Argos: cp. Paus. ii. 15. 1. Epa Athenian contingent was advan

προσελαύνοντες: cp. Polyb. i συναπτούσης πρός τὸ τοῦ Ποσειδά έπτὰ σταδίοις, ωσπερ ἐπίτηδες σι επιφαίνεσθαι κατά τὸν τῆς Μαντινει

§ 16. av: refers to the brave c έν Κορίνθω δυστυχήμητος: tl nite τοις ίππεῦσιν) seems too grea skirmish recorded in vii. 1. 20, : great probability that the Corint means friendly towards the Athe: way have obstructed the passag ritory, and that Xenophon, who

found it convenient to give no ful

όδοῦ δὲ κεκμηκότες, οἰδενὸς δὲ τῶν ἄλλων συμμάχων παρόντος, ὅμως εὐθὺς εἰς τάξιν καθίσταντο τοῖς πλείστοις οἱ δ' ἰππεῖς διεσκενασάμενοι καὶ προσεξελάσαντες ὑπὸ τὰς πύλας αὐτὰς καὶ τὸ τεῖχος ἔθεντο καρτερὰν ἰππομαχίαν καὶ κρατήσαντες ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ Ἐπαμεινώνδα ἀφείλοντο τὴν Μαντίνειαν.

§ 17. ανδρες ἀγαθοί: thus modestly Xenophon refers to the death of his own son Gryllus, who with his brother Diodorus took part in the fray on the Athenian side; cp. Ephorus (frag. 146 a) δ δ Γρύλλος τεταγμένος κατὰ τοὺς ἱππέας (ἦν δὲ ἡ μάχη περὶ Μαντίνειαν) ἰσχυρῶς ἀγωνισάμενος ἐτελεύτησεν. Euphranor painted a picture in the Ceramicus at Athens (of which there was a copy at Mantinea) apparently representing Gryllus in the act of striking the Theban commander: the Mantineans afterwards set up an equestrian statue in honour of Gryllus. Cp. Paus. i. 3. 4; viii. 9, 8; 11. 5; ix. 15. 5; Plut. Glor. Athen. 346. Diodorus and Pausanias hopelessly confuse this cavalry engagement with the great battle of Mantinea fought two or three days later.

§ 18. ἐξήκειν...τὰν χρόνον: cp. § 9 ὁρῶν...τὰν χρόνον προβαίνοντα. The Boeotarchs entered upon office about the time of the winter solstice, so that on this occasion there can have been no question, as in the first invasion of the Peloponnesus (vi. 5. 24 note), of Epaminondas' own period of command coming to an end. To what time then does Xenophon refer? Dodwell believes that it must be the time for which the mercenary troops had been engaged, and compares vii. 1. 28 ἐξήκοι αὐτῷ ὁ χρόνος, δε ἢν εἰρημένος. Schaefer believes that the Theban government had fixed a definite time for the length of the campaign. Stern (p. 238) conjectures that Epaminondas' Peloponnesian allies were becoming impatient for the σίτου συγκομιδή, so that he could no longer rely on their continued support.

λελυμασμένος . . . ἔσοιτο: for the periphrasis cp. vii. 3. 11.

ώστε οὐκ ἐδόκει αὐτῷ: an anacoluthon after ὁ Ἐπαμεινώνδας ἐνθυμούμενος, due to the length of the intervening clauses.

ἀναλύσοιτο: cp. Dem. xiv. 34 τὰς προτέρας ἀναλύσονται πρὸς τοὺς Ελληνας άμαρτίας.

καλήν . . . ἡγήσστο ἔσεσθαι: the indicative, repeating the notion of the participle λογιζομέτφ, is more vivid than the more regular construction ἔσοιτο would have been.

άρχην Πελοποννήσου: cp. § 1.

§ 19. ws = wore: cp. v. 2. 9.

πόνον . . . ἀποκάμνειν: for the accusative cp. Thuc. ii. 51 τὰι ολοφύρσεις τῶν ἀπογιγνομένων τελευτώντες καὶ οὶ οἰκεῖοι ἐξέκαμνον.

§ 20. ελευκούντο: cp. ii. 4. 25.

ἐπεγράφοντο . . . ῥόπαλα: cp. iv. 4. 10 τὰ σίγμα τὰ ἐπὶ τῶι ἀσπίδων belonging to the Sicyonians: Paus. iv. 28. 5 (Μεσσήνιοι σημεία ἐπὶ ταῖε ἀσπίσι Λακωνικὰ ἔχοντες; Aristoph. Achar. 1095 καὶ γὰς σὰ μεγάλην ἐπεγράφου τὴν Γοργόνα. This passage seems to mean that the Arcadians painted clubs on their shields, the club being the symbol of Heracles, the patron deity of the Thebans. Grote (x. 97) contests this interpretation.

§ 21. ἐξήγαγεν, i. e. out of Tegea: § 14.

συντομωτάτην: between ten and twelve miles.

τὰ πρὸς ἐσπέραν ὅρη: known as the Maenalian mountains; so vi. 5, 15.

τοῖς πολεμίοις: apparently drawn up in the narrowest part of the plain, some three or four miles south of Mantinea: cp. Paus. viii. 11. 4, 5. Xenophon, however, is absolutely silent about the movements of the Spartans and their allies, and it is difficult to supply his omission from other sources; in fact their position has to be inferred from what he says of Epaminondas' manœuvres.

§ 22. ἐξετάθη . . . ἡ φάλαγξ. This must mean that Epaminondas brought his army from column into line opposite the enemy.

ὖπὸ τοῖς ὑψηλοῖς. Epaminondas seems to have marched under the Maenalian mountains from somewhere near the site of the modern Tripolitza to the Pelagian wood.

την εν ταις ψυχαις . . . παρασκευήν: cp. iii. 4. 20 την γνώμη παρασκευάζουτο ως άγωνιούμενοι.

παραγαγών . . . ἔμβολον, 'having brought the regiments which were marching in column into line (εἰς μέτωπον) he thus strengthened the beak-like formation around himself.' Xenophon's brevity makes it impossible to follow exactly Epaminondas' evolutions: he evidently means to describe the manœuvre by which the Theban general here as at Leuctra, vastly increased the depth of the phalanx on the left wing; on his arrival at the mountain Epaminondas must have formed his marching column, headed by himself and his Boeotians into line by making his men face to the right (ἐξετάθη αὐτῷ ἡ φάλαγξ)

Then to strengthen τὸ περὶ ἐαυτὸν ἔμβολον he must have changed his line (or part of it) once more into column by making the men face to the right (or left) and brought τους έπι κέρως πορευομένους λόχους one behind the other, so that when the command to front was again given, the phalanx on the left wing would be of the desired depth. According to Diodorus (xv. 85) the Thebans were posted on the left with the Arcadians next them and the Argives on the right; in the centre were the Euboeans, Locrians, Sicyonians, Messenians, Malians, Aenianians, Thessalians, and the other In the opposing army the Mantineans with the other Arcadians held the right wing; next them stood the Lacedaemonians, and further on the Eleans, Achaeans, &c., the Athenians forming the left wing. It is remarkable that no authority mentions the commander-in-chief on the Lacedaemonian side; in all probability he must have been some nameless Mantinean according to the terms of the alliance (§ 3) ὅπως ἐν τῆ ἐαυτῶν ἔκαστοι ἡγήσοιντο. Neither does it appear who was in command of the Lacedaemonians themselves. Diodorus (xv. 84) puts the numbers of Epaminondas' army at more than 30,000 foot and not less than 3,000 horse, of the enemy at more than 20,000 foot and about 2,000 horse.

§ 23. τὸ στράτευμα ἀντίπρφρον...προσῆγε: for the simile cp. Rep. Lac. 11. 10 τὸν λόχον ἔκαστον ὅσπερ τριήρη ἀντίπρφρον τοῖε ἐναντίοιε στρέφουσι: cp. Grote, x. 102 'His column (ἔμβολον) would cut through the phalanx of the enemy, like the prow of a trireme impelled in sea-fight against the midship of her antagonist.' The words ἐμβαλῶν διακόψειε continue the metaphor.

τῷ lσχυροτάτφ...τὸ ἀσθενέστατον. These words prove that the deep formation applied only to the Thebans and Boeotians on the left wing; the Argives occupied the right: cp. Diod. xv. 85.

βάθος ἐφεξῆς: cp. Critical Note. Rüstowand Köchly's conjecture ἐφ' ἔξ for ἐφεξῆς is almost certain: it explains the comparison δοπερ ὁπλιτῶν φάλαγγα; the commentators explain the MSS. ἐφεξῆς as equivalent to συνεχές, i. e. without intervals for the ἄμιπποι, which is very otiose, as it is followed immediately by the more exact expression ἔρημον πεζῶν ἀμίππων: cp. iii. 4. 13 ἐππεῖς δοπερ φάλαγξ ἐπὶ τεττάρων παρατεταγμένοι.

πεζων αμίππων: restored by Morus from Harpocration: foot-

soldiers interspersed between the files of the horsemen: cp. Thuc v. 57 Ιππής πεντακόσιοι καὶ ἄμιπποι ἴσοι. Cp. Critical Note.

§ 24. $\tau \circ \hat{v}$ $ln\pi u \circ \hat{v}$ $ln\pi u \circ \hat{v}$ $ln\pi u \circ \hat{v}$ Diodorus (xv. 85) states that in both armies the cavalry were posted on the wings; this is quite consistent with the present passage, although these words seem to refer only to the cavalry on the left wing; for the $ln\pi lns$ $ln\pi lns$ mentioned just below as opposite to the Athenians were on Epaminondas' right wing

τῶν ἐαυτῶν: ἐαυτῶν is genitive dependent on τῶν: cp. vii 1. 13 τῶν ἐκείνων δούλων.

από τοῦ εὐωνύμου: cp. § 22: this is the only indication Xenophor gives of the disposition of the wings.

τήν... συμβολήν. Here, as in general, after he has described with some minuteness the disposition of the troops previous to the engagement, Xenophon has little to say about the course of the battle, and it is impossible to supply his omissions from Diodorus rhetorical narrative based, as it probably is, upon Ephorus. For Polybius (xii. 25) singles out Ephorus' description of this battle as 'extremely incorrect and absurd, arguing great ignorance both of the ground where it was fought and of the possible movements of the armies': cp. Grote, x. 104.

η προσέβαλεν: on the enemy's right, where the Mantineans and
Lacedaemonians were posted: cp. § 22.

§ 25. ἐκείνος ἔπεσεν: the honour of striking the blow was claimed by more than one warrior; cp. Paus. viii. 11. 4 Επαμεινώνδαν δι αποθανείν Μαντινείς μέν ύπο Μαχαιρίωνος Μαντινέως φασίν ανδρός ώσαύτως δε και Λακεδαιμόνιοι Σπαρτιάτην λέγουσιν είναι τον αποκτείνανη Επαμεινώνδαν, τίθενται δε Μαχαιρίωνα δνομα καὶ οὐτοι τῷ ἀνδρί. ὁ δ 'Αθηναίων έχει λόγος, όμολογούσι δε αυτώ και Θηβαίοι, τρωθήναι το Έπαμεινώνδαν ὑπὸ Γρύλλου (Xenophon's son). Plutarch (Ages. 35 ascribes the death-blow to a Lacedaemonian Anticrates, whose descendants the Spartans honoured under the name of Maxaspiwers, ώς μαχαίρα πατάξαντος. Pausanias (l.c.) goes on to describe the death of Epaminondas: ώς δὲ ἐτέτρωτο ὁ Ἐπαμεινώνδας, ἐκκομίζουσιν ἐπ ζώντα έκ της παρατάξεως αὐτόν. ὁ δὲ τέως μὲν τὴν χεῖρα ἔχων ἐπὶ τὸ τραύματι έταλαιπώρει και ές τους μαχομένους άφεώρα, όπόθεν δε άπεβλεπο ές αυτούς ωνώμαζον Σκοπήν οί έπειτα, λαβόντος δε ίσον του άγωνος πέρας, ούτω την χείρα ἀπέσχεν ἀπό του τραύματος, και αυτόν ἀφέντα την ψυχή έθαψαν ένθα σφίσεν έγένετο ή συμβολή: cp. Paus. ix. 15. 5, 6.

αὐτοῖς . . . αὐτοῖς: datives of the agent: cp. Oec. 2. 14 ἀποφεύγειν μοι πειρά; Mem. ii. 10. 1 ἄν τις σοι ἀποδρά.

διέπεσον, i.e. slipped away through the broken ranks of the enemy.

ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου. If the disposition of the forces be correctly described in § 24, the cavalry interspersed with the ἄμιπποι must have left them behind, and then the ἄμιπποι and πελτασταί must have wheeled to the left against the centre of the enemy; this seems to be implied in ἀφίκοντο ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου.

§ 26. ἀπάσης της Έλλάδος: cp. Diod. xv. 86 οὐδέποτε γὰρ Ἑλλήνων πρὸς ελληνας ἀγωνιζομένων οὕτε πληθος ἀνδρών τοσοῦτο παρετάξατο οῦθ ἡγεμόνες ἀξιολογώτεροι τοῖς ἀξιώμασιν οῦτε ἄνδρες δυνατώτεροι ταῖς ἐν τοῖς κινδύνοις ἀνδραγαθίαις.

αντιτεταγμένων, SC. απάντων τῶν Ἑλλήνων.

νεκρούς: the numbers of the slain are not recorded.

§ 27. οδτε χώρα . . . πλέον ἔχοντες: this is rather an exaggeration: Messenia and Megalopolis at least benefited: cp. next note.

ἀκρισία καὶ ταραχή: cp. Dem. xviii. 18 ἔπειθ' ή Πελοπόννησος ἄπασα διειστήκει καὶ οδθ' οἱ μισοῦντες Λακεδαιμονίους οὖτως ἴσχυον ὥστ' ἀνελεῖν αὐτούς, οδθ' οἱ πρότερον δι' ἐκείνων ἄρχοντες κύριοι τῶν πόλεων ἤσαν, ἀλλά τις ἦν ἄκριτος καὶ παρὰ τούτοις καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις ἄπασιν ἔρις καὶ ταραχή. After the battle a general peace was concluded, in which the Messenians were allowed to share as a separate state. On this account the Spartans refused to consent to it καὶ μόνοι τῶν Ἑλλίνων ὑπῆρχον ἔκσπονδοι, Diod. xv. 89: cp. Polyb. iv. 23; Plut. Ages. 35.

έμοὶ . . . γραφέσθω: cp. De re Equest. 10. 17 καὶ ταῦτα μὲν δὴ . . . μέχρι τούτων ἡμῶν γεγράφθω, and ibid. 12. 14 καὶ ταῦτα μὲν δὴ . . . γεγράφθω ἡμῶν.

APPENDIX

§ 1. NOTE ON THE BATTLE OF CYZICUS.

ἐπειδὴ δ' ἐγγύς, κ.τ.λ. Diodorus (xiii. 48-51) gives a much fuller and more rhetorical account of the battle, and conceives it quite differently. Plutarch (Alc. 28) seems to follow Xenophon in the main, but to add details from the same source as Diodorus, i.e.

probably Ephorus and Theopompus.

According to Diodorus, the several divisions of the Athenian fleet united at Cardia, and then sailed up the Hellespont to Proconnesus, taking care to pass Abydos by night, that the increase in their numbers might not be noticed by the enemy Mindarus, with the help of Pharnabazus, had just taken Cyzicus by storm. Next day the Athenians disembarked their soldiers under Chares, close to the Cyzicene territory, and with their fleel in three divisions, under Alcibiades, Thrasybulus, and Theramenes sailed against the enemy at Cyzicus. Alcibiades went ahead in order to προκαλέσασθαι τους πολεμίους, the other two generals aiming to surround them and cut them off from the city. Mindarus saw only Alcibiades' ships, and, despising their numbers, sailed out to meet them; whereupon Alcibiades by pretending flight drew him πορρωτέρω της πόλεως, till suddenly he faced about, and Theramenes and Thrasybulus, seeing his signal, sailed towards the city and cut off the Peloponnesians. Mindarus, now seeing the whole Athenian fleet (nothing is said about any mist), fled to shore at Cleri, where Pharnabazus was encamped. Alcibiades hothy pursued him, sunk some of his ships, took others, and tried to

drag others off the beach. The Peloponnesian land forces and the troops of Pharnabazus now came to the assistance of Mindarus, whereupon Thrasybulus disembarked his marines and sent word to Theramenes to bring up the soldiers under Chares. Meanwhile Mindarus, supported by the mercenaries of Pharnabazus and also by Clearchus, firmly stood his ground. When however Theramenes arrived with the reinforcements and joined Thrasybulus, first the mercenaries broke the line and fled, and then Clearchus was obliged to retire. Theramenes and his troops now went off to the help of Alcibiades. Mindarus was thus obliged to divide his forces: one division he sent to oppose Theramenes, while he himself at the head of the other made a brave resistance against Alcibiades, until after many heroic exploits he was himself slain. His death was the signal for a general flight among the Peloponnesians; but the Athenians were unable to pursue them far, because their retreat was covered by Pharnabazus, who now arrived on the scene.

According to Plutarch, Alcibiades, on arriving in the Athenian camp, hearing that Mindarus and Pharnabazus were in Cyzicus, determined to fight, and exhorted his troops accordingly. he sailed with the whole fleet to Proconnesus, where he ordered έντὸς περιβάλλειν τὰ λεπτὰ πλοία, that no news of his intended attack might reach the enemy, his precaution being much aided by a great thunderstorm and thick mist. Then the whole fleet set sail, and when the mist gradually lifted, Alcibiades saw the Peloponnesian fleet πρὸ τοῦ λιμένος τῶν Κυζικηνῶν. Thereupon he ordered the other generals to keep behind out of sight, while he himself, sailing on in front with forty ships, προυκαλείτο τοὺς πολεμίους. The Peloponnesians, despising his small numbers, sailed to meet him, and at once joined battle; but when the rest of the Athenian fleet came up, they turned and fled. At this juncture Alcibiades, διεκπλεύσας with twenty of his fastest vessels, made for the shore, disembarked, and slew many of the enemy, as they fled from their ships. Mindarus (who is not mentioned as being on board the Peloponnesian fleet at all) and Pharnabazus now came up to the rescue, but in vain: for Alcibiades quickly slew Mindarus and put Pharnabazus to flight.

§ 2. POLITICAL HISTORY OF ATHENS, 411-404 B.C.

411-410 B.C. After the expulsion of the Four Hundred in the spring of 411 B.C. the Athenian constitution, remodelled chiefly through the influence of Theramenes, became a modified democracy, which Thucydides declares to have been the best government that the Athenians ever enjoyed within his memory. The two leading features were the abolition of all paid offices of whatever kind, and the limitation of the full citizenship to such Athenians as could furnish themselves with arms at their own expense. It was thus the nearest approach that we read of in Greek history to Aristotle's ideal πολιτεία, or model democracy, being based chiefly on the middle class, and combining in itself the best elements of oligarchy and democracy.

But though this constitution had already received 5 the approval of Alcibiades, and the Assembly persuaded by Theramenes and actually passed a decree for his recall, the breach still remained open between the Athenians in the city and the Athenians on board the fleet. The latter could not have been less than 10,000 in number, and had just unmistakeably shown their democratical real in suppressing the simultaneous conspiracy of the oligarchical party in their midst ": in fact, it was not until the return of Alcibiades four years later, in 407, that this breach was finally healed. Till then the city and the fleet were almost as much separated as two independent states; the city annually elected the usual number of ten generals; the fleet still retained at its head Alcibiades. Thrasybulus, Thrasyllus, and apparently the other generals whom they had chosen at the time of the revolution 8. Theramenes and Thrasyllus alone acted as a sort of go-betweens: for the former, being sent out " by the city in 410 to try to prevent the Boeotians

Diod. xiii. 38, 42. It is a most shadowy conjecture to suppose that the paper constitution described in Arist. 'Aθ. πολ. 30, 31, was the work of Theramenes, or was ever put his coree; cp. Beloch, Gr. Gesch. ii. 71.

^{*} viii. 97.

* Ar. Pol. iv. 8, 3; Att, rol. 33. 2.

* Diod. xiii 38.

* Thuc. viii. 75, 76.

* Thuc. viii. 76.

§ 2. POLITICAL HISTORY OF ATHENS, 411-404 B.C. 313

and Euboeans from building a dam across the Euripus, and failing in that object, finally joined Alcibiades at the Hellespont, and did not return to Athens till three years afterwards: while the latter, after the victory at Abydos in the autumn of 411, was despatched to Athens for reinforcements.

When at last these two divisions of the Athenian people again united, the union was due on the one side to a return at Athens, more or less complete and certainly rapid, to the old extreme form of democracy, and on the other to the extraordinary successes of the μαυτικός δχλος under the command of Alcibiades. It is these changes and their connexion with each other that must now be traced.

At the same time that the Four Hundred had been deposed, Thucydides tells us 1, a board of Nomothetae had been appointed with the object of adapting the old Solonian laws to the new constitution³. Four months were assigned them for their work. But it would appear that nothing was really done: for six years afterwards Nicomachus, one of their number and called deaypapeus ros νόμων³, had not yet sent in an account of his office, and c. 399 B. C. he was accused of having taken bribes to alter illegally and otherwise tamper with the special laws assigned to him for revision 4. Thus the new constitution was never really put upon a permanent legal footing, and party feeling, which had shown itself in the condemnation of the most extreme of the oligarchical leaders, like Antiphon and Archeptolemus, was still too much excited to allow things to remain long as they were. In the early autumn of 411 B. C. 6 the Athenians at home had been greatly encouraged by the news of their partial success at Cynossema. In the winter the general Thrasyllus, who had been one of the democratical leaders at Samos, had arrived at Athens with the tidings of a fresh victory at Abydos, and with a request for reinforcements for the fleet. And in the spring of 410 B. C. Alcibiades totally annihilated the Peloponnesian fleet under Mindarus at Cyzicus. The completeness of his victory was vividly confirmed by the despatch written by Hippocrates, Mindarus' secretary, to the Spartan

viii. 97.
 Lysias, xxx. 2, 11, 28.
 Cp. Lysias, l.c.
 Cp. Aθ. πολ. 34. 1 τούτους (the 5,000) μλο οδο ἀφείλετο τὴν πολιτείαν ὁ ἔθμος διὰ τάχους.
 Thuc. viii. 106.

theirs from Pylos, and arranged, the Assembly, oraroi, voted their reject over it must be remember might wish or decide, it wi interest to continue the 'excited by their recent forces under the leadershitheir old supremacy.'

Nor were their hopes of Cyzicus meant much more nesian fleet. It meant reliprevailed at Athens ever especially since the loss of Alcibiades set up a custom from all passing ships; once Thracian cities began to paships sailed as of old into Pithe Periclean democracy, a return to it. The fleet at marauding expeditions, and Thus it was found possible t towards the expenses of cer διωβελία 8, which was now a tributed.

§ 2. POLITICAL HISTORY OF ATHENS, 411-404 B.C. 315

little by little came once more into force, though the several dates of its reinstitution cannot be ascertained. Aristophanes in the Frogs1, which was exhibited in 405 B. C., complains of the huge sums swallowed up by the δικαστικός μισθός, showing that by that time the change was complete.

There is equal difficulty in tracing the steps whereby the restrictions on citizenship, imposed after the dissolution of the Four Hundred, were gradually removed. Payment for public services evidently meant the readmission of the poorer citizens to the full discharge of all civic duties. But the means whereby this was brought about are unknown. All we can say is that Xenophon describes the Athenians as meeting for the trial of the generals after Arginusae in 406 B.C., πάντας κατὰ φυλάς, as if by that time none were excluded from the Assembly.

One constitutional change can however be referred with certainty to this year on the authority of the historian Philochorus 2. The members of the old Council of Five Hundred, which it appears had already been restored 8, henceforward were to sit like the dicasts, in ten divisions denoted by the first ten letters of the alphabet. The reason of this measure is not stated, but in all probability it was directed against the members of the oligarchical clubs 4, who were wont to sit together, and thus by their united action to acquire an influence totally disproportionate to their numbers 5. Gilbert 6 has ingeniously conjectured that these democratical changes were carried through by a board of συγγραφείε, on the ground that Demophantus, the proposer of a decree of which more will be said hereafter, συνέγραψεν, and not, as usual, εἶπεν; and that an inscription of this year mentions συγγραφείε, though it does not explain the nature of their office; and further that on the analogy of Thucydides (viii. 67), when Pisander proposed to appoint ten ξυγγραφείς αὐτοκράτορες, and of Xenophon (Hell. ii. 3. 2), when the Thirty were chosen, οἱ τοὺς πατρίους νόμους συγγράψουσι, it may very well be argued that they were extraordinary magistrates chosen to draw up a new constitution, and this time in a democratical direction.

¹ 141 sq.; 1466 sq. ² Philoch. fr. 119. ³ Cp. Andoc. i. 96. ⁴ Cp. Thuc. viii. 66; and esp. vi. 13. ⁵ A practice set on foot by Thucydides, son of Melesias; see Plut. Pericles c. 11.

Beitr. z. inn. Gesch. Athens, p. 341 sqq. 1 CIA. i. 58.

Two documents of this year illustrate still farther the growing power of the democrats. The first is the above-mentione Psephism of Demophantus, preserved in Andocides' speech on the Mysteries 1, which decreed that all Athenians, both in the city and in the fleet, should swear to hold as a public enemy, who might lawfully be put to death, any one who should attempt to overthrow the democracy, or who should hold any office after the democracy had been overthrown. This oath was to be taken just before the Great Dionysia in the spring of 409 B.C. and finds its parallel in the oath sworn to by the Athenian democrats at Samos in 411 B.C. The second is a psephism proposed by Erasinides 3, who was afterwards one of the generals at the battle of Arginusae, that Thrasybulus', one of the assassins of the oligarch Phrynichus, should be rewarded with a golden crown and the gift of citizenship, and that a proclamation to that effect should be made at the same Dionysia. Moreover at the same time the prosecutions against those implicated in the conspiracy of the Four Hundred, which had been suffered to lapse after the punishment of the worst offenders, seem to have been revived, and to have gone on with more or less vigour until the Amnesty of Patroclides in 405 B. C. Not only were individuals attacked, but whole classes, like the soldiers who had supported the Four Hundred, were punished with partial disfranchisement, so that e.g. it was made unlawful for them to speak in the Assembly, or to become members of the Council. Lysias says that it was these prosecutions that ruined the democracy; for that numerous sycophants accused innocent persons for the sake of their wealth, while they left the guilty untouched, if only they were sufficiently bribed.

Meanwhile Alcibiades had pursued a career of unbroken success on the Hellespont and Bosporus. In the winter of 409-408 he had been joined by Thrasyllus at the Hellespont with a considerable reinforcement from Athens, and the two generals combined to defeat the satrap Pharnabazus, first at Abydos, and then

Andoc. i. 96 ff. Gilbert, Gesch. Ath. p. 344, proves against Droysen and Herbert that this decree belongs to the period after the Dissolution of the Four Hundred, and not to that after the expulsion of the Thirty. Cp. Grote, vii. 321. Thuc. viii. 75.

CIA i. 59. 6 Or. xxv. 14, 15. · Cf. Thuc. viii. 92. ⁵ Andoc. i. 75 f.

§ 2. POLITICAL HISTORY OF ATHENS, 411-404 B.C. 317

408-407 at Chalcedon, after which he was reduced to come to terms and to submit to see Chalcedon once more pay tribute to Athens. These successes were followed by the capture of Selymbria and Byzantium. On the other side the Athenians had indeed to set the loss of Pylos in Messenia, and of Nisaea, the port of Megaralosses serious in themselves, but with little effect upon the revenue. Anytus, the demagogue, who had been despatched to relieve the former place was, on his return, accused of treachery, and only escaped, it was said, by bribing his judges 1. In the autumn of 408 B.C., therefore, Athens had regained the whole of the Thracian and Hellespontine provinces of her old empire, besides many of the islands in the northern Aegean. The Peloponnesian fleet had been annihilated. Pharnabazus, who had so long and so ably supported the Spartan cause, had been forced to consent to an armistice, and to promise a safe escort for an Athenian embassy to the Persian king. And all this had been mainly due to the courage and capacity of a single man, and him an exile; for Alcibiades had never availed himself of the permission to return home granted him in 411 B.C.⁸ So far indeed he had acted almost as a sovereign prince. Much still however remained to be done: Euboea and most of Ionia were still in open revolt. Before attempting their reconquest, Alcibiades seems now to have felt that a return to Athens was necessary for him, if ever there was to be a complete reunion between the city and the army. In the spring of 407-406, therefore, he sailed with all his ships to Samos: thence he despatched his friends and colleagues Thrasyllus and Theramenes to Piraeus with all the spoils of war and captured vessels and a crowd of prisoners to prepare the way for his reception, while he himself sailed with the remainder of the fleet to Caria, to collect still more money. The Athenians at home were by this time just as ready on their side to welcome him, and even before the arrival of Thrasyllus and Theramenes had chosen among the

¹ Arist. 'Aθ. πολ. 27. 5; Diod. xiii. 64, 65.

² Diod. xiii. 68. Gilbert (Beitr. 361) refers to this year a newly discovered fragment of Androtion, recording a Spartan embassy to Athens in the archonship of Euctemon, 408-407, to negotiate the ransom of Lacedaemonian prisoners. But the text is too doubtful to base much argument upon it.

generals for the following year, Alcibiades, Thrasybulus, and Conon. The news of his election reached Alcibiades at Gythium in Laconia, whither he had sailed from Caria, and he at once set out for Piraeus, which he entered on the day of the Plynteria (June), when the shrine of the goddess Athena was covered with a veil. Arrived in the harbour, even now he hesitated to land, so suspicious was he of the real feelings of the people towards him; and it was not until he had seen Euryptolemus and other relatives among the crowd that had assembled to meet him, that he ventured to set foot on shore. Then his partisans closed round him so as to form a sort of body-guard, and escorted him in their midst in triumphal procession from Piraeus to Athens.

In the city opinion was still much divided 1: some said that he had been the victim of the intrigues of his enemies, who had plotted against him and procured his exile in order to make room for their own ambitious schemes; others maintained that he had been the real cause of all the Athenian misfortunes in the past, and

would be just as dangerous in the future.

But for the moment Alcibiades with his marvellous personality carried all before him. The effect of his speeches in his own defence before the Council and Assembly 2 was such that none dared raise a voice against him. It was at once decreed that the column set up to record his condemnation in 415 B. C. should be cast into the sea, that his goods should be restored to him, and that the curse which the Eumolpidae had pronounced against him should be recalled. He himself was proclaimed στρατηγός αίτοκράτωρ by sea and land, as the only man able to restore Athens to her former power. The rich hoped to find in him a strong opponent to the ever-increasing encroachments of the extreme democrats. The poor saw in him a champion who would relieve them of their poverty, and whom they would be glad to support. even though he should assume to himself the rights of sovereign power and make himself tyrant of Athens 5. For the moment his enemies were silenced, although they continued, as events soon showed, as active as ever in their intrigues against him. demagogues seem to have been especially bitter, so completely

¹ i. 4, 13-17, ² Diod. xiii. 69. ³ Plut. Alc. 35; Diod. xiii. 69; ep. Thuc. vi. 15.

were they overshadowed in the eyes of the people by their new rival for popular favour.

It was ominous too that Theodorus the high priest, in removing the old curse, had said that for his part he had never denounced any curse against him, if he had done no injury to the commonwealth: while many of the pious and superstitious noted with foreboding that Alcibiades had landed on the Plynteria, the unluckiest day in the whole year.

Meanwhile Alcibiades was occupied in fitting out a new fleet of 100 vessels with the money that he had himself brought into the treasury. He chose Adimantus and Aristocrates, apparently out of the already elected generals for the year, to be his colleagues in the command 3. But before he sailed, hoping once for all to quiet the religious fears of the Athenians, as well as to assure them of his military prowess, he escorted with all his forces the annual procession along the Sacred Way to Eleusis, which ever since the fortification of Decelea by the Peloponnesians had been obliged to go by sea, King Agis now venturing to offer no opposition.

At last in September all was ready for his departure, for which none were more eager than his enemies; some, according to Plutarch, because they feared that he would soon make himself tyrant; others, we may certainly suppose, because they wanted a clear field left them in which to prosecute their own schemes.

But during the four months that Alcibiades had stayed in Athens, an entire change had come over the aspect of affairs in Asia. The able and energetic Lysander had succeeded the incapable Cratesippidas as admiral of the Spartan fleet; and Cyrus, the younger son of King Darius, had taken the place of the vacillating Tissaphernes as Satrap of Sardis, and had announced his intention of supporting the Peloponnesians with money and by all means in his power, even persuading Pharnabazus, notwithstanding his solemn promises, to hinder the Athenian envoys from proceeding to the Persian court³.

Events soon proved the wisdom of Alcibiades' enemies in hastening his departure. His attack on the little island of Andros was only partially successful. Arrived at Samos, he tried in vain

¹ Plut. Alc. 33. ² Xen. Hell. i. 4. 22; Diod. xiii. 69. ³ i. 4. 7.

to draw Lysander out of the harbour at Ephesus to a general engagement. His overtures to Cyrus through the mouthpiece of Tissaphernes were rejected with scorn. Money and supplies soon ran short, and he was obliged to scour the neighbouring coasts on marauding expeditions, making in his requisitions, it would seem but little distinction between friend and foe. To crown all, his lieutenant Antiochus, in defiance of his strict orders, ventured on a general engagement during his absence at Phocaea, and suffered a defeat at Notium; and do what he could, Alcibiades could not induce Lysander to give him an opportunity for revenge. Disap pointed in their unreasonable expectations of a speedy conquest of Chios and even of all Ionia, the Athenians both at home and on board the fleet were now as vehement in their denunciations of Alcibiades as but shortly before they had been in his praises. All complaints against his conduct were eagerly listened to; and when Thrasybulus, the son of Thrason (not to be confused with the more famous Thrasybulus, the general), returned from the camp to Athens 1, and accused him of maladministration, of treasonable intrigues with Persia and the Peloponnesians, and of building forts of his own, like a sovereign prince, in Thrace 2, the people at once suspended Alcibiades from his command, ordered his colleague Conon to take his place, and in the annual elections, which happened to occur just at the same time, chose ten new generals, among whom Alcibiades was no longer one 3. Alcibiades himself, finding that he was equally unpopular with his own troops, did not wait to hear the result of the accusations against him at home, but retired to his forts in the Thracian Chersonese.

406-405 B.C. At this juncture democrats of all shades seem to have combined to support the constitution, if we may judge from the list of the new generals: for among them Thrasyllus, Leon, and Diomedon had all taken a prominent part in the counter movement against the oligarchs at Samos, in 411 B.C.4: Erasinides

Diod. xiii. 73; Plut. Alc. 36.
 Plut. Lys. 5; Nep. Alc. 7; Just. v. 5. 4; Lysias xiv 38.
 Thuc. viii. 73.
 CIA.

^{&#}x27; Gilbert refers a statement of Himerius (ap. Phot. Bibl. 377) to this affair: Κλεοφῶν 'Αλκιβιάδην ἐγράφετο, and sees in it a formal γραφίπροδοσίας. Cobet refers it to the year 415 B. c.

§ 2. POLITICAL HISTORY OF ATHENS, 411-404 B.C. 321

had proposed the decree to crown the assassin of Phrynichus the oligarch; Pericles was the son of the great Pericles and Aspasia; while Conon seems rather to have succeeded Nicias in the leadership of the more moderate party. The year was one of great financial distress, due to the difficulty of maintaining Conon's large fleet of 100 vessels, and to the Peloponnesians under the admiral Callicratidas once more taking the offensive by sea, and so cutting off the sources of Athenian revenue. To meet the deficiency all the gold in the Acropolis was coined into money 1. Still, when the news reached Athens that Conon with all his fleet was blockaded at Mytilene, within thirty days the Athenians fitted out a fleet of 110 vessels, making all the inhabitants of Attica, rich and poor, slave and free, serve alike on board. About August, 406, the two fleets met off the islands of Arginusae, and the Athenians under the command of eight of their ten generals gained a complete victory over the Peloponnesians, Callicratidas himself perishing in the fight. In the ordinary course of things such a victory would have sufficed to ensure for some time the political power of the successful generals. But unfortunately in the moment of victory the generals had neglected both to rescue the survivors clinging to the wrecks of the vessels which had been disabled in the battle, and to bury the corpses of the dead. The news of this neglect excited great indignation among the Athenians at home. A summons was immediately issued for their recall. Thereupon two of their number retired into voluntary exile: the remaining six returned to Athens, were hastily condemned almost without any form of trial, and all alike executed (November 406).

Although there seems to be no evidence for supposing the condemnation of the generals to have been due to an oligarchical conspiracy, its effect, no doubt, was to produce chaos once more among the political parties at Athens. The democrats still clung to their old war policy; and Cleophon was again successful in procuring the rejection of a peace which the Lacedaemonians offered about this time on the same terms as before 8-a fact which

Aristoph. Frogs 720; Philoch. Frag. 120; CIA, i. 140.
 Diod. xiii. 97; Aristoph. Frogs 33, 693.
 Arist. 'Αθ, πολ. 34. 1.

victory, though now come soon unable to support i entirely occupied in water fleet. For the Peloponnes from the Spartan governm command; and he in the its efficiency, being backed

It was probably about the repent of their harsh treatmenthem the victory of Arginumenes, who had taken the rejected on the δοκιμάσία afte because he did not seem to have against those individuals, espective people in the trial. The complaints, and decreed that over to stand their trial, but following year they all escaped was not included in the accus

It mattered little, however, did not do. The fate of Ather of Aegospotami (c. August 40

Aristoph. Frogs 1422, 1500

§ 2. POLITICAL HISTORY OF ATHENS, 411-404 B.C. 323 of a single ship of his own, captured the whole Athenian fleet 1.

The citizens were at first stunned by the news, reflecting that at last the misery that they had inflicted on less powerful states was about to return on their own heads?. But next day the Assembly met and resolved to block up two of the three harbours at Piraeus, and to prepare the city for a siege. Really little could be done: for the Athenians had no fleet, and the corn supply was entirely cut off now that the Hellespont, as well as Euboea, was lost, and the Peloponnesians still harried the country from Decelea. Many weeks, however, passed before the appearance of the dreaded Peloponnesian fleet. Lysander was employed in the interval in receiving the submission of the Athenian allies, and in sending all the Athenian citizens and cleruchs, whom he captured, back to Athens in order to increase the number of mouths to be fed on the ever diminishing supply of corn. At last in November he appeared and blockaded Piraeus at the same time that the two Spartan kings Agis and Pausanias advanced with the entire Peloponnesian forces close up to the city walls. Within the city, as a last despairing measure, the democrats carried a proposal made by Patroclides to grant an amnesty to all disfranchised citizens, more especially those who had suffered partial disfranchisement for the part they had taken in the Revolution of the Four Hundred *. At the same time the full rights of Athenian citizenship were conferred on their faithful allies, the Samians. The exiles however were not recalled. None the less the oligarchs, who saw that their day of power would soon and certainly come with the surrender of the city, seem at the time to have remained quiet. But the forces that the Athenians could muster, even with the citizens all thus united, were so obviously incapable of offering a successful resistance, that so early as December, when the corn supply had completely failed, envoys were sent to Agis with offers of peace on condition that the Athenians became allies of the Lacedaemonians, and retained Piraeus and the Long Walls. Agis referred the envoys to the ephors at Sparta, who alone, he said, had powers to conclude a treaty. But when they reached Sellasia on the Lacedaemonian

1 CIA. iv. 2, 1b.

¹ Arist. 'A9. wol. 34. 2.
³ Andoc. i. 73 ff.; Lys. xxv. 27; ii. 2. 11 and note.

frontier, the ephors, on hearing the terms they had to offer, see them back with an injunction not to return until the Athenians has come to a better decision. It appears however from the sequel of Xenophon's narrative I that they were at the same time informed that a peace might be concluded if the Athenians would consent to the demolition of ten stadia of their Long Walls. For when or their return the envoys announced before the Council the result of their mission, Archestratus was arrested for proposing submission to this condition, and at the same time Cleophon carried a decree in the Assembly forbidding any such proposal for the future on pain of death 2.

At this crisis Theramenes came forward and promised that, it the people would send him to Lysander, he would at least procure certain information as to whether in requiring the demolition of the Long Walls the Lacedaemonians meant the utter enslavement of Athens, or only a guarantee of Athenian good faith. Theramenes was accordingly despatched, but instead of returning at once with the necessary information, he stayed with Lysander for more than three months, waiting for the moment when the Athenians would be compelled by famine to accept any terms whatsoever. In the fourth month he returned, saying that he had been detained by Lysander, who had at last advised him to apply to the ephors, as they alone had power to conclude a peace. Meantime Cleophor had been put to death on a false charge of failure in his military duties 3, brought against him by the oligarchical conspirators, who were once again secretly active: and now hunger silenced al further opposition. Theramenes therefore and nine others were chosen to go to Sparta as ambassadors with full powers. At Sellasin the ten new ambassadors were again stopped by the ephors ; but when they said that they were invested with full powers, they were invited to attend a conference of the Peloponnesian confederates at Sparta, which had been summoned to consider the fate of Athens Here the Thebans and Corinthians advocated the total extirpation of the Athenian name; but the Lacedaemonians, guided, it would appear , rather by motives of self-interest than the patriotic senti-

Cp. ii. 2. 20 with ii. 3. 41.

² Lysias xiii. 8; Aeschin. ii. 76. ii. 2. 14, 15. Lysia Lysias xiii. 15; cp. Xen. i. 7. 35 note.

§ 2. POLITICAL HISTORY OF ATHENS, 411-404 B.C. 325

ments which they openly professed, refused to allow a city, which had wrought so much for Greek freedom in the past, to be wiped out of the map of Greece, and decided to offer terms, far harder indeed than those offered four months earlier, but reasonable under the circumstances. The terms were to be that the Athenians should demolish their Long Walls and their arsenal at Piraeus, that they should resign all their foreign possessions, and confine themselves to their Attic territory, that they should readmit all their exiles, and become the allies of Sparta, recognizing the same friends and enemies and following her leadership by land and sea. The number of ships, which they were to be allowed to keep, was left to the discretion of Lysander 1.

The day after their return to Athens, Theramenes, as spokesman of the ambassadors, recited the Lacedaemonian conditions, and proposed their acceptance. Even now a few, headed by Cleomenes, one of the younger demagogues, raised some opposition, but the prevailing distress was too great for any farther delay? The peace was accepted, and on the 16th of Munychion (c. April) Lysander, coming from Samos, sailed into Piraeus along with many of the Athenian exiles. All the ships left in the dockyards were handed over to him, save twelve, which he permitted the Athenians to retain. Then his troops occupied the fortifications, and began the destruction of Piraeus and the Long Walls.

Thus ended the Peloponnesian War almost exactly twenty-seven years after its first outbreak in April 431 B.C.

§ 3. THE TRIAL OF THE GENERALS AFTER ARGINUSAE.

For this incident in Athenian history Xenophon, as being himself contemporary with the event, is undoubtedly the chief and the best authority. His account seems to be a simple and impartial statement of the facts of the trial, and the points of obscurity are apparently due, not to any wilful perversions, but to omissions as to

² Cp. Lysias xiii. 13.

¹ ii. 2. 20; Diod. xiii. 107; Plut. Lys. 14; Arist. 'Αθ. πολ. 34. 3.

questions of fact and of law, which it is difficult to supplement from any other sources. Diodorus (flor. 15 B.C.) gives only a meagur narrative of the trial, based on Theopompus (flor. 333 B.C.), and evidently here, as in other passages, holds a brief in favour of Theramenes, though he condemns the treatment of the generals Aristophanes' Frogs, exhibited in the year 405 B. C., shows a somewhat of the prevailing feeling at the time in Athens, and more especially as to the part played by Theramenes, which would seen to have incurred the general displeasure of the people. Plate (Apol. 32 b) and Xenophon (Mem. i. 1. 18; iv. 4. 2) more fully describe the bold resistance offered by Socrates to the unconstitutional demands of the Assembly. It may therefore be gathered that the whole literary opinion of the day strongly disapproved the condemnation of the generals.

In his own narrative (i. 6) Xenophon gives a very brief summary of events. In the battle at Arginusae the Athenians, he tells us lost 25 ships, crews and all, except a few survivors, who made then way to shore. The generals in command had ordered the trier archs Theramenes and Thrasybulus and some of the taxiarchs with 47 ships, to rescue those still clinging to the wrecks, while they themselves sailed to Mytilene against Eteonicus. But a great storm 1 arose and prevented the rescue, and also, it would seem their own passage across to Mytilene. Euryptolemus, however, in the course of his speech 2 adds several details. Immediately after the battle, he says, the Athenian fleet returned to the Arginusae islands, and there the generals held a council of war. Diomedor wished to rescue the survivors on the wrecks, Erasinides to sail at once against the enemy: but Thrasyllus pointed out that both

¹ Grote (vii. 430) points out that immediately after the battle the Peloponnesian despatch boat brought the news of Callicratidas' defeat to Eteonicus at Mytilene, apparently without any difficulty, although its course was NW.; and that afterwards the storm was not sufficient to stop the same boat from sailing out of the harbour and in again once more, nor yet to prevent Eteonicus' fleet from sailing SW. to Chios: is fact the wind was object, which means not 'fair,' but 'favourable' though it is true that Conon at the same time thought it more prudent to wait till the wind was siblusireps before he started in pursuit. Probably therefore it blew a strong gale from the N. or NE. Cp. Theramene speech (ii. 3. 35) and Diodorus (xiii, 100).
2 i. 7. 17, 29.

objects might be effected by leaving 47 ships under the command of the trierarchs, Theramenes and Thrasybulus, and of other subordinate officers, to look after the 12 disabled vessels [13 of them must therefore have sunk in the interval, cp. i. 6. 34], while they themselves sailed with the rest of the fleet against Eteonicus at Mytilene. They accordingly tried, he adds, to sail (§ 31, ₹πλεον), but the storm prevented the rescue. Diodorus (xiii. 100) here makes an important addition: the sailors of the 47 ships refused to work διά τε τὴν ἐκ τῆς μάχης κακοπάθειαν καὶ διὰ τὸ μέγεθος τῶν κυμάτων, the general result being that the men clinging to the sinking ships were left to perish.

Afterwards the generals met together to draw up a despatch to the Athenian Council and people 1. Six of them wished to mention in it the orders given to Theramenes and Thrasybulus; but Pericles and Diomedon out of kindness to the trierarchs persuaded their colleagues to omit it. Accordingly in the despatch they merely wrote that the storm had prevented all rescue 2.

Xenophon ³ goes on to relate that the Athenians at home, as soon as they heard the news, deprived all the generals of their command except Conon, and that they chose to be his colleagues Adimantus and Philocles. Diodorus states in addition that they summoned the generals home with all speed to stand their trial. Thereupon of the eight that had fought at Arginusae two, Protomachus and Aristogenes, retired into voluntary exile: the other six returned to Athens. Among the latter Erasinides was accused immediately on his arrival before a δικαστήριον (probably on a $\gamma \rho a \phi \dot{\eta} \kappa \lambda o \pi \dot{\eta} s$ $\delta \eta \mu o \sigma i \omega \nu \chi \rho \eta \mu \dot{\eta} \tau \omega \nu$) by Archedemus, who was at that time $\pi \rho o \sigma \tau \dot{\alpha} \tau \eta s$ $\tau o \dot{\nu}$ $\delta \dot{\eta} \mu o \nu$, other charges being made at the same time against his generalship. The result of the trial was apparently

 $^{^1}$ i. 7. 17. 2 Diodorus (xiii. 101) gives quite a contradictory account of the despatch: he makes out that Theramenes and Thrasybulus had already returned to Athens before that the generals, suspicious that they might intrigue against them in the city, addressed a letter $\pi\rho\delta\tau$ $\tau\delta\nu$ $\delta\eta\mu\rho\nu$ to explain that they had given orders to the trierarchs. Grote's attempt (vii. 429) to reconcile the two by supposing that Diodorus has confused a private letter addressed by the generals to their friends at Athens with the public despatch mentioned by Xenophon, is a mere subterfuge.

³ i. 7. 1; Diod. xiii. 101.

This hypothesis would accoumeeting of the Assembly that one but the storm, and some his defence against the accushad begun to accuse him fir Critias had asserted, only in subsect the prevailing opinion a may believe Aristophanes³; at the same impression. On the suppose that Theramenes, bein which, such as it is, seems exmoment, and that Diodorus is justify this subsequent defence

and bring them before the Asse

The question here arises,
machinery was thus set in mo
It has been very generally assi
εἰσαγγελία of the form which I
applicable ἐπὶ δημοσίοις ἀδικήμασ
νοις, καὶ ἐφ' οἶς μί,τε ἀρχὴ καθέστη
οὖς εἰσάξουσιν, ἀλλὰ πρὸς τὶν βοι
γίγνεται. In this case the or
Council, if after the preliminary

Timocrates' proposal, the Cou

(2) the Assembly when it met might either itself consider whether there was sufficient evidence against the accused for the charge to lie, or, if there could be no manner of doubt upon that point, simply to determine what should be the method of the trial. Now Xenophon's narrative does to a certain extent support this theory: for Euryptolemus in his speech (§ 33) entreats the people not to convict the generals of προδοσίαν αυτί της αδυναμίας, and it is well known that in cases of προδοσία the εἰσαγγελία was the ordinary form of procedure. Again in § 4 Theramenes maintains at the first meeting of the Assembly, that the generals δικαίους είναι λόγον ύποσχείν: and in § 281 Euryptolemus urges the people not to deprive the accused of all opportunity of legal defence: so that both passages might be taken to imply that at its first meeting the Assembly merely gave the case the usual preliminary hearing. On the other hand it must be remembered that neither Xenophon nor Diodorus speak of the charge as an eigayyedia, nor of the first meeting of the Assembly as summoned merely to consider the 3 justifiability of the accusation; that all the precise information we possess about this particular kind of procedure is subsequent to the νόμος είσαγγελτικός, the date of which is certainly not earlier than the archonship of Euclides 403 B.C.; and that in this particular case the proceedings were irregular throughout.

There is indeed an obvious reason why Timocrates should have proposed in the Council that the generals should be brought before the Assembly rather than before an ordinary Heliastic court: for Theramenes and his party would evidently expect to be able to work with much more effect upon the feelings of the Assembly, made up, as it was at this time, of the old, the young, and the infirm (the large majority of the able-bodied citizens being still on

¹ Cp. §§ 5, 23.

 $^{^2}$ § 7 may very well be taken to imply that this meeting was merely preliminary, for (1) the generals produced so favourable an impression that many $l\delta \hat{\omega} r \alpha$ were ready to go bail for their appearance, and such appearance could only have been at a proper trial; (2) it was decided $(l\delta o f e)$ to adjourn the case $els \delta r i \rho o r \delta m \lambda \eta o l a r$, and this can only mean that the accusers, seeing things going so much in the generals' favour, contrived to defer the voting, which would evidently have resulted in a decision that there was no prima facte case against them.

board the fleet), than upon the feelings of a comparatively select body of sworn dicasts.

Accordingly at the first meeting of the Assembly Theramenes and his followers appeared as the most prominent accusers of the generals, maintaining that, if any one was to blame for the death of the shipwrecked crews, it was the generals themselves, who in their despatch had simply mentioned the storm as the cause. In reply the generals made only a short defence, as the legal time for speaking was not allowed them, relating how they had given orders to Theramenes, Thrasybulus, and other capable men to rescue the crews, while they themselves were sailing against the enemy; and repeating that really it was the storm which had prevented the rescue 1. Their defence was supported by the evidence of the pilots and sailors of the fleet; and short as it was produced such a favourable impression, that many came forward to go bail for the generals, and it was quite evident that, had a vote been taken, it would have been in their favour. It was, however, too late in the evening for a show of hands to be seen; so that it was resolved that the case should be adjourned to a second meeting of the Assembly, and that meantime the Council should prepare a προβούλευμα as to the method by which the generals should be tried.

In the interval occurred the festival of the Apaturia, which the members of each family met to celebrate in common, and at which the youths, just come of age, were registered on the roll of their demes. This time many a place was seen to be vacant, and many a family appeared in mourning garb. Theramenes and his party availing themselves of these natural feelings of grief to kindle great indignation against the generals, seem not only to have induced the kinsmen of the dead to attend the second meeting of the Assembly, but, at least according to Xenophon's narrative, to have gone so far as to suborn men to appear among the crowd o real mourners, clad in black garments and with shaved heads, jus as if they had been kinsmen.

At the same time too they persuaded Callixenus to accuse the

¹ This is a direct contradiction to Theramenes' statement in ii. 3. 3. that the generals had asserted οἶόν τε εἶναι σῶσαι τοὺς ἄνδρας.

2 Cp, i. 7. 8 note.

generals in the Council, which met according to the decision of the Assembly, and at his instigation drew up a most monstrous $\pi\rho\rho$ - β ούλευμα, that since the accusation and defence had been already heard at the previous Assembly (which of course was only partially true), at the next meeting the people should vote at once by tribes, without any further hearing of the case, upon all the generals collectively; that the votes should be deposited in urns, two such urns for each tribe, one for votes of acquittal, the other for votes of condemnation; and that if the generals were found guilty, they themselves should be put to death and their goods should be confiscated. Thus in defiance of all Athenian legal procedure and traditions no real trial was to be granted to the generals at all, the voters were to be intimidated, and sentence was to be passed upon all the accused collectively instead of separately.

Accordingly at the next Assembly Callixenus brought forward this $\pi\rho o\beta oi\lambda\epsilon \nu\mu a$: and the general excitement thus produced was still further heightened by the declaration of a sailor, who had saved his own life by clinging to a meal-tub, that his drowning companions had bidden him, if he should escape, tell the people that the generals had left the most patriotic of the citizens to perish.

Hereupon Euryptolemus, who was cousin to Pericles, one of the accused generals, together with some others, threatened Callixenus with a $\gamma\rho\alpha\phi\dot{\gamma}$ $\pi\alpha\rho\alpha\nu\dot{\rho}\mu\omega\nu$ for making so unconstitutional a proposal; but they were howled down by the people and forced to withdraw their threat, one Lyciscus even proposing that they should be included in the same vote as the generals, unless they gave way. Now, however, some of the Prytanes, who were presiding over the meeting, refused to put the question to the vote; but when Callixenus menaced them with the same treatment, they all withdrew their opposition except Socrates.

Foiled in this attempt to procure justice for the accused, Euryptolemus now came forward with an amendment to the $\pi\rho\sigma\theta\sigma\dot{\omega}\lambda\epsilon\nu\mu\alpha$, or rather perhaps with an alternative proposal, in advocating which he was able to make a speech of considerable length in defence of the generals. In the course of it he stated and restated the facts of the case, adding that one of the accused had himself been among the shipwrecked mariners, and had only saved his own life

..., -... projemus formally n methods should be adopted, n separately tried according to th

When the two proposals v preferred that of Euryptolemi second vote was taken, at w adopted. Afterwards the eig death, the votes being taken pre in the προβούλευμα, and the s: Athens, were immediately execu What however was the nature

i ἐν τῷ δήμω. Grote seems to phasis on the fact that the people in

for this passage alone, where Eurilegal procedure, would be sufficient competence to try such cases itself court, and other analogous instanc

Comit. Athen., p. 206).
² το Καννωνοῦ ψήφισμα: cp. Arist no particular reason why the words i in the decree, the balance of eviden it. For in § 23 Euryptolemus insist separate trial for each of the accuse tive κατά τον νόμον . . . δε έστιν έπε adopted instead. Moreover, in § ξεκαστον into his amendment rathe Callixenus' προβούλευμα than in close ψήφισμα. Finally, the Scholiest on

§ 3. TRIAL OF GENERALS AFTER ARGINUSAE

in relation to the context, the passage seems to mean that Menecles challenged the vote on some formal ground, which rendered it necessary for the imigrating to put the question to the vote again. Ordinarily, however, a ὑπωμοσία meant much more: it meant a determination in the mover of it to bring the question challenged under the cognizance of a court of law, and had the effect of suspending the validity of the resolution until the court had given its decision. But Xenophon never says a word about any such adjournment, and evidently implies that the second vote was taken immediately after the first and on the same day. have therefore to suppose either that Menecles interposed a $i\pi$ ωμοσία of a kind not otherwise known, or that the neglect to carry into effect the adjournment that it entailed was merely one more among the many unconstitutional incidents of the day, unless indeed we may believe the otherwise untrustworthy author of the Axiochus 1 (Plato 368 e), who speaks of Theramenes and Callixenus having at a subsequent meeting? τη ὑστεραία suborned the proedri and so procured the condemnation of the generals.

However that may be, shortly afterwards the Athenians repented of their injustice, and voted that a public prosecution should be

¹ It is impossible to attach much weight to this statement in the Axiochus, because, short as it is, it contains two obvious mistakes: (1) it speaks of πρόεδρα, although none were instituted before the archonship of Euclides, 403-402 B.C.; (2) it speaks of τρισμυρίων ἐκκλησιαζόντων, which is evidently a fallacious computation of the whole body of Athenian freemen. Moreover the whole dialogue, as Grote (Plato, cap. iv.) shows, is a late production, and possesses no authority.

shows, is a late production, and possesses no authority.

² Gilbert here raises the question as to what became of Socrates' opposition, which both Plato and Xenophon represent to have been unswerving; and finds its solution in the hypothesis of an adjournment, because at a second meeting Socrates would no longer have been επιστάτης. Probably, however, Socrates' scruple, which was a strictly legal one, was satisfied by his putting Euryptolemus' alternative motion to the vote, which contained a strictly legal proposal, although its rejection carried with it the passing of the Council's προβούλευμα; for this seems to be the force of the preposition in composition in the words διαχειροτονομένων, διαχειροτονίας. Nor need the interposition of Menecles' ὑπωμοσία have made any difference, if the question was immediately put again on the same day: in this case all that Socrates had to do was to put Euryptolemus' motion over again: and then, when it was rejected, the προβούλευμα was ipso facto carried. Cp. Goodwin in the Transactions of the American Philol. Assoc. 1885, p. 172.

instituted against those who had deceived the people. Callixenus and four others were accordingly arrested, Theramenes not being among the number, which seems to show that some distinction was drawn between his conduct and that of the rest, possibly because it was felt, as Diodorus insists at some length, that he was driven to it by the exigencies of self-defence. But before the accused could be tried, they all escaped amid the political confusion of the following year. Callixenus indeed ventured to return with Thrasybulus and the exiled democrats in 403 B.C., but hated by all, says Xenophon, he died of starvation.

§ 4. SPARTA.

In the period covered by Xenophon's Hellenics, the three leading features of Sparta and the Spartan Constitution are the decrease of population or at any rate of the full Spartiatae or outline the decay of the kingly power, and the increase of the power of the ephors. In the absence of materials nothing like a continuous history of these changes can be written: still for this particular period we are peculiarly fortunate; we possess not only the scattered notices which, as coming from a writer the circumstances of whose life made him specially qualified to speak with authority on all Spartan affairs, are of chief importance, but also a contemporary sketch 1 (c. 378) of the Spartan Constitution, which has been generally attributed, not without good reasons, to Xenophon himself, and which at the very least must have been written by a well-informed contemporary. To these we can add the wellknown criticisms of Aristotle in the Politics2, which, though taken strictly they apply to a period some twenty or thirty years later. are most useful as confirming and supplementing the contemporary evidence. Finally, some further materials can be derived from the nearly contemporary Encomium of Agesilaus 8 (c. 354-338), from antiquity onwards often, but without sufficient reason, attributed to Xenophon himself, Plutarch's Lives of Lysander and Agesilaus, Diodorus Siculus, Pausanias, &c.

¹ Cp. Roquette, p. 83.
² ii. 9.
³ Cp. Roquette, p. 101, and on the othe rside Class. Review, xiii. 343 ff.

§ 4. SPARTA

Population.

Aristotle's 1 opinion on the cause of Sparta's ruin is well known: μίαν γαρ πληγήν (Leuctra) οὐχ ὑπήνεγκεν ή πόλις, ἀλλ' ἀπώλετο διὰ τὴν ολιγανθρωπίαν. From the context it appears that he refers to the fully privileged Spartiates or omeon, who contributed their share to the συσσίτια or public messes: for though there was enough land, he says, to maintain 1,500 horsemen and 30,000 hoplites, in his day there were less than 1,000; once on a time however there had been 10,000. Can we estimate the number of full Spartiates before Leuctra? At the time of the Persian Wars there were 8,000 2, but at the time of Leuctra these seem to have dwindled to some 1,500, for at that battle four 3 morae contained 700 Spartiates of all ages up to 55. There were however six morae in all, or some 1,050 Spartiates between 20 and 55 years of age; consequently the total number cannot be put at more than 1,500. Long before Leuctra the conspiracy of Cinadon had in 396 B.C. made the Spartiates only too well aware of the insecurity of their position. Then in the market-place Cinadon could count only 74 Spartiates and more than 4,000 helots, neodamodes, hypomeiones, and perioeci, all of whom would 'gladly eat the Spartiates raw.' No wonder therefore that we find a growing aversion to employ Spartiates on foreign service: these 1,500 Spartiates had in the first instance to act as garrison against some 80,000 internal foes, all of whom were for various reasons anxious to break through the walls of the ever-narrowing oligarchy. Thus in 399 no Spartiates at all were despatched in Thibron's army 5, but 1,000 neodamodes; in 396 King Agesilaus volunteered to command in Asia at the head of 30 Spartiates, 2,000 neodamodes, and 6,000 allies; in 382 Eudamidas led 7 2,000 neodamodes, perioeci and Sciritae against Olynthus with no Spartiates at all. By 374 this custom had become notorious, and Polydamas the Pharsalian warns 8 the Lacedaemonians that it is useless to send against so powerful a monarch as Jason νεοδαμώδεις καὶ ἄνδρα ἰδιώτην. In 369 Ischolaus

Pol. ii. 9. 16.
 Vi. 1. 1; 4. 15, 17. Cp. Ages. 2. 24 καὶ αὐτῶν Σπαρτιατῶν οὐ μείονων ἀπολωλότων ἐν τῆ ἐν Λεύκτροις μάχη ἡ λειπομένων.
 iii. 3. 4 ff.
 v. 2. 24.
 vi. 1. 14.

had I as garrison in the frontier station of Oeum only 400 neoda modes and Tegean exiles to resist the Theban advance. Thus when their own numbers could not, after Leuctra, have been more than 1,000 able-bodied men, the Spartans had only too good reason to be afraid of the 6,000 helots who at this time, in response to the promise of freedom, volunteered to fight as hoplites against the Thebans, because, as Xenophon 2 puts it, λίαν εδόκουν πολλοί είναι But even this policy of wholesale manumission of helots, which seems to have been begun 8 in the course of the Peloponnesian War, and which raised them to the position of neodamodes, did not suffice to secure their fidelity; for in a later, perhaps exaggerated, passage 4, Xenophon tells us that after Leuctra all the helots and many of the perioeci revolted. Messenia of course was never recovered: but how the Spartiates succeeded with their small numbers in quelling the revolt in Laconia itself-which, however difficult a task, they certainly achieved-we are nowhere told. When once their military prestige was gone after the defeats of Leuctra and Mantinea, and the disgrace of the Theban invasions. it was obvious that so narrow an oligarchy, composed of about 1,000 citizens, could never regain Messenia, still less their old Peloponnesian hegemony, and least of all their empire over the Aegean coasts. The amazing thing is that they ever won an empire at all and managed to keep it so long as they did.

Kings.

In the course of the fifth century the dual monarchy had lost much both in power and in dignity. The quarrels between the two royal houses had been almost constant. Prosecutions for misconduct, which generally resulted in condemnation, had been frequent—Cleomenes, Demaratus, Leotychides, Plistoanax, Pausanias, had all been driven into exile. This again had occasioned long minorities ⁶; and the guardians of the infant kings had often played into the hands of the ephors or in other ways degraded the kingly office. Of the kings who reigned between 411 and 362 B.C. Xenophon mentions Pausanias, Agesipolis, and Cleombrotus of the

¹ vi. 5. 26. ² vi. 5. 29. ⁴ vii. 2, 2; cp. Ages. 2, 24.

² Thuc, iv. 80; v. 34; vii, 19. ⁵ iv. 2. 9.

Agiad line and Agis and Agesilaus of the Eurypontid line: Plistoanax (426-408), Agesipolis II (371-370), and Cleomenes II (370-309) of the Agiads he passes over in silence, the last, doubtless, because he was a minor. The other five occupy an important position in his narrative: yet, notwithstanding the commanding influence of Agesilaus, they all appear as subordinate to the ephors. The honorary privileges of the kingship, however, enumerated by Herodotus¹, seem to have remained unimpaired. As of old, the kings held 'the traditional priesthoods and performed the traditional sacrifices. When they were at home they messed 3 together, and they were always provided with a double portion. sulted 4 the oracles on behalf of the state. In the field they were attended by a body-guard and by a retinue of polemarchs After death they were buried with more than and officials. human honours.

Again, their military powers were but little curtailed. Though the author of the Respublica Laconensis states (15. 2) that Lycurgus only gave them the privilege στρατιάν ὅποι αν ἡ πόλις ἐκπέμπη, there is still some trace of the more independent power ascribed to them by Herodotus * πόλεμών γε εκφέρειν επ' ην αν βούλωνται. Thus c. 388 Agesilaus declared war against the Acarnanians, as he had promised them the year before; and again in 387 he threatened that he would πόλεμον εξοίσει against the Corinthians; of course it is possible, or, rather perhaps probable, that in both instances Agesilaus did not really act independently, but relied 10 on his influence with the ephors and Assembly. Once in the field, however, although in European campaigns there were two ephors 11, and in Asiatic campaigns 30 commissioners 12 always in attendance, the king enjoyed the full powers of commander-in-chief, unhampered by his colleague; for since the quarrels 13 of Cleomenes and Demaratus of old, the Spartans had, with only one exception 14,

¹ vi. 57.

² iii. 3. 4, 43; iv. 3. 14, 21; v. 1. 33; de Rep. Lac. 15. 1.

² v. 3. 20; de Rep. Lac. 15. 4.

⁴ iv. 7. 2.

⁵ iv. 3. 4, 6; 5. 8.

⁶ de Rep. Lac. 13. 1, 7.

⁹ iv. 6. 13; 7. 1; v. 1. 34.

¹⁰ ii. 4. 36; de Rep. Lac. 13. 5.

¹¹ iii. 4. 36; de Rep. Lac. 13. 5.

¹² iii. 4. 20; iv. 1. 5, 30, 34.

¹³ iii. 4. 20; iv. 1. 5, 30, 34.

¹³ Her. v. 75.
14 ii. 2. 7, 8. Agis being already at Decelea, Pausanias led the Peloponnesian forces against Athens in 405.

adhered to the law made at the time μη έξειναι επεσθαι αμφοτίρου τοὺς βασιλέας έξιούσης τῆς στρατιῆς; indeed it had become customary exceptions being rare, for one of the kings always to be at home As commander-in-chief, the king summoned 2 or not, as he chose his council of war, but he was not bound to follow the advice of his councillors. He controlled all military operations, both strategical and tactical. He had full powers over life and death. He could make truces 3 and enter into negotiations 4 with the enemy, though the ratification and indeed the conditions of any permanent peace rested b with the home authorities. In conquered states he could appoint harmosts 6 as he would, and make any changes he though fit7 for the proper administration of government. None the less the king was held responsible for the good or ill success of all his measures, and on his return home could be cited before a count composed of the other king, the 28 gerontes and the 5 ephors Thus Pausanias, for his failure in Boeotia in 395, was brought to trial by his enemies at Sparta and condemned to death, only escaping by flight; and his friends pointed 9 out to Cleombrotus just before Leuctra the danger of prosecution that he ran, if he again declined battle. Thus the kings still enjoyed and exercised to the full their ancient right of commanding the Spartan armies in the field. Only once was a king entrusted with the command of the fleet as well, when in 395 the government, wishing to strengthen his position in Asia, commissioned Agesilaus καταστήσασθαι 10 ναύαρχα οντινα αὐτὸς βούλοιτο, and he abused their trust by appointing his incapable brother-in-law Pisander. The kings were, as Aristotle says 11, στρατηγοί άίδιοι, and their form of kingship was στρατηγία διά βίου κατά γένος.

It is when we come to consider their political powers that we see the real weakness of the Spartan kings, even of such a king as Agesilaus himself. In earlier times the two kings had apparently if united in their action, exercised independent powers; but the disasters to the dual kingship in the fifth century had rendered any

¹ v. 3. 10.
2 iii, 5. 22; iv. 5. 7; vi. 4. 14; de Rep. Lac. 13. 1.
3 iii. 4. 5.
4 v. 1, 32, 33.
5 ii. 2. 12; iii. 4. 26.
6 iii. 2. 29; v. 4. 15, 41.
7 iii. 4. 7; iv. 2. 5; iv. 2. 3, 4; Ages. 1. 37, 38.
8 iii. 5. 25.
9 vi. 4. 5.
11 Pol. ii. 9. 33; iii. 14. 6.
12 iii. 4. 27.
13 Her. v. 75; vi. 50.

such action, even if still possible in theory 1, quite impossible in practice. Perpetual dissension was considered 2 the normal condition between the two kings, and even the philo-Laconian Xenophon notes almost with surprise that Agesilaus sincerely mourned the untimely death of his youthful colleague Agesipolis. Consequently we are not surprised to find that except in a few judicial functions of minor importance, like the marriage of heiresses, &c., which they certainly possessed in Herodotus' time 4 and probably still held, we hear of the kings in the fourth century exercising no powers of their own which were not shared by the gerontes or ephors. As members of the γερουσία—a body only thrice mentioned by Xenophon in the Hellenics—they of course took their share in its deliberations, and gave their votes in its judicial proceedings. Like other magistrates they also had the right 7 of initiating business and speaking in the Apella. But practically, even when the two kings are not at loggerheads, they appear powerless to effect their objects unless they can secure the support of the ephors or the majority of them, or the support of their own personal followers. Thus Pausanias s, wishing to checkmate Lysander's policy at Athens, 404-403, first wins over three of the ephors to his side, and finally receives commands from the ephors and Assembly to reconcile the democrats and oligarchs at Athens as best he could. Similarly Agesilaus was unable to coerce the Phliasians into submission until his friends at home at his instigation had carried ότι ή πόλις ἐπιτρέποι 'Αγησιλάφ διαγνώναι τὰ ἐν Φλειοῦντι ὅπως αὐτῷ δοκοίη. In fact the author of the Encomium cites 10 as one of his virtues Agesilaus' submissive attitude towards the ephors; and in the same way Plutarch 11 states that Agesilaus got his way only by courting and flattering the ephors. Once, it is true—at any rate according to the latter authority 19—the Lacedaemonians after Leuctra chose Agesilaus νομοθέτης with full powers, but he used them only to suspend the harsh law against survivors

Cp. Plut. Agis, 12.
 Ar. Pol. ii. 9. 30 σωτηρίαν ἐνόμιζον τῷ πόλει εἶναι τὸ στασιάζειν τοὺς βασιλεῖς.
 v. 3. 20.
 v. 4. 26.
 iii. 4. 2.
 iii. 4. 29-38.
 v. 3. 20.
 v. 3. 30.
 v. 4. 4. 4.
 iii. 4. 29-38.
 v. 3. 23.
 V. 3. 30.

from a battle field; and again 1 at the time of the first Thebar invasion we find Agesilaus not only taking all the military measures for defence, but quelling conspiracies by putting ever Spartiates to death without trial-οὐδενὸς δίχα δίκης τεθανατωμένο πρότερου Σπαρτιατών. Once too a king-it was Agesilaus-goes a ambassador. Nothing, however, more clearly shows the utter degradation of the kingship than the fact that in his extreme old age Agesilaus not only consented, but volunteered to serve as a mercenary leader in Egypt. Nor do we find throughout the whole period any attempt to reform the kingly office or revive its old powers, except we credit the very dubious story in Plutarch and Lysander's scheme, discovered in his papers after death, to throw open the kingship to all Heraclidae, or, according to another version, to all Spartiatae. Kingship in any ordinary sense of the word had at Sparta become impossible, and nothing demonstrate this so clearly as the career of Xenophon's hero, Agesilaus himself

The Ephors.

Many passages in the Hellenics illustrate the great powers of the ephors in this period, but no particular steps can be traced in their development. Writing about 360, Plato remarks to you to έφόρων θαυμαστόν ώς τυραννικόν έν αύτη γέγονε, and some twenty years later Aristotle 5 similarly describes their power as Aim μεγάλην καὶ ἰσοτύραννον. On what then was this power based and wherein did it consist? Any Spartiate 6 was eligible for the office and the five 7 ephors were elected by the whole body of the people; decisions of the majority 8 were binding on the rest. The only independent authority however attributed to them is jurisdic tion 9 in civil suits-probably their original function; their supre macy rested on their position as the executive magistrates both of the Senate and of the Assembly, whose decrees it was their busines to carry into action. Often then, we must suppose, Xenophon and our other authorities attribute to the ephors alone actions which were really due to the voting of the deliberative bodies. They

Plut. Ages. 31-33.
Laws, iv. 712.
Plut. Lys. 24.
Pol. ii. 9. 20.
Arist. Pol. ii. 9. 19; 10. 10.
Arist. Pol. ii. 9. 23; iii. 1. 10.

had the right of summoning the Senate¹; they presided² over its meetings; they initiated business within it; they took part, either as accusers 4 or as judges 5 or as both, when it sat as the supreme criminal court. Similarly they summoned 6 the Assembly, presided 7 over its meetings, introduced measures (which would mostly be those that had already received the approval of the Senate), and carried out its decrees. We need not be surprised therefore to find that Xenophon ascribes the same powers indifferently to the ephors, to the ephors and Assembly, to τὰ οἴκοι τέλη 8 or οἱ ἐν τέλει or ol οἴκοι ἄρχοντες, and to the κοινὸν τῶν Λακεδαιμονίων; nor to find that while Isocrates speaks of the γέροντες as έπιστατοῦντες απασι τοις πράγμασι, Xenophon speaks rather of the ephors and barely mentions 10 the yéportes in the Hellenics. For the yéportes no man being eligible for election before he was sixty-were too old, Aristotle 11 tells us, to pursue any vigorous policy; so that, when the kings were reduced to political nonentities, there was no initiative force left in the state save the ephors. In all departments of administration, but more especially in the management of foreign affairs, the ephors appear in Xenophon's pages as practically supreme. Thus, though Agesilaus 19 receives the first warning of Cinadon's conspiracy, the traitor gives his information to the ephors, and it is the ephors who with the advice of 18 a few

```
<sup>3</sup> Plut. Agis, 5, 8.
¹ iii. 3. 8.
                                  <sup>3</sup> Cp. Her. vi. 57.
                                  <sup>5</sup> Paus. iii. 5. 2.
  V. 4. 24.
```

Thuc. i. 87; cp. Hell. v. 2. 11.

ⁿ Τὰ οἴκοι τέλη and the similar phrases seem to be used by Xenophon in no very definite sense, but merely to denote in general terms the highest home authority at Sparta dealing with the matter in hand. Thus in Anab. ii. 6. 4, τὰ ἐν Σπάρτη τέλη are distinguished both from the πόλις and the ephors, and the senators and the ephors, and the senators are the senators and the senators are the senators. criminal court (cp. Paus. iii. 5. 2); in Hell. iii. 2. 23, τὰ τὰλη τῶν Λακεδαιμονίων is used as the equivalent of οἱ ἔφοροι καὶ ἡ ἐκκλησία two lines above (so too vi. 4. 2, 3). Other passages, where these or similar phrases above (so too vi. 4. 2, 3). Other passages, where these or similar primace occur, but where the precise authorities meant cannot be determined, are iii. 2. 6; 4. 27; 5. 23; v. 3. 23; vi. 5. 28.

⁹ xii. 154; cp. Polyb. vi. 45 ol δὲ προσαγορευόμενοι γέροντες διά βίου, δι' ων και μεθ' ων πάντα χειρίζεται τὰ κατά τὴν πολιτείαν.

¹⁰ iii. 3. 5, 8; vii. 1. 32.

¹¹ Pol. ii. 9. 25.

¹² iii. 3. 4 ff.

iii. 3. 5, 8; vii. 1. 32.
 Pol. ii. 9. 25.
 iii. 3. 4 ff.
 In iii. 3. 8 the ephors are said not even to have summoned η μπρα καλουμένη ἐκκλησία, but to have consulted only a few of the senators. In the absence of all further evidence it is of course impossible to determine the nature of the mapa inalged, but the context and the general use

of the senators take the necessary measures for the suppression of the conspiracy and for the execution of Cinadon and his accomplices. Similarly after Leuctra the ephors 1 on hearing the news at once arranged for the continuance of the games, the suppression of all outward signs of lamentation, and the vigorous prosecution of the war against the Thebans.

Again, in negotiations with foreigners or allies, the ephors play the most prominent part, though any ultimate decision rests with the Assembly. Thus in 404 the ephors refused 2 permission to the Athenian envoys to cross the Lacedaemonian frontier, and again some months afterwards allowed 5 Theramenes and his colleagues to enter Lacedaemon and introduced them to the Spartan Assembly. In 403 οἱ ἔφοροι καὶ οἱ ἔκκλητοι listened to the representatives of both the Athenian rival factions. In 401 the ephors carried on negotiations with Cyrus' envoys. Similarly in 384 the ephors listened to the appeals of the Phliasian exiles and procured their restoration to their native city; and in 382 they first heard 7 the message of the Acanthian and Apolloniate envoys before they introduced them to the Assembly.

The Assembly alone had the ultimate power of declaring war and appointing generals; but the ephors took all the necessary measures to carry the decree into effect, the technical phrase of for which was φρουράν φαίνειν. Thus they proclaimed 10 what troops were to serve in the projected expedition; they gave the commanders general instructions 11 on their departure, kept 12 as close a watch as possible on their movements, held repeated communications 18 with them, suspended 14 them, if they saw fit, summoned

of the term ἐκκλησία seem to point to its being composed rather of such of the 5µ000 as were actually present in Sparta, or to some particular section of them, and not of special officials like the kings, senators and ephors. For various views cp. Dict. Antiq. i. p. 703.

i ii. 2. 13. vi. 4. 16. ii. 2. 19. 6 v. 2. 9. 5 iii. I I. 7 v. 2. 11.

¹ iv. 2. 9; 6, 3; v. 2. 32; 3, 23; vi. 4, 3; cp. 5, 10; cp. v. 1, 33. * iii. 2, 23, 25; 5, 6; iv. 2, 9; v. 3, 13; 4, 47; vi. 4, 17; 5, 10, &c.;

cp. v. 4. 14. 19. Cp. de Rep. Lac. 11. 2 of гфорог прокаручттоваг та ета еге а бег στρατεύεσθαι και Ιππευσι και ὁπλίταις; cp. vi. 4. 17.

11 iii. 1. 1; 5. 6.

12 iii. 1. 8, 9.

¹² iii, 1. 7; 2. 6, 12. 14 iii. r. 7; 2. 11; iv. a. 2, 3; v. 4. 24; iv. 8. 23, 32; cp. de Rep. Lac. 8. 4.

them home to account for their conduct, and reversed their arrangements. If one of the kings was in command, two ephors accompanied him—not indeed in far distant expeditions like those for Agesilaus in Asia Minor—without however any power of direct interference. To the ephors again the commanders, whether kings or ordinary Spartiates, referred to the enemy as the ultimate arbiters of peace or war—not, as we have seen already, that they really possessed this power, but only that they practically exercised it through their control over the Assembly.

Whatever therefore may have been their original powers, Xenophon clearly shows that in the half century covered by his Hellenics the ephors exercised undisputed authority in all departments of government outside military commands. No Spartan—not even a king—ventured to question their power. In fact, the panegyrist of Agesilaus can find 6 no higher praise to say of his hero, when he was summoned home from Asia, than that ἐπείθετο τῆ πόλει οὐδὲν διαφερόντως ἡ εἰ ἐν τῷ ἐφορείφ ἔτυχεν ἐστηκὼς μένος παρὰ τοὺς πέντε.

Admiralty.

The origin of the admiralty at Sparta, like that of other Lacedaemonian institutions, is shrouded in some obscurity. (iii. 56) speaks of a Spartan naval expedition undertaken against Polycrates, tyrant of Samos, about 525 B.C., but does not mention who was the commander. He does, however, apply the title of ναύαρχος to Eurybiades at the battle of Salamis (viii. 42), but he calls king Leotychides, who commanded the Greek fleet at Mycale in 479 B.C., στρατηγός καὶ ναύπρχος (viii. 131), showing that at that date the office was not permanently separated from the kingship. From this time, with the doubtful exceptions of Pausanias the regent and Dorcis (Thuc. i. 95), we hear nothing of the admiralty till the time of the Peloponnesian War, after the outbreak of which till its close a tolerably complete list of admirals can be made out all the time that the Spartans maintained a fleet at sea. The list begins with Cnemus 430-429 B.C. (Thuc. ii. 66, 80, 93). Alcidas succeeded after a year's interval, 428-427 (Thuc. iii. 16, 26): then after another interval, Thrasymelidas was admiral in 425 (Thuc.

¹ iii. 4. 2. ² ii. 4. 36. ³ iii. 4. 8, 20; iv. 2. 3. ⁴ de Rep. Lac. 13. 5. ⁸ ii. 2. 7, 17. ⁶ 1. 36.

admiral Cratesippidas took c thus collected, whether he

thus collected, whether he apparently narrates the fact of Pasippidas' year, i.e. 409. succeeded by Lysander till the end of his year of office tidas, who was drowned at the After an interval of some me to Lysander as ἐπιστολεύε, or admiral being Aracus. Then information, during which Lysa of the fleet, whoever may have the following year (404-403) Liby appointed to be admiral.

appointed to be admiral.

At the time of the expedition of sion seems to have become some Hellenica the admiral Samius 401. But in the Anabasis Pyth place, if indeed he is not to be remarch 400 we hear of Anaxibiu the same year he was succeed declared war against Persia in 3 king Agesilaus, being in Asia, we ment with the nomination of the able brother.

office was held by Podanemus¹ in 393, by Teleutias² in 392, by Ecdicus³ in 391, by Teleutias⁴ again in 390, though probably as ἐπιστολεύς, by Hierax⁵ in 389, and by Antalcidas⁶ in 388. Finally, after the formation of the second Athenian League the Spartans once more found themselves obliged to maintain a fleet at sea. Accordingly we hear of Pollis⁷ as admiral in 377, of Nicolochus⁸ as admiral in 376, and of Mnasippus as admiral in 374–373 with Hypermenes⁹ as his secretary. Mnasippus is the last admiral known to history.

As to the powers of the office Aristotle (Pol. ii. 9. 33) calls it σχεδον έτερα βασιλεία-a criticism which seems, however, to be true only of Lysander, and possibly of Teleutias, the brother of king Agesilaus (392-391 B.C.); and which seems tacitly to refer to Aristotle's previous definition of the kingship as merely a στρατηγία διὰ βίου. In this respect the admiral was indeed another king, having a power independent of and parallel with that of the two ordinary kings. But in another respect his position was far inferior and more precarious: for the office was, as a general rule (the case of Cratesippidas, who was sent to command whatever ships he could find, being apparently an exception), an annual one—at least so it would appear from the list of admirals that can be made out with tolerable certainty so long as the Spartans maintained a fleet at sea - and moreover the same individual could not legally hold it twice (ii. 1. 7). In the case of Lysander (perhaps too of Teleutias), indeed, the ephors discovered an easy evasion of the law, by appointing him for two years ἐπιστολεύς, or second in command, to a merely nominal admiral: and it was while holding this subordinate position that Lysander attained to his greatest power, and acted like a sovereign prince in the Aegean. Thus at the siege of Athens (405-404) he appears as commander of the fleet quite on an equality with the kings Agis and Pausanias in command of the army, and further to have the advantage over them in that his action was not hampered by the presence of a colleague. Again, when any admiral had proved himself inefficient or untrustworthy, the Spartan government preferred, as they did

```
      1 iv. 8, 11.
      2 iv. 4, 19; 8, 11.
      3 iv. 8, 20.

      4 iv. 8, 23; cp. Introd. p. li.
      5 v. 1, 3.

      6 v. 1, 6,
      7 v. 4, 61.
      8 vi. 2, 4.

      9 vi. 2, 25.
      9 vi. 2, 25.
```

minuarus nis secretary Hippe (i. 1. 23): the admiral Calli at the head of the squadron blhimself sailed to meet the Ai death his place was filled by Ei appointed successor: and the

pus' place on the death of that As to the method of election known, though it is plain that of great significance in the str Thus the choice of Lysander th as admiral and twice as secre brother Libys, and later of 1 supremacy of his party in the appointment of his opponen meant a temporary check to can be made out from the confi Plutarch. Neither does it seem at the time of year at which A priori we should expect the and several instances can be assumption. On the other han to be found. Probably therefor each case led 8 by the circumsta

Army.

In Xenophon's time all the Spartiatae of the ages from twenty to sixty years (after which no citizen 1 was bound to serve abroad) were divided into six 2 morae. As however there were not more than 1,500 full Spartiatae all told, and we hear 3 of 576, 600, and perhaps (?) 1,000 men in each mora at different times—the number varying no doubt with the different ages called out to serveυπομείονες and perioeci must have been included as well, though in what proportions it is impossible to discover: the term πολιτικόν or πολιτικά moreover is frequently applied to the whole Lacedaemonian force as distinct from the σύμμαχοι. Each mora was divided into two lochi, each lochus into four pentecostyes, and each pentecostys into two enomotiae 7. These tactical units were commanded respectively by polemarchs8, lochagi, penteconteres and enomotarchs 9. The cavalry were similarly 10 divided into six morae, each commanded by a hipparmostes 11: they never numbered more than 600 12; their horses were maintained 18 by the wealthiest men in the state, but their riders were those citizens who were physically most unfit to serve as hoplites - οἱ τοῖς σώμασιν ἀδυνατώτατοι καὶ ηκιστα φιλότιμοι-and consequently they formed the most inefficient branch of the Spartan service.

The 300 14 so-called lππείε, who were really hoplites, formed the body-guard of the king. By the δορυφόροι of Agesilaus in iv. 5. 8 Xenophon probably means this body of men, and he incidentally mentions 16 one of their three officers as ὁ πρεσβίτατος τῶν ἐππαγρετῶν in his story of Cinadon's conspiracy.

The perioeci always served as hoplites, even before they were enrolled in the Spartan morae.

¹ v. 4. 13. 3 vi. 4. 12; de Rep. Lac. 11. 4. vi. 4. 12; iv. 5. 12; 2. 16.

^{*} iv. 4. 19; v. 3. 25; vi. 4. 26; vii i. 28; 4. 20.

* vii. 4. 20; 5. 10. The τέτταρες of de Rep. Lac. 11. 4 is probably a confusion of δύο with the numeral sign δ'.

It is noticeable that in the first six books of the Hellenics no lochi are mentioned (though lochagi are, iii. 1. 28; 2. 16), and that in iv. 3. 15 the term ήμισυ μόρας is used instead of λόχος. Similarly no pentecostyes are mentioned at all, though penteconteres appear twice, iii. 5. 22; iv. 5. 7.

vi. 4. 12. ⁹ Thuc. v. 66. ¹⁰ de Rep. Lac. 11. 4. ¹² iv. 2. 16. ¹³ vi. 4. 10, 11. ¹⁵ iii. 3. 9. * iv. 3. 21. 23 and passim. 11 iv. 4. 10; 5. 12.
14 de Rep. Lac. 4. 1-4; Strabo, 481; Thuc. v. 72.

The helots originally served only as shield-bearers 1, one being attached to each hoplite, or as light-armed troops. But during an after the Peloponnesian War a considerable number of them wer given their freedom, when they were called νεοδαμώδεις 2, and after wards served as hoplites—more especially on distant expeditions. Thus there were 1,000 neodamodes in Thibron's 3 army and 2,000 in Agesilaus' army in Asia. They were generally regarded 4 as inferio troops and were often under the command of an ἀνὴρ ἰδεώτης, called ἀρμοστής.

The Sciritae, drawn from the district in the north of Laconia formed a picked body of troops. In 418 they numbered ⁵ 600. It battle array they were always posted on the left ⁶ wing; on the march they formed ⁷ the vanguard, and they seem to have been

selected 8 for specially perilous undertakings.

Xenophon gives us very few materials for estimating the total available strength of the Lacedaemonian forces: in fact only once—before the battle of the Nemea—does he condescend to detaile numbers, when he tells us that there were 6,000 Lacedaemonian hoplites and 600 Lacedaemonian cavalry, supported by 7,50 hoplites of the allies, 300 Cretan archers, and 400 slingers, at time when Agesilaus, we must remember, had taken with his to Asia 2,000 neodamodes. Again, as there were four morae at Leuctra 10 and each morae contained sixteen enomotion and each

only the σύσκηνοι, but seers, surgeons, flute-players, and volunteers (whoever they may have been). We hear 1 too, besides the two ephors, of Hellenodicae or judges of disputes, of tamiae or quartermasters, and of laphyropolae or purchasers of booty, as in attendance upon the king, but we are nowhere told whether they were included under οἱ περὶ δαμοσίαν. The polemarchs were attended by officers known as συμφορείς², or perhaps παραστάται, whose functions however are unknown.

The Lacedaemonians put their own officers in command of their allied contingents; these officers were known as Espayoi's; and when an expedition was voted by the Peloponnesian League, it was their duty to proceed to the allied states, muster the contingents and bring them to the Spartan general. In Thucydides' time the allies were apparently bound to furnish two-thirds of their available forces, and any ally in whose territory the war happened to be, the whole; and the same arrangement probably continued in Xenophon's time. At any rate the contingents were in some way proportional, as we see by the arrangements 4 made for sending 70 els τούς μυρίους σύνταγμα against Olynthus.

The baggage train of an army on the move and the construction of the camp were entrusted 5 to artisans and engineers drawn from the perioeci or helots.

Mercenaries were frequently employed and were generally equipped as peltasts or light-armed troops.

Peloponnesian League and Empire.

After the victory of Aegospotami and the surrender of Athens and Samos the Spartans were not only, as of old, leaders of the Peloponnesian Confederacy, but were in undisputed possession 7 of all the old Athenian allied states on the Hellespont, in Thrace, and in the Aegean, and were de facto masters of not a few of the Greek cities in Asia Minor, like Chalcedon *, Lampsacus *, Abydos, and Miletus 10, which de jure they had by treaty surrendered to the Persian king

```
1 de Rep. Lac. 13. 11; Hell. iv. 1. 26.
                                                       <sup>3</sup> vi. 4. 14; cp. iv. 3. 23.
```

 ³ iii. 5. 7; iv. 5. 7, &c.
 4 v. 2. 20, 37.
 8 iii. 4. 2; de Rep. Lac. 11. 2; 13. 4.
 6 ii. 4. 30; iv. 3. 15; v. 4. 14, 36, 39; vii. 5. 10.
 7 Cp. Anab. vi. 6. 9 ἢρχον ἐξ τότε (400 B. c.) πάντων τῶν Ἑλλήνων οἰ Λακεδαιμόνιοι.

¹⁰ Plut. Lys. 19. ii. 2. 1; 1. 18; cp. iv. 8. 5. Thuc. viii. 58.

INA

(Z

Lysander they were, we a suppression seems to harmage 395 B.C. they are spoke

appointed by Lysander. revolted from Tissapher death the satrap required

appealed to Sparta for aid and sent out Thibron at th was succeeded by Dercylida. King Agesilaus (396-394).

King Agesilaus (396-394). remained in Asia, the Greel laus had found them torn for offices had contrived ωστ όμονόως πολιτευομένας και ε a few months however after the crushing defeat of the end for ever to the Spartan ε ἀπό τούτου τοῦ χρόνου, says ἀπέβαλου. Only Abydos and saved by the energy of the states in the course of this ar

victorious fleet of Conon and Meanwhile signs of dissolunesian Confederacy itself. Corinthians had refused to Thrasybulus and the Athenia Elean War. The Arcadians and Achaeans had shown their discontent at the arrogance and rapacity of the leading state. The Phliasians were lukewarm. The Eleans, who had stood aloof ever since the Argive Confederacy of 421 B.C., had only been coerced into renewed alliance with Sparta after a protracted war (399-397). In the Corinthian War (394-387) Sparta saw ranged against her not only her old enemies, Argos and Athens (the latter of whom up to this time had in her humiliation obediently sent contingents to the Spartan expeditions under Thibron and Agis in 399, but had now taken courage once again to assert her independence), but also her old allies the Corinthians and Boeotians together with the Euboeans, Locrians, Melians and Acarnanians.

After the Peace of Antalcidas (387-386) Sparta took advantage of the powerful position given her by the support of the Persianking, further to secure and extend her hegemony over her Peloponnesian Confederates; she set up oligarchies in Corinth, Mantinea and Phlius; and Xenophon 7 implies that a similar course was pursued in other states. In 382 she seized the Theban Cadmea, occupied it with a Spartan harmost and garrison, and forced a δυναστεία of oligarchs upon the citizens, and two years later was equally successful at Olynthus. Consequently by 379 the Spartan empire by land-for such instead of a hegemony it had now once more become-had grown more extensive and absolute than ever before; it embraced the whole of inland Greece from Olynthus to Laconia, except Athens, Argos, and perhaps the more powerful Thessalian cities, and everywhere it was enforced by harmosts, garrisons, and narrow oligarchies. But the loss of Thebes in the following winter, the renewed hostility of Athens, and the restiveness of their allies, taught the Spartans-at least according to Diodorus 10-that they had gone too far. They therefore reorganized (in 377) their confederacy into ten divisions, for military purposes, on a footing more favourable to its members. The Lacedaemonians themselves constituted the first division, the Arcadians the second and third, the Eleans the fourth, the

(°

and one horseman as equivale effect, if any 5, was however but Sparta in the summer of 376 λ διὰ μαλακίαν κατατριβήσουντο ίπὸ dragged on; the peace of 374 and in 371, just before Leuctra, t marized in the speech of the . to the Lacedaemonians and tl stipulation with the allied stat whithersoever you choose to lead of follow-my-leader to do with pick quarrels without consulting those whom you account enemie their vaunted independence, they greatest friends; and, what is st than all else, you are for ever set your thirty commissioners, and y officers and governors seems to their office and govern legally, keep the cities under their heels !

The peace agreed to as a resu Spartans bound themselves τούς ... τάς τε πόλεις αὐτονόμους έᾶν, Naturally enough therefore dis resumption of the war in the ran even after the battle the oliga

Mantinea, Corinth, Sicyon, Phlius, Achaea, and other states still eagerly supported Sparta and sent contingents to her assistance. Next year, however, the democrats in most of these states took heart and rose against their oligarchical oppressors, in many cases with success. Accordingly in 369 we find that Sparta to resist the first Theban invasion only got contingents from seven allies—the Corinthians, Epidaurians, Troezenians, Hermionians, Halians, Sicyonians, and Pellenians. The Peloponnesian Confederacy was really at an end: the Arcadians had formed themselves into a league and built Megalopolis; Messenia now revolted; and in 366 the Lacedaemonians allowed the Corinthians, Phliasians, and any other allies who wished it, to conclude with Thebes a separate peace for themselves. In 362 the allies who fought on the Spartan side at Mantinea—the Arcadians, the Achaeans, the Eleans, and the Athenians—were in no sense members of the Old Peloponnesian Confederacy.

§ 5. ATHENS AND THE PEACE OF ANTALCIDAS.

The Athenian attempt to recover empire during the Corinthian War3.

The evidence of inscriptions more or less recently discovered has fully confirmed the old hypothesis of Böckh (Staatshaush. i. 546), which was ignored by Grote, that in the interval between the Battle of Cnidus and the Peace of Antalcidas Athens made a deliberate attempt to regain her maritime empire, the culminating point of which was the expedition of Thrasybulus in 390 and 389. The aim of this appendix therefore is to 4 piece together all the evidence for this hypothesis which can be collected both from authors and from inscriptions.

Xenophon⁵ represents the ambition to recover their empire as the leading motive which induced the Athenians to take the Theban side in the Corinthian War against Sparta: ὅτι μέν, ὁ ἀνδρες ᾿Αθηναῖοι, says the Theban orator, βούλοισθ ἃν τὴν ἀρχὴν ἡν πρότερον ἐκέκτησθε ἀναλαβεῖν πάντες ἐπιστάμεθα. Thrasybulus himself supported the Thebans, pointing out, however, the great

¹ vi. 5. 29; vii. 2. 2. ² vii. 4. 9. ³ iv. 8. 31. ⁶ Cp. Beloch, Attische Politik seit Perikles, p. 344. ³ iii. 5. 10-16.

(°

months (393-392), secured the 1 supremacy of Athens by rebuilc cations of Piraeus². During tl sion of her ancient cleruchies, an unsuccessful attempt was ma from Sparta and procure his a time that public honours were of Salamis in Cyprus, who had battle of Cnidus 5. In the sam Athens and Phaselis in Lycia. to hear that the reason why sent Antalcidas to Tiribazus to was ότι Κόνων καὶ τὸ τείχος τοίς '. άνορθοίη καὶ τὸ ναυτικὸν ἀπὸ τῶν « έν τη ηπείρφ παρά θάλατταν πόλ Tiribazus arrested Conon ws à winter of 392-1 the ambition of a καὶ τὰ ἐγκτήματα καὶ τὰ χρέα ἵνα ἀπο breakdown of Sparta's renewed: without the interference of Persi disappearance of Conon, the Ath of the Lacedaemonians by the Rhodes, and even ventured to se Evagoras in his war against the monians took more decided n progress, they finally despatched vessels (the largest fleet them 1

nesian War) to reinforce their Rhodian allies. Thrasybulus had still wider schemes of his own. Instead of sailing straight to Rhodes he turned towards Thrace and the Hellespont-probably in the spring of 390. First he gained possession of Thasos through the party of Ecphantus, who contrived to expel the Lacedaemonian garrison and admit the Athenians-a success which further resulted in an alliance with the Thracian princes Amedorus and Seuthes and δ περί Θράκην τόπος. Then Archebius and Heraclides delivered Byzantium into his hands, the oligarchical constitution of which he replaced by a democracy, so that he became master of the Hellespont, and as Alcibiades had done after his victory at Cyzicus, imposed a toll of 10 per cent. on all vessels passing through the straits. The Spartan Dercylidas, however, though powerless to offer any opposition, still held Abydos. Then after making an alliance with Chalcedon Thrasybulus sailed to Lesbos, and with Mytilene as the base of his operations forced Eresus and Antissa to join the Athenian alliance. At the same time Samothrace 3, Tenedos, and Clazomenae appear as Athenian allies. reinforced by Chian and Mytilenian ships he made descents έπ' ἀργυρολογίαν upon Halicarnassus and other towns on the Asiatic coast, until he was surprised and slain at Aspendus.

Thus it was that Thrasybulus, continuing the work of Conon, succeeded in extending the Athenian empire to the limits which marked it in the interval between the battles of Cyzicus and Aegospotami. Inscriptions further prove that in some instances he once more imposed the φόρος in its later form of an εἰκοστή or 5 per cent. tax upon imports and exports. Thus the Clazomenians agreed to pay την έπι Θρασυβούλου είκοστήν, and the like was apparently done by the Thasians 7. Finally the same inscriptions mention apparently Athenian commandants and garrisons, and perhaps even Athenian interference with the judicial procedure of the allies *. The Peace of Antalcidas (387-6) therefore was aimed, not so much against the Thebans, as against the Athenians, διαπεπραγμένος

² v. 1. 7. ¹ Cp. Dem. xx. 60.

³ CIA. ii. 14 b. ⁴ Diod. xiv. 94. ⁵ Lysias ⁴ CIA. ii. 14; Swoboda, Mitth. d. deutsch. Inst. vii. 176. 5 Lysias xxviii. 17.

CIA. II. 14, Gwoden,
 Köhler, ibid. p. 314.
 'Αθηναΐον, vii. 1878, p. 95: but the evidence for the date is not very
 Cp. v. 1. 25. strong.

συμμαχεῖν (i. e. with the Lacedaemonians) βασιλέα, εἶ μὴ ἐθέλοι ᾿Αθηναῖοι κοὶ οἱ σύμμαχοι χρῆσθαι τῆ εἰρήνη. And as in 404, so 386 the Athenians were obliged to accept its conditions, becau not only had Antalcidas the Great King upon his side, but by h recovery of the Hellespont τὰς ἐκ τοῦ Πόντου ναῦς ᾿Αθήναζε ἐκώλ καταπλεῖν.

§ 6. THEBES AND BOEOTIA.

When we first meet with Thebes and the Boeotian League the pages of Xenophon, the state of things seems to have been much the same as that described by Thucydides. They are allie of Sparta, and we may assume that Thebes was still the hyeup of the Boeotian Confederacy of allied towns, all of which we under some form of oligarchical constitution after the model the leading state. The discontent of the Thebans in particular ar of the Boeotians in general with the policy of Sparta at the end the Peloponnesian War, their sympathy shown towards the exile Athenian democrats against the Thirty, their refusal to send the usual contingents to aid Sparta in her wars against Persia at Elis, and the interference of the Boeotarchs with Agesilaus' sactifice at Aulis before his departure for Asia seem to betoken

have furnished the model: for the aim of Thebes was no longer to be ήγεμών of more or less autonomous states, but to persuade, or if necessary, to compel them νόμοις 1 τοῖς αὐτοῖς χρησθαι καὶ συμπολιτεύειν—in other words to deprive them of separate political existence-though at the same time the Theban democrats retained the old formulae and officers of the Boeotian League. Thus the rebellious Plataea was destroyed, Thespiae subjugated, and Orchomenus, after maintaining its independence till after the battle of Leuctra, was (364-363) brutally razed to the ground. In fact as early as 374 B.C. Xenophon 2 makes the general statement of Θηβαίοι . . . κατεστρέψαντο τὰς ἐν τῆ Βοιωτία πόλεις. This commanding position of Thebes within the new Boeotian state, which at the same time preserved the old forms of the league, accounts at once for Isocrates (c. 372 B.C.) putting into the mouth of the Plataeans complaints against the Thebans, who τὰς μὲν ἰδίας ἡμῶν έκάστων πόλεις άφανίζουσι, της δε σφετέρας αὐτῶν πολιτείας οὐδεν δεομένους κοινωνείν ἀναγκάζουσιν, and for Epaminondas after signing the treaty of 371 B.C. claiming, in order to assert the power of Thebes, to substitute "Boeotians' for 'Thebans' in the original document. Plutarch too in his version 6 of the story makes Epaminondas deliberately compare the relation 6 of Thebes to the other Boeotian states with that of Sparta to the other Lacedaemonian states.

This state of things seems to have continued 7 some time after the battle of Mantinea (362 B.C.), lasting on until the destruction of Thebes by Philip of Macedon in 338.

Of the details of the constitution of the Boeotian Confederacy but few are known. At the head stood an a ἄρχων ἐπώνυμος who gave his name to the year, but history is silent as to his functions. The chief executive power lay with the college of Boeotarchs, who in Thucydides' time were eleven in number, two being Thebans, but in the fourth century were only seven 10. Their mode of election is unknown;

² vi. I. I. ¹ Cp. v. 2. 12, 18. 3 xiv. 8; cp. Dio Chrys. 45. 13 ώσπερ Έπαμεινώνδας ποτέ την Βοιωτίαν els τάς Θήβας συνώκισε.

⁴ vi. 3. 19 and note. ⁵ Ages. 28; cp. Paus. ix. 13. 2.

Cp. v. 4. 46 τδε περιοικίδας πόλεις.
 Cp. Freeman, Federal Government, p. 124.
 CIG. Sept. i. 2407, 2418.
 iv. 91: cp. Classen's note ad loc.

¹⁰ CIG. Sept. i. 2407, 2408; Diod. xv. 52; Paus. ix. 13. 6.

i:

(2

tried in 366 B.C. was some sort Thebans only. Xenophon, how point, and no other authorit Certainly in the time of the Th rested with what Diodorus ⁴ call there is good reason for belia Thebans undoubtedly exercise was legally open to the citizens

Of the constitutions of the in less is known. Before the Lit doubtedly oligarchical. Afterw by Thebes, they ceased to have much in the same relation to The Each city had an ἄρχων δ ἐπώνν executive power rested with the number, though at Thebes in two 7, assisted by a γραμματείς. 379 and of a ἀλία ο ο ἐκκλησία infer parallel institutions for the period. Of other officials 10 me where, like ἵππαρχοι, ἰλάρχαι, κατόπ known beyond their names.

¹ iii. 4. 4. 2 v. 4 xv. 80; cp. 72 τὸ πλῆθος; 78 ἐ. If with Köhler (Hermes, xxiv. 638) i. 2407, 2408, about the year 364, w Assembly composed of all Bocotian.

§ 7. CRITICAL NOTES.

BOOK I.

- i. 2. quoive: nue Underhill; nure Kondos; nue marg. C; nuoie V.
- i. 22. κατ εσκεύασαν: κατ έστησαν Dindorf from Socr. Hist. Eccl. vii. 25, p. 374 d.
 - ii. 10. ἀτέλειαν: ἀτελεῖ Cobet.
 - ii. 13. κατέλευσεν: κατελεήσας απέλυσεν Feder.
 - ii. 14. καὶ χειμών . . . Μέγαρα del. Richter and Kruse.
 - ii. 19. καὶ ὁ ἐνιαυτὸς . . . αὐτῷ del. Dindorf, &c.
 - iv. 3. τὸ δὲ κάρανον ἔστι κύριον del. Dindorf, Cobet, &c.
- iv. 13. [ἀπελογήθη ὡs], ἀπηγγελθη F: Riemann believes that here there was a lacuna, which the copyists filled up arbitrarily.
 - vi. 21. ήνοιγον: ήνυον Underhill; ήνυτον Riemann.
 - vi. 29. ὀνόματι del. Dindorf and Riemann.
- vi. 32. †οὐδὲν μὴ κάκιον οἰκεῖταιτ. I prefer Breitenbach's conjecture οὐδὲν μὴ κάκιον οἰκήσει. Nauck conjectures οὐ δέος μὴ κάκιον οἰκῆται.
- vi. 37. την ταχίστην: Riemann here marks a lacuna, which he proposes to fill with ἐπακολουθεῖν οτ ἔπεσθαι.
- vii. 23. διηρημένων . . . ἀπολογήσασθαι del. Blake; ένδε . . . ἀπολογήσασθαι del. Nitsche; διηρημένων Leonclavius; διηρημένης MSS.; μ ερῶν F_2DV ; ἡ μ ερῶν the rest.
- vii. 27. ἀποκτείναιτε . . . μεταμελήσει Marchant; ἀποκτείναιτε μεταμελήσαι δὲ ὕστερον ἀναμνήσθητε κ.τ.λ. Peter and Keller; μεταμελήσει δὲ ὕστερον δ ἀναμνήσθητε κ.τ.λ. Madvig.

BOOK II.

- 1. 8. Δαρειαίου: this form also occurs in the extracts from Ctesias ap. Phot. Anab. i. 8. 26. It is odd, even if the passage be an interpolation, to find it side by side with the form Δαρείου.
- iv. 13. τοὺς φιλτάτους τῶν ἡμετέρων ἀπισημαίνοντο: τὰ φίλτατα Portus and Köppen; τὰ ἡμέτερα ἀπεσημαίνοντο καὶ τοὺς φιλτάτους ἀπέκτεινον Wyttenbach; τοὺς μὲν φιλτάτους τῶν ἡμετέρων ἀπῆγον, τὰ δ' ἐαυτῶν ἀπεσημαίνοντο Kyprianos.

Couet reads άφ' οὖ γαρ οὐ (2 conjectures έξ οὖ γάρ τοι ἔφυງ έγένου: τὺ ἔφυς Cobet. 3

iv. 6. τούς τυραννεύοντας: Campe.

V. 15. ἥρουν : ἤρουν Μ. v. 18. ὅρθρου: πρὸ ὅρθρου ὄρθρου Campe.

viii. 4. οντως del. Dindorf.

i. 15. οἴεσθε καί: οἴεσθε δείν ι i. 18. προπαράσχεσθε BDV; Voigtländer.

ii. 34. πότε ἀκούσεσθε: μή πο iii. 12. αὐτούς: τούς Cobet. iv. 1. ὑφ' ἐνός: ὑφ' ἔνων Dobi iv. 2. τὰ περὶ . . . τυραννίδα χούντα καὶ Φίλιππον τυραννίδα Co iv. 30. ois: os Cobet; ootis H iv. 56. ελάττους: ελάττους όντα

BO

i. 5. μισθοφόρους del. Dindorf. i. 8. ως γε μήν: οίδά γε μην ως i. 9. μέν: ἡμῖν Cobet.

§ 7. CRITICAL NOTES

- ii. 16. ἐκαινούργει: ἐραδιούργει Hartmann.
- ii. 32. ὅπως: οὕτως ὅτι V; ὅμως Grosser; ὡς Morus; ὥστε Madvig and Cobet; ὅπως . . ἀνεπιστήμονες εἶναι . . ἀφικέσθαι δοκιῦεν Stephanus.
- ii. 39. οὖτω θρασέως: οὖτως ἐθάρσει μήτε . . . φανεῖσθαι Jacobs; οὖτως ἔδρασεν ὡς Hertlein; οὖτω θρασέως ὡς Morus; οὖτως ἐθάρσει ὡς Wyttenbach; οὖτω θρασέως ἔπραττεν ὡς Keller.
- iii. 11. τως ... τὰς πόλεις †: ἄς ... πόλεις Breitenbach; ὅσας ... πόλεις Kurz; τὰς ... τὰς πόλεις Grosser; οἶς ... τὰς πόλεις Keller; ἐν ῷ ... τὰς πόλεις Marchant.
- iii. 13. †τί μήν . . . ἀρεστά†: εἰ and ἡμῖν del. Kurz; Liebhold proposes ἔνιοι for εἰ: Simon conjectures τί μήν; ἔστιν εδδηλον ὅτι, εἰ τῶν συμμάχων τινὲς οὐκ ἀρεστὰ πράττουσιν ἡμῖν, ἡμῖν ἤκει ἀρεστά or ἡμῖν καὶ ὑμῖν ἀρεστά sc. ἤκει: Breitenbach proposes οὐκ ἄριστα for οὐκ ἀρεστά, and deletes the second ἀρεστά and εἰ: ἡμῖν οὐδ' ὑμῖν Leonclavius; ἡμῖν μᾶλλον ἡ ὑμῖν Morus; ὑμῖν ἀλλ' οὐδ' ἡμῖν Stephanus.
 - iv. 27. δύναμιν del. Cobet.
 - v. 4. ἔσοιτο: γένοιτο Pluygers.
 - v. 19. οὐκέτι ἐξῆσαν: οὐκ ἐπεξῆσαν Cobet.
- v. 23. συνιδόμενοι: σκοπούμενοι Grosser; έννοούμενοι Schneider; ταῦτα οὖν διηγούμενοι Voigtländer.

BOOK VII.

- i. 18. ύπεροπτικώς: ύπεροπτικώς έχοντες Kyprianos.
- i. 25. Σπαρτιάτην πολέμαρχου Dindorf; πολέμαρχου Σπαρτιάτην MSS.; Σπαρτιάτην γεγενημένου del. Breitenbach; Σπαρτιάτην γενναίου δυτα Grosser.
- i. 28. léva: ràvarria: CF omit léva: ; Madvig omits léva: and conjectures durarrar for ràvarria.
 - ii. 3. ἀφέστασαν: Madvig marks a lacuna after this word.
 - ii. 5. 'Ηλείων: 'Αργείων Dobree, comparing § 8.
- ii. 8. τέπὶ τὸ τεῖχος . . . ἐμάχοντο τ : ἐπὶ τοῦ τείχους οι δὲ καὶ ἔσωθεν ἔτι τοὺς ἐπὶ ταῖς κλίμαξιν, κ.τ.λ. Madvig; τοὺς ἐπὶ τοῦ τείχους, οι δὲ καὶ ἔξωθεν ἔτι ἀναβαίνοντας, ἐν ταῖς κλίμαξιν, κ.τ.λ. Cobet; τοὺς ἐπὶ τοῦ τείχους, οι δὲ τοὺς ἔξωθεν ἐπαναβαίνοντας αὐτῶν, ἔτι ἐπὶ ταῖς κλίμαξιν, κ.τ.λ. Hertlein; τοὺς ἀναβεβηκότας αὐτῶν ἐπὶ τὸ τεῖχος, οι δὲ καὶ ἔξωθεν ἔτι ἐπαναβαίνοντας, ἐπὶ ταῖς κλίμαξιν ὅντας ἔπαιον, οι δὲ πρὸς τοὺς ἐπὶ τῶν πύργων ἐμάχοντο Tillmanns.

ii. 22. αὐτοῦ: cp. iii. 4. 13; αὐτῷ Castalio.

iii. 3. ἐαυτόν del. Hartmann.

iii. 7. ώμολογήκει: ώμολόγει Cobet.

ανεμείνατε: αναμείναντες Schneider.

iii. 10. ποῦ ἔχων . . . τυράννοις; Hartmann and Keller place the words after ἐκὼν ἦλθε.

iv. 2. ἀγαθόν: ἀγαθόν ὅν Cobet.

iv. 11. ἔχοντας: ὄντας vulg.; οἰκοῦντας Madvig; del. Kurz.

iv. 20. ἀπολαβείν Jacobs; ἀποκαμείν Madvig; ἀποκαλείν Stephani ἀπελθείν Hartmann; ἀπαγαγείν Hertlein.

iv. 37. πολλοί δέ: πολλοί δέ και οί Kurz.

v. 4. σφίσιν αὐτοῖς: σφίσιν Cobet; σφίσιν σὺν αὐτοῖς Breitenba v. 8. πράττοιτο: πράττοι Cobet.

v. 11. ἔνθεν: ἔνθα Schäfer.

GREEK INDEX

άγνωμονείν 37 άγοραΐον 231 άγοράν 106 άκατίοις 232 άκηρύκτου πολέμου 249 άκροντηριασάμενος 233 άλλος: τὰ άλλα 90, 91 : οἱ άλλοι 106 : τοὺς άλλους 69 άλοβα 106 λμβάτας 189 **Δμίππων** 307 άμφίαλον 124 de omitted 55, 58: with optative? 62 άναβιβασάμενος 106 **ἀνάκ**ειον 200 dναλοῦν 22g άναρχίαν 51 ἀναφεύξοιτο 62 άνεκοινοῦτο 7 drefurouro 7 άνέστησε 77 ανέσχεν 28 ἀνοίγω: ήνοιγε 2: ήνοιγον 27: hvoifer 22 dπέγραψε 101 άπεσημαίνοντο 70 άπεσσύα 6 άποβαινόντων gen. abs. 15 άπο βοής ξνεκέν 74 ἀποθύσας 98 ἀποκοτταβίσαντα 64 άπολαβείν 295 ἀπολυτικώς . . . είχον 206 ἀπομίσθους 230

άποτεταφρευμένου 209 άριστοποιούμενοι 27 άρματα δρεπανηφόρα 119 άρμοστήρων 164 άρμοστής: of Spartans 9, 46, 82, 94, 114, 123, 155, 167, 202, 203, 350: of an Athenian 156: of Thebans 282, 289 άρξαμένους 44 άρπάζειν with acc. of person 85 άρχητότης 266, 290 ἀτάρ 189 ἀτίμους 47 αὖ . . . πάλιν 157, 164; cp. 167, 211 αὐτόθεν: of place 131: of time 47, 107, 301 αὐτοῦς ἀνδράσι 12: αὐτ. σκεύεσι 204 αὐτοκράτωρ 19: αὐτοκράτορες 270 αὐτοπράτωρ 19: αὐτοκράτορες 270 αὐτοπράτωμ 182 αὐτοῦ 85

B

βάραθρον 36 βέλτιστοι 134, 180, 290 βίφ with gen. 87 Βοιώταρχοι 104, 357 βουλομένφ 119

Г

γε μήν 84, 183 γερόττων 100, 341 γίγνομαι of sacrifices 87 γιγνώσκω with infin. 108, 150 γνωρίμων 46 Γνώσιος 7 γραμματεύω 195, 358 γυμνά 127, 139, 146 γυμνοπαιδιών 248

GREEK INDEX

ένδεκα, οί 34, 64, 69 ένδοθεν 87, 181, 230, 285 δαδούχος 237 δαμοσίαν 145, 248: δαμοσίας 152, 348 ėvėvras 74 ενωμοτίαν 247, 347 εξόν acc. abs. 57, 67 δέκα άνδρῶν 114 δεκαρχίας 103, 238, 350 δεκατευθήναι 242, 264 coikare with nom. partic. 238 δεκάτην 161 έπάριτοι 296, 298, 301 έπεισφρέσθαι 265 δεξιά, ἐπὶ τά 126 δεομένων gen. abs. 7 ἐπετέτακτο 28 διαβατήρια 104, 113, 257, διαβατηἐπησχύνθησαν with acc. of pers piwv 191 121 ἐπί: 'behind' 9, 28, 69: ἐπὶ κέρ 37: ἐπὶ μιᾶς 28: ἐπὶ τοῦς Ισους ι ὀμοίους 270, 283: ἐπὶ τῷ στόμι διαπράττεσθαι with όπως 283; with ₩are 136, 163 διασκηνών 159 διάφερον adverbial 285 88 διαψήφισιν 35 έπιβάτης 15, 271 ἐπιβολήν 33 διέκπλουν 28 δίκροτοι 43 έπιγαμίαις 183 διμοιρίαις 221 **ἐπιεικῶ**ς 212 διωβελίας 32 ἐπιθαλαττιδίας 86 έπικούρων 274 ἐπίλεκτοι at Phlius 192 : at Theb διφκίσθη 180 δόγμα τῶν συμμάχων 209 273 бобанта acc. abs. 93 δορυφόροι 145, 347 έπιμελείσθαι 5 έπιστολεύς at Sparta 5, 41, 15 δουλείαν 222 167, 346 ἐπιστολιαφόρος 231 ἐπιτειχίζω: ἐπετείχισαν 166: ἐπετ δούλους 27 δραχμήν 21: δραχμής 62 δρυφάκτοις 63 δυναστείαι 211, 351, 356 тегхикия 288, ср. 284 : еттетегу

A

θεαροῖς for θεωροῖς 256 θέοντες 232 θεραπείας 221 Θράκη, ὑπὸ τῆ 161 θύοντος 99

1

lππαγρέτων 101, 347 lππαρμοστής at Sparta 138, 347 ϊππαρχος at Elis 295 lππεῖς Athenian 27: Spartan 147, 347 lπποδρομίαν 90 lσοτέλειαν 72 lστία (μεγάλα) 44, 231

K

κα for dv 98
καθέντας 49
καινῶν πραγμάτων 19
κάλα 5
κάρανον 16, 17
κατά κεφαλήν 285, 286
καταγιγνώσκων with acc. and infin.
207
καταδεδραμηκύτας 169
καταλόγω 73
καταλόγω 73
καταλύσσθαι 238
κηρύξαντες τὰ ζεύγη 288
κλίμῶκας 139
κλοιῶ 76
κόθορνος 59, 62
κόρης 41

٨

Λακαίνης 275
λαφυροπώλαις 120, 349
λεγόμενον, τό abs. 242
λευκούμαι: έλευκούντο 306
λήζεσθαι 166
ληστείαις 225
ληστής 252
λοχαγοί 185, 347
λόχαν 295, 303, 347
λυμαίνεται 58

κρανέινα παλτά 106

κράσπεδα 93 κρίσιν ποιήσαι 186 M

μαίνω: ἔμηνε 104
μάλα with subst. 67, 203, 235
μετά . . . σύν 169
μετώπφ, ἐν 42
μέχρι πόρρω 288: μέχ. πρός 129
μή for μη οὐ 219
μη οὐ 100, 121, 187, 238
μαθοφόροι 140, 221, 227, 251, 262,
286
μνήματα 273: μνημάτων 93, 231
μνησικακήσειν 77
μοιχώντα 26
μόρα 74, 145, 219, 223, 249, 347: of
cavalry 146, 347
μορμόνας 142
μυρίους Arcadian 281, 293, 298

N

ναυαρχείν 41: ναυαρχούντος 85 ναυαρχίας 21, 343 ναυάρχψ 80: ναύαρχον ἐπ' αὐτάς 167, 169: ναυάρχων at Athens 28 ναυπηγουμένων gen. abs. 6 νεοδαμώδεις 15, 82, 131, 184, 223, 260, 335 νησύδρια 222 νυν 121, 176

Ħ

ξεναγός 113, 126, 145, 176, 180, 284, 349 ξενίζεσθαι 88 ξενικόν 86, 131, 257, 276, 303 ξένοι τῶν τροφίμων 190 ξένους 77, 221

0

δ ή τό: τὰ ἐκ τούτων 64: τὰ πρὸς ἐαυτοῦ 210: ταῖς εἶκοσι 5 οἶ γε 281 οἰκοῦτο 18, 190, 193 οἰκοῦτο 270 οἶος with infin. 62 ὀλίγου δεῖν γι δμοίων at Sparta 99, 335 ὅπλα, τά 285: ἐπὶ τὰ ὅπλα 57: πρὸς τὰ ὅπλα 258: ἀπὰ τῶν ὅπλαν 68, 145: σὺν τοῖς ὅπλοις 221 ὅποι with gen. 252

GREEK INDEX

υπότερα . . . είτε 116 υπος with superl. 238: with infin. 233: υπος αν 54. 89. 121, 158, 162. 276. 279 υρθρου 148 υρών 83 υτε with verb of remembering 244 υτε with orat. rect. 21 υδ with infin. 227: οὐκ . . . οὐκ 186: οὐ μή 123: οὐχ υπος ἀλλ' οὐδέ 244

п

παιανα 70, 146
παιανίζω: ἐπαιάνισαν 126
παραβλήματα 42
παραγωγή 168
παρανενομηκέναι 60
παραύματα 27
παρεσκευάζετο without às 122
πεινώντι 6
πελτασταί 142, 147, 149, 169, 203,
213, 258, 309
πενέστας 222
πένταθλος 152, 297
πεντηκοντήρας 116, 347
περιβαλλομένους 159
περιείληφθε 76
περιοίκους 160: περιοίκων 261, 263,

προστάτης of demagogues 31 179: of Sparta 81, 177; cp. προσταχθέν acc. abs. 60 προτάνεων 35 πρώτον . . . πρίν 101 πύργων, of dπθ τών 286

Σ

σατραπεύειν 86
σευ 98
σημεία 174
σίγμα 138
σίδηρον 100
σκυτάλη 101, 186
Σπαρτιάται 99, 103, 169
στησάμενοι 68
στηματίας 192
στρατοπεδεία 120
συγγεγραφέναι 35
συγκεκροτημένας 229
συκοφαυτίας 54, 60
συμμαχίαν 223
συμμορίας 37
σύν 119
συνδοκοῦν 64, συνδύξαν 166
σύνταγμα 183, 349
συνταξίμενος 188
σύνταξιν 187
συκπροῦσι 192, 348

GREEK INDEX

367

ύοντος gen. abs. 4

ὑπασπιστής 147, 164

ὑπερδεξίων 125

ὑπορωτικώς with gen. 273

ὑπομείονες 100, 335

ὑπομένω with dat. 210

ὑπομοσαμένου 38, 332

ὑποππωκόσιν 210

ὑπόπτως 61

ὑποσπόνδους 117

ὑποστήσας 120

ὑποφαινομένω 189: ὑπέφαινε 107, 170

φαμένου 25 φανερῶς with subs. 289 φενγόντων gen. abs. 67 φιλιτίου 206 φόρον 19 φόρον 14, 355 φρουράν a Spartan word 73, 95, 113, 151, 190, 342 φυγήν = φυγάδας 181 φυλαί at Athens 68, 74, 126

X

χείρα . . . ὀρέγοι 183 χελώνην 84 χωλεύσαι 99

ψευδομένω 98

Ω ἀμῶν ἐσθίειν 100 ἀξυλάβησαν 296 ἀs with acc. abs. 262: with gen. abs. 113, 131, 171, 200, 256, 264, 285: final 59, 106, 178, 180, 189, 207: with infin. 27, 109, 188, 223, 251, 265, 299: for ἄστε 120, 142, 306: with partit. gen. 41 ἀs ἐγ ἐs εἰs 119, 188, 251 ἀs εἰs 119, 188, 251 ἀs τρός 76 ας 98, 170: ως γε μήν 221

学出版图图

ABYDOS, Athenian victory at : Aegospotami, treachery of Ath

generals at 44.

Agesilaus: chosen king 98: u takes an Asiatic campaign humiliates Lysander 105: n nates Pisander admiral Asiatic ambitions 122: n from Asia 123: return from 128: indecisive victory at Con 132: at Delphi 133: invasio the Argolis and Piraeum 142, retreat after the destruction of mora at Lechaeum 148: exp tions against the Acarnanians 1 151: acquiescence in the Peac Antalcidas 171: hatred of The 175: declines command aga the Mantineans 179: crus Phlius 190, 192, 193: mou the death of Agesipolis 192: clines the command against The 203: attitude towards Sphodi 206: poor success in Boeotia 20 illness 214, 242, 249: exclu the Thebans from the peace 371 B.C.: campaign against Mantineans 257: takes the comand against the Thebans: B.C., 258; defence of Sparta 26 takes the command against Thebans in 362 B.C., 302: posit as king and

Thebans in Thessaly 128: attempted absorption of Corinth
135: fights against the Spartans
within the Corinthian Long Walls 137: territory ravaged by Agesilaus 142: celebrates Isthmian Games 144: habit of tampering with Sacred Truces 151: territory invaded by Agesipolis 152: op posed to a general peace 158: desire for peace 174: expelled from Corinth by Peace of Antal-cidas 176: in alliance with Thebes 272: sends (?) envoy to Persia 280: attacks Phlius 285, 286: occupies part of the Phliasian territory 293: contingent at the siege of Cromnus 296: Epaminondas counts on her support

Aristotle: story of the Thirty in many points inconsistent with Xenophon 55, 57, 58, 63, 75: date of the expulsion of the Thirty from

Eleusis xliii, 77.

Athens: political history 411-403

B.C., 312 ff.: restoration of full democracy 315: reorganization of the Council 315: position of demagogues 31. Fleet at Samos 411 B.C., 312:

financial distress 411-410 B.C., 3: victory at Cyzicus 410 B.C., 5, 310: re-establishes custom-house on the Bosporus 5: rejects Spartan offer of peace 6, 314: further successes in Thasos, Thrace, the Hellespontine region 410-408 B.C., 9-14: welcomes Alcibiades, city and fleet reunited 407 B.C., 18, 313, 318: indignation against Alcibiades after Notium 22, 320: financial distress 23, 321: efforts of the democrats to relieve Conon 27, 321: battle of Arginusae 28: rejects Spartan offers of peace 29, 321: trial of eight generals 406 B.C., 31 ff., 321, 325 ff.: defeat at Aegospotami 405 B.C., 43, 323: siege 47, 323: terms of surrender 404 B.C., 49, 325: appointment XEN. HELL.

of the Thirty 51: reign of terror 404-403 B.C., 55 ff.: the Thirty retire to Eleusis 72: restoration of the democracy and amnesty

403 B.C., 77.
As subject ally of Sparta, sends contingents of troops 82, 96: refuses Persian gold III: eager to recover her empire, allies with Thebes against Sparta 395 B.C., 111, 115: sends troops to Hali-artus 116: fights against Sparta at the Nemea 394 B. C., 125: also at Coronea 131: rebuilds her own Long Walls 393-391 B.C., 156: repairs the Long Walls of Corinth 392 B.C., 142: recovers Lemnos, Imbros, and Scyros 158: opposes Spartan efforts for peace 158: aids the Rhodians 391 B.C., 160: aids Evagoras against Persia 160: recovers Thasos, Byzantium, &c., 390-389 B.C., 161, 355: at war with Aegina 389-388 B.C., 166: activity in the Thracian Chersonese 388-387 B.C., 168: crushed by Peace of Antalcidas 387-386 B.C., 171, 173, 176, 353: supports the Theban patriots 379-378 B. C., 201: embroiled by Thebes in war with Sparta 205, 207: alliance with Thebes 378 B.C., 208: effort to build a fleet 208: continues to aid the Thebans 377-376 B.C., 214: formation of new maritime confederacy 377 B.C., 215, 225: victory over Spartans at Naxos 376 B.C., 216: further naval activity 375 B.C., 217: discontent against Thebes 374 B.C., 225: peace with Sparta 225: but immediate renewal of hostilities through the action of Timotheus at Corcyra 374 B.C., 227: sends help to the Corcyraeans 228: alliance with Jason 229: renewed friction with Thebes leads to fresh negotiations for peace with Sparta 371 B.C., 235-240: feeling against the Thebans after Leuctra 249: congress to swear anew to the

STREET, STREET,

37

3

WE IN THE REAL PROPERTY.

C

Cadnes: date of he outside he of the success hit. Cantomini, prephism of 25, 252.

Chalcefor, spinning to pay inhete

Chronology: years recknoed from April to April xxxx : Olympiads, archous, and epitions interpolated zzzyl: duration of the Peloponnesian War xxxvii : difficulties in the years 411-404 E.C., xl: Arist, A9, was, agrees with Xen. in the chronology of the despotism of the Thirty alii: Plutarch's date for Thrasybulus' return to Athens alii : date of the suppression of the Thirty at Elcusia aliii : dates of the Elean War aliii-alv : dates to his death 392 R.C., 128.
Corinth: hostility to Athens
R.C., 49: refuses to join Spagainst the Athenian demo

the Eleans 398 B.C., 96, 111
takes Persian gold for use again
Span 106 B.C., 111 I leadii
Corinthian War 3

GENERAL INDEX

B.C. 125: battle of 126: contingent at Coronea 131: base of warlike operations 134: gets more Persian gold 393 B.C., 134, 140: absorption by Argos 135, 144: battle within the Long Walls 392 B.C., 136: forced to give up the union with Argos 387-386 B.C., 176: ally of Sparta 193: supports Sparta against the Thebans 369 B.C., 272: makes separate peace with Thebes 366 B.C., 293. Coronea: battle of xxx, 132: date xlvi.

Cyzicus: effects of Athenian victory 313, 314: different versions of the battle 5, 310.

Diodorus Siculus: opinion of Xenophon as a historian x: describes the Hellenics xii, xv: compared with Xenophon as an authority xxxiv: confuses consulships and archonships with the solar year xxxvi: mistakes in chronology l, lix, lxiv, lxv: differs from Xenophon in his account of the sea phon in his account of the sea fight in the Hellespont 3; of Cyzicus 310; of the trial of the generals 326, 327; of Aegospo-tami 43: confusion over the cam-paigns of Thibron and Dercylidas 82, 83, 90: mistakes about the Elean War 95: differs from Xenophon in his account of Age-silans' campaign in Asia 107. campaign in Asia 107, 108; of anti-Spartan League 111; of the battle within the Long Walls of Corinth 137, 139; of the siege of Mantinea 180; of the seizure of the Cadmea 186; of the part played by Athens in the liberation of Thebes 201, the liberation of Thebes 201, 202, 207; of Sphodrias' attempt upon Piraeus 205; of the Peace of 374 B.C., 226, 236; of Timotheus' generalship 230; of Leuctra 245; of the misuse of the Olympian treasure 298.

Diogenes Laertius: story of Xeno-phon's publishing Thucydides' phon's publishing history xiii.

37 I

Dionysius of Halicamassus: opin-ion of Xenophon as a historian x: mention of the Hellenica xii. Dodwell: solution of chronological difficulties in Hellenica xl.

F

Elean War: Clinton's chronology impossible xliii: lasted three years xliv: date of xlv.

Epaminondas: attitude towards the liberators of Thebes 260: at Leuctra 247: in command of the first Theban invasion of the Peloponnesus 260: at Sicyon, Pellene, Epidaurus, Corinth, &c. 272-274: rescues Pelopidas from Alexander of Pherae 279: first mentioned by Xenophon in the expedition to Achaea 282: naval expedition 301, cp. Exxiii, 302: in command of the fourth Theban invasion of the Peloponnesus 302: at the battle of Mantinea 306: death 308: his ambitious schemes for Thebes 357.

Freeman: unfavourable estimate of Xenophon as a historian xi.

Grote: unfavourable estimate of Xenophon as a historian xi.

H

Haacke: solution of chronological difficulties in Hellenica i. Harpocration: division of the Hel-

lenica into eight books xiii.

Hellenica: cp. 'Xenophon': aim
and object xii, xxxiii: title ix,
xiii: manner and time of composition xi, xiv: division into books xiii: statistics as to use of words xiv, xviii, xxiv: main divisions xiv: relation of first part to Thucydides xv, xxiv; and of various parts to each other xv: strange beginning xvi : first part, annalistic, impersonal xvii: second part, no dates, long speeches xviii: third part, theme, the power of Sparta xix: fourth part, omissions, inequalities xx: text not very corrupt xxi: explanation of want of unity xxi: not an epitome of a larger work xxi: first part, omis-sions and inequalities xxii-xxiv; impartiality xxiv-xxvi: second part, omissions and inequalities xxvii; impartiality xxviii: third part, partiality for Sparta and hatred of Thebes xxviii; omissions and inequalities xxix : fourth part, partiality for Sparta and hatred of Thebes, digression on Phlius, a series of unconnected sketches, omissions xxxi-xxxiii: interpolated notices of Persian and Sicilian history xxxviii, 6, 8, 10, 24, 50, 52: chronology, cp. s. v.: MSS. of superior family lxxv, of inferior family lxxvii: editions

Hellespont, corn trade of 314. Helots, manumission of 336. Hermocrates, obscurities as to life of 6, 8, 14.

Inscriptions: CIA. i. 27 b, p. 328: seriptions: C.IA. 1, 27 b, p. 328; i. 59, p. 320; i. 140, p. 321; i. 188, p. xli, 32; ii. 6, p. 115; ii. 7, p. 115; ii. 8, p. 354; ii. 10 b, p. 354; ii. 11, p. 154; ii. 14, pp. 174, 355; ii. 14, pp. 1, 1ii, 174, ... 74, 355 : ii. 15, pp. 174, 208 : ii. 16, pp. 53 : ii. 17, pp. lviii, lxiv, 172, 174, 215, 217, 225, 226, 241, 260 : ii. 17 b, p. 174 : ii. 18, p. 208 : ii. 19, p. 208 : ii. 38, p. 172 : ii. 49, pp. lviii, lxiii, lxiv, 217 : ii. 51, pp. lxxviii, 274, 276: ii. 52, p. 277: ii. 52 bc, pp. 277, 280: ii. 57 b, p. lxxi: ii. 161, p. 156: ii. 397, p. 160: ii. 545, p. lx: ii. 83 pp. xlvii, l, 156: ii. 831, p. 15 ii. 1678, p. 217: ii. 2084, p. xlv iv. 2, 1 b, p. 323: iv. 2, 830 p. 156.

CIG. i. 732, pp. lxiii, 198: 1569 a, p. 358: i. 1573, p. 358 CIG. Sept. i. 2407, pp. 357, 35 i. 2408, pp. 357, 358. Hicks Manual 70, p. 154: 74

p. 183.

on coins, p. 111.

Iphicrates: first mentioned improves the efficiency of pella 141: destroys the Spartan mo at the Hellespont 167; rep Timotheus in the command of the Athenian fleet, 229, 230: voya to Corcyra 232: surprises Dio sius' ships 233: praised by Xen phon 235: recalled to 243: Athenian general at Corin 267: censured by Xenophon 26

Leuctra: story of the battle of 24; Lucian: estimate of Xenophon as historian x.

Lysander: sent as admiral to As 20, 319: victory at Notium 320 organizes oligarchical clubs Ionia 25, 40: sent as secretary Asia 41: victory at Aegospotar 42: sets up harmosts and de archies 46: besieges Athens at Samos 47, 48: enters Athens 4 325: captures Samos and retur to Sparta, 53: supports the ri-quest of the Thirty for a Sparts garrison 55; hated by king Pan anias 73: procures Agesilan 99: instigates Agesilaus to co duct an Asiatic campaign 10 arrogance and humiliation 10 organizes (?) a conspiracy aga Agesilaus 113, 142: slain Haliartus 115: impartiality Xenophon towards xxiv.

M

Mantinea: hostility to Sparta 148: συνοικισμός of, 178, 180: attacked by Sparta 179, lviii: split up into four villages 181: renewed συνοικισμός 255: at war with Sparta 257: refuses to touch the Olympic treasure 298: decides to resist the Thebans 300: battle of 306.

Marcellinus: allusion to the Hellenica 12.

Mure: estimate of Xenophon as a historian xi.

Naxos, date of the battle of lxiv. Nemea, numbers at the battle of the 125 Niebuhr: estimate of Xenophon as

a historian x. Nisaea, loss of, by Athens xxv, 13,

317.

Olympiads, interpolation of, in the Hellenica xxxvi, xxxvii.

Olympic victors, mention of, by Herodotus and Thucydides xxxvi, lxxvii.

Olynthus, origin of the confederacy 181; Spartan expedition against, 184: surrender of 193: date lx, lxxli.

Orchomenus in Boeotia: hostility to Thebes 113: revolts from Thebes 131: destruction of, by Thebes xxxiii, 301.

P

Patroclides, amnesty of 316. Peloponnesian League, organization

of 349: end of 353.
Pelopidas, part played by, in the liberation of Thebes 196 ff.: in Thessaly 277, 279: envoy to the

Persian court 279.
Pharnabazus, in league with the Peloponnesians 3: aids the Peloponnesians after Cyzicus 6, 310:

comes to terms with the Athenians 14: murders Alcibiades 61: jealous of Tissaphernes 85: truce with Dercylidas 90: persuades Artaxerxes to attack the naval power of Sparta 92, 103: at the battle of Cnidus 134: together with Conon expels the Spartans from the Aegean 154: at Corinth 134, 156: marries Artaxerxes'

daughter 173.
Phlius: keeps a holy truce 125: attacked by Iphicrates 141: varying relations with Sparta 181: internal dissensions 190: attacked by Sparta 190: surrender to Agesilaus 192, and its date lxii: fidelity to Sparta 284: attacked by the Argives and Sicyonians 284-288.

Plutarch: estimate of Xenophon as a historian x: compared with Xenophon xxxiv: account of the battle of Cyzicus 310; of the liberation of Thebes 196 ff.

Polybius: estimate of Xenophon as a historian ix.

S

Socrates, at the trial of the generals

35, 331, 333. Sparta: loses the whole Peloponnesian fleet at Cyzicus 410 B.C., 5: recovers Coryphasium 400 B. C., 12: aided by Cyrus 407 B. C., 17: appoints Lysander admiral 21: defeat at Arginusae 406 B. C., 28: victory at Aegospotami 405 B. C., 43, 323: sets up harmosts and decarchies 46, cp. 9: capture of Athens 404 B.C. 40 CD. 5 Athens 404 B.C., 49, cp. 61: garrisons Athens to support the Thirty 55: sends Lysander to support the Thirty 403 B.C., 73: Pausanias of, reconciles parties at Athens 75: hostile to Persia 400 B. C., 79: champion of Greece 81, 279: supreme over Ionian cities 279: sends Thibron and Dercy-lidas against Persia 399 B.C., 82omi
con
(2n
'if in

99: sends Agesilaus agains 396 B. C., 103: his campaig 395 B. C., 103: his campaig 395 B. C., 104-110, 118-12 clares war against Thebe B. C., 113: victory at the 1 394 B. C., 126: defeat at C and loss of her maritime e 130, 154, 350: indecisive v at Coronea 132: war 1 Corinth 393-390 B. C., 134-efforts at peace 392 B. C., 134-efforts at peace 392 B. C., renews the war in Asia 391. 159-170: destruction of mor Iphicrates 390 B. C., 147: c paigns against Acarnania 388 B. C., 149-151: invasion the Argolis 152: negotiates general peace through Antalcic and the Persian king 387-3 B. C., 171-177, 353: Once mcommands the sea 173: punish Mantinea 385 B. C., 179: politic parties at 163: begins campaig against Olynthus 382 B. C., 184 seizes the Cadmea 186: surrende of Olynthus 379 B. C., 193: supremacy of 193: loss of the Cadmea 379-378 B. C., 195-204; 207: dissensions between Agesilaus and Cleombrotus 206: war against Thebes 209 ff: reorganization of her confederacy 209, 352, Cp. 184: disaffection of the allies 213, 214: naval defeated

gates Sphodrias to attack Piraeus 378 B. C., 204: alliance with Athens 208: defence of her territory against Agesilaus 209: successful resistance against a second invasion of Agesilaus 377 B.C., 212: so again against Cleombrotus 376 B.C., 214: instigates the Athenian naval expedition round the Peloponnesus 375 B. C., 217: victory at Tegyra 217: subdues the Boeotian states 219: threatens the Phocians 374 B.C., 219: negotiations with Jason of Pherae 222: harsh treatment of Plataea and Thespiae 236: excluded by Agesilaus from the Peace of 371 B.C., 241: victory at Leuctra 245-247: first invasion of the Peloponnesus at the invitation of the Arcadians 370-369 B. C., 258 ff.: foundation of Messene 267: second invasion of the Peloponnesus 369 B. C., 272: interference in Thessaly 277; aspires to the hegemony of Greece 279: fails to enforce the King's Peace 367 B.C., 281: third invasion of the Peloponnesus 282: appoints harmosts 282, 289, 299: friction with the Arcedians 266 B.C. 2001. Arcadians 366 B. C., 293: makes peace with Corinthians, Phlia-sians, &c. 203: activity of, in Thessaly and the Aegean 301: destruction of Orchomenus 363 destruction of Orchomenus 363 B. C., 301: fourth invasion of the Peloponnesus 362 B.C., 304: battle of Mantinea 306-309: position in the Bocotian League 356.

Theramenes: influence at Athens in 411 B.C., 312: in Euboea 4, 313: comes to Sestos from Macedonia 4: as trierarch, ordered to rescue the drowning sailors at Arginusae 406 B.C., 29: accuses the generals before the Assembly, 334: not prosecuted after the trial of the generals 334: rejected as general 405 B.C., 322: sent as envoy to Lysander 404

B.C., 48, 49, 324: negotiates peace with Sparta 324: chosen one of the Thirty, quarrels with Critias 56: nicknamed Cothurnus 59: accused of treachery by Critias 60: executed 64: character and policy 65.

Thrasybulus: in Thrace 411 B.C., 4: in Thasos 410 B.C., 8, 17: elected general 407 B.C., 17, 318: fortifies Phocaea 22: as trierarch ordered to rescue the drowning sailors at Arginusae 406 B.C., 29: takes no part in the trial of the generals 33: exiled by the Thirty 61: seizes Phyle 404 B.C., 67: enters Athens 403 B.C., 76: in command of the Athenian contingent at Haliartus 395 B.C., 116: sails to the Hellespont 390 B.C.: aspires to re-establish the Athenian empire 161, 354: slain at Aspendus 389 B.C., 162: date of his death lv.

Thucydides: relation of the Hellenica to,xv: chronological system xxxvi: on the confusions of the official year xxxv: mentions Olympic victors xxxvi: praise of the Athenian constitution of 411 B. C., 312.

Timaeus: first historian to reckon by Olympiads xxxvii.

Tissaphernes: policy in the Peloponnesian War 3, 21: arrests Alcibiades 3: formerly accused by Hermocrates at Lacedaemon 7: superneded by Cyrus 21: for his services against Cyrus, made commander-in-chief of all Asia west of the Halys 81: jealous of Pharnabazus 85, cp. 3: truce with Dercylidas 94: executed by Tithraustes as a traitor 101.

X

Xenophon: events in the Life of lxxx: leader of Cyreians 91: in Asia Minor 107: accompanies Agesilaus xxx: at Coronea 132:

moves from Scillus to Corinth xx: at Corinth 304: death of his son Gryllus 305.

As a historian, cp. 'Hellenica': carelessness 136, 139: comments on events or persons xviii, xix, 65, 70, 83, 167, 181, 193, 234, 235, 243, 267, 284, 302, 309: composition, manner of xiv, xx, xxiii: estimates of, as a historian, ancient ix, x, modern x, xi: evidence, personal observation xix, xxvi, xxvii, xxx, xxxiii, 27, 116, 227: hearsay 116, 189, 199, 227, 251, 253, 278, 299: impartiality xxiv, xxv, xxviii, xxxiii, 50, 164, 174, 205, 209, 246, 267; cp. infr. 'partiality': interests, personal, xxiii, xxix; intele, in naval matters xxix, xxxii: modesty, 80, 91, 305: obscurities in his

narrative, xxii, 3, 16, 21, 26, 61,

109, 126, 129, 134, 136, 145, 1
216, 276, 277, 306, 308: 2001211
xviii, xxi, xxii, xxii, xxxi, xxxii, xxii, xxii, xxxii, xxxii, xxxii, 25, 52, 54, 71,
117, 123, 128, 134, 165, 186, 1
209, 215, 217, 243, 255, 267, 1
279, 282, 301, 302: partial for oligarchy 234, 180, 181, 1
298, 300: for Sparta xii, xx, x
12, 47, 205, 217, 242, 246, 2
against Thebes xii, xxx, 2
against Thebes xii, xxx, 2
against Thibron 83: piety, 1
243, 293, 297; notices of sacrii, 127, 131, 133, 144, 151, 152, 1
164, 176, 191, 257: relation other historians, Arist. A0, x
63, 72: Thucydidex xiii, x
statistics as to the use of wo xiv, xviii, xxiv: truthfulness x
xxxiv.

INDEX OF AUTHORS

Abbott, History of Greece. London, 1888.

Beloch, Rheinisches Museum xxxiv. 1879.

- *Philologus* xliii. 1884.

- Griechische Geschichte. Strassburg, 1893.

ake, *Hellenica of Xenoph* books i and ii. Boston, 1894. Blake, of Xenophon Breitenbach, Xenophon's Hellenica.

Berlin, 1884. Büchsenschütz, Xenophon's Griechi-sche Geschichte. Leipzig, 1891.

Bursian, Geographie von Griecken-land. Leipzig, 1864.
Busolt, Grieckische Geschichte.

Gotha, 1897. Uebersetzung der Xen. Campe,

Griechischen Geschichte. 1856. - Philologus vii. 1852. Clinton, Fasti Hellenici. Oxford,

1834. Cobet, Mnemosyne vi. 1857.

— vil. 1858. Corpus Inscriptionum Atticarum (CIA), Köhler. Berlin, 1873-

1893. Corpus Inscriptionum Graecarum

(CIG), Böckh. 1825-1840. Corpus Inscriptionum Graecarum Septentrionalium, Dittenberger.

Berlin, 1892. Curtius, Peloponnesos. Gotha, 1851. — Griechische Geschichte, v. Aufl. Berlin, 1880.

Dakyns, Works of Xenophon i, ii. London, 1890.

Dittenberger, Hermes xvi. Sylloge Inscriptionum Graecarum. Leipzig, 1883.

Dobree, Notae ad Xenophontem. 1831. Dodwell, Annales Thucyd. et Xenophont. Oxford, 1702.

Foucart, Revue archéologique. 1877. Freeman, Historical Essays, second series. London, 1880.

- History of Federal Government in Greece and Italy. London, 1893.

- History of Sicily. Oxford, 1892.

Gilbert, Greek Constitutional Antiquities, English translation.
London, 1895.

— Beiträge zur innern Geschichte
Athens. Leipzig, 1887.
Goodwin, Transactions of the American Philological Association.

1885.

-Syntax of Greek Moods and Tenses. London, 1897.

Grosser, Neues Jahrbuch für Philo-logie. 1866, 1867.
Grote, History of Greece (smaller edition). London, 1869.

Grundy, Battle of Plataea. London, 1894.

Haacke, Dissertatio Chronologica.
Stendal, 1822.

Hartmann, Zu Xenophon und Iso-crates, Zeitschrift f. d. Gymna-sial-Wesen. xvii. 1863.

Head, Historia Numorum. Oxford, 1887.

Hertberg, Alcibiades. Halle, 1853. Hertlein, Observationes Criticae in Xen. Hist. Graec. 1836–1838. Hicks, Manual of Greek Historical

Inscriptions. Oxford, 1882.

--- Leipzig, 1892 Kiepert, Formae Orbis A

Berlin, 1894 Kirchner, de Andocidea quae

(2

-

4

tertia oratione. Berlin, 186 Köhler, Mitth. d. deutsch. as Instit. in Athen iii. 1878.

- vii. 1882. Hermes xxiv.

Krüger, Kritische Analekten I

Berlin, 1874. Βετλιη, 1874. Κγρτίαπος, περί τῶν Ἑλληνικῶι Εενοφῶντος. Athens, 1859.

Leake, Travels in the Mc London, 1830.

Madvig, ladvig, Adversaria critica Scriptores Graecos. Copenhag

Mommsen, A., Heortologie. Leipz

Mommsen, R., 2120, 1864.

1864.

Müller, Dorians, English transl tion. Oxford, 1830.

Mure, History of Grecian Literature. London, 1857.

Niebuhr, Lectures on Ancient His tory, English translation. London 1852.

Oxyrhynchus Papyri i, ii, edited by Grenfell and Hunt. London,

Ramsay, Church in the Roman

SCRIPTORUM CLASSICORUM BIBLIOTHECA OXONIENSIS

XENOPHONTIS OPERA

RECENSUIT

E. C. MARCHANT

TOM. I. HISTORIA GRAECA

28. 6d. paper; 38. cloth

Oxford

AT THE CLARENDON PRESS

Bondon, Edinburgh, and New York

HENRY FROWDE

